

סימן א.

ע"ד שנסתפק במקום שצריכה לתת ספרים כלי בתוך כלי וכדקיי"ל באו"ח סי' מ'. אי סגי כשכפיסה את גופו בשני בגדים.

ואם צריכה שיקסה גם את ראשו. או סגי בכיסוי גופו.

ואם מהני הרחקת ד"א מהספרים: הנה הטעם שהצריכו כלי בתוך כלי נראה דהא תשמיישי קדושה יש בהם ג"כ קדושה כדאיתא בסנהדרין (ד' מ"ח). ורק היכא שנסתמש בו דרך עראי לא מיקרי תשמיישי קדושה.

וכשייחד אותו לתשמייש קדושה נאסר כדאיתא התם. ולזה קיי"ל בבבבכות (דף כ"ה) ובש"ע שם שפלי שהוא פליין אינו מועיל.

דכיון שגם בו יש קדושת תשמיישי קדושה. שוב אינו חוצץ בפני קדושת התפילין להתיר עי"ז לעשות שם חפצו.

והנה מבואר בסי' מ"ב ס"ג דבעינן שיזמין הפלי לעולם. אבל אם הזמינו רק לזמן מוגבל אינו נאסר.

ונראה שזה שייך רק כשיכולים בכל רגע לפנות התפילין מן הפלי לכן מיקרי זה עראי. אבל אם הוא באופן שאסור לפנותם בשעה זו.

וכגון כשממשש בחדר ההוא. אזי מיקרי זה קבע.

וכעין זה איתא בסנפה (דף כ"ו) שאוכלים אכילת עראי חוץ לסנפה. ומ"מ כתבו הפוסקים והובא בסי' רל"ט ס"ג דאכילת חובה משוי לה קבע אף בכזית.

והובא שם בשם הר"ר אביגדור דאף אכילת שבת ויו"ט משוי לה קבע. וע' סי' קס"ח לענין זה ובמק"א הארכתי בזה.

והמקור בזה הוא ממעשר דקיי"ל בביצה (דף ל"ד) דשבת קובע למעשר בשביל שמצוה לאכול בשבת. ולזה הפלי התחתון אינו חוצץ פניו שיש עליו קדושת תשמיישי קדושה וכמש"ל.

להכי בעינן עוד כלי עליו. דתשמיישי תשמיישין קיי"ל שאין בהם קדושה.

ואף דאם עליון הוי תשמיישי קדושה קיי"ל בסי' מ' דשרי אם התחתון אינו פליין. י"ל הטעם דהא במקום תשמיישי קדושה קיי"ל שמוותר לשמש.

ורק בתפילין וספרים הקמירו. ולזה פניו שהעליון אינו על התפילין רק על הפלי התחתון שפיר חוצץ.

ועוד נראה דבאמת שרי גם אם שני הפלים הם תשמיישי קדושה. רק כשאחד הוא פליין אינו חוצץ לפי שבטל לגבי התפילין כמו שמצינו שהבגד בטל אל גוף האדם לענין טומאה ולענין כמה דברים.

והנה לא יקשה לפמש"ל דא"כ נימא שיאסר אח"כ להשתמש לדבר חול בפלי התחתון. די"ל דהוי כהתנה בפירוש שאח"כ יצא לחולין דקיי"ל בסי' מ"ב ס"ג דשרי בתנאי גמור.

ומ"מ בְּשֵׁעָה שְׁמוֹנָחִים בּוֹ הַתְּפִילִין יֵשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה. דְּהִתְנַאי מוֹעִיל רַק עַל אַח"כ.
וְאִם דְּבִסִּי קנ"ד ס"ח מִשְׁמַע דְּאַרְבַּע קְשָׁהוּ בְּקְדוּשָׁתוֹ מְוַתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר חוּל כְּשֶׁהִתְנָה
מ"מ בְּשֵׁעָה שְׁמֹנֶת־עָשָׂר בּוֹ לְקוּדְשׁ וְדַאי דְּאָסוּר. וְכִיּוֹם שְׁמוֹנִיחִים בּוֹ טְלִית וְתַפְּלִין יַחַד
כְּבָר כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שְׂאִינוֹ תַּשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה וְאִין זֶה מִצַּד תְּנַאי.
עכ"פ גַּתְבָּאָר בְּזֶה קִצַּת הַסֵּפֶר עַל מַה שֶׁהֶצְרִיכוּ כָּלֵי בְּתוּף כָּלֵי. וְהִרְאֵבְנָה כְּתָב בִּפ' מִי
שְׁמַתוֹ דְּבִאֲמַת סָגִי בְּכָלֵי אֶחָד שְׂאִינוֹ פְּלִינָן.
וְרַק בְּכָלֵי הַחֲמִירוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה וְהִינּוּ כַּמֶּש"ל. וְעוּי"ל דְּלִהְיֵי הֶצְרִיכוּ
כָּלֵי בְּתוּף כָּלֵי מִשּׁוּם גְּזִירָה שְׁלֵא יִנְיָחַם בְּכָלֵי לְבַד.
אָבֵל בְּכָלֵי בְּתוּף כָּלֵי אִין חֲשָׁשׁ וְכַמֶּש"ל. וְזֶה נִרְאֶה יוֹתֵר מִמֶּש"ל: וְהִנֵּה אִי נִימָא דְסָגִי
כְּשִׁיכְסָה הָאֲדָם א"ע בְּשֵׁעַת מַעֲשֵׂה לֹא מְצִינוּ שִׁיתְבַּטֵּל הַפְּסוּי לְהָאֲדָם.
רַק בְּבִגְדִים קִי"ל הָכִי. וְהָרִי בְּתַשְׁמִישׁ מְחֻיָּב לְכַסּוֹת א"ע.
אִם סָגִי בְּכִסּוּי בְּגָדֵיהֶם שְׁלִבוּשִׁים בָּהֶם. דְּזֶה הָרִי רַק מִשּׁוּם צְנִיעוּת.
אָבֵל כִּסּוּי שְׂאִינוֹ בְּתוֹרַת מַלְבוּשׁ הָרִי אִינוֹ בְּטֵל. וְתִסְגִי בְּכִסּוּי אֶחָד לְבַד.
וְכָל כַּה"ג הו"ל לְאֲשִׁמוּעֵינָן. וְעַכְצ"ל שֶׁהֶצְרַכְתָּ פְּסוּי הַסֵּפֶרִים הוּא לְפִי שְׂצָרִיף הָאֲדָם
לְהַרְגִישׁ רִגֵּשׁ בּוֹשָׁה.
לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּזֶה לְפָנֵי סֵפֶרִים. וְכַמוֹ שֶׁהוּא בּוֹשׁ לַעֲשׂוֹת זֶה בְּפָנֵי אֲדָם.
וְלַעֲנֵנָן זֶה לֹא מְהִיבֵי שְׁיִכְסָה א"ע בְּכִסּוּי כִּי מ"מ נִיכָר מַעֲשָׂהוּ מִתְּנוּעוּתוֹ וּמַעֲשָׂיו. אָבֵל
כְּשִׁמְכָסָה אֶת הַסֵּפֶרִים.
הָרִי אִינוֹ עוֹשֶׂה זֶה בְּפָנֵי הַסֵּפֶרִים. וּמִמִּילָא מוֹכַח דְּלֹא מְהִיבֵי הַרְחַקַת ד"א.
דְּהָא מ"מ אִיכָא בּוֹשָׁה פִּינָן שֶׁהוּא בְּחֻדָּר אֶחָד וְרִיחֻק ד"א הוּא רַק לַעֲנֵנָן מִחֻנִּיף קְדוּשָׁה.
דד"א הוּא מְקוֹמוֹ שְׁלֵ אֲדָם כְּדַאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּרָה מ"ח).
אָבֵל לֹא לַעֲנֵנָן הָא דנ"ד דְּהָרִי מִשּׁוּם בּוֹשָׁה. וְעַכְפֶּמֶש"ל א"ש מ"ש הַדְּהָא חֲשָׁגַם בְּעֵשִׂית
צָרְכֵי צָרִיף לְכַסּוֹת תְּפִילִין וְסֵפֶרִים כָּלֵי בְּתוּף כָּלֵי.
וְהִקְשׁוּ הָאֲחֵרוֹנִים דַּמְנ"ל זֶה. וְלַפֶּמֶש"ל י"ל דְּכִינָן שְׂמַצִּינוּ שְׂבַעֲשִׂית צָרְכֵי צ"ל הַתְּכַבְּדוּ
מְכַבְּדִים.
הָרִי דְּגַם בְּזֶה שְׂרִיף בּוֹשָׁה מִפְּנֵי הַקְּדוּשָׁה. א"כ צָרִיף לְהַתְּבַיֵּישׁ גַּם מִפְּנֵי קְדוּשַׁת סֵפֶרִים.
וּבִאֲמַת דְּבָרֵי הַדְּהָא ח"צ"ע מְסוּנְיָא דְּבִרְכוֹת (ד' כ"ג) וְטוּש"ע ס' מ"ב. וְצ"ל שְׂמַחְלָק בֵּין
בֵּיה"כ לְבֵיתוֹ דְּבַבִּיה"כ לֹא הִטְרִיחוּ כ"כ כְּדַאִיתָא בְּש"ס שָׁם: סִימָן ב וְע"ד שְׂנִסְתַּפֵּק
בְּמָקוֹם שְׂצָרִיף לְהַרְחִיק ד"א כְּדִקִּי"ל בְּאו"ח ס' ע"ט.
אִם הוּא שׁוֹכֵב אִי סָגִי שְׂרִיף רְחוּק ד"א מְרָאֵשׁוּ. אוֹ צָרִיף שְׂרִיף רְחוּק ד"א מְכָל גּוֹפּוֹ: הִנֵּה
הָא דְּבַעֲנֵנָן הַרְחַקַת ד"א הוּא מִשּׁוּם דְּבַעֲנֵנָן מִחֻנִּיף קְדוּשָׁה כְּדַאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּרָה כ"ה ע"א).
וְכ"כ הַפְּרַמ"ג ס' ע"ט. וְד"א הוּא מְקוֹמוֹ שְׁלֵ אֲדָם כְּדַאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּרָה מ"ח ע"א).

ולזה פל ד"א מיקרי מחנו של אדם ולפ"ז נראה שצריה שירחיק ד"א מפל גופו. דהא קיי"ל בסי' ע"ו ס"ד למעשה פרב חסדא דיליה מקרא דכל עצמותי תאמרנה דבעינו שיהא פל גופו נקי.

ואף לר"ה דס"ל מקרא דכל הנשמה דהקפידא הוא על פלי הנשימה. היינו רק פשפל גופו עומד במקום נקי וידו מונחת בביה"כ ע"ש דמיקרי מחניה במקום שנמצא רוב גופו. ובצואה על בשרו י"ל דכיון שמכוסה הצואה בבגדיו פדאיתא בסי' ע"ו שם ס"ל דמיקרי מחניה קדוש. אבל בעלמא נדאי בעינו שיתרחק ד"א מפל גופו.

דזה הוי בכלל מחנייה. ורק יש להסתפק אם גם עובי גופו הוי בכלל הד"א דהא ד"א הוא פדי שיוכל לשכב בפשוט ידים ורגלים פדאיתא בעירובין (דף מ"ח).

ולפ"ז יש לכלול גם עובי גופו בזה. וספק זה הוא גם בעירובין שם.

ושם מוכח דהוי עובי גופו בכלל דאיתא שם למ"ד שיש לו ד"א מפל צד שיש לו שמונה אמות על שמונה. וא"כ מוכח שעובי גופו בכלל.

דאלת"ה הול"ל שיש לו ח' אמות עם עובי גופו. אכן פשוט לשון הש"ס ופוסקים שפירחיק ד"א מן הצואה או ממקום שפלה הריח משמע שגופו הוא חוץ לד"א.

ולשון השו"ע ר"ס ת"ה שיש לו ד"א מעמידת רגליו ולחוץ משמע ג"כ שאין עמידת רגליו בכלל. אף זה יש לדחות ולפרש שגם רגליו בכלל וכמש"ל.

אף גבי צואה מוכח שעומד חוץ לד"א. וצ"ל שהחמירו בזה משום דא"א לצמצם במקום עמידת רגליו שהוא דבר מועט.

ועוד דכיון שממקום סוף עמידת רגליו יהא פחות מד"א עד הצואה. א"כ הוי זה מקום הצואה.

ותו לא הוי מחנייה קדוש. ואף דגבי צואה לא שיהי שיעור חנייה ד"א שהטעם הוא פשיעור פשוט ידים ורגלים כמש"ל.

מ"מ משמע דבכל מקום נקטינו דד"א הוי מקום אחד. אבל פשעומד חוץ לד"א.

א"כ ממ"נ אי נימא שהצואה תפסה ד"א. א"כ י"ל שהאדם תופס ד"א לצד אחר וחנייתו היא לצד השני וכדקיי"ל לענין קנינים שתלוי מי שהקדים לעמוד בד"א אלו.

ואי נימא שחנייתו היא גם לצד זה. לפי שצנאה אין שיהי בה מקום ד"א.

א"כ הרי הוא רחוק עכ"פ ד"א מהצואה. אבל אם נמדוד ד"א עם מקום עמידת רגליו.

יכלו ד"א של הצואה באמצע עמידת רגליו ולא הוי מחנייה קדוש. פן נלע"ד.

ועדיין יקשה מריח רע שנמשח פבר ד"א. ומ"מ צריה להרחיק ד"א.

וצ"ל דלא פלוג רבנן בזה ולפ"ז יש לכלול מקום הצנאה בתוך הד"א. דאז יש ד"א בין להאדם בין להצואה.

וצ"ל שלא דקדקו בזה כ"כ. בידי אדם א"א לצמצם וע' תו' חולין (דף כ"ח ע"ב).

ולפ"ז בכזית מצה דהוי דאורייתא צריף לאכול מעט יותר מפזית כדי שיהא נדאי וזית.
וכעין הך דאיתא בב"מ (דף נ"ב ע"ב) דכין שא"א לצמצם פדית מעשר שני כפי שניו.
פודהו ביותר משניו ע"ש. אבל מרור שהוא מדרבנן יכול לקחת פזית מצומצם.

דקא ספק דרבנן לקולא. ואף דלכתחילה אסור לעשות ספק דרבנן.

מ"מ בענין השיעור כתבו התו' בעירובין שם שלא הטריחו חז"ל לצמצם כ"כ בענין
השיעור בדרבנן. והנה התו' כתבו בזבחים (דף ע"ט) ומנחות (דף כ"ג ע"ב) דאף למ"ד
שמצות או איסורים מבטלים זא"ז.

היינו כשאין בו רק פשיעור מצומצם וכשמתבטל משהו אין בו פשיעור. ולזה חיישינן
שמה נתבטל מקצת, אבל כשאחד יש בו יותר מפזית לא חיישינן בזה לבטול.

דאף שנתבטל משהו מ"מ נשאר פשיעור. וא"כ בנ"ד שצ"ל שר"י כשהיה כורף מצה
ומרור היה לוקח מצה יותר מפשיעור.

וא"כ אין לחוש שהמרור דרבנן יבטל את המצה דאורייתא כיון שבמצה יש יותר
מפשיעור וכמש"ל. ושהמצה תבטל קצת מהמרור ג"כ אין לחוש.

דזה הוי רק ספק וספיקא דרבנן לקולא. וא"ל דשמה אין במצה רק פשיעור כיון שא"א
לצמצם ושמה נתבטל מקצת ונפחת מפשיעור.

ז"א דקא הוא מוכרח ליקח יותר מפשיעור וכמש"ל מהא דב"מ (דף נ"ב). ועוד דהוי
ס"ס שמה לא נתבטל כלל.

ואף אם נתבטל משהו שמה יש במצה יותר מפשיעור. ועוי"ל דבמרור כיון דהוי רק זכר
למקדש וכמש"ל דקא א"א לעשותו כעין דאורייתא ממש לאכלו עם פסח.

ממילא אין קפידא להקל גם בשיעורו בספק. וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' צ"ד בשם הרמב"ן
בסופה דהיכי דהוי רק זכר למקדש אין לדקדק בפרטי הדינים כעין דאורייתא ע"ש:
סימן ד.

מה שעלה ברעיוני ביום ראשון לחג הסוכות והגדתי זה אז: הנה הרי"ף לא הביא דין
דסופה גזולה ובש"ס נזכר זה שני פעמים (בדף ט' ובדף ל"א) וכבר התעורר בזה
הבעה"מ ועי' חיבורי ח"א סי' ל"א וח"ג סי' ו' וח"ד סי' כ"ט.

וכעת נראה דהנה בסופה (דף ט' ע"א) איתא סופה שנינה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין
מ"ט דב"ש א"ק חג הסוכות ז' ימים לד' סופה העשויה לשם חג בענין וב"ה שהוא מיבע"ל
לדרב ששת דאר"ש משום ר"ע מניין לעצמי סופה שאסורין כל ז' ת"ל חג הסוכות ז' ימים
לד' ותנא ריב"ב אומר כשם שחל ש"ש על החגיגה כף חל ש"ש על הסופה שנ' חג
הסוכות ז"י לד' מה חג לד' אף סופה לד'.

וב"ש נמי מיבע"ל להכי. אלא מ"ט דב"ש פתיב קרא אחריןא חה"ס תעשה לה ז"י סופה
העשויה לשם חג בענין וכו'.

ולב"ה שהוא מיבע"ל לעושיין סופה בחש"מ ולף למעוטי גזולה. והרי"ף הביא רק עד הך
דר"ש משום ר"ע וקא דריב"ב ושם הגירסא ר' יהודה ולא ריב"ב.

וְקָשָׁה דְהָא הַש"ס מְסִיק טַעְמָא דב"ש מְקַרְא אַחֲרֵינָא וצ"ל דְהַרְי"ף לָא מְיִיתִי לָהּ רַק כְּדִי לְאֵתוּי הָא דְעֵצֵי סֹפְהָ אֲסוּרִים. וְלֹא לְפָרֵשׁ טַעְמָא דב"ש.

אִךְ עֲדִינן קָשָׁה דְהָא כְּבָר הִבִּיא זֶה בַּפ"ד דְבִיצָה לְעֲנִן אִסוּר עֵצֵי סֹפְהָ. וְעו"ק לְמָה הִבִּיא תַרְוַנְיָהוּ הָא דר"ש מְשׁוּם ר"ע וְהָא דרִיב"ב.

וְזֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק גַּם בַּש"ס. וצ"ל דְמְיִיתִי דרִיב"ב לְבָאָר אֲנֹפֶן דְרִשְׁת ר"ע מֵהָא קָרָא.

וּדְר"ע מְיִיתִי לְבָאָר הָא דרִיב"ב דְלֹא נִימָא שְׁעֵצֵי סֹפְהָ אֲסוּרִים לְעוֹלָם וּכְמוֹ תְּגִיגָה דְהוּי הַקָּדֵשׁ גְּמוּר וְעַל הַרְי"ף עֲדִינן קָשָׁה כִּי הֲלֹא דְרָכּוּ רַק לְהִבִּיא מֵה שְׁנוּגָע לְהִלָּכָה וְלֹא לְבִיאור הַדְרָשׁוֹת: וְהַנְרָאָה דְהִנֵּה בַתו"כ אֵיתָא דְלִהְיִי כְּתִיב בְּסֹפְהָ לָהּ דְאֵי כְּתִיב רַק לְד' הו"א שְׁיַעֲשׂוּ הַסֹּפּוֹת בְּהַר הַבַּיִת.

וְקָשָׁה דֵּא"כ מִנ"ל לְמַעוֹטֵי גְזוּלָה וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג סִי' ל'. וְנִרְאָה דְלִמָּא דִּילְפִינּוּ הֵכָא שְׁחַל קְדוּשָׁה עַל עֵצֵי הַסֹּפְהָ וּמְשַׁמֵּעַ דְכָל שְׁאִין הַסֹּפְהָ קְדוּשָׁה אֵין יוֹצְאִים בָּהּ מִצְנַת סֹפְהָ.

וּכְמוֹ דְלִב"ש בְּעֵי לְמִילָף מֵהֵכָא דְבַעֲיִנן סֹפְהָ לְשֵׁם חַג וּבִלֵּא"ה פְּסוּלָה. ה"ה דְלִמְסַקְנָא יְלִפִּינּוּ מֵהֵכָא דְבַעֲיִנן שְׁתֵּהָא הַסֹּפְהָ נְעֻשִׁית בְּאֲנֹפֶן שְׁיַחוּל עָלֶיהָ קְדוּשָׁה לְד' וּבִלֵּא"ה פְּסוּלָה.

וְנִרְאָה דְזֶה אֵין שְׁיָיִף לְפְלוּגְמָא אֵי בְּעִינּוּ קָרָא כְּדִכְתִּיב. דְהֵכָא נְאָמַר זֶה בְּעֵינִי מִצְנַת סֹפְהָ א"כ הָרִי נִצְטוּיִנוּ רַק בְּאֲנֹפֶן זֶה.

וּקָרָא כְּדִכְתִּיב שְׁיָיִף בְּפִרְטֵי דְבָרִים הַשְּׂיִיכִים לְאִיזָה מִצְוָה. וְאִף בְּסֹפְהָ שְׁאִוְלָה נִרְאָה שְׁחַל קְדוּשַׁת סֹפְהָ עָלֶיהָ דְכִינּוּ שְׁהַשְׁאִילָה לּוֹ לְכֹף יָכוֹל לְאֲנֹסְרָה.

וּבִלֵּא דְעַת בְּעָלִים נִרְאָה דְוַדָּא אֲסוּר לְיֹשֵׁב בְּסֹפְתָא חֲבִירוֹ בְּחַג. וְאִף דְבַעֲלָמָא קִי"ל דְנִיחָא לְאִינֵשׁ דְלִיתְעֵבִיד מִצְוָה בְּמִמוֹנוּ.

וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁמוֹתָר לְלַבְּנֵשׁ טו"ת שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹא מִדְעַתּוֹ ע' או"ח סִי' מ"ד ס"ד. מ"מ בְּסֹפְהָ י"ל שְׁאֲסוּר לְפִי שְׁאוּסְרָה בְּהִנָּאָה כָּל שְׁבַעָה: וּלפ"ז י"ל דְסֹפְהָ גְזוּלָה א"צ מְיַעוּט.

דְבִלֵּא"ה לֹא יֵצֵא בָּהּ כִּינּוּן שֵׁא"א שְׁיַחוּל עָלֶיהָ קְדוּשַׁת סֹפְהָ בִישִׁיבְתוּ. דְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דְבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ.

וְאִף דְקִי"ל שְׁאֵם עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה אֲסְרָה. כְּבָר כְּתִיב הַרִיטְבִּי אֵין דְזֶה הוּי הַל"מ גְּבִי ע"ז וְאֵין לְמִזְדִּין מִזָּה לְעֵלְמָא וּבְאֲרָנוּ דְבָרֵינוּ בַּס"ד בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִי' ס"ז אוֹת ט'.

וְהִינּוּ דְכִינּוּ דְבַע"ז (דָּף נ"ד) יְלִפִּינּוּ לָהּ מְקַרָּא דְהַכְּנוּס דְכְּתִיב בְּנְבִיאִים. וְקָשָׁה כְּדִמְקָשָׁה הַש"ס בְּעֵלְמָא עַד דְאַתָּא יְחִזְקָאֵל מֵאֵן אֲגַמְרָא.

וּמְשַׁנֵּי דְהוּי הַל"מ נִבְאָתָא יְחִזְקָאֵל וְאֲסַמְכָא אֲקָרָא. וְא"כ ה"ה הֵכָא.

וּקִי"ל בְּנִזִּיר (דָּף נ"ח) שְׁאִין דְנִין מִהִלָּכָה וְע' בְּחִיבּוּרֵי שָׁם. וְאֵם גְּזוּל סֹפְהָ שֶׁל חֲבִירוֹ בְּאֲמַצְעַת הַחַג שְׁכָפְרָה נִבְאָרָה בְּהִנָּאָה ע"י יְשִׁיבַת בְּעַל הַסֹּפְהָ.

י"ל שאין בה דין גזילה כיון דאימקשא לחגיגה שחל ש"ש עליה. ובהקדש ליכא דין גזילה דאימעט מרעהו ונהוי פקרקע דקיי"ל שאינה נגזלת גבי סנפה פדאימא בסנפה (דף ל"א) ולא עדיפא מחמין בפסח שאחר הפסח מותר בהנאה.

ומ"מ אין בו דין ממון בפסח. ואף שנה יש לדחות מ"מ נראה דכיון שהוקשה לחגיגה דינה פהקדש: ועפ"ז מיןשבים דברי התו"כ הנ"ל דכיון דקיי"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ממילא ל"צ קרא למעוטי גזילה פנ"ל.

ולך אצטריוך דלא נימא מלד' שיעשו סנפה בהר הבית. אבל השתא דכתיב לך להדיוט ללפנין מלד' שחל ש"ש על הסנפה.

ומיןשב ג"כ דברי הרי"ף שלא הביא הא דסנפה גזולה ונהביא דרשא דלד' שאסורה כל ז' דממילא גדע מזה שאין יוצאים בסנפה גזולה וכמש"ל. ונהביא הרי"ף ברייתא דר"י משום דסתם ספרא ר"י פדאימא בסנהדרין (דף פ"ו).

והוא דריש לך להדיוט. לנה ס"ל הכא דילפינן מלד' שחל ש"ש וממילא א"צ קרא דלך למעט גזולה וכמש"ל.

ולפ"ז יש לדון שאם גזל סנפה מחוברת עם הקרקע קודם החג אינו יוצא בה. דהא אין חל קדושת סנפה שאין אדם אוסר דשא"ש.

והא דאימא בסנפה (דף ל"א ע"א) דכיון דקרקע אינה נגזלת דינה כשאולה ויוצא בה. י"ל דשם איירי שגזלה באמצע החג.

ומדוקדק בזה לשון הש"ס שם שהוציא את חבירו מסנפתי. דהול"ל בפשיטות שגזל סנפה מחוברת לקרקע.

ולמה נקיט שהוציא את חבירו. אבל הפוננה שחבירו כבר ישב בה כדי לקיים מצנת סנפה ונאסרה בהנאה.

ולנה כיון דקרקע אינה נגזלת. שפיר יוצא בה דהויא כשאולה.

ודנקיט בש"ס שם דאי קרקע נגזלת סנפה גזולה היא. י"ל דנהי דעצי סנפה נאסרים ואין בהם דין גזל וכהקדש כמש"ל.

מ"מ הקרקע אינה קדושה וכלשון הש"ס מניין לעצי סנפה שאסורים. ושפיר שנייה בה דין גזילה למ"ד קרקע נגזלת.

ובלא"ה הוי מצי למימר לר"א שם שאינו יוצא בשביל שעצי הסנפה אינם נגזלים כמש"ל והו"ל כשאולה. אף י"ל שהש"ס לא נחית לדקדק כ"כ כיון דא"ש בלא"ה.

וכעין זה כתבו התו"ב בכ"מ. ונהנה כ"ז פתבתי רק מה שאמרתי לפלפולא בעלמא.

אבל להלכה עדיין צ"ע בזה כי יש בזה עוד עקולי ופשורי ואין לי פנאי כעת לברר להלכה: ואגב אנפיר מה שנשאלתי למה כתוב בסוכות תשבו בפתי"ח הבי"ת. וכן מברכים לישב בסנפה בפתי"ח הבי"ת דנה הוי במקום ה"א הידועה.

ואינה סנפה ידועה יש פאן והשפתי דהא איתא בירושלמי והובא בתו' (דף ט') דאף לב"ה
צריף לחדש ביה דבר לשם סנפת מצוה. ולזה פתיב בסנפות בסנפה שנתחדש ביה דבר
עכ"פ לשם סנפה.

ואף להפוסקים דס"ל שא"צ לחדש ביה דבר וכפשוטו ש"ס דילן. מ"מ הרי יש פמה
דינים בהלכות סנפת הקג.

ולזה פתוב בה"א הידועה וכו' בנוסח הברכה לפי שנוצטוינו לישב רק בסנפה הידועה
שיש ביה כל ההלכות האמורות בסנפת מצוה: סימן ה. בסנפה (דכ"ה) איתא שהביאו
לריב"ז לטעון התבשיל ולר"ג ב' כותבות ודלי של מים ואמרו העלום לסנפה.

שנתנו לר"צ פת פחות מכפיצה ואכלו במפה חוץ לסנפה ולא בירף אחריו. וכ' הר"ן
דקמ"ל שהרוצה להחמיר ע"ע רשאי והרוצה שלא להחמיר רשאי.

וצריף להבין למה באמת לא החמיר ר"צ כמו ריב"ז ור"ג. ולכאורה י"ל דלהכי לא
החמיר ר"צ שלא יאמרו שצריף ג"כ נט"י וברכה ויהי' ברכה לבטלה.

ועל סנפה י"ל דליפא למיחש שייברכו דהא סגי בברכה אחת לכל היום. וגם על ישיבה
גרידתא יש מקום ג"כ לברף לדעת הרבה ראשונים ע' סי' תרל"ט בטוש"ע.

ורק ר"ת ועוד פוסקים ס"ל דרק בשעת אכילת קבע צריף לברף. והנהגה דהנה בקרא
פתיב בסנפות תשוב.

ולשון ישיבה יש לפרש או ישיבה ממש דהיינו בדרף קביעות וכדאיתא בנדרים (דל"ט)
דישיבה הוי קביעות ועמידה הוי דרף עראי. או דישיבה הוא לשון שהייה ועפכה כדאיתא
במגילה (דכ"א).

ובירושלמי ספ"ב דסנפה דריש דתשובו הוי כמו תדורו מדכתיב וירשטם אותה וישבתם
בה. ולפ"ז י"ל דר"ת ודעמיה ס"ל דישיבה הוי לשון קביעות.

ולזה צריף לברף רק בשעה שעושה ביה דבר הדרוש קביעות כגון קביעות סעודה או
שינת קבע. וש"פ מפרשים דישיבה הוי לשון עפכה.

וכל ששונה קצת בסנפה מקנים מצוה זו וצריף לברף. והנה במגילה (דכ"א) איתא דעד
מי ר"ג למדו מענמד דילפינן ממרע"ה.

ומקשה שם מדכתיב ואשב בהר ומשני רב דיושב ושונה ורבא משני קשות מיושב.
אלמא דלדידהו הוי ישיבה ממש דרף קביעות.

ור' יוחנן משני שם ישיבה לשון עפכה. ור' חנינא משני שם שהייה שוחה: ונראה דרבא
ור"י לטעמייהו אזלי בסנפה (דף מ"ה ע"ב) דר"י ס"ל שם דעל סנפה מברף כל שבעה.

דכיין דס"ל דישיבה הוי עפכה. א"כ בכל רגע שיושב בסנפה מקנים המצוה.

וממילא בשעה שיוצא ממנה מפסיק ומבטל קיום המצוה. ולזה בכל עת פשוטנו צריף
לחזור ולברף.

אבל למ"ד דישיבה הוי קביעות. א"כ בשעה שאינו קובע אינו מקנים המצוה.

ולפ"ז אף פְּשִׁיּוּצָא מן הסְנוּפָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק דְּהָא בְּשַׁעָה שְׂאִינוּ קוּבַע אִינוּ מְחֻיָּב לִישֵׁב בְּסְנוּפָה. וְרָבָא ס"ל שְׁם (דמ"ו ע"א) בְּתַפְּיִלִּין דְּמַבְרָה רַק שְׁתַּרִּית.

וְהַפְּנוּנָה שְׁם אִף פְּשִׁיּוּצָא בְּאַמְצַע הַיּוֹם לְבִיה"כ וְשְׂרִיף לְחֻלּוֹן. מ"מ אִינוּ חוֹזֵר וּמַבְרָה. וְהִיָּינוּ מִשּׁוּם דְּאִז הוּא פְּטוּר מִמְצָנֹת תַּפְּיִלִּין וְלֹא הָוֵי הֶפְסֵק כַּמְש"ל. אֲבָל אִם מִפְּסִיק בְּאַמְצַע הַיּוֹם וְחוֹלֵץ תַּפְּיִלְיוֹ אִף רַבָּנָן מוֹדוּ דְּמַבְרָה.

וְהִיָּינוּ לְטַעְמִיהָ דַּס"ל בְּמַגְלָה שְׁם יְשִׁיבָה מְמַש. וְא"כ צְרִיף לְבָרָה בְּסְנוּפָה רַק בְּיּוֹם רֵאשׁוֹן כַּמְש"ל.

וּמִיָּתִי שְׁם אַח"כ דְּרָבָא הָדַר בֵּיה"וּס"ל בְּתַפְּיִלִּין אִף פְּשִׁבָא מְבִיה"כ. וְא"כ ה"ה בְּסְנוּפָה. וְאִף דְּבִבְרָכוֹת (דף כ"ד) לְעֵנִין שְׁהָה פְּדִי לְגַמּוֹר אֶת כְּוָלָה מִשְׁמַע דְּהִיכִי שְׁעֵבֵר בְּמִבּוֹאוֹת מְטוּנָפוֹת הָוֵי טְפִי הֶפְסֵק ע"ש. וְנִרְאָה דְּשְׂאִנֵּי הֶתֶם שְׁלֹא הִיָּה לוֹ לְעֵבֵר בְּמַקּוֹם כְּזֶה בְּאַמְצַע הַבְּרָכָה אוֹ הַמְצָנָה.

וְגַם דְּשְׂאִנֵּי הֶפְסֵק בְּאַמְצַע דְּבָר שְׁהִתְחִיל וְכַמּוּבָן: וְעַפ"ז י"ל דְּרִיב"ז שְׁמַצִּינוּ בְּסְנוּפָה (דף כ"ח) שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְשׁוֹנָה. מוֹכַח דְּמַפְרָשׁ וְאִשְׁבַּב בְּהָר יְשִׁיבָה מְמַש בְּקַבִּיעוֹת וְלֹא לְשׁוֹן עַפְכָּה.

וְכֵן ר"ג מְצִינוּ בְּבִרְכוֹת (דף כ"ז ע"ב) שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ מוֹכַח כַּנ"ל. וְאִף דְּאִיתָא בְּמַגְלָה (דף כ"א) שְׁבִימֵי ר"ג הִיוּ לוֹמְדִים מְעוּמָד.

וְהִיָּינוּ ר"ג הִזְקֵן כְּדִאִיתָא בְּסוּטָה (דף מ"ט ע"ב) (וְלִפְלֵא שְׁבִימֵי אִיתָא ר"ג סְתָם) וּבְבִרְכוֹת שְׁם וּבְסְנוּפָה (דף כ"ו) אִיתָא ר"ג סְתָם. וְגַם לר"ג הִזְקֵן נִרְאָה דְּלָרַב בְּמַגְלָה שְׁם ס"ל שְׁהִיָּה שׁוֹנָה בִּישִׁיבָה.

וְלְרָבָא הִיוּ קָשׁוֹת בִּישִׁיבָה ע"ש. וּמַפְרָשׁ וְאִשְׁבַּב יְשִׁיבָה מְמַש ע"ש (דקיי"ל דר"ג הִיָּה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ מִשּׁוּם שְׁבִימֵי חוֹלֵי לְעוֹלָם כְּדִאִיתָא בְּמַגְלָה שְׁם) וְהִנֵּה בְּבִכּוּרוֹת (דף ל"ו) הִגִּירְסָא עוּמָד וְדוֹרֵשׁ.

וְצ"ל דְּשְׁנֵי הִגִּירְסוֹת תְּלוּ אִי גְרִיסִין בְּסוּטָה שְׁם ר"ג הִזְקֵן אוֹ ר"ג סְתָם וְכַנ"ל. וְא"כ מוֹכַח דַּס"ל דְּמְצָנֹת סְנוּפָה תְּלוּי בְּקַבִּיעוֹת וְכַמְש"ל.

וְא"כ ס"ל שִׁא"צ לְבָרָה בְּכָל פַּעַם וְרַק יוֹם רֵאשׁוֹן. לְזֶה שְׁפִיר הֶחְמִירוּ עַל עֲצָמָם לְאֶכּוֹל פְּרִוֹת וּמִים בְּסְנוּפָה דְּלִיכָא חֲשֵׁשׁ טְעוֹת לְבָרָה.

אִף ז"א דְּאִדְרָבָא לְמֵאֵן דַּס"ל שְׁיִשִּׁיבָה הָוֵי עַפְכָּה א"כ צְרִיף לְבָרָה בְּכָל עֵת שְׁנַכְנַס וְכַמְש"ל וּמִמִּילָא שְׁפִיר יָכוֹל לְהַחְמִיר ע"ע. דְּאִין לְחוּשׁ לְבָרָה שִׁא"צ.

דְּהָא בְּלֵא"ה צְרִיף לְבָרָה בְּכָל עֵת שְׁנַכְנַס. וְאִפְשָׁר לִזְמַר הַסְּבָרָא לְהִיפּוּף דַּמ"ד יְשִׁיבָה עַפְכָּה וְא"כ פְּשִׁיּוּצָא מִהַסְּנוּפָה הָרִי בְּיָדוֹ לְקַיִּים הַמְצָנָה וְלִישֵׁב בְּסְנוּפָה.

א"כ לֹא הָוֵי הֶפְסֵק. אֲבָל לְמ"ד שְׁיִשִּׁיבָה הָוֵי קַבִּיעוֹת לְאֶכִּילָה וְכַדוּמָה.

וְא"כ זֶה א"א שְׁיָהָא תְּדִיר קְבוּעַ לְאֶכּוֹל דְּאֶכִּילָה גָּסָה לָאוּ שְׁמָה אֶכִּילָה וְלִזְהָ הָוֵי הֶפְסֵק. וְר"י דַּס"ל (בְּדָף מ"ה) דְּסְנוּפָה כָּל שְׁבָעָה.

י"ל דלְטַעֲמִיהָ דס"ל דִּישִׁיבָה עַפְבָּה וס"ל בְּשֵׁם רִשְׁבִּי בר"ה (דף ל"ד ע"ב) דבְּשִׁהָה כְּדִי
לְגַמְרוֹר חוֹזֵר אַף פְּשִׁהָה בְּמָקוֹם שֶׁהִיא יְכוּל לְגַמְרוֹר וע"ש בְּתוֹס': וְעוֹד נִרְאֶה דְהִנֵּה בְּעֶרְכִּין
(דף י"א) אֵיתָא דר"מ וְרִשְׁבִּי א"ס"ל דְּשִׁיר מְעַבֵּב אֶת הַקְּרָבָן.

ולפ"ז צ"ל דס"ל דְּשִׁיר הָגוֹי דְּאוֹרְיִיתָא וְשֵׁם דְּרִישׁ לָהּ מְקַרָּא מְדַבְּרֵי קַבְּלָהּ אוֹ מַה"ת בְּדַרְדְּרָה
אֶסְמַכְתָּא. וְרַק ר"י א"ש דְּרִישׁ לָהּ הֵתָם מְקַרָּא וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם ה' אֱלֹקָיו (דְּבָרִים י"ח) וְשֵׁם
כְּתוּב כְּכֹל אֲחֵיו הַלְוִיִּם הָעוֹמְדִים שָׁם לְשֵׁרֵת.

וְדַרְשׁ זֶה נִרְאֶה לְדַרְשׁ גָּמוֹר. וס"ל כְּפִשְׁטוֹת הַכְּתוּב דְּקָאֵי עַל לְוִיִּם מִמָּשׁ וְלֹא עַל פְּהֻגִים.
וע' בְּהַלְכוֹת לְוִיִּם שְׁלֵי מ"ש בְּזוּה. וְהִנֵּה בְּזִבְחִים (דכ"ג) אֵיתָא דִּילְפִינָן שְׁיֹשֵׁב פְּסוּל
לְעַבְדָּהּ מְקַרָּא דְּלַעֲמוּד לְשֵׁרֵת וְשִׁמְחָלָל עַבְדוּדָה יְלִיף שָׁם מְדַשְׁנָה בּוֹ הַכְּתוּב הָעוֹמְדִים שָׁם
לְשֵׁרֵת.

ולפ"ז יְקֻשָּׁה לְמ"ד דְּשִׁירָה עַבְדוּת הַקְּרָבָן וְהוּי מַה"ת. וע"כ דְּרִישׁ לָהּ מְקַרָּא דוֹשְׁרֵת
כַּנ"ל.

וס"ל דְּקָאֵי קָרָא דְּהָעוֹמְדִים עַל הַלְוִיִּם. א"כ מִנ"ל דִּיוֹשֵׁב מְחַלְל עַבְדוּדָה.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה קִי"ל דְּאִין יְשִׁיבָה בְּעַזְרָה אֱלָא לְמַלְכֵי ב"ד. וְהִקְשׁוּ הַתוֹ בְּזִבְחִים (דף ט"ו)
דא"כ ל"ל קָרָא לְפִסּוּל יוֹשֵׁב לְעַבְדוּדָה הָא בְּלֹא"ה אָסוּר לִישֵׁב בְּעַזְרָה.

וְתִיבְרָא בְּתִירוּץ אֶחָד דִּישִׁיבָה בְּעַזְרָה הָגוֹי רַק אִסּוּר דְּרַבְּנָן. וְכֵן מְסַתְּבַר דְּהִיכֵן מְצִינוּ
שְׁיֵהָא אִסּוּר דְּאוֹרְיִיתָא מְוֹתֵר לְמַלְכֵי בֵּית דָּוֵד.

אֲבָל בְּדַרְבְּנָן י"ל שְׁמַתְחִילָה תִּקְנוּ כֵּן. וְהִנֵּה רִשְׁבִּי פִי' בְּסִנְהֶדְרִין (דף ק"ב) דְּהָאִסּוּר הוּא
הַל"מ וְנִרְאֶה דְּהַתוֹ לֹא רָצוּ בְּזוּה דְּאִין סְבָרָא לֹאמֵר שְׁיֵהָא הַל"מ לְהַתִּיר לְבֵּית דָּוֵד.

דְּהָא בֵּית דָּוֵד לֹא הָיוּ בִּימֵי מַתַּן תּוֹרָה. וצ"ל שְׁנַאֲמַר אֲשֶׁר הַמְּלָכִים שְׁיֵהָי' ע"פ הַדִּיבּוּר
הַמְּלוּכָה לְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם יִהְיוּ מְוֹתְרִים לִישֵׁב.

וְהוּא דוֹחֵק. אֲכֵן לְמ"ד הַשִּׁיר מְעַבֵּב י"ל דס"ל דְּהָגוֹי דְּאוֹרְיִיתָא וְאָסוּר גַּם לְמַלְכֵי ב"ד.

וּמ"ש גַּבִּי דְּהַע"ה וְיֹשֵׁב דָּוֵד ס"ל כְּדֹאֵיתָא בִּירוּשְׁלַיִם ספ"ז דְּסוּטָה שְׁיִישֵׁב עֲצָמוֹ בְּתַפְלָה
וְהוּא לְשׁוֹן עַפְבָּה. וּלְפז"ק ל"ל קָרָא לְאַסּוּר יוֹשֵׁב בְּעַבְדוּדָה וְכַנ"ל.

וּי"ל דְּקָרָא אֶתָּא לְעַבֵּב שְׁמַחְלָל עַבְדוּדָה. וְקָרָא דְּעוֹמְדִים קָאֵי עַל הַלְוִיִּם לְעַנְּן שִׁיר
וְכַמְש"ל: וְהִנֵּה בַר"ה (דף ל' ע"ב) אֵיתָא שְׁפ"א גַּתְּקַלְקְלוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר וְהַתְּקִינוּ שְׁלֹא יְהוּ
מְקַבְּלִים עֲדִים רַק עַד הַמְּנַחָה.

וְכִשְׁחָרַב בֵּיהֶם ק' תִּיבְרָא רִיב"ז שְׁיִקְבְּלוּ כָּל הַיּוֹם. וְהַתוֹ גַּתְּקַשׁוּ שָׁם בְּזוּה.

וּבְיָוִם תְּרוּעָה כְּתִב דְּלֵהֲכִי הַקְּפִידוּ עַלְהַקְּלוּ בְּשִׁיר מְשׁוּם דס"ל שְׁהַשִּׁיר מְעַבֵּב וְכ"כ
עוֹד מְפָרְשִׁים וְהִנֵּה קֻשְׁהָ דְּהָא חֲכָמִים ס"ל שְׁשִׁיר אִינוּ מְעַבֵּב. וְקֻשְׁהָ לְדִידְהוּ לְמָה תִּיבְרָא
שְׁלֹא לְקַבֵּל אַחַר הַמְּנַחָה.

וּצ"ל דס"ל שְׁתִּקְנוּ כֵּן כְּדִי שְׁיֵהָא עכ"פ מְקַצֵּת הַיּוֹם יו"ט וְדַאי. כִּי אִם הָיוּ מְקַבְּלִים כָּל
הַיּוֹם נִמְצָא כְּשִׁקְבְּלוּ עֲדִים עִם שְׁקִיעַת הַחֲמָה.

לא הָיָה אֵף רָגַע יו"ט וְדַאי. וְעַיְרוּבֵינּוּ (דָּרַף מ') שֶׁהָיוּ מְתַפְּלְלִין אִם הַיּוֹם אִם מָחָר. וְהוּא דוֹחֵק לְהַתְּפַלֵּל עַל תְּנַאי יָפָה לְפִי סְבָרָא זֶה יֵשׁ לְנֶהֱוֶה כְּתַקְנָה זֶה אֵף לְאַחַר הַחֲנוּכָּה וְרִיב"ז שֶׁתִּיקֵן שֶׁיִּקְבְּלוּ כָּל הַיּוֹם ס"ל שְׁטַעַם הַתְּקַנָּה הוּא מְפַנֵּי קַלְקוּל הַשִּׁיר. וְא"כ ס"ל שֶׁהַשִּׁיר מְעַכֵּב כַּנ"ל.

וְע"כ יִלְיָף לָהּ מִקְרָא דוֹשְׁרֵת. וְקָשָׁה מִנ"ל דִּיּוֹשֵׁב מְחַלֵּל עֲבוּדָה.

וְצ"ל דס"ל דִּישִׁיבָה בְּעֲזָרָה אֲסוּר מֵה"ת. וְקָרָא דוֹיִשֵׁב דְּוֹד הָוֵי לְשׁוֹן עֲפָכָה כַּנ"ל.

וְא"כ ס"ל לְרִיב"ז שֶׁצָּרִיף לְבָרַף בְּכָל עֵת שְׁנִכְנָסִים לְסוּפָה. דְּהַמְצָנָה הָוֵיָא הַעֲפָכָה בְּסוּפָה. וְלִזְהָ שְׁפִיר הַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ לְטַעֵם הַתְּבַשִּׁיל בְּסוּפָה. דְּאִין לְחוּשׁ שֶׁיִּטְעוּ לְבָרַף עַל הַסוּפָה אֵף בְּאֲכִילַת עֲרָא.

דְּהָא בְּלֵא"ה ס"ל שֶׁצָּרִיף לְבָרַף בְּכָל עֵת שְׁנִכְנָסִים לְסוּפָה. וְכֵן ר"ג שֶׁהָיָה לוֹמֵד מְעוֹמֵד ע"כ ס"ל דְּנֹאֲשֵׁב בְּהָר הָוֵי לְשׁוֹן עֲפָכָה כַּנ"ל.

וְלִזְהָ הַחֲמִיר ג"כ עַל עֲצָמוֹ לְאֲכֹל כּוֹתֶבֶת וְלִשְׁתּוֹת מִיַּם בְּסוּפָה: וְהִנֵּה בְּמִשְׁנֵה שְׁלֵהי סוּטָה גְּרָסִינּוֹ ר"ג הִזְקֵן וּבְמַגִּילָה (דָּרַף כ"א) הַגִּירְסָא ר"ג סְתָם. וְהִנֵּה בְּכּוֹרוֹת (דָּרַף ל"ו ע"א) אֵיתָא שֶׁר"ג הָיָה עוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ וְנִכְתָּב בְּצִדוֹ שֶׁס"א יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ.

וְנִרְאָה שֶׁזֶה תְּלוּי בְּשִׁמְי הַגִּירְסוֹת דְּבִכּוֹרוֹת שֶׁם הָוֵי ר"ג דִּיבְנָה שֶׁהָיָה בִּימֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ וְר"ע. וְלִזְהָ לְהַגִּירְסָא דְּמַגִּילָה גְּרָסִינּוֹ בְּכּוֹרוֹת עוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ.

וּבְכּוֹרוֹת (דָּרַף כ"ז ע"ב) שֶׁהַגִּירְסָא יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ. הֵינּוּ כָּהֵן דְּסוּטָה.

וְהָא דְּסוּפָה הָוֵי אֵלִיבָא הַגִּירְסָא דְּבְמַגִּילָה (דָּרַף כ"א). וְהָא דְּאֵיתָא בְּסוּפָה (דָּרַף כ"ח) שְׁרִיב"ז הָיָה יוֹשֵׁב וְשׁוֹנָה.

י"ל שֶׁזֶה אֵלִיבָא דְּגִירְסָא דְּסוּטָה שֶׁמֵר"ג הִזְקֵן וְאֵילָף לְמָדוּ בִּישִׁיבָה. וְרִיב"ז הָיָה אַחַר ר"ג הִזְקֵן כִּי ר"ג הִזְקֵן הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַלֵּל הִזְקֵן כִּידוּעַ.

וְרִיב"ז הָיָה נְשִׂיא אַח"כ וְהָיָה מְקַטְנֵי תַלְמִידָיו שֶׁל הַלֵּל כְּדֵאֵיתָא בְּסוּפָה (שָׁם): וְר' צְדוּקָה שֶׁהִיגֵל לְאֲכֹל פְּחוֹת מִכְּבִיצָה חוּץ לְסוּפָה י"ל דס"ל דִּישִׁיבָה הוּא יְשִׁיבָה מְמַשׁ. וְהַמְצָנָה הִיא לְאֲכֹל וְלִישֵׁן בְּסוּפָה שֶׁהוּא דָּרַף קָבַע.

וְעוּי"ל שֶׁחֲשַׁשׁ שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁצָּרִיף נט"י וּבְרָכָה אַחֲרָיו כִּיּוֹן שֶׁזֶה נִקְרָא אֲכִילַת קָבַע. וְלִזְהָ הַזְּכִיר הָכָא שֶׁאֲכָלוּ בְּמַפָּה וְלֹא בִּירָף אַחֲרָיו.

וּבְזֶה מִיּוֹשֵׁב הָא דְּאֵיתָא שֶׁם דְּפָרִיף הָא כְּבִיצָה בְּעֵי סוּפָה וּמִשְׁנֵי לֹא הָא כְּבִיצָה בְּעֵי נט"י וּבְרָכָה. וְקָשָׁה דֵּא"כ לְמָה נִקְטָה הָכָא גְּבִי הַלְכוֹת סוּפָה כִּיּוֹן דְּבְסוּפָה גַּם כְּבִיצָה לֹא בְּעֵי סוּפָה.

וּלְפַמ"ש י"ל דְּכְבִיצָה הָיָה מְחִמֵּיר עַל עֲצָמוֹ לְאֲכֹל בְּסוּפָה. דְּכִיּוֹן דְּבְעֵי נט"י וּבְרָכָה שׁוּב אִין חֲשַׁשׁ טְעוֹת בְּמָה שֶׁיֵּאָכֵל בְּסוּפָה.

אַבָּל פְּחוֹת מִכְּבִיצָה שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּטְעוּ לְהַצְרִיף נט"י וּבְרָכָה. לִזְהָ לֹא אֲכָלוּ בְּסוּפָה: סִימָן 1.

בר"ה (דף כ"ח) איתא שלחו לאבוה דשמואל כפאו ואכל מצה יצא. אמר רבא ז"א תוקע לשיר יצא.

פשיטא מ"ד התם אכול מצה א"ר וקא אכל אבל הכא ז"ת פתיב והאי מתעסק בעלמא קמ"ל. אלמא קסבר רבא מצות א"צ פנונה איתיביה הנה קורא וכו' ת"ש הנה עובר וכו' אלא מעתה הישן בשמיני ילקה וכו'.

החילוק בין מצה לשופר צריך מוכן. ורש"י פ"א שפן נהנה.

וצל"ע דא"כ למה קאמר זכרון תרועה פתיב. ועו"ק דבמצה לא בעי הנאה כדאיתא בפסחים (דף קט"ו ע"ב) שאם בלע יצא.

ואף אם הקיא אח"כ דליכא הנאת מעיו ג"כ יצא. וצ"ל דמ"מ איכא הנאת גרונו ע' חולין (דף ק"ב ע"ב).

והרמב"מ פסק במצה דיצא ובתוקע לשיר לא יצא. וכבר נתקשו המפרשים מנ"ל לחלק לדינא: ובאמת פשוט המושג מבואר דצריך פנונה ממש מדמייתי בתר הכי הא דכאשר ירים ידו והא דנחש הנחושט שהפל תלוי בפנונה (וגם הא דמשגי הש"ס שסבור תמור בעלמא קשה טובא דנה שיניו בשופר אבל לא במגילה ששומע קול דברים).

ומצאתי בטו"א שנתקשה בזה ונשאר בקושיא אף י"ל בפשיטות דהא בלה"ק יצא אף מי שאינו מבין. וא"כ י"ל שלא ידע כלל שקורא מגילה פיון שאינו מבין בלה"ק.

ולנה קאמר שצריך עכ"פ שיידע שהוא קורא המגילה ורק שלא נתפנין לצאת). והנראה דבאמת למ"ד א"צ פנונה נראה דהוי כמו זכין שלא מדעתו דגם גבי עירוב דהוי מצנה מ"מ זכין לו שלא מדעתו בערובי חצרות.

וה"נ אמרינן בנדריים (דף ל"ה ע"ב) דמחוסרי פפריה יכולים להביא קרבנם עליהם שלא מדעתם דזכות הוא להם. ורק שאר קרבנות בעי דעת.

וייליף לה מקרא וע"ש (דף ל"ו ע"א). ושם (דף ל"ו ע"ב) אמרינן דתורם משלו על של חבירו לא ליבעי דעת משום דזכות הוא לו.

וא"כ כמו שיידו ונצרו קונים שלא מדעתו. גם במצוה שיניו זה.

ולנה פיון שעשה המצוה זוכה בה אף שלא מדעתו ויצא בה. והיינו סברת הפוסקים שכתבו שאם פיון שלא לצאת שלא יצא.

דלא עדיפא מקנין שאם מכנין בפירוש שלא לקנות דלא קני. ולפ"ז יש מקום לומר שאם אח"כ כשנודע לו שמחוייב המצוה ואומר שאינו חפץ שיצא במה שעשה שלא בפנונה שלא יצא וכמו במזכה חפץ שיכול לומר שאינו חפץ בו כדאיתא בב"ב (דף קל"ח) ובכריתות (דף כ"ד).

וי"ל דז"א דרק במתנה שיש סברא לומר דשונא מתנות יחנה ויש קצת חוב שפיר יכול שלא להתרצות. אבל במצוה אמרינן דנדאי נתרצה.

ומה שאין מתרצה בטלה דעתו אצל כל אדם. ועו"ל שנה רק במזכה ע"י אחר.

אָבֵל יָדוּ שְׁפִיר קוֹנָה לוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ. וְהִ"ה הִקָּא שְׁעֵשָׂה הַמְצָנָה בְּעֶצְמוֹ וְגוֹפּוֹ.
וּמכ"ש אִי נִימָא שְׁלֵא יֵצֵא יְהִי עוֹד עֲבִירָה בְּיָדוֹ וְכַגּוֹן תּוֹקֵעַ לְשִׁיר שְׁאָסוֹר לְתַקְנוּעַ בִּיּו"ט
לְשִׁיר. וְאִם יֵצֵא מְצָנָה קַעֲבִיד.

וְדַאי הָיִי זְכוּת לוֹ: וְהִנֵּה בְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ מִמָּשׁ אִין חָל שׁוּם קַנְיָן פִּידוּעַ בְּפוֹסְקִים עַח"מ סִי
רִי"א. וְנִרְאֶה שְׁלִזְהָ קוֹל וּמִרְאֶה אִין בּוֹ מִשׁוּם מְעִילָה מִשׁוּם דְּמְעִילָה בְּעֵי אִיזְהָ דְּבָר שְׁיִישׁ
בּוֹ מִמָּשׁ דִּילְפִינוֹן בְּמְעִילָה (דָּף י"ח) חֲטָא חֲטָא מִתְרוּמָה דְּבְעֵי פְגָם וְנִהְיָה ע"ש.
לְזָה הִנֵּהוּ דְאִין בְּהֵם מִמָּשׁ אִין בְּהֵם מְעִילָה. וְכֵן אִיתָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ג דר"ה שְׁאִין גְּזַל
בְּקוֹל.

וְהִינּוּ פנ"ל מִשׁוּם דְּגַם גְּזַל בְּעֵי דְרַכִּי קַנְיָנִים פִּידוּעַ ע' ב"ק (דָּף נ"ו ע"ב) וּבְתוֹ' שָׁם.
וּלפ"ז בְּמִצְוֹת הַתְּלוּיִים רַק בְּקוֹל וּשְׁמִיעָה מִרְאֶה וְרִיחַ צָרִיף כְּפוֹנָה לְצִאת דְּדִין זְכוּת לֹא
שְׁיִיף בְּזָה פנ"ל.

וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר לְרַבָּא דְהוּ"א דְרַק מְצָה שְׁיִישׁ בְּהָ מְעֵשָׂה וְקַנְיָן א"צ כְּפוֹנָה. אָבֵל שׁוֹפֵר
שֵׁא"צ רַק שְׁמִיעָה וְלֹא תְקִיעָה דְכַתִּיב זְכָרוֹן תְּרוּעָה.

הוּ"א שְׁצָרִיף כְּפוֹנָה. וְלִהְיֵי מְקַשָּׁה שְׁפִיר עָלְיוֹ מִק"ש וְשׁוֹפֵר וּמְגִילָה דְכָל הִנֵּהוּ הָיִי רַק
קוֹל וּשְׁמִיעָה.

וּמִן־שֵׁב בְּזָה הָא דְמְקַשָּׁה מִיָּשׁוֹן בְּשְׁמִינֵי וְהִקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהָא זָה הָיִי מְעֵשָׂה כְּמוֹ אֲכִילַת
מְצָה. וְקַשָּׁה גַם לְהָא דְשִׁלְחוּ לְאַבּוּהָ דְשְׁמוּאֵל.

וְלָמָּה מְקַשָּׁה לְרַבָּא דְוּוּקָא. וּלפמ"ש א"ש דְלֹא־בּוּהָ דְשְׁמוּאֵל דְּבְעֵי דְנִקָּא שְׁיִיָּהָ כְּדָרִף קַנְיָן.
א"כ בְּיָשׁוֹן בְּשְׁמִינֵי דְהָיִי חוֹב לוֹ שְׁיַעֲבֹר בְּכָל תּוֹסִיף. וְדַאי שְׁצָרִיף כְּפוֹנָה.

אָבֵל לְרַבָּא דס"ל דְאָף בְּשְׁמִיעָה יֵצֵא. מִשְׁמַע שְׁאִין תְּלוּי בְּדָרִף קַנְיָן וְרַק כִּיּוֹן שַׁע"כ"פ עֲשָׂה
הַדְּבָר הַזֶּה יֵצֵא.

א"כ גַּם בְּיָשׁוֹן בְּשְׁמִינֵי הַדִּין כֵּן: וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהָא קִי"ל בְּנִדְרִים (דָּף ל"ו) דְכָל קַרְבָּן
שְׁמִכְכַּר בְּעֵי דַעַת בְּעָלִים. לְפִי שְׁפָפְרָה אִין שְׁיִיף בְּלֹא דַעַתוֹ.

וְלִהְיֵי נְמִי חֲיִיבֵי חֲטָאוֹת אִין מִמְשַׁכְּנִין בְּעַרְכִּין (דָּף כ"א) דְכַפְּרָה בְּלֵי רְצוֹנוֹ לֹא פְלוּם
הוּא. וְכֵן קִי"ל בְּכַרִּיתוֹת (דָּף כ"ב) שְׁאִין מְבִיאִין חֲטָאת עַל תְּנַאי.

וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּקַרְבָּן הַבָּא לְכַפֵּר צָרִיף שְׁיִיָּהָ בּוֹ דַעַת גְּמוּרָה בְּלֵי שׁוּם פְּקוּדֵי וְסָפֵק.
מִשֵּׁא"כ שְׁאֵר קַרְבָּנוֹת שְׁפִיר בָּאִים עַל תְּנַאי.

וּבְזָה נ"ל לִיִּישׁב מַה שְׁהִקְשׁוּ הָרַאשׁוֹנִים בְּהָא דְאִתְקִין ר' אַבְהוּ תִשְׁר"ת תִּשְׁ"ת תר"ת
שְׁיִכְלֹןל תְּקִיעוֹת הַכְּפוּלוֹת וַיֹּאמֶר שְׁאִם הָעֵינִיקֵר תִּשְׁ"ת תַּעֲלֶה לוֹ תְּקִיעָה אַחֲרוֹנָה לְרַאשׁוֹנָה
ע' תו' ר"ה (דָּף ל"ג ע"ב) וְע' לַח"מ פ"ג מֵהַל' שׁוֹפֵר.

וּלפמ"ש י"ל דְכִיּוֹן דְשׁוֹפֵר בָּא לְכַפֵּר כְּדַאיָּתָא בַר"ה (דָּף כ"א) דְלְזַכְּרוֹן אִתָּא כְּפָנִים דְמִי
נְאִין קְטִיגוֹר נַעֲשָׂה סְנִיגוֹר. לְזָה לֹא מְהַנִּי תְּקִיעָה בְּתַנַּאי דְהָיִי כְּמוֹ חֲטָאת שְׁצָרִיף כְּפוֹנָה
גְּמוּרָה.

ובְּאַמַת צ"ע בלא"ה בְּזֶה מְהֵא דְקִי"ל בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ע"ד) שְׁכ"ד שֶׁא"א לְעֲשׂוֹתוֹ ע"י שְׁלִיחַ אֵין בּוֹ תְּנַאי. וְא"כ ה"ה בְּכָל הַמְּצוֹת הַתְּלוּיִם בְּגוּפוֹ נִימָא הָכִי.

וְצ"ל דְּשֶׁאֵי תְּנַאי בְּגוּף הַמְּעֻשָּׂה שְׁאֵם אֵינוֹ חַיִּיב יְהֵא זֶה כְּמַעֲשֵׂה קוּף בְּעֵלְמָא לֹא מְקַרֵי זֶה תְּנַאי. דְּהָרֵי הָאֲמַת הוּא כּוֹן.

וְתַנַּאי דְּהֵתֵם אֵינְרֵי הֵיכָא שְׁהַמְעֻשָּׂה מְעֻשָּׂה גְמוּרָה. וְרַק שְׁבָא הַתְּנַאי לְתַלוֹת בְּדָבָר אַחַר שַׁע"י יִתְבַטֵּל הַמְּעֻשָּׂה.

וּבְזֶה קִי"ל דְּלֹא מְהֵנֵי תְּנַאי וְכַמ"ש הַתּוֹ בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף נ"ו) הַסְּבָרָא דְּלֹא אֵלִים תְּנַאי לְבַטֵּל מְעֻשָּׂה גְמוּרָה. וְרַק בְּדָבָר שְׁאֵאֲפֻשֵׁר ע"י שְׁלִיחַ יִלְפִינן מִב"ג וּב"ר וְאִכְמ"ל בְּזֶה].

וּמְמִילָא מְבֹאָר הַחִילּוּק בֵּין שׁוֹפֵר לְמִצָּה. כִּי שׁוֹפֵר שְׁבָא לְזַכְרוֹן וְלִכְפֹּר צָרִיף דַּעַת.

מִשָּׂא"כ מִצָּה. וְהֵינּוּ דְקִאָמַר הַש"ס דְּכַתִּיב זְכוֹרֹן תְּרוּעָה.

הֵינּוּ דְאֲתֵי לְזַכְרוֹן כְּנ"ל לְהָכִי מְסַתְּבַר דְּבַעֵי כְּוֹנָה. וְקַמ"ל רְבָא דַּמ"מ כִּינּוּן שְׁנַעֲשֻׁתָּה הַמְּצָנָה יְצָא.

וְע"ז פְּרִיף מִק"ש דַּג"כ הָעֵיקָר קְבֻלַּת מַלְכוּת שְׁמַיִם וְתַלוּי בְּכַוֵּנַת הַלֵּב: וְהֵנָּה הַטּו"א כְּתַב (בְּדָף ט"ז) דְּלִמְ"ד שְׁאָדָם נִיְדוֹן בְּכָל יוֹם צ"ל דְּשׁוֹפֵר לֹא לְזַכְרוֹן הָוִי. וְהַקְּשָׁה דַּא"כ לְמָה אָמַר הַש"ס (בְּדָף כ"ו) דְּלַר"י כִּינּוּן דְּבַחוּץ הוּא לֹא ס"ל סְבָרָא דְאֵין קְטִיגוֹר נ"ס.

וְהֵא בְּלֹא"ה ס"ל דְּלֹא לְזַכְרוֹן הוּא. וְלַעֲנ"ד י"ל שְׁזָהוּ כְּוֹנַת הַש"ס דְּלַרְבָּנָן שְׁם אֲמַרִינּוּ דְזַכְרוֹן הָוִי כְּפָנִים.

אַבֵּל לַר"י דְּלֹא הָוִי לְזַכְרוֹן הָרֵי הוּא כְּחוּץ. דְאֵין קְטִיגוֹר נ"ס שְׁיִיף אַף בְּכָל דְּבָר.

וְהֵנָּה רְבָא אָמַר בְּנִדְרִים (ד' מ"ט) כְּמֵאן מְצַלִּין אֲקַצִּירִי וְאֲמַרִיעֵי כַר' יוֹסִי דְאָדָם נִיְדוֹן בְּכָל יוֹם (וּבַר"ה שְׁם הַגִּירְסָא רַב יוֹסֵף) וְאִבַּע"א כְּרַבָּנָן וְכַדְר"י דַּאֲר"י יְפָה צְעָקָה בֵּין קוּדָם גַּז"ד בֵּין לְאַחַר גַּז"ד.

הָרֵי דְרְבָא ס"ל הֵכָא דְנִהְגִינן כַּר"י. וְאַף דְסַתֵּם מְשַׁנָּה בַר"ה (דָּף ט"ז) דְּלֹא כַר"י.

וְלִזְנָה ה"נ ס"ל לְרְבָא לְטַעֲמֵי דְתוֹקַע לְשִׁיר יְצָא כִּינּוּן דַּס"ל דְּלֹא הָוִי לְזַכְרוֹן וּמְצוֹת א"צ כְּוֹנָה. וְלַפ"ז מְיוֹשָׁב דְּלֹא מְיִיתֵי כְּלָל דַּר"י (בְּדָף כ"ט) דַּס"ל דְּבַעֵי כְּוֹנָה.

דַּר"י לְטַעֲמֵי בְּפִסְחִים (דָּף קי"ד) דַּס"ל מְצוֹת צ"כ. אַבֵּל לֹא מְשׁוּם עֲדִיפּוֹת שׁוֹפֵר מְשַׁאָר מְצוֹת.

וְדַמְקֻשָּׁה מְמַשְׁנָה דְּהִיָּה עוֹבֵר בְּאַמַת מְשׁוֹפֵר לֹא מְקַשָּׁה מִיַּדִּי דְּהֵא סַתֵּם מְשַׁנָּה ס"ל (בְּדָף ט"ז) דְּלֹא כַר"י וְכִינּוּן דְּלְזַכְרוֹן אֲתָא בְּעֵי כְּוֹנָה כְּנ"ל. וּבְכַרְט דְּמוּכַח מְסִיפָא דְּמִיִּיתֵי כְּאַשְׁרֵי יָרִים כַּמִּש"ל.

וְרַק מְקַשָּׁה מְמַגִּילָה דְשָׁם כִּינּוּן שְׁיֹדַע שְׁקוֹרִים הַמְּגִילָה וְשׁוּמְעָה יֵשׁ בְּזֶה פְּרָסוּם הַנֵּס. וְשַׁפִּיר א"צ כְּוֹנָה לְמ"ד מְצוֹת א"צ כְּוֹנָה.

וּמְשַׁנֵּי סְבוּר חֲמוּר בְּעֵלְמָא הוּא. וְלִשׁוֹן זֶה תְּמוּהָ דְמֵאֵי נְקִיט לְשׁוֹן חֲמוּר וְגַם כְּבָר כְּתַבְנוּ דְקַשָּׁה דְאַמְגִּילָה לֹא מְשַׁנֵּי מִיַּדִּי.

והנראה דהקא חמור היינו פהא דדורשי חמורות שפירשו התוס' בקדושין (דף כ"ב) פ'עין המעשה. ובערוף ערוף המר מפנרש באורף בזה שבלשון ערב קורים על עסק ומעשה המר או חמר ע"ש ולפ"ז הקא הפנונה דמשני שא"י כלל שקורים המגילה רק אינה ענין ומעשה אחר וכמש"ל.

דבלה"ק אם אין מבין צריף שינדע עכ"פ שקורים המגילה. ולפ"ז פיון לבו לצדדים קתני בשופר לכנונה גמורה.

ובמגילה רק לשמוע: והנה לעיל אמר רבא דבשופר של עולה ושלמים לא יצא רבה אמר יצא מצות לאו ליהנות ניתנו. וכן אמר שם הפנודר הנאה מותר לתקוע תקיעה של מצוה.

וכתבו התו' שם דאף שאפטר דהוי כתוקע לשיר. מ"מ הא אינו מכנין לשיר.

וקשה טובא דהא רבא ס"ל מצות א"צ פנונה וא"כ אפטר שיכנין לשיר ויצא י"ח המצוה. ויש לאסור בכל גוונא וע"כ הו"ל לפרושי דדוקא פשאינו מכנין לשיר.

וכמדומה שראיתי במפרשים גושאי זו. לזה נראה.

דבפסחים (דף כ"ה ע"ב) איתא דל"ק ס"ל לרבא אפטר ולא מכנין אסור ולל"ב ס"ל דמותר ע"ש בהנאה הבאה לאדם בע"כ. ונראה דבהכי פליגי ג"כ הני לישני דרבא דהקא.

ופליגי ג"כ אי מצות צ"כ. דבאמת י"ל דלמ"ד דשא"מ אסור.

ה"ה דנימא מצות אין צ"כ. ולמ"ד דשא"מ מותר.

מצות צ"כ. פיון דכל מצות התורה הן ל"ת הן עשה נאמרו רק כשמכנין בהם.

ולזה מעיקרא הוי ס"ל לרבא מצות אצ"כ כדקאמר תוקע לשיר יצא. ולזה קאמר דבשל עולה ושלמים לא יצא דנהנה בתוקע לשיר ואף שאינו מכנין לשיר.

מ"מ יש לחוש פנ"ל. וגם דאפטר ול"מ אסור.

והקא אפטר לתקוע באחר ולא בשל עולה. ואח"כ הדר ביה דס"ל מצות צ"כ ומצות לאו ליהנות ניתנו וס"ל כל"ב דאפטר ולא מכנין מותר.

ולזה פסק הרמב"מ דתוקע לשיר לא יצא. דרבא גופיה הדר בי' פנ"ל: והטו"א הקשה על מ"ש הר"ן בחולין דפס"ר בהנאה שרי ובהביא ראי' ממוכרי פסות.

וקשה דהקא במעין אסר רבא בימות החמה דהוי פס"ר בהנאה. וה"נ קשה ממ"ש התו' דלא מכנין לשיר בתקיעה דהא הוי פס"ר ומאי שנא ממעין.

ונראה בסברת הר"ן דבדבר שיש שני דברים נפרדים כגון בשבת (דף ע"ה) שפוצע החלזון להוציא דמו וגם נוטל נשמתו. ה"ז שני דברים.

(ויברך ק"ג) שתולש עולשים ומיפה הקרקע הוא ג"כ שני דברים ורק שנעשים בבת אחת להכי קרי לה פס"ר וכן בכ"מ. משא"כ הקא במכירת פסות שפנונתו ללובשה.

ורק בלבישה יש שתי הנאות אחת שמראה אותה לקונים וכפירש"י וישנית שמגין עליו מפני חמה וגשמים. ולההגנה אינו מתפנין לפי שא"צ לזה.

וממילא לא הניא הנאה כלל פיון שאין לו חפץ בהנאה זו. וכעין זה כ' התו' בשבת (דכ"ט) כגון דבלא"ה הוא לבוש פראוי ע"ש.

וכן אמרינו בסופה (ד' ל"ג) דאית לי' הושענא אחריתי. ועיקר הסברא דדבר שהפעולה מתקיימת לא שייך לומר דהוי הנאה לחוד.

וכגון שם שנשאר החלזון מת והקרקע מיןפה. משא"כ במוכר פסות אחר שמוכרו ומסירו ממנו אין נשאר דבר קיים.

רק דנימא שהיא נהנה בעת מעשה וכיון שלא פיון לזה לא נהנה כלל. דהנאת האדם בגופו הוא רק שפשמרגיש בעת מעשה שנעשית לו הנאה זו ומתענג ע"ז.

והיינו סברת הר"ן שם דבריקחא בבת תיהא אף שהריח נכנס לגופו ונהרי הוא ריח טוב. בכ"ז פיון שהיא נהנה רק בפעולה שמריח והוא אינו מכנין לזה.

אינו פלום. ורק למ"ד ריקחא מילתא אמרינו שנשארה ההנאה באדם ויש לו תועלת אף אח"כ.

וכמו מאכל שהנאת האכילה נמשכת וזה כל חיי האדם: ובה מבואר הסברא בזה. דבתוקע פיון שלא כל אדם תוקעים לשיר.

ורק פשמכנין לשיר הוא הנאה לו. אבל פשאינו מכנין אינה הנאה כלל פיון שאין זה דברים נפרדים.

משא"כ במעין שעכ"פ ה"ז רחיצה שהיא הנאה גמורה ודבר נפרד. רחיצה. טבילה.

פי לטבול אפשר במים חמים בימות החמה ובקרים בימות הגשמים והיא הנאה נמשכת לגוף האדם כמו אכילה. וכמוזכר בש"ס פמה פעמים וכדאיתא ביומא (דף ע"ו) דיליף מקרא דמיקרי עינוי מרחיצה.

משא"כ ריח, וגם פי במוכרי פסות ההנאה הוא רק הגנה מדבר המזיק ואברוחי ארי בעלמא וזה נדאי לא מיקרי הנאה אם אינו מכנין. ועב"ק (דנ"ח) דמבריש ארי בעי דעת שיקרא מהנהו שישלם לו וע"ש בתוס' בזה: וכ"ז שייך אי נימא מצות צ"כ.

אבל אי א"צ פנונה ותוקע לשיר יצא. א"כ נדאי אסור באה"נ או במודר הנאה משופר וכמוכר.

ומיכח מזה דבשופר הדר בו רבא וס"ל דזכרון תרועה פתיב ובעי פנונה. ולכאורה תקשה מסופה (דף מ"ב) דמקשה הש"ס מדאגבהיה נפק בו ומשני לה אפיי ורבא שם.

והא רבא ס"ל למסקנא שצריך פנונה. וי"ל דלא הדר בו רק בשופר ולא בשאר מצות.

ובה מיושב קושית הט"א על הר"ן בפשיטות משום דבהנאה וטבילה א"צ פנונה. להכי אסור דאפשר שייכנין ליהנות.

ולזה פסק הרמב"מ במצה שייצא וא"צ פנונה משא"כ בשופר: דאיכא למידרש דרשינו. ולזה היה ר"י מחפש למצוא איזה דרשא על בבקר.

משום דס"ל דהא דמילתא דאיתא בק"ו וכו' אמרינן זה רק היכא דליכא שום דרשא וליזה לא אמר בבקר לכו בג בג קשיא.

משום שאינה קושיא גמורה וכנ"ל: ועפ"ז יש ליישב פירש"י הנ"ל. דהנה הוקשה לרש"י למה לא אמר ר"י דלכו בג בג אצטריה בבקר משום מילתא דאיתא בק"ו טרח וכתב לה קרא.

ועוד הוקשה לרש"י דאיך אפשר לרבות גיזה בלא עור דכיון שאינו קונה העור א"כ הוי הגיזה דבר בפ"ע ואינו נקשר עם גוף הצאן ובנדאי אסור לקנותו בכסף מעשר. וליזה פירש"י שקונה שניהם העור והגיזה יחד.

וא"כ הוי שניהם אגב גוף הצאן. וממילא מוכח מהכא דבצאן שמוותר לקנות גם העור.

וא"כ אין שייך לומר בזה מילתא דאיתא בק"ו דלפמ"ש בכוננת רש"י הרי נתרבה העור מפניו מקרא דבצאן ולא בקו"ח מגיזה. ולפ"ז תשאר הקושיא שהזכרנו למה לא תשיב בבקר בב"ק (דף נ"ד ע"א) ויש לפלפל עוד ולומר דתלי בפלוגתא אם כל העומד לגזוז פגזוז דמי.

דלמ"ד לאו פגזוז דמי י"ל דגיזה היינו פעור וההכרח לקצר: ועוד נראה דלכאורה אין מוכרח לומר שמוותר לקנות שניהם דהא אפשר דקרא מרבה הגיזה שעל עור הראש והפרסות דאי בחולין (דקכ"ב) שראויין לאכול בעגל הרי ואפשר דה"ה בש"ה רף ועוד דעור בית הפרסות ובית הפושט משמע שם דבכל בהמה ראוי לאכילה והוי כבשר ע"ש.

וא"כ שפיר י"ל דמרבה להתיר לקנות הגיזה שעל מקומות הללו שאין הפסק בין הבשר להגיזה. אבל הגיזה שעל העור בכל הגוף י"ל דאסור לפי שהעור מפסיק.

ולקנות שניהם אסור. ולפ"ז י"ל דאצטריה בבקר לרבוני עור וממילא גזע דבצאן אתא לרבוני שמוותר לקנות שניהם עור וגיזה.

וי"ל דבזה לא שייך לומר מילתא דאיתא בק"ו דכיון דילפינו שמוותר לקנות דבר הטפל לבשרו כגון גיזה שעל מקומות שהעור ראוי לאכילה ממילא ה"ה לעור שעל הבשר. ושפיר לא מוותר לכו בג בג קרא דבבקר.

אכן לר' יוחנן דס"ל בפסחים (דף פ"ד) וחולין (דף נ"ה ע"ב) דהא דתנו דעור העור הראש ובית הפרסות ובית הפושט הוי כבשר יחידאה היא ולית הילכתא פנותיה ע"ש. וא"כ מוכח מדמרבינו גיזה דגם העור בכלל כי היכי דלא ליהוי הפסק בין הבשר להגיזה.

כיון דלדידה ליכא פלל עור שיהא כבשר לענין אכילה. וא"כ בבקר מוותר.

דמבצאן גזע ג"כ שמוותר לקנות שניהם פנ"ל. ובזה מיושב ג"כ פירש"י שפירש בדברי כן בג בג דבצאן אתא לרבוני שמוותר לקנות שניהם כדי ליישב שלא יהא בבקר מוותר וכמש"ל והיינו משום די"ל דס"ל פהא דתנו בחולין (דף ככ"ב) דעור בית הפרסות ובית הפושט הוי כבשר ושם אין הפסק בין הגיזה לבשר.

ולזה אצטריה קרא מוותר לרבות שמוותר לקנות שניהם העור והגיזה. אבל ר"י דס"ל שאין נמצא בהמה פלל עור שיהא כבשר.

ממילא גדע דְשָׁרִי לַקְּנוֹת שְׁנֵיהֶם מִקְרָא דְמַרְבָּה גִּיזָה לְפִי שׂא"א בלא"ה פְּדֵי שְׁלֵא יְהֵא
הַפְּסֵק וּכְמַש"ל וְלִזְהָ קְאָמֵר ר"י דְּבַבְקָר מְיֻתָּר. וּמִינְשֵׁב ג"כ הַדְּקֻדּוּק דְּקְאָמֵר ר"י מֵאֵן
דְּמַתְרַגְּם לִי.

דְּהֵינּוּ לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל דְּלִיפָא בְּבַהֲמָה עוֹר דְּהוּי פְּכָשָׁר. וּמִינְשֵׁב ג"כ פִּירֵשׁ"י שְׁפִירֵשׁ
בְּפִרְיִיתָא הֶרְבוּתָא שְׁקוּנָה שְׁנֵיהֶם.

נְגַד הַמְּפֻרָשׁ בְּש"ס דְּהֶרְבוּתָא הִיא מְשׁוּם דְּגִיזָה לָאוּ גּוּפָה. וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּבִסְנֻגָּא מְפֻרָשׁ
לָהּ אֲלִיבָא דַּר' יוֹחֲנָן.

וּלְדִידָיָה הֶרְבוּתָא הִיא מְשׁוּם דְּלָאוּ גּוּפָה. אָבֵל הָא דְשָׁרִי לַקְּנוֹת תַּרְנוּנֵיהּ מוּכַח מִמִּילָא
כִּי הֵיכִי דְלָא לִיהוּי הַפְּסֵק וּכְמַש"ל: סִימָן ט.

כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה מִשָּׁה צָבִי נ"י הֶרְבַּ דַּק' רֵאמָאנְאוּוּ. ע"ד שְׁהִי תְלוּיִם שְׁנֵי
לִיוּוֹרַעַס אָחַד שְׁל פֶּסַח וְאָחַד שְׁל חֲמֵץ.

וְקוֹדֵם פֶּסַח הַשְּׂאִילוֹ אוֹתוֹ שְׁל חֲמֵץ לְנִכְרִי לְהוֹצִיא בּוֹ יי"ש מִחֻבִּית. וְאַחַר שְׁעָבְרוּ ג' יָמִים
הוֹצִיאֻ בּוֹ בְּיוֹם ב' שְׁל פֶּסַח יֵין מִחֻבִּיתִין שְׁל פֶּסַח.

וְנִשְׂאֵל מֵעַכ"ת ע"ז וְהוֹרָה לְהַקְלֵ מְהָא דְתַנּוּן בַּפ"ד דְּמַכְשִׁירִין מ"ט דְּהַמְמַלָּא מְקִילוֹן אַחַר
ג"י אָמְרִינָן דְּמִסְתַּמָּא כְּבָר נְתִיבֵשׁ מֵהַמִּים שְׁהִי בְּתוֹכוֹ. וְאַף דְּבַהֲכָשָׁר בְּעֵינָן טוֹפֵחַ לְהַטְפִּיחַ
מ"מ הָא מְפֻרָשׁ בַּרְמב"מ פ"ב מַהמ"א דְּבַעֲיָנָן עַפְכַּת יֵין.

וְאַף לַהַכ"מ שָׁם. מ"מ הֶכָא קִיל דְּהוּי חֲמֵץ שְׁל נִכְרִי שְׂאִינוּ אוֹסֵר בְּמִשְׁהוּ כַּמ"ש הַשַּׁע"ת
ס' תַּס"ז וְחַפֵּץ לְזַעַת דַּעֲתֵי בְּזָה.

וּמִטְרַדוּתֵי פְּעַת וְגַם כִּי אִינוּ נִצְרָךְ פְּעַת לְמַעֲשָׂה. אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה לְפִי פִי' הַר"ש
וְהַרַע"ב בְּמַכְשִׁירִין שָׁם שְׁקִילוֹן הוּא בּוֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ מִים.

וְדַאי אֵין רְאִיָּה. כִּי יְדוּעַ שְׁהַקְרַקַע בּוֹלַעַת בְּנִקְל מִשׂא"כ בְּכָלִי.

אֲלָא אַף לְהַרְמַב"ם שְׁפַתְבּוֹ בַּפִּיה"מ שָׁם דְּהֵינּוּ פְּלִי עֵץ אוֹ חֶרֶס. אֵין רְאִיָּה לַנ"ד.

כִּי לִיוּוֹרַר יְדוּעַ שְׁהוּא שְׁל מַתְכוֹת. וּמַתְכוֹת אִינוּ בּוֹלַעַת פְּדוּתָן בַּפִּי"ב דְּפָרָה מ"ה וּבְגוּדָה
(דָּף י"ג ע"ב) ע"ש.

וּלְפִלָּא שְׁהַרְמַב"מ פִּי' בַּפִּיה"מ רִישׁ מ"ק שְׁקִילוֹן הוּא בּוֹר עֲמוּק וְאִכְמ"ל בְּזָה. וְאַף
שְׁהַלְיוֹנָאָר עֲשׂוּי מְרִיקוּעֵי פַחִים.

בַּכ"ז הֵינּוּ מַתְכוֹת. וְאַף שְׁבַזְמָן אֲרוּךְ מְתַנַּגְבִּים הַמִּים אַף עַל מַתְכוֹת לְפִי שְׁהַאֲוִיר שׁוֹאֵב
אֶת הַלְחָלוּחִית.

מ"מ לֹא שְׁמַעְנוּ בְּזָה שְׁיַעוֹר ג' יָמִים. וְאַדְרָבָּא מוּכַח מְהָא דְּמַכְשִׁירִין דְּבַעֲיָנָן טְפִי.

דְּכִינּוּן דְּבַקְרַקַע אוֹ עֵץ וְחֶרֶס לְהַרְמַב"מ שְׁבּוֹלַעִים לְתוֹכָם וְגַם הָאֲוִיר שׁוֹאֵב בְּעֵינָן ג"י.
ע"כ דְּבַמַּתְכוֹת שְׂאִינוּ בּוֹלַעַת וְרַק הָאֲוִיר שׁוֹאֵב בְּעֵינָן טְפִי וְעוֹד כִּי לִיוּוֹרַר הַעֲשׂוּי מְרִיקוּעֵי
פַחִים יֵשׁ בּוֹ בְּאַמְצַע כְּמוֹ סְדֵק בְּמִקוֹם שְׁנַפְגָּשִׁים שְׁתֵּי הַקְּצוֹת מֵהַפַּחִים וּמִחֻבְרִים אוֹתָם
שָׁם יַחַד.

ובסדק ההוא נכנס לחלוחית יותר פידוע והוי פעין עכבת זין הנזכר בש"ס ופוסקים
שאוסר אף אחר זמן גדול. ושם קשה שיתנגב באשר האויר אין שולט שם כ"כ.

וגם י"ל דיי"ש שהוא קרף מאוד. אינו מתנגב כ"כ במהרה כמו מים וכ"נ ביו"ד סי' קל"ז
ס"ד דאיתא שם שבכלי שהשתמשו בו זין נסו אסור ליתן בו שאר משקים עד שידיחנו.

והוא מדברי הרשב"א ומשמע דאף שפבר עברו כמה ימים בכ"ז צריך הדחה וכ"נ
ברמב"מ פי"א מהמ"א הי"ח ע"ש. והיינו משום שיש בו קריפות וממשות ונשא אנה
משות על הכלי אף אחר שנתבש הכלי וכן הוא האמת פידוע.

והנה אף שיש פוסקים הסוברים ביו"ד ר"ס ק"ה דבכלי מתכות יש דין פבוש ע"ש בט"ז
ושאר אחרונים. וגם יש פוסקים דס"ל דרק בנחונות ליפא דין פבוש וכדמשמע בש"ס
בגדה (דף י"ג) שהזכרנו וע' תו' שבת (דף מ"ב) וזבחים (דף צ"ה) מה שהביאו
מהירושלמי.

מ"מ נדאי שאינו נבלע במתכות בנקל כמו בשאר דברים. ולזה אף דבכל הכלים מתנגבים
לגמרי בג"י.

מ"מ פלי מתכות נהי דבלעי: מ"מ אין מתנגבים לגמרי בג"י וכמש"ל.

וע' יו"ד בטוש"ע סי' קל"ה לענין מכניסו לקיום שפחלקו הפוסקים אם פלי מתכות בולע
ואקצור: ומ"ש כת"ר דהרמב"ם פי"ב מהמ"א פתב דבעינן עכבת זין הנה הכ"מ נדחק שם
בזה. וגם דברי הלח"מ שם אין להם ביאור.

אבל פוננתו פשוטה לענ"ד דהא קי"ל דבמכניסו לקיום בעינן נגוב. ובאין מכניסו לקיום
סגי בהדחה.

ולזה פשיש במשפף עכבת זין. א"כ נשא הין ועומד שם תדיר.

לזה הוי כמכניסו לקיום דהא במשפף שופכים היין מפלי לכלי לזה סגי בהדחה. אבל
בלא הדחה כל זמן שיש משהו זין עליו אוסר את כל היין וכשיש עכבת זין נשא שם
תמיד משהו זין וא"כ כ"ש בנ"ד בחמץ בפסח: ומ"ש כת"ר לצדד עפמ"ש השע"ת באו"ח
סי' תס"ז סקי"ב דחמץ של נכרי אינו אוסר במשהו.

והכא הנה היי"ש של נכרי ז"א דהא פשהשיב הנכרי את הליונאר להישראל נשא
לחלוחית היי"ש בתוכו והוי של ישראל ונאסר אצל הישראל תיקף פשנכנס חג הפסח.
ודחוק לומר שהישראל לא נתפנין לזפות בו ויש להאריך בזה.

ועוד דהשע"ת עיקר סודושם פשהיתה התערובת בעודו ת"י הנכרי. אבל בנ"ד נתערב
אצל ישראל.

ועכ"פ קשה להקל ע"פ סברא הנ"ל: ובכ"ז נראה שיפה הורה כת"ר להקל בזה. דהא
פתב הפמ"א ח"ג סי' ע"ה שיי"ש ביינ הוי נטל"פ ע"ש.

ובסי' תמ"ז ס"י קי"ל דנטל"פ מותר בפסח. ואף שברמ"א שם מחמיר במשהו ונטל"פ.

מ"מ הרי כתבו שם המג"א וישאר אחרונים דהיכא דאיכא עוד צד להקל כגון ריקא ומשהו ונטל"פ מותר אף לדין. ובנ"ד י"ל שפשהו ציאי בפעם הראשון הינו של פסח בליונאר זה.

כבר הודח ע"י הינו. כי זה נדאי שלא היה בו כ"כ לחלוחית שיגרד לתוך התביות מהליונאר.

וכשהו ציאי פעם שנית ועוד כמה פעמים. הוי זה כתרי משהו שיש מקילים בזה.

ועכ"פ הקא דהוי רק נטל"פ. הרי יש שלשה צדדים להקל.

ועוד דבנ"ד הוי ספק דשמא נתיבש הי"ש בתוך הליונאר. ואף שבארנו דלא דמי להא דמכשירין.

מ"מ אין זה נדאי שלא נתיבש. וזה תלוי לפי מצב האויר והמקום שהכלי נמצא בו.

ואף שכתבו הפוסקים דבספק משהו יש להחמיר. מ"מ בנ"ד דהוי נטל"פ וגם תרי משהו.

בנדאי יש להקל. ואף שיש לדון דלא הוי נטל"פ.

כי יש יינות שמערבים בהם יי"ש להשביחם. בכ"ז יש להקל עפמש"ל דהוי ספק ותרי משהו.

ומטרודתי ההכרח לקצר: סימן י. ע"ד אם מותר ללמוד ולהתפלל בחדר שבעליהו דר עפ"ם ונמצאים שם צלמים.

הנה מ"ש כת"ר מהא דאו"ח ס"ס קנ"א שיש קצת קדושה בעליית ביהכ"נ ובכ"ז התירו לעשות שם כל צרכיו רק שלא יהא נגד הארון. נראה שאינו ענין לנ"ד דהא לא מצינו שיהא אסור לעשות ביהכ"נ תחת בית שדרים שם בנ"א.

רק אנו דנים על הדברים שם אם הם רשאים לעשות שם צרכיהם. וזה נכנס בגדר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

וגם גבי הנאת ע"ז יש נ"מ אם היא באה בגבולינו פדאיתא בע"ז (ד' מ"ד) וע' חיבורי ח"ב סי' נ"א. ובסי' קנ"א איירי בביהכ"נ שנבנתה לכה עם העליה שע"ג.

ולזה כתבו קצת פוסקים שגם בעלי' יש קצת קדושה ודימו זה לביהמ"ק יעו"ש. אבל בבתים של בעלים שונים ולא נתחדדו לכה.

נדאי דשרי. ומ"ש כת"ר לחוש לפי שהתפללות עולות למעלה.

הנה לפ"ז יש לאסור לישראל לדור תחת בית שדר בו עכו"מ. כי הלא א"א לישראל שלא יברך בביתו כמה ברכות ותפללות שונות.

וגם כשישראל דר מלמעלה אפטר שיזמן שלמעלה יהי החדר המיוחד לעשיית צרכיהם נגד המקום שלמטה אוכלים ומברכים שם או שלפעמים מתפללים שם. אבל העיקר בזה דאף שבזוהר איתא דצלותא סלקא לעילא.

מ"מ אין זה באופן גשמי. אבל הוא ענין רוחני אין פה המקום להאריך בעניינים כאלה.

וגם הלא פָּכַר קי"ל בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ד) שְׁצַרְיָה לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית שֵׁישׁ בּו חֲלוֹנוֹת וְאִתָּא בְּזוֹהַר שְׁמוֹת (דָּף נ"ט ע"ב ורנ"א ע"א) שְׁדַרְךָ הַחֲלוֹנוֹת מִתְאַחֲדוֹת הַתְּפִלוֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה. וְלִזְה פָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּרַמְבַּ"ם וּבִטּוּשׁ"ע ס' צ' שֶׁהַחֲלוֹנוֹת יִהְיוּ נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם כְּמוֹ בְּדִנְיָאֵל כִּי מְבֹנָאָר בְּמִקְוֵי בָּלִים שְׁפָל הַתְּפִלוֹת מִתְאַחֲדוֹת בְּבֵיהֶמ"ק וּמִשָּׁם מִתְקַבְּלוֹת לְפָנֵי הַקַּב"ה.

וכ"ה בְּבִרְכוֹת (דָּף ל' ע"א) תְּלַפְיֹת שְׁפָל פִּיּוֹת פּוֹנִים אֵלָיו וְאַקְצָר: סִימָן יָא כְּבוֹד הַרְה"ג הַמְּפֹרָסִם וְכו' מו"ה מִשָּׁה נ"י הָרַב דַּק' סְמַאֲטְרִיטְשׁ. ע"ד אֲשֶׁר פְּתַל דְּרוּמֵי מִבֵּית הַמְּדַרְשׁ נוֹטָה לִיפְנוֹל וְהִתְקַרַח לְעֵשׂוֹת פְּתַל חֲדָשׁ.

וּבְכֹתֵל זֶה יֵשׁ ד' חֲלוֹנוֹת. כִּי יֵשׁ בְּבֵיהֶמ"ד שָׁם י"ב חֲלוֹנוֹת כְּנֶהוּג.

וְרוֹצִים עֲתָה בְּנֵי הָעִיר לְעֵשׂוֹת לְצַד דְּרוּם שָׁם עֲזַרְתָּ נָשִׁים. וּבְכֹתֵל דְּרוּמֵי הַחֲדָשׁ שְׁיִבְנוּ יַעֲשׂוּ חֲלוֹנוֹת עִם גְּרָאָטְעִם לַע"נ כְּדֵי שְׁיִשְׁמְעוּ בַע"נ אֶת קוֹל הַתְּפִלָּה.

וְנִסְתַּמֵּק מֵעַכ"ת אִם מִן הַתְּפִלוֹת לְעֵשׂוֹת כֵּן בְּאֲשֶׁר כָּתְבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהַסּוֹתֵם חֲלוֹן בְּבֵיהֶמ"ד הָיוּ כְּנֹתֵץ דְּבָר מִבֵּיהֶמ"ד. וְאַסּוּר מִשּׁוּם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן וְגו' וְהָאֲרִיף בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְחִפְץ לְדַעַת דַּעֲתֵי בְּזָה: הִנֵּה בְּגוֹף הָרִיסַת הַכּוֹתֵל וְלִבְנוֹתוֹ מְחַדָּשׁ פְּשׁוּט שְׁמוֹתָר.

דְּכִינּוֹן שְׁעוֹמֵד לִיפְנוֹל הָרִי אֵין זֶה נְתִיבָה רַק בְּנִין וּמָה שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ שָׁם חֲלוֹנוֹת כְּמוֹ שֶׁהִנֵּה בְּכֹתֵל הַיְשָׁן נִרְאָה שְׁאֵין לְחַיֵּשׁ. דָּאָף שְׁאֵסּוּר לְבָנוֹת נֶגֶד חֲלוֹנוֹת בֵּיהֶמ"ד.

זֶה רַק בְּלֹא הַסְּפָמַת בְּנֵי הָעִיר שֶׁהִתְחַזְּקוּ בְּחֲלוֹנוֹת. אֲבָל אִם הֵם מְסַכְּיִים אֵין בְּזָה אִסּוּר. וְרַק שֵׁישׁ לְחַיֵּשׁ דְּהָיוּ כְּנִתְיָה מֵהַ שְׁפּוֹחַת הָאוּר בְּבֵיהֶמ"ד וְכַמ"ש כַּת"ר בְּשֵׁם אֲחֵרוֹנִים. אֲבָל בּו"ד שְׁבִהָרַח גְּסַתֵּר הַכּוֹתֵל וּבְטָלוּ הַחֲלוֹנוֹת.

אִם כֵּן פִּינּוֹן שְׁבוֹנִים הַכּוֹתֵל בְּלֵי חֲלוֹנוֹת בְּהִסְכָּם בְּנֵי הָעִיר אֵין כָּאֵן אִסּוּר. וְרַק יֵשׁ לְדוֹן דְּאֲפִשָׁר הָיוּ נְתִיבָה לְכָל הַבֵּיהֶמ"ד שְׁמִקְוֹדֵם הָיוּ בּו י"ב חֲלוֹנוֹת וְעֲתָה יֵה' ח' חֲלוֹנוֹת וְנִתְמַעַט הָאוּר בּו.

גַּם פִּינּוֹן שְׁמְבֹנָאָר בְּזוֹהַר פְּקוּדֵי (דָּף רנ"א ע"א) שְׁיִהְי' י"ב חֲלוֹנוֹת. א"כ הָיוּ הַזְרָדָת קַדְוִשָׁה כְּשִׁיחָה בּו עֲתָה רַק ח' חֲלוֹנוֹת דְּהָא מְבֹנָאָר שָׁם שִׁי"ב חֲלוֹנוֹת הוּא שְׁיִהָא כְּעִין מְקַדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה וְעִי"ז מִתּוֹסְפַת בּו קַדְוִשָׁה.

וְנִהְי דְּכִינּוֹן שְׁנִסְתַּר הַכּוֹתֵל שׁוֹב אֵין בּו קַדְוִשָׁה זֹ דְּהָא אֵין בּו י"ב חֲלוֹנוֹת. מ"מ הַכְּתָלִים שְׁנִשְׁאָרוּ י"ל שְׁעֵדִינּוֹן לֹא יִרְדּוּ מִקַּדְוִשְׁתֵּם פִּינּוֹן שְׁעוֹמֵד לְתַמּוֹן וְלִבְנוֹת פְּתַל הָרְבִיעִי וַיַּעֲשׂוּ בּו עוֹד הַפְּעָם ד' חֲלוֹנוֹת.

וּבְכַה"ג שְׁבִנְדָאֵי סוּפּוֹ לְתַמּוֹן כְּדִקְיִי"ל בְּסִי קַנ"ב שְׁיִמְהַר לְבָנוֹתוֹ כְּפִי הָאֲפִשָׁר אֲמַרִינּוֹן לַכ"ע כָּל הָעוֹמֵד לְתַמּוֹן כְּמִתְקוֹן דְּמִי. וְע' שְׁעַר אֲפָרִים ס' א' וְח"ס חֲא"ח ס' מ"ו בְּזָה.

וְכֵן אֵי נִימָא דְּמִיעוּט אוּר הָיוּ כְּנִתְיָה. א"כ הָרִי מְחַוְּיָבִים לְבָנוֹתוֹ שְׁיִהָא בּו אוּר כְּבִתְחִילָה.

ואף שִׁמְצִינוּ בְּבִגְנוֹ בִּיהֵמ"ק שְׁפָנוּ הַבַּיִת הַשֵּׁנִי שְׁלֵא כְּבֵית רֵאשׁוֹן וְכִדְאִיתָא בְּעֶזְרָא ו' שְׁהִזְקִינִים וְשָׂרְאוּ הַבַּיִת הַרֵאשׁוֹן הָיוּ בּוֹכִים פְּשָׂרְאוּ בְּגִן הַשֵּׁנִי ע"ש. י"ל דְּשָׁם לֹא הָיָה אֲפָשָׁר לָהֶם לְבָנוֹתוֹ בְּבִגְנוֹ שְׁלֵמָה כִּי הָיוּ עֲנִיִּים.

וּגַם י"ל שְׁנִבְנָה ע"פ הַנְּבִיאִים חֲגִי זַכְרְיָה וּמִלְאָכִי. וְע' זְבַחִים (דָּף ס"א ע"ב) שְׁהִגְדִּילוּ אֶת הַבַּיִת וְאִכְמ"ל בְּזֶה: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבְיָא רֵאשׁי דְּמִיעוּט אֹר לֹא מִיקְרִי נְתִיבָה מִדְּבָרֵי הַנוֹב"ת ס' ט"ז שְׁפָתַב שְׁיִכּוּלִים לְבָנוֹת נֶגְדַּ תְּלוּנוֹת בִּיהֵמ"ק בְּמָקוֹם שְׂאִין לוֹ חֲזָקָה.

וְקָשָׁה דְּנָהִי דְּאִין לָהֶם חֲזָקָה. מ"מ אָסוּר מִטַּעַם נְתִיבָה.

אִף י"ל דְּכִינּוֹן שְׁבַשְׁעַת עֲשִׂיטָה הַחֲלוּנוֹת הָיוּ יְכוּלִים לְסַתְּמָם. דְּמִי כְּבוֹנָה בִּיהֵמ"ק עַל מָקוֹם שְׁכּוֹר מְאֹחַר דְּוִדָּאִי מְוֹתָר לְסַתְּרוֹ פְּשָׁפְלָה זְמַן הַשְׁכִּירוֹת וּבְזֶה יֵשׁ לִיְיָשֵׁב מַה שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לָמָּה מְוֹתָר לְבָנוֹת נֶגְדַּ כּוֹתֵל בִּיהֵמ"ק אִף בְּרַחוּק ח' אַמּוֹת.

הָא מ"מ הוּא מְמַעֵט בְּאוּרוֹ. וּלְפַמְש"ל א"ש דְּכִינּוֹן דְּמַדַּת הָאוּר בְּבִיהֵמ"ק הוּא ח' אַמּוֹת.

מִמִּילָא הָנִי כְּהִתְנָה מִתְחִילָה שְׁיִוְכְלוּ לְבָנוֹת כּוֹתֵל שָׁם: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה מְהָא דְּתַנּוּ בַּפ"ד דְּמַדּוֹת שְׁסָבִיבוֹת כּוֹתְלֵי הַהִיכָל הָיוּ תְּאִים. וְיָדוּעַ שְׁהָיוּ חֲלוּנוֹת בִּיהֵמ"ק פְּדַכְתִּיב שְׁהָיוּ שְׁקוּפִים אֲטוּמִים וְע' פְּסָחִים (דָּף פ"ו ע"א).

וְקָשָׁה דְּכִינּוֹן שְׁהָיוּ תְּאִים מְסָבִיב א"כ הֵיכָן הָיוּ הַחֲלוּנוֹת וְהִתְיו"ט בַּפ"ד דְּמַדּוֹת גְּדַחַק בְּזֶה שְׁהַחֲלוּנוֹת הָיוּ לְמַעְלָה מִכּוֹתְלֵי הַתְּאִים. וְהוּא דְּוֹחַק גְּדוּל.

וּגַם דְּמִשְׁמַע שְׁהַתְּאִים הָיוּ עַד לְמַעְלָה דְּהָא הַתָּא הָיָה בְּעוֹבֵי כּוֹתֵל הַהִיכָל ע"ש. וְעוֹד דְּהָא בַּפְּסָחִים (דָּף פ"ו ע"א) בְּעֵי הַש"ס לְמִימַר שְׁהַחֲלוּנוֹת הָיוּ עַד הָאֲרָץ.

וְא"כ לֹא הָיוּ לְמַעְלָה. וְהִנֵּה פִּשְׁטוֹת הָעֲנָנִים מְשַׁמַּע שְׁלֵא כָּל הַתְּאִים הָיוּ קְדוּשִׁים רַק אוֹתָם שְׁהָיוּ פְּתוּחִים לְקוֹדֶשׁ ע' זְבַחִים (דָּף נ"ה ע"ב) וְרַש"י שָׁם וְע' בְּסוּגְיָא פְּסָחִים (דָּף פ"ה ע"ב).

וְא"כ קָשָׁה הָאִיף סַתְּמוּ בְּכּוֹתְלֵי הַתָּא אֶת חֲלוּנוֹת בִּיהֵמ"ק. בְּשִׁלְמָא לַמ"ש רַש"י בְּזְבַחִים שָׁם דְּאִף בְּחֲלוֹן פְּתוּחַ לְבִיהֵמ"ק הָנִי ג"כ תּוֹכוֹ קְדוּשׁ.

י"ל דְּע"י הַחֲלוּנוֹת נִתְקַדְּשׁוּ הַתְּאִים. וְא"כ לֹא מִיקְרִי זֶה נְתִיבָה וְסַתְּיַמַּת אֹר כִּינּוֹן שְׁהוֹסִיף בְּגִין בְּקַדְוִשְׁתָּא בִּיהֵמ"ק.

אֲבָל לַפְמ"ש הַתּוֹשָׁם ד"ה שְׁנִים דְּדוֹקָא פְּתַח מְקַדְּשׁ וְלֹא חֲלוֹן. יְקָשָׁה כְּנ"ל.

וְאִף שְׁפָל תָּא הָיָה לוֹ פְּתַח לְהִיכָל אוֹ לְעֶזְרָה. אֲבָל הֵלֵא הָיוּ שָׁם שְׁלֵשָׁה תְּאִים בְּרוּחַב כְּדְאִיתָא בַּפ"ד דְּמַדּוֹת.

וְהַתְּאִים שְׁלֵצֵד חוּץ לֹא הָיָה לָהֶם פְּתַח רַק לְתוֹךְ הַתָּא שְׁאֲצָלוּ וְלֹא לְתוֹךְ הַהִיכָל. וְדוּחַק לֹא מֵרַם שְׁגַם הַתָּא הָאֲחֲרוֹן נִתְקַדְּשׁ ע"י שְׁהָיָה פְּתוּחַ לְתוֹךְ תָּא הַשֵּׁנִי שְׁפָתוֹם לְרֵאשׁוֹן וְרֵאשׁוֹן פְּתוּחַ לְהִיכָל.

וּמְפוֹרָשׁ בְּתוֹסְפָתָא הוּבָא בַּר"ש פ"ב דְּמַעְשָׁר שְׁנִי וְלִפְלָא שְׁלֵא הִבִּיא הַרְמְב"ם פ"ו מֵהַל' בַּה"ב תּוֹסְפָתָא זו] דְּבְנוּיּוֹת בְּחוּל וּפְתוּחוֹת לְקוֹדֶשׁ וְלַחוּל דִּינָם כְּחוּל. וְאִם בְּנוּיּוֹת בְּקוֹדֶשׁ וּבְחוּל וּפְתוּחוֹת לְקוֹדֶשׁ וְלַחוּל מַה שְׁבְנוּי בְּקוֹדֶשׁ הוּא קוֹדֶשׁ.

ובחול הוא חול ע"ש. וא"כ התא החיצון אם הוא נבנה בחול הרי הוא חול פנין שאינו פתוח רק להתא השני שנבנה ג"כ בחול.

ולזה נראה שפנגד החלונות שבביהמ"ק היו ג"כ חלונות בתאים דהא איתא במדות שם ובמפרשים שהתא היה בענבי הפותל שהיה ענביו שש אמות. וא"כ החלונות הנוצרכו להיות בכל ענבי הפותלים.

וממילא היו גם בכותל התא. וכן בכל התאים.

והיתה האורה באה דרך החלונות לביהמ"ק. (ואף דאיתא במד"ר פ' בהעלותך שהחלונות בביהמ"ק היו צרים מבפנים ורחבים מבחוץ כדי להורות שביהמ"ק א"צ לאורה.

ואדרבא האור יוצא ממנו לעולם הנה זה רק בדרך רמז למה שכל העולם נהנה מאורו בהשפעת הרוחניות. אבל בודאי שהנוצרכו לאור השמש.

והיה אסור לסתום חלונות ביהמ"ק] וא"כ גם בנ"ד לפמ"ש כת"ר שעושים חלונות בביהמ"ד לתוך העזרת נשים ובעזרת נשים יהיו חלונות לחוץ. הרי יבוא האור עי"ז לביהמ"ד.

אבל באמת ז"א דביהמ"ק שאני שמתחילה נבנה הבהמ"ק פן. וא"כ לא סתמו החלונות שהיו מכפר.

רק באופן זה עשו החלונות. וגם בודאי גם זה היה בכלל הא דכתיב מיד ד' עלי השפיל ונעשה ע"פ נביא.

אבל בנ"ד שמכפר היו חלונות לחוץ. י"ל דמה שיעשו עתה שיאורו החלונות דרך עז"נ יהי בגדר נתיצה.

דהא בודאי ימעט האור. וגם ודאי יעשו החלונות קטנים מכפי שהיו.

וגם לא יהיו מכוננים נגד חלונות שבעז"נ דהא א"א שיעשו חלונות גדולות לעז"נ שע"ז יבואו להתפללות בנשים בשעת התפילה: והנה בדבר ההורדה שלא יהיו שם י"ב חלונות. פשוט דסגי בחלונות קטנות.

ואף שיהיו לתוך העז"נ אם גם בעז"נ יהיו חלונות פנגדם. ובגוף דין זה יש לדון.

דנהי שבודאי ראוי לעשות כמ"ש בזוהר. אבל בזוהר אין פתוב זה בתורת חיוב.

וכן בשו"ע פתב רק שטוב ונכון לעשות פן ולא מצינו שיהא בביהמ"ד שיש בו י"ב חלונות קדושה יותר משארי ביהמ"ד. ואטו אם יעשו ביהמ"ד קרוב לצורת ביהמ"ק? הרי בו יותר קדושה.

ואדרבא אסור לעשות ממש כצורת ביהמ"ק וכן אסור לעשות כצורת שמשים שברקיע ולמעלה מן הרקיע כדאיתא בר"ה (נ"ח כ"ד). ומ"ש בזוהר פקודי לעשות י"ב חלונות פעין של מעלה הוא רק בדרך רמז ליודעי חן.

אבל אין שייך לומר בזה הורדה מקדושה. ורק יש בו מגרעת שלא קיימו עצת הזוה"ק והפוסקים שהביאו דבריו.

אכן פשוט שאם עשו חלונות בעז"נ נגד החלונות שבביהמ"ד לתוך עז"נ שפיר מתקיימים בזה דברי זוה"ק וכמ"ל. ורק נשאר בזה חשש נתיצה במה שמתמעט האור.

ואם היה אפשר לעשות עוד ארבע חלונות בפתלים האחרים. שוב לא היה שום חשש. כינן שיש גם עתה אורה מי"ב חלונות. אבל לפה"נ יקשה לעשות פן ואולי גם בלתי אפשר.

ואף שפבר הסכימו רוב הפוסקים שהשתתה הפאה כדי לעשות תיקון מותר לעשותה. הנה זה שינוי רק פשיהא התיקון בביהמ"ד הנה בעצמו.

אבל מה שעי"ז יהי מקום לנשים להתפלל. אין זה תיקון לביהמ"ד של אנשים.

ונה נדאי שאסור לשנות ביהמ"ד של אנשים לעז"נ וכמבואר באחרונים כי בביהמ"ד של אנשים יש בו קדושה יותר שישם קוראים בתורה ומתפללים בצניבור ועוסקים בתורה. ואף שאפשר שאם לא יעשו בו עז"נ ינכרחו לבנות ביהמ"ד אחר.

ועי"ז ימעטו המתפללים בביהמ"ד הנה. בכ"ז לא אדון בזה אחרי שלא נזכר זה בדברי מעכ"ת.

ונה בנדאי מצנה רבה לעשות עז"נ שיהא מקום לנשים להתפלל. ונהי גם בביהמ"ק עשו עזרת נשים פדתנו בפ"ב דמדות מ"ה: ולכאורה י"ל דכינן שהפנתל הנה עומד לפול וההכרח לסתרו.

א"כ אין פאן נתיצה במה שיכנו הפנתל ולא יעשו בו חלונות כמקודם. אבל באמת ז"א דהא מוכרחים לחזור ולבנות הפנתל שלא יתרב הביהמ"ד וממילא מחוייבים לעשות שיהא בו אורה כמו שהיה.

וגם יש לדון שפשיכנו הפנתל ויעשו בו חלונות הצריכים להעשות לתוך העז"נ ואח"כ יכנו העז"נ הרי יסתמו בזה את החלונות של ביהמ"ד ונהי נתיצה. אף ז"א דכינן שיעשו החלונות מתחילה על דעת שיכנו שם עז"נ אין זה נתיצה וכעין מש"ל בזה.

וגם דהא אפשר לעשות מקודם הפנתל החיצוני של העז"נ ואח"כ לבנות פנתל הפנימי. ועדיין יש לדון דמיעוט אורה לא מיקרי נתיצה ודלא פדעת קצת אחרונים בזה.

אף מטרדוטי לא אוכל להאריף: ואשר לזה נלע"ד לצאת ידי כל הדעות שיעשו זה ע"פ הסכמ זט"ה במעמד רוב אנשי העיר שבאופן כזה מותר למפור אף כל הביהמ"ד כדאימא בש"ס ופוסקים בסי' קנ"ג.

ומכ"ש בדבר קטן כזה. וזה מיקרי מכירה.

דהא יש להם הנאה שעי"ז יהי מקום לנשים להתפלל וכדקיי"ל בסי' קנ"ג ס"א שכל שיש להם הנאה מזה מיקרי מכירה. ואם יש עוד בתי מדרשים בעיר.

סגי שיעשו זה ע"י הנכבדים וגבאים שבביהמ"ד זה במעמד האנשים המתפללים בביהמ"ד זה. ונראה דבנ"ד לא מיקרי ביהמ"ד של פרפים וגם נראה דרק במקירת כל הביהמ"ד אמרינן שאסור בשל פרפים.

אָבֵל בַּכֹּהֵן דְּהוּי רַק לְעֵנָן מִיַּעוּט אוֹרֵה נִרְאָה דְּשָׂרֵי אַף בְּשֵׁל פְּרָכִים. דְּלַעֲנָן זֶה אֵין נ"מ כ"כ לְאוֹרְחִים הַבָּאִים שָׁם.

וְאַף שְׁפֶתֶב הַמַּג"א דַּמ"ש בְּסַעֲיָף י"א שָׁם שְׁמוֹתָר לְמַפְּוֹר לְבָנִים מְבִיחַכ"נ הֵינְנו רַק שָׁל פְּרָכִים וְלֹא שָׁל פְּרָכִים. כְּבָר כְּתָבוּ הַדַּגְמ"ר וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים שָׁם דְּהֵינְנו רַק כְּשֵׁי שֵׁשׁ מְקוֹם שְׂיָבָנוּ מֵהַלְבָּנִים הִלְלוּ עוֹד הַפַּעַם אֶת הַבִּיחַכ"נ וְאִם יִמְכָּרוּם לֹא יִבְנוּהָ עוֹד ע"ש.

אָבֵל בַּנ"ד שְׁמֵתֶפְלִים בַּלֹּא"ה בְּבִיחַמ"ד י"ל דָּאֵין קְפִידָא. וְעוֹד נִרְאָה דְּשָׂרֵי עַפְמ"ש הַמְשָׂאָת בְּנִימִין ס' ל"ג שְׁהַמְנַהֲיָגִים יְכוּלִים לְמַפְּוֹר אַף שָׁל פְּרָכִים.

וְאַף שְׁקַצַּת אַחֲרוֹנִים נִחְלָקוּ עָלָיו וְגַם יֵשׁ שְׁפֶתֶבוּ דְבַזְמַנֵּינוּ אֵין פַּח כ"כ לְמַנְהִיגֵי הָעִיר. מ"מ נִלְע"ד שְׁיֵשׁ לְסַמְוֹךְ עָלָיו בְּזֶה.

וְאִכְמ"ל בְּזֶה בְּאַשְׁרֵי דְבַלֹּא"ה נִרְאָה דְבַנ"ד אֵין לוֹ דִּין שָׁל פְּרָכִים. וּמַכ"ש אִם יֵשׁ שָׁם עוֹד בִּיחַכ"נ אוֹ בִיחַמ"ד דְּנִדְאֵי לֹא שְׁיָיִף לְקַרְוֹא זֶה שָׁל פְּרָכִים וּכ"כ הָאֲחֲרוֹנִים וְעוֹי"ל דְּגַם לְאוֹרְחִים נִיחָא שְׂיָהָא עז"נ כְּדֵי שְׁתּוּכְלָנָה לְהַתְּפַלֵּל שָׁם נְשִׁים הַבָּאוֹת לְעִיר הַזֹּאת.

וּמַש"ל בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר ע'י בְּסִי קַנ"ג ס"ז דְּסִגֵּי כְּשֵׁנְתַפְרָסִם הַדְּבָר שְׁזַט"ה מוֹכְרִים. וְנִרְאָה דָּאֵף דְּבָכָל דְּבָר הַמְשׁוֹתֵף לֹא שְׁיָיִף לֹאמֵר שְׂיִלְכוּ אַחַר דַּעַת הָרוּב.

כִּי מְמוֹנָא לֹא בְּטִיל. מ"מ בְּעַסְקֵי בִיחַמ"ד וְכַדוּמָה נְשִׁתְּפוּ ע"ד כֵּן שְׂיִלְכוּ אַחַר דַּעַת הָרוּב וּכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' ל"ה ל"ו: אֲכֵן נִרְאָה שְׁצָרֵיף לְשִׂאוֹל אֶת דַּעַת הָאֲנָשִׁים שְׂיֵשׁ לָהֶם מְקוֹמוֹת בְּפִתּוֹל דְּרוּמֵי.

כִּי אֲצִלְנוּ שְׁהַמְנַהֲגָ שְׁמוֹכְרִים מְקוֹמוֹת בְּבִיחַמ"ד לִיחִידִים. אֵין יְכוּלִים לְעַשׂוֹת שְׂיָנוּי בְּכּוֹתֵל אֶחָד בְּלֹא דַעַתָּם.

כִּי בְּזֶה דִּינָם כִּיחִידִים לְגַבֵּי כָּל בְּנֵי הַבִּיחַמ"ד כִּינֵן שְׂאִינוּ נוֹגַע כ"כ לְשָׂאָר בְּנֵי בִיחַמ"ד. וְכָל בְּנֵי בִיחַמ"ד הֵוֵי כְּנוֹגְעִים לְעֵנָן זֶה.

כִּי לָהֶם אֵינוּ נוֹגַע כ"כ מַה שְׁיִסְתְּמוּ שָׁם הָאוֹרֵה. וְיֹוֹתֵר טוֹב לָהֶם מַה שְׂיַעֲשׂוּ שָׁם עז"נ. מַשֵּׁא"כ לְהַמְקוֹמוֹת שְׁבִפְתּוֹתֵל הֵהוּא שְׂיָדוּעַ שְׂיִוְזְלוּ הַרְבֵּה ע"י סְתִימַת הָאוֹרֵה וְעִי"ז שְׂיַעֲמְדוּ שָׁם הַנְּשִׁים מְאַחֲרֵי הַפְּתוֹל וְיִשְׁמַעוּ תְּדִיר קוֹל אִשָּׁה. וְגַם יְבוֹאוּ לְהַסְתַּפְלוֹת בְּחִלּוֹנוֹת שְׂיָהִיו שָׁם.

וְיִסוּד דִּין זֶה נִתְבָּאָר בַּע"ה בְּחִיבּוּרֵי שָׁם. וְהֵינְנו רַק אִם יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנַמְכָּרוּ לִיחִידִים. אָבֵל אִם עוֹמְדִים שָׁם רַק מִי שְׁהַחֲזִיק אוֹ ע"י שְׁכִירוֹת מֵהַגְּבָאִים. אֵינָם יְכוּלִים לְמַחֹת.

וְהוֹלְכִים אַחַר דַּעַת הָרוּב. וְאִם הוּא תוֹף זְמַן שְׁכִירוֹתוֹ יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה וְלֹא אֲאַרְיָף כִּי לֹא נִזְכָּר זֶה בְּשִׂאָלָה וְגַם דְּכִינֵן שְׁהַפְּתוֹת נּוֹפֵל בַּלֹּא"ה שׁוֹב אֵין מְחַנְיָבִים לְבָנוֹתוֹ עֲבוּר הַשׁוֹכְרִים כְּרָצוֹנָם וְכַדְקִי"ל בַּח"מ ס' שִׁי"ב ס"ז בְּמִשְׁכִּיר בֵּית זֶה.

וְאַף שְׂעַדְיִין לֹא נָפֵל הַפְּתוֹת. מ"מ הַהֲכַרַח לְסַתְּרוֹ כְּדֵי שְׂלֹא יִזִּיק בְּנִפְלִתוֹ וְכַדִּין כְּפִתּוֹל רְעוּעַ וּמְמִילָא אֵין מְחַנְיָבִים לְבָנוֹתוֹ כְּמוֹת שְׁהִיָּה וּמַש"ש בְּשׁו"ע שִׁיטַת הָרֵא"ש שְׂאִם הַבֵּית עוֹמֵד רַק שְׁמִסְכּוֹן לְדוֹר שָׁם חֲזִיב לְבָנוֹתוֹ.

היינו רק פּשָׁאָפֶשֶׁר לַתְּקֵנוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא עוֹמֵד. אֲבָל לֹא בִּנְיָן שֶׁבְּהִכְרַח צָרִיךְ לְסַתֵּר
הַפְּתוּל וְלִבְנוֹתוֹ מִחֲדָשׁ וּבְגוֹף הַדִּין שֶׁשֶׁם יֵשׁ לְדוֹן הַרְבֵּה וּבְמִשׁ"ש אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׂכִירוֹת
מִקְנֵדָם וְגַם כִּי הוּבָא שֶׁשֶׁם יֵשׁ מִי שֶׁאֹמֵר וּמְרֹב טְרָדוֹתֵי אֶקְצָר: סִימָן יב כְּבוֹד
יְדִידֵי הַרֵה"ג הַמְּפֹרָסִים וְכו' מו"ה נִתֵּן נִטְעַה הַפְּהֵן נ" הַרְבֵּ דַק' קֵאלִיבֵעַל.

ע"ד חֲטִיִּים שְׁמוּרָה שְׁנִטְחָנוּ בְּלִיל ש"ק וְהַנְּאֻמָּן הִנֵּה יֵשׁוּן בְּבֵית שְׁאֲצֵל הַרְיִחִיִּים. וְשָׁנִי
יְהוּדִים פּוֹעֲלִים יֵשׁוּנוּ בְּרִיחִיִּים מִמֶּשׁ.

וְהִנֵּה בְּעֵת הַטְּחִינָה רַק נִכְרֵי מְנַהֵל הַרְיִחִיִּים וְנִתְּנוּ ג"כ הַקְּמַח לְתוֹךְ הַשְּׂקִים. וְהַרְבֵּה קְמַח
שְׁמוּרָה שְׁנִטְחָנוּ בַּעֲשׂ"ק בְּהַשְׁגָּחַת יְהוּדִים עֲמָדוֹ בְּרִיחִיִּים בְּשָׂקִים קְשׁוּרִים וְנִשְׁקָלִים.

וְכִכָּר אָפוּ הַרְבֵּה מִהַקְּמַח שְׁמוּרָה הַזֹּאת. וְהָאֲרִיף מַעַכ"ת בְּדַבָּרִים נְכוֹנִים מְאֹד וְחִפְזָן
לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה.

וּבְאֲשֶׁר בְּעוֹנֹתֵי אֲנִי טְרוּד גְּדוֹל אֲשִׁיבֶנּוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה בְּזֶה כְּכָר נִהְיָ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּפֶסֶח רַק מִקְּמַח שְׁמִשׁוּחָר לְפֶסֶח מִשְׁעַת טְחִינָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי' ת"ס. וְאִף
שֶׁהַפּוֹסְקִים כָּתְבוּ הַטַּעַם מְפִנֵּי שְׂאֵז מִתְקָרֵב לְמִים מְפִנֵּי שְׁטוּחָנִים בְּרִיחִיִּים שֶׁל מִים
וּבְזַמְנֵינוּ אֵין שְׂיִיף זֶה כִּי אִף שְׁנִטְחָנוּ בְּכַח הַמִּים.

בכ"ז הַמִּים רְחוּקִים מִהַחֲטִיִּים וְהַקְּמַח וְאֵין לָהֶם שְׂיִיכוּת כָּלֵל כִּידוּעַ. וּבְפֶרֶט שְׂיִישׁ רִיחִיִּים
שְׂאִינָם שֶׁל מִים.

בכ"ז כְּכָר נִהְיָ לְהַחְמִיר בְּזֶה. וְנִרְאֶה הַטַּעַם לְפִי שֶׁקְנֵדָם שְׁנַעֲשֶׂה קְמַח אֵינוֹ מִחְמִיץ כ"כ
בְּמִהְרָה.

וְאִף כְּשֶׁמִּתְחַמְצִים הַחֲטִיִּים כָּתְבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּהֵנִי רַק חֲמִיץ גְּנוּקָשָׁה אֲבָל כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה קְמַח
אֲזִי מִתְחַמֵּץ כְּשִׁיבּוֹא מְעַט מִים עָלָיו וְגַם הֵנִי חֲמִיץ גְּמוּר. לְזֶה נִזְהָרִים בְּשִׁמְרַתוֹ מִשְׁעַת
טְחִינָה.

וְנִהְיָ לְנִקֵּר הַרְיִחִיִּים כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי' תנ"ג וּבְכָל הַפּוֹסְקִים אִף שְׁוֹדָאֵי יְהִי שְׂשִׁיִּים נֶגֶד מֵה
שְׂיִיכָל לְהַתְעַרֵּב בְּקְמַח מִן הַקְּמַח חֲמוּץ הַדְּבּוּק בְּרִיחִיִּים. בכ"ז הַחְמִירוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּזֶה
מְאֹד.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם לְפִי שֶׁמְבַטֵּל הָאִסּוּר לְכַתְחִילָה. וְאִף שְׂאִין כְּוּוֹנָתוֹ לְבַטֵּל רַק לְטַחֲוֹן שְׁפָתְבוּ
הַפּוֹסְקִים בִּי"ד בְּסִי' פ"ד וצ"ט שְׁמֹנֶתֶר לְבַטֵּל בְּכַה"ג.

וְגַם דְּבַחְמִיץ קְוֹדֵם פֶּסֶח הַקִּילוֹ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מִשׁוּם דְּעוֹדְנוּ הִתֵּר. מ"מ כִּינּוֹן שְׂאֵם נֶקֶל
בְּזֶה יְהִיוּ כָּל הַקְּמַחִים לְפֶסֶח מְעוֹרְבִים בְּחֲמִיץ לְזֶה הַחְמִירוּ.

כִּי לֹא הַקִּילוֹ בְּזֶה רַק בְּמִקְרָה בְּעֵת הַצְּנוּרָה. אֲבָל לֹא שְׂיִהֵל לְדַבָּר קְבוּעַ תְּדִיר.

וְעוֹד נִרְאֶה שְׂאֵם יְהִי קֶצֶת חֲמִיץ בְּתוֹךְ הַקְּמַח יֵשׁ לְחֹשׁ שְׁבַעַת הַלִּישָׁה יְחַמֵּץ בְּמִהְרָה אֵת
כָּל הָעֵיפָה כִּי אוֹתוֹ הַמְּעַט יְהִי כְּשִׂאֹר לְכָל הָעֵיפָה וְיָדוּעַ כִּי עֵיפָה עִם שְׂאֹר מִחְמָצַת
בְּמַעַט זְמַן. וְאִף שְׁמִנְפָה הַקְּמַח בְּכ"ז אֲפֶשֶׁר שְׁהַחְמִיץ שְׂיִוְדָּבֵק בְּהַקְּמַח יוֹסֵן ג"כ וְיִהֵל לְאַבֵּק
דַּק שְׁלֹא יִשְׂאָר בְּנִפְהָ.

אָבֵל עֵיקָר מְצֻנָת שְׂמֹר אֵינוֹ רַק מְשַׁעָה שְׂפָא מִים לְתוֹכָה כַּמְבֹאָר בְּפִסְחִים (דָּף מ' ע"א).
וְאִם בְּהָא דְבַעֵי שְׁם שְׂמֹר מְקַמֵּי לִישָׁה.

הֵינּוּ מְשֹׁם לְתִיתָה ע"ש. וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּבִיצָה ה"י הוֹבָא בְּתוֹ בִּיצָה (דָּף ג' ע"א) ד"ה
גְּזִירָה מְפֹרָשׁ שֶׁא"צ שְׂמֹר רַק מְשַׁעָה לִישָׁה שְׁנוֹתָן מִים לְתוֹכוֹ ע"ש.

וְהַמְחִמִּים לְאָכֹל מְשֹׁמֵר מְשַׁעָה קְצִירָה נִרְאָה הַסְּבָרָא דְגַם בְּשַׁעָה קְצִירָה בָּא עֲלֵיהֶם
מִים מְגֻשְׁמִים שְׂאֵפְשֵׁר שְׂיִחְמִיץ בְּמִחְוָרָה וְעכ"פ אַח"כ בְּמִמְרִים: וּלפ"ז בנ"ד שְׁנוֹקְרוּ
הֶרְיִחִים פְּרָאוּי.

הִנֵּה לֹא נִהְיֵה לְשֹׁמֵר אֶת הֶרְיִחִים תְּמִיד שְׁלֹא יִטְחֲנוּ שְׁם חֲטִים מְחֻמְצִים וְאִם הֶרְיִחִים
שֶׁל נְכָרִי. וְאִם שְׂמַעְמִידִים שְׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי עַל הַמְשַׁמֵּר.

בכ"ז אֵין מְקַפִּידִים אִם הַשְׂמֹר יוֹצֵא לְפַעְמִים עַל אֵיזָה עֵת אוֹ שְׁהוֹלֵף לִישׁוֹן לְפִי שְׂאֵף אִם
יִטְחֲנוּ חֲטִים מְחֻמְצִים ג"כ אֵין פָּאן אִסּוּר וְדַאי. דְּהָא יִבְטֵל בַּס' פְּנ"ל נְגַם י"ל דְּמִירְתָּה
כִּי לְטַחֲנוֹן חֲטִים א"א בְּשַׁעָה אַחַת וְאֵפְשֵׁר יְבוֹא בְּתוֹךְ כֹּף הַשְׂמֹר אוֹ יִיקֶץ מְשַׁנְתוֹ וְיִתְפַּסֵּס
כְּגַב.

וּכְעֵין זֶה אֵיתָא בְּחֻלִּין (דָּף ו') דְּבַתְעֲרוּבוֹת דְּמֵאֵי לֹא חֵיִישִׁינָן לְחֻלּוּפֵי וְהֵינּוּ מְשֹׁם דְּרוּב
ע"ה מְעַשְׂרִין. וּמכ"ש בנ"ד דְּאֵיכָא ס' וְאֵינוֹ רַק חוּמְרָא בְּעֻלְמָא.

וְאִם יֵשׁ חֲטִים שֶׁל פֶּסַח בְּרִיחִים בְּעֵת שְׁהַשְׂמֹר הִיָּה יִשׁוֹן. הִנֵּה לְחֻלּוּפֵי נִרְאָה שְׂאֵין לְחוּשׁ
כִּינּוֹן שְׂעִיקָר הַדִּין שְׁמוֹתָר לִיקַח קַמַח מִן הַשּׁוּק דְּרוּב חֲטִים יֵשׁ בָּהֶם ס' נְגַד הַמְבֹקְעוֹת
שְׂבָהֶם.

וּכְיִנּוֹן דְּהוּי רַק חוּמְרָא בְּעֻלְמָא לְשֹׁמֵר הַחֲטִים לְפֶסַח מְשַׁעָה טְחִינָה אֵין לְחוּשׁ לְחֻלּוּפֵי
וּכְמַש"ל. וְרַק אִם בְּשַׁנָּה הִיא מְצוּיִים חֲטִים מְחֻמְצִים אִזּוֹ יֵשׁ לְדוֹן לְחוּשׁ לְחֻלּוּפֵי.

וְאִם לְהַפּוֹסְקִים דַּס"ל שְׂאֵין לְחוּשׁ לְחֻלּוּפֵי בְּמִקּוּם שְׂאֵין לוֹ הַנְּאָה. הֵכָא יְדוּעַ שְׂאֵינָם
מְחֻמְצִים יוֹתֵר טוֹבִים מִהַמְצֻמְחִים וְיֵשׁ לוֹ הַנְּאָה בְּחֻלּוּפֵי.

אָבֵל בְּאַמַּת גַּם בְּזֶה אֵין לְחוּשׁ כִּינּוֹן שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי
קוּי"ל בע"ז (דָּף ס"א) וּבִי"ד ס' קכ"ח וְס' קל"א דְּשָׂרֵי אִף בְּעֵיר שְׂפֹלָה נְכָרִים הֵיכָא
שְׂאֵפְשֵׁר שְׂיִשְׂרָאֵל יְבוֹא לְשֵׁם וְאֵינוֹ סְגוּר בְּרִשׁוֹת הַנְּכָרִי שְׂיִוְכַל הַנְּכָרִי לְעַכָּב עַל הַיִּשְׂרָאֵל
מְלִיכָנְס לְשֵׁם.

וְסָגִי בְּחֻלּוֹן וְסָדֵק שְׂיִוְכַל יִשְׂרָאֵל לְהַבִּיט דְּרָף שָׁם. וְאִם בְּלִילָה דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּשָׂרֵי.
וְהַרְבֵּב"ד וְהַרְשֵׁב"א שְׁהַבִּיא דְּבָרֵיו וְהוֹבָאוּ בְּב"י ס' קל"א וּבְש"ף סק"ב שְׁמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי שְׂמֵי
בְּלִילָה. הַתִּירוֹ אִם יִשְׂרָאֵל יִשׁוֹן שָׁם.

אֲלֵמָא דְּשָׂרֵי בְּיִשׁוֹן אִף שְׂלִיגַע בְּיִנּוֹן יוֹכַל בְּרַגַע אַחַת. וּמכ"ש בנ"ד שְׂצָרִיף שְׁהוֹת לְהַחְלִיף
הַחֲטִים וּלְטַחֲנָם.

וּכְשִׁיִּיקֶץ הַיִּשְׂרָאֵל קוֹנְדָם הַטְּחִינָה אֵפְשֵׁר שְׂיִפִּיר שְׁהוֹחֲלָפוּ הַחֲטִים. וְע' בְּש"ף ס' ק"ל
סק"א שְׂכַתְבָּ דְּאִף בְּלִילָה שְׂרֵי אִף שְׂאֵין יִשְׂרָאֵל שָׁם וְסָגִי בְּרוֹכְלִים הַמְחֻזְרִים בְּעֵזְרֵיתוֹת
ע"ש וע"ש בדגמ"ר מ"ש בְּזֶה.

ואף שיש לחלק דגבי יין הוא נתפס כגנב על פניסתו ועל מגעו והתעסקותו ביין. משא"כ גבי טחינת חטים שזוהי מלאכתו לעמוד אצל הריסנים ולעסוק בטחינה.

מ"מ פיון שהוא נתפס שגנב אם יראהו מתעסק בהחסים להחליפן. לא תישינו לזה אף שאין נתפס כגנב על התעסקותו בטחינת החטים.

וע' יו"ד סי' קכ"ח ס"ד וסי' קכ"ט ס"א וס"ה בענין אם אינו נתפס כגנב. והכא פשישו מירפת בכל רגע שמה יקיץ משנתו.

נדמי להא דהתם פשהלך ולא הודיעו פמה ישקא דמירפת בכל שעה שמה יבוא ע"ש באקצור: והנה איזה מהאחרונים כתבו דכיון דילפינו מן שמרתם את המצות דבעי שימור. ממילא דמי למי חטאת דכתיב בה למשמרת וקיי"ל בפ"ט דפרה שפוסל בה היסח הדעת אף ברגע אחת.

ולזה ה"ה גבי חטים לפסח צריך שמירה מתחילה ועד סוף בלי היסח הדעת. והשו"מ מ"ק ח"ג סי' פ"ז כתב דבעי שמירה ומחמירין בספק וכמ"ש הרמב"ן והרשב"א דגבי תרומה דכתיב משמרת תרומותי בעינו שמירה ודאית ולא מספק אף שהוא ספק טומאה בר"ה ע"ש.

ולענ"ד לא דמי כלל דהכא כתיב ושמרתם את המצות ודרשינו לה בפסחים (דף ל"ח) שעמרהו שלא יבוא לידי חימוץ. והיינו מדכתיב את המצות למדנו שהשמירה הוא בנוגע לענין שיהא מצה ולא חמץ וע"ש בפירש"י.

ולזה אף אם יסגור הקמח באיזה חדר ולא ילכו שם רק ישראלים היודעים להזהר בקמח פסח שפיר דמי ואף בתרומה לא מצינו שיצטרכו להושיב שומר תדיר. ורק בשעה שמתקרב להתרומה איזה דבר או איש המטמא צריך לשמור שלא תיטמא.

ולדמי בחולין שם גבי טמא ששוחט קדשים צריך שיאמר ברי לי שלא נגעתי שפיר כתבו הרמב"ן וריטב"א דהיינו משום דבעינו נדאי שימור פיון שהטמא נתקרב אצל המוקדשין ועסק בשחיטתו.

וזוהי סברת הפוסקים שכתבו שצריך שמירה משעה שנתקרב החטים למים. וממילא דאח"כ פשנתרקו מן המים שוב א"צ שמירה: ורש"י פירש בפסחים (דף ל"ח) שכשמשמרה מן החימוץ נתפנין לשם מצה של מצנה.

ופירושו מוכרח בסוגיא שם דמייתי לה אהא דבמצות של תודה אינו יוצא בפסח דהוי מצה של זבח. אלמא אף דבמצות של תודה בעינו ג"כ שלא יהא בהם שום חמץ.

מ"מ יליף מושמרתם את המצות דבעינו שישמרה לשם מצה של פסח. אכן במכילתא פ' בא איתא ושמרתם את המצות מכאן שאם תפח תלטוש בצונן.

והובא לרש"י בחומש שם. מבואר דדריש מינה רק להצריך שישמור שלא תחמיץ אבל לא שיהא לשם מצת פסח.

והנראה דהנה תנו בחגיגה (דף י"ח) שאם טבל למעשר אסור לתרומה לתרומה אסור לקודש. ואם טבל סתם אסור לתרומה ע"ש בטורי אבן (לדף י"ט ע"א).

ובדף כ' שם איתא שאם הנה סבור שהם בגדי חול ונטל בגדי שבת הרי הם טמאים דהמכנין לשמור דבר זה ושומר דבר אחר אינה שמירה. ואף דשם הוי רק מדרבנן. היינו משום דאיירי באדם וכלים דלא פתיב בהם שמירה. אבל בתרומה וקדשים הצריכים שמירה מה"ת.

י"ל דג"כ לא מיקרי שמירה בכה"ג. ולזה במצה בעינו שישמרנה לשם מצת מצנה. אבל אם שמרה לשם מצת זבח תודה לא יצא ידי חובת שימור. דהא גבי מצת תודה לא פתיב כלל מצנת שימור.

ועפ"ז נראה לישיב מה שקשה טובא בחולין (דף כ"ב ע"ב) דבעי אם יוצא בשיאור ללחמי תודה דהוי ספק חמץ ספק מצה ע"ש. וקשה למה לא בעי לה גבי מצה בפסח אם בירף על שיאור אם צריף לחזור לברף.

דאי הוי ספק א"צ לחזור ולברף. ואי הוי ברייה בפ"ע צריף לברף.

ונה נ"מ גם בזה"ז. משא"כ גבי תודה דשייף רק בזמן הבית והוי הלכתא למשיחא.

ולפמש"ל א"ש דגבי מצה לפסח צריף שימור מה"ת. ולזה אף אי נימא דשיאור הוי ספק.

מ"מ לא יצא דהא לא שמרה כראוי דהרי נעשה שיאור וכמ"ש הרמב"ן ורשב"א דכיון דהוי ספק תו לא הוי משומר. ובנדאי צריף לחזור ולברף בעת שיאכל מצה שישמרנה כראוי.

ועפ"ז יש לישיב מה שקשה טובא הא דאיתא בפסחים (דף ל"ח) וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהחומר דאם עשה מצה למפור בשוק ללחמי תודה יוצא ידי מצה משום שעושה ע"מ פן שאם לא ימכרם יאכל מהם בפסח.

וקשה דהא בדאורייתא קי"ל דאין ברייה. וא"כ לא מיקרי פנונה וכדאיתא בגיטין (דף כ"ה) גבי גט בכה"ג וע' שו"ת רעק"א סי' ב' לענין עיבוד עורות לסת"ם על תנאי.

ולפמש"ל י"ל דהכא לא בעינו פנונה לשמה. רק בעינו שישמרנה מחמוץ על דעת שיאכל ממנה בפסח.

ונה סגי בשמירה על הספק שאפשר שיאכלנה בפסח. וא"צ לזה סברא דהוברר הדבר למפרע.

ומדוקדק בזה לשון רש"י שכתב שפשמשמרה שלא תחמיץ ישמרנה לשם מצת מצנה. ולא כתב שילוש אותה לשם מצת מצנה.

והיינו כמש"ל שהפנונה שישמרנה מחמוץ בפנונה שיאכלנה בפסח שעל מצה זו מחוייבים בשמירה פנ"ל. ובפסחים (דף מ') איתא שממלא כריסו מבציקות של עכו"ם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה מ"ט משום דלא עביד בהו שימור.

וקשה דנקיט לשון שימור ולא קאמר משום שלא לשו אותה לשמה. וכן מסיק שם דבעינו שימור מעיקרא וע"כ כמ"ש שא"צ שיכנין במעשיו לשם מצת מצנה.

רק צרידו שישמור מן החימוץ על דעת לאכלה בפסח. וכ"נ מלשון הש"ס בחולין (דף ד') גבי מצת כותי דלא בקיאי בשימור.

ולא קאמר דלא בקיאי בכוננה. והיינו משום שהמצנה היא השימור ולא הפוננה: עכ"פ כנ"ד י"ל דכיון שישנו בבית הריתנים שפיר הוי שמירה.

כיון שא"צ שישמור אותם בלי הפסק. וגם דבארנו שהשמירה היא מחימוץ במקום שיש לחוש לזה ע"י התקרבות החטים למים.

והכא לא שייך זה. ולזה הקמח שנטחן בע"ש נדאי שאין חשש עליהם.

ובפרט שידועים במשקלם ומשקל הוי סימן ואין לחוש לחליפין כי בחפזו להחליף לא יוכל לכונן המשקל פראוי: ועוד יש לדון מצד שבעל הריתנים ומנהלו הם אומנים לזה וזהו עסקם.

ויש בזה חזקה דאומן לא מרע אומנתו. דלזה האמינו קפילא באיסורים.

ובמנחות (דף מ"ג) איתא שתגר עכו"ם נאמן בתכלת וכבר האריף הנו"ב מ"ת סי' ע"ב לבאר שתגר נאמן מצד חזקה דלא מרע נפשו אף בדאורייתא. וא"ל דהתם הוי דבר שאפשר לברר ויתפס בשרו.

ז"א דכנ"ד אם נחוש שיתחיל בשביל תועלתו כגון שיתן קמח שנטחן מחטים גרועים ומצומחים. הרי אפשר להתברר כי הסותרים מכירים בין קמח לקמח במראהו וטובו וגם באפייתו ניכר אם הוא מחטים מצומחים כידוע: אכן הקמח שנטחן בשבת.

אף שכתבנו לדון שאין לחוש לחליפין וגם שאין לחוש שטחן בינתיים חטים מחומצים. ככ"ז נראה שאין לזה תורת שמירה.

דקא כתבו הפוסקים בסי' תנ"ג שנהגו לשמור בשעת טחינה שישראל יעמוד עליהם ולא סגי במה שהשומר ישן שם. ואף שע"פ דין מיקרי זה שמירה.

מ"מ הוא נגד המנהג. וכבר קבלו ישראל מנהג זה לחובה.

וכ"כ הב"י בשם הרוקח והמרדכי שנהגו לילף להריתנים בשעת טחינה. ומייתי לה מהירושלמי ומחולין (דף ז').

ואף דמחולין אינו ראיה דשם מבואר שהוצרך לעבור עם החטים דרוך נהר והוצרך לשמרם שלא יחמיצו. ולזה קאמר שם דעסיק במצנה.

אבל בשעת טחינה י"ל שא"צ להיות. וי"ל דקאי על ריתנים שלהם שהיו החטים קרובים להמים וכמש"ל.

ושפיר דייק לה מהא דחולין. אבל פשטות דברי הפוסקים הם שהמנהג בכל גוונא להיות אצל הטחינה ורש"י פירש בחולין שם דמתחילת טחינה והרקדה בעינן שימור לשם מצה דכתיב ושמרתם את המצות.

נראה דמפרש כמ"ש הרוקח שהמצנה היא בשביל הטחינה. וקשה כנ"ל.

ואפֿשר פֿוננת רש"י דכמו שצריך שימור בטחינה. פֿן צריך שימור עֶתָה בְּנִשְׂאוֹ הַחֲטִיִּים דְּרָה גָּהָר.

אָבֵל מ"ש בְּהַרְקָה צ"ע דְּהָא בְּהַרְקָה אֵינוֹ מְקָרֵב אֶצֶל הַמִּים. וצ"ל שְׂחִיב הַשִּׁמּוֹר מִתְחִיל מִהַטְחִינָה עַד סוּף הָאֵפֶיָה.

אוּ הַפְּנוּנָה כִּמְש"ל דְּמִשְׁעָה שְׂנַעֲשֶׂה קָמַח הוּא מִתְחַמֵּץ בְּנִקְל וְצָרִיךְ שִׁמּוֹר טָפִי. מִשָּׂא"כ בְּחֲטִיִּים.

וּבְאֵמֶת מְבֹאָר בִּירוּשְׁלַמִּי דְּסָגִי בְּשִׁמּוֹר מְשַׁעֵת לִישָׁה כְּדֵאִתָּא בַּפ"ק דְּבִיצָה ה"י. וְכֵן בַּפְּסָחִים פ"ב ה"ד אִתָּא שְׁלֵא יֵצֵא י"ח בְּרַבּוּכָה מִשּׁוּם שְׁלֵשׁ עִם מִי פִירוֹת אוּ שְׂנֹחֲלֻטָּה וְא"צ שִׁמּוֹר לְפִי שְׂאֵינוֹ מִחֲמִיץ.

וְא"י רַק בְּמִצָּה הַצָּרִיכָה שִׁמּוֹר ע"ש בְּמִפְרָשִׁים. וְתִפּוֹק לִיָּה דְּהָא צָרִיכָה שִׁמּוֹר מְשַׁעֵת טְחִינָה.

וּמוֹכַח שְׂמִצּוֹת וְשִׁמְרָתָם הוּא רַק מְשַׁעֵת לִישָׁה. וְכִבֵּר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִי' תנ"ג שֶׁהַשִּׁמּוֹר מִטְחִינָה אֵינָה אֶלָּא חוּמְרָא וּבִשְׁעָה"ד לֹאֲקָחִים קָמַח מִן הַשּׁוּק.

וּבב"ד שְׂמִירָה וְדֵאִי לֹא מִיקָרִי. וְגַם מִי שְׂאֵין גְּזֵהָר בְּשִׁמּוֹרָה אֵין רָאוּי שְׂיִקְחֻם אִם אֵינוֹ שַׁע"ד.

אָכֵן פִּינּוֹן שְׂפָכָר אָפוֹ אוֹתָם. בְּוֹדֵאִי כְּשֵׁרִים הֵם.

וְרַק לְמִצַּת מִצָּנָה יִשְׁתַּדְּלוּ לְקַחַת מִצּוֹת אַחֲרוֹת אִם יְהִי בְּאֵפְשָׁרוֹת. כִּי מַעֲיָקָר הַדִּין הֵם כְּשֵׁרִים וְגַם שְׂמִוּרִים מִיקָרִי כִּמְש"ל: סִימָן יג.

כְּבוֹד הַרַה"ג הַמְּפֹרָסִים וְכו' מו"ה אֶפְרַיִם נ"י מו"ץ בְּמַעֲזִירוֹאוֹב: ע"ד חֲטִיִּים מְבֹקְעוֹת שְׂנִקְצָצוּ רֵאשֵׁיהֶם וְנִתְעַרְבוּ בְּחֲטִיִּים שְׂאֵינָם מְבֹקְעוֹת שְׂנִקְצָצוּ רֵאשֵׁיהֶם. שְׂרָצָה חָכַם אֶחָד לְדוֹן שְׂיָהָא כִּמְב"מ וְיִתְבַּטְּלוּ בְּרוֹב.

הִנֵּה מְבֹקְעוֹת בְּשִׂאֵינָן מְבֹקְעוֹת הֵנִי מִבְּשָׂא"מ וְגַם הָא קִי"ל כִּמְש"ש הַשִּׁ"ךְ וְש"פ בִּי"ד סִי' צ"ח ס"ב דְּאֶזְלִינָן בְּזָה בְּתַר טַעְמָא וְכ"כ בְּשׁו"ת בְּשָׂמִים רֵאשֵׁי סִי' ב' ע"ש. וְכ"כ הַאֲחֲרוּנִים לְהַלְכָה בְּאו"ח סִי' תמ"ז דְּבַעֲיָנָן בְּזָה שְׂשִׁים.

וְא"כ אֵין תּוֹעֵלֶת בְּמָה שְׂנִקְצָצוּ רֵאשֵׁיהֶם דְּהָא קִי"ל בִּי"ד סִי' ק"ט שְׂאֵין שְׂאֵינוֹ נִיָּכָר מ"מ פִּינּוֹן דְּהֵנִי מִבְּשָׂא"מ צָרִיךְ ס' לְבַטְּלוֹ ע"ש. וְכִגוּף דִּין בְּיִטּוּל בְּרוֹב גְּרָאָה דְּלֹא שְׂיָיָךְ בנ"ד פִּינּוֹן שְׂפָשִׂיאָפוֹ הַמִּצּוֹת יְהִיו חֲמִץ גָּמוֹר.

כִּי הַמִּיעוּט מִהַמְּבֹקְעוֹת יִחְמִצּוּ אֶת הַשָּׂאָר וְעכ"פ נוֹתֵן טַעַם חֲמִץ בְּכָל הַמִּצּוֹת וּבְכָגוֹן נִזְהָ וְדֵאִי דְחֹזֵר וְנִיעוֹר כְּדִקִּי"ל בְּסִי' תמ"ז ס"ד ע"ש בְּאֲחֲרוּנִים. וְאֵף שְׂפָתָבוּ הַפּוֹסְקִים שְׂם דְּקָמַח בְּקָמַח הֵנִי פֶלַח בְּלַח לְעִנְיָן זֶה דְּלֹא נִימָא חֹזֵר וְנִיעוֹר ע"ש הֵינּוּ רַק כְּשֵׁיִשׁ שְׂשִׁים אֲזִי ל"א חו"נ לְעִנְיָן אִיסוֹר מִשְׁהוּ אָבֵל כְּשֵׂאֵין ס' נֶגֶד הַחֲמִץ וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם חֲמִץ כְּשִׂנְאָפָה.

וְדֵאִי שְׂחֹזֵר וְנִיעוֹר וְנֶאֱסַר בְּפִסְחָא. וּבְפֶרֶט דְּבנ"ד י"ל שַׁעֲי"ז מִתְחַמֵּצַת כָּל הַעֵיִסָּה וְכִמְש"ל.

שוב ראייתי שכ"כ הח"ס סי' קכ"ט דמבוקעות באין מבוקעות הוי מבשא"מ וכמש"ל. ובשו"ת שם ארי' סי' י' השיג עליו מסי' תמ"ג ס"ט ש'מבואר דמדאורייתא בטל חמץ ברוב מצה ביבש ביבש.

וי"א ש'בטל לגמרי. והא במבא"מ אסור ש'מא יבש'לם ויתנו טעם זה בזה כדקיי"ל ביו"ד סי' ק"ט.

וכל דבריו תמוהים דהא גם בחמץ בעינו ש'יהא עכ"פ ששים באינו מבוקעות כמבואר בקל הפוסקים וכ"כ הוא בעצמו שם. והפוסקים הסוברים ד'בטל בפסח יבש ביבש חז בתרי היינו משום ד'פסח אין לחוש לבישול דהא בפסח אף משהו אסור.

ולזה ס"ל ש'בטל חז בתרי. וכולם ביחד בנדאי אסור לאכול פדין כל ביטול ברוב. ורק כל אחד לבדו מותר משום כל ד'פריש מרובא פריש. וכ"כ הח"ס שם דלהכי בטל יבש ביבש משום שאינו נותן טעם ומותר לאכול כ"א בפ"ע ע"ש.

ולדינא אנו מחמירים בפסח ביבש ביבש אף שנתבטל קודם פסח חז בתרי. ורק כשנתבטל או נאפה קודם פסח אנו מתירין וסומכים על הפוסקים דס"ל בסי' תמ"ז ס"ד שאינו חוזר ונייעור.

וע' מג"א סי' תמ"ז סק"א וח"י סי' תנ"א סקנ"ה. ובפ"ט לפמש"ל דאפשר ש'המיעוט מחמץ גם את הרוב כשילושו יחד.

ומ"ש בש"ע הרב סי' תמ"ז דקמח חמץ הוי מב"מ כי אין ניכר שינוי בטעמו. אינו מוכן ואולי דעתו דכיון שהקמח הוא מחטים מבוקעות דלא הוי רק חמץ גוקשה. אין ניכר שינוי הטעם כ"כ.

אבל הוא דחוק. ובפשוטו נראה ש'ניכר בטעמו וכמש"ל.

ובדברי האחרונים יש בכ"מ שלא נתבררו דבריהם בפ"ט זה ואקצר. ואיזה אחרונים כתבו דאף שנותן טעם אח"כ כשנאפה.

מ"מ כיון ש'כבר נתבטלו המבוקעות חז בתרי הוי היתר גמור. והוא תמוה דכיון שנו"ט חמץ בהמצות א"כ לא הוי מב"מ.

ולא הותר ע"י ביטול וכמ"ש הפוסקים ביו"ד סי' ק"ט דמבשא"מ כש'מבש'ל ונו"ט נאסר מדאורייתא. אף שמקודם לא ה'ה ניכר' וה'ה בטל מדינא ברוב כשהוא יבש ביבש ע"ש: סימן יד וע"ד ש'מזדמן לפעמים שמגביהים על המרדה מצה שעדיין לא נאפית כראוי ומתחמצת המרדה.

או שנמצא קצת עיסה דבוק בהמרדה. וכשנותנים בה מצה לתוך התנור מתחמצת העיסה שעל המרדה ע"י חום התנור והמרדה בולעת טעם החמץ.

ובכ"ז אין מחליפין המרדה נהרי נתחמצו כל המצות כמ"ש המג"א סי' תנ"א סקל"ז שאם רדו במרדה בלועה מחמץ נאסרו כל המצות ועכ"פ בכדי קליפה נאסרו וכ"כ האחרונים שם. לדעתי מה שמגביהים מצה קודם שנאפית אין זה נדאי שנתחמצה.

כי י"ל שְהָאֵוִיר שְבַתְנוֹר יֵשׁ בּוֹ חוּם כְּדֵי לְאַפּוֹת הַמָּצָה. וְאִף שְהַצַּד הַמְנוּחַ עַל הַמְרָדָה י"ל שְיִתְחַמֵּץ ע"י שְהַמְרָדָה חוֹצְצָת.

מ"מ לֹא הָוִי רַק סֶפֶק. וְגַם דְהָוִי סֶפֶק שְמָא כְּבָר קָרְמוּ פְּנִיָה וְכַדְעַת הַרְמָ"א בְּסִי' תַּס"א ס"ג ע"ש בַּד"מ שְלֹא־חֵר שְקָרְמוּ פְּנִיָה אִין חוֹשְׁשִין לְחִימוּץ וְכַמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ד סִי' כ"א אֹת י"ט דְאִף שְאָסוּר לְכַתְחִילָה לְהַגְבִיָה הַמָּצָה קוֹדֵם שְנֹאֲפִית.

מ"מ בְּדִיעְבַד אִין לְחוּשׁ וְאִם נִמְצָא מְשֵׁהוּ עֵיטָה דְבוּקָה לְהַמְרָדָה. ג"כ אִין לְחוּשׁ בְּדִיעְבַד כִּי בְּוֹדָאֵי יֵשׁ ס' בְּכָל מָצָה נִגְדַּד הַבְּלִיעָה ע"י הַמְשֵׁהוּ חֲמִיץ וְכַטַּל קוֹדֵם הַפְּסַח וְאִינוּ חו"נ וְכַמ"ש בְּחִיבוּרֵי שָׁם אֹת י"ד: סִימָן טו.

וע"ד חֲבִית שְמַחְזִיקִים בָּהּ מִיָּם כָּל הַשָּׁנָה וְעוֹמְדָת בְּבֵית בְּמָקוֹם שְמַרְקָדִים שָׁם קָמַח כָּל הַשָּׁנָה. אִם מְוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּפֶסַח כְּשִׁישְׁרָה אֹתָהּ בְּמִיָּם יוֹמִים קוֹדֵם פְּסַח.

וְהִבִּיאַת כַּת"ר דְּבָרֵי הַח"א כָּלֵל קַכ"ד דְּבַחְבִּיּוֹת הַעֲשׂוּיִים מְנַסְרִים מְדוּבָקִים אִין מוֹעִיל הַגְּעֻלָּה לְפִי שְנֹכְנַס בֵּין הַנְּסָרִים. וְהִנֵּה זֶה מְפֹרָשׁ בַּמַּג"א סִי' תַּנ"א סַקל"ט.

אָבֵל לְדַעַתִּי בַּנ"ד יֵשׁ מְקוֹם לְהַקֵּל. דְּשָׁם אֲיִירֵי כְּשִׁנְשֵׁתְמֵשׁוּ בְּחִיבוֹת בְּקַבִּיעוֹת בְּחֲמִיץ.

אָבֵל בַּנ"ד דְהָוִי רַק חֲשֵׁשׁ שְנֹדְבַק אָבַק הַקָּמַח בְּחִיבוֹת דְּהָא כְּשִׁהְיָה מִיָּם בְּחִיבוֹת וְיָרַד שָׁם אָבַק לֹא נִדְבַק בְּהַנְּסָרִים רַק נִתְבַּטַּל בְּתוֹךְ הַמִּיָּם. וְאִף אִם נִזְדַּמְּן שְׁלֵא הִיָּתָה מְלִיאָה מִיָּם בְּעַת שְׁרַקְדוֹ הַקָּמַח.

וְנִדְבַק הָאָבַק בְּפִתְלֵי הַחִיבוֹת. מ"מ אֲפֹשֶׁר שַׁע"י הַמִּיָּם שְהִיָה אַח"כ בְּחִיבוֹת הוֹסֵר הָאָבַק קוֹדֵם שְנֹכְנַס לְבֵין הַנְּסָרִים.

וְגַם דַּע"כ פ' אִף אִם נִשְׂאָר מְשֵׁהוּ שָׁם הָוִי רַק חֲשֵׁשׁ נ"ט מְמַשְׁהוּ וְנִטַּל"פ בְּמִיָּם. כִּי זֶה בְּוֹדָאֵי אִין לְחוּשׁ שְיִצְאָה חֲמִיץ בְּעֵין לְתוֹךְ הַמִּיָּם.

וְגַם דְּהָא יִנְקְרוּ בֵּין הַנְּסָרִים כְּפִי הָאֲפֹשֶׁר. וְהָאָבַק שְנֹדְבַק עַל הַחִיבוֹת מִבְּחוּץ אִין לְחוּשׁ שְנֹכְנַס לְבֵין הַנְּסָרִים.

כִּינּוּן שְׂאִין שָׁם דְּבָר שְיִדְחֻקְנוּ לְשָׁם וְעוֹד נִרְאָה דְאִף אִם נִשְׂאָר מְשֵׁהוּ בֵּין הַנְּסָרִים הָוִי רַק חֲמִיץ גְּנוּקָשָׁה וּמְשֵׁהוּ. וְלִזְזָה אִין לְחוּשׁ.

וְכ"כ בְּסֶפֶר אֲרָחוֹת חַיִּים סִי' תַּנ"א בְּשֵׁם הַדַּע"ק. וְעוֹד דַּבְּנ"ד בְּוֹדָאֵי לֹא יִתְקַבֵּץ הָאָבַק שְנֹדְחַק לְכַזִּית.

וְלֹא עֲדִיפָא מְבַצֵּק שְבִסְדָקִי עֲרִיבָה בְּפֶסַחִים (דָּף מ"ה) וְכַש"ע סִי' תַּמ"ב. וְאִם לֹא רָקְדוּ שָׁם קָמַח תוֹךְ ל' יוֹם יֵשׁ לְהַקֵּל בְּפִשְׁטוֹת כַּדְקִי"ל בְּסִי' תַּמ"ז ס"ה ע"ש בַּט"ז וְהִבִּיאוּ גַם כַּת"ר.

וְלִזְזָה לְדַעַתִּי רְאוּי לְהוֹרוֹת שְיִנְקְרוּ הֵיטֵב בְּסְדָקִים שְבֵּין הַנְּסָרִים וְגַם יִגְרְרוּ הֵיטֵב מְשֵׁנֵי הַחֲדָדִים וְאַח"כ יִגְעִילוּ. וְכַאֲפֹן זֶה טוֹב שְיִגְעִילוּ בְּתוֹךְ יוֹרָה רוֹמַחַת כְּדֵי שְיִגְעַל גַּם צַד הַחִיצוֹן.

כִּי ע"י גְּלוּל מִיָּם רוֹתְחִין עִם אֲבָנִים לֹא יוֹגְעַל מִבְּחוּץ כְּרָאוּי: סִימָן טז. וע"ד בְּנֵי הַכְּפָרִים שְמַתְעַצְלִים לְלַכֵּת לְמַפְנֵי חֲמִצָּם ע"י הַרֵב.

ומוכרים תמצם ע"י השו"ב הנמצא בפפר. חלילה לעשות כזה.
כי כמה פעמים יזדמן שצריך לדעת איך לכתוב פרטי המקומות והתמוצים. והשו"ב
הפפרי הלואי ידע הלכות שו"ב פראוי.

ולא הלכות פסח. וגם בין המורים ראיתי פאלה שטועים בפרטי כתיבת הצעטלען.
וגם יפה כתב כת"ר פי בשעת מכירת חמץ שואלים ג"כ כמה שאלות בהלכות פסח.
וכשמוכר ע"י השו"ב.

שואלים מהשו"ב. והוא בוש לומר איני יודע ומורה להם פאשר יישר בעיניו.
ועוד כי זה גזל גמור דהלא ההכנסה ממכ"ח שייכת בכל תפוצ"י להרב וכן ההכנסה
מהפפרים שבגליל העיר שייכת לו. וע' חיבורי ח"ב סי' ד' ה'.

ולזה פשוט שאסור למפנר חמץ רק אצל רב העיר שהפפר הלז שייך לגליל העיר והיא
זולת לפעמים נמצא איש מהעיר או מהפפר בעיר אחרת. ומסופק אם יספיק לבוא לעירו
למפנר החמץ או שמה יפכה.

אזי מותר למפנר בעיר אחרת. ובכגון זה מחלו המורים מתחילה זה לזה.
דהא גם בעירו יזדמן שימפנר שם איש מעיר אחרת. ואדעתא דהכי נקבעה ההכנסה
הזאת.

וע' פעין זה בב"מ (נ"ד כ"ז ע"ב). ואף דשם פריד עלה.

מ"מ הקא א"ש יעו"ש: סימן יז. המג"א סי' תצ"ד הקשה למאי דקיי"ל ב"ד סי' קצ"ו
שש עונות לפליטה א"כ היינו כר"י בשבת (ד' פ"ו) דבז' בסיון ניתנה תורה כדאיתא
התם בסוגיא ולמה אנו אומרים בשבועות שהוא ו' בסיון זמן מ"ת.

וגם דלר"י הנה מ"ת בנ"א לספירה. וכמ"ש הח"י שם דהא דר"ח ניסן הנה בה' בשבת
הוא לר"י.

ובחיבורי ח"א סי' כ' פתבנו בזה בע"ה. והנראה פעת דהנה בשבת (נ"ד פ"ז) איתא שש
שש בחודש שש בשבת רבא אמר שש לחגיגתו רב אחא אמר שש למסעון ופליגי כי
איפקוד במרה אשבת אי איפקוד גם אתחומין.

וכ' התוס' שאצ"ל דאתנא כמ"ד תחומין דאורייתא רק דלאו דוקא תחומין וכוננתו על
הוצאה שהרי היו נושאים עמהם פליהם. ואף דכתיב בפ' מן אל יצא איש ממקומו
דדרשינו להוצאה בעירו ובין (נ"ד י"ז).

י"ל שלאחר מ"ת נאמר אחר שנעשה המשכן וצנה הקב"ה להניח צנצנת לפני העדות
ומשום דשייכי למילי דמן פתבינהו התם. ולמ"ד במרה איפקוד פתביה התם כדפרישית
עכ"ד.

נדבריהם דחוקים לומר שבמ"ת לא נצטוו על הוצאה שהיא מל"ט מלאכות. ועוד דהא
קרא דאלה הדברים דיליף מיניה בשבת (נ"ד ע') ל"ט מלאכות פתיב בפ' ניקהל קודם
שנעשה המשכן יעו"ש.

ואיך פתבו התו' שהוצאה נאמרה אחר שנעשה המשפן. וגם דוחק לומר שפסוק אל יצא איש נאמר באיחור זמן כ"כ.

וגם מ"ש התו' שנשאו פליהם. הנה נשאו פליהם על התמורים וגמלים.

ולא הוי רק מחמר. ולא הוצאה: והנה הא דאמרין דאיפקוד במרה על שבת נראה דהנה פתיב שנסעו מים סוף דרף שלישת ימים ולא מצאו מים עד שבאו למרה.

ומים סוף נסעו בשביעי של פסח שאז נבקע הים פיזוע. ונה היה ביום ד' דהא ט"ו בניסן היה ביום ה' פדאיתא בשבת (דף פ"ז).

ולפ"ז פשהלכו שלשה ימים נמצא שבאו בשבת למרה פי דוחק לומר דחשיב מקצת יום ד' ומקצת יום ו' לימים שלמים. ולזה קאמר דכיון דכתיב ששם לו חק ומשפט הפוננה על שבת דשבת שקולה פנגד כל הת"כ פיזוע וכמו שמ"ת היה בשבת פה במרה היה בשבת דנראה ששבת הוא יום מסוגל למתן תורה ומצות.

וכן מצות המן נאמר ג"כ בשבת פדאיתא בשבת (דף פ"ז). ועפ"ז יש לבאר הא דאיתא ביילקוט ר"פ ויקהל דכתיב שם אזהרת שבת דדריש מינה שיקהילו קהילות בשבת ללמוד תורה.

ואין מוכן דמנ"ל מהכא שיעשו קהילות בשבת דווקא. ונראה שלמדו שהיה בשבת מדכתיב שם ששת ימים תעשה מלאכה.

משמע שהיה זה בשבת. וכדדריש הש"ס כה"ג בשבת (דף פ"ז) גבי מן דכתיב ששת ימים תלקטוהו ע"ש: ובאמת קשה למה להש"ס בשבת (דף פ"ו) לאתויי שהתורה ניתנה בשבת מג"ש דזכור ע"ש.

תיפוק ליה מדכתיב ששת ימים תעבוד. ועו"ק דכיון שנצטוו על שבת במרה איך באו בשבת למדבר סיון למ"ד דאיפקוד אתחומין במרה.

שוב ראיתי שהמזרחי הקשה פן ותירץ שבאו בשבת אבל יצאו מאלים בע"ש ע"ש. והוא תמוה דמ"מ איך באו בשבת והו"ל לשבות באמצע הדרך.

וגם י"ל שבאמת חיללו שבת דהא כל נסיעותיהם היו ע"פ הדיבור. וגם איך היו מרע"ה וכל הצדיקים נוסעים עמהם, ועו"ק דאיתא בשבת (דף פ"ח) שבשעת מ"ת חזרו ישראל על כל דיבור י"ב מיל לאחוריהם.

וקשה למ"ד דאיפקוד במרה אתחומין ובשלמא למ"ד דלא איפקוד י"ל שנה היה רק בדברות אנכי ולא יהיה לה ששמעו מפי הגבורה פדאיתא במכות (ד' כ"ד) ולא בשאר דברות. וכן דקדק ריב"ל שם בלשוננו כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה וכו'.

וממילא פשתזרו לאחוריהם עדיין לא נצטוו מצנת זכור את יום השבת. אכן במקילתא איתא שהלכו באותו יום ק"כ מיל.

הרי שהיה זה בכל הדברות. וצ"ל דס"ל תחומין דרבנן.

אך שם קאמר לה ר"ע דס"ל בסוטה (דף כ"ז) דתחומין דאורייתא. וצ"ל דס"ל דאתחומין לא איפקוד עד מ"ת.

וְזֶה דְּחֹק לֹאמֵר שֶׁהַלִּיכָה לְאַחֹר לֹא מִקְרִי הַלִּיכָה לְעַנְּנֵי חוּץ לְתַחוּם וְעַ' עִירוּבֵינּוּ (דָּף מ"א ע"ב). וְגַם י"ל דְּאֵף שֶׁנֶּצְטוּוּ אֲזַל עַל הַשֶּׁבֶת.

מ"מ פִּינּוּן שְׁקִינָה זֶה כְּבָר בְּאֲמֻצֵּעַ הַיּוֹם לֹא חָלָה הָאֲזוּהָרָה רַק עַל הַשֶּׁבֶת שֶׁאֵח"ז. פִּינּוּן שֶׁבְשֶׁבֶת זֶה כְּבָר לֹא שְׁמֵרְוָהוּ בְּלִילָה.

אָבָל אִי נִימָא דְאִיפְקוּד בְּמַרְהָ קִשְׁיָה. וְאֵף דְּאִמְרִינּוּ בְּעִירוּבֵינּוּ (דָּף נ"ה) דְּמַחְנֵה יִשְׂרָאֵל הָיוּ כְּקַבּוּעִים וְהַתַּחוּם מִתְחִיל מְסוּרָה הַמַּחְנֵה ע"ש.

מ"מ הֵכָא וְדַאי גַם הָאֲחֵרוּנִים שֶׁבְּמַחְנֵה חֲזָרוּ לְאַחֹרֵיהֶם י"ב מִיֵּל. וְלָהֶם הוּא חוּץ לְתַחוּם.

וּבְרַש"י מְבֹאָר שֶׁרַק הַקְּרוּבִים לְדִיבּוּר חֲזָרוּ לְאַחֹרֵיהֶם מִפְּחַד הַקּוֹל עַד קִצָּה הַמַּחְנֵה. וְהוּא דֹחֵק דְּלִשׁוֹן חֲזָרוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַע שֶׁכְּוֹלֵם חֲזָרוּ וְכֵהָא דְאִתָּא שֵׁם שֶׁיִּצְתָה נִשְׁמָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁמַע כְּוֹלֵם.

וְגַם דְּוִדָּאֵי הִיָּה הַקּוֹל נִשְׁמַע לְכּוֹלֵם בְּשָׁנָה. וְעַ' מְכִילְתָּא שֶׁדְּרָשׁוּ מְקוֹל ד' בְּכַח שְׁקִינָה הַקּוֹל לְפִי פָחוּ שֶׁל כָּל אֶחָד.

וּבְמַהְרָש"א הַקְּשָׁה דְּכִינּוּן שֶׁיִּצְאָה נִשְׁמָתָם אִיף הָיוּ חוֹזְרִים לְאַחֹרֵיהֶם. וְתִגְרֵץ דְּקִצְתָם יִצְאוּ נִשְׁמָתָם וְקִצְתָם חֲזָרוּ לְאַחֹרֵיהֶם.

וּלפ"ז יִתְיַשֵּׁב ג"כ קוֹשְׁיֵיהֶם. אָבָל הַלְּשׁוֹן לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּמְכִילְתָּא שֶׁכְּוֹלֵם חֲזָרוּ לְאַחֹרֵיהֶם.

וּצ"ל שֶׁמְרוּב הַפְּחַד גִּרְתָּעוּ לְאַחֹרֵיהֶם וְשֵׁם יִצְאָה נִשְׁמָתָם וְכִשְׁחִיו הָיוּ מֵה"ש מְדַדִּין אוֹתָם. וְדִנְקִיט שֶׁחֲזָרוּ י"ב מִיֵּל י"ל מִשׁוּם דְּלִשׁוֹן יִדְוֹדוֹן לֹא מִשְׁמַע רַק שְׁוִיו מְמַקּוּמָם לְמַקּוּם אַחֵר.

וְלֹא בְּאִפְסוּן אַחֵר פְּחוּת אוֹ יוֹתֵר. וְלִזְהָ דְּרַשׁ שֶׁכָּל הַמַּחְנֵה זָזָה מְמַקּוּמָהּ לְמַקּוּם אַחֵר.

וְהוּא י"ב מִיֵּל. וּמִזְהָ מוֹכַח ג"כ דְּקִינָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְקִשְׁיָה כַּנ"ל: וְהַנְּרָאָה דְּהַגָּה בְּפִסְחִים (דָּף קי"ז ע"ב) אִתָּא דְּרַבב"י אָמַר שֶׁצָּרִיף לְהַזְכִּיר בְּקִדּוּשׁ שֶׁל שֶׁבֶת יְצִי"מ וְיִלְיָף מִג"ש כְּתִיב הֵכָא זְכוּר וְכ' הֵתָם לְמַעַן תִּזְכָּרוּ. וְהַרְמַב"ם לֹא הֵבִיא דִּין זֶה.

וְכ"נ פִּשְׁטוּת הַפּוֹסְקִים שְׁאִינוּ מְעַכְבִּי. וּבְבִרְכוֹת (דָּף כ' ע"ב) ס"ל לְאַבְיֵי דְנָשִׁים חֲזִיבוֹת בְּקִדּוּשׁ מְדַרְבְּנָן וְרַבָּא יִלְיָף מִהַקְּשָׁא דְזְכוּר וְשְׁמוֹר לְחֲזִיבּוֹן מֵה"ת.

וְקִשְׁיָה דְנִילְיָף מִג"ש דְזְכוּר לְפִטְרָן לְפִמ"ש הַש"א ס' י"ב דְנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִהַזְכָּרַת יְצִי"מ. וְא"ל דְּלַחֲוִמְרָא מְקַשְׁינּוּ דְהָא ג"ש עֲדִיפָא מִהַקְּשָׁא כְּדִאִתָּא בְּגִיטִין (דָּף מ"א ע"ב).

וְעוֹד דָּא"כ גִּילְיָף בְּג"ש דְנָשִׁים חֲזִיבוֹת בְּהַזְכָּרַת יְצִי"מ. וְא"ל דָּאֵה"נ.

דָּא"כ הו"ל לְמַחְשָׁבָה בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ה) בֵּין הִנְהוּ דְמ"ע שֶׁהַז"ג וְנָשִׁים חֲזִיבוֹת וְע"ש בְּתו'. וְהַגָּה עוֹד קִשְׁיָה דְהָא אִיִּצְטָרִיף ג"ש דְזְכוּר לְהָא דְתוֹרָה נִיִּתְנָה בְּשֶׁבֶת כְּדִאִתָּא בְּשֶׁבֶת (דָּף פ"ו).

והיכי ילפינן מתקבה אחת שני גזירות שוות: ונראה לישיב הקושיות תדא באידך דבאמת
מ"ד דאיפקוד בקרה על תחומין ס"ל דט"ו באייר שבו באו למדבר סין לא הי' בשבת.
נדכתב ששנת ימים תלקטוהו לא דריש ליה.

דהנה התו' הקשו שם דהא קרא זה כתיב אח"כ פ' פשמצאו בשישי לחם משנה ובשבת
בפוקר לא הבאיש מה שהותירו. ותירצו דמרע"ה שכח לומר להם זה בשעת מעשה.

אבל פסוק זה נאמר לו תיכף פשנאמר לו שיירד המן. וי"ל דמ"ד לחגייתו ס"ל שבשעה
שנאמר למרע"ה נאמר באופן המוכן שבששנת ימי המעשה ילקטוהו ולא בשבת.

רק פינן שלא אמרו מרע"ה עד יום השבת שראו שלא הבאיש המותר. שפיר אמר להם
אז ששנת ימים תלקטוהו.

ועוד נראה דהנה תחומין ילפינן בעירובין (דף י"ז ע"ב ונ"א ע"א) מקרא דגבי מן אל
יצא איש ממקומו. ובלקיטת מן באמת לא היה שום איסור רק איסור תחומין דבהוצאה
היה אפ"ש ליזהר ולאכול במקומו.

ועוד הא חוץ למחנה ישראל היה מדבר דהוי פרמלית כדאיתא בשבת (דף ו' ע"ב). ואף
דשם איתא דבזמן שהיו ישראל במדבר היה המדבר ר"ה.

צ"ל דלאו דוקא כל המדבר רק מקום המחנה. [ובזה יש לבאר מ"ש בפ' שלח ויהיו בני
ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת.

וקשה למה דקדק שהיו במדבר. ובספרי איתא ע"ז שמספר בגנותו של ישראל שלא
שמרו אלא שבת ראשונה והשנית חללו.

נראה שדקדקו ג"כ מלשון ויהיו בני במדבר. וזה קשה להא דאיתא בשבת (דף קי"ח)
ארי"א ר' אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון ועי' תוס'
שבת (דף פ"ז ע"ב) ד"ה באשר.

ולפמ"ש י"ל דבא לרמז שחטאו היה שהיה מעביר ד"א בר"ה כדאמר ר"י א"ר בשבת
(דף צ"ו ע"ב). וקאמר דלפי שהיה ישראל במדבר והיה המדבר אז ר"ה לזה נתחייב
המקושש מיתה ור"י א"ר לטעמיה דס"ל דלא שמרו שבת ראשונה.

והספרי לטעמיה דאיתא שם שהיה תולש והובא זה בש"ס בשבת (דף צ"ו). ולזה דייק
מפאן שסיפר בגנותו של ישראל.

נדברי הספרי צריף ביאור מנ"ל דקאי על שבת שני'. וצ"ל דהספרי לא ס"ל שנוצטוו
בקרה על שבת ורק במ"ת נצטוו.

ואף בזמן לא נצטוו על כל מלאכות שבת רק על תחומין והוצאה ע' תוס' עירובין (דף י"ז
ע"ב) ונדקדקו מלשון הכתוב שהיו אז ישראל במדבר בקביעות והיינו רק במדבר סיני
שעמדו שם ערף שנה עד שהקימו המשכן וכמבואר בפ' בהעלותך משא"כ במדבר סין
היו רק דרך ארעי וע' אב"ע פ' בשלח ע"פ ניסע משה שבמדבר סיני עשו להם סוכות כי
מרע"ה הודיעם שיתעכבו שם משא"כ מקודם ע"ש.

וּלְזֶה קָאָמַר וְשֵׁשֶׁת יָמִים שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּשֶׁשֶׁת יְהִיּוּת חִלְלֵי הַמְּקוֹשֵׁשׁ. וְכ"כ
בַּב"ע שֶׁשֶׁת יָמִים הָיָה בְּמִדְבַר סִינַי.

אָף לְפָנֵי מֶלֶךְ מִשְׁשֵׁשׁ שֶׁהִקְרִיבוּהוּ אֶל מִשְׁשֵׁשׁ וְאֶל אֶהֱרֹן וְהֵלֵא אֵז הָיָה מִשְׁשֵׁשׁ בְּהַר סִינַי שֶׁזֶה הָיָה
בְּאַרְבָּעִים יוֹם הֶרְאִשׁוּנִים וְכִדְאִיתָא בְּיוֹמָא (ד' ע"ב) וְדוּחַק לֹאמַר שֶׁהִקְרִיבוּהוּ אֶחָד
כְּשֵׁבֵא מִשְׁשֵׁשׁ. וְצ"ל דְּאִתְּיָא כְּרִיָּה ג' דס"ל בְּיוֹמָא (ד' ע"ב) שֶׁשֵׁשֶׁת דְּפָרִישָׁה הָיוּ אַחַר מ"ת
וְא"כ עָלָה מִשְׁשֵׁשׁ בִּי"ג בְּסִינַי דס"ל שֶׁשֵׁשֶׁת בְּסִינַי נִתְּנָה תּוֹרָה וּמ' יוֹם הָיוּ בְּהַר
שֵׁשֶׁת דְּפָרִישָׁה ע"ש.

וְא"כ שֶׁפִּיר הִקְרִיבוּהוּ תִּיכָף לְמִשְׁשֵׁשׁ קוֹדֵם שֶׁעָלָה שְׁהָרִי הָיָה אֵז שֶׁשֶׁת דְּהָא לְכוּלֵי עֲלָמָא
בְּשֶׁשֶׁת יְהִיּוּת תּוֹרָה. וּבַב"ע כְּתִיב שֶׁהִקְרִיבוּהוּ לְמִשְׁשֵׁשׁ בְּמוֹצֵי שֶׁשֶׁת יָמִים שֶׁהִקְרִישָׁה
לוֹ דְּהָא אֵין דְּנִין בְּשֶׁשֶׁת.

וְהוּא דוּחַק כִּי פִּשְׁטוּת הַפְּתוּב מִשְׁמַע שֶׁהִקְרִיבוּהוּ תִּיכָף. אָבֵל לְפָנֵי ש"י לְשִׁמְהָרוּ לְשִׁאוּל
עָלָיו לְמִשְׁשֵׁשׁ בְּשֶׁשֶׁת לְפִי שֶׁיִּדְעוּ שֶׁעָלָה מִשְׁשֵׁשׁ לְהַר בּוֹ בַּיּוֹם.

אָכֵן לְמ"ד מְעַבֵּיר ד"א בְּר"ה הָיָה צ"ל כְּהִרָאב"ע שֶׁהִקְרִיבוּהוּ בְּמוֹצֵי ש"ק אוֹ בַּיּוֹם א' כִּי
בְּלִילָה אֵין דְּנִין: וְעכ"פ נִתְּבָאָר שֶׁפִּיר דְּהַסְפְּרִי לְטַעְמִיהָ וּר"י א"ר לְטַעְמִיהָ דס"ל שֶׁנֶּצְטוּ
עַל שֶׁשֶׁת בְּמֶרֶה. וְלִזְה דְּרִישׁ הָא שֶׁפְּתוּב שֶׁהָיוּ בְּמִדְבַר לְרִמּוֹן שֶׁהִעֲבִיר ד"א בְּר"ה
וְהַסְפּוּרָנוּ כְּתִיב שֶׁבְּלִקִּיטָה מִן עֲבָרוּ עַל תּוֹלֵשׁ כְּהָא דְּאֶמְרִינוּ שֶׁהַלּוֹקֵט כְּשׁוֹתָא מִהִזְמִי
וְהִיגִי חֲזִיב מִשׁוּם עוֹקֵר דְּבָר מְגִידוּלוֹ וְתַמְהִנִּי דְּהָא אֶמְרִינוּ בְּשֶׁשֶׁת (ד' ק"ח) הַטַּעַם דְּהִזְמִינוּ
רִיבִיתִּיהָ וְהוּא עֵיקַר מְקוֹם גִּידוּלוֹ כְּפִרְש"י שָׁם.

אָבֵל הַמֶּן הָיָה יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם וְאֵין זֶה מְקוֹם גִּידוּלוֹ כָּלֵל. וְהִנֵּה בְּפִסּוּק קִשָּׁה דְּקָאָמַר מִשְׁשֵׁשׁ
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִהְיֶה בּוֹ דְּהוּל"ל בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא יִצְאוּ לְלַקְטוֹ וְכִדְכָתִיב בְּתַר הֵכִי אֵל יִצְאָ
אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ.

וְכִבֵּר הִרְגִישׁ בְּזֶה הַסְפּוּרָנוּ שָׁם. אָבֵל הַפּוֹנוּגָה דְּכִינוּן שֶׁכְּבָר נֶצְטוּ עַל שֶׁשֶׁת בְּמֶרֶה וְאִיפְקוּד
גַּם אֶתְחוּמִין לֹא הִנְצִירָה מִרַע"ה לְכַפּוֹל לָהֶם הָאִזְהָרָה רַק הָיָה דִּי בְּאֶמְרוּ לָהֶם שְׁלֵא יִהְיֶה
בְּשֶׁשֶׁת לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁיִּמְצְאוּהוּ קָרוֹב לְמַחְנֶה בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וּמִדְּקָאָמַר שֶׁשֶׁת יָמִים
תִּלְקַטוּהוּ אֵין דְּיוּק שֶׁזֶה הָיָה בְּשֶׁשֶׁת דִּי"ל שֶׁסְמִיָּה עַל מַה שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר בְּמֶרֶה שִׁיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יְהִי שֶׁשֶׁת שְׁבִיתָה מְמַלְאָכָה וְשֶׁשֶׁת יָמִים קָאִי עַל שֶׁשֶׁת יָמִי הַמְעַשָּׂה הִידוּעִים לָהֶם כְּבָר
וְרַק אֶחָד כְּשֶׁעֲבָרוּ עַל צְנוּאָתוֹ א"ל הַקַּב"ה שֶׁחֲטָאוּ בְּזֶה וְכַפֵּל הָאִזְהָרָה בְּזֶה בְּלֹא מִיּוֹחַד.

אָבֵל אֵי נִימָא דְּלֹא אִיפְקוּד בְּמֶרֶה אֶתְחוּמִין וּמכ"ש אֵי נִימָא שְׁלֵא נֶצְטוּ בְּמֶרֶה עַל שֶׁשֶׁת
מְמִילָא מוּכַח מְקַרָא דְּשֶׁשֶׁת יָמִים שֶׁזֶה הָיָה בְּשֶׁשֶׁת. דְּהָא עֲדִינִין לֹא יִדְעוּ כָּלֵל אִיסוּר תְּחוּמִין
בְּשֶׁשֶׁת.

[וּבְאֶמְתָּ קִשָּׁה לְמַה דְּקִדְקִי הַש"ס מְקַרָא דְּשֶׁשֶׁת יָמִים וְלֹא מִמ"ש קוֹדֵם לְזֶה וְהָיָה בַּיּוֹם
הַשְּׁשִׁי וְגו'. וְצ"ל מִשׁוּם דְּכִתִּיב הַשְּׁשִׁי בַּה"א הִידִיעָה הַפּוֹנוּגָה הַשְּׁשִׁי הִידוּעַ דְּהִזְמִינוּ שְׁשִׁי
לְבְרִיאַת עוֹלָם וְכַעֲיִן זֶה אִיתָא בַּע"ז (ד' ג') דְּדְרִישׁ הַשְּׁשִׁי הִידוּעַ ע"ש].

וּלְזֶה הָא דְּיִלְפִינֵן מַגְז"ש דְּזִכּוֹר שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּשֶׁשֶׁת נִרְאָה דְּלֹא אֶצְטְרִיךְ רַק לְמ"ד
דְּשֶׁשֶׁת נִתְּנָה בְּמֶרֶה. וְא"כ הָא דְּכִתִּיב שֶׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד י"ל דְּסְמִיָּה עַל מַה שֶׁכְּבָר נֶצְטוּ

במרה שיש שישת ימי מעשה וכדמסיק עלה באמת בדברות שניות פאשר צנה במרה וע' תוס' שבת (דף פ"ז ע"ב) וה"ה דלא ס"ל דרשא דששת ימים תלקטוהו שפאמר בשבת וכמש"ל די"ל דסמיה על מה שפבר ידעו במרה שיש שישת ימי מעשה.

אבל מ"ד שלא נצטוו על שבת במרה א"צ לג"ש זו דהא מצי למילף מקרא דששת ימים תעבוד שנה הנה בשבת. וה"ה דיליף מקרא דששת ימים תלקטוהו שנה הנה בשבת.

ואף מ"ד דרק אתחומין ומחמר לא איפקוד במרה מוכח ג"כ מששת ימים שנה בשבת דאי לא הנה בשבת יש מקום לטעות דקאי על יום השביעי שמיום זה וקאמר שבשבת זה יהא אסור אף מחמר.

ובשבת דמרה יהא מותר מחמר. ואף דכתיב פאשר צנה במרה.

מ"מ י"ל שהפוננה רק על הדינים שנצטוו שם ולא על גוף היום ועכצ"ל שניתנה תורה בשבת. וא"ל שניתנה ביום א' בשבת וקאמר ששת ימים עם אותו יום.

זה דוחק דסתם ימים הם שלמים עם לילותיהן. וגם דאין שום חשבון שיהי' מ"ת ביום א' וכדאיתא בשבת (דף פ"ז ע"ב) שיש מקום לומר שיהי' ביום ה' או ביום ו' ע"ש.

ואין פאן מקום לטעות. וגם דמקשינן ימים זה לזה פדמקיש (בדף פ"ט) היום ומחר שלילו עמו ע"ש ולהלן יבואר בע"ה: והנה רש"י בשבת (דף פ"ז) פירש דלרא דאמר שיש לחנייתן לא איפקוד אתחומין ונסעו מרפידים בשבת ולראב"י איפקוד ונסעו ביום א' מרפידים.

וקשה דמ"מ מאי דנוחקא דרא לומר שנסעו בשבת נימא כראב"י. ובפרט שידוע שגם האבות שמו שבת ובנדאי שמו גם מרע"ה ואיך נסע אתם בשבת.

אכן בילקוט פ' יתרו איתא להיפך דרא ס"ל דאיפקוד אתחומין וראב"י דאמר שביום שנסעו מרפידים בו באו למדבר סיני ס"ל דלא איפקוד אתחומין ומשמע שכן הנה גורס בש"ס וצריף להבין הפוננה בזה.

והנראה דהנה פתיב בחודש השלישי וגו' באו בני מדבר סיני ונסעו בני מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ניחן ישראל נגד החר. וצריף להבין פכל הלשון שמקודם פתוב שפאו למדבר ואח"כ הזכיר שנסעו מרפידים וגם פכל לשון חנייתן.

ולזה רבא ס"ל שלא נסעו בשבת רק שבתו בדרך והיינו שבע"ש באו למדבר סיני ורק לא הגיעו למקום הר סיני במרחק יותר מתחום שבת. ובמוש"ק באו עד נגד הר סיני ולא חשיב זה במסעות למסע מיוחד לפי שלא הנה מקום מוגבל רק שבתו פאמצע המדבר בדרך הגלויכם לסיני וגם פי לא חנו מצד שנצטוו לחנות רק בשביל אסור שבת והיינו דקאמר שפאו בר"ח לסיני ומבאר הכתוב שנסעו מרפידים ובאו למדבר סיני וחנו שם והיינו ששבתו שם ואח"כ חנו שנית נגד החר וזה נסעו במש"ק.

ומבואר בזה דקאמר רבא (בדף פ"ו) יומא קמא לא אמר להו משום חולשא דאורחא. וקשה דתיפוק ליה שפכל עליות מרע"ה היו בהשפמה פדאיתא (בדף פ"ו) שם והם באו לסיני ביום.

והמזרחי והמערבי א"א בשבת (דף פ"ז ע"א) נדחקו בזה. אבל לפמ"ש א"ש שפאו לשם במוש"ק בלילה וראב"י ס"ל שביום שנסעו מרפידים באו לסיני דס"ל דלא איפקוד אתחומין יהיה אפשר לומר שנסעו בשבת ובאו במוש"ק לסיני לזה מפרש הפתוב ויסעו מרפידים אחר בחודש השלישי לומר שגם הנסיעה מרפידים היתה בחודש השלישי ומדאצטריף זה אלמא דאי לא כתיב זה היינו סוכרים שנסעו בשבת והיינו משום דלא איפקוד אתחומין במרה ומה שפפל הפתוב בחגיגתו י"ל דס"ל לראב"י שפא להורות על מה שדרשו חז"ל ע"ז במכילתא שחנו שם פאיש אחד ועשו תשובה.

ובארתי במק"א שהדרש הוא מדכתיב מקודם לשון רבים ואח"כ לשון יחיד וכעין הא דאימא ביומא (דף מ"ג). ולזה רבא דס"ל בשבת (דף פ"ז) ששי לחגיגתו דאיפקוד אתחומין במרה אזיל לשיטתו ודריש (בדף פ"ו) שהתורה נתינה בשבת מג"ש ולא מקרא דששת ימים תעבוד וגם ס"ל בבבבכות (דף כ') שששים חייבות בקידוש מהקישא דזכור ושמור דלא קשה דגילף לפטרון מג"ש דזכור מהזפרת יצי"מ כנ"ל דאיהו לא ס"ל כ"ל ג"ש זו דהא אצטריף זכור לג"ש דנתינה תורה בשבת.

ולטעמו בבבכות (דף ל"ג ע"ב) דקאמר שם שיוצא בקידוש בתפלה ומ"מ הצריכוהו חכמים לקדש על הכוס ויליף מינה הבדלה ע"ש. וקשה הא בתפלה לא הונוכר יצי"מ ועכצ"ל דס"ל שא"צ להזכיר יצי"מ בקידוש וכמש"ל.

וראב"י דס"ל בפסחים (דף קי"ז) שצריף להזכיר יצי"מ בקידוש אזיל לשיטתו דס"ל בשבת (דף פ"ז) שלא נצטוו על תחומין וששי למסען. וא"כ הא דכתיב במן ששת ימים תלקטוהו היינו משום שזה היה בשבת.

וה"ה במתן תורה יש ללמוד שהיה בשבת מדכתיב ששת ימים תעבוד. וא"ל שפומף על מה שנצטוו במרה דהא כבר כתבנו דמ"ד שלא נצטוו במרה על תחומין ה"ה שלא נצטוו על מחמר.

והסברא נראה שלא נצטוו רק על ל"ט מלאכות. וא"כ נהי שפמן נצטוו על תחומין אבל על מחמר לא נצטוו עד מ"ת דכתיב שם ובהמתה.

ובדברות שניות דכתיב פאשר צוה ודרשינן מינה שנסצטוו במרה. פתוב זה באמת שם קודם הך דמחמר ע"ש.

והיינו משום שבמרה לא נצטוו ע"ז עדיין. ולזה לדידה לא איצטריף ג"ש דזכור לענין שניתינה תורה בשבת ולהכי שפיר דריש ליה לג"ש שזכור יצי"מ בקידוש.

ומינושב בזה דעת הרמב"ם שלא הביא דין זה שזכור יצי"מ בקידוש משום דקיי"ל בזה פרבא לגבי ראב"י משום דקיי"ל פרבא לגבי אפיי לענין חיוב נשים בקידוש וכמש"ל דהא בהא תליא.

וראב"י דקאמר בשבת (דף נ"ו) שהמקושש היה מעמר נראה דפליג על רב דאמר שם שהיה מעביר ד"א בר"ה משום דלטעמיה אזיל דס"ל בשבת (דף פ"ז) דאתחומין לא איפקוד במרה. ולדעת התוס' לא נצטוו גם על הוצאה ע"ש וס"ל דבמ"ת נצטוו על הוצאה.

וא"כ שפיר י"ל דלהכי פתיב שהיו ישראל במדבר להודיע גנותן שחילל את השבת השנית וכדדריש בספרי ולהכי לא הוצרכו לחדש דהוי מעביר ד"א שנה אינו מבואר כ"כ בפשטות לשון מקושש.

וגם די"ל דס"ל דבמרה לא איפקוד כלל והש"ס בשבת (דף פ"ז) קאמר רק שאין מוכרח שם לומר דס"ל לראב"י דלא איפקוד כלל די"ל דרק על תחומין לא איפקוד. אבל באמת י"ל דלא ס"ל כלל הוה דבמרה נצטוו על שבת.

ובמכילתא פ' בשלח פליגי תנאי בזה ורב דס"ל דנצטוו במרה לזה הוכרח לומר שהיה מעביר ד"א ומזכית זה מדכתוב שהיו במדבר וכמש"ל: ומה שחולק ראב"י על הברייתא במלאכת המקושש נראה דלשון מקושש משמע מן המחובר וכמ"ש התו' בשבת (דף ל"ו ע"ב וק"נ ע"ב) דקש הוי מה שגשאר במחובר אחר הקצירה וזה לשון הפתוב לקושש קש לתבן שהוצרכו לתלוש המחובר לעשות ממנו תבן תלוש.

ולזה ס"ל להספרי וברייתא דר"פ הזורק דהוי תולש. אבל ראב"י ס"ל דלא מיקרי מחובר רק כשיוגק מהשרקע.

אבל כשכבר פסקה יניקתו ויבש לא מיקרי תולש מחובר וכמ"ש התו' בשבת (דף ק"ג ע"ב) ורק המאסף מהמחובר את הקש או עלים היבשים הוא כמעמר ולא כתולש והזכית זה מלשון מקושש דמשמע שבלאכתו היתה מה שקישש וליקט הרבה ואי משום תולש סגי בתלישת עץ אחד וע' חולין (דף קכ"ז ע"ב) בזה וע' מג"א סי' של"ו סק"א ובמה"ש שם ובבינת אדם כלל י"ב סי' כ' באורח בזה דאיכא מחלוקת הפוסקים באילן שייבש אי חייב משום תולש ואכמ"ל בזה.

ובזה פליגי הברייתא וראב"י וראב"י ס"ל שאין חילוק בין טומאה לשבת. וכיון דתנו גבי טומאת אוכלין דהוי כתלוש כדאייתא בחולין שם ובתוספתא דעוקצין.

ה"ה לענין שבת. וס"ל לראב"י שהברייתות פליגי ג"כ בזה.

ועוי"ל דראב"י הוי כמפרש הברייתא דמאי דקתני תולש הכונה מעמר רק דנקיט לשון תולש משום שהאמת הוא כן שלשון מקושש הוא בדבר שעודנו מחובר לקרקע וכמש"ל: ועפ"ז יש ליישב דברי התו' בקידושין (דף ל"ה ע"א) שהקשו לאב"י דס"ל בעלה משמחה לא הוי לר"י רק ב"כ מצה והקהל ותירצו דאיכא נמי קידוש.

והקשו ע"ז המפרשים דהא אב"י ס"ל נשים בקידוש הוי דרבנן. ולפמש"ל דמ"ד דלא נצטוו במרה על שבת מפרש דמקושש היה תולש או מעמר.

והוי במדבר כתוב להודיע שחילל השבת השנית. וס"ל כריה"ג שניתנה תורה בו בסיון. ויליף שהיה מ"ת בשבת מששת ימים תעבוד כמש"ל. וג"ש דזכור להזכיר יצי"מ בקידוש ונשים בקידוש דרבנן.

ומ"ד שניתנה בו בסיון ס"ל שכתוב שהיו במדבר להודיע שהיה ר"ה ומקושש הוא מעביר ד"א בר"ה. וא"כ יליף מ"ת בשבת מג"ש דזכור וע"כ ס"ל שא"צ להזכיר יצי"מ בקידוש כמש"ל.

ושפיר ס"ל דנשים בקידוש מה"ת וכיון דפלוגמא דתנאי הוא. שפיר י"ל דאפיי יספור דר' יהודה ס"ל בזה כמ"ד בז' בסיון ניתנה תורה.

ור"י לטעמו דס"ל במדרש פ' תשא ופקודי שחירות על הלוחות היינו משעבוד גליות ולא ממה"מ ולא ניטל יצה"ר בשעת מ"ת והיינו כמ"ש במק"א משום דס"ל ביומא (דף מ') דהגבלה מעפבא ודריש ועשהו ולא השם וס"ל דעדף טפי למעט דבר במילתא דאיירי בה.

וא"כ ה"נ דריש היום לעשותם ולא למחר לעשותם. והיינו משום דלע"ל יעקר יצה"ר כדאימא בסופה (דף נ"ב) ובמדרש בכ"מ ואין תועלת בעשיית מצות כי עיקר ענין עשיית המצות הוא להתגבר על היצה"ר כידוע.

ולזה אם הנה נעקר יצה"ר במ"ת שוב לא הנה שייך לקבל התורה. ור"ש דס"ל דהגבלה לא מעפבא כמ"ש התו' שם ודריש ועשהו למעט קרבן אחר מגורל ס"ל דעדף למעט במילתא אחריתא ודריש היום לעשותם ולא היום לקבל שכתם וס"ל אין מצות בטילות לע"ל.

ואף שיעקר היצה"ר בכ"ז ע"ז בעצמו יקבלו שכתם על שהגיעו למדרגה זו. ועכצ"ל דבז' בסיון ניתנה תורה דאי בו' בסיון וקרא דניקרא אל משה היינו לקבל שאר תורה כדאימא ביומא (דף ד').

א"כ קשה כיון שפבר נעקר יצה"ר ל"ל לקבולי שאר תורה. ויותר נראה דמ"ד חירות ממה"מ ונעקר יצה"ר מלבם רק חזר במעשה העגל ס"ל דלהכי הוצרכו לקבלת התורה לפי שקיום העולם תלוי בקיום מצות התורה וכדדריש בשבת (דפ"ח) מיום הששי שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית וע"ש בפירש"י דהיינו למ"ד ו' בסיון ניתנה תורה.

ומ"ש התו' בע"ז (ד"ג) דהא דהוסיף משה יום מדעתו לא חשיב הוא דחוק לענ"ד לומר דהכתוב מרמז שלא כפי שניתנה תורה באמת. ומ"ד בז' בסיון י"ל דס"ל דל"ד הא וא"כ מוכח דר"ש ס"ל בו' בסיון ניתנה תורה והיינו כמ"ש ל' דהספרי ס"ל דהכי וסתם ספרי ר"ש כדאימא בסנהדרין (דף פ"ו).

ור"י דס"ל חירות משעבוד ס"ל שפיר בז' בסיון ניתנה. ושבת נצטוו במרה.

וקידוש בנשים מה"ת כנ"ל: ועפ"ז מיושב מנהגינו שאנו אומרים בשבועות זמן מ"ת בו' בסיון אף דקיי"ל ביו"ד סי' קצ"ו שש עונות לפולטת. דהנה לראב"י דאמר ששי למסען וביום שבאו לסיני נסעו מרפידים.

א"כ ביומא קמא לא הנה אפשר שיאמר להם דבר שהרי היו טרודים בנסיעה וגם דהא קל עליותיהו בהשפמה. אבל לרבא דאמר לחנינתו ובארנו לדעת הילקוט שבאו לסיני במוש"ק א"כ הנה אפשר שיאמר להם ממלכת פהנים בר"ח.

רק רבא אמר שלא אמר להם משום חולשא דאורחא וביארתי בחיבורי ח"א סי' כ' דהיינו משום שרוצה ליישב למ"ד שם שלשה עונות. אבל למ"ד שש עונות שפיר י"ל אליבא דרבא דס"ל כרבנן שתורה ניתנה בו' בסיון וממלכת פהנים נאמר בר"ח ב' בשבת כיון שבאו לסיני במוש"ק והגבלה בג' בשבת ופרישה בד' וכמ"ש בחיבורי שם.

והיינו משום דקיי"ל בְּזוּה פְּרָבָא לְגַבֵּי רַאבֵּי כַמֶּש"ל שְׁכ"פ הֶרְמֵב"ם. וּבְחִיבוּרֵי שְׁם בְּאַרְתֵי דְהָא דְשֵׁשׁ עֹנֹת תְּלוּי אֵי אֲמַרִינָן אֵין מְקַדָּם וּמְאַחֲרָ בְּחַד עֲנִינָא אֵי לֹא ע"ש.

וי"ל שְׁזַה תְּלוּי אֵי נִתְּנָה תּוֹרָה בּו' בְּסִינָן אוּ בּו' בּו'. דְּבִיּוּמָא (דָּף ד') אֵיתָא דְלָמ"ד מ"ת בּו' בְּסִינָן הָא דְכְּתִיב ס"פ מְשֻׁפְּטִים וַיַּעַל מִנְּשָׂה הֵיזָה קוֹדָם מ"ת.

וצ"ל דְּאֵין מו"מ בְּתוֹרָה. וְלָמ"ד מ"ת בּו' בְּסִינָן הֵיזָה זָה אַחַר מ"ת ע"ש וְנִכְתָּב פְּסָדָר.

אָף י"ל דְּזוּה הָנִי פְתָרֵי עֲנִינֵי וַאֲכַמ"ל בְּזוּה]: וּבְאַמַּת צָרִיף לְהִבִּין הָא דְאֵיתָא בְּש"ס לר"י שְׁמִלְשָׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדְּעֵתוֹ. וּמִשְׁמַע דְּבִלֹא"ה הֵיזָה מ"ת בְּעַש"ק ו' בְּסִינָן.

וְכֵן הִבִּינוּ הַתּו' בַּע"ז (דָּף ג'). וְכ"כ הַמַּג"א ר"ס תל"ד.

וְהוּא תְּמוּהָ דְכִינָן דְּיִלְפִינָן מַג"ש דְּזִכּוֹר שְׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּשַׁבָּת וּג"ש הָנִי הַל"מ. וְכָל הַתּוֹרָה הֵיזָה פְתִיחוּנָה אֵשׁ שְׁחוֹרָה ע"ג אֵשׁ לְבָנָה עוֹד קוֹדָם בְּרִיאַת הָעוֹלָם.

וְאֵיף שְׁיִיף לֹא מֵרַע"ה חִידוּשׁ זָה. וְצ"ל שְׁמַצַּד שֶׁהַקַּב"ה יָדַע שְׁעֵתִיד מִנְּשָׂה לְהוֹסִיף יוֹם מִדְּעֵתוֹ.

הַסְּפִים עַל יָדוֹ עוֹד מְקוֹדָם וְרַמְזוֹ בְּתוֹרָה שִׁמ"ת יְהִי בְּשַׁבָּת. וְהוּא דִּוְחָק.

וְרַצִּיתִי לֹא מֵרַע"ה דְּבְּאַמַּת נִגְזָר מְכַבֵּר שִׁמ"ת יְהִי בְּשַׁבָּת וְכַמֶּש"ל שְׁיִוִם הַשַּׁבָּת הוּא מְסוּגָל יוֹתֵר לְזוּה. וְרַק אִם לֹא הֵיזָה בְּדַעַת מַרְע"ה לְהוֹסִיף יוֹם אֶחָד הֵיזָה מֵעַבְרָ אֵת ר"ח אֵינֵר קְדֵי שְׁיָהָא ר"ח בְּיוֹם ב' וְכַדֶּס"ל לְרַבְּנָן בְּאַמַּת פְּדֵי אֵיתָא בְּשַׁבָּת (דָּף פ"ז ע"ב).

וְאֵף שְׁעֵדִינָן לֹא נִאֲמָרוּ לוֹ פְּרִשְׁתָּהּ הַגְּבֻלָה וּפְרִישָׁה. בְּכ"ז י"ל שְׁיִדְעָם מִצַּד יְדִיעַת הַתּוֹרָה.

וְכַעֲיִן הָא דְאֲמַרִינָן בְּסוּף קִידוּשֵׁין שִׁאֲע"ה שְׁמַר כַּה"ת פְּוִלָה. אֲבָל בְּפִסְוִגְיָא דְשַׁבָּת (דָּף פ"ו ע"א) לֹא מִשְׁמַע פֶּן.

וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיף בְּזוּה: וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּין הֵיכִי יִלְפִינָן לְפוֹלְטָת שֵׁשׁ עֹנֹת מְהָא דְהוֹסִיף מִנְּשָׂה יוֹם אֶחָד דְּהָא בְּפוֹלְטָת הוּא פְּלוּגְתָא בְּטַבְעָה הָאֲשֶׁה אִם הִזְרַע מְסָרִיחַ אוּ נִקְלָט בְּד' עֹנֹת אוּ בּו' עֹנֹת. וְכִינָן שֶׁהַקַּב"ה אָמַר הַיּוֹם וּמְחָר מוֹכַח דְּסָגִי לְפוֹלְטָת ד' עֹנֹת.

וּמַה לָּנוּ בְּמַה שְׁהוֹסִיף מִנְּשָׂה יוֹם אֶחָד. וְצ"ל שֶׁע"י הוֹסִפְתָּ מִנְּשָׂה נִשְׁתַּנָּה הַטַּבְעָה וְכַעֲיִן דְאֵיתָא בִּירוּשְׁלַיִם פ"ק דְּכַתּוּבֹת עַל בַּת ג' שָׁנִים אִם עֵיבְרוּ הַשָּׁנָה דְּבַתּוּלְיָהּ חוֹזְרִין מְקָרָא דְגוֹמֵר עָלֵי וְהוּא דִּוְחָק.

וְהַנְּרָאָה בְּזוּה דְמַרְע"ה לֹא הוֹסִיף מִדְּעֵתוֹ עַל דַּעַת הַמְּקוֹם רַק שְׁהִבִּין מִדְּעֵתוֹ שְׁפִוּוֹנָת הַדִּיבּוּר הוּא עַל אֲנָפָן זָה וְכַדֵּי אֵיתָא בְּשַׁבָּת (דָּף פ"ז) שְׁדַרְשׁ הַיּוֹם כְּמַחֲרָ. וְאֵף שְׁפִתְבוּ הַתּו' שְׁאֵינָה דְרִשָּׁה גְּמִירָה.

מ"מ כִּינָן הָאֲמַת שְׁכֹן הֵיזָה פְּוֹנָת מֵאֲמָר הַקַּב"ה. וְהֵינָנו דְּקָאֲמַר הַש"ס שְׁם שֶׁהַקַּב"ה הַסְּפִים עַל יָדוֹ מְדַלָּא שְׁרִיא שְׁכִינְתָא עַד צְפָרָא דְשַׁבָּתָא הַפְּוֹנָה שְׁזַה הוֹכִיחַ שְׁכֹן הֵיזָה פְּוֹנָת הַדִּיבּוּר מִתְּחִילָה.

אָבֵל לֹא שָׁנְשָׁתְנָה הַדִּיבּוּר ע"י מַה שֶׁהוֹסִיף מִשֵּׁה יוֹם אֶחָד. כֵּן נִלְע"ד בְּרוּר אֶף שְׁמִדְבָּרֵי הַתּוֹ' בַּע"ז (דָּף ג') וּמִדְבָּרֵי הָאֲחֵרוֹנִים א"נ כֵּן: וְהִנֵּה בִּמְקוֹם אֶתְּתִי הָא דְּמִנְחוֹת (דָּף ס"ה) דְּמִקְוֵם אִתּוֹקֵם תְּמִידָא וְאַח"כּ אִתּוֹקֵם חֲגָא דְּשָׁבוּעָא דְּתַלְמֵי זב"ז.

וְגַם לְמַה הַנּוֹכַח שֶׁם מִקְוֵם צְדוּקִים וְאַח"כּ בִּיְתוֹסִים. וְעַתָּה י"ל דְּהִנֵּה לְהַבְיָתוֹסִים קִשָּׁה הָא עֲצָרַת הוּא זְמַן מ"ת וְלִדְעַתְּם לֹא יָבֹא בְיוֹם מ"ת רַק כְּשֶׁחַל ר"ח גִּיסוֹן בְּשַׁבָּת.

וְצ"ל דַּס"ל דַּמ"ת הִיָּה בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת דְּלֹא ס"ל ג"ש דְּזִכּוֹר וְהִיָּה אֶז ר"ח סִינּוֹן בַּב' בְּשַׁבָּת כְּרַבְּנָן וּבז' בְּסִינּוֹן גִּיְתָנָה תוֹרָה פֶּר': יוֹסִי וְס"ל שְׁלֹזָה נִקְבַּע חֲג עֲצָרַת אַחֵר הַשַּׁבָּת. וְנִרְאֶה טַעְמָם דְּיִלְפֵי מְדַכְתִּיב שִׁשָּׁת יָמִים תַּעֲבֹד.

וְס"ל דְּגַם בְּיוֹם א' שְׁיִיף זֶה דְּהָא נִשְׁאָר עוֹד מְקַצֵּת הַיּוֹם בְּיוֹם מ"ת. וְגַבִּי מִן דְּרִישׁ מִשְׁשָׁת יָמִים שְׁהִיָּה בְּשַׁבָּת לְפִי שְׁהִיָּה יוֹרֵד בְּבִנְיָן וּבְאֹתוֹ יוֹם שְׁנַאֲמַר לְהֵם לֹא יָרַד הַמָּן.

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת (דָּף פ"ז) אִיתָא דְּרַבְּנָן ס"ל דְּפִרְיָשָׁה הִיָּתָה רַק שְׁנֵי יָמִים כְּדַכְתִּיב וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמְחָר. וְר"י ס"ל דְּמִשֵּׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד דְּדִרְיָשׁ הַיּוֹם כְּמִחָר מַה מְחָר לִילּוֹ עֲמוֹ אֶף הַיּוֹם לִילּוֹ עֲמוֹ וְהִנֵּה אֵין לוֹמַר דְּדִרְיָשׁ מְדַלָּא כְּתִיב שְׁנֵי יָמִים.

דַּז"א דְּהָא לֹא אֶפְשָׁר לְמִיְכַתֵּב, שְׁנֵי יָמִים שְׁהִיָּה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּסָגִי אֵינָה שְׁנֵי יָמִים שְׁיִהִיו. וְע' יו"ד ר"ס רי"ט בְּנוֹדֵר סֵתָם שְׁאֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת תְּיָקָף וְע' מַהֲרִי"ט ס' קל"א בְּזֶה.

וְלִזְנֵה הַנּוֹצֵרָה לוֹמַר הַיּוֹם וּמְחָר שְׁיַעֲשׂוּ תְיָקָף. רַק מִשֵּׁה דְּרִישׁ הִיָּקֵשׁ בְּלֹא שׁוּם הוֹכָחָה. וְלִפ"ז בְּשַׁשָּׁת יָמִים תַּעֲבֹד י"ל ג"כ שְׁהִיָּקֵשׁוּ הַיָּמִים זל"ז שְׁלִילוּתִיהֶן עֲמָהֶם. וּמוֹכַח שֶׁמ"ת הִיָּה בְּשַׁבָּת.

אָבֵל הַצְּדוּקִים לֹא דְרָשׁוּ הַהִיָּקֵשׁ וְס"ל שְׁנִיְתָנָה תוֹרָה בְּיוֹם א'. וְשַׁשָּׁת יָמִים הוּא עִם אוֹתוֹ הַיּוֹם כַּמֶּש"ל אֶף שְׁאֵין לִילּוֹ עֲמוֹ.

וְאֶף דַּלֶּפ"ז יְהִי מ"ת בז' בְּסִינּוֹן כַּמֶּש"ל. צ"ל דַּס"ל שְׁפִרְיָשָׁה נֶאֱמָרָה בְּיוֹם עַש"ק הַיּוֹם וּמְחָר.

וּבְיוֹם ה' בְּנֵה מְזַבֵּחַ וְהִקְרִיב קֶרְבָּנוֹת כְּדִאִיתָא בְּשַׁבָּת (דָּף פ"ז) וּבְיוֹם ד' נֶאֱמָרָה הַגְּבֻלָּה וּבְיוֹם ג' נֶאֱמַר מְמַלְכֵת פְּהִיָּנִים וּבִר"ח יוֹם ב' לֹא נֶאֱמַר כְּלוּם מִשׁוּם חוֹלְשָׁא דְּאוֹרְחָא: וְהִנֵּה כְּשֶׁהִתְחַזְּקוּ הַצְּדוּקִים בְּדַעַתְּם שְׁיַחֲדֵד הַתְּנַדֵּב וּמְבִיא תְּמִיד אִיתָא בְּמִנְחוֹת (דָּף ס"ה) שְׁהִבִּיאוּ רְאִיָּה מְדַכְתִּיב תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹן יַחֲדִיד וְהוּא נִפְלָא דְּהָא כְּתִיב ג"כ תִּשְׁמְרוּ וְגַם יְדוּעַ שְׁרֹב מְצוֹת הַתּוֹרָה כְּתוּבִים בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד אֶף שְׁנַאֲמַר לְרַבִּים.

וְא"ל שְׁדַקְדָּקוּ מִשִּׁינּוּי הַלִּשׁוֹן שְׁמִקְוֵם כְּתִיב תִּשְׁמְרוּ וְאַח"כּ כְּתִיב תַּעֲשֶׂה. דַּא"כ מַה מִּיְיָתִי שֶׁם חֲכָמִים רְאִיָּה מִתְּשַׁמְרוּ.

וּבִמְקוֹם אֶתְּרָנוּ שְׁהִרְאִיָּה הִיא שְׁצָרִיף לְהַבִּיא מִן הַשְּׁמוּר דְּהִיָּנוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה וְאִכְמ"ל בְּזֶה. וְהִנֵּה בְּחִגִּיגָה (דָּף ו') פְּלִיגִי בְּעוֹלָה שְׁהִקְרִיבוּ בְּסִינּוֹן עוֹלַת תְּמִיד הַנּוֹאֵי.

אוֹ עוֹלַת רְאִיָּה הַנּוֹאֵי. וּבְמַכִּילָתָא פ' בָּא אִיכָא פְּלוּגָתָא אֵי זֶה הִיָּה קוֹדֵם מ"ת אוֹ לְאַחֵר מ"ת.

ואי נִימָא שְׁזַה הִיָּה קוֹדֵם מ"ת קִשָּׁה דְּהָא אִז לֹא הִיָּתָה עֲדִינָן תְּרוּמַת הַלְּשָׁפָה. וצ"ל דמ"מ הקריבו אִז מְשַׁל צִיבוּר שְׁנַתָּן כ"א חֶלֶק בְּזַה.

וְלָמַד דְּהִי עוֹלָת רֵאִיָּה ס"ל דְּהָא דְּכִתִּיב הַעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי הִיָּינוּ שְׁנֹאמְרוּ מַעֲשֵׂיָה בְּסִינִי כְּדֵאִתָּא בְּסוּגִיָּא שָׁם. וְהִנֵּה הַצְּדוּקִים ס"ל פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא שְׁנַעֲשֵׂתָה בְּסִינִי וְעוֹלָת תְּמִיד הִנְיָא וְלָזַה הוֹכִיחוּ מְזַה דִּיחִיד מִתְּנַדָּב וּמְבִיא תְּמִיד שְׁהָרִי אִז לֹא הִיָּתָה עֲדִינָן תְּרוּמַת הַלְּשָׁפָה.

וּמַעֲשֵׂה דְּמִיָּתִי הַש"ס נִרְאָה דְּהִיָּינוּ הָךְ דַּפ' תְּצַנָּה שְׁלֵא נִזְכָּר כָּלֵל תְּשַׁמְרוּ וְלֹא לְשׁוֹן רַבִּים וְאַף שִׁ"ל דְּנִיָּתְנָה תּוֹרָה וְנִתְחַדְּשָׁה הַלְּכָה שְׁיָהָא מְשַׁל צִיבוּר י"ל דְּהַצְּדוּקִים סָבְרוּ שְׁהָיָה זֶה אַחַר מ"ת וְאִז עֲדִינָן לֹא הִיָּתָה תְּרוּמַת הַלְּשָׁפָה דְּעַל הַשְּׁקָלִים נְצַטּוּוּ אַח"כּ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הַמְּשַׁפּוֹ.

וְעוֹד לֹא מְסַתְּבַר שֶׁאֲח"כּ כְּשֶׁנְּצַטּוּוּ עַל הַשְּׁקָלִים נִתְחַדְּשָׁה הַלְּכָה שְׁיָקָרִיבוּ מֵהַשְּׁקָלִים. אֲבָל כְּשֶׁהוֹדוּ שְׁאִין יָחִיד מְבִיא תְּמִיד נִרְאָה דַּס"ל שְׁעוֹלָת סִינִי הִיָּתָה קוֹדֵם מ"ת.

וּכְשֶׁנִּיָּתְנָה תּוֹרָה נִתְחַדְּשָׁה הַלְּכָה שְׁיָהָא מֵהַשְּׁקָלִים. וְהִנֵּה אִי הִיָּה זֶה קוֹדֵם מ"ת אוֹ לֹא נִרְאָה דְּתַלִּי אִי מ"ת הִי' ו' בְּסִינָן אוֹ ז' בּוֹ.

אִי נִימָא מ"ת בּוֹ' סִינָן הַקְּרִיבוּ הַקְּרִבּוֹת קוֹדֵם מ"ת דְּהָא אִתָּא בְּיוֹמָא (ד' ד' ד') דְּוַיַּעַל מִשֶּׁה הִיָּינוּ קוֹדֵם מ"ת לָמַד ז' בְּסִינָן וְהָכִי אִתָּא בְּשַׁבָּת (ד' ד' פ"ז) דִּלְר"י בְּנָה מִזְבֵּחַ בְּחִמְשֵׁי קוֹדֵם מ"ת. וְלָמַד מ"ת ו' בְּסִינָן הִיָּה זֶה אַחַר מ"ת.

וּא"כּ כִּינָן שְׁהוֹדוּ שְׁאִין יָחִיד מְבִיא תְּמִיד א"כּ ס"ל דַּמ"ת בּוֹ' בְּסִינָן. וּלְפ"ז שְׁפִיר י"ל שְׁעַצְרַת הִיָּה בְּאַחַד בְּשַׁבָּת.

וְלָזַה הַנִּזְכָּרוֹ עִתָּה הַפְּרוּשִׁים לְהַתְּנַפֵּחַ עִם הַבֵּיִיתוֹסִים לְהַרְאוֹת שְׁתַּלּוּי בְּיַמֵּי הַחֻדְשׁ וְלֹא בְּאַחַר הַשַּׁבָּת. וְלָזַה כְּתוּב מְקוֹדֵם צְדוּקִים וְאַח"כּ בְּיִיתוֹסִים לְפִי שְׁבִין כְּתוּב הַצְּדוּקִים הִיָּתָה מְחֻלָּקֶת שַׁבָּת הַנִּקְרָאִים צְדוּקִים סָבְרוּ מ"ת בּוֹ' בְּסִינָן וּמ"ת הִיָּה בְּשַׁבָּת.

וְלָזַה טְעוּ בְּיָחִיד מְבִיא תְּמִיד. וְהַבֵּיִיתוֹסִים סָבְרוּ בּוֹ' בְּסִינָן וְלָזַה טְעוּ דְּדוֹקָא אַחַר הַשַּׁבָּת: סִימָן יח.

כְּבוֹד הַרְה"ג הַמְּפֹרָסִים וְכו' מו"ה דְּוֹד דּוֹב נ"י הָרַב דַּק' סַאמְפַּאלָנָא. ע"ד אֲשֶׁר הָעֲזָרַת נְשִׁים שֶׁבְּבִיח"נ שְׁבַעֲרִי קָטָן מֵהַכִּיל אֶת הַנְּשִׁים הַבְּאוֹת לְהַתְּפַלֵּל וְגַם כִּי הַכּוֹתְלִים נְמוּכִים.

וְחַפְצִים אֲנָשִׁי הָעִיר לְהַגְדִּילָהּ וּלְהַגְבִּיָּהּ הַכּוֹתְלִים. וְאִנְפֹן הַתִּיקוֹן אוֹמְרִים הַבֵּינּוּנִים שְׁיִוְסִיפוּ עַל הַבִּיח"נ מִצְפוֹן וּמִזְרָח וּמִמִּילָא תַּגְדֵּל גַּם הָעֲזָרַת נְשִׁים וְהַוָּצָאָה תַּעֲלֶה לְעַרְבֵי שַׁשֶּׁת אֲלָפִים רו"כ.

וְהָעֲשִׂירִים אוֹמְרִים שְׁלֵא יִסְתְּרוּ מִבִּיח"נ מְאוּמָה. רַק לְצַד צְפוֹן יָבְנוּ עַז"נ עַל פְּנֵי כָּל אֲנָרְךָ הַבִּיח"נ וְיִפְתָּחוּ חֲלוֹנוֹת לְתוֹרְךָ בִּיח"נ כְּדִי שְׁיִשְׁמְעוּ קוֹל הַש"צ וְיִרְאוּ ג"כּ מֵהַ שְׁיִצְטָרְכוּ וּבְאִנְפֹן זֶה לֹא יִצְטָרְכוּ רַק עַרְבֵי ג' אֲלָפִים רו"כ.

וְזֶה יִתְּנוּ בְּרִצּוֹן. וּבְאִנּוֹן הִרְאִישׁוֹן יִצְטָרְכוּ לְבַטֵּל הַפְּרוּזְדוֹר שֶׁל הַבֵּיהַכ"נ הַנִּקְרָא פְּאַלְעֵשׁ
שֶׁהוּא פְּעֵת בְּצַפּוֹן.

וַיַּעֲשׂוּ מְקוֹם הַכְּנִיסָה לְצַד מְעָרְב. וְכֵן הָיָה לַפְּנֵי י"ב שָׁנִים.

וְרַק אַח"כּ הַכְּנִיסוּ אֶת הַפְּרוּזְדוֹר לְתוֹף הַבֵּיהַכ"נ. וְהַפְּרוּזְדוֹר עָשׂוּ בְּצַד צָפוֹן.

וְהָאֲרִיף כַּת"ר בְּדַבְרֵי חֲכָמָה. וּמִטְרַדוֹמִי פְּעֵת אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר.

וְגַם כִּי בְּעֵנְיָנִים אֱלוֹי כְּבָר נְדַבֵּר בְּהִרְבֵּה אַחֲרוֹנִים וְאִין לִי פְּנָאִי לְעֵינֵין בָּהֶם: הִנֵּה לְעֵשׂוֹת
פְּרוּזְדוֹר מִן מְקַצֵּת הַבֵּיהַכ"נ אִין נְכוֹן לְעַנ"ד דְּזֵה הָיָה הוֹרְדָה גְּמוּרָה. וּקַצֵּת אַחֲרוֹנִים פְּתָבוּ
בְּכַה"ג שְׁיִמְכְרוּ הַמְּקוֹם ע"י זַט"ה בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר.

וְאַח"כּ יִחְזְרוּ וַיִּקְנֶהוּ. וְלַעַנ"ד אִין זֶה שְׁיִיף בַּנ"ד דְּהָכָא הַהֲעֲרָמָה נְגִלִית לְעֵין כָּל וְדָמִי
לְמִתְנַת בֵּית חוּרוֹן בְּנִדְרִים (דָּף מ"ח).

דְּהַמְכִירָה הַזֹּאת תְּהִי פְּחִיתוֹת לְהַבֵּיהַכ"נ שְׁשִׁמוּנָה אַמּוֹת בְּאַמְצַע בֵּיהַכ"נ יְהֵא שְׁיִיף לְאַחַר.
וְכַמְעַט יִתְבַּטֵּל כָּל הַבֵּיהַכ"נ ע"י"ז וְגַם נִרְאָה שְׁאִין רְשׁוֹת לְזַט"ה לְמַפְּנֵר בְּאִנּוֹן פְּזָה.

דְּאֵף דְּקִי"ל שְׁיִכּוֹלִים לְמַפְּנֵר אֵף לְמִשְׁתֵּי שְׁיִכְרָא. אִין הַכְּנִינָה שְׁיַעֲשׂוּ בָּהֶם אֵף דְּבָר שְׁאִינוֹ
צָרִיף כָּלֵל.

וְרַק הַכְּנִינָה דְּכִינּוֹן שְׁהַסְפִּימוּ שְׁצָרִיף לְמַכְרוֹ. מִמֵּילָא יְכוֹלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָמִים בְּמָה
שְׁיִרְצוּ.

אֲבָל עַל גּוּף הַמְכִירָה צָרִיכִים לְשַׁקּוֹל בְּדַעֲתָם אִם צָרִיף לְמִנְכְרוֹ וְעוֹד נִרְאָה דְּבַכְה"ג אֵף
אֲחַד יְכוֹל לְעַכְב דְּלָא אֲזִלִּין בְּתַר רְוּבָא רַק כְּשֶׁהֵם מְחַוְּלָקִים אִם טוֹבַת הַרְבִּים דּוֹרֵשׁ זֶה
אוֹ לֹא אֲבָל כְּשִׁדּוּעַ שְׁאִין נְכוֹן לְעֵשׂוֹת כֵּן.

וְדָאִי שְׁהַמְיַעוּט יְכוֹל לְעַכְב. וּבְאַרְתֵּי זֶה בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִי' ל"ה.

וּבַנ"ד הָרִי הוּא קְלָקוּל גְּדוֹל לְמַפְּנֵר קַצֵּת מִבֵּיהַכ"נ וְכַמֵּש"ל. וְאֵף שְׁהַתּוֹעֲלַת לְהַרְבִּים הוּא
בְּמָה שְׁיִחְזְרוּ וַיִּתְקַנּוּהוּ.

א"כ אִין זֶה רַק הַעֲרָמָה בְּעֲלָמָא וְהַהֲעֲרָמָה מוֹכַחַת לְכָל מַמָּה שְׁמַתִּירִים לָהֶם לְמַפְּנֵר וְעוֹד
כִּינּוֹן שְׁהַעֲשִׂירִים אִינָם חֲפְצִים שְׁיִתְקַנּוּ הַבֵּיהַכ"נ בְּאִנּוֹן פְּזָה. הָרִי לֹא יִסְפִּימוּ עַל הַמְכִירָה.

וְגַם בְּעֵתִים הַלְלוּ רֵאוּי לְמִנּוּעַ מִלְעֲשׂוֹת פְּזָה. כִּי זֶה הָיָה כְּחוּכָא וְאִיטְלוּלָא.

וְדִי לָנוּ בְּמַכִּירַת חֲמִץ וְכִבֵּר פְּתָבוּ פְּמָה אַחֲרוֹנִים שְׁהַעֲיָקֵר סוּמְכִים עַל הַבִּיטוּל. וּבְגוּף
הַדְּבָר נִרְאָה דְּכִינּוֹן שְׁאֲפָשֵׁר לְתַקּוֹן בְּהוֹצָאָה מוּעֲטָת.

לֹא יוֹכְלוּ הַבֵּינּוֹנִים לְכוּף אֶת הַעֲשִׂירִים לְהוֹצִיא הוֹצָאָה מְרוּבָה. וּבְכַה"ג צָרִיף הַסְּפַמַת
רוּב מִנֵּן וְרוּב בְּנִין כַּמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שְׁם בְּאִנּוֹרָה.

וּלְזֹאת נִרְאָה שְׁהַדִּין עִם הַחֲפְצִים לְבָנוֹת עו"נ לְצַד צָפוֹן. וְגַם דְּכִינּוֹן שְׁבַעֲזֵרַת אֲנָשִׁים א"צ
שׁוּם תִּיקוּן.

נִרְאָה דְּנָדָאִי אֲסוּר לְסַתּוֹר בְּתַלְי בֵּיהַכ"נ בְּשִׁבִיל עו"נ. וְאֵף לְהַאֲחֲרוֹנִים הַסּוֹבְרִים שְׁמוֹתָר
לְסַתּוֹר בֵּיהַכ"נ בְּשִׁבִיל עֲשִׂיַת עו"נ.

היינו היכא שא"א להרחיב העז"נ רק אם יסתרו פותל ביהכ"נ. אבל בנ"ד שאפ"ש לעשות עז"נ באופן אחר ודאי דאסור.

ועוד שהעשירים אין תפצים בזה. יש לחוש הרבה לפשיעותא.

ומ"ש קצת אחרונים שאם שָׁכְרוּ מְקוֹם לביהכ"נ על העת שיעסקו בבנין ל"ח לפשיעה. לענד"נ דגרע טפי שיש לחוש שיעסקו על הביהכ"נ השכורה ולא יבנו כלל את הביהכ"נ. וגם דהא קדושת המקום השכור אינו דומה לקדושת הביהכ"נ עצמה. וכידוע דמקום השכור אין בו קדושה רק לשעה.

וכשלא יתפללו שם יוכלו להשכירו לכל דבר: והנה באופן התיקון השני יש ג"כ לפקפק בזה שיעשו חלונות בביהכ"נ לתוך העז"נ דהוי פסתירה. אף אם אין שם פעת חלונות י"ל דהוי תיקון קצת שתכנס האורה לביהכ"נ מהחלונות שיעשו בעז"נ לחוץ וכמ"ש בשו"ת ברכת רצה סי' ק"ג ואם יש חלונות יעשו החלונות הללו לתוך העז"נ.

אכן אף אם יעשו חלונות מחדש ויש שם אורה בלא"ה. נלע"ד דהעיקר פדעת האחרונים שהתירו בכה"ג דהא אינו דרף נתיצה רק דרף בנין.

ועוד דכיון שאם לא יעשו כן יצטרכו לסתור כל פותלי מזרח וצפון להרחיב הביהכ"נ. א"כ הלא טוב יותר לסתור מקום החלונות [וגוף הדבר איני מבין מדוע כתב שבאופן השני לא יצטרכו לעשות הפרוודור בביהכ"נ למערב.

דהא על כל פני הצפון יעשו עז"נ]. ונראה אשר האבנים וסיד וכדומה שיוציאו ממקום החלונות צריכים גניזה דהא יש בהם קדושה.

ואף שיש לדון בזה. מ"מ העיקר הוא כמ"ל.

ויגזום בבית החיים בעומק קצת קרוב לקבר של ירא שמים או ביסודי פותלי הביהכ"נ. ועוד יש להעיר בזה אשר החלונות לעז"נ יעשו גבוהים מקומת איש כדי שלא יבאו המתפללים בצד צפון לידי מכשול הסתכלות בנשים.

ויצא שָׁכֵר בואם להתפלל בצייבור בהפסד עבירה חמורה זו. ובעו"ה בכמה פתי פנסיות נכשלים בזה.

ואם א"א לעשות החלונות גבוהים מקומת איש. אזי חלילה לבנות באופן זה וחלילה לירא ד' לקחת חלק בזה.

וע' סנפה (דף נ"ג) שהשתדלו לעשות תיקונים בזה להרחיק תעורבות אנשים ונשים בביהמ"ק. ואף שגם פשיגביהו החלונות יוכלו לעמוד על ספסל ולהסתכל.

לא חיישינו לזה כי יבוש בפני רבים לעשות כן. והרי גם כשהנשים למעלה יוכלו האנשים להסתכל.

ובכ"ז לא חשו חז"ל לזה בסנפה שם. וכן המנהג בכל תפוצות ישראל והיינו משום שזה יעשה רק רשע גמור להסתכל בכוננה ובפרט בביהכ"נ.

וגם פי יהא נתפס פגנב פי הפל ירגישו בו. אכל פשיהי החלון בפנתל במקום שהוא עומד שם יבוא לידי הסתכלות ואיש לא ירגיש בו: סימן יט.

פבזד הרה"ג המפנרסם וכו' מו"ה צבי הירש ג"י הרב דק' נאוואוויטעפסק. ע"ד הא דאיתא במנחות (דף ס"ד ע"ב) שמביאים העומר מן הקרוב לירושלים מפני שאין מעבירים על המצות והקשה מעכ"ת דהא איתא בסוטה (דף כ"ב) שמצוה ללכת להתפלל בביהכ"נ הרחוק ממנו כדי שיהא לו שכר פסיעות.

והאר"י בדברי חכמה בדיני אין מעבירין על המצות. והנה לא אאר"י בזה באשר בע"ה פבר הארכתי בזה בחיבורי ח"א סימן ח' עד סימן י"ח.

וגם פי אנכי טרוד כעת מאד. אף אשיב בקוצר על קושיותו הנ"ל: הנה בפשוטו י"ל דהא איתא במנחות שם שני טעמים למה מביאים מן הקרוב אבע"א משום פרמל ואבע"א משום אין מעבירין.

וקשה ל"ל שני הטעמים. ובחיבורי שם ישבתי זה בע"ה.

אכן ע"פ קושיות כת"ר י"ל דהנה בב"מ (דף ק"ז ע"א) פליגי רב ור' יוחנן אם יש שכר פסיעות כשמתפלל בביהכ"נ רחוק או לא ע"ש. ולזה לרב דלא ס"ל סברא דשכר פסיעות שפיר קאמר הש"ס משום אין מעבירין עה"מ.

ולר' יוחנן קאמר הטעם משום פרמל. וי"ל דר"י לטעמיה דיליף במנחות (דף פ"ד ע"א) דבעינו פרמל בשעת הקרבה מקרא דכרמל תקריב.

ויש לי אריכות דברים בסוגיא שם ואכ"מ. ויש לישוב בזה מה שלא נזכר ברמב"ם דין בכרמל תקריב.

והיינו משום דלא קיי"ל כר"י ובזה נאקצר: ועפ"ז יש לפרש שתי הגירסות שהובאו ברש"י ותו' זבחים (דף נ"א) בטעם ששירי דמים הפנימים נשפכין על יסוד מערבי דאיתא נחא גירסא משום דפגע ביה ברישא.

ונחא גירסא משום דכתיב אשר פתח אהל מועד. ונתקשו התוס' שם וביומא (דף ל"ג) דהא קיי"ל א"מ עה"מ.

ולפמש"ל א"ש דשני הטעמים אמתיים חד אליבא דרב דלא ס"ל סברא דשכר פסיעות. וחד אליבא דר"י.

ומ"ש רש"י שם שלא לגרוס שהוא דפגע ברישא. היינו משום דקיי"ל רב ור"י הלכה כר"י דשכר פסיעות יש.

וכמ"ש המג"א סי' צ' סקכ"ב לפסוק כר"י: ובאמת נפלא על שהשמיטו הרמב"ם וטוש"ע דין זה שצריך לילף לביהכ"נ הרחוק. ונראה דהנה הרמב"ם בפ"ה מהל' מעה"ק ה"א פתב דלהכי שופכין שירים על יסוד מערבי מפני שפוגע בו בצאתו מן ההיכל.

וקשה דהא קיי"ל כר"י דשכר פסיעות יש. וצ"ל כמ"ש הלח"מ דס"ל להרמב"ם דמקרא דאשר פתח אה"מ ילפינן הא גופא דבכה"ג ג"כ שיהו דין דאין מעבירין עה"מ ע"ש שהוכיח זה בדברים ישירים.

והרמב"ם היה גורס בש"ס שהוא דפגע ביה ברישא ומנכרח מסתמא דהש"ס כרב בזה. ולזה ס"ל דהלכה כרב.

וכן מוכח בפה"מ להרמב"ם במנחות שם שפכת הטעם שקוצרים מן הקרוב משום שא"מ עה"מ והשמיט טעם דכרמל שזנפר בש"ס מתחילה. והיינו כמש"ל דס"ל כרב בזה.

ועוד נראה להוכיח דהלכתא כרב בזה. דהנה בנבחים (דף נ"ג) ויומא (דף נ"ט) איתא דרבנן ס"ל וכ"ה סתם משנה בנבחים ששיירי דמים חיצונים נשפכים על יסוד דרומי מפני שלמדים משיירי דמים הפנימים שנשפכים על יסוד מערבי מפני שהוא סמוך ליציאתו מן ההיכל פן שיירי דמים חיצונים נשפכים סמוך לירידתו מן הכבש ור' ישמעאל ס"ל ה"תם דגם חיצונים נשפכים ליסוד מערבי דילמד סתום מן המפניש.

וקשה במאי פליגי ונראה דפליגי בזה דרבנן ס"ל כמש"ל מהלח"מ דילפינן מקרא דאשר פתח אהל מועד דגם בכה"ג שייך סברא דאין מעבירין. ונראה הטעם לזה מדלא פתח בהדיא על יסוד מערבי במזבח החיצון.

וגם דהא כבר פתב הלח"מ שם דמזבח החיצון נלמד מקרא אחרניא ע"ש. ומוכח שהפתוב בא ללמדנו הטעם שלזה ישפכו על יסוד מערבי לפי שהוא סמוך ליציאתו וממילא נלמד גם לשייריים החיצונים שיהא סמוך לירידתו כנ"ל.

ואף מאן דלא דריש טעמא דקרא י"ל דהכא דריש. ור' ישמעאל ס"ל דגזה"כ הוא שיהי על יסוד מערבי ולא בשביל אין מעבירין.

דאי משום א"מ הו"ל לאשמועינן בעלמא דבכה"ג שייך א"מ. ולזה ס"ל דילפינן סתום ממפניש דגם שייריים חיצונים נשפכים על יסוד מערבי ולפ"ז פיון דקיי"ל פסתם משנה שחיצונים נשפכים על יסוד דרומי א"כ מוכח שהטעם משום אין מעבירין כמש"ל וקיי"ל כרב בזה: ובגוף הדבר נראה דבאמת צריף להבין סברת ר"י.

דהא עיקר המצוה הוא שיתפלל בביהכ"נ. וא"כ פיון שיש לו ביהכ"נ סמוך איף אפשר לומר שיקבל שְׁכָר בַּעַד מַה שְׁיַלֵּךְ לביהכ"נ רחוק ואטו אם ישלח אחד שליח למקום קרוב והשליח יקריף וילך בדרך רחוקה מאוד ויבוא בדרך שהוא למקום שנשלח אליו.

מי זה יאמר שיוכל לדרוש ממשלחו שְׁכָר בַּעַד הַדֶּרֶךְ רחוקה שהלך. והנראה בזה דאייירי בגוונא שהתפלל מכבר בביהכ"נ שהיתה רחוקה מביתו.

ועתה נבנה ביהכ"נ סמוך לביתו. והברירה ביזו פעת להתחיל להתפלל בביהכ"נ הקרוב. ואף דקיי"ל שצריף אדם לקבוע מקום לתפלתו. מ"מ יוכל לקבוע שם מקומו מהיום והלאה.

ובכה"ג שפיר יש מצוה פשהולף לביהכ"נ הרחוקה שהתפלל שם תמיד ואינו רוצה לשנות מקומו אף לשעה קלה. ולא שייך בזה אין מעבירין פיון שהולך לביהכ"נ הרחוק לפי ששם קבע תפלתו.

וּנְרָאָה לְדַקְדָּק זֶה מְלִשׁוֹן הַש"ס בְּסוּטָה (דָּף כ"ב) דְּאִיתָא שֶׁם דְּהֵיא אִיתָתָא דְהֵנָּה לָּהּ
בִּי כְּנִישְׁתָּא בְּשִׁיבּוּתָהּ וְכָל יוֹמָא הֵנָּה אֲזֵלָא וּמְצֵלָא בְּבִי מְדַרְשָׁא דְר"י א"ל ר"י בְּתֵי לֹא
בִּיהֵכ"נ בְּשִׁיבּוּתָהּ.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק לְמָה אָמַר כָּל יוֹמָא הֵנָּה אֲזֵלָא וּמְצֵלָא וְכו' דְסָגִי לְמִימַר דְהֵנָּה מְנָלָא בְּבִיהֵכ"מ
דְר"י. וְאֵטוּ עֲנִין זֶה תְּלוּי בְּמָה שֶׁהִתְפַּלְלָה שָׁם בְּכָל יוֹם.

וְאֲדַרְבֵּה קִשְׁיָה לְמָה לֹא שְׂאָלָה ר"י תְּיָכָף. אָבֵל הַפְּנוּנָה לְבָאָר שְׁמַעוּלָם הֵיטָה מִתְפַּלְלָת
שָׁם כָּל יוֹם וְקִבְעָה שָׁם מְקוֹם לְתַפְלָה וְאֵח"פ גְּבִינָה שָׁם בִּיהֵכ"נ סְמוּךְ לְבֵיתָהּ וּבְכ"ז
הִתְפַּלְלָה בְּבִיהֵכ"מ דְר"י.

וְאֵז שְׂאָלָה ר"י. וְהִשְׁיבָה דְמ"מ יֵשׁ שְׂכָר פְּסִיעוֹת כְּנ"ל [וְע"ד מָה שֶׁהֵעִיר שְׂאָלָה ר"י הֵנָּה
בִּיהֵכ"מ ד].

ע' מְגִילָה (דָּף כ"ו) דְר"י ס"ל דְּבִיהֵכ"נ עֲדִיפָא וַיֵּשׁ לְדַחוּת]. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת
לְפַמְש"ל דֹּא"כ מָה דִּינִיק בְּב"מ (דָּף ק"ז) דְר"י ס"ל שְׂכָר פְּסִיעוֹת דְּאֶפְשָׁר זֶה דְּוּוּקָא הֵתָם
שְׂקִבְעָה מִתְחִילָה מְקוֹם בְּבִיהֵכ"מ דְּהֶרְחֹק.

אָבֵל הֵיכָא שְׂאִין שָׁם רַק בִּיהֵכ"נ רְחוּק. י"ל שְׂאִינוּ מְקַבְּל שְׂכָר יוֹתֵר וְכַגּוֹנָא דְאִיִּירֵי
בְּב"מ שָׁם.

וְצ"ל דְּזָה לֹא מְסַתְּבַר דְּכִינּוֹן דְּס"ל שְׂמַקְבֵּל שְׂכָר עַל פְּסִיעוֹת א"כ בְּכָל גְּוּוּנָא שְׁהוּלָהּ הֶרְבֵּה
לְצָרְכֵי מְצוּהָ מְקַבְּל שְׂכָר. וַיֵּשׁ לְדַחוּת דֹּא"כ מֵאֵי קָאָמַר בְּסוּטָה שְׂכָר פְּסִיעוֹת הוּל"ל
הַשְׂכָּר שְׁשׁוּמְרַת מְקוֹמָהּ לְתַפְלָה הַקְּבוּעָה לָּהּ.

וְצ"ל שְׂזָה נְכָלָל בְּזָה. וְעַפְמִש"ל מִינְשָׁב קוֹשְׁיָתֵינוּ לְמָה לֹא הֵבִיאוּ הַפּוֹסְקִים דִּין זֶה שְׁיִלָּה
לְבִיהֵכ"נ הֶרְחֹקָה.

דְּבִאָמַת אָסוּר לוֹ לְעַבּוֹר מְבִיהֵכ"נ הַסְּמוּכָה לוֹ. רַק אִם קִבְעָה מְקוֹם לְהִתְפַּלֵּל בְּהֶרְחֹקָה.
וְאֵח"פ גְּבִינָתָה הַקְּרוּבָה אוֹ שְׁנַכְנַס לְדוּר אֲצֵל הַקְּרוּבָה אֲזִי מְצוּהָ לְלַכֵּת לְרְחוּקָה שְׂקִבְעָה
שָׁם מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ. וְזֶה לֹא הוֹצָרְכוּ הַפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּכִינּוֹן שְׁהוּלָהּ לְשֵׁם בְּשִׁבִיל
שְׂקִבְעָה שָׁם מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ.

וְדֹאֵי שְׁיֵשׁ לוֹ שְׂכָר פְּסִיעוֹת שְׁטוּרַח הֶרְבֵּה לְשֵׁם מְצוּהָ וְכַדְתֵּנוּ לְפּוּם צַעֲרָא אֲגָרָא וְאִין
שְׁיִיף כָּאן דִּין דְּאִין מְעַבְרִין וְכַמִּש"ל. וּמְטַרְדוּמֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: סִימָן כ.

עַל דְּבָר שְׁטַעָה הַקּוּרָא בְּש"ק פ' לָהּ שְׁהֵי צָרִיף לְקוּרָא וְקִרְאָתָה שְׁמוֹ יִצְחָק בְּקַמִּץ הַתִּי"ו.
כִּי זֶה לְשׁוֹן זָכָר.

וְהוּא קָרָא וְקִרְאָתָה בְּשׁוּא נָח. וְזֶה לְשׁוֹן נְקִיבָה.

וְכַשְׁגָּעְרוּ בּוֹ לֹא רָצָה לְחַזֵּר וְלִקְרֹא וְחָפֵץ כְּבוֹדוֹ לְזַעַת דְּעַתֵי אִם צָרִיף לְחַזֵּר וְלִקְרֹא
הַפְּרָשָׁה בְּשִׁבְתַּת הַשְּׁנִית: הִנֵּה בְּרַמְב"ם פ"ב מֵה"ת וּבִש"ע ס' קמ"ב מְפוֹרָשׁ שְׂאֵם טַעָה
הַקּוּרָא בְּדָבָר שְׁיֵשׁ נ"מ בְּפִירוּשׁ הַדְּבָר מְחַזִּירִין אוֹתוֹ.

וּמְקוּרוֹ מֵהִירוּשָׁלַיִם פ"ד דְּמְגִילָה ה"ה הוּבָא בְּב"י שָׁם שְׂאָף אִם טַעָה בֵּין אִם לְנֹאֵם
מְחַזִּירִין אוֹתוֹ. וּמְפוֹרָשׁ שָׁם שְׂאָף שְׂכָבָר בְּיָרֵף בְּרָכָה שְׁלֹאֲתֵרֵיָה חוֹזְרִים וְקוּרִים.

וְקָשָׁה דַּמְנָ"ל זֶה דְּדִילְמָא הֵינּוּ רַב קוֹדֵם בְּרַכָּה שְׁלֹא תִרְיֶהּ. וְכַמוֹ שְׁמַצִּינוּ גַבֵּי שְׂכַחַת עַל הַנְּסִים וְכַדּוּמָה שְׁפָל שְׁלֵא גָמַר הַבְּרַכַּת חוּזָר וְאִם גָּמַר אֵינוֹ חוּזָר.

אַבְל בְּמָקוֹם שְׁאִין נ"מ בְּפִירוּשׁ הַתִּיבָה. אִזִּי אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ כָּלֵל.

וְרַב לְכַתְּחִילָה צָרִיף לְדַקְדָּק וְכַדְדִּינִיק הַב"י שֵׁם מְדַאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי פ"ד דְּמַגִּילָה דְּבַמְגִילָה אֵין מְדַקְדָּקִים בְּטַעֲוִיּוֹתֶיהָ כְּגוֹן בֵּין יְהוּדִים לִיהוּדִיִּים. מִשְׁמַע דְּבַקָּה"ת מְדַקְדָּקִים אַף בְּכַגּוֹן זֶה.

וּמִזֶּה דַקְדָּק בְּבִיאור הַגֵּר"א שֵׁם שְׁגָם הֵיכָא שְׁאִין נ"מ בְּפִירוּשׁוֹ צָרִיף לְחוּזָר. וּלְפַכ"ש י"ל דְּרַב לְכַתְּחִילָה צָרִיף לְדַקְדָּק אַבְל לֹא בְּדִיעֵבַד וְכַמ"ש הַב"י שֵׁם בְּשֵׁם ר"י בֶּן חֲבִיב לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעֵבַד.

וְכַן צ"ל בְּדַעַת הַמְנַהֵיג שְׁהוּבָא בְּטוֹר ס' קמ"ב שְׁפַתְב שְׁאִם טַעָה הַקּוֹרָא אֵין לְהַחְזִירוֹ. וְהֵבִיא רַא'י מְהָא דְאִיתָא בְּמַדְרֵשׁ שְׁאִם קָרָא לְאַהֲרֹן הָרֹן יֵצֵא.

הַרִי שְׁאָף שְׁהוּא שֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי בַכ"ז אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וְהַב"י הֵבִיא שֵׁם בְּשֵׁם הַרִיב"ח בְּתִירוּץ אֶחָד דְּהַמְנַהֵיג אֵינְרֵי שְׁטַעָה בְּדַבָּר שְׁאִין בּוֹ שִׁינוּי עֲנִין.

וְהוּא תַּמּוּזָה דְּהָא מַמ"ש רְאֵיהּ מְהַמְדָּרֵשׁ מוֹכַח דַּס"ל שְׁיֵצֵא אַף בְּשִׁינוּי גָּמוֹר. וְכ"כ בַּתַּה"ד בַּפּו"כ ס' קפ"א שְׁפַתְב דְּאָף בְּשִׁינוּי גָּמוֹר אֵינוֹ חוּזָר וְהֵבִיא שֵׁם בֶּן מְהֵרָא בְּיָ"ה וְכ"כ הַב"ח ס' קמ"ב לְדִינָא.

וְקָשָׁה עַל כָּל הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל מִהִירוּשְׁלַמִּי הַנְּ"ל וְגַם כִּי יִסְתְּרוּ אֶת דְּבָרֵי הַמְדָּרֵשׁ הַנְּ"ל. וְעַכְצ"ל כַּמֶּש"ל דְּגַם בִּירוּשְׁלַמִּי הַפְּנוּנָה שְׁחוּזָר קוֹדֵם שְׁיִבְרָף בְּרַכָּה שְׁלֹא תִרְיֶהּ.

וְכ"נ בְּפִנֵּי מִשְׁה בִּירוּשְׁלַמִּי שֵׁם שְׁפִירֵשׁ שְׁטַעָה בֵּין תִּיבָה לְתִיבָה הֵינּוּ בֵּין כְּפֹשֵׁב לְכָפֵשׁ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. וְקָשָׁה דְּהָא בְּזֶה לֹא הָנִי שִׁינוּי עֲנִין וְכ"ע מוֹדוֹ שְׁבְדִיעֵבַד יֵצֵא.

וְעַכְצ"ל דְּמַפְרֵשׁ שְׁחוּזָר קוֹדֵם הַבְּרַכָּה פַּנ"ל וְכַן פִּירֵשׁ שֵׁם מְקוֹדֵם בְּפִירוּשׁ רַאשׁוֹן גַּבֵּי אִם קָרָא שְׁנֵי פְּסוּקִים סְמוּךְ לְפָרְשָׁה שְׁמַעֲכַב. הֵינּוּ קוֹדֵם שְׁבִירָף.

וְאַף לְפִירוּשׁוֹ הַשְּׁנֵי שֵׁם דְּהֵינּוּ אַחַר שְׁבִירָף י"ל דְּקַרִיאת שְׁנֵי פְּסוּקִים בְּסוּף הַפְּרָשָׁה חֲמִיר לְפִי שְׁלֵא קָרָא כְּתַקְנַת חו"ל. וְלַפ"ז הִיָּה נִרְאֶה לְהַקְל בַּנ"ד שְׁלֵא לְחוּזָר.

וְכ"כ בַּא"ר וּבְסִידוֹר דְּרָף הַחַיִּים. אֲכַן בְּאַמֶּת י"א דְּפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס בְּבְרַכּוֹת (דָּף כ"ו כ"ט ל"ג מ"ה) וְשַׁבָּת (דָּף כ"ד) מוֹכַח דְּכָל הֵיכָא דְּקַאֲמְרִינֵן מַחְזִירִין אוֹתוֹ הַפְּנוּנָה שְׁאָף אִם כָּבֵר בִּירָף חוּזָר וּמְבָרָף ע"ש.

וְעוֹד דְּהָא קַאֲמְרִינֵן שֵׁם בְּשַׁכַּח שֶׁל ר"ח בְּעַרְבֵית אוֹ בַבַּה"מ וְכַן שֶׁל חֲנֻכָּה אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וְקִי"ל שֵׁם שְׁאִם עֲדִינֵן לֹא גָמַר הַבְּרַכָּה צָרִיף לְחוּזָר וְלוֹמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא אוֹ עַל הַנְּסִים ע' בְּפּוֹסְקִים בְּזֶה.

וְא"כ אֵי גִימָא דְּהָא דְּמַחְזִירִין הוּא קוֹדֵם שְׁגָמַר הַבְּרַכָּה. א"כ אֵין חִילּוּק בֵּין זֶה לְזֶה.

וְעוֹד דְּהָא מְפִירֵשׁ בַּפִּי"א דְּמַסְכַּת סוּפְרִים שְׁבַשְׁבַּת אִם דִּילְג פְּסוּק אֶחָד חוּזָר וְקוֹרָא אַף שְׁכָבֵר הַפְּטִירוֹ בְּנִבְיָא וְהַתְּפִלָּלוֹ מוּסָף וְכַן קִי"ל לְהַלְכָה בַּא"ח ס' קל"ז וְס"ס רַפ"ב. וְכַתְּבַת הַמַּג"א שֵׁם סְקִי"ח דַּה"ה אִם דִּילְג תִּיבָה אַחַת וְכ"כ הַרְעַק"א בַּס' קל"ז בְּשֵׁם ג'ו"ו.

וּלְפָלֵא שְׁלֵא הַזְפִּיר שְׁכ"כ הַמַּג"א בַּס"ס רַפ"ב. וְדַבְרֵיהֶם מְוַכְרְחִים דְּכִינּוּ דְבַעֲיִנוּ דְּוּוּקָא
שְׁיִקְרָא כָּל הַפְּרָשָׁה.

א"כ מה נ"מ בין דילג פסוק לתיבה. וע' תוס' מגילה (דף כ"ג) ד"ה חד.

וּמִמִּילָא ה"ה אִם קָרָא בְטָעוֹת וַיֵּשׁ שְׁיִנּוּי בְּעִנְיָן הָרִי דִּילַג תִּיבָה אַחַת. וּמָה שְׁקָרָא תִיבָה
אַחֶרֶת אֵין זֶה מִשְׁלִים.

וּבְשִׁלְמָא כְּשֵׁאִין הָעִנְיָן מִשְׁתַּנָּה י"ל דְּהוּי כְּאֵלוּ קָרָא הַפְּסוּק כְּתִיקוּנוּ כִּינּוּ שְׁלֵא נִתְקַלְקְלָה
כְּוֹנֵת הַפְּסוּק. אֲבָל כְּשִׁנְשִׁתַּנָּה כְּוֹנֵת הַתִּיבָה.

הוּי מִמִּשׁ דִּילַג תִּיבָה וְאָמַר אַחֶרֶת בְּמִקּוּמָהּ. וּמִפְּרָשׁ שְׁצָרִיף לְחִזּוֹר וּלְקַרְוֵא כְּלִי שׁוּם
חֹלֶק וְכִמְפְּרָשׁ בַּמ"ס.

דְּבַאֲמַת אֵין חִלּוּק בֵּין תִּיבָה לְפְסוּק וְכַמִּש"ל וּבַש"ע שֶׁל הָרַב הוֹסִיף שְׁאֲפִילוּ דִּילַג אוֹת
אַחַת חֹזֵר. וְהֵינּוּ כַּמִּש"ל דְּכִינּוּ שְׁקָרָא תִיבָה אַחֶרֶת.

הָרִי דוֹלַג תִּיבָה הַכְּתוּבָה. וְכ"כ הַא"ר בְּעִצְמוֹ בַּס"י קל"ז דְּאָף בְּדִילַג תִּיבָה אַחַת חֹזֵר
וְקוֹרָא בְּכַרְכָּה כְּמִפְּרָשׁ בַּמ"ס פַּכ"א ע"ש וְהִבִּיא שֵׁם רְאֵיהּ מְסִימָן ס"ד וְכַבֵּר רְמַז לְזֶה
הַמַּג"א ס"ס רַפ"ב.

וְא"כ מָה בְּנֵעַ כְּשִׁקְרָא תִיבָה אַחֶרֶת בְּמִקּוּם הַתִּיבָה שְׁדִילַג. וְכ"פ כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁאֵם דִּילַג
תִּיבָה חֹזֵר וְקוֹרָא ע' בַּהַג"מ וּבַא"ז וּבַתַּה"ד ס"י כ"ד וְכ"פ כָּל הָאֲחֵרוּנִים.

וְהַפּוֹסְקִים הַקְּשׁוּ אֵיף קוֹרְאִים כָּל קָרִי כְּתוּב שְׁלֵא כְּפָתוּב בַּתוֹרָה וְהוּי כְּקוֹרָא בַּע"פ
וְתִרְצוּ דְזֶה הָרִי הַל"מ לְקַרְוֵא כֵּן. הָרִי דְכָל שְׁאֵינּוּ קוֹרָא כְּפִי שְׁכָתוּב לֹא הוּי קָרִיאָהּ.

וּמוֹכַח מִזֶּה שְׁדַבְרֵי הַיְרִוּשְׁלָמִי הַנֶּ"ל הֵם כְּפִשְׁטָן שְׁאֵם טָעָה בְּתִיבָה אַחַת חֹזֵר אֵף כְּשִׁכְּבָר
בִּירָף. וְכֵן פִּירָשׁ בַּק"ע שֵׁם אֵהָא דְאֵיתָא שֵׁם דְּשִׁנְי פְּסוּקִים מְעַכְבַּ דְּהֵינּוּ אֵף שְׁכְּבָר בִּירָף.

וְדָלָא כַּהַפ"מ שְׁהַזְפִּירוּ. וּבְזֶה יֵשׁ לְהַאֲרִיף מִדְּבָרֵי שׁו"ת מַהֲר"מ מְלוּבָלִין ס"י פ"ג וְדַבְרֵי
הַמַּג"א ס"י קל"ז וְשִׁאָר אַחֲרוּנִים וְאִכ"מ.

וְעַכ"פ בְּרוּר לְדִינָא שְׁאֵם טָעָה בְּדַבָּר שְׁיֵשׁ שְׁיִנּוּי בְּפִירוּשׁ הַתִּיבָה שְׁצָרִיף לְחִזּוֹר וּלְקַרְוֵא
וּבַאֲמַת פְּשׁוּטוֹת הָרַאשׁוּנִים מִשְׁמַע דַּה"ה בְּדַבָּר שְׁאֵין הַכְּוֹנָה מִשְׁתַּנִּית. דְּהָא עַכ"פ הוּי
כְּקוֹרָא בַּע"פ אֵת הַתִּיבָה הַזֹּאת דְּלֹא הוּיָא קָרִיאָהּ וְרַק הִיאָ דְּאִכָּא קָרִי וְכַתִּיב הַתִּירוּ
מִשׁוּם דְּהוּי הַל"מ כַּמִּש"ל.

וְגַם דְּהָא עַכ"פ קוֹרָא תִיבָה שְׁאֵינָה כָּאֵן לֹא קָרִי וְלֹא כְּתִיב. וְכ"כ הַב"י וְדַקְדָּק מִיְרוּשְׁלָמִי
פ"ב דְּמַגִּילָה מְדַקְדָּמַר דְּרַק בְּמַגִּילָה אֵין מְדַקְדָּקִין בְּאוֹתִיּוֹת בֵּין יְהוּדִים לִיהוּדִים.

מִשְׁמַע דַּבְּס"ת מְדַקְדָּקִים וְכַמ"ש בְּהַגְרָא שֵׁם. אֲבָל כְּבָר הַכְּרִיעוּ הַפּוֹסְקִים שְׁאֵם לֹא
נִשְׁתַּנָּה הַכְּוֹנָה אֵינּוּ חֹזֵר וְכ"נ דַּעַת הַגְרָא לְהַלְכָה ע"ש.

וְלִישׁב דְּבָרֵינוּ מִהַיְרִוּשְׁלָמִי הַנֶּ"ל נִלְע"ד דִּיהוּדִים הוּי שֵׁם לְשׁוֹן רַבִּים מִיְהוּדִי שְׁהוּא אֵישׁ
מֵאֲנָמָה הַיְשְׁרָאֵלִית. אֲבָל יְהוּדִים הוּא לְצִיּוֹן שֵׁם מְקוּמָם שְׁהֵם מִיְהוּדָה.

וכן מצרים הוא אנשים מזרע האיש ששמו היה מצרים. אבל מצריים הוא שם ממדינת מצרים.

ועכ"פ כשנשתנה הכוונה נדאי שחוזר וכ"כ הרא"ש והכל בו והא"ח הובאו בב"י. ולפלא שהתה"ד סי' קפ"א הביא שפמה גדולים לא הקפידו כששינה מצרי לסגול וכדומה.

וקשה דשאני התם שאין שינוי בכוונה. וצ"ל דלא נחית שם לחילוק זה: והנה לפ"ז קשה טובא מהמדרש דקורא לאהרן ה"ן יצא.

והפוסקים כתבו לחלק אם יש שינוי בכוונה כדי לישב המדרש הנ"ל וע' בהג"ר"א שם שכ"כ. והוא תמוה כמש"ל דהק"א ה"ן שינוי גמור בשם האיש.

ונראה דהנה צריך להבין למה נקיט המדרש שם אהרן. ולא נקיט כמה תיבות שבתורה שאם קראם בטעות יצא.

ונראה דהנה התו"ע"ז (דף כ"ב ע"ב) ד"ה רגלא הביאו המדרש. ופרשו שלא קרא האלף.

וקשה דמה חדשו בזה הא חזינו דקאמר שקרא ה"ן. ונראה שכוונתם לפרש דהק"א לא איירי שקרא את ההא והריש בנקודות אחרות כגון בקמץ וכדומה.

רק שקרא ההא בפתח והריש בחולם רק שדילג האלף. ובזה קאמר שיצא.

והיינו לפמ"ש המהרי"ט ח"ב חאה"ע סי' י"א שבאצרות המזרח היה דרכם בשמות שיש בתחילתם אלף להשמיט האלף. והיה ידוע לכל שאף שנקרא בפי כל בלא אלף.

מ"מ עיקר שמו הוא באלף. וכתב שם המהרי"ט שאם כתב בגט באלף פשר פי ידוע ששם זה הוא באלף.

ובקריאה משמיטים האלף. ולזה ה"ה הק"א אם קרא ה"ן כדרכם במדינתם להשמיט האלף יצא.

שאין זה טעות פי הכל יודעים שהוא שם אהרן. מה דומה לכמה אותיות שהבדלתם משתנית במדינות שונות ובכ"ז יוצאים בקריאתם פיון שידוע לכל שכוונתו לתיבה זו שכתובה בתורה.

וה"ז דומה לטעה בדבר שאינו משנה הכוונה שאינו חוזר. ולזה כתבו הפוסקים שהמדרש איירי בדבר שאינו משנה הענין.

וק"א דגבי נ"כ קיי"ל במגילה (דף כ"ד) ובאו"ח סי' קכ"ח שהקורא לאלפין עיינין וכדומה אינו נושא פיו. ואף שהכל יודעים שכוונתו למ"ש בתורה.

ומשמע התם דאף שהוא דש בעירו והכל יודעים שהבדלתו הוא פן. מ"מ אסור.

י"ל דשם אינה הברת המדינה. והני מילתא דתמיהא לשומעים.

משא"כ בנ"ד שכ"ה הברת המדינה. ועוד יש לחלק באקצור.

עכ"פ בנ"ד דהני שינוי גמור מלשון זכר ללשון נקיבה נדאי שצריך לחזור ולקרות אף אם כבר בירך וכמש"ל שכ"כ רוב הפוסקים. וכ"פ בספר שערי אפרים הלכה למעשה וכ"ה דעת הג"ר"א בסי' קמ"ב.

וכ"כ בשו"ע הרב ס"ס רפ"ב. וְלֹא הָיוּ סְפִיקָא דְדִינָא כִּינּוּן שְׁמִפְנֵי רֵשׁ כֵּן בִּירוּשְׁלַיִם וּבְמִסֹּ
סוּפְרִים וּבְרַמְבַּ"ם וְהַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים שֶׁהִבְאֵתִי.

וְהִנֵּה אִם נִזְכָּר קוֹדֵם שֶׁהִתְחִיל לְקַרְוֵא הַפְּרָשָׁה לְהַמְפָּטִיר. פְּשׁוּט שֶׁיִּתְחִיל לְהַמְפָּטִיר מֵאוֹתוֹ
פְּסוּק עַד סוּף הַפְּרָשָׁה.

וְאִם נִזְכָּר אַחֲרַיִם אֲזַי יִקְרָאוּ לְאַחַד וְיִתְחִיל מֵאוֹתוֹ פְּסוּק עַד סוּף הַפְּרָשָׁה. וַיִּבְרַךְ תְּחִילָה
וְסוּף.

וְאִם שִׁ"ל שְׂדֵי בַג' פְּסוּקִים. מ"מ יוֹתֵר טוֹב לְגַמְרוֹר כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַקְּרִיאָה כְּסִדְרוֹ.
אֲכֵן בִּנְ"ד שְׁנִשְׂאֵלֶתִי אַחֲרֵי הַשְּׁבֻת הִנֵּה יְדוּעַ דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּהִיכָא שְׁנִמְצָא טְעוֹת צְרִיף
לְקִרְוֵא בְּשֻׁבֵת שֶׁאֵחָ"כ כָּל הַסְּדָרָה הַקּוֹדֶמֶת. כִּי אִם יִתְחִילוּ לְקִרְוֵא מֵאַמְצַע הַסְּדָר.

יִסְבְּרוּ הַשּׁוֹמְעִים שֶׁפֶּאֶן תְּחִילַת הַסְּדָרָה. וְכַתּוּב בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם דְּבַכָּה"ג א"צ שֶׁיִּקְרָאוּ
שְׁלֵשָׁה בְּסְדָרָה רֵאשׁוּנָה.

וְלִזְוֵה בִּנְ"ד נִרְאֶה שֶׁיִּקְרָאוּ בְּשֻׁבֵת הַבָּאָה לְהַפְּהוּ כָּל פ' לָךְ וּבַפ' נִירָא עַד כְּאַשְׁרֵי דְּבִרְתָּ.
וְלִלּוּי עַד שְׁלִישֵׁי וּבְזוֹה יִצְאוּ יְדֵי כָּל הַדְּוִיעוֹת.

דָּאָף לְמֵאֵן דַּס"ל שְׁאִינוּ חוֹזֵר. מ"מ אִין פֶּאֶן בְּרַכָּה לְבַטְלָה כִּינּוּן שֶׁיִּקְרָאוּ לְהַפְּהוּ גַם בַּפ'
נִירָא אֲבָל א"צ לְזוֹה דְּבַלֵּא"ה הַדִּין שֶׁחוֹזֵר וּכְמַש"ל.

כֵּן נִלְעַ"ד הַלְכָּה לְמַעֲשֵׂה: סִימָן כֹּא ע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ג' שֶׁהַשּׁוֹ"ע ס"ל כְּדַעַת
תַּהֲר"י דְּבִבְרַכַּת מַעֲיִן ז' עַל ז' מִינִים אִין אוֹמְרִים תְּנוּבַת הַשְּׁדָה. וְלִזְוֵה כְּתוּב שֶׁעַל תְּפוּחִים
אִין יוֹצְאִים בְּבִרְכַּת מַעֲיִן ז' שֶׁעַל ז' מִינִים.

אֲבָל בְּבִרְכָה שֶׁעַל ה' מִינִים לֹא הִזְכִּיר תְּפוּחִים לְפִי דְּשָׁם מְזַכִּיר תְּנוּבַת הַשְּׁדָה. וְהַקְּשָׁה
כְּבוֹדוֹ דְּהָא תַּהֲר"י כְּתוּב הַטַּעַם מֵשׁוּם דְּתְּנוּבַת שְׁדָה מְשַׁמְעוֹתוֹ רַק עַל ה' הַמִּינִים.

וְא"כ אִין תְּפוּחִים בְּכֻלָּל בְּרַכַּת ה' מִינִים. לְכַאוּרָה יָפָה הַקְּשָׁה.

אֲבָל הַכְּנוּנָה דְּהִנֵּה צְרִיף לְהַבִּין דְּבַרֵי תַּהֲר"י וְרֵאזִינָתָם מְקַרָא דְּוִינְאָכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי.
וְאִדְרָבָא בְּסְפָרֵי שָׁם אֵיתָא עַל פְּסוּק זֶה שֶׁפִּירוֹת א"י קְלוֹת לְהַתְּבַשֵּׁל מִשְׁמַע דְּקָאֵי עַל כָּל
הַפִּירוֹת.

וְאַפְשָׁר הַכְּנוּנָה דְּתְּנוּבַת שְׂדֵי מְשַׁמַּע שֶׁהַמְּאָכַל צוֹמֵחַ מִגּוּף הַשְּׁדָה. וְהִינּוּ ה' מִינִים וְאִם
שְׁיִישׁ קֵשׁ בִּינְתֵינִים כַּכ"ז הָרִי הַזֵּרִיעָה הוּא מִגּוּף הַתְּבוּאָה וְהַשְּׁדָה מוֹסִיף לִיְחוֹת בְּהַזְרִיעָה
וּמִזֶּה צוֹמַחַת הַתְּבוּאָה.

אֲבָל אֵילָן נוֹטְעִים חוֹר מֵאוֹתוֹ אֵילָן וּמִזֶּה צוֹמַח הָאֵילָן כְּדֵאֵיתָא בַּב"ר פל"ו. וְנִרְאֶה כְּאֵלוֹ
הַפִּירוֹת גְּדִילוֹת רַק מֵהָאֵילָן וְלֹא מֵהַקְּרָע.

אֲבָל זֶה דְּחֻק וְגַם יֵשׁ לְרֵאוֹת, וְגַם כִּי עֲדִינּוּ לֹא מוֹכַח מְקַרָא מִיְדֵי, וְנִרְאֶה הַכְּנוּנָה דְּסֻתָּם
שְׁדָה מִיְקָרֵי הַמִּינּוֹחַד לְזִרְיעַת תְּבוּאָה. אֲבָל מְעַט אֵילָנוֹת נִקְרָא גֵן אוֹ פְּרָדֵס בַּר"כ חֲזַקַת
הַבְּתִים קָרִי שְׁדָה הָאֵילָן וְאִם שֶׁפִּירֵשׁ בַּב"ב (דָּף ס"ז ע"ב) הַמּוֹכֵר שְׁדָה אֲדָר גַּם הַגְּפִינִים
וְאֵילָנוֹת וְכ"ה בַּח"מ ס' רט"ו רט"ז ע"ש הַפּוֹסְקִים זֶה הָיוּ רַק בְּלִשׁוֹן בִּנְ"א אֲבָל בְּלִשׁוֹן

הפתוב לא מניגי זה וגם פי הרי פתוב שם אח"כ דבש מסלע ושמן מחלמיש צור הרי דתנובות שדי דמעיקרא לא קאי על פירות האילן.

דא"כ הוי גם תמרים ושמן בכלל זה. אף י"ל שהוצרך לזה בשביל רבותא דסלע וסלמיש צור.

דמוכח דקאי על ה' מינים דחשיב פירות אח"כ והוא דחוק: ויותר נראה דלהכי פתבו דרק גבי ה' מינים יאמרו תנובת השדה דהנה בתהר"י שם פתב דעל הגפן ועל העץ הוי במקום ברפת הון וכן על תנובת השדה בה' מינים וצריך להבין דבריו.

ונראה דהנה פתבו הפוסקים שבפרכות צריך לפרש הדבר שמברך עליו ולא בדרה פלל. ולזה בברהמ"ז מזכירים בברפת הון לחם שע"ז עיקר הברכה ובברפת הון מזכירים על הגפן ועל פרי הגפן שע"ז הוי עיקר הברכה.

וכן בפירות ז' מינים מברכים על העץ ועל פרי העץ. ולזה פתבו דזה הוי במקום ברפת הון.

אבל בברפת ה' מינים שמברכים על המחנה ועל הכלכלה לא נזכר עדיין בפירוש הדבר שמברכין עליו. ולזה הוצרכו לומר ועל תנובת השדה שבה מפורש שמברך על אכילתו תנובת השדה ומייתי מדכתיב ויאכל תנובות שדי.

שנזכר ע"ז לשון אכילה. אכן נדאי שאפשר לכלול בזה גם שארי פירות שצומחים מן הקרקע רק באשר ושארי פירות אפשר לפרשם ביחוד ביאור ולומר על פרי העץ.

לזה לא הוצרכו לומר תנובת השדה. ומה שלא פירשו שם הפרי שאוכל כגון תאנים או רמונים וכדומה היינו משום שאין בהם חשיבות כ"כ שיקבעו ברכה לעצמם.

וסגי בשם כולל כל הפירות ורק יין שקובע ברכה לעצמו מברכים על פרי הגפן כמ"ש התו' בפרכות (דף מ"ד ע"א) ד"ה על. ולפ"ז א"ש דבאמת נכלל בכלל תנובת השדה גם פירות האילן.

רק דפרי העץ הוי יותר מפורש. אבל בתפוחים שמברך לאחריו בנ"ר שאין נזכר שם פרי העץ שפיר יוצא בברכה מעין ג' שעל ה' מיניו שנזכר עכ"פ תנובת שדה דהוי לענין זה מפורש יותר מברפת בנ"ר.

ואשר פתב כבודו לדקדק דהשו"ע לא ס"ל כתהר"י בזה דהא באוכל מה' מינים ופירות ויין איתא בתהר"י לברך על תנובת השדה ועל הגפן וכו'. ובשו"ע סי' ר"ח סי"ב איתא שיאמר על תנובת השדה לבסוף.

ז"א דשם לא הזכיר כלל על תנובת השדה. ולא נחית שם רק להורות שיאמר על המחנה ואח"כ על הגפן ואח"כ על העץ ע"ש.

וי"ל דבאמת צ"ל על תנה"ש קודם על הגפן. ומ"ש שכ"כ בנשמת אדם פלל נ'.

נהניתי שב"ה גם הוא פתב דאף לתהר"י יוצא ידי ברפת תפוחים ע"י שאומר על תנובת השדה והיינו כמש"ל. והנה הט"ז סי' ר"ח פתב שבברפת מעין ג' של ה' מינים אינה פוטרת

לפתן מגידולי קרקע ולענד"נ שפוטנר פֿינן נְאָמַר עַל תְּנוּבַת הַשְּׁדָה וּכְמִשׁ"ל וּכְמִשׁ"ס הַסְּמ"ק הוֹבָא בְּנ"א שֶׁם וּאֲכַמ"ל בְּזוּה.

וע"ד מ"ש בח"ג סי' ו' דבע"ת אין שְׁיִיף לומר שְׁהַעֲרֹב חַל בִּיה"ש דְּגַם מִבְּעוּ"י צָרִיף לְזוּה פְּדֵי שְׁיִבְרוֹר מְנָה יָפָה. וְהַקְּשָׁה כ"ת דְּהָא גַם בַּע"ת אִם נֶאֱבַד קוֹדֵם שְׁהַכִּינוּ לְשַׁבַּת אֲסוּר לְהַכִּין.

א"כ הוּי עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן. וְעוֹד דְּהָא הֵדִין פֶּרַב אֲשֵׁי בְּבִיצָה (דָּף ט"ו) שְׁהַטְעַם הוּא פְּדֵי שְׁיִאמְרוּ לְשַׁבַּת אִין אוֹפִין ק"ו לְחוּל.

זוּה לִק"מ דְּעַל מַה שְׁנִשְׁאָר הַע"ת מְוַנַּח אִין שְׁיִיף לְכַרְף דְּזוּה לֹא הוּי מַעֲשֵׂה. וְגַם דִּלְפ"ז צָרִיף לְכַרְף בִּיו"ט בְּשַׁעֲה שְׁמַכִּין לְשַׁבַּת וְלֹא בַּעֲיו"ט וְעִיקַר הַבְּרָכָה עַל, מַה שְׁמִינְחָה הַפַּת וְהַתְּבָשִׁיל לִיו"ט וְזוּה נַעֲשֵׂה מִבְּעוּ"י.

דְּהָא א"צ שְׁיִאמְרוּ וַיִּבְשַׁל בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם עֲרֹב. רַק סְגִי שְׁסוּמָה ע"ז אַח"כ כְּדִקְי"ל בְּסִי תַק"ז.

אַבְל בַּע"ח צָרִיף שְׁיִהָא הַעֲרֹב בְּבִית בְּבִיה"ש פְּדֵי שְׁיִקְנוּ בְּנֵי הַחֲצָר שֶׁם עֵי שְׁבִיתָתָם. וּמ"ש דְּהַלְכָה כַּר"א.

הֵנָּה לַר"א נְדָאֵי שֶׁא"צ שְׁיִהָא הַעֲרֹב בִּיה"ש פֿינן דְּהוּי רַק לְהַזְכִּיר שְׁאֲסוּר לְאַפּוֹת לְחוּל אֲלֵא אִף לְרַבָּא פְּתַבְתִּי דַּא"ש. וְהַמְרָדְכִי פְּתַב בְּאַמַּת דְּהַלְכָה פֶּרַבָּא וְע' בַּצ"ח רַפ"ב דְּבִיצָה שְׁהָאֲרִיף בְּזוּה.

וּמ"ש בַּד"ה אִף דְּבַמְחֻשְׁבָּה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה קַעֲבִיד מַעֲשֵׂה. וְהַקְּשָׁה כ"ת מִמ"ש הַב"י דְּבִיטוּל חֲמִץ לֹא מִיקְרֵי מַעֲשֵׂה.

וְהֵלֵא נַעֲשֵׂה הַפְּקָר בְּדִיבּוּרוֹ. הֵנָּה פֶּכָר הִבִּיא גַם כ"ת שֶׁהַמַּח"א ה' שְׁלוּחִין פְּתַב לְחַלְק בֵּין תְּרוּמָה לְהַפְּקָר וְהַטְעַם הוּא דְּבַהַפְּקָר הוּי רַק סִילוּק רְשׁוּת וְאִין מְתַחַדֵּשׁ בְּגוּף הַדְּבָר שׁוּם עֲנִין.

מִשָּׂא כ' תְּרוּמָה שְׁיִשׁ בָּהּ קְדוּשָׁה וְחַל ע"ז פְּמָה אִיסוּרִים לְזַר וּלְטַמָּא וְכַדוּמָה. וְאַשְׁרֵי פְּתַבְתִּי בְּסִימָן ז' דְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בְּנֵי חֲדָא בִּיקְתָא נִיגְהוּ וְכַתַּב כ"ת שְׁאִינוּ אִיבִיין זוּה ע' תִּיּוּ"ט פ"ד דְּדַמָּאֵי ד"ה עַד שְׁיַעֲשֵׂר דְּהַכֵּל נִכְלָל בְּשֵׁם מַעֲשֵׂרוֹת.

וּמ"ש בְּסִי' ל' מִהַמַּג"א סִי' תַרל"ג בְּשֵׁם ס"י דַּנ"ל עֲפו"ם לֹא הוּי שְׁלָכָם. וְהַקְּשָׁה דְּזוּה נֶאֱמַר רַק בַּד' מִיָּנִים וְלֹא בְּסוּפָה.

הֵנָּה הַמַּג"א מִיָּתִי לָהּ שֶׁם לְעַנְיָן סוּפָה. וְגַם אִי נִימָא דְּלָהּ דְּכַתִּיב בְּסוּפָה מִמַּעַט גְּזוּלָה אִין נ"מ בְּזוּה בֵּין ד' מִיָּנִים לְסוּפָה וּמִש"ש שְׁהַרְמַב"ם לֹא הִבִּיא דִּין סוּפָה גְּזוּלָה.

וְהַקְּשָׁה כ"ת דְּהָא מִיָּתִי בַּפ"ה מַה' סוּפָה הַכ"ה. פְּוֹנְתִי שְׁלֹא הִבִּיא דִּין גְּזוּלָה סוּפָה בְּרֵאשׁ הַעֲגָלָה וּכְמִש"ש ד"ה וְנָהִי הָרִי"ף.

וְע"ד מ"ש בְּסִי' פ"ה דַּר"ח ס"ל שְׁשׁוּכְרִין בְּשַׁבַּת. הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּקָאמַר שֶׁם דְּאֵלִיבָא דַּמ"ד שׁוּכְרִין פְּשִׁטָא לִיה.

משמע דגם לדידיה דס"ל שְכירות בריאה איכא למ"ד ששוכרין. ואם פנונתי למ"ד שְכירות רעועה.

הול"ל לדידה דס"ל שְכירות רעועה: וע"ד מ"ש בח"ד ס"י דבערכין (דף י"א) איירי בש"ץ שאינו קבוע. והקשה כ' דהא שאינו קבוע צריה לסרב כדקיי"ל בסי' נ"ג סט"ז.

זה לק"מ דשם איירי פשםבקשים אותו להתפלל אזי צריה לסרב. אבל בערכין איירי שפבר נתרצה להתפלל או לקרוא.

וקאמר שצריה לימלה בצביבור אם יתחיל להתפלל. ובאמת זה שייך גם בקבוע וכמ"ש בחיבורי שם.

וכה"ג איתא בשפת (דף י"ב ע"ב) דקרי שמש שאינו קבוע אף שפעת הוא משמש רק שאינו קבוע בתמידות ובכרכות (דף ל"א ע"א) לשון הש"ס הענבר לפני התיבה ולא קרי ליה ש"ץ וצ"ל הפנונה מי שבלבו רוצה לעבור לפני התיבה פשםבקשים אותו.

מ"מ צריה לשרב מעט ע"ש. ובאמת אף שהגר"א הקשה זה בסי' נ"ג ס"ק כ"ד.

מ"מ לענ"ד לק"מ דבסי' קל"ט איתא שנהגו פן. וי"ל דאף דמדינא צריה לימלה מ"מ פיון שנהגו שלא לימלה שרי דהוי כאלו בשעה שמנו אותם נטלו רשות על כל יום ויום וכמ"ש הפוסקים שם.

ועוי"ל ששקבלוהו אדעתא דמנהגא ומחלו הצביבור על כבודם בזה. ובשעה שפתי תשובתי שפתיבורי לא נזכרתי שהגר"א הקשה קושניית השואל: וע"ד מ"ש בח"ד סי' י"ג דבניסן לא הקפידו על מולד זקן לפי שא"א לתקנו.

והקשה כ"ת דשפיר אפשר לתקנו שיעשו השנה שלימה שיהיו מ"ח וכסלו מלאים. יפה כתב.

וכן מפורש בטור שמן ות"ח עד זי"ח הקביעות היא ז"ש. ובאשר פתי בחפ"ה לא עיינתי בפללים שבטור: וע"ד מ"ש בסי' כ"ט לישוב השמטת הרי"ף דין דסופה גזולה.

והא דסופה דעלמא. ובארתי דס"ל דגם סופת החג מהני תנאי.

והקשה כת"ר דהא הרמב"ם ספ"ו מה"ס כתב דעצי סופה אסורים כל ז' ולא הזכיר דמהני תנאי. רק אח"כ גבי נויי סופה.

ועוד הקשה שלא נתבאר בדברי תירוצי על השמטת דין סופה גזולה וכתב שניכר שיש אינה חסרון בדברי שם. והנה בעצמי הבאתי שם דברי הרמב"ם ספ"ו מה"ס ע"ש בד"ה הנה.

אבל יפה כתב כת"ר שיש שם חסרון בדברי. ואולי לא הועתקו פראוי וכוננתי שם פי באמת יש חילוק בין סופה לבוי סופה.

פי אף אי נימא דמהני תנאי בסופה כמ"ש בחיבורי שם. היינו רק שיוכלו ליהנות מהם בשעה שלא ישובו בה ויצאו לסופה אחרת.

ע"ש בחיבורי. אבל בשעה שיושב בה בחג א"א להפקיע קדושתה.

אָבֵל בְּנוֹי סוֹפָה מוֹעִיל הַתְּנָאי לְהַתִּיר לְהַסְתַּמֵּק מֵהֶם אִף בְּשַׁעַה שְׁתְּלוּיִים בְּסוֹפָה מִשׁוּם
שְׂלֵא חָלָה עֲלֵיהֶם קִדְוָשָׁה כָּלֵל. וְכַלְשׁוֹן הַש"ס בְּבִיזָה (דָּף ל') וּבְרַמְב"ם סוֹף ה' סוֹפָה.
וְלִזְה צָרִיךְ שְׂאִימֵר שְׂאִינוּ בּוֹדֵל כָּל בֵּיה"ש כְּדֵי שְׂלֵא תַחוּל עֲלֵיהֶם קִדְוָשֶׁת סוֹפָה אִף רַגַע
אַחַת. וְכֵן דִּקְדֹק הַרְמַב"ם בְּלִשׁוֹנוֹ שָׁם.

שְׁהָרִי לֹא הִקְצָה אוֹתָם וְלֹא חָלָה עֲלֵיהֶם קִדְוָשֶׁת הַסוֹפָה וְלֹא נִחְשְׁבוּ כְּמוֹתָהּ. וְהִנֵּה הַרְמַב"ם
כָּתַב שָׁם בְּהַלְכָה ט"ו דִּין דְּעוֹשִׂים סוֹפָה בַּחֲה"מ.

וְדִין שְׁעֲצֵי סוֹפָה אֲסוּרִים כָּל שְׂמוּנָה. וְדִין אִסּוּר נוֹיֵי סוֹפָה כָּתַב בַּה"ט"ז.

וְקוֹשֶׁה דְּמָה שְׂיִיכוֹת זל"ז. וְהוּ"ל לְכַתּוּב דִּין דְּעוֹשִׂין סוֹפָה בַּחֲה"מ בְּהַלְכָה בַּפ"ע.

וְדִין סוֹפָה וְנוֹיֵי סוֹפָה בְּהַלְכָה בַּפ"ע. אַכֵּן עַפְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׁם יֵשׁ לִישׁב זֶה.

שְׁהָרַמְב"ם רַמַּז בְּזֶה דְּכִינּוֹן שְׁעוֹשִׂים סוֹפָה בַּחֲה"מ. מְוַכְרַח שְׂמוֹתָר לְצֵאת מִסוֹפָה לְסוֹפָה
וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׁם.

וּמִמִּילָא גִדַּע שְׂאִיסוּר הַהֲנָאָה בְּעֲצֵי סוֹפָה תְּלוּי רַק אִם רְצוֹנוֹ לִישׁב בְּסוֹפָה שָׁם כָּל ז'. כִּי
אִם דְּעָתוֹ לִישׁב בָּהּ רַק יוֹם אֶחָד.

מִוֹתָר לִיקְהוֹת מִמְּנָה שְׂאָר הַיָּמִים. וְלֹא הִזְכִּיר בְּפִירוּשׁ דִּין זֶה.

לְפִי שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְהִבִּיא דִּין שְׂאִינוּ מְפֹרֵשׁ בַּש"ס. וּבַש"ס לֹא נִזְכַּר זֶה רַק הָא דְאִם הַתְּנָה
דְּקֵאֵי אֵלֶיבָא דַר"א עַל סוֹפָה דְּעֵלְמָא.

וְלִזְה לֹא הִזְכִּיר ג"כ דִּין תְּנָאי גַּבֵּי סוֹפָה דְּעֵלְמָא מִשׁוּם דְּזֶה הוּי רַק אֵלֶיבָא דַר"א. וְע'
בַּכ"מ פ"ב מַה' יו"ט שְׁכַתְּב דְּבַמְוַקְצָה לֹא מְהַנִּי תְּנָאי וְאִכְמ"ל בְּזֶה.

וּבְזֶה יֵשׁ לִישׁב מ"ש הַרִי"ף בְּבִיזָה קוֹשְׁיוֹת הַש"ס מִי מְהַנִּי בְּהוּ תְּנָאָה וְגַם הַקּוֹשְׁיָא דְּנוֹיֵי
סוֹפָה וְתִירָץ הַש"ס מִשׁוּם שְׁהַתְּנָה שְׂאִינוּ בּוֹדֵל כָּל בֵּיה"ש וְלֹא חָל עֲלֵיהֶם קִדְוָשֶׁת סוֹפָה
וְלֹא הִזְכִּיר תִּירוּץ הַש"ס עַל הַקּוֹשְׁיָא הַרְאִשׁוֹנָה.

וּלְפַמ"ש י"ל דַּס"ל לְהַרִי"ף דְּכִינּוֹן דְּמִשְׁנֵי שְׂיִכוֹל לְהַתְּנוֹת שְׂדַעְתּוֹ לְהַסְתַּמֵּק מִנוֹיֵי סוֹפָה.
א"כ ה"ה בְּעֲצֵי סוֹפָה יְכוּל לְהַתְּנוֹת וּלְגַלוֹת דְּעָתוֹ שְׂרוּצָה לִישׁב בְּסוֹפָה זֶה רַק יוֹם אוֹ
יוֹמִים וְאִזּוּ יוֹכֵל לִיקְהוֹת מְעַצֵּי הַסוֹפָה אַחַר שְׂיָצָא מִסוֹפָה זֶה לְסוֹפָה אַחֶרֶת וּדְלִפְיֵינוּ מְקַרָא
שְׂעֲצֵי סוֹפָה אֲסוּרִים כָּל ז'.

הִינּוּ דְלֹא נִימָא שְׂאֲסוּרִים בְּהַנָּאָה לְעוֹלָם כְּמוֹ תַשְׁמִישֵׁי קִדְוָשָׁה כִּינּוֹן דְּכַתִּיב לַד'. לִזְה גְּלִי
קְרָא שְׂאֲסוּר רַק ז' יָמֵי יִשְׁיבְתוּ בְּסוֹפָה.

וְדַמִּי לְאַתְרוּג דְּאִיתָא שָׁם שְׂמוֹתָר לְמַחַר לְפִי שְׁהַפְסִיקָה הַלְלִילָה וְנִגְמְרָה מְצַנֵּת הַיּוֹם הַהוּא.
וְאִף שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק דְּבִאֲתְרוּג אִין מְצַנֵּתוֹ כָּל הַיּוֹם.

מ"מ מְסַתְּבַר כַּמִּש"ל: וְהִנֵּה קוֹשֶׁה דַּל"ל קְרָא לְמַעַט סוֹפָה גְּזוּלָה תְּקִיפּוּק לִיהַ דְּכִינּוֹן דְּאִמֵּר
קְרָא שְׂעֲצֵי סוֹפָה אֲסוּרִים. א"כ ע"כ אִיגְרִי שְׁהִיא שְׁלוֹ.

דְּבַגְזוּלָה הָא אִין אֲדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ. וְרַק בְּשִׂאוּלָה י"ל דְּכִינּוֹן שְׁהַשְׂאִיל לוֹ סוֹפָתוֹ
לְסוֹפַת מְצַנָּה.

הרי נתרצה שתיאסר בהנאה לימי הקג. אבל בגזולה לא שיניף זה.

ואין לומר דאפשר שבעל הסנפה ישב בסנפיתו. ונאסרו עצי הסנפה בהנאה.

ובא חבירו וישב ג"כ בסנפה זו בגזולה. דבזה לא מיקרי גזולה דקרקע אינה נגזלת ולא משפחת לה רק בעצים גזולים וקרא משמע דלא הניא סנפה פשרה רק פשאפשר שיהי לד' היינו שתחול עליה קדושת סנפה לאסור בהנאה.

ועדיין י"ל דאפשר שישב בעל הסנפה בה יום ראשון ונאסרו העצים עיי"ז לכל ימי הקג. ובא אחר וגזל עצי הסנפה ועשה הסנפה במקום אחר וישב בה והעצים פבר אסורים.

ולזה שפיר בעי קרא לאסור גזולה אף בכה"ג שהעצים פבר נאסרו בלא"ה, אכן אי נימא שהעצים אסורים רק ביום שישב בה וכמש"ל. א"כ לא משפחת לה בכה"ג דכיון שלא ישב בה רק יום אחד לא נאסרו העצים רק לאותו יום ולא הוי קרי לה סנפה גזולה.

כי לא יהי בה קדושת סנפה כי אינו אוסר דבר שאינו שלו. וקרא קאמר שצריך שיהא בה קדושת סנפה.

ולזה השמיט הרי"ף דין סנפה גזולה. ויש מקום לסתור ולבנות בזה.

אף באשר אמרתי זה בשבתא דריגלא לפלפולא בעלמא. לזה אקצר.

ואגב אנפיר כי מ"ש בחיבורי שם דלר"א אפשר שיצא מסנפה לסנפה אם שניהם שלו נכתב לפום רהיטא. כי מפורש בסנפה (דף כ"ז) דלר"א אסור אף בכה"ג: סימן כ.

פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה חיים ראובן נ"י הרב דק' שניידאווא. ע"ד שהביא בשם שו"ת רמ"צ שהקשה למה טמאו השמנים שבהיכל בשבת (דכ"א) הא עזרה הניא ר"ה וספק טומאה בר"ה טהור ואף בהיכל נכנסו אז הרבה נכרים והיה ר"ה נכתב כת"ר לתרץ דרק במגע הוי ספק בר"ה.

אבל במשא על גופו לא מיקרי ר"ה. וכדאיתא בפ"ד דטהרות מ"ו ובמפרשים שם וא"כ אפשר שנשאו השמן על גופם.

ועפ"ז רוצה לתרץ דברי הרמב"ם שכתב שאם קנא לאשתו משני בועלים ונסתרה עמם שותה. והקשו המפרשים דהא הווי תלתא והוי ספק בר"ה.

ולפי הנ"ל י"ל דזנות מיקרי דבר שבגופם ודינו כרה"י: הנה שו"ת רמ"צ אינו נמצא אצלי. ולכאורה לק"מ דהא משמע מלשון הש"ס שהיתה טומאה נדאית ולא משום ספק.

והא דקאמר שמצא פה שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג דמשמע שאם לא היה חתום היו חוששין שמא נטמא י"ל שראו שחפשו בכל המקומות ונגעו בכל הנמצא שם. ולזה אף אם היה ספק מגע היו מטמאים אף שהוא ר"ה דכיון שטמאו את רוב הדברים הנמצאים שם א"כ יש לילך בטר רובא.

ונה טמא אף בר"ה פדתנו פ"ה דטהרות מ"ז ולזה הוצרכו שיהא חתום בחותמו של כה"ג. ומ"ש כת"ר לחוש שמא נשאו השמן.

לא הועיל בזה דמ"מ הני ספק בר"ה דהא זה גופא הני ספק אם נשאו וכ"כ הר"ש פ"ו דטקרות מ"ב מהתוספתא שאם נשא טומאה וספק אם הכניס ידו לתוך הכלי שהטומאה שם הני ספק בר"ה ע"ש. ועוד דמשמע שהיו שם הרבה שמנים דאיתא בש"ס שם כל השמנים שבהיכל.

ורחוק לומר שנשאו כל השמנים שבהיכל ואח"כ התזירו. דבשלקמא על מגע י"ל שחיפשו אולי טמון שם פסח וזהב.

או שלקחו מהם לאכילה וסיכה. ובגוף הקושיא הנ"ל נראה לומר עפמ"ש התו' בע"ז (דף ע' ע"ב) דפולמוס שפא לעיר ודאי נגעו בכל אוכלים ומשקים ע"ש.

והקא הרי נכנס פולמוס לביהמ"ק ולזה אמרינן שפונדאי נגעו וע' חגיגה (דף כ"ו ע"א). ועו"ל דהא הרגו אז הרבה פהנים בביהמ"ק ונטמאו כל הנמצא שם בטומאת אהל.

ורק פה החתום נשאר בטקרתו לפי שהיה בצמיד פתיל. והזכירו שהיה חתום בחותמו של כה"ג דבלא"ה יש לחוש שסתמו את הפה אחר שפבר נטמא.

באשר הנכרים ודאי פתחו כל הכלים שנמצאו שם וכמש"ל. וע' פ"ה דטקרות מ"ז ובגדה (דף ד' ע"א) ותו' שם.

אף לשון טמא כל השמנים משמע שטימאו בידים. דאי משום אהל הול"ל נטמאו ומ"ש כת"ר דסוטה הני ג"כ רה"י.

הוא תמוה דהא איתא בסוטה (דף כ"ח) ונזיר (דף נ"ז) דכל עיקרדין דתלתא הני ר"ה ילפינן מסוטה. ואי נימא דבסוטה הני דבר שעל גופם א"כ הני רה"י אף כשיהיו שם אף אנשים ולא שייך ללמוד משם.

וע' תו' בסוטה שם וריש גדה ואכמ"ל בזה. סימן כג.

הרמב"ם פסק בפ"ו מה' ק"פ שאין שוחטין הפסח על טמא שרץ. ואם טבל שוחטין עליו. ועל טבול יום של טמא מת אין שוחטין. ואם נטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה שוחטין עליו פשהוא טבול יום.

ותמה הראב"ד דהא לא מצינו בש"ס חילוק בין טבול יום דשרץ לטבו"י דטמא מת. והמ"מ הסכים שם עם הראב"ד.

וביותר קשה דבפסחים (דף צ' ע"ב וצ"ד ע"א) ילפינן דאין שוחטין על ט"ש מהא דאין שוחטין על טמא מת בשביעי שלו. וא"כ מנ"ל לחלק בטבו"י דהא הרמב"ם בעצמו כתב שם דלהכי אין שוחטין על טבו"י דט"מ מקרא דא"ש על ט"מ בשביעי שלו.

וגם על מ"ש הרמב"ם דבטומאה שאין הנזיר מגלח עליה שוחטין עליו תמה הראב"ד מנ"ל זה. ומש"ש בכ"מ שהיא סברת עצמו קשה.

פי' ידוע שדרך הרמב"ם לכתוב בסברת עצמו. יראה לי.

וגם דמ"מ תמוה מנ"ל לחדש דבר כזה. והנה המפרשים הוכיחו מסופה (דף כ"ה) דילפינן מהא שננטמאו במת מצוה דהעוסק במצוה פטור מן המצוה.

וילדעת הרָאב"ד לאו ילפוטא היא דְהָא אָפְשָׁר לוֹ לְטַבּוּל וְלַעֲשׂוֹת פֶּסַח. וּבְאַמַּת אוֹסִיף מֵיָא אוֹסִיף קַמְחָא דִּיקְשָׁה גַם עַל הַש"ס בְּזָה.

וְנִרְאָה דְעַל הַש"ס ל"ק דְנָהִי שְׂיִכּוּל לְטַבּוּל וְלַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח מ"מ פֶּל זְמַן שְׂלֵא טָבֵל הוּא פֶּטוּר מִפֶּסַח. וְהָרִי פְמָה סִיבּוֹת יוֹכְלוּ לְהַזְדַּמֵּן שְׂלֵא יוֹכֵל לְטַבּוּל בַּע"פ.

וְלָזָה מִיִּתֵי הַש"ס מְזָה שְׁעוֹסְק בְּמַצָּנָה פֶּטוּר מִן הַמַּצָּנָה. וּלפ"ז אֵין רֵאִי מְכָאן לְהֵרֵמֵב" וְהֵנִרְאָה בְּזָה דְהֵנָּה פֶּל שְׂנַקְרָא טָמֵא מֵת הָרִי הוּא בְּכָלֵל מ"ש בְּתוֹרָה שְׂטָמָא לְנַפְשׁ גְּדוּחָה לְפֶסַח שְׁנִי.

וּמַצִּינּוּ שְׂטִבוּ"י דַּט"מ נִקְרָא טָמֵא פְדֵאִיתָא בְּנִזְוִיר (דָּף מ"ה) וּמְכּוֹת (דָּף ח') מְקָרָא דְטָמֵא יְהִיָּה לְרַבּוֹת טִבוּ"י. וְשֵׁם אֵינִירִי קָרָא בְּטָמֵא מֵת.

וּפ' תוֹס' זְבָחִים (דָּף י"ז ע"א) שְׁהֶאֱרִיכוּ בְּזָה דַּטִּבוּ"י מִיִּקְרִי טָמֵא. וְשֵׁם הַקָּשׁוּ מְדַכְתֵּב וְרַחֵץ בְּמֵים וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב אֶלְמָא דַּטִּבוּ"י דְשָׂרְץ הָוִי ג"כ טָמֵא.

וּתְמַהֲנִי דְבְשָׂרְץ לֹא פְתִיב פֶּן בַּפ' אֶמּוֹר כ"ב רַק פְּתִיב וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְאַח"כּ פְּתִיב כ"א רַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמֵים וּבָא הַשְּׂמֶשׁ וְטָהַר. וְאוּלַי פְּוֹנְנָתָם לַמ"ש בַּפ' שְׂמִינִי גְבִי טוֹמְאָת מְגַע וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב ע"ש (וְרַש"י פִּירֵשׁ שֵׁם דְקָאִי גַם עַל טָמֵא מֵת וְהוּא תְמוּהָ דְהָא קָאִי שֵׁם רַק עַל טָמֵא שָׂרְץ.

וְכֵן אִיתָא בְּתו' שֵׁם] וַעֲכ"פ מְבִנְיָאָר מְזָה דַּטִּבוּ"י דַּט"מ מִיִּקְרִי טָמֵא וְאֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֵת הַפֶּסַח. וְהֵנָּה בְּמְכּוֹת (דָּף ח' ע"א) אִיתָא וְאַשְׁרֵי יְבֹא אֵת רַעְהוּ בִיעַר הִינְנוּ הִיכָא דְאִי בְעֵי עֵייל אִי בְעֵי לֹא עֵייל פֶּרֶט לְמַצָּנָה.

וּמִקְשָׁה דַּא"כ הָא דְכְתִיב אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא וְגו' נִימָא נְמִי דְאֵינִירִי בְּטוֹמְאָת רְשׁוּת. אֲבָל בְּמֵת מַצָּנָה פֶּטוּר עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ.

וּמִשְׁנֵי דְמַרְבָּה טוֹמְאָת מַצָּנָה מְטָמֵא יְהִיָּה. וּמִקְשָׁה דְהָא אֶצְטְרִיף לַטִּבוּ"י וּמִשְׁנֵי דְיִלְיָף לָהּ מַעוֹד טוֹמְאָתוֹ בּוּ.

וְאַף דְיִלְיָף שֵׁם, מְזָה לְמַחְנוֹסֵר פְּיִפּוּרִים. נִרְאָה דְמַחְנו"כ יְלִיף מְטוֹמְאָתוֹ בּוּ לְחוּד.

וְהַתּו' הַקָּשׁוּ שֵׁם דַּא"כ ל"ל אֲשֶׁר וְתִירְצוּ דְאוֹרְחָא דְקָרָא הוּא. וְהוּא נִפְלֵא דְהָא בְּזְבָחִים (דָּף י"ח וּמ') אִיכָא פְּלוּגְתָא אִי דְרַשִּׁינּוּ אֲשֶׁר.

וְנִרְאָה בְּיָשׁוּב גְּוִשְׂתָם דְאֶצְטְרִיף קָרָא שְׂמוֹתָר לִיטְמָא לְמֵת אַף שְׂאִינּוּ מֵת מַצָּנָה וְשְׂאִינּוּ מְחֻיָּיב לִיטְהַר. וְלִכְאוּרָה י"ל דְלִמְאֵן דְדִרִישׁ אֲשֶׁר מַרְבָּה טָמֵא מֵת מַצָּנָה מְקָרָא דְטָמֵא יְהִיָּה.

וּמַעוֹד טוֹמְאָתוֹ מַרְבָּה. מַחְנו"כ.

דְהֵנָּה הַתּו' הַקָּשׁוּ בְּזְבָחִים (דָּף י"ז) דְהוּ"ל לְרַבּוֹת מַחְנו"כ שְׂמַחְנוֹסֵר מַעֲשָׂה קוֹדֵם טִבוּ"י ע"ש. וְלַעֲנַ"ד י"ל פְּדֵאֵמֵר הַש"ס בִּיבְמוֹת (ד"ע) גְבִי תוֹשֵׁב וְשָׂכִיר שְׂפָא זָה וְלִימַד ע"ז.

אֲבָל ז"א דְהָא מְסִיק הַש"ס שֵׁם דְמַרְבָּה טָמֵא בְּמֵת מַצָּנָה מַעוֹד ע"ש. וְגַם דְהָא קוֹזִינּוּ דְמַחְנו"כ קִיל מְטִבוּ"י לְעַנְיָן בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְלִשְׁחִיטַת פֶּסַח וְנִלְע"ד דְבְעֵי קָרָא לֹמֵר שְׂאִינּוּ חוֹב לִיטְהַר מְטוֹמְאָתוֹ.

רק רשות בידו. או דהא גופא קמ"ל שמונתר ליטמא אף שאין בזה מצנה.

ולפ"ז קשה למאן דדריש אשר מנ"ל מחו"כ פיון דדרש עוד לרבוני טמא למת מצנה. ונראה דהנה איתא בסנהדרין (דף ק"ב) גבי עיר הנדחת דריה"ג ס"ל שאסור לעשותה אף גנות ופרדסים דהא דכתיב לא תבנה עוד לגמרי משמע שלא יהא שם שום ישוב.

ור"ע ס"ל שמונתר לעשותה גנות ופרדסים דלא תבנה עוד היינו רק כמו שהיתה. ולפי"ז נראה דה"ה ה"א דכתיב עוד טומאתו בו לר"ע משמעותו שהטומאה עודנה בו כמו שהיתה מעיקרא.

ונה לא שייך במחו"כ דהא מחו"כ מותר בתרומה ושוחטין עליו הפסח ואינו טמא כדמעיקרא. ולזה צריך לדרוש שזה לרבות טמא למת מצנה דהוי טמא גמור.

וא"כ מרבה מטמא יהיה מחו"כ שמונתר מעשה. והא דמרבינו מחו"כ מעוד טומאתו בו צ"ל דהיינו לריה"ג דס"ל בעה"נ דעוד משמעותו אף במקצת ממנו.

ולטמא במת מצנה ל"צ קרא דס"ל דלא דרשינו אשר: והנה הרמב"ם פסק בפ"ג ה"ט מה' ביאת מקדש שמונתר פפורים אם נכנס לעזרת ישראל אינו לוקה והראב"ד תמה עליו דהא מפורש בתוספתא ובמנחות (דף כ"ז) שענוש פרת.

ושם הי"ד כתב שטבו"י של מת ענוש פרת על ביאת מקדש. אבל אם נטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה אינו ענוש פרת.

ותמה שם הראב"ד ג"כ וע"ש בכ"מ מה שנדחק בכ"ז ובפ"ו מהק"פ פסק ששוחטין פסח על מחו"כ. ועפמש"ל מןושב הפל בס"ד.

דהנה בנזיר (דף מ"ה) וזבחים (דף י"ז) איתא שיש פלוגתא אם מחו"כ דזב פזב דמי. ונראה דפלוגתיהו הוא אם דרשינו עוד טומאתו בו לרבות מחו"כ ומוכח דהוי פזב.

או דמרבה טמא למת מצנה ומחו"כ לא הוי פזב. והנה הרמב"ם פסק בפ"ד מה' ע"ז דעה"נ נעשית גנות ופרדסים וס"ל כר"ע דעוד משמעותו כדמעיקרא ממש וכמש"ל.

ולפ"ז לא מצי למידרש עוד טומאתו על מחו"כ רק על טמא במת מצנה. ולטעמיה אזיל שפסק בפ"ב מה' ציצית דבגד בעל חמש כנפות חייב בציצית ואיתא בזבחים (דף י"ח) דמרבה לה מאשר תכסה ע"ש.

וא"כ לא נתרבה מחו"כ שיקרא טמא לענין ביאת מקדש שיהי' חייב פרת. ורק טבו"י נתרבה מטמא יהיה.

ולזה פסק הרמב"ם שמחו"כ פטור על ביאת מקדש. וגם פסק דטבו"י אינו חייב רק על טומאה שהנזיר מגלח.

וכדקיי"ל בנזיר (דף נ"ז) שאינו חייב בבהמ"ק רק על טומאה שהנזיר מגלח. ולזה פסק ג"כ גבי פסח דעל טבו"י דמת אין שוחטין משום שנקרא בתורה טמא לנפש ואיתרבי מטמא יהיה שדינו כטמא גמור לענין ביאת מקדש.

וממילא דה"ה לענין קרבן. ולזה כתב שזה רק בטומאה שהנזיר מגלח והיינו משום דגם בביאת מקדש לא איתרבו רק בטומאה שהנזיר מגלח וכמש"ל.

ובזה מיושב מה שהרמב"ם בפ"ג מהב"מ כתב דלזה מחו"כ אסור ליפגס למקדש מדכתיב וטהרה מפלל שהיא טמאה. וקשה למה לא מייתי דרשא דעוד טומאתו דמרבא מינה הש"ס בנזיר (נ"ח מ"ה) ומפות (נ"ח ח') מחו"כ לאיסור ביאת מקדש.

אבל לפמש"ל א"ש דהרמב"ם דפסק בעה"נ כר"ע שצנעשית גנות ופרדסים. לא ס"ל דרש זה.

ולזה פסק דמחו"כ לאו פנב דמי. ופטור מפרת על ביאת מקדש: סימן כד פבוד הרבנים הג' וכו' מו"ה חיים נ"י ומו"ה נחום נ"י מו"צ דק' סלאוויטא ע"ד אשר בעירם נפטר הש"צ זה איזה שנים.

ובאשר אההגדול שבבניו הנה עדיין בחור לזה לקחו למו ש"צ אחר. ועתה יצא הש"צ לעיר אחרת.

וחפץ בנו של הש"צ הקודם להיות ש"צ על חזקת אביו ורוב מנין ממתפללי ביהכ"נ נתנו לו פתב. ורוב מנין נתנו פתב לש"צ אחר.

באמרם כי באשר אחרי מות אביו נתמנה ש"צ אחר בטלה זכות חזקתו ובקשו להודיעם דעתי בזה ע"פ ד"ת. ואף כי אני טרוד וחלוש פעת.

אף באשר נצרך למעשה תיכף אצלתי עת להשיכם בקוצר. והנה לא כתבו כח"ר מדוע לא יתפצו בבו הש"צ הקודם.

ואיזה מגרעות נתנו בו הצד שפגגו. ולזה אני דן באופן אשר שניהם שוים ביראת ד'.

כי זהו עיקר במדות הש"צ שיהי' ירא שמים וידע לפני מי הוא עומד בעת תפלתו. ולא יעשה את הביהכ"נ ח"ו כבית תיאטרון להשמיע קולו בשיר בבית ד' ולבו כל עמו.

ובחזנים פאלה אין שיהי' דין חזקה. דמה שיהי' חזקה בדבר עבירה.

ואולי הנה אביו ירא ד' והוא אינו ממלא מקום אביו בזה. ונהו העיקר כדאי בהוריות (נ"ח י' ע"ב) וברמב"ם פ"א מה' מלכים.

ולזה אני דן באופן אשר שניהם יראי ד': הנה דין ירושה במינוי על הציבור הוא מפורש בספרא וספרי ובכל הפוסקים אף דלענין רבנות יש חולקים משום דבמינוי הבא מפה התורה אין שיהי' ירושה ע' מג"א ס"ס נ"ג.

אבל בשארי מינויים אין חולק. ובתשובת הרשב"א סימן ש' כתב לענין ש"צ שאם (אין) הבן ראוי לקב.

אף שיש אחר טוב ממנו. שורת הדין שיהא הוא קודם לכל אדם.

כי לפי מה שאני רואה ממנהג אותם המקומות הבנים מתמנים מדעת הציבור חזנים תחת האבות. וגם זה הנה אביו ואבי אביו חזנים.

וכלל גדול אמרו ז"ל בכל עניני המינויין שאם הנה הבן ראוי הוא קודם לכל אדם. ואפילו כה"ג אם הנה בנו ראוי אע"פ שיש אחרים פמוהו או גדולים ממנו הבן קודם שצאמר והפנה המש"ח תחתיו מבניו עכ"ל.

והובא במג"א ס"ס נ"ג. וקשה טובא למה תלי לה הרשב"א במנהגא הלא דין מפורש הוא בספרא פ' צו וספרי פ' שופטים שפנו קודם לכל המינויים.

ומצאתי שהרגיש בזה הח"ס הא"ח סי' י"ב וכתב דס"ל להרשב"א דבמינויים הפאים מתמת תורה וקדושה אין שייך דין זה רק שנהגו לדמות ש"צ לכה"ג שפנו קודם. ולפ"ז אצלנו שלא מצינו מנהג בזה י"ל שאין הבן קודם אבל דבריו תמוהים דהא מסיק הרשב"א שכלל גדול אמרו בכל המינויים שפנו קודם משמע מזה שש"צ הוי בכלל כל המינויים ובחבורי ח"ד סי' פ"ב הארכתי בע"ה לבאר שהעיקר דאף ברבנות שייך דין [ברושה] ובאמת דברי הרשב"א נראים דסותרים זא"ז.

שהתחיל מצד המנהג וסיים מצד הדין. וגם מ"ש אפילו כה"ג אין לו ביאור דמאי אפילו: והנראה בזה דהנה לא מצינו בש"ס שיהא אחד ממנה לש"צ בקביעות.

ורק מורידין בכל עת לפני התיבה את הראוי לכף. ומה שגזפר בש"ס חזן היינו שמש וכפירש"י בסופה (ד' מ"ב ע"ב) וסוטה (דף מ' ע"ב) ומפות (דף כ"ג ע"א) וע' רש"י שבת (דף י"א ע"א) שחזן הפנסת היה מקריא את הקרואים לס"ת וע' יומא (דף כ"ד) והחזנין מפשיטין בגדיהם שפירש"י שמשין וע' ערוף ערוף חזן.

ושליח ציבור פירש"י בחולין (דף כ"ד ע"ב) הממנה לכל צרכיהם לתקוע שופר ולנדות ולמנות פרנס וכ"מ בש"ס שם דקתני נתמלא זקנו ראוי להיות ש"צ ולירד לפני התיבה אלמא דש"צ אינו היורד לפני התיבה.

ובתו' שם הקשו הא איתא במגילה (דף כ"ד) קטן קורא בתורה ואינו יורד לפני התיבה ולא נושא את פפיו. משמע פשהביא ב' שערות יורד לפני התיבה ומירצו דליעשות ש"צ קבוע או להתפלל בתעניות ומעמדות אינו נעשה עד שיתמלא זקנו כדאמרנו בתענית (דף ט"ו) שאין מורידין רק זמן ורגיל.

ונראה לכאורה מדבריהם שפירש"י דש"צ שפ"ש"ס הוי לירד לפני התיבה. ורש"י גריס ולירד בני"ו אבל ז"א דהא מוכח מלשון הכרייתא דלאו היינו הך וכמש"ל ונראה שדעתם כמ"ש הרשב"א בחידושו בחולין שם דחדא מילתא היא שליח ציבור לירד לפני התיבה.

וכ"נ בתו' במגילה (דף כ"ד ע"א) שפתבו דש"צ דבחולין היינו לעבור לפני התיבה ובתוספתא פ"ק דתענית הגירסא ראוי להיות ש"צ לירד לפני התיבה בלא ני"ו והיינו פהתוס' והרשב"א.

ומוכח מזה דאירי בש"צ קבוע. דאלת"ה הול"ל סתמא ראוי לירד לפני התיבה ובירושלמי ספ"ג דסופה ליכא באמת הא דראוי להיות ש"צ.

רק שאינו יורד לפני התיבה עד שיתמלא זקנו. אבל עדיין קשה דאי ש"צ היינו מי שנתקבל בקביעות לירד לפני התיבה א"כ סגי למימר ראוי להיות ש"צ.

וממילא נדע דהיינו לירד לפני התיבה. וכן קשה בר"ה (דף ל"ד ע"ב) דאיתא למה ש"צ יורד לפני התיבה.

הו"ל להקשות למה ממנים ש"צ או למה יורדים לפני התיבה. ולפירש"י בחולין שם קשה ג"כ מהא דר"ה (דף ל"ד) דמבואר שהש"צ יורד לפני התיבה.

וכן איתא בפרכות (דף ל"ד ע"ב) שאם הנה ש"צ וטעה סימן רע לשולחיו משמע שהנה מנהגם לקרוא להיורד לפני התיבה ש"צ. ומזה יש להקשות גם על הרשב"א והתו' דס"ל דש"צ הני קבוע דא"כ למה נקיט בפרכות (דף ל"ד) ש"צ.

הול"ל יורד לפני התיבה. אף י"ל שאם אינו קבוע לא הני סימן רע לשולחיו פי יש לתלות הדבר בשביל שאינו בקי ורגיל.

אבל הקבוע שהוא בקי ורגיל אינו עלול לטעות. אף עדיין קשה מהא דעירובין (דף צ"ב ע"ב) דאיתא שם ציבור בגדולה וש"צ בקטנה יוצאין ידי חובתן.

מבואר שהיורד לפני התיבה נקרא ש"צ. אכן גם על התו' ורשב"א קשה למה נקיט ש"צ דהני קבוע.

הא ה"ה אם אינו קבוע. וצ"ל דקמ"ל דלא נימא שאם הוא קבוע הציבור נגרר אחריו. ועו"ל דגם להתו' ורשב"א אף מי שאינו קבוע נקרא ש"צ. דהא עכ"פ הוא שליח של הציבור.

רק דבחולין פירש"י דאיירי בקבוע. אבל עדיין קשה לשון הש"ס בר"ה (דף ל"ד) וכנ"ל: והנראה דגם התוס' ורשב"א מודו שהש"צ הנה בימיהם ממונה על כמה דברים בביהכ"נ.

וכדאיתא בסוטה (דף ל"ט ע"ב) אין הש"צ רשאי להפשיט את התיבה בציבור מבואר שנה הנה מוטל על הש"צ. והנה מנהגם שהוא הנה יורד לפני התיבה כדי שלא יצטרך לחפש בכל עת מי שיירד לפני התיבה.

והיינו דאמרנו בחולין שראוי להיות ש"צ לירד לפני התיבה. דבש"צ לחונדא לא סגי דהו"א דראוי להיות ש"צ לשאר דברים.

אבל לא לירד לפני התיבה. וזה קרוב לפירש"י.

וכן פירש"י בסוטה (דף מ' ע"ב) דחזן הפנסת הנה מפשיט את התיבה. מבואר דס"ל דחזן וש"צ הפל אחד ודלא כהרשב"א בחולין (דף כ"ד) שכתב שהם שני ענינים [והתו' בחולין י"ל דגרסי וליירד לפני התיבה בנ"ו].

ופירשו דקאי על מעניות ומעמדות. ויש לדחות.

וע' לשון התו' בזה בסופה (דף מ"ב ע"ב) ונאקצר. ומינושב לשון הש"ס בר"ה (דף ל"ד) למה הש"צ יורד לה"ת.

דלא מצי למימר למה ממני ש"צ לפי דש"צ הנה עיקר מינויו לענינים אחרים. והא דלא קאמר למה יורדים לפני התיבה י"ל דזה שפיר ידע ר"ג שי"ל שיורדים לפני התיבה כדי להוציא את שאינו בקי.

רק ר"ג הקשה למה יורדים בקביעות לה"ת. דהו"ל לירד רק פשנמצא בביהכ"נ מי שאינו בקי.

ולזה קאמר למה ש"צ יורד לפני התיבה דהיינו בקביעות. והשיבו לו להוציא את שאינו בקי.

וְזֶה חֶסֶד מוֹבֵן דְּהָא אֶפְשָׁר שְׂאִין שָׁם מִי שְׂאִינוּ בְּקִי וְהֵיךְ לָנוּ לְהַצְרִיךְ לְבַדּוֹק אִם יֵשׁ שָׁם אִישׁ כְּזֶה. אֲבָל לִפְנֵי א"ש א"ש שֶׁהַפְּנוּנָה כְּדַאִתָּא בַר"ה (דָּף כ"ט ע"א) דַּש"צ דַּעֲתוּ אַפּוֹלְי עֲלָמָא לְהוֹצִיא אֶף אוֹתָם שְׂאִינָם בְּבִיחָא כ"נ וְהֵיכְנוּ כְּדַאֲמַרְיָנָן שָׁם (דָּף ל"ה) שְׂמוּצִיא אֶף עִם שְׂבִשְׂדוֹת [נִי"ל דְּהֵיכְנוּ רַק ש"צ הַקְּבוּעַ שְׂיֻדְעַ לְכַוֵּן זֶה.

אֲבָל מִי שְׂאִינוּ קְבוּעַ אִינוּ יוֹדְעַ זֹאת. אֲבָל ז"א דַּא"כ מִי שְׂאִינוּ קְבוּעַ צְרִיךְ לְבַדּוֹק אִם יֵשׁ שָׁם מִי שְׂאִינוּ בְּקִי.

וְנִרְאֶה דְקָאֵי עַל כָּל הַיּוֹרְדִים לַה"ת. וְבַר"ה (דכ"ט) קָאֵי עַל תְּקִיעוֹת.

וְנִקְיֵט שָׁם ש"צ רַק לְאֶפּוֹקֵי יָחִיד שְׂתוֹקַע לְעַצְמוֹ. אוֹ שְׂתוֹקַע בְּפִירוּשׁ בְּשִׁבְלֵי חֲבִירוֹ ע"ש [בְּסַנְגִּיא] וְמַר"ה (ד' כ"ח) יל"ד שֶׁהַש"צ הֵיךְ תוֹקַע בְּשׁוֹפָר ג"כּוֹכְפִירֵשׁ"י בְּחֻלְיָן (דָּף כ"ד).

וְהַתּוֹ' וְנִשְׁבָּ"א חוֹלְקִים עָלָיו רַק בַּמ"ש שְׂהֵיךְ מַלְקָה וּמַנְדָּה בְּשִׁבְלֵי שְׂזָה נִקְרָא חֲזוֹן וְכַמְש"כ הַתּוֹ' בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ד) וְכַדַּאִתָּא בְּמַפּוֹת (דָּף כ"ג) וּבְתַעֲנִית (דָּף כ"ד ע"א) אִתָּא רַב אִיקְלַע לְהַהוּא אַתְרָא גִזְרַת תַּעֲנִיתָא נְחִית קַמֵּיהּ שְׁלִיחָא דְצִיבּוּרָא וּפִירֵשׁ"י נְחִית קַמֵּיהּ שְׂיֻרְד לְפָנֵי הַתִּיבָה וְקָשָׁה לָמָּה לוֹ תוֹ לְמִימַר שְׁלִיחָא דְצִיבּוּרָא.

וְכַעֲיִן דַּאִתָּא בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ג ע"ב) הַהוּא דְנְחִית קַמֵּיהּ דְרַבָּה וְקַמֵּיהּ דַּר"ח ע"ש. אֲבָל הַפְּנוּנָה לְפָרֵשׁ שְׂהֵיךְ ש"צ קְבוּעַ וְאוֹלֵי קַמ"ל לְפִי שְׂהֵיךְ בְּיוֹם תַּעֲנִית וְצְרִיךְ רְגִיל כְּדַאִתָּא בְּתַעֲנִית (דָּף ט"ז) וְכַמְש"כ הַתּוֹ' בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ד).

לְזֶה הַשְּׂמִיעֵנוּ שְׂהֵיךְ ש"צ קְבוּעַ וְרְגִיל. וְבִיּוֹמָא (דָּף פ"ז ע"ב) דְקָאֲמַר שְׂמוּאֵל כִּי מָטָא ש"צ אֲבָל אֲנַחְנוּ.

י"ל ג"כ מְשׁוּם דְבִיּוּה"כ צְרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל מִי שְׂרְגִיל כַּמְש"ש הַתּוֹ' שָׁם דְלָא גָרַע מִתַּעֲנִיּוֹת. וְיֹתֵר נִרְאֶה כַּמְש"ל דְגַם אֵת הַיּוֹרְד לְפָנֵי הַתִּיבָה קָרִי לְפַעְעָמִים ש"צ דְּהָא עכ"פ, בְּאוֹתָהּ שְׂעָה הוּא שְׁלוּחָם שָׁל הַצִּיבּוּר.

וְעַדִּין קָשָׁה מַהֵיא דְתַעֲנִית דְּהָא מְצִינּוּ בְּיוֹמָא (דָּף נ"ו ע"ב) הַהוּא דְנְחִית קַמֵּיהּ דְרַבָּא. וְשָׁם אֵינְרִי בִיּוּה"כ ע"ש.

וּמ"מ לֹא נִקְיֵט לְשׁוֹן ש"צ לְהַשְּׂמִיעֵנוּ שְׂהֵיךְ קְבוּעַ וְרְגִיל. וְצ"ל דְבְּאַמַּת לֹא הֵיךְ קְבוּעַ וְרְגִיל עַדִּין וְלְזֶה טְעָה כְּדַאִתָּא הֵתָם.

וְאוֹלֵי לֹא נִמְצָא שָׁם אֶז מִי שְׂרְגִיל בְּתַפְּלָה. וְרַבָּא בְּעַצְמוֹ לֹא הֵיךְ לוֹ כַּח לְעַבּוֹר לְפָנֵי הַתִּיבָה.

וְיֹתֵר נִרְאֶה הַפְּנוּנָה ע"פ מַה דַּאִתָּא בְּתַשׁוּבַת הַגְּאֹוֹנִים שַׁע"ת סִי' קַע"ח שְׂמוּנָה מְקִלֵי דְחִסְדוֹתָא שְׂעָשָׂה רַב וּמוֹנָה מִיָּדָה הַעֲשִׂירִית שְׂהֵיךְ קוֹלוֹ עָרַב וְהֵיךְ רְגִיל לִיְרַד לְפָנֵי הַתִּיבָה. וְכֵן אִתָּא בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ב ע"ב) דְרַב אִיקְלַע לְבָבָל בַּת"צ וְיָרַד לְפָנֵי הַתִּיבָה כַּמְש"ש הַתּוֹ' ד"ה אֵין מְהִירוּשְׁלָמִי וְא"כ יְקָשָׁה לָמָּה לֹא יָרַד רַב בְּעַצְמוֹ לְפָנֵי הַתִּיבָה גַּם בְּמַקּוֹם זֶה כִּיּוֹן שְׂהֵיךְ רְגִיל בְּמַצָּנָה זֹו.

לזה קאָמער דערהוא דנחית קמיה קיה ש"צ קבוע. ולא רצה רב לדחותו מחזקתו ולגרור
לו בזיון ונה נכון בע"ה.

ובפשוטו י"ל דכיון דע"כ קיה צ"ל נחית קמיה ההוא גברא. וא"כ אין אריכות לשון
במ"ש שליחא דציבורא.

וע' חיבורי ח"ד סי' י': עכ"פ נראה שבימיהם לא קיה להש"צ שום שררה רק שניתנה
לו החזקה במצות ביהכ"נ להפשיט התיבה ועוד צרכי מצוה. וממילא קיה יורד לפני
התיבה בקביעות לפי שהיה מצוי תדיר בביהכ"נ.

וגם אם נמנה מתחילה לירד לפני התיבה נראה דהוי רק חזקה במצוה. ולא הוי שררה.
ונה גרע מחזן הכנסת. לפי שהחזן קיה לו שררה להלקות ולנדות.

אבל הש"צ לא קיה לו שררה על אחרים ולפז"נ שאין שיהי בנה ירושה. דירושא ילפיו
רק דומיא דמלך שיש לו שררה על אחרים.

אבל לא במי שיש לו מצוה קבועה. ולזה הוצרך הרשב"א להביא ראיה ממנהגם שממנים
לש"צ בן תחת אביו.

הרי שתופסים זה למינוי ושררה כיון שיכול לעכב על אחרים שלא ירדו לפני התיבה
בלעדיו. ולזה מיימי ראיה מכה"ג.

דכה"ג ג"כ אינו שררה רק שהוא קודם בעבודת ביהמ"ק לכל הפהגים. וביזה"כ אסור
להקריב זולתו.

ובכ"ז קיי"ל שמוריש זכותו לבנו. ודאיתא בירושלמי פ"ה דשקלים הי"ב דכה"ג ממנה
על כל הגזברים.

זה תיקנו אח"פ. אבל לא מן התורה.

ומ"ש הרשב"א וזה פלל גדול וכו' הכוונה דכיון שנוהגים בזה דין שררה א"כ צריך
לעשות כמו בכל המינויים שאם בנו ראוי לכך הוא קודם. ודלא כהח"ס שכתב הסברא
מצד שמינויין בא בכח התורה והקדושה וכמו ברבנות.

דלא דמי. דרבנות הוי מינוי ושררה על הציבור משא"כ ש"צ.

ועפמש"ל יש לבאר הא דדרשינו בכה"ג מקרא דתחתיו מבניו. וכן מה שהביא זה
הרשב"א שם.

וע' ח"ס סי' י"ב ושו"ת ברפת רצה סי' ק"י ואכמ"ל בזה: והנה במחזיק במצוה יש
מחלוקת בין הפוסקים אי הוי חזקה ואם מוריש חזקה זו לבניו. ודעת רוב הפוסקים דהוי
חזקה משום שדינו כמינוי ושררה שאין מורידין אותו וכמ"ש המרדכי בב"ב סי' תקל"ב
ובב"ק פ' החובל וכן קיי"ל באו"ח ס"ס קנ"ג וע"ש במג"א ובח"מ ס"ס קמ"ט.

ומבואר שם שמוריש החזקה אף לבניו אחריו. והטעם משום דהוי כמינוי ושררה.

ואף דמרדכי סוף מגילה כתב שאין דין ירושה בזה. מ"מ הפוסקים נראה שתפסו להלכה
כהמרדכי בב"ק וב"ב שיש בו דין ירושה.

ובחגיגותי ח"ג סימן א' כתבתי לישב הסתירה ולבאר שיש חילוק בין מצנה שבגופו למצנה שבממונו. ועכ"פ לשיטה זו נדאי דגם לש"צ יש דין מינוי להוריש לבניו אחריו אם ראויים לזה.

והרשב"א ס"ל כהפוסקים שהמחזיק במצנה אין לו דין מינוי. לזה הוצרך להביא ראיה מהמנהג.

וא"כ לדין שנוהגים לפסוק דין חזקה במצות כמ"ש בח"מ ס"ס קמ"ט וכן החליטו פל האחרונים. לזה אנו דנין בש"צ דין ירושה לבניו.

וכ"כ כמה אחרונים שלש"צ יש דין מינוי לענן חזקה וירושא. ועוי"ל דכיון שאצלנו הש"צ מיוחד רק לעבור לפני התיבה בשבתות ויו"ט.

ה"ז מינוי וכבוד שהוא יתפלל בימים הקדושים ולא אחר. משא"כ בעובדא דהרשב"א ששבאר בשאלה שם שהיו לו כמה עבודות שלא היו בכלל מינוי.

וגם הנה עובר לפני התיבה, וא"כ היינו הש"צ המנוכר בש"ס. ולזה ס"ל דלא הוי בכלל שררה.

אף ז"א דמ"מ פיון שהוא הנה עובר לפני התיבה בקביעות שפיר הוי ממנוה על דבר שבקדושה אף שהיו עליו עוד עבודות. עוד נראה בדעת הרשב"א כמ"ש הכלבו הובא להלכה ביו"ד ס"ס רמ"ה דהיא שנהגו לקבל רב או ש"צ על זמן מוגבל ואח"כ מסלקין אותו מותר לעשות כן.

ובח"ס סי' ר"ו נתקשה בדברי הרמ"א הללו. ולדעתי סברתו ברורה דכיון שנהגו כן הוי כאלו התנו עמו בפירוש וכדקיי"ל בב"מ (דף ק"ד) ובח"מ סי' ס"א דכל דבר שנהגו הוי כאלו התנו וכתבו זה בפירוש.

ושוב לא מיקרי זה הורדה ובזיון פיון דאדעתא דהכי נחית מעיקרא והוי כאלו מחל בעצמו על חזקתו דמה לי אם מחל לבסוף או מחל בתחילה ובמקום שיש מנהג זה פשוט שאין שם דין ירושה בהתמנות דכיון שיכלו לסלקו פכלות הזמן לא עדיף יורשו ממורישו ואין לשני אלא פחו של ראשון.

ובמקום פנה נראה דאף אם קבלו אותו בפירוש על כל ימי חייו, מ"מ אין לבניו זכות ירושה דזה הוי פקיבלוהו על זמן מוגבל שמהגם לסלקו פכלות הזמן וה"ה שיכולים לסלק את בניו פשמת אביהם וכלה הזמן שקיבלו אותו.

וזהו פונת הרשב"א שם דבמדינתו היו מקומות שנהגו לסלק פכלות הזמן הקבוע. ובעובדא דהרשב"א שם מבואר שקבלוהו בפירוש על כל ימי חייו.

ולזה כתב הרשב"א דחזינו שמהגם שהבנים יורשים את מינוי אבותם. וא"כ מוכח שמהגם דאותם שמקבלים על כל ימי חייהם מורשים את פבודם לבניהם אחריהם דלא הוי כאלו קבלום על זמן קבוע רק כאלו קבלום סתם.

ומה שפירשו שקבלום על כל ימי חייהם באו ליפות פחם באשר מנהגם הנה לקבל על זמן קבוע ואח"כ לסלקם ואם יכתבו סתם יש לדון דהפנונה על ג' שנים באשר י"א שאין

לקבל על יותר מג' שנים פדאיתא בח"מ סי' של"ג וע' ח"ס הא"ח סי' ר"ה וחי"ד סי' ר"ל.

לזה פתבו בפירוש שמקבלים אותו על כל ימי חייו. ולזה כתב אח"כ שזה כלל גדול שכל המינויים ממנים בניהם אחריהם.

ומייתי ג"כ מכה"ג לפי שגם הוא אין לו שררה רק מינוי בקדושה וכמש"ל כ"נ נכון בדעת הרשב"א ועכ"פ אצלינו שאין שינוי מנהג זה ואין מסלקים ש"צ בכלות הזמן וכמ"ש הח"ס הא"ח סי' ר"ו פשוט שיש לש"צ דין ירושה במינויו וכמפורש בכל האחרונים: עכ"פ שמענו שיש ירושה לענן ש"צ.

ואף שבו לא היה ראוי במות אביו להיות ש"צ. מ"מ לא אבד חזקתו וכמו כל מחזיק במצוה פשהניחה מחמת אונס דקיי"ל בח"מ ס"ס קמ"ט שחוזר למצותו ע"ש בפוסקים ובא"ח סי' נ"ג וס"ס קנ"ג הטעם בזה.

ורק אם לקחו ש"צ אחר שוב אין מורידין אותו דכיון שלא היה באפשרות שיהיובלי ש"צ ולהמתין עליו. א"כ נתמנה השני כדיון.

ושוב אין מורידין אותו. ואף כה"ג שנטמא ומינו אחר במקומו קיי"ל ביומא (דף י"ב) שאין מורידין אותו.

ואחר מיתת הכה"ג הוא קודם לבנו של הכה"ג וכמ"ש בזה בחיבורי ח"ד סי' פ"ב. אכן אם יצא הש"צ לעיר אחרת פשוט שזכות חזקת הבן במקומו עומד והוא קודם לאחר ולא שינוי בזה פינו דאידידי אידידי פינו שנדחה באונס.

ובס"ס קמ"ט מבואר דאף שמסרו המצוה לאחר בכ"ז כשנסתלק האונס מהראשון נוטלים מהשני ונותנים להראשון. ומ"מ פשוט שאין מסלקין את השני דשם בהחזקת מצוה לא הני הורדה.

וגם פי ידוע שהחזיק בזה בשביל שהראשון אנוס. אבל במינוי הני זה הורדה גמורה וכמש"ל מהא דכה"ג וע' ח"ס הא"ח סי' כ"ו וחח"מ סי' כ"ב בזה.

אכן בנ"ד שהשני יצא משם ודאי שבו של הראשון קודם לאחר: והנה בח"ד סי' פ"ב בארתי דהיכא שיש מחלוקת יש לפקפק בדין הירושה של מינוי אביו. אף זה שינוי רק היכא שהצד שפגדו מציעים איזה מגרעות שיש בהירוש באופן שאינו ראוי לקב.

אבל בנ"ד פינו שלא נזכר זה בשאלה משמע שאין להם מגרעות בבו הש"צ רק שרוב מינוי רוצים יותר בש"צ אחר. ואולי מפני שקולו יותר ערב וכדומה איזה טעמים.

ובאופן בזה אם בן הש"ץ הקודם הוא ירא שמים פראוי הוא קודם לאחר וממילא אין נ"מ במה שאין לו רק רוב בגין פי אף הפיעוט יוכלו להכריע בזה פינו שע"פ ד"ת הוא קודם וכולנו מחוייבים לשמוע בקול תוה"ק ובפרט שסמכו כפי שיגידו להם ע"פ ד"ת הרי הסכימו עליו אם ינקה ע"פ ד"ת: סימן כה ע"ד ששלישים אנשים בנו משלהם ביהמ"ד קטן ומתפללים שם.

וְשֵׁם יֵשׁ ג"כ ביהכ"נ גְּדוּל הַשִּׁינָה לְכָל הָעִיר וְהוּא צָרִיף כְּעַת תִּיקוּן וְאִם לֹא יִתְקַנּוּהוּ הוּא עוֹמֵד לִיחָרֵב וְרוֹצִים לְמַפְּוֹר הַבֵּיהַכ"מ הַגָּ' לְבֵית דִּירָה וּבְדַמְיוֹ יִתְקַנּוּ אֶת הַבֵּיהַכ"נ וַיַּעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ בֵיהַמ"ד וְאֲנָשֵׁי הָעִיר מְסַפְּיִים ע"ז וּבִלְעָדֵי זֹאת אֵין שׁוּם מוֹצֵא לְכֹסֶף לְתַקֵּן אֶת הַבֵּיהַכ"נ כִּי דְרוֹשׁ לְזֶה הוֹצָאָה מִרְנָבָה וְחִפְצֵי לְדַעַת דַּעַתִּי אִם מוֹתֵר לְמַפְּוֹר הַבֵּיהַכ"מ לְצוֹרֵף זֶה דְאוּלֵי הָנִי כְבִיהַמ"ד שֶׁל פְּרָפִין: הִנֵּה כָּבֵר הֵבִיא מֵעַכ"ת דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְבַכַּה"ג שָׂרִי לְמַפְּוֹר אֲרָף שֶׁל פְּרָפִים וְכַמ"ש הַמַּג"א ס' קנ"ג סקל"ז וְכ"כ בְּשׁו"ת פנ"י נְעוּד אַחֲרוֹנִים.

וְגַם יָפָה פֶּתֶב מֵעַכ"ת דְּהֵינּוּ כִּי הָא דְבִיהַכ"נ שֶׁל טְרַסִּים דְּבַמְגִילָה (דף כ"ו). וְיֵמָה שֶׁדְּקָדַק מֵעַכ"ת בְּהָא דְאִיתָא שֶׁם הָהִיא בִּי כְּנִישְׁתָּא זוּטִי הָנִי וְאִינְהוּ עֲבָדוּהָ דל"ל תְּרַתִּי.

נִרְאֶה הַפְּנוּנָה כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא"ש דְבִיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים אָסוּר לְמַכְרוֹ אֲרָף אִם עָשׂוּהוּ מְשַׁלְּהֶם מִשׁוּם דְּנֻדָּי עָשׂוּאוּהוּ עַל דַּעַת שְׂיָבֹאוּ שֶׁם מְעַלְמָא לְהַתְּפַלְל. וְלִזְהָ קָאָמַר שְׁהֵנָּה קָטָן וְלֹא הִנֵּה בּוֹ מְקוּם שְׂיָבֹאוּ שֶׁם אֲנָשִׁים מְעַלְמָא רַק בְּעַד הַטְּרַסִּים בְּנֵי הָעִיר וּבַכ"ז אִם נִתְּנוּ עַל בְּנֵי הַבֵּיהַכ"נ גַּם אֲנָשִׁים מְעַלְמָא לֹא יָכֻלוּ לְמִנְכְרוֹ.

וְלִזְהָ בְּעֵי תְּרַתִּי שְׁהֵנָּה קָטָן וְשֶׁעָשׂוּאוּהוּ מְשַׁלְּהֶם. וּבַנ"ד הָרִי פֶּתֶב מֵעַכ"ת שֶׁהוּא בֵּית קָטָן וְשֶׁעָשׂוּאוּהוּ מְשַׁלְּהֶם.

וּפְשׁוּט דְלֹא סָגִי שְׂיַחְזִיק הָאֲנָשִׁים שֶׁעָשׂוּאוּהוּ כְּשֶׁעוֹמְדִים צְפוּפִים. רַק כְּשֶׁיַּחְזִיקוּם כְּפִי הַנְּהוּג לְהַתְּפַלְל בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת כָּל אֶחָד עַל מְקוּם מִיְּחֻד בְּסֻדָּר נִכּוֹן וְרַק כִּשֶׁהַבֵּיהַכ"נ הוּא קָצֵת יוֹתֵר גְּדוּל מִכְּפִי הַדְּרוֹשׁ לְהָאֲנָשִׁים שֶׁעָשׂוּאוּהוּ אֲמַרִּינוּ דְּמִסְתַּמָּא הִנֵּה דַּעַתְּם שְׂיֻכְלוּ לְהַתְּפַלְל שֶׁם גַּם אֲנָשִׁים דְּאִתּוֹ מְעַלְמָא וְאִז דִּינוֹ כְּבִיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים.

וְע' בְּרָא"ש ר"פ בְּנֵי הָעִיר שְׂפִירָשׁ כֵּן. וְע"ש בַּק"נ שֶׁהַקְּשָׁה מִזֶּה עַל פִּירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁבַּתּוֹס' וְלֹא רָאָה דְבַרִּי הַרְשָׁב"א בַּח' שֶׁתִּירָץ קוֹשְׁיָא זוּ.

וּבַאו"ז ה' מְגִילָה פֶּתֶב דְּלֹאוּ דְּוּוּקָא זוּטָא ע"ש. וּבַהֲגַר"א ס' קנ"ג סקט"ו ט"ז פֶּתֶב לְפָרֵשׁ הָא דְאִינְהִי עֲבָדוּהָ שֶׁעָשׂוּהוּ לְצוֹרֵף עֲצָמָן וְלֹא לְצוֹרֵף הַבָּאִים מְעַלְמָא.

וְנִרְאֶה שֶׁהֵבִין כֵּן בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א בַּח' שֶׁם שֶׁפֶתֶב דְּזוּטָא הָנִי וְלֹא עֵיילִי לֵה רַבִּים דְּאִתִּי מְעַלְמָא אֱלֹא לְשֶׁאֲרָא הוּא דְעֵיילִי. וְהַלְכָּה טְרַסִּים דְּעֲבָדוּהָ לֹאוּ אִדְעָתָא דְרַבִּים אֱלֹא לְגוֹפִינְהוּ הוּא דְעֲבָדוּהָ וְהֵבִין שֶׁפְּנוּנְתוֹ לְפָרֵשׁ הָא דְאִיתָא בְּש"ס וְאִינְהוּ עֲבָדוּהָ.

אֲבָל לְעַנ"ד פְּנוּנַת הַרְשָׁב"א רַק לְפָרֵשׁ דְּכִינּוּן שֶׁלֹּא הִנֵּה שֶׁם מְקוּם עֲבוּר רַבִּים דְּאִתּוֹ מְעַלְמָא. מִמִּילָא לֹא עָשׂוּהוּ כָּלֵל עַל דַּעַתְּם.

וּדְקָאָמַר הַש"ס וְאִינְהוּ עֲבָדוּהָ. הַפְּנוּנָה כַּמְש"ל שֶׁלֹּא נָתַן עַל הַבְּנֵי אִישׁ מְעַלְמָא כִּי אִם נָתַן בְּזֶה אַחַר שׁוֹב הָנִי בִיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בּוֹ וּז"ב לְעַנ"ד.

וְעַכ"פ בַּנ"ד מוֹתֵר לְמַכְרוֹ לְדִירָה. וּבְדַמְיוֹ יִתְקַנּוּ אֶת הַבֵּיהַכ"נ הַגְּדוּל.

וּבַמְאִירִי ר"פ בְּנֵי הָעִיר אִיתָא שְׂבִנֵי אֲנֻמּוֹת אַחַת אוּ יְחִידִים שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בִּיהַכ"נ אֲרָף בְּפְרָפִים רְשָׁאִים לְמַכְרוֹ לְמִי שְׂיַרְצוּ: נְעוּד נִרְאֶה דְאֲרָף שֶׁל פְּרָפִים יְכוּלִים לְמַפְּוֹר לְצוֹרֵף תִּיקוּן בִּיהַכ"נ הַיּוֹתֵר גְּדוּל שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר דְּנֻדָּי נִיחָא לְהוּ לְהִנֵּי דְאִתּוֹ מְעַלְמָא שְׂיַעֲשׂוּ כֵּן.

ואף בביהכ"נ של כפרים א"צ שישפיעו כל אנשי הכפר ואף אם קצתם אָזלו לעלמא בכ"ז מותר למכרו כי הם סומכים על הנשארם. וכ"כ הר"ן פ' בנ"י העיר שאף אם יש בעיר קטנים מותר למכור דבני העיר הוו כאפיטרופוסין שנטלו רשות מב"ד, ובאמת יש לדון בדברי הר"ן דהא קרקע קיי"ל שאין יכול למכור בפחות מִבְּנֵי עֲשָׂרִים וא"כ מי ימכור דהא קיי"ל דאפוטרופוס לדיקנני לא מוקמינן וא"ל דס"ל להר"ן שאם העמידו אפוטרופוס ומכרו הוי מכירה דהרי הרדב"ז ח"א סי' קע"ג נסתפק בדעת הר"ן בזה וצ"ל דזה דמי להא דקיי"ל בח"מ סימן רל"ה ס"ח שמוותר לב"ד למכור קרקע שְׁלוֹ לפרוע חובות כמש"ש הנתיבות מתשובת הרשב"א ע"ש.

וה"ה הקא הרי נתחייבו כל בני העיר לעשות כפי שישפיעו אצל רובם לטובת העיר וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' ל"ה ל"ו דאדעתא דהכי נשתתפו ע"ש ואכמ"ל בזה. עכ"פ נראה פשוט דאף אם הנה הביהמ"ד הקטן הנה של פרקים מותר למכרו לצורך תיקון הביהכ"נ הגדול ולעשותו ביהמ"ד כ"א יפול הביהכ"נ הגדול לא יהי מקום לרבים דאתו מעלמא להתפלל שם.

והנה זה דבר חדש ויש להאריך בזה. אף באשר בנ"ד בלא"ה פשוט דשרי ודלא מיקרי של פרקים כמש"ל.

וגם אין עתומי בידי אקצור: והנה בגוף הדבר יש לדון דלא הותר לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד רק כמו שהנה בזמן הש"ס שבהמ"ד הנה מיוחד ללמוד תורה. ורק היו מתפללים שם ג"כ כדי שיהא תפלה במקום רנה של תורה כדאיתא בפרכות (דף ח') והיו מתפללים שם רק הלומדים שם וע"ש וביהכ"נ הנה מיוחד רק להתפלל ולהכי איתא במגילה (דף כ"ז) דביהמ"ד הוי מקום שמגדלין בו תורה ומותר לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד דהוי העלאה בקדושה.

אבל אצלנו שביהמ"ד מיוחד לתפלה ורק שלומדים שם ג"כ. ובביהכ"נ שלנו לומדים ג"כ לפרקים וכמ"ש הדבר שמואל הובא בבה"ט ר"ס קנ"ג.

וא"כ בתי פנסיות שלנו שאנו נוהגים בהם דיני קדושת ביהכ"נ שבזמן הש"ס שלא לאכול ולישן שם ויש להם יתרון שלומדים שם ג"כ. י"ל שאסור לעשות מהם ביהמ"ד דהניא הורדה דהא עי"ז יאכלו ויהיו ישינים שם ואין כאן העלאה בקדושה: דביהמ"ד שלנו לא מיקרי מקום שמגדלין בו תורה.

ובפרט במקומות שאין מצוים לומדי תורה. והבתי מדרשות ריקנים כל היום ורק המדברים דברים בטלים מוצאים להם שם מקום בעו"ה ונתקיימה נבואת חז"ל שילהי סוטה ע"ש ברש"י נראה דנדאי אסור לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד בזה.

ואף אי נימא שנסמך על הא דקיי"ל שוט"ה יכולים למכור ביהכ"נ ואף להורידו מקדושתו מ"מ הא בעינן דרך מכירה. ובפרט בביהכ"נ של פרקים ואם רצונם לשנות לביהמ"ד ראוי שיעשוהסכם להחזיק לכל הפחות עשרה מופלגי תורה ולהספיק להם כל צרכם שילמדו בקביעות בביהמ"ד הנה ואז יהנה שמו נאה לו לקראו ביהמ"ד ויהא מותר לשנות הביהכ"נ לביהמ"ד.

וְיִשׁ לְצַדֵּד בְּזָכוֹת הַמְשֻׁנִּים כִּי בְּבִיהַכּ"נ בְּמַדִּינַתְנִינוּ א"א לְלַמּוּד וְאֵף לְהַתְּפַלֵּל בְּחֻנְרָף.
מִשָּׂא"כ בְּבִיהַמ"ד.

מ"מ נִרְאֶה עֵינֵקֵר כִּמְש"ל. וּמִטְרָדוֹתֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: וְע"ד פִּירֵשׁ"י בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ו ע"א)
לֹא שָׁנוּ דְּבִיהַכּ"נ עוֹמֵד בְּחֻשִׁיבוֹת אֵף בְּיַד לֹקֵחַ דְּוִמְיָא דְּסִפְרִים שֶׁהַלֹּקֵחַ מְנַהִיג הַסִּפְרִים
בְּהוֹנֵינָנוּ.

וְהַקְּשָׁה הִרְעַק"א מִפִּירֵשׁ"י (בְּדָף כ"ז ע"ב) דְּלֹקֵחַ בִּיהַכּ"נ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵה שֶׁיִּרְצֶה חוּץ
מִד' הַדְּבָרִים (דְּבָדָף כ"ז ע"ב). וְכָתַב כֹּת"ר לְיֵשֵׁב דְּכֻוֹנַת רִשׁ"י דְּקָאֵי בְּחֻשִׁיבוֹתוֹ שֶׁלֹּא
יַעֲשֶׂה הַד' דְּבָרִים.

וְלִהְיֵי לֹא פָתַב דְּקָאֵי בְּקַוְשָׁתוֹ, וְלִזְה מִיִּנְתִּי רִשׁ"י רֵאֲיָה מְהָא דְּרַבִּינָא בְּעֵי אֵי שְׂרִי
לְמִיזְרַעָא וְהַפּוֹסְקִים פָּתְבוּ דְּזִרְיַעָה הֵנִי תַשְׁמִישׁ שֶׁל גְּנָאֵי כְּמוֹ הַד' דְּבָרִים. וְלִדְעָתֵי ז"א
דְּהָא מְדַמָּה לָהּ לְסִפְרִים וְהֵם נִשְׁאַרִים בְּקַוְשָׁתָם.

וְעוֹד דְּבַסְד"ה אֵלָא פָתַב דְּבַקְוִשָׁתוֹ קָאֵי ע"ש, וּמ"ש רִשׁ"י מְהָא דְּרַבִּינָא. נִרְאֶה דְּרִשׁ"י
ס"ל דְּזִרְיַעָה לֹא דְמִי לְהֵנִי ד' דְּבָרִים.

וּכ"נ מְדָלָא חֻשִׁיב לָהּ בְּמִשְׁנָה מְהֵנִי ד' דְּבָרִים. וּכ"נ בַּח' הַרְמַב"ן שֶׁם דְּס"ל דְּזִרְיַעָה לֹא
דְמִי לַד' דְּבָרִים.

וְע"ש שֶׁפִּירֵשׁ דְּלִהְיֵי הַנּוֹצֵרָף רַבִּינָא לְשִׂאוֹל מְשׁוּם דְּשָׂמָא הֶלְכָה כִּר"מ שֶׁאֲסוּר לְמַפְנֵר
בִּיהַכּ"נ לְתַשְׁמִישׁ אַחֵר. וּלְפִי"ז י"ל דְּגַם רִשׁ"י ס"ל דְּזִה קָאֵי אֲלִיבָא דִּר"מ.

וּס"ל דְּמִשְׁנָה דְּהֵתָם אֲתִיָּא ג"כ כִּר"מ. וְהָא דְּמִיִּנְתִּי הַש"ס שֶׁם שֶׁמְכָרוּ לִר"א וְעָשָׂה כָּל
צָרְקָיו.

צ"ל דִּר"א ס"ל כְּרַבְּנֵן דִּר"מ. אוֹ שֶׁהִזָּה בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר לְהַסּוּבְרִים דְּשֶׁל כְּרַכִּים אֲסוּר
לְמַפְנֵר אֵף בַּכָּה"ג.

וְעַל בְּתוֹ רִי"ד בְּזָה: סִימָן כּו ע"ד שֶׁהִזָּה הַפְּהֵן מִתְּפַלֵּל שִׁמ"ע וְקִרְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַקּוֹמוֹ. אִם
יָכוֹל הַלְוִי לְדַרְנֵשׁ שֶׁיִּקְרְאוּהוּ אַחֵר הַיִּשְׂרָאֵל כְּשִׁטּוֹעֵן שֶׁאֵינּוּ רוֹצֶה לְהַפְסִיד זְכוּתוֹ בְּשִׁבִיל
מֵה שֶׁהַפְּהֵן נִתְאַחֵר בְּתַפְלָתוֹ פְּשׁוּט שֶׁאֵין לְקַרְוֹא הַלְוִי.

דְּהָא הַטַּעַם בְּזָה שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁיִּסְבְּרוּ עַל הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא פִּהֵן שֶׁהִרִי קָרָא אַחֲרָיו לְוִי
וְכִדְאִיתָא בְּכַתְּוִבוֹת (דָּף כ"ה) שֶׁהִחֲזִיקוּ עִי"ז לְכַהֲנֵהוּ. וְאֵף דְּלִשְׁיטַת ר"י הַלְוִי קוֹרִים לְוִי
אַחֵר יִשְׂרָאֵל.

וְכִבֵּר יִשְׁבוּ הַתּוֹ בְּכַתְּוִבוֹת שֶׁם לְדַעַתוֹ אֵת הַסּוּגֵיָא שֶׁם. מ"מ לְהֶלְכָה קִי"ל בְּסִי קַל"ה
ס"ו כְּהַפּוֹסְקִים שֶׁאֵין קוֹרִים לְוִי.

וּא"כ אֵין שִׁינְיָף לְחַלֵּק מִצַּד שֶׁהַפְּהֵן פּוֹשַׁע בְּזָה. וְאַדְרַבָּה יֵשׁ בְּזָה פְּגָם לְהַלְוִי.

כ' יֹאמְרוּ שֶׁאֵינּוּ לְוִי כְּשֶׁיִּקְרְאוּהוּ אַחֵר יִשְׂרָאֵל וּבְכַגּוֹן זֶה יֵשׁ לְדוֹן הֵיכָא דְּחִינְיָשִׁינוּ לְפַגְמָא.
אִם יָכוֹל הַפְּהֵן אוֹ הַלְוִי לֹאֵר דְּלֹא חִינְיָשׁ לְפַגְמָא.

וּכְהָא דְקִי"ל שְׂיָכוּל אָדָם לומר א"א בתק"ח וְנִרְאָה פְּשוּט שְׂאֵינוּ יָכוּל לומר פֶּן דְּהָא אֵיפָא ג"כ פֶּגַם מְשֻׁפָּחָה שְׂאֵינוּ יָכוּל לְמַחֵל ע"ז. וְכַדְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ע"ה) וּבְכַתְּוֹבוֹת (דָּף מ"א).

וע' בִּיבְמוֹת (דָּף ק"א) וּבְחִיבּוּרֵי ח"א ס' צ"ו: סִימָן כּוּ. ע"ד הַתּו' עֲרוּבִין (דָּף ס"א ע"ב) שְׂפָתָבוּ דְלִית דְּחָשׁ לְהָא לְדַר"ע מְשׁוּם דְּהִלְכָה פְּדַבְרֵי הַמֵּיְקָל בְּעִירוּב וּתְחוּמֵין דְּרַבְּנָן כַּד פ' לְעִיל (דָּף מ"ו).

וְהַקְּשָׁה כ"ת דְּהָא (בְּדָף מ"ו) בַּד"ה דְּאָמַר פְּתָבוּ דְאָף אֵי הָוֵי דְאִוְרֵינְתָא הָוֵי ג"כ הִלְכָה פְּדַבְרֵי הַמֵּיְקָל. הִנֵּה יָפָה הַקְּשָׁה.

וְנִרְאָה פְּנוּנְתָם דְּלְכְאוּרָה קְשָׁה עַל רַש"י וְתו' שָׁם לְמָה הִנְצָרְכוּ סְבָרָא דְהִלְכָה פְּהַמֵּיְקָל. הָא בְּלֹא"ה אֵין הִלְכָה כַּר"ע מְחַבְּרֵי פְּדַאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּף מ"ו ע"ב).

וְהָא הָוֵי יָחִיד וְרַבִּים. אָף י"ל דְּמְשַׁמַּע לְהוּ דַּר"ע לְשִׁטְתּוֹ אֲזִיל דַּס"ל בְּסוּטָה (דָּף כ"ז ע"ב) דְּתְחוּמֵין דְאִוְרֵינְתָא וְכַדְאִיתָא שָׁם (דָּף ל' ע"ב).

וְלְהִכֵּי מְחַמֵּיר הָא דְאָסוּר לִילְיָ, חוּץ לְתְחוּם אָף שְׂפָלָה בְּעִיר. וְת"ק דְּפְלִיג וּמְתִיר הִינְנוּ ר"א בְּנוּ שְׁל רִי"ה ג' דַּס"ל בְּסוּטָה שָׁם דְּתְחוּמֵין דְּרַבְּנָן.

לְזַה מֵיְקָל לְלַכְתָּ פֶּל הָעִיר. וְא"כ בְּזַה הָוֵי הִלְכָה כַּר"ע.

דַּבְע"ז (דָּף ז') אִיתָא דְאָף דַּבְד"ס הִלְכָה פְּהַמֵּיְקָל. מ"מ אִם אָחַד גְּדוּל בְּחַכְמָה וּבְמִנְיָן הִלְכָה פְּמוֹתוֹ ע"ש.

וְה"ה הָא ר"ע הָוֵי גְּדוּל בְּחֻב"מ לְגַבֵּי ר"א בִּיה"ג וְגַם דְּהָא הִלְכָה כַּר"ע מְחַבְּרֵי. וְלְזַה מֵיְתִי הַתּו' דְקִי"ל תְּחוּמֵין דְּרַבְּנָן לְעִיל (דָּף מ"ו) דְּקָאָמַר רַבָּא דְעִירוּבִין דְּרַבְּנָן.

וּבְדָף ס"א ג"כ רַבָּא קָאָמַר לָהּ וְכִינּוּן דְהָוֵי דְרַבְּנָן א"כ קְשָׁה מַה קַּמ"ל דְּהִלְכָה פְּדַבְרֵי הַמֵּיְקָל. הָא בְּלֹא"ה בַּד"ס הִלְיָ אַחַר הַמֵּיְקָל.

וְא"ל דַּקַּמ"ל אָף בְּיָחִיד בְּמִקּוּם רַבִּים. דַּא"כ הִכֵּי ס"ד בְּסוּגָאָ שָׁם דְּזַה הָוֵי רַק בְּיָחִיד בְּמִקּוּם יָחִיד.

וְעַכְצ"ל דַּקַּמ"ל דְאָף אִם הַמְחַמֵּיר גְּדוּל בְּתוּב"מ. מ"מ הִלְכָה פְּהַמֵּיְקָל.

אַבָּל אֵי תְחוּמֵין דְאִוְרֵינְתָא י"ל דַּקַּמ"ל דְאָף דַּבְכ"מ בְּיָחִיד בְּמִקּוּם יָחִיד הִלְכָה פְּהַמְחַמֵּיר. מ"מ בְּעִירוּבִין הִלְכָה פְּהַמֵּיְקָל.

אַבָּל אִם הַמְחַמֵּיר גְּדוּל מְחַבְּרֵי בְּתוּב"מ. י"ל דְאָף בְּעִירוּבִין הִלְכָה פְּהַמְחַמֵּיר וְכַהָא דַּע"ז (דָּף ז').

וּלְפַמ"ש הַשְּׂאֵלְתוֹת שְׂאִילְתָא מ"ח וְהַג"א בַּב"ב פִּי"נ וְהַט"ז בַּאו"ח ס' קַס"ז סַק"ד דְּהִלְכָה כַּר"ע אֲפִילוּ מְחַבְּרֵי. א"ש בְּפִשְׁטוֹת.

דְּאֵי תְחוּמֵין דְאִוְרֵינְתָא א"כ הָא דְהִלְכָה פְּהַמֵּיְקָל בְּעִירוּב הִינְנוּ רַק בְּסִתָּם מְחַלּוֹקְתָא שְׂאֵין בְּזַה פְּלָל קְבוּעַ אַבָּל הָא שְׂיַשׁ פְּלָל קְבוּעַ דְּהִלְכָה כַּר"ע. לֹא שְׂיַיָּד זַה.

וּכְמוֹ בְּיַחֲדוּת נִגְדוּ רַבִּים דְּאִיתָא (בְּדָף מ"ו) דְּאִי הוּי דְּאוֹרְיִיתָא הוּי פְּרָבִים הַמְחַמְרִים ע"ש דְּרַבָּא קְאָמַר לֵהּ. וְהָרָא"ש פָּתַח בְּאַמַּת דְּכָלֵּל דְּהִלְכָה פְּהַמִּיקָל בְּעִירוּב הֵינְנוּ רַק אִם אֵינוֹ נִגְדוּ פְּלָלִים הַקְּבוּעִים.

וְהָתוּ' י"ל דַּס"ל לְדַקְדָּק מְדַקְאָמַר רַבָּא (בְּדָף מ"ו) דְּבְדַרְבָּנָן אֵין חִילוּק. מִשְׁמַע דְּרַק בְּדְאוֹרְיִיתָא לֹא אֲמַרְיָנָן הִלְכָה פְּמִיקָל נִגְדוּ פְּלָלִים הַקְּבוּעִים דְּיַחֲדוּת וְרַבִּים הִלְכָה פְּרַבִּים.

וְלִזְנֵה פְּתַבּוּ הֵקָא דְּכִינוּ דַּס"ל לְרַבָּא (בְּדָף מ"ו) דְּתַחוּמִין דְּרַבָּנָן מִמִּילָא הִלְכָה פְּהַמִּיקָל אַף דַּר"ע מְחַמְרִיר. וּבְעֵלְמָא הִלְכָה פְּמוֹתוֹ אֲפִילוּ מִתְבִּירָיו.

וּלְפ"ז א"צ לְמַש"ל לְתַלּוּת פְּלוּגְתָא דַּר"ע וְת"ק בְּהָא דְּתַחוּמִין דְּאוֹרְיִיתָא. אָכֵן בְּרַש"י אֵין לוֹמַר כֵּן.

דְּרַש"י פָּתַח לְהַדְיָא בְּעִירוּבִין (דָּף מ"ו ע"ב) ד"ה רַא"א דְּרַק נִגְדוּ יַחֲדוּת הִלְכָה כַּר"ע. וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיף בְּזַה וְאִכ"מ.

וּבְאַמַּת זֶה מְצוּי אֲשֶׁר דְּבָרֵי הַתו' סוֹתְרִים זַא"ז. פִּי הַתו' נֶאֱמָרוּ מְגֹדוּלִים שׁוֹנִים וְכ"כ הָאֲחֵרוֹנִים בְּכ"מ.

וְכַתְּבַתִּי לִישָׁב זֶה רַק לְהַפִּיס דְּעַתּוֹ: סִימָן כַּח. ע"ד אֲשֶׁר חָקַר אִם כְּפָרַת בְּעֵלִים תְּלוּיָהּ בְּאַכִּילַת כָּל הַקְּרָבָן אוֹ רַק בְּכַזִּית.

וְאִם תְּלוּיָהּ גַּם בְּאַכִּילַת כָּל הַפְּהִיגִים וּבְעֵלֵי מוּמִים. אוֹ רַק בְּאַכִּילַת הַפְּהִיגִים הַמְקַרִּיב.

וְכַתְּבַתִּי דְּלְדַעַת הַש"א סִי' פ"ט שְׁמַצְנָה לְאַכּוֹל כָּל הַקְּרָבָן. ה"ה שְׁתְּלוּיָהּ כְּפָרַת בְּעֵלִים בְּאַכִּילַת כָּל הַקְּרָבָן.

וְהַאֲרִיף בְּזַה. הִנֵּה מְטַרְדוּתִי לֹא אוֹכַל לְהַאֲרִיף בְּזַה.

וּבְפִשׁוּטוֹ נִרְאֶה שְׁהַפְּרַת בְּעֵלִים סְגִי בְּכַזִּית לְחוּד פְּדִאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ע"ז) וּבְכַמְהָ דּוּכְתִי בַּש"ס שְׁאִם כְּזִית בְּשֶׁר קִיָּים זֹרְקִים הֵדָם. וְאֵין נ"מ מִי שְׁיֵאֱכַל הַבְּשֶׁר.

רַק שְׁכַהֵן יֵאָכְלָנוּ. וּבְכ"ז יֵשׁ מְצָנָה לְאַכּוֹל כָּל הַקְּרָבָן דְּהָא אֶסוּר לְהוֹתִיר מִמֶּנּוּ.

וּלְכַהֵן הַמְקַרִּיב יֵשׁ מְצָנָה מִיְּחֻדָּת שְׁיֵאֱכַל מִהַקְּרָבָן. וּבְכ"ז לְעַנְנֵן כְּפָרַת בְּעֵלִים הַכָּל אֶחָד אִם יֵאֱכַל הַמְקַרִּיב אוֹ אַחֵר.

וְאִף שְׁאֲכָלוּ בְּעַל מוּם אוֹ קָטָן שְׁפִיר מִתְכַּפֵּר כִּינּוּן שְׁנֵאֲכַל לְכַהֵן שְׁמוֹתָר בְּאַכִּילַת קַדְוִשִׁים. וְאִף אִם נֶאֱכַל כָּלוּ לְקַטְנִים אוֹ בַע"מ שְׁפִיר מִתְכַּפְּרִים בְּעֵלִים.

וְעַכ"פּ אֲכִילַת כָּלוּ וְדִאִי לֹא מְעַכֵּב וְהָרִי אִף שְׁנִיתוֹתָר בְּשֶׁר הַקְּרָבָן אֵינוֹ מְעַכֵּב הַקְּרָבָן. וְאִיתָא בְּנִבְחִים (דָּף כ"ט) שְׁנוֹתָר אֵינוֹ פּוֹסֵל הַקְּרָבָן.

וּמִשְׁמַע שְׁאֵינוֹ פּוֹגֵם אִף בְּכְפָרַת הַבְּעֵלִים. וְגַם הֵלֵא מְפּוֹרָשׁ שְׁהוֹרְצָה אִף שְׁנֵטְמָא כָּל הַבְּשֶׁר פְּדִאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ע"ח) וּבְמִנְחוֹת (דָּף כ"ב).

וּמַכ"ש כְּשֵׁנְטְמָא הַבְּשֶׁר אַחֵר זְרִיקָה אוֹ שְׁנוֹתָר כָּל הַקְּרָבָן כִּינּוּן שְׁנֵטְרַק בְּשַׁעָה שְׁהֵיָהּ הַבְּשֶׁר רְאוּיָלְאֲכִילָהּ. וְאִף בְּנֵטְמָא אִם זָרַק הוֹרְצָה דְּהַצִּיץ מְרַצָּה.

וכ"כ הַרְמַב"ם בַּפ"א מה' פסה"מ הל"ד. וביבמות (דף צ') איתא שְׁאֵף שְׁאֵין הַפְּהָגִים אוֹכְלִים הַבְּשָׂר בַּשְּׁבִיל שְׁנוּטָמָא.

מ"מ אינו מביא קרפון אחר. הרי שאינה מעכבת הפפירה: והנראה עיקר בְּזָה דְהַגָּה רש"י פ"א ביבמות (דף מ') שאוכלים הקדושים פי היכי דליהוי לבצעלים פפירה שלימה.

נראה מזה דכפירה מיהא הוּיָא אַף שְׁלֵא אַכְלוּ פְּלִל. דְהָא א"צ לְהַבִּיא קְרַפּוֹן אַחַר כַּמֶּש"ל. והיינו משום דעיקר פפירה הוא בָּדָם וְכַדְאִיתָא בְּזַבְּחִים (דף ו') וּבְכַמָּה דְוֹכְתִי. ורק הפפירה עדיפא אם אכלו את הקרפון.

והוּיָא פַּפְרָה שְׁלִימָה. וכעין הָא דְאִיתָא בְּיוֹמָא (דף ה') גְּבִי סְמִיכָה וְתַנּוּפָה שְׂאֵם לֹא עֲשֵׂאָה הוּיָא פְּאֵלוּ לֹא כִיפֵר וְכִיפֵר.

ופירש"י שם דְלֹא הוּיָא פַּפְרָה מִן הַמְּוֹבָחָה. וכן איתא בְּזַבְּחִים (דף ו' ע"ב) דְלֹא כִיפֵר קָמִי שְׂמִיָּא בַּשְּׁבִיל שְׁלֵא עֲשֵׂה הַמְּצָנָה כְּתִיקוּנָה, ע"ש בְּרַש"י.

ובתו' שם ע"א ד"ה נהלא פתבו דאף דאמרינון שהפגנים אוכלים ובצעלים מתפפרים עיקר פפירה אינה אלא בָּדָם. ולכאורה אין לזה מובן.

וצ"ל פְּוֹנְתָם כַּמֶּש"ל שְׁאֵכִילַת בְּשָׂר אֵינָה מְעַכְבַּת הַפַּפְרָה. ומ"מ אינה פפירה שלימה וכפירש"י ביבמות שְׁהַזְכְּרָנוּ.

ונראה שְׁזָהוּ פְּוֹנְתָהּ הַחִינוּף ג"כ שְׁהַפְּהוּ שְׂאֵינוּ אוֹכְלִי חֶלְקוֹ גוֹרֵם לְהַבְּעֵלִים שְׁכַפְּרָתָם לֹא תָהִיא פַּפְרָה שְׁלִימָה. אֲבָל כְּשֶׁנֶּאֱכַל הַקְּרַפּוֹן כּוֹלּוּ כַּדִּין אֵיזִי נַעֲשֵׂתָה הַמְּצָנָה כְּתִיקוּנָה וְהוּיָא פַּפְרָה שְׁלִימָה.

וכפירש"י בְּזַבְּחִים (דף ו' ע"ב) ובתו' מְנַחֲוֹת (דף צ"ג ע"ב) ד"ה פְּאֵלוּ דְכָל שְׁלֵא נַעֲשֵׂתָה מְצָנֹת הַקְּרַפּוֹן כְּתִיקוּנָה לֹא כִיפֵר קָמִי שְׂמִיָּא. ולזה פשוט שאף אם אכלו קטנים את הקרפון או בעלי מומים שפיר הוּיָא פַּפְרָה שְׁלִימָה.

רק הפהו המקריב צריף שיאכל. דכיון שעליו מצוה לאכול פזית כדאיתא ביבמות (דף מ').

א"כ אם לא יאכל הרי לא נעשתה המצוה כתיקונה. ובמנחת חינוך מצוה ק"ב שְׁהַבִּיאוּ כַּת"ר לֹא יִרְדַּ לְזָה וְלִכֵּן נִדְחַק ע"ש.

ואקצור: סימן כט כבוד יְדִידֵי הַרְה"ג הַמְּפֹרָסִם וכו' מו"ה מְרַדְכֵי נ"י הַרְבֵּ דק' פּעִסְטִשְׁאֲנָקָא ע"ד אם מותר לבנות ביה"מ בקבלנות לנכרי בשבת. הנה פְּכָר הָאֲרִיכוּ הָאֲחֵרוּנִים בְּזָה וְחִלְיָה לְהַקְּלֵ בְּזָה.

וכאשר הביא ג"כ כת"ר דְבְּרֵי הַח"ס או"ח סי' מ"ג שְׁהַחְמִיר בְּזָה וכו' בפרמ"ג סי' רמ"ד וסי' רע"ו וישועות יעקב סי' רמ"ד נש"ת יהודה יעלה סי' נ"ג. וקצת אחרונים רצו לצדד להקל משום דברבים ליפא חשדא כדאיתא בע"ז (מ"ג ע"ב).

ולענ"ד אינו דומה פְּלִל. דשם איירי שְׁהַצְּוִרָה עֲמָדָה בְּבִיהַכ"נ וּרְבִים בָּאִים שָׁם לְהַתְּפַלֵּל.

וּלְזֶה קָאָמַר הָתָם שְׂאִין לְחוּשׁ שְׂיִחְוָשְׁבוּ שְׁעוּבָדִים רַבִּים לְאוֹתָהּ צוּרָה. כִּי הוּא דְבָר שֶׁאֵי אֵין אֲשֶׁר צִיבּוֹר שְׁלָם יְסוּרוּ מִן הַד"ת ח"ו לְהַעֲמִיד צָלָם בְּבֵיהֶם לְעַבְדוּ.

אָבֵל בְּנ"ד שֶׁהַחֲשָׁד הוּא שְׁבוּנִים ע"י שְׂכִירֵי יוֹם. אוֹ שְׁנַצְטוּוּ הַפּוֹעֲלִים שְׂיַעֲשׂוּ גַם בְּשַׁבָּת. הִנֵּה חֲשָׁד זֶה אֵינוֹ עַל הַרְבִּים רַק עַל הַמִּפְקָח עַל צָרְכֵי הַבְּנִין וְלֹא הוּי חֲשָׁד דְּרַבִּים וּדְקָאָמַרִינָן בַּע"ז שֶׁם דַּר"ג אָף דִּיחִיד הוּא מ"מ כִּינּוֹן דְּנִשְׂיָא הוּא שְׂכִיחֵי רַבִּים גַּבְיָהּ. הַפְּנוּנָה ג"כ כִּינּוֹן דְּשְׂכִיחֵי רַבִּים גַּבְיָהּ. אֵין מְקוּם לְחֲשׂוֹד שְׂיַעֲשׂוּ בְּפִרְהָסְיָא דְבָר כְּזֶה. מִשָּׂא"כ בְּבִנְיָן בֵּיהֶם לְנִשְׂאִין הַרְבִּים מִפְקָחִים עַל עֶסֶק הַבְּנִין. וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק וְאֶקְצָר כִּי בְּלֹא"ה חֲלִילָה אֲשֶׁר מְקוּם קְדוּשׁ יִבְנוּ בְּשַׁבָּת.

וְצִיבּוֹר לֹא מִיַּעֲנֵי אִם יַעֲלֶה לְהֵם אֵיזָה הוֹצָאָה. וְכַמְתַּןְקִינִים שְׂבָהֶם יֵשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת. כִּי הֲלֹא הַנְּכָרִים בְּנֻדָּאֵי לֹא יִנְיָחוּ לְבָנוֹת בֵּית תִּיפְלָתָם בְּיוֹם חַגָּם ע"י פּוֹעֲלִים יִשְׂרָאֵלִים: סִימָן ל. כְּבוֹד יְדִידֵי הַרְה"ג וְכו' מוהר"ר מְאִיר זָאָב נ"י מו"צ בַּסְעֵמִיאֲסִיטְשׁ.

ע"ד הָא דֵּאֵי בְּתַמּוּרָה (ד"ב) אֵין מִי חֲטָאָת עוֹשִׂין מִי חֲטָאָת אֱלֹא עִם מַתָּן אֶפְרָ. וְקָאָמַר עֲלֶיהָ בַּש"ס דְּאֲתִיָּא דְלֹא כַּר"ש דַּס"ל שְׂאָם נָתַן אֶפְרָ בְּתַחֲזִילָה כְּפָשָׁר.

וְהַקְּשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא אֵיתָא בְּתוֹסְפָתָא הוּבָא בַּר"ש פ"ו דְּפָרָה מ"ב וּמוֹדָה ר"ש שְׂאָם נָתַן אֶת הַמֵּים וְאֵח"כ נָתַן אֶת הָאֶפְרָ וְרָאָה שֶׁהוּא מְרוּבָה וְהוֹסִיף עָלָיו מֵים אַחֲרֵים צָרִיף קִידוּשׁ שְׁנֵי שְׂאִין מִי חֲטָאָת עוֹשִׂין מִי חֲטָאָת אֱלֹא מַתָּן אֶפְרָ.

וְהַקְּשָׁה כַּת"ר דֵּא"כ לְמָה קָאָמַר הַש"ס בְּתַמּוּרָה דְּאֲתִיָּא מַתְּנִיתִין דְּלֹא כַּר"ש דְּהָא ר"ש גּוֹפִיָה קָאָמַר בְּתוֹסְפָתָא כְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה רַק עַל כְּפוּנָה אַחֲרָת. וְא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם בְּמִשְׁנֵינּוּ הַכְּפוּנָה כֵּן.

הִנֵּה לְכַאוּרָה יָפָה הַקְּשָׁה. אָבֵל בְּאֲמַת לַק"מ. דְּלֹא מִיַּבְעִיָּא לְפִי הַגִּירָסָא שְׂבַמְשְׁנִיּוֹת וְכו"ה בְּפִירֵשׁ"י וּבַש"ס שְׂמָם (ד"ב ע"ב) אֵין מִי חֲטָאָת נַעֲשִׂין מִי חֲטָאָת. וְדֵאֵי דֵּאֵין לְפָרֵשׁ בְּמִשְׁנָה כֵּן.

דְּבַתוֹסְפָתָא הַכְּפוּנָה דְּאָף שְׂכָבָר יֵשׁ בְּכָלִי מִי חֲטָאָת עִם אֶפְרָ. מ"מ אֵינָם עוֹשִׂים אֶת הַמֵּים שְׁהוֹסִיפוּ שְׂיִהִיו ג"כ מִי חֲטָאָת.

רַק מַתָּן אֶפְרָ עוֹשֶׂה מִי חֲטָאָת. אָבֵל בְּמִשְׁנָה הַכְּפוּנָה שְׂהַמֵּים נַעֲשׂוּ מִי חֲטָאָת בְּשַׁעַת מַתָּן אֶפְרָ.

וְזֶה שְׂיִיף רַק כְּשִׁנּוֹתָנִים הַמֵּים מְקוּדָם. אֱלֹא אָף לְהַגִּירָסָא שְׂבַמְשָׁב"ג בְּתַמּוּרָה שְׂמָם אֵין מִי חֲטָאָת עוֹשִׂין מִי חֲטָאָת.

ג"כ לַק"מ דְּבַמְשֻׁנָּה גִּירָסִינּוּ עִם מַתָּן אֶפְרָ וְע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ שְׂאִין מִי חֲטָאָת נַעֲשִׂים מִי חֲטָאָת רַק כְּשִׁנּוֹתָנִים הָאֶפְרָ. אָבֵל לֹא בְּנִתְנֵי הַמֵּים.

אָף שְׂכָבָר נָתַנוּ שְׂמָם אֶפְרָ לְצוּרָה הַמֵּים הִלּוּ. אָבֵל בְּתוֹסְפָתָא גִּירָסִינּוּ אֱלֹא מַתָּן אֶפְרָ. וְהַכְּפוּנָה שְׂאָף שְׂכָבָר יֵשׁ שְׂמָם אֶפְרָ שְׂנִיתָן שְׂמָם בְּשִׁבִיל הַמֵּים הַקּוּדְמִים. מ"מ אֵין הָאֶפְרָ הִנֵּה מְקוּדָשׁ אֶת הַמֵּים שְׂנִיתָנוּ אַח"כ.

כי אין האָפּר מקדש רק את המים שבשבילם ניתן האָפּר שם. ולזה אמרו בלשון מתן אָפּר.

ולא אמרו שאין עושין מי חטאת אלא אָפּר. דנה הוי משמע שכל שיש בכלי אָפּר חטאת מקדש את המים וא"כ גם מים שניתנו אח"כ יקדשו למי חטאת.

לזה אמרו מתן אָפּר. שהנתינה גורמת לעשות מי חטאת את המים שהאָפּר ניתן בשבילם. וכדקיי"ל בפ"ו דפּרה שאם נפל אָפּר מעצמו לתוך המים אינו מקדש: ולכאורה פשטות המשנה דתמורה שם מורה שהפנונה פהא דתוספתא הנ"ל. דהא במשנה מיייתי שם פל דבר שאינו נעשה ע"י דבר שקמותו או זאח"ז.

וכהא דמדומע אינו מדמע ואינך ע"ש. וזה דמים שאובין אין פוסלין רק לפי חשבון. הפנונה ג"כ שג' לוגין שאובין עושים את כל המקנה פשאובין. וא"כ ה"ה במי חטאת הפנונה שמי חטאת אין עושים את מים שניתנו לתוכם למי חטאת פהא דתוספתא הנ"ל. אכן לפי הגירסא אין מי חטאת נעשים מ"ח שכן עיקר הגירסא וכדאיתא במשניות ובש"ס (דף י"ב ע"ב) ובכל המפרשים הראשונים. א"א לפרש פן וכמש"ל, וצ"ל שהפנונה דאף שהאָפּר הוא קדוש לחטאת דהלא הוא אָפּר פרה.

מ"מ אינו מקדש את המים רק כשיתנו בכלי את המים מתחילה ואח"כ את האָפּר והוי שפיר דומיא דאינך דמיייתי במשנה שם: וע"ד מ"ש התו' בביצה (דף ו' ע"א) ד"ה וכי דכיון שאסור לכתחילה לשחוט עגל במעי אמו משום דהוי פשוטט בליילה לפי שאינו יכול לראות שם לא מיקרי מוכן.

וי"ל שיהא אסור משום מוקצה אף אחר שנולד. והקשה כת"ר דהא קיי"ל בשבת (דמ"ג) דטבל מיקרי מוכן פיון שאם עבר ותיקנו מתקון.

לכאורה יפה הקשה. אבל באמת לק"מ לפמ"ש התו' בשבת שם בשם הרשב"א דסברא זו שייכא רק בטבל שאחר התיקון אין בו שינוי.

אבל היכא שע"י מעשיו ישתנה הדבר מפני שהוא לא הוי מוכן. ואמרינן מיגז דאתקצאי ע"ש.

א"כ הך השחיטה הוי שינוי גדול. ולזה לא הוי מוכן וביצה (דף ל"א ע"ב) דמדמי רש"י נפחת הבית לטבל והתו' הקשו שם מהא דהסל לפני האפרוחים.

נראה דס"ל דנפחת הבית מיקרי שינוי. ובזה מיןשבים דברי התו' שם.

דלכאורה אין דבריהם מובנים שהקשו על רש"י מסל לפני האפרוחים ומוכני שיש עליו מעות. וקשה דהא בלא"ה קשה מטבל וכמו שהקשו התו' בשבת שם.

ומה שייכא גושאיא זו לפירש"י. וא"ל שרצו להוכיח הסברא שצריך שישתלק המוקצה לגמרי בתיקונו כמו שתיקצו שם.

והכא הפחת ישנו בעולם. דז"א דהא רק אח"כ הקשו זה ומשמע דמתחילה הוי משמע להו דגם בנפחת מיקרי נסתלק.

והינינו דכיון שגפחת ואפשר ליטול הפירות הרי נסתלק המוקצה לגמרי כמו בטבל שנתקן. ורק אח"כ חזרו להקשות דמסתבר דכיון שהפחת ישנו בעולם הוי כאילו לא נסתלק המוקצה.

אבל לפמש"ל א"ש דמעיקרא הוי ס"ל שסברת הרשב"א בשבת שם דלא הוי מוכן רק משאין שום שינוי. ורק לפי פירש"י שם דמדמה נפחת לטבל.

משמע דס"ל דאף שיש שינוי מ"מ לא הוי מוכן. לזה הקשו דלפ"ז יקשה מהא דסל ומוכני.

ותירצו שצריך שע"י התיקון יסתלק המוקצה לגמרי. וה"ה בנפחת הרי נסתלק המוקצה כיון שאפשר ליקח הפירות דרך הפחת.

נדמי לטבל. ובכ"ז הקשו אח"כ דמסתבר דכיון שהפחת ישנו בעולם לא מיקרי נסתלק המוקצה.

ובזה א"ש שהקשו שם התו' מהשוחט בשבת. וקשה דמה שייכות הוא לכאן והו"ל להקשות זה בשבת (דף מ"ג) או בביצה (דף ל"ד).

ולפמש"ל א"ש. כי לפמ"ש הרשב"א בשבת שם שצריך שלא יהא שינוי ע"י התיקון וכמו בטבל.

לק"מ משחיטה דזה הוי שינוי גדול וכנ"ל. ורק הקא שהכריחו שצ"ל לפירש"י שכל המוקצה נסתלק ע"י התיקון מיקרי מוכן.

א"כ קשה מהשוחט בשבת שהמוקצה מסתלק. ובגוף סברא דטבל מוכן הוא יש להאריך ואכ"מ.

וע' תו' שבת (דף ק' ע"א) וע' שעה"מ פ"א מהי"ט הכ"ד. ומה שהקשה שם מלגין של טבל.

נראה דלק"מ דשם הוי בלגין טבול יום והיה אסור לעשותו תרומה שלא יטמא את התרומה. ואיירי כשלא היה אפשר לתרום באופן אחר ונהקרום לקצור: סימן לא.

וע"ד מ"ש הרמב"ם פ"א מהל' עיה"כ שאין מאכילין לכה"ג חלב חם שמביא לידי טומאה. דמנ"ל דבעינן חלב חם.

דהא בש"ס יומא (די"ח) לא נזכר רק חלב סתם. יפה העיר.

וגם אנכי נתקשיתי בזה מכבר. והמג"א סי' תר"ח סק"ז הביא דברי הרמב"ם להלכה וכן כל האחרונים.

ולא הרגישו להעיר מנ"ל זה. ואפשר לומר דהנה בלא"ה קשה למה לא חשיב הרמב"ם כל הנהו דחשיב ביומא (דף י"ח), והזכיר רק ביצים וחלב חם וכל פיוצא בזה.

ועו"ק דהא בפ"ב מהל' מחוסרי פפיה כתב סתם דברים המביאים לידי טומאה. והינינו כת"ק דבתוספתא דנזבים והובאה ביומא (דף י"ח ע"א).

וא"כ הול"ל הכי גבי כה"ג. ואי נימא דס"ל דבכה"ג לא הקמירו פמו בנזב וכמ"ש התוס' שינינים ביומא שם.

א"כ קשה דלא הו"ל למיקחשב חלב דליתא גבי כה"ג וכמ"ש בתו' שם. וא"ל דחשיב לה דמשום דהכי איתא בירושלמי שם.

דא"כ הו"ל למיקחשב כל הנהו דבירושלמי שם ע"ש. ועוד דהא קיי"ל פש"ס דילן נגד הירושלמי.

ואף שקצת אחרונים כתבו שדדך הרמב"ם לפסוק לפעמים פהירושלמי לדעתו אין לומר פו. ובכ"מ שפוסק פהירושלמי נגד הבבלי צריך למצוא טעם לזה.

ועו"ק מנ"ל מ"ש וכל פיוצא. דבש"ס יומא שם ליתא זה גבי כה"ג.

וצ"ל שפוסק פשמואל בירושלמי שם דקאמר כ"ד שהוא מרגיל לידי זיבה אבל עדיין יקשה פנ"ל דהו"ל למיקחשב כל הנהו דחשיב בירושלמי. או לכתוב סתם כ"ד המביא לידי קרי.

ובתו' רי"ד ביומא (דף י"ח) כתב דת"ק ס"ל כר"ע דרפ"ב דנזבים אבל ברש"י ביומא שם דמפרש מתמת אכילה מרובה. מבואר דאתיא כת"ק דר"ע שם.

דלר"ע תולים אף באכילה מועטת ע"ש. דלהכי אמרו לו דא"כ אין נזבים וע"ש בר"ש.

ודקאמר ת"ק כל מיני מאכל פירש"י שם שאכילה מרובה מפל מאכל גורמת לטומאה. ולפי"ז י"ל דר"א בן פנחס דחשיב מיני מאכל הגורמים לטומאה.

היינו רק אם יאכל מהם הרבה. דהא את"ק קאי.

רק יקשה לפ"ז דהא חשיב ביצים שזנפר גם בכה"ג: והנראה דהנה לכה"ג קשה למה לא חשיב הש"ס גבי כה"ג הני דחשיב בנזב ותירוץ התו' שם דבכה"ג לא הקמירו אינו מובן. דא"כ מאי שנא שאסרו הדברים דחשיב בש"ס ולא אינך.

והנראה בזה דגבי זב איירי בראיה שניה. דראיה קמיייתא מטמאה גם באונס פדאיתא בנדה (דף ל"ה).

וכיון שפבר התחיל לראות קרי, שוב הוא עלול לראות בקל שנית וכדאיתא בגזיר (דף ס"ה) דספיקו וש"ז טמא דרגלים לדבר דכיון שהתחיל לראות דרפו לראות שנית וכעין אמרם בסופה (דף נ"ב) בטבע ענין זה שאם משביעו הוא רעב.

ולזה יש הרבה דברים שגורמים לו לטומאה. אבל בכה"ג שלא ראה קרי בעת הזאת.

לא יגרמו לו לטומאה רק דברים שמתממים הרבה. ולזה לא חשיב גבי כה"ג הני דחשיב גבי זב.

ואפשר שזהו פנונת התו'י שלא הקמירו בכה"ג לאסור דברים המתממים מעט. ולפי"ז משמע שמשערים לפי טבע הענין שלא יאכל דבר שיגרום לו לטומאה.

וְהָא דְקָאָמַר בְּיוֹמָא שָׁם וְלֹא כ"ד הַמְבִיאִים לִידֵי טוֹמְאָה לְאֶתְוּנֵי מְאִי לְאֶתְוּנֵי הָא דַּת"ר
תְּמַשֶּׁה דְבָרִים מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לִידֵי טוֹמְאָה וְאֵלּוּ הֵן הַשּׁוּם וְכו'. צ"ל דְהַפְּנוּנָה כְּגוֹן הַגִּי
דַּת"ר דְּהָא עַכְצ"ל שְׁתּוּלִין בְּכָל דְבָר שְׁמַבִּיא לְטוֹמְאָה.

וְכַן מוּכַח דְלֹאוּ דְוּוּקָא נְקִיט הָא דַּת"ר. דְּהָא בְּיַצִּים תְּשִׁיב בְּהַדְיָא.

וְאִיתָא ג"כ בְּהַגְי ה' דְבָרִים. וְעוּד דְּהָא מְשַׁמַּע שְׁנָה גּוֹרַם טוֹמְאָה לְכָל אָדָם אַף שְׁעֲדִינִין לֹא
רָאָה.

וְכַן מוּכַח מְדַנְקִיט בְּיַצִּים דְחֻשְׁבִּיב לְהָ שָׁם גְּבִי כַה"ג. וְכַן תְּשִׁיב שׁוּם שְׁמַרְבָּה אֶת הַזְּרַע
בְּכָל אָדָם כְּדֹאִיתָא בְּנִדְרִים (דָּף ל"א) וּבכ"מ.

וְא"כ הַגִּי קו"ח מְהַגִּי דְחֻשְׁבִּיב גְּבִי זָב שְׁמַחְמִין מְעַט וּכְמַש"ל. וְעַכְצ"ל כְּמַש"ל דְלֹאוּ
דְוּוּקָא נְקִיט הַגִּי דַּת"ר וְהַפְּנוּנָה ה"ה כָּל דְבָר.

וְרַק מִיִּזְמִי מְהָא דַּת"ר שְׁיַשׁ עוּד דְבָרִים שְׁגוֹרְמִים טוֹמְאָה. וּבְאַמַּת צָרִיף לְהַבִּין לְמָה נְקִיטָא
הַבְּרִייתָא רַק תְּמַשֶּׁה דְבָרִים, וְצ"ל כְּמַש"ש הַתו' בְּכ"מ דְאַף הֵיכָא דְתַנִּי מְנִינָא אֶמְרִינֵן תְּנָא
וְשִׁיר.

וְכַן צ"ל בְּיַשׁוּב מַה שְׁקֻשָּׁה לְמָה נְקִיט בְּכַה"ג אִינְה דְבָרִים. וּבְזָב נְקִיט קֶצֶת מַה שְׁחֹשֵׁב
בְּכַה"ג וּמוֹסִיף קֶצֶת.

וּבְבְרִיתָא זֹו חוֹשֵׁב ה' דְבָרִים. וּבִירוּשְׁלָמִי חוֹשֵׁב גְּבִי כַה"ג עוּד דְבָרִים.

וְעו"ק דְבִיוֹמָא שָׁם אִיתָא אַכְסֵנְאִי לֹא יֹאכֵל בְּיַצִּים. וְקֻשָּׁה לְמָה נְקִיט רַק בְּיַצִּים וְלֹא אִינְף.
וּבְפֻרְט דְהַהוּלָף בְּדָרָף בְּנִקְל שְׁיַרְאָה קָרִי אַף ע"י דְבָר הַמְחַמֵּם מְעַט וְכְדֹאִיתָא בְּשִׁבְת (דָּף
קכ"ז) שְׁמַטְנִיחַ הַדְרָף לְבַד רוֹאִים קָרִי ע"ש. וְע' רַמְב"ם פ"ד מַה' דִּיעוּת הוּבָא בְש"ע
או"ח סי' ר"מ סט"ו.

וּלְפַמְש"ל א"ש דְנְקִיט תְּדָא וְה"ה לְכֹלְהוּ. וְלְפֻלָּא שְׁלֹא הוּבָא דִין זֶה בְּפוֹסְקִים וְגַם הָא
דְלֹא יִישֵׁן בְּטִלִיתוֹ שְׁל בְעַה"ב הוּבָא בְּסִי' ר"מ סִי"ג רַק כְּשֶׁהוּא עִם אִשְׁתּוֹ.

וְאִכְמ"ל בְּזֶה: וּלְפ"ז י"ל דְכִינּוֹן שְׁהַפְּרִיטִים אִינָם דְוּוּקָא. וְהַפְּנוּנָה כָּל דְבָר הַמְבִיא לִידֵי
טוֹמְאָה וְכְדֹאִיתָא ג"כ בִּירוּשְׁלָמִי כְּמַש"ל.

א"כ תְּלוּי זֶה לְפִי הַזְּמַן וְהַמְקוֹם. וְאִם בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן נִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים צָרִיף לִינְזַהַר מְדְבָרִים
הַמְחַמֵּם לְפִי הַזְּמַן כְּעַת.

וְלִנְזַהַר הַרְמַב"ם שְׁהִיָּה חֲכָם גְּדוֹל בְּטְבָעִיּוֹת. וְיִדַּע אֲשֶׁר בְּזַמְנוֹ לֹא הִיָּה מְחַמֵּם רַק חֲלָב חַם
וְלֹא קָר.

לִזֶּה כְּתִב מְלֵא חַם. וּבְזֶה מִינְשָׁב הָא דְנְקִיט בְּיַצִּים וְחֲלָב חַם וְכָל כִּינּוּצָא בְּהוּ.

דְמִיּוֹן דְלֹא תְשִׁיב כָּל הַנְּזָכְרִים בְּש"ס. הוּל"ל רַק כ"ד הַמְבִיא לִידֵי טוֹמְאָה.

אַבָּל רְצָה דְרָף אַגַּב לְהוֹרוֹת שְׁבַזְמָנוֹ נִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָע וְאִין מְחַמֵּם רַק חֲלָב חַם. וְדְנְקִיט בְּיַצִּים
י"ל דְכִינּוֹן דְנְקִיט מִיּוֹן מְשַׁקָּה.

נקיט ג"כ מין מאכל. ולזה גבי זב בפ"ב מהל' מחו"כ לא הנזכיר שום פרט רק פתב דרף
פלל דברים המביאים לידיטונמאה.

ועדיין צריך להבין לשונות הש"ס והירושלמי בזה. ויש לדון דר"מ נקיט טובא ביומא
שם משום דחגיגיש למיעוטא אבל ההכרח לקצור: סימן לב.

פבד זידי הרה"ג וכו' מו"ה מנחם נחום נ"י מו"צ בסלאוויטאה. ע"ד אשר העתיק לי
דברי שו"ת בית שלמה לא ראיתי בו סברא מכרעת.

ואני עומד בדעתי בע"ה. פי עיקר טענתו שם הוא שפשמוכרים או משפכירים לגמרי
לנכרי ההערמה ניכרת.

פי הישראל משתדל בהעסק ומצטער בהפסדו ושומח בהרנוחתו. ונה גרוע ממתנת בית
חורון.

וגם פי העסק נקרא על שם הישראל ונה מפנרש בש"ס שאסור וגם איכא מראית העין.
ולזה פתב שימכרו וישפירו כל העסק לישראל אחר ואותו הישראל ישוב וישפיר וימכור
חמש חלקים וחצי לאותו הישראל וחלק וחצי לנכרי ויעשו ביניהם כתב שהישראל זוקף
במלנה על הנכרי את הפסף הדרוש להעסק ושקיבל שכר טרחו כף וכף למאה עכת"ד
הב"ש כפי שהעתיק כת"ר פי אין ת"י ספר זה.

ונרפו דרף השם אריה: אבל לדעתי דבריו תמוהים. פי הלא גם דרפו הוא הערמה
ניכרת.

ומה שמשפיר לישראל אחר ואח"כ חוזר ושוכר בשותפות עם הנכרי. הוי פחוכא
נאיטלולא.

פי הלא באמת אינו נותן שום חלק להנכרי פכלות העסק. וגם הוא שוכר את הפועלים
על שבת ויו"ט.

וכל העסק נקרא על שם הישראל ויש בזה ג"כ מפני מראית העין. ולא ידעתי מה תיקון
בזה.

והעיקר לענ"ד כמ"ש בחיבורי ח"ד סי' ד'. ובפרט כפי מש"ש שיקצבו להנכרי דבר קצוב
מפל מדה שיטחבו.

אשר בזה אין שום הערמה. פי הלא יתן לו באמת את הדבר הקצוב הזה.

וגם פי העיקר כמש"ש שא"צ להקנות לאחר. רק סגי שיתנה עם הנכרי בשעה שמקנה
לו חלק בעסק זה.

דזה מיקרי התנו מתחילה. והא דמראית העין כבר בארתי שם שיש לסמוך על מה
שיפרסם בהכרזה.

או בהדבקות פתקאות שנעשה ע"פ אופן המותר. וגם מש"ש אשר בעתים הללו יודעים
הפל שעושים ע"פ היתר ב"ד.

הוא יסוד גדול לסמוך עליו. ואף דמצינו בשפת (דף כ"ג) שחוששין לחשד גבי גר תנופה וכן גבי פאה ולא תלינו שידינו אותו לכך זכות שעשה פדין לא דמי לנ"ד.

דשם רואים שינוי מפפי הרגיל להדליק נ"ח בפתח חצירו ולהניח פאה בסוף שדהו וכמ"ש בחיבורי ח"ד סי' ס"א. משא"כ בנ"ד שעושה בהיתר ב"ד אין בזה שינוי בהעסק.

ועוד דשם לא שייקא סברא דלא שביק התירא ואכיל איסורא משא"כ בנ"ד וכמוכח. ועכ"פ נהניתי שראיתי שפוננתי באיזה דברים לדברי הב"ש שהוא פתב ג"כ שהישאל קנה עבור הנכרי והרי הוא פפועל שלו וע"פ דברי המח"א והנתיבות.

אף בדברי נתבאר הדבר יותר בע"ה. ומ"ש בשם הב"ש שאחר שלא יהיו עוסקים באותו ענין יחזור וישפיר להישאל ולהנכרי בשותפות.

זה תמוה דאף שיכול לחזור בו כשעודם עוסקים באותו ענין. מ"מ היכא שעושה מסחר חדש שמשפירו להמשפיר הראשון בשותפות עם אחר.

אין בזה חזרה ולא ביטול קנין ראשון. וגם הלא קי"ל בח"מ סי' קצ"ה שפקננו כסף ושטר א"י לחזור אחר כדי דיבור.

והכא הרי עשו שטר וגם לקח דמי קדימה. ואולי פוננתו בשביל שכתב שם שיקבלו בקגא"ס על מיני הסחורות.

אבל קושיותי הראשונה קשה ואקצר. ועוד דשם בארנו שדעת הפוסקים דבמקום פסידא אין חוששים למראית העין.

ויש ראיה לזה לענ"ד מסוגיא דכתובות (דף ס' ע"א) צינור שעלו בו קשקשים ממעון ברגליו בצנינעא בשבת משום דהוי מתקן פלאחר יד ובמקום פסידא לא גזרו. והקשו התו' שם דהא מה שאסור משום מה"ע אסור אף בחדרי חדרים.

ולפמ"ש א"ש דלהכי שרי דבמקום פסידא אין חוששין למה"ע פלל. ורק בכ"ז פיון שאפשר לעשות בצנינעא יעשה.

סימן לג. אשר דרש כת"ר ברייתים וואלצווא שיש בהם עלוואטאריך אם אפשר לטחון בהם על פסח.

לפי שראה מודעא מהגאון דראדזין שליט"א שמחמיר בזה. הנה גם אלי נשלחה מודעא הג"ל.

ואינו אוסר שם רק כותב שיש לבאר בההכשר על הקמח מאיזה ריחיים הוא באשר פי ראוי להחמיר בזה. ולענ"ד אין בעלוואטאריך חשש יותר מאם יש בחיטים של פסח מעט מצומחים שאין חוששים לזה פלל.

וה"ה בזה. דהא אף אם נחמץ מעט הקמח ע"י הזיעה שנעשה שם הוא בטל בששים.

ואין פוננתו לבטל רק לטחון ולא הוי מבטל איסור בכה"ג פמבואר בפוסקים. וגם פי צדיין היתר הוא קודם הפסח.

רק החשש לשיטת הפוסקים שאסור לבטל לכתחילה בכה"ג. וא"כ ה"ה בחיטים
מצונחים והכא עדיף טפי דשם הוי נדאי קמין.

ובנ"ד הוי רק זינעה שאינו מחמין. ומה שעורר שם דהוי מי פירות עם מים בשעת לישה
ומחמין במהרה פמבואר בס"א תס"ב.

ז"א לענ"ד דהא פשוט הש"ע סי' תס"ו ס"ג שזינעה אינו אפילו מי פירות רק תולדה
בפ"ע וכמש"ש הח"י ושכ"כ הב"ח ע"ש וכו' בס"א תנ"ג סקכ"ב. וכן במקור חיים ס"ס
תס"ו וכו' בפמ"ג שפן דעת הט"ז.

וכ"נ להוכיח מדעת רש"י וקר"ן פסחים (דף ל"ט ע"ב) שפירש"י שהאשה שפה מורסן
יבש אף שנוטרף מגופה מים. ותמה הרא"ש למה מותר.

ולזה פירש דאיירי בגוף יבש ורק הרביותא משום זינעה ושמועת אח"כ. ופירש פו ברש"י
שפונותו שנוטרף זינעה.

והוא דוחק גדול דכל כה"ג הו"ל לפרושי: ולזה נראה דכוננת רש"י דרק לשירות אסור
ששוהה שיעור חימוץ. אבל כששפה על בשורה ואח"כ רוחצת ואינו שוהה הרבה מותר.
ומצאתי במגן האלף סי' תס"ה שפירש פו. וקשה לפ"ז דהא הגוף מזיע במרחץ ומתערב
עם המים שרוחצת וממהר להחמין אף בפחות משיעור מיל.

וע"כ צ"ל דס"ל לרש"י דזינעה תולדה בפ"ע היא לענין זה וכמש"ל. וכ"נ ממ"ש הרוקח
סי' ר"צ הובא ברא"ש דצואת תרנגולים אינו מחמין ומייתי רא"י ממנחות (דף ס"ט)
דבעי חטים שבגללי בקר אי כשר למנחות ולא פסול להו משום שנתחמצו.

ומוכח דגלל אינו מחמין. ועדיין קשה דהא הבהמה שתתה ג"כ מים בלי ספק.

ונהי דהחטים לא שהו שיעור חימוץ במים דבתוך השיעור נבלעו המים בגלל ובאברים.
אבל הא הגלל הוי מי פירות.

ומי פירות עם מים ממהרים לחמוץ. ועכצ"ל דגלל לא הוי מי פירות לענין זה רק כתולדה
בפ"ע וכמש"ל ונאף לשיטת הסוברים דזינעה הוי כמי פירות.

הא קיי"ל בס"א תס"ב דמעט מי פירות עם מים אין ממהר להחמין. ושיעור מעט פתבו
הח"י והפמ"ג שהוא כחלק ששים מן המים ופשוט דהכא לא יהיה אחד מששים זינעה
העלוואטארים נגד המים.

ובאמת לפמ"ש הפוסקים דלהכי בלחמי תודה אין מתחמין משום דמעט הוא כדאימתא
בפסחים (דף ל"ח) רביעית שמן מתחלקת לכמה חלות. והינינו לשש עשרונים ושני
שלישים.

כדאימתא במנחות (דף ע"ז ופ"ט). והינינו שנים עשר קבין.

וכ"כ הפהרש"א (דף ל"ח ע"ב) דלהכי יוצא בלחמי תודה ואין מחמין משום דמעט שמן
הוא ע"ש וכו' הרבה אחרונים. וע' ח"ס חא"ח סי' כ"ז שכתב שניסה אשר עיסת מצה
נילושה במים פחות מעט מחלק רביע מן הקמח הנלוש וא"כ מוכח מזה דמעט מיקרי
אחד ממ"ח בערך.

דְּהַכִּי הַגִּירְבִיעִית לְחֶלֶק רְבִיעֵי מְשָׁנִים עֶשְׂרֵי קַבִּין וּלְפָלֶא עַל הַפֶּמ"ג שֶׁהֵבִיא הָיָה דְּחִלּוֹת תּוֹדָה וְכַתֵּב שְׁיַעֲוֹר שְׁשִׁים. וְאוּלַי לֹא נִחִית לְדַקְדָּק כ"כ: וּבְמוֹדְעָא הַנָּ"ל הֵבִיא בְּשֵׁם שׁו"ת מְשֻׁאֵת מְשֻׁה שְׁהוֹכִיחַ דָּאָף שְׁנִתְּנִיבְשׁוּ הַמֵּי פִירוֹת בְּקִמָּח.

מ"מ מוֹצִיאִים אַח"כ הַמ"פ פְּשׁוֹנֹתָנִים בְּתוֹכּוֹ מִים. וְהוּא הֵבִיא רְאֵיָה עוֹד לְזֶה מַע"ז (ד' ל"ב) מְחַרֵּס הַדְרִיגָּה שְׁבָלַע הַיָּיִן וּכְשֶׁשׁוֹרִין אוֹתוֹ פּוֹלֵט.

וְהִנֵּה סֵפֶר מְשֻׁאֵת מְשֻׁה אֵינוֹ ת"י. אֲבָל רְאֵיָת הַגָּאוֹן מְרַאדְזִין יֵשׁ לְדַחּוֹת כִּי יָדוּעַ שְׁיֵשׁ דִּין כְּבוֹשׁ בְּכֻלָּם לְפָלוֹט וְכַמְבּוֹאֵר בִּי"ד ס' ק"ה וּבְפָרְט כְּלִי חָרֵס דְּמַדְיָתִי.

וּמְבּוֹאֵר בִּיּוֹמָא (דָּף ע"ח ע"א) דְּמִשְׁחָל שְׁחִיל אָף כְּשֶׁמְשִׁים יָדָיו עָלָיו וּפִירֵשׁ"י שֶׁם שְׁפּוֹלֵט מֵהַ שְׁבָלַע וְהִיגְוֹ הָיָה דְּמַדְיָתִי. וּבְפָרְט בְּיָיִן שְׁטַעְמוֹ חֲזָק וְכַמ"ש הָרֵאשׁוֹנִים בַּפ' אֵין מַעְמִידִין דִּינֵן בּוֹלַע כְּלִי חָרֵס בְּצוּנָן מְפָנִי שֶׁהוּא חֲזָק.

וְכוּ לַעֲנֹן פְּלִיטָה נִרְאָה שֶׁהֵינּוּ מְפָנִי חֲזָקוֹ יוֹצֵא טַעְמוֹ יוֹתֵר. וְעוֹד נִרְאָה דְּבְכָלִי חָרֵס פּוֹלֵט מְשֻׁהוֹ תְּמִיד וְכַדְמוּכַח בַּע"ז (דָּף ל"ד) וּבִיּוֹמָא (דָּף ע"ח) פְּנ"ל.

וְרַק לְפָלוֹט הַרְבֵּה צָרִיף כְּבוֹשׁ מַע"ל"ע כְּהָא דִּי"ד ס' ק"ה. וְעַח"ס חֲא"ח ס"ס קכ"ז מ"ש לְיֻשָׁב הַמְּטָה מְשֻׁה.

וּלְפַמ"ש י"ל שְׁחֹשֵׁשׁ לְפְלִיטָה מוֹעֲטָת. וְאָף דְּמַעַט מ"פ אֵין חֲשֵׁשׁ וְכַמְבּוֹאֵר בְּפוֹסְקִים כַּמִּש"ל.

מ"מ לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לִיגְהַר כָּל מֵה דְּאֶפְשָׁר. וְכ"כ הַפֶּמ"ג ס' תס"ב סק"א דְּמֵה שְׁאֶסְרוּ לְקַטֵּף בְּיָיִן הוּא לְכַתְּחִילָה.

וְכ"כ שְׁאֵר מְפָרְשִׁים. וְעַכ"פ מְחַרֵּס הַדְרִיגָּה אֵין שׁוּם רְאֵיָה לְדִין זֶה.

אֲבָל גּוֹף הַדִּין כְּכָר כ"כ חֲח"י ס' תס"ב סק"ג בְּפִשְׁיטוֹת וְכ"נ בְּשׁו"ע ס' תס"ו. וְהַח"י ס' תנ"ג ס"ק כ"ב נִסְתַּמֵּק קֶצֶת בְּזֶה.

אֲבָל הַעֲיָקֵר כְּדַמְסִיק בְּסִי תס"ב סק"ג דְּכֵן מְסַתְּבֵר. וּמ"מ מְקוּם סִפְקַ יֵשׁ כָּאֵן שְׁאוּלַי לֹא נִכְנָסוּ הַמֵּים בְּאוֹתוֹ מְעַט קָמַח שְׁבָלַע הַזֵּיעָה וּמְמִילָא לֹא נִתְעַרְבַּ טַעַם הַזֵּיעָה בְּמֵים: וּמִש"ש מַעֲוֹבָדָא שֶׁהֵבִיא הַקְרָבֵן נִתְנַאֵל פ' כָּל שְׁעָה.

הִנֵּה שֶׁם מְפֻרָשׁ שְׁחֲשִׁשׁוּ שְׁמָא הַזֵּיעָה מִן הָאוּרִי שֶׁהִיא קַר וְלַח וְהוּי כְּמֵים. אֲבָל בַּנ"ד יָדוּעַ שֶׁהַזֵּיעָה הִיא מְצַד מְהִירוֹת הַתְּנוּעָה.

וְגַם וְדַאי בִּימִיָּהם שֶׁהִיוּ הַרְבֵּה טוֹחֲנִים בְּרִיחִים שֶׁל יָד עֲדִיף טְפִי. אֲבָל לְחֶלֶק בֵּין רִיחִים לְרִיחִים אֵין לָנוּ.

כִּי גַם הַרִיחִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם עֲלוּוֹאטָרִין יָדוּעַ שְׁמֻזִיעִים הַכְּתָלִים וְהַכִּיס וְכָל הַכְּלִים אָף אִם יַעֲשׂוּ אוֹתָם חֲדָשִׁים לְפָסַח: וּמִש"ש לְחֹשׁ דְּאָנָן נִהְיָנָן כְּרַמ"א בְּסִי תנ"ג לְהַצְרִיף נִיקוֹר לְהַרִיחִים. בְּאֶמֶת מְפֻרָשׁ בְּמִהְרֵי"ל בְּסִי נ"ח וּבִש"ע ס' תנ"ג הַטַּעַם מְשׁוּם תְּבוּאָה לְתִיתָה כִּי בִימִיָּהם הָיוּ לוֹתֵתִים הַחֲטִים מִשָּׂא"כ בְּיָמֵינוּ.

וְהַגָּאוֹן מְרַאדְזִין הַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ בְּזֶה בְּמוֹדְעָתוֹ וְכַתֵּב שֶׁגַם אֲצִלְנוּ אֵיכָא חֲטִים מְצֻנְמָחִים. וְז"א כִּי חֲטִים שְׁיָהִיו מְצֻנְמָחִים יוֹתֵר מְשֻׁשִׁים לֹא שְׁכִיחַ.

משא"כ לתיתה בימיהם הנה שכיח. וכ"כ השאילת יעב"ץ שם ששכיח אצלם הרבה לתיתה ואין לעשות מזה ספק כלל ע"ש.

והנ"ש בשו"ת סי' י"ב ג' פתב דניקור הריסנים הוי רק מנהג אף פשהיו לותתים החטים משום דהוי ס"ס. ובניאר ג"כ כמש"ל דטחינת חטים מצומחות לפסח אף פשיש ס' חמיר טפי מניקור ריסינים.

ובכ"ז אנו מקילים בזה. והתיר בשעה"ד לטחון בלי ניקור ונהביאו הח"י להלכה בסי' תנ"ג.

ואף השאילת יעב"ץ שם שחולק על הנ"ש. הוא רק מצד שהביא שבימיו שכיחא לתיתה ואינו ספק כלל.

וא"כ בימינו שאין מצוי חטים לתותים. אין לחוש בזה.

ואין לה דסק גדול מזה להחמיר לטחון בריסנים של יד שאין רוב הצביבור יכולים לעמוד בה. כי כבר ביארנו כי ריסינים שקורין צילענדער וריסינים וואלצאווא הפל אחד כי פולם מצוי בהם זיעה בשעת טחינה.

ומש"ש השאילת יעב"ץ לחוש משום דהוי כמבטל איסור. הרי החמיר שם גם בחטים מצומחים שלא לטחון בלא ברירה.

ובמדינתנו אין חוששים לזה. כי אין רוה"צ יכולים לעמוד בזה לברר כל החטים.

ונ"ד קיל טפי כי אין כאן חמץ ודאי רק חשש מי פירות וכמו שביארנו בס"ד: ונהי דנדאי מנהגן של ישראל תורה וצריף לנקר הריסנים בכל מה שאפשר מפני חשש חמץ שלא נזקרו בכל השנה וכמו שמתמירים להגעיל פלים אף שבלעו משהו ולגרור הפתלים וכמ"ש המהרי"ל ריש ה' הגעלה שמנהג להחמיר אף בחשש משהו.

אבל פיון שמנקים אותם מחמץ ברור שוב אין לנו לחוש למה שיתלחח אח"כ ע"י הזיעה וכמש"ל. ואף הניקור הוא רק כפי האפשרות וכמ"ש הנ"ש שהוא מנהג להחמיר במקום שאפשר.

ואצלינו שאין מצוי לתיתה הפל מודים להנ"ש בזה וכמש"ל. וע' במהרי"ל שהביא שגם בימיהם הנה פיס להריסנים ע"ש בסוף ה' עסק המצות דמסיק שאוסרים הבייטיל משום שהיו לותתים החטים.

וגם דבימיהם היו פיסים פשוטים והנה אפשר להחליף בכל עת. אבל אצלינו שהפל של משי וגם אין לותתים החטים.

בשעה"ד שרי. רק שצריף לנקות הפל היטב כל מה שאפשר.

וע' ח"י סי' תנ"א ס"ק נ"ב שהתיר בשעה"ד לרקוד בנפה של חמץ. ואף דבזה חלקו עליו.

היינו פשלא נזקרו בה כל השנה והוי חמץ ודאי. וגם כי אפשר שלא לרקד כמש"ש המג"א.

משא"כ גבי פיס. ובפרט אצלנו שמרקדים הקמח ואף אם ישאר איזה פירור תמץ יצא ע"י הריקוד.

ואף דקיי"ל בסי' תס"ו ס"ד דבנתביש לא מהני ריקוד הא פתב שם הח"י בשם א"ז דאם הקמץ הוא רק ספק מי פירות סומכים על ריקוד וגם פי הטעם שם פתב המג"א ושאר אחרונים משום שמה יתיבש ויתפרק ויצא עם הקמח בנקבי הנפה.

ובפסח חוזר ונגיעור. וכ"ז בתמץ גמור.

אבל בפירוורים שנעשו ע"י זיעה. עיקר החשש שהמים בשעת לישה ירככו הפירוורים ויתערבו עם כל העיסה ויכנס טעם מי פירות בעיסה.

וא"כ שוב לא יהא בפ"ע ולא שיניף חוזר ונגיעור. וכבר ביארנו דבמעט מי פירות לא הוי תמץ.

ואי קאי לבדו שוב אין שום חשש. ואף בתמץ גמור י"ל כיון שהחשש היא משום חוזר ונגיעור.

הרבה פוסקים ס"ל דאין חוזר ונגיעור. ע' סי' תמ"ז ס"ד.

ועיקר הסברא שיצא דרוך נקבי נפה. ובכ"ז לא יתבטל.

ג"כ צ"ע טובא. וע' מגן האלף סי' תס"ו סק"ו שכתב שלמעשה יש להקל בזה ע"ש שדבריו נכונים.

ומטרדומי ההכרח לקצור: אחרי כותבי נודע לי כי יש מקומות גם פעת אשר לותתים החטים אותם שאינם טובים כ"כ ומערבים בשאר חטים. וכמעט אין חטים שלא יהא מעורב בהם חטים לתותים באופן שאין ס' פנגדום.

ובמקום כזה נדאי שיש מקום להחמיר לפי מנהגינו פרמ"א לנקר הריחיים וכמ"ש השאילת יעב"ץ לחלוק על הנ"ש וכמ"ל. ואף פי בשעה"ד גדול צדקו דברי הנ"ש.

אבל בנ"ד אינו דחק כ"כ פי אפשר לטחון בריחיים בלי עלואטארין. וגם הכיס יהי חדש. או מוצנע מפסח לפסח וכמ"ל. אבל במקומות שאין לותתים החטים נראה כמ"ל.

אכן אח"כ ראיתי בעיני שהזיעה רבה מאוד בוואצלין שבריחיים הנ"ל ומתקבץ שם חתיכות עיסה ממש. וא"א לנקות זה בכל עת.

ולזאת נדאי כי שומר נפשו ירחק מזה. אבל לא חמיר מתערובות חטים מצומחים שהם תמץ גמור וכמ"ל: סימן לד.

ע"ד הפאבריק של זאדא וואסער. הנה הצניורות של גומא שא"א להגעילם נראה דסגי בהדחה מריקה ושטיפה כיון שלא נשתמש בהם רק בצונן.

וגם אין שם שום חשש תמץ בעין רק מפני שלא נזהרו בהם כל השנה. ובפרט שידוע אשר בזה הקפידא גדולה מאד על הנקיות.

והמכונה נעשה לטהר המים מפל שמץ תערוכות. והנתר שקורין קרייד שבא בזה אין בו חשש חמוץ והוויטריאל נדאי אינו בכלי של חמץ רק בכלי המנוחד לזה שצריך להזהר ולהשגיח ע"ז כי הוא דבר חריף מאוד.

ואם משתמשים שם גם בנאדע. בנדאי צריך לברר את הזאדע קודם הפסח שיהיו נקיים מפל תערוכות גרעין וכדומה.

ועל גוף הזאדע לא שמעתי שיהא איזה חשש בפסח. ובכמה מקומות משתמשים בהם בפסח.

ויתר הכלים האפשרים בהגעלה צריך להגעילם כמנהגינו בכל דבר. ובפרט בכלים אלו ששוהים מעל"ע והוי כבוש אם נמצא שם חמץ.

וגם יש לדון שבלעו ע"י הדחיפה התזקה שע"י המכונה שהולכת בלח גדול ע"י קיטור או ע"י סוסים וגם דהא משימים בזה וויטריאל דהוי דבר חריף מאוד וכבר נהגו ישראל להתמיר להגעיל כל כלי שאפשר בהגעלה אף שאין ברור שנשתמשו בו חמץ גמור רק שלא נזקרו בו.

והכלים של גחשת המנהג לצפותם בבדיל שקורין ווייסען. ובסאפאנען אין משתמשים כלל בפסח לפי שא"א לנקותם פידוע.

את זה ראיתי להודיע למעכ"ת כפי שעושים אצלנו. ובשאר מיני מים שעושים מוכן הדבר שצריך לזהר שדברים שנותנים בהם יהיו של פסח כמו הצוקער והשרף וכדומה ומה שאומרים שמדיחין הסיאפאנען מקודם במי סובין כדי לחזקם.

לא נתברר זה רק הסותרים אומרים כן ולדבריהם אסור להשתמש אף בהדשים: סימן לה. ע"ד מה שנסתפק אם חולה שיש בו ספנה שצריך לאכול דבר איסור או ביה"כ.

אם מותר להתמיר על עצמו שלא לאכול לשיטת הפוסקים דס"ל דהיכא שהדין יעבור ואל יתרג מ"מ מותר להתמיר על עצמו ע' ביו"ד סי' קנ"ז בטוש"ע וב"י ואחרונים: והנה בגוף הדין אין להאריך כי מפורש דין זה באחרונים סימן תרי"ח בשם האו"ה וב"ר"ן פ' י"ה כ שאסור להתמיר וכ"כ הרדב"ז ונהביאו פבדו"ג"כ.

והטעם כתבו דגבי הא דיעבור ואל יתרג מותר להתמיר משום שכשמחמיר יש קידוש השם משא"כ בחולה. והסברא דחוקה דכיון שהתורה אמרה דבכה"ג יעבור ואל יתרג מנלן להתיר לו למסור נפשו על קדה"ש.

ואפשר שזהו טעמו של הריב"א שהביא הרדב"ז שם שהיה חולה מסוכן ולא אכל ביה"כ משום דס"ל שאין לחלק בין זה לזה. ועכ"פ לדין קשה.

ואף שיש מצוה לקדש השם. מ"מ פיון דגלי קרא דבכה"ג אינו מחוייב לקדש השם ממילא אם מוסר נפשו הוי מאבד עצמו לדעת.

והנראה לחלק דשם כשנמנע מלעשות העבירה אינו גורם לעצמו שום רעה. ורק שהאנס אומר שיהרגנו והרי הוא אינו עושה מאומה.

וגם האנס אפֿשר שײַחזור בו וְלא יִהְרָגוּ אוּ שְׁגַם עֵתָה הוּא רַק מִפְּחִידוֹ וְאִינוּ חוֹשֵׁב לְהִרְגוֹ. וְכַדְאִיתָא כַּה"ג בְּירוּשְׁלַמִי וְאָף דְקִי"ל בַּע"ז (דָּף כ"ב) שְׁעֵפוּ"ם חָשׂוּד עַל שְׁפִיכוֹת דְּמַיִם.

מ"מ אִינוּ וְדַאי רַק חָשׂוּשׁ בְּעֵלְמָא. וְהָרִי קִי"ל דְּאָף בְּגִידוֹן בְּדִינֵיהֶם לְמִיתָה לֹא מִיקְרִי גְבָרָא קְטִילָא מְשׁוּם שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁלֹא יִהְרָגוּהוּ וְכַמ"ש הֶרְמְב"ם בַּפ"א מַהל' עֶרְכִין הִי"ד וְכ"ה בְּגִיטִין (דָּף כ"ח) ע"ש.

וּמכ"ש בְּאֲנָס דִּי"ל עֵבִיד אִינְשׁ דְּגִזְזִים וְלֹא עֵבִיד. וְאָף דְּאֲמַרִּינֵן בַּב"ק (דָּף קט"ו ע"ב) שְׂאֵם אָנָּס עוֹמֵד לְנִגְדוֹ וְחִקְלָל מַע"שׁ עַל מְעוֹת שְׁבִידוֹ לֹא אָמַר פְּלוּם דְּהוּוּ כְּאֲבוּדִים.

נִרְאָה פְּשׁוּט דְּמַעוֹת שְׂאִנֵי שְׁנַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מְחַמְדָּתָן וְסַתְּם כּוֹתִים גְּזִלְנֵי נִינְהוּ כְּדַאִיתָא בְּסוּפָה (דָּף ל'). אֲבָל בְּהִרְיַגַת נַפְשׁ שְׂאִין לֹא הִנְאָה מְזַה אִין לְחֻשְׁבוֹ לְנִדְאֵי שְׁיִהְרָגוּ.

וְנִהֵי שְׁהִתּוּרָה הִתִּירָה לְעֵבֹר עַל ד"ת בְּשִׁבִיל חָשׂוּשׁ פְּקוּ"נ וְאָף בְּמִיעוּט נִגְד רֹב. מ"מ מִי שְׂאִינוּ חוֹשֵׁשׁ בְּזַה לְמִיעוּט בְּמָה שְׁנוֹגַע לְעַצְמוֹ לֹא מִיקְרִי מְאֻבָּד עַצְמוֹ לְדַעַת: וְיִסוּד הַדְּבָר נִרְאָה דְּהָא עֵיקַר הַלְיָמוּד שְׁמוֹתָר לְעֵבֹר עַל ד"ת בְּמִקוֹם סְפָנָה הוּא מְקַרָּא דְּוָחֵי בְּהֶם וְלֹא שְׁיָמוּת בְּהֶם כְּדַאִיתָא בְּיוֹמָא (דָּף פ"ה ע"ב) וְכַמ"ז (דָּף כ"ז ע"ב) וְיִלְפִינוּ מְזַה שְׁחִיבָה הַתּוּרָה לְעֵשׂוֹת הַמְצוֹת רַק כְּשֶׁאִין חָשׂוּשׁ סְפָנָה בְּזַה אֲבָל בְּמִקוֹם חָשׂוּשׁ סְפָנָה הוּא פְּטוּר מִלְעֲשׂוֹתָם וְיָמִי שְׁרוּצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִקְרִיִים הַמְצוּה הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ רַק שְׂאֲסוּר מְשׁוּם מְאֻבָּד עַצְמוֹ לְדַעַת.

וְזַה שְׁיָיָף רַק הִיכָא שְׁגוּרָם לְעַצְמוֹ מִיתָה בְּאִיזָה פְּעוּלָה. אֲבָל הִיכָא שְׂאִינוּ גוּרָם לְעַצְמוֹ רַק שְׂאֲנָס אוֹמַר שְׁיִהְרָגוּ הוּא רַק חָשׂוּשׁ סְפָנָה וְאִין זַה בְּכֻלָּל מְאֻבָּד עַצְמוֹ לְדַעַת.

וְהָרִי מְצִינוּ שְׁיִוְרְדֵי הַיָּם צָרִיכִים לְהוֹדוֹת כְּדַאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף נ"ד) מְשׁוּם דְּשְׁכִיחָא סְפָנָתָא וּמ"מ וְדַאי מוֹתָר לִירַד בֵּינָם וְלֹא מִיקְרִי מְאֻבָּד עַצְמוֹ לְדַעַת וְאִם צָרִיף לִירַד לֵיָם כְּדִי לְקַיִם אִיזָה מְצוּה בְּנִדְאֵי מְחֻוּיָב לִירַד וְאִסוּר לֹא לְמִנּוּעַ מְשׁוּם חָשׂוּשׁ סְפָנָה.

הָרִי חֲזִינוּ שְׁמוֹתָר לְהַכְנִיס א"ע בְּחָשׂוּשׁ סְפָנָה הִיכָא שְׂאִינוּ רַק חָשׂוּשׁ בְּעֵלְמָא. וְיִשׁ לְהַאֲרִיף בְּזַה וְלִבְאָר הַגְּבוּל לְזַה אָף אִין הָעַת מְסַכְּמָת.

וּמ"ש הָר"ן פ' י"ה כ' לְדַמּוֹת הָא דִּיעֵבֹר וְאֵל יִהְרַג לְחוּלָה שְׁיִשׁ בּוֹ סְפָנָה הִינְנוּ רַק הִיכָא שְׁמַמִּית א"ע פְּהִנְהוּ דְּקִדּוּשִׁין דְּמִיָּתִי שָׁם. וְכֵן הָא דְּסִנְהֶדְרִין שְׁחֻלָּה וְיָכוּל לְהַתְרַפְּאוֹת בַּג"ע ע"ש: וּמ"ש כְּבוֹדוֹ בְּפִירִשׁ"י יוֹמָא (דָּף פ"ג ע"א) שְׁפִירִשׁ דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקָּל הַקָּל כְּשֶׁאִין לֹא הִתָּר כְּדִי צָרְכוּ לְמָה לֹא פִירִשׁ שְׂאִין לְפָנָיו הִתָּר כְּלָל וְנִדְחַק כְּבוֹדוֹ לְפָרִשׁ דְּקָאֵי כַּשֵּׁ"צ לְאִסוּר רַק חֲצִי שְׁיַעוּר וּז"א דַּלְפ"ז הָעֵיקַר חֲסַר מִן הַסְפָּר וְאֲדַרְבָּא לְמָן בְּסוּגִיא שָׁם פִּירִשׁ"י שְׁצָרִיף לְאֲכוֹל כָּל הַטְּבָל.

מְשַׁמַּע דְּאִיִּרֵי שְׁצָרִיף לְאֲכוֹל הַרְבֵּה. וְגַם לְשׁוֹן הַקָּל הַקָּל מְשַׁמַּע שְׁיִשׁ לְפָנָיו כְּמָה מִינֵי אִסוּרִים וְאִין יָדוּעַ כְּמָה יִצְטָרֵף לְאֲכוֹל.

לְזַה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקָּל מְכּוּלָּם וְאִם אִינוּ מְסַפִּיק מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַחֲמוּר מְמַנּוּ וְקָל מְשַׁאֲרָם וְכֵן לְעוֹלָם דַּאֲלַת"ה הוּל"ל מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקָּל וְתוֹ לֹא, הָרִי דְּאִיִּרֵי שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁצָרִיף לְאֲכוֹל הַרְבֵּה. וְאִין לֹא מְשַׁמַּע שְׁיִאֲכִילוּהוּ פְּחוֹת פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר.

דבאחזו בן למוס נראה שצריף להאכילו תיכף כמה שצריף עד שיאורו עיניו. ועל דקדוקו ב"ש"י י"ל משום דאירי שם גם בטבל שאפשר להפריש תרומתו ומוקי לה שם הש"ס כשצריף לאכול פולו.

לזה נקיט רש"י לשון זה. דהא יש קצת היתר לפניו שיפריש התרומה ויאכל החולין. וגם י"ל דנקוט הכי דלא נימא דהיכא שיש קצת היתר לפניו נמתין מלהאכילו: ובענין זה עלה ברעיוני להסתפק היכא שיש לפניו כמה מיני איסורים. ואם יאכל את האיסור הקמור יספיק לו ולא יצטרף לאכול שאר האיסורים ואם יאכל מקודם האיסורים הקלים יצטרף לאכול כל האיסורים הקלים שיש לפניו וגם קצת מאיסור הקמור.

אם יותר טוב שיאכל רק איסור הקמור אף שיאכל ממנו הרבה או שיאכל הקלים קודם כדי שלא יצטרף לאכול מן הקמור רק מעט ומקונץ הפנאי ההכרח לקצר: סימן לו. ומ"ש כבודו להקשות ביומא (דף י"ג ע"ב) שיגרש אשתו ע"מ שיכנס לביהכ"נ ויקדש אחרת בחפץ שנמן לאחר במתנה ע"מ שלא תמות אשתו הראשונה ויכניסנה לחופה ג"כ על תנאי זה.

ובזה לא יועילו תירוצי הש"א סי' צ"ג והרעק"א סי' קנ"ט. הנה תירוץ הש"א שייף גם בזה.

דהא בחופה יצטרף להתנות בפירוש שאם לא תמות אשתו לא תהא חופה. וכבר הקשה זה הש"א ומירץ שזה לא יכון למ"ד אין בריה ע"ש.

וגם דהא תחול החופה ביוה"כ למפרע אם תמות אשתו ביוה"כ וע' בשו"ת רעק"א שם. ועוד נראה דאף שגם הש"א הקשה כן בסי' צ"ג שיכניס לחופה על תנאי מ"מ לענ"ד א"א לומר כן דהא חופה שבזמן הש"ס הוא יחוד וכידוע.

ואיך אפשר שיתיחד הכה"ג עם פנויה על תנאי. רק על הירושלמי דס"ל שם בפ"ק דיומא דסגי בכה"ג בקדושין לחוד יש להקשות כן אבל הרעק"א בס"ס קנ"ט הבין בדעת הירושלמי דבעי כניסה לחופה ע"ש.

ונראה דהיינו דאמרנו ביבמות (דף ק"ז) דאין תנאי בחופה ונדחק הש"א שם בפירוש ולפמ"ש א"ש דהיינו משום שיש בזה איסור יחוד ואכמ"ל בזה. וגם בקדושין יש לדון משום ברפת אירוסין.

וכן ראיתי בספר באר אברהם בחידושי ליומא (דף י"ג) שהביא, בשם השיח יצחק להקשות על הירושלמי שיקדש על תנאי אם תמות אשתו ומירץ משום ברפת אירוסין. אבל באמת ז"א דהא הברכות אינן מעכבות כדקיי"ל באה"ע סי' ס"א דהאידין אין מברכים בשעת הקדושין.

אכן על חופה יש לתרץ כן דהא קיי"ל שם בסימן ס"א שלכתחילה יברך קודם שיתיחד ע"ש. ולפלא שלא ראה הב"א דברי הש"א שהרגיש בקושיא זו ויש להאריך.

אף לדעתי לק"מ כי בנודאי יש למצוא אופנים שונים והש"ס חזק נקיט. וכן הירושלמי שמתיר לקדש ביה"כ ס"ל דכיון דאין שבות במקדש א"צ לחפש עצות ותחבולות שלא יצטרף לעבור על השבות.

ובפרט שאינו רק חשש דהא יותר קרוב שלא תמות אשתו ולא יצטרף לקדש אחרת: סימן לז. ב"ה י"ג תשרי תרל"ח.

הרמב"ם בפ"ז מהל' לולב הלי"א כ' עשה לאגודה זו גימון של פסוף ושל זקב או שפרף עליה סדין ונטלה יצא. לקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה והוא שיהיה דרף פבוד ודרף הדור שכל שהוא לנאותו אינו חוצץ אבל אם נתן את המינין האלו בעצין או בקדרה ונטלה לא יצא י"ח עכ"ל.

ומקורו מסוגיא דסוכה (דל"ז) ע"ש. והקשה הלח"מ דאי סודר הוי נמי משום נוי. א"כ למה שינה רבא לשונו ואמר משום דשמה לקיחה. וכו' קשה על רבה ול"א משום חציצה.

ועוד הקשה דהא באזוב ושפופרת דמיימי שם לא הוי לנאותו ותירץ דגבי אגד שצריך ללולב לא שייך לקיחה ע"י ד"א רק משום חציצה. וחציצה לא שייך רק בלולב דכתיב ולקחתם לקיחה תמה ומהכא נפקא לן חציצה מדרבנן כמ"ש הר"ן ויזה גבי אגד נקט טעם דחציצה ולנאותו.

אבל בסודר שאינו אגד שצריך ללולב נקיט פסול מה"ת שהוא לקיחה ע"י ד"א וע"ז לא מהני סברת לנאותו ואצטרף רבא למימר דהוי לקיחה, ומ"מ אצטרף נוי פדי שלא תהא חציצה דרבנן כנ"ל.

אבל באזוב דלא פתיב רק ולקח לא דרשינן ללקיחה תמה לענין חציצה רק לענין לקיחה ע"י ד"א. ולזה מיימי שפיר דהוי לקיחה ושם לא בעינן נוי פיון דלא שייך חציצה כנ"ל. וסברת נוי לא מהני רק נגד חציצה דרבנן כמ"ש הר"ן עכת"ד ויש שם קצת ט"ס ע"ש: ולענ"ד דבריו צ"ע דמה סברא היא זו דבאגד ל"ש לקיחה ע"י ד"א פיון דאנן קיי"ל לולב א"צ אגד ורק לנוי כדאייתא (בדף י"א ול"ג).

וא"כ אינו לצורך גוף המצוה. ואם הסברא כמ"ש הר"ן דבטל לגבי לולב.

א"כ גם חציצה ליכא ע"ש. גם לדבריו אפתי תקשה קושיותו ל"ל אמר רבה בסודר הטעם משום חציצה.

דהא רבה לא ס"ל סברא דנוי ובפרט דלקיחה תמה היינו חציצה לדברי הלח"מ. ואדרבא טפי קשה דרבה קאמר משום לקיחה תמה.

ורבא השיב דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה שאין זה מענין טעם רבה לדעת הלח"מ. ועו"ק דהל' הרמב"ם נקט גימון.

וסודר בחזא מחתא. והיינו תרתי מיילי דרבה וכדרכו להעתיק דברי הש"ס.

ומשמע דבתרנוייהו משום לקיחה ע"י ד"א נחית לה. ובאמת נראה מדבריו שהנימין הוא לבד האגד שלו.

שכן מורה לשון עשה לאגודה זו. ולא כתב אגד את הלולב וכמש"ש בהלי"ב וכדאייתא במשנה גבי אנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהם וכו' ע"ש.

ועו"ק שפכת דלהכי איפא חציצה בלולב דכתיב ולקחתם לקיחה תמה משא"כ באזוב.
וא"כ הוי חציצה מה"ת בלולב ואיך פתב דהוי דרבנן.

וגם מ"ש בשם הר"ן דחציצה דרבנן. לענ"ד אין זה פנונת הר"ן שם.

שפכת שם שלשון חציצה הוא לאו דווקא דהא ליפא קרא להכי. ועיקר הטעם משום
לקיחה תמה ע"ש שז"ב בכוננתו.

והחילוק הוא דחציצה מדאורייתא תלי ברובו מקפיד ומדרבנן אף כ"ש. אבל הכא תלי
עיקר בלקיחתו וכבר פלפל בכפ"ת לענין חציצה במקצת בלולב שהב"י התיר בסי'
תרא"א.

ואגודה ורמ"א אסרו ע"ש. ובאמת קשה מאי מייתי מאזוב ושפופרת פיון דרבה קאמר
משום לקיחה תמה וא"כ הא באזוב לא כתיב ולקחתם וכמ"ש הלח"מ.

ועכצ"ל דולקחתם אצטריף שמעפבין זא"ז פדאיתא (בדף ל"ד ע"ב) וגם לחסר כפירש"י
(דף ל"ו) ותו' (דף כ"ט ע"ב) ולקיחה לכאו"א (בדף מ"א ע"ב). ובאמת קשה מכל הני.

ומצאתי בכפ"ת (דף מ"א) שהקשה פן בשם הרא"מ ותיגרין דהול"ל וקחו או ולקחתם.
וא"כ מבואר לקיחה תמה ולקיחה לכאו"א ע"ש.

ואפתי קשה מנ"ל למידרש חסר ועיכוב. ודוחק לומר דתרונויהו משמע וצ"ל דיליף גם
המסורת ולקחתם דקאי הריבוי על המינים פמוכן.

ומבואר שצריף שיקחם פולם ביחד או פולם בזא"ז פשיטות הפוסקים בזה ע' בתו' שם.
וא"כ אפתי תקשה מנ"ל לרבה הא דד"א חוצץ.

ועכצ"ל דזה יליף מלשון לקיחה וכמו באזוב. רק פדי לבאר פנונתו תפס לשון לקיחה
תמה.

וכעין זה פתבו התו' בכמה דוכתי דנקיט דרשה הפשוטה אף שבאמת עיקר דרשתו מפסוק
אחר. ועו"ק דלדברי הלח"מ לרבה פשטל בכלי שלא בדרף פבוד אין בו איסור רק
משום חציצה דרבנן.

וא"כ למה פתב הרמב"ם שאין יוצא י"ח. שאין לשון זה נופל על דרבנן ובפרט שידוע
דרפו ז"ל לבאר איזה דרבנן ואיזה מה"ת.

אבל מסוגיא דדף מ"ב י"ל דמ"מ לא יצא מדרבנן ע"ש. וצ"ע בטרווד במצוה דרבנן.

אף שם י"ל שמ"מ מכנין בפירוש שלא יצא בגטילה זו. והו"מ באמת לאוקמא בהכי
וע"ש בתו' ד"ה אמר אב"י נאקצר.

ועוק"ל מ"ש דבאזוב לא כתיב ולקחתם. דמ"מ גבי אזוב מצרים כתיב ולקחתם.

וילפינן אזוב פרה בג"ש כמ"ש התו' בסופה (דף י"ג) מהספרי ע"ש: והנה התו' (בדף
י"ג) הקשו דכיון דבאזוב ילפינן לקיחה לקיחה ומ"מ אם לא אגדו פשר. והא לעיל לר"י
דיליף לולב לקיחה לקיחה אמרינן דלא אגדו פסול ונשארו בקושפא.

ונראה ב'שוב קושיותם ד'זה ת'לי אי ב'עינן ק'רא כ'דכתיב או רק ר'אוי ב'עינן וכמ"ש התו' ב'חולין (ד'ף פ"ג) ויבמות (ד'ף ק"ד) ובכ"מ ד'ב'עינן ר'אוי ל'ב'ילה וע' פ'תובות (ד'ף מ"ד) בתו' ועכ"פ ר'אוי ב'עינן.

ו'ל'זה י"ל דר"י ס"ל ד'ב'עינן ק'רא כ'דכתיב מ'מש. ו'ל'זה ס"ל ל'א א'גדו פ'סול.

א'בל ר'בנן ס"ל ד'לא ב'עינן רק ר'אוי ל'א'גדוה ש'יהו ש'נים כ'דאי'תא ב'סנ'פה (ד'ף י"ג) דס"ל ד'שנים ה'וי א'גד. ומ"מ ל'כתחילה מ'צנה ל'א'גד וכמ"ש התו' ל'ענין ב'ילה ד'לכתחילה מ'צנה ל'בלול ע' חולין (ד'ף פ"ג) בתו'.

א'לא ד'קשה טו'בא מאי מ'קשה הש"ס (ד'ף י"א) כ'מאן א'זלא ה'א ד'מ'צנה ל'א'גדו ו'אם ל'א א'גדו כ'שר ומ'שני מ'שום ו'א'נהו. נ'ימ'א ד'ר'בנן נ'מי ס"ל ג"ש ד'לקי'חה ו'רק ד'בדיעבד כ'שר כ'נ"ל.

ו'ב'א'מת ל'שון ה'ב'רי'תא ק'שה ד'ק'אמר מ'צנה ל'א'גדו ו'אם ל'א א'גדו כ'שר ד'מאי א'שמו'ענין כ'האי נ'וי מ'צנה ט'פי מ'כל מ'צוות ש'מ'צנה ל'ע'שות ס"ת נ'אה וכו' וצ"ל ד'א'שמו'ענין ד'א'גד ה'וי נ'וי ומ"מ ס'יפ'א ק'שה ד'ק'אמר ד'כ'שר ד'מ'שמע ד'מ'צנות א'גד ה'יא מ'גוף מ'צנות ל'ילב ו'אינו רק נ'וי ל'מ'צנה.

ו'ד'ח'ק ל'ומר ד'נקט'ה ל'אפוקי מדר"י. ד'ט'פי הול"ל מ'צנה ל'א'גדו כ'די ל'נ'אותו ומ'מיל'א י'דענ'א ד'כ'שר ב'לא א'גדו.

ועפ'מ"ש מ'בואר ג"כ ה'א ד'ילפינן ב'מ'נחות (ד'ף כ"ז) ו'סנ'פה (ד'ף ל"ד) מ'לקי'חה ת'מה ד'מעפ'בין זא"ז. ו'אמר'ינן ש'ם ב'מ'נחות ד'יש לו אין מ'עפ'בין.

ו'מוקי כ'ר'בנן דא"צ א'גד ע"ש. ו'פ'ירש בה"ג בתו' ש'ם ש'יכול ל'יט'לן א'חד א'חד.

ו'ק'שה דא"כ ל'א ה'וי'א ל'קי'חה ת'מה. ול'פ'מש"ל מ'בואר ד'ב'עינן ר'אוי ל'לקי'חה ת'מה ו'לא מ'עפ'ב.

א'בל אי נ'ימ'א ד'ב'עי ר'אוי ל'א'גד נ'ראה ש'צ'רי'ף ל'יט'לם כ'ולם ב'יחד. ו'ב'זה י'ש ל'יש'ב קוש'יותינו.

ד'אי ב'עינן ר'אוי ל'א'גד ומ'צנה ל'כתחילה מ'שום ג"ש ד'לקי'חה כ'נ"ל. א"כ כ'מאן א'ת'י'א ה'א ד'יש לו אין מ'עפ'בין זא"ז, ועכצ"ל ד'לא ס"ל ג"ש ד'לקי'חה.

וכ"נ מ'ל'שון ב'ין א'גדן ב'ין ל'א א'גדן כ'שר. ד'מ'שמע ד'הפל א'חד ב'עי'קר ד'ין ל'ולב.

ו'א'ד'רב'א קמ"ל ד'לא ה'וי ח'ציצה דאל"כ הול"ל ל'א א'גדן כ'שר ד'ב'א'גדן פ'שיט'א ול"ש ל'מימר כ'שר. ור"י ד'נקיט א'גוד כ'שר י"ל ד'נקיט ל'ישנ'א דת"ק: ו'ב'עי'קר ה'ד'בר ק'שה ד'התו' ה'קשו ב'מ'נחות (ד'ף כ"ז) ד'ה'א י'לפינן קי'חה קי'חה משד"ע ו'ת'רצו ד'ש'מ'א אינ'ה מ'נ'פ'נה א"נ קי'חה ג'מר ו'לא ל'קי'חה ע"ש [ו'א'פ'שר ש'ז'הו כ'נונת התו' ב'סנ'פה (ד'ף י"א ע"ב) ע"ש].

א'ך י"ל ש'כ'נונתם ב'פ'שיטות ד'רק ש'ם ג'מרו ל'ה ו'לא ה'כ'א. וכמ"ש התו' כ'עין ז'ה כ'ד'ף י"ג ע"א] ו'ת'מהני ד'ה'א ג'מרי ל'קי'חה ל'קי'חה ב'אזוב כ'דאי'תא ב'ספ'רי ה'וב'א בתו' (ד'ף י"ג ע"א) ו'א'ד'רב'א ק'שה ט'פי ד'ה'תם ה'וי ו'לקח מ'נ'לקח'תם ו'ה'כ'א ה'וי ו'לקח'תם מ'נ'לקח'תם.

וּכְבָר אֵימָא רִישׁ יוֹמָא וּבִכּ"מ דְּהִיכִי דְּאִיכָא דְדָמִי לִיהּ מְדַדְמִי יִלְפִינּוּ. וְאַפְשָׁר לִפְמ"ש רִש"י בְּחֻמְשׁ פ' בְּשִׁלַח דְּפָרָה אֲדֻנָּה נְצֻטּוּ בְּמַרְהָ א"כ י"ל דְּעֵדִיף לְמִילָף פָּרָה מְאֻזֹּב מְצָרִים מְשׁוּם דְּתַרְנוּנֵיהּ קוֹנָדָם מִתַּן תּוֹרָה.

מִשָּׂא"כ לִוְלָב דְּהָוִי דְּבָר הַנְּאָמַר בְּסִינֵי וּכְעִין זֶה פְּתֻבוּ הַתּוֹ' בְּחֻלְיִן (דָּף פ"ה ע"א), אֲלָא דְדָחוּ שָׁם מְסֻנְגֵיָא דִּיבְמוֹת (דָּף י"ז) ע"ש. וּבְאָמַת יֵשׁ לִישָׁב קוֹשְׁיָיְתָם לִפְמ"ש בְּדוֹר"ל דְּרוּשׁ ז בְּשֵׁם הַיִּלְקוּט דִּיבּוּם נְאָמַר בְּדִיבּוּר א' עִם עֲרִיּוֹת.

וְעֲרִיּוֹת אֵימָא בְּמַכִּילְתָּא שְׁנַצְטּוּ בְּמַרְהָ וּא"כ תַּרְנוּנֵיהּ הָוִי קוֹנָדָם הַדִּיבּוּר. אֲבָל הוּא דְּחֻק. וְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹ' ג"כ צ"ע דְּהָא גַם בְּאֻזֹּב דְּפ"א לָאוּ מְנֻפְנָה מְדַאצְטְרִיף לְלִקְיָה תַּמָּה פְּדֵאֵימָא (בְּדָף ל"ז) לְמַעַט לְקִיחָה ע"י ד"א לְרַבָּה וְגַם לְרַבָּא בְּדָרְךָ בְּזִיוֹן דְּמוּדָה פְּדֵאֵימָא בְּדָף מ"ב. וּלְפַמְש"ל דְּבְאָמַת הֵינּוּ דִּילִיף בַּג"ש מְהֵתָם וְאֵהָא סְמִיף א"ש.

וּא"כ גַם בְּהָא דְשְׁפוּפְרַת נְצֻטְרִף לֹמַר פֶּן וְהוּא דִּחוּס: וּבְגוּף עֲנִין חֲצִינָה קֶשֶׁה לִי דְּהָכָא ס"ל לְרַבָּה דְּכִינּוּ דְּכִתִּיב וְלִקַּח פְּסִיל חֲצִינָה. וְרַבָּא ס"ל דְּלִקְיָה ע"י ד"א שְׁמָה לְקִיחָה וּמִתָּר אַף לְכַתְחִילָהּ.

אֲבָל אֵי לָא הָוִי לְקִיחָה הָוִי מוּדוֹ דְּבְדִיעֵבַד פְּסוּל. וּבְמִנְחוֹת (דָּף י"ט ע"ב) אָמַר רַב דְּמָלֵא קוֹמְצוֹ בְּקוֹמְצוֹ מְמַעַט שְׁלֵא יִקְמוּץ בְּכָלִי ע"ש.

וּמ"מ אֲצֻטְרִיף שָׁם לְעַכְבַּ עוֹד קְרָא. וְלְשִׁמוּאֵל דְּלֵא יִלִּיף דוֹרוֹת מְשַׁעָה בְּאָמַת אִינוּ מְעַכְבַּ ע"ש.

הָרִי לְהֵדְיָא דְּבַחַד קְרָא לָא מְעַכְבַּ. וּבִיּוֹתֵר קֶשֶׁה עַל שְׁמוּאֵל דְּאִיהוּ ס"ל בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ה) דְּבַעֲיִנּוּ קְרָא פְּדִכְתִּיב.

וְהִנֵּה נִרְאָה בְּיָשׁוּב זֶה עַפְמ"ש הַתּוֹ' בְּמִנְחוֹת (דָּף ל"ח ע"א) דְּרַק בְּקִדְשִׁים בְּעִינּוּ שְׁנָה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ וְלִנְזָה גַבֵּי קְמִינָה בְּעִי שְׁנָה הַפְּתוּב מִשָּׂא"כ בְּעֵלְמָא שְׁפִיר בְּעִינּוּ קְרָא פְּדִכְתִּיב. אֲלָא דְּתַקְשִׁי מְאִי מִיִּתִּי בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ה) מְהָא דְּנוֹתָן עַל שְׁמָאלוֹ וְיֹוצֵא דְּהָא בְּקִדְשִׁים בְּעִי שְׁנָה לְעַכְבַּ וּכ"נ בְּמִנְחוֹת (דָּף י"ט) דְּמְדָמִי מְצוֹרְעַ לְהָא דְּשִׁאֲרֵי קִדְשִׁים ע"ש.

וְי"ל לִפְמ"ש הַתּוֹ' בְּמִנְחוֹת (דָּף י"ט) דְּרַק לְעֲנִין שְׁיַעֲכְבוּ זַא"ז בְּעִי קְרָא לְעַכְבַּ אֲבָל לְגוּף הַדְּבָר כְּמוֹ קוֹמְץ שְׁחָסַר סְגִי בַּחַד קְרָא ע"ש. וּא"כ ה"נ י"ל דְּזֵהוּ מְעִיקְרֵי הַדְּבָרִים שְׁיָתָן עַל בְּוָהוּ יָדוֹ וּכְמוֹ זְרִיקָה.

וְלִנְזָה לָא בְּעִי תְּרֵי קְרָאֵי. דְּמַחַד גִּדַּע שְׁפִינּוּ שֵׂא"א לְעֲשׂוֹת כְּמַצְנוּהָ אִין לוֹ טְהָרָה.

וְשְׁפִיר דְּיִיק דַּס"ל לָא בְּעִינּוּ קְרָא פְּדִכְתִּיב. וּמִנְזָה תַּמָּה אֲנִי עַל הַתּוֹ' בְּמִנְחוֹת שָׁם ד"ה שְׁמוּאֵל שְׁהִקְשָׁה עַל שְׁמוּאֵל מִנ"ל לְעַכְבַּ בְּקוֹמְץ חָסַר וְיָתֵר כִּינּוּ דְּלֵא יִלִּיף מְנִימְלָא כְּפוֹ מְמָנָה ע"ש.

וְאִיף דִּימוּ זֶה לְקוֹמְץ בְּכָלִי. דְּזֵה הָוִי בְּגוּף עֲנִין הַקְּמִינָה שְׂאִין כָּאֵן קוֹמְץ כָּלִל.

משא"כ בקומוץ בכלי אשר באמת צ"ע לרבא דאמר דע"י ד"א ש"ל. וצ"ל דזה דווקא
הכא דכתיב לשון לקיחה] ועכ"פ מכ"ש נלמוד דנתינה על הפוקה ושהוא מדברים
העקרים.

וניש עוד פרט לענין הסדר שאף בשארי דברים בעי קרא לעכב כמ"ש התו' במנחות (דף
ל"ח) ע"ש. אלא דלפ"ז תיקשי דמנ"ל דחוצץ בעבודה כדאימתא ביומא (דף נ"ח) וזבחים
(דף י"ט).

ופירש"י משום דכ' ולקח הפהו בעצמו של פהו. ומבואר שם דמעכב.

ומנ"ל הא, וצ"ל משום דכתיבי בפ' ויקרא גבי חטאות טובא זמני ולקח והוי לעכובא.
אף צ"ע אי הוי גמרינו חדא מאידך וע' בסוגיא ר"פ אינהו מקומן.

ולפמ"ש התו' בזבחים (דף מ"ז ע"ב) דילפינו פלי מהקישא דזאת התורה. א"כ שפיר
מיתר בכולהו ולקח לעכובי פנ"ל ועכ"פ לפ"ז מיושב קושית תו' בסופה (דף י"ג) למה
באזוב פשר אם לא אגדו ולא בלולב.

והינינו דשם הוי קדשים ובעי קרא לעכב. משא"כ בלולב דלא בעי קרא לעכב.

וצ"ל דס"ל דון מניה ואוקי באתרה. ולפ"ז צ"ל דבאזוב דפרה הוי ג"כ פקדשים ודוחק
קצת.

אלא דלפ"ז יקשה מאי מיתי משפופרת דדיעבד שפיר פשר. וי"ל דלקאורה קשה לגי'
רש"י שם ולקחו ונתן למה מיתי תו קרא דונתן.

בשקלא גבי אזוב מיתי ולקח וטבל לפי שעיקר קפידה על שעת טבילה. אבל פאן עיקר
הלימוד מולקח ונתן קאי על המים כמ"ש התו'.

ולפמ"ש א"ש דס"ל כמ"ש התו' דקאי אתרונניהו ומייתו תרונניהו לעכב. ומצאתי בכפ"ת
שנדחק מאוד בזה: והנה התו' בזבחים (דף כ"ד) וביומא (דף נ"ח) הקשו דלרבא דס"ל
ע"י ד"א ש"ל ל"ל למימר מב"מ אינו חוצץ תיפוק ליה דהוי לקיחה.

ובזבחים שם כ' דשמא הוי בחדא רבה ובחדא רבא. ותמוה דהא בכולהו פליגי רבה ורבא
פמבואר בסוגיא.

ומ"ד דלא לידוץ ע"כ רבה הוא. וא"כ אידך הוי רבא] ותירצו דבסודר שעל הלולב שפיר
הוי בבית ד' והוי לקיחה.

ועדיין הקשו מיומא במזרק תוך מזרק ותירצו דשם איירי שלקחו מתחתיו ולא מצידו
פדרך בית ד' ע"ש. וכאן פתבו התו' דהא (דף מ"ב) איירי במחזיק בשוליו או אוחז
בבית ד' של פלי ע"ש.

וכבר הרגיש בכפ"ת בסתירת דבריהם דשם פתבו דבשוליו לא הוי פלקיחה ע"י ד"א.
ותירצו דחוק מאוד ע"ש.

וגם תמוה לי מ"ש שאוחז בבית ד' דמ"ש מאוחז בדופן או בבית ד' וכדאימתא בזבחים
(דף כ"ד) דשפיר דמי באוחז באונן הפלי. אף אם נפרש כפי הכפ"ת שם א"ש ע"ש.

אולם הקשה בכפ"ת (דף מ"ב) דמ"מ מאי מקשה הש"ס שם אדרבא נימא דאיירי באוחז בדפני הפלי ומשום תציצה. ולהתו' דזבחים ויומא נמי תקשה דנימא דבאוחז בשוליו איירי.

וגם פי לענ"ד עיקר חילוקם אינו מוכן. דמ"ש אם אוחז בשוליו או בדפנו דמ"מ הוי לקיחה ע"י ד"א וכמו דדייק בהפיל משפופרת דמשמע בכל גוונא פשר באוחז בדפניו או בשוליו.

ובאמת תמהני על התו' למה הקשו ממב"מ אינו חוצץ ולא הקשו מקודם אהא דאמר רבא פל לנאותו אינו חוצץ דתיפוק לו דהוי לקיחה. ונראה שהבינו דבאמת היינו דקאמר דדרה פבוד הוי לקיחה פדלקמן (ד' מ"ב).

אבל אפתי קשה שינוי הלשון וקנשניית הלח"מ שהזכרנו: והנראה בדעת הרמב"ם דס"ל כמ"ש הר"ן דלחציצה בעינו דרשה גמורה. והכא וכן בתפילין לא ס"ל דליפסל חציצה.

והו' דמגילה (דף כ"ד) על בית אונקלי שלו שמונה מקור הדין דחציצה פלי באופן אחר, ע"ש בפיה"מ ולא הוצרכו להביאו בחיבורו בהל' תפילין והיינו כמ"ש ורק דבעי לקיחה פדרה הלוקחים.

ועי"ל פהא דטבילה דקיי"ל דמה"ת דנוקא רוב המקפיד חוצץ ע' תו' סופה (דף ו' ע"ב) בזה. ולזה כתב הר"ן דבדבר שפטל אל הלולב או אל ידו לא הוי חציצה.

ולרבה הויא שפיר לקיחה פינון שדרכו בכף. אבל אם הלקיחה דרה ביזון.

א"כ אין דרכו בכף דנודאי אין דרה לישא לולב של מצנה בעציץ וקדירה. ולא פטל לא להלולב ולא לידו.

ולזה לא הויא לקיחה. ושפיר מיייתי מאזוב שמשפוקו בחוט דכינון שצריף החוט להאריכו ודרכו בכף פשהוא קצר שפיר פטל להאזוב.

וכן שפופרת דרכו בכף להניח בו אפר החטאת. והיינו דמשני ביומא (דף נ"ח) שאני רגל דלא מבטל ליה וכן בחולין (דף פ"ג ע"ב) לייתי וליבטליה קמוסיף אבגין וכו' לא ליבטלי' הוי חציצה.

והיינו דבעי נמי בתר הכי אי דרה שירות בכף דאז לא הוי חציצה פנ"ל. ונראה דנ"מ פמזרק פסר תו' של זהב וכדומה דהוי מין בשאינו מינו.

ומ"מ אי דרה שירות בכף שפיר דמי. ומינושב בזה מ"ש הרמב"ם פ"א מה' פסוה"מ טעמא דמב"מ אינו חוצץ ונתקשה בלח"מ לל"כ, הטעם דדרה שירות בכף פלישנא בתרא.

ולפמש"ל דפליגי א"ש שפסק פלישנא בתרא לחומרא. ובאמת בכלי שרת מצינו קפינא על חציצה פל דהו פדאיתא שילחי עירובין ובזבחים (דף י"ט) לענין בגדי פהונה.

ומינה יליף (פדרה כ"ד) לענין רצפה וברש"י ותו' ע"ש. והוא פסברת הריב"א ביומא (דף נ"ח) דבכלי שרת מחמירין טפי.

ועכ"פ נראה להרמב"ם דשם ילפינו דבעי פעובד לפני המלך והפל פפי פבוד המצנה. ועיקר נראה חילוק התו' בין אי פרה על היד או על הלולב דעל היד הוי טפי חציצה].

ומינושב בנה דאצטריף לרביא למימר בסופה מב"מ אינו חוצץ דשם לא שייף למימר כמו לגבי לולב פיון שלא נעשה להחזיק ולנה הוצרה לומר משום מב"מ. אבל בנושא או נוטלו אין נ"מ איה שאותו דעכ"פ הכלי צריף לו לנוי וכדומה.

וקא דאמרינו גבי גדלי הושענא משום חציצה ולא משום לקיחה תמה וכן רביא אמר משום לנאותו וכן שניית הלח"מ. לפמ"ל הדבר פשוט דבאמת בדבר הנעשה לבית יד ללולב לקחתו בו כמו סודר.

שפיר הוי טעמא משום לקיחה תמה וכמ"ל דולקחתם דרשינו בקמץ שיקחם בעצמם ולא ע"י ד"א. ורביא ס"ל דכיון שדרכו בכף שמה לקיחה.

אבל חציצה לא שייכא דהיינו לקיחתם. אבל שם שגדלו מקלעת לנוי בעלמא ולא לבית יד.

שפיר הוי משום חציצה. רק דרביא ס"ל דכל לנאותו אינו חוצץ.

ולנה פ"י הרמב"ם דאירי שעשו גימון של זרב על האגודה כמ"ל ודלא כפירש"י דמגדלי היינו אוגדי הלולב. אלא שהוא לבד האגוד.

דהאגוד י"ל דהו כעין לקיחה פנ"ל. והיינו דנקיט תרי גונוי גימון של זרב וסודר.

ולנה ג"כ גבי לא לידוי ולא ליגוז קאמר משום חציצה והיינו פנ"ל. והרמב"ם פללם ביחד דכל לנוי אינו חוצץ.

וממילא נדע דאף בכל לקיחה ע"י ד"א הדין כן דכשדרכו בכף אינו חוצץ: ועיקר נראה בהא דלנאותו אינו חוצץ דבאמת קשה מש"ל למה תני סתמא שמצוה לאגוד הלולב. פיון שכל המצות מצוה לנאותו משום זה אלי ואנהו.

ומה שייף זה דנקא גבי לולב. וגם דמסיק אם לא אגדו פשר.

משמע שהיא מצוה השייכת לגוף מצות לולב. ונראה דאיתא בסופה (דף ל"א) דמיייתי דר"י בעי הדר מהא דס"ל דיאגדנו למעלה ודחי דטעמא דבעי פפות.

ומיייתי מהא דס"ל שאוגדין רק במינו ודחי דיליף לקיחה לקיחה ע"ש. הרי להדיא דס"ל דהש"ס דטעמא דאגד משום הדר ורק דדחי לה.

ועכ"פ מוכח דהדר החיצוני ג"כ בכלל מצנת הדר. ומ"מ לא מעכב רק הדר שבגופו דהדר החיצון אין לו שיעור.

וכמו שאגדו בירושלים בגימונות של זרב. והתו' הקשו שם דאי טעמא משום הדר א"כ למה פסול בשל זרב.

ולענ"ד י"ל דכיון דר"י ס"ל דמעכב תיקשי דא"כ אין לדבר סוף פנ"ל. וצ"ל דלא ס"ל דמעכב רק מה שאפשר לעשות מגופו.

ונה הוי בכלל הדר דקרא שיעשוהו מגופו בכל אופני ההידור. ולנה אוגדין אותו במינו.

וממילא מפיסיל במילתא אחריתא. אבל רבנן ס"ל שיש מצוה בהידור החיצוני אבל לא לעיכובא.

נרק מדחזינן דניחא לקרא בהידור מצנה זו יותר מבכל מקום. לזה אמרינן בלולב שמצנה לאוגדו משום נוי.

דלולב מצנה לנאותו יותר משאר מצות משום הדר פנ"ל. ודמייתי מזה אלי ואנוהו. היינו לומר שעיקר זה אינו נלמד מגוף קרא דהדר דא"כ יעפב נמי וכו"י. נרק שהוא משום נוי.

וכאן מצנה יותר משום דחזינן דקפיד קרא על הדר ומנהג של ישראל תורה שנוהגים לפאר האתרוג בכלי נאה יותר משארי מצות. והיינו משום דחזינן שהצריכו בו הדר פנ"ל.

וא"כ ממילא לרבנן דהוי הדר בכ"ד שפיאנו ודאי לא הוי חציצה פיון שהוא מגוף מצותו. ולא דמי לשארי נוי מצנה.

והיינו דקאמר רבה במגדלי הושענא לנוי משום חציצה כמש"ל ורבא אמר משום לנאותו פנ"ל דהוי הדר טפי, אולם גבי פריכת סודר דלא הוי הדר רק שעושהו לבית יד קאמר דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה דצורך הלולב הוא וכמש"ל והיינו טעמא דאזוב ושפופרת שדרכו בקף ורק בעי שיהא דרוך כבוד.

פי דרוך בזיון אין דרכו בקף פדאיחא בדר מ"ב וכמש"ל: סימן לח ע"ד שאסר להחם המקנה ע"י עפ"ם ביו"ט שני לטבילת נשים בליל ש"ק שאסר יו"ט. הנה פיון לדעת הנו"ב במ"ת סי' כ"ד והח"ס סי' קמ"ו אכן המנהג פעת להתיר וסומכים על דברי הנו"ב שם ובסי' כ"ה והרעק"א סי' י"ז שפיאנו דהוי שבות דשבות במקום מצנה.

וגם דעיקר החשש בנו"ב ורעק"א שם הוא עפ"מ ש התו' בביצה (דר ע"א ע"ב) דרחיצת כל הגוף אינו שנה לכל נפש ואסור ביו"ט. אבל השטמ"ק פתב בשם ריטב"א דהוי שנה לכל נפש רק אסרו משום גזירת מרחץ והוי רק דרבנן.

וכ"ה דעת הרבה ראשונים ע' בר"ן בזה: ולפז"נ דזה שייך רק בחמין. אבל בפושטין שרי דלא שייך בזה גזירת מרחץ.

וכ"כ הנו"ב שם סי' כ"ד וכ"ה וגם להתו' י"ל דבפושטין הוי שנה לכל נפש אף רחיצת כל גופו]. וא"כ י"ל דשרי להחם המקנה דהא אף לעשות פושטין צריך להדליק אש תחת היורה או בכלי שקורין סאמאונאר.

ומותר לעשות אש גדול כדי שפיאנו המים במהרה. וממילא אף אם מתחממים המים הרבה.

אין חשש פי הלא אינו יכול לכבות האש. ואף להוציא האש אינו מחוייב פיון שאינו עושה מעשה.

ואח"כ לא יטבלו עד שיצטננו המים ויהיו רק פושטים. וממילא מותר לעשות כן גם מיו"ט לשבת ע"י עירוב תבשילין.

ומה שהמקנה בתוך המרחץ אין בזה גזירת מרחץ. פי המקנה אינה עומדת במקום שמזיעין וע' ס"ס שכ"ו ובאחרונים שם.

וְאֶקְצֹר בְּאֶשֶׁר כָּבַד נִהְגוּ לְהַקְלֵל בְּזֶה. ועו"ל דגוף טבילת האשה יש לדון דשרי לר"י שמתיר מכשירים מלקם לכל צרכיכם.

וגם צורך תשמיש הוי בכלל כדאימא בביצה (דף כ"ב). וקיי"ל בדף כ"ח ע"ב פנותיה רק שאין מורין פן לרבים ע"ש בפירש"י וכ"ה בשו"ע סי' תקי"א.

וממילא היכא שיוכל לתלות הוראתו בסברא אחרת יכולים להורות פן. וכהא דמנחות (דף ל"ו ע"ב) דא"ל ר"א לרבינא שלובשין לשמך משום שאין מורין פן.

וכ"כ הב"ח באו"ח ס"ס תק"ט. ואף שי"ל דהיינו רק פשעושה בעצמו אבל לא להורות לאחרים.

מ"מ נראה דבכה"ג מותר לסמוך בשעה"ד להורות פן. ומכ"ש שאין למחות ביד העושה פן.

ואף שפתבו התו' בביצה (דף כ"ב) בחד תירוץ דלא קיי"ל כר"י רק באוכל נפש. הנה זהו מחלוקת הבעה"מ והרמב"ן שם ואין לי פנאי פעת להאריך בזה.

וגם הרי פתב הפנ"י בביצה שם שתשמיש דינו כאוכל נפש. וגם הרי דעת הר"ן בפ"ד דביצה שפ"ל הנאות הגוף דינו כאוכל נפש.

ומזה יש לדון שלא למחות לכבות דליקה ביו"ט דהא צריכים את הבית לאכול שם וכדאימא בביצה (דף כ"ב) וכשיטת הבעה"מ ותו' בתירוץ הראשון שם. ואף לתירוץ השני הנה יש בזה צורך אוכל נפש קצת.

וההכרח לקצר ועכ"פ ב"ד יש יסוד להמנהג שמתממים המקנה ביו"ט: סימן לט. ע"ד שהשו"ב מכפרים, פ' וז' יצא למקום אחר, ומכר זכותו לאחר ובאשר כפר ז' שיהי' לעיר וו' לתשלומי מס הקהלה ונחפץ הרב דו' להושיב בז' שו"ב אחר ושיהיו שייכים לו עוד אינה כפריים סמוכים.

ואנשי ז' חפצים יותר שיהיו יחד עם פ' באשר הם סמוכים וגם מתייהם קוברים בכה"ח דס'. ומנו' הם רחוקים ונחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה אם יכול הרב דו' לעשות פן.

ובאשר כפרתבתי למעכ"ת בזה ונדפס בחיבורי ח"ב סי' ב' לזה אשיב בקוצר: הנה בחיבורי שם בארתי שאחר יציאת השו"ב מפ' י"ל שיוכלו אנשי ז' לשחוט במקום אחר ולא בפ'. ומה שמכר השו"ב את חזקתו אין בו ממש.

דאטו יש לו איזה קנין בעסק השחיתות לעולם. הלא הם שקרו רק אותו ולא יוכל לסלקו מטעם שפתבתי בחיבורי שם.

אבל לא שיוכל למסור לאחר. ופשוט שאינו יכול להושיב שם שו"ב בלא הסכם אנשי המקום.

ואף בשוכר בית קיי"ל שא"י להשפיר לאחר בלי רשות המשפיר. וכן שומר אסור למסור לאחר ומכ"ש בשו"ב.

ובכפרט דהקא פֿינן שײַנצא משם נפקע זכותו במקום זה ואין לו מה למסור לאחר ודמי לשוכר שנושלם זמן שכירותו: אבל כל זה אם אנשי ז' רוצים להתפָרד מפ'. אכן אם רוצים גם עתה להיות יחד עם פ' ולהיות תחת השגחת מעכ"ת.

נראה פשוט שאין יכולים לכופם לקבל שו"ב מנו' ושיצטרכו לפנות בקל דבר לעיר וו' הרחוקה מהם. וכ"כ בחיבורי ח"ד סי' ל' אשר בכה"ג הרשות בינדם לפנות לאיזה מקום שירצו ורק לעגנו הכנסת הרבנות י"ל שיוכל הרב דוו' לקחת מהם כמו בעד טרונישין וכדומה.

אבל לא יוכלו להכריחם שיפנו אליו בשאלות או"ה וכדומה ושם ביארתי בע"ה הדבר על מכונו. וזה תלוי ברוב דיעות מאנשי ז'.

ולפמ"ש מעכ"ת שהשו"ב שרוצה להיות בפ' הוא שו"ב זה י"א שנה. והשו"ב שאנשי וו' רוצים להושיב בז' איש שגמר זה מקרוב את לימוד אנמנות שו"ב.

י"ל דבזה יכולים אף המיעוט למחות וכמ"ש בחיבורי ח"א ס"ס ל"ו דהיכא שגלוי שקהרוב אומרים שלא פהגן אף אחד יכול לעכב. וקהא דרפ"ד דפֿיאה.

ובנדאי עדיף שו"ב רגיל באומנתו ובכפרט בפפר שאין שם מורה שישגיח עליו תמיד: סימן מ. ע"ד ששחטו אונזא וכשתכף אגודל לראות אם נשחטו הסימנים ראה שמונח בנושט חוט של צמר עב מאוד ונראה שהיו כמה חוטים שזורים יחד ומחמת הליחות נתחבר ונראה כחוט אחד והחוט הזה נחתה מקצתו ובדק הנושט ומצאו שחוט פולו: הנה ידוע מחלוקת הפוסקים בגמי שנתתה בעת השחיטה ומנהגינו להחמיר בזה כמבואר ביו"ד סי' כ"ג ס"ב.

אכן בנ"ד יש כמה צדדים להקל. ראשית דהא נחתה רק מקצתו וכבר כתבו התב"ש וכמה אחרונים דבכה"ג שנתתה מקצת הגמי מוכח שהנושט נחתה קודם שנתתה הגמי דהא חזינו ששאר מהגמי שלא נחתה.

וה"ה בנ"ד. ועוד כמה אחרונים כתבו להקל בעשב רף.

ואפשר דה"ה חוט שהוא רף ואף שהשבות יעקב ח"ב סי' ס"א כתב להחמיר בחוט מ"מ י"ל שהמקילים בעשב רף מקילים גם בחוט. אף ז"א דהא בנ"ד הנה חוט עב.

ואף שהיו חוטים הרבה דבוקים מ"מ מיקרי זה דבר קשה שאחד מחזיק את השני. וכעין זה איתא בחולין (דף נ"א ע"ב) דכיתנא שעשוי חבילות מיקרי דבר קשה.

ושם (דף נ"ב ע"א) דתבן העשוי חבילה מיקרי דבר קשה. ואף שיש לחלק בין גפילה לנ"ד, מ"מ לא מסתבר דכיון שביחד הוא דבר עב הוא מעכב קצת את הספין.

אבל בנ"ד הרי אנו רואים שנושט כל הנושט והחוט לא נחתה פולו. ועכצ"ל ששהנושט נחתה בגלגול קצת פידוע שמצוי פן וכמבואר בפוסקים בסי' כ"א וכ"ד.

וא"כ אפשר שנושט כל הנושט קודם שפגע בחוט ואח"כ פגע הספין בחוט. ולזה נחתה רק מעט לפי שנתתה החוט מהספין וכבר כתבו כמה אחרונים להכשיר אם נשחט רוב

הנשט ומכ"ש הקא שנישחט פולו ויש פאן צדדים להקל וגם פי ידוע אשר באונזא ע"פ רוב נשחט הקנה קודם הנשט: סימן מא.

ע"ד שהיה סדק באונזא עליונה של ימין במקום שמתפצלים חלקי הריאה ועל חוד אחד מהסדק היתה סירכא לשון היורד על הצלעות הנקרא פריסה והיה ניכר שיש קרום מהסירכא לתוף שולי הסדק והיה נראה פאלו מבצבץ מתוף הסירכא.

וכשהסירו הסירכא נמצא החוד שלם. ועם הסירכא עבר קרום לתוף שולי הסדק.

והבצבוצ הנה בשולי הסדק. והיה בשטח שהוא עוד סדקים עמוקים.

אף לא היה שם סירכא: הנה לכאורה יש להחמיר דהא כיון שמהסירכא יש קרום לתוף הסדק א"כ נראה ששורש הסירכא הוא בתוף הסדק ושם מבצבץ וגם דסירכא על גומא הוי תר"ל לדעת הרבה אחרונים ואף אם נאמר שהקרום שנקנס לתוף הסדק אינו שורש הסירכא מ"מ הרי הסירכא עמדה על שפת הסדק והריעותות סמיכות זל"ז בלי הפסק.

ועוד דכיון שנראה הבצבוצ קודם שהסירו הסירכא א"כ ניכר שיש שם נקב תחת הקרום ואין במה לתלות את הבצבוצ שהבצבוצ היה תחת הקרום פי הלא לא ראו שהבצבוצ בשולי הסדק רק אחר שהסירו הסירכא.

אבל מקודם היה נראה שמבצבץ לתוף הסירכא. וא"כ הוי הקרום מחמת מפה.

וגם דרגלים לדבר ששורש הסירכא הוא במקום זה וכמ"ש הפוסקים שאין סירכא בלא נקב רק כשעלתה הסירכא נדבקה בצד הסדק ועלתה על קצה הסדק ומשם נסרקה לשון שעל הצלעות.

והנה אף שהבעה"ע ועוד פוסקים כתבו ששון התלוי על הצלעות דינו כדופן שפוחת ע' ב"י סי' ל"ט. י"ל דהיינו רק כשהסירכא מגב הריאה שהריאה סמוכה לדופן ולזה דופן סומתה.

אבל בנ"ד שהנקב הוא בשולי הסדק אין הדופן מגיע לשם ואינו יכול לסתום וכמו דקיי"ל שאם הסירכא עומדת מקמא אין הדופן סותם: אכן באמת יש לצדד להקל בזה. דהנה הסדק הנה אינו ריעותא פלל כי מצוי שיתפצלו חלקי הריאה.

ובפרט באונזא עליונה של ימין וכמבואר ביו"ד סי' ל"ה ס"ה. וכן בנ"ד נתבאר שהיו עוד סדקים באונזא זו.

וכ"כ בשו"ת גבעת שאול סי' נ"ו שאין זה ריעותא. והסירכא לשון כיון שראינו שעיקר מקום אחיזתה היה על גב חוד הסדק ומשם נתחברה להשון.

י"ל שזהו שורש הסירכא ובתוף הסדק היתה מתחברת משם להשון ולא היתה עולה על גב חוד הסדק. וגם י"ל שהקרום שבתוף הסדק עד גב החוד הוא סירכא במקום למקום ומשם נסרף להשון והוי כסירכא כפולה שיש להכשיר ע' סי' ל"ט ס"ד ובש"ף ואחרונים שם וע' חיבורי ח"ב סי' י"ט וכ"ח וכן עיקר דהא אין הסירכא יוצאת מן הריאה רק מן הסירכא במקום למקום שהוא קרום בעלמא.

ובפרט קָאָ שְׁהוּא לְשׁוֹמֵן הַפְּרִיסָה. וּמָה שְׁמִבְצָבִץ בְּשׁוּלֵי הַסֶּדֶק כִּינּוּן שְׂאִין פֶּאָן סִירְכָא יֵשׁ לְתַלּוֹת הַבְּצָבוּץ בְּאִיזָה סִיבָה כַּגּוֹן שְׂאֲפֶשֶׁר בְּשִׁעָה שְׁהוּצִיאָה הַרְיָאָה נִתְעַכֵּב קֶצֶה הַסֶּדֶק הַזֶּה בְּדוֹפּוֹ הַבְּהִמָּה וְנִפְתַּח הַסֶּדֶק יוֹתֵר מִדְּאִי וְנִקְרַע בְּכַנִּים עִ"ז קֶצֶת.

וּגַם דְּלִשְׁיטַת הַסּוֹבְרִים שְׁסִירְכָא לְשׁוֹמֵן שְׁעַל הַצְּלָעוֹת דִּינָה כְּסִירְכָא לְדוֹפּוֹ נִרְאָה דַּה"ה אִם הַסִּירְכָא עוֹמֶדֶת בְּסֶדֶק אִו גְּנוּמָא. וּבְסִירְכָא כְּסֶדֶרֶן נִרְאָה וְדְאִי שְׁהִדִּין כּוֹן וְכִמְזַנְוִיָּה שְׁכּוֹן מְפֹרָשׁ בְּאַחְרוֹנִים.

וְכּוֹן מְסַתְּבַר דְּלִהְטָעַם שְׁסִירְכָא סוֹפָה לְהַתְּפָרַק וּכְשֶׁהִיא כְּסֶדֶרֶן אִין סוֹפָה לְהַתְּפָרַק לְפִי שְׁמֹנְזַחִים זֶה אֶצֶל זֶה א"כ ה"ה כְּשִׁישׁ שֶׁם גְּנוּמָא מ"מ הָרִי אִין סוֹפָה לְהַתְּפָרַק. וְלִהְטָעַם דְּאִין סִירְכָא בְּלֹא נֶקֶב.

הִנֵּה בְּכֶסֶדֶרֶן יֵשׁ שְׁנֵי שְׁיטוֹת אִו מְשׁוּם שְׁשׁוֹכְבוֹת זֹו אֶצֶל זֹו נִסְתָּם הַנֶּקֶב עִ"י קְרוּם הַסִּירְכָא אִו דְּהֵאדְאִין סִירְכָא בְּלֹא נֶקֶב נֶאֱמַר רַק בְּשִׁלָּא כְּסֶדֶרֶן אֶבֶל בְּכֶסֶדֶרֶן לְפִי שְׁסִמּוּכִין זַל"ז מְצוּי שֶׁם סִירְכוֹת אַף בְּלֹא נֶקֶב ע' רש"י וְתו' חוֹלִין (דָּף מ"ז ע"א) וְשֶׁאֵר רֵאשׁוֹנִים כְּזֶה.

וּלפ"ז בנ"ד ג"כ י"ל דְּכִינּוּן שְׁהַשְׁוֵן סְמוּךְ לְמָקוֹם זֶה אִין הַסִּירְכָא נִמְשָׁכַת מְמָקוּמָהּ וּמִמִּילָא נִסְתָּם הַנֶּקֶב עִ"י הַסִּירְכָא וְאִף שְׁלֹא הַסְפִיקָה לְסִתּוֹם מ"מ הָרִי סוֹפָה לְסִתּוֹם וְכַמ"ש הָר"ן בְּשֶׁם הָרֵא"ה דְּנֶקֶב שְׁסוֹפּוֹ לְהַסְתָּם אִינוּ מְטָרִיף.

אִף שְׁיטָה זֹו הִיא דַּעַת יַחֲדִית. אֶבֶל בנ"ד שְׁיֵשׁ מָקוֹם לְתַלּוֹת שְׁנַעְשָׂה הַנֶּקֶב אַחַר הַשְּׁחִיטָה א"צ לְזֶה דְּהֵא י"ל שְׁכָבֵר נִסְתָּם הַנֶּקֶב.

וְלִהְסוֹבְרִים שְׁבִשְׁבִיל שְׁהַמְקוּמוֹת סְמוּכִים נַעְשָׂתָה סִירְכָא אַף בְּלִי נֶקֶב. גַּם בנ"ד י"ל כּוֹן דְּאִף שְׁיֵשׁ שֶׁם סֶדֶק מ"מ הָרִי הַמְקוּמוֹת סְמוּכִים וּמִנְזַחִים תְּדִיר זֶה אֶצֶל זֶה וּבְנִקְל יִסְתָּרְכוּ זֶה לְזֶה עִ"י לְיַחֲוֹת וְחִמִּימוֹת הַגּוֹף.

וְלִזְנָה לַעֲנ"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר כְּזֶה בַּהַפ"מ אִם יֵשׁ סְבָרָא לְתַלּוֹת הַבְּצָבוּץ שְׁנִיקֵב שֶׁם לְאַחַר שְׁחִיטָה וְכַמ"ש"ל: סִימָן מ.ב. ע"ד סִירְכָא מְהַרְיָאָה לְשׁוֹמֵן הַלֵּב וְהַסִּירְכָא הִיָּתָה עָבָה וְכֹאשֶׁר הַחַל הַבּוֹדֵק לְהַפְרִיד חֵלֶק מִמֶּנָּה וּלְקַלְפוֹ מֵעַל הַרְיָאָה הַתְּרַחֲבָה הַסִּירְכָא כְּאִלוּ הִיָּה נִכְנָס רוּחַ לְתוֹכָהּ וְנַעְשָׂה בְּהַסִּירְכָא נְפוּחוֹת הַנִּקְרָא בְּלַעֲזָלְאָה הַרְבֵּה וּכְשֶׁנִּפְחוּ הַרְיָאָה לֹא הִיָּה נִיכָר שְׁנִכְנַס רוּחַ מְהַרְיָאָה לְתוֹךְ הַסִּירְכָא וְהַסִּירְכָא נִשְׁאַרָה נְפוּחָה קֶצֶת כַּנ"ל בְּמַצָּב אֶחָד וְהַבּוֹדֵק קִלְף כָּל הַסִּירְכָא מְהַרְיָאָה בְּקַלִּיפָה הַנְּהוּגָה.

וְהַרְיָאָה נִשְׁאַרָה שְׁלִימָה כְּרֵאוּי וְלֹא בְצָבִץ שֶׁם: הִנֵּה לְכַאוּרָה אִין מָקוֹם לְהַכְשִׁיר כְּזֶה כִּינּוּן שְׁנִכְנַס רוּחַ בְּסִירְכָא כִּי אִם אִין נֶקֶב בְּהַרְיָאָה בְּאִיזָה דְּרָף נִכְנַס הָרוּחַ בְּהַסִּירְכָא וְכ"כ הַאֲחָרוֹנִים שְׁאִם עָלְתָה סִירְכָא בְּנִפְיָחָה טְרִיפָה אַף אִם הִסִּירוּ הַסִּירְכָא וְלֹא בְצָבִץ שֶׁם וְכּוֹן מְסַתְּבַר דְּהֵא כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים כִּי אִין אָנוּ בְּקִיָּאִים בְּבִדִיקַת הַבְּצָבוּץ וּמָה שְׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל בְּדִיקְתֵינוּ כְּשֶׁמַּעֲבִירִים סִירְכָא הִיָּנוּ מְשׁוּם שְׁהַבְּדִיקָה שֶׁם הוּיָא רַק לְחוּמְרָא כִּי כִּינּוּן שְׁעֵבְרָה הַסִּירְכָה אָנוּ תוֹפְסִים שְׁזֶה הִיָּה רַק כְּעִין קְרוּם דְּרִינּוּס וְלִיחֻוֹת בְּעֵלְמָא וְרַק לְהַחְמִיר אָנוּ בּוֹדְקִים בְּפוֹשְׁרִין אִו רוֹק שְׁאִם יִבְצָבִץ אָנוּ מְטָרִיפִים כִּי זֶה מוֹכִיחַ שְׁהַסִּירְכָא קִלְטָה קְרוּם הַרְיָאָה כְּשֶׁהַעֲבִירוּהָ וְעִי' חִיבּוּרֵי חֵלֶק א' סִימָן נ'.

אם פן בנידון דידן דחזינו שנגנס רוח בהסירכא הרי לפנינו שיש נקב בריאה לתוך הסירכא ומה שאין מבצבץ היינו מפני שאין אנו בקיאים בבדיקה. והרי זה דומה פאלו ראו פעם אחד שבצבץ במקום הסירכא.

ואח"כ בךקו הרבה פעמים ולא בצבץ דנדאי טריקה. וכמדומה שכ"כ הדעת קדושים סי' ל"ט.

וכעין זה איתא בנדה (דס"א) בג' נשים שנמצא במקומם דם ובךקו שלשון ונמצאו טהורות פולן טמאות. ואיתא שם בש"ס דאף לרבנן דס"ל שם גבי טומאה שנאבדה שבדקים עד שמגיעים לקרקע בתולה.

דשאני התם דאימור עורב נטלה אבל הכא האי דם מהיכא קאתי. ומכ"ש בנ"ד דקיי"ל שאין אנו בקיאים בבדיקה וגם פי יש כמה סיבות שימנעו מלראות הבצבוצין כגון שאינו נפוח פראוי או שנעשה קרע סמוך למקום זה ועי"ז אין.

שולט שם הרוח פראוי: אבל באמת נראה דהא דנ"ד לא מיקרי עולה בפניחה דהא בשעה שנפחו הריאה לא ראו שנגנס הרוח מהריאה לתוך הסירכא. ורק בעת שהתחילו לקלוף חלק מהסירכא נתנפחה קצת.

ונראה שנה נעשה מעצמו באשר הסירכא הוא קרום ספוגי שנעשה מליחות. לזה כשפתחו את קצתה נכנס הרוח דרך שם לתוכה ונעשתה נפוחות, ואף כי טבע הסירכות הנפוחות אשר אם יפתחוה במקום אחד יצא הרוח ויפול הנפוח כידוע.

הנה זה הוי רק כשהנפח הוא קרום אחד חלול. אבל בנ"ד נראה שהסירכא היתה ספוגית ומליאה בתוכה קרומים דקים.

וכידוע שנמצא לפעמים קרומים ספוגיים פאלה. ולזה לא יצא הרוח מהפתח לפי שהקרומים הפנימים סותמים קצת בפני הרוח והרוח נכנס לשם רק בדרך עקלתון באיזה צד שהיה פתוח שם ונשאר הרוח בתדרים הפנימים של הקרומים דקים שבתוך הסירכא.

ולזה נעשו נפוחות הרבה הנקרא בלעזליך וכידוע שפן מצוי בקרום ספוגי וכעין זה איתא בפ"י דמקנאות שפלי שפיו שוקע לתוכו אין המים נכנסים לתוך החלל שיש בין דופן הפלי לפיו.

אף שהאור יש לו מקום לצאת דרך פי הפלי. וכמו שהמים נכנסים לתוך גוף הפלי עי"ז שהאור יוצא למעלה מ"מ הכא שאין להאור דרך ישרה לצאת מעכב את המים וכמו כשכופה פלי פיה על המים שהאור אינו מניח את המים ליכנס לתוך הפלי כדאיתא במקנאות שם.

וכן מוכח משיטת הפוסקים שהוכא ביו"ד סי' ל"ו שאם נקבו קרומי הריאה זה שלא כנגד זה פשרה לפי שאין הרוח יוצא מהריאה פשאין לו דרך ישרה לצאת. ואף המטרופים שם היינו דנהי ששוהה הרוח לצאת פשאין לו דרך ישרה.

מ"מ פיון שהריאה מרחפת תמיד. סוף סוף יצא הרוח דרך הנקבים אף שהם זה שלא כנגד זה אבל בנ"ד שאין כאן ריחוף וכח דוחה את הרוח לזה אין יוצא הרוח.

ומ"מ נכנס דרוך שם וכידוע שטבע האויר לדחוק ולקפנס בדרוך עקלתון. וכן בארתי בע"ה בחיבורי ח"ב סי' י"ט שלפעמים עולה סירכה בנפיתה ע"י נקב שרחוק מהסירכא ולזה נלע"ד שיש להכשיר בנ"ד במקום הפ"מ.

ורק צריף לעינין היטב אם אין הרוח נכנס להסירכא מרחוק מהריאה פשוטחים אותה: סימן מג ע"ד שהיתה האומא דבוקה לחצר הכבד. וכשהפרידום ראו שם בתריץ שניזפר בין חלקי הריאה שיש שם קרום ספוגי הנקרא שאם.

וכשהסירו קרום זה מתוך התריץ נעשתה גומא עמוקה בין חלקי הריאה פעין פיס ואפשר להכניס בה שלש אצבעות ברוחב ובעומק וכשנחנו שם מים לא בצבץ. לכאורה יש להחמיר בזה דהא קצת פוסקים כתבו דגומא הוי ריעותא.

וא"כ בנ"ד שהיה דבוק לחצר הכבד הוי תר"ל. ועוד דהא הוי חסרון בהריאה.

ויש בזה יותר משיעור רביעית דהא רביעית הניא רק שתי אצבעות פדאיתא בפסחים (דף ק"ט). ובזה כתבו רוב הפוסקים ביו"ד סי' ל"ו ס"ח דטריפה בחסרון מבפנים.

והכא יש לדוננו פחסרון מבפנים פינן שמבחוץ הנה שלם רק שהיה פעין קרום ספוגי. ואף בפחות מפשיעור הא הוי ריעותא עכ"פ והוי עם הדיבוק תר"ל.

וגם הרי פתב הנוב"ת סי' כ"ג דסירכא על מקום שנתרוקן טריפה בלא"ה. ואף אי נימא דזה הוי פחסרון מבחוץ ג"כ טריפה בשיעור גדול בזה.

אף נראה דחלקי הריאה שנתפרדו אף שאין מבצבץ שם דינו כפנים הריאה. אכל באמת ז"א דכיון שהיה שם קרום ספוגי.

לא מיקרי זה חסרון. כי כן מצוי שבין חלקי הריאה יש קרום דק.

רק הכא הנה ספוגי יותר מדאי. ולא מיקרי גומא דהא היתה הריאה שלימה פראוי.

ובכל מקום חלקי הריאה אם יפרידום יהי שם גומא פידוע. רק דהכא לפי שהיה הקרום ספוגי הנה בנקל יותר להפריד.

ועוד דאף לאחר ההפרדה לא מיקרי זה חסרון. כי באשר שנתפצלה במקום חלקי הריאה נתרחב החלל ונראה פחסרון.

ונה דומה לריאה שנתפצלה במקום חלקי הריאה שאז יש הפרש גדול בין הפיצול לגוף הריאה. וכמו בין שתי אונות.

ונה לא מיקרי חסרון ולא גומא ואין כאן ריעותא כלל. וע' חיבורי ח"א סי' מ"ד שאם נתפצלו חלקי הריאה אין חשש בזה.

ובנ"ד לא הוצרכו כלל להסיר הקרום מהתריץ. כי מה לנו שהקרום ספוגי פינן שהוא שלם ואינו מבצבץ.

וכן מצוי בין חיתוכי האונות או בין פיצול לריאה שיש שם קרום ספוגי. ואין בזה חשש.

וגם אפשר דבנ"ד הנהמתפצל במקום זה בהמשך הזמן. ולזה יש להכשיר בנ"ד בלי שום פקפוק: סימן מד.

ע"ד הבהמה שיצא בליטה גדולה מהפרס בצד הצלעות והיה פיסוי חלב עליו ולא הספיקו לבדקו עד שנאבד והאריה מעכ"ת בדברים של טעם ומטרדותי אשיבנו בקיצר מה שנ"ל בזה: הנה ידוע מחלוקת הפוסקים לענין ספק טריפה במקום שיש ריעותא אי מוקמינן אחזקת פשרות או לא.

ובנ"ד הרי יש ריעותא במקום שאם ניקב טריפה. ונהרי פסק הרמ"א בסי' נ' להחמיר בספק טריפה ונאבדה בלא בדיקה.

אבל באמת ז"א דגם המחמירים שם היינו רק בדבר שהוא טריפות גמור. רק שע"י בדיקה היה אפשר לברר יותר או שיש מקום לתלות שנעשה לאחר שחיטה דעכ"פ יש לפנינו ריעותא המטרפת וגם בזה הספיקו כל הפוסקים דהיא דשכיח להיתר תלינן בהיתר וכמו דתלינן במורנא אף דניקבה הריאה ודאי טריפה.

וכן בספק קניא ספק שונרא. ולא אאריה באשר כבר האריכו האחרונים בזה.

אבל זה עיקר לענ"ד. ולזה פשיש ריעותא ואין ידוע אם יש שם דבר המטריף.

אזי יש לילף אחר רוב הבהמות הנמצאות פן אם הם טריפות או לא. וכעין הא דחולין (דף נ"ג) גבי רוב הדורסים אין צפון נשמט ע"ש.

והיא איכא רוב לקולא. דאפשר אין כאן שום נקב והוא רק מפה בעלמא.

ואף אי נימא שיש כאן נקב. שמה הלכה פהפוסקים שזה פירס החיצון.

ואף אי נימא שהוא פירס הפנימי שמה החלב הוי סתימה וכמנהג ריינוס שאוכלים אותו וכמ"ש הרמ"א סי' ס"ד. וידוע מ"ש הפוסקים דס"ס הוי כמו רוב והיא איתא טובא ספיקי פנ"ל.

ואף דבפרס החיצון טריפה ג"כ בטפח מ"מ הוי ספק אם יש כאן טפח נקרע או נתמסס. וע' חיבורי ח"ב סי' נ"ו שיש פוסקים דס"ל דאזלינן בפרס ס"ס אף נגד רוב.

ולזאת אין לסתור את הוראת כת"ר אחרי שפבר הורה חכם: סימן מה. ע"ד שהיתה סירקא רחבה על חוד האונא ובאמצע רוחב הסירקא היתה דבוקה לצלעות והשאר לא היה דבוק רק כשהגביהו הסירקא נמשך כל הקרום הדבוק להחוד.

וכשהסירו הסירקא נמצא בצבוע רחוק יותר מרוחב אצבע ממקום דבוק הסירקא לצלעות. ויש ספק אם הבצבוע הוא מגב האונא סמוך להחוד או על החוד ממש: הנה בסי' ל"ט ס"כ קיי"ל דסירקא משפולי ומהחוד לצלעות טריפה.

והנה ידוע מ"ש האחרונים דכל מה שנמשך עם הסירקא מיקרי סירקא ולא התפשטות. וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ז.

וא"כ בנ"ד צריף להסיר כל הסירקא. וכיון שיש כאן בצבוע יש להטריף.

ואף שיש ספק אם הבצבוע הוא על החוד. מ"מ י"ל דאף שכתבו האחרונים שאם העבירו סירקא ונאבדה הריאה קודם שבדקו בפושרין יש להקל פי בדיקת פושרין הוא רק לחומרא.

מ"מ היכא שאנו רואים שמבצבין נרק שיש ספק אם הבצבויז הוא במקום הסירכא י"ל שתולים הקלקלה במקלקל ובנדאי הבצבויז הוא במקום הסירכא פיון שדרה הסירכא להתפרק ולעשות נקב או לעמוד במקום נקב כידוע שיטות הפוסקים בזה.

וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ד בזה וגם פי עכ"פ הבצבויז הוא סמוך ממש להחוד פיון שיש ספק אם הוא על החוד. וכבר כתבו אחרונים שאף אם הבצבויז סמוך למקום הסירכא יש להחמיר.

וגם פי ספק בזה הוא ספק חסרון ידיעה ובקיאיות להכיר באיזה מקום הבצבויז. וידוע שכתבו כמה פוסקים להחמיר בספק בזה וגם פי בכל סירכא שעל החוד קשה להבחין את"כ אם הבצבויז על החוד ממש.

אם החוד שם דק מאוד. ואם נקל בזה בשביל ספק נבוא להכשיר כל סירכא שעל החוד: אכן יש לדון להקל דהנה בסירכא מחוד אונא לצלעות אף שבשו"ע סתם להחמיר.

מ"מ הרי בס' הפרדס לרש"י סי' רי"ז ובפלב"ו סי' ק"א הקילו בזה. וסברת מחלוקתם בזה נראה דהנה בחולין (דף מ"ח) איתא שהקילו בסירכא לדופן משום דהוי מקום רביתא.

והנה (בדף מ"ו ע"ב) יש ג' פירושים על היינו רביתיהו. ברש"י פירש שם שבשביל שמנונחים זה על זה אינה מתפרקת והקרום הולך ונחזק ונסתם הנקב בו.

והתוס' שם פירשו דלפי שהוא דרף גידולה רגיל להיות שם סירכא אף בלא נקב. ור"ח פירש הפנונה כמו היינו מרבעיתיהו שמנונחים זה אצל זה ולא יתפרקו.

אבל בשלא פסדון סופה להתפרק. והנה לפירש"י שכל סירכא היא מחמת נקב ורק במקום רביתא ששוכבים זע"ז נסתם הנקב.

א"כ בסירכא מחוד אונא לדופן שאינו שוכב זע"ז. פי רק גב האונא שוכב על הדופן ונסמך עליו.

אבל החוד תולה למטה. וא"כ הסירכא שעליו אינה מתחזקת ולזה יש להטריפה. אכן לפי התו' דכיון שמנונחים זה אצל זה רגיל שישרכו זל"ז אף בלא נקב. י"ל דגם בחוד שיהי זה דהא עכ"פ הוא סמוך להדופן.

וכן לפיר"ח ג"כ אין חשש שיתפרק פיון שסמוכים זל"ז. ומה שמתיר בס' הפרדס לרש"י בסירכא מהחוד לצלעות היינו לטעמיה שכתב שם דלהכי פשרה סירכא פסדון משום דהיינו רביתא ולא תינתק לעולם אבל שלא פסדון סופה לינתק ויתגלה הנקב.

הרי שלא הצריך שע"י ששוכבות האונות יחזקתחזק הסירכא רק די שלא תינתק. וא"כ שיהי זה גם אם הסירכא מהחוד לצלעות: ולפ"ז נמצא דלשיטת הסוברים טעם טריפות סירכא משום שסופה להתפרק יש להכשיר סירכא מחוד לצלעות.

ואף להסוברים דסירכא היא מחמת נקב. מ"מ לפי פי' התו' ופי' הפרדס ג"כ יש להכשיר. ורק לפירש"י בחולין (דף מ"ו ע"ב) יש להחמיר. וא"כ בנ"ד יש פאן כמה ספקיות דשמא עיקר הסירכא הוא רק במקום הדיבוק ולא מהצדדים.

ואף שפתי בתיבורי ח"ב סי' כ"ז דכל מה שנמשך עם הסירקא מיקרי סירקא. מ"מ
בנ"ד שיש קרום רחב על פני חוד האונא והסירקא היא רק מיעוטו של הקרום פי הרבה
פעמים מצוי שיש קרום רחב על החוד ובאמצע היא מסתרף לאונא שאצלה או לצלעות
פי אם הנה פל זה סירקא הנה עכ"פ רובו סרוף ולא מיעוטו.

וי"ל שנה קיל טפי דהוי סירקא מקרום דריינוס וכמ"ש בתיבורי ח"ב סי' כ"ח פגון זה.
ואף אי נימא שהסירקא היא על פני פל החוד שמא הבצבויז הוא על גבה ולא בחוד.

ואף אם הבצבויז הוא בחוד מ"מ שמא הלכה פהמתירים מעיקר הדין סירקא מחוד
לצלעות וכמ"ל שכ"ה לדעת רוב הפוסקים. וגם מש"ל שראוי לתלות שהבצבויז הוא
במקום הסירקא דתולין הקלקלה במקלקל.

ז"א דנה שייך רק במקלקל ודאי. אבל לא ה"א שאם הסירקא עוברת ואין מבצבין שם
אין פאן קלקול כלל דהרי אנו דנין שנהו פעין קרום דריינוס פמבואר באחרונים.
ומ"ש לשיטת הסוברים בטעם טריפות סירקא משום שסופה להתפרק. הרי בנדאי לע"ע
אין פאן קלקול.

וע' בנדה (דף ס' ע"א) בנה. וע' מ"מ פ"ט מהא"ב שביאר דהיא שפכר יצאה מכלל
נה אין תולין בה אף שלא טבלה עדיין ואכמ"ל בנה דבנ"ד נראה דלא שייך זה.

וגם בתורת אומדנא אין שייך לומר דאומדנא דמוכח שהבצבויז הוא במקום הסירקא. פי
הרבה פעמים מוזמן שיש בצבוצים בריאה ע"י משמוש וכדומה סיבות שונות וכדוע.

ובפרט במקום שהעביר קרוב למקום זה סירקא ובנדאי משמשו שם הרבה ולא נזהרו
כ"כ פי לבם הנה רק למקום הסירקא. עכ"פ נלע"ד שבהפ"מ יש להכשיר בנ"ד.

סימן מו. ע"ד אונא השמאלית שהיתה סמוכה לדופן במיצר החנה ולא יכלו להפריד מן
הדופן עד שחתכו הדופן בקרדום וספיו חז והסירקא עברה במיעוץ קל.

רק נמצא בריאה חתף ארוף והשו"ב אומר פרי שהחתף נעשה ע"י הספין. וגם יש ספק
אם היתה הסירקא גם על מקום החתף או לא.

וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בנה: הנה לא ביאר כת"ר אם היתה הסירקא להחנה או לדופן
למטה מהחנה ואם היתה סרוכה לבשר או לעצם וכ"ז צריך לדעת. וממ"ש כת"ר דעפ"י
דינא דגמרא כשרה משמע שהיתה סרוכה לבשר הדופן.

ובנה ודאי יש להכשיר דהוי רק ספק מנהג שנהגו להחמיר בסירקא לדופן. וכמ"ש הב"ח
בג"א דהוי רק מנהג לאסור.

ואף לפמ"ש התב"ש סקע"ב הטעם שאין אנו בקיאים מהו סביף. איכא ספיקי טובא
דאפשר לא הנה פאן סירקא פלל.

ואף אם היתה סירקא שמא היא מן הדופן ולא מן הריאה ואף שהיא מהריאה שמא היא
רק פקרום דריינוס והיתה עוברת ע"י מיעוץ הקל. ואף אם לא היתה עוברת שמא הוי
זה סביף וכשרה בלא"ה וכמ"ש בתיבורי ח"ב סי' כ' שיש לצרף זה לס"ס ובפרט שרוב
הסירקא עברה במיעוץ הקל וע' חזבורי ח"ג סי' מ' שפתיבתי להקל בכה"ג.

ואם היתה הסירכא לחנה. נראה ג"כ שיש לצדד להקל פיון שיש ספק אם הגיעה הסירכא למקום החתך וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' נ"א ע"ש.

וגם כי אם היתה שם סירכא הנה ניכר שהיה תלוי קצת קרום מהסירכא פמוכו. ובאשר אני עוסק בפה ברפואות לא אוכל להאריך.

ועכ"פ יפה הכשיר כת"ר. אף צריך לשום לב מדוע לא נזהר השו"ב בהוצאת הריאה יאה כי הלא ידוע שאפשר לחתוך את הריאה ע"י ספין חד והו"ל פעושה ספק לכתחילה: סימן מז.

ע"ד מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר ואין לו שום מאכל לאכלו לקנח בזה את פיו שצריך מעכ"ת דסגי בניקור שינים והביא שכ"כ בקיצור ש"ע וחפץ לדעת דעתי בזה. הנה ברש"י ותוס' חולין (דף ק"ד ע"ב) מפורש הטעם שצריך קניוח לפי שנדבק בחניכים וכ"כ הפוסקים ביו"ד סי' פ"ט וחניכים הינו כמ"ש בשו"ע שם שהוא החיך סמוך למעלה מבית הבליעה וכן מרגיש כל אדם שפשאוקלים אינה דבר מתדבק קצת בחיך ע"י הלעיסה שם וניקר שינים הוא דבר בפ"ע כי בזה הכל לפי עמידת השינים בפה האדם.

ואף דבבשר כתב הרמב"מ ספ"ט מהמ"א ועוד פוסקים שלזה אסרו גבינה אחר בשר לפי שישאר בשר בין השינים. אפשר דבשר שאני שטבעו להתפרד לחוטים דקים בשעת הלעיסה ונקנסים החיטים לתוך השינים משא"כ גבינה.

ומי שמרגיש בעצמו לפי מצב שיניו שהגבינה נקנסת לבין שיניו ודאי שצריך ניקור השינים דקניוח לא מהני לנקות השינים וכמוכן כי ע"י מה שיאכל עוד דבר לא יצא מבין שיניו מה שנקנס שם מקודם.

וכן מפורש ברמב"מ ספ"ט מהמ"א שבשר שבין השינים אינו יוצא בקניוח ע"ש. ונראה שזהו סברת המחמירים בגבינה קשה להמתין ש"ש כמ"ש בשו"ע שם לפי שזה נקנס בין השינים בכל אדם כמו בשר לפי שצריך לעיסה קשה.

ולזה כתב שם הש"ך שצריך אח"כ לניקר השינים אף להמקילים ע"ש עכ"פ ודאי דלא מהני ניקור שינים לחוד. (ויקצת אחרונים כתבו דרק בגבינה צריך קניוח ונהדחה אבל לא בחלב וקמאה וכן במקרה של בשר.

ולא ראו שברמב"מ מפורש דאף אחר חלב בעינו קניוח ונהדחה. ובנדאי ה"ה אחר קמאה כי השמנונית שיש בהם נשאר על.

החנוכים]: ובש"ס (דף ק"ה ע"א) איתא א"ל ראב"י לר"ח בשר שבין השינים מהו קרי עליה ר"ח הבשר עודנו בין שניהם ופירש"י דמקבעי ליה אי חשוב בשר ופשוט דמיקרי בשר. וכ"כ המפרשים דמיבע"ל אי הוי כמעופל.

וקשה לי טובא דהא מסקינן (בדף ק"ג ע"ב) שבשר שבין שינים אינו מצטרף לכזית. אלמא דלא מיקרי אכילה קלל.

והכי ס"ד דלא מיקרי בשר. וא"ל דשם אזיל למסקנא שנקרא בשר.

דז"א דְהָא אֵיתָא שֶׁם שְׂאף אַם בְּלַע אַם הֶקִיאוּ תִיכְף וְחִזְר וְאַכְלוּ חֵיב. אֵלְמָא שְׂתִיכְף אַחַר הַבְּלִיעָה לֹא מִיקְרִי עֲדִינָן מְעַנְכֵּל וְשֶׁם בְּשׂוּר עָלְיוּ שְׁהִיָּה חֵיב עָלְיוּ.

וּקְצַת פּוֹסְקִים פִּירְשׁוּ דְרַאב"י בְּעֵי עַל הַבְּשׂוּר שְׂנַשְׂאָר בְּשִׁינְיוּ לְאַחַר שֶׁשׁ שְׁעוֹת. וּלפ"ז מִינְשַׁבֵּת קִוְשִׁיתִינוּ דְבַדְרָף ק"ג אֵינְרִי תִיכְף לְאַכִּילְתּוֹ אֲבָל הוּא דְחֻיָּק פִּי עֵיקָר חֶסֶר.

וְגַם דְמַאי פְּשִׁיט לִיה ר"ח מְקַרָּא דְהָא בְּקַרָּא כְּתוּב טָרַם יִכְרַת. וּמִשְׁמַע שְׁלֵא לְעִסוּ עֲדִינָן.

וְזֵה קִשָּׁה בְּלֵא"ה דְמַנ"ל דְקַרָּא אֵינְרִי בְּבְשׂוּר שְׂנַשְׂאָר בֵּין הַשִּׁינַיִם. דְהָא קַרָּא אֵינְרִי בְּבְשׂוּר שְׁלִקְחוּ לְאַנְכְלוּ וּמְחֻזִיק בּוֹ בְּשִׁינְיוּ וְעוֹד לֹא הִסְפִּיק לְחַתְכוּ בְּשִׁינַיִם.

וְנִרְאָה דְר"ח פְּשִׁיט מְדָלָא קְאָמֵר הַבְּשׂוּר עוֹדְנוּ בְּפִיָּהֶם. לְזֵה דְרִישׁ שְׂבָא לְלַמְדְנוּ שְׁהַבְּשׂוּר שְׂנַשְׂאָר בֵּין הַשִּׁינַיִם נִקְרָא בְּשׂוּר וְעַכְצ"ל דְאֵינְרִי פְּשִׁיטָה כְּבָר כְּמָה שְׁעוֹת.

דְבָלָא שְׁהָה פְּשׁוּט דְהוּי בְּשׂוּר גְּמוּר כְּדֵאֵיתָא בְּדַרְפָּה ק"ג שְׂאָף מַה שְׂכַבְר בְּלַע הוּי בְּשׂוּר גְּמוּר. וְעַכְצ"ל שְׁהַכְּתוּב בָּא לְלַמְדְנוּ דְבְּכָל גְּוֹנָא מִיקְרִי בְּשׂוּר.

וְע' יִש"ש שֶׁם בְּזָה וְע' שׁו"ת ג"ו פְּלָל א' ס' י"ז מ"ש בְּזָה. וְע' פִּירְש"י ב'פ' בְּהַעֲלוֹתָהּ שְׁפִירְשׁ ב' פִּירוּשִׁים בְּזָה וּלְפִי רֵאשׁוֹן מִשְׁמַע שְׂמִפְרָשׁ דְקָאֵי עַל בְּשׂוּר שְׁבִין שִׁינַיִם.

אֲכַן לְשׁוֹן הַפְּסוּק בְּתַהֲלִים (דַּרְפָּה ע"ח) עוֹד אֲכַלְמ בְּפִיָּהֶם וְגו' מִשְׁמַע כְּפִי הַשִּׁנַיִם וְכַמִּש"ל וְאֲכַמ"ל בְּזָה: סִימָן מַח. ע"ד אֲשֶׁר בְּעִירָם הָיוּ שְׁלֵשָׁה שׁו"ב.

וְעַתָּה קָמָה אֲגַנְדָּה אַחַת וְלִקְחוּ שׁו"ב רְבִיעֵי. וְג' הַשׁו"ב הַקּוֹדְמִים אֵין מְתַחַבְרִים עִמּוֹ בְּאֲשֶׁר בָּא בְּמַחְלֻקָת.

וְגַם אֵיזָה רַבָּנִים אָסְרוּ שְׁחִיטָתוֹ. וְלִזְה הוּא שׁוֹחֵט וּבּוֹדֵק לְבָדוּ.

וְעַתָּה קָרָה שְׂבִדֵּק בְּהִמָּה וְהַכְּשִׁירָה וְהַלְּבָד לּוֹ. וְאַח"כּ בָּא אֲחַד מֵהַשׁו"ב הַקּוֹדְמִים לּוֹ וְרֵאָה שְׁיִישׁ סִירְכָא אֲדַנְמָה עַל הַטְּרַפְּשׁ וְא"ל אֵישׁ אֲחַד שְׁעַסֵּק הַשׁו"ב הַרְבֵּה בְּהַמְסָס עַד שְׁהַכְּשִׁירָה.

וְלִקְחַת הַשׁו"ב אֲחַ הַהַמְסָס וְרֵאָה שְׁקֵלְהַ סִירְכָא וּבְדֵק כְּנַגְדָּה. אַךְ נִשְׂאָר קְצַת מֵהַסִּירְכָא וְשֶׁם יֵשׁ כְּעִין מְעִי דֵּק יוֹצֵא מֵהַמְסָס.

וּבְדֵק מִבְּפָנִים וּמִצָּא שְׁהַמְעִי הִזָּה נְקוּב לְפָנִים. וְהִבִּיאוּ זֵה לְפָנֵי כַּת"ר וְהִיָּה שֶׁם גַּם הָרַב מִיאֲמַפְלָא וְהַשׁו"ב מְדַרְעֵשׁקְעַפְאֵלְיָא וְהַסְּפִימוּ שְׁנִיָּהֶם שְׁהוּא נְקֻב מְחִיִּים וְשְׁהוּא טְרִיפָה.

וְאַח"כּ הִרְאוּ לְהַמּו"צ הַשִּׁנַיִם חוֹתְנוֹ שֶׁל הַשׁו"ב הַרְבִּיעֵי וְהַטְּרִיף ג"כ אַךְ כְּשֶׁנּוֹדַע לּוֹ שְׁהוּא מְבַדִּיקָה שֶׁל חֲתָנוּ שְׂאֵלוֹ הַשִּׁיב אֲשֶׁר בְּדֵק כָּל הַהַמְסָס. וְהַנְּקֻב חוֹשֵׁד אֶת הַשׁו"ב שְׁעַשְׂהָ בְּמַתְכּוֹן וּמִשְׁדָּךְ אֶת עוֹר הַהַמְסָס שְׁיָהָה נִרְאָה כְּמַעֲי דֵּק וְהַכְּשִׁיר הַבְּשׂוּר וְהִבִּיא רֵאִי מַמ"ש בְּמַקְדָּשׁ מְעַט ס' ל"ה סְקַנ"ג שְׂאֵם בְּדֵק וּמִצָּא שְׁלֵם וְאַח"כּ נִמְצָא נְקֻב תְּלִינָן שְׂנַעֲשְׂהָ אַח"כּ בְּמִשְׁמוּשׁ יַד הַטְּבַח בֵּינָן שְׂכַבְר יִצָּא בְּהִיָּתֵר וְכַת"ר וְהָרַב דִּיאֲמַפְלִי וְהַשׁו"ב הַנְּז"ל אוֹמְרִים שְׁנִיָּכְר לְעִין שְׁזָהוּ מְחִיִּים וְלֹא נַעֲשְׂהָ אַח"כּ וְחַפְזָה כַּת"ר לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה וּמִשְׁפֵּט הַכְּלִים שְׁבִשְׁלוֹ בְּהֶם בְּשׂוּר זֵה: מְאוּד יִיָּצֵר לִי עַל פִּירוּד הַלְּבָבוֹת הַמְרַקֵּד בַּעוֹה"ר בְּכַמָּה עֵינְרוֹת בֵּין אַחַב"י וְכָל פֶּת לּוֹקְחִים לְהֶם מוֹרָה בַּפ"ע וְשׁו"ב בַּפ"ע וּמִמִּילָא זֵה אוֹסֵר וְזֵה

מתיר ונכשלים ע"ז בכמה איסורים פי הנצחון יגרום שיטעו בדין וגם פי יתרבה ע"ז שקרים ורכילות ובזיון ת"ח וש"ש מתחלל ודין גרמא דעצירא בגלותינו המר.

וכגון בקהלתם אם צריכים או תפצים לשני מורים. היו יכולים לעשות שישובו ביחד ויהיו נוחים זל"ז בהלכה ואף אם הם לבדם בכ"ז יהיו שניהם בעד כל העיר ולא לכל פתה וכתה.

והיה בזה כבוד התורה וגם פרנסתם היתה בכבוד. וכן השו"ב ישחטו ביחד.

פי ידוע הקלוקל הגדול שישאם יהיו שני פתות בין השו"ב. פי כ"א תפץ למצוא חן בעיני הקצבים ושוחטים אצלו.

וההכרח לקצר פי רחוק שיעילו שם דברי. אף באשר הצימתני רוחי דברתי עד פה. והנה בנ"ד לפמ"ש כת"ר אף היה הענין בנדאי הוי טריפה. דמ"ש האחרונים להכשיר כשיצא בהיתר.

היינו היא שאפשר לומר שנעשה אח"כ. אבל לפמ"ש כת"ר שהיה יוצא פעין מעי דק וכת"ר והרב דאמפלא והשו"ב הנ"ל אמרו שנה בנדאי היה מחיים בנדאי נאמנים ע"ז באומדן דעתם.

ואף שהמורה השני אומר שלפי דעתו אפשר שיעשו מעי כזה גם לאחר שחיטה כשימשכו העור. וא"כ פיון שהשו"ב שפדק בהמה זו אומר ברי שלא היה זה בהמסס זה עכצ"ל שנעשה אח"כ וא"כ יש פאן שני עדים להיתר ותרי כמאה.

ז"א דהא איתא ביומא (דף פ"ג) דבאומדנא אזלינן בתר רוב דיעות ול"א תרי כמאה. ובנ"ד הוי אומדנא אם אפשר לעשות מעי כזה לאחר שחיטה.

ואף שהשו"ב שפדק בהמה זו אומר ברי שלא היה זה מחיים וא"כ הוי עד גמור מ"מ אינו רק ע"א דהמורה אינו אומר בתורת עדות רק אומר באומדנא שאפשר לעשות מעי כזה ע"י משיכת העור ואמירתו בטילה לגבי תלתא דאמרי אומדנא שא"א לעשות כזה אח"ש.

וגם דהא בלא"ה קיי"ל דתרי ותרי אסור עכ"פ מדרבנן וכמ"ש הפר"ח ביו"ד סי' כ"ט סק"א וכ"כ הרשד"ם סי' נ"ג וכ"כ האחרונים ביו"ד סי' ל"ט לענין תרי ותרי בסירכא. ובפרט דבנ"ד הוי הכרי של הבודק גרוע פי ודאי אפשר שיהי נקב דק ולא ימצאנו בבדיקתו.

ובפרט פי לפי דברי השו"ב השני לא עברה עדיין הסירכא במקום זה והסירכא סתמה הנקב. ולזה לא מצא הנקב באשר לא הרגיש במעי שהיה מבחון.

אף בנדאי אומר הבודק שהסיר כל הסירכא. ויש לדון עוד מצד שהבודק רוצה להחזיק דבריו וגם דהבודק יש לתלות בטעות קצת.

אבל את השו"ב השני צריכים אנו לחשוך למטריף במזיד. אף א"צ לזה דבלא"ה נלע"ד שהבשר טריפה מטעם שהזכרנו ומה שהביא ראי' מהמקדש מעט.

לא דמי פלל דנדאי לפי דבריו שבדק היטב ושאפשר לעשות מעי פנה לאח"ש. ונדאי שיש לתלות שנעשה אח"ש.

אבל הקא שהשו"ב השני אומר שלא הוסרה שם עדיין הסתרכא ושא לא נעשה אח"ש. וגם כי כת"ר והרב מיאמפלא והשו"ב הלז אומרים שא"א שיעשו פנה אח"ש א"כ ונדאי שהבודק לא בדק יפה והנקה הנה מחיים: ואף שעדיין י"ל דאף שאומדנא שלהם שהמעי הוא מחיים מ"מ אפשר שהיה המעי סתום והשו"ב עשה הנקה כדי להוציא לעז על הבודק וכמו שאומר הבודק וא"כ אינם מעידים על הטריפות.

מ"מ נראה שז"א כי אין מצוי שיהי מעי פנה בהמסס. והמעי הוא הוכחה שנעשה מחמת מכה.

וגם דהוי זה הוכחה שהבודק לא בדק פראוי פאן. דהא לא ראה את המעי.

וא"כ י"ל שלא ראה את הנקה ג"כ ולזה אין לנו לחשוך את השו"ב השני שעשה הנקה במזיד: ולזה נלע"ד שהבשר טריפה. ואותם שאכלו הבשר צריכים להכשיר פליהם פדין.

ואף שאינן ב"י מ"מ הרי נשתמשו בהם בכל יום ונעשה נבילה ונתחזש איסור וכדוע דבכה"ג אסור היכא דבלע איסורא. ועוד דנראה דהויא טריפה דאורייתא כמש"ל ולא מצד ספק וא"כ אף באינם ב"י אסור: סימן מט.

ע"ד א"י שרוצה לשפור ישראל שיעסוק בעסקו בשכר קצוב לכל שבוע. ונכלל בזה ג"כ שישע עם נכרי אהד ממשרתי א"י הנ"ל לכל יומא דשוקא.

והנכרי הלז יקנה חזרים והישראל ישלם עבורם כפי שישונה הנכרי בעדם. ונסתפק כת"ר אם יש בזה חשש איסור משום מראית העין שעושה סחורה בדברים אסורים וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה ב"י ד"ס' קי"ז פלפלו האחרונים אם מותר לקנות דברים טמאים להאכיל לפועליו נכרים.

אלמא דלא חששו למראית העין. והאוסרים שם טעמם משום דהוי פסחורה פיון שקונה לעצמו ועוד דבנ"ד ליכא מראית העין פלל פיון שהפל רואים שהנכרי לוקח אותם רק הוא משלם עבורם.

ויש מקום לחשוב שהוא מלנה להנכרי כספו ע"ז. ונכון שיגיד להנכרי המוכר שקונה אותם עבור אדון פלוני כדי שיחול הקנין של האדון.

כי אף שאין שליחות לנכרי מ"מ הפסד קונה עבורו פיון שהמוכר מכנין להקנותו אבל אם לא יגידו לו יש לחוש שיחשוב להקנות להישראל. והפסד י"ל דכיון שהם מותרים מותר להישראל להשתמש בו כדאיתא בב"מ (דף מ"ג).

אבל ז"א דמ"מ פיון שהישראל אינו רוצה לקנות וע' ב"ק (דף ק"ב ע"ב) וע' חיבורי ח"א סי' פ'. אף בכ"ז נכון שיאמר להמוכר שקונה עבור פלוני.

כי עי"ז לא יהי מקום לחשדו שקונה לעצמו. וכמ"ש בחיבורי ח"ד סי' ע"ז שצריף לעשות פל האפשרי כדי שלא יהי מקום לחשדו.

וגם אולי ישפח לפעמים לחשוב שאינו קונה לעצמו ניש מקום לדון שע"י שהמוכר יכונן להקנות לישראל ויזכה הוא בהם. ואקצור בזה באשר זה דורש אריכות וגם פי עכ"פ לא מיקרי זה סחורה כיון שאינו מכוון לקנותם וגם אח"כ אינו מוכרם להרויח ואכמ"ל כי פשוט שמוטר להישראל להשפיר א"ע להנכרי על אופן הנ"ל: סימן ב.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה נחום נ"י הרב דק' טשערקאס. היום הגיעני מכתבו ע"ד שו"ב שהיו לו שני בנים נחתנו בעל בתו.

ואחד מבניו מת בחייו והניח בן קטן. ומעכ"ת גמר ביניהם שיתנו להקטן א' רו"כ וע"ה כאפ' לשבוע עד שיגדיל וילמוד מלאכת שו"ב.

ועתה גדל הקטן הלז ולא למד מלאכת שו"ב וגם אינו ראוי לקה. ורצו דודיו לתת לו סף מסויים בעד זכות חזקתו ולא רצה ומכר לאחר בעד ת' רו"כ והני גיסי לא מיתדר להו עם שנותם החדש וטוענים שגורם להם הפסד.

ורוצים לסלקו ולהשיב לו הפסד שנתן אחר נכוי מה שגורם להם הפסד עד פה והאריף מעכ"ת בדברי חכמה. והנה באשר הימים האלה ימי חשבון וגם פי רבו טרדוטי אשיכנו בקצרה: הנה הרשד"מ חי"ד סי' פ"ה והע"מ הובא במג"א סי' נ"ג פתבו דהא דקיי"ל שיש דין ירושה במינויים שבישראל היינו רק בדבר שבשורה.

אבל לא במינויים הבאים מפח התורה והחזיק בשיטה זו הח"ס חא"ח סי' י"ב י"ג. ולפ"ז י"ל דבשו"ב שאין בזה שררות רק שבא מפח התורה שצריך לידע דיני שו"ב ויהי ירא שמים אין בו פלל דין ירושה.

אכן בחיבורי חלק רביעי סי' פ"ב הארכתי בע"ה להוכיח דכל מינוי יש בו דין ירושה. ועדיין יש לדון דבשו"ב לא מיקרי מינוי פלל דזה הוי רק אומנות בעלמא רק שלאומנות זו צריך לדעת הדינים הדרושים לזה.

וכמו סופר סת"מ או העושה בתי תפילין או ציצית דנדאי לא שייך בזה מינוי ודיני חזקה אף שצריך לאומנותו לדעת הדינים השייכים לזה. אף י"ל דשאני כל הני שלא נהגו פלל שיימו הרבים סופר מיוחד להם וא"כ אין זה מינוי פלל.

אבל שו"ב נהגו שיהא שו"ב מיוחדים לכל העיר. ונתנו להם הזכות שלא יוכל שו"ב אחר לשחוט שם זולת השו"ב הקבועים א"כ הוי זה מינוי.

והטעם בזה נראה לפי שלעסק שו"ב צריך ישוב הדעת ומתינות רבה. ואם לא יהי מיוחד לזה ויצטרף לעסוק בעסקים שונים.

תהי דעתו מבובלת ולא יוכל להרגיש בפגימה דקה. ומכ"ש בהסרת הסירכות ובדיקות הרואה חפש מחופש.

וכמ"ש רבינו יונה בשעה"ת שצריך למנות אנשים מיוחדים לזה. ובזמן הש"ס נראה שלא היו אנשים מיוחדים לשו"ב.

רק כל מי שהיה אופן בשחיטה הנה שוחט ורק פשנתמעטו הלקבות הוצרכו למנות אנשים מיוחדים. וגם יש לדון מצד חזקת המצוה.

כדקיי"ל בח"מ ס"ס קמ"ט שמי שהחזיק במצנה אסור לסלקו. וה"נ יש פאן מצות שחיטה גם פיסוי בעופות.

אף בזה אין דין ירושה. וע' חיבורי ח"ג סי' א' מ"ש בזה באור בס"ד.

אבל מצד מינוי יש בו דין ירושה. וכן נהגו לפסוק דין ירושה בשו"ב: אכן כ"ז שייך פשוטו ראוי לקדש וכדאיתא בכתובות (דף ק"ג) שצריך שיהא ממלא מקום אביו ביראת חטא עכ"פ לענין נשיאות.

וכבר בארתי בחיבורי שם דבעינן שיהא עכ"פ גדול בתורה כדי שיוכל להנהיג הנשיאות. רק שא"צ שיהא ממלא מקום אביו בחכמה לגמרי.

ובשו"ב נראה דאף אם הוא ירא שמים מ"מ צריך שיהא אומן בהעמדת הסכין והרגשה פגימה דקה ובבדיקת הריאה. כי אם אינו אומן פראוי מה תועלת במה שהוא ירא שמים: ועוד נראה דקמו גבי מלוכה יורש רק בן הבכור וכמפורש בכתובות ובהוריות (דף י"ב).

בנדאי אין שייך לומר שישמלכו כל הבנים ביחד. וכדקיי"ל דבר אחר לדור.

כן בשארי מינויים אין יורש רק אחד. ועוד דעי"ז יהי ריעותא להציבור.

כי פשיה שו"ב אחד תהי ההכנסה די לסיפוקו. ויכול למלא תפקיד השחיטה בשוב הדעת פראוי.

אבל אם יעסקו כל בני השו"ב בעסק שו"ב. אזי לא תספיק להם ההכנסה ותהי מחשבתם טרודה בדאגת הפרנסה.

וגם כי סוף סוף יכבידו על העיר שיתנו להם פרנסתם. ואף שבאמת ראוי לכל עיר שיהא להם שני שו"ב כדי שישגיחו זע"ז וטובים השנים.

וכמבואר בן באחרונים אכן כ"ז בעיר שיש בהכנסת השחיטה די סיפוק לשנים. אבל בעיר שאין להם סיפוק לשנים.

בנדאי יותר טוב שיהי אחד ויהיה לו פרנסתו כפי צרכו. משקחו שנים ושניהם יהיו טרודים בדאגת הפרנסה.

ומכ"ש בנ"ד שפבר יש שם שנים בנדאי אין ראוי לקחת עוד שלישי. ולזה לדעתי אף אם היה נכד השו"ב אומן במלאכת השו"ב.

ג"כ לא היה ראוי להקימו לשו"ב שלישי. ורק אם נכד השו"ב הוא בן בנו הבכור.

י"ל שהירושא בזה שייכת לו. אבל בנ"ד שאינו יודע מלאכת השו"ב בנדאי שאין לו שום זכות בזה.

ואם ידוע מנהגם שנוהגים דין ירושה לכל הבנים שלו. יש לדון דאדעתא דהכי נתקבל מתחילה.

ונתחייבו אנשי העיר לקבל את כל בניו לשו"ב כפי המנהג. ואקצר דבנ"ד שאינו ראוי לקדש פשוט שאין לו זכות בזה: ולבד זה נראה פשוט שאף אם היה יורש גמור והיה יודע אומנות שו"ב.

בכ"ז אינו יכול למפוך זכותו לאחר פי אנשי העיר לא נשתעבדו לאביו. רק שיהי לבנו זכות להשאר ממלא מקומו פדין כל מינוי הציבור.

אבל לא שיעמיד להם איש אחר שאינם תפצים בו. וגם גבי מלך נראה שאינו רשאי להעמיד אחר במקומו מבלי רשות הציבור.

אך שם יש לדון מצד דכיון שקל ישראל חייבים לשמוע בקול המלך. י"ל שחייבים ג"כ לשמוע לו בדבר זה שמצוה אותם לנהוג כבוד מלכים באיש הזה שהוא מעמידו במקומו ויש לדחות זה.

ואקצר באשר בנ"ד פשוט שאין שייך זה. ולזה בנ"ד נראה ברור שאין רשות לנכד השו"ב למפוך זכותו לאחר שלא מדעת הציבור ושללא מדעת השו"ב הקבועים שם.

אכן יש מקום לדון מצד שגראה מלשון השאלה שהקונה חזקתו התחיל כבר במלאכתו לשחוט ולפ"ז י"ל שלא יוכלו להורידו ממינויו כיון שפבר זכה בה. אך ז"א דהא השו"ב הקבועים צווחו ע"ז ולא רצו בו והספיקו לסמוך על מעכ"ת שישפטר ביניהם.

ונכד השו"ב מכר זכות החזקה לאיש זה בלי רצונם ובלי הסכם אנשי העיר. וגם אם היו מספיקים אנשי העיר ע"ז.

לא היה להם רשות לקבל עוד שו"ב לקפח פרנסת שו"ב הקבועים. וכמ"ש מעכ"ת שגם לשנים אין שם פרנסה בריוח.

וע' בחיבורי ח"א סי' ל"ה דהיכא שגלוי לכל שאין נכון לעשות כן. יכול אף המיעוט לעכב.

ובנ"ד בלא"ה יכולים השו"ב לעכב כנ"ל. ועוד נראה דאף אם היו גם השו"ב מספיקים ע"ז מוטל על ב"ד לעכב ע"ז.

פי ע"י שלא יהי להשו"ב די פרנסתם יצטרכו לעסוק בעסקים אחרים. ועי"ז לא תהי דעתם צלילה לעסוק בעסק שו"ב כראוי.

נהרי בשביל זה נהגו בישראל למנות אנשים מיוחדים לעסוק בעסק שו"ב וכמש"ל בשם רבינו יונה ויש עוד לדון שיוכלו לסלקו מצד דינא דבר מצרא וכדקיי"ל בח"מ סי' קע"ה סנ"ב וע"ש באחרונים.

אך באשר א"צ בנ"ד לזה וגם פי יש לפקפק בפרט זה. לזאת אקצר: הינצא לנו אשר יפה כתב מעכ"ת שיוכלים בנו וחתנו של השו"ב הקודם לסלק את האיש שקנה זכות שו"ב מנכד של השו"ב.

ובפרט שרוצים להשיב לו כספו שנתן ע"ז רק לנכות מה שהפסיד להם. והסך שניכרו לו. יוכל לתבוע בד"ת מנכד השו"ב שישביבם לו אם יתברר בד"ת שלא היה חייב בהפסד הזה שבעבורו מנכים לו: סימן נא ע"ד שהקשה הפמ"ג בפתיחה לה' תערוכות היכי לפיניו ביטול ברוב מקרא דאחרי רבים להטות.

הא התם הרוב מוכיח שהלכה כן. משא"כ הכא הלא יש כאן איסור ודאי.

לדעתי לק"מ דמה הוכחה היא זו שההלכה האמתית היא פדעת הרוב. ובפרט דהא קיי"ל ביבמות (דף י"ד) אם המיעוט יותר גדולים בתורה.

בכ"ז אולינו בטר רובא ועמ"ש בזה בחיבורי ח"א סי' ל"ה. וגם דהא פל אהד מהמיעוט ברור לו בלבד שהלכה כמותו.

ובכ"ז מחוייב לעשות פדעת הרוב. וגם דהא אף אם מחולקים בהלכה מפי השמועה הוי ג"כ הלכה כרבים אף שהיחיד שמע מפי המרובים כדאיתא פ"ק דעדות.

ובכה"ג לא שייך לומר שהרוב מוכיח שהלכה פן. ועכצ"ל דאולינו בטר הרוב אף שאפשר שטעו בדבריהם וע' בחיבורי שם בזה באורף וא"כ כשמתבטל איסור ברוב קיל טפי דהכא יש עכ"פ בנדאי רוב היתר.

וגבי סנהדרין אפשר שעושים לגמרי שלא פהלכה ובכ"ז אולינו בטר רובא: ומה שהקשה כ"ת על התו' ב"ק (ד' ה' ע"ב) שפתבו דאדם ישן לא מיקרי מעשיו גרמו לו. דהא נדאי החיוב בא ע"י מעשיו.

יפה הקשה. אבל כבר ביאר זה בשטמ"ק שם דלא מיקרי מעשיו גרמו רק כשעשה מתחילה במעשיו את הנזק.

אבל לא כשנזדמן אח"כ הנזק ע"י מעשיו הקודמים. ובזה מיןש"ש התו' דאיירי כשנפל מן הגג ברוח שאינו מצויה.

והקשה הרש"ש שם למה נקטו רוח שא"מ. ולפמ"ש א"ש דברוח מצויה הוי פעושה הנזק מתחילה.

כיון שעמד על הגג באופן שהיה אפשר לו ליפול ברוח מצויה והוי מעשיו גרמו לו: ומ"ש בשם ח' גלאנטי בע"ז (דף נ') דלאו דאל תפנו אל האלילים אינו נוהג בנשים ולזה מותר לנשים להסתפל בדיוקנאות.

ותמה כבודו עליו. הנה ספר זה איננו אתנו ונראה שהוא מפרש הא דאיתא בשבת (דף קמ"ט) שאסור להסתפל בדיוקנאות משום דכתיב אל תפנו וגו' אל מדעתכם הכוונה כדי שלא יבטלו מלימוד התורה.

וכמ"ש הרמב"ם בסה"מ. וביתר ביאור כתב החינוך במצוה רי"ג שלא יבטלו את העת על עניני הכל.

וס"ל להגלאנטי שזה שייך רק באנשים שמצוים על ת"ת להגות בה יום ולילה. אבל נשים שפטורים מת"ת כדאיתא בקדושין (דף כ"ט) אין שייך בהם איסור זה.

כ"נ לכאורה לינשב דבריו ואין זה שייך להא אי דרשינו טעמא דקרא. פי נראה דזה הוי כאלו מפורש הטעם בתורה דלכ"ע אולינו בטר טעמא כדאיתא בב"מ (ד' קט"ו) ובכ"מ.

דלשון אל תפנו מפרש הש"ס שלא יפנו מדעתם ומחשבתם הקבועה תדיר בעסק התורה בעבודת ה'. ויש לדון בזה דכיון דקרא דאל תפנו קאי לאזהרה גם על ע"ז כדאיתא בספרא פ' קדושים וברמב"ם בסה"מ שם, וכיון דבזה מצוים גם נשים.

א"כ מצווים בכל דבר שנכלל בלאו זה. ונראה שלזה כתבו הרמב"מ מהחזונו שם שנוהג בזכרים ונקיבות.

ולא חילקו בזה לענין הא שאסור להסתפל בדיוקנאות. ומטרדותי ההכרח לקצור: וע"ד שכתב פבדו ליישב קושית הרעק"א בנדרים (ד' ע"ט) דבדבר שאינו נוגע לאחרים אמרינו דבכרים שבלב הוי דברים.

ורק בדבר שנוגע לאחרים בעינו שתהא האומדנא גלוי לכל העולם. לכאורה דבריו נכוחים.

וכעין זה כתבו התו' בב"ק (דף ק"י ע"ב) ובכתובות (ד' מ"ז ע"ב) דבדבר שאין בו נ"מ לאחר אמרינו דאדעתא דהכי לא קודשה נפשה שתפול לפני מופה שחין ע"ש. ואף דבקים נדר דאירי הר"ן בנדרים שם יש נ"מ בזה להאשה.

מ"מ י"ל דכוננת הר"ן שאם קנים בלבד לא יפר לה עוד. כי אם יפר לה תסמוך על הפרתו ובאמת אינה בשביל ההקמה שבלבו.

אבל באמת ז"א דבב"ק וכתובות שם הפנונה שהיא אומדנא גלוי לכל שאינה רוצית להתקדש באופן זה. ואף שלא חשבה כלל אז מזה.

מ"מ אמרינו דעתה פן. ורק היכא שתלוי גם בדעת אחרים.

יש פאן אומדנא להיפוך שהמוכר אינו מוכר רק באופן שיהא מוכר בכל גוונא והנושא אשה נושא באופן שתהי נשואה לו בכל גוונא. ע"ש בלשון התו' בזה והוי אומדנא כנגד אומדנא ותו ליכא פאן אומדנא גמורה.

אבל במקום שאין שום אומדנא לא אזלינן בטר מחשבה כלל וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' ס"ח באורו דבנדרים לא אזלינן בטר מחשבתו. וכדמוכח בנדרים (דף נ"ה ע"ב) דבעינן שיהא לבוש או טעון אבל במחשבה לחוד לא סגי.

ועיקר הסברה היא דמחשבה אין בה ממשות לקבוע דין ע"ז. ובאמת יש לדון הרבה בשיטה זו דהא בנדר בעינן שיהא פיו ולבו שוין ובהקדש ודבר מצנה אמרינו בשבועות (ד' כ"ו) שגמר בלבד א"צ להוציא בשפתיו.

ולענין פיגול דכתיב לא יחשב כתבו התו' בב"מ (דף מ"ג) ובכ"ד דבעינן דיבור. ויש פוסקים דס"ל דסגי במחשבה.

ונה דורש אריכות גדול ואין פנאי פעת לזה: סימן נב. פבדו הרה"ג וכו' מו"ה דוכער נ"י אבד"ק קיטיגאראד.

ע"ד שנסתפק אם יצאו מקצת מעים של בהמה או עוף לחוץ ומתה אי אמרינו מיתה עושה נפול והוי המקצת שיצא אבר מן הסי. או לא.

והביא ראי' מהא דאיתא במנחות דף ע' (לגירסת התו' שם בשם רגמ"ה במקצת מעי של עוף בפנים ומקצת בחוץ ואכל מה שבפנים מטמאה בבית הבליעה. ואם אכל מה שבחוץ אינה מטמאה.

ולא נתבאר הטעם. ועכצ"ל ש'הטעם הוא משום דמיתה עושה ניפול וכפירש"י שם לגירסתו דגריס ביצי העוף ע"ש.

והעיר מזה למ"ש ב'חזקוני ח"ד סי' ל"ד לענין ב"מ שיצאו ו'החזרו או אבר שיצא לחוץ: הנה יפה העיר כת"ר מהא דמנחות. אבל באמת ז"א דהא מפרש בחולין (דף ע"ג) דרב באבר מ'חזקוני אמרינו מיתה עושה ניפול.

והיינו פ'שאינו יכול לחיות עוד. אבל פ'שיכול לחיות אין שינה זה וכמ"ש הרמב"ם ובטוש"ע יו"ד סי' ס"ב.

וכדאיתא בחולין (דף צ"ג) בביעי דחשילתא. וא"כ פ'יון ד'אנו מ'כש'רינו אם יצאו המעים ו'החזרו.

מוכח ש'יכול לחיות ואינו אבר מ'חזקוני. ואם יצאו המעים ו'נפסקו באופן ש'אינם יכולים לחזור לפנים ולחיות ב'ודאי דינם פ'אבר מ'חזקוני.

ולגירסת התו' צ"ל ד'להכי טהור פ'שאכלם בחוץ משום ש'מאוסים ולא מ'קרי א'וכל וכמ"ש התו' שם. ורק בפנים ש'אכלם בעודם מ'חזקוני לבשר העוף אינם מאוסים כ"כ. וכ"נ מ'דלא הזכירו התו' גבי מעים ס'ברא דמיתה עושה ניפול. ואף אם נפרש הטעם משום ש'עושה ניפול.

עכצ"ל ד'איירי ש'נפסקו באופן ש'אין יכולים לחזור ולחיות והוי פ'אבר מ'חזקוני וכמ"ש"ל. והנה הרמב"ם פ"ג מה' שאה"ס הביא ה'א דמנחות (ד"ע) באופן אחר ותמה שם ה'ראב"ד ד'זה הוי ד'לא פ'גירסת רש"י ולא פ'גירסת רגמ"ה ש'הובא בתו'.

ולפמ"ש י"ל ד'להכי פ'רש באופן אחר כי לדעת רגמ"ה ד'חוק מ'אוד למה בחוץ אינו מ'טמא וכמ"ש"ל: סימן נג. פ'בוד הרה"ג המ'פ'ורסם וכו' מו"ה ארי' יהודה הפ'הו נ"י ה'רב דק' ד'אשעוו.

ע"ד שו"ב ש'בעיר ק'אט'אריד הסמוכה לעירו ש'חתן השו"ב עוסק עם חותנו ב'מלאכת שו"ב באשר השו"ב פ'ר זמן ולא מ'חה איש ב'זה והשו"ב נתן לחתנו ה'נ"ל ב'תורת נ'דוניא פ'תב אשר לאחר מותו תהא ח'זקתו ש'ייכת לו.

ועתה קמו מער'ערים ש'אין לו פ'ח למסור ח'זקתו לחתנו. ולאחר מותו יקחו שו"ב אחר פ'רצונם.

וה'ארי' מעכ"ת ב'דברים נ'כונים. ו'חפץ לדעת ד'עתי ב'זה: הנה מעכ"ת הביא דעת השם ארי' סי' ל"ז דשו"ב ה'ני א'נמנות ולא מ'ינוי ואין לו זכות י'ר'שת מ'ינוי ל'כניו א'חריו כ'מו כ'כל מ'נויים ש'פ'ש'ראל.

וכת"ר ה'ארי' להוכיח ד'הוי מ'ינוי. הנה פ'ר בארתי ב'חזקוני ח"ג סו' ל"ה דשו"ב ה'ני מ'ינוי ו'הבאתי שם שכ"כ פ'מה פוסקים.

ומה ש'לא נזכר זה ב'ש"ס הוא מ'פני ש'במיהם לא ה'יו מ'יחדים איש מ'יחד ל'זה. רק פ'ל מ'י ש'היה פ'קי ב'בדיקת הספין ו'הלכות שו"ב ה'נה ש'חט ואף ב'ביהמ"ק לא מ'צינו ש'היה א'חד מ'יחד ל'שחיטה.

וכ"נ בש"ס בכ"מ. ולכאורה יש לדקדק מלשון המשנה בתמיד פ"ג מ"ז דקתני לא הנה שוחט השוחט עד שישמע קול שער הגדול שנפתח.

משמע שהנה ממונה אחד לשחוט. דאלת"ה הול"ל לא הנה שוחט או לא היו שוחטין. אבל ז"א דהא היתה על השחיטה פנים פדתנו ביומא (דף כ"ה) מי שוחט מי זרק. ואולי קמ"ל דסגי שהשוחט לבדו אומר ששמע אף ששאר העומדים אצלו לא שמעו. דבכה"ג נאמן יחיד דהוי מקלמא דעבידא לגלויי. ואותם שאומרים שלא שמעו אינה הכחשה.

כי לפעמים יזדמן שהאדם טרוד באיזה מחשבה. ואינו שומע כמו חבירו המפנה דעתו לזה.

וכעין הא דאיתא בכתובות (דף כ"ג) דלא ראינו אינה ראיה. ואף לפמ"ש הרמ"א באה"ע סי' קנ"ב ס"ד שאם עמדו ביחד ואומרים שלא ראו הקידושין הוי הכחשה.

יש לחלק בין ראית עין לשמיעה. כי ידוע שאדם הטרוד באיזה מחשבה יזדמן שלא ישמע איזה דבר אף שחבירו העומד אצלו שומע.

ובלא"ה מיושב שם לשון השוחט דכיון שזכה ע"י פנים בשחיטה הרי הוא מיוחד לזה פעת. ובימי האמוראים נראה שהיו מקומות שהיו ממנים שו"ב קבוע פדאיתא בב"מ (דף ק"ט ע"ב) דטבחא דאפסיד מסלקינן ליה ובמקום שנהגו כן ודאי דהוי מינוי לדבר מצנה: ואף שפחיתורי ח"ג סי' ל"ו פקפקתי בענין חזקת שו"ב מצד שהעיקר הוא השכר.

היינו בנדון שנשאילתי שם שהחזקו לשחוט אצל איש אחד שהוביל בשר לכפר אחד ואח"כ יצא האיש ההוא לדור בכפר ההוא ורוצה לשחוט אצל שו"ב מכפר הסמוך שם. והכפר ההוא הנה במקום הפקר ששחטו אצל מי שרצו.

וא"כ לא שייך דין חזקה מצד מינוי. רק מצד שהחזיק אצל האיש ההוא במצות שחיטה. ולזה פתבתי דכיון שעיקר הקפידא בזה הוא על השכר ולא על המצנה. לא שייך בזה דין חזקת מצנה.

נהרי מצינו דכל המינוים קבלו שכר מתרומת הלשכה או מקנפת הצבור. ובכ"ז קיי"ל שמורישים זכותם לבניהם אחריהם.

אף שיש הרבה שמתמנים כדי להתפרנס מזה. ואף המלך שכתוב בו מפורש בתורה דין נחלה.

היתה פרנסתו מוטלת על הצבור: ובנ"ד יש לחתן השו"ב דין חזקה מצד עצמו ג"כ. דכיון שעסק שם תשע שנים בשו"ב הרי החזיק בעצמו במינוי זה אצלם.

ולא גרע מהא דמערבין בבית ישן משום חסדא בגיטין (דף נ"ט) וע' חזקתורי ח"ג סי' א' שהארכתי בזה בס"ד. ובנ"ד אם יסלקוהו משם בנדאי יאמרו שמצאו בו איזה פסול.

ונהי שצדקו דברי הש"א שם במ"ש שאם אין בנו ראוי לשרת בעיר ההיא במינוי שו"ב שאין לו זכות בזה. פי בשו"ב צריף לדקדק הרבה באומנתו ושיהא ירא שמים.

כ' בְּנִקְלָ שְׂיִכְשִׁיל בְּאֲכִילַת נְבִילוֹת וּטְרִיפוֹת ע"י מִיעוּט אֲוִמְנָתוֹ וְזִהִירוֹתוֹ. וְאָף לְעַנְיָן
נְשִׂאוֹת שֶׁא"צ שְׂיָהָא מְמַלָּא מְקִים אָבִיו בְּחֻקָּהּ כְּדַאֲיָתָא בְּכַתְּוֹבוֹת וְדָף ק"ג).

כִּי הַנְּשִׂאוֹת הַיְתֵהּ הַמְּשֻׁלָּה לְבַד וְלֹא לִיְמוּד הַתּוֹרָה. מ"מ הַצְּרִיכוּ שָׁם שְׂיָהָא מְמַלָּא
מְקוֹמוֹ בְּיִרְאֵת חֻטָּא ע"ש.

וְזֶה פְּשוּט שְׂצָרִיף שְׂיָהָא עכ"פ רְאוּי לְהַנְהִיג הַצְּיָבוּר בְּדַעַת וְהַשְׁכָּל. כִּי חֲלִילָה לֹאמַר
שְׂיַעֲמִידוּ מְנַהִיג עַל יִשְׂרָאֵל אֵת מִי שְׂאִין בּוֹ דַעַת.

וה"ה בשו"ב צְרִיכִים שְׂיָהָא אָנְפִין וִירָא שְׂמִים. וְיִרְאֵת שְׂמִים לְחוּד אִינוּ מוֹעִיל כִּי יְהִי
שׁוֹגֵג בְּדָבָר כְּשֶׁלֹּא יִרְגִישׁ בְּפִגְמָה וְכַדוּמָה.

אָכֵן בְּנ"ד שְׂפֶתֶב כַּת"ר שְׂהוּא אָנְפִין פְּרָאוּי וְיֵשׁ לוֹ פְּתָבִי קְבָלָה ע"ז מְמֻמְחִים וּמְרַבְּנִים
וְגַם הוּא יִרָא שְׂמִים. פְּשוּט שְׂאָסוּר לְאִנְשֵׁי הָעִיר לְסַלֵּק אֵת חֲתָן הַשׁו"ב מִמִּצְוֵי שׁו"ב.

וְאָף לְאַחַר פְּטִירַת חוֹתְנֵנוּ הַשׁו"ב הַקְּבוּעַ. וְכֵן נִהְגוּ בְּכָל תְּפֻצוֹת יִשְׂרָאֵל וְכַמ"ש הַש"א
בְּעֶצְמוֹ שָׁם בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה: סִימָן נד.

ע"ד שְׂהִיָּתָה סִינְרָא מְאֻנָּא עֲלִיוֹנָה לְשׁוּמָן הַלֵּב וְתַחַת הַסִּינְרָא הָיָה כְּעֵין בְּלִיטָה קְטַנָּה
אֲדוּמָה וְאִין יְדוּעַ אִם הוּא בְּשָׂר בְּלוּי בּוֹלֵט. אוֹ שְׂהוּא דְבָר אֲדוּם שְׂתַחַת קְרוּם הַרְיָאָה.

וְהַסִּינְרָא עֲבָרָה מְעַל הַבְּלִיטָה הַזֹּאת. וְכִשְׁהַעֲבִירוּ אֵת הַבְּלִיטָה הַנִּזְכָּר בְּצַפֵּן בְּמִקְוָה: הַגָּה
אִם הוּא בְּשָׂר בְּלוּי.

אָף אִי נִימָא דְב"ב לֹא הָוִי רִיעוּתָא ע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס' כ"א וְקל"ו. מ"מ הַרְיָ צְרִיף לְקַלְוִיף
הַב"ב וְלִרְאוֹת אִם תַּחֲתֵיו שְׁלֵם וְיָפָה.

ע"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' מ"ז. וְבנ"ד לֹא הִי שְׁלֵם וְיָפָה.

וְגַם דְּהִלָּא אִין כָּאֵן בְּדִיקָה לְהַסִּינְרָא אִם מְבַצְבֵּץ כִּינּוֹן שְׂהַבְּשָׂר בְּלוּי מְפָסִיק. וְאִם אִינוּ
בְּשָׂר בְּלוּי הָרִי יֵשׁ כָּאֵן תר"ל סִינְרָא עַל מְרָאָה אֲדוּם שְׂפֶתֶבוּ הַנּוֹב"י ס' י' וְב"א ס' ל"ח
סכ"ו וְתַר"ל סְעִיף ס' דְּהָנִי תר"ל.

וּא"כ בְּנ"ד הָוִי עֲרִיפָה מ"נ. אָבֵל בְּאַמְתָּ נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְהַקְל בְּזָה בַּהַפ"מ.

כִּי אִם הוּא דְבָר אֲדוּם תַּחַת קְרוּם הַרְיָאָה. כִּינּוֹן שְׂאִין הַמְרָאָה שׁוֹלֵט בְּשָׂנֵי קְרוּמֵי הַרְיָאָה
לֹא מְיַקְרֵי רִיעוּתָא.

דְּהָא עֵיקַר פְּסוּל מְרָאָה הוּא כְּשֶׁשׁוֹלֵט בְּקְרוּמֵי הַרְיָאָה כְּמִבְּנָאָר בְּס' ל"ח. וְכ"כ הַב"א
בְּתַר"ל שָׁם דְּבַכָּה"ג לֹא הָוִי רִיעוּתָא.

וְאָף דְּבנ"ד א"א לְהַפְרִישׁ הַקְרוּם וּנְבַרְרָה זֶה. מ"ח הָוִי רַק סָפֵק תר"ל, וְעוֹד דְּמְרָאָה אֲדוּמָה
בְּרִיאָה לֹא הָוִי לְקוּתָא רַק כְּשֶׁאִין שָׁם מוּגְלָא וְכַדוּמָה.

וְכַדֵּייק"ל בְּס' ל"ח ס"ג דְּמְרָאָה פְּסוּלָה אִם בָּאָה מְחַמַּת מוּגְלָא אוֹ דָם נְצָרָר שְׂתַחַת הַקְרוּם
יֵשׁ לְהַכְשִׁיר. וְה"ה גְּבִי מְרָאָה אֲדוּם לֹא הָוִי לְקוּתָא וְרִיעוּתָא.

וְאִי נִימָא שְׂהוּא בְּשָׂר בְּלוּי אֲדוּם ג"כ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר. דְּנָהִי שְׂצָרִיף לְקַלְפוֹ וְלִרְאוֹת שְׂהוּא
שְׁלֵם וְיָפָה.

מ"מ אם נקלף ונקרע תחתיו אין להטריף וכמ"ד פמה אחרונים וע' חיבורי ח"א סי' מ"ז ומה שהסירכא היתה למעלה אין זה ריעותא דכבר פתבתי בחיבורי ח"ב סי' כ"ח דבכה"ג לא חיקרי סירכא פינון שאין הסירכא מגוף הריאה: סימן נה כבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה ישראל בנציון הר דק' ווישקאווא ע"ד אַחַד שְׁמַת בְּנוֹ בְיוֹם הַחֲמִישִׁי לְמִילְתּוֹ וְעַדִּין לֹא נִתְרַפְּאָה הַמִּילָה.

ובאשר דר בעיר קטנה ואין שם רופא לזאת אין ידוע סיבת מותו. ואח"כ נולדה לי בת. מתה לג' חדשים ואח"כ נולד לו בן ומת בשמונה ימים למילתו. ואח"כ נולדה לו בת ומתה לשתי שנים.

ואח"כ נולדה עוד בת וב"ה היא בריאה פראוי ואח"כ נולד לו בן ופסק גדול אַחַד שְׁלֹא לְמִילֵי עַד שִׁיגְדֵל וְיִתְחַזַּק פָּחוּ. וכשהיה בן שתי שנים שאל להרה"ק מגור שליט"א וצוה למילו והילד ב"ה בריא.

ואח"כ נולדה לו בת והיא ג"כ בריאה. ועתה נולד לו בן וחסן מעכ"ת לדעת דעתי אם יכולים למולו בזמנו.

והנה אנכי כעת קצת חולה ל"ע. אף באשר הדבר נחוצ לישעה אשיב בקוצר מה שנלע"ד בזה: הנה מעכ"ת לא ביאר אם הילד השני נתרפאה מילתי קודם שמת או לא.

ונראה פשוט הדבר שנתרפאה מדלא הזכיר שלא נתרפאה כמו שהזכיר בגלד הראשון. ואף אם אין ידוע לנו יש לתפוס שנתרפאה כדרך רוב הילדים שמתרפאים ביום השמיני. ולפ"ז אין כאן חשש מתו בניו מחמת מילה פינון שהשני לא מת מחמת מילה ואף דבכל חולה אף שחלצתו חמה מ"מ אסור למולו עד שיעברו ז' ימים. מ"מ בל"ד לא שייך זה דכיון שנתרפא מן המילה שוב הוי כבריא גמיר.

וכ"נ ביבמות (דף ע"ו ע"ב) דאיתא שם נשתפירו בי ציצין המעפכים את המילה חוזרים ומלים אותו נתרפא מטבלין איתו מיד משמע דבנשתפירו ציצין חוזרין ומלין אותו אף קודם שנתרפא מדלא קתני נתרפא חוזרין ומלין אותו.

ועוד נראה ראי' ממ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רס"ד ס"א תמזק שהוצרכו למולו תוך ח' מפני הסכנה ונשארו ציצין המערבים את המילה או שפול ולא פרע יגמור ישראל את המילה לשמיני או לאחר שיתרפא.

והנה לא נתבאר ממה נתרפא אם מחוליו שבשבילו הוצרכו למולו תוך ח' או ממילתו. ופשוט הלשון משמע דקאי על החולי.

דאם הכוונה להמילה הו"ל לפרושי בהדגא. וגם דהא בשמיני אסור ג"כ למולו רק פשיתרפא.

אבל אי קאי על החולי א"ש דמשום דנקיט שפלוהו כדי לרפאותו א"כ הרי נרפא ע"י המילה ומותר למולו בח'. ואף שלא עברי ח' ימים משנרפא צ"ל דבאבר אַחַד א"ל להמתין אף כשהיה מסוכן.

ואף דקיי"ל בסי' רס"ה דבבבאב עינים גדול צריה להמתין ז"י. צ"ל דשאני עינים דתליין באובנתא דלבא פדאיתא ביומא (דפ"ד).

אך בכ"ז אפשר לפרש דקאי אחר שיתרפא על המילה והיינו משום דחולי הקודם פשוט ליה שנתרפא ע"י המילה שעשו לו לרפואה ודנקט שימולו לשמיני הפנונה אם נתרפא מקודם.

יעכ"פ שמענו מדברי הרמ"א שמתר למולו שנית אף שלא עברו ז"י אחר שנתרפא ממילתו. ובאמת דברי הרמ"א תמוהים דרנה מקור דין זה הוא מהרשב"א שהובא בב"י שם.

ושם ליתא הא שימולו לשמיני רק שימולו אחר שיתרפא. ועכ"פ מוכח מזה דסגי פשיתרפא וא"צ להמתין אח"כ עוד ז"י.

ובאמת בנ"ד א"צ לזה דאף אי ניקח שצריה להמתין ז"י. מ"מ אם מת אז לא שינה לומר דמיקרי מת מחמת מילה.

כיון שפבר נרפא ממילתו. ובנ"ד גם על הראשון יש ספק שאפשר נחלה בחילי אחר קודם שנתרפאה מילתו ואין לנו להוציאו מרוב ילדים שאין המילה מזקת להם.

ובפרט דחזינן שגם בנות שנולדו לאיש זה מתו בקטנותן. א"כ מןחזק שבניו של זה מתים בקטנותן ואין זה מהמת מילה.

וכן מוכח בש"ם שבת (דף קל"ד) דאיתא שם שמתו שני בנים מחמת מילה ואת השלישי הביאה לפני ר"נ נראה שהוא אדום וא"ל שתמתין עד שיבלע בו דמו וחייה. משמע שלא אמרה לו ששנים הראשונים היו ג"כ אדומים דכל כה"ג הו"ל לפרושי ועכצ"ל שהיא לא שמה לבה לזה ורק ר"נ פשראה שהשלישי אדום תלה שגם הראשונים היו אדומים ולזה צוה למולו וכ"כ התו' בחולין (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלישי דר"נ ס"ל פרבי.

וי"ל דשאני התם שהיה רגלים לדבר שהרי נמצא השלישי אדום. אבל לפ"ז גם בנ"ד הוי רגלים לדבר שלא מיתו מחמת מילה דהרי גם הבנות מתו בקטנותן וכמש"ל] אולם בתו' חולין (דף ד' ע"ב) ר"ה שמתו מפני ששם מתו מחמת מילה ולא השגיחו אם נבלע דמם.

תלינן שמתו בשבילבשביל שעדיין לא נבלע דמם ע"ש. ועכצ"ל שהוכיחו זה מהא דר"נ שהזכרנו.

והמהרש"א בחולין (דף מ"ז ע"ב) פתב דאיירי שהראשון והשני היו אדומים אבל בתו' (דף ה') מוכח שפירשו שאין ידוע זה. ובשו"ת נו"ב מ"ת ח"ד סי' קס"ה בהגהת בן המחבר פתב ג"כ כמש"ל דלא פהמהרש"א ולא הביא שם דברי התוס' שהזכרנו שמפני שפירשו כן וכ"כ בספר ידות נדרים סי' רס"ד: והנה ביבמות (דף ס"ה) איתא שאם שהתה י' שנים ולא ילדה וכן לשני וגירשה ונתנו לה פתובה ונישאת לשלישי ולא ילדה א"צ להחזיר הפתובה פי יכולה לטעון השתא היא דכחשי וכן קיי"ל באה"ע סי' קנ"ד סי"ז.

ורק אם עדיין לא נתנו לה הפתובה פתב הרא"ש שם שאינה יכולה לתבוע. פי אינה יכולה לטעון פרי דהשתא היא דכחשא.

הרי דאף שהחזקה שאינה יולדת. בכ"ז אפשר לתלות ששני פעמים הראשונים היו מקריים.

וא"כ ה"ה גבי מתו אהרי מילתם כל זמן שלא נתברר שמתו מחמת מילה יש לנו לתלות שהראשונים לא מתו מחמת מילה רק מסיבה אחרת או שהיו אדומים או ירוקים וכמ"ש התו' חולין (דף ד') וכמ"ל.

ואף דבפקו"נ אין הולכים אחר הרוב והכא חזינו דלא עדיפא מרוב דהא פשלא נתנו הפתובה אינה יכולה לגבותה והיינו משום דבמזון אין הולכים אחר הרוב. נראה לומר דפקו"נ מיקרי היכא שהסכנה ידועה רק שיש ספק אם נמצא ישראל בסכנה זו ובזה אמרינו דחיישינו למיעוטא.

אבל לחוש שעל צד הרחוק אפשר שיהא סכנה זה לא מיקרי פקו"נ. דא"כ יהא אסור לילך בדרך שמא ימצאו רוצח ויהרגנו.

ולא נרחץ בנהר שמא יש שם נחש על קרקע הנהר. ויש למצוא חששות פאלה על כל מדרך פה רגל.

ולזה כל שאין לפנינו סכנה ידועה אין לחוש לסכנה. ומה שמתו הילדים הא אמרינו בכתובות (דף פ"ד) מיתה שכיחא.

ועוד דאם נאמר שהילדים מתו מסיבת איזה חולי שהיה בהם. אזי אנו מוציאים מהרוב רק את הילדים.

ואם נאמר שהחזקו האב והאם שמולידים ילדים דרפי דמם והמילה מזקת להם. הרי אנו מוציאים מהרוב את הילדים וגם את אבותם.

אבל גבי שהתה י"ש ולא ילדה אם נתלה זו בסביבת איזה חולשה בבועלה צריכים להוציא מהרוב את שני האנשים ואם נתלה הדבר בה הרי אנו מוציאים מהרוב רק את האשה. ולזה נראה שיש לתלות שמתו מחמת חולה.

ובפרט זה יש להאריך אבל מטרידתי אני מוכרח לקצר: ועוד דהא דקיי"ל גבי מילה דבתרי זמני הוח"ז הוא רק מחמת ספק כמ"ש הרי"ף והרא"ש פ' הבע"י דפליגי בזה רבי נרש"ב ג והני ספק נפשות.

וא"כ הוי ס"ס דשמא לא מתו מחמת מילה. ואף אם מת הראשון מחמת מילה שמא השני לא מת מחמת מילה.

ואף אם מתו שניהם מחמת מילה. שמא הלכה פרש"ב ג דבג"פ הוי חזקה.

ואף אי נימא דאין שנייה לומר ס"ס בשני ילדים הראשונים כי לענ"ד שניהם הוא ספק אחד. מ"מ עדיין יש ס"ס וכמ"ל.

וגם הא יש רוב ילדים שאינם מתים מחמת מילה ולזה לענ"ד צריך למול את התינוק רק שישגיחו אם הוא בריא בכל גופו. ואולי יש בו איזה אדמיות או ירקות.

וכן ישגיחו אח"כ על המילה להשתדל לרפאותה פראוי. וזכות מצות מילה תגן עליו בע"ה.

ויליתר בטחון ישאלו גם כעת את הרה"ק הנ"ל ובזכותו יקנים אפי"ה. ועוי"ל דהא הגילד השלישי נימול בהיותו בן שתי שנים ולא מת מחמת מילה וא"כ אף אם אפתחוק י"ל דהדר מחזקתו.

אף י"ל דכיון שלא נימול לשמונה לא מיקרי חזרה מחזקתו ועוד דהא גבי ונסות ושור המועד לא מיקרי עקירה מחזקה רק בשלשה פעמים. וה"ה הקא.

אכן ביבמות (דף ס"ה) גבי שהתה י' שנים ולא ילדה מבואר דבחד זימנא עקרה חזקתה ע"ש. ולכאורה מסתבר לדמות לענין זה מילה לנישואין ואקצר באשר פי בלא"ה נלע"ד שפותר למולו וכמ"ל: סימן נו פבזד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יעקב יוסף נ"י מו"צ בקאולא ע"ד השו"נרים שמובילים במסילת הברזל ועומדים שם דחוקים ומצוי שיפול שם שור ואינו יכול לקום ומוכרים אותו לשחיטה בהתחנה הקרובה.

נאיש לא ראה את סיבת נפילתו. ונסתפק אם מותר לשחטו תיכף פי אפשר הפילוהו שאר השו"נרים בדחיפתם וכמ"ש הח"ס סי' ס"ו שיש לתלות במצוי.

או אפשר דרסו עליו ברגליהם אחר נפילתו וריסקו אבריו. וחושש ג"כ שפא מרעידת הוואגאן גזוק השור ובזה א"צ עשרה טפחים.

וחפץ לדעת דעתי בזה: לכאורה יש להצריך שילך ד"א הילוף יפה. דהא איכא ספיקי טובא לחומרא פי שפא הפילוהו השו"נרים ובזה א"צ י"ט וכדקיי"ל בסי' נ"ח ס"ט גבי זכרים המנגחים זא"ז ע"ש באחרונים.

נאף אם לא הפילוהו. שפא נפל מחמת רעידת הוואגאן.

נהוי פהפילוהו אחרים. נאף אם נפל מעצמו.

שפא אח"כ דניסו עליו השו"נרים וכדקיי"ל בסי' נ"ח ס"ב בדרסו אדם או רצצתו בהמה. נאף דלא הוי ס"ס ממש.

מ"מ הוי רובא לאיסורא. אכן לדינא נראה שאין לחוש שהפילוהו השו"נרים דכיון שלא הוחזקו השו"נרים לדחוף בגופם אין לתלות בזה.

נהלא גבי נזקין בנגיפה דהיינו דחופה בגופו כפירש"י שם בענין שיחזוק ג"פ למיהוי מועד לקף והא דזכרים המנגחים זא"ז בחולין (דף נ"א) ובסי' נ"ח ס"ט היינו שראו שנגחו זא"ז אבל מן הסתם אין חוששים נאף דאיסור לא דמי לנזקין דהא בממון אין הולכים אחר הרוב ובאיסור הולכים אחר הרוב.

וכן מציינו בב"ב (דף צ"ג) ובח"מ סי' ת"ח ס"ב דאף בשור המועד שנמצא שור הרוג בצדו אין אומרים שהמועד הרגו ובאיסור קיי"ל בסי' נ"ז ס"ג דתלינן במצוי וכן גבי נפילה בחולין (דף נ"א) וכמ"ש הח"ס ס"ו.

ולפ"ז אם עמד שור מועד אצל שור אחר. נאח"כ נמצא השור השני נפול בצד המועד.

יש לתלות שהמועד הפילו וא"צ שיפול מגובה י"ט. והיינו כמ"ש בחיבורי ח"ב סי' פ"ה דאומדנא הוא פרום ויש אומדנא דהוי פרום חשוב כנגד מיעוטא דמיעוטא ויש אומדנא דהויא פאנו סהדי.

ובנ"ד הוּנָא רַק כְּרוּב שְׁהוּלְכִין אַחֲרֵיוּ רַק בְּאַיְסוּר וְלֹא בְּמִמוֹן. מ"מ זֶה שְׁיִיף רַק בְּיָדוּעַ שְׁהוּא נִגְחָן.

אָבֵל לֹא בְּשׂוֹר תָּם דְּהוּנָא כְּמִיעוּטָא דְּהָא קִי"ל בּב"ק (דָּף ט"ו) סְתָם שְׁוֹנֵרִים בְּחֻזְקָא שְׁיִמּוֹר קִימִי וְאִם אִם כְּשֶׁהַעֲמִידוֹ הַשְׁוֹנֵרִים בְּעִגְלָה דְּחָפוּ זא"ז מ"מ י"ל שְׁלֹא הֵיטָה הַדְּחִיפָה כ"כ בְּחֻזְקָא שְׁיִפּוּל עי"ז פִּינּוֹן שְׁעֵדִינּוֹן לֹא הִנְעֵד לְכָף.

וּכְמוֹ גַּבֵּי זַכָּרִים הַמְּנַגְחִים זא"ז דְּקִי"ל שְׁאִין בְּהֵם מְשׁוּם רִיסוּק אַבְרָיִם מְשׁוּם דְּאִמְרִינּוֹן שְׁאִין מְנַגְחִים כ"כ בְּחֻזְקָא שְׁיִפּוּל עי"ז פִּינּוֹן שְׁעֵדִינּוֹן לֹא הִנְעֵד לְכָף. ע' בר"נ בְּזֶה.

וְרַק כְּשֶׁרָאוּ שְׁהַפִּילוּ לְאַרְץ ע"י הַנְּגִיחָה אֲזִי חִיִּישִׁינּוֹ. יעו"ש בְּסוּגְיָ: וּמ"ש כַּת"ר לְחֻזַּשׁ שְׁנָפֵל ע"י רְעִידַת הוּוּאֵגָאן.

לְדַעֲתִי אִין לְחֻזַּשׁ בְּזֶה. כִּי אִין הִרְעִידָה חֻזְקָה כ"כ עַד שְׁיִפּוּל עי"ז.

וּבְכַרְטָב בַּע"ח שְׁעוּמָד עַל ד' רַגְלָיו. וְגַם אִם נָפֵל ע"י רְעִידָה.

נִרְאֶה דְּלֹא מְקַרֵּי נְפִילָה ע"י אַחַר. דְּהָא דְּאִמְרִינּוֹן בְּהַפִּילוֹ אַחַר שֵׁא"צ י"ט פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׁהַדְּחִיפָה הֵיטָה בְּכַח.

וְרְעִידַת הוּוּאֵגָאן אִינוּ בְּכַח כ"כ וְאִין כָּאֵן דְּחִיפָה. וְדָמִי לְנוֹפֵל ע"י שְׁנַחֲלָק בְּהַלִּיכָתוֹ עַל הַקְּרָח.

וְקָרוּב לֹא שְׁנָפֵל ע"י שְׁנַבְעַת מִהִרְעִידָה. אָבֵל לֹא שְׁהַרְעִידָה הַפִּילָתוֹ.

וּבְאִוְנָן כְּזֶה בְּנֻדָּאֵי הוּי כְּנוֹפֵל מִעֲצָמוֹ. וְהָא קִי"ל בּב"ק (דָּף צ"א ע"א) שְׁאִם הִפָּה נִגְדָּא אֲזִינוּ וְנִתְחַרְשׁ פְּטוֹר דְּלֹא עָשָׂה מִעֲשֵׂה בְּגוּפוֹ וְהוּי רַק כְּמַבְעֵית אֶת חֲבִירוֹ ע"ש.

וְאִם דְּהִקָּא הוּוּאֵגָאן רוּעֵד כְּנוֹל גַּם בְּמִקּוּם שְׁהַשׂוֹר עוּמָד. אָבֵל הוּא אִינוּ נוֹפֵל מִצַּד שְׁהַרְעִידָה מִפִּילָתוֹ.

רַק ע"י שְׁנַבְעַת מִהִרְעִידָה שְׁאִינוּ רַגְלֵיהֶם וְעַכ"פ לְדַעֲתִי אִין לְחֻזַּשׁ לְנְפִילָה ע"י דְּחִיפָתָה הִרְעִידָה: וּמ"ש כַּת"ר לְחֻזַּשׁ שְׁמָא דְּרִסוּהוּ הַשְׁוֹנֵרִים בְּרַגְלֵיהֶם. כְּכָר נִתְבָּאָר לְמַעְלָה שְׁאִין לָנוּ לְחֻזַּשׁ כ"ז שְׁלֹא הוּחֻזְקוּ הַשְׁוֹנֵרִים לְעֲשׂוֹת כֵּן.

וְאִם שְׁאִפְשָׁר שְׁעוֹשִׂים זֶה מִמִּילָא ע"י שְׁהַמְקוּם דְּחֻזְקָא וְהַשׂוֹר שׁוֹכֵב תַּחַת רַגְלֵיהֶם וְכַמוֹכֵן שְׁהַשׂוֹר בְּשִׁכְבוֹ עַל הָאָרֶץ תּוֹפֵס מְקוּם יוֹתֵר רַחֵב מִכְּפֵי שְׁתַּפְּס בְּעִמְדָתוֹ. וְא"כ הוּ"ל בְּרַגְלֵי שְׁהַזִּיקוֹ מְצוּי.

וְהוּי כְּעִין הָא דְּאִיתָא בּב"ק (דָּף כ"ח) בְּרַגְלֵי שְׁדַרְסָה עַל הַתִּינוּק. מ"מ אִין מְצוּי שְׁיִדְרָסוּ כ"כ בְּחֻזְקָה עַד שְׁיִרְסְקוּ אַבְרָיִם הַשׂוֹר.

כִּי רִיסוּק אַבְרָיִם בְּשׂוֹר לֹא יִתְהַנֶּה רַק כְּשֶׁדָּרַס בְּכוֹנְנָה. וְכ"נ מְהָא דְּזַכָּרִים הַמְּנַגְחִים זא"ז דְּאִם שְׁרַגְלִים לְגַח וְגַם עוֹשִׂים זֶה בְּכוֹנְנָה.

מ"מ אִמְרִינּוֹן דְּמִסְתָּמָא לֹא הֵיטָה הַנְּגִיחָה חֻזְקָה כ"כ עַד שְׁיִהֲרִסְקוּ הָאֲבָרִים. בְּאִשְׁרֵי נְגִיחָתָם אִינָה בְּכוֹנְנָה לְהַזִּיק רַק טְבָעָם כֵּן לְהַפִּיל הַתּוֹלְעִים שְׁבָרָאִישֵׁיהֶם וְכַדְאִיתָא בְּשַׁבַּת (דָּף נ"ד ע"ב).

וְהָא דְאִתָּא בְּחֻלִּין (דָּף נ"ו) וּבִי"ד ס' נ"ח דְבִדְרִיסָה תִּיַּשְׁיֵנוּ בְּעוּף לְרִיסוּק אֲבָרִים הֵיִינוּ רַק בְּעוּף מְשׁוּם דְּזוּטֵר חֵיּוּתִיהָ. אֲבָל בְּבִהְמָה אֵין לְחוּשׁ לְזָה וּלְהִכִּי נִקְטַשׁ שָׁם רַק גְּבִי עוּף וְלֹא גְבִי בְּהִמָּה וְאִף שְׁפֹתַב הַשִּׁ"ף בְּסִי' נ"ח ס'ג דְּמ"ש הַרְמ"א דה"ה בְּבִהְמָה קָאִי גַם עַל דְּרִסָּה בְּרַגְלוֹ הֵיִינוּ רַק כְּמִבְּנֹאֵר בְּרַמ"א שָׁם שְׁהִיְתָה הַדְּרִיסָה בְּאִנְפוֹן שְׁיֵישׁ לְחוּשׁ גַּם בְּבִהְמָה וּכְגוֹן שְׁדָרְסוּ בְּכַוְנָה לְהִזִּיק וּכְמַש"ל.

וְהָא דְרַגְלֵ שְׁדָרְסָה ע"ג תִּינוּק י"ל ג"כ מְשׁוּם דְּתִינוּק זוּטֵר חֵיּוּתִיהָ אֲבָל א"צ לְזָה דְשָׁם לֹא אֵיִרִי בְּרִיסוּק אֲבָרִים. רַק כְּגוֹן שְׁהִרְגוּ ע"י שְׁדָרְסַס עַל בְּטָנוּ וְנִיקְבוּ מְעִיו וְכְדוּמָה.

וְדִנְקִיט תִּינוּק י"ל מְפָנִי שְׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְשִׁמּוֹר א"ע מְפָנִי הַשּׁוֹר. אֲבָל בְּגָדוּל שְׁהוּא בּוֹ דַּעַת אֲפֹשֶׁר שְׁפֹטוֹר הַשּׁוֹר דְּהָא אֵין כְּוָנַת הַשּׁוֹר לְהִזִּיק וְהו"ל לְאָדָם לִיְזַהֵר מִמֶּנּוּ.

וְהָאֲשָׁכוּל כָּתַב דְּלִהִכִּי נִקְטַשׁ גְּבִי עוּף דְּרִסָּה וְרִצְצָתָהּ מְשׁוּם דְּבְּעוּף לֹא שְׁכִיחָא שְׁיַפּוּל מִן הַגַּג נִרְאָה כְּוָנַתוֹ מְשׁוּם דְּגַם בְּבִהְמָה שְׁיִיף זֶה הִיכָא שְׁדָרְסָה בְּכַוְנָה וּבְתוֹסְפָתָא פ"ג דְּחֻלִּין נִקְטַשׁ גְּבִי בְּהִמָּה רִצְצָתָהּ חֲבִירְתָהּ וְלֹא הוֹנְכֵר דְרִיסָה.

וְהֵיִינוּ כְּמַש"ל דְּסֹתָם דְרִיסָה הֵיִינוּ שְׁלֹא בְּכַוְנָה וְזֶה אֵין מְטָרִיף בְּבִהְמָה וְלְזָה נִרְאָה שְׁאֵין לְחוּשׁ בְּזָה לְרִיסוּק אֲבָרִים. רַק נְכוּן לְבָדוּק אֲבָרִים הַפְּנִימִיִּים דְּהָא אֲפֹשֶׁר שְׁדָרְסוּ הַשְּׁנוּרִים עַל שׁוֹר זֶה שְׁלֹא בְּכַוְנָה עַל בְּטָנוּ וְכְדוּמָה וְנִינּוּקוֹ אֲבָרִיו הַפְּנִימִיִּים: וְלְכַאוּרָה י"ל דְּנָהִי דְבִשׁוֹר תָּם הָיִי רַק מִיְעוּט שְׁיִגְנוּף שׁוֹר אַחַר אוֹ שְׁיִדְרוּס בְּרַגְלֵיו בְּכַוְנָה לְהִזִּיק.

אֲבָל הָא קִי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף ס"ז) דְּתַרִּי מִיְעוּטִי מְצַטְרְפִי לְהִיּוֹת פְּלַגָּא וּפְלַגָּא. וְהָכָא יֵישׁ עוֹד חֲשֵׁשׁ דְּאֲפֹשֶׁר הִיְתָה רְעִידַת הוּאֵגָאן כְּכַח עַד שְׁהַפִּילָה אֶת הַשּׁוֹר.

וּא"כ תְּלַתָּא מִיְעוּטִי הָיִי רְנוּבָא לְאִיסוּרָא אֲבָל בְּאַמַּת ז"א דְּחֲשֵׁשׁ נְגִיפָה וְדְרִיסָה הוּא סָפֵק אַחַד בְּשׁוֹר שְׁלֹא הוֹחֲזוּק לְהִזִּיק שְׁנוּרִים ע"י נְגִיפָה אוֹ דְרִיסָה בְּרַגְלֵיו וְהָיִי רַק כְּמִיְעוּט אַחַד כִּינּוּן שְׁאֵין דְּרַכּוּ לְהִזִּיק בְּשׁוּם דְּבָר.

וְגַם דְּנִרְאָה דְאִף תְּלַתָּא מִיְעוּטִי הָיִי רַק כְּפְלַגָּא וּפְלַגָּא לְגְבִי רְנוּבָא. וּאֲכַמ"ל בְּזָה דְבִלְא"ה א"ש וּכְמַש"ל: וְע"ד שְׁנִסְתַּפֵּק כַּת"ר אִם צְרִיכָה פְּרָפוּס.

הֵנָּה בְּסִי' נ"ח ס'ו מְבֹנְאֵר דְאִף הִיכָא דְלִית בָּהּ דִּין נְפוּלָה. מ"מ כִּינּוּן שְׁאֵינָהּ כִּוְלָה לְעַמּוּד הוּנָא כְּמִסְוִנְתָּא וְצְרִיכָה פְּרָפוּס: וְאִף שְׁיֵישׁ שָׁם אַחְרוּזִים הַמְּפַקְפָקִים בְּזָה לְעַנְוִי נְפוּלָה לְפָחוֹת מְעַשְׂרָה.

מ"מ בְּנ"ד שְׁלֹא רְאִינוּ אִיף נְפוּלָה וְאֵינוּ תּוֹלִים שְׁאֲפֹשֶׁר מְעַצְמָה נְפוּלָה ע"י חוּלִי אוֹ ע"י ד"א וְכַדְתִּלִּין בְּחֻלִּין (דָּף נ"א) בְּשִׁגְרוּבָא א"כ וְדָאִי שְׁצְרִיכָה פְּרָפוּס כִּי הִיכִי שְׁלֹא יְהִיוּ תַרְתִּי דְסֹתְרִי אֵהְדִי שְׁתּוֹלִין בְּחוּלִי וְאֵין מְצְרִיכִים פְּרָפוּס, וּבְפָרְט דְּפְרָפוּס בְּמִסְוִנְתָּא הָיִי עַכ"פ מְדַבְּרִי קְבֵלָה כְּדָאִתָּא בְּחֻלִּין (דָּף ל"א) וּכְבָר כ' בְּס' בֵּית יִצְחָק ס'י כ"ב שְׁסַפֵּק דְּבָרִי קְבֵלָה הָיִי לְחוּמְרָא וְכַדְמַצִּינוּ גְּבִי מְגִילָה ע"ש.

מְסַנְנָא דְמִילְתָּא שְׁהַשְּׁנוּרִים שְׁמוּצָאִים אוֹתָם בְּעַגְלוֹת שְׁבַמְסָה"ב שׁוֹכְבִים עַל הָאֶרֶץ הֵם מוֹתְרִים אִף שְׁלֹא הִלְכוּ וְרַק צְרִיכִים פְּרָפוּס וְגַם בְּדִיקָה בְּאֲבָרִים הַפְּנִימִיִּים א"ל נִיקְבוּ. וְגַם הַרְיָאָה צְרִיכָה בְּדִיקָה כִּי אֲפֹשֶׁר שְׁדָרְסוּ עַל צְלַעוֹת הַשּׁוֹר ע' ס'י נ"ח ס'ג וּבִלְא"ה בּוֹדְקִים אֶת הַרְיָאָה מְפָל רִיעוּתָא שְׁאֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת בָּהּ.

ובש"ף סק"ד פתב שאין בקיאים בבדיקה בזה. ונראה דבנ"ד שפיר יש' לסמוך על
בדיקתנו.

כיון שאין חוששים לדריסה בכוננה רק חוששים לנקיבה וכדומה וכמש"ל ובה בקיאים:
סימן נז וע"ד עוף שנקבט בדבר קשה אם מהני כשישויט ד' אמות או מלא קומתו כדאיתא
בחולין (ד' נ"א) בנקבט ע"פ המים.

הנה בהילוף פבר פתבו הפוסקים דלא מהני מלא קומתו רק בעינין ד"א כמו בבהמה
כמבואר באו"ה ובהביאוהו האחרונים להלכה. והנה הדגמ"ר בסי' ל"ב פתב דלא מהני
הילוף בעוף שמזה לא נתרסק חוט השדרה ע"ש.

וכן משמע קצת מדנקט הש"ס גבי עוף שישט על המים. ולא הוזכר בעוף דין הילוף
וממילא מוכח דגם בנקבט בדבר קשה מהני שיטה על המים דאלת"ה אין שום היתר
לעוף כשנפל ומפשטות הפוסקים בסי' נ"ח מבואר שאין חילוק בין בהמה לעוף.

אף י"ל דבעוף מהני פריחה כמו הילוף בבהמה. אבל שיטה לא מהני רק בנקבט ע"פ
המים.

וכ"נ דהא בזה מהני שישויט כמלא קומתו. ובנקבט על דבר קשה פתבו הפוסקים דבעינין
פריחה ד"א עינין ב"י סי' נ"ח בשם הפל בו וע' טוטו"ד מהדו"ג סי' ק"ה.

ולכד זה הרי חלקו האחרונים על הדגמ"ר וכתבו דמהני הילוף בעוף וכמפורש באו"ה
וכנ"ל ובחי' הרשב"א בחולין (דף נ"א) פתב ג"כ דאפשר לומר דנקבט על המים סגי
בשיטה לפי שאין החבטה קשה ד"ר אבל לא שמענו מזה.

מבואר דעתו שחבטה בדבר קשה דינו כחבטה ע"פ המים וסגי בשיטה ע"פ המים.
והסברא י"ל דכיון שמתזיק א"ע על המים מניע את גופו למקום שרוצה.

מוכח מזה שאבריו מקושרים פראוי פי אילו היו מרופקים ומפורקים לא היה יכול
להתזיק את גופו ולהניעו. ומה שמתירין בהילוף.

הפוננה ג"כ בשביל הוכחה זו. ולהכי אמרינו דעקרה ללכת הוי פהליכה.

דכיון שעצרה פח להניע גופה בב"א ככל בע"ח ולא גררה חלק מגופה. ה"ז אות
שהאברים מקושרים פראוי.

ודבעינין בעוף ד"א ולא סגי במלא קומתה. נראה דהנה הרבה פוסקים פקפקו באמת
בשיעור ד"א וס"ל דסגי בהילוף מועט וגם בעקרה ללכת.

ולזה סגי בשיטה מלא קומתה שמזה רואים שיש לה פח להניע כל גופה פראוי וכ"כ
הרשב"א בחידושי לזמות הא דעקרה ללכת לשיטה מלא קומתה. והפוסקים המחמירים
ס"ל דכיון דבעינין שיהא הילוף יפה שלא תהי צולעת ולא תנוע לצדדין וזה א"א להכיר
רק כשתלך ד"א.

ואפשר דגם בבהמה סגי בשיטה במים מלא קומתה דאם האברים מפורקים לא תוכל
לשוט. וממילא א"ש גם בעוף דהילוף דעוף גרוע מדבהמה כמ"ש הדגמ"ר שהזכרנו לזה
צריך עכ"פ ד"א.

אָבֿל שׁיטֿה סגֿי בַּמֿלֿא קוֹמֿתָה אַף בְּנִחְבֿטָה בְּדָבָר קִשָּׁה. כ"נ לְכֹאֲרָה בְּזָה.
אָכֵן הַטוֹטוֹ"ד סִי' ק"ה פֿתֿב בַּפֿשִׁיטוֹת דְּלֹא מְהַנִּי בַּעוֹף שׁיטֿה אִם נֶפֶל עַל דְּבָר קִשָּׁה. וּכ"נ
פֿשִׁטוֹת דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שְׁפָתָבו דְּגַם גַּבִּי עוֹף בַּעֲיִנָּן הִילוּף וְלֹא הִזְפִּירוּ דְּסִגִּי בַּשִּׁיטָה.
וּלפ"ז קו"ח בְּבִהְמָה דְּלֹא מְהַנִּי שׁיטֿה וּכ"נ בַּשִּׁ"ס. וּמ"ש כַּת"ר לְהִסְתַּפֵּק אִם מוֹעִיל
פְּרִיחָה.

פְּבָר פֿתֿבְתִּי שְׁזָה מְפֹרָשׁ בְּכֹל בּוּ הוּבֵא בַב"י וּכ"כ פֿל הָאֲחֵרוֹנִים דְּמַהַנִּי פְּרִיחָה: סִימָן
נח. ע"ד סִינְרָא מְחוּד אֲנָא עֲלִיוֹנָה שְׁל יָמִין מְמָקוֹם שְׁפָנְגֵד הַשְּׁוֹמֵן הַפְּרוּס עַל הַדּוֹפָן
לְהַשׁוֹמֵן הַנְּ"ל.

וּסְמוּךְ לְהִרְיָאָה פְּרוּחָב קִשׁ וְיוֹתֵר קִצֵּת יִצְאָה סִינְרָא מִתּוֹךְ הַסִּינְרָא הַנְּ"ל לְמָקוֹם אַחֵר
בְּאוֹתָהּ אֲנָא שְׁלֵא פֿגְגֵד הַשְּׁוֹמֵן הַנְּ"ל. וְגוֹף הַסִּינְרָא עֲבָרָה בְּמִיעוּף הַנְּהוּג וְנִשְׂאָר שְׁלֵם
וְיָפָה רַק הַסִּינְרָא הַשְּׁנִית לֹא יָכֹלוּ לְהַעֲבִירָהּ בְּמָקוֹם שֶׁהִיָּתָה דְּבוּקָה לְרִיָּאָה.

פִּי נִקְלַף קְרוּם הִרְיָאָה עֲמָה: לְכֹאֲרָה י"ל שֶׁהַסִּינְרָא מִהַשְּׁוֹמֵן נִתְחַבְּרָה לְהַמְקוֹם הַשְּׁנִי
שְׁבִאֲנָא שְׁלֵא עֲבָרָה מִשָּׁם. וְרַק פֿאַשֵׁר עֲבָרָה סְמוּךְ לְמָקוֹם שְׁפָנְגֵד הַשְּׁוֹמֵן נִתְחַבְּרָה לְשָׁם
ג"כ.

וַיֵּשׁ לְזָה הוֹכְחָה וְרַגְלִים לְדָבָר. דְּהָא חֲזִינָן שְׁמַמְקוֹם שְׁפָנְגֵד הַשְּׁוֹמֵן עֲבָרָה בְּמִיעוּף וּמְמָקוֹם
הַשְּׁנִי לֹא עֲבָרָה.

אַלְמָא שָׁם הוּא עֵיקֵר הַסִּינְרָא. וְעוּד דְּהָא עַכ"פ חֲזִינָן שֶׁהַסִּינְרָא הוּא מִגּוֹף הִרְיָאָה וְהוּא
פְּקָרוּם מִחֲמַת מִכָּה שְׁהָרִי קִלְטָה קְרוּם הִרְיָאָה.

וְעוּד דְּבִאָמַת אֵין מְצוּי שְׁתָּהָא הִרְיָאָה סְרוּכָה לְסִינְרָא אַחֲרָת. רַק לְאִיזָה מְקוֹם בְּרִיָּאָה אִו
לְשׁוֹמֵן אִו לְטִרְפֵּשׁ פִּי הָאֲבָרִים יֵשׁ לְהֵם בְּטַבְּעָם לִיחָה וּמִתְדַבְּקִים זל"ז.

וְכַמְבּוֹאֵר בַּפּוֹסְקִים שַׁע"ז נַעֲשׂוֹת הַסִּינְרָאוֹת. אָבֿל חוּט הַסִּינְרָא אֵין בּוּ לִיחָה וְאִינּוּ מִמְשִׁיף
אַלְיוֹ אֵת הָאֲבָרִים הַסְּמוּכִים.

וְכֵן קִי"ל בִּי"ד סִי' נ"ז סִי' ג וּבְכַמְהָ דְּוִכְתִּי שְׁתּוֹלִין בְּמִצְוֵי לַעֲנִין טְרִיפּוֹת. אָכֵן מַה שְׁנִדְבַק
לְמָקוֹם שְׁפָנְגֵד הַשְּׁוֹמֵן.

י"ל דְּכִינּוּן שֶׁהוּא פֿגְגֵדוּ מִשָּׁם. וְגַם הִיָּה סְמוּךְ בַּעֲרָף רֹחֵב קִשׁ.

לְזָה נִסְרַף גַּם לְשָׁם. וְזָה הוּא פְּעִין קוֹרְבָא דְּמוּכָח: אָכֵן בְּאָמַת נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל בְּזָה דְּהָא
יֵשׁ פֿאַן סְפִיקֵי טוּבָא דְּאַף סִינְרָא לְשׁוֹמֵן הוּא רַק סְפִיק טְרִיפָה כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים וְע' חִיבּוּרֵי
ח"א סִי' נ'.

וְאִי נִימָא דְּהוּא טְרִיפָה שְׁמָא עֵיקֵר הַסִּינְרָא שְׁפָנְגֵד הַשְּׁוֹמֵן. וְהַשְּׁנִית הִיָּתָה רַק סִינְרָא
פְּפוּלָה שְׁנַתְּדַבְּקָה לְסִינְרָא זֹו וְקִי"ל בַּסִּי' ל"ט ס"ז דְּכִשְׂרָה אַף בְּלֹא מִיעוּף ע"ש בַּשִּׁ"ף
וְאֲחֵרוֹנִים.

וְאַף אִי נִימָא שְׁלֵא נִתְדַבְּקָה הַסִּינְרָא מִהַשְּׁוֹמֵן לְהִרְיָאָה שְׁפָנְגֵדוּ. מ"מ שְׁמָא הַסִּינְרָא
הַעֲקֵרִית הִיָּתָה בְּרִיָּאָה מְמָקוֹם לְמָקוֹם.

ובזה מנהגינו פהמקילים בסי' ל"ט שא"צ מיעוד והסירכא לשון היא סירכא פפולה
שנדבקה לסירכא זו. ואף שראינו שהסירכא שממקום למקום קלטה עמה את קרום
הריאה.

מ"מ אין לחוש דלשיטת הסוברים בטעם טריפות הסירכות משום שסופה להתפרק. זה
שייך רק פשהוא שלא פסדרן יש חשש זה לפי שהאונות נמשכות לכאן ולכאן ומתפרקת
הסירכא.

אבל ממקום למקום אין נמשכת הסירכא ואינה מתפרקת. ולשיטת הסוברים דאין סירכא
בלא נקב.

כבר כתבו האחרונים דסירכא טבעה לסרף למקום אחר ולא לאותה אונא. ולזה מתירים
סירכא תלויה ובאותה אונא ומה שנקלף קרום הריאה עם הסירכא.

יש לתלות בחזק הקליפה או שהיתה הסירכא דבוקה שם בחזק. ובנ"ד יש עוד צד
להקל בהסירכא שהיתה להשומן פי כבר כתבו האחרונים לצדד להקל בסירכה במקום
ההוא וע' חיבורי ח"א סי' נ"ג.

ואף דבנ"ד היתה סרוכה להחוד. מ"מ להפוסקים דס"ל דסירכא מחוד לחוד מיקריא ג"כ
פסדרן וע' משפנות יעקב סי' ט"ו.

אלמא שהאונא מגנת על חבירתה אף על החוד. וא"כ ה"ה הקא דס"ל להפוסקים שסירכא
במקום שפנגד הפריסה מיקרי פסדרן.

י"ל דגם להחוד מיקרי פסדרן. עכ"פ בנ"ד פשוט שיש להכשיר וע' חיבורי ח"ב סי' י"ב
מעין זה: סימן נט.

ע"ד פפר וו' הסמוך למחנם פפרסה והיה שייך לדגלם הן למס הנקרא אטאט הן לעסקי
הוראה וש"ב פי השו"ב דמחנם שחטו שם. וכן קברו מתיהם בביה"ק של עירם וזה
איזה שנים אשר השתדלו אנשי עיר רחוקה מכפר הנ"ל שלש פריסאות ופעלו אצל
הממשלה פי ישלמו אטאט לעירם.

ובכ"ז פנוגע להוראות וש"ב וקבורת מתים היה הכל פמקדם בעיר מעכ"ת. ובחזק
העבר נתרבו הדוירים בפפר הנ"ל.

ורצו לקבל שו"ב מיוחד להם. ומעכ"ת והשו"ב דמחנם עיכבו ע"י וגמרו דרי הפפר עם
השו"ב דמחנם שיקחו שליש מהפנסת השו"ב שבפפר והשו"ב שנתקבל בפפר נתן פכתב
איסור ע"ז ושאלות הריאה וכן ספינו יביא לפני מעכ"ת.

ועתה קבלו להם מורה. ואח"כ בא לפני מעכ"ת וביקש שימתן לו רשות להורות שם.

ואמר לו מעכ"ת שאם יבחינהו וימצאהו ראוי להוראה ימתן לו רשות רק באופן שיהו
שייכים לו הרח"ש וכדומה ושיהי עומד תחת רשות מעכ"ת. ונתרצה לזה ואמר פי בעוד
איזה משך יבוא לפני מעכ"ת לבחינה.

ועתה אינו רוצה להיות נשמע למעכ"ת וכן השו"ב אינו נותן להשו"ב דמחנם את השליש
שהבטיח להם. והאריך מעכ"ת להלכה בדברים נאותים.

וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה. ומטרדותי ורפיון פחי פעת אשיב בקוצר: הנה כבר בארתי בחיבורי ח"ב סי' ב' שאם בעת שנתקבלו לעיר הרב והשו"ב הנה הפקר הלז שייך לעיר ההיא בהוראות ושו"ב.

אזי אין יכולים להתפרד ולקבל רב ושו"ב אחר פיון שע"ד פן נתקבלו הרב והשו"ב הללו שהפקר הנה יהא שייך לדגלם. ואף שהנפרדו לענין מס.

מ"מ לענין שא"ד אין יכולים להתפרד עכ"פ כל זמן שהרב והשו"ב עודם אותם בעצמם שהיו עד פה. והנה להם לגלות דעתם בעת שקבלו בני העיר את הרב או השו"ב כי רצונם להפרד מהם אחרי שקבר נפרדו מהם לענין מס.

ואף הדיורים שנתוספו אח"כ בפקר ג"כ אין יכולים לקחת שו"ב לעצמם וכדקיי"ל בח"מ סי' קס"ג ס"ב שכל הבא לדור באיזה מקום הוא על אופן שישתתף עם יושבי המקום בכל דבר ולא שיתחלק מהם ויעשה במה לעצמו וע"ש בחיבורי סי' ג' וע' ח"ס ח"מ סי' קס"א וכבר בארנו בחיבורי ח"א סי' ל"ו שאין קלקול גדול מזה שאנשי מקום אחד יהי להם שוחטים שונים לכתות שונות.

ומכ"ש מורים: ויש לדון עוד בזה מהא דגיטין (דף נ"ט) דמערבין בבית ישן משום חשדא ופסק הרשב"א מטעם זה שאין מסלקין ש"ץ מאומנתו והובא בב"י או"ח סי' נ"ג וא"כ ה"ה הכא אסור להם לשאול הוראה מאחר וכן לשחוט אצל אחר.

ויש לחלק דהכא ליכא חשדא פיון שגשגארו הרב והשו"ב בעירם כמקדמם. אף דמ"מ יש לחוש שיאמרו שאנשי הפקר מצאו איזה פגם בהם.

וכ"נ להוכיח מהא דמערבין בבית ישן לדעת המפרשים הטעם שיתשדו ששעשו זאת בשביל שחשודים לגנוב פת העירוב ומשמע דבכל גוונא אסור אף אם בבית ההוא דר רב העיר או עשיר שבעיר אשר ידוע לכל שהפל מאמינים לו כל ההשגחות ופקדונות.

בכ"ז חוששין שיתשבו שאנשי העיר חשודים בגניבת הפת וה"ה הכא ג"כ י"ל פן. וע' מג"א סי' שס"ו סק"ז וסק"ח דהיכא דאיכא טעמא רבא להשינוי מותר דלא שייך חשדא.

ויש להאריך בזה ולהוכיח מכמה דוכתי בש"ס דכל היכא דתקנו חז"ל דבר מחמת חשדא אין לנו לחלק מדעתנו אם לא שמצינו שחז"ל חילקו בזה בפירושו. אף מרפיון פחי לא אוכל להאריך.

וגם פי בנ"ד א"צ לנה וכמש"ל דבלא"ה כבר קבלו את מעכ"ת לרב והשו"ב דעירו לשו"ב ואין להם רשות ליקח אחר: ולנה נראה פשוט שאסור להמורה הלז להורות שום הוראה בפקר הנ"ל מצד איסור של השגת גבול של מעכ"ת וכן אסור לאנשי הפקר לשאול ממנו שום דבר הוראה בלי רשות מעכ"ת.

וגם פיון שהמורה בעצמו עובר על איסור השגת גבול א"כ איך אפשר לסמוך על הוראתו. וע' בשו"ת הרב מלאדי זצ"ל בשו"ע שאלו בסוף חיו"ד סימן ט' שכתב סכרא קזו לענין שו"ב.

וכ"ש הָכָא לַעֲנִין מוֹרָה שְׂאִיף אֶפְשָׁר לְקַבֵּל תּוֹרָה מִפִּי בְּשִׁעָה שֶׁהוֹרָאתוֹ בְּאִיסוּר וּמָה יַעֲשֶׂוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים אִם בְּנֵי תּוֹרָה יַעֲשׂוּ שְׂלֵא כַּדִּין ח"ו וּמכ"ש בְּהַכְּנֻסוֹת הָרַב כְּמוֹ רח"ש וְכדוּמָה הָיָה וְדַאי גְזוּל גְּמוּר מִי שִׁיתָנָם לְהַמּוֹרָה הֵלֹז וְלֹא יִתְנָם לַמַּעַכ"ת.

וּבְנֻדַי הַמּוֹרָה הֵלֹז הוּא בַר אֲוֵרִינִין וּבְלֵי סִפְק יִשְׁמַע לְדַבְרֵי הַנְּאָמְרִים בְּצִדְק לְבַלְתֵּי הַשִּׁיג גְּבוּל מַעַכ"ת וְלֹא יִחַלֵּל הַשֵּׁם לְהַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים לְהַתְּפַקֵּר נֶגֶד מַעַכ"ת וּלְגַזְלוֹ וְיִגְמֹר עִם מַעַכ"ת בְּדַרְךָ שְׁלוֹם שִׁיתָן לוֹ רְשׁוּת.

וְע' ח"ס חיו"ד סי' רכ"ט מ"ש בְּדַרְךָ כָּלֵל בְּדַבְרֵי הַמְּקַבְּלִים מוֹרִים בְּלֵי הַסֵּפֶם רַב גְּדוּל. אִף בְּעֵיקָר הַדִּין לֹא דְמִי לַנ"ד.

כִּי שָׁם מְקוּדָם נִתְקַבֵּל לְרַב בְּעִיר וְאַח"כּ קַבְּלוּהוּ בְּנֵי הַיְשׁוּב ע"ש. מִשָּׂא"כ בַּנ"ד בְּשִׁעָה שֶׁנִּתְקַבֵּל מַעַכ"ת לְרַב בְּעִיר נִתְקַבֵּל תְּיָכָף עַל דַּעַת שְׂכַפְּר הַנְּ"ל שִׁינִיף לְשֵׁם: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְהַגָּה אֵימָא בְּכַתְּנֻבוֹת (דף ס') דְלֹא מִיִּסְתַּיְעָא, מִיְלִתָּא לְהוֹרוֹת כְּהַלְכָה אִם מוֹרָה הַלְכָה בְּפָנֵי רַבּוֹ וּא"כ אֲסוּר לְסַמְּוֵה עַל הוֹרָאתוֹ כִּינּוֹן שְׁעָלוּל לְטַעוֹת וּבַנ"ד הָרִי עֵיקָר הוֹרָאתוֹ בְּאִיסוּר וּכְמַש"ל וּבְנֻדַי לֹא מִיִּסְתַּיְעָא מִיְלִתָּא לְהוֹרוֹת כְּהַלְכָה.

וְעַל כַּגוֹן זֶה בְּנֻדַי לֹא נֶאֱמַר אֱלֻקִּים נֶצַב בַּעֲדַת אֵל וְע' רַמְבַּ"ן עה"ת פ' שׁוֹפְטִים ע"פ יְמִין וּשְׂמָאל שְׂכַתְּב שְׂכַפְּשֵׁי לֹא סִיוַע מִן הַשְּׂמִימ יוֹרָה כְּהַלְכָה וּכ"נ בְּאָבוֹת פ"ג דְקָרָא דְאֱלֻקִּים נֶצַב לֹא קָאֵי דוֹקָא עַל דִּין רַק עַל הַעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְע"ש בְּמַפְרָשִׁים וְזֶהוּ דְאֵימָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף צ"ג ע"ב) וְד' עֲמוֹ שְׁהַלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם.

וְקִשָּׁה מְנַלֵּן לְדַרְוֵשׁ כֵּן. אֲבָל הַכּוֹנֵנָה שְׂכִינּוֹן שַׁד' עֲמוֹ.

א"כ יֵשׁ לוֹ תְּמִיד סִייעָתָא דְשְׂמִיָּא לְהוֹרוֹת כְּהַלְכָה. וְכַנ"ל וּמִמִּילָא כָּל מִי שֶׁעֵיקָר הוֹרָאתוֹ בְּאִיסוּר וְדַאי שְׂאִין לוֹ סִייעָתָא דְשְׂמִיָּא וְאֲסוּר לְסַמְּוֵה עַל הוֹרָאתוֹ אִם לֹא שִׁיתָן לוֹ מַעַכ"ת רְשׁוּת לְהוֹרוֹת שָׁם וְעַמ"ש ח"ס ס"ס רכ"ז בְּנָה: וְע"ד הַשׁו"ב אֲסוּר לוֹ לְשַׁחֲוֹט שָׁם וְכֵן אֲסוּר לְאֲנָשֵׁי הַכְּפָר לְשַׁחֲוֹט אֲצֻלוֹ עַד שִׁיִּקְיִים אֶת אֲשֶׁר נָטַל עָלָיו כְּפִי הַכְּתָב וַיֵּשׁ לְדוֹן שְׂכִינּוֹן שְׁעֵבֵר עַל הַתְּנָאי בְּטַל הַרְשׁוּת שֶׁנִּתְּנָה לוֹ וַיִּוְכְּלוּ לְסַלְקוֹ לְגַמְרֵי מַכְּפָר הַנְּ"ל אִף אֶקְצֵר אַחֲרֵי כִי לֹא נִשְׂאֲלֵתִי ע"ז וְכֵן ע"ד הַכְּתָב אִיסוּר שְׁעֵשָׂה לֹא אֲדוֹן אִם נֶאֱסָרָה שְׁחִיטָתוֹ ע"ז בְּאֲשֶׁר לֹא הוֹעֲמָתָא נִסְחַ הַכְּתָב.

וּכְבָר הַבְּאֵתִי דְבָרֵי הַגָּאוֹן בַּעַל הַתְּנָיָא זצ"ל בְּתוֹשׁבָה ס' ט' שְׂכַתְּב שִׁשׁו"ב שְׂמִשִּׁיג גְּבוּל נִקְרָא רְשָׁע וְאֵין לְסַמְּוֵה עַל שְׁחִיטָתוֹ כִּי הֵלֵא כְּתָבוֹ הַפּוֹסְקִים שֶׁהַשׁו"ב צָרִיף שְׂיֵהָא יִרָא שְׂמִים בְּיִתְרוֹן הַכָּשֶׁר וּמכ"ש שְׂלֵא יְהֵא נִקְרָא רְשָׁע ח"ו: וּמ"ש מַעַכ"ת בְּשֵׁם הַשׁו"מ מִהַדוּרָא תְּלִיתָאָה שְׂאֲסוּר לְהַשְׁתַּדֵּל ע"י הַמְּשַׁלָּה לְשִׁנּוֹת הַגְּלִיל דְזָה הָיָה כְּגוּל.

הַגָּה חֲלַק הַנְּ"ל אֵינּוֹ ת"י. וְלַעַנ"ד כִּינּוֹן שְׁחִלְוֹקַת הַגְּלִיל תְּלִי בְּחֻק הַמְּשַׁלָּה מִמִּילָא שְׂרִי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּזָה דְאֵדְעָתָא דְהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ בְּנֵי הַגְּלִיל שְׂיִשְׁתַּנָּה הַגְּלִיל כְּפִי שְׂיֵהִי הַחֻק מִהַמְּשַׁלָּה: סִימָן ס.

ע"ד שְׂמַצָּאוֹ מֵת וּקְבָרוֹהוּ וַיֵּשׁ גִּילּוֹי דַּעַת שְׂנַכְרֵי הַרְגוֹ וְנִשְׂאֲלֵתִי אִם מוֹתֵר לְהַגִּישׁ קוֹבְלָנָא לְבֵית הַמְּשַׁפֵּט עַל הַנְּכָרֵי הַזֶּה כִּי ע"ז יִגְרַמוּ שְׂיִוְצִיאוּ אֶת הַמַּת מִקְבְּרוֹ לְבִדּוֹן מָה הֵיְתָה סִיבַת מִיתָתוֹ וְיַחַנּוּוֹל הַמַּת: הַגָּה בְּחֻלּוּיִן (דף י"א ע"ב) יִלְפִינּוּ דְאֲזַלְיִנּוּ בְּתַר רַבָּא מִהוֹרָג

נִפְשׁ דְדִילְמָא טְרִיפָה הָנָה וּכ"ת דְבְדָקִינָן לִיהָ וְהָא קָא מִיַּנְוֹל וּכ"ת מְשׁוּם אִיבּוּד נְשָׁמָה דְהָאִי נִיַּנְוֹלִיָּה שְׁמָא בְּמָקוּם סִינְיָה נִקְבַּב הָנָה.

וְלִכְאוּרָה קִשְׁיָה דְאִדְרַבָּא מְשׁוּם אִיבּוּד נְשָׁמָה לֹא נִיַּנְוֹלִיָּה פִּי כְּשֵׁלָא נִבְדָּקְנָו לֹא נִהְרַגְנָו דְנִיַּחֲוִישׁ שְׁמָא טְרִיפָה הָנָה. וְדוּחֶק לְפָרֵשׁ דָּאִי נִיַּמָּא דְלֹא בְדָקִינָן יְהָא מוּכַח דְאִזְלִינָן בְּתַר רַבָּא וְנִהְרַגְנָו בְּלֹא בְדִיקָה דָּאִם אָסוּר לְנִוּלוּ לֹא שִׁינְיָה לּוֹמַר שְׁנַתִּיר זֶה פְּדִי שְׁלֵא לְלַמּוּד דִּין רַב.

וְגַם לְשׁוֹן אִיבּוּד נְשָׁמָה דְחוּק וְהוּל"ל מְשׁוּם דְהָנִי דִּינֵי נְפִשׁוֹת. וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ דְמְשׁוּם אִיבּוּד נְשָׁמָה שְׁל הַנְרַצָּח שְׁאֲנָו רּוֹצִים לְנִקְוֹם דְמוֹ מְהֻרָּצָח שְׁפִיר נִיַּחָא לְהַנְהַרְג לְנִוּלוּ.

וְכִידוּעַ שְׁנוּחַ לְנִפְשׁ הַנְהַרְג פְּשֻׁהוּרְגִים הַרּוֹצֵחַ ע' מַד"ר פ' מְסַעֲי וּע' גִּיטִין (דָּף נ"ז) וּבְמִדְרָשׁ אִיכָה גְבִי דָם זְכָרִיָּה הַנְּבִיא. וְזֶהוּ עֲנִין גּוֹאֵל הַדָּם שְׁמַצְנָה עָלָיו לְרַדְוּף אֶת הַרּוֹצֵחַ ע' מִפּוֹת (דִּי"ב).

שׁוּב רְאִיתִי בְנו"ב מ"ת חִיו"ד סִי ר"י שְׁנַתְקִשָׁה בְּסוּגְיָא דְחוּלִין הַנ"ל וְכַתְּב לְפָרֵשׁ דְכָדִי שְׁלֵא נְלַמּוּד מְהָכָא דְנִיַּזִּיל בְּתַר רַבָּא נִיַּנְוֹלִיָּה, וְלַעֲנִ"ד הוּא דְחוּק וּכְמַש"ל. אֲכַן פְּתַב שְׁם עוֹד פִּינָן שְׁהַנְיִוּוּל הוּא לְכַבּוּדוֹ דָּאִי לֹא נִבְדָּקְנָו לֹא נִהְרַג הַרּוֹצֵחַ שְׁפִיר בְדָקִינָן לִיהָ דְכִינָן שְׁהוּא לְכַבּוּדוֹ אִין זֶה נִיּוּל.

הָרִי מְפּוֹרֵשׁ דַּעְתּוֹ לְהִלְכָה כְּמַש"ל וְאֶפְשָׁר פְּוֹנְתּוֹ שְׁם לְפָרֵשׁ בְּזָה קוֹנְשִׁית הַש"ס כְּמַש"ל וְעַכ"פ מְבּוֹרָר דַּעְתּוֹ דְשָׁרִי לְנִוּלוּ פְּדִי לְדוֹן אֶת הַרּוֹצֵחַ: וְעוּי"ל בַּנ"ד פִּי אִם לֹא יַעֲוֹרְרוּ מְשַׁפֵּט עַל הַרּוֹצֵחַ יְהִי דָם יִשְׂרָאֵל ח"ו פְּהַפְקַר פִּי יֵאמְרוּ שְׁאִין מְשַׁפֵּט לְהוֹרַג יִשְׂרָאֵל וְהָרִי מְצִינָו שְׁתִּיקָנּוּ חו"ל בְּגִיטִין (דָּף מ"ה) שְׁלֵא לְהַבְרִיחַ הַשְּׁבוּיִין וְשְׁלֵא לְפַדּוֹתֶם בְּיַתַר מְדַמְיָהֶם בְּשָׁבִיל תִּיקוּן הָעוֹלָם דְלֹא לִיַּגְרְבוּ וְלִיַּיְתּוּ וְשְׁלֵא יִכְפִּידוּ עַל שְׁאָר הַשְּׁבוּיִים וְאָף שְׁשָׁבִי הוּי חֲשַׁשׁ סַפְנָה פְּדֵאִיתָא בַּב"ב (דָּף ט' ע"ב) דְבְשָׁבִי אִיתָא חֲרַב וְרַעֲב וְדָכַר ע"ש מ"מ תִּקְנּוּ שְׁלֵא לְהַצִּילוּ בְשָׁבִיל תִּקְנַת הַפְּלָל וּכ"ש הָכָא שְׁנַתִּיר לְנִוּל הַמַּת בְּשָׁבִיל תִּקְנַת הַפְּלָל וְאָף שִׁישׁ לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹא"ת לְקוּם וְעֵשָׂה וְגַם יֵשׁ לְדוֹן שְׁם מְצַד מְאִי חוֹזִית דְדָמוֹ שְׁל זֶה סוּמָק טְפִי מ"מ הָעֵיקַר נִרְאָה דְשָׁרִי דְגַם הָכָא אִין לְחוּשׁ לְגַזּוֹת מוּעַט שְׁל זֶה לְעוֹמַת חֲשַׁשׁ נְפִשׁוֹת שְׁל פְּלַל יִשְׂרָאֵל.

וְאָף שְׁפַתְבוּ הַנּו"ב סִי ר"י וְהַחַת"ס סִי שֵׁל"ו שְׁאִין לְהַתִּיר לְבְדוּק אֲבָרֵי הַמַּת לְדַעַת טִיב הַחוּלִי שְׁמַת מְמַנָּה פְּדִי שְׁיַדְעוּ עִי"ז אִיךָ לְרַפְאוּת חוּלִי פְּזָה הִיַּינּוּ מְשׁוּם דְהָא אִין וְדָאִי שְׁיַזְמָן לְהֵם חוּלָה פְּזָה וְאָף אִם יַזְמָן אִין וְדָאִי שְׁיַהִי תוֹעֵלַת מְבַדִּיקָה זֹו.

אָבֵל בַּנ"ד הַחֲשַׁשׁ שְׁיַהִי קַל בְּעֵינֵי הָעַפּוּ"ם לְהַמִּית יִשְׂרָאֵל. הוּא חֲשַׁשׁ גְּדוּל עַל כָּל אִישׁ שְׁלִפְנֵינוּ.

וּכ"כ הַח"ס שְׁם שְׁאִם יֵשׁ לְפָנֵינוּ חוּלָה פְּזָה יֵשׁ לְדוֹן לְהַתִּיר. וְעַדִּינָן יֵשׁ לְדוֹן שְׁאִין לְבִזּוֹת אֶת זֶה בְּשָׁבִיל הַצִּלַּת נְפִשׁוֹת שְׁל זֶה וְכַדָּאִי בְּסַנְהֶדְרִין (דָּף ע"ה) שְׁלֵא הַתִּירוּ לְהַצִּיל א"ע בְּבִיאַת פְּנוּיָה בְּשָׁבִיל פְּגָם מְשַׁפְּחָה ע"ש וְכֵן אִיתָא בַּב"מ (דָּף נ"ט) מוּטָב שְׁיַפִּיל א"ע לְכַבְּשׁוֹן הָאֵשׁ וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי חֲבִירוֹ.

שוב ראיתי בשו"ת בנגן ציון סי' ק"ע שכתב באמת שאסור לבדוק מת פדי להציל עי"ז חולה במחלה שמת זה ממנה אף אם החולה לפנינו והביא ראיה מהא דסנהדרין וב"מ שהזכרנו שאסור לבייש חבירו אף במקום הצלת נפש והביא שם דברי הנו"ב וחקק עליו ואת הח"ס לא הביא כלל וחקק שם ג"כ בין שוא"ת לקום ועשה: אכן לענד"נ דהראיה מחולין (דף י"א) נכונה ומ"ש הב"צ שם דהתם הטעם פדי להציל ב"ד והעדים שלא יתקנו שלא פדין אינו מוכן דכיון שדעתו לאסור לבייש בשביל פק"נ א"כ מי התיר לבזותו בשביל הצלה מהריגה שלא פדין.

והנראה בזה דהא קיי"ל בסנהדרין (דף ע"ג) שלהציל נפש מחוייב כל אדם להשתדל בגופו ובממונו ואף למ"ד שאסור להציל א"ע בממון חבירו מ"מ מן טל על כל אדם להוציא ממון ע"ז רק שהמסוכן אסור לו ליקח להצלתו משל חבירו בלי רשותו ונראה שב"ד יכולים לכופו לתת ממנו להציל נפש וכמו כל עשה ול"ת שפופין ב"ד לקיימו ובעשה קיי"ל בכתובות (דף פ"ו) גבי פריעת ב"ח שמכים אותו עד שת"נ רק דלא נחתינן לנכסיה וקשה הא הפאה יש בה פושט וכדאיתא בב"ק (דכ"ז) והא אף לפקו"נ אסור לבייש וצ"ל דכיון שאינו מקיים מצוות התורה הוי אינו עושה מעשה עמה ומותר לבזותו כדאית' בסנהדרין (דף פ"ה) ולפי"ז נראה שכל איש מחוייב למחול על כבודו ואף לבזות א"ע בשביל פקו"נ והרי יותר מזה פתבו הפוסקים בסי' תכ"ו בשם הירושלמי שצריך להכניס א"ע לספק ספנה פדי להציל חבירו מנדאי ספנה וע' ב"מ (דף ל' ע"ב) דגבי קבורת מת חייב אף זמן שאינו לפי כבודו ומכ"ש בפק"נ וכן איתא בנדרים (דף מ') דבכו"ח חייב אף גדול אצל קטן ואם אינו רוצה יכולים ב"ד לכופו ע"ז ואף לבזותו וא"כ היכא שע"י בזיון זה ינצל חבירו מהספנה בנדאי מותרים לבזותו דהא עדיף בזיון זה שינצל חבירו על ידו ממה שיבזוהו בהפאה וכדומה שעדיין לא ינצל חבירו עי"ז וא"כ בניוויל המת אין לחוש לבזיון קרובים וכבוד הבריות דהא מותר לכופם ע"ז פדי להציל נפש ומותר ע"י רשות ב"ד לעשות כן.

אבל לעצמו אסור וכהא דאסור להציל א"ע בממון חבירו וכן הא דיפיל עצמו לכבשן וכו' ונשאר רק משום בזיון המת בעצמו דהא המת חפשי מן המצות. אבל כבר כתבנו דניחא לו שע"ז יוכלו להרוג הרוצח ולנקום דמו.

ועיי"ל דכמו דאמרינן בסנהדרין (דף מ"ח) שמוחל על זילותא בשביל יורשין וכפירש"י שם דניחא ליה שיתבזה בשבילם ה"ה הכא י"ל דאמדינן דעתו דניחא לו שיתגלגל זכות ע"י בהצלת נפש וגם כיון דיכול בחיילמחול על כבוד עצמו שלאחר מיתה ואז הנה מחוייב במצות ממילא אמרינן דנדאי ניחא לו לקיים מצוה זו סמוך למיתתו ומוחל על כבודו פדי להציל עי"ז נפש מישראל.

אף זה דחוק ובה יש מקום להחמיר פדעת הבנגן ציון ודלא כהנו"ב והח"ס אבל בנ"ד שהוא לכבודו לנקום דמו וגם דיש בזה הצלה לכלל ישראל ובתוכם גם יורשיו דלגבי יורשיו ניחא ליה שיתבזה כמש"ל נראה דנדאי שרי: והא דאיתא בסנהדרין (דף ע"ה) שלא תבעל לו משום פגם משפחה.

הנה בלא"ה קשה דהא ע"כ איירי שהיא מרוצה דאלת"ה למה לא אמרינן משום בנשפחה והרי מותר לאדם למחול על בזיונו אף שאפשי עי"ז? הרי בזיון למשפחתו ג"כ ועמש"כ

סי' בזה. ואפשר לומר דהכא הוא מתחייב בנפשו שלא יהיה לו ליתן עיניו באשה זו עד שיחלה מרוב תאנה וגם עתה י"ל שהיה אפשר לו להתגבר על יצרו רק שלא היה ירא שמים במדרגה זו ולכן אמרו הרופאים שאין לו תקנה עד שתבעל ולא כל פמיניה שיגרה יצה"ר בנפשו ועי"ז נפוף לחבירו לבזות א"ע למלאות תאנתו וכעין זה אמרינו בכתובות (ד"מ) דהיכא דאי אמרה לא בעינא ליתא לעשה אין העשה דוחה ל"ת וע"ש בתו'.

וגם דהוי פאבידה מדעת דהא אבידת גופו מרבה הש"ס מקרא דנהשבותו דכתיב גבי השבת ממונו. ואף דגגיטין (דף מ"ו ע"ב) תנן המוכר עצמו לעכו"ם פודין אותו וכן גבי זבין נפשיה ללודאי איתא שם בש"ס שפודין אותו.

כבר כתב שם היש"ש דמוכר עצמו לנכרי לשעבוד פודין אותו משום קלקולא אבל אם מכר א"ע להריגה א"צ לפדותו והא דזבין ללודאי איירי שלא ידע שדרכם להרגו ע"ש וכ"נ מפירוש ברמב"ם פ"ח מהמ"ע ובש"ע י"ד סי' רנ"ב ס"ו שכתבו אם מכר עצמו לעכו"ם ישנה וישלש אין פודין אותו ואם בקשו להורגו פודין אותו ולא כתבו הפוסקים מקור הדברים שכתבו אם בקשו ולא כתבו אם מכר עצמו להריגה ומוכח כמ"ש היש"ש שאם מכר א"ע מתחילה להריגה א"צ לפדותו ולזה כתבו שאם בקשו אח"כ להרגו פודין אותו.

ובאמת דין זה מפירוש בירושלמי פ"ד דגגיטין ה"ט שאם מכר עצמו ללודים אף פעם אחת אין פודין אותו. ועוד איתא שם מעשה באחד שמכר עצמו ללודים אתא עובדא קומי ר' אבהו אמר מה נעשה מפני חיי עשה ומשמע דס"ל לר"א שפודין אותו.

אבל ז"א דהיכי מייתי מעשה לסתור. וגם הטעם דמפני חיי למה הוא.

ועו"ק דאם מפני חיי א"כ מה תועלת במכירתו ללודים שבודאי לא יחיה. ודוחק לומר שסמוך על שאח"כ יפדוהו.

ונראה דאיירי כמ"ש היש"ש שלא ידע שהם הורגים והיינו דקאמר ר"א שנה שעשה מפני חיי ונחשב שיחיהו מותר לפדותו. והמה"פ כתב שם דש"ס דילן ס"ל דלקטלא כ"ש דפודין אותו וכ"פ הרמב"ם ולא ראה דברי היש"ש שהזכרנו וכן לא דקדק בלשון הרמב"ם במ"ש ואם בקשו וכמ"ל.

ובק"ע כתב שם לחלק בין היה לו פדי חיי או לא. ולע"ד הוא תמוה דלא מצינו חילוק בזה.

עכ"פ שמענו שהמאבד א"ע לדעת אין מחוייבים להצילו. ובשו"ת מהר"ם מלובלין סי' ט"ז כתב שאם פשע בעצמו חייבים לפדותו והביא מהא דגגיטין ולא חילק בין שעבוד למיתה.

אבל העיקר כהיש"ש וכמ"ל. וי"ל שגם מההר"ם ס"ל כן ע"ש.

שוב ראיתי שכ"כ במנחת חינוך בהשמטות למצנה רל"ז דהוי פאבידה מדעת. ולפלא שלא הביא ה"ד דגגיטין והירושלמי הנ"ל.

ובקא דסנהדרין אף שעל ההתחלה י"ל שלא ידע שיוכל להגיע עי"ז לספנה אבל מ"מ עתה הנה יכול להתגבר על יצרו וכנ"ל ועדיין קשה לפמש"ל בסי' שאדם רשאי לעשות בגופו כ"מ שירצה ואין לו לחוש לפג"מ דדמי להא דזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו דא"כ הקא פשהיא מרנצה מה לנו לפג"מ וצ"ל דהקא לא נתרצתה האשה רק אם יגידו לה ב"ד שגני משפחה מחוייבים למחול על פגמם והיא מחלה רק על פגמה: והנה לפמש"ל דהקא הוי מתחייב בנפשו צ"ל דהש"ס לא מיייתי לה שם לענין דבג"ע יתרג ואל יעבור ורק אגב דאירי בדינים אלו מיייתי עובדא זו אכן בבעה"מ ומלחמות שם מבואר דילפינו מייניה לדיני קידוש השם וכ"ה בשאר פוסקים וצ"ל דס"ל דלא הוי מתחייב בנפשו וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מהא דפג"מ.

והנראה דהנה הרמב"ם בפ"ה מה' יסוה"ת הביא הטעם דשלא יהו בנות ישראל פרוצות ולא טעם דפג"מ וקשה למה לא פסק כר"פ דאיהו מרא דתלמודא טפי מרב אחא בריה דרב איקא. ונראה דס"ל להרמב"ם דר"פ ס"ל כר"ש בכתובות (דמ"א) דתייש לפג"מ ככה"ג וכ"נ שם דר"פ מפרש לה להא דר"ש ע"ש.

ורב אחא בדר"א ס"ל פרבנן שם והסברא היא דלר"ש הוי פאלו מבזה בני המשפחה בעצמם וממילא שאסורה ליבעל. דאף שב"ד יכולים לכופם למחול על כבודם.

אבל כל זה מדעתם ולא שלא מדעתם וכמש"ל דלא נחתינו לנכסי בשביל מ"ע רק כופין אותו עד שיעשה בעצמו אבל לרבנן דלא הוי כמבזה אותם בעצמם רק שממילא נמשך להם איזה בזיון וכשהיא מתרצה למחול על כבודה אין לה להשגיח על כבוד המשפחה וכדאיתא בכתובות שם.

וממילא ה"ה הקא יכולים ב"ד להתיר לה זאת ולזה הוצרך ר"א לטעם שלא יהו פרוצות ולזה פסק הרמב"ם כר"א משום דקיי"ל שם פרבנן דר"ש.

וממילא בנ"ד פיון שבארנו דניחא להמת לינוול כדי לנקום דמו. וגם להקריבים אשר לפנינו ניחא להו אין לנו להשגיח על מה שעיי"ז יהי איזה פגם לשאר בני המשפחה וכדשרו רבנן בכתובות שם להאמין לו שפיתה בת פלוני ואין חוששין לפג"מ ומהכרח לקצר: וע' פסחים (דף נ"ו ע"א) שגירר עצמות אביו על מטה של חבלים ופירש"י משום כפרה ומפני קידוש השם כדי שיתגנה על רשעו וינסרו הרשעים.

וקשה דאיהו הותר לנוולו בשביל תועלת לאחרים. והרע"ב כתב שם משום כפרה כדי שיתגנה על רשעו וינסרו הרשעים.

כלל בטעם אחד שמה שיינסרו הרשעים זוהי כפרתו. אבל ברש"י דמשמע שהוא טעם אחר קשה.

וצ"ל דניחא לו להתגנות כדי להטיב עי"ז לאחרים וא"כ ה"ה בנ"ד שרי וכמש"ל. אף כפר פירש"י בסנהדרין (דף מ"ז) שהותר לבזותו שלא הנה עושה מעשה עמך: ועוד יש לדון בנ"ד דהא אין עושים הבזיון בנדים רק שעיי"ז יוגרם שיפקדו להוציא מקברו ואין זה אלא גרם בנשית.

ואף שאח"כ יוכרחו להוציא בעצמם. הנה אז יהי הברירה בידם שלא להוציא.

והשוֹפְטִים יִצְווּ לַנְּכָרִים לְהוֹצִיאֹוּ רַק הֵם יוֹצִיאֻהוּ לְכַבֹּדוֹ פְּדֵי שְׂיֹצִיאֻהוּ יִשְׂרָאֵלִים.
וה"ז דומה למפליג בים אף שעי"ז יצטרף לחלל שבת בשביל פק"נ מ"מ שרי להפליג
לכתחילה ע' שבת (דף י"ט) וראשונים שם וע' ריב"ש סי' י"ז י"ח.

ואף שאסור לבייש אף ע"י גרם. זהו רק פשמיכונן לביישו וכדקיי"ל בב"ק (דף כ"ז)
דבןשת בעי פנונה עכ"פ להזיק.

אבל בנ"ד מגישים הקובלנא פדי לנקום מהרוצח רק. שמיילא יוגרם שיוציאוהו מקברו
ויבדקוהו וכשאין מתכונן לבייש ולא להזיק לא הוי בןשת.

ואף די"ל דהוי פסיק רישא פי ידוע דלא סגי בלא"ה. נראה דגבי בןשת לא שייך זה.

וכן מוכח בב"ק (דף כ"ז) דמיייתי הש"ס שם דקרא נוקצותה דנתכונן להזיק אף שלא
נתכונן לבייש חייב. ופירש"י שם וכ"כ בשטמ"ק שאף שנתכונן להצלת עצמו ולהנאתו
ולא להזיק ג"כ חייב והעיקר תלוי שיתכונן לעשות מעשה זה ע"ש וקשה דלמה לי
שיתכונן לעשות מעשה זה תיפוק דהוי פסיק רישא דא"א שלא יתבייש ע"י מעשה זו.

ועכצ"ל דסברא דפס"ר לא שייך רק בדבר אסור. אבל לא לענין בןשת ורק פשמתכונן
לעשות מעשה זו הו"ל כמביישו בידיים.

וממילא בנ"ד אינו עושה מעשה בגופו כלל רק שע"י הגשת הקובלנא יבואו להוציא
מקברו ולבדקו ובזה נדאי אין דין בןשת. וגם אינו נדאי שיוציאוהו מקברו דהא אפשיך
שקרוצח יודה על רציחתו ולא יצטרכו לזה.

ולכן נראה ברור שמצוה. על גואלי הדם של מת שיעשו משפט על רוצחי נפשו למען
לא יזודון עוד: סימן סא.

ע"ד בועא נדא דמתחזיא פתרתיה והשו"ב דחק קצת אולי תתפסה בפשר ועי"ז נפתחה
הבועא ויצאו מים זפים. והנה הנה נראה להשו"ב שקרום הריאה אינו שונה עם קרום
הבועא.

ולזה ניסה לקלוף הבועא ונקלפה כולה והיה פתוח להריאה בשני מקומות ויצא מוגלא
ממקום אחד לתוך הבועא ומחת שאר הבועא היה שלם. וכשקרעו שם הקרום נמצא
הרבה מוגלא כעין המוגלא שיצאה מתוך הנקב האחד וכנ"ל: הנה בבועא הנקלפת פתבו
כמה אחרונים ביו"ד סי' ל"ז להחמיר אף אם תחתיה שלם ויפה.

ואף המקילים לא הקילו רק כשנמצא שלם ויפה דאמרינן שהבועא לא נעשית מהריאה
רק שנעשה מאליו בחלל הגוף ונדבק לריאה. ומבואר שאם נמצא נקב בריאה כ"ע מודו
שטרופה דהא חזינו שהבועא נעשית מתחת נקב והוי קרום מתחת מפה דלא הוי קרום.

וא"כ בנ"ד הוי טריפה פיון שנמצא שני נקבים וא"ל שהיה שם קרום ונקלף ביחד עם
קליפת הבועא. דז"א דהקא בנקב אחד ראו שיוצאת קצת מוגלא לתוך הבועא ומוכח
שלא היה כאן קרום תחת הבועא.

ועוד פיון שיש כאן בועא דהוי ריעותא גדולה בעינו שיהא בבירור תחתיו שלם ויפה
ולא דמי לבשר בלוי דלא הוי ריעותא. ע' חקבורי ח"א סי' מ"ז בזה.

ועוד יש לדון דכיון שנמצא קצת מוגלא בתוך בועא אחת א"כ לא הויא פולם מים זפים ובמקצת מוגלא פתבו פמה אחרונים להחמיר בתרי בועי דסמיכי אהדדי: אבל באמת יש לדון בזה להקל דהא ידוע הטבע בכל בועא שע"י שהמוגלא והליחות מתרבה ומתח קרום הריאה ומתרחב ומתגדל וכן הוא בכל האברים ונתבאר זה בחיבורי ח"ב סי' ל"א ול"ד וא"כ י"ל בנ"ד שהליחה שישא מהריאה הגביהה קצת קרום הריאה ונעשיתה בועא קטנה ואח"כ רבתה הליחה והוגבה הקרום ונתרחב ונעשיתה בועא גדולה.

ומחמת שהיתה תלויה באויר ונשענת על הריאה נדבק צדה האחד אל הריאה וכעין זה כתב הרדב"ז ח"ג סי' תע"ז בכרפשתא שניקבה לחוץ ועל הנקב היה בולט חטוטרת גבוהה והיה הקרום שלם למעלה על החטוטרת והכשיר משום דאמרינן שקרום הכרפשתא נתרחב והוגבה ע"י המוגלא והנקב שבכרפשתא נעשה ג"כ ע"י המוגלא שבפונקסא ע"ש והובא בפר"ח ס"ס מ"ו להלכה.

וה"ה בנ"ד נימא הכי ואין פאן קרום מחמת מפה וא"ל דרק מוגלא טבעה להרחיב הקרום ולא מים זפים דז"א פי ידוע דהפל אחד בזה. ומה שנקרע הקרום בדחיקתו אין ראיה דהוי מחמת מפה דכל קרום שעל בועא עם מים זפים הוא דק ובנקל ליפסק ע"י דחיקה בידו.

ואף במקום בריא תלינו נקב במישמוש יד הטבח ובדחיקה. ומכ"ש במקום מקולקל ואדברא מוכח שהקרום שעל הבועא לא היה מחמת מפה דקרום מחמת מפה היה נמתח רק על הנקב שבריאה ולא היה בו פח להתרחב כ"כ פי הוא חלוש והיה נקרע בהתרחבו וע"כ שהיא קרום הריאה כמש"ל וכל בועא היא פן שבתחיתיה הנקב קטן ומלמעלה הבועא רחבה וגבוהה ורק בועא שעם מוגלא יש לה ע"פ רוב פיס בפ"ע וכמובא בפוסקים.

אבל בועא עם מים זפים ע"פ רוב אין לה פיס מיוחד: ואף דלפ"ז שאנו אומרים שנתרחב והוגבה קרום הריאה מוכח שהיו שתי בועות. וע"כ נאמר שבכל נקב הוגבה הקרום ונעשה בועא.

וא"כ נדאי שלא היו שופכות להדדי דאי היו שופכות להדדי הרי ניקב קרום הריאה שעל הבועא. בכ"ז יש להקל בנ"ד דאנו תופסים להקל בתרי בועי דסמיכי במים זפים.

ומה שנמצא מוגלא תחת בועא אחת לכאורה היה אפשר לעשות ס"ס ספק שמא היו שופכות להדדי והויא פחדא בועא. ואף אם לא שפכו להדדי שמא קי"ל פהאחרונים המכשירים בנמצא מקצת מוגלא בבועא אחת.

אבל ז"א דהא פבר בארנו דבנ"ד א"א לומר שהיו שופכות להדדי. אכן בכ"ז יש לדון להקל דהא דעת פמה אחרונים להכשיר בהפ"מ באחת מ"ז ואחת מוגלא.

ובפרט דבנ"ד היה בהבועא מים זפים ולא מוגלא ורק בעומק נמצא שיש שם מוגלא. וע' דע"ק סי' ל"ז סקט"ו בזה.

ובכפרט לשיטת הרשפ"א ור"ן שטעם שמטריפים תרי בועי דסמיכי הוא מפני שדוחקים זא"ז וסופו לינקב. וא"כ י"ל דכיון שאין בו רק מים ופיה לא היו דוחקים זא"ז כ"כ בחונק ולא הוי פנקוב.

אכן לפמ"ש רש"י הטעם בב' בועי דסמיכי שיש לחוש שנעשה ע"י נקבים שפריאה א"כ כנ"ד דחזינו שיש ב' נקבים פריאה. הרי רגלים לדבר שמזה נהיו הבועות.

אבל ז"א דנדאי פשיסירו בועא ימצאו שם נקב פריאה דהא על הבועא יש קרום הריאה. ורק החשש הוא שע"י נקבים פריאה מתהוות בועות סמוכות שעליהם קרום מחמת מפה.

אבל כנ"ד שלא נבדק אם היו סמוכות ממש א"כ אין הוכחה מהנקבים שהוא קרום מחמת מפה. ועוד דהמקילים במים ופיה נראה שמכשירים אף לדעת רש"י ובכ"ז למעשה כנ"ד קשה להקל כיון דחזינו לפנינו שני נקבים פריאה שגם מה שנפקע הקרום בדחיקה קצת מורה על חלישתו שהוא קרום מחמת מפה.

ועוד נראה דכנ"ד שנקלפה הבועא נראה מזה שפאה רק מחמת מפה דאם נעשתה ע"י שהמים ופיה או המוגלא הרחיבו את קרום הריאה הנה השו"ב בפעם שקלף הבועא מפיר פשהגיע לשורש הבועא שהוא קרום הריאה.

וא"ל שמחונק הקליפה נקלף גם קרום הריאה דבכה"ג הנה נקלף באיזה שטח ואז לפעמים אינו מורגש שקולף בקרום הריאה אבל פשהקרום נפסק ממקומו הו"ל להרגיש בפעם קליפה. וא"ל שהנה שלם לגמרי ורק שקלף קרום הריאה ולזה נעשו שם נקבים. ז"א דזה אפשר לברר אם הבועא שנקלפה פתוחה למטה או לא. כי לפה"נ היתה פתוחה ומוכח ששם לא הנה קרום.

רק בצד הנקב נפסק קרום הריאה או שהבועא היתה רק קרום מחמת מפה. ולזה אם לא הרגיש השו"ב שקלף שם קרום הריאה.

יש להחמיר כנ"ד: סימן סב. ע"ד שבעיר קטנה נמצא שו"ב אומן במלאכתו וי"א ובני עירו שבעי רצון ממנו.

ועתה לקח לו חתן אומן בשו"ב והולך עמו יחד לביהמ"ט. והרב דמתא אסר שחיטת חתן השו"ב ודרש שהשו"ב יתן פתב איסור שלא ישחוט מבלעדי הרב דשם וכוננתו שע"ז יוכל להוציא מהטבחים שיוסיפו עבורו על השחיטה.

וכאשר אמר השו"ב שלא יוכל לעשות זאת כי ע"ז יתרגזו בני העיר ויגרשו שניהם מן העיר. נסע הרב על שני שבועות לאיזה עיר והביא פתב קבלה על שו"ב והתחיל לשחוט בעצמו בעירו.

והשו"ב צונח על קיפוח פרנסתו ואין שומע לו. וגם פשהביאו בני העיר את מעכ"ת לדון ביניהם ומעכ"ת הגיד לו שאסור להשיג גבולו של השו"ב.

לא שמע לקולו והוא שוחט והולך. ומעכ"ת אסר את שחיטת הרב הלז וחספז לדעת דעתי בזה: הנה מעיקר הדין פשר שחיטת שו"ב אף בלי עו"ג כיון שהחונק לאומן במלאכתו יודע דיני שו"ב.

וכמבואר בש"ס ופוסקים וכן המנהג בכל ישראל. ורק בעניירות הגדולות נהגו להחמיר
מפניה טעמים אשר יעמוד על גבי השו"ב עוד שו"ב.

והחמירי בתקנה זו בחיבורי ח"ב סי' א'. אכן במקום שנהגו שישחוט השו"ב לבדו אין
לחוש כלל לשחיטת השו"ב.

ובפרט בעניירות קטנות שא"א להם להחזיק שני שו"ב. ולזה בנ"ד אין מקום למה שדברש
הרב מהשו"ב לחתום איסור שלא ישחוט בלעדי הרב כיון שנהוג שם מפבר שהשו"ב
שוחט לבדו.

ולא נמצא בהשו"ב הזה שום ריעותא שישצטרכו להעמיד עליו משגיח. ונוסף עוד אחרי
שחתנו הוא אמן בשו"ב והוא עומד ע"ג.

שוב אין שום חשש בזה כי באיסורים אין שייך לפסול קרובים ורק במקום פסולים
קרובים לדון ולהעיד. ואף שבחיבורי שם פקפקתי קצת בהשגחת חתנו.

היינו רק בעובדא דהתם בעיר שנהגו שיהי שו"ב אחר עומד ע"ג שאינו קרובו ועוד
טעמים היו שם ע"ש ותבין. אבל בנ"ד בנדאי אין לחוש כלל.

ושלא כדין דרש הרב מהשו"ב שישחוטם על איסור דהלא סגי באזהרה בעלמא. ומגדירים
ואיסורים כל ירא שמים צריף להמנע מהם: וכיון שבאנו לזה שהשו"ב עשה כדין שלא
רצה לחתום ונהרי הוא בחזקת פשרותו ממילא נלמוד שאסור להשיג גבולו ולרדת
לאומנתו.

והרב הלז ששוחט בעירו ומשיג גבול השו"ב הקבוע הוא כגזלן גמור וקובע נפשות
ושחיטתו אסורה על כל ישראל וגם דמה הועיל בזה כי הלא גם עליו אין עומד ע"ג. וגם
אם יעמוד השו"ב ע"ג לא יועיל כי השו"ב יירא מהרב להגיד שאינו עושה כדין.

וכעין הא דאיתא בע"ז (דף ס"א ע"ב) דהיכא דמירתת מיניה מהפך בזכותו ולא הוי
שמירה ע"ש. ובלא"ה אסור לסמוך על שחיטתו ובדיקתו כי הלא עדיין לא הורגל
במלאכתו והוא יחפץ למצוא חן בעיני הקצבים שהוא אמן בבדיקות ויש להם ע"י
פשרות יותר מפני שהיה כי אם ידמה להם שהטריף בהמה אחת שלא כרצונם אזי לא
יחפצו לשחוט אצלו, וחלילה לשום אחד מאחב"י לאכול ממרק פגוליו.

ובדרך כלל אין נכון שהרב יהי גם שו"ב כי עי"ז יצאו מכשולים רבים וטוב שכל שו"ב
תהי עליו השגחת הרב ואף שו"ב בפפר מ"מ הוא תחת השגחת הרב שבעיר שהפפר
שייך אליו עכ"פ בנ"ד אסור להרב לשחוט שם בעירו והשו"ב הקבוע ישאר על מכונו.

ואם לא ישמע הרב לקול מורים אזי אסור לאכול משחיטתו וגם אסור לסמוך על
הוראותיו כיון דחזינו שאינו ירא שמים ואינו שומע לקול דיני תוה"ק וכל דיניא דמפקינן
מיניה ממונא לאו דיניא הוא.

אכן אם ישמע לקול מורים ולא יעסוק עוד בשחיטה שם ישאר על מכונו לרב שם. כי
יש לדנו לכה נכות שטעה בדין וסבר שמתר לו לשחוט שם.

וע' תוס' ב"ב (דף נ"ח ע"ב) ד"ה כל שצריך שלא יהא לו שום אמתלא: סימן סג פבוד הרה"ג המפנרסם וכו' מו"ה אפרים נ"י מו"צ במעניורואוב. ע"ד שנמצא על ריאות של עופות בועות סמוכות זל"ז ונקלפות מעל הריאה ובתוף הבועא נמצא תולע וכשמחממים אותו בקבל הפה הוא רוחש קצת ואצלם נמצא זה למאות והביא דברי האחרונים בזה וחספז לדעת דעתי בזה.

הנה באשר פבר האריכו בזה האחרונים לזאת אכתוב דעתי בזה בקוצר. הנה בפועל הנקלפת דעתי נוטה פהמקלים בזה כי ידוע שבגוף הבהמה אפשר שיתנהג ליחות מחמת רוב החממות שבגוף וגם מתנהג קרום סביב הליחות והקרום הנה מתדבק לאיזה מקום שיזדמן.

וכבר פתבתי בחיבורי ח"ב סי' ל' שמצוי זה בבהמות ובעופות שיתקבץ בתוף הגוף דם או ליחה בתוף קרום ויתקשה כעין דם קרוש או מוגלא כבשר ולזה כשנדבק להריאה דינו פסירקא תלויה או כבשר בלוי וכשר כשנקלף ותחתיו נמצא שלם ויפה.

ולפ"ז יש להקל אף בשתי בועות סמוכות זל"ז כשנקלפות מעל הריאה ונמצא שלם ויפה דהא דב' בועי דסמיכי טריפה כתבו הראשונים הטעם מפני שדוחקות זא"ז ועי"ז ינקב קרום הריאה. וזה שייך רק כשהבועות תחת קרום הריאה.

אבל כשהם על קרום הריאה אין לחוש לזה כי אף אם ינקב הקרום שעל הבועא אין בזה שום חשש. ובזה אין לחלק בין בהמה לעוף: אכן מה שנמצא בהם תולעים יש בזה חשש דהוי פקוץ ומחט כמ"ש הפוסקים בסי' ל"א גבי מוח.

אבל באמת ז"א דהא קיי"ל בסי' ל"ו ס"ה שאם נמצאו תולעים על הריאה אין לחוש שניקבו את הקרום. וכתבו שם הפוסקים הטעם כי באשר הריאה מרחפת תדיר אין התולע יכול לנקוב את הקרום.

וא"כ גם בנ"ד אין לחוש לנקב. ובפרט דבנ"ד שיש קרום סביב התולע והבועא נקלפת מעל הריאה ויש קרום מפסיק בין התולע להריאה.

בזה בודאי אין לחוש שניקב הקרום המפסיק וגם שני קרומי הריאה. ואף דלשונות הפוסקים משמע דאיירי בתולעים שהם בתוף הריאה ויצאו חוץ לריאה דאמרינן שיצאו לאחר שחיטה.

מ"מ פשוטות לשון הפוסקים שם שכתבו שנמצא תולעים על הריאה מבואר דאיירי בכל גוונא. ורק דאשמעינן רבותא דאף שיש נקב בריאה תלינן שנעשה אח"ש ומכ"ש אם לא נמצא נקב.

וכ"כ הש"ך סקט"ו ובתב"ש שם בשם הראב"ן דאף בשארי אברים לא חיישינן שהתולע ינקב מחיים ע"ש. ומכ"ש בנ"ד שיש קרום מפסיק פן נלע"ד שיש מקום להכשיר בזה ובפרט שאצלם מצוי הדבר מאד.

ונה בעצמו מוכיח שיש להקל בזה בודאי גם שם לא נתבטל הפלל הנאמר בש"ס דרוב פשרות הן: סימן סד. פבוד הרה"ג וכו' מו"ה משה נ"י הינשפארג מו"ץ בקעשינאו.

ע"ד המקנה שעשה גביר אחד בביתו. ונעשתה ע"ג בור שבאים לשם מי גשמים ע"י המשקה.

ונתלי המקנה נעשו מקאחלעס וטוחות בסיד. והמים מתחפרים בכל יום במקנה באצבע וחצי, ובבור פשני אצבעות.

וכשמביטים על המים אינו ניכר זחילת המים. והאנמנים אומרים שזה בא ע"י שהמים נבלעים בהסיד שסדו בו פותלי המקנה.

ובצד שאין שם סיד נבלעים בסדקים שבין הקאחלעס. ומעכ"ת שפיר קזי מ"ש בענין זה בשו"ת עין יצחק סי' כ"ב ובחיבורי ח"ג סי' ס"ד.

וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה לדעתי אין נכון לעשות מקנה לטבילת נשים עבור יחיד. כי הלא צריך השגחה רבה על הכשר המקנה בדבר מדת ענוה המים.

ובדבר זחילה וחוּפְנֵי ההמשקה אשר אפשר להתהוות במשך העת. וגם באופןי טבילת הנשים שצריך השגחת אשה הבקאה בדינים השייכים לזה.

ובמקנאות של רבים המנהג בכל תפוצות למנות ע"פ ב"ד נשים שישגיחו על הטבילה, וב"ד מלמדים אותן את הדינים השייכים לזה בדיני חציצה וכן בסדר הטבילה וזמן הטבילה וכדומה.

ועל מה צריכה להיות מסתפקת ושואלת לחכם. וע' חיבורי ח"ב סי' נ"ח כמה דברים שצריך להשיג בשעת טבילה.

וגם דהא צריכה לעיין בכל גופה אם נמצא דבר חוצץ. ולא תוכל בעצמה לעיין מאחוריה וכדומה רק ע"י אשה אחרת שתשיג ושתדע מה צריך לעיין.

והוא דין מפונש בטוש"ע סי' קצ"ח ס"מ שצריך שתשיג אשה על הטבילה ואם לא לא עלתה לה טבילה רק כשתכרו שערותיה על ראשה כדי שתוכל לומר ברי שלא יצאו קצת משערה חוץ למים.

אבל צריך לזה אשה בקיאה בדינים הללו. וגם פריכת השערות יש מקום לטעות שתקשור השערות ויהי הקשר חציצה.

וגם כי לא כל הנשים יודעות זאת ובלא"ה ההכרח שתשיג האשה על כל סדר הטבילה כי לאו כ"ע דינא גמירי ובפרט בדבר שבפשה לשאול ולדבר אודות זה. ומכ"ש בבתי העשירים אשר לחרפה יחשב להן בעתים הללו לדבר אודות זה.

וכן על המקנה של רבים יש השגחת ב"ד על הכשר שלה שיהא הפל פראוי ע"פ דין וכן מצינו בפ"ק דשקלים שבכל שנה בט"ו באדר יוצאים שלוחי ב"ד למקן את המקנאות ושאר צרכי רבים [ולפלא שלא הובא דין זה ברמב"ם ואכמ"ל בזה] וכן תנו ריש מ"ק שבחזה"מ מתקנים את המקנאות מפני שהוא צורך רבים וע"ש (דף ה' ע"א).

וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה' יו"ט ה"ה ובטוש"ע סי' תקמ"ד שתיקון המקנאות הוא צורך רבים. וא"ל שהמקנאות היו של יחידים ורק ההשגחה לתקנם מיקרי צורך רבים.

דז"א דממשעות לשון המשנה והש"ס משמע דאיירי במקומות של רבים דומיא דרכים ורחובות ע"ש אלמא שפן היה בימי חז"ל שהמקנאות היו בשביל רבים ומנטל על ב"ד להשגיח על הכשר המקנאות וע' ברמב"ם ורע"ב ריש שקלים וריש מ"ק שצריך לנקות המקנאות מן העפר שנתקבץ שם ונמדוד אם יש בהם השיעור הדרוש.

ודאיתא בקידושין (דס"ו) דמקנה פסולו ביחיד כפר פירש"י שם הפנונה שיחיד נאמן שאין בו שיעור מקנה עכ"פ לדעת חלילה לעשות מקנאות בבית יחיד שתטבול שם אשתו ובני ביתו.

כי מזה יהיו כמה מכשולים אין לפורטם בזה וגם כי אפשר שיחסרו המים. וכמו בנ"ד שכתב מעכ"ת שבמשך חדש יבשה המקנה לגמרי.

והרי אילו נמעטו המים היה אפשר לצאת מכשול מזה. דהא בעינו זרת מעל לטיבורה כדקיי"ל בסי' קצ"ח ור"א וע' חיבורי ח"ב סי' נ"ח בזה.

ואם אין זה כבוד העשירות ללקח במקנה אחת עם העניות ראוי שבעיר כבודה פעירם יעשו שתי מקנאות ויהי אחת מיוחדת לעשירות ולנשים ענוגות ויהי המקנה עשויה שם ביתרון פאר והדר.

ואחת לעניות ויהי בזול. ועכ"פ אם א"א לעשות שתיים יהיו אמבטאות מיוחדות לעשירות.

וגם יתקנו שהעשירות ילכו בזמן מיוחד קודם העניות והינו שיגבילו בזמן הלז תשלום יותר מבזמן שאחר זה. וממילא לא ילכו אז רק העשירות.

ובעתים הללו מוטל על כל רב ומונה להשתדל לעשות המקנאות והאמבטאות על צד היותר טוב ובנקיות יתירה כדי שלא יבטלו ח"ו מצות טבילה והחכם עיניו בראשו והגביר הלז אחרי כי נראה שהוא ירא שמים בלי ספק ישמע לדברינו וכשם שיקבל שכר על עשייתו המקנה לש"ש.

כן יקבל שכר יותר על הפרישה שלא יניח לנשי ביתו לטבול שם. והמקנה שעשה בביתו יוכלו לטבול בה אנשים בערבי שבתות וערבי ימים טובים וכן לטבילת קרי למי שנוהג בה כי בזה אין לדקדק כ"כ בדיני מקנה ונחציצה כמבואר בפוסקים: שוב הגיעני מכתבו השני כי הגביר בנה בית מושב זקנים ת"ח ומפרנסם משלו ועשה מקנה שם עבורם ואגב עשה מקנה בחדר סמוך לשם גם עבור ב"ב ומינה משגיח מיוחד על המקנאות.

וגם מעכ"ת בא לשם לעתים קרובות לפקח על המקנאות. והנה נתקן פרט אחד ממה שהזכרתי אף עדיין יש לחוש לפרט השני שאין שם אשה שתשגיח על החפיפה ועל גוף הטבילה ויהא פדין וכמש"ל.

ואדמה כי הגביר הלז אחרי כי הוא ירא שמים בודאי מינה גם אשה שתשגיח ע"ז פדין. והנה בגוף דין המקנה הזאת מרוב טרדוטי פעת וחלישות פחי אשיב דעתי בקוצר.

כי בדבר חשש זוחלין יש מקום להקל בנ"ד באשר פשטות לשון הרשב"א והרא"ש והטוש"ע סי' ר"א סנ"א משמע שמתמעטים המים בכל יום הרבה ובפרט כי ראיתם

מקא דגודר בכלים מוכיח דכשר פשינפחתו בכל מעל"ע פשתי אצבעות ויותר פי בין הכלים בודאי יצאו יותר מזה בכל מעל"ע.

ובנ"ד יש עוד מקום להקל דהא אפשר שהמים נבלעים בין הרעפים בכל צדדי המקנה ובקרקע המקנה וכפי שאמרו האומנים שהזכיר מעכ"ת. וא"כ אף אם נתפנס שזה נקרא זחילה.

מ"מ כל מקום שביין הרעפים בין אחד לחבירו בודאי בולע רק מעט מאוד ואין זחילתו ניפרת כלל ורק באשר יש שם הרבה הפסקים בין הרעפים לזה בכלם ביחד נבלע בערה שתי אצבעות למעל"ע או יותר קצת.

וא"כ אין לקרוא זה זחילה ניפרת לפמ"ש בחיבורי ח"ג סי' ס"ד דטעם זחילין לפי שלשון מקנה מים משמעותו אשפוןן ולא זחילין. וא"כ פינן שאין הזחילה ניפרת במקום זחילתה.

לא מיקרי זחילים דלא מצינו שיצטרפו לזה מה שיוצאים המים בהרבה מקומות. ואפשר דהיינו טעמא דגודר בכלים לפי שההפסקות שביין הכלים אין מצטרפים.

ולפמ"ש הריב"ש סי' רצ"ב הטעם דזחילין פסולים משום דהוי קטפרס י"ל ג"כ דבנ"ד א"ש דכיון שהזחילה היא ע"י פמה מקומות ובכל מקום ומקום אין הזחילה ניפרת לא מיקרי זה קטפרס. אף זה יש לדחות דאף שזחילין בכמה מקומות מ"מ ביחד מיקרי זחילה וכדמשמע בפוסקים שהוצרכו לבאר דמה שיוצא בין הכלים או שנבלע בפותלים לא מיקרי זחילה.

ותיפוק להו שאין הזחילה במקום אחד. ועכצ"ל נ"מ בזה ואם ניפרת הזחילה פסולה וכ"נ בדברי הרשב"א שהובא בש"ע סר"א סנ"א.

ועוי"ל דהוי ס"ס דשמא אינם זחילין רק מתמעטים מיבונשת האויר והפותלים וכדומה. ואף אם נבלעים בכותלי המקנה ובקרקע אפשר דלא מיקרי זה זחילה ניפרת ובפרט שקצת פוסקים ס"ל דפסול זחילים הוא רק מדרבנן.

ואף דלכתחילה אין לטבול אף בספק דרבנן דהא אף בספק טומאה בר"ה אמרינן הא נהרא קמייכו זילו וטבילו. מ"מ הכא שפכר נעשתה המקנה אם באנו לפסלה הוי הפסד מרובה וגם יוציאו לעז על הטבילות שטבילו בה עד עתה יש לדון דהוי פדיעבד.

ובפרט פי נראה שמעיקר הדין היא פשרה דלא מיקרי זה זחילה ניפרת וכמפורש בנ"ב סי' קל"ז ובח"ס סי' רמ"א דמה שנבלע בפותלים לא מיקרי זחילין. אף ראוי לשים לב פי אולי ביום ראשון נפחת מעט ואח"כ נפחת יותר.

פי כן טבע המים ע"פ רוב. ולזה צריך להשגיח שיהא בעת הטבילה מים הרבה בבור התחתון כדי שלא יהא חשש שיזחלו הרבה.

ובאמת הנה אפשר לברר אם המים נבלעים בפותלים או בקרקע המקנה. פי אם נבלעים בכותלי המקנה אזי כל שינפחתו המים במקנה ינפחת ערה הבליעה בכל יום: ומ"ש מעכ"ת שפכתתי בחיבורי שהמחצלת איירי שנעשתה בדבק.

לא פתבתי כן. רק פתבתי שם שנעשיתה בהידוק.

והבאתי מסופה (דף כ') דאיתא שם שיש מחצלות שנעשים בהידוק שיוכלו להחזיק בהם קמח ע"ש בפירש"י. ומ"ש כת"ר שהמים בכ"ז יפנסו שם הנה איתא בתגובה (דכ"א) דקטרטא במיא אהדוקי מיהדק וכן הטבע שהדבר מתנפח במים.

ומ"ש בחיבורי שם שיתדרו המים. פנונתי שם לפי שהגמי הוא דבר רך וספוגי וכולע מים לזה אפשר שבהמשך זמן פשיטבע לבלוע יפלוט המים לצד השני וגם פי אולי נשאר איזה סדק קטן שבהמשך זמן יתדרו המים דרך שם.

ועכ"פ לענ"ד יש להקל בנ"ד לטבול בו פשיהיו הבור והמקנה מלאים מים. ויראו שתהא ההשקה פראוי.

ושתהי שם אשה קבועה להשגיח על התפיפה והטבילה. שוב הגיעני מכתב מהה"ג הנ"ל שפדקו את המקנה פראוי.

ונמצא שבמקנה לא חסר כלום במשך מעל"ע ובבור נחסר קרוב לאצבע ולא יותר. ומה שהיה חסר מקנדם יותר הוא ע"י שנגבלע בין הרעפים וכמ"ל וב"ה שפנחני בדרך אמת: סימן סה פבוד הרה"ג וכו' מו"ה יצחק מרדכי נ"י מו"ץ בפרישיסקא.

ע"ד שנותנים המזונה בתיק של זכוכית ועושים טס של אבר ומתחת יש כעין טבעת עם בית קיבול שתוחבים שם קצה התחתון של התיק. ולמעלה יש כעין טבעת מפורש שתוחבים שם קצה העליון של התיק הנ"ל.

ובטס יש נקבים לתברה למזוזת הבית במסמרים. וחשש מעכ"ת שאין יוצאים בה משום דהוי פתולה מזוזתו.

והארץ בדברי חכמה וחסד לדעת דעתי בזה. ומחלישות פחי פעת ל"ע אשיב בקוצר: הנה בזה יש שתי חששות.

אחת משום דהוי פתולה מזוזתו שפסולה כדקיי"ל במנחות (דף ל"ב ע"ב) דבנ"ד המזונה אינה קבועה פי הלא אפשר ליטלה בנקל בכל עת מתוך הטבעת ושנית דהוי הזכוכית חציצה בין המזונה להמשקוף דנהי דהברזל לא הוי חציצה מפני שע"י שקבעוהו במסמרים בטל להבית.

אבל הזכוכית לא בטלה פי הלא אינה מחוברת ויכולים ליטלה בכל עת. וכעין מ"ש האחרונים בשם הגר"א שלא לכוון המזונה בקלף דהוי חציצה.

והנה מצד חציצה י"ל דזה הוילנאותו וקיי"ל בסופה (דל"ז) דכל לנאותו אינו חוצץ וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מה' לולב ובמק"א הארכתי בס"ד בענין זה וכתבתי שיש לדון בסברא זו. וגם פתבתי ש"ל דזה נאמר רק בד' מינים שנאמר בהם הדר.

וגילה הפתוב שמצונה להדרם בכל האפשר ובש"ע סי' תרנ"א לא הזכיר סברא דלנאותו. מ"מ למעשה אין להחמיר בזה.

וכל הרוצה להחמיר יחמיר על עצמו: ויש עוד לדון בזה דכיון דכתיב על מזוזות א"ב ממנחות (דף ס"ב וצ"ח) דעל הוי אף בסמוך. א"כ סגי שיהא סמוך למזוזות הבית וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מהל' תו"מ דעל הוא בסמוך.

ומשמע בש"ס ורמב"ם שא"צ שישגועו הבזיכים בלה"פ רק שעומדים בין שתי המערכות וגם דהא הלבונה נתון בבזיכים. ומבואר שאף שנתון בכלי מ"מ לא מיקרי חציצה.

וכ"מ בסוטה (דף ל"ה) לדעת ר"ש שכתבו על הסיד אף שכתוב בתורה על האבנים ע"ש וכ"נ שם (דף ל"ז) דלמ"ד על בסמוך אין קפיצה בחציצה. דשם משמע שקל ישראל עמדו מסביב והלויים עמדו באמצע ופנו להר גריזים לברך ע"ש.

וא"ל דהוי מב"מ. דכיון שהקפיצה הוי על הלויים הוי ישראל ולויים מבשא"מ.

ולפמ"ש להלן י"ל דבעי ממין ההר ולא ממין האדם וכ"נ בפסחים (דף ס"ג ע"ב) דמ"ד על בסמוך מצריף שיהא באותו חדר אבל על חציצה אין קפיצה. וכהא דחמץ ולחמי תודה התם דמצריף ר"ל שיהא עמו בעזרה.

אבל אינו מקפיד שלא יהא בכלי או שלא יהא מכורה באיזה דבר: ולכאורה קשה מזבחים (דף י"ט) דיליף שם שחציצה פוסלת בבגדי כהונה מדכתיב ילבש על בשרו. הרי משמע דהיכא דכתיב על פוסל חציצה.

ומשמע שם דזה הוי לכ"ע. נראה דשם יליף מדכתיב על בשרו דהוי סגי לכתוב ילבש.

ואי משום תור בגדים. זה לא נלמד מעל בשרו דהא אסור ללבוש בגד אף על אצבעו בשמאל שאין שם חציצה וכדאיתא בזבחים שם: ועפ"ז נראה לבאר מ"ש הריב"ש סי' קל"ז שחולה בראשו יכול ללבוש תפילין ש"ר על פובע דק.

אבל של יד אסור אם יש לו מכה בידו כדאיתא במגילה (דכ"ד) שאסור להניח תפשי"י על אונקלי שלו ופירש"י משום דכתיב והזה לה לאות ולא לאחרים לאות. ונתקשו האחרונים בזה דתפוק ליה שאסור משום חציצה כדאיתא בזבחים שם.

והמג"א בסק"ח כתב שמוטר להניח ש"י על סמרטוטין שעל ידו ויכסה התפילין בבגדו וקשה דהא קיי"ל שלא יהא דבר חוצץ. אבל לפמ"ש א"ש דבש"י דכתיב על ידו פסקו שחציצה פוסל.

אבל בש"ר דכתיב בין עיניו לא מימעט מזה חציצה. ורק רש"י וש"פ כתבו הטעם משום לה לאות.

והיינו משום דס"ל דאף היכא דכתיב על לא פסיל חציצה. וממילא בשל יד לא פסיל חציצה.

לכן הוצרכו לפרש משום לה לאות וכו'. ועפ"ז י"ל דבמזוזות דכתיב על מזוזות ביתו.

ג"כ אין פוסל חציצה. ובפרט למאי דקיי"ל דעל הוא בסמוך.

ואף שכתבו התו"ם בסוטה (דף ל"ז) דרק היכא שיש סברא מוכתב אמרינו על בסמוך. מ"מ י"ל דהכא ג"כ כיון שאין הפוננה שכתבו ממש על מזוזות הבית.

וגם אין קובעין גוף המזונה היינו שיקבעו מסמרים בהמזונה עצמה. רק משימים אותה בשפופרת פדאיתא ר"ס רפ"ט וכדאיתא בב"מ (דף ק"ב) בגנבתא דמניא.

א"כ מוכח שאין פירוש הכתוב בפשוטו שיקתבו על מזונות הבית וכדדרשינן במנחות (דף ל"ד ע"א) מקראי. לזה י"ל דעל היינו בסמוך.

ואף אם נימא על ממש אין לחוש לחציצה וכמש"ל לדעת הפוסקים דבתפילין אין חציצה פוסלת אף בשל יד דכתיב על. ובפרט דבנ"ד הוי לנאותו דלא הוי חציצה כמש"ל.

ומינשב פקפוק הגר"א על מה שפורכים מזונה בקלף. וכ"כ הדעת קדושים סי' רפ"ט ס"ק ט"ז בפשיטות שפורכים בנייר ולא הזכיר חשש דחציצה אף י"ל דבמזונה בעי על ממש מדכתיב תרי זמני על מזונות וכעין מ"ש הגבעת פנחס סי' נ"ו דהיא דשנה הכתוב בעינו על ממש.

וכן י"ל בתפילין. והנה יש לדחות זה.

אף אקצר באשר כי בנ"ד בלא"ה לא הוי חציצה משום דהוי לנאותו כמש"ל: וע"ד החשש שאין המזונה קבועה דהא אפשר להוציאה. הנה בדע"ק בסי' רפ"ט סקט"ז מחמיר בזה דהו כחלאה רק כתב שם שאם הידק המזונה למזונות הבית ע"י מסמרים שקבע בנייר שנתן על המזונה וכדומה הוי קבועות וכשרה ע"ש.

ולזה גם בנ"ד נראה שאם תיק הזכוכות קבועה בתוף הטבעת בהידוק פגון שיכרוף הטבעת העליונה באיזה דבר כדי שלא יוכל להוציא את התיק בינו רק פשיסור מקודם הדבר שנתן על הטבעת נלע"ד להתיר.

ובדע"ק שם צידד להקל עוד יותר. אבל דבריו שם צריכים בירור ואין העת מספקת להאריה.

עכ"פ בנ"ד יש לנהוג ששימו מקודם התיק עם המזונה בתוף הטבעת באופן שיהי מהנדק בתוף טבעת העליונה ולא יוכלו להוציא את התיק בינו בנקל ואח"כ ידביק את הטס במסמרים למזונות הבית.

דהא צריף לקבוע המזונה למזונות הבית במסמרים פדאיתא בירושלמי שלהי מגילה וברמב"ם וטוש"ע סי' רפ"ט ס"ד. כי אם יקבע מקודם את הטס במסמרים.

ואח"כ יתן את המזונה יש לחוש דזה לא מיקרי קובע מזונה. דהא הטס כבר בטל לגבי הבית והמזונה הוא תוחב ולא קובע.

ואף שכתב הדע"ק שם שי"ל שמסמרים אינם מעכבים וסגי בחיבור והידוק איזה שיהיה. וכ"כ הב"ח למיזק מהירושלמי ואכמ"ל בזה.

מ"מ לכתחילה צריף לעשות כמש"ל. כן נלע"ד ללמד זכות על הנוהגים לקבוע מזונות באופן שהציע מעכ"ת.

ואצלינו לא ראיתי נוהגין כן. ובדע"ק שם הביא ג"כ שנותנים בתיק זכוכית ונותנים מלמעלה דבק ע"ש ונראה בזה באופן אחר מכפי שכתב כת"ר.

ובגוף דין מזוזה שאינה קבועה כבר הביא בדע"ק שם ועוד אחרונים דברי הדרכי נועם סי' ט"ז שמצדד להקל. ובגידולי הקדוש שם מחזיק דבריו.

ובאשר אין עתותי עמדי אקצר. וגם פי חלילה להקל בתליית מזוזה: והנה פתבתי רק ללמד זכות על המקילים.

אבל כל שומר נפשו ירחק מלצאת י"ח במזוזות שהם בתיק זכויות ומכניסים אותם בטבעות קבועים בטס. כי קרוב לומר דהוי כתולה מזוזתו.

וגם דהא אם לא יהדקו פראוי את התיק בתוף הטבעות ודאי יש לפסול וכמש"ל. וקשה למסור זה בידי הקמון שלא ידעו להזהר בזה.

ובפרט לפמ"ש כת"ר שהתיק מתנועע בתוף הטבעות. ותיק על עגול של זכויות קשה להדק פראוי מפני שהוא עגול וגם שחושש שלא ישבר.

לזה ראוי למנוע מלקחת מזוזות הללו: אכן יש לדון בנ"ד עוד כי נראה שהתיק של זכויות אינה נוגעת בהברזל הדבוק במזוזות הבית כי בנדאי לא נעשו הטבעות בצמצום באופן שהתיק יעמוד ממש אצל הברזל הלז וא"כ הרי אין המזוזה על מזוזות הפתח כי האויר מפסיק ואף לפמ"ש האחרונים לענין צוה"פ בשבת שאם נתנו החוט על הגביע היצא מעמודי הט"ג הוי שפיר צוה"פ כי אנו דנין שהגביע הוא מגוף העמוד.

כ"כ קצת אחרונים בטעם הדין. מ"מ בנ"ד אין שייך לומר אשר מה שנוגע תיק הזכויות להטבעות היוצאות מהברזל הדבוק? הא פאלו נוגע בגוף הברזל דהא מ"מ אינו נוגע על פני כל אנרף התיק והמזוזה שבתוף התיק ובפרט שרוב האחרונים פתבו הטעם בפשיטות דכינן שהגביע קבוע תוף העמוד הו"ל פאלו פאן מתחיל החוט.

ואם הגביע הוא מן הצד הוא פסול וע' חיבורי ח"ג סי' ט"ז י"ז בזה ואם יש לדמות דיני צוה"פ לדיני מזוזה. ואף דמצינו במנחות (דף צ"ו) שהיה קצת ריווח בלה"פ בין לחם לחם ורק קצות הלחם היה מונח על הקנים ע"ש.

ומוכח דמיקרי זה על השלחן אף שיש אויר ריווח דהא איתא שם שהשלחן מקדוש כל הלחם ע"ש. נראה דהתם שאני כי הקנים שמניחים הוא מה"ת דכתיב מנקיותו דהיינו הקנים כדאיתא בפסוגיא שם ופירש"י שהם מנקים הלחם מלהתעפש.

וא"כ מוכח דמדאורייתא בעינן שיהא אויר ריווח בינתים. וכדאיתא בש"ס שם דבלא"ה יתעפש הלחם אף שיש קנים ע"ש.

ואפשר לומר דכמו דקיי"ל דכל לנאותו אינו חוצץ. פן התם שצריך הקנים והאויר כדי שלא יתעפש הלחם לזה אינו חוצץ.

אבל בעלמא ודאי שאויר חוצץ ועכ"פ לא מיקרי על מזוזות. ולבוד אין שייך בזה.

דא"כ נימא שאם המזוזה רחוקה ממזוזות הבית ג"ט פחות משהו יהא פשר דנימא לבוד. ואף אי נימא דעל הוי בסמוד.

מ"מ בעינן שיהא סמוד ממש. ואף דעליו מטה מנשה אינו סמוד ממש וכן קרא דוסכות את הפרוכת וגו' דמייתי הש"ס ראיה מזה מ"מ הכל לפי הענין וכמש"ל ובפרט כי נראה

דְּבַעֲנוּ עַל מַמְשׁ מִדְּשָׁנָה הַכְּתוּב וּכְמַשׁ לְבָשֶׁם הַג"פ, וְלִזְאוֹת נָהִי דְמַעֲיָקָר הַדִּין אֵין לְפִסְלוֹ
הַמְזוּזוֹת וְשִׁבְתֵיכִי זְכוּכִית הַנָּ"ל מ"מ בֵּינוֹן שְׁרַחֲוֹק וְשִׁזְזָהֲרוּ שְׁהַתִּיק יִהְיֶה קְבוּעַ בְּהִידוּק תוֹךְ
הַטְּבָעוֹת.

וּא"כ אֵין זֶה קְבִיעוֹת וְגַם כִּי לֹא יִדְעוּ לְהַזְהֵר שְׁהַתִּיק יִהְיֶה נוֹגַע בְּלוֹלֵה לְהַפְרִיז לְהַדְבִּיק
לְפִתְלֵה. וְזֶה פְּסוּל גְּמוּר כְּנ"ל.

לִזְאוֹת אֲנִי מְסַכֵּים עִם כַּת"ר שְׁרָאוּי לְאַסּוֹר לְגַמְרֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִזְוִזוֹת הַלָּלוּ: וְהִנֵּה כַּת"ר
הַבִּיא דְבָרֵי שׁו"ת גְּבַעַת פְּנִחָס ס'י נ"ו שְׁהַקְשָׁה לְמָה טְבָעוֹת וְנִזְמִים חוֹצְצִים בְּאִשָּׁה הָא
כָּל לְנִאוֹתוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

וְהוּא תַּמּוּה דְהָא כְּתִיב וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם. הֲרֵי מְפֹרֵשׁ דְּאָף בְּגָדֵי הָאָדָם שְׁלוֹבְשָׁם
לְהַתְנַאוֹת בָּהֶם בְּכ"ז הַקְפִּידָה תוֹרָה שְׁלֹא יִלְבָּשָׁם.

וְגַם כִּי כְּשֶׁהוּא עָרוּם אֵין זֶה לְהַתְנַאוֹת וְכַדְאִיתָא בְּסוּטָה (דָּף ח' ע"ב) שְׁלִיחַ עַרְטְלָאי וְרַמִּי
מְסַאֲנִי. וְאָף דְּאִיתָא שְׁיִסִּירוּ מִמֶּנָּה תְּכַשִּׁיטָהּ.

הֵינְנוּ רַק כְּדֵי לְהוֹסִיף לָהּ בְּזִיוֹן בְּפוֹעֵל. וְעוֹד דְּהִתָּם אֵינָה עָרוּמָה לְגַמְרֵי.

וְגַם דְּהָא חֲצִיצִין הֵם הַל"מ. וְיִמָּה שְׁהַקְשָׁה כַּת"ר עַל הַגְּבָר"א שְׁכַתְב דְּקִלְף הָוִי חֲצִיצָהּ.

דְּהָא הָוִי מִיֵּן בְּמִינוֹ וְאֵינוֹ חוֹצֵץ. נִרְאֶה לְזִמְר דְּלַעֲנָן מִב"מ אֲזַלִּינוּ בְּתַר שְׁמָא.

וְהָא הַמְזוּזָה שְׁמָה הִיא כְּפֹךְ בְּשִׁבְלֵי הַפְּרָשִׁיּוֹת הַכְּתוּבוֹת בָּהּ וְהַקְלָף הוּא נִקְרָא קְלָף
בְּעֵלְמָא. וְע' יו"ד ס'י צ"ח ס"ב וְאַחֲרוֹנִים שָׁם דְּרַק בְּדָבָר דְּתַלּוּי בְּטַעַם אֲזַלִּינוּ בְּתַר טַעֲמָא.

וּבְזָה יֵשׁ לְיִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹ בְּסוּפָה (דָּף ל"ז ע"א) ד"ה כִּי הֵיכִי מְחַוְּלִין (דָּף ע') מָהָא
דְּכָרְכְתוּ אַחוֹתוֹ. וְע' תוֹ בְּכוֹרוֹת (דָּף י"ז ע"ב) ד"ה זָכָר.

דְּלַפְמַשׁ ל' י"ל דְּנִקְיָה עִם זָכָר הָוִי מִבְּשֵׁא"מ. וְלַפְמ"ש הַתּוֹ בְּסוּפָה שָׁם שְׁאֵין לְדַמּוֹת
דִּינִים אֱלוֹ זל"ז.

לְק"מ עַל הַגְּבָר"א בְּלֹא"ה דְּמְסַבְרָא אֵין לְנוּ לְזִמְר דְּמִב"מ אֵין חוֹצֵץ בְּזָה וְהַהֲכַרְח לְקַצֵּר.
וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מְסוּפָה (דָּף ל"ז ע"ב) דְּאִיתָא שָׁם שְׁעֵלִים מִהַלּוּלָב אֵין חוֹצְצִים
דְּהוּי מִב"מ וְהֲרֵי הַלּוּלָב צָרִיף שְׁיָהָא עִם שְׁדָרָה דְּרָף גְּדִילְתוֹ וְשָׁמוּ הוֹשַׁעְנָא כְּדִאִיתָא
בְּסוּפָה (דָּף ל"א) וְלֹא דְמִי לְהַעֲלִין שְׁנַפְרָדוּ מִמֶּנּוּ.

וְע' ב"ק (דָּף צ"ו ע"א) דְּהוּי שְׁיָנוּי וְצ"ל דְּמ"מ כָּל זְמַן שְׁלֹא הוֹצִיא הָעֵלִים מִן הָאֲגוּנָה
עֲדִינָן שָׁם לְוֹלָב עַל כְּוֹלָם וְלֹא חָל עֲדִינָן עֲלֵיהֶם שָׁם הוֹצִיא. וּבְב"ק שָׁם אֵינְרִי שְׁנַתְקוּ הָעֵלִים
לְגַמְרֵי ע"ש וּבְפִירֵש"י שָׁם.

וּבְזָבְחִים (דָּף ק"י) קָרִי בְּשָׂר וְאֵימּוּרִים מִב"מ. וְע' טוּיו"ד ס'י צ"ח וּבְשָׂ"ף שָׁם סְק"א
דְּכָשָׂר וְחָלָב הָוִי מִבְּשֵׁא"מ וְע' שׁו"ת צ"צ ס'י מ"ג.

וּבְאֵימּוּרִים הָוִי חָלָב וְע' מְנַחוֹת (דָּף ס"ב ע"א). וְע"ש בְּפִר"ח וּבְב"י דְּכָבֵד וּבְשָׂר הָוִי
מִבְּשֵׁא"מ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינוֹ זֶה לְהָא דְּזָבְחִים וְהַהֲכַרְח לְקַצֵּר.

ומה ש'הקשה הג"פ שם מהא דקפצה שפתותיה ואינה דהא הוי מב"מ ואינו חוצץ י"ל דכיון דכתיב פל בפשו וילפינו מזה לרבות בית הסתרים שטעון טבילה כמ"ש התו' בקידושין (דף כ"ה) ד"ה פל.

וביה"ס הוא מה שנוגע בפשו בפשו. הרי מוכח שבזה הוי חציצה וע' חיבורי, ח"ב סי' מ"א ולא אצריה בזה באשר פי נכון כמ"ש הג"פ ששניהם צריכים טבילה.

ויש לדון גבי טבילה וגבי בגדי פהונה אי מיקרי מב"מ מה שהוא מין פשו האדם. או מה שהוא ממין המים או הבגד ומסתבר דבעינו שיהא מאותו המין של המצנה וכמו בלולב דאמרינו דהוי מב"מ ממין הלולב.

אבל פשתחב איש אצבעו בין יד נוטל הלולב לבין הלולב נדאי הוי חציצה. אכן לפי מה דאיתא ביומא (דף נ"ח) דרגל חבירו דלא מבטל לה חוצץ אף דו מב"מ.

י"ל דגם הקא אינו מבטל אצבעו ומינשב בזה הא דבעי בזבחים (דף י"ט) בנותן ידו בחיקו אי הוי חציצה גבי בגדי פהונה. וכן בטבילה המצנה היא שגיעו המים על פשו ובעינו שיהא ממין המים.

ויש לישב בזה הרבה קו' ומטרדוטי ההכרח לקצר. ולכאורה יש לדחות זה מהא דמוכח ביומא (דף נ"ח) דמב"מ חוצץ מהא דרפ"ב דזבחים דרגל חוצצת בעמידתו על רצפת העזרה.

הרי דמיקרי מב"מ מה שהוא ממין גוף האדם ולא ממין הרצפה. אף י"ל דהתם פתיב לעמוד לשרת וא"כ המצנה על האדם לעמוד ורק דרשינו בזבחים (דף כ"ד) מהיקוש לכלי שרת שלא? הא חציצה.

ולזה בעי ממין האדם לפי שהרצפה לא נזכרה בכתוב. אבל בבגדי פהונה וכלי שרת שהוזכרו בכתוב מוכח שהפנונה שעיקר החציצה היא מצד הפלי והבגד.

ואף דילפי מהדדי ע"ש ברש"י ותו'. מ"מ לענין טעם החציצה אוקי באתרה.

לפי משמעות הכתוב דכתיב לעמוד לשרת פנ"ל, ויש עוד להעיר בזה מהא דזבחים (דף ק"ח ע"א) ובכורות (דף ט') ומנחות (דף ס"א ע"ב) ד"ה פהו וצ"ד ע"א בפסוגיא: סימן סו וע"ד שהעיר בשם ספר חיבור לטהרה על המקונאות שהמים יורדים לתוכן מהסילונות שעל הבתים דהא בתלוש ולבסוף חיברו לא הוי פמחופר לענין זה וכמ"ש התשב"ץ ח"ב סי' נ"ו.

ע' חיבורי ח"ב סי' ס"ד ס"ה וס"ז ובח"ג סי' ס"ס שהעיקר תלוי אם נעשה מתחילה לשם זה לשמש את הקרקע או שנמלכו אחר עשייתו והסילונות ההם נעשו מתחילה לכך ובגוף דברי התשב"ץ יש לדון הרבה באקצור באשר אין ספר חיל"ט הנ"ל ת"י.

ובזה מינשב ג"כ מה שיש להקשות על מה שמשמים המזוזות בתוף תיק ומדביקים במזוזות הבית במסמרות וכמפורש בפוסקים. וקשה דהא אין התיק בטל להבית והוי חציצה בין המזוזות להבית.

אָבֵל לַפֶּמֶשׁ"ל א"ש כִּי הִתִּיק נַעֲשֶׂה מִתְחִילָה לְכַף לְחַבְרוֹ לְבֵית וְשִׁפִּיר בְּטֵל וְלֹא הָיוּ
חֲצִיצָה. וּלפ"ז צ"ל שְׂצַד הַעֲלִיּוֹן מִן הִתִּיק אֵינוֹ בְּטֵל.

דאלת"ה הָיוּ פְּחוּקִים בְּתוֹךְ מְזוּזוֹת הַבַּיִת וְנוֹתֵן שֵׁם מְזוּזָה שְׁפָסוּל מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ עַל כַּמְפוֹרָשׁ
בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְאֶפְשָׁר שְׁלֹזָה עוֹשִׂים הִתִּיק שְׁהַבְרִזָּל שְׁמִלְמַעְלָה אֵינוֹ מְחוֹנֵף בְּחִיבוֹר
גְּמוּר עִם הַבְּרִזָּל שְׁלִמְטָה הַמְחוֹנֵף לְכַוֵּן לַיָּשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזָה.

וְגַם דְּבִלֵּא"ה י"ל דְּלֹא דְמִי מְזוּזָה לְשַׁאֵר דִּינִים. וְאִם הִתִּיק נַעֲשֶׂה לְנֹאוֹתוֹ כְּכָר בְּאַרְנוֹ
דְּבִלֵּא"ה לֹא הָיוּ חֲצִיצָה: סִימָן סז.

וע"ד שֶׁתְּחַבּוּ כֹּף שֶׁל בְּשָׂר ב"י לְקַדְיָרָה שֶׁל חֶלֶב שְׂאִין בָּהּ ס' נֶגֶד הַכֹּף וְאֵח"כ תְּחַבּוּ כֹּף
שֶׁל בְּשָׂר ב"י לְקַדְיָרָה שֶׁל בְּשָׂר וְלְקַדְיָרָה שֶׁל חֶלֶב הַנָּ"ל וְאֵין יָדוּעַ לְאִיזוֹ תְּחַבּ מִקְּוֹדֵם
וְגַם נֶגֶד כֹּף זֶה אֵין ס' בְּשָׁל חֶלֶב.

וְדָן רַב אֶחָד לְהַכְשִׁיר עַפְמ"ש הַחוּ"ד ס' צ"ב סְכָכ"ה דְּאֵף שְׂאִין ס' נֶגֶד הַכֹּף מ"מ הֲלֹא
טַעַם הַבְּשָׂר שְׁבַכְּפָה הָיוּ מְב"מ עִם הַבְּשָׂר שְׁבַכְּדִירָה וּבְטֵל מֵה"ת בְּרוּב. וְנֶגֶד טַעַם הַחֶלֶב
שְׁבַכְּפָה יֵשׁ ס' בְּקַדְיָרָה וְא"כ הָיוּ רַק סְפָק דְּרַבָּנָן.

וְכַת"ר דְּעַתּוֹ לְהַחְמִיר בָּזָה: הִנֵּה יָפָה הַעִיר כַּת"ר מְמ"ש הַפּמ"ג ס' צ"ד בַּמ"ז סְכ"ג דְּבַכְּפָה
מְעִיקָר הַדִּין י"ל שֶׁפֶלֶט טַעַם הַבְּשָׂר כִּי הַגֹּעֵל בְּקַדְיָרָה שֶׁל חֶלֶב וּבִלְע רַק חֶלֶב. וְרַק
הַחְמִירוֹ לְאַסּוֹר הַכֹּף מְשׁוּם שְׂמָא לֹא עָלוּ הֶרְתִּיחוֹת כְּדִין הַגֹּעֵלָה.

וְא"כ הֵכָא בְּעֵינָן ס' כְּנֶגֶד כֹּף הַכֹּף כִּינּוֹן שִׁי"ל שְׂאִין בּוֹ טַעַם בְּשָׂר כֹּלָל וְהָיוּ סְפָק דְּאוֹרֵייתָא.
וְכַכֵּר כְּתִב בַּפּמ"ג שֵׁם שְׂאִין מְצַרְפִּים אֵף לִס"ס אֵת הַסְּפָק שְׂמָא לֹא הַגֹּעֵל הַכֹּף ע"ש,
וְגַם י"ל שֶׁחֲזַקַת הַכֹּף מְסִייעַ לָזָה דְּהֵא הַחֲזַקָה שֶׁל בְּשָׂר.

וְאֵי גִימָא שֶׁתְּחַבּוּ מִקְּוֹדֵם לְחֶלֶב וְאֵח"כ לְבְּשָׂר. א"כ הַגֹּעֵלָה אֵח"כ בְּשָׁל בְּשָׂר וּבִלְעָה מִן
הַבְּשָׂר וְהָרִי הִיא שֶׁל בְּשָׂר כְּבַתְחִילָה.

וְאֵף שְׂאֵנוּ מְחַמְרִים שְׂלֵא לְדוּנָה כְּהַגֵּעְלָה גְּמוּרָה. אָבֵל עַכ"פ מְעִיקָר הַדִּין יֵשׁ לָהּ חֲזַקָה
זוֹ.

וְאֵף הָרִי שְׁבַלְעָה גַם מִהַחֶלֶב שְׁפִלְטָה לְהַקְדִּירָה דְּהֵא אֵין ס' בְּקַדְיָרָה כְּנֶגֶדָה. מְכַל מְקוֹם
י"ל דְּהָיוּ ס"ס דְּהֵא דְּבַעֲיָנוּ ס' נֶגֶד כֹּף הַכֹּף הוּא מְצַד דְּלֹא יִדְעִינוּ כְּמָה בְּלַעָה.

וְאֵף שְׁהַפְרִי מְגֵדִים כְּתִב בַּמ"ז ר"ס צ"ד שְׂאִין מְצַרְפִּין אֵת זֶה לְסְפָק מ"מ נִרְאָה דְּהָיוּ רַק
מְדַרְבָּנָן לְהַחְמִיר לְשַׁעַר נֶגֶד כֹּף הַכֹּלִי וְהָיוּ עַכ"פ סְפָק דְּרַבָּנָן וְע' בְּאַחֲרוּנִים שֶׁתְּחַבּוּ
שְׁבַהפ"מ יֵשׁ לְצַרְפוֹ לִס"ס וְהִינּוּ אִם לְפִי אֲנֻמָּד הַדְּעַת יֵשׁ ס' נֶגֶד מֵה שְׁבַלְע הַכֹּף וְכַדְאִיתָא
הֵתֵם וְגַם דְּהֵא דְּעַת הַרְאָב"ד הוּבָא בְּש"ף ס' צ"ח סְקִי"ב דְּבַכְּלִי עַץ אוֹ מִתְּכַת מְשַׁעְרִין
רַק בְּאֲנֻמָּד כְּפִי שְׁבַלְע אֵף כִּי יֵשׁ כְּמָה סְפִיקוֹת בָּזָה כְּמוּבָן.

וְגַם דְּהֵא יֵשׁ פּוֹסְקִים דְּטַכ"ע דְּרַבָּנָן וּבְטַעַם שְׁבַלְע בְּכִלִּי ס"ל לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּהָיוּ דְּרַבָּנָן
ע' פ"ת ס' צ"ח וְכֵן אִם יֵשׁ מִיָּם בְּקַדְיָרָה יֵשׁ לְשַׁעַר גַּם נֶגֶד הַמִּיָּם דְּהֵא הַכֹּף בְּלַע גַּם מִן
הַמִּיָּם וְכֵן אִם הִיָּה מִיָּם בְּקַדְיָרָה שְׁנִשְׁתַּמְשׁוּ בַּכֹּף זֶה מִקְּוֹדֵם.

ועוד יש לדון בנ"ד שאם הקדירה של בשר עומדת יותר קרוב אל האיש הפא לנער הקדירות יש לנו לתפוס שניצרה בראשונה דהא קרוב הוי מדאורייתא פדאימא בב"ב (דף כ"ג) וגם י"ל דהוי קירבא דמוכח דכיון ששכח ורצה לנער שתי הקדירות בנדאי לא ינער מקודם את הקדירה הרחוקה ואף שי"ל שטענה וקשב שהרחוקה היא של בשר וניצרה תחילה ואח"כ שכח שהפך של בשר וניער גם את זו מ"מ רחוק לומר פן וגם דהא האיש שניער בנדאי אומר איה הנה מעשה איה י"ל דלא אזלינן בטר קרוב רק כשספק באיזה מקום נעשה.

אבל כשנעשה בשני המקומות והספק הוא באיזה קדם ל"א בטר קרוב. ואקצר בזה אחר שלא פא מנה בשאלה: ובגוף דין זה יש לדון דהא כל כלי ישנה בלועה מכבר מדברים שונים ורק אחר מעל"ע נפגם הטעם בבליעות הקודמים אבל הטעמים הקודמים לא יצאו לגמרי רק שנקבמי א"כ כל זמן שלא הגעילו את הכלי יש בכלי טעמים פגומים מכבר ולא נבלע בפך מהתבשיל שתקבו בו ביום זה רק מעט ובנדאי יש בקדירה השנית ס' נגד מה שבלע הפך מהתבשיל שנתחב בו ביום זה וא"ל שלאחר מעל"ע מתמעט הטעם שבתוך הכלי דפשוטות לשונות הש"ס ופוסקים משמע שהטעם נשאר בכלי רק שנקבם ובע"ז (דע"ו) איתא דקדירה ב"י ג"כ פגמה פורתא הרי שאף שבאותו יום ישנו הטעם בכלי בכ"ז נפגם מעט טעמו וכן דעת הרבה פוסקים דבפסח נטל"פ אסור אף בכלים ע' ס' תמ"ז ס"י והיינו משום שעדיין יש טעם החמץ בהכלי רק שהוא טעם פגום ועכ"ל שאנו אומרים שהטעם הפגום שהיה בכף מכבר נפלט לתוך התבשיל שנתחבה בו היום ובלע במקומו מהתבשיל הזה וא"כ יש פאן ס"ס שפא נבלע פעת רק מעט ואף אם נבלע הרבה שפא פלט פעת רק מעט.

ועוד יש בנ"ד ספק דהא הפך הראשון והשני פלטו לתוך החלב טעם הבשר הבלוע בהם וכשחזור החלב ונבלע בהפך השני נבלע בו חלק מטעם הבשר שנבלע בהחלב וגם דהא אף אי נימא שהפך הוגעל בהחלב מ"מ ע"כ נשאר בו מעט מטעם הבשר וכמבואר בפוסקים דרק ע"י ליבון פלה כל הבלוע אבל בהגעלה נשאר קצת בכלי רק דהוי כמשהו ואין לחוש שלא יהא בו ס' וא"כ י"ל דכיון דכל הני הוי מב"מ בבשר שפקדירה ונגד טעם החלב אפשר שיש ששים בתוך הקדירה ונהיה רק ספק בדרכו.

ועכ"פ בצירוף כל הני ספיקות יש מקום להקל בנ"ד ואקצר: סימן סח. וע"ד שו"ב שחתמו על פתב שמקבלים עליהם בחיוב גמור לתת לפלוני סף קצוב בכל שבוע ועברו ע"ז ולא נתנו אם יש לאסור שחיתתם בשביל זה וכעין מ"ש הח"ס ס' קע"ו בשו"ב שאינה את חבירו.

לדעתי אין להעבירו רק כשידונו עמו בד"ת ולא יקיים כפי הד"ת כי אז צריף להעבירו עד שיקיים כפי הדין וכמו שפופין את כל אדם לקיים דין תורה ונהרי מעיקר הדין מנדין את מי שאינו שומע לב"ד ומכ"ש שלא יהא שו"ב לרבים וגם דכיון שחשוד על ממון ממילא יש לחוש שיקל באיסורים אף שכתב הוכיחו הפוסקים שחשוד על הגניבה אינו חשוד על שחיתתה אבל מ"מ ראוי לפרוש משחיתתו וכבר נהגו ישראל למנות שו"ב יראי ד' אבל קודם שיזכו מהם ע"פ ד"ת אין להעבירם כי אולי יש להם איזה טענה והוראת היתר והח"ס פתב שם באופן שהיה דבר פשוט שאינה אותו באופן מגונה יעו"ש.

וּלְזֶה בִּנְיָד צְרִיף לְהַתְרוֹת בְּהֶם שְׁיִלְכוּ לַד"ת לִפְנֵי הָרַב אוֹ לִפְנֵי רַב בְּעִיר סְמוּכָה וְאִם יִסְרְבוּ מְלָדוֹן אֲזַי יוּכְלוּ לְכוֹפֶם ע"י הַעֲבָרָה וְכַדוּמָה: סִימָן סט. ע"ד שְׁפַתְבְּתִי בַח"ד ס"י ל"ח דַּמ"ד דְּמַרְאָה גְּעָהֶל בְּכוּלְיָא טְרִיפָה ס"ל גַּם בְּמִים שְׁבִכּוּלְיָא דְטְרִיפָה.

וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּהָא הַב"י ס"ל בְּמִים בְּכוּלְיָא שְׁפִשְׁרִים בְּמַרְאָה פְּרַפְנָמִי וְכַדְמִשְׁמַע בַּב"י וּבַש"ע סַמ"ד ס"ב וּבְכוּלְיָא פֶּסֶק דְטְרִיפָה כָּל שְׁיֻנוֹי מַרְאָה. הִנֵּה יֵשׁ מְקוֹם לִיִּשְׁב זֶה אִף הַאֲמַת שְׁסַמְכְתִי בְּזֶה עַל מ"ש אַח"כ לְחַלֵּק בֵּין מִים לְבִשָׁר הַפּוּלְיָא וְלִכּוֹן קַצְרְתִי בְּזֶה.

וּמַש"ש בְּחִיבּוּרֵי לְהַעִיר ע"ד רִיָּאָה שְׁנִשְׁפָּכָה פְּקוּתִין. וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּוֹדַי אִם נֶאֱבָדָה קוֹנָם בְּדִיקָה אֲסוּרָה פִּינּוֹן דְּאִיכָּא רִיעוּתָא מַחֲיִים.

הִנֵּה דִין זֶה מְפוֹרָשׁ בַּתב"ש ס"י ל"ו וְשָׂאָר אַחֲרוּנִים דְּנֶאֱבָדָה בַּכַּה"ג טְרִיפָה וְדַקְדְּקוּ זֶה מְלִשׁוֹן הַש"ס ע"ש. אַכּוֹן בְּדִין רִיעוּתָא מַחֲיִים כְּבָר הָאָרִיכוּ הַפּוּסְקִים בְּזֶה ע' בַּתב"ש ס"י כ"ט וּבַפְרַמ"ג בְּפִתְיָחָה לְהַל' טְרִיפּוֹת שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְצַדֵּד לְהִיתָר בַּכַּה"ג וְאַנְכִי קַצְרְתִי שָׁם לִפִּי שְׁפַתְבְּתִי זֶה רַק לְעוֹרֵר אֶת הַמְעַיִן שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְעֲשׂוֹת סֶפֶק בְּזֶה וּנ"מ לְצַרְפוֹ לַס"ס הִיכָּא שְׁיֵשׁ עוֹד מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק וְגַם נ"מ אִם נִשְׁפָּכָה רַק מִקְצָתוֹ שְׁיֵשׁ מִחֻלּוֹקֶת הַפּוּסְקִים אִם צְרִיף בְּדִיקָה וּא"כ אֵין הַבְּדִיקָה מְעַפְכָּת וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְתַלוּת שְׁנַעֲשֶׂה אַח"ש: וְע"ד מַש"ש בַּס"י מ"ט לְהַקְשׁוֹת עַל מ"ש הַש"ף סִימָן ל"ז סַק"ז דְּהַנְי קְרוּם מַחֲמַת מִכָּה דְּהָא נֶקֶב בְּפָנִים הַרְיָאָה אֵינוֹ אוֹסֵר וְכַתֵּב כַּת"ר שְׁפִנוֹנַת הַש"ף הוּא עַל קְרוּם הַרְיָאָה שֶׁל מַעֲלָה.

הִנֵּה קוֹשְׁיָתִי שָׁם עַל פְּשִׁטוֹת לִשׁוֹן הַש"ף שְׁכַתֵּב דְּמַדְשִׁפְכִי לְהַדְדִי מוּכַח שְׁיֵשׁ נֶקֶב בְּקְרוּם שָׁם וְהַנְי רַק קְרוּם מַחֲמַת מִכָּה וּמִשְׁמַע לְהַדְיָא דְקָאִי עַל הַקְרוּם שְׁבַפְנִים. אַבְּל הֲלֹא פַתְבְּתִי שָׁם אַח"כ בְּשֵׁם הַבַּה"ג דְּקָאִי עַל קְרוּם שְׁמַלְמַעְלָה, וְע"ש בַּפְרַמ"ג וּבַבַּא"פ בְּשִׁפְתַּת אַמַּת שְׁהַעִירוּ ג"כ בְּזֶה מְהָא דְחֶסְרוֹן בְּפָנִים.

וְגוֹף דְּבַרֵי הַש"ף הַנֶּז"ל צְרִיכִים בְּיָאוּר וְאִכְמ"ל בְּזֶה: וְע"ד מַש"ש בַּס"י נ"ו לְהַקְשׁוֹת בַּב"ק (דָּף מ"ז) דְּאִיתָא שָׁם דְּלֶהֱכִי אֵינוֹ גּוֹבָה מִבִּיּצְתָה דְפִירְשָׁא בְּעֶלְמָא הוּא. מַשׂא"כ וְלָד הַנְי גּוּפָה דְּהָא בְּתַמּוּרָה (דָּף ל"א) אִיתָא דְּוֹלָד מְאוּרָא רַבִּי וּבִיּצָה מְגוּפָה רַבִּי וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּהָא פְתַבוּ הַתו' בַּב"ק שָׁם שָׁאֵם הַבִּיּצָה מְעוֹנָה בְּגִידִין הַנְיָא גּוּפָה.

הִנֵּה לֹא נֶעְלְמוּ מִמֶּנּוּ דְּבַרֵי הַתו' הַלְלוּ כִּי הֲלֹא הִבְאֵתִים שָׁם אִף פְּנוּנְתִי לְהָא דְּוֹלָד לֹא הַנְי גּוּפָה וּכְהַסְפָּר הַתו' שָׁם וְלִזְנָה הִבְאֵתִי שָׁם דְּבַרֵי הַתו' דְּתַמּוּרָה ע"ש. וּמַש"ש דְּלַמְסַקְנָא דְּבִיּצַת טְרִיפָה מוֹתֶרֶת לֹא ס"ל הֵאֵי סְבָרָא צ"ל אֶפְרוּחַ בִּיּצַת טְרִיפָה וְכוּוּנְתִי דְּלַמְאִי דְּמַסִּיק דְּמִימָרָא דַּר"ה דְּקָאֵמֵר דְּאֶפְרוּחַ בִּיּצָה עֲדִיפָא מוּלָד גְּדַחִית מִמִּילָא י"ל שְׁנַדְחָה גַּם סְבָרְתוֹ דְּוֹלָד הַנְי אֵינוֹ גּוּפָה וְאִף דְּכָל בִּיּצָה הִיתָה מְעוֹנָה בְּגִידִים קוֹנָם שְׁנַגְמָרָה מ"מ כְּשִׁנְגְמָרָה י"ל דְּמִימָרָא פִּירְשָׁא בְּעֶלְמָא ע' בַּשְׁטַמ"ק בַּב"ק (דָּף מ"ז) שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְזֶה וְרַק לִפִּי דְּבַרֵי הַתו' בַּב"ק ד"ה מ"ט גּוּפָה הִיא יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן בְּדַבְרֵי בְּחִיבּוּרֵי שָׁם וְאַקְצָר וּמ"ש דְּלִפִּי סְבָרְתִי לְחַלֵּק בֵּין בִּיּצָה לְוֹלָד לְמָה פְתַבוּ הַתו' בְּחֻלּוֹין (דָּף נ"ח) לְחַלֵּק בֵּין הִיתָר וְהִיתָר לְאִסּוּר וְהִיתָר הו"ל לְחַלֵּק בֵּין בִּיּצָה לְוֹלָד לַק"מ דַּמ"מ י"ל דְּלַמְ"ד אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב לֹא הַנְי אֶפְיָלוּ גְרָם לְזֶה הַסְבִּירוֹ דְּגְרָם מִיָּהָ הַנְי וְרַק בְּוֹלָד שֶׁהוּא גּוֹף הַבְּהֵמָה י"ל שְׂאָף בְּאִסּוּר וְהִיתָר א"ח לְזַרְע הָאֵב וְע"ד מַש"ש בְּחִיבּוּרֵי לִיִּשְׁב קוֹשְׁיָתִי

התו' בסנהדרין (נף פ') מחולין (נף ס"ט), דהא דב"פ אין טעון שחיטה אינו מצד או"ה רק שהוא דבר שאין טעון שחיטה כמו דגים ונחגבים והקשה כת"ר דקושית התו' הוא מהא דב"פ שם בב"פ שיש בו אבר שיצא.

לק"מ דהא התו' כתבו בחולין שם דאיירי פשהאם הוא ג"כ ב"פ שיש בה אבר שיצא וא"כ קשה מה מקשו התו' ועכצ"ל שקושיתם מדברי רב משרשיא וצינו שם רק תחילת הסוגיא ועוד דגם באבר היצא כתבו הרשב"א ונה"ר"ן וש"פ שאינו מצד איסור רק שהוא טעון שחיטה וכיון דא"א לשחטו לזה אסור לאכלו וע' בפ"ד יו"ד סי' י"ד סק"א מחלוקת הש"ך עם הב"ח ואכמ"ל בזה: וע"ד מ"ש בסי' ס' לענין להגעיל פלי בפ"ר שגפלו בירושא להשתמש חלב והביא כ"ת דברי לה"פ סי' קכ"ב סק"ח בשם קיצור של"ה שהתיר במכר או נתן.

הנה כתב שם הטעם משום דבזה לא שייך אתי למיטעי ואנחנו הראנו שם בע"ה פנים שאסור מטעם אחר שיש לו יסוד ע"פ דין: סימן ע. ע"ד שצאמר למרע"ה שבניו לא יירשו גזולתו רק יהושע ששימש לפניו בחייו מוכח דמדינא היו בניו יורשים גזולתו והיינו משום דמרע"ה היה מלך ובמלוכה יש דין ירושה והקשה כבודו דהא יהושע לא היה מלך.

והנה מפורש ביומא (נף ע"ג ע"ב) שיהושע היה מלך ע"ש בפירש"י וכ"ה במד"ר ח"י פנ"ט וכן מוכח בסנהדרין (נף מ"ט) דיליף שם מקרא דיהושע דבמקום ביטול תורה א"צ לשמע למלך ואינו מורד במלכות.

וקשה דדילמא שאני גבי יהושע שלא היה מלך ואף דכתיב שם שכל מי שימרה פיו יומת מ"מ י"ל דמלך עדיף דילפינן מקרא דשום תשים שתהא איתו עליך אף בלי צווי המלך. ועכצ"ל דגם יהושע היה מלך כמו מרע"ה והשופטים התחילו אחר יהושע כמבואר בריש שופטים, ועוד נראה דאף אי נימא שלא היה מלך אבל עכ"פ היה הוא המושל על ישראל בכל דבר כמו מרע"ה שהיה מלך וכן מוכח ממה שכתוב שישמעעו בקולו וכל אשר ימרה פיו יומת.

וא"כ הוי זה מינוי לשררה ולא מפת התורה. ובזה כ"ע מודו שיש לו דין ירושה כמפורש בספרי שכל בקרב ישראל יש לו דין ירושה וע"ש בחיבורי בראש התשובה ודקאמר במדרש שיהושע היה פורס המחצלות היינו שבזכות זה ניתנה לו השררה על ישראל.

אבל אין השררה מפת התורה ורק הממונה להוראה וכדומה מיקרי מינוי הבא מפת התורה: סימן עא. וע"ד מ"ש בחיבורי ח"ד סי' ס"ז לדון בכתם שצאבד והאשה אמרה שלא הפירה אם היה אדם או לא והקשה כבודו דהא הוי ספק חסרון ידיעה דמחמרינו אף בדרבנן.

הנה לא הזכרתי זה באשר פשוט וידוע לכל בעלי הוראה דסב"א דספק חסרון ידיעה שייך רק בחכם הדין בזה למעשה אבל לא בע"ה ונשים שאין להם שום ידיעה בזה וכמ"ש הלבש"ר הביאו גם כבודו בדבריו.

ומה שפקפק כבודו בזה אינו פלוג פה העיקר בדבריו וכן בבית אדם שהבאתי בחיבורי שם לא הזכיר סב"א דחסרון ידיעה והיינו ג"כ מטעם הנ"ל, ואלת"ה יהיו רוב השאלות

כְּשֶׁנֶאֱבָדוּ לְחֻמְרָא מִצַּד שְׂאֵל הַשְּׂוֹאֵל הֲיָהּ חֶסְרוֹן יְדִיעָה וְהִסְבְּרָא נִרְאָה כִּי הַטַּעַם דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה הוּא לְחֻמְרָא מְשׁוּם דְּמִיקְרֵי אֶפְשָׁר לְבָרַר כִּי יָכוֹל לְהַעֲמִיךְ יוֹתֵר בְּלִמּוּדוֹ וְיִדְעַת אֵת זֶה לְזֶה רְאוּי שְׂיַחְמִיר בְּזֶה.

וְלִזְה פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה לְכָל הָעוֹלָם הוּא סְפֵק גְּמוּר כִּי אֵצֶל מִי יִלְמֹד וְהוּא א"א לְבָרַר. אֲבָל בְּנָשִׁים וְע"ה שְׂאִין הַהוֹרָאָה מְסוּרָה לְהֵם לְדִין מִצַּד סְפֵק רַק הוֹלְכִים לְשֵׂאוֹל אֵצֶל חֲכָם וְאִירַע שְׂנַאֲבַד קוֹדֵם שְׂשֵׂאוֹ לְחֲכָם לֹא חָל שֵׁם סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה ע"ז כִּי הָלוֹא הָיוּ מוֹכֵנִים לְשֵׂאוֹל אֵצֶל חֲכָם וּבְעֲלֵי הוֹרָאוֹת מְצוּיִים בְּכָל מְקוֹם וְהוּא זֶה פְּאֵלוּ כְּבָר נִתְבָּרַר ע"י חֲכָם וַיֵּשׁ סְפֵק בְּדָבָר וְכצ"ל גְּבִי סְפֵק פְּגִימָה שְׂפִתְבַּהּ הַפּמ"ג בְּדִינֵי ס"ס דְּאִירֵי בְּנַאֲבַד וְקָשָׁה דְהָא מ"מ הוּא חֶסְרוֹן יְדִיעָה וְצ"ל דְּאִירֵי שְׂהִיָּה סְפֵק זֶה מִתְבָּרַר בְּנִקְלָל עַל יְדֵי בְּקִי אוֹ חֲכָם הָעִיר רַק שְׂנַאֲבַד מִקוֹדֵם.

וַיֵּשׁ לְהִבְיָא הַרְבֵּה רְאִיוֹת לְזֶה אִף אֵין הַפְּנָאִי מְסַפִּים וְגַם כִּי הוּא פְּשׁוּט לַעֲנ"ד: וְהִנֵּה הַש"כ כָּתַב בְּסִי' ק"צ סַס"א שְׂבִכְתָּם אַחַר פְּיּוּס תְּבִדּוּק אִם הוּא מְקַדִּיר. וְאִם אֵין הָאִשָּׁה בְּקִיָּה לְבִדּוּק יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּסְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה.

וְאִם נֶאֱבַד הַכֶּתֶם יֵשׁ לְהַקְלִי וְכִמוֹ גְּבִי נְשִׁפְףָּ בְּסִי' צ"ח. וְצ"ל כִּי נִנְתָּו שְׂהָאִשָּׁה אֵינָה בְּקִיָּה וְכִן שְׂאָר נְשִׁים אֵינָן בְּקִיאוֹת בְּבִדִיקַת כֶּתֶם זֶה.

וְגַם הַחֲכָם אֵינּוּ בְּקִי בְּזֶה וְכִמוֹ בְּזֶה אִם מְקַדִּיר אוֹ מְגִלִיד הַנְּשִׁים בְּקִיאוֹת יוֹתֵר מֵאֲנָשִׁים. וּמ"ש שְׂבִנַאֲבַד יֵשׁ לְהַקְלִי צ"ל דְּקָאֵי עַל הָאִשָּׁה הַבְּקִיָּה אוֹ דַּעַכ"פ אֵינָה יוֹדַעַת בְּעֲצָמָה אִם הִיָּתָה בְּקִיָּה לְבִדִיקַת כֶּתֶם זֶה.

וְלִזְה לֹא מִיקְרֵי סְפֵק יְדִיעָה כִּינּוּ שְׂרוּבּוֹן שֶׁל נְשִׁים בְּקִיאוֹת בְּזֶה. אֲבָל אִם יוֹדַעַת שְׂאִינָה בְּקִיָּה וְלֹא שְׂאָרֵי נְשִׁים בְּבִדִיקַת כֶּתֶם זֶה.

אִזִּי הוּא סְפֵק יְדִיעָה וְאֵין תּוֹעֵלַת בְּמָה שְׂנַאֲבַד וְלֹא מִיקְרֵי סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה לְכָל הָעוֹלָם דַּמ"מ נִמְצְאוֹת נְשִׁים אוֹ אֲנָשִׁים שְׂבִקִיאִים לְהַפִּיר זֶה. וְהַלְבַּשׁ"ר כָּתַב שְׂהַחֲכָם הוּא בְּקִי לְהַפִּיר אִם מְקַדִּיר.

וְלַע"ד ז"א דַּא"כ לְמָה כָּתַב הַש"ף שְׂבִאִינָה בְּקִיָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר. וְהַלְבַּשׁ"ר מְפָרֵשׁ שֶׁם דְּנַאֲבַד קָאֵי עַל שְׂאִינָה בְּקִיָּה.

אֲבָל לַעֲנַד"נ כַּמֶּש"ל. וְנִרְאָה שְׂזֶה תְּלוּי בְּמִי שְׂהַהוֹרָאָה מְסוּרָה לוֹ כִּי מִי שְׂאִין הַהוֹרָאָה מְסוּרָה לוֹ אֵין שְׂיִיָּד לְקִרְוֵא חֶסְרוֹן יְדִיעָה מָה שְׂהוּא אֵינּוּ יוֹדַע וְכְשֶׁנֶּאֱבַד קוֹדֵם שְׂבָאוּ לְפָנֵי בְּעַל הוֹרָאָה לֹא מִיקְרֵי זֶה סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה כִּי הַמּוֹרָה הָרִי יוֹדַע בְּלִי סְפֵק וְדַמִּי פְּאֵלוּ נֶאֱבַד הַכֶּתֶם קוֹדֵם שְׂרָאוּהוּ רַק חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא הִיָּה אֲדוּם.

וְכִן בְּהָא דְסְפֵק פְּגִימָה ג"כ אִירֵי בְּכַה"ג. אֲכִן בְּדָבָר שְׂאִין הַחֲכָם יוֹדַע בְּזֶה יוֹתֵר מִשְׂאָר בְּנ"א וְכַמֶּש"ל דְּבִמְקַדִּיר וּמְגִלִיד בְּקִיָּי הַנְּשִׁים טְפִי י"ל דְּמִיקְרֵי תִיכְף סַחִי"ד: כ"ז כָּתַבְתִּי לְפִי הַסְבְּרָא דְנַאֲבַד בְּחֶסְרוֹן הוּא לְחֻמְרָא.

אֲבָל לַעֲנַד"נ עִיקָר דְּהוּי לְקוֹלָא. דְּהָא עִיקָר טַעַם דַּחִי"ד הוּא לְחֻמְרָא הוּא מְשׁוּם שְׂאֶפְשָׁר לְבָרַר ע"י הַבְּקִי יוֹתֵר.

וע' ישועות יעקב סי' נ"ג סק"ד שהטעם משום שאפשר לברר וא"כ לא הוי ספק פלל
אבל כשנאבד הרי א"א עוד לברר את הספק וא"כ יש להקל בספיקא דרבנן, ואף שפבר
נקרא עליו שם איסור.

מ"מ כיון שהאיסור הוא מטעם חשש שיבנרר שהוא נדאי איסור. א"כ כשנאבד שוב אין
חשש בזה.

ואף שיש לחוש שיימצאו האבידה. מ"מ זה לא מיקרי חסי"ד מה שאין יודעים היכן הוא.

ואף דאפשר שאחד בסוף העולם מצאו ויודע היכן הוא. מ"מ לא מיקרי זה אפשר לברר.

ובנדאי צריף מקודם לחפש כל האפשר אולי ימצאוהו ובפרט אם הוא דבר שאין בו סימן
דמיאש מינה כי ע"פ רוב לא ימצאוהו. ועוד נראה דספק חסי"ד שייף רק בדבר שתלוי
בו גוף הדין כמו אם הפתם אדום או ירוק וכו' אם היא פגימה או לא כי זה מיקרי חסרון
חכמה.

אבל כשהספק הוא איזה נמצא דבר זה לבדקו לא מיקרי זה חסי"ד. וכן מוכח בש"ס
ופוסקים שכתבו דנאבד הוי ספק גמור.

וע' פסחים (דף ט') וע"ז (דף מ"ג). ונהרי כל ספק אין אנו יודעים איף הוא הדבר.

ולפ"ז א"ש דברי הש"ף ס' ק"צ כפשוטם דבכל גוונא אם נאבד יש להקל. ובפמ"ג סי'
נ"ג בש"ד סקט"ו נסתפק בנאבד.

והעיקר כמש"ל. וכמ"ש הפרמ"ג גבי פגימה.

רק אם פבר הורה חכם לאסור מחמת שהוא חסי"ד נאבד י"ל שאסור דכיון שפבר
נקרא עליו שם איסור אין אבידתו מתירתו: וע"ד מ"ש בחיבורי ח"ד סיק"ג בענין אי
מהני נתינה במקצת גבי קידושין והעיר כ"ת שפבר דיבר בזה בשו"תב"א סי' מ"ח.

הנה כשכתבתי תשובה הנ"ל לא היתה אצלי ספר שו"ת ב"א נאבד"פ זכיתי לקנותו וגם
בלעדי זה אינני בקי בכל האחרונים והלאי זופני ד' שלא יעלמו ממני דברי הראשונים
ולחפש באחרונים אין לי פנאי: וע"ד מ"ש הש"ף בדיני ס"ס דספיקא דרבנן במקום שיש
חזקת איסור הוי לחומרא.

והקשה פבודו מנדה (דף ס"א ע"ב) דאיתא שם שאם ארג חוט פשתן בבגד צמר ונתקו
ואין ידוע אם ניתק פולו מותר ללבשו דהוי סד"ר דמה"ת בענין שוע טוי ונוז והא שם
החזקת הבגד בכלאים דרבנן.

לדעתי לק"מ דשם הרי איתרע החזקה דהרי נתק את החוט רק שספק אם ניתק פולו
וכ"כ המל"מ פ"ד מה' בכורות ופ"א מה' מקנאות שאם התחיל לעסוק בהסרת האיסור
כ"ע מודו דשרי: סימו עב. פבוד הרב הגאבד"ק קאלנא נ"י.

ע"ד אשר בעירם נהגו שלא לקנות עגלים רק פשראה ישראל את העגל אחר שנולד
ולהמתין ח' ימים ועתה הא"י מקפידים שלא להראות העגל שנולד להישראל. ורק
אומרים לו שנולד אצלו עגל לכן או שחזר וכדומה.

וביום השמיני קונהו הישראלי. וכשמוצא שהעגל מראיתו כפי שהגיד הנכרי אזי סומכין עליו.

וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי אם יש לסמוך ע"ז ובאשר ביקש להשיבנו תיכף לזאת אשיב בקוצר: לכאורה י"ל דקלקלתו תקנתו דכיון שאין הא"י מראה העגל לישראל תוף ח'. א"כ פשמוכרהו לישראל מוכח מזה שפבר הוא בן ח"י כי קודם לזה לא היה מראהו לישראל ואולי רק תיכף ללידתו אינו מראהו.

אבל איזה ימים אח"כ מראהו אף שאינו בן ח"י. והנה הסימנים דשחור ולבן לאו פלום הוא וכדאיפא ביבמות (דף ק"כ) וב"מ (דף כ"ז) דחיוני וסומקי אינו סי' אף בלא"ה י"ל ששמינו משום דהוי עביד לאגלוני דהרי יכול הישראלי לומר לו שלח ואחוי אף בב"ד שהא"י אין רוצה להראותו לא שיהי זה.

ועוד דאף אם אינו נמנע מלהראותו מ"מ נראה דכיון דאיתא בבכורו' (ד' ל"ז) דכל היכא דמצי לאשתמוטי אינו נאמן וה"ה הכא מצי לאשתמוטי פשידרוש הישראלי להראותו לו יאמר שאין לו פנאי או שיאמר כיון שאינה מאמין לי איני רוצה להראותה ולמפור לה נראיתי בשו"ת שואל ומשיב מהדו"ק ח"א סי' רי"ב שהביא בשם שו"ת ר"ח פהן שהורה להקל בזה משום דעבידא לאגלוני והספיק השו"מ עמו שם ולענ"ד כמש"ל.

ובדעת תורה סי' ט"ו פקפק ג"כ בדין זה אבל מטעם אחר ודבריו אין מוכרחים שם ע"ש אכן מש"ל נראה נכון ורק פשאומר זה במסל"ת ולא בכוננה כדי למפור יש להקל וכמ"ש בשו"מ ודע"ת שם: ועדיין י"ל דמהני אף בלבן ושחור דרק לענין אבידה ועיגונא דאיתתא שצריך סימנים כדי שנאמר עי"ז דנדאי הם של איש זה ואף דנדאי אפשר שיהי עוד חפץ עם סימנים אלו מ"מ הוא מיעוט דלא שכיח וברוב כזה אזלינן בתריה אף בממון ובפרט באבידה שאין איש מוחזק בה ע' בפוסקים בזה.

ולזה חיוני וסומקי לא מהני פי זה מצוי הרבה ואינו הוכחה שהוא של זה. אכן בב"ד שא"צ הדין שהוא זה רק הא בלא"ה י"ל דהוי מילתא דעבידא לאגלוני ולא משקר.

אף בארנו דלא מהימן מפני שיכול להשתמש. אבל פשאומר שהוא לבן או שחור שוב אינו יכול להשתמש כי הלא פשיבוא לקנותו יראה שאינו בן ויתפס שקרן.

ואף שמצויים עגלים לבנים או שחורים. מ"מ אין מצוי שיהי' בבהמה זו בן.

ואף שיש לחוש שהא"י ראה שהשור שממנו נתעברה היה מראיתו או שנסתכלה בשעת עיבורה בדבר לבן או שחור וכעין הא דאיתא בע"ז (דף כ"ד ע"א) שהיו מעבירים לפניה פוס אדום כדי שתלד ולד אדום.

בכ"ז הוא דבר רחוק שישמוך הנכרי ע"ז. וגם דהא אפשר שבכ"ז ישתנה מראהו וכעין דאיתא שם שזה עשו רק בפרה המוחזקת לכף ללדת ולדות אדומות ע"ש.

אף ז"א די"ל שיש לו שתי פרות ואחת ילדה ולד לבן ולזה אומר לו בן ואח"כ תלד פרתו השנית ולד לבן ויתן לו את הנלד השני שעדיין אינו בן ח'. ואף אם הישראלי יודע שאין לו פרה אחרת.

מ"מ י"ל שאצל חבירו נולד וְלָד לְבָן וְסוּמָה ע"ז שאם תלד פרתו וְלָד שְׁחוֹר יִקַּח אֶצְל חבירו העגל וְיִמְכְרֵנוּ לוֹ וְעוֹי"ל דגם בזה י"ל דאפשר לאשתמוטי כי אם תלד וְלָד יוכל לומר להישראל שפבר מכרו לאחר.

ובכ"ז נראה שיש מקום להקל בכה"ג פנין שיש מקילים אף פשלא אומר מראה הנולד וכמש"ל וגם דהוי איסור דרבנן. ואצלינו המנהג לסמוך על סימני קרנים ושיניים וכמובא באחרונים: סימן עג ע"ד שאונא עליונ' של ימין וכן האמצעות גדולות מפפי ההרגל והארוכה.

ועבה לא נמצאת כלל רק שיוצא מאמצע חיתוף האומא כעין אונא קטנה והיא כמו נחלק מן האומא והיא צמקה רק שהרוח נכנס בה ובאומא יש כעין חריץ עד שורש הערוגה באופן שי"ל שזהו הארוכה ועבה והמקצת שיוצא מן האומא הוא שיניף לזה אבל היא קטנה הרבה מהאמצעית ואנמדון הדעת הוא שאף אם לא היה נצמק קצה האונא הזאת היתה ג"כ קטנה מן האמצעית והחיתוף שבין אונא של שמאל לאומא השמאלית הוא קצת למטה מפפי החיתוף שבו אמצעית לאומא ימנית.

ורק אם נאמר שעד מקום החריץ הוא הארו"ע אזי יהי החיתוף שנה. אכן אף אם נאמר שאין זה הארו"ע מ"מ לא תהא אומא של ימין גדולה משל שמאל והנרדא עומדת כנגד בין האומא ובין המקום שפנגד החריץ כנ"ל והסמפונות הם כמו סגול וכמבואר באחרונים כי המקום שעד החריץ יש לו סמפון בפ"ע ואבאר מה שנלע"ד בזה כי היה הפ"מ: הנה לכאורה יש להטריף דהא הוי חליף שהאמצעית גדולה מארו"ע ואף אי נימא שבמקום החריץ שבאומא הוא הארו"ע וכדקיי"ל בסי' ל"ה ס"ח שחושבים החריץ לאונא בפ"ע במקום שעפ"ז יוכלו להכשירו ואף אי נימא ג"כ פדעת האחרונים שפכתבו דבצמקה האונא ואילו לא היתה צמקה היתה גדולה כדרכה יש להכשיר.

מ"מ הא בנ"ד נראה לעין שאף אם לא נצמקה וגם נצרף כל החריץ מ"מ היתה האמצעית גדולה ממנה. וא"ל דהבליטה מהאומא הוי רק נחלק מהאומא והאמצעית היא הארו"ע וקצת מאונא עליונה שיש שם חריץ נאמר שזהו האמצעית דאז לא הוי חליף.

מ"מ יש להטריף משום דלפ"ז שישנה הנרדא את מקומה דהא פכתבו האחרונים שמקומה הוא בין ארו"ע לאומא והסמפונות משלשתן הוא כמו סגול ובנ"ד לפ"ז תהי הנרדא רק נגד האומא. ושינתה מקומה מנהגינו להטריף כדקיי"ל בסי' ל"ה.

וגם דלפ"ז לא יהא מכונן נגד החיתוף שבין אונא לאומא בשמאל וכמש"ל: אכן אחר ההתבוננות נראה שיש לדון להקל דהנה בשינתה הנרדא מקומה יש הרבה מקילים ע' רש"ל ופר"ח ושאר אחרונים ובדיני חליף יש ג"כ מחלוקת הפוסקים והמחש"ל והב"ח ופר"ח מכשירים בחליף זה שהאמצעית גדולה מן הארו"ע.

וא"כ יש בנ"ד ס"ס לקולא שמה הלכה פהמקילים בחליף כזה ואף אם הלכה פהמחמירים מ"מ שמה האמצעית היא הארו"ע והפיצול שבעליונה היא האמצעית והפיצול שיוצא על האומא הוא נחלק מהאומא.

ואף שלפ"ז עומדת הנרדא בשינוי מקום שמה הלכה פהסוברים ששינתה מקומה פשרה. וכן דעת רוב הפוסקים כי לא נזכר דין זה בש"ס וראשונים.

וגם יש לצרף מ"ש מהר"מ והובא בתב"ש סי' ל"ה סכ"ו שאם ניכר שמה שחסר בארו"ע נמצא יתר באומא יש לצרפם יחד וה"ה בנ"ד אם נתפנס שהאומא מתחלת נגד החיתוף שבין אונא שמאלית לאומא שמאלית אזי תהי הארו"ע גדולה מן האמצעית אם לא הנה מקצתה צמוקה.

ואף שהב"א פתב שם בסע"ט ובסקצ"ו שם שצריף שיהא ניכר חריץ שם. לענ"ד א"א לומר פן בכוננתמהר"מ דהא זה פשוט שפשיש חריץ דנים זה לאונא בפ"ע היכא שדרוש לנו זה לצרף להקל.

וגם בתב"ש שם פתב בפשיטות דין זה ולא הזכיר שצריף סדק. ועיקר הטעם הוא משום דבלא"ה חליף גידול הוי חומרא בעלמא וכמש"ל ולזה מקילים ע"י צירוף עוד אינה צד להקל.

וא"ל דכיון שהמנהג להחמיר בחליף גידול ובשינתה מקומה בנרדא אין שייף לעשות מזה ס"ס דנה הוי פנדאי איסור. דז"א דהא פתבו הט"ז והש"ף ר"ס ל"ה וכל, האחרונים שיש להקל בהפ"מ בחליף גידול ואף בשינתה הנרדא מקומה פתבו הרבה פוסקים להקל ובפמ"ג בש"ף סקט"ו פתב שרוב הפוסקים מכשירים.

ואף שפתב המהרש"ל הובא בט"ז סק"ב וש"ף סקכ"ב שאם יש עוד ריעותא פל דהו יש להטריף בחילופים הללו ובנ"ד יש צימוק במקצת הארו"ע אי נימא שזהו הארו"ע בצירוף מה שיש באומא עד החריץ.

מ"מ ז"א דהא הרבה פוסקים פתבו דצימוק במקצת אינה ריעותא. ועוד דהא בנ"ד הוי ספק חליף דהא י"ל שהאונא שבמקום האמצעית היא הארו"ע כמש"ל.

ואף דא"כ יש עוד ריעותא דצמקה וששינתה הנרדא מקומה. ז"א דאין שייף לצרף ריעותא שבאומא לריעותא שבנרדא.

ובלשון המהרש"ל משמע דאף שאין הריעותא במקום אחד יש להחמיר אכל בפמ"ג במשבצות ובש"ד מבואר שמצריף שיהיו במקום אחד. ועוי"ל בנ"ד דנהי שהרנחב עד החריץ שבאומא הוא פחות מרנחב האמצעית.

מ"מ פיון שענבי האונא הוא פכל ענבי האומא. וי"ל שאם נשער ערף הכשר שנמצא בארו"ע זו יהי בה יותר מפפי שיש באמצעית שאינה עבה כמו האומא.

ויכבר פתבו קצת אחרונים שבצירוף הענבי עם הרנחב היא גדולה מאמצעית לא מיקרי חליף. ועכ"פ נראה להכשיר בנ"ד: סימן עד.

ע"ד שהיתה בועא בערוגת הרואה במקום התחלת האומא והאונא. וקצת הבועא נמשכה גם על שטח חיתוף האונא וקצתה על שטח חיתוף האומא.

ונסתפק פבודו אם זה מיקרי בועא על חריץ דקיי"ל בסי' ל"ז ס"ג דטרופה פי בנ"ד יש חריץ בהתחלת חיתוף האונא. וגם לפמ"ש האחרונים הטעם שאפשר פשתפשט הבועא קרע קרום הרואה שם פי טבע החריץ להקמיט.

א"כ גם בנ"ד יש לחוש לזה. ותפץ לדעת דעתי בזה: הנה הא דבועא על חריץ טריפה יש בזה ד' טעמים.

הד"מ וכן ברמ"א שם כתב דהוי פתרי בועי דסמיכי להדדי לפי שהחריץ מפסיק באמצע הבועא. והמח"ב כתב והובא בש"ד שם סקי"ט הטעם שמתחכה בגרירת וצלעות קטנות וסופו לינקב וזה שייך רק בחריץ שבאונא עליונה ע"ש.

והתב"ש כתב הטעם שטבע הבועא להגביה את קרום הריאה והחריץ מקמט את הקרום ולזה סופו שיקרע הקרום. והר"צ כתב הטעם מפני שבחריץ שבאונא העליונה יש סמפון ואין עליו בפשר רק קרום הריאה ולזה יש לחוש שיתקלקל הסמפון ע"י הבועא.

והנה לפי טעמי המח"ב והר"צ אין זה שייך רק בחריץ שבאונא עליונה ולא בשאר מקומות. ולפי טעם התב"ש י"ל דזה שייך רק בחריץ גמור שזה מוכיח ששם נקמט קרום הריאה ונעשה חריץ.

אבל בחינתו שבין אונא לאומא אין זה מצד קימוט הקרום רק לפי ששם פלה החינתו ומשם מתפרדים האונא והאומא לזה נראה בחריץ. אכן לטעם הרמ"א דהוי פתרי בועי דסמיכי י"ל דה"ה הקא: והנה בגוף דין זה נתקשה הפמ"ג שם דהא בתרי בועי ג"כ לא מטריפינון בחדא ומתחזיא פתרתו ושפכי אהדדי והכא הוי רק מתחזיא פתרתו ושפכי אהדדי ונשאר בקושיא ונראה דהנה בתרי בועי דסמיכי פירש"י הטעם משום דנדאי נעשו ע"י שניקבה הריאה שם.

ונראה דבחריץ שהקרום נקמט ודבוק לבשר אמרינו שבנדאי ניקב שם ועי"ז נעשה הבועא דבלא"ה לא עלתה שם בועא כי המוגלא לא היתה יכולה להגביה הקרום שם. ולזה מדמי לה לבופי דסמיכי לפי שהטעם אחד דמוכח שבא מחמת נקב ובתרי בועי משמע הסברא דא"א שע"י המוגלא יתהנה קרום בין הבועות ואדרבא המוגלא היתה מגביהת הקרום בכל השטח והיו כבועא אחת ורק ע"י שניקבה הריאה הוגבה קצה הקרום במקום הנקב ונכנס כעין מחיצה בתוך הבועות וכ"כ הש"ד שם סק"ז וכתב שם דלהכי טריפה אף בשפכי אהדדי ע"ש ועכ"פ לפ"ז שייך זה רק בחריץ גמור שמקמיט את הקרום אבל בין החינתוכים לא שייך זה כמש"ל.

ולזה נראה שאין להחמיר בזה וגם דבלא"ה דין דבועא על חריץ הוי רק חומרת האחרונים ולא נזכר בש"ס וראשונים. וגם דהא כתבו התב"ש וב"א שבספק יש להקל בזה.

והעיקר נראה הפנונה בזה שהחמירו מפני מראית עין דמתחזי פתרי בועי וכעין מ"ש הש"ד סקכ"א גבי בועא בשפולי. ולפ"ז יש להחמיר גם בנ"ד דבחריץ מתחזי ג"כ פתרי בועי.

אף אין לנו לחדש טעם שלא הוזכר באחרונים ולהחמיר עי"ז פיון דלפ"ז הוי רק חומרא בעלמא כי אין לנו לגזור גזירות מדעתנו וגם בבועא בשפולי הביא בב"י שיש מקומות שמכשירים וע' בפמ"ג בש"ד סקכ"ג ומ"ז סי' ק"י: ואף שהבועא מתפשטת על חוד האונא וא"כ הוי בועי בשפולי לפמ"ש הרמ"א בסעיף ד' להחמיר אף בין החינתוכים מ"מ הרי הקילו בזה כמה אחרונים.

והב"א פתב בסי' ל"ז סקע"ב ע"ג שאם הבועא בין החיתוכים קרוב לשורש האנא יש להכשיר. ולזה לענ"ד יש להכשיר בנ"ד: סימן עה פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה מאיר נ"י הרב ד"ק ליוטאמירסק.

ע"ד שנמצא בס"ת פתיבת לד' שנדבק ראש היוד לגגו של ההא ונראה שנעשה זה ע"י רוק שניתז על האותיות וראשי הגגות נקרים רק באמצע מחנפריים בקו שחור ומן הקו הזה עד סוף ענבי הגגות היה מראה הדיבוק דיהה ונוטה לאדמימות וכעין אות שקפץ ממנו הדיו.

ותיבוק דלא חפים ולא טיפש קורא את השם פהוגן. והאריף כת"ר בדברי חכמה וחסף לדעת דעתי בזה: הנה דין זה מפוש באו"ח סי' ל"ב סס"ח וביו"ד סי' רע"ו סי"א שאם נדבקו אותיות השם מותר לגרור הדבק שבין האותיות.

ורק מעכ"ת חשש למ"ש הנו"ב מ"ת סי' קס"ט שאם נעשה הדיבוק אחר שנכתב השם אסור לגרור. לפי שיש פוסקים דס"ל דבכה"ג פשר וא"צ גרירה וא"כ אינו מוחק ע"מ לתקן.

הנה לכאורה דברי הנוב"י שם תמוהים דהא נשאל שנעשה נקב אצל היוד וצריף לגרור מגוף האות. ולזה פתב שם דכיון שי"א נפשו בלא גרירה לזה אסור לגרור מאות שנחמדש.

אבל בנדבקו האותיות אחר הפתיבה הרי הקו שבין האותיות לא נתקדש לזה יוכלו למחקו ואף דין נטפלים אין לו דדין נטפלים הוא רק פשהוא תיבה אחת עם השם. אבל לא פשהוא מותר לגמרי וגורם עוד קצת קלקול וכ"כ האחרונים דלא הוי פנטפל וכ"כ השלט"ג בפ' שבועת העדות להדיא שמוותר למחוק מה שנדבק אחר הפתיבה.

ומצאתי בספר גידולי הקדש סי' רע"ו שתמה על הנו"ב בזה והביא חבל אחרונים דס"ל שמוותר לגרור רק לא הרגיש במש"ל שאין זה דומה לעיקר דינו של הנו"ב: והנראה בישוב דברי הנו"ב שם דאיירי שהיה בין האותיות הפסק משהו וכשנדבקו א"א להכיר את המקום שנדבק אח"כ.

ולזה פתב שאסור למחוק לפי שא"א שלא יגע בגוף האות וכיון שי"א שא"צ גרירה בכה"ג א"כ לא הוי מוחק ע"מ לתקן. ואף שי"ל דהוי ס"ס דשמא הלכה פהסוכרים שפסול אף כשנדבק אח"כ ואף אי נימא שכשר מ"מ שמא הוא מוחק רק מה שנוסף אח"כ ולא מגוף האות מ"מ ז"א דהיא שהיה הפסק רק משהו א"א לצמצם ולכונן למחוק רק מהשנוסף.

ועוד נ' דהכא הוי רובא לאיסורא דשמא הוא מוחק קצת מאות הראשונה ואף אם אינו מהראשונה שמא הוא מהשנית ורק י"ל שמא הוא רק הנוסף בין האותיות וזהו רק צד אחד נגד שני צדדים וכה"ג פתבו התו' בעירוובין (ד' ה' ע"ב) ד"ה ספק מסוגיא דחולין (ד' כ"ח) ובכורות (ד' י"ז) ועכ"פ היכא שניכר מה שנדבק אח"כ ויכול לגרור ממנו באופן שלא יגע בגוף האותיות בנדאי מודה הנו"ב שמוותר לעשות כן בלי פקפוק ומינשבים דברי הנו"ב מהשגות הגה"ק.

וכן מוכח מהפוסקים בסי' ל"ב ויו"ד סי' רע"ו שכתבו הטעם משום דהוי מוחק ע"מ לתקן ולא אמרו בפשיטות שאינו מוחק רק מה שנוסף אח"כ ואין בו קדושה. ועכ"פ דאיידי פשנעשה זה בתחילת פתיכה והאותיות קרובות זל"ז ומוכח כהנו"ב דמוקים לה בהכי רק יש לדון בדברי הנו"ב דזה שלא יפסול הס"ת מספק הוי ג"כ תיקון ובאשר אין בזה נ"מ לנ"ד אקצר.

עכ"פ בנ"ד מותר לגרור רק יזקרו שלא יגעו בגוף האותיות ומה שיגררו צריד גניזה פי בהכרח יגרור משהו מן הקלף שיש בו קדושה. וגם פי בנ"ד נתפשט הדיו מן אותיות השם ע"י רוק.

וא"כ הנה על הדיו קדושת השם ולזה טעון גניזה. וכן קי"ל בשבת (ד' צ' ע"א) שמקמ ספרים ומטפחותיהם טעונים גניזה: סימן עו.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה שמרין נ"י הרב דק' הינטשטשטשטש. ע"ד מ"ש בחיבורי ח"ב סי' צ"ט דמקום קרוב הוי עשר פרסה אף שאפשר לבוא ע"י מסה"ב הרבה יותר מי"פ ביום אחד.

והקשה כת"ר דהא קי"ל בסנפה (דף מ"ד) שאסור לילך בע"ש יותר מג' פרסה כדי שיוכל להכין לשבת. ובכ"ז כתב הפמ"ג באו"ח סי' רמ"ט בא"א סק"י שפיון דשרי ללכת ג"פ שזהו עד שליש היום ממילא יוכל ללכת בעגלה עד שליש היום אף ששה פרסה אם יוכל הרי שהקילו בהולך בעגלה אף שמפורש בש"ס שיעור ג"פ.

ומכ"ש באבל שפש"ס לא הוזכר שיעור י"פ רק בבה"ג. לדעתי אינה ראי' כלל דשם איתא בש"ס שלא יהלך בע"ש יותר מג' פרסה.

ושפיר מפרשינו דאיידי בהולך ברגליו וממילא מוכח דבעגלה שרי יותר מזה. והב"ח כתב שם דבעגלה י"ל שמותר אף יותר משליש היום.

אבל גבי אבלות אי נימא שפשאפשר ללכת בעגלה יותר מי' פרסה מיקרי מקום קרוב. א"כ תמוה למה נקטו כלל שיעור י"פ דאטו בימי הבה"ג ושאר פוסקים לא היו עגלות וסוסים וכמ"ש בחיבורי שם שהיה בימיהם גמלא פרחא.

ודברי האחרונים שם צ"ע דלדעתם הו"ל להש"ס למימר שלא ילך עד שליש היום ואכמ"ל בזה. ומ"ש כת"ר לדקדק מהא דאיתא בפסחים (ד' צ"ד) דמסבא הו"א שאם יכול לבוא בסוסים לא מיקרי דרך רחוקה ולזה אצטריף שם למילף מדכתיב בדרך לא הנה דאף זה מיקרי רחוקה.

וא"כ גם גבי אבלות נימא שאם יכול לבוא בסוסים מיקרי מקום קרוב. ז"א דאדרבה גילף מזה לעלמא דאף שיכול לבוא בסוסים מיקרי דרך רחוקה ובלא"ה לא דמי הסברות להדדי: סימן עז.

ע"ד שמצא פגימה גדולה בספין אחר השחיטה. ובמפרקת יש רק פגימה ולא חתף. והביא כת"ר דברי הפר"ת שהחמיר שפגימה לחוד אין לתלות במפרקת. וחפץ לדעת דעתי בזה ובאשר המוכ"ז עומד עלי להשיבו תיכף אשיבנו בקוצר: הנה נסייתי בספין

שְׁנֵי שָׁחַט בּוֹ וְנִעְשְׂתָהּ בּוֹ פְּגִימָה וְעֵשִׂיתִי פְּגִימָה בְּעֵצָם הַדָּק הַבּוֹלֵט מִהַמְּפָרֶקֶת וְנִעְשְׂתָה פְּגִימָה בְּסָפִין כְּעֵין הַפְּגִימָה שְׁנִמְצָאָה בּוֹ אַחַר הַשְּׁחִיטָה.

וְרַק בְּשַׁעַה שְׁעֵשִׂיתִי הַפְּגִימָה בְּעֵצָם הַעֲקָמְתִי קֶצֶת אֶת הַסָּפִין. בְּאִשֶּׁר לְפָעַמִּים שׁוֹחֵט קֶצֶת בְּעֵיקוֹם כְּלָפִי הָרֹאשׁ אוֹ כְּלָפִי הַצְּנוֹאֵר.

וְנִסִּיתִי לְחַתּוֹךְ ג"כ בְּעוֹר עֵב וְלֹא נִפְגַּם הַסָּפִין. וּמוֹכַח מִזֶּה שֶׁיֵּשׁ לְתַלּוֹת פְּגִימָה זוֹ בְּמָה שְׁנִגְעָה בְּעֵצָם הַמְּפָרֶקֶת וְנִעְשְׂתָה פְּגִימָה בְּעֵצָם.

וְנִרְאָה דֵּה־פֶר"ת מִיָּרִי בְּסָפִין קֹשֶׁה. וְהַסָּפִין הַזֶּה הוּא רֶךְ קֶצֶת וְנִפְרָךְ הַחוּד שְׁלוֹ כְּשִׁחּוֹתְכִים בּוֹ בְּעֵצָם.

וְאִף שֶׁהוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים שְׁבַסְפִּין שְׁבַרְזֵל שְׁלוֹ נִפְרָךְ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁנִפְרָךְ בְּאַמְצַע הַשְּׁחִיטָה וְדָמֵי לְקִיסָם שְׁנִבְדְּלִים מִמֶּנּוּ קְסָמִים. מ"מ בַּנ"ד שְׂרֹאִים שְׂאִינוֹ נִפְרָךְ רַק בְּחִתִּיכַת עֵצָם כְּשִׁחּוֹתְכִים בְּעֵיקוֹם קֶצֶת.

הָרִי שְׂאִינוֹ רֶךְ כ"כ שְׂיִפְרָךְ ע"י חִתִּיכַת הָעוֹר וְהִקְנָה וּלְפ"ז יֵשׁ לְנִסּוֹת לְחַתּוֹךְ בּוֹ הִקְנָה בְּעֵיקוֹם קֶצֶת אוֹלֵי יִפְרָךְ עִי"ז חוּד הַסָּפִין. אִף הָאֲחֲרוֹנִים הֵבִיאוּ בְּשֵׁם הַפֶּר"ת ס' י"ח סָק"ה שְׁבַמְפָּרֶקֶת יֵשׁ יוֹתֵר לְחוּשׁ שְׁבַשְׁעָה שֶׁהוֹצִיא הַסָּפִין מִהַצְּנוֹאֵר נִתְעַקַּם קֶצֶת אֶצֶל עֵצָם הַמְּפָרֶקֶת.

וּלְפ"ז בְּקִנְיָה אֵין לְחוּשׁ שְׁנִתְעַקַּם. דְּהָא הַשׁו"ב נִזְהָר שְׁלֹא יִתְעַקַּם הַסָּפִין.

דְּהוּי חֲשַׁשׁ חֲלָדָה שֶׁהִקְנָה מְכֹסָה אֶת חוּד הַסָּפִין כְּשִׁמְתַעַקַּם לְחוּף הִקְנָה: וְלְכַאוּרָה י"ל דְּלֹא מְהַיֵּי הַנְּסִיּוֹן כְּעַת דְּהָא קִי"ל בְּנִדָּה (דָּף ה' ע"ב) שְׂאִין שׁוֹנֵין בְּטְהָרוֹת. וּבְדָף נ"ח ע"א שֵׁם אֵיתָא שְׂאִין שׁוֹנֵין לְהַקֵּל רַק לְהַחֲמִיר.

הָרִי שְׂאִין סוּמְכִין לְהַקֵּל עַל מָה שְׁמַנְסִים כְּעַת לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שְׁעֵשֶׂה מִקּוֹדֵם וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינּוּ שְׂמָא לֹא עָשָׂה כְּעַת מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁעֵשֶׂה מִקּוֹדֵם. וְא"כ ה"ה בַּנ"ד.

וְנִרְאָה דְּלֹא דָּמִי לַנ"ד. דְּשֵׁם צָרִיךְ לְתַלּוֹת שְׁעֵשֶׂה מִקּוֹדֵם מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁעוֹשֶׂה כְּעַת.

וְלִזְהָ לֹא תְּלִינּוּ לְהַקֵּל. וְכֵהָ דְּאִיּוּרֵי שֵׁם שְׁהִיָּה מְעוֹטָף בְּטַלִּיתוֹ וְצָרִיךְ לְדַעַת אִם נִגַּע בְּטְהָרוֹת כְּשִׁמּוֹנְחִים אֶצְלוֹ.

אָבֵל בַּנ"ד הַנְּסִיּוֹן כְּעַת הוּא רַק לְהַבְּחִין אִם אֶפְשָׁר שְׂיִנְפָּגָם הַסָּפִין ע"י פְּגִימַת עֵצָם הַמְּפָרֶקֶת. וּמִמִּילָא אוֹקְמָא אֲדִינָא שְׁתּוּלִין בַּמְּפָרֶקֶת.

וְנִרְאָה שְׁלִזָּה אֵיתָא בְּש"ס שֵׁם אֵין שׁוֹנֵין בְּטְהָרוֹת. מִשְׁמַע שְׁבַנְשָׂאֵר דִּינֵי הַתּוֹרָה שׁוֹנֵין.

וְקֹשֶׁה דְּמֵאֵי שְׂנָא וְגַם מַנ"ל זָה. וְאִי הָנִי הַל"מ הו"ל לְהַש"ס לְפְרוּשֵׁי זָה.

וְגַם מַנ"ל לְהַש"ס (בַּד' נ"ח) דְּלַחוּמְרָא שׁוֹנֵין. וְגַם דְּהָא רִשְׁבֵּי ג"ס לְשֵׁם שְׁשׁוֹנֵין.

וְנִרְאָה הַטַּעַם דְּהָא אִיּוּרֵי שֵׁם בְּרַה"י שְׁסָפִיקוּ טָמֵא כְּדֵאֵיתָא בְּסוּגְיָא שֵׁם. וּס"ל לְחוּ"ל שְׁהַנְּסִיּוֹן שְׁיַעֲשׂוּ עִתָּהּ אֵינוֹ מְבַרֵר שְׁבּוּדָאֵי גַם מִקּוֹדֵם לֹא נִגַּע דְּזָה א"א לְכוּנֵן מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁהִיָּה מִקּוֹדֵם כִּיּוֹן שְׁמִקּוֹדֵם לִזְהָ וְעַכְשָׁיו עוֹשֶׂה בְּכוּוֹנָה.

ורק הני ברור שאפשר שלא יגע והוי ספק. ולזה לקולא לא מהני שישינה פיון שספיקו טמא ברה"י אף שיש לו חזקת טהרה.

משא"כ בשארי איסורים שספיקו לקולא היכא שיש חזקת היתר. וא"כ אם יש חזקת היתר שפיר יש תועלת פשישנה דעל ידי זה נעשה ספק והוי לקולא.

ודאמרנו (בדף, נ"ח) דלחומרא שונין. היינו משום דבלא"ה אין מחזיקים טומאה לומר שפאה טומאה מהאדם.

אבל פשישנה ורואים שאפשר שהדם בא ממנה. א"כ הוי ספק ברה"י והוא טמא: ועפמ"ש מיןשם מה שקשה למה לא הביא הרמב"ם בפיו מהאה"ט הא דאין שונין בטהרות.

וא"ל שפוסק כרשב"ג שם שונין. דהא לא הביא זה שם.

ולפמש"ל א"ש דבאמת אין חידוש בהא דאין שונין רק דס"ל שאין זה ברור גמור רק שעושהו לספק. ולזה פיון שלא הביא דעת רשב"ג שיברר ע"י שישינה.

ממילא מוכח דס"ל דהוי ספק וכבר כתב שם גבי מתעטף בטליתו דספיקות ברה"י טמא ע"ש: עכ"פ בנ"ד דהיכא שצאבד הספין ולא בדקוהו אחר שחיטה הבהמה פשרה. כי אין חוששים שפגם הספין וכשמוצאים פגימה בספין ויש מקום לתלות הפגימה שפעשה אחר שחיטה.

שפיר תולין שפעשה אח"ש משום דמוקמינן אחרזקתה דהשתא הוא דאיפגם. וא"כ שפיר מהני לנסות להעביר הספין על עצם המפרקת.

דהא אם יפגם הספין ע"ז. יהי לנו עכ"פ ספק דאפשר נפגם במפרקת.

ובזה שפיר הוי ספיקו לקולא דמדינא תלינן היכא שאפשר. ובפרט בנ"ד דחזינון שבתחית העור לא נפגם הספין ומכ"שאם גם בקנה לא נפגם הוי קרוב לנדאי שפגם במפרקת וכמ"ש התו' בנדה (דף ה' ע"ב) דקרוב שא"א שלא נגע נידון קרוב.

ולזה יש להכשיר בנ"ד. ורק להבא יש ליתרה מלשחוט בספין זה פיון שהברזל רף עד שפפרך ממנו כ"כ וכמ"ש האחרונים בר"ס י"ח שצריף לשחוט בספין שברזל שלו קשה טוב: סימן עח.

ע"ד שהיתה אונא העליונה במקום שפנגד שומן הפריסה סרוף בחוט דק אל השומן והחוט הנה אדום. וכשהסירו הסירכא נמצא שם איזה בצבוצים.

אבל במקום עמידת הסירכא א"א שיהא רק בצבוצין אחד. כי החוט הנה דק מאוד.

ושארי הבצבוצים המה בהכרח חוץ למקום הסירכא. ולזה א"א להחליט שבמקום הסירכא בצבוצין.

כי אפשר שכל הבצבוצים המה שלא במקום הסירכא. כי לפי שהסירכא היתה דקה מאוד א"א לצמצם מקומה.

וחוטים כאלה להשומן היו הרבה באונא ההיא. ועברו פראוי ולא בצבוצין במקומם.

והריאה היתה קלושה מאוד. והסיבה לזה אמרו פי הבהמות באו ביום ההוא מדרך רחוקה ולא שנתו בדרך: הנה בסרוף לשון הפריסה כתבו קצת ראשונים שא"צ בדיקה פלל וכמ"ש בחבורי ח"א סי' נ"ג.

וא"נ הוי ס"ס דשמא א"צ בדיקה ואף אם צריך בדיקה שמא אין הבצבויז במקום הסינרא. ועוד פנין שרוב החוטים עברו פראוי.

י"ל שגם חוט זה היה פמוהם ועבר פראוי פנין שהחזק מקום זה שנסרף ממנו חוטים מחמת ליחה להשון, דהא טעם בדיקת סינרא הוא פדי לברר אם הסינרא מחמת נקב או התפשטות ליחות.

והחמירו בזה לפי שהחל דבר המטריף וכמ"ש בחבורי ח"א סי' נ'. אבל היכא שהחזק מקום זה שמתפשט ממנו הליחות.

שוב לא מיקרי החל דבר המטריף. ועפ"ז יש מקום לדון בכל ריאה שנמצאו בה ארבע סינכות ושלש עברו ולא בצבין.

שיש לתלות שהסינרא הרביעית היא ג"כ מהתפשטות הליחות. ונהי שלכתחילה צריך לברר ולבדקה פדין כל ספק שאפשר לברר.

אבל פשאבדה יש לדון פו. ולא גרע מריאה שנמצא בה מורנות שכתבו האחרונים שתולים שארי נקבים שנמצאו ג"כ במורנות.

ואף היכא שהמורנות שנמצאו היו בתוף הריאה. ורחוק לתלות שאותם המורנות עשו גם שארי הנקבים.

ואף לשיטת הראשונים שבדיקת הסינרא הוא פדי לברר אם היה סופו לנקוב או לא י"ל ג"כ דכיון דחזינו שרוב החוטים לא היו סופם לנקוב. בנדאי כל דפריש מרובא פריש.

אף זה יש לדחות. ועדיפא מיניה כתב בשו"ת עין יצחק סי' ח' לתלות בצבויז תחת סינרא בחזק נפיחה היכא שנעשה פו במקום אחר בריאה זו.

ואף שבחבורי ח"ב סי' כ"ד הקשיתי על זה. אבל בנ"ד שפיר י"ל פנ"ל ועכ"פ פנין שהיה לשון הפריסה.

יש לצרף כל הנ"ל ולהקל. ובפרט בחוט אדום שאינו סינרא רק פנין דלדול וכמבואר באחרונים שדלדול שנסרף יש לדון להכשירו ולהקריח לקצר: סימן עט.

ע"ד שהיתה סינרא מאונא לאומא מחיתוף לחיתוף למעלה מסצין. ומן האונא עברה הסינרא פראוי ועל האומא פשהתחילו לנפחה פדי להסיר הסינרא והפה הבודק פידו קצת על הריאה סמוך למקום הסינרא פדי לנפח הריאה פראוי עלתה הסינרא בנפיחה והסינרא היתה פקרום דק.

וכשעלתה בנפיחה עלה הקרום על קרום הריאה במקום רחב יותר מחצי אצבע. ובראש הנפח היה ניפר קצת קצה הסינרא פקרום דק ואדום.

וכשהסירו הנפח שנעשה ע"י הסינרא הנ"ל הוסר הקרום הזה בשטח גדול על פני האומא. ובמקום הנפח הנ"ל נמצאו איזה בצבויזים.

וגם הוגבה קרום הריאה במקום רחב ע"י חוזק הנפיחה: הגה לכאורה יש להחמיר בזה דהא אף סירכא תלויה העולה בנפיחה קיי"ל בסי' ל"ט ס"ט ושהיא טרפה. ובפרט שפשהסירוה היתה מבצבץ שם.

וכ"ש בנ"ד ושהיא סירכה שלא פסדון כמ"ש הפוסקים דמאונא לאומא מיקרי שלא פסדון ומכ"ש למעלה מחצינו. אכן באמת נראה לצדד להקל בנ"ד דהא הסירכא היתה דקה מאד וכשעלתה בנפיחה עלה עמה קרום פרוחב חצי אצבע.

הרי חזינו שעלה בנפיחה גם התפשטות הסירכא משני הצדדים. ועוד הא בנ"ד נקלה עם הסירכא קרום רחב מעל האומא וחזינו שהיה קרום נוסף על האומא ומקרום הנוסף נסרף להאונא במקום אחד ומחוזק הנפיחה הוגבה מקצת מקרום הנוסף עם הסירכא.

והנה סירכא ושהיא מקרום נוסף ועוברת עם הקרום הזה. י"ל שאינה סירכא כלל פיון שאינה מגורף הריאה.

וכ"כ המשפחות שם ס"ק י"ד שאם נסרף מקרום דריינוס שעל הריאה למקום אחר שפריאה כשרה. וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ח בזה באריכות בס"ד.

ומה שעלתה בנפיחה היינו בשביל שנקבע קרום הריאה באיזה מקום רחוק ממקום הסירכא ונכנס הרוח שם או שיש נקב שם בקרומי הריאה זה שלא פנגד זה שהרבה פוסקים מכשירים בהפ"מ.

ולזה אף שבנ"ד נמצאו בצבוצים תחת הקרום שהסירו מ"מ הרי לא נתברר שהבצבוצין תחת מקום גוף הסירכא. וי"ל שהבצבוצין הוא תחת התפשטות הסירכא ומנהגינו להקל בזה.

ובפרט לפמש"ל שי"ל שזה נעשה ע"י חוזק הנפיחה. ובפרט דהכא חזינו שאינה בצבוצים הם בלי ספק שלא במקום הסירכא דהלא הסירכא היתה דקה מאד, ויש לתלות שגם בצבוצין זה הוא שלא פנגד הסירכא.

וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ד כעין זה בשם שו"ת עין יצחק סי' ח' ומש"ש בזה ובנ"ד קיל טפי דהא אינו נדאי במקום הסירכא ולזה יש להקל לענ"ד: סימן פ. פב"ד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה אפרים נ"י הרב דק' הארחוב: ע"ד שנמצא בריאה נקב דק קטן מאד עד שא"א לראותו בלי עזרת זכוכית מגדלת הראות והנקב מבצבץ.

ואין פאן שום דבר לתלות בו כי הטבח לא העביר שם ידו בכח ולא העביר המקום שהוא על פני הצלעות ולא עבר שם הטבח בספין. וגם לא נפחו בכח גדול.

ומעכ"ת הטרין זה. ושו"ב אחד התריס פנגדו ואמר שהוא כשר.

וכי הוא מכשיר תדיר נקבים פאלה כי יש לתלותם בחוזק הנפיחה והאריף מעכ"ת בדברים ישירים. ובאשר ביקש להשיבו תיקף ואני טרוד פעת.

לזאת אשיב בקוצר: הגה מפנרש במשנה ר"פ א"ט ניקבה הריאה טריפה. רק בש"ס נתבאר שאם יש מקום לתלות הנקב במשמוש ידא דטבחא וכדומה תלינו.

אָבֵל לְתֵלוֹת בְּחֻזֵק הַנְּפִיחָה לֹא מְצִינֵנוּ. וְאַף שֶׁקָּצַת אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁלְּפַעֲמִים יֵשׁ לְתֵלוֹת בְּזָה.

נִרְאֶה דִּהְיִינוּ כְּשֵׁי שֶׁקָּרַע בְּרִיאָה בְּאֵיזָה שְׂטַח עַכ"פּ. אָבֵל נִקְבַּל דֶּק אֵין שְׂיִיךָ לְתֵלוֹת בְּחֻזֵק נְפִיחָה כִּידוּעַ לְבִקְיָאִים.

וּכ"כ הַפּוֹסְקִים דְּלֹא תְּלִינֵן רַק בְּדָבָר שֶׁנִּרְאֶה לְאַפְשָׁר שֶׁנַּעֲשֶׂה הַנִּקְבַּל עִי"ז. וְכֵה"ג אֵיתָא בְּבִבְחִים (דָּף ע"ד) לְחַלֵּק בֵּין נְקֻבַת הַקּוּץ לְדְרוֹסַת זָאב דֶּהֲאֵי מְשִׁיךְ וְהֵאֵי עֲגוּל.

וְעַ' תוֹ' חוֹלִין (דָּף נ"ג ע"ב). וְהֵ"ה בִּנ"ד יְדוּעַ שֶׁא"א שֶׁע"י נְפִיחָה יִתְהַוֶּה נִקְבַּל קָטָן עֲגוּל.

וְעוֹד דֶּהֵיכָא שֶׁנַּעֲשֶׂה נִקְבַּל ע"י חוֹזֵק נְפִיחָה מִתְּגַבֶּה שֶׁם הַקְרוּם לְמַעֲלָה בְּשַׁעֲה שֶׁמִּנְפַח. וּבִנ"ד לֹא רָאוּ שֶׁהִתְגַּבְּה הַקְרוּם שֶׁם.

וְעַ' יו"ד ס' נ"א דְּתְלִינֵן בְּמִיּוֹדֵי דְשִׁכְיָחָא טְפִי. וְנִהְיֵי דְגַם לְפָנֵי שְׁחִיטָה לֹא שְׁכִיחַ נִקְבַּל בְּזָה.

מ"מ יוֹתֵר קָרוֹב שְׂיִתְהַוֶּה זֶה ע"י חוֹלִימְחִיִּים מִלְתֵלוֹת שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּנְפִיחָה. וּכ"כ בְּשׁו"ת בֵּית דְּוֹד ס"ס י"ב שֶׁאֵין תּוֹלִים נִקְבַּל קָטָן בְּחֻזֵק הַנְּפִיחָה וּכ"כ בְּשׁו"ת הַשֵּׁיב מְשֶׁה ס' כ"ז.

רַק שֶׁדְּבָרָיו צ"ע דְּמִשְׁמַע שֶׁם שֶׁאֵין לְתֵלוֹת כָּלֵל בְּחֻזֵק נְפִיחָה. וְאַף שִׁ"ל דְּאֵילוּ נַעֲשֶׂה זֶה מִחִיִּים הֵיךְ שֶׁם אֵיזָה מוֹגְלָא אוֹ שִׁינּוּי מְרָאָה כְּטַבַּע כָּל מְכָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּבִשְׁר.

מ"מ י"ל שֶׁנַּעֲשֶׂה הַנִּקְבַּל סְמוּךְ לְשְׁחִיטָה מִחֻזֵק פְּחַד הַסְּפִין וְכְדוּמָה וְלֹא הַסְּפִיקָה עֲדִינֵן לְהַעֲשׂוֹת שֶׁם מוֹגְלָא וְכְדוּמָה. וְעַ' חִבּוּרֵי ח"א ס' נ'.

וְעַכ"פּ חֲלִילָה לְהַכְשִׁיר נִקְבַּל בְּזָה אִם לֹא ע"י שְׂאֵלַת חֶכֶם וְהַחֶכֶם יִרְאֶה אִם הַנִּקְבַּל מְשׁוּבָּר קָצַת וְאַפְשָׁר לְתֵלוֹת בְּחֻזֵק נְפִיחָה. אוֹ שֶׁרָאוּ שֶׁהִתְגַּבְּה הַקְרוּם שֶׁם מִחֻזֵק נְפִיחָה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ אַחֲרוֹנִים שֶׁמְצַדְדִים לְהַקְלֵל. אָבֵל דְּבִרְיָהֶם תְּמוּהִים כִּי הוּא נִגְדַּד הַסְּבָרָא.

וְהַשׁו"ב הַמְּכַשִּׁיר אֵת זֶה רָאוּי לְנִזְיָפָה גְדוּלָה וְע"ד הַפְּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּעִיר הַהִיא מִן בְּדִיקַת הַשׁו"ב הֵלֵז יֵשׁ לְהַתִּיר פִּינּוּן דְּסִתְמָן אֵינָם ב"י. וְגַם דְּכָבֵר בִּישְׁלוֹ בְּפְלִים אַח"כּ כְּמָה פְּעָמִים וי"ל דֶּהֲיֵי הַגְּעָלָה.

וְעוֹד דְּאֵין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע. וְאֵינוּ נִאָּמֵן ע"ז פִּינּוּן שֶׁאֵינוּ אוֹמֵר זֶה בְּתוֹרַת וְוִידוּי.

וְגַם דֶּהֲא כָּתַב כַּת"ר שֶׁהַשׁו"ב הַשְּׁנִי מְכַחֵשׁוֹ: סִימָן פֶּא. כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה אַבְרָהָם חַיִּים נ"י.

הַגִּיעֵנִי מִכְּתָבוֹ עִם הַקּוֹנְטְרָסִים לְבָאֵר שֶׁיֵּשׁ אִיסוּר לְגַלַּח הַזָּקֵן בְּמִסְפָּרִים אֵף שֶׁלֹּא כְּעִין תַּעֲר. וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה.

וְהִנֵּה בְּגוּף הַדְּבָר נִהְיִיתִי מְאֹד אֲשֶׁר אֶסָּף כַּת"ר דְּבִרְיָהֶם הַמְּחַמְרִים בְּזָה. וְגַם דְּבִרְיָהֶם הַמְּקַלִּים.

וְגַם חִפְץ לְקַבֵּץ וְלְרַבּוֹת פְּעָלִים לְתוֹרָה מְגֹדְלֵי דוֹרֵינוּ לְחַזֵּק אֵת הָאִיסוּר בְּזָה. כִּי כָּל הַרְוָאָה בְּעִין בּוֹחֶנֶת יִרְאֶה כִּי זֶהוּ רֵאשִׁית כָּל חֻטְאֵת בְּמִדֵּינַתְנוּ.

וְכָל הַרְוָאָה לְפָרוֹק מִמֶּנּוּ עוֹל יִרְאֵת שְׁמַיִם. זֶהוּ רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ לְגַלַּח זָקְנוֹ בְּמִסְפָּרִים.

ואח"כ עבירה גוררת עבירה עד שמתמא נפשו בכל עבירות חמורות. וכדאיתא בסופה (דף נ"ב) שתחילתו הוא פחוט של בוכיא וסופו פעבותות העגלה.

ונ' פוננת משל החוט והעבותות כי הנה איתא ביומא (דף ס"ד) שאם לא היה יצה"ר בעולם לא היה העולם מתקנים וכמ"ש גם את העולם נתן בלבם וכל דיני תוה"ק מינסדים על צרכי עוה"ז אשר מקושרים בטבע האדם וינצר לבו.

ולזה היה רצון ד' לקשר את הנשמה הרוחנית עם הגוף הגשמי כדי שינדפד הגוף העכור ע"י קיום תורה ומצוות. והשראת השכינה בעוה"ז הוא ג"כ כמו נשמה השוכנת בגוף ומאחדת עולם הרוחני עם עולם הגשמי וכמבואר בראשונים.

ונמצא שאחד מהסיבות המאחדות את הרוחניות עם הגשמיות באדם הוא היצה"ר שעי"ז ניתנו לאדם תו"מ ומקבל עליהם ש"כר. ולזה דימו אותו חז"ל לחוט כי כמו שעושים בגד ע"י שמכירים חתיכות שונות זל"ז ע"י חוטי התפירה.

כן היצה"ר והתאנה שניתנו באדם גורמים לו שיתחברו הרוחניות והגשמיות שבו. אכן כשהאדם נמשך הרבה אחר תאוות היצר.

הרי הוא מתעצם בגשמיות ומתרחק מן הרוחניות ומתקשר בגשמיות בקשר אמיץ פעבותות העגלה. ולזה צריך האדם להזהר שלא ישמע להיצה"ר אף בדבר עבירה קלה.

כי עי"ז ינמשך להגשמיות לגמרי ולא יוכל קום. והנה שו"ת צ"צ החדש שהביא כת"ר לא ראיתו ולהאריך בכל הפרטים שהביא כת"ר בשמו לא אוכל באשר אני טרוד גדול. ועלי להשיב איזה תשובות. וגם כי באשר נדון בזה כבונה וסותר.

תראה לעין פאלו אני מצדד להקל. ולזה אודיעו בקוצר אשר לדעתי הוא איסור גמור במדינתנו שנהגו אבותינו זה מאות שנים שלא לגלח הזקן אף במספרים.

ויש בזה משום אל תטוש תורת אמה פדאיתא בפסחים (דף נ' ע"ב) דאף כשקשה להם לנהוג חומרא זו. מ"מ מחניכים לנהוג כמנהג אבותיהם.

ובפרט בנ"ד שהוא סייג גדול כמש"ל. והרי בכל דיני התורה מצינו שעשו חז"ל סייג וגדר וכדאיתא ביבמות (דף כ"א) ורק במצוה זו לא מצינו בש"ס סייג וגדר.

אכן בזוהר איתא שהחמירו בזה והרי הזוהר גם הוא דברי חז"ל כמו כל הש"ס רק היכא שהזוהר חולק עם הש"ס אזי קיי"ל פהש"ס וכמבואר בפוסקים. אבל היכא שאין הש"ס חולק בנדאי עלינו לעשות כמפורש בזוהר.

ולפ"ז ה"ז דין גמור שלא לספר הזקן במספרים. ונהי שבמדינות שלא נהגו להחמיר בזה אין להרהר אחריהם.

אבל במדינתנו שמהגינו מעולם להחמיר בזה. ה"ז מנהג מחמת סייג וגדר.

ומוטל על כולנו לקיימו וגם יפה כתב כת"ר בשם צ"צ החדש שיש בזה איסור לא ילבש וגו' דהא רוב המספרים זקנם פוננתם ליפות א"ע. ולזה אני מסכים עם כת"ר שהוא איסור גמור לספר הזקן במספרים אף שלא כעין תער.

וְכַל הַעֲוֹבָר ע"ז הָרִי הוּא פּוֹרֵץ גְּדֵר וּפּוֹרֵשׁ מִדְרָכֵי צִיבּוּר וּמִרְאָה עַל עֲצָמוֹ שְׁמֵתְחִיל לְסוּר מִדְרָה ד' בְּגִלּוּי וּכְבָר אָמְרוּ חַז"ל בַּמִּדְרָא פ' שְׁמִינִי שְׁמִי שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְיִשְׂא עוֹל תּוֹרָה וּמִצּוֹת כְּבֹד עָלָיו אִף דְּבָר קָטָן מִמִּצּוֹת הַתּוֹרָה: סִימָן פֶּב כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מ"ה יוֹסֵף נ"י הָרֵב דִּק' לוֹצִינִישׁט.

ע"ד מַחְבֵּת שְׁטִיגְנוּ בָּהּ בְּשֵׁר וּבּוֹ בֵּיּוֹם בְּשָׁלוֹ בָּהּ חֵלֶב אִם דִּי לְהַגְעִילָהּ אוֹ צָרִיף לְלִבְנָהּ. וְהָאֲרִיף בְּדְבָרִים נְכוֹנִים וְתָמָה עַל ש"ע שֶׁל הָרֵב בְּעַל הַתְּנִיָּא זצ"ל שְׁכָתֵב בְּסִי' תַנ"א ס"ג לְהַתִּיר בְּהַגְעֵלָהּ מִשּׁוּם דְּהַתִּירָא בְּלַע: הִנֵּה צָרִיף לְהַבִּין הָא דְאִתָּא בַע"ז (דָּף ע"ו ע"א) דְּבַבְלַע הַתִּירָא סְגִי בְּהַגְעֵלָהּ וּבְבַלַע אִיסוּרָא בְּעִי לִיבּוֹן.

וּכְבָר תָּמָה ע"ז הַפּמ"ג בְּסִי' תַנ"א בַּמ"ז ס"ק ט"ו. וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהִנֵּה טַעַם כְּעֵיקָר דְּבַב"ח לַכ"ע הָיוּ דְאוֹרֵייתָא מִשּׁוּם דְּגִלִּי קָרָא שְׁבִשָׁר וְחֵלֶב שְׁבַלְעוּ זֶה מִזֶּה אִיסוּרִים.

וּבְשָׂאָר אִיסוּרִים הָיוּ דְרַבְּנָן לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים. וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּבְלַע דְּבָר שֶׁל הֵיטֵר הָרִי אִין מִמֶּשׁ בְּהַטַּעַם דְּהָא מְדִינָא טַעַם אִינוּ כְּעֵיקָר.

וְאִף מִדְרַבְּנָן לֹא הָיוּ כְּמִמֶּשׁ כִּי רַבְּנָן לֹא תִקְנוּ אִיסוּר טכ"ע רַק בְּאִיסוּר וְלֹא בְּהֵיטֵר. וְגַם דְּהָא קִי"ל בְּפִסְחִים (דָּף מ"ד) דְּאִף קַדְרָה בֵּת יוֹמָא א"א דְּלֹא פְּגָמָה פְּנִירָא.

וּבְאֲרֵתִי בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִי' מ"ט שְׁמֵתְחִלַּת לְפָגוּם תִּיקָרַף אַחַר הַבְּלִיעָה ע"ש. וְנִהִי דְלֹא הָיוּ טַעַם סְרוּחַ.

מ"מ עכ"פ לֹא הָיוּ כְּמִמֶּשׁוֹת הַבְּשָׂר שְׁיֵהָא אִיסוּר מַה"ת לְבִשָׁל בּוֹ חֵלֶב. וְהָיוּ רַק מִדְרַבְּנָן שְׂאָסְרוּ בְּאִיסוּר שְׁנוֹתָן טַעַם.

אָבֵל בְּהֵיטֵר לֹא מְצִינוּ שְׁגָזְרוּ חַז"ל לְאַסּוֹר אֶת הַטַּעַם הֵיכָא דַּנ"מ לְעֵנִין דִּינָא. וְלִזְהָ אִף שְׂאָם נִשְׁתַּמְשׁוּ בְּאוּר גְּבַלַע וְנִתְקַשְׁהָ הַטַּעַם בְּכָלִי עַד שֶׁא"א שְׁיִצָּא כְּלוֹ מִן הַכָּלִי ע"י הַגְעֵלָהּ.

מ"מ אִין קִפִּידָא בְּזֶה שְׁנִשְׂאָר מְעַט טַעַם שְׁכָבֵר הַתְּחִיל לְפָגוּם. וְהָיוּ כְּכָלִי שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בְּשִׁפְעָה שְׁמוֹתָר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ דְּלֹא הָיוּ כְּמַבְטֵל אִיסוּר כִּינּוּן שְׁעֵיקָרוֹ הֵיטֵר.

אָבֵל הֵיכָא שְׁבַלַע אִיסוּר וְיִגְעִילָנוּ כְּדִי לְהַתִּיר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הָיוּ כְּמַבְטֵל אִיסוּר לְכַתְּחִילָהּ שְׁמִנִיחַ טַעַם אִיסוּר בְּכָלִי שְׁרוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. וְדָמִי לְמֵאִי דְקִי"ל אִם בָּא לְנַפּוֹת מְנַפֶּה אֶת כְּלוֹ וְע' חִיבּוּרֵי ח"ב סִי' מ"א בְּזֶה.

דְּהָא עַל הַטַּעַם שְׁבַכְלִי חָל שֵׁם אִיסוּר. דְּרַבְּנָן גְּזָרוּ עַל טַעַם אִיסוּר שְׁיֵהָא כְּעֵיקָר: וְלִזְהָ אִף בְּב"ח הֵיכָא שְׁנִבְלַע מִקּוֹדֵם טַעַם בְּשָׂר בְּכָלִי הָרִי מִדְאוֹרֵייתָא הַטַּעַם אִינוּ כְּמִמֶּשׁוֹת הַבְּשָׂר וְכַנ"ל וּמִמִּילָא כְּשֶׁמְבִשָׁל אַח"כ חֵלֶב בְּכָלִי אִין הַטַּעַם נֶאֱסָר דְּהָא בְּב"ח חִידוּשׁ הוּא כְּדִאִתָּא בְּפִסְחִים שֵׁם וְאִין לָנוּ בּוֹ אֵלֹא חִידוּשׁוֹ דְטַעַם הָיוּ כְּעֵיקָר הֵיכָא שְׁנוֹתְעָרְבוּ הַטַּעַמִּים מִבְּשָׂר וְחֵלֶב בְּבֵת אַחַת.

אָבֵל לֹא כְּשֶׁנִּבְלַע מִקּוֹדֵם בְּכָלִי טַעַם בְּשָׂר וְאַח"כ טַעַם חֵלֶב וּבִלְא"ה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין טַעַם הַנְּבַלַע בְּאוֹכֵל לְטַעַם הַנְּבַלַע בְּכָלִי ע' חִיבּוּרֵי ח"ב סִי' מ"ט וְאִכְמ"ל [וְלִזְהָ נִהִי דַּמ"מ אִיסוּר חַז"ל בְּזֶה כְּמוֹ שְׂאָסְרוּ טכ"ע בְּשָׂאָר אִיסוּרִים אָבֵל עכ"פ סְגִי בְּהַגְעֵלָהּ כְּדִין הַתִּירָא בְּלַע.

ועוד נראה דלא מצינו בבב"ח דהגוי טעם פעיקור רק מה שנבלע ע"י בישול. אבל מה שנבלע ע"י האור ומתקשה ומתאחד עם הפלי י"ל דלא הוי טכ"ע ואין לה בו אלא חידושו כי טעם שמתאחד עם חלקי הפלי נפגם בנקל ע"י הפלי דהוי פערפ.

ולזה דאף בב"ח א"צ ליבון פיון שעיקרו התירא בלע ונהי דרבנן אסרו הפלי שנבלע בו חלב ובשר. אבל מ"מ סגי בהגעלה.

ורק פשנבלע בב"ח ביחד אזי אסור, כ"נ לנישב דברי התניא. וכ"נ מלשונו שם שפונותו כמש"ל.

ולכתחילה צריף להורות כמ"ש האו"ה הביאו מעכ"ת שצריף ליבון וכמ"ש פמה אחרונים וע' חיבורי ח"ב סימן מ"ג מ"ד בזה. ואם טיגנו בכלי שומן אנוז דהוי רק בשר עוף בחלב דרבנן אפשר אין לערער על המקיל בהגעלה: סימן פג.

פבוד הרה"ג וכו' מו"ה צבי הירש נ"י הרב דק' נאוואוויטעבסק. ע"ד ששכחו לקחת חלה ממצות וכבר בשלו מהמצות קניינדיף וגם עשו מהם קמח ונזפרו מזה ביום א' של פסח המצות נקנו ממקום שאופים מצות למכור וכל עיסה שנילושה הנה בה יותר משיעור המחנייב בחלה ונסתפקו איך תנהגו בהפרשת חלה כי אולי המצה שפרישו לחלה היא מעיסה שמקצתה נמכרה לאחר והלה הפריש ממנה חלה וגם כי מהקמח ומהקניינדיף יש חשש שאף אם ישאירו מקצת פדי לקרוא ע"ז שם חלה במוצאי יו"ט מ"מ שמה הקמח שיאכלו אינו מאותה העיסה שהשאירו קמח להפרשת חלה.

ואי נימא שאסור להפריש חלה באופן זה. מה יהי הדין בכלים שבישלו בהם המצות פנ"ל.

וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה כבר הביא כת"ר דעת הפר"ח שאם הקיפו שתי עיסות שיש בכל אחת פשיעור מפריש חלה אחת ורק אסור להקיפן ביו"ט דהוי מתקן ביו"ט. והמקו"ח השיג עליו דא"כ למה כתבו התו' בביצה (דף ט') ועוד פוסקים עצה שיאפה עוד מצות ויצרפם יחד עם המצות שנגאפו מעי"ט להפריש מהם על כולם.

ולדעת הפר"ח יקשה דכיון שכבר נצטרפו כל המצות יחד תו א"צ להפריש מן מה שיאפה ביו"ט דהא יכול לאכול על סמך שפריש אח"כ. ולענ"ד לק"מ די"ל שהתו' באו לבאר שאפשר לעשות באופן שלא יצטרף לסמוך על שפריש אח"כ כי שמה יאבד מה שישאיר ונמצא שאכל טבל לזה כתבו שאפשר לאפות פעת מצה ולהפריש עתה על הכל.

ועוד נלע"ד דלא אמרו אוכל ואח"כ מפריש רק במקום שיכול להפריש תיכף בשעה שנתחייב בחלה לזה יכול לאכול על סמך שפריש אח"כ והוא פועל סברא דכל העומד לזרוק פזרוק דמי וכדומה בהרבה מקומות בש"ס וגם דהא אמרינן בקדושין (דף נ"ח ע"ב) ועוד בכ"מ דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין ע"ש.

וגם דכיון שדעתו להפריש חלה א"כ פשפריש אח"כ חלה הרי הוברר הדבר למפרע שזו חלה על העיסה וקימ"ל בדרבנן יש ברירה. ואף שבכל סברות שהזכרנו יש לפקפק מ"מ על יסוד זה הקילו בחלת ח"ל.

ולפ"ז אין שנייה זה רק היכא שאפשר לו להפריש חלה מעיסה זו תיקף פשנצטרף. אבל היכא שהצטרף נעשה ביו"ט שא"א להפריש ביו"ט אין שנייה סברות הנ"ל דכיון שיש איסור בזה אין שנייה כל העומד וכו' וכדאיתא במנחות (דף ק"א) וכריתות (דף כ"ד) וכן י"ל דלא שנייה בזה סברא דברירה וסברא דכמי שהורמו דמנין ויש להאריך בזה אבל אין הפנאי מספים עכ"פ בנ"ד שהקמח נעשה מעיו"ט ונצטרף אז ע"י פלי ואפשר הנה אז להפריש חלה על כל הקמח של מצה שבפלי וכן כל המצות בנדאי הנזחו במקום אחד קודם יו"ט ונצטרפו יחד שפיר יוכלו לאכול ביו"ט מהם על סמך שיפרישו אח"כ על הפל: והנה בהא דאכל והולך ואח"כ מפריש פתבו התו' בבכורות (דכ"ז) בדעת רש"י וכ"כ הר"ן והרשב"א בביצה (ד' ט') דבחלת חו"ל א"צ מןקף וכ"כ הרא"ש שם.

והתו' בבכורות שם והר"ן והרשב"א שם פתבו בשם יש מי שאומר שצריך להניח יותר משיעור חלה כדי שיפריש אח"כ מן המןקף ומשמע לכאורה דלדעת הסוברים שא"צ מןקף י"ל שיוכל להפריש על עיסה אחרת הנמצאת במקום רחוק והא דאמרין אוכל והולך אשמועינן רבותא טפי שאפילו כבר נאכלה העיסה ואינה בעולם יוכל להפריש עליה.

וכל כה"ג הו"ל להפוסקים להשמיענו אכן הסמ"ג כתב שאינו מפריש אח"כ רק בעיסה שנילושה יחד ונתחייבה יחד בחלה. אבל אם נילוושו העיסות כ"א בפ"ע אין פוטר את הפל בלי הקפה ובמהריט"א פ"ד דבכורות אות מ"ז כתב בשם מהרי"ק ביטור ביאור דכשמתחיל לאכול בהיותה מןקף על דעת להפריש אח"כ מפריש מן המןקף מיקרי וכ"ה לדינא ביו"ד סי' שכ"ג.

ומלשון זה מוכח כסברא הנ"ל דמה שאוכל והולך הוי כאלו מפריש פעת. ולכאורה קשה דא"כ למה מותר לאכול ביו"ט עיסה שנילושה מעיו"ט כדאיתא בביצה (דף ט') דהא אסור להפריש חלה ביו"ט וכיון דהוי כמפריש בתחילת אכילתו הרי הוא מתקן ביו"ט ומה נ"מ אם מפריש ואח"כ אוכל לאוכל ומניח החלה במקומה ואף שאינו קורא שם חלה עליה מ"מ הא הו"ל תיקון.

ויש לדחות. וע' בטוא"ח סימן תק"ו מתלוקת הפוסקים בזה והעיקר נראה כמש"ל דכיון שהעיסה נתחייבה בחלה מעיו"ט והיתה עומדת להפריש הו"ל כמי שהורמו ומותר להתחיל לאכול אף ביו"ט כי שם מןקף חל עליה בשעה שנתחייבה העיסה בחלה והנה מותר להפריש ממנה.

ולפ"ז ה"ה פשהצטרף הנה בסל ונתחייבו יחד בחלה כיון שהצטרף הנה בעיו"ט ואפשר הנה להפריש מאחת על כולם שפיר יכול לאכול על סמך שיפריש אח"כ והוי כמפריש מן המןקף כמש"ל.

ונראה דאף לדעת רש"י ור"ת וש"פ שכתבו דלהכי אוכל והולך משום שא"צ בחלת חו"ל שיהא מןקף מ"מ מודו שזה שנייה רק פשנצטרפו יחד בהיותם מןקפים ולא בהיותם רחוקים או שא"א להפריש פעת וכמש"ל שזה מוכח ממה שלא נתפרש לדינא שמוותר להפריש תרומה וחסלת חו"ל זע"ז אף ברחוקים זה מזה: והנה הטוא"ח סי' תנ"ז כתב שאם שכח ואכל יפריש אח"כ על המותר דחסלת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש.

והקשה הב"ח למה כתב בשכח ואכל הלא מותר לכתחילה. וגם למה כתב שיפריש על המותר דהא מפריש גם על מה שאכל.

ותירץ דלכתחילה לא יאכל עד שיפריש מן המנוף. והוא תמוה דהא מפריש בש"ס שאוכל והולף לכתחילה וכ"ה בכל הראשונים ומה שהקשה על הרא"ש כפר תירץ הפר"ח שם דהרא"ש איירי בחלת א"י.

ומ"ש הפר"ח שם דהטור איירי בחלת א"י ומייתי לדוגמא מחלת חו"ל. הוא תמוה דמה דוגמא היא זו דבחלת חו"ל מפריש על מה שאכל ג"כ ובחלת א"י מפריש רק על המותר וגם דהו"ל להטור לכתוב וכמו בחלת חו"ל ומלשונו דחלת חו"ל וכו' מפריש דאיירי בחלת חו"ל וע' במג"א שם סק"ג שגדחק ג"כ בזה.

אכן לפמ"ש"ל י"ל דנקיט רבותא דאף שאכילתו מתחילה לא היתה על סמך שיפריש אח"כ שהרי שכח שצריך להפריש חלה וא"כ לא הוי כמו שהפריש מתחילה מ"מ שפיר מפריש על המותר והיגו משום דס"ל כמ"ש אביו הרא"ש בפ"ק דביצה שבחו"ל א"צ מנוף ורק צריך להניח יותר קצת משיעור חלה כדי שיהיו שיריו ניקרים פי מה שישיר מאכילתו אין נקרת ההפרישה ומוכיח הטור מזה שהקילו בחלת חו"ל שיפריש רק על מקצת העיסה שנשתייר מאכילתו ולזה נקיט שכח ואכל דזה הוי רבותא טפי מהא דאוכל והולף לכתחילה וכמ"ל.

ודין דאוכל לכתחילה הרי מביא ג"כ בזה וכן בסי' תק"ו וע' ט"ז שם סק"ה שכתב לחלק ג"כ בין נצטרף מעיו"ט לנצטרף ביו"ט רק נטה לסברא אחרת ע"ש. והב"י כתב שם בסי' תנ"ז דמ"ש המרדכי וש"פ שמצות שנילושו מעיו"ט כאו"א לבדה אין מפרישין ביו"ט מאחת על פולונק שיאפה עוד מצה ויצרפן היגו פשלא נצטרפו בסל אבל אם נצטרפו בסל שפיר מפריש מאחת על פולון והאחרונים לא הביאו זה.

ובד"מ ובב"ח הקשו דהא צירוף סל לא מהני לקולא לצרף עיסות שיש בהם שיעור וכדעת ספר המנהיג שהביא הב"י שם. ובאמת ז"א דהרי כבר כתב הב"י שם מקודם שהעיקר שגם עיסות שיש בהן שיעור חלה מצטרפות בסל ע"ש.

ובלא"ה דברי הב"י תמוהים דא"כ למה כתבו המרדכי וש"פ שיאפה ביו"ט מצה אחת ויצרפה ויפריש ממנה על הפל תיפוק ליה שהמצות מצטרפות יחד ואוכל והולף. אבל לפמ"ש"ל א"ש דכוננת הב"י דהיכא שנצטרפו בסל מעיו"ט אזי אוכל והולף וכמ"ל כ"ג ברור בדעת הב"י וגם הפר"ח לא כתב דמהני צירוף סל רק כשנצטרף מעיו"ט ורק דמוכח מדבריו שם שטעמו מפני שאסור לצרף ביו"ט דהוי כמתקן.

ולפ"ז אם נצטרף בסל בדיעבד יהא מותר לאכול. ולפמ"ש"ל י"ל דאסור.

אכן לדעת הטור והרא"ש שבארנו דס"ל שהאכילה א"צ שתהא על סמך ההפרישה רק כיון שמשתייר מקצת וידוע שיפריש אח"כ שפיר דמי א"כ מותר לאכול אף כשנצטרף ביו"ט. ולפמ"ש"ל י"ל דלהכי פוסק רש"י הובא בטוא"ח סי' תק"ו שאסור לאכול ביו"ט מחלת חו"ל על סמך שיפריש אח"כ.

דְּהוּי כְּמַפְרִישׁ חֵלֶה בְּיוֹ"ט מִשׁוּם דְּלִטְעָמְיָה אֲזִיל דַּס"ל שֶׁא"צ לְשַׁיֵּיר רַק כְּדֵי הַחֵלֶה שְׂרוּצָה לְהַפְרִישׁ וְאִם שְׂצָרִיף לְהִיּוֹת הַפְּרִישׁוֹ גִּיבְרַת מ"מ פִּינּוּ דַס"ל שְׂאֲכִילְתּוֹ עַל סְמֵךְ שְׂפִירִישׁ אַח"כּ זֹהֵי הַהַפְּרִישָׁה וְהוּי פְּאֵלוּ הַפְּרִישׁ מִתְחִילָה וְא"כּ הוּי כְּמַפְרִישׁ בְּיוֹ"ט.

אַבְל לְדַעַת הָרֵא"שׁ וְהַטּוֹר שְׂהַהַפְּרִישָׁה הִיא אַח"כּ וְאִם כְּשִׁשְׂכַח וְאֲכַל שְׂפִיר סְגִי לְהַפְרִישׁ לְבַסּוֹף וְכַמְש"ל א"כּ לֹא הוּי כְּמַפְרִישׁ בְּיוֹ"ט. וְעַ"ב בְּב"י סִימָן תַּק"ו בְּזֵה: עַכ"פּ גִּרְאָה לְדִינָא בְּנִצְטֵרְף בְּסַל מַעִיּוֹ"ט שְׂפִיר מְוֹתֵר לְאֲכֹל בְּיוֹ"ט עַל סְמֵךְ שְׂמַפְרִישׁ לְבַסּוֹף.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְלֵ בַּנ"ד דְּהָא קִי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף צ"ג) דְּמִשׁוּם שְׂמַחַת יו"ט מְוֹתֵר לְהַפְרִישׁ שְׂלֵא מִן הַמְּוֹתֵר וְכ"כ הַתּוֹ בְּגִיטִין (דָּף ל' ע"ב) לְהַלְכָה וְכ"כ הִיש"ש בִּיבְמוֹת שְׂמַחַת וְלִזְהָ פִּינּוּ דְמַהְגִּי מַה שְׂפִירִישׁ לְבַסּוֹף עַל מַה שְׂהַנְקֵף כְּבָר י"ל שְׂיִועִיל אִם עַל מַה שְׂלֵא הַנְקֵפוּ יַחַד רַק שְׂיִתְכּוֹנִין אַח"כּ שְׂמַפְרִישׁ עַל כָּל מַה שְׂאֲכַל אִם שְׂלֵא הַנְקֵפוּ.

וּמ"ש כַּת"ר שְׂאֲפִשֵׁר שְׂמַעֲיָסָה אַחַת מְכָרוּ מְקַצָּת לְאַחַר וּמְקַצָּת לְזֵה גַלְע"ד דְּכִינּוּ שְׂנִצְטֵרְפוּ יַחַד בְּסַל אֲצֵל זֶה חָל הַחַיּוֹב עַכְשָׁיו עַל פְּנֵלְמֵ יַחַד וּמַפְרִישׁ רַק עַל הַמְקַצָּת שְׂיִשׁ אֲצֵלוּ דְהָא עַל שְׂל חֲבִירוֹ אִין יְכוֹל לְתַרְוֹם וְכֵן חֲבִירוֹ בְּלִי סְפֵק מְצָרְף הַפַּל בְּסַל וּמַפְרִישׁ ג"כ עַל מְקַצָּת שְׂלוֹ וְעַ"ט ס' תנ"ז ס' ג' שְׂבִיָּאָר שְׂאִם שְׂנִצְטֵרְפוּ מְקַצָּת יְכוֹל לְהַפְרִישׁ עַל הַמְוֹתֵר.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּדַבְרֵי שְׂמַחַת וְכַבֵּר הַאֲרִיף בְּעִנְיָן זֶה בְּשׁוֹ"ת מְשִׁיב דְּבָר ס' ס"ד וְאִין לִי פְּנֵאִי כְּעַת לְבָאָר הַדְּבָר. וְהַעֲיָקֵר לְדִינָא גַלְע"ד דְּהִיכָא שְׂמַפְרִישׁ בְּפִירוּשׁ רַק עַל מְקַצָּת הַעֲיָסָה אוֹ שְׂמַקְצָתָהּ הִיא שְׂל אַחַר אֲזִי לֹא נִפְטֵר רַק זֶה הַמְקַצָּת.

עַכ"פּ בַּנ"ד מְוֹתֵר לְאֲכֹל מַה שְׂנִתְבַּשֵּׁל וְכֵן מִן הַקְּמַח עַל סְמֵךְ שְׂפִירִישׁ אַח"כּ פִּינּוּ שְׂנִצְטֵרְפוּ בְּסַל מַעִיּוֹ"ט: סִימָן פּד. וְעַ"ד שְׂלֵקַח מִחֲבִירוֹ קְדִירָה שְׂל חֵרֶס וְא"י אִם הוּא שְׂל בְּשָׂר אוֹ שְׂל חֵלֶב וְדָן כַּת"ר דְּכִינּוּ דְהוּי אַב"י הָרִי הוּא סְפֵק דְּרַבְּנָן וּמְוֹתֵר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ בְּזֵה לְבָשָׂר אוֹ לְחֵלֶב כְּפִי שְׂיָרְצָה.

לְדַעַתִּי ז"א דְּזֵה שְׂיָיָף רַק לְעִנְיָן אִיסוּר שְׂהַסְפֵק הוּא אִם יֵשׁ אִיסוּר בְּקְדִירָה זֹו אוֹ לֹא. אַבְל בְּהִיתָר אִין שְׂיָיָף זֶה וְכַעֲיָן מ"ש הָר"ן בְּגִדְרִים (דָּף נ"ב).

אִם שְׂמַחַת הַטַּעַם דְּהוּי כַּמְב"מ ע"ש. וְעוֹד דְּהָא עֵינְקֵרוֹ הוּא אִיסוּר דְּאוֹרִינְתָא וְכַבֵּר כְּתַב בְּשׁוֹ"ת הָרֵשֶׁב"א ס' ת"א דְּבִזְהָ מַחְמִירִין בְּסַפִּיקוֹן אִם הוּא עַכְשָׁיו מְדַרְבְּנָן ע"ש וְעַ"פ סֵפֶר בֵּית יִצְחָק ס' כ"ג בְּזֵה בְּאוֹרָה.

וְעוֹי"ל דְּהָא בְּאֵמַת יֵשׁ תְּקִנָּה לְלַבְנָה רַק דְּגִזְרִינּוּ דְּלָמָּא חֲזִינְס עֲלָה וְלֹא יִלְבְּנָה כְּרֵאוּי וְא"כּ פִּינּוּ שְׂאֲפִשֵׁר לְהַפְלִיט הַבְּלוּעָ בָּהּ וְלִשְׂרָפוּ הוּי כַּדְשִׁיל"מ וְאִיסוּר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ בָּהּ עַד שְׂיִלְבְּנָה.

וְאִם שְׂאִין בּוֹ דִּין דְשִׁיל"מ גְּמוּר כְּמַבְוֹאָר בְּפּוֹסְקִים. מ"מ אִין לְהַקְלֵ לְכַתְּחִילָה פִּינּוּ שְׂאֲפִשֵׁר לְתַמְנָן [וְעַ"פ שְׂבו"י ס' מ"ז לְעִנְיָן סְפִין הַנְּמַצָּא בְּרַחוּב וְהִבִּיאוּ כַּת"ר ג"כ אֲכֹן בַּפ"ב דְּמַכְשִׁירִין מְבִוֹאָר דְּלְעִנְיָן דְּבָר הַנְּמַצָּא מִחְמִירִין בְּסַפִּיקוֹן אִם בְּדַרְבְּנָן יַעו"ש וְיֵשׁ לְדוֹן עַל הַפּוֹסְקִים שְׂלֵא הִבִּיאוּ דִּין פֶּת שְׂנִמְצָא וְסַפֵּק אִם הוּא שְׂל עַכּו"ם וְאִכְמ"ל בְּזֵה].

ועוד דנה דמי לספק בדבר שנעשה ע"י גלגול דרבנן שפתיב הד"מ ס"ס נ"ז וכן פל האחרונים בכללי הספיקות שיש להחמיר אף בדרבנן. וה"ה בנ"ד דהא מתחילה הנה הפלי ב"י והנה אסור להשתמש בו מדאורייתא.

וכן מצינו בכלי עפוי"ם שאסור להשתמש בהם אף דהוי ס"ס דהא להכי אמרינן סתם פלי עפוי"ם הם אב"י כמ"ש התוס' בע"ז (דף ל"ח). וא"כ ביצוע שאינם ב"י הרי הוי ספק דרבנן ועכצ"ל כמ"ל ויש לדחות ועיין חיבורי ח"ב סי' מ"ט.

עכ"פ לדעתי אסור להשתמש בה לא לחלב ולא לבשר סימן פה. ע"ד שומן הנעשה מאגוזים הנקראים קאקעס נים.

ומראה השומן הלז הוא כמו חמאה שנסתפק כת"ר אם מותר להשתמש בו בתבשיל בשר. דאפשר אסור משום מראית עין כי נראה ממש כמו חמאה וכעין שכתבו האחרונים בחלב שקדים שאין לבשלו עם בשר משום מראית העין.

וכן אם מראהו פשוטן יהא אסור לבשלו עם חלב מטעם הנ"ל. וחספי' לדעת דעתי בזה.

והנה בשיטה דמראית העין יש להאריך הרבה באשר מדובר בה בהרבה מקומות בש"ס ופוסקים וכת"א על להשיבו תיכף וגם כי אנכי קצת חולה פעת. ולזאת אכתוב לו מה שעלה על רעיוני בשעה זו: הנה בגוף דין דכ"מ שאסרו משום מה"ע שאסור אף בחדרי חדרים פבר האריכו האחרונים והביאם כת"ר ואין לי פנאי פעת לפלפל בדבריהם.

והיוצא מדבריהם לדינא דרבנן מותר בביתו וכמ"ש בפ"ת סי' פ"ז וכ"כ בשם ההפלאה דאף בחצר מותר. ואף שעיקר מקור דין זה הוא מתו' פתובות (דף ס') גבי צינור שעלו בו קשקשים ממעכן בצנינעא בשבת דהוי מתקן לאסור יד הוי רק דרבנן ולזה שרי בצנינעא.

ולענ' יש לדחות דשם הפוננה דמתקן פלאסר יד הוי רק משום עובדא דחול ובצנינעא התירו דלא הוי עובדא דחול כ"כ. וגם די"ל שהתירו משום שלא ירדו המים לתוך הבית כפירש"י שם וכעין מ"ש הרמב"ם פ"ה מה' יו"ט דמשום שמחת יו"ט התירו מה שיש משום מראית העין.

וגם דיש להקשות מהא דאיתא בשבת דלמ"ד שאסור בחדרי חדרים אסור לטייל עם בהמתו בזוג אף בביתו דמחזי דאזיל לחנגא ופירש"י שמוליה למכרה וזה הוי דרבנן. אף הרמב"ם מפרש שם שמוליקה לעשות בה מלאכתו או למקום שמשחקין בה.

ונראה פוננתו דאירי במלאכה דאורייתא או דר"ל דבכה"ג אין הזוג לגוי רק לשמר וכדומה והוי משאוי עליו ע' שבת (דף נ"ב). אכן אחרי שהתו' ועוד הרבה פוסקים פתבו להקל בדרבנן בזה אין להחמיר וע' תו' מ"ק (דף ח' ע"ב) שהוכיחו ג"כ דין זה משם.

וע"ש (ד' י"א ע"ב וי"ג ע"ב) בסוגיא שהתירו בצנינעא לענין חוה"מ: ונראה שיש לחלק בין דבר שמעשהו נמשך איזה זמן ובין כף רואים אותו הרבה אנשים ויש לחוש למה"ע. אבל דבר שנעשה ברגע אחת אין לחוש כ"כ למה"ע.

ובפרט כשעושה זה בחדרו דהוי רק משום גזירה שמא יעשה זה בפרהסיא ובכה"ג לא שיהי' זה כ"כ פיון שנמשך רק ברגע. ואף אם יעשה זה ברה"ר לא יראהו רבים ולא

שִׁינָה לְגִזְוֹר כִּן וְלִזְה אָמְרוּ בְּשֶׁבֶת (דָּף ס"ד) שְׁלֵא יִטְיִיל עִמָּה בְּחֶצֶר בְּזוּג שְׁלֵה דְרַק טִיּוּל שְׁנַמְשֵׁה קֶצֶת אָסוּר.

אָבֵל בְּרַגַע אַחַת שָׂרִי כִי אֵין לְחוּשׁ בְּזֵה לְמַה"ע וּמִתְּרַ בְּחֶצֶרוּ דְמִיקְרִי זֵה בְּצִינְעָא וְכַמ"ש בְּהַפְלָאָה סִי' פ"ז. וע' בְּפִיר"ח בְּפֶסְחִים (דָּף ק"כ) שְׁפִירֵשׁ מְשֻׁם חֲשָׁדִי פְהוּנָה שְׁכַשְׁיָגְעוּ בּוּ לְטִלְטְלוּ יַחְשָׁדוּם שְׁרוּצִים לְאָכְלוּ וּמְשַׁמַּע בְּזֵה דָאָר בְּנִגְיָעָה בְּעֶלְמָא יֵשׁ לְחוּשׁ לְחֲשָׁד. וַיֵּשׁ לְדַחוּת דְלִזְה דְקִדְקַ בְּלִשׁוֹנוֹ לְטִלְטְלוּ מְשֻׁם דְּבִנְגִיעָה בְּעֶלְמָא לִיפָא חֲשָׁדָא וּבַכ"ז לֹא פְלוּג בְּתַקְנָתָא וְתִיקְנוּ דְבְּכָל גְּוֹנֵי מְטָמָא הִיזְדִּים וע' עֲרוּף עֲרוּף חֲשָׁד וּבִלֵּא"ה פִּירֵשׁוּ רִש"י וְתו' בְּפֶסְחִים (דָּף פ"ה) בְּאִנְפֵּן אַחַר ע"ש וצ"ל דְּמְשֻׁם דְּעֲזָרָה ר"ה הִיא לִזְה לֹא הִנְזַפְר בְּזֵה הָא דְבְּחֻדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר.

וְלִזְה בְּנ"ד שְׁהַחֲשָׁד יָכוֹל לִהְיוֹת רַק בְּרַגַע שְׁנֹתָנִים לְתוּף הַקְּדִירָה כִּי הָנִי רַק מְדַרְבְּנָן וְאַח"כּ אֵין נִיפְרָר פְּלֵל שְׁיֵשׁ שָׁם חֲמָאָה לִזְה אֵין לְחוּשׁ. מִשָּׂא"כ בְּחֻלָּב שְׁקָדִים שְׁנִיפְרָר בְּכָל עֵת שְׁהוּא חֻלָּב וְלִזְה צְרִיף לְהַנִּיחַ שְׁקָדִים אָר בְּשַׁעַת אָכִילָה כִּי נִיפְרָר שְׁהַחֻלָּב נִתְבַּשֵּׁל עִם הַבָּשָׂר מִשָּׂא"כ בְּנ"ד: וְנִרְאָה בְּזֵה דְהִנֵּה אֵיתָא בִּיבְמוֹת רַפ"ד שְׁמַעְוִנְבְּרַת שְׁחֻלְצָה וְנִמְצָא הַגִּלְד בְּוּ קִימָא פְּשָׁרָה לְכַהֲוֵנָה.

וְכַתְּבוּ שָׁם הַרְשָׁב"א וְהַרִיטְב"א דָּאָר שְׁאֵתָה מְצָרִיכָה פְרוּז לְכַהֲוֵנָה וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׁרָאוּ הַחֲלִיצָה וְלֹא שְׁמַעוּ הַפְּרוּז. מ"מ מְוַתְרַת כִּי הַגִּלְד שְׁנוּלֵד מוֹכִיחַ שְׁלֵא הַנְּצָרָה לְחֻלּוֹץ [וְבַרִיטְב"א שָׁם מְפֹרֵשׁ שְׁצָרִיף לְהַכְרִיז שְׁמִוּתְרַת לְכַהֲוֵנָה וְכ"נ בְּרִשְׁב"א שָׁם וּבְכָל הַרְאֵשׁוֹנִים וְלִפְלֵא שְׁלֵא נִתְבָּאָר בְּפֹסְקִים בֵּאָה"ע סִי' קס"ד שְׁצָרִיף לְהַכְרִיז [בְּכַה"ג] וְעִדְיִין קָשָׁה דֵּא"כ כְּשִׁמּוֹת הַגִּלְד נִימָא שְׁתָּהָא אָסוּרָה לְכַהֲוֵנָה וְבַרִיטְב"א שָׁם פְּתַב דְּאֵית לִיהַ קֵלָא.

וְנִרְאָה שְׁכ"כ לִישֵׁב קוֹשְׁיָא זֹו. דְּכִינּוּ דְּאֵית לִיהַ קֵלָא מְוַתְרַת אָר לְאַחַר מִיתַת הַגִּלְד וְכַתְּבַ שָׁם בְּהָא (דָּדָף קי"ט) שָׁם בְּהַלְדָּה עִם צְרַתָּה לְמַד"ה שְׁאָסוּרָה לְעוֹלָם וְלֹא אָמְרִינּוּ שְׁתַּחֲלֹץ אַחַר ט' חֲדָשִׁים דְּכִינּוּ שְׁהִיא בְּמַד"ה לְהַכִּי אֵין יָדוּעַ אִם יִלְדָּה אוּ לֹא וְלִית לָהּ קֵלָא.

וְלַעֲנ"ד הוּא תְּמוּהָ דֵּא"כ נִתְתָּ דְּבְּרִיף לְשִׁיעוּרִין וַיְמִי נִתְּן גְּבוּל לִזְה בְּאֵינָה מְקוּם יֵשׁ קוּל וּבְאֵינָה מְקוּם אֵין קוּל וְגַם דֵּא"כ אִם חֻלְצוּ לְמַעְוִנְבְּרַת וְאַחַר שְׁיִלְדָּה הִלְכָה לְמְקוּם רַחוּק נִימָא שְׁאָסוּרָה לְכַהֲנָן כִּי שָׁם לֹא הִגִּיעַ הַקּוּל שְׁיִלְדָּה וְאִפְשָׁר יֵשׁ אַחַד שְׁרָאָה הַחֲלִיצָה וְהִלְן לְמְקוּם הַהוּא עוֹד קוֹדֵם שְׁיִלְדָּה וְאֵינוּ יוֹדַע שְׁיִלְדָּה.

אָכֵן הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת שְׁלֵהִי יְבָמוֹת פְּתַב שְׁאֵם חֻלְצָה אַחַר ט' חֲדָשִׁים מְוַתְרַת לְשׁוּק וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא יִלְדָּה צְרַתָּה וְלֵד קִימָא כִּי אִם יִתְבָּרַר שְׁיִלְדָּה אֲזִי נִסְמָוּהַ עַל הַפְּרוּז שְׁיִכְרִיזוּ שְׁמִוּתְרַת לְכַהֲוֵנָה הָרִי מְבֹנָאָר דְּבִדְעֵבַד סְמִכִּינּוּ שְׁפִיר עַל הַהַכְּרָזָה.

וְכִן אֵיתָא בְּחֻלּוֹין (דָּף צ"ד) שְׁיֵשׁ מְקוּמוֹת שְׁסוּמְכִין עַל הַכְּרָזָה לְעַנְנֵן טְרִיפּוֹת ע"ש. וּבְמִנְחֹת (דָּף מ') אֵיתָא דְּסְמִכִּינּוּ אֲדִיִּסְקִי וּפִירֵשׁ"י שָׁם עַל פְּתָבִים שְׁיִוְדִיעוּ דְּטַעֲמָהּ אָסוּר ע"ש.

אף שיש לדחות דהיינו רק פדי שיוכלו לקנים מצנות תכלת פדין ע"ש. וכהא דמיימי שם מהא דסמכינן אדיסקי לענין חמין בפסח ויוה"כ והיינו משום דשם ההכרח לקבוע זמן ראשי חדשים פדין.

וע' שעה"מ פ"ד מה"א הי"ב שכתב דלא חששו לסמוך על פרוז רק היכא שאפשר לתקן ע"י עדים אבל היכא שא"א לברר ע"י עדים יש לסמוך על פרוז להתירה לכהונה ואף שאפשר שתאסור על עצמה הנאת כל הפהנים וכמובא באחרונים עצה זו.

מ"מ לא הצריכה לזה פיון דמדינא מותרת לכהונה וע' בב"ש ס"ו ובסי' מ' ס"ק ועי' סי' ל"ח ס"י ובאחרונים שם שהקילו בכה"ג: ולפ"ז י"ל שלא התמירו הפוסקים בחלב שקדים רק לפי שאפשר לתקן ע"י הנחות שקדים.

אבל במקום שא"א בזה נראה שיש להתיר לסמוך אדיסקי והכרזה פיון שא"א בענין אחר. ובנ"ד אין שייך לומר שאפשר להניח חתיכת אגוז כי לבד שאינו מצוי כלל אצלנו.

הנה מי שסיבך שהוא חמאה ממש לא יעלה על לבו שהוא מן האגוז הזה דלא כ"ע ידעו זה וגם דיסברו שמבשל את האגוז יחד עם החמאה והבשר ורק בשקדים מהני הנחה לפי שעושים בעצמם חלב משקדים והכל יודעים זה וגם מכירים השקדים.

אבל בנ"ד אין מכירים לא האגוז ולא החמאה. ולזה פיון דא"א בתקנה סגי בהכרזה ודיסקי והיינו שיפרסמו זה במקתבי עת בלה"ק ובלשון המדוברת שיש חמאה הנעשית ממין אגוז ומותר להשתמש בה עם בשר ונמפרות במקומות הללו.

ויש לצרף לזה סברת הפר"ח שאין לחדש גזירות רק מה שנמצאו בש"ס וגם סברת בעה"מ שלהי יבמות דהלכה דסמכינן על הכרזה לכתחילה. ואף שיש לחלק דדיסקי פירש"י במנחות שם שכתבו למקומות שצובעים תכלת ע"ש אבל הכא לא שייך זה.

אכן הכרזה שייך בנ"ד והיינו לפרסם במקתבי עת פשיראו שעושים פן אל יחשדו שמבשלים בשר בחלב. וגם כי גוף החשש הוא רק ברגע שנותנים החמאה לתוך הקדירה וכמ"ש כ"ת שאח"כ אינו ניכר כלל שהוא חמאה ובשעת נתינה אינו מבשל עדיין ולא עביד איסור דאורייתא ורק כשפבר יש עצים ואש מיקרי מבשל וכדקיי"ל בפ"ד דביצה וברמב"ם פ"ט מה' שבת והוא מילתא דלא שכיחא שיעשה באופן כזה.

ואף דאיתא בעירובין (דף ס"ד) דלא מהני הכרזה לענין עירוב דאכרזתא לדרדקי. נראה דהיינו כפירש"י משום שהכרזה זו אינה מועלת לדורות הבאים ואף שאפשר שיכריזו עוד הפעם אבל עד העת ההיא ישתכח הכל כי יסברו שמותר לטלטל שם בלי שום תקון.

אבל בנ"ד יוכלו בעלי העסק לפרסם זה בכל חודש במקתבי עת: ונראה עוד ראי' מהא דאיתא בסוטה (דף מ"ג ע"ב) שגפן פחות מטפח אסור משום ערלה לעולם משום מראית העין שנראה שעודנה נטיעה תוך ג' שנים אבל פרם שלם כזה מותר דקלא אית לה למילתא וכן בחורגת הגדילה בין האחים מותרת לינשא להם דקלא אית לה ע"ש.

הרי מפורש דבדברים שאסור משום מראית העין מותר היכא שיש לו קול ומכ"ש בנ"ד כשיפרסמו במכ"ע אין קול גדול מזה ואף שבמכ"ע לא יפורסמו שמות הקונים את

התמאה בכ"ז פשיראו שאחד ישל בשר בתמאה קאקום יבין תיכף שהוא תמאה זו פיון שנתפרסם זה ולא ידונו לכף חוב שמבשל בשר בתלב.

וע' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' ק"ג שמועיל הכרזה בשעת מעשה. ועי' או"ח ס"ס רמ"ו שמועיל לפרסם ברבים שנעשה ע"פ היתר וע' חיבורי ח"ב סי' קי"ב וח"ד סי' ד' בזה: ונראה דהנה קיי"ל דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן ואין שייך לגזור שמא יאמרו שמוטר רק בדבר שאפשר שעמי הארץ יטעו בזה.

אבל באיסור חמור וידוע לכל אין שייך זה וכגון עבודת ע"ז בע"ז (דף י"ב) שם הוי הטעם משום חשד דשום אדם לא יטעה לומר שמוטר לעבוד ע"ז ואף דאיתא בסנהדרין (דף ק"ב) שירבעם הטעה את ישראל בכגון זה.

צ"ל דשם יש פנונה אחרת בזה יעו"ש במפרשים שהטעה לומר שזהו המשכה מפמליא של הקב"ה ואכמ"ל בזה וכן במלאכה גמורה בשבת או אכילת בשר בתלב שידועים לכל איש ישראל ובכגון זה צ"ל הטעם משום חשד.

והנה בטעם דחשד שמצינו בכ"מ בש"ס קשה דהא צריף לדון כל אדם לכף זכות ומי שאינו דן לכ"ז אינו עושה פשוטה ולמה לנו לעשות תקנתא לרשיעי שחושדים בהנם. והנראה דנהי שמדת חסידות הוא לדון לכף זכות אף באופן רחוק כדאיתא בשבת (דף קכ"ז) בכ"ז בדרף הממוצע שייך לתלות רק במילתא דשכיחא.

אבל במילתא דלא שכיחא אין לתלות ונראה דאף מצד מדת חסידות אין מחוייב לתלות במילתא דלא שכיחא רק באדם המוחזק לירא שמים גדול. ולזה היכא שכפי ראות עיני בנ"א יש מקום לחשדו כי אינם מחוייבים לתלות בדבר שאינו מצוי אפי' ליזהר מזה כדי שלא יחשדוהו בהנם.

אבל היכא שבנקל למצוא צד זכות עליו אפי' לא חיישינן לחשדא כי החושדו הוא רשע שחושדו בהנם וזה מיקרי חושד בכשרים. וע' חיבורי ח"ד סי' ס"א באורף בזה: ונראה דהיינו דפליגי רב יוסף ורבא בפסחים (דף פ"ב) בהא דמעמידין הטמאים בשער המזרח וששורפין פסולי קדשים לפני הבירה ולא יקחו העצים הנותרים לביתם אי הוי משום חשד שיחשדו שנושא עצמי הקדש לביתו לפי שאין מצוי שיהי' בביהמ"ק עצים של הדיוט.

ור"י ס"ל דכיון שידוע שיש שומרים בביהמ"ק על כל שער. וגם פי ידוע שצריף לשורף הפסולים לזה יבינו שהם עצים שלו.

וכן בטמאים ס"ל דטומאה שכיחא כדאיתא ביומא (דף י"ג). לא יחשדום שאינם רוצים לעבוד עבודה ויבינו שנמנעים בשביל טומאה ורבא ס"ל דכיון שידועים שפנהים גזהרים מטומאה בכל האפשר לזה יחשדום שלא רצו לעשות העבודה.

והנה ביבמות (דף מ"א ע"ב) איתא שמא תלד ולד של קיימא ותצטרף פרוז לכהונה ואיכא דלא שמע בהכרזה ומפסיל לה לכהונה מבואר שהחשש הוא שיחשדו שנישאת לכהן באיסור.

וְקָשָׁה לָמָּה שִׁינוּ מֵהָא דְאִיתָא (בְּדָף ל"ו וק"ט) שְׁהַחֲשֵׁשׁ שִׁסְבְּרוּ שְׁחֻלּוּצָה מִן תַּרְתּוּ לְכַהֵן. וְנִרְאָה הַטַּעַם דְּבְדָף מ"א אֵינְרִי שְׁהַחֲלּוּצָה תַלְד בֶּן קִינְמָא וְהוּלָד יְמוֹת וְהָרֹאִים יִחְשְׁבוּ שְׂאִינוּ בֶן קִינְמָא וַיֵּאמְרוּ שְׁלִיזָה נִישְׂאָת שְׁחֻשְׁבָּת דְּמ"מ מִן תַּרְתּוּ לְכַהֵנָּה פִּינּוּ שְׁיִלְדָה. וְלִזְהָ קְאָמֵר שְׁיִפְסְלוּהָ לְכַהֵנָּה. אָבֵל בְּדָף ל"ו דְּאֵינְרִי פְּשְׁהֲלָהָ צְרְתָה לְמַדְהָ"י וְנוֹדַע שְׁיִלְדָה צְרְתָה בֶן קִינְמָא.

וְהָרֹאִים שְׁלֵא יָדְעוּ מַזָּה אֵין פְּאֵן שׁוּם מְקוּם לְתַלּוּת שְׁנִישְׂאָת בְּטַעוֹת וְלִזְהָ יִחְשְׁבוּ שְׁבִאָמֵת חֻלּוּצָה מִן תַּרְתּוּ לְכַהֵנָּה פִּי אֵיסוּר זֶה אֵינוּ יָדוּעַ כ"כ לַע"ה. וַיֵּשׁ לִישָׁב זֶה בְּאִנְפֵן אַחַר דְּמַתְנִיתִין (דְּדָף מ"א) ר"מ הִיא פְּדָאִיתָא בְּפִרְיִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּף מ"ו) וְס"ל דְּחִינְשִׁינּוּ לְמִיעוּטָא.

וְלִזְהָ חוּשְׁשׁ לְמִיעוּט אֲנָשִׁים שְׁיִחְשְׁדוּ אַף שְׁלֵא פְּדִין וְכֵן ר"ש דְּס"ל בִּיבְמוֹת (דָּף ס"ז) דְּחִינְשִׁינּוּ לְמִיעוּטָא ס"ל בְּשַׁבָּת (דָּף כ"ג) דְּחִינְשִׁינּוּ לְחֻשְׁד וְכֵן בְּב"מ (דָּף קט"ו) גְּבִי מְשָׁכּוֹן ס"ל לר"ש דְּחִינְשִׁינּוּ לְחֻשְׁד וְלְטַעֲמִיהָ אֲזִיל פְּנ"ל וְאֶקְצֵר בְּזֶה: עכ"פ בְּנ"ד נִרְאָה דְּלְטַעוֹת בְּדִין וְדָאִי לִיפָא לְמִיחֻשׁ פִּי זֶה יָדוּעַ אַף לְעַפּוּ"ם שְׁיִשְׂרָאֵל אֲסוּר בְּבִשְׂרָא וְחֻלְב וְלְחֻשְׁד ג"כ לִיפָא לְמִיחֻשׁ דְּכִינּוּן שְׁמִפְּוֹרְסָם בְּעוֹלָם ע"י דְּיִסְקִי וּמכ"ע שְׁמוֹכְרִים חֲמָאָה שְׁל קִאקַעס.

א"כ הָוִי מִיְלָתָא דְּשְׁכִיחָא וּמִמִּילָא לֵא יִחְשְׁדוּם שְׁאֲוֹכְלִי בְּשֵׁר בְּחֻלְב פִּי יִבִּינוּ שְׁזָהוּ חֲמָאָה שְׁל קִאקַעס וּכְמַש"ל דְּלָא חִינְשִׁינּוּ לְחֻשְׁד רַק הִיכָא שְׂאִין מְצוּי כ"כ פְּכִי הָאָמֵת. וְהָרֹאִה תוֹלָה בְּמְצוּי וְלִזְהָ מְפָל הֵלִין נִלְע"ד לְהַקְל בְּנ"ד לְעַרְב חֲמָאָה שְׁל קִאקַעס בְּתַבְשִׁיל בְּשֵׁר: סִימָן פּוּ פְּכּוּד הִרָה ג' וְכו' מו"ה דוֹב בְּעַר נ"י הֶרֶב דְּק' קִיטְיִיגְאָרְאָד.

ע"ד שֶׁהָשׁוּ"ב הִרְגִישׁ בְּבְדִיקַת פְּנִים שְׁיֵשׁ בְּרִיאָה בּוּעָא מְעַבְרָ לְעַבְרָ וּכְשֶׁהוֹצִיאָהוּ הִרְאָה נִקְרָעָה הַבּוּעָא וְלֵא הִיָּה אֶפְשָׁר לְדַעַת אִם הִיָּתָה שׁוֹפְכָת לְהַדְדִי. וְאִם הִיוּ מִים זָפִים וְהָפִיס הִיָּה לְבֶן וְהוּא הַפ"מ.

וְהָאֲרִיף כְּת"ר קִצָּת בְּזֶה וְחִפְץ לְדַעַת דְּעִתִּי וּמִטְרָדוֹתִי אֲשִׁיבְנוּ בְּקוּצָר: הִנֵּה מָה שְׁנִקְרָעָה הַבּוּעָא פְּשׁוּט שְׂאִין חֻשְׁשׁ דְּהָא קִי"ל בְּסִי' ל"ז דְּבוּעָא שְׁנִקְבָה תַלְינּוּ בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבְחָא וּבְפִרְט בְּנ"ד שְׁיָדוּעַ שְׁנִקְרָעָה ע"י הַטַּבַּח.

וּמָה שְׁיֵשׁ סְפָק אִם הִיָּתָה שְׁפָכִי אֶהְדְּדִי ג"כ אֵין לְחוּשׁ דְּהָוִי ס"ס דְּשְׂמָא לֵא הִיָּתָה שְׁפָכִי אֶהְדְּדִי. וְאִף אִם שְׁפָכּוּ אֶהְדְּדִי שְׂמָא הִיָּתָה שְׁל מִים זָפִים וּכְהַפּוּסְקִים דְּבָמִים זָפִים כְּשֶׁרָה אַף בְּמַעַל"ע וּבְפִרְט שְׁפָכִיס הַבּוּעָא הוּא לְבֶן.

וּכְבָר פְּתַב הַשְׁ"ף שְׁזָה מוֹרָה שְׁהִיָּתָה שְׁל מִים זָפִים וְגַם גּוּף חוּמְרָא דְּמַעַל"ע הָוִי מְשׁוּם שְׂמָא נִתְקַלְקְלוּ הַסִּימְפוֹנוֹת כְּמַבְוֹאָר בְּפוּסְקִים וְזֶה הָוִי רַק סְפָק פִּי שְׂמָא לֵא הָוִי שְׂמִ סְמְפוֹנוֹת. וְאִף אִם הִיָּה סְפָק אִם נִקְרָעָה הַבּוּעָא ע"י הַטַּבַּח מ"מ אֵין לוֹמֵר דְּהָוִי ס"ס לְחוּמְרָא שְׂמָא נִקְבָה הַבּוּעָא מְחִיִּים וְאִף אִם נִקְבָה ע"י הַטַּבַּח שְׂמָא הִיָּתָה שׁוֹפְכָת לְהַדְדִי וְהָיוּ מִים עֲכוּרִים.

דְּכִינּוּן דְּקִי"ל דְּתַלְינּוּ בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבְחָא אֵין לְעֲשׂוֹת סְפָק מַזָּה דְּהָא קִי"ל דְּבְכָל דְּבָר תַלְינּוּ בְּדָבָר הַמְצוּי. וּבְזֶה מְצוּי יוֹתֵר שְׁיִנְקַב אַחַר שְׁחִיטָה בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא.

וע' חיבורי ח"א סי' נ' וב"ב מ"ש בְּזָה וּלְזָה יֵשׁ לְהַקְלֵל בּוֹנֵי: וע"ד שְׁהַעִיר עַל מ"ש בְּסֵה"ג שְׁצָרִיף לְהַגִּיד לְשָׁלִיחַ שְׁנֵי שְׁהַמְתַּגְרָשֶׁת תְּהֵא אַסּוּרָה עָלָיו דְּהָא הִטְעַם וְשָׁאסּוּרָה לְשָׁלִיחַ הַגֵּט הוּא מְפָנִי צָרִיף לֹאמַר בּפ"נ ובפ"נ.

וּלְהַכִּי בַּא"י שְׁאָצ"ל בּפ"נ ובפ"נ מִתְּרַת לְשָׁלִיחַ כְּדַאִיתָא בִּיבְמוֹת (דָּף כ"ה). יָפָה הַקֶּשֶׁה וְנִרְאָה הִטְעַם מְפָנִי שְׁצָרִיף שְׁיֵאמַר שָׁלִיחַ ב"ד אָנִי וְאֶמְרִינֵן בְּגִיטִין (דָּף כ"ט) שֶׁהוּא כְּדִי שְׁיִדְעוּ שְׁהַשָּׁלִיחַ רֵאשׁוֹן הַגֵּיד בְּפָנֵי ב"ד בּפ"נ ובפ"נ ובא"י א"צ לֹאמַר שָׁלִיחַ ב"ד אָנִי ע"ש וכו"פ באה"ע סי' קמ"א ס"מ.

וּלְזָה הַגֵּי כְּאֵילוּ הוּא בְּעַצְמוֹ אֹמַר כֵּן וְכָל שְׁצָרִיף לְהַגִּיד אֵיזָה דְּבָרִים כְּדִי לְהַכְשִׁיר אֵת הַגֵּט אַסּוּרָה הַמְתַּגְרָשֶׁת עָלָיו וְכַלְשׁוֹן הַגְּמָרָא שֶׁם דְּכִינֵן דְּעַלְיָה סְמְכִינֵן לֹא תִנְשֵׂא לֹא וְה"ה הֵכָא סוּמְכִים עַל דְּיִבּוּרוֹ שֶׁהוּא שָׁלִיחַ ב"ד וְשֶׁהַגֵּידוֹ שֶׁבּפ"נ ובפ"נ: סִימָן פּוּז.

כְּבוֹד הַרָה"ג הַמְּפָנֶרְסָם וְכו' מו"ה יוֹסֵף נ"י הָרַב דַּק' קְלִימֵנְטוֹב. ע"ד אִשָּׁה אֲשֶׁר וְסָתָה לְיוֹם כ"ה לְרֵאֲיִיתָהּ אוֹ לְיוֹם כ"ד וְכַדּוּמָה כֵּן הָיָה מְשֻׁף שְׁנָה.

וְעַתָּה אֵיבַרְעַ שְׁרֵאֲתָהּ בְּיוֹם כ"ב וּבְפַעַם הַשְּׁנִי בְּדָקָה בְּיוֹם כ"ב לְרֵאֲיִיתָהּ וְשָׁמְשָׁה עִם בְּעַלָּהּ וְנִמְצָאָה טְהוּרָה וּבִלְיָלָה הַשְּׁנִיף לְיוֹם כ"ד בְּדָקָה א"ע וְנִמְצָאָה טְהוּרָה רַק לֹא בְּדָקָה בְּעוֹמָק וְשָׁמְשָׁה עִם בְּעַלָּהּ וְתִיכְף אַחַר תִּשְׁמִישׁ כְּאֲשֶׁר קִינַח בְּכַתְּוִנַת שְׁלָה מְצָא דָם בְּהַקְיִוּוֹת כִּי הָאוֹרֶחַ בָּא לָהּ.

וְהַזֵּיג חֲפָצִים לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל זֶה וְחֲפָצִים לְדַעַת אֵיף לְהַתְּנַהֵג לְיָמִים יְבוֹאוּ. וּבְשִׁבִיל חֲנוּמֵר הַנּוֹשֵׂא חֲפֵץ מַעַכ"ת לְהַטִּיל הוֹרָאָה זֶה עָלָי.

וְהִנֵּה חֲפָצֵי לְמֵלֵא רְצוֹנֵה הַטּוֹב אֲבָל טְרַדוֹתֵי עֲצוּמוֹת וּלְזֹאת אֲשִׁיבּוּ בְּקִיצוֹר נִמְרָץ: וְהִנֵּה מ"ש כַּת"ר לְיוֹם כ"ד וְכַדּוּמָה לֹא הִבְנֵתִי אִם כֵּן וְנִמְנָתוֹ לְיוֹם כ"ג אוֹ לְיוֹם כ"ו וְהִנֵּה לֹא לְפָרֵשׁ. וְאִי נִימָא שְׁהִיִּיתָה מְשֻׁנָּה גַם לְיוֹם כ"ג כִּי כ"ג מִמָּה שְׁלֵא הַזְּכִיר וְכַדּוּמָה אֲצָל יוֹם כ"ה א"כ הָרִי הָיָה אַסּוּר לֹא לְשִׁמֵּשׁ בְּלִיל כ"ג.

וְאִין תּוֹעֵלֶת בְּבִדְיָקָה קוֹנָם כִּי הֵלֵא יֵשׁ לָהּ לְחַוֵּשׁ כָּל הַלְּיָלָה וְזֶה תְּלוּי בְּזִמְנָה וְסָתָה אִם הָיָה בְּיוֹם אוֹ בְּלִילָה וּמַעַכ"ת לֹא בִּיבָר זֶה בְּמַכְתָּבוֹ. וּבְדָרְךָ כָּלֵל יֵשׁ לְדוֹן אִי מִיִּקְרִי דוּמָה אִם דוּמָה רַק בְּחַד צַד אוֹ בְּעִינֵן שְׁיֵהָא דוּמָה בְּכָל הַצְּדָדִים וְע' חוֹלִין (ד' ס"ה ס"ו).

אֵף אַכ"מ כִּי נִרְאָה שַׁכְּת"ר כְּתַב זֶה בְּלֵא דְקַדּוּקָה וְהָיָה רְאוּי שְׁיִבָּאָר זֶה בְּפִירוּשׁ. וְהִנֵּה אִם כָּל הַשְּׁנָה לֹא רֵאֲתָהּ בְּיוֹם כ"ג לְרֵאֲיִיתָהּ פְּשׁוּט דְּהַגֵּי אָנוּס כְּדַאִיתָא בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף י"ח ע"ב) דְּלֵא הו"ל לְאַסּוּקֵי אַדְעַתְיָה שְׁתַּרְאָה.

וְאֵף אִם קָרָה פַּעַם אֶחָד שְׁרֵאֲתָהּ בְּיוֹם כ"ג מ"מ פִּינֵן שֵׁאֵח"כ הַחוֹחֶזֶק וְסָתָה לְיוֹם כ"ד וְכ"ה לֹא הָיָה לָהֶם לְחַוֵּשׁ כָּלֵל לְיוֹם כ"ג וְאִין עֲלֵיהֶם עוֹן אֲשֶׁר חֲטָא וְאֵף כִּי כָּל יָרָא חֲטָא רְאוּי שְׁיִדְרוֹשׁ יוֹם אֶחָד מִקּוֹנָם וּבְכַפְרֵט שְׁאִין וְסָתָה קְבוּעַ כ"כ בַּכ"ז אִם לֹא הַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ א"צ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה ע"ז פִּינֵן שְׁלֵא עָשָׂה נֶגֶד הַדִּין וְא"צ מְדִינָא לְפָרוֹשׁ רַק עוֹנָה סְמוּךְ לְוְסָתָה אֵף לְהַמְחִירִים בְּסִי' קפ"ד וְרַק פִּינֵן שְׁהַגִּיעַ לְיָדוֹ מְכַשׁוּל גְּדוֹל כְּזֶה רְאוּי לֹא לְהַצְטַעַר ע"ז כִּי לְצַדִּיקִים אִין הַקַּב"ה מְבִיא תְּקִלָּה וְכָל הַמְקַדְּשִׁים א"ע לְמַטָּה מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מְלַמְעָלָה כַּמ"ש חז"ל ע"פ וְהַתְּקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים.

ולזה ראו שיקבל עליו מהיום להיות זהיר הרבה לקדש א"ע במותר לו ולהתרחק אף יום או יומים קודם הנסות ולדף לה אגמרינ לנזירא וכו' ובפרט באשה שטבעה לשנות וסטה יש לחוש יותר לאיזה שינוי.

אכן אם ראתה לפעמים גם ביום כ"ג הרי הנה לו לחוש ליום זה מדינא כדקיי"ל בסי' קפ"ד ס"ב ובדיקה אין מועיל בזה דהא פתבו האחרונים דנשי דידן אין להם שעה קבועה לנסתה. ובפרט באשה זו שמשנית וסטה הרי צריכה לבדוק במורה דחוק כל הימים שחוששת לנסתה וכמ"ש החו"ד בסי' קפ"ד.

וכ"כ הנוב"י סי' מ"ו דכל הימים הללו הם שעת וסטה וחוששת להם. ואפשר שיהי מקום לצדד להקל אם הנה דרפה לראות רק ביום א"כ לדעת רוב הפוסקים א"צ לפרוש ממנה רק בעונת הנסות ולא עונה קודם זה.

ונהי דאנן נוהגין להחמיר לפרוש עונה קודם מ"מ אין שייך לקרותו חוטא בשביל זה. ובפרט שלפי הנראה לא ידע האיש פרטי דין פרישה.

פי כת"ר פתב שהוא ירא שמים. ואף די"ל שהוא קרוב למזיד דהו"ל לשיולי וללמוד הדין ע' יבמות (דף צ"א) ושבועות (דף י"ח) בזה מ"מ פינון שמעיקר הדין א"צ לפרוש רק בעונת הנסות אין לדונו פחוטא גמור.

אכן אם דרפה לראות בלילה אין פאן צד לימוד זכות עליו. ולזה אם היתה רואה גם ביום כ"ד ודרפה לראות רק ביום ולא בלילה אזי די להם שיקבלו על עצמם על להבא לפרוש לגמרי עונה קודם זמן שאפשר לחוש שתראה וכן כל הימים שאפשר שתראה בהם כפי שראתה בהם בחדשים הקודמים.

ועל העבר יתענו משה שנה בכל ער"ח ואם הם חלוישי המזג אזי יתענו עד חצי שעה אחר חצות היום ויאמרו מזמור נ"א בפתהילים בכנונה ויאמרו הסליחות הקבועות לער"ח למנחה: ואם דרפה לראות בלילה או שראתה לפעמים ביום ופעמים בלילה הרי דינם פשוטגים לפי שלא ידעו דין פרישה בשעת נסות וכדאיתא בשבועות (דף י"ח) שחייבים בקרבן וצריכים פפרה מדינא.

והנה בדורות הללו אשר האנשים חלוישי אין להחמיר בתעניות ורק פינון שמפורש בש"ע סי' קפ"ה להתענות ארבעים יום לזה יתענו ארבעים חדשים בכל ער"ח וער"ח טבת שהוא בתנופה לא יתענו ורק יתענו ארבעים יום בס"ה.

ואם הנה נוהג להתענות בער"ה פמנהג פמה אנשים אזי לא יחשוב זה במנין מ' יום פי זה פבר חובה עליו ואינו יכול לפטור א"ע בו פעת וכדין שאינו יוצא בחובתו ידי גדרו. ויאמרו סליחות הקבועים לער"ח במנחה ומזמור נ"א וכמ"ל ויכרישו דמי קרבן חטאת כפי ערה שיעלה זה פעת הזאת ויתנו זה ליד מעכ"ת לחלק ללומדי תורה עניים העוסקים בתורה מתוך הדחק וצדקה זו היא במקום קרבן שגם הקרבן הנה נאכל לפהגים ומקצתו עולה לגבוה.

וגם ללומדי תורה הרי הוא מהנה את גופם וגם עולה לגבוה בעסקם בתורה. ואף דבכריתות (דף ט') ומנחות (דף ק"ז) מבואר ערה שיווי קרבן וע"ש בתו' בזה מ"מ נראה

דבזה"ז צריף לתת כפי שיצטרף פעת לקנות קרפון פנה דהא חייבי חטאות אין דמיהם קצובים כדאיתא בכריתות (דף כ"ח).

וכמדונה שראיתי באיזה אחרונים שכתבו שינתנו רק בערף המבואר בש"ס ולענ"ד ז"א וכמש"ל ונראה שצריף להודיע להמקבלים שהוא ניתן להם תמורת קרפון כדי שינתפוננו לזה שיקבלתם ותפירו הבעלים כדין קרפון שצריף פוננה פהנים אוכלים ובעלים מתפירים.

ואף שאם נאבד הפשר א"צ להביא קרפון אחר מ"מ בנ"ד שנה גם במקום נריקת הדם שפעכב בקרפון וצריף שיהא לשמה. לזאת נכון שיגידו להם פנ"ל וא"צ להודיעם מי הוא הנותן רק גידו להם שיקבלום בתורת פפרה על הבעלים של המזון הנה.

ניתן גם בעד אשתו כדקיי"ל בב"מ (דף ק"ד) שהבעל מחוייב ליתן קרפנות שמתחייבת וע"ש בתו'. והטעם שכתבתי שינתענו ער"ח הוא לפי שענין תענית זה הוא ע"פ מאמר חז"ל הביאו עלי פפרה שמייעטתי את הירח.

ובער"ח ע"פ רוב הלכנה בתכלית קטנותה ומיעוט הירח הוא בגדר נדות ויומי דמסאבותא ע' בפע"ח שער י"ט פ"ג שכ"כ. ובעל ואשה הוא בבחינת שמש וירח וכשינתן זה ע"י תעניתו במשך שנה שלמה שהוא היקף שלם של החמה יבוא ע"ז לבחינת לכנה קודם מיעוטה כמ"ש שני המאורות הגדולים.

וכמו שקבעו להתפלל אחר ברפת הלכנה בחידישה, ולכאורה י"ל שצרכים לעשות תשובה על כל פח נכח דהא אם הנה להם ידיעה בין פח לכח היו צרכים להביא קרפון על כאו"א ע' יבמות (דף ל"ד ע"א וצ"ב) וע"ש בפירש"י, ולנה נהי שא"צ קרפנות מיוחדים לפי שנעשו בהעלם אחד מ"מ תשובה צריף לעשות על כל עבירה לבדה.

וכעין זה כתב הנו"ב סי' ל"ו דאף שאין איסור חל על איסור מ"מ צריף לעשות תשובה על כאו"א ע"ש. אף נראה דכיון שמצינו שחטאה אחת מכפרת על כל מה שחטא בהעלם אחד.

ה"ה תשובה מכפרת על כל מה שעשה בהעלם אחד. ובאחע"א שאני דכיון שעושה תשובה על איסור ראשון ועונות נעשו זכיות ממילא כיון דפקע איסור ראשון חל איסור שני משא"כ גבי קרפון שעיקרו בא על מה ששגג ונהרי הוא רק שגגה אחת.

ומ"מ נראה שראוי להתנדות ולשוב על כל פח דהא מכל מקום טימא נשמתו בעשיית הרבה איסורים ונהנה מהם. אף בנ"ד י"ל שא"צ דהא יש לה חזקת טהרה ואיפא למימר דהשתא הוא דחזיא בכח האחרון.

ולפ"ז היכא שפירש באבר מת י"ל שלא עשה איסור כלל דאפשר ראתה בפעה שפבר מת האבר. ונה שייף רק בעונה שלפני עונת הנסת.

אבל בעונת הנסת אין לה חזקת טהרה כיון שדרפה לראות בעת הזאת והוי ספק אם ראתה מקודם או לא ושוגג בספק איסור צריף ג"כ פפרה. ובפרט שפנה עשה איסור נדאי שעבר על מצות פרישה בעונת הנסת ע' שבועות (דף י"ח).

וגם בפעם הראשון שבא עליה בליל כ"ב לא עשה פהוגן פי ה'יה ל'ו לחוש לכל העונה
אף שראתה בו רק פעם אחד. והרי כתבו האחרונים שבזה"ז אין בקיאים לחשוב ונסתות
לשעות וצריכה לשוב גם על זה.

אף קשה להורות להתענות הרבה פי הדור חלוש ויבא שכרו בהפסדו ולזאת די במש"ל
ורק יתנדה בכל יום על התטאים הללו שחטא שעבר מצות פרישה בעונת נסת ונכשל
באיסור נדה ושפאפשר שעבר זה איזה פעמים בכל פח נכת.

שוב ראיתי בשו"ת ח"ס סי' קנ"ה שהצריכה לעשות תשובה על כל פח נכת. ולענד"נ
כמש"ל ושם כתב שעל האשה יש להקל שתתענה פחות ממ' יום ולזה גם בנ"ד יש להקל
שתתענה רק שנה תמימה בכל ער"ח וגם די"ל שהיא קצת אנוסה ע"פ דברי בעלה
שחשבה שהוא יודע הדין שמותר: ולימים יבואו יזהר לפרוש עונה קודם עונת הנסת
ונקרא שעת נסת כל הימים שדרכה שיבוא לה בהם הנסת וכמש"ל בשם החו"ד ובנ"ד
הוא מיום כ"ב עד אחר יום כ"ה.

ולכאורה י"ל ששחוש לנסת הגוף שבשביל התשמיש ראתה. ואף בפעם אחד חוששת.
יתהא אסורה. אבל ז"א דבזה ל"ח בפעם אחד.

וגם דא"כ יצטרך לגרשה והוי כדיעבד. וגם דיותר יש לנו לתלות בנסת הימים ולא בגוף.
וע' אחרונים בסי' קפ"ז וכן יש להצריכה בדיקה אחר תשמיש הראשון ע' בפוסקים סי'
קפ"ו קפ"ז. וגם ימנע מלשמש בליל כ"ג לראיתה.

ע' סי' קפ"ז ס"י ובאחרונים לענין ליל טבילה ואקצור. והנה אחר כותבי זה הודיענו כת"ר
אשר נתברר שביום כ"ג לא ראתה זה יותר מחצי שנה.

וא"כ אין לה לחוש לכל ביום זה. ואף שפשרא אתה ביום כ"ב ממילא ראתה גם ביום כ"ד.
מ"מ אין לחוש ליום כ"ד כיון שלא ראתה עדיין ע' נדה (דף ל"ט) בזה. ושניהם אנוסים
בזה שראתה אז.

וא"צ לקבל עליהם שום תשובה וכדקיי"ל בסי' קפ"ה ובפוסקים שם רק יתנו לצדקה
לפי ערכם לכפר על אשר אנה ד' לידם עבירה זו באונס: וע"ד שמוצאת בימי ספירתה
שערות אדומות ומראות שונות שצריכה לעשות עליה שאלת חכם.

אם מותר לה לבדוק רק ביום א' וביום ז' כמ"ש הנוב"ת סי' קכ"ט. הנה אני רגיל להורות
כן בעת הזאת אשר רוב הנשים חלושות.

ורביי הבדיקה גורם חולשה ושינוי מראה. אכן בנ"ד שרגילה למצוא בימי ספירתה
שערות אדומות ומראות.

יש לה לחוש ולבדוק בימי ספירתה ואף דקיי"ל בנדה (דף ל"ט) שאין קובעת נסת בימי
ספירתה. מ"מ יש לה לחוש כדאיתא שם וע"ש (דף י"א) ובתו' שם לענין החילוק בין
מעין פתוח למעין סתום.

ולזה אם השערות או המראות שמוצאת בימי ספירתה נמצאו טמאים אזי צריכה לבדוק
בימי ספירתה. אבל אם נמצאו כל ימי ספירתה טהורים.

שוב אין לה לחוש ששמה יזדמנו לה מראות טמאות. ותוכל להקל לבדוק רק בהפסק טהרה וביום א' וביום ז.

ורק בכל עת שתרגיש איזה הרגש או זיבת דבר לח מחוייבת לבדוק: סימן פח. ע"ד חותמות שיש אצל קצת רבנים ויש בו שו"פ אם מותר לחתום בו.

ע' תפארת למשה סי' קמ"א שכתב להתיר משום דהוי כהן דעל מבוזים דשרי. והובא בפ"ת שם סק"ט וע"ש עוד ר"ס קמ"א דהוי שנועשו רק לסימן בעלמא שרי וגם י"ל דרב שרבים צריכים לו הוי כרבים דליכא חשדא כדאימא בע"ז (דף מ"ג).

ומ"מ יש למנוע מלחתום בו ואצלינו אין להרבנים חותם כזה רק כ"א עושה לעצמו כחפצו: סימן פט וע"ד אם אבל רשאי לומר ברכו בצביבור אחר תפלת ערבית בליל ש"ק במקום שנהגו לאמרו.

והביא כת"ר מנהג זה מספר אור צדיקים. ונהנה מנהג זה מפונדש בפע"ח שער השבת פי"ג ולפי הטעם שנתבאר שם שהוא קבלת תוספת שבת ברוח נראה שאין לאבל לאמרו.

והנה בגוף דין שאבל לא יתפלל בשבת שהוא כיו"ד ס"ס שע"ו פקפקו האחרונים יע' נו"ב מ"ק סי' ל"ב וע' בפ"ת שם. אכן עיקר הטעם הוא לפי שעל האבל מתוחה כל השנה מדה"ד כדאימא במ"ק (ד' כ"ז).

ובשבת ויו"ט הם ימי שמחת הנפש ואתערותא דלעילא וחסיליה לעורר דינים בימים אלה ולזה יש נוהגים שלא להניח אבל להתפלל בר"ה ויוה"כ ואף בימי הסליחות ועשי"ת כי אף שהם ימי דין.

אבל כל תפלתנו אז הם לעורר רחמים ולמתק הדינים. וכן בשבת איתא בזוהר ויקהל ר"ז ע"א שהדינים מתמתקים.

וכתב הפע"ח בשער השבת פ"ח שאז אין לכונן בדין רק ברחמים. ובפי"ד כתב בכוננות ברכו שלאחר תפ"ע שהוא לשם שהוא רחמים ביותר ע"ש.

וא"כ נדאי שאין לאבל לאמרו בצביבור בתורת ש"צ. ואף שאינו מוציא את הרבים.

בכ"ז הלא בכל תפ"ע אינו מוציא את הרבים. ובכ"ז נוהגים שלא יתפלל אבל וה"ה בזה. ואקצר: סימן צ. וע"ד אם מותר לכונן המורה שעות כפי שמפה הפעמון במורה שעות שבבית עכו"מ אי מיקרי זה הנאה.

והעיר מהא דקול ומראה נריח אין בהם משום מעילה. הנה לפ"ז יש להסתפק אם מותר לשמוע קול הפעמון כדי לדעת איזה שעה הוא ביום.

ומ"ש מהא דקול אין בו מעילה אינו שייך לכאן דהא גם שם קי"ל דאיסורא איכא. וריח מפונדש בברכות (דף נ"ג) ובע"ז (דף י"ג) שאסור בשל עכו"מ.

אכן נראה שהפעמון של מורה שעות אינו לשם ע"ז כ"ל ורק בשביל שהוא מקום שמתאספים שם רבים וגם ע"פ רוב הוא באמצע העיר. לזה עושים שם מורה שעות שישמעו קולו בכל העיר כדי שידעו כולם את השעה שעומדים בה ודמא לחנויות שאינן

מענטרות: סימן צא וע"ד שמגעילים בפסח פלים שיש בהם סדקים שכתב כת"ר לחוש שמא יש בסדק חמץ בעינו.

הרי מפורש בסי' תנ"א ס"ה וסי"ג שלא להגעיל אם יש סדק. רק פשאפשו לנקר הסדקים.

וע"ד התנורים שלנו שנספף עליהם חלב וגם מרק של פשוט כפר התעורר בזה בשאילת יעבץ סי' צ"ג והעלה היתר. וגם באשל אברהם סי' תנ"א ס"ד הביא בשם ב"ד בזה.

ודבריו מגומגמים ואין ספר ב"ד ת"י ואין לחפש חומרות בדבר שאין רוח"צ יכולים לעמוד בו. וגם דע"פ דין ברור שמוותר.

כי הברזל מתלבן תדיר באש שתחתיו. וגם דלא גרע משתי קדירות פי רחוק שיהא שם דבר בעינו.

וגם דעכ"פ נדאי שתמיד יש ס' פנגד המשהו שאפשו להבלע בקדירה ולא גרע מדבר שמשמששים בו בשפע דקיי"ל שמוותר: סימן צב. ע"ד ביה"כ שיש בו מפה ומבחוץ סרוף לטרפוש ודבוק שם בקרום עב וכשחוחתכים המפה לבדוק אם ניקב מעל"ע א"א לברר אם מה שנסאר הוא קרום של ביה"כ או הוא מהקרום הדבוק מבחוץ.

ומראיתו מורה שאינו מביה"כ רק מהקרום הנוסף: הנה אף לדעת הסוברים דהיא שרואים נקב בביה"כ ונאבד קודם בדיקה שיש מקום להקל ולאוקמא בחזקת פשרות. מ"מ בנ"ד שרואים שהנקב עובר כל עובי הבי"כ רק שאפשו שנסאר קצת קרום.

בזה נדאי כ"ע מודו דטריפה כי אין לנו לתלות בדבר דלא מסתבר וכ"כ הפוסקים בסי' נ"א ע"ש. ובפרט לפמ"ש כת"ר שיותר מסתבר שהוא הקרום שנדבק מבחוץ.

ואשר כתב כת"ר לצרף לזה שיטת הסוברים דקרום מתמת מפה בשאר אברים הוי קרום. הנה בחיבורי ח"ב סי' ל"א ל"ג הבאתי סברא זו ע"ש.

מ"מ בנ"ד אין להעמיד ע"ז יסוד פיון שמעיקר הדין נראה שהיא טריפה כי ברור שהנה נקב מעל"ע. ועוד נראה דאף להסוברים דקרום מתמת מפה הוי קרום.

הינו רק פשעלה הקרום במקום הנקב ממש שהחל להתקדם שם ואמרינו שסופו להתחזק ולהתרפא. אבל בנ"ד שנדבק שם קרום מבחוץ אין זו סתימה כלל.

ולכ"ע לא הוי קרום כי סופו ליסתר. ואף כי בנ"ד נראה פשוט להטריף ובשעת הבדיקה צריך לחתוך מבפנים.

כי הלא הנקב התחיל להעשות מבפנים ע"י מחט או מסמר שבלעה. ומה שדקדק כת"ר מהא דאם אין מפה קורט דם מניין.

לדעתי פשוט שהפוננה שהקורט דם מוכיח שעדיין לא נסתם הנקב לגמרי והסוברים דקרום מתמת מפה לא הוי קרום מפרשי שהקורט דם מוכיח שמקודם ניקב מעבר לעבר. וסברא דנקב באלכסון ליהוי פסתימה לע"ד אין לצרפה אף צירוף כל שהוא: וע"ד שנסבר הצלע ואין שם עוקץ והריאה דבוקה שם ונכנסה לתוף השבר פשלוש אצבעות.

וא"א להוציאה משם רק ע"י ספין. ואצלם המנהג להכשיר סרוכה למפה בדופן.

ונסתפק כח"ר דלדעת התוס' שטעם טריפות סירכא הוא מפני שסופה להתפרק ונהרי
בנ"ד בנדאי אם תתפרק תקרע הריאה. פיון שגם עתה א"י השו"ב להוציאה בידו רק
ע"י סכין.

והאחרונים כתבו שמנהגינו להתמיר ככל השיטות בטעם דין סירכא. לדעתי פשוט
דאמרינו שהמכה היתה מתרפאת וממילא היתה מתפרדת הריאה משם בנקל בלי נקב
רק עתה ששחטה קודם שנתרפאה המכה לזה עדיין דבוקה בחונק.

ועו"ל דכמו שתולין שהליחות שנעשתה ע"י המכה משכה לתוכה את הריאה. פן נימא
דלעולם לא תתפרק לפי שאחונה ע"י הליחות.

והליחות לא יפסק בנשבר הצלע כל זמן שלא יתרפא שלא יהא ניכר כלל. ובנ"ד כתבו
הפוס' דאף כשנקשר מיקרי מכה והרבה אחרונים כתבו דכל שניכר בצלע שהיתה בו
מכה דנים אותה כמכה ומכשירים ע"ש: סימן צג.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה אברהם הלוי נ"י הרב דק' סאקאלי. ע"ד שאחז
צוה לפני מותו ליו"ר שישו שיקנו מכספו עורות ויתנום לסופר שיעבדם ויכתוב עליהם ס"ת
ויתנו הס"ת לביהמ"ד הגדול שבעירם.

ואמרו לו הלא אפשר לקנות ס"ת שכבר נכתבה ויהי מחירה בזול והשיב שאינו מקפיד
אם יהי מחירה ביוקר. כי רצונו שיקנו עורות ויתנום לסופר לכתוב עליהם ס"ת ויתנוה
לביהמ"ד הגדול.

ונפטר האיש לעולמו. והנה ס"ת יש לביהמ"ד הנ"ל הרבה ורק דרוש הוצאה רבה לגמור
בנין הביהמ"ד ואין מקום מוצא לקסף על זה.

ולכורוצים אנשי העיר ויורשי הנפטר הנ"ל למסור ס"ת של ציבור עבור הנפטר הנ"ל
ויחזקו על עמודי הס"ת את שמו לזכרון עולם, ואת הכסף הדרוש לכתובה פנ"ל ימסרו
היורשים לציבור סיוציאום על גמר בנין ביהמ"ד והאריך מעכ"ת בד"ת ונחפץ לדעת
דעתי.

ובאשר עודני קצת חולה וגם פי עלי להשיב כעת כמה תשובות לזאת אשיב בקוצר. הנה
מעכ"ת לא ביאר אם יש להמצוה בנים או לא ואם אין לו, בנים יש לדון שאין עליהם
חיוב כלל לקיים צוואתו.

דהא לא הקנה מאומה להביהמ"ד רק אחר שכתבו הס"ת צוה לתתה לביה"מ. והס"ת
עדיין לא באה לעולם ולא שייך בזה דברי שכ"מ פכתובין וכמסורין דמי פדאימא בב"ב
(דף קמ"ח) גבי פירות דקל.

והכא גרע מפירות דקל. דהתם הרי הדקל שלפניו מוציא פירות בטבעו משא"כ בנ"ד
שמחזר מעשים הרבה.

ומצוה לקיים דברי המת ג"כ אין שייך בזה דהא קי"ל בח"מ סי' רנ"ב שצריך שיהא
מושלש בתחילה לדבר זה. ואף להפוסקים הסוברים דכיון שצוה להיורשים והם שתקו
הוי פאלו הושלש מתחילה לקח.

מ"מ בנ"ד שְׁלֵקִיּוּם דְּבָרֵי הַמֵּת דְּרוּשׁ טְנַרְח גְּדוּל לַקְנוֹת עוֹרוֹת וְלִשְׁפּוֹר סוּפֵר לְעַבְדָּם וְלִכְתּוֹב עֲלֵיהֶם ס"ת. זֶה נִדְאֵי לֹא נִתְחַיְיְבוּ הַיּוֹרְשִׁים לַעֲשׂוֹת.

דְּמַצְנָה לַקְיָיִם דֵּה"מ הוּא רַק בְּמָה שְׁנוּגָע לְרִכּוּשׁוֹ שֶׁל הַנִּפְטֵר אָבֵל אֵין בְּכַחוֹ לְהַטִּיל טְנַרְח עַל יוֹרְשָׁיו. וְאֵי מְשׁוּם דְּהוּי נִדָּר שְׁנִדָּר הַשַּׁכ"מ לַעֲשׂוֹת זֶה.

הָא קִי"ל בְּסִי' רַנ"ב שְׁאֵין הַיּוֹרְשִׁים מְחַנְיְיבִים לַקְיָיִם אֶת נִדָּר הַמֵּת וְע"ש בְּאַחֲרוֹנִים. וּבִפְרָט בְּנ"ד דְּלֹא הוּי נִדָּר כָּלֵל דְּהָא לֹא נִדָּר הַשַּׁכ"מ לַעֲשׂוֹת זֶה רַק צְנָה לַיּוֹרְשָׁיו וְאֵין לֹאמֵר דֵּה"מ מְחַנְיְיבִים הַיּוֹרְשִׁים לִיתֵן לִיד הַגְּבָאִים שֶׁל הַבֵּיהַמ"ד וְהֵם יִקְנוּ עוֹרוֹת וַיִּשְׁפְּרוּ סוּפֵר.

דְּהָא זֶה לֹא צְנָה הַשַּׁכ"מ וְלֹא סְמָךְ עַל דְּעַת אַחֲרִים רַק עַל יוֹרְשָׁיו. וְאַף דְּזֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת. דְּאֵם טְעֵנוּ הַיּוֹרְשִׁים שְׁחֹשְׁשִׁים שְׁמָא יִקְחוּ הַגְּבָאִים בְּיִנְקָר הָרִי יוּכְלוּ לְתַת לָהֶם כְּפִי שְׁיַעֲרִיכוּ בְּב"ד. מ"מ הָרִי בְּנ"ד אֵין הַגְּבָאִים רוֹצִים לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם טְנַרְח זֶה בְּאַמְרָם שְׁיֵשׁ לָהֶם ס"ת כְּפִי הַצְּרָךְ: רַק אֵם הַיּוֹרְשִׁים הֵם בְּנִיּוֹ.

י"ל שְׁמַחְנְיְיבִים לְטְרוֹחַ בְּזֶה כְּדֵי לַקְיָיִם מְצַנֵּת כְּפִיבּוּד אָב. וְכַמ"ש בְּשׁו"ת רַעַק"א ס' כ"ח נְעוּד אַחֲרוֹנִים.

אָבֵל מ"מ אֵין בְּזֶה שׁוּם קְנִינָה לְהַבֵּיהַמ"ד. וְגַם כִּי בְּעֲלֵי הַבֵּיהַמ"ד יוּכְלוּ לֹאמֵר שְׁאֵין רְצוֹנָם לְקַבֵּל הַס"ת לְבֵיהַמ"ד בְּאַשְׁרֵי יֵשׁ לָהֶם כְּבָר דִּי.

וּמִמִּילָא יִנְפְטְרוּ בְּנֵי הַנִּפְטֵר מִלְקַנּוֹת עוֹרוֹת. וְאַף שִׁי"ל שְׁאֵין רְשָׁאִים אֲנָשִׁי הָעִיר לֹאמֵר שְׁאֵין רְצוֹנָם לְקַבֵּל הַס"ת.

דְּהָא גַם יוֹרְשֵׁי הַנִּפְטֵר יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בְּבֵיהַמ"ד וְכֵן הִרְבֵּה קְטַנִּים וְאֲנָשִׁים שְׁנֹסְעוּ לְמַרְחָקִים וְאֵיךְ יוּכְלוּ לְגַרְוֵעַ זְכוּתָם. דְּהָא זֶה הוּי זְכוּת גְּמוּר וְאֵין בּוֹ צַד חוֹבָה.

וְלֹא שְׁיִיךְ בְּזֶה שׁוֹנְא מִתְּנּוֹת יְחִיָּה. כִּי כֵן מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹתְנִים ס"ת לְצִיבּוֹר לְקָרוֹת בּוֹ. וּבְנִדְאֵי גַם הַס"ת שְׁיֵשׁ בְּבֵיהַמ"ד מְכַבֵּר נְתוּנָם יְחִידִים וְלֹא נִכְתְּבוּ מִשְׁלַל צִיבּוֹר. וְאֵין לֹאמֵר שְׁאוּתָם שְׁנִתְּנוּ מְכַבֵּר ס"ת לְבֵיהַמ"ד יְטַעֲנוּ שֶׁהוּא חוֹב לָהֶם כִּי ע"י שְׁיִקְבְּלוּ ס"ת זֹו לְבֵיהַמ"ד יִקְרָאוּ בְּהַ לְפַעֲמִים וַיִּמְעִיטוּ מִלְקָרוֹן בְּס"ת שְׁלָהֶם.

דְּז"א דְּאַמְרֵינוּ שְׁנִתְּנוּ אֲדַעֲתָא דְּמִנְהָגָא שְׁיִדּוּעַ הַמְּנַהֵג שְׁנוֹתְנִים ס"ת לְצִיבּוֹר וְאֵין מְעַכְבֵּ. וּפּוֹק חֲזִי מֵאֵי עֲמָא דְּבַר.

נְעוּד דְּבָכֵל כַּה"ג אֲזִלִּינָן בְּתַר דְּעַת רַב הַצִּיבּוֹר וְאֵין מְשַׁגְּיחִים עַל דְּעַת יְחִידִים. וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיף בְּעֵנֵינוּ זֶה.

אָכֵן בְּנ"ד כִּינּוּן שְׁהַיּוֹרְשִׁים מְסַפִּימִים לְתַת הַפְּסָף עַל גְּמַר בְּנִינָה בֵּיהַמ"ד וְזֶה נְחוּץ לְכַנֵּי הָעִיר יוֹתֵר מִלְקַבֵּל הַס"ת. א"כ הָרִי זֶה זְכוּת לָהֶם שְׁלֹא יְחַפְּצוּ הַגְּבָאִים לְקַבֵּל הַס"ת וְכִינּוּן שְׁאֵין הַגְּבָאִים חַפְּצִים לְקַבֵּל הַס"ת מִמִּילָא פְטוּרִים הַיּוֹרְשִׁים מִלְקַתְּבָהּ וּבְכ"ז מְחַנְיְיבִים לְתַת הַפְּסָף עַל תִּיקוּן הַבֵּיהַמ"ד.

כי אם לא יתנו יאמרו הגבאים שרוצים לקבל הס"ת. ואף אם היו רשעים אינם בני המת ופטורים מלקיים דבריו מ"מ הרי יוכלו הגבאים לומר שמקבלים עליהם טורח קניית העורות ושכירות סופר וכמש"ל.

וגם דבלא"ה ראוי שיקיימו דברי הנפטר בכל מאי דאפשר ע' שבות יעקב ח"א סי' קס"ה: וראיתי שכתר"ה פתב לדון בזה עפ"מ ש בחיבורי ח"ג סי' ס"ט דבמעוות קיימא לן שמותר לשנות. והנה לפי זה י"ל בפשיטות שמותר לשנות כדי שיהי להם מקום ללמוד לפמ"ש מעכ"ת שאם לא יגמרו הביהמ"ד לא יהי לבני העיר מקום ללמוד.

וכבר פתבו הפוסקים שמותר למפוך ס"ת לבנות בגין ללמוד בו תורה. וגם דבנ"ד הוי השינוי ע"פ זט"ה במעמד אנשי העיר.

אבל באמת אין זה שינוי בנ"ד. דבדבר שיש לו בעלים אסור לשנות בלי דעת הבעלים. והכא הוי הנפטר בעלים של מעות הללו. ואף דאין קנין למת וכל הרכוש הוא ברשות יורשיו.

מ"מ פיון שהיו רשעים מחוייבים לקיים דבריו ממילא אסור להבנים לשנות דא"כ הרי אינם מקיימין דבריו ונהי דכשפכר נכתבה הס"ת ונמסרה לציבור י"ל שיוכלים הציבור לשנות.

מ"מ כל זמן שלא נתקיימו דברי הנותן אסור לשנות. ובחיבורי שם פנונתי שינומסרו המעות ליד הגבאי או ליד איש נאמן על זה.

וכבר נתקיימו דברי המת. ואם"כ יוכלו לשנות כפי שימצו.

וביארתי שם שהבעלים הוא הבעל ע"ש. אבל קודם שנתקיים הדבר לא יוכל לשנות.

דאף אי נימא שהפסוק הוא של הבעל כמש"ש בחיבורי. מ"מ הרי הספים ע"ז והוי כנדר וצריך לקיים נדרו ואינו יכול לשנות רק אחר קיום נדרו: ולזה בנ"ד נהי שאסורים לשנות כל זמן שלא קיימו רצון הנפטר.

אבל פיון שאנשי העיר אינם חפצים לקבל את הס"ת. ממילא פטורים היו רשעים מלקיים דברי הנפטר.

ויוכלו לתת הפסוק לגמור הביהמ"ד. וגם יכתבו על הס"ת לזכרון הנפטר.

ונהי בזה זכות גדול להנפטר כי יגמר על ידו בגין ביהמ"ד מקום שמגדלים בו תורה ותפלה. וגם יהי ס"ת על שמו.

ואם לא יחפצו היו רשעים ליתן לביהמ"ד אזי יוכלו אנשי העיר לשוב ולהתרוצות לקבל הס"ת. וממילא יתחייבו היו רשעים לתת הפסוק על קניית עורות וכמש"ל: סימן צד.

כבוד הרב הגדול וכו' מו"ה אליעזר הלוי נ"י דק' הוראדניא. ע"ד שהיו י"א אנונות בכלוב שברפת וד' אנונות בכלוב שני שם במרחק ששה אמות מהראשון, ובראשון יכולים להחזיק שלשים אנונות.

ונמצאה אחת מן הי"א אנוזות שראשה קטוע וצוארה בולט בין שליכה לשליכה פדרף
שהיא אוכלת שפושטת צוארה שם ובין שליכה לשליכה יש יותר מטפח באופן שיכול
הדורס לכנוס דרף שם לתוך הפלוב.

ובערב העמידו שם רשת ברזל לתפוס הדורס. ונמצאה למחר עוד אנוזא באופן הנזכר.
וברשת שהעמיד נלכדה שונרא. ועל שאר האנוזות אין שום רושם.

ונסתפק כת"ר אם יש לאסור שאר האנוזות והאריה בד"ת. וחספז לדעת דעתי בזה: והנה
באשר זה מעט אשר באתי מברלין שנסעתי שם להתרפאות וגם עתה עודני קצת חולה.
לזאת אשיבנו בקוצר. הנה כת"ר לא ביאר אם העמיד הרשת מבפנים לכלוב או מבחוץ.
ונראה שהיה בחוץ כיון שלא דן ע"ז כת"ר שמוכח מזה שהדורס נכנס לפנים. והנה לולא
שנתפסה שם שונרא היה מקום להקל דאימור כלבא כיון שלא ראינו דורס לפנינו.
אף כיון שיש לפנינו דורס מוכח שהוא עשה זאת. וגם דהא קי"ל בסי"ג נ"ז סי"ג שתולין
במצוי.

ונה מצוי יותר ששונרא תעשה כזאת רק שאפשר ששונרא אינה מצויה במקום זה. אבל
בנ"ד שנמצאה כאן שונרא יש לתלות בה יעו"ש בש"ע ואחרונים.

ומ"מ אין לחוש שנקנסה לתוך הפלוב ודרסה עוד אנוזות. וכמ"ש הר"ן הובא להלכה
בסי"ג נ"ז סי"ג שאם הושיט הדורס ידו לתוך הפלוב והעופות בורחים מלפניו יש לחוש
לכולם אף אם קטע רישא דחדא.

דהקא לא ראינו שברחו ממנו. ואמרינו כאן נמצא האנוזא עומדת צוארה לחוץ וכאנהיה
בחייה שהושיטה צוארה לאכול והרגה הדורס ושאר האנוזות לא יצאו לאכול, ומה שלא
נכנס הדורס לפנים.

י"ל דנח רוגזיה או שהיה ירא ליכנס לכלוב סגור שיש שם הרבה אנוזות. דהא אמרינו
בש"ס דכשהדורס מקרקר אמרינו שירא מן העופות.

הרי שאפשר שהדורס ירא מהם. ומהיכא תיתי לחוש לשארם והיינו ספק על ספק לא
על דלא חיישינו.

וכעין ראיה יש להביא מהא דאיתא בב"ב (דף נ"ו ע"א) דרבא ס"ל שם דאף שיא ומיצר
וחצב הוי הפסק לעגון שבת וכ"ש לעגון טומאה והיינו אליבא דר"א דס"ל שם ספק ביאה
טהור ע"ש. וע"ש (דף נ"ה ע"ב) בתו' שיש מפרשים טעמו דר"א לא משום ס"ס רק
דספק ביאה שאני.

הרי דהיכי שמקילין בספק ביאה הוי ספק אף היכא שיש הפסק קטן. וא"כ ה"ה בנ"ד
דקי"ל דשרי בספק על מיקרי ספק על אף בפלוב העומד ברפת ונדענו שנקנס הדורס
ברפת.

מ"מ הוי ספק אם נכנס לתוך הפלוב. ואף לדעת המפרשים טעמא דר"א משום ס"ס
וחכמים ס"ל דלא חשיב ס"ס.

מ"מ היכא שְמַקְוִלִים בְּסִפְקָא בִּיאָה י"ל דְּמוּדוֹ דְּהוּי הַפְּסָק וּמכ"ש בנ"ד דְּהַפְּלוּב הוּא דְּבַר
בפ"ע וּמִןפְּסָק לְגַמְרֵי מְהֻרָּפֶת. י"ל דלכ"ע הוּי סְפָק עַל, וּבַפְּרָט דְּבַפְּעַם הַשְּׁנִי חֲזִינוּ
שְׁנַתְפֹּס הַדּוֹרָס מִבְּחִוּץ.

בְּוֹדַי י"ל שְׁלֵא נִכְנַס לְפָנִים וְאִין לְחוּשׁ שְׁנִכְנַס לְפָנִים וְיִצָּא דְכָאן נִמְצָא פָּאן הָיָה. וְגַם
יֵשׁ חֲזָקָתָא הֵיטֵר שְׁל הָאֲנוּזוֹת.

וְגַם יֵשׁ לְצַרְפֵּי סְבִרַת הַמ"ב דְּהֵיכָא דְלֵא מְטִי בְּחַד שְׁיִחְיָא מִיְקָרִי מְקוּם רְחֵב. וּבנ"ד הָרִי
הָיָה הַפְּלוּב מְחֻזֵּיק שְׁלֵשִׁים אֲנוּזוֹת.

וּכְבָּר הֵבִיא זֶה גַם כַּת"ר וְהֵבִיא עוֹד הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שְׁמַקְוִלִין בְּכַגּוֹן רנ"ד. וְאִין הַפְּנָאִי
מְסָפִים לִי לְעִיּוֹן בְּדַבְרֵיהֶם.

וְגַם י"ל דְּהוּי ס"ס שְׁמָא לֹא נִכְנַס וְאִף אִם נִכְנַס שְׁמָא לֹא דָרַס. וְכַעֲיִן מ"ש הַש"ס בַּב"ב
(דָּף נ"ה ע"ב).

לר"א שְׁמָא וְאִף חֲכָמִים דְּפְלִיגֵי שְׁמָא. הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֵא חֲשִׁיב סְפָק אִם נִכְנַס לְשִׁדָּה זֹו אוֹ
לֹא כִּינּוּן שְׁנִכְנַס לְבַקְעָה.

אָבֵל בנ"ד שְׁפִיר הוּי ס"ס וּבְזֵה יֵשׁ מְקוּם לְדוּן. אִף בַּלֵּא"ה נִלְע"ד שְׁיֵשׁ לְהַכְשִׁיר שְׁאָר
הָאֲנוּזוֹת שְׁבִשְׁנֵי הַפְּלוּבִים וּכַמ"ש כַּת"ר וּבַפְּרָט דְּהוּי הַפ"מ: סִימָן צֵה.

כְּבוֹד הַרְה"ג וְכו' מו"ה אֶהְרֹן הַלְוִי נ"י רַב פְּמֶאֱזַעַם בְּמֶאֱזַעַס-וּוִילְלַע בְּאַרְגֻּנְטִינָא. הֵנָּה
כַּעוּה"ר נְחֻלִיתִי ל"ע זֶה פְּחֻצִי שְׁנָה.

וְיִשְׁבְּתִי כְּשִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים בְּבִרְלִין לְדַרוֹשׁ בְּרוֹפְאִים. וּבְבוֹאִי ב"ה עָמְתָה לְבֵיתִי מְצֹאֲתִי בֵּין
הַמּוֹן הַמְּכַתְּבִים שְׁנַתְקַבְּצוּ בְּמִשְׁפָּחָה זֶה אֶת מְכַתְּבֵי כַּת"ר אוֹדוֹת בַּר אֲנוּזוֹת שְׁמֻצְוִיִּים
בְּמַדִּינַתְּם שְׁהֵם דּוֹמִים מִמֶּשׁ לַב"א שְׁבַמְדִּינַתְּנוּ וְיֵשׁ לְהֵם סִימְנֵי טְהֻרָה כְּמוֹתְם.

וְרַק בְּרוּפְם לְמַעְלָה מִהַחֲרֻטוֹם יֵשׁ לְהֵם כְּמוֹ פְּרַבְלֵתָא גְבוּהָה קְצַת. וְהַב"א הַנֶּזְ"ל שְׁכּוֹן
וְנִדְמָה עִם שְׁאָרֵי ב"א שְׁנִמְצָאִים גַּם בְּמַדִּינַתְּנוּ.

וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת דְּכִינּוּן שְׁיֵשׁ בָּהֶם שְׁיִנּוּי מֵהַב"א הַמְּנוֹחֲזָקִים לְטְהוּרִים. אֶפְשָׁר שְׁאָסוּר
לְאַכְלָם עַד שְׁיֵהָא מְסוּרָת שְׁהֵם מְוַתְרִים.

וְהָאֲרִיף בְּזֵה בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְחַפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֵה. וּבְאַשְׁרֵי עוֹדְנֵי קְצַת חוּלָה ל"ע.

לְזֹאת אֲשִׁיבּוּ בְּקוּצָר. וְנִתְתִּי לְמַכְתָּב מֵעַכ"ת מְשַׁפֵּט הַבְּכוּרָה לְהַשִּׁיב תִּיכְף: הֵנָּה כְּבָר
בְּיֶאֱרַתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"ד ס' נ"ו לְהַתִּיר בַּר אֲנוּזוֹת שְׁרָאשֵׁי חֲרֻטוֹמָם שְׁחוּרִים דְּכִינּוּן דְּדָמוּ
מִמֶּשׁ לְבַר אֲנוּזוֹת בְּיִתְיּוֹת אִין לְאַסְרֵן בְּשִׁבִּיל שְׁיִנּוּי מוּעָט.

וּבְכָל בַּע"ח יִזְדַּמֵּן שְׁיִנְלְדוּ בְּאִיזָה שְׁיִנּוּי. וּבַפְּרָט דַּבְּנ"ד כְּתַב כַּת"ר שְׁרוּבּוֹן יֵשׁ לְהוּן שְׁיִנּוּי
זֶה וְלֹא כּוֹלָם.

וְאַשְׁרֵי הַעִיר כַּת"ר מ"ש הַרְמ"א בַּס' פ"ב ס"ג שְׁאִף אִם יֵשׁ לְעוֹף ג' סִימְנֵי טְהֻרָה וְגַם
חֲרֻטוֹם וְכַף רְחִיבִים מ"מ אִינוּ נֶאֱכָל רַק בְּמְסוּרָת. נִרְאֶה דְלֵא שְׁיִיף זֶה בנ"ד דְּכִינּוּן דְּבַר
אֲנוּזוֹת בְּיִתְיּוֹת נֶאֱכָלוֹת בְּמְסוּרָת בְּוֹדַי גַּם אֵלּוּ נֶאֱכָלוֹת כִּינּוּן שְׁהֵם ג"כ בְּיִתְיּוֹת וְשְׁכּוֹן
וְנִדְמָה.

וע"י מה שגשמתנה בשינוי מועט א"צ לזה מסונרת מנוקדת וביחוד גורם לפעמים טבע המדינה על הבע"ח שיהא בהם קצת שינוי מכפי צורתם במדינה אחרת. ואף בנ"א אינם שונים בכל המדינות וכמ"ש בחיבורי שם וכדאיתא במדרש.

ומעכ"ת הביא שיש מקומות שאין אוכלים בר אנונות הנ"ל. הנה ודאי אין לנו להתיר להם וכמ"ש הפוסקים בסי' פ"ב דאפשר במקומם הנה נמצא עוף טמא שדומה לבר אנונות הללו.

לזה הנהיגו שלא לאכלם כי היכי דלא לייתי לאיחלופי וכמ"ש התו' בחולין (דף ס"ג ע"א) ד"ה הא. אבל בשאר מקומות אין לחוש לזה ועוד דהא במקום כתר"ה נראה שאין מנהג לאסור כי הוא מקום שנתנישבו אחב"י זה מקרוב.

וכבר פתבו הט"ז סק"נ והש"ך סקי"א שבמקום כזה מותר לסמוך על המסורת של המקום שאוכלים אותם. ובביאור דברי הט"ז נש"ך שם יש להאריך ואין לי פנאי כעת.

וע' בפרמ"ג שם בזה. והטעם בזה נראה דהא במקום שאין אוכלים צ"ל הטעם כמ"ש התו' ורשב"א משום שגמציאים שם עופות טמאים הדומים להם ואתי לאיחלופי.

וא"כ הוי רק דרבנן כעין שמצינו בחולין (דף ס"ג) שגזרו בכגון זה באתרא דשכיחי פריס וענייה. וא"כ במקום זה שלא הוחזק שיהיו עופות טמאים כאלה.

הוי ספק דרבנן והוי לקולא ולזה מותר לאכלם. ועפ"ז יש לישיב דברי הלבוש שכתב דהוי גזירה לגזירה ותמה הש"ך סקי"א ע"ש ואקצר: ואשר הקשה כת"ר על מ"ש הט"ז בסק"ד מקור הדין מרש"י.

דהא רש"י איירי שלא ידענו שאינו דורס. אבל בנ"ד שחרטום וכף רגלו רחבים י"ל דמודה שא"צ מסונרת.

ולזה כתב שהט"ז קאי על מ"ש בס"ב שצריך מסונרת אף שיש לו ג' סימנים. יפה כתב כת"ר וכן מפני ש"מ במקומו ע"ש.

אכן יש מקום לישיב דברי הט"ז כמות שהם. דהא מקור הדין הוא מאו"ה פלל נ"ו ושם משמע להדיא דס"ל דרש"י והרא"ש קיימי בהדא שיטתא שצריך שידעו שאינו דורס ולא מצד שחרטומו וכף רגלו רחבים ואולי הוכחתו דאילו הוי ס"ל לרש"י שזה ודאי אינו דורס.

לא הול"ל בעינן שידעו שאינו דורס. רק דסגי בבדיקה שחרטומו וכף רגלו.

ועכצ"ל דס"ל שגם ע"ז אין לסמוך רק במסונרת. ואף שאפשר לפרש דרש"י לא קאי אהיקא שחרטומו וכף רגלו רחב מ"מ י"ל דלזה כתב זה הט"ז דהא לפי שהוקשה לו דכיון שהראשונים הרז"ה והראב"ד והרשב"א כתבו שהוא עוף טהור ובנדאי סמכו עליהם בדורות ההם ואכלום.

וא"כ איך נחמיר פדעת הרא"ש ואו"ה להצריך מסונרת דהא אין הקב"ה מביא תפילה לצדיקים בדבר אכילה. ולזה מביא הט"ז דברי רש"י ושיש להקשות פן על רש"י ותו' ועכצ"ל שלהצדיקים בעצמם לא נזדמן לאכלם וא"כ ה"ה דהא י"ל פן.

אָבֵל בְּאַמֶּת יוֹתֵר נֶכּוֹן לוֹמֵר כַּמֵּ"ש כַּת"ר שְׁשֵׁינֶיךָ זֶה לְסַעֲיָךְ ב' [וּמ"ש הַט"ז שֶׁהִתּוֹ פְּתָבוּ גַבֵּי גִינְאֵי נִהְרָא דְדוֹוֹקָא כְּשֶׁהֲצַדִּיק עֲצָמוֹ אוֹכֵל אִיסוּר הוּא תְּמוּהָ דְזָה לִיתָא שָׁם בְּחֻלְיִין (דָּף ז' ע"א) רַק (בְּדָף ה' ע"ב) ע"ש בְּתוֹ' וְע' פְּתוּבוֹת (דָּף כ"ח):] סִימָן צו ע"ד שֶׁהִיָּתָה סִירְכָא מִן הֶרִיָּאָה לְמַפָּה שְׁבִטְרֵפֶשׁ וּכְשֶׁהִסִּיר הַבּוֹדֵק אֶת הַסִּירְכָא קִלְטָה עִמָּה בְּמָקוֹם אֶחָד אֶת קְרוּם הֶרִיָּאָה וְהַבּוֹדֵק אוֹמֵר שְׂדַעְתּוֹ נוֹטָה שֶׁהִבְצָבָךְ הוּא בְּמָקוֹם הַתְּפִשְׁטוֹת הַסִּירְכָא וְצִיָּדָד מֵעַכ"ת לְהַקְלֵל וְחַפְזֵי מֵעַכ"ת לְדַעַת דַּעְתִּי בְּזָה וּמְטַרְדַּת יָמִים.

אֵלֶּה אֲשֵׁיב בְּקוֹנָצָר: הִנֵּה בְּחִיבוּרֵי ח"א ס' נ' הַבְּאֵתִי שְׂיִטוֹת רֵאשׁוֹנִים שְׂדַעְתֶּם לְהַקְלֵל בְּסִירְכָא לְטַרְפֶּשׁ וּשְׂאָר מְקוֹמוֹת כְּמוֹ בְּסִירְכָא לְדוֹפְן. וְסִירְכָא לֹא מִיְקַרְיָא רַק כְּשֶׁפְּסָרוּף לְגוּף הֶרִיָּאָה שְׁלֹא כְּסֻדְרָן וּבְאֲרָתִי שָׁם שְׁבִמְקוֹם שְׂיִשׁ עוֹד צַד לְהַקְלֵל יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְלֵל וְעַכ"פּ הוּא סְפִיקָא דְדִינָא וְא"כ בַּנ"ד שְׂיִשׁ סָפֵק אִם בְּצָבָךְ תַּחַת מְקוֹם הַסִּירְכָא א"כ יֵשׁ כְּפֵן ס"ס.

וְכַעֲיִן זֶה פְּתַבְתִּי בְּחִיבוּרֵי שָׁם ס' נ"ד ע"ש. וּבְפֶרֶט דְּבַנ"ד אוֹמֵר הַשׁו"ב שְׂדַעְתּוֹ נוֹטָה שֶׁהִבְצָבוֹךְ הוּא בְּמָקוֹם הַהַתְּפִשְׁטוֹת וּמִשְׁמַע שְׂאִינּוֹ סָפֵק גְּמוּר אֲצִלוֹ רַק שְׂיִוִּיתֵר מְסַתְּבֵר אֲצִלוֹ שֶׁהוּא בְּהַתְּפִשְׁטוֹת וְלֹא הוּא סָפֵק הַשְּׂקוּל רַק הוּא, כְּרֻבָא לְהַקְלֵל.

וְעוֹד דָּאָף הַמְחַמֵּירִים כְּשֶׁנִּסְרְכָה הֶרִיָּאָה לְשְׂאָר מְקוֹמוֹת נִתְּבָאָר בְּרֵאשׁוֹנִים הַטַּעַם לְפִי שְׂמֵהֶרִיָּאָה שְׂכִיחַ טְפִי שְׂיִצְאוּ סִירְכוֹת וְעֵינֵי בַכַּמ"ג בְּפִתְיָחָה לְסִי' ל"ט וּלְפִי"ז בַּנ"ד נִהְיֵי דִיּוֹתֵר מְסַתְּבֵר שֶׁהַסִּירְכָא יִצְאָה מִהֶרִיָּאָה מ"מ הֶרִי יוֹתֵר נוֹטָה דַּעַת הַשׁו"ב שֶׁהִבְצָבוֹךְ הוּא בְּמָקוֹם הַתְּפִשְׁטוֹת הַסִּירְכָא.

וְא"כ מְמִילָא יֵשׁ כְּפֵן ס"ס שְׂקוּל וְכַמוֹכָן. וְעוֹד נִרְאָה דְנִהְיֵי שְׂשִׁכִיחַ יוֹתֵר שְׂמֵהֶרִיָּאָה תַּצֵּא סִירְכָא לְמָקוֹם אַחֵר.

נִרְאָה דְהֵינּוּ רַק לְשִׁיטַת הַתּוֹ' שְׂטַעַם טְרִיפּוֹת סִירְכָא הוּא מְפָנִי שְׂסוּפּוֹ לִינְקָב וְהֵינּוּ לְפִי שְׂקָרוּם הֶרִיָּאָה דֵּק וּבְנִקְלָל נַעֲשֶׂה בּוֹ נִקְבֵי אֶבֶל לְשִׁיטַת רַש"י דָּאִין סִירְכָא בְּלֹא נִקְבֵי לֹא שְׂיִיף זֶה דְהָא רֻב בְּהַמּוֹת כְּשֶׁרוֹת הֵן וְגַם יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת מְלִידְתָּה ע' תו' חֻלְיִין (דָּף י"א ע"א) ד"ה אֲתִיָּא.

וְא"כ טְפִי מְסַתְּבֵר שֶׁהַסִּירְכָא הִיא, מְאָבֵר אַחֵר וְלֹא לוֹמֵר שְׂנַעֲשִׂית ע"י נִקְבֵי שְׂבִרִיָּאָה וְיֵשׁ לְהֶאֱרִיף בְּזָה. וְעוֹד דְהֵרִי פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְלֵהֲכִי כְּשֶׁרָה כְּשֶׁנִּסְרְכָה לְמַפָּה שְׂבִדוֹפְן לְפִי שְׂטַבַּע הַמַּפָּה לְקַלּוֹט אֶת הֶרִיָּאָה הַסְמוּכָה לָהּ.

וְא"כ ה"ה בַּנ"ד שְׂכִיחַ שֶׁהֶרִיָּאָה תְּסַרְף אֶל הַמַּפָּה שְׂבִטְרֵפֶשׁ. וּי"ל דָּאָף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמְחַמֵּירִים בְּסִירְכָא לְשְׂאָר אַבְרִים מ"מ בְּנִסְרְף לְמַפָּה שְׂבִטְרֵפֶשׁ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר גַּם לְשִׁיטַתֶּם וְהַהֲכָרֵחַ לְקַצֵּר.

וְעַכ"פּ בַּנ"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר: סִימָן צו. כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה אַבְרָהָם יְרֻחֲמִיאֵל נ"י הַגַּאבֵּד"ק לְעֻנְטְשָׁנָא.

ע"ד שְׂנַמְצָאָה פְּגִימָה גְּדוּלָה בְּסַפִּין אַחֵר שְׂחִיטָה וּבַמְּפָרְקַת שְׂתַחַת מְקוֹם הַסִּימָנִים לֹא נִמְצָא שׁוּם חֲתוּף וְאָף הַבְּשָׂר שָׁם הָיָה שְׁלֵם וְרַק מִן הַצַּד מְצָאוּ בַּמְּפָרְקַת חֲתוּף כִּי הַשׁוּר נִשְׁחַט בְּאַלְכֻסוֹן וְלָזָה נִחְתָּף גַּם מִן הַצַּד וּבִשְׂעַת שְׂחִיטָה לֹא הִרְגִישׁ הַשׁו"ב שׁוּם דְּבַר

ושחט בהולכה והובאה בנחת וקודם השחיטה שפכו מים על הצנאר לרחצו אבל לא שפשו בו בידיים לנקותו היטב והוא הפ"מ.

והאר"י מעכ"ת בדברי חכמה ואם נתבשל הבשר מה דינם של הכלים. וקפץ לדעת דעתיה בזה: הנה בגוף הדין אם לתלות הפגימה במפרקת אף שרוב ראשונים הקמירו שלא לתלות וכמבואר ביו"ד סי' י"ח סט"ו מ"מ מנהגינו לתלות אם נמצא חתך במפרקת באשר הספינים בזמנינו הם דקים ואפשר שיפגמו בעצם המפרקת ובדורות הקודמים היו הספינים עבים פיזוע וכ"כ האחרונים.

ואף דרש"י פ"ב בחולין (דף י') דמפרקת אינה פוגמת יותר מן העור צ"ל דהיינו בספינים שלקחם וכן מורה הנסיון שע"י חתך במפרקת נפגם הספין או עכ"פ נכפל חודו באיזה מקום והיינו פשוטתה גוף העצם כי הקליפה הרפה שיש על העצם אינה פוגמת כפי שהורה הנסיון והרי הרבה פוסקים ס"ל דאף בדרך שבירה אין לתלות במפרקת ובספיני שחיטה שלנו שמשחזים אותם חד וחלק הוא מן הנמנעות שלא יפגם ע"י שבירה ועכצ"ל כמש"ל דבספינים שלנו כ"ע מודו שיש לתלות.

ולכאורה י"ל דבהמות שבזמנינו עצם מפרקתן קשה יותר וכעין מ"ש התו' בחולין (דף מ"ז) ד"ה פל שבהמות שלנו חלוקות משלהם. ומשמע דאף בא"י ובמדינת בבל ג"כ נשתנה טבע הבהמות בזמנינו דאלת"ה הרי היה אפשר לברר איה הטבע שם כעת וגם דזה נ"מ לדינא שבמדינות ההם ישתנה הדין ע"ש.

וזהו לא נזכר בפוסקים. אבל ז"א דזה שייך רק לחלק בין זמן הש"ס לזמנינו שהוא זמן כביר אבל בין זמן הפוסקים שכתבו שאין לתלות במפרקת לזמנינו אין הזמן גדול כ"כ.

וגם דלמה לנו לתלות בדבר רחוק פניו דחזינו החילוק בין דקות הספינים שיזוע לכל שזה זמן לא כביר שהתחילו לשחוט בספינים דקים וחדים: אכן כל זה שייך היכא שאם נפגם במפרקת היתה השחיטה נדאי פשרה וכדאיתא בחולין (דף י') דלהכי תלינו בעצם משום דעצם נדאי פוגם והעור ספק פוגם ולר"ח שם דס"ל שתולים גם במפרקת צ"ל דס"ל דנדאי פוגם ודקאמרינן שם שתולים במפרקת של האחרונה כתבו התו' שם בד"ה ספין דהיינו משום שבראשונות אמרינן שזזהר לשחוט בנחת לפי שיזע שיצטרף לשחוט עוד.

וקשה דא"כ צ"ל דסתמא דהש"ס שפסקו שם שאין לתלות במפרקת ס"ל דאינו נדאי פוגם וקשה דאיה יחלוקו במציאות הלא אפשר לברר הדבר שיחתכו בספין במפרקת ויראו אם נפגם הספין.

ולפמש"ש הרשב"א בחידושי דר"ח מכשיר אף כשמסופק אם נגע במפרקת משום שיותר מצוי שיפגם הספין במפרקת משויפגם בעור ומפרש דנדאי לאו דווקא רק שמצוי יותר ע"ש א"כ א"ש.

וצ"ל דאף לדעת ההג"א וש"פ שמפרשים דאירי בנדאי נגע מ"מ מודים דנדאי לאו דווקא רק שע"פ רוב נפגם הספין בעצם ולמאי דפסקינו דרק בשיבר עצמות פשר ולא במפרקת צ"ל דס"ל דבעינו שיהא פוגם נדאי.

משא"כ במפרקת דהוי רק מצוי יותר וזה דוחק דהיכן מצינו דלמסקנא יהא טעם אחר
מכפי שמפרש הש"ס מקודם וגם דאף אם רק ע"פ רוב נפגם במפרקת יותר מבעור ג"כ
יש להכשיר וא"ל דנסמוך מיעוט הנפגמים בעור לחזקת איסור של הבהמה ואיתרע לה
רובא ואף דאמרינו זה בחולין (דף פ"ו) וקדושין (דף פ') רק לר"מ ע"ש מ"מ י"ל דהכא
לא הוי רוב גמור רק מצוי וכדאיתא בפוסקים דמצוי גרע מרוב וכתבו התו' בקידושין
וחולין שם דברוב שאינו גמור מודו רבנן.

מ"מ הא לא הוי רק כפלגא ופלגא וכיון דאיכא הכא חזקת הספין שהיה בדוק קודם
שחיטה יש להכשיר. וז"א לומר דס"ל דמפרקת אין מצוי יותר מבעור דבמצאיאות לא
יחלקו כמש"ל.

וגם פי החוש מעיד שמפרקת קשה יותר מן העור וצ"ל דכיון שהספין פגים לפנינו
איתרע חזקתו כי פשהסכין מתוקן פראוי לא ינפגם ע"י נגיעה במפרקת דהרי חזינו
שברוב השחיטות אין הספין נפגם ואף שנתתו כל הפשר עד המפרקת עכ"פ שמענו
שצריך שיפגים ודאי.

וא"כ בנ"ד שנשחט באלכסון ואפשר שנפגם הספין קודם שנשחטו הסימנים כיון שהתתו
במפרקת הוא מן הצד ולא תחת הסימנים. וכן הביא כת"ר בשם האחרונים דבנשחט
באלכסון יש לחוש לזה.

א"כ השחיטה פסולה וכדקיי"ל בש"ס ובש"ע סי' י"ח דלא תלינו רק היכא שנודאי פוגם
ובפרט דבנ"ד יש עוד מקום להחמיר כי ידוע שמצוי בשערות הבהמה עפר שנתקשה
ע"י שנתלחלח במים ונתביש ולזה כתבו הפוסקים שצריך לרחוץ את הצואר כדי שלא
ישאר שם עפרורית ויקולקל הספין וזה לא יעבור ע"י שפיכת מים על הצואר רק צריך
לשפוף ביד.

וא"כ יש לחוש בנ"ד שהיה איזה עפרורית בשערות ועי"ז נתקלקל הספין וכפי שהורה
הנסיון מצוי שיופגם הספין עי"ז. והרי גבי טבילה דאיתא בחולין שם שאם נמצא אחר
טבילה דבר חוצץ לא עלתה לה טבילה ומחלקינו בנדה (דף ס"ז) בין אם חפפה קודם
טבילה או לא וכ"פ ביו"ד סי' קצ"ט סי"א.

והיינו משום שצריך שידע בבירור שקודם טבילה לא היה עליו. וכן קיי"ל גבי ספין
שצריך שהיה בדוק קודם שחיטה והיינו טעמא דרב הונא שחושש שמא בעור נפגמה
משום שהשחיטה אינה מתחלת רק בהתחלת שחיטת הסימנים וכיון שאפשר שנפגם
בעור הרי אין ברור שהיה הספין פשר קודם שחיטה ור"ח ס"ל דכיון שאין מצוי שיפגם
בעור הוי כאלו נבדק הספין קודם שחיטת סימנים.

ועכ"פ בנ"ד שקרוב הדבר שהיה על הצואר עפרורית שאפשר שיפגם הספין בזה הוי
כאלו לא נבדק הספין ואף אם נגע במפרקת יש לאסור וכעין הא דטבילה. ואם בשלו
הפשר אסורים הפלים ואף אם עבר כבר מעל"ע יש להחמיר דבנ"ד יש ס"ס להחמיר
דשמא נפגם בעפרורית שעל הצואר ואף אם לא נפגם בעפרורית שמא נפגם במפרקת
קודם שנשחטו הסימנים.

ואף שיש לדחות דלא הוי ס"ס גמור מ"מ הוי רובא לאיסורא וגם דאיפא חזקת איסור על הפשר וליכא חזקת היתר על הספין כמש"ל פיון שלא רחצו הצנאר כראוי אכן אמגלחו את הצנאר ואח"כ שפכו עליו מים רק לא שפשו פיד.

נראה שאין לחוש לעפרורית יבש כי נדאי עבר ע"י הגילוח וכן הגיד לי שו"ב אהד. שוב הגיעני מכתב משם שנסאל זה לפני רב אחר ולא הוגד לו שהתהו הוא מן הצד, וכשנודע לו אמר השו"ב שהסימנים היו מונחים בצדדים על מקום התהו שבמפרקת.

ולדעתי קשה לסמוך ע"ז דנה הוי מילתא דלא רמיא דהא בשעת שחיטה לא ידע שפגם הספין במפרקת ובזה אינו נאמן וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' מ"ג שזהו תלוי כפי ראות עיני הדיון.

ובנ"ד נראה שקרוב הדבר שפגם הספין לנדם שחיטת הסימנים וכדקיי"ל ביו"ד סי' כ' שהסימנים נדחים מפני הספין כששוחט מן הצדדים ובפרט דהרבה פוסקים ס"ל שאין לתלות כלל במפרקת.

ועכ"פ ראוי השו"ב לעונש למה לא הגיד תיכף שהתהו במפרקת הנה מן הצד. וגם למה שחט מן הצדדים דקיי"ל שאסור לכתחלה כמבואר בפוסקים: ואשר הקשה כתה"ר במ"ש בחיבורי ח"ד סי' י"ח אין מחזיקין מאיסור תורה לאיסור דרבנן למה לא הבאתי מהתוספתא שהביא הר"ש פ"ב דמקנאות בשתי מקנאות אחת שאובה ואחת פשרה וטבל טמא בשתיהן ואינו יודע באיזה טבל באחרונה הרי הוא טהור ואף שאם טבל בשאובה באחרונה הוא טמא מדרבנן משום שפא ראשו ורובו במים שאובין מ"מ טהור דליכא חכא חזקת טומאה פיון שטומאה דאורייתא שהיה טמא נטהר בנדאי.

הנה מזה אין ראי' למש"ש בחיבורי. דשם הספק הוא אם נטמא כעת טומאה דרבנן.

אבל בחיבורי שם הספק תלוי בספק אם עבר על כל יראה בפסח. ומה שהבאתי שם מספק חלוצה היינו משום שמקודם היה ג"כ ספק ע"ש.

ויש להאריך בדברי תוספתא הנ"ל ואכ"מ: סימן צח. וע"ד שחסר קצת מהנרדא והנרדא היתה פרוטב אגודל בריח וקקשר אגודל בצמצום רק היו סמוך לה איזה חתיכות שאם נצרפם להנרדא תהי הנרדא שלימה רק היו בשרנרש אחד עם האומא או האונות ולא היה בהם תואר ונרד ונתיקה אחת שהיה בה תואר ונרד היתה הפוכה ואם נצרפנה באופן שהיתה עומדת בהיפוף אז היתה משלמת הנרדא כראוי והביא כת"ר דברי אחרונים המקילים בזה וחספז לדעת דעת: הנה גוף דין השלמת הנרדא תמוה דהיכן מציינו זה שבתסור אבר יועיל השלמה כשנמצא האבר במקום אחר, וכ"כ הד"מ שהוא תמוה.

אבל באמת הוא נכון דהא הרבה ראשונים מכשירים בחסרה הנרדא או מקצתה. והמטריפים טעמם דהא דמשמע בש"ס להכשיר הוא משום שאצלם היה מצוי חסר או יתר הנרדא וכל חיוי ברייתא הכי אית להו.

אבל אצלינו שאין זה מצוי. עלינו לדון דין הנרדא פדין שארי אונות להטריף בתסור ויתר פיון דחזינו דגם בזמן הש"ס לא הכשירו רק מטעם שמצוי פן.

ולזה שפיר כתבו להכשיר ע"י השלמה כיון שמצוי פן בגדניים וטלאים כמפורש בד"מ
וברמ"א וקשה לכאורה דהא מ"מ ההשלמה רחוקה מן הנרדא ועכ"פ שנתנה אחת מהן
את מקומה וצ"ל דכיון שמצוי פן אמרינו רואין פאלו התתיכה החסרה גיטלה ממקומה
שהיא שם ונתנה על שורש הנרדא שעומד במקום הנרדא.

וכמדומה שכ"כ הלבושי שרד בסי' ל"ה הטעם משום דאמרינו רואין. וא"כ אין שינוי
לחלק בין הפוכה לשאינה הפוכה דהא אם יטלו אותה ממקומה להשימה על שורש הנרדא
בנדאי גניחו אותה פראוי בלא היפוף.

ומ"ש הרמ"א בסי' ל"ה ס"ב דכשרה רק אם אינה הפוכה זה קאי על השורש ולא על
ההשלמה. ואף דקיי"ל בעירובין (דף י"ט) דתרי רואין לא אמרינו.

מ"מ בנ"ד א"צ לומר רואין פאלו נתהפכה ורואין פאלו מונחת על השורש. רק חד רואין
פאלו הנחוה על השורש פראוי בלא היפוף.

ועוד דאף בלא סברת רואין י"ל דכיון שמדמין שנמצאת ההשלמה במקום אחר הפוכה
א"כ יש להכשיר וכמש"ל ובפרט דבנ"ד יש לצרף דלדעת הרבה אחרונים פשרה בלא
השלמה כיון שיש בה שיעור טרפא דאסא לדעתם וההכרח לקצר.

ועכ"פ יש להכשיר בנ"ד: סימן צט. וע"ד מ"ש הרמב"ם פ"א מה' בית הבחירה שאין
בגין ביהמ"ק בלילה.

והפל חייבים לבנות ולסעד בעצמם ובממונם אנשים ונשים כמקדש שבמדבר. והקשה
כת"ר דהא הוי מ"ע שהזמן גרמא ונשים פטורות.

הנה זכורני שישבתי זה מפמה שנים ע"ד פלפול ואינני זוכר פעת מקומו בכתבים שלי
ולכאורה י"ל דגזה"כ הוא במשפן דכתיב ויבואו האנשים על הנשים. אבל בפשוטו נראה
דרק בגין ממש אסור בלילה כדילפינו מקרא וביום הקים את המשפן.

אבל תיקון והכנת הדברים הצריכין לבגין מותר אף בלילה. ולזה י"ל שמ"ש דנשים
חייבות קאי על ולסעד בעצמן ובממונם.

וכ"נ ממאי דמסיק כמקדש שבמדבר ושם פתיב ויבואו האנשים על הנשים רק לענין
הכנת הדברים הצריכים לבגין המשפן. אבל גוף ההקמה היתה באנשים דזה הנה דוקא
בלוים כדכתיב בפ' בהעלתך ע"ש: ולפמ"ש בתו' רי"ד קדושין (דף כ"ט ע"א) שבמקום
שאין המצוה תלויה בגוף העושה ואפשר לעשות ההכנה להמצוה אף בלילה לא מיקרי
מ"ע שהז"ג.

א"כ ה"ה בנ"ד. משא"כ בתפילין וציצית הוי הז"ג שהמצוה צריף לעשותה בגופו וכ"כ
הפנ"י שפדבר שאפשר לעשות ע"י שליח לא הוי הז"ג וא"כ בבגין ביהמ"ק אין זה תלוי
בגוף האדם.

ועוד נראה דהא בגין ביהמ"ק ילפינו מקרא ועשית לי מקדש ולא פתיב ויבנו לי רק ועשו
ונכלל בזה פל המעשים וההכנות השייכים לזה. וא"כ עיקר המ"ע אינה הז"ג דהא ההכנה
יוכלו לעשות בלילה: ואשר הקשה בשם הגאון מאסטרואווצי נ"י בשפת (די"ד) שהיו
אומרים אלו ואלו מטהרים ופריף דמאי נ"מ.

והקשה דהא נ"מ לענין טבילת פלים זה בתוך זה דבכלי טהור בעינן שיהא בפיו כשפופרת הנוד ואם פולקם טמאין א"צ ונ"מ פשנטל הפלי החיצון במי מערה ויסברו שיהוא טמא. לדעתי לק"מ כי טעותם הנה רק בטהרת אדם שצריך שניהם אבל לא בכלים ולהכי גזרו באדם שיטמא בשאובים ולא בכלים.

ומקום הטעות נראה משום דבפ' חוקת פתיב בטמא מת וטבל במים וגו' נרחץ במים וטהר. משמע שהרחיצה היא במים כמו טבילת האזוב שהוא במים ושאובים.

ואין להקשות דנ"מ פשטבל אדם במערה וקודם שרחץ בשאובים נגע בפלי. דא"כ יש להקשות בפשיטות דנ"מ לענין כמה דיני טומאה וטהרה אם נגע בינתיים בכלים ותרומה וכבר הרגיש בזה הרש"ש במקומו ועכצ"ל דכיון שהיו המים סרוחים לא היו שוהים כלל בלי רחיצה בשאובין ולא שכח שיגע בינתיים באיזה דבר: סימן ק פבז הרב הגדול וכו' מו"ה אלי' יוסף נ"י רב בעיר אני בפלך קוטאייס: ע"ד שבני עירו מוחזקים לספרדים ונוהגים מנהגיהם בכמה דברים וכן בסדר התפלות ובצורת האותיות בס"ת ועוד בכמה דברים אם צריך להורות להם כמנהג הספרדים פדעת הב"י נגד הרמ"א וכן כמה קולות וחקירות שנוהגים בדיני טריפות.

ומהשו"ב דשם א"א לדעת כי יש שוחטים אשכנזים שבאו מדינתנו ומורים כמנהג מדינתנו. והשוחטים ילידי המקום ההוא אין יודעים דיני שו"ב פראוי.

לדעתי כיון שמוחזקים לספרדים צריך להורות להם כמנהג ספרדים וכמ"ש כת"ר שיש אצלם חיבורים במקצוע זה. ואף שהם אינם יודעים מזה.

בכ"ז צריך להורות להם כמנהגם. והאשכנזים יתנהגו כמנהג אשכנזי וכמ"ש הפר"ח באו"ח סי' תס"ח ס"ד בדיני מנהגים שדינם כשני בתי דיני דקיי"ל ביבמות (דף י"ד) דשרי ואין בזה משום לא תתגודדו דהכי ס"ל לרמב"ם שם ונהלכה כרמב"ם לגבי אב"י.

אכן הרמב"ם פסק בפ"ב מהע"ז הי"ד פאב"י. וכבר תמהו עליו המפרשים שם ונדחקו בזה.

והכ"מ מביא בשם הרד"כ דבאמת קיי"ל כרמב"ם ע"ש וכ"פ היש"ש ביבמות שם. ואין להאריך בזה באשר כבר נהגו בכמה מקומות שיש בעיר אחת כולל אשכנזים וכולל ספרדים.

וכ"א נוהג לפי מנהג מדינתם וכתב הפר"ח שם דהוי כשתי עיירות. ואף אם יתפצו לשנות מנהגם לא יוכלו משום אל תטוש תורת אב"י.

וכמדומה שפבר נהגו שלא לשנות מנהגם אף שאין דעתם לחזור. והטעם דהא דקיי"ל דאין דעתם לחזור צריך לנהוג כמנהג המקום היינו רק במילתא דתליא במנהגא.

או שיש דיעות בפוסקים בלי שום הכרעה. אבל לענין הלכות טריפות שהאשכנזים הכריעו דהלכה כהרמ"א.

א"כ איך ינהגו כהב"י כיון דס"ל שאין הלכה כן ועיש"ש פ"ק דיבמות סי' י"א בזה. וסוגיא דפ"ק דיבמות שמפלפל הש"ס אם עשו ב"ש כדבריהם או לא עשו.

אף דב"ש היו סוברים שב"ה טועים. בכ"ז פיון שרוב חכמים שפדור הכריעו כב"ה הנה להם לבטל דעתם.

משא"כ בנ"ד. וכן ראיתי באחרונים שהאשפנזים הדרים בין הספרדים נוהגים פמנהג האשפנזים בדיני טריפות וכדומה.

וגם דכיון שמפורסם בכל העולם שיש חילוקים בין אשפנזים לספרדים הוי פשגי ענירות וליפא בזה לא תתגודדו ולא משום חשדא. ויש לדון היכא שהכריעו במדינה אחת ע"פ רוב דיעות החכמים שבמדינה ההיא ובמדינה אחרת הכריעו להיפך ע"פ רוב דיעות שבמדינתם דהא קי"ל דאזלינו בטר רובא.

איך יעשה מי שפא ממדינה זו לגור במדינה השנית. וגם אם יוכלו בדור אחר לעמוד שנית למנון בדין זה.

ומחולשת עיני פעת אקצאר: סימן קא. וע"ד מה שלפעמים יוצאים פעין גידים משפולי הריאה וממש מראה גיד להם וא"א לקלפם מעל הריאה.

אם יש להורות כמ"ש הדע"ת סי' ל"ט ס"ק ס"ט בשם הגאב"ד בעלז זצ"ל. הנה מה אנכי כי אכריע אחרי שכבר דברו בזה האחרונים זה מחמיר וזה מקיל.

וכשאני לעצמי נלע"ד שהדין עם הג' הנ"ל וסייעתו המקילים בזה. כי אף דנימא שאינו דלדול וקרום גוסף רק שיוצא מגוף הריאה והרבה פעמים נראה לעין שהגיד יוצא מתוך הריאה.

מ"מ מנ"ל לאסור בזה פיון שאין כאן נקב והוי כמו יתרת. ומנ"ל לחלק בין אם יוצא לתלת בשר מהריאה שדנין ליתרת.

בין גיד שיוצא מהריאה. וא"ל שפא אין קרום הריאה על הגיד.

ומה שאינו מבצבץ לפי שהרוח אינו נכנס לשם מפני קושי הגיד. דאין לנו לחוש ולהחזיק ריעותא: וע"ד סירכא היוצאת מטנינרא ודבוקה למקום אחר ועברה ע"י מיעוץ הנהוג.

כבר כתבו האחרונים להקל בזה ע' ב"א דיני תר"ל סט"ו וגם דהא בעינו שהרעותות יהיו מוכיחות זע"ז. ובנ"ד הסירכא היא ריעותא מצד שאפשר שניקבה הריאה וע"י הליחה שיצאה משם גסרף המקום הנה לשון וכדומה.

אבל א"כ לא הנה המקום הנה מתקשה, ואי נימא שנתקשה מקודם א"כ לא הנה גסרף פיון שאין כאן ליחה שתצא. ואם יש טיפת ליחה בהטינרי הנה בזה נחלקו המהרש"ל והרמ"א פמבנאר באורף בשו"ת הרמ"א.

והאחרונים תפסו לעיקר את סברת הרמ"א. ועכ"פ לענין תר"ל כתבו האחרונים דכ"ע מודו דהוי תר"ל.

ולפמש"ל א"ש בסברא דכיון שיש שם ליחות מעט יש לחוש שמהליחות שיצאה מהנקב נעשיתה הסירכא. ולשיטת הסוברים בטעם טריפות סירכא משום שסופה להתפרק ולעשות נקב.

צ"ל בטעם מה שמטריפים בסירכא העוברת במיעוה. משום דזה מוכיח שנעשה מחמת נקב.

או דנימא דעל הבועא הקרום חלוש. ולזה חיישינן שבפירוק היתה מנקבת הריאה אף שעכשיו ע"י מיעוה לא ניקב לפי שנזקה מאוד לקלף בנחת.

והדעת תורה סקפ"ד כתב דט"ס הוא בב"א וצ"ל דסירכא מטינרי טריפה דהרי כ"כ בקונטרס הראיות סי' כ"ט. וז"א דהא בראש אפרים שם בתר"ל סקכ"א ביאר הטעם למה מכשיר ואיך נאמר דהוי ט"ס.

וכ"מ שם בסקכ"ג ובקונטרס הראיות כתב להקל פשנסרף לשומן או לדופן ולכ"מ שאין סירכא אוסרת. ורק בסירכא בריאה עצמה שלא פסדון החמיר שם.

וצ"ל שגם בתר"ל פנונתו רק פשסרוף לשומן וכדומה דהא בסט מחמיר בסירכא מאנא לאנא וע"ש בר"א סקכ"ג. וכ"ש בשלא פסדון ממש מאנא אחת לשלישית או מימין לשמאל.

ואף שהתב"ש והלב"ש מחמירים בזה בסי' ל"ז ס"ב ובסי' ל"ט סמ"ה היינו לפי שפסקו כהט"ז. אבל הרבה אחרונים חולקים על הט"ז וכמ"ש הב"א שם.

והמהריב"ל מכשיר בפירוש. ואף להט"ז נסתפק בלבש"ר שם ס"ק קס"ח דאפשר בסירכא לשומן מכשיר רק בס"ק קס"ט הכריע לחומרא.

והכרעתו שם אינה מכרעת כ"כ. עכ"פ בהפ"מ יש להכשיר בזה ואף אם עברה ע"י קליפה הנהוגה.

פי זה אצלינו במקום מיעוה ומשמוש. ואדרבא הרבה אחרונים כתבו שהקליפה עדיפה.

פי זה מוכיח דהויא קרום בעלמא שמונח על הריאה ונדבק לשומן: סימן קב. וע"ד אם יכולות הנשים למנות ז' נקיים קודם שכלו ז' ימים לראייתה.

אנו נוהגים להקל אם פסקה בטורה ביום רביעי לראייתה שתתחיל למנות מיום ה' ואילך ז"נ ואף אם שמשה. וכעיקר הדין ביו"ד סי' קצ"ו סי"א.

והרי הסד"ט כתב שם שיש להורות פן היכא שתזדמן ליל טבילה בש"ק שאחר יו"ט וא"כ יש להקל אף בשאר שעה ד ומקום מצנה. וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' כ"ח דהיכא שמצינו שהקילו במנהג בשעה ד או במקום מצנה.

יכולים להקל בכל מקום שיש איזה שעה ד ומקום מצנה וע' חיבורי ח"ב סי' נ"ז בזה. ובנ"ד לפמ"ש כת"ר שבמקומם באים רוב האנשים מעסקם לביתם רק על ש"ק.

ושלזה נמצאות נשים שאין ממתנות עד פלות כל ז' נקיים. ראוי להקל שתפסוק בטורה ביום ד' לראייתה אף בשמשה ולפרסם חומר האיסור לטבול תוך ז' נ'.

וגם אנוכי מורה לפעמים להקל במקום שיש דבר מצנה. ובפרט בעת הזאת שנתרבו קלי הדעת ויקשה עליהם להמתין הרבה.

ובפרט פי אצלינו יש בזה הרבה חומרות שעשו כל הנשים לספק זבות. וכן שחששו
שמה תשמע ביה"ש ואיכא טובא ספיקי: סימן קג.

ומה שנוהגים שם שהנשים בימי נדוּתן אין עושות שום מלאכה ואין נוגעות באוכלים
ומשקים ואינן מתקשטות ואף הבתולות נוהגות פן וכשפוסקות מלאות רוחצות
בשואבין מקילים אף בדברים האסורים ע"פ דין בימי ליבונה.

והנה מה שאין מתקשטת יש לזה מקום דהא אמרינן בשבת (דף ס"ד ע"ב) שזקנים
הראשונים היו אומרים פן ולמדו זה ע"ש וכן קי"ל ביו"ד סי' קצ"ה ס"ט שפקנשי התירו
להתקשט וא"כ המחמירים בזה הוא מנהג טוב.

ולכאורה קשה דהא ר"ע פליג שם על זקנים הראשונים ולמה אמרו בקנשי התירו אבל
ז"א דהא ר"ע קאמר שם הטעם משום שלא תתגנה על בעלה. ואם הוא חולק עליהם
כפיסא מקרא דמיתתי שם א"כ ל"ל טעם דתתגנה.

וה צ"ל דגם לדעת זקנים הראשונים הוי רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ולזה הוצרך
ר"ע לטעם דתתגנה ומשמע דבלא טעם זה הנה ראוי לאסור. מדקאמר ר"ע אלא מה ת"ל
והדנה בנדתה הכוננה דעיקר פסוק זה אתא לאשמועינן דין טבילה בנדה.

ובזה מודים גם זקנים הראשונים רק שהם הסמיכו ע"ז גם האיסור להתקשט ור"ע חולק
עליהם בזה ובירושלמי סוף גיטין איתא דפליגי אם מותר לגרש אשתו כשהיא מותרת
לו ולפז"ק למה השמיט בטוש"ע סיפא דבבוא לגרשה וגוף הסברא קשה דאף שלא יבוא
לגרשה בכ"ז מצינו בכ"מ בש"ס שחששו שלא תתגנה על בעלה.

ודרכיה דרכי נועם. שוב ראיתי שבמל"מ בהגה"ה בפ"י מה"ג הכ"א הרגיש בזה וכתב
שם לישב זה.

ועכ"פ בנ"ד יש מקור למנהגם. אף לפ"ז הם טועים במה שאין מתקשטות רק עד
שתפסוק בטורה דהא הטעם הוא כדי שלא תבוא לידי קירוב עם בעלה וזה שייך עד
שתטבול ובאמת בספרא פ' מצורע ובירושלמי סוף גיטין הגירסא בדברי זקנים
הראשונים שלא התקשט עד שתבוא במים ורק בש"ס שבת (דף ס"ד) הושמטו תיבות
עד שתבוא במים.

ולזה נלע"ד שיש לבטל מנהג זה פי עי"ז יבואו לידי מכשול שיסברו שכשפוסקות
מלאות שוב אינן נדות. ואף דאיתא בש"ס לענן מי ליבונה שהקילו קצת וכ"ה בשו"ע
סי' קצ"ה לענן אכילה בקערה מ"מ בנ"ד שמחמירות עליהן הרבה ובימי ליבונה מקילים
הי מקום לטעות וכמ"ש כ"ת שבאמת מקילים בימי ליבונה יותר מדאי ובפרט דלענן
התקשטות אין מחמירים פדעת זקנים הראשונים וא"כ אין יסוד למנהגם.

וגם די"ל דכיון שחששו חז"ל שלא תתגנה על בעלה א"כ אסור לה לעשות פן וכעין הא
דאיתא בקדושין (דף מ"א ע"א) ע"ש ואף שיש לחלק מ"מ העיקר הוא פנ"ל וע' פתובות
(דף ס"ה ע"ב) שתלבש בגדים אחרים בימי נדתה שלא תתגנה ובש"ע סי' קצ"ה ס"ח
כתב טעם אחר וע' ס"ט שם סקט"ז מ"ש בזה ואכמ"ל.

וע' שבת (דף ק"מ ע"ב) מה שצונה ר"ח לבנותיו פדי שלא תתגנה ע"ש בפירש"י ולא הובא לדינא ויש לישב באקצור. ומה שאין עושות מלאכה בנדאי אינו מנהג וכן מה שאין נוגעות באוכלים אין לו שום יסוד והוא מנהג בורות וע' בברכי יוסף ס"ס קצ"ה שהביא מנהג שלא לעשות צרכי הבית ואפשר הנהיגו פן משום הא דאיתא בפסחים (דף קי"א) שאשה נדה שורה עליה רוח רעה אבל אין לנו לחדש מה שלא נזכר בדברי חז"ל ויש בזה חשש מינות ר"ל להאמין בדברים שלא נזכרו בתורה וראוי לבטל המנהגים הגרועים הללו: סימן קד וע"ד מה שנוהגים שבבית שיש בו חולה אין שוחטים שום בע"ח ואין נוהגים משם שום דבר ואומרים הטעם פדי שלא להכעיס את האדונים וכוונתם בזה לשדים ורוחות ויש שמקשטים את החולה ומתקשטות בעצמן ומרקדות ויש שמקטרים שם לעשות עשן פדי לגרש עי"ז הרוחות רעות ויש שממחקים שמות שאינם נמחקים לרפואה.

נראה פשוט שצריך לבטל מנהגים הללו בחזקת היד ולפרסם שיש בזה חשש ע"ז ר"ל וכמ"ש גם כת"ר. ואף שי"ל שהטעם שאין שוחטין פדי שלא לעורר מדה"ד וכמ"ש חז"ל כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים ולזה מרחמים על הבע"ח.

ומה שמקשטים ומרקדים י"ל שהנהיגו זה להשריש מדת הבטחון שבנדאי ירפאהו הקב"ה וכמאמר חז"ל אפילו בשעת הספנה אל ישנה אדם מן הרבנות. אבל פיון שאומרים בפירוש הטעם שלא להכעיס את השדים ורוחות חלילה להניח מנהגם.

וכן מה שמקטרים יש בזה חשש ע"ז וכ"ש מחיקת השמות. וכן מה שכולעים לב עוף בלא מליחה נדאי שאסור ואף שאם היה זה רפואה בדוקה היה מקום להתיר בחולה שיש בו ספנה אבל הלא לא נתבררה רפואה זו וחלילה לנו מפאולה ויש בזה ג"כ חשש ע"ז לתת מקום להסט"א ח"ו וכדאיתא בשבת (דף ס"ז) כל שאין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי.

ובכ"ז לא אבדו בזה חזקת פשרות שהעיר בזה כ"ת דהא הם שוגגים בזה: ומה שנוהגים לילה לרפת בקר לאכול שם מיני מתיקה ועוד עושים שם איזה ענינים פדי שיתברכו הבהמות בנדאי אסור לעשות פן וכעין דאיתא בשבת (דף ס"ג ע"ב) המגיס בפני האפרוחים יש בו משום דרכי האמורי.

ומה שקוראים לפורים שנה חדשה והולכים באמצע הלילה לשאוב מים פדי שתתברך השנה ואז אוכלים ושותים וכל יום פורים תלוי סל עם לחם מקושט במיני מתיקה ואין אוכלים ממנו ובבנקר אין באים לבית עד שיבוא איזה איש לברך את הבית ומברכים זא"ז בשנה חדשה.

לע"ד זהו מינות גמורה דכיון שקבעה לנו תורה שראשית השנה הוא בר"ה איך נקרא לפורים ר"ה ורק לענין פירות איתא בר"ה (דף ט"ז) שיש להתפלל על כל דבר בעת עיקר גדילתו. אכן להחזיק שפורים היא ראש השנה היא מינות גמורה ובפרט שאיבת המים חלילה לשום בר ישראל לעשות כאלה והוא דרכי הגוים ר"ל.

ומה שנוהגים לברך על אכילת מצה בכל ימי הפסח ובט"ו באייר בזמן אכילת פסח שני בנדאי צריך לבטל המנהג כי הוא ברכה לבטלה. ואף שכתבו בשם הגר"א ז"ל שמצונה

לְאָכּוֹל מִצֶּה פֶּל יָמֵי הַפֶּסַח מ"מ אֵינָהּ מִצְוָה גְמוּרָה לְבָרֵךְ עָלֶיהָ וּכְבֹּר הִבִּיא בְשָׂדֵי חֲמֹד מְעַרְכֶת חו"מ ס"ד ד' אוֹת י' מְנַהֵג זֶה וְכַתֵּב שְׂיֵשׁ לְבַטְלוֹ.

וּמָה שְׂאוּכָלִים בִּש"ק פ' בְּשֵׁלַח חֲטִיִּים מְבוֹשְׁלִים וּמְבָרְכִים עַל אֲכִילַת חֲטָה וְדַאי הָיָה בְּרָכָה לְבַטְלָהּ וְאֶפְשָׁר נוֹסֵד מְנַהֵג זֶה זָכַר לְמֶן שֶׁפָּרַשְׁתוּ פְתוּבָה בִּפ' בְּשֵׁלַח אָבֵל בִּכ"ז צָרִיף לְבַטֵּל זֶה פִּינּוֹן שֶׁמְבָרְכִים עִי"ז בְּרָכָה לְבַטְלָהּ וְאִם יִשְׁאִירוּם עַל מְנַהֵגָם לֹא יִפְסִיקוּ מִלְבָּרֵךְ וְכֵה"ג מְצִינּוֹ בִּש"ס בִּכ"מ שֶׁבִּיטְלוּ מְנַהֵג פֶּשְׁרָאוֹ שְׂבָאִים עִי"ז לִיְדֵי מְכָשׁוֹל.

וּמָה שֶׁמְקַדְשִׁים בְּשַׁבַּת וִיו"ט וּמְבָרְכִים בְּרַפְת קִידוּשׁ בְּיוֹם כְּמוֹ בְּלִילָה ג"כ צָרִיף לְבַטֵּל דְּהָא מְפָרֵשׁ בִּש"ס בְּפֶסַחִים (דָּף ק"ו ע"א) דְּקִידוּשָׁא רַבָּא בְּיוֹם הָיָה רַק בִּפְהֵ"ג וְהוּא בְּרָכָה לְבַטְלָהּ: סִימָן קה.

וְע"ד שֶׁמְקַדְשִׁים אֶת הַמַּתִּים וְנוֹתְנִים בְּקַבְרָם צִדָּה וְכֶסֶף וּבִתְחִילַת הַקְּבוּרָה מְבָרְכִים שְׂהַחֲיִינוּ. הִנֵּה בְּדָבָר הַקְּשׁוּט י"ל שֶׁהוּא כְּדֵי לְחֻזַּק הָאֱמוּנָה בְּתַחֲנִית הַמַּתִּים וּכְדַאיִתָּא בִּירוּשָׁלַיִם כְּתוּבוֹת פִּי"ג ה"ג שֶׁר"י צִוָּה שֶׁיִּתְּנוּ בְּיָדוֹ מִקְלוֹ וְיִלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים לְבָנִים שֶׁיִּהְיֶה מוּכָן לְקוֹם לְתַה"מ אָבֵל הַכֶּסֶף וְהַצִּדָּה הוּא שְׁטוֹת וְלִזָּה צָרִיף לְבַטֵּל כָּל מְנַהֵג זֶה וּכְדַאיִתָּא בִּמ"ק (דָּף כ"ו ע"ב) וּבִי"ד ס"י שֶׁנ"ב.

וְע"ד הַבְּרָכָה לְכַאוּרָה י"ל שֶׁצָּרִיף לְבָרֵךְ עַל הַקְּבוּרָה דְּהָא קְבוּרָה הוּא מ"ע מְקַרָּא דְּכֵי קְבוּרָה תִּקְבְּרֵנוּ כְּדִילְפִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ו ע"ב) וְהַרְמַב"ם וְהַחֲיִינוּ מְנַאֵז זֶה לִמ"ע וּלפ"ז י"ל שֶׁהַקּוֹבֵר פֶּעַם רֵאשׁוֹן יִצְטָרֵף לְבָרֵךְ שְׂהַחֲיִינוּ כְּדִין כָּל מְקַיִּים מִצְוָה חֲדָשָׁה.

וְהִנֵּה מִצְנַת קְבוּרַת הַמַּת מְנוּטֶלֶת בְּיַחֲוִד עַל הַבֵּן וְאִם אֵין הַבֵּן מְזַדְדֵק מְנוּטֶל עַל כָּל יִשְׂרָאֵל ע' יו"ד ס"י שֶׁמ"ח. וּלפ"ז י"ל שֶׁצָּרִיף הַבֵּן לְבָרֵךְ עַל קְבוּרַת אָבִיו וְאִם אַחֵר קוֹבְרוֹ מ"מ הָרִי הוּא שְׁלוּחוֹ כִּי הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ עֲבוּר טְרַחוֹ בְּזָה.

וְצ"ל שֶׁמִּצְנַת קְבוּרָה הוּא עֲנָף מִמִּצְוֹת גְמ"ח וּכְבֹּר בִּיאָר הִרִיא"פ הוּבָא בְּאֶפְוֶדְרָהּם בְּהַלְכוֹת בְּרַפְת הַמִּצְוֹת לָמָּה אֵין מְבָרְכִין עַל מִצְוֹת צִדָּקָה וּג"ח וְהַלּוּיִת הַמַּת ע"ש בְּאֶנְרֵף וּבַהֲגַה"ה שֶׁם מְפָרֵשׁ דְּכָל דְּבָר שְׂיֵשׁ בְּזָה צִעַר לְחַבְיָרוֹ אֵין מְבָרְכִין וּמְתַרְץ בְּזָה מָה שֶׁאֵין מְבָרְכִין בְּקִרְיָעָה עַל הַמַּת וּלְפָלֵא שְׁלֵא הַזְכִּירוּ שֶׁם מִצְנַת קְבוּרָה וּמכ"ש שֶׁהַחֲיִינוּ אֵין מְבָרְכִין דְּהָא כְּתוּבוֹ הִרִיא שְׁוֹנִים וְהוּבָא ג"כ בְּאֶפְוֶדְרָהּם שֶׁם שֶׁאֵין מְבָרְכִין שְׂהַחֲיִינוּ רַק עַל מִצְוָה שְׂיֵשׁ בָּהּ שְׂמַחָה ע"ש.

וּפְשׁוּט דְּבִנ"ד הָיָה בְּרָכָה לְבַטְלָהּ וְצָרִיף לְבַטֵּל מְנַהֵגָם: וּמָה שֶׁנּוֹהֲגִים בִּימֵי אַבְיָלוֹת לַעֲשׂוֹת סְעוּדוֹת בְּכָל יוֹם לַעֲלוּי נִשְׁמַת הַמַּת וְכֵן בְּכָל חוֹדֶשׁ בְּשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה וּבְסוּף הַשָּׁנָה וּבְיוֹם ז' לְאַבְיָלוֹת הוֹלְכִים הָאֲבָלִים עִם חֲבוּרַת אֲנָשִׁים עַל־הַקְּבָר לְהַתְפַּלֵּל וּכְשֶׁחָל בְּשַׁבַּת מְקַדְמִין לְלַכֵּת קוֹדֶם יוֹם ז' וּפְקַפֵּק כ"ת אֵיף יוּכְלוּ לִילֵף תוֹף ז'.

הִנֵּה הַסְעוּדוֹת בְּבֵית הָאֲבֵל נִזְכָּר בִּמ"ק (דָּף כ"ז) רַק שֶׁם מְבוֹאָר דְּהָיָה כְּדֵי לְנַחַם אֶת הָאֲבֵל וְלֹא לַעֲלוּי נִשְׁמַת הַמַּת. וּבִיקוּר עַל הַקְּבָר בְּיוֹם ז' נִזְכָּר בִּי"ד ס"ס שֶׁד"מ וְכִינּוֹן שֶׁהוּא צוּרָף מִצְוָה וּכְבוֹד הַמַּת מוֹתֵר לְלַכֵּת אֶף תוֹף ז' עֵינֵן ס"י שֶׁצ"ג ס"ג וּבְאַחֲרוֹנֵים: סִימָן קוֹ וּמָה שֶׁנּוֹהֲגִים בְּחֲזָרְתָם מְחַנְפָּה לְהַקִּיף אֶת הַזּוּג בְּסֵל לְחַם מְנוּקָף בְּגִירוֹת שֶׁל שְׁעוּנָה וְכֵן עוֹשִׂים בְּפוּרִים אֵין לְמַחֲוֹת בָּהֶם כִּי הוּא רַק דְּרָף שְׂמַחָה וְכֵמוֹ שֶׁאֲצַלְנוּ מְקִיפִים הַשּׁוֹשְׁבֵינִים אֶת הַזּוּג וּבְהַרְבֵּה מְקוּמוֹת אוֹחְזִים אַבּוּקוֹת שֶׁל שְׁעוּנָה בִּידֵיהֶם וְהִנֵּה בִּימֵי

קַרְפֵי רֵאִיתִי סֶפֶר אֶחָד שָׁמוּ אָבֶן סִפִּיר וְרֵאִיתִי שְׁמַבִּיא שָׁם כַּמָּה מִנְהַגֵי הַסְּפָרָדִים כְּאוֹתָם שִׁכְתָב כ"ת אָבֶל אֵינֶנִּי זוֹכֵר מַה פּוֹתֵב שָׁם אַנְדוֹתָם: וְע"ד הָאֲשַׁפְּנָזִים שֶׁנִּמְצְאִים שָׁם אֶף אֵין לֹו שָׁם מִצַּב קְבוּעַ וּמִצְפָּה שִׁיזְדַּמֵּן לֹו אֵיזָה אֲנֶפֶן שִׁיּוֹכֵל לָשׁוּב לְמִקְוָמוֹ נִרְאֶה פְּשׁוּט שִׁזָּה מִיְקָרֵי דַעְתוֹ לְחִזּוֹר דְּאִטּוֹ צָרִיף שִׁיְהֵא דַעְתוֹ לְחִזּוֹר בְּזִמָּן מְנֻגָּבֵל רַק כָּל שְׁלֵא הִתְלִיט בְּדַעְתוֹ לְהַשְׁאֵר לְעוֹלָם בְּמִקְוָם זֶה מִיְקָרֵי דַעְתוֹ לְחִזּוֹר וְאֶף שִׁתּוּלָה זֶה אִם יִזְמִין לֹו ד' אֲנֶפֶן שִׁיּוֹכֵל לָשׁוּב לְבֵיתוֹ.

וּבִפְר"ח ס"ס תס"ח כְּתֵב דְּהִיכָא שִׁיְצָא לְשָׁם עִם ב"ב אֵין מוֹעִיל מַה שֶׁדַּעְתוֹ לְחִזּוֹר וַיֵּשׁ לְהֶאֱרִיף בְּזֶה וּאִכ"מ בְּאֶשֶׁר פִּי בִנ"ד אֵין נ"מ וּכְמַש"ל שֶׁהַסְּפָרָדִים וְהָאֲשַׁפְּנָזִים בְּכ"מ שִׁהֵם הֵם כְּשִׁמִּי עֵינֵירוֹת וְשִׁנֵּי ב"ד וְכ"א נוֹהֵג כְּמִנְהַג מְקוּמוֹ וְכ"כ הִפְר"ח רַק בְּפִרְהֶסְיָא צָרִיף לִיְזַהֵר כְּדֵי שְׁלֵא יְהִי כְּשִׁמִּי תוֹרוֹת ח"ו: סִימָן קז וְע"ד אִם מוֹתֵר לְאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ לִישֹׁן עַל מְטָה שֶׁנִּשְׁעָשְׂתָה מִנְסָרִים הַקְּבוּעַ מִפְּתוֹל לְכּוֹתֵל שֶׁפְּנֻגְדוֹ.

הִנֵּה בְּסִי' קצ"ה בִּש"כ ס"ק י"א כְּתֵב דְּבִמְטוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּבִנְיָן מוֹתֵר כְּשִׁיֵּשׁ לְכ"א מְטָה מִיּוֹחֲדָת רַק שֶׁנּוֹגְעוֹת זב"ז. אָבֶל הָאֲחֵרוֹנִים חֲלָקוֹ ע"ז ע' בְּס"ט וּבְכַרְפֵי יוֹסֵף שָׁם וְהִבִּיא שָׁם דְּבָרֵי הַתְּשֻׁבָּה ח"ב ס' ע"ב שֶׁאֲסוּר רַק כְּשֶׁרְחֻקִים זֶה מִזָּה.

וְכ"נ עֵינֵקֵר פִּי כְּשֶׁשׁוֹכְבִים סְמוּכִים זֶה לְזָה יְבוֹאוּ לְיַדֵי הַרְגֵל דְּבָר וּמַה נ"מ אִם הַמְטָה קְבוּעָה בְּבִנְיָן אוֹ לֹא: וְע"ד אִם יֵשׁ לְאֶסְוֹר לִישֹׁן כַּמָּה זוּגוֹת בְּחֻדָר אֶחָד וּמְכ"ש עַל מְטָה אַחַת אֲרוֹכָה. לְע"ד בְּנֻדָּאֵי אֲסוּר דְּהָא אֵיתָא בְּעִירוּבֵין (דף ס"ג) שֶׁאֲסוּר לִישֹׁן בְּחֻדָר שִׁאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ יִשְׁנִים שָׁם וְאֶפְיָלוּ בְּאִשְׁתּוֹ נִדְּהָ.

וְגַם דְּבַע"כ יִזְדַּמֵּן שִׁיְשַׁמְשׁוּ זֶה בְּכַנֵּי זֶה וְזֶהוּ מַעֲשֵׂה בְּהִמָּה וַיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הִוְנָהְרוּ עַל הַצְּנִיעוּת וּמְכ"ש בְּמְטָה אַחַת אֲרוֹכָה וְנֻדָּאֵי שֶׁאֲסוּר וְגַם פִּי ע"ז יוֹכְלוּ לְבוֹא לְיַדֵי מְכָשׁוּל לְתַת דַּעְתוֹ עַל אִשְׁת רַעְהוֹ.

סִימָן קח. וְע"ד אִשָּׁה שֶׁנִּפְרָקָה רְגְלָהּ וְהָרוּפָא חִבֵּשׁ רְגְלָהּ וְהִזְהִיר שְׁלֵא תְּסִיר הַחִבְשִׁיָּה אִם מוֹתֵרֵת לְטַבּוֹל כְּשֶׁרְגְלָהּ חִבּוּשָׁה.

וְצִיָּדָד כ"ת לְהַקֵּל מִשׁוּם דְּהוּי מִיעוּט שִׁאִינוֹ מִקְפִּיד וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַבֵּינָת אָדָם ס' י"ב שִׁכְתָב דְּלִרְפוּאָה חוּצָץ וְדְבָרֵי צ"צ הֶחָדָשׁ שֶׁמְקִיל וְהִנֵּה סֶפֶר צִצְה"ח אֵינוֹ ת"י וְלֹא רֵאִיתִי טַעְמוֹ וְלַעֲנ"ד צָדְקוֹ דְּבָרֵי הַחֲכ"א דְּהָא מְפֻרָשׁ בְּרַפ"ט דְּמִקְנָאוֹת דְּרִטְיָה שְׁעַל הַמִּפְּהָ חוּצָצָת וְכ"פ הַרְמַב"ם וְטוֹש"ע בְּלִי חוֹלֵק וְהָרֵי בְּנֻדָּאֵי אֵינָה ת עַל הַרְטְיָה הַצְּרִיכָה לְרְפוּאָתָהּ.

וְהִנֵּה הִב"א כְּתֵב הַטַּעַם שֶׁחוּצָץ לְפִי שֶׁבְּאִמָּת רְצוּנָה יוֹתֵר שְׁלֵא תִצְטָרֵף לְכָף וּא"כ הָרֵי מִקְפִּדָת ע"ז וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת שׁו"מ מֵהַדו"ת ח"ג ס' ק"ח שֶׁחוֹלֵק עָלָיו וְהִבִּיא רֵאִי מָהָא דְקִי"ל חֵץ שֶׁתְּחַוֵּב בְּגוּפָה אֵינוֹ חוּצָץ אִם אֵין סוֹפוֹ לְהוּצִיאָהּ.

הָרֵי דָאֵף שֶׁרְצוּנָה יוֹתֵר שְׁלֵא יְהִי חֵץ בְּגוּפָה בְּכ"ז קִי"ל דְּאֵינוֹ חוּצָץ. וְתַמְהַנֵּי דְמ"מ מַה יַעֲנֶה לְהָא דְתַנּוּ דְרִטְיָה חוּצָצָת וְכֵן בְּאֶגֶד וְקִשְׁקִשִׁין שְׁעַל הַמִּפְּהָ שֶׁחוּצָצִין.

וְנִרְאֶה הַסְּבָרָא דְסֵתָם מְכָה עֲתִידָה לְהַתְרַפְּאוֹת וְלְתַכְלִית זֶה מִנֵּיחַ הַרְטְיָה עַל הַמִּפְּהָ. וּא"כ הָרֵי הִיא רוּצָה שֶׁתְּתַרְפָּא מִהֶרָה וַיּוֹכֵל לְהִסִּיר הַרְטְיָה וְזֶה מִיְקָרֵי מִיעוּט הַמִּקְפִּיד.

וה"ז דומה למנעלים שעל רגלה דנדאי אין אדם מקפיד על מנעליו ובכ"ז נדאי שחוצץ בטבילה והיגו משום שהמנעלים צריכה רק בלכתה בבית וכדומה. אבל פשוטכת לישן בלילה מקפדת דוקא להסירה ולזה מיקרי מיעוט המקפיד וה"ה בדבר שצריך לרפואה.

ולזה חז שכתוב בפשר, וא"א להוציא ממש אינו חוצץ דנדאי אינה מקפדת כיון שא"א להוציא ונראה שלזה איתא בתוספתא פ"ח דמקנאות חילוק בין חז מתכות לעץ כי עץ סופו לצאת מגופה ע"י שהעץ ירקב בגופה מחמת ליחות שבפשר האדם וגם אפשר לחתוך העץ מעט מעט בהמשך הזמן ולזה חוצץ משא"כ במתכות.

והר"ש סוף מקנאות כתב דבשל מתכות יש ספנה להוציאה ולזה אינה מקפדת והיגו כמש"ל דכיון שיש ספנה אינו עומד להוציאה ובאשר עלי להשיב פעת כמה תשובות לא אוכל להאריך בזה אבל נראה עיקר כמש"ל.

עכ"פ בנ"ד אם רגלה פרוקה באופן שלדברי הרופאים לא תתרפא מזה הוי מיעוט שאינו מקפיד דהא א"א לה להיות בלי חבישה זו כל מי חייגה וכמ"ש כת"ר שהרופאים הזהירוה שלא תסיר החבישה.

אכן אם המכה עומדת להתרפא אזי נדאי שחוצץ וכדקיי"ל ברט"ה ואגד שעל המכה וכמש"ל. והשו"מ כתב שם דסתמת שן הוי חשש ספנה כדקיי"ל באו"ח סי' שכ"ח דמן השינים ולפנים ושינים עצמן הוי כמכה של חלל.

ולענ"ד ז"א דהא קיי"ל שם שאם ידוע שאב"ס אין מחללין שבת אף על מכה שח"ל ובתיקון שינים ידוע שאין בזה ספנה. ולזה נלע"ד דבעונדא דהשו"מ שם שצוה הרופא שהסתימה תהא שם רק ג' חדשים הוי חציצה.

אכן במה שמצוי שהרופאים סותמים נקבים שבשינים בעופרת וכדומה וזה נשאר לעולם ואם מתקלקלת הסתימה מתקנים אותה נראה ברור שאינו חוצץ וכמש"ל. כיון שאין לה תקנה שתתרפא ולא תצטרף לסתימה וכידוע ולא פהבינת אדם הנ"ל.

ועדיין צריך לבאר בזה דברי הפוסקים באו"ח סי' קס"א וס"ס קס"ג ברט"ה שעל מכה שבידו לענן נט"י וע"ש באחרונים. אבל אין לי פנאי להאריך: סימן קט.

וע"ד מי שאינו יודע להתפלל ולקרוא ק"ש אם צריך לבזבז חומש פדי לקיים מצוה זו כמו בשאר מ"ע ואם מותר ליסע קודם זמן תפלה ובזמן תפלה יהי ממילא אנוס שלא יוכל להתפלל וכמו שמוותר להפליג ג"י קודם שבת אף שעי"ז יהי אנוס לחלל שבת לפי שיהי במקום ספנה.

הנה פשוט לענן בזבז דהוי ככל מ"ע שחייב להשתדל לקימה ובנדאי אסור ליסע פדי לבטל מצות תפילה ושיעור ד' מילין לא נאמר לענן תפלה בצירבור כמ"ש הפוסקים אבל לא לענן גוף התפלה, וע"ל סי' בזה: וע"ד מי שקנה עוף ומצא שנשברה שדרתו למטה ממקום חוט השדרה אם יש לחוש שנעשה זה ע"י איזה הכאה או נפילה ונחוש לריסוק אברים.

פשוט שאין לנו לחוש לזה כל זמן שלא נתברר. וע"ד שבס"ת נקרע בין היודין שבשין ובין הקוים והקוים מחוברים לרגל השין ושפיר ניכר שהוא שין ואין כאן סופר ודיו

לתקנו אם מותר להדביק מאחוריו מטלית לחבר שני צדי הקרע או לתקן בדבק שאינו מותר בפיה וכמו שהתירו לתפוך במשי.

הנה ע"י מטלית לחבר הקרע אין תועלת פנין שמ"מ יש הפסק בצורת האות. ובשו"ת פמ"א ח"ב סי' ט"ז כתב שאם ברחוק אמה נראה שהוא שין גמור רקפשמתקרב היטב רואה שיש הפסק פשר אף בלא תיקון אם תינוק קוראו שין.

ולענ"ד זה צ"ע דכיון שיש הפסק בגוף האות. א"כ לא נכתב האות פדינו ומה בצע במה שתינוק קוראו ואם יש דיו פשר ויחבר האות על המטלית שידביק שם יש להכשיר כי כמה אחרונים מכשירים במקצת האות על המטלית ומכ"ש בנ"ד שיש מכשירים בלא"ה.

ולתקן בדבק שאינו מותר בפיה ודאי שאסור דכיון שגפסקה צורת האות וע"י הדבק יוכשר האות א"כ צריף שיהא הדבק פשר. ולפמש"ל בלא"ה לא מהני ע"י דבק כל שלא תחבר האות ע"י דיו שיהא גוף אחד: סימן קי.

כבוד הרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה יהושע העשיל נ"י אבד"ק שצוצ'ין. ע"ד שכתבתי בחיבורי ח"ב לעשות מקנה ע"ג מקנה שהתחונה היא מי מעין או באר והעליונה מים שאובים ומחנברים זו לזו בנקבים כשפופרת הנוד.

והקשה כת"ר דהא הכשר זה הני מפח סברא דגוד אסיק. ואנן קיי"ל בפ"ב דמקנאות ובחגיגה (דף י"ט) גבי ג' גממיות דלא אמרינן במקנה גוד אסיק ולא מצינו פוסק שיפסוק כר"מ דנימא גוד אסיק במקנה.

וכ"כ בשו"ת משפנות יעקב ס"ס מ"ד דאף בתיבה נקובה הני ניצוק: הנה באשר אנכי פעת חלוש ל"ע לא אוכל להאריך ומה שהחליט כת"ר דגוד אסיק לא אמרינן. הנה התו"ט בפ"ג דמקנאות האריך לבאר דקיי"ל דאמרינן גוד אסיק במקנאות וכ"ד עוד פוסקים.

ואקצר בזה באשר כי בנ"ד, א"צ לזה דגוד אסיק שייך רק במקום שהעליונה פסולה בלי צירוף התחונה וכגון שבפעליונה אין שיעור מקנה וצריף לראות כאלו המים התחונים הם בעליונה אכן לענן להכשיר מקנה שמימיה שאובין דהשקה הני פזריעה פדאיתא בפסחים (דף ל"ד ע"ב) א"צ כלל לומר שהתחונים כאלו עלו למעלה וא"צ סברא דגוד אסיק.

אף לפ"ז עדיין יקשה לשיטת הפוסקים שטעם השקה היא מצד ביטול וצ"ל לדידהו שהטעם הוא משום גוד אחית דהני פאילו ירדו השאובים למטה. והעיקר נלע"ד שא"צ לזה סברא דגוד דכיון שהעליונה היא ממש על התחונה ומחנברה כשפוח"נ הני פמקנה אחת.

וסברא דגוד או ניצוק שייך רק בדבר שהקלוחם הולך מזה לזה באיזה המשך או אף מלמעלה למטה כשמתחברים ע"י קלוחם הני זה פניצוק. אבל בנ"ד הווי ממש פמקנה אחת רק שיש רצפה באמצע המקנה אבל לא ע"פ פולה כי יש נקבים באמצע כשפוח"נ ונשארה מקנה אחת וכ"כ בחיבורי ח"ב סי' ס"ד אות י"ד ע"ש.

וע' שו"מ מהד"ת ח"א סי' כ"ה וח"ג סי' קע"ח ש'הקול יותר מזה. ועוד יש לחלק ד'היכא ש'פבר יש שם פסול על המים ש'בעליונה וא"ח"פ מחברם לתחונה הפשרה הרי זה משיק ע"י גוד אסיק או קטפרס.

אבל בנ"ד ש'המקנה העליונה ריקנית ויש ברצפה נקבים כשפוח"נ וכשמורידים שאובים לתוכה תיקף מתחברים עם התחונה הרי עדיין לא נקרא שם פסול וזה הוי ממש פאלו נותן שאובים לתוך מקנה פשרה ופשוט בנ"ד שאין שום חשש: סימן קיא.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה אברהם הלוי נ"י הרב דק' סאקאלי. ע"ד אשה שאמרה כמה פעמים שרצונה לתת עשרים רו"כ בעד עניים כמו שעשה בעלה המנוח.

וקודם מותה אמרה לבנה שהיתה בביתו מינו קינד ד'א צווצאנציג רופל ואמר לה בנה. אמי אולי יבוא בנה השני ויאמר שהוא קודם כי גם הוא עני והשיבה זאת איני יודעת וא"ח"פ נפטרה וחרץ מעכ"ת לדעת דעתי אם יכולים למסור העשרים רו"כ לבנה העני ומחולשתי פעת אשיבנו בקוצר: הנה מה שאמרה בעודה בבריאותה שרצונה לתת עשרים רו"כ לעניים.

אין בזה משום נדר. כי הלא לא אמרה שתתן לעניים רק שרצונה פה.

והא דאיתא בנדריים (דף כ"א ע"ב) בעית נדר. שם הפונה שפבר נדר ושאלוהו אם נדר ברצון גמור ע"ש.

ואף אי הוי נדר הא קיי"ל בח"מ סי' רי"ב וסי' רנ"ב שהיורשים אין מחוייבים לקיים נדר המוריש ומצד מצוה לקיים דברי המת לא שייך דהא לא אמרה בלשון צווי. ועוד דהא בעינו שהושלש מתחילה לכה כדקיי"ל בסי' רנ"ב ס"ב וע' מהרי"ט ח"א סי' כ"ב.

ומה שאמרה לפני מותה. הנה לא אמרה ד'בורה כי באמצע הפסיקה בנה בשאלתו ע"ד בנה העני והשיבה שאינה יודעת.

נראה מזה שחזרה בה מהחלטתה הקודמת ולא יכלה לשית עצה בנפשה איך להחליט. ואף אי נימא שמה שאמרה קודם מותה הנה מאמר גמור כי לא הוצרכה לגמור הדבר באשר סמכה על מה שפבר אמרה שרצונה לתת לעניים עשרים רו"כ.

ולא גרע מי'ד דקיי"ל בנדריים (דף ז') שיש יד לצדקה וע"ש בר"ן ובטוש"ע יו"ד סי' רנ"ח ס"ב. מ"מ לא עדיף מנדר דקיי"ל שאין היורשים מחוייבים לקיים הנדר כמש"ל.

וא"ל בנה דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי. פיון שאין פאן לשון ברור וחוזינן בפ"ק דנדריים שרק גבי מגלי דאיסורא יש מקום לומר שיש להם דות.

אבל במגלי דממון לא הוזכר שם. וגבי הפקר פבר פתב הרמב"ם בפ"ב מה"נ דהוי פנדר. לזה בעי הש"ס שם אם יש בו יד. ובח"מ סי' רע"ג ס"ח קיי"ל באמת דספיקא לקולא דהמע"ה ע"ש בסמ"ע.

וא"כ ה"ה בנ"ד אין להוציא מספק. ועוד דעכ"פ לא עדיפא הא דדברי שכ"מ מקנין סודר דקיי"ל שיכול לחזור כל זמן שעסוקים באותו ענין.

אף י"ל דכיון דהוי כמסורין אינו יכול לחזור אף בתכ"ד וכמ"ש הרמב"ם פ"א מה' מעה"ק וע' רש"י ותו' ביצה (דף כ' ע"א) דגבי הקדש דאמירה הוי כמסירה א"י לחזור תכ"ד ובחבורי ח"א סי' פ"ד הארכתי בזה בע"ה.

ועוד דבנ"ד הרי ע"כ לא גרע הבן העני משאר עניים ואדרבא הקרובים קודמים מדינא. וא"כ את חלק הבן העשיר יוכל בפשיטות לתת להבן העני.

וברק חלק העני י"ל שאינו יכול להחזיק לעצמו דהא קיי"ל שעני א"י להחזיק לעצמו מעשר עני שלו כדאיתא בב"מ (דף י"ב). אף נראה דז"א דאי נימא בנ"ד דברי שכ"מ ככתו"מ דמי א"כ לא ירשו בניה פלל דהא עניים זכו מכחה תיכף לאח"מ ברגע שחל דין ברושה כדאיתא בב"ב (דף קל"ז) ובח"מ ר"ס רנ"ה.

ואף שלא הזכירה לאיזה עניים. מ"מ הא קיי"ל דבאומר סתם לעניים ניתן לעני עירו ע' ב"ב (ד' מ"ג).

והני בנ"ד פאלו זכו עבורם והחלוקה היא כפי ראות עיני הגבאי או ב"ד כפי הנהוג שם דאדעתא דהכי הקנה להם. ולזה בנ"ד יכול הגבאי או ב"ד לתת להאח העני ג"כ דזה לא מיקרי משלו רק משל אמו.

ונראה שאין יכולים ליתן לו הכל. דהא אמרה לעניים לשון רבים.

ואף שי"ל דכיון שדעתה על דעת הגבאי והגבאי יוכל לתת הכל לאחיו ולשאר עניים יתן משאר מעו"צ שיש ת"י ואף שהאח אינו בן עיר שם. מ"מ הא קיי"ל ב"ד סי' רנ"א שקרוב קודם לעני עירו ונראה ראי' מהא דב"ב (דף קל"ד) שאחד כתב כל נכסיו ליונתן בן עוזיאל ונתן שלישי לבניו.

ושם מבואר בסוגיא שהנתן לא היה חפץ שיהנו בניו מנכסיו. ובכ"ז נתן חלק לבניו.

וע"ש בתוס' ובחידושי הרמ"ה וכ"ש בנ"ד שרצתה לעשות מצוה כמו שעשה בעלה. וכשהודיעה שגם בנתינה לבנה תעשה מצוה.

אמרה שאינה יודעת היינו שאינה יודעת הדין אם גם בזה תצא ידי מצנת צדקה כחפצה וההכרח לקצר סיומא דמילתא להלכה נלע"ד שיוכל למסור הכסף ליז אחיו העני בתורת צדקה עכ"פ.

וברק שני רו"כ יתן לעני העיר פדישקונימו דברי האשה שנתחלקו לעניים. וכעין הא דב"ב (דף קל"ד) שלא נתן הכל לבניו ושם לא היו עניים לזה נתן להם רק שלישי: סימן קיב.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה משלם דוב נ"י הרב בקורסק. ע"ד שרוצים לעשות בעירו מקנה באופן שחופרים סמוך להמקוה שנעשתה מרעפים שקוראים קאחליעם באר עמוק עד שימצאו מים וצריך לחפור בעומק מאה ושלשים ארשין.

ומשימין שם צינורות זה על זה עד שהצינור העליון יוצא מן הקרקע והמים עולים למעלה דרך הצינורות ושם יש חריץ בקרקע שהולך עד הנהר. והמים שופכים לחריץ והולכים להנהר ורק על הקרקע רוצים להניח צינור מושכב שיהי' מחובר להצינור

העליון בערף אמה בעומק הקרקע שילף עד פותל המקנה ויכנס תחת פותל הבנין
שהמקנה בו.

ודרך צינור זה יבואו המים לתוך המקנה שנעשיתה שם בעומק קצת. וכשמתמלאת
המקנה סותמים הצינור בפקק.

ושוב עולים המים למעלה בצינור שעולה על הקרקע ויורדים המים לתוך הקריץ כנ"ל.
הצינורות הם של מתכות ומכוסים בצינק כדי שלא תשלוט חלודה מחמת שהם תדיר
בתוך הקרקע והצינורות הללו נעשים מתחילה לצורך באר כזה שיניחום בתוך הקרקע.

והצינור המושקב עד המקנה מונח עליו ג"כ עפר הרבה ואינו ניקר מבחוץ. והעפר צריך
כדי שלא ישלוט בו הקור בחורף ויתקלקל.

וכן בכל עת שיצטרכו להחליף המים יפתחו הפקק ויכנסו מים חדשים ויחזרו ויסתמוהו.
והאריך כת"ר בדברי חכמה.

והנה אנכי פעת קצת חולה ל"ע. לזה אשיבנו בקוצר: ע"ד הצינורות שנותנים בעומק
ודרך שם עולים המים וכן הצינור המושקב בעומק הקרקע.

פשוט שאין חשש וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ס"ד וח"ג סי' ס"ה. ובפרט לפמ"ש כת"ר
שניקר שנעשו מתחילה לקח פי הם מצופים בצינק לכן כדי שלא תשלוט בהם חלודה
וסוף הצינור המושקב כבר כתב מעכ"ת שיקלה אצל פותל המקנה.

והמים יבואו להמקנה דרך הנקב שיעשו שם בפותל המקנה. וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי'
ס"ה.

וטוב שלא יהיו אונגנים בהצינורות פי בזה הני קצת מקום קיבול וכסילון כפוף קצת. רק
נסתפק מעכ"ת איך לסתום הנקב שבאים בו המים אחר שתמלא המקנה מים כפי
הדרוש.

פי ע"י פקק לא יוכלו לסתום פי לא יוכלו להושיט יד בעומק המקנה בשעה שהמים קרים
והנה ע"י קראן אף שבחיבורי ח"ב צדדתי להקל. אבל שם הנה שעה"ד גדול וכמ"ש
סי' ס"ד ב ומ"ש מעכ"ת שאפשר לעשות פקק הנקרא ווינטאל באמצע הצינור המושקב
וראשו יצא למעלה.

וכשיגלגלו את הקצה היוצא למעלה ינסתם הצינור. וכשיגלגלוהו לצד השני ופתח
הצינור.

הנה לדעתי הוא כמו קראן. פי פשוטמים הצינור הרי הוא פלי קיבול.

וגם נראה שההכרח לעשות זה קודם שישומו הצינור בתוך הקרקע. וא"כ יש בזה חשש
כמו בקראן.

ולעשות שם צינור שיצא למעלה כתב תה"ר שיש בזה חשש סילון כפוף. ואף שי"ל
דלא דמי כלל כי שם אם יוציאוהו ממקום קביעותו יהי ג"כ כפוף ומקבל אבל בנ"ד א"א
להוציא מן הקרקע כל הצינורות, יחד כמו שהם קבועים זה בזה כמין ח"ת אף בכ"ז אין
פדאי להכניס א"ע בזה [ועוד יש בנ"ד צד קולא.

כי בנ"ד נראה שישומו הצינור הקצר היוצא וצא למעלה אחר שפבר יהא הצינור המושקב טמון בקרקע אבל גבי סילון כפוף נעשתה כפיפתו בתלוש וצקצק, וגם יש חשש בזה באופן הגעת המים לתוך המקנה פשיצא הצינור למעלה מן הקרקע.

ואף אם יתקנו פעת באיזה אופן נאות בכ"ז אפשר בהמשך הזמן לבוא מכשול מזה: ולזה נראה לע"ד שזכרון לעשות כמ"ש מעכ"ת שצינור המושקב יניחיהו בקרקע בשיפוע משפע ועולה באופן אשר קצהו גיע בגובה המקנה במקום שכלים המים פשיתמלא המקנה.

ושם יוכלו בנקל לסתום הנקב ע"י פקק של אבן או חרס שיעשוהו לכף. ובחיבורי ח"ב סי' ס"ז צדדתי שאפשר גם ע"י ברזא פשיקבעו הברזא בשלשלת הקבועה בפותל המקנה בחיבור גמור ויעשו הברזא והשלשלת מתחילה לכף.

אף יותר זכרון לעשות פקק מאבן או חרס כמ"ש מעכ"ת שעושים לנקב המקנה שדרף שם מוציאים המים לחוץ. כי הלא אפשר שע"י הפקק הזה נעצרים המים שלא יצאו מהמקנה לתוך הצינור ויהיו עי"ז זוחלים קצת.

ויהי הנית המקנה ע"י דבר המקבל טומאה ע"י ר"א ס"נ ובחיבורי שם סי' ס"ה. וגם אם יצאו מים מהצינור לתוך המקנה בשעת הטבילה יש לחוש דהוי זחילה וניכר זחילתם.

אף זה יש לדחות ע"י שו"ת מעיל צדקה סי' ל"ט]: ומ"ש מעכ"ת שיש לחוש דהוי קטפרס והביא מספר חיבור לטהרה. הנה ספר הנ"ל לא ראיתי וגם שו"ת פתב סיפר וגולת עילית שיהביא מעכ"ת אינם ת"י.

אבל לענ"ד אין בזה שום חשש. כי קטפרס וניצוק נאמרו רק פשצריף זה לצרף למי המקנה וגוף מי המקנה הם קטפרס.

אבל מה שבאים המים מהמעין להמקנה דרף קטפרס בשיפוע בתוך הקרקע אין בזה חשש. וכל המים הבאים מתוך הארץ אין אנו יודעים איך באו.

ואולי גידי הקרקע הם משופעים קצת באיזה מקום בתוך הקרקע. והיגו משום שאין בזה חשש.

וניצוק בודאי אין שינוי לומר בזה. כי המים הבאים דרף הנקב שבכותל המקנה הם נשפכים על פותל המקנה.

ואף אם הקילוח מצד חזקו מתרחק קצת מן פותל המקנה. בכ"ז אין חשש בזה פינון שהוא בא מן המעין ולא ע"י פח גברא.

נהלא מי גשמים באים מן האויר למקנה. ובכ"ז המקנה פשרה אם נתקבצו מים ממי גשמים.

ועכ"פ נלע"ד לעשות פן בלי חשש. ויישר פחו וחילו של מעכ"ת אשר משתדל לעשות מקנה נאותה לפי רוח הזמן למען לא ימנעו אף הנשים המעוננות מללכת לביה"ט.

וכל המרבה לפאר את המקנאות הוא משוכח בעת הזאת אשר בעוה"ר רבו הפורצים בדבר חמור כזה: סימן קיג. ע"ד שיש בעירו ח"ק שנתסדה עוד בשנת תר"ו.

ועתה קמו פְּשֻׁמוֹנִים אֲנָשִׁים וַחֲפָצִים לַעֲשׂוֹת ח"ק תְּדַשֶּׁה בְּאֶמְרָם כִּי לֹקְחִים יוֹתֵר מִדָּאֵי
בְּעַד קְבוּרַת מַת ר"ל. וּמוֹצִיאִים הַרְבֵּה כֶּסֶף עַל סְעוּדוֹת וְכדוֹמָה.

וְגַם אֵין רוֹצִים לְקַבֵּל עוֹד חֲבָרִים לְחֻבְרָתָם. וּבְנֵי הַחֲבֵרָה מִתְנַצְּלִים שְׁעוֹשִׂים הַכֹּל כְּפִי
הַתְּקִנּוֹת שֶׁבַּפְּנִקְס.

וְגַם יֵשׁ בַּפְּנִקְס פֶּסֶק מִשְׁנֵי רַבָּנִים שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּשָׁנַת תַּרְכ"ו וּמְבֹאָר שֶׁם שֶׁהַתְּקִנּוֹת נִשְׁאַרוֹת
בַּתְּקִפָּן. וְכֶסֶף אֵין מִפְּזָרִים יוֹתֵר מִדָּאֵי.

וְהָאֲרִיף מַעַכ"ת בְּדַבְרֵי חֻבְרָה. וְחָפֵץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֵה.

וְהִנֵּה אֲנִכִּי זֶה לֹא כַּבִּיר בְּאֵתִי מִבְּרִלִין וְעוֹדְנֵי חֲלוּשׁ עוֹסֵק בְּרַפּוּאוֹת. אִף בְּאֲשֶׁר הַנִּכְבָּד
הַמוֹכ"ז מִחֻבְרָה.

עַל תְּשׁוּבָתִי בְּאֶמְרוֹ כִּי אֲנָשִׁי הָעִיר הִסְפִּימוּ לְקַיִּים כְּפִי שֶׁאֶכְתָּב. אֲמַרְתִּי אָשִׁיב בְּקוֹצֵר
אֶת דַּעַתִּי בְּזֵה: הִנֵּה הַמַּג"א ס"א קנ"ג סקמ"א הִבִּיא בְּשֵׁם הַמְּשַׁפְּטִי שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר אִם
הַחֲזִיקוּ בְּמִצְוֹת קְבוּרַת מֵתִים יוֹכְלוּ גַם אֲחֵרִים לַעֲסוֹק בְּזֵה.

וְהַמַּג"א פָּתַב שֶׁם שְׁאֵם יֵשׁ חֲבוּרָה מִיְּנוּחָדָת לְזֵה יְכוּלִים לַעֲכַב עַל אֲחֵרִים שְׁלֵא יַעֲסִקוּ בְּזֵה
וְצָרִיף לִיתֵן לָהֶם כְּמִנְהַגָּם. וְכ"כ הַבַּה"ט ס"א תַּקְכ"ו סק"ה בְּשֵׁם הָא"ז שֶׁהַשֵּׁל"ה זצ"ל
פֶּסֶק כְּשֶׁעֲסִקוּ בַּקְבוּרַת בַּעַל עוֹלָלוֹת אֲפָרִים זצ"ל שֶׁהַח"ק הַקְּבוּעָה זָכוּ בְּמִצְוָה זוֹ וְאֵין
לְאֲחֵרִים לַעֲסוֹק בְּזֵה וְכֵן נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדִּינַתֵּנוּ וּבְמִדִּינוֹת הַסְּמוּכוֹת שֶׁיֵּשׁ חֲבוּרָה
קְבוּעָה לַעֲסוֹק בַּקְבוּרַת הַמֵּתִים וְאֵין לְאַחֵר רְשׁוּת לַעֲסוֹק בְּזֵה.

וּמִשְׁמַע דָּאִף בְּזֵמַן הַש"ס הָיוּ אֲנָשִׁים מִיְּנוּחָדִים לְזֵה כְּדָאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ו) הִנֵּהוּ
קְבוּרָאֵי וְכו'. מִשְׁמַע שֶׁהָיוּ מִיְּנוּחָדִים לְקַבֵּר מֵתִים.

וְנִהְגוּ בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל שְׂכָר בְּעַד הַקְּבָר וְהַקְּבוּרָה אֲבָל אֵינָם לֹקְחִים הַכֶּסֶף לַעֲצָמָם רַק
מוֹצִיאִים עַל צָרְכֵי בֵיה"ק וְצָרְכֵי מֵתִים עֲנִיִּים וְלְצָרְכֵי רַבִּים שׁוֹנִים אוֹ לְצִדְקָה וְרַק עוֹשִׂים
סְעוּדָה פְּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה כְּדִי שְׂיֵהִי חֲזִיק לְאֲנָשִׁי הַחֲבֵרָה שְׁלֵא יִתְרַשְׁלוּ בְּמִצְוָה זוֹ.

וְלַפְעָמִים צָרִיף אֵיזָה הוֹצָאָה בְּעַד אֲנָשִׁי הַחֲבֵרָה בְּשַׁעַת קְבוּרַת הַמֵּת הַכֹּל כְּפִי רְאוּת עֵינֵי
הַגַּבָּאִים. וְכֵן נִמְצָא בְּרוּב עֵינֵירוֹת חֲבוּרוֹת שׁוֹנוֹת לַעֲסוֹק בְּמַקְצוּעוֹת צְדָקוֹת שׁוֹנוֹת.

כְּמוֹ הַכַּנ"א וְגַמ"ח וּמַחֲזִיקֵי עֲנִיִּים וְלֶחֶם עֲנִיִּים וְהַכְּנַסְת פְּלָה וְתוֹמְכֵי דָלִים וְכדוֹמָה. וְיֵשׁ
שְׂיֵשׁ לָהֶם זְכוּת בְּבִיהַמ"ד שֶׁהַעֲלִיּוֹת לַס"ת בְּשַׁבַּת מִיְּנוּחָד שְׂיֵיף לְבַעֲלֵי הַחֲבוּרָה וְכדוֹמָה.

וְכֵן דָּרְשׁוּ חז"ל עַל פְּסוּק וַיִּתֵּן רֵאשִׁי עִם שְׁמֵרַע"ה עֵתִיד לְבוֹא בְּרֵאשׁ כָּל חֲבוּרָה וְחֲבוּרָה.
הַפְּנוּנָה שֶׁתְּכַלִּית כָּל חֲבוּרָה תִּהְיֶה כְּדִי לְחַזֵּק וּלְקַיִּים מִצְוֹת שֶׁבַּתוֹרָה שֶׁקַּבְּלָנוּ בְּאֶמְצָעוֹת
מַרְע"ה.

וּבְאֲשֶׁר בְּנוֹהַג שֶׁבְּעוֹלָם שְׁכָל אֶחָד אוֹמֵר שֶׁדָּרְפוּ יִשְׂרָה כַּמֵּאָה"כ כָּל דָּרָף אִישׁ יִשְׂרָה בְּעֵינָיו
וְשׂוֹזֵה דָּרָף הַתּוֹרָה. לְזֵה אֶמְרוּ שֶׁצָּרִיף שְׁמֵרַע"ה יְבוֹא בְּרֵאשׁ הַחֲבוּרָה כִּי הוּא יוֹדֵעַ פְּנוּנַת
הַתּוֹרָה וְיַעֲזִיד שֶׁפְּנוּנָתָם לַעֲשׂוֹת כְּמִצְוֹת הַתּוֹה"ק: וְהִנֵּה יְסוּד הַדִּין מִשְׁמַע בַּמַּג"א שֶׁם שֶׁהוּא
מִפְּנֵי שֶׁהַחֲזִיקוּ בְּמִצְוָה זוֹ.

אף לפ"ז קִשָּׁה על המג"א דְּמָה חִלּוּק יֵשׁ בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁחֲזוּקוֹ לַחֲבוּרָה הַמְּמוֹנִים לְכַף. וְנִרְאֶה דְּבִטְעַם חֲזוּקָה יֵשׁ לְדוֹן דְּלֹא מְהַיְי חֲזוּקָה בְּכַה"ג.

וְעַל חֲבוּרֵי ח"ג ס"א א' שֶׁהָאֲרָכְתִּי ב"ה בְּזָה. וְגַם נ"מ לְעַנְיָן הֵיכָא שְׁאֲחָרִים מְמַעֲטִים בְּשֹׁכֵר הַקְּבוּרָה.

וְכ"כ בְּסִפּוּר חֲסִידִים ס"א תִּשְׁס"ה וּבִשְׁוִ"ת מְהַר"י הַלְוִי ס"א כ"א שְׁאֵם יֵשׁ רִיוּחַ לְעַנְיָיִם יְכוּלִים לְסַלְקוֹ מְחֻזְקָתוֹ. וְרִאִיתִי שְׁכַת"ר הֵבִיא בְּשֵׁם סִפּוּר עָרוּף הַשְּׁלֵחֵן דְּהַדָּה דַּס"ח הוּא רַק מְמַדַּת חֲסִידוֹת.

וְזֶה אֵינּוּ. וְאֵין פְּדַאי לְהָאֲרִיף בְּזָה.

אֲבָל בְּזַמְנֵינוּ שֶׁבְּכָל הַעֲיִירוֹת נוֹסְדוּ חֲבוּרוֹת פְּאֵלָה בְּאֵין פּוּצָה פֶּה נִגְדָם וְנוֹתְנִים לָהֶם תְּשֻׁלוּמִין בְּעַד הַקְּבוּרָה וְהַקְּבָר. הַרִי שֶׁהַצְּיָבוּר הַסְּפִימוֹ וְקִבְלוּ עֲלֵיהֶם שְׁיָהָא זֶה שְׁיִינְדוּ רַק לְהַחֲבוּרָה הַנְּ"ל וְלִבְאֵי פִתּוּם כְּפִי הַתְּקִנּוֹת שֶׁל הַחֲבוּרָה וְה"ז כְּכָל מַעֲשֵׂה רַבִּים שֶׁא"צ קִנְיָן.

וּבִפְרָט שִׁ"ל שֶׁעָשׂוּ קִנְיָן בְּגוּף הַבֵּיה"ק ע"י גְּדָר שֶׁעָשׂוּ שָׁם וְכַדוּמָה, וְלִזְה פְּתַב הַמַּג"א שְׁאֵם יֵשׁ חֲבוּרָה מְמוֹנִים לְכַף אֲסוּר לְכ"ע לְהַשְׁיֵג גְּבוּלָם בְּעַסְק מְצֻנָה זֹה. וְהַטְעַם שֶׁתְּקִנּוּ כֵּן הוּא בְּאֲשֶׁר הָעַסְק בְּמְצֻנָה זֹה מִהַחֵל וְעַד כָּלָה הוּא דְּבָר קִשָּׁה מְאוּד וְלֹא כָּל אָדָם יִחְפְּנֵן בְּזָה.

וְאֵם לֹא הִיְתָה חֲבוּרָה מְיֻחָדָת הִיְתָה כָּל מַת מְשַׁתְּהָה הַרְבֵּה שְׁעוֹת עַד שֶׁהָיוּ מַשְׁיִיגִים אֲנָשִׁים שֶׁיַּעֲסִקוּ בּוֹ וְשִׁינְדְעוּ כָּל הַמְּנַהֲגִים הַשְּׁיִיכִים לְזֶה וּבִפְרָט בְּעַנְיָיִם שְׁאֵין בְּכַחֵם לְשַׁלֵּם לְהַמְתַּעֲסָקִים כְּרִאוּי.

וְגַם כִּי יִזְדַּמְּנוּ מַתִּים מְחֻלָּאִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר רֹבַב בְּנ"א מְתַרְחָקִים מְזָה. וְלִזְה יְסוּדוֹ חֲבוּרוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם מוּטָל הַדְּבָר וְהֵם מְתַאֲמָצִים לְמִלָּא חוֹבָתָם כְּדִי שְׁלֹא יַעֲבִירוּם מִהַחֲבוּרָה וְלִזְה נִהְיֶה ג"כ לְעֲשׂוֹת סְעוּדוֹת וְכַדוּמָה כְּיַבּוּדִים שׁוֹנִים כְּדִי שְׁלֹא יִרְפָּה יָדָם מִלְּעַסְנוֹק בְּמְצֻנָה זֹה.

וּמִתּוֹךְ שְׁלֹא לְשַׁמָּה בָּא לְשַׁמָּה. וְכַה"ג אֵיתָא בְּר"ה (דָּף כ"ג ע"ב) שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים סְעוּדוֹת עֲבוּר עַדִי הַחֻזְדָּשׁ כְּדִי שְׁיָהָיו רְגִילִים לְבוֹא ע"ש.

וּבִפְרִישׁ"י שָׁם י"ל שֶׁזֶה הִנֵּה רַק בְּשַׁבָּת. אֲבָל בְּרַמְב"מ פ"ב מַה' קה"ח ה"ז פָּסַק שֶׁעוֹשִׂין כֵּן בְּכָל חֻזְדָּשׁ.

וְעַכ"פ נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַח"ק קִנְיָן בְּגוּף הַבֵּיה"ק לְעַנְיָן שְׁאֵין רְשׁוּת לְשׁוּם אָדָם לְקַבֹּר שָׁם מַת בְּלַעֲדֵי הַסְּפָמָתָם וּמִבְּנֵי הַדְּבָר שֶׁהֵם אֵין מְסַפִּימִים לְקַבֹּר שָׁם רַק כְּשִׁיעֲסָקוּ הֵם בְּקַבּוּרָתוֹ וְגַם כְּשִׁישְׁלְמוּ יוֹרְשָׁיו מַה שִׁישִׁיתו עֲלֵיהֶם.

וְלֹא מְיַבְעֵנִי אִם הַח"ק קָנּוּ אֶת הַבֵּיה"ק דְּכּוּדָאִי יֵשׁ לָהֶם זְכוּת בְּגוּף הַבֵּיה"ק עַל כָּל זֶה. אֲלֵא אִף אִם הִנֵּה הַבֵּיה"ק מְפָבָר.

מ"מ כּוּדָאִי עָשׂוּ אוֹ תִיקְנוּ הַגְּדָר לְבֵיה"ק. וְעִי"ז י"ל שֶׁקָּנּוּ וְכַמְש"ל וְאִף אִם נַעֲשֵׂה הַגְּדָר ע"י פּוּעֲלִים נְכָרִים ג"כ הָיוּ קִנְיָן כַּמ"ש הַנְּתִיבוֹת ר"ס קפ"ח.

ואף שהמח"א נסתפק בזה מ"מ לענ"ד העיקר פהנתיבות ואכמ"ל בזה. ועוד דהא קי"ל בח"מ סי' קצ"ב שפדבר שפגוד רק לאיזה תשמיש הוי קנין ע"י התשמיש ההוא.

וא"כ גם בנ"ד הוי קנין ע"י קבורת המתים שם. וכשמכניסים איזה איש לתוך חבורתם גם הוא יש לו זכות זה כי דינו פשוטפים שמקבלים עוד אחד לשותף בפעסקם.

וכשיסדו החבורה בהספם הציבור ניתן להם רשות ע"ז וכמנהג כל החבורות שבישראל והקנין נעשה או ע"י הפסוף שנותן להחבורה או ע"י התחלת פעולה שהתחיל להתעסק במצות גמ"ח: והנה יש עוד לדון בפרט זה אף אין עתותי בידי פעת וגם דבלא"ה פיון שהחבורה נוסדו בהספם כל העיר וחבר העיר שוב אין רשות לשום אדם להשיג גבולם כדאימא בש"ס פ"ק דב"ב ובח"מ סי' רל"א סכ"ה וע"ש סי"ב שפכל מה שהתקינו הציבור בהספם חבר עיר הוא דין גמור ורשאים אף להסיע על קיצתם ונראה דאף אם יתאספו הציבור עתה ויחפצו לבטל את החבורה לא יוכלו כי החבורה יוכלו לטעון שלא נתרצו ליכנס בחבורה זו רק באופן שיהי זכות מצוה זו שייך להם ולב"כ עד עולם ואף אם נתוספו דוירים בעיר מ"מ לא יוכלו לחדש דבר כי נכנסו לדור על מנת שיתקיימו כל התקנות שתקנו מכבר.

רק אם יראו ב"ד שהחבורה אינם נוהגים פשוטה בכבוד המתים או בנוגע לעסקי מומן. אזי יוכלו לבטלה כי לא נתרצו הציבור רק אם יתנהגו פתורה וכשוטה.

ולתקוני שדרתיך ולא לעוותי. וכן קי"ל באו"ח סי' נ"ג שאם החזיק במצוה ונמצא בו פסול יכולים להעבירו וזה תלוי פפי ראות עינים.

אבל פשמתנהגים עם המתים פדין והפסוף שמקבלים מוציאים על צרכי ביה"ק או לצרכי מתים עניים ולצרכי ציבור שונים. אזי אסור להשיג גבולם.

ומה שעושים סעודה לפעמים אין למחות בידם וכמ"ל. אם לפי ראות עיני ב"ד אינם מוציאים ע"ז יותר מדאי: והח"ס סי' שכ"ט אף שצייד בתחילת דבריו שאם יש אנשים שרוצים לקבור בזול הם קודמים מ"מ מסיק שאם נעשתה החבורה בהספם הציבור וחבר עיר אזי הם קודמים ואסור לאחרים לעסוק בזה.

והח"ס שם נראה שהבין בדברי המג"א סי' קנ"ג שפוננתו שאם רוצים אחרים לקבור המת צריכים לשלם לבני החבורה פפי מנהגם. והוא תמוה דהמג"א לא איירי שם ע"ד התשלומין רק ע"ד עסק המצוה.

וכתב שאם יש חבורה הממונים לכך צריף ליתן להם את עסק המצוה פמנהגם היינו פמנהג אנשי העיר ההיא שמצוה זו שייכת לחבורה מיוחדת. וכ"נ במחה"ש שם שהבין פן בדברי המג"א.

ומש"ש הח"ס דזה שייך רק פשלוקחים מפל אחד בשנה או לפי ערך רכושו אבל לא פשלוקחים רק פפי שיקול דעתם לענ"ד אינו מוכרח כי מי יודע את רכוש חברו ורוב פעמים גם היורשים בעצמם אינם יודעים בדיוק רכוש הנפטר ובפרט לפי מנהגינו שהפסוף נותנים לצרכי רבים א"כ ה"ז פמו גביית צדקה וקי"ל שכופים על הצדקה.

ובאשר אין ידונו תקיפה לזאת נהגו לקחת דמי קבורה לפי ערך האיש ונדבת לבו ואם לא היתה נותן צדקה בחייו לפי ערכו לוקחים ממנו דמי קבורה יותר ואין זה בעד שכר הקבורה והקבר.

רק שפופין על הצדקה וכ"כ הח"ס סי' שכ"ט שיכולים לגבות בשעת הקבורה מה שתובעים ממנו. וגם דהא נדאי שיורשי הנפטר רוצים מקום מכובד פיון שהוא עשיר ולזה יוכלו להעלותו פנקסי דבר מריון.

וע' ח"ס סי' ש"ל בזה. וזה עיקר דמטעם פופין על הצדקה יש לדון אם יכולים לכוף את היורשים על זה ובפרט היכא דאיכא יתומים קטנים.

ועו"ל דכיון שנהגו פה לקחת דמי קבורה לפי ערך שיעריכו אנשי החבורה לפי רכושו ולפי נדבת לבו. ה"ז פאלו קבלו עליהם.

כל בני העיר תקנה זו ויכולים לקחת אף מהיורשים וכן עיקר דנדאי חלילה להוציא לעז על כל ישראל שעושים שלא כדיו וגדולי הדור אין מוחים בידם. ולא ניחא למרייהו דנימא ה"כ: עכ"פ בנ"ד פשוט שאסור בעירם לעשות חבורה חדשה לעסוק בצרכי קבורה פיון שיש שם חבורה קבועה זה יותר מששים שנה וזכו במצנה זו ואסור להשיג גבולם.

ומה שטוענים שמוציאים הרבה על סעודות זה צריך לברר ע"פ ב"ד ואם כפי ראות עיני ב"ד הוציאו באמת יותר מדאי הוא עול גדול וצריך להזהירם על זה על להבא וטוב אשר ב"ד יקבעו להם סכום קבוע כמה שיוציאו בכל שנה לפי ערך מספר אנשי החבורה.

אבל אין לבטל פעת החבורה בשביל זה פי יש לדונם פשוגים פי היו סבורים שהפסד הוא שלהם ויכולים לעשות מה שירצו. ובפרט שפתוב בתקנתם שיעשו סעודה כפי שייטיב בעיניהם.

אבל לדינא אסור להם להוציא ע"ז יותר מדאי. פי התקנה היא שיעשו ע"פ יושר שייטיב בעיניהם ולא לפזר יותר מדאי.

ועוד דהא קי"ל בח"מ סי' רנ"ב שאם אמר שיעשו בנכסיו הטוב שאפשר יתנום ליורשים שים פי זהו הטוב שיעשה פדיו התורה וא"כ גם בנ"ד יש לומר פן. אף יש לחלק דהא פתבו כפי שייטיב בעיניהם.

ויש מקום לדון שיתחייבו לשלם מה שהוציאו יותר מדאי וי"ל שישלמו דמי בשר בזול פיון שהיו שוגגים ויש לדחות זה. ואקצר באשר לא נשאלתי ע"ז וגם פי בנדאי ישראל קדושים הם ולא הוציאו יותר מדאי על סעודות.

וגם פי אין הדיעות שוות והגבאים יוכלו לטעון שאנמדון דעתם היתה שהוצרכו להוציא סף פזה וכמ"ש התו' בקידושין (דף מ"א ע"ב) ד"ה פייחת דמצי למימר ה"כ אמדתיה. והיינו רק אם יש מקום לטעות.

וכדאיתא בקדושין (דף מ"ב ע"ב) דרק בכדי שהדעת טועה ע"ש. ועכ"פ אם יראו ב"ד שבאמת הוציאו יותר מדאי על סעודות.

אזי יש לגענור בָּהֶם וְלִקְבוּעַ לָהֶם עַל לְהֵבֵא עֲרֵף סְכוּם שְׂיֻצִיאוּ בְּכָל שָׁנָה כַּמֶּש"ל וְאִם יַעֲבֹרוּ ע"ז אִזִּי יִהְיֶה רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת חֲבוּרָה אַחֲרֵת: וְע"ד שְׂטוּעֵנִים שְׂלֹקְחִים דְּמִי קְבוּרָה יוֹתֵר מִדָּא. כְּבָר בְּאַרְנוּ שְׂפִינֵן שְׂנַתְקֵן זֶה ע"פ הַצִּיבוּר בְּהֶסְפֵּם חֲבָר עִיר הָרִי כְּפֵה הַסְפִּימוּ שְׂיֻקְחוּ כְּפִי רְאוֹת אֲנָשֵׁי הַחֲבוּרָה וּבְכַגּוֹן זֶה אֵין כָּל הַדְּעִיעוֹת שְׁוֹת.

וְשִׁפִּיר יְכוּלִים לֹמֵר דְּהִכִּי אֲמַדְתִּיךָ וְכַמֶּש"ל וְהִינֵנוּ רַק אִם מוֹצִיאִים הַפְּסָף לְצָרְכֵי צִיבוּר וְצִדְקוֹת כְּנ"ל. אֲבָל אִם ח"ו לֹקְחִים לַעֲצָמָם וְדָאִי הָנִי גְזַל גְּמוּר וְאַדְעָתָא דְּהִכִּי וְדָאִי לֹא הַסְפִּימוּ הַצִּיבוּר וְחֲבָר עִיר.

וְגַם שְׂאִין לְקִרְוֹא זֶה תַּקְנָה רַק קְלַקְלָה. וְמָה שְׂמוֹצִיאִים עַל סְעוּדוֹת אִם אֵינוּ יוֹתֵר מִדָּאִי הָנִי זֶה ג"כ צָרְכֵי מְצוּהָ כְּדִי שְׂיִהְיוּ רְגִילִים לְבֹא וְכַמֶּש"ל מְהָא דְּעַדִּי הַחֲוֹדֶשׁ.

וְאַף דְּבַנ"ד אֵין בְּפִנְקֵס הַחֲבוּרָה חֲתִימַת מְרָא דְּאַתְרָא שְׂנַעֲשֶׂה בְּהֶסְכְּמָתוֹ וְכֵן מְשָׂאֵר הַצִּבוּר. מ"מ בְּוִדָּאִי נַעֲשֶׂה אֲזִי בְּהֶסְפֵּם רֹב הַצִּיבוּר וְחֲבָר עִיר כִּינֵן שְׂהֶחֱזִיקוּ בְּזֶה יוֹתֵר מִשְׂשִׁים שְׁנָה בְּאֵין מוֹחָה.

וְגַם כִּי בְּשִׁנַּת תְּרַכ"ו הָיָה ד"ת עֲמָהֶם וְעָשׂוּ שְׁנֵי רַבָּנִים גְּדוּלִים פֶּס"ד כְּפִתּוּב בְּפִנְקֵס. הָרִי שְׂנַעֲשֶׂה זֶה בְּהֶסְפֵּם רַבָּנִים וּבְוִדָּאִי לֹא עָשׂוּ אֶת זֶה נֶגֶד דַּעַת חֲבָר הָעִיר רַק מְאִיזָה טַעַם הַיְדוּעַ לוֹ לֹא נֶצְטָרַף אֲזִי לַעֲסֵק הַד"ת.

וּבְכַרְט שְׂיֻדוּעַ שְׂפֵן הַמְנַהֵג בְּמִדִּינַתְּנוּ שְׂעוֹשִׁים חֲבוּרוֹת כְּאַלְהָ בְּהֶסְפֵּם הַצִּיבוּר וְחֲבָר עִיר. וְכ"כ הַח"ס ס' ש"ט דְּסִתָּם חֲבוּרוֹת כְּאַלְהָ נַעֲשׂוּ בְּהֶסְפֵּם חֲבָר עִיר.

וּבְכ"ז אִם כְּפִי רְאוֹת עֵינֵי ב"ד לֹקְחִים בְּאַמַּת דְּמִי קְבוּרָה יוֹתֵר מִדָּאִי צָרִיף לְגַעְנוֹר בָּהֶם וְלִהְזַהֵרָם עַל לְהֵבֵא וְטוֹב שְׂיִתְקַנּוּ שְׂבַעַת שְׂיִחְפְּצוּ לְקַחַת סְכוּם הֶגּוֹן יֶצְרְפוּ לְזֶה דַּעַת אֱלוֹפֵי הַדְּאִזָּר אוֹ הַגְּבָאִים מִבִּיהַמ"ד כְּדִי שְׂלֹא יִקְחוּ יוֹתֵר מִדָּאִי.

וְיֵשׁ לְזֶה מְקוּם ע"פ דִּין דְּהָא זַט"ה יֵשׁ לָהֶם דִּין ב"ד ע' ח"מ ס' ב' וְרַל"א. וּב"ד שְׂאִין בְּקִיאִים בְּשׁוּמָא דִּינָם בְּטַל כְּשֶׁהִדִּין צָרִיף לְשׁוּמָא עֵינֵן קְדוּשִׁין (דָּרַף מ"ב).

וְאִם יִתְקַנּוּ כֵּן יִכְתְּבוּ ב"ד תַּקְנָה זֹו בְּפִנְקֵס וּלְבָאֵר אֶת מִי יֶצְרְפוּ וְלֹאִיזָה סְכוּם צָרִיכִים צִירוּף כִּי לְדָבָר קָטָן אֵין שְׂיִיף זֶה: וְמָה שְׂטוּעֵנִים שְׂאִין רוֹצִים לְקַבֵּל חֲבָרִים חֲדָשִׁים רַק בְּעַד שְׂכָר גְּדוּל.

אֵין לְדָבָר מְזַה כִּינֵן שְׂמַעַכ"ת כּוֹתֵב שְׂנַתְבָּרֵר אֲשֶׁר מְקַבְּלִים אֶת כָּל אִישׁ הֶרְאוּי לְהַתְחַבֵּר עֲמָהֶם וְלַפְעָמִים מְקַבְּלִים בְּלִי שׁוּם שְׂכָר. וְגַם יָפָה טְעֵנוּ מִמָּה שְׂבַתְמִנּוּתִיהֶם כְּתוּב שְׂהַמְתַּקְבֵּל צָרִיף לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְבְנֵי הַחֲבוּרָה וְזֶה עוֹלָה יוֹתֵר מִהַשְׂכָּר שְׂמַקְבְּלִים מִהַמְתַּקְבֵּל.

וְלִבְד זֶה בְּוִדָּאִי הֶרְשׁוּת בְּיָדָם שְׂלֹא לְקַבֵּל שׁוּם אָדָם כִּינֵן שְׂנַמְסֵר לָהֶם זְכוּת מְצוּהָ זֹו. וְרַק אִם נִתְמַעְטוּ אֲנָשֵׁי הַחֲבוּרָה וְלַפְעָמִים יִגְרַם שְׂיִהְיוּ בְּקְבוּרַת הַמַּת ע"י מָה שְׂאִין אֲנָשִׁים הַדְּרוּשִׁים לַעֲסוֹק בְּצָרְכֵיו.

אִזִּי יֵשׁ לְכוּפָם שְׂיֻקְבְּלוּ אֲנָשִׁים כְּפִי הַדְּרוּשׁ וְכַמֶּש"ל שְׂמְסֵרוּ לָהֶם מְצוּהָ זֹו רַק בְּאִנְפֵן שְׂיִתְנַהֲגוּ בָּהּ כְּרְאוּי וְלֹא יִהְיֶה קְלַקוּל עַל יָדָם. וּבְכ"ז לְמַעַן הַשְּׁלוֹם רְאוּי שְׂיֻקְבְּלוּ אֵיזָה אֲנָשִׁים מִהַחֲדָשִׁים לְתוֹף הַחֲבוּרָה.

כי גדול השלום. ונעצתי שיקבלו שמונה אנשים מהחדשים והיינו שיושיבו שלשה נכבדים מחבורה הישנה ושלשה מהחדשה והמה יבררו מהחדשה את האנשים הראויים להצטרף לעסק מצנה זו ויטילו בקלפי את שמות האנשים הללו ושמונה שיעלו מהקלפי בראשונה ויקבלו לתוך החבורה בעד סכום שיתן כל אחד מהם כפי שיקצבו מראש הששה אנשים שיהזכרונו: סימן קיד.

כבוד הרב הגאבד"ק לענטשנא מהרא"י נ"י. ע"ד אשה שבדקה א"ע ומצאה על העד דם משוף והיא יש לה מחלת העורק הנקרא מרידנו ויוצא דם משם.

ומסופקת שמה נגע העד שם והדם בא משם. ודן מעכ"ת דאפשר דמי לספק עברה בשוק הטבחים דקיי"ל בסי' ק"צ סכ"ב שטמאה.

ומטרודתי אשיב בקוצר: לענ"ד יש לדמות זה להא דאיתא שם שאם אין לטבחים מקום קבוע ולפעמים מתעסקים גם במקום שבנדאי עברה. אזי יש לתלות הפתם בזה.

וה"ה בנ"ד דהא אפשר שהדם מהעורק יזוב עד אותו מקום. ושפיר יש לתלות שגהו הדם שגמץא על העד.

וכעין זה קיי"ל בסי' ק"צ סכ"א דהיכא שיש לה מכה מלפניה ואפשר שדם המכה יבוא לאחוריה אזי יש לתלות בו. ואף דקיי"ל בסי' ק"צ שאין מחזיקים דם ממקום למקום.

מ"מ היכא דשכיח שיבוא הדם לשם שפיר תולין וכנ"ל. ועוד נראה דהנה הטעם שבספק אם עברה בשוק של טבחים אין תולין.

נראה דהוא משום דאמרינן כאן נמצא כאן הנה. כיון שהאשה נמצאת פעת בביתה ולא בשוק של טבחים.

ובנ"ד לא שייך זה דהא העד לא נמצא באותו מקום דהא זהו בעצמו הספק אם נגע גם במקום העורק. ולזה שפיר תולין בו ואף שהעד הנה בנדאי באותו מקום.

מ"מ כיון שהדבר קרוב שישגע גם במקום העורק. א"כ אין זה נדאי שהנה רק באו"מ דאפשר הנה גם במקום העורק.

ובגוף הדבר יש לדון בספק אם הנה הדבר במקום זה ובסמוך לו בבת אחת אי שייך בזה חזקה דכאן נמצא כאן הנה. והנה הט"ז סי' קצ"א סכ"ג כתב שאם בבדיקתה נגעה באחוריה וידוע שמוציאה דם מאחוריה תולין בזה אף במשוף הרי משמע דדוקא אם נדאי נגעה תולין אבל לא בספק נגעה.

וי"ל דהט"ז לא נחית לדין זה. רק כתב שבנגע תולין אף במשוף וממעט רק אם ברור לה שלא נגעה.

ועוד נראה דבנ"ד איכא ס"ס דשמה נגעה שם. ואף אם לא נגעה שמה זב הדם משם עד אותו מקום ועי"ז נמצא על העד.

והט"ז איירי באופן שאין מקום להסתפק שהדם יזוב לאו"מ. אבל בספק עברה בשוק של טבחים י"ל ס"ס לחומרא.

שמה לא עברה. ואף אם עברה שמה הדם מגופה ולא מהטבחים.

ויש לדחות דוזה לא מיקרי ס"ס. ואקצר פי בני"ד נראה שאם אפשר שהדם יזוב עד אומ"ק יש לתלות: סימן קטו.

ע"ד רב שיש אנשים המנדבים עבורו לצדקה ונותנים בכל יום לקנפה וכשמתקבץ סך מסויים נותנים לו. ויש אנשים שבאים לביתו ומנדרים לו איזה סך.

והרב הבטיח לנאמני ביתו ט"ו פ"צ מהנדרים וצדקות הנ"ל. באופן שיקבצו ויגבו את הנדרים והנדבות עבורו.

ועתה אינו רוצה לתת להם כלל באמרו שלא קיימו תנאם כי לא השתדלו לגבות הצדקות עבורו. ועוד טוען שבפירוש התנה עמהם שהרשות בידו לחזור מזה בכל עת.

וגם אמר בפירוש להם שאם יתן להם פנ"ל אזי לא יהי זה בתורת חיוב רק יכוון לצאת בזה מצות צדקה והנאמנים טוענים שקיימו כמנדבר והשתדלו לגבות הצדקות וטוענים שלא התנה שהרשות בידו לחזור בו ושיהי בתורת צדקה וספץ כת"ר והרב הלז לדעת דעתי בזה.

והנה כת"ר פלפל בארנפה בזה. ואנכי באשר עלי להשיב כעת כמה תשובות לא אוכל להאריך: הנה מה שטוען שהתנה שיוכל לחזור בו הוא למותר.

כי בלא"ה יכול לחזור בו פינן שלא אמר לעולם. וכדין שזכר פועל סתם ונותן לו חלק בדבר שעושה בו.

והנה אף דבחיוב איתא בח"מ סי' ס' ג' מחלוקת אי סתם לעולם משמע. אכן בפועל כ"ע מודו דלאו לעולם משמע ע"ש בפוסקים ובאה"ע סי' קמ"ג.

וגם אם הוא ספק פלוגתא הדין עם הפנוחוק. וא"כ יכול לחזור בו בכל עת.

אבל בעד זמן העבר צריך לתת להם כפי שהבטיח וכדקיי"ל בח"מ סי' של"ב ס"ד ש'לפועל מתחייב אף דשלב"ל ע"ש בקצה"ח ובנתיבות וע' במח"א וע' קצה"ח סי' קכ"ב סק"ג. ואף שטוען שאמר שרוצה לכונן בזה לצאת מצות צדקה ובצדקה פלפל כת"ר שיוכל להתיר נדרו.

אין זה שייך פאן פינן שהבטיח זה להם בעד פעולתם מה להם מה שאמר שרוצה לצאת בזה מצות צדקה. ואטו כ"ע דינא גמירי.

ואפשר שהם חשבו שאפשר לשלם חוב מצדקה. ועכ"פ אין הוכחה מזה שמחלו לו על שזכר טרחם.

וכמו שיש אנשים שמשלמים שזכר לימוד בעד בניהם ממעות מעשר. ובכ"ז המלמד יזכה ממנו בד"ת שמחוייב לשלם לו אף אם המלמד יודע שמשלם מכסף מעשר כי אין זה נוגע להמלמד כלל.

ורק אם יתנה עם המלמד בפירוש שאם לא יהי לו מעשר יהי פטור אזי יוכל לפטור א"ע [ובגוף דין דהתרת הנדר י"ל דבנדר לעני פלוני לא יוכל להתיר וע' מח"א ה"צ סי"ז ואכמ"ל בזה] ואם גבו רק חלק מהנדרים שנדרו עבורו עד פה י"ל שלא יוכלו לתבוע חלק רק בהספך שפכר נגבה.

אָבֵל ז"א דְּהָא מִשְׁמַע שְׁהִבְטִיחַ לְתַת לְהֵם חֵלְקֵם אַף בְּהַנְדָּבוֹת שְׂיִתְנוּ לִידּוֹ בְּלֹא אִמְצָעוֹת הַנְּאֻמָּנִים. וְא"כ יֵשׁ לְהֵם חֵלֶק בְּכָל מָה שְׁנִדְרוּ עֲבוּרוֹ עַד הַיּוֹם שְׁחוּזָר בּוֹ. וְהִינּוּ לְכַשְׁיָבוֹאוּ עַכ"פ לִידֵי גְּבִינָא. וְאִם יִצְטָרֵף לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת כְּדֵי לְגַבְּנָתֵם י"ל שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְתַת לְהֵם.

אִכּוּ נִרְאָה דְּכִינּוּ שְׁאֵמֵר סֵתָם שְׂיִתְנוּ ט"ו פ"ל מִהַנְּדָרִים וְצָדִיקוֹת וְלֹא אָמַר שְׂיִתְנוּ מִמָּה שְׂיִגְבוּ מוֹכַח שְׁהִבְטִיחַ לְהֵם מִכָּל הַנְּדָרִים עֲבוּרוֹ וְלִזְהָ נִרְאָה שְׂיִסְבְּלוּ הֵם כְּפִי חֵלְקֵם בְּהוֹצָאָה שְׂתַעֲלָה לּוֹ עַל גְּבִינַת הַנְּדָרִים שְׁעַד יוֹם שְׂיִחְדְּלוּ לְשִׁמּוֹשׁ וְלִגְבוֹת עֲבוּרוֹ.

וְאִם הוּא טוֹעֵן שְׁלֹא הִשְׁתַּדְּלוּ בְּגְבִינַת הַכֶּסֶף כְּרֹאוּי. אִם הוּא טוֹעֵן כְּרִי אִזִּי יִשְׁבַּע שְׁכַדְכְּרִי כֵּן הוּא וּבכ"ז יִתְנוּ לְהֵם בְּעַד מָה שְׂגָבוּ כְּכָר כְּפִי שְׂיִשׁוּמוּ בְּקִיָּאִים.

אוּ יִשְׁבִּיעַם שְׁהִשְׁתַּדְּלוּ כְּרֹאוּי. וּבְסוּף מִכְּתַב כְּתָה"ר נִרְאָה שְׁהֵם אוֹמְרִים שְׁהִבְטִיחַ לְהֵם זֶה עֲבוּר שְׂיִשְׁתַּדְּלוּ שְׁלֹא יָבוֹא בְּנוֹ לְגוֹר בְּעִיר הַהִיא.

וּבְתַחֲלִיל מִכְּתָבוֹ נִרְאָה שְׁמוּדִים שְׁהִבְטִיחַ לְהֵם עֲבוּר הַטְּוִרַח לְגָבוֹת. וְעַכ"פ אִם יֵשׁ הַכְּחָשָׁה בֵּינֵיהֶם.

אִזִּי יְהִי בִּינֵיהֶם עֶסֶק שְׁבוּעָה לְהַמְוִחֶנּוּ: וְע"ד מ"ש הַרַע"ב פ"ק דְּפִסְחִים (דָּף מ"ו) דִּילְפִינּוּ מִחֻלַּל חֶרֶב שְׁפָלִי שְׁנִגְע בְּדָבָר הַבָּא מִכַּח טְוִמְאָת מַת הָרִי הוּא כְּמוֹתוֹ אִם אָב אָב וְאִם רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן וְנִתְקַשָּׁה כְּת"ר דְּאִיָּד אֶפְשָׁר שְׂרֹאשׁוֹן יַעֲשֶׂה רֹאשׁוֹן.

הִנֵּה זֶה נִדְאִי שַׁע"י מַת א"א שְׁפָלִי יְהִי רֹאשׁוֹן דְּכִינּוּ שְׁנִגְע בְּאֵה"ט הָרִי גַם הוּא אֵה"ט. וְזֶה אֶפְשָׁר רַק כְּשִׁנְגַע בְּאֵדָם שְׁנִגְע בְּאֵדָם שְׁנִגְע בְּמַת דְּהוּי הָאֵדָם רֹאשׁוֹן וּמ"מ עוֹשֶׂה פִּיּוּצָא בּוֹ בְּכָלִי פִּינּוּ שְׁהַטְוִמְאָה בְּאֵה מִכַּח מַת וּכְדַתְנּוּ רִישׁ אֵהֲלוֹת דְּכָלִים בְּאֵדָם וְאֵדָם בְּכָלִים הָרִי הֵם כְּמוֹ טְוִמְאוֹת הָאֵדָם ע"ש.

וְלִזְהָ נִזְכָּר בְּרַע"ב שֶׁם שְׁנִגְעוּ בְּטִמְאָה מַת וְלֹא הִזְכִּיר כָּלִים. וּכְוִנְתּוֹ שְׁהָאֵדָם טִמְאָה מִכַּח מַת וְלֹא שְׁנִגְע בְּמַת עֲצָמוֹ וְאִף דְּכָרִישׁ אֵהֲלוֹת לֹא נִזְכָּר זֶה שְׂרֹאשׁוֹן יַעֲשֶׂה רֹאשׁוֹן וְגַם דְּהָא קִי"ל דְּכָלִים אִין מִיטְמָאִים רַק מֵאֵב הַטְוִמְאָה מ"מ י"ל דְּהַרַע"ב ס"ל כֵּן דְּכָל שְׁבָא מִכַּח טו"מ עוֹשֶׂה הַכָּלִי כְּמוֹתָהּ וּמָה שְׂאִין הַכָּלִי מִיטְמָא מִרֹאשׁוֹן הִינּוּ שְׂיִהֵא הַכָּלִי שְׁנִי אָבֵל הַכָּא שְׁנַעֲשֶׂה רֹאשׁוֹן כְּמוֹתוֹ שְׁפִיר מִיטְמָא.

וְע' בְּהַקְדָּמַת הַרַמְבַּ"ם לְסִדְר טְהוֹרוֹת וּבְפִיָּה"מ רִישׁ אֵהֲלוֹת וְהַהֲכָרַח לְקַצָּר. סִימָן קטז.

כְּבוֹד הַרַה"ג הַמְּפִנְרֵם וְכו' מו"ה אֶפְרַיִם פִּישָׁל מְרַדְכֵי הַלּוּי נ"י הָרַב דִּק' סוּחַאטְשִׁין. ע"ד שְׂיִישׁ בְּעִירוֹ חֲבֵרָה גְּמ"ח וְהַכֶּסֶף עַל זֶה נֶאֱסַף מִכָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר וְהֵם מְמַנִּים גְּבָאִים בְּכָל שָׁנָה וְזֶה אֵיזָה שְׁנָיִם שְׁלֹא מִינּוּ גְּבָאִים חֲדָשִׁים רַק הַגְּבָאִים הַקּוֹדְמִים מְנַהֲלִים אֶת צָרְכֵי הַחֲבֵרָה.

וְעַתָּה רוֹצִים לְשַׁנּוֹת אֶת הַכֶּסֶף עַל הַכְּנָסַת אוֹרְחִים וְלִשְׂאָר צָרְכֵי צִיבוּר וְעַל גְּמ"ח אוֹמְרִים שְׂיִשְׁתַּדְּלוּ לְאַסּוּף עוֹד הַפַּעַם כֶּסֶף וְגַם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת גְּבָאִים חֲדָשִׁים. וְנִסְתַּמַּק מֵעַכ"ת אִם יְכוּלִים בְּנֵי הָעִיר לַעֲכַב אַחֲרֵי שְׁגַם הֵם הַתְּנַדְּבוּ עַל זֶה וּמִחֲלִישׁוֹתֵי כְּעַת ל"ע אֲשִׁיב בְּקוֹצָר: לְדַעֲתִי פִּינּוּ שְׁבִנֵי הָעִיר נִתְּנוּ נִדְבָתָם לְהַחְבוּרָה א"כ נִתְּנוּ עַל דַּעֲתָם וְהֵם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת בְּזֶה כְּפִי רְאוּת עֵינָם וְכַעֲיֵן הָא דְּאִיתָא בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ו) שְׂאֵם נִתְּנוּ עַל בְּנִין בִּיהִכ"נ וְסִמְכוּ

על דעת אַחַד שְׁיַעֲסוֹק בְּבִינָה הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת כְּחֻצּוֹ כִּי עַל דַּעְתוֹ הַתְּנַדְּבוּ וְכֵן קִיִּיל לְהִלְכָה בְּאוֹ"ח ס' קנ"ג ס"ג וְהַ"ה בנ"ד רַק נִרְאֶה דְּבִזְזָה צָרִיף הֶסְכֵּם כֹּל הַחֲבֵרָה וְלֹא סָגִי בְּרוֹב דַּיעוֹת דְּכִינּוֹן שְׁמִשְׁנִים לְגַמְרֵי עַל עֲנִינֵי שְׁאִינוֹ מִמְטַרְת הַחֲבֵרָה בְּזֶה יָכוֹל אִף אַחַד לַעֲפֹב וְכַמ"ש הַמַּג"א בְּסִי' קנ"ג סקל"ו וע"ש בְּסַעֲרֵי י"ד וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

וְאִף כִּי כֹל עֲנִינֵי הַחֲבֵרָה נִגְמָרִים ע"פ דַּעְת הַרְוֹב הַיִּינוּ רַק מֵה שְׁנוּגַע לְאַנְפְּנֵי הַנְּהַגַת הַחֲבֵרָה אֲבָל כְּשֶׁרוֹצִים לְשַׁנּוֹת לְגַמְרֵי אֵת הַכֶּסֶף לְמַצְוֵה אַחֲרֵת וְזֶה הָיָה כְּבִטּוֹל הַחֲבֵרָה בְּנֹדָאֵי צָרִיף שְׁיַסְפִּימוּ פְּנֻלָם אֲבָל א"צ הֶסְכֵּם אֲנָשֵׁי הָעִיר אִף שֶׁהַג"ח הוּא עֲבוֹרָם מ"מ כִּינּוֹן שְׁמִמְנִים גְּבָאִים מִתּוֹף הַחֲבֵרָה הָרִי לֹא נִמְסַר זֶה עַל דַּעְת בְּנֵי הָעִיר.

וְכֵן קִיִּיל בִּיּוֹ"ד ס' רנ"ו ס"ד אִף בְּיַחֲד ע"ש. וְלֹא דָמִי לְמִי שְׁמַקְדִּישׁ ס"ת לְבִיחַכ"נ בְּאוֹ"ח ס' קנ"ג דָּשָׁם מְסָרוֹ לְבִיחַכ"נ עַל דַּעְת בְּנֵי הָעִיר.

אִף נִרְאֶה שְׁצָרִיף עכ"פ הֶסְכֵּם חֲבֵר הָעִיר שְׁיִרְאֶה שְׁהַשְׁיִנּוּי אִינוֹ קַלְקוֹל וְכֵהָא דְקִיִּיל בְּסִי' קנ"ג ס"ד שְׁצָרִיף שִׁזְט"ה יִסְפִּימוּ שֶׁהוּא דְּבַר מַצְוֵה לְשַׁנּוֹת וְהֵם בְּמַקּוֹם חֲבֵר עִיר וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' ל"ה ור"ס ל"ו בְּשֵׁם הַמְּבִי"ט וּש"פ שְׁלִזָּה צָרִיף דַּעְת זִט"ה וְחֲבֵר עִיר ע"ש.

וּבְכַרְט בנ"ד שְׁנוּגַע הַדְּבַר לְגַמ"ח שְׁהַפְּלִיגוּ חו"ל בְּסוֹפָה (דָּף מ"ח) שְׁגִדוּלָה מְשָׁאֵרֵי צְדָקוֹת צָרִיף לְהַתְּבוּנָה הַיֵּטֵב אִם יֵשׁ תִּיקוּן וּמַצְוֵה בְּמֵה שְׁיִשְׁנוּ עַל צְדָקָה אַחֲרֵת: וע"ד מִינּוּי גְּבָאִים פְּשׁוּט שְׁצָרִיכִים לְמִנּוּתָם ע"פ רֹב דַּיעוֹת מִבְּנֵי הַחֲבֵרָה כְּשֶׁיִּתְאַסְּפוּ בְּאַסִּיפָה אַחַת וְלֹא כְּשֶׁיִּקְבְּצוּ חֲתִימוֹת מִבְּנֵי הַחֲבֵרָה וְעַל חִיבּוּרֵי ח"א ס' ל"ה בְּזֶה: סִימָן קִיז.

ע"ד הָא דְקִיִּיל בְּסִי' ק"צ סמ"ו שְׁאֵם כְּבִסָּה נְכָרִית חֲלוּקָה וְנִמְצָא כְּתָם תְּלִינּוּ שְׁהִיָּה הַכְּתָם מְקוּנָם בְּשִׁבִּיל שְׁעֵסְקָה בְּמִינֵי דָמִים. וְהַקְּשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא קִיִּיל בַּע"ז (דָּף ל') שְׁנַפְרִים קָפְדֵי אֲמַנְקִיּוּתָא וְכ"כ הַט"ז בִּיּוֹ"ד ס' יו"ד דְּסַתָּם כְּלֵי נְכָרִים הֵם מְקוּנָחִים.

הִנֵּה זֶה נֹאמַר רַק עַל מִיּוֹדֵי דְאַכִּילָה שְׁהֵם מְקַפִּידִים עַל נְקִיּוֹת אֲבָל לֹא בְּשָׂאֵר דְּבָרִים וְכַעֲיִן זֶה מְצִינוּ בְּפִי"ח דְּאֵהְלוֹת הוּבָא בְּכִסְחִים (דָּף ט' ע"א) דְּמְדוּרוֹת נְכָרִים טְמֵאוֹת שְׁחוּשְׁשִׁין שְׁהַשְׁלִיכוּ שָׁם נֶפֶל הָרִי שְׁאִין מְקַפִּידִים עַל נְקִיּוֹת הַבַּיִת כִּי אִין לָהּ דְּבַר מְאוּס יוֹתֵר מִנְּבִלַת אָדָם שְׁיָדוּעַ שְׁמִסְרִיחַ יוֹתֵר מִנְּבִלַת בְּהֵמָה.

וּבְכַפְּשׁוֹטוֹ אֲפָשָׁר לומר בנ"ד דְּגַבֵּי כְּתָם אֵיירִינוּ שְׁהַנְּכָרִית כְּבִסָּה חֲלוּקָה שֶׁל יִשְׂרָאֵלִית וְלִזְזָה אֲמַרִינוּ שְׁלֹא הַקְּפִידָה עַל הַכְּתָם. וְכֵן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל חֲזָקָה בּוֹדְקוֹת חֲלוּקִיהֶן בְּשַׁעַת כְּבוֹס כְּדֵאִיתָא בְּנֻדָּה (דָּף נ"ו ע"ב) אֲבָל הָעֵיָקָר כַּמֶּש"ל וְנ"מ שְׁאִף אִם לְבָשָׁה יִשְׂרָאֵלִית חֲלוּקָה שֶׁל נְכָרִית וְאַח"כּ כְּבִסְתָּה הַנְּכָרִית דְּג"כ תְּלִינּוּ שְׁהִיָּה הַכְּתָם מְקוּנָם וְאִף שְׁהַחֲלוּקָה הוּא שְׁלָה.

וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּדָבָר מְאֲכָל אִם נְכָרֵי מְקַפִּידֵי עַל נְקִיּוֹת אִף אִם הַכְּלִי הוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּאֲפָשָׁר כֵּן הַרְגָּלָם לְהַקְּפִידֵי עַל נְקִיּוֹת בְּנוּגַע לְמִיּוֹדֵי דְאַכִּילָה אִף בְּלֹא"ה הָרִי בְּהָא דַּע"ז (ד"ל) לֹא קִיִּיל הָכִי דָּשָׁם קִיִּיל לְהִלְכָה שְׁאִין לְשַׁתּוֹת מִיָּם מִבֵּי אַרְמָאָה ע"ש.

ובכרמב"ם פ"ו מה' רוצח ובטור סי' קט"ז לא הביאו דין זה ככלל ומהקב"ה לקצור: וע"ד שפירש"י ס"פ בא יש מחקר לאחר זמן והביא מהא דיהושע כ"ב. והקשה כבודו דהו"ל לאתווי מן המוקדם ביהושע ד'.

הנה לא על רש"י תלונתו רק על המכילתא ס"פ בא שממש לקוחים דברי רש"י. אבל באמת לק"מ דביהושע ד' אין הפנונה על ימים הרבה כי הבנים הקטנים פשיגדלו בנדאי ישאלו למה העמידו אבנים במקום זה כי מה שעברו את הירדן אינו דבר נמשך ולא יזכירו זה עוד במשך איזה ימים.

אכן ביהושע כ"ב החשש הוא רק אחר ימים הרבה כי כל עוד שהדור הראשון בחיים ידעו הכל שאף השבטים שמעבר הירדן יש להם חלק במשפן ובמקדש שבא"י ורק חששו שבמשך זמן רב ישפחו הדבר ולזה איתא שם יאמרו בניכם לבנינו שכל הדור הזה לא יהי עוד בחיים.

אבל ביהושע ד' איתא כי ישאלון בניכם וגו' ואמרתם להם וגו' הרי שהפנונה שהבנים ישאלו את אבותם וכן פירש הרד"ק שם בפסוק כ"א הנולדים הקטנים ואשר יולדו ולפלא שלא פירש פן בפסוק ו' ואולי מפני שבפסוק כ"א מפורש אשר ישאלון בניכם מחקר את אבותם וגו' ומנכרח לומר דאירי בבנים שעודם קטנים כעת.

ולזה לא מיייתי ג"כ קרא דנאמתחנן דכתיב כי ישאלך בנך מחר ואירי ג"כ שהבן שואל את האב דזה אפשר בזמן קצר וכמש"ל ולזה מיייתי המכילתא מיהושע כ"ב דשם הוכרח לפרש דהוי לאחר זמן ונקטיה לרבנותא שהפנונה שם שלאח"ז ארוף וממילא מפרשינו גם הא דפ' בא ופ' נאמתחנן שהפנונה לאחר זמן.

וכן פירש"י בפ' נאמתחנן דהפנונה לאחר זמן ע"ש: ואשר הקשה בסנהדרין (דף ל"ו) ואמרינו והא הוי יהושע הוי אלעזר. והקשו התו' דהול"ל הוי עתניאל וכתב המהרש"א דבעתניאל מפורש שהחזיר ג' אלפים הלכות שנשתפחו בימי אבלו של משה.

משא"כ באלעזר שלא מצינו פן. והקשה כבודו דהא מצינו באלעזר שלמד הלכות הגעלה כדאיתא בפסחים (דף ס"ו ע"ב).

נראה דשם לא מוכח שהיה גדול מיהושע רק פיון שאלעזר יצא עם מרע"ה לקראת המחנה כדאיתא בפ' מטות לזה הגיד להם אלעזר וי"ל שיהושע לא היה שם ובאבן עזרא כתב שם שלזה אמר זה אלעזר לפי שלהפנים נמסרו דיני טומאה וטהרה ע"ש.

וקשה דהוא נגד הש"ס שנתעלמה הלכה ממרע"ה. ולפמ"ש א"ש די"ל שבא לתרץ למה לא אמרם יהושע והיה דחוק בעיניו לומר שיהושע לא היה שם דכיון שהיה משרת משה בנדאי היה הולך עמו בכל מקום ולזה כתב שאלעזר אמרם בשביל שהוא פהו ומ"מ הוכיח הש"ס שמשה שכח הלכות אלו אז כי במקום מרע"ה אין שינה שיהי' אלעזר קודם כי גם מרע"ה שימש בכהונה כדאיתא בזבחים (דף ק"א ע"ב) שהיה כה"ג וע"ש בסוגיא אבל עתניאל מפורש שהיה גדול בתורה יותר מיהושע שהרי הוא החזיר ג"א הלכות ולא יהושע.

ובאשר הם דברי אגדה אקצרי: וע"ד מ"ש הכרו"פ בס"ס פ"ג דמשקים מתעפלים בנקל יותר מאוכלים והקשה כבודו ממ"ש התו' בסוטה (דף ל' ע"א) דמשקין אין מתעפלים כמו אוכלים. לק"מ דהתו' שם איירי רק תיכף אחר בליעתם שפתבו שם שהאוכלים מתחילים להתעפל וממילא מתמעט שיעורם ע"ש.

ונה שייך באוכלים דאף שצריך זמן מעל"ע להתעפל ובעופות ודגים כדי שתשרף באור כדאיתא פי"א דאהלות. מקל מקום הרי מתעפל מעט מעט ולא ברגע אחת והיינו בכמות האוכל מתעפל מעט לפי שהוא גוש מנוח במקום אחר אבל משקים מתפשטים בתוך בני מעים כשכולעם ועיפולם הוא באיכות שגבולעים בגוף ובפרש ולזה בעת קצרה אחר הבליעה לא נתעפל עדיין כלל כי אינו עיפול גמור עד מעל"ע ולזה לא נתמעט שיעורם אבל במשך זמן העיפול שפיר י"ל שמשקים מתעפלים בנקל יותר מאוכלים וכמ"ש הכרו"פ אבל עכ"פ מתעפל הכל בבת אחת ולא נתמעטו משיעורם.

עד סוף עיפולם וכנ"ל. ומה שהקשה מבכורות (דף ז') דאיתא דמיא עייל מיא נפיק.

הנה שם קיי"ל ביו"ד ר"ס פ"א פלישנא בתרא שם שמי רגלי טמאים אסור והיינו משום דס"ל שהם מגופה ג"כ ועפ"ז יש לברר שיטות הפוסקים שהובא בס"פ א' וס"פ ז' לענין חלב שבקיבת בהמה שחיטה יעו"ש כי נראה שזהו מחלוקת הפוסקים שם אם חלב צלול שבקיבה הוי כפירשא בעלמא ואין הפנאי מסכים לזה: סימן קיח.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה ג' ונסמאן בן ציון נ"י הרב דק' ליוביטש. ע"ד שבעירו לא סידרו גיטין עם היום ועתה נזדמן שכ"מ שאין לו בנים ואחיו רחוקים מיהדות והנכרח לסדר ג"פ עבור אשתו וכתב שם העיר ליוביטש דמתקריא ליובעטש לפי שפן נקראת הב' בסגול כפי הא"י ובכתבם ואף שקצת קורים וכותבים בצ' לבסוף מ"מ עיקר השם הונח בט"ש לבסוף ואף שישאל נתישבו שם זה לא כביר מ"מ כתב שם של ישראל מקודם.

ובאשר יש שם חמשה נהרות ויש ספיקות בכתיבתם לזה כתב דיתבא על מי נהרות ומי מעינות ומי בארות והאריף בדברי חכמה וחפץ לדעת דעתי אם נכתב פהוגן ואם יש לנהוג פן לימים יבואו ומחלישת כחי אשיב בקצרה.

פי עלי להשיב כעת כמה תשובות: ע"ד שם העיר יפה כתב ומה שקוראים בצ' לבסוף אין להביט על שיבושם וע' חיבורי ח"ג סי' קי"ד וכן כמה שהקדים שם שישאל קורים וכן המנהג בכל תפוצ"י דהא כמעט כל עיירות שפחו"ל נתישבו שם מתחילה הא"י ואח"כ באו לשם אחב"י ע"י הגלות המר.

וע"ד הנהרות הנה נהר דניעפר רחוק מן אמצע העיר יותר מתחום שבת רק שבקצה העיר יש בתים שיוצאים לצד הנהר ושם אין ביניהם תחום שבת ושני חדשים בשנה מתפשטים מי הנהר עד העיר אבל המקומות שמי הנהר מתפשטים אין נקראים על שם הנהר גם בעת ההתפשטות רק על שמותם שפכר וכשבאים לעיקר הנהר קוראים אותו דניעפר ויש שם תחנה להספינות הגדולות העוברות דרך שם ובני העיר רוחצים בנהר זה ומליכים סוסים לרחוץ בו אבל אין מסתפקים לצרכי ביתם ממנו ורק מיעוטא דמיעוטא מביאים מים ממנו לשותות טיי והאנשים הדרים בתחנה הנ"ל משתמשים בו

כָּל צָרְכְּכֶם וְהִתְחַנְּנָה נְקִירָתָא עַל שְׁם הָעִיר רַק בְּרִשְׁמֹת הַפְּעֻרָעִיחָא דִּין נְכִתְבָּה בְּשִׁיבוּשׁ לְיוֹבִיאָטָשׁ.

וְהִנֵּה סְמוּךְ לְהָעִיר יֵשׁ נְהָר אֲרוֹן וְנוֹפֵל לְהַדְנִיעֶפֶר וְחֵלֶק הָעִיר הַסְּמוּךְ לְהִנְהָר מְשִׁתְּמָשִׁים בּוֹ לְכָל צָרְכֵיהֶם וְנִקְרָא בְּפִי כָּל אֲזִירָא אוֹ לְיוֹבִיטְשֶׁר אֲזִירָא וּבְפִי הָא"י לְיוֹבְעֶצְקָא אֲזִירָא וְקִצָּת א"י קוֹרְאִים וּוּאִסְקֻרְעִסְעִסְקָא אֲזִירָא בְּאֲשֶׁר חֵלֶק הָעִיר הַסְּמוּךְ לְהִנְהָר נִקְרָא וּוּאִסְקֻרְעִסְעִסְקִי וְאֶצֶל קִצָּה אַחַר מְהָעִיר שְׁשִׁמוֹ בְּאֵלֵהָאטִשׁ יֵשׁ ג"כ נְהָר וְנִקְרָא בְּאֵלֵהָאטִשְׁקָא אֲזִירָא וְהַדְרִים בְּחֵלֶק הָעִיר הַהוּא מְשִׁתְּמָשִׁים מְהִנְהָר הִנֵּה וְגַם הִנְהָר בְּעֶצְמוֹ נִקְרָא בְּאֵלֵהָאטִשׁ וּבֵין שְׁנֵי נְהָרוֹת הַנֵּ"ל הוֹלְךָ נַחַל אֲרוֹן שְׁמֻחְבֵּר שְׁנֵי הַנְּהָרוֹת וְנִקְרָא בֵּין הָא"י שִׁיִּיקָא וּפְרִירוֹשׁוֹ שְׁמֻחְבֵּר אֵת הַנְּהָרוֹת וּבְצַד אַחַר מְהָעִיר יֵשׁ יְאוּר הַנִּקְרָא בְּעֻרְעִסְטָאוּוּא וּמְשִׁתְּמָשִׁים מִמְּנוֹ הַדְּיוֹרִים הַסְּמוּכִים שָׁם וְהַמִּים אֵינָם נִמְשָׁכִים רַק עוֹמְדִים בְּאֲשַׁבְרוֹן.

וְעוֹד יֵשׁ נַחַל סְמוּךְ לְעִיר שְׁמוֹ אִסְעֻטְרִיצָא וְהוּא עֲמוֹק וְצָדִין שָׁם דְּגִים אֲבָל מִימֵיו עוֹמְדִים בְּאֲשַׁבְרוֹן וְיֵשׁ חֲרִיץ שְׁמֻחְבֵּרוֹ עִם הַדְּנִיעֶפֶר וְהַסְּמוּכִים מְשִׁתְּמָשִׁים מִמְּנוֹ קִצָּת אֲבָל לִשְׁת' וּבִישׁוּל מְשִׁתְּמָשִׁים רֹב הָעִיר בְּמִי בְּאֵרוֹת וְלִכְבִּיסָה וְכַדוּמָה בְּמִי מְעִינֹת שִׁישׁ שָׁם הַרְבֵּה וְרַק הַסְּמוּכִים לְנְהָרוֹת הַנֵּ"ל מְשִׁתְּמָשִׁים מְהִנְהָרוֹת לְכְבִיסָה וּמְשָׁרָה וְהֵם מִיעוּט הָעִיר: לְדַעֲתִי צָרִיף לְכַתּוֹב עַל נְהָר דְּנִיעֶפֶר פִּינוֹן שְׁבַקְצָה אַחַד מְהָעִיר הוּא תוֹף הַתְּחוּם וְגַם רוֹחֲצִים בּוֹ רֹב בְּנֵי הָעִיר וּמִיעוּטָם מְבִיאִים מִמְּנוֹ לְשִׁתִּיטָה טַיִי דְּהָא הִיכָא שְׁהוּא תוֹף הַתְּחוּם וְרֹב סִיפּוּקֵי הָעִיר מִמְּנוֹ צָרִיף לְכַתּוֹב הַנְּהָר וְכַמ"ש הַב"ש ס' קכ"ח ס"ק.

שְׂרֹב תְּשִׁמִּישִׁים הָיִי כָּל. וְהִנֵּה הַהַג"מ וּש"פ כְּתָבוּ מְשָׁרָה כְּבִיסָה וְטַחֲנִינָה וְלֹא הַזְּכִירוּ לְשִׁתוֹת וְנִרְאָה הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁבִזְמָם הָיָה יְדוּעַ שְׁשִׁתּוֹ מִי בְּאֵרוֹת אוֹ מְעִינֹת וְלִזָּה הַזְּכִירוּ שְׁלִשָּׁה מִינֵי תְּשִׁמִּישִׁים כְּדִי שְׁיִהְיֶה הָרוֹב וְלִהְיֶה צָרִיף שְׁיִהְיֶה כָּל תְּשִׁמִּישִׁים אֵלּוּ מִמְּנוֹ כִּי הָרוֹב מֵהֵם הָיִי רַק מְחַצָּה כְּשִׁיִּצְרֻפוּ הַמִּיעוּטִים עִם הַשִּׁתִּיטָה וְכַדָּאִיתָא בִּיבְמוֹת (דָּרָה ס"ז) דְּתַרִי מִיעוּטֵי מְצַטְרְפִי.

וְהִנֵּה לֹא הַזְּכִירוּ רַחֲיִצָּה שְׁלֹא הִנֵּה דְרָכְכֶם לְרַחֲוִן רַק בְּמִי מְעִינֹת וּא"כ אִיכָּא תְּרַתִּי לְרַחֲוִן וְלִשְׁתוֹת. וְאִף כִּי לְרַחֲיִצָּה וְשִׁתִּיטָה מְשִׁתְּמָשִׁים הַרְבֵּה בַּנ"א יוֹתֵר מְטַחֲנִינָה וּמְשָׁרָה בַּכ"ז מְשִׁמַּע דְּאֲזִלִּינוּ בְּתֵר טִיב הַתְּשִׁמִּישִׁים וְלֹא בְּתֵר מְסַפֵּר בַּנ"א הַמְשִׁתְּמָשִׁים פִּינוֹן שְׁאוֹתָם שְׁאִין טוֹחְנִים וְכַדוּמָה הִינּוּ מִפְּנֵי שְׁאִין נְצָרְכִים.

וְהִנֵּה טַחֲנִינָה כְּת"ר שְׁאִינָה אֶצֶלְם עַל הַמִּים וּמְשָׁרָה נ' שַׁג"כ אֵינּוּ מְצוּי הַרְבֵּה בְּעֵת הַזֹּאת בְּעִירֹת וְנִשְׁאָר רַק כְּבִיסָה וְרַחֲיִצָּה וְלִשְׁתוֹת וְהִנֵּה רַחֲיִצָּה וְלִשְׁתוֹת שְׁנִיף בְּכָל אֶדָם אֲבָל כְּבִיסָה בְּזַמְנֵינוּ הַנִּכְבְּדִים מְכַבְּסִים שְׁלָהֶם בְּבֵיתָם וְלֹא עַל הַנְּהָר וְרַק הַפְּחוּתִים הוֹלְכִים לְהִנְהָר.

וְע' ב"ב (דָּרָה צ"ג ע"ב) דְּפְלִיגִי תְּנָאִי אִם הוֹלְכִים אַחַר רֹב אֲנָשִׁים אוֹ אַחַר הַתְּבוּאָה הַנִּקְחָת לְנִרְיָעָה וְקִי"ל שָׁם דְּאֲזִלִּינוּ בְּתֵר רֹב אֲנָשִׁים הַלּוֹקְחִים לְאֲכִילָה. וּבְחִידוּשֵׁי שָׁם הָאֲרָכְתִי בְּזָה.

וכיון שרוחצים בנהר זה וגם מיעוטא דמיעוטא שותים ממנו ג"כ וקוי עכ"פ המחצה נגד רוב השותים ממקום אחר והכביסה. ועוד דגה שייך רק אם רוב השותים הוא רק מנהר אחר וכן הכביסה היא פולה בנהר אחר.

אבל בנ"ד שכל חלק העיר שותים לטיין וכובסים בנהר הסמוך להם ולשתיה ובישול לוקחים רובם מן הבארות ומכבסים במי מעינות א"כ אין פאן דבר שיהיו רוב התשמשים ממנו וממילא צריף לכתוב פולם ובזה אפשר לבאר טעם ההגמ"ר דס"ל שצריף לכתוב פל סיפוקי המים וכן קיי"ל בסי' קכ"ח ס"ו.

אף ז"א דהא פתב בב"ש שם דאיירי אף היכא שרוב סיפוקם מנהר אחד וכן מפונש בהגמ"ר דגיטין ומשמע אף דקוי רוב אף נגד כל הסיפוקים שיש שם. ועכ"פ בנ"ד שפיר מיקרי רוב תשמשים מדניעפר נגד שארי מימות וגם יש לצרף מה שישני חדשים בשנה שוטף הנהר עד העיר ואז ודאי רוב תשמשי העיר הוא מנהר זה.

ואף שפתב כת"ר שאף בעת ההיא קורים דניעפר רק לעיקר הנהר מ"מ נראה שזה רק לפי שיודעים שסופו להתיבש שם. אבל בכ"ז הלא מי נהר זה שטפו עד העיר וכמ"ש כת"ר שקוראים שהנהר שטף עד העיר וע' אה"ע סי' קכ"ח ס"ז ובג"פ שם.

ואף דבהגמ"ר וש"ע שם איירי שהיו פולם תוף עיבורה של עיר מ"מ בנ"ד די"ל דמיקרי רוב תשמשי צריף לכתוב אף שהוא חוץ לעיבורה כיון שהוא תוף התחום ופשוט שא"צ שיהא סמוך לכל בתי העיר וסגי שסמוך רק לקצה אחד.

ואטו בעיר גדולה שמתזקת יותר מתחום שבת נימא שלא יכתבו בה שום נהר. וגם דהא שיעור תחום נלמד מדאמרין בר"ה קרובה שהיא תוף התחום ושם סגי שתהא תוף תחום להתחלת העיר.

וגם דהרי פתב הפל בו מהרשפ"א הובא בב"י סימן קכ"ח והוא ג"כ בשו"ת מהרי"ל סי' ק"ה דהולכת סוסים לרחוץ הוי תשמשי גדול וצריף לכתוב הנהר ורק פתב שם שיכתבו אף שהוא חוץ לתחום.

ובזה אנו נוהגים פהפוסקים החולקים עליו. אבל בתוף התחום ודאי שצריף לכתוב וגם ד כתבו הפוסקים שאם פתבו בגט נהר שאין רוב תשמשי העיר ממנו פשר הגט וע' ג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"ג.

ובפרט שהנהר הזה מפונסם שהוא סמוך לעיר זו ויש בזה חשש שיאמרו שהגט נכתב בעיר אחרת וכמ"ש כת"ר והונכרה סברא זו בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ובפרט בנ"ד שיש עוד עיר פשם עיר זו וכמ"ש כת"ר.

לזה נראה ברור שצריף לכתוב נהר דניעפר בגט והנה בט"ג בשמות עיירות פתוב דניעפר יוד אחר הדלת וזה תלוי כפי ההכרה שבמקום שהוא וע' חקבורי ח"ג סקמ"ט: וע"ד נהר וואסקרעסענסקאע אזערא.

הנה שם אזערא פמזומה שפיאורו נהר שנעשה ע"י תפירה. ולפ"ז צריף לקראו בלה"ק יאור וכפרש"י בפ' נארא ע"ש.

וְנִהַר בְּעָרְעֶסְטָאוּוּא וְאַסְעֶטְרִיָּצָא וְשֵׁהֶם מִי אֲשַׁפְּוֹרְוֹן נִקְרָאִים בְּלֵה"ק אֲגַמִּים כְּפִירֵש"י שֵׁם.
אָבֵל לֹא מְצִינּוּ בְּפוֹסְקִים שְׂיִכְתְּבוּ בְּגִט יְאוּרִים וְאַגְמִים.

וְנִרְאָה דְבִאֲמַת נִקְרָא אִף נִהַר גְּמוּר יְאוּר דְּהָא נִהַר נִילוּס נִקְרָא בְּפִתּוּב יְאוּר בְּפ' שְׁמוֹת
וְנִרְאָא וְכוּן נִהַר חִידְקֵל בְּדִנְיָאֵל י"ב ע"ש בְּקַפ' י' וְהֵם נִהְרוֹת מִיְמוֹת עוֹלָם וְכוּן נִקְרָא
בְּבִרְאֵשִׁית ט"ו נִהַר מְצָרִים וְכוּן שֵׁם נִהַר מְצַד שְׁנַמְשָׁה בְּאוּרְוֵה גְדוּל עֲמוּ וְנִהְרוּ גוֹיִם וְגו'
(יְשַׁעְיָהוּ ב') שְׁהַכְּוֹנָה שְׂיִמְשְׁכוּ וְא"כ י"ל שְׂבִשְׁם נִהַר וּבְשֵׁם יְאוּר אֲפִשֶׁר לְקַרְוֵא נִהַר
בְּטַבַּע וְנִהַר שְׁנַעְשָׂה ע"י חֲפִירָה רַק כְּשֶׁרוֹצִים לְפָרֵט שְׁנִיָּהֶם אֲזִי יֵשׁ לְקַרְוֵא לְזָה נִהַר וּלְזָה
יְאוּר וּלְזָה אֲגַם כְּפִירֵש"י הַנִּלְל.

וּבְמַלְכִים ב' כ"ב פְּתוּב מִנְחַל מְצָרִים עַד נִהַר פְּרַת וְתַמּוּהָ לְמָה קְרָאוּ נַחַל וְצָרִיף לְוֹמֵר
דְּלַגְבֵי פְּרַת נִקְרָא רַק נַחַל. וְלְזָה בְּגִט אֵין פּוֹתְבִים יְאוּר וְאַגְמִים.

כִּי לֹא הִנְרָגְלוּ הַפֶּל לְדַעַת הַחִילּוּק בְּזָה. לְזָה סְתָמוּ לְקַרְוֵא הַפֶּל בְּשֵׁם נִהַר.

וְלְזָה יֵשׁ לְכַתְּוֵב שְׁמוֹת כָּל הַנִּהְרוֹת. וְעוֹד דְּמַשֶּׁם אֲזַעְרָא יְדַעוּ שְׁנַעְשׂוּ ע"י חֲפִירָה.

וְנִהְרוֹת שְׁמִימִיָּהֶם עוֹמְדִים בְּאֲשַׁפְּוֹרְוֹן י"ל שְׂצָרִיף לְכַתְּוֵב אֲגַמִּים אִף לֹא מְצִינּוּ זָה וְצ"ל
דג"ז נִקְרָא נִהַר וְכַמְש"ל. וְנִרְאָה דְּאִף שְׁהַנִּהְרוֹת נִקְרָאִים עַל שֵׁם הָעִיר לְיּוֹבִיטְשָׁעַר
אֲזַעְרָא מ"מ צָרִיף לְכַתְּוֵב דְּהָא מ"מ יֵשׁ לוֹ שֵׁם זָה וּמִמִּילָא יְדַעוּ שְׂאִינּוּ נִהַר גְּמוּר רַק
אֲזַעְרָא וְצָרִיף לְכַתְּוֵב עַל נִהַר לְיּוֹבִיטְשָׁעַר אֲזַעְרָא דְּמַתְקַרְיָא לְיּוֹבִעְצָקָאֵע אֲזַעְרָא
וְדַמְתְּקַרְיָא וּוְאִסְקַרְעֶסְנִסְקָאֵע אֲזַעְרָא.

וּמ"ש כַּת"ר בַּא"צ לְכּוֹתְבוּ לְפִי שְׂאִין לוֹ שֵׁם מְיֻחָד רַק עַל שֵׁם הָעִיר אוֹ חֶלֶק הָעִיר
שְׁפָמוּף לוֹ. לְדַעַתִּי ז"א דַּעַכ"פ הָרִי יֵשׁ לוֹ שֵׁם.

וְעוֹד דַּמְנ"ל שְׁשֵׁם הָעִיר קָדַם שְׂמָא קְרָאוּ לְחֶלֶק הָעִיר הַלְזוּ שֵׁם זָה בְּשִׁבִיל שְׁהוּא סְמוּף
לְנִהַר זָה שְׁנִקְרָא כֵּן אוֹ אֲפִשֶׁר שְׁכָל הָעִיר נִקְרָאֵת לְיּוֹבִיטְשָׁעַר עַל שֵׁם הַנִּהַר הַזֶּה שְׁנִקְרָא כֵּן.
וּמָה שְׁקוֹרְאִים לוֹ בְּשֵׁם אֲזַעְרָא וְלֹא סְתָם לְיּוֹבִעְטְשָׁעַר אֲפִשֶׁר שְׂרָצוּ אֲזוֹ לְפָרֵשׁ שְׂאִינּוּ נִהַר
גְּמוּר רַק אֲזַעְרָא.

וְאִף דַּנִּהַר בַּאֲלֵהָאֵטְשׁ קוֹרִים סְתָם. וְאוּלַי הִזָּה נִקְרָא גַם סְתָם רַק נְשַׁכַּח בְּרוּב הַיָּמִים.

וְאִף שְׁשֵׁם הַא"י הוּא כְּמַעַט מְמַשׁ כְּמוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מ"מ לְפִי שְׁנִקְרָא בַּצ' וְלֹא בְּט"ש כְּמוֹ
שֵׁם הָעִיר לְזָה נִרְאָה שְׂצָרִיף לְכַתְּוֵב: וְיִכְתְּבוּ ג"כ וְעַל נִהַר בַּאֲלֵהָאֵטְשׁ דְּמַתְקַרְיָא
בְּאֲלֵהָאֵטְשָׁקָאֵע אֲזַעְרָא [וְאִם הַבִּי"ת נִקְרָא בְּפִתּוּב א"צ לְכַתְּוֵב אֲלֵף אַחֲרָיו] וְאִף שִׁי"ל
שֵׁם א"צ לְכַתְּוֵב הַשֵּׁם הַשְּׁנִי כִּינּוּן שְׁהוּא כְּמַעַט אַחַד עִם הָרֵאשׁוֹן רַק יְהִי תוֹעֵלֶת שְׂיִדְעוּ שְׁהוּא
אֲזַעְרָא וְלֹא נִהַר פְּשוּט.

וּבְמַכְתָּב כַּת"ר כְּתוּב אֲזִירַע וְלֹא כֵּן הוּא רַק צָרִיף לְכַתְּוֵב עֵין אַחַר הַזַּיִן וְאֲלֵף בְּסוּף כִּי
כֵּן הוּא שְׁוֹרֵשׁ הַתִּיבָה וְאִף אִם נִרְגַּשׁ סְגוּל עַל הָרִישׁ בַּכ"ז צָרִיף לְכַתְּוֵב אֲלֵף בְּסוּף כְּמִבְּוֹאֵר
בְּאַחֲרוֹנִים בְּשְׁמוֹת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים.

גַּם מ"ש כַּת"ר לְיּוֹבִעְצָקָאֵע לְדַעַתִּי הַיּוֹד שְׂאַחַר הָאֲלֵף הוּא מְיֻחָד כִּי בְּלִשׁוֹנָם צָרִיף
לְכַתְּוֵב אֲלֵף וְעֵין לְבְּסוּף כִּי הוּא תְּוֹאֵר עַל שֵׁם אֲזַעְרָא וְכִידּוּעַ בְּדַקְדּוּק לְשׁוֹנָם. וְכוּן צ"ל

בְּשֵׁאֲרֵי שְׁמוֹת הָאוֹצְרֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ אִם לֹא שֶׁמְוֹרָגֵשׁ הֵי"ד הֵיטֵב בְּהִבְרָה כִּי בְּאֵמֶת הִבְרַת הָעֵינַן שֶׁהִיא רַכָּה נִרְאָה כְּמוֹ בִּי"ד וְכֵן צְרִיף לְכַתּוֹב וְעַל נְהַר שְׁיִיקָא.

וְכָל זֶה אִם הִנְהָרוֹת הַנִּ"ל הֵם תּוֹף עֵיבּוֹרָה שֶׁל עִיר עַכ"פּ בְּאִיזָה צַד שְׁיִיקָהּ. אָבֵל אִם הֵם חוּץ לְעֵיבּוֹרָה א"צ לְכַתְּבָם כִּינּוּן שֶׁהַשְּׁמִיּוֹשׁ בָּהֶם הוּא מוֹעֵט וְכַמְבּוֹאֵר בְּפוֹסְקִים וְכַמֵּש"ל דְּלֹא דְמִי לְנִהָר דְּנִיפְפֹר שֶׁתְּשִׁימוּשׁוֹ מְרֻבָּה מֵהֶם.

וּנְהָרוֹת בְּעֶרְעֶסְסָאוּוּא וְאֶסְעֻטְרִיצָא נִרְאָה שֶׁא"צ לְכַתְּבָם כִּינּוּן שֶׁהֵם חוּץ לְעֵיבּוֹרָה שֶׁל עִיר וְתְשִׁימוּשׁ מוֹעֵט וְכַבֵּר פְּתִיבְתִּי דְּהָא דְקִי"ל שֶׁצְרִיף לְכַתּוֹב כָּל סִיפּוּקֵי הָעִיר הֵינּוּ אִם הֵם תּוֹף עֵיבּוֹרָה שֶׁל עִיר.

וּבְפֶרֶט שְׁהֵמִים הֵם אֲשֶׁפְּנוּן וְגַם אֵין הִנְהָרוֹת אֲרֻכּוֹת כ"כ וַיֵּשׁ לְסִמּוּף עַל מ"ש מִהֵרִי"ל בְּתְשׁוּבָה סִי' ק"ה שֶׁנְהָרוֹת קִטְנִים יֵשׁ לְסִמּוּף שֶׁנִּכְלָלוּ בְּכָלֵל מְעִינּוֹת שֶׁנִּזְכָּר בְּגִט וְהִבְיָאוּ גַם כַּת"ר וּבְפֶרֶט שֶׁפְּתַב כַּת"ר שֶׁתְּשִׁימוּשׁוֹ מְעַט מְאוֹד בְּשִׁבִיל שְׁהֵמִים הֵם אֲשֶׁפְּנוּן וּבַכ"ז הֵגֵט שֶׁפְּתַבּוּ בּוֹ כַּעַת לְשַׁכ"מ סָתֵם עַל מִי נְהָרוֹת נִרְאָה דְּכָשֵׁר דְּהָא שְׁמוֹת הִנְהָרוֹת אֵינּוּ מְעַפֵּב כַּמ"ש הַפוֹסְקִים דְּכָשֵׁר בְּשַׁע"ד אֶף בְּשִׁינּוּי.

וְאֵינּוּ לָהּ שַׁע"ד גְּדוֹל מְנָה שֶׁלֹּא תִצְטָרֵף חֲלִיצָה וּבְפֶרֶט שֶׁהָאֲחִים אֵינּוּ נוֹהֲגִים כְּשׁוּרָה. וְאֶף אִם יִחְלְצוּ יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינּוּן שֶׁרְחוּקִים מִיְהָדוּת כַּמ"ש כַּת"ר א"כ יֵשׁ לְחֹזֵשׁ שֶׁלֹּא יְכַוְּנוּ כָּלֵל וְחֲלִיצָה בְּעִיָּא כְּפֻנָה.

וְאֶף שְׁיִאֲמָרוּ בְּפִיָּהֶם שֶׁחֲלִיצִים לְשֵׁם מְצָנָה וְלִהְתִּירָה לְשׁוּק. בַּכ"ז י"ל דְּדְבָרִים שֶׁפְּלַב שֶׁמוּכָח לְכָל רוֹאֵה שֶׁחֲשׁוּבִים בְּלִבָּם שֶׁאֵינּוּ מְאֻמִּינִים בָּזָה הֵנּוּ דְבָרִים כַּמ"ש הַתו' בְּגִיטִין (דָּף ל"ב) וּבַכ"מ וְאִכְמ"ל בָּזָה וְעַכ"פּ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הֵגֵט וְלִהְבֵּא יְכַתְּבוּ כַּמֵּש"ל.

כִּי בְּאֵמֶת הִיא חוּמְרָא גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא לְכַתּוֹב גִּיטִין בְּעִיר בְּשִׁבִיל סֶפֶק בְּשְׁמוֹת הִנְהָרוֹת וְגוֹרֵם טוֹרַח וְהוֹצָאָה לְבִנֵי הָעִיר וְגַם נוֹתְנִים בָּזָה מְקוֹם לְצִדּוּקִים לְרִדּוֹת כַּמּוּבָן לְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת.

עַכ"פּ לִיָּמִים יְבוֹאוּ אִם הִיא עִיר גְּדוֹלָה וְהוּא טוֹרַח גְּדוֹל לִיסַע לְעִיר אַחֲרַת לְעֲשׂוֹת גִּט יוֹכְלוּ לְסַדֵּר גִּיטִין בְּעִירָם וַיְכַתְּבוּ לְיֹבִיטְשׁ דְּמִתְקַרְיָא לְיֹבְעֻטְשׁ מְתָא דִּיתְבָּא עַל נְהַר דְּנִיפְפֹר וְעַל נְהַר לְיֹבִיטְשֶׁר אִזְעָרָא דְּמִתְקַרְיָא לְיֹבְעֻטְשֶׁר אִזְעָרָא וְדְּמִתְקַרְיָא וְאֶסְקֹרְעֶסְעָקָא אִזְעָרָא וְעַל נְהַר בְּאַלְהָאטְשׁ דְּמִתְקַרְיָא בְּאַלְהָאטְשֶׁר אִזְעָרָא וְעַל נְהַר שְׁיִיקָא וְעַל מִי מְעִינּוֹת וְעַל מִי בְּאֲרוֹת.

וְהִנֵּה בְּשִׁנֵּי נְהָרוֹת הוּבָא בַּג"פ ס"ק שֶׁיְכַתְּבוּ עַל נְהָרֵי פְּלוּנֵי וּפְלוּנֵי וּבְכַתּוֹב נְמַצָּא נְהָרֵי (בְּאִיּוֹב כ') וְגַם נְהָרוֹת (בְּתַהֲלִי קל"ז) אֲכַן בְּהִרְבָּה אַחֲרוּנִים וְכֵן בַּט"ג בְּשְׁמוֹת עו"נ פְּתַבּוּ לְכַתּוֹב בְּכָל נְהַר וְעַל נְהַר וְלֹא לְכָלֵל כְּפֻלָּם יַחַד.

וְאֶפְשֶׁר מִשׁוּם דְּלֹא נִימָא שֶׁהִנְהָרוֹת הִלְלוּ מְחַנְּבִים יַחַד. וְהַמְנַהֵג לְהַקְדִּים מְעִינּוֹת לְבְּאֲרוֹת וְכ"ה הַנּוֹסֵחַ בַּט"ג בְּשְׁמוֹת עו"נ.

וְנִרְאָה דְּאֶף הֵיכָא שֶׁמְשַׁתְּמָשִׁים מְבְּאֲרוֹת יוֹתֵר מְמַעֲינּוֹת מ"מ מְקַדִּימִין מְעִינּוֹת לְפִי שֶׁהִבְאָר הוּא ג"כ מְעִין רַק שֶׁנְּמַצָּא ע"י חֲפִירָה וְעוֹשִׂים מְחִיץָה סְבִיבּוֹ. וַיֵּשׁ אַחֲרוּנִים שֶׁפְּתַבּוּ הַנּוֹסֵחַ וְעַל מִי מְעִינּוֹת וּבְאֲרוֹת.

והעיקר לכתוב ועל מי בארות וכ"ה הנפסח בט"ג בשמות עו"נ. וכ"ה לשון הפתוב
(בשמואל ב') על שאול ועל יונתן בנו וגו'.

אף שם י"ל דאשמעינן שכל אחד מהם היה ראוי לצום עליו וכ"מ במ"ק (דף כ"ו ע"א)
דגלף מונה שצריף לקרוע על כ"א לבד. אכן מציינו בנפסח התפילה על הנסים ועל
הפןקן וכו' וכן בשמ"ע במודים שפתבו על בכל חדא ע"ש.

ואף שי"ל שהכנונה שאף על אחד מהם עלינו להודות להקב"ה וקו"ח על פנלם. מ"מ
משמע שסדר הלשון כ"ה וכן בשמ"ע על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני וכו' ואף די"ל
דקמ"ל שמתחייבים להתפלל [על] אחד מהם וקו"ח על פנלם מ"מ גם בנ"ד י"ל דלא
גימא שלא היה אפשר להעיר להתישב רק פשיש כל אלה לזה פותבים על בכ"א שהיה
די באחד מהם וע' חיבורי ח"ג סי' קמ"ט: סימן קיט.

ובשם הבעל לכתחילה נראה שהיה צריף לכתוב והמכונה ונקל פפי שנקרא בפי כל
כמ"ש האחרונים פי לא כל אדם יודע שהנון הנרגש במבטא הוא בשביל העין ורק בשם
יעקב יודעים שיש בו עין אף בדיעבד אינו מעפב.

ובשם האב הנה צריף לכתוב מרדכי צבי המכונה מאטא או מאטיא פפי ההברה במקומם
וכ"ה באחרונים. אף בנ"ד שהוא שעה"ד גדול יש להקל בזה בדיעבד פשהשמיטו
וכדקיי"ל בסי' קכ"ט ס"ט ברמ"א שם וע' חיבורי ח"ג סי' ק"ט.

ובשם האשה שנקראת טאמארא וכתבו בגט תמרה צ"ע דהא אפשר שיקראו תמרה על
שם פרי של תמר והוא בשנא על המם וכ"כ בט"ג שנת' ע"ש ובנ"ד פתב כת"ר שלא
נתברר אם הוא נגזר משם תמר וגם אין ידוע חתימתה נראה לכתוב לכתחילה בטית
וכ"נ בט"ג שנת'.

וגם לכתוב אלף אחר כל אות פדי שצדע שכל אות נקוד פתח לבד האחרון דבלא"ה הו"א
שהמם נקוד שוא. ואף שפתבתי למעלה בשם באלהאטש שאם הבית נקוד פתח א"צ
לכתוב אלף.

היינו שם דליפא למיטעי פי ההבדל שם ניפר שהוא בפתח דבלא"ה קשה לבטא התיבה
היא, משא"כ בנ"ד וכ"כ האחרונים דפתח אינו מושף אלף רק היכא דאיכא למיטעי ע'
בזה בנו"ב מ"ת סי' קט"ו וט"ג שא"ו סק"א ושא"ל סק"ז ושנ"ח סק"א ועוד בכ"מ אכן
בנ"ד בדיעבד והוא שעה"ד נראה להקל פשנכתב בתיו ובלי אלפין פי אף שאפשר לקרוא
המם בשנא מ"מ פיון שאפשר לקרוא בפתח אין לפסלו דהם גם פשיכתבו אלף אפשר
לקרוא בקמץ ומ"מ פותבים פן לכתחילה.

ואף דבנ"ד גרע דכיון שפתבו הא לבסוף מוכח שהוא שם קודש ולא מציינו רק תמרה
שהוא פרי ונקרא המם בשנא. מ"מ נלע"ד שאין לפסלו פיון שאפשר שמקור שם זה
מתמר והמשיכו לשם געגועים תמרה ומקמץ לפתח אינו שינוי כ"כ פי הם אב ותולדה
פדוע למדקדקים.

והספרדים קוראים קמץ קטן כמו פתח ואם אפשר לכתוב גט אחר נראה שצריף לכתוב:
וע"ד שפחתמת העד ששמו יהודה ליב נעשה טשטוש באות ה' וד' ונעשה נגיעה מהניו

להדלות וגם הדלת בעצמו מטושטש כי מתחילה נעשה פעין ריש ותיקנו אח"כ ולא תיקנו יפה וגם פשגור הנגיעה הנ"ל נעשה נקב שם ואין הדלת מוקף גויל.

בזה יפה כתב כת"ר להקל כמו שהביא מהרבה אחרונים וכמ"ש ג"כ בהיבורי ח"ד סי' קי"ח. ובפרט לפמ"ש כת"ר שתינוק חריף קוראו פהנגן.

ומעיקר הדין א"צ בעדים רק שידעו שהיא חתומתם וכדאימא בש"ס רב צייר פנורא וכו' ובפרט בנ"ד אין פאן מקום לטעות ושם ליב ושם אביו אין בו שום טשטוש ובפי כל נקרא ליבא לזה פשוט שיש להכשיר בנ"ד: סימן קכ.

פבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה יהודה לובעצקי רב בפאריז. מכתבו הגיעני ע"ד האשה שאומרת שבעלה המומר מת בקאנאדא כי השיגה מכתב מפומר אחד והיה לה כתב היתר מהגאב"ד אשמינא ונאבד ממנה וע"א מעיד שהגיע מכתב בזה מהפומר.

וכי הרה"ג מהר"נ אדלער נ"י מלאנדאן השיג ג"כ ידיעות מקאנאדא שמת המומר הלז וכי האשה הנ"ל הלכה להרב הנ"ל עם המכתבים לקחת ממנו כתב היתר אבל אינו יודע אם השיגה אז היתר או לא והיא נשאת למומר הנ"ל כי היתה סבורה שהוא ישראל וכשנודע לה שהוא מומר עזבה אותו.

והאר"י מעכ"ת בדברי חכמה וחקפץ לדעת דעתי בזה. ובאשר אני טרוד מאוד כעת וגם חלוש קצת לזאת אשיבנו בקוצר: הנה מה שלא הוחזקה שם א"א י"ל דהיכא שיש ע"א שידוע שהיתה א"א מירתתה לשקר ויותר טוב לה להגיד שמת בעלה בדבר שהעד מסייעה קצת ולהאמינה שהיה לה כתב היתר.

הרי בנד"ד הוי קטטה כמ"ש הפוסקים ואינה נאמנת ואף ע"א אינו נאמן. אף י"ל דהכא הוי טובא ספיקות דהא במומר יש מחלוקת הפוסקים אי הוי בקטטה ובע"א בקטטה הוא בעיני דלא איפשטא.

ועוד דהא בטעם דלא מהימנא בקטטה פליגי אמוראי בש"ס אי משום דאמרה בנדמי אי משום דמשקרא ולמ"ד משום בנדמי לא שייך בנ"ד שאומרת שהיה לה כתב היתר מהרב הנ"ל וא"כ תלוי זה בפלוגתא ועוד מדברי הנו"ב שהביא גם כת"ר משמע דאף שיש ע"א מ"מ פינון שלא הוחזקה א"א לא מיקרי איתחזק איסורא.

אכן זה דחוק לענ"ד דהרי מ"מ נודעת לאיתחזק איסורא. וכן אמרה לפנינו.

ואי משום מיגו הרי בהחזקה מלחמה הוי בעיני בש"ס. אף יש לחלק דשם הטעם משום בנדמי ע"ש.

אכן הוי מיגו במקום ע"א ועכ"פ יותר טוב לה שלא להכחיש העד. ועכ"פ מפל הטעמים שהזכרנו יש לדון להתיירה.

ובפרט דהרבה פוסקים הורו להתיר והובא בפ"ת בסעיף מ"ח. ועוד דבע"א כתבו הפוסקים הטעם מפני שזוכרתו והכא לא שייך זה דהלא לא העיד שהיה לה כתב היתר כפי שהגידה.

אף י"ל שְׁיָרָא לומר פֶּן שְׁמָא יתְבַרַר ע"י הָרַב הַנָּ"ל וַיִּתְפַּס בְּשִׁקְרוֹ וְכֵאן שֶׁהוּא שׁו"ב
יִסְלְקֵנוּ מֵאוֹמְנָתוֹ אֲבָל בְּמִכְתָּב מֵהַפְּנֹמֶר א"א לְהַתְּבַרַר כ"כ וְגַם יוֹכַל לְהַכְחִישׁ הַדְּבָר גַּם
אח"כ כִּי פִיָּהֶם דְּבָר שְׁנָא.

ובלא"ה אֵינוֹ נ"מ לנ"ד פִּינֹן שְׁלֵא הָיָה מִסֵּל"ת וְרַק הִיְדִיעוֹת שֶׁהַשִּׁיב הָרַב רנ"א שֶׁהַזְּכָרְנוּ
י"ל דְּמַהְנִי. וְאַף שְׁאוּמֶר בְּסֵתָם יְדִיעוֹת.

מ"מ מִשְׁמַע שֶׁהָיָה בְּהֵן מִמָּשׁ. דְּבִלֵּא"ה לֹא הָיָה הָרַב רנ"א מוֹדִיעַ לְהַאֲשִׁיחַ פִּינֹן שְׁאֵינוֹ
בְּרוּר ע"פ ד"ת.

וַיֵּשׁ לְדוֹן עוֹד מִצַּד בִּיטוּל הַקְּדוּשִׁין פִּינֹן שְׁלֵא יִדְעָה שֶׁהוּא מוּמָר. אִף מִלְּשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה
מִשְׁמַע שְׁלֵא עֲזַבְתּוֹ תִּיכָף פְּשֻׁנֹדַע לָהּ שֶׁהוּא מוּמָר רַק כְּשֶׁהִתְחִיל לְפַתּוּחַתָּה שְׁתַּמִּיר עֲזַבְתּוֹ,
א"כ פִּינֹן שְׁלֵא עֲזַבְתּוֹ תִּיכָף הָרִי נִתְרַצְתָּה בּוֹ וְלֹא הִקְפִּידָה עַל הַמוּם.

וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיף בְּפָרְט זֶה וּבְכָל פָּרְט וּפָרְט שֶׁהַזְּכָרְנוּ. אֲבָל אֵין לִי פְּנָאִי כִּי עָלִי לְהַשִּׁיב כְּמָה
תְּשׁוּבוֹת.

ד' יְהִיָּה בְּעֲזָרֵי עכ"פ מְקוֹנָדָם יִכְתְּבוּ לְהַגַּאב"ד דְּאֲשֶׁמִּינָא וְאִם לֹא יֵשִׁיב כָּלֵל אוֹ יֵשִׁיב שְׁאֵינוֹ
זוֹכֵר. אִזִּי אֲנִי מְסֻכִּים לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא: סִימָן קכא.

כְּבוֹד הַרְבָּנִים הַגְּאוּנִים הַמְּפֹרְסָמִים מִחֲזִיקֵי דְגָל הַתּוֹרָה וְהִירָאָה הַר"ר מִשֶּׁה נ"י
ווייסקאפֿ וְהַרְבֵּי ר' יְהוּדָה נ"י לובעצקי הַרְבָּנִים לְעַדֵּת יִשְׂרָאֵל בְּפֶאֶרְיֵשׁ יע"א. ע"ד אֲשֶׁר
בְּמִדֵּינַת צָרְפַּת יֵצֵא זֶה מִכְּבָר חֶק הַמְּמַשְׁלָה שְׁאִישׁ וְאִשָּׁה יוֹכְלוּ לְהַתְּפָרֵד ע"י שׁוֹפְטֵי
הַמְּמַשְׁלָה כְּשֶׁיִּמְצְאוּ הַשׁוֹפְטִים אֲשֶׁר הִצְדֵּק עִם אֶחָד מֵהֶם שְׁרוּצָה לְהַתְּפָרֵד.

וְהִנֵּה בכ"ז לֹא יִחְפֹּץ הַבַּעַל לְתַתּ לָהּ ג"פ כד"ת וְהָרִי הִיא ע"פ ד"ת אֲשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה.
וְנִמְצְאוּ הָעוֹבְרִים עַל ד"ת וְנוֹשְׂאִים אִשָּׁה כְּזוֹ אִף שְׁלֵא נִתְגַּרְשָׁה בג"פ כד"ת.

וְרַב אֶחָד רָצָה לְדוֹן שֶׁהַפִּירוּד שְׁעוֹשָׂה הַשׁוֹפֵט יְהֵא כְּגַט שְׁנַעֲשֶׂה כב"ד וְהִנֵּה יָפָה כְּתָבוּ
כְּבוֹדָם שֶׁהוּא נֶגֶד דִּין תוה"ק דְּבָגַט בְּעֵינֵי וְכַתֵּב וְנָתַן אֲבָל לֹא שֶׁהַשׁוֹפֵט יִגְזֹר אוֹמֵר שֶׁהִיא
נִכְרְדַת מִמֶּנּוּ.

וְהָאִישׁ שְׁרוּצָה לְדוֹן שֶׁיְהֵא זֶה כְּגַט חוֹשֵׁשְׁנִי לוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ מִינּוֹת וְכַפִּירָה בַּתוה"ק ר"ל:
וְע"ד שֶׁהִבִּיא מֵעכ"ת דְּבָרֵי אֵיזָה רַבָּנִים שְׁרוּצִים לְתַמְנָן שׁב"ד שֶׁבְּמִדֵּינַתָּם יִפְקִיעוּ אֵת
הַקְּדוּשִׁין אִם בְּהַמְּשִׁיף הַזְּמַן יִתְּפָרְדוּ הַזּוֹג ע"י חֶק הַמְּמַשְׁלָה.

חֲלִילָה לְעֲשׂוֹת כֵּן כִּי זֶה נֶאֱמַר רַק בִּימֵי חז"ל חֲכָמֵי הַש"ס אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן
עֲלֵיהֶם וְכָל תְּקוּנֹתֵיהֶם הָיָה דִּין גְּמוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא בְּדוֹרוֹתֵינוּ וְגַם כִּי תִקְנָה זוֹ גַּם
בְּזִמְנֵי הַש"ס הָיָה שִׁינּוּי רַק לְתַמְנָן בְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא שֶׁיִּתְקַנּוּ בְּשִׁבְלֵי דְבָר שְׁנוּגָע לְמִדֵּינָה
אֲחַת.

וְאֵין פֶּחַ ב"ד יָפָה בְּשִׁבְלֵי זֶה. וְעוֹד כִּי עי"ז תִּתְרַבֶּה הַפְּרִיצוֹת ח"ו בְּיִשְׂרָאֵל כִּי יֵאמְרוּ
שֶׁהַקְּדוּשִׁין אֵין בָּהֶם מִמָּשׁ וּבְיָדָם לְבַטְלָם ע"י הַשׁוֹפְטִים.

וְעוֹד דְּאִף בְּזִמְנֵי הַש"ס לֹא עָשׂוּ תְּקוּנוֹת כְּאֵלָה רַק בְּמִקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ לְמַכְשׁוֹל בְּשׁוּגָה. ע'
גִּיטִין (דף ל"ג).

אָבֵל אָסוּר לָנוּ לַעֲשׂוֹת תַּקְנוֹת לְמַזִּידִים שֶׁתִּנְשָׂא בְּעוֹדָה א"א בְּשָׂאט נֶפֶשׁ: וּע"ד שְׂאִינָה רַבָּנִים רוֹצִים לְתַקֵּן שְׂקִדְשׁוֹ עַל תְּנַאי. הִנֵּה כָּבֵר הֵבִיאוּ כְּבוֹדָם אֲשֶׁר הִגְאוּן הַצַּדִּיק ר' יִצְחָק אֶלְחָנָן זצ"ל כָּתַב לְשֵׁם זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה שְׂאֵסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן וּדְבָרָיו אִמְתִּים וּא"צ לְהַסְפֵּמְתֵינוּ.

וְטַעְמוֹ נִרְאֶה פְּשוּט כִּי הֵלֵא תְנַאי זֶה צָרִיף שְׂיֵהָא גַם בְּשַׁעַת יְחוּד וּכמ"ש הַנו"ב ס' ל"ו וְהַח"ס ס' קי"א וְשְׂיֵהָי לְפָנֵי עֲדִים. וְדָבָר זֶה בְּלִתֵּי אֶפְשָׁר בּוֹזֵה"ז.

וּבַפֶּרֶט בְּדוֹר פְּרוּץ כְּזֶה אֲשֶׁר גַּם בְּלַעֲדֵי זֹאת מְלַעֲיָגִים הֵם עַל כָּל קַדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד כִּי זֶה יִגְרוֹם פְּרִיצוֹת גְּדוּלָּה כִּי יָבוֹאוּ לְהַקְלֵ ח"ו בְּאִסוּר א"א בְּאֲשֶׁר יִדְעוּ כִּי הַקְדוּשִׁין הֵם רַק עַל תְּנַאי וְאֶפְשָׁר שְׂיִתְבַּטְּלוּ וְגַם כִּי בִינְדָה הוּא לְבַטְלָם כִּי תִשְׁתַּדֵּל ע"י הַשׁוֹפְטִים לְהַתִּיר אֲגוּדָתָם.

וְעוֹד כִּי עי"ז פְּשִׁיטְבַטְלוּ הַקְדוּשִׁין שֶׁל כָּל הַמְתַּגָּרְשִׁים בְּעַרְכָּאוֹת. הָרִי יִהְיוּ כָּל בְּעִילוֹתֵיהֶם בְּעִילוֹת זְנוּת לְמַפְרָע.

וְכָל בְּנֵיהֶם שְׂיִלְדוּ יִהְיוּ בְּנֵי פְנוּיָה בְּלֹא קְדוּשִׁין וְהֵמָּה פְּגוּמִים וְאִם יִתְקַנוּ ח"ו כֵּן אֲזַי יִהְיֶה הַהִכָּרֵחַ לְפָרְסָם בְּכָל תְּפִוצוֹת יִשְׂרָאֵל שְׂיִדְעוּ שֶׁהַבְּנִים שֶׁבְּמִדֵּינָתָם יֵשׁ עֲלֵיהֶם חֲשֵׁשׁ פְּגוּמִים וַיִּהְיֶה זֶה בְּזִיוֹן גְּדוּלָּה.

וְאַף שְׂמַצִּינוּ שֶׁהַתִּירוּ ח"ו לְבִיבָם מוֹמֵר לְקַדְשׁ עַל תְּנַאי. הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁא"א לוֹ בְּאִוְנָן אַחֵר.

וְגַם דָּהָא הַתְּנַאי הוּא רַק שְׂאֵם יָמוֹת בְּלֹא בְּנִים יִתְבַּטְּלוּ הַקְדוּשִׁין. וְעַכ"פ הַתִּירוּ לוֹ כְּדִי שְׂיִוְכַל לְקַיֵּים מַצְנֵת פו"ר שֶׁהִיא מַצְנֵה רַבָּה וְכַדְמַצִּינוּ בְּגִיטִין (דָּף ל"ח) שֶׁהַתִּירוּ אִסוּר שְׂיִחְרוּר בְּשִׁבִיל זֶה.

אָבֵל בּו"ד חֲלִילָה לְתַקֵּן דְּבָר כְּזֶה בְּשִׁבִיל שְׂאֶפְשָׁר שְׂיִהְיוּ פְּרוּצוֹת שְׂיִנְשָׂאוּ בְּלֹא גִט. וּבַכֹּה"ג אֲמַרְיָנָן בּב"ק (דס"ט) הִלְעִיטָהוּ לְרַשָּׁע וַיָּמוֹת.

וְאִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִים. וְכָבֵר בְּאַרְתֵּי זֶה בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' ע"ד שְׂאִין מְנוּטֵל עֲלֵינוּ לְתַקֵּן תַּקְנוֹת בְּשִׁבִיל הַרְשָׁעִים: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן שֶׁהַמְקַדְשׁ עַל תְּנַאי לֹא יִכְרֵף בְּרַפְתֵּי אִירוּסִין וְנִישְׂוִאִין כִּי אִין לְכַרְף עַל סָפֵק.

וְכַעֲיִן מ"ש הַפּוֹסְקִים בְּאו"ח ס' ר"ב ס"א שֶׁלֹּא לְכַרְף עַל פְּרִי שְׂאֶפְשָׁר שְׂנִמְצָא בּוֹ תוֹלָע וְלֹא יוֹכֵל לְאַכְלוֹ וְלִפִּי זֶה יִתְבַּטְּלוּ כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבְּכָל הַחֻפּוֹת וַיִּהְיֶה מַעֲשֵׂה הַחֻנּוּפָה וְקְדוּשִׁין כְּחוּקָא וְאִיטְלוּלָא בְּעֵינֵי הַהֶמוֹן.

וְאִין לוֹמֵר דְּהַגְיָרוּשִׁין ע"י הַשׁוֹפְטִים הָנוּ מְיֻלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא וְאִין לְחוּשׁ לְזֶה. דֹּא"כ אִין לָנוּ לְתַקֵּן שְׂכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּמִדֵּינָתָם יִקְדְּשׁוּ עַל תְּנַאי בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ מְיֻלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא.

וְאִדְרַבָּא מַצִּינוּ בְּש"ס בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְּבְמִילְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא לֹא גְזָרוּ רַבָּנָן וְע' רִישׁ פְּתוּבוֹת גְּבִי הָא דְתַקְנוּ מְשׁוּם צְנוּעוֹת וּפְרוּצוֹת. וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּכָל פֶּרֶט בְּזֶה וְכֵן בְּהָא דְשָׁבַע בְּרָכוֹת.

אִף מְטַרְדוּתֵי הַרְבוּת וְגַם כִּי חֲלוּשׁ אָנֹכִי עֲתָה ל"ע הַהִכָּרֵחַ לְקַצֵּר. וּבּו"ד א"צ לְפִלְפוּלִים.

כי פשוט שחלילה לתקן שיקדשו על תנאי. וכמ"ש מעכ"ת בשם הגאון מאוה"ג מהרי"א זצ"ל.

ואקנה אשר הרבנים דמדינתם אותם שיראת ד' נגע בלבם לא יספיקו לתקנה מקולקלת כזאת וישתדלו להפר עצת הרוצים בזה: סימן קכב. פבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יצחק נ"י הרב דק' ראוונא פלך חערסאן.

ע"ד שמת אחד בלא בנים ואשתו נשאת לו פשהיא יתומה מבלי עוזר וסומך ויש לו אח פנוי. והוא רוצה ליבמה כי חס עליה באשר אין לה על מי לסמוך.

וגם היא מרנצה בזה והיבם אינו רוצה לחלוץ בשום אופן. ויש לחוש שלא ישמעו לקול מורים ולזה צידד כת"ר בקממתו להתיר לו ליבמה וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה ידוע מחלוקת הראשונים אם יבום קודם או חליצה קודמת.

והנה אף רש"י שדעתו שחליצה קודמת. מ"מ פתב ביבמות (דף ל"ט ע"ב) שאם שניהם רוצים ביבום אין כופין אותו לחלוץ.

והתו' ושאר ראשונים פתבו שפופין במילי להסביר לו שיותר נכון לחלוץ אבל לא לכופו ממש וכ"כ בשו"ת הב"ח הישיבות ס"ס ע"ח שאם שניהם רוצים ביבום אין מוחים ביבום דהא לא מצינו שתקנו בפירוש שאסור ליבם ע"ש.

ואף דקיי"ל כאבא שאול דס"ל שאם כונסה לשם נוי ולשם אישות הוי כפוגע באשת אח. ע' יבמות (דף ל"ט ע"ב).

מ"מ אין לנו רק להזהירם שצריף שיכוננו לשם מצות יבום ואם לא יכוננו יהי זה עון גדול וגם להגיד להם שע"פ ד"ת מצוה לחלוץ יותר מליבם אבל לכפותם על זה לא מצינו פלל וכ"כ בשו"ת מבי"ט ח"ב סי' מ"א והביא שם בשם הרב גדולים שאין למנעו בחונק יד מליבם ע"ש.

ובשבות יעקב ח"ב סי' קל"ה האריף לבאר דין זה ואף דשם איירי שלא היה יכול לחלוץ. אבל מפלל דבריו נשמע שם שאין למחות בחזקה פשרוצים שניהם ביבום.

וכ"כבכנסת חזקאל סי' ס"ח. ויש להביא ראי' לזה מהא דקיי"ל פסח דוחה שבת.

וקיי"ל שאם שחטו שלא לשמו פסול. וא"כ חילל שבת בשחיתתו והרי אפטר שיצא חוץ לירושלים ויפטר מפסח כי יהי בדרף רחוקה.

וכעין שעשה בן דורתאי כדאיתא בפסחים (דף ע' ע"ב) ע"ש ברש"י. ומצות פסח קנים בהבאת פסח שני וא"ל דשאני פסח שפטר אם נשחט סתם דסתמא לשמו קאי כדאיתא בפסחים (דף ס"א ע"ב).

משא"כ ביבום. דשם עכ"פ שוחטו לשם קרבן לד' וממילא אמרינן דכוננתו לשם מה שהיא, וה"ה ביבמה ודאי אם בועל לשם יבום ממילא הוי זה לשמה.

ואם בא לשם נוי ואישות א"כ הוי כאומר מפנרש שלא לשמה, ואף בפסח פסול בכה"ג. ולקמן יבואר דגם ביבום אין איסור בסתם.

וצ"ל משום דעריכות הוא מהדברים שהיזה"ר מתגרה ונפשו של אדם מחמדתן ובנקל להפשל ושללא לכוין פראוי ועכ"פ די שיאמר לו שיותר נכון לחלוץ אבל מנ"ל לכופו על זה: ובירושלמי פי"ב דיבמות ה"ו איתא פל המעכב בדבר [היינו שלא ליבם] שומעין לו היו שניהם רוצין אתא עובדא קומי דר' יוסי אמר אפיק לבר ופי' הפ"מ שצוהו להוציא בחליצה.

והוא תמוה דהול"ל בפירוש שיחלוץ ובש"ק שם מפרש דאיירי שאחד מהם זקן ולזה יותר נכון לחלוץ. אבל פירושו בלשון אפיק לבר דחוק.

ובק"ע שם גרס אפילו בר מאה ופירש שאין מוחים בינדם מליבם אף שאחד מהם בן מאה שנים. והוא רחוק להגיה פן בירושלמי מסברא.

והנראה בזה דהנה אף אי נימא שאין כופין לחלוץ כמש"ל. מ"מ כיון דחליצה עדיפא אין ראוי אשר היבום יהי ע"פ ב"ד פי הלא ב"ד מחוייבים להורות לו דחליצה עדיפא ורק אין בינדם למחות ואם רוצים דווקא ביבום צריכים ב"ד לומר להם שאין עושים זה ברשות ב"ד ולזה פשפא ענגן פזה לפני ר' יוסי הנה אומר שיוציאום לחוץ [וכעין הא דאיתא בשבת (דף ק"ו) פוק תני לקרא שיצא חוץ לביהמ"ד וזה יש לדחות דהא שם אינה משנה פלל] והיינו שהיבום לא יאה בב"ד וברצונם.

וכעין זה איתא בח"מ סי' י"ב ס"ב שאחר פסק דין אסור לפשר במושב ב"ד רק חוץ לב"ד ע"ש. ולענד"נ לפירוש עפ"ז הא דאיתא בגיטין (דף ל"ה) אדרה בב"ד ואשבעה חוץ לב"ד ונדחקו שם רש"י ותו' מה חילוק יש בשבועה בין בב"ד לחוץ לב"ד.

ומש"ש שבב"ד משביעים בנק"ח צ"ע דהא אפשר שישביעה בלא נק"ח. וצריף לדחוק דהטעם משום גזירה שיעשו פן בכל הנשבעים ונוטלים אבל הוא דחוק דהא חזינו שפירעת בלא שבועה בנק"ח ולא גזרו פלל.

והיינו משום שמה שמדירים אותה הוי היכר וידעו הפל דגביית פתובה שאני. אבל לפמש"ל י"ל דהפוננה דנהי דבב"ד נמנעו מלהשביעה.

מ"מ חוץ לב"ד יוכלו להשביעה. והיינו משום שלא תיקנו בפירוש שלא להשביעה רק נמנעו מזה כדי שלא תבוא לידי שבועת שקר.

וה"ה בנ"ד שלא אסרו ליבם רק אמרו שחליצה קודמת כדי שלא יבואו להפשל באיסור אשת אח פשלא יכונונו לשם מצוה: וכן קיי"ל בכל דבר שיש שתי מצות והאחת קודמת דמ"מ אין כופין לעשות את הקודמת וכ"כ התו' להדיא בערכין (דף כ"ז ע"א) ד"ה מאי ע"ש.

והנה שם כתבו דבפדיון שמצוה בבבועלים כופין משום שאפשר לבוא לידי תקלה. וקשה דא"כ גם ביבום יכפו שאפשר לבוא לידי תקלה פשייבם לשם נוי וכדומה.

ובתו' שם משמע דגם לחלוץ אין כופין. אף לק"מ דכוננת התו' שם לבאר דכיון שהבבועלים הקדישו וגרמו שאפשר להיות תקלה פשייבנו מזה לזה כופין אותם לפדות.

אָבֿל בַּיְבוּם לֹא שֵׁינָהּ זֶה דְּהָא הוּא לֹא גָרַם הַדְּבָר שֶׁתִּצְטָרֵף יְבוּם וְגַם דְּהָא הוּא צוֹנֵן וְאוּמַר שְׂרוּצָה לַיְבוּם לְשֵׁם מַצְנָה וְלִזְנֵה אֵין כּוֹפִין. וְעוֹד דְּנִרְאָה דְּבַיְבוּם א"צ דְּוִנְקָא שֵׁיכּוּנֵן לְשֵׁם מַצְנַת יְבוּם רַק שְׂלֵא יְכוּנֵן לְשֵׁם נוֹי וְכדוּמָה.

דְּהָא קִי"ל בַּיְבֻמוֹת (דף נ"ד) וּבֵאֵה"ע ס' קס"ו שְׂאֵם רְצָה לְהֵטִיחַ בְּבִהְמָה וְהֵטִיחַ בַּיְבֻמוֹתוֹ קָנָה ע"ש הָרִי מְבֻנְאָר דְּאָף שְׂלֵא פִּינֵן לְשֵׁם מַצְנָה פִּינֵן דַּעכ"פ לֹא פִּינֵן לְשֵׁם נוֹי שְׂפִיר קָנָה. דְּלֵאבָּא שְׂאוּל נִרְאָה דְּבַכּוּנֵן לְשֵׁם נוֹי לֹא קָנָה כָּלֵל דְּהָרִי אָמַר שְׂקָרוּב בְּעֵינָיו שְׂהַנְלֵד מְמֻזָּר וּכ"כ הֶרְמֵב"ן בְּחִידוּשָׁיו בַּיְבֻמוֹת (דף ל"ט) דְּאֵבָא שְׂאוּל לֹא ס"ל הָא דַּתְנֵן דְּבַיְבֻמוֹתוֹ קָנָה אָף בְּאוּנָס.

וְהוֹכִיחַ מְזַה דְּלֵא קִי"ל פְּאֵבָא שְׂאוּל ע"ש הָרִי מוּכַח דַּס"ל דְּלֵאבָּא שְׂאוּל לֹא קָנָה כְּשֵׁבָא לְשֵׁם נוֹי. וּבַיְשׁוּב קִנְיַת הֶרְמֵב"ן צ"ל שְׂהַפּוֹסְקִים שְׂפִסְקוּ פְּאֵבָא שְׂאוּל ס"ל דְּבֵאוּנָס פִּינֵן שְׂאֵין פְּוִנְתּוֹ לְשֵׁם נוֹי וְאִישׁוֹת שְׂפִיר קָנָה.

וְדַתְנֵן שְׂם בְּמִזִּיד מְפָרְשִׁי כַּמ"ש הַתּו' שְׂם בְּשֵׁם י"מ ע"ש וְלֹא פְּרַשׁ"י שְׂפִי שְׂם לְשֵׁם זְנוּת. וּצ"ל לְרַשׁ"י דְּאָף דְּמַשְׁנָה זֹו לֹא אֵתָא פְּאֵבָא שְׂאוּל.

מ"מ קִי"ל כְּמַשְׁנָה דַּספ"ק דְּבַכּוּרוֹת שְׂחַלִּיצָה קוּדְמַת מְשׁוּם שְׂצָרִיף לְכוּנֵן בַּיְבוּם לְשֵׁם מַצְנָה. אָבֿל בְּזֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּבִיאַת יְבָמָה בְּסֵתָם שְׂפִיר דְּמִי אָף לֵאבָּא שְׂאוּל וְכַדְמוּכַח מְסוּנְיָא דַּיְבֻמוֹת (דף נ"ד) כַּמִּש"ל.

וְהַב"ש פֶּתַב בְּסִי' קס"ו סק"ה דְּאָף לֵאבָּא שְׂאוּל קָנָה בְּבִיאָה לְשֵׁם זְנוּת וְלֹא רָאָה דְּבַרִי הֶרְמֵב"ן שְׂהַזְפָּרְנוּ. שׁוּב רְאִיתִי בְּמַכְתָּב כַּת"ר שְׂהַזְפָּר דְּבַרִי הַנּו"ב מ"ק ס' נ"ד שְׂפֶתַב ג"כ דְּבַיְבוּם סְגִי בְּסֵתָם בְּלֹא שׁוּם פְּוִנְהָ וְאָף לֵאבָּא שְׂאוּל.

וְעֵינָתִי בּוֹ וְרְאִיתִי שְׂהַבִּיא ג"כ מְהָא דְּכִינֵן לְהֵטִיחַ בְּבִהְמָה. וְהַבִּיא שְׂם ג"כ דְּבַרִי הֶרְמֵב"ן שְׂהַזְפָּרְנוּ וּב"ה שְׂפּוֹנְנָתִי לְדַעַתּוֹ הַק'.

אָכֵן מַש"ש מְהָא דְּבִין שׁוּגְג בֵּין מִזִּיד לַעַנ"ד אֵינָה רְאָיָה וְכַמִּש"ל. וַיֵּשׁ לְפִלְפֵּל בְּדַבְּרֵי שְׂם אָף אֵין לִי פְּנְאִי פְּעַת.

וְרְאִיתִי בְּמַכְתָּב כְּבוֹדוֹ שְׂהַבִּיא בְּשֵׁם סָפָר עָרוּף הַשְּׁלַחֵן שְׂאֵם פִּינֵן לְשֵׁם מַצְנָה וְגַם לְשֵׁם נוֹי שְׂפִיר דְּמִי. וְהִנֵּה לֹא רְאִיתִי סָפָר זֶה אָבֿל דְּבַרִי תְּמוּהִים דְּהָא גְּבִי קִדְּשִׁים קִי"ל בְּזַבְּחִים (דף י"ג) וְרִישׁ מְנַחֹת דְּלְשֻׁמָּה וְשְׂלֵא לְשֻׁמָּה פְּסוּל וְשְׂם קִי"ל רִישׁ זַבְּחִים דְּסֵתָמָא לְשֻׁמָּה קִיאֵי ע"ש.

וּבְאַשְׁרֵי אֵין הַסְּפָר ת"י אֶקְצָר: וְכֵן מְצִינוּ פְּמָה דְּבַרִי שְׂמַצְנָה לַעֲשׂוֹת בְּאוּנָפֵן זֶה. וּבְדִיעֵבַד יַעֲבַד כְּשֵׁר אָף שְׂלֵא עֲשָׂה כֵן.

וּבַכ"ז לֹא מְצִינוּ שַׁב"ד יְכוּפּוֹ עַל זֶה. וּבְקִדּוּשֵׁין (דף מ"א) קִי"ל דְּמַצְנָה בּוֹ יוֹתֵר מִבְּשֻׁלוּחוֹ וְכֵן בָּהּ.

וּבַכ"ז אֵין כּוֹפִין ע"ז וְגַם לֹא מְצִינוּ שְׂיָהָא אִיסוּר עַל הַשְּׁלִיחַ דְּהָרִי הוּא גוֹרֵם מְכַשׁוּל לְמַשְׁלַחוֹ [וְשַׁלְד"ע אֵין שֵׁינָהּ בְּזֶה] וְכֵן קִי"ל דְּמַצְנָה לִישָׂא בַּת ת"ח לֹא מְצָא וְכו' ע' פְּסָחִים (דף מ"ט) וְאֵה"ע ס' ב'.

ובכ"ז אין מוחים ביד הנושא בת ע"ה והרבה פאלה. ואף שי"ל דיבום חמיר טפי לפי שקרוב ששיבוא לידי עבירה אם לא יכונן פראוי.

מ"מ היכא שאומר שיכונן לשם מצוה פשוט שאין לנו למחות בידו. ובפרט לפמש"כ הק"ע פ"ק דיבמות דהך דאבא שאול קאי רק על ביאה ראשונה.

דכיון שקנה אותה הרי היא פאשתו לכל דבר א"כ בנדאי בנקל שיכונן פראוי וגם דהא קנה בהעראה לחוד. ועוד דהא הנ"י פ"ב ר"פ הבע"י דהא דאבא שאול הוי רק מדרבנן ולדבריו א"כ נדאי שאין להחמיר כ"כ פיון שיש כמה ראשונים דס"ל שישבום קודם לחליצה ולא קיי"ל פאבא שאול ודברי הנ"י צע"ק מסוגיא דיבמות (דף ל"ט ע"ב) וירושלמי פ"א דיבמות ה"א דמשמע דהא דא"ש הוא מדאורייתא וע' ב"ש סי' קע"ד סק"ג ואכמ"ל בזה].

ועוד יש לפלפל בזה בדין אם מצות צריכות פנונה וע' או"ח סי' ס' ותע"ה ותקפ"ו ואחרונים שם ומטרדומי ההכרח לקצור. עכ"פ נלע"ד שאין ביד ב"ד למחות בו שלא ייבם ורק עליהם להזהירו שיכונן עכ"פ בפעם ראשון לשם מצות יבום.

ונכון שיגבילו איש שיזכירנו זה קודם היחוד ואין ביזנו לבטל מצות יבום בחזק יד. ובפרט היכא שיש חשש שלא ישמעו לדברי ב"ד.

ויצא עי"ז מכשול יותר גדול ממה שלא יכונן ביבומו פראוי. והנה הרמ"א פ"ב בס"י קס"ה שאם שניהם רוצים ביבום אין מניחים אותם רק אם מכוננים לשם מצוה וכגון שבאו לחלוץ ע"ש והוא שיטת ר"ת בתוס'.

אבל הלא כבר כתבו כל הראשונים וכ"כ תו' פתובות (דף ס"ב ע"א) שכופין במילי ולא בשוטים והיינו שמסבירים לו שאפשר לו להפשל בעבירה חמורה ע"י שלא יכונן פראוי וכדומה בדברי מוסר.

אבל אם יעמדו על דעתם נראה דגם ר"ת מודה שאין מוחים ביבום רק מלמדים אותו שעכ"פ יכונן פראוי. ובפרט דבנ"ד אומר שמכונן לשם מצוה לרחם עליה.

וא"כ יקבל ג"כ כשיאמרו לו שיכונן לשם מצות יבום. ונראה שהרב יגיד להם שאינו מסכים על יבום כדי שלא יתפרסם שב"ד התירו ליבמן רק מן הצד יגבילו איש שיגיד לו שפיון שרצונו דווקא ביבום יכונן עכ"פ לשם מצות יבום.

ובאשר הוא דבר תמוה לרבים לזאת לא יסמכו עלי לבד. רק אם יסכימו לזה עוד שני רבנים יראי ד' לבד כת"ר: סימן קכג.

ונוסח פתובת יבמה איתא בטור סי' קס"ו ומש"ש מוריית ומחסין לא הבנתי דהא הבן אינו מוריית ורק יורש והול"ל ירית וחסין אבל אין ביזנו לשנות לשון המבואר פראשונים פי כ"ה גם בבעה"ע.

ואולי בלשון ארמי כותבים פן. ומש"ש דהנעלת ליה מבי אבונה שינוי רק פשהנה לה אב שפנישאת לבעלה הראשון.

אָבֵל אִם לֹא הָיָה לָהּ אֶז אָב צָרִיף לְכַתּוֹב מִבֵּי נֶשְׁאָ. וּבבִּעֵה"ע וּשְׁאָר רֵאשׁוּנִים פְּתוּב
דְּהַנְּעֵלֶת לִיה וְכו' וְהֵינּוּ מִשׁוּם שְׁצָרִיף לְכַתּוֹב כְּמוֹ בְּכַתּוּבָה רֵאשׁוּנָה.

וְאִם אֵין שׁוּם נְכֻסִים לְבַעֲלָהּ הֲרֵאשׁוֹן. אֲזִי צָרִיף לְכַתּוֹב לָהּ פְּתוּבָה עַל עֲצָמוֹ כְּכֹל פְּתוּבַת
אֶלְמָנָה וְכַדְקִי"ל בְּסִי' קס"ח.

וְהַגְּנוּסָח בְּזֶה פְּתוּב בְּשׁו"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ב ס' קל"ו. וְצ"ע לְמָה פָּתַח בְּנוֹסַח הַפְּתוּבָה
שֶׁהִיא יְבָמָה וְהַפְּסוּקִים הַשְּׂיִיכִים לְזֶה בֵּינוֹן שְׁפּוֹתֵב לָהּ פְּתוּבָה כְּכֹל פְּתוּבַת אֶלְמָנָה.

וְאֶפְשָׁר הַטַּעַם כִּדִּי שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת מִן הַגְּנוּסָח הַמְּנוֹזֵר בְּרֵאשׁוּנִים. וְגַם אִם לֹא יִזְכִּירוּ שֶׁהִיא
יְבָמָה תּוֹכֵל לְטַעוֹן אַח"כ שְׁמַגִּיעַ לָהּ פְּתוּבָה מֵאֵתִים מִיְבָמָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה לָהּ מִבְּעֵלָהּ הֲרֵאשׁוֹן
וְהַפְּתוּבָה שֶׁת"י תִּטְעוֹן שְׁפָתָיו לָהּ זֶה בְּתוֹרַת תּוֹסֶפֶת עַל בְּעֵלָהּ הַשְּׂנִי וְכַדִּין שְׁתֵּי פְּתוּבוֹת
ע' אה"ע ס' ק'.

אָבֵל כְּשֶׁנִּזְכָּר בְּפְתוּבָה שֶׁהִיא יְבָמָה אֲזִי יִדְעוּ שֶׁאֵין לָהּ פְּתוּבָה אַחֲרֶת. וּבשְׁבוּ"י שָׁם פָּתַח
שֶׁהִיבָם חֲתוּם ג"כ עַל הַפְּתוּבָה אַחַר הָעֵדִים וְלֹא יִדְעֵתִי מִנ"ל הֵא וְאוּלַי הָיָה כֵּן מִנְהַגָם
בְּכֹל הַפְּתוּבוֹת שֶׁיִּחְתּוּם הַחֲתוּן ג"כ: וְהִנֵּה הַפּוֹסְקִים פְּתָבוּ בְּסִי' קס"ו שְׁצָרִיף לְשִׁרְטוּט
הַפְּתוּבָה בְּשִׁבִיל הַפְּסוּקִים הַפְּתוּבִים בָּהּ.

וְצ"ע דְּהָא שְׁיִרְטוּט צָרִיף רַק בְּכַתֵּב אֲשׁוּרִית כַּדְקִי"ל בִּי"ד ס' רפ"ד וְהַפְּתוּבוֹת פּוֹתְבִים
אֲצִלְיָנוּ בְּכַתֵּב מְשִׁיטָא. וְצ"ל דְּכֵינוֹן דְּכַתֵּב מְשִׁיטָא מְקוּרוֹ מְכַתֵּב אֲשׁוּרִית וְרַק בְּשִׁנּוּי מוֹעֵט
בְּכֹל אוֹת וְכִידוּעַ.

לְזֶה רְאוּי שֶׁלֹּא לְכַתּוֹב פְּסוּקִי בְּלִי שְׁיִרְטוּט. וְאִף דָּאִם פְּתָבוּ סת"מ בְּכַתֵּב מְשִׁיטָא וְדָאִי
פְּסוּל מ"מ יֵשׁ לְהַחֲמִיר בְּנ"ל.

וְאִי גִימָא שְׁטַעַם הַשְּׁיִרְטוּט הוּא כִּדִּי שֶׁהִיא הַפְּתָב מִיְנִישָׁר כִּי גִנְאִי לְדַבְּרֵי תוֹרָה כְּשֶׁהָיָה
פְּתוּבִים בְּכַתֵּב מְעוֹקָם וּמְבֹלְבָל וְלְזֶה דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּסָגִי בְּשִׁרְטוּט שִׁיטָה רֵאשׁוּנָה.

א"כ י"ל דְּאִף בְּכֹל הַפְּתָבִים צָרִיף שְׁיִרְטוּט דמ"מ הוּי גִנְאִי לְד"ת כְּשֶׁהִיא הַפְּתָב מְעוֹקָם.
וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזֶה וְאֲנִי נוֹהֵג מֵעוּדֵי לְהַחֲמִיר שֶׁלֹּא לְכַתּוֹב ג' תִּיבוֹת מְפּוֹסְקִי תַנ"כ בְּלֹא
שְׁיִרְטוּט וְאִף בְּכַתֵּב מְשִׁיטָא וְכֵן צָרִיף לְנִהְיֹג בְּכַתּוּבַת יְבָמִים וְכנ"ל: וְע"ד לְשׁוֹן הַקְּדוּשִׁין
פָּתַח בְּשְׁבוּ"י שָׁם שֶׁיֵּאמֶר הָרִי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת לִי בְּטַבְּעַת זֹו בְּמֵאֶמֶר יְבָמִין כַּדְמוּ"י.

וְכ"כ הַב"ש בְּסִי' קס"ו וְזֶה צ"ע דְּפִשְׁטוּת לְשׁוֹן הַש"ס בִּיבָמוֹת (ד' נ"ב) וְהַפּוֹסְקִים בְּסִי'
קס"ו מְשַׁמַּע שְׁמַקְדָּשָׁה בְּלְשׁוֹן קְדוּשִׁי שְׁאָר נְשִׁים בְּלִי שְׁיִנּוּי אֲכֵן גַּם רש"י פ"י שָׁם (בְּדָף
נ"ב ע"א) שֶׁאֵמֶר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּמֵאֶמֶר יְבָמִין.

וּבִיּוֹתֵר קָשָׁה דְּאֵיתָא בִּיבָמוֹת (דָּף נ"ב ע"ב) מְעַקְרָא אִי אָמַר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּמֵאֶמֶר
יְבָמִין מִי לֹא מִהֵנִי מְשַׁמַּע דְּבִאֲמַת א"צ לֹאֶמֶר בְּמֵאֶמֶר יְבָמִין. רַק אִם אָמַר בְּמֵאֶמֶר יְבָמִין
ג"כ מְהֵנִי.

וְכֵן מְסַתְּבַר כִּי לְמָה לוֹ לְהַזְכִּיר מֵאֶמֶר יְבָמִין הֵא הַקְּדוּשִׁין הֵם הַמֵּאֶמֶר שֶׁתִּקְנֶנוּ חַז"ל
בִּיבָמָה. וְקָרִי לָהּ מֵאֶמֶר מִשׁוּם דְּלֹא קָנִי מְדֹאֹרְיִיתָא בִּיבָמָה, וּבִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת פ"ה ה"א
וְקְדוּשִׁין פ"א ה"א אֵיתָא אֵיזָה מֵאֶמֶר בִּיבָמָה הָרִי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת לִי בְּכֶסֶף וּבְשִׁנּוּהַ כְּסָף.

הרי מְפֹרָשׁ שְׂאֵצ"ל בְּמֵאמֶר יְבָמִין. וְצָרִיף לְדַחֵק דְּשָׁם קָאֵי עַל רַאב"ע דְּאָמַר שָׁם
שְׂמֵאמֶר קוֹנֵה קִנְיָן גָּמוּר ע"ש וּלְזֶה א"צ לְהַזְכִּיר שְׂמֵקֶדֶשׁ בְּמֵאמֶר.

אָבֵל לְדִינָן צָרִיף לְהַזְכִּיר בְּמֵאמֶר יְבָמִין כְּדֵי שְׂיִדְעוּ שְׂעֵדִינָן אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת גְּמוּרָה.
וּבְרַמְבַּ"ם פ"ב מ"ה יְבוּם נִחְלִיצָה לֹא הַזְכִּיר מְזֵה רַק כָּתַב סֵתָם שְׂיִקְדָּשָׁה.

וּמוֹכַח שְׂלִשׁוֹן הַקְדוּשִׁין הוּא כְּמוֹ בְּכָל הַנְּשִׂים וּכְפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס בִּיבָמוֹת (דָּף נ"ב)
וּבִירושלמי שְׂהַזְפָּרְנוּ וּבכ"ז קָשָׁה עָלַי לְהוֹרוֹת פֶּן פִּינָן שְׂמֵפֹרָשׁ בְּרַש"י פנ"ל. וְאוּלַי
הַב"ש מְקוֹרוֹ ג"כ מְרַש"י הַנ"ל כִּי לֹא הַזְכִּיר שָׁם מְקוֹר לְזֶה.

וּמִי שְׂמֵקֶדֶשׁ בְּלִשׁוֹן שְׂאָרֵי קְדוּשִׁין לֹא מְשַׁתְּבֵשׁ לַעֲנ"ד: וְכָתַב הַשְּׁבוּ"י שָׁם שְׂיִבְדְּקוּ אֵת
הַיָּבָם וְהַיָּבָמָה אִם יֵשׁ לָהֶם סִימְנֵי גְדֻלוֹת וּכְמוֹ שְׂמֵצָרִיכִין בְּחִלְצָה. וְהִנֵּה מ"ש לְבַדְּוֹק אֵת
הַיָּבָם יָפָה כָּתַב דְּהָא בִּיאַת יָבָם קָטָן הוּי רַק כְּמֵאמֶר וְלֹא קָנָה מְדֹאֹרֵי יִתָּא.

וּא"כ אֲפֹשֶׁר שְׂיִבֹאוּ לִידֵי מְכָשׁוּל כְּגוֹן שְׂיִגְרָשָׁה אַח"כ קוֹדֵם שְׂיִבֹאוּ עָלֶיהָ בְּגְדֻלוֹתָו
וְיִסְבְּרוּ שֶׁהִיא פְּנוּיָה וּבְאֵמֶת עֲדִינָן זְקוּקָה לוֹ פִּינָן שְׂבִיאַת קָטָן הוּיָא רַק כְּמֵאמֶר כְּדֹאֵי תֵא
בִּיבָמוֹת (דָּף קי"א).

אָכֵן מ"ש לְבַדְּוֹק צ"ע דְּמָה נ"מ בְּזֶה. דָּאָף אִם הִיא קְטַנָּה שְׂפִיר מִיָּבָמָה דָּאָף קְדוּשִׁי אַחִיו
הָיו רַק קְדוּשִׁין דְּרַבְּנָן.

וְאֲצֻלְיָנוּ אֵין נוֹהֲגִים כָּלֵל שְׂהָאָב יִקְבֵּל קְדוּשִׁי בְּתוֹ קְטַנָּה וְאָף אִם קָבֵל הָאָב קְדוּשִׁיָּהּ מ"מ
בִּיבּוּם א"צ דַּעַת הַיָּבָמָה כְּדֹאֵי תֵא בִּיבָמוֹת (דָּף נ"ד) וְרַק בְּחִלְצָה גִזָּה"כ הוּא שְׂתֵהָא גְּדוּלָּה
כְּדֹאֵי תֵא בִּיבָמוֹת (דָּף ק"ה) וּכ"כ הִיש"ש פ"ג דִּיבָמוֹת ס' כ"ד שְׂיָבָמָה קְטַנָּה נִיְקַנּוֹת
כְּבִיאָה וְיִוצֵאת בְּגֵט.

וְזֶה פְּשוּט. וְלְזֶה לְדַעַתִּי א"צ לְבַדְּוֹק אֵת הַיָּבָמָה לְפָנֵי הַיְבוּם: וּבְשַׁעַת הַחֲנוּפָה מְבָרְכִים
בְּרָכוֹת אֵירוֹסִין וְנִשְׂוֹאִין כְּמוֹ בְּכָל הַחֲזוּפוֹת כ"כ כָּל הַפּוֹסְקִים.

וְלְכֹאֲוֶרָה קָשָׁה דְּבָכָל אִשָּׁה הַחֲנוּפָה הִיא הַנִּשְׂוֹאִין. אָבֵל בִּיבָמָה אֵין חֲנוּפָה קוֹנֵה רַק הַבִּיאָה
וּא"כ אֵיף יִבְרָכוּ בְּרַפְת נִשְׂוֹאִין.

וּצ"ל דַּמ"מ פִּינָן שְׂעוֹסְקִין בְּנִשְׂוֹאִין שְׂרִי לְבָרָף וּכְמוֹ בְּכָל אִשָּׁה שְׂפָתָבוּ הַפּוֹסְקִים
שְׂתֵהָחֲנוּפָה לְפִי מְנַהֲגִינוּ אֵינָה קוֹנֵה לְפִי שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם שְׂרַבִּים מְצוּיִם וּבכ"ז מְבָרְכִים בְּרָכוֹת
נִשְׂוֹאִין עַל סְמָךְ שְׂיִתְיַחֲדוּ אַח"כ וּא"כ ה"ה בנ"ד.

וְלְזֶה נִרְאָה שְׂבִיבָמָה אֵין לַעֲשׂוֹת חֲנוּפָת נְדָה דְּרַק בְּאִשָּׁה דְּעֻלְמָא שְׂקוֹנָה חֲנוּפָה שְׂאֵינָה
רְאוּיָה לְבִיאָה שְׂפִיר מְבָרְכִים בְּרַפְת נִשְׂוֹאִין אָבֵל בִּיבָמָה שְׂאֵין בָּהּ שׁוּם קִנְיָן רַק בִּיאָה
א"כ כְּשֶׁהִיא נְדָה אֵין בָּהּ נִשְׂוֹאִין בְּאוֹתוֹ יוֹם וְאִסוּר לְבָרָף בְּרַפְת נִשְׂוֹאִין עַל סְמָךְ מָה
שְׂיִבֹאוּ עָלֶיהָ לְמַחַר וּלְיוֹמָא אַחֲרָא.

וְאָף שְׂיֵשׁ עֲדִינָן לְדוֹן בְּזֶה מ"מ הַעֲיָקֶר לְדִינָא נִלְע"ד שְׂאֵין לַעֲשׂוֹת בִּיבָמָה חֲנוּפָת נְדָה:
וְהִנֵּה הַבַּעֲהָ"ע וְהוּבָא בְּטוּש"ע ס"ס קס"ו כָּתַב שְׂצָרִיף הַיָּבָם לְבָרָף עַל בְּעִילַת יָבָמָה אוֹ
בִּיאַת יָבָמָה כְּלִשׁוֹן הַרְמ"א שָׁם וּכ"כ בַּשְּׁבוּ"י שָׁם.

אָבֵל לַעֲנ"ד קָשָׁה לְהוֹרוֹת פֶּן לְמַעֲשָׂה. חֲדָא דְמַתִּי יְבָרָף זֶה.

אם יברך קונדס יחוד א"כ יהא אסור להפסיק בין הברכה ובין הביאה והוא דבר קשה ואף שיש מקום לצדד להתיר באינה דברים להפסיק בכ"ז א"א למסרו לאנשים פשוטים. ועוד דהא בב"ח וביש"ש מבואר שצריך לברך אחר הביאה דכיון שזה תלוי גם בה אין לברך עובר לעשייתו ואף דביבום א"צ דעתה מעיקר הדין מ"מ הרי בינה שלא להניחו ועכ"פ אין זה בידו ממש ובפרט לדין דקיי"ל שאם אינה רוצה להתניבם אזי תליצה קודמות ואינו יכול לכופה להתניבם ואחר המעשה הוא דבר קשה שיברך תיכף אחר מעשה מכמה טעמים וגרע טובא מברכת הטבילה ביו"ד סי' ר' ע"ש באחרונים.

ולזה היה נלע"ד למנוע מלברך ברכה זו. וכ"נ דעת השו"ע שהשמיט זה בסי' קס"ו רק הרמ"א הביא זה ונראה טעם הפוסקים דלא ס"ל זה משום דכמו שאין מברכים בשנושאים אשה משום שפבר בירכו ברפת אירוסין וכמ"ש הפוסקים ה"ה ביבמה פי ביום הוא ענף ממצות פו"ר דהא הטעם מפני ש בפתוב לפי שהמת לא הניח זרע לזה יקום אחיו על שם המת ויקים לו זרע.

וע' בזהר בענין זה באריכות בפ' נישב. ואף שהבעה"ע כתב דלכו"ע צריך לברך ביבמה מ"מ נראה שדעת שאר פוסקים אינו כן וכמ"ל.

ובאבודרהם בתשובת ר"י אבן פלאט שהביא שם משמע שצריך לברך על היבום ודבריו צ"ע דהרי כתב שם שהאשה אינה מברכת על יבום לפי שאינה מצוה על פו"ר הרי מבואר מדבריו דביבום שרשו ממצות פו"ר וא"כ אין לברך ע"ז וכמ"ל וע' חקבורי ח"ד סי' ל"ג אם האשה מצוה על יבום.

ועוד דהא כתב שם שמצוה שאפשר שתתבטל ע"י אחר אין לברך והכא אפשר שלא תתברר וצ"ל דס"ל שמצות יבום קודם אף אם היא אינה רוצה בו וכדקיי"ל שביבום קונה אף בע"כ של היבמה ולפ"ז לדין שנוהגין בהפוסקים שאם אינה רוצה אזי תליצה קונדס א"כ אין לברך על יבום.

ובהגהה שם כתב דכל מצוה שבאה ע"י צער זולתו אין לברך ולהכי אין מברכים על תליצה וממילא גם ביבום אין לברך שזה בא ע"י מיתת אחיו. שוב ראיתי בשו"ת הרמב"ן סי' קע"ט שכתב שאין מברכים על יבום לפי שהוא בכלל מצות פו"ר ואינו עיקר מצוה ע"ש וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' י"ח להדיא ובתמים דעים סי' קע"ט כתב שכל מצוות שנעשים בשיתוף עם אחר אין מברכים עליהם ע"ש.

וע' חקבורי ח"ד סי' ל"ג. וב"ה שפוננתי לדעת הראשונים.

ונראה שלזה השמיט הב"י בש"ע דין ברפת יבום שהביא הטור ולזה למעשה נראה ברור שאין לברך על היבום. ועכ"פ בנ"ד שפכתתי שאין לב"ד להכניס א"ע בזה נראה שאין להודיעם סדר הקדושין והפתובה כיון שלא נשאר נכסים מבעלה הקודם ושפיר יוכלו לכתוב הפתובה ככל פתובת אלמנה ולשון הקדושין ג"כ אינו מעכב וכמ"ל.

ושדעת הרבה ראשונים נראה שא"צ לומר במאמר יבמין. וגם לברך א"צ רק צריך לבדוק אם הוא גדול פדין וכמ"ל.

וְנָה צָרִיף לְבָדוּךְ אֵף לְחִלְצָה וַיּוּכַל הָרַב לְהַגִּיד לוֹ שְׁקוּדָם כֹּל צָרִיף לְדַעַת אִם הוּא גְדוֹל כְּדִין: סִימָן כַּכְּד. ע"ד שְׁאָתָד גָּמַר עִם חוֹתְנֵוּ שְׁחוֹתְנֵוּ יִשְׁלִישׁ עֲבוּרוֹ מֵאָה רו"כ וְהוּא יִגְרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּאִשֶּׁר כִּי הָאִישׁ הִלְזוּ אֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁרָה וְהַתְּגוּרָר בְּאִטְלֵיָא קְרוֹב לְשָׁנָה וְנִתְּנוּ מִקְצַת כֶּסֶף לְהַמְגַרְשׁ וְהַמְגַרֵּשׁ הַחֲזִיק בְּיָדוֹ הַכֶּסֶף וְהַשְּׁלִישִׁים ת"י שְׁלִישׁ הַמְרוּצָה לְשָׁנֵיהֶם עַד אַחַר הַגֹּט וְאֵף שְׁלֵא הַשְּׁלִישׁ כֹּל הַמֵּאָה רו"כ בַּכ"ז הַבְּטִיחַ הַשְּׁלִישׁ שְׁאֶחָר הַגֹּט יִתֵּן הוּא לוֹ כֹּל הַסֶּף שֶׁהַבְּטִיחוֹ לוֹ וְהָאֵמִין הַמְגַרֵּשׁ אֶת הַשְּׁלִישׁ וְאַחַר הַגֹּט עֵקֶל אָבִי הָאִשָּׁה הַכֶּסֶף אֶצֶל הַשְּׁלִישׁ בְּאִמְרוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ ד"ת עִם הַמְגַרֵּשׁ בְּעַד שְׂכַר הַנִּקְחָה שְׁשִׁילָם עֲבוּר בְּנוֹ וְעוֹד טְעָנוֹת וְכַת"ר אָמַר שְׁאֵינוֹ יְכוּל לְעַקֵּל לְפִי שֶׁהַבְּטִיחוֹ לְתַת הַכֶּסֶף אַחַר הַגֹּט וְהַתְּחִיל הַשְּׁלִישׁ לְמָנוֹת הַכֶּסֶף עַל הַשְּׁלִיחֵן וְקִפְצוּ בְּנֵי בְּלִיעַל שְׁבָאוֹ עִמָּם וַיִּחְטְפוּ הַכֶּסֶף מֵעַל הַשְּׁלִיחֵן וְגַם חֲטְפוּ שְׁנֵי אַרְגָּזִים חֲפָצִים שֶׁהַשְּׁלִישׁוֹ עֲבוּר הַמְגַרֵּשׁ וְהִלְכוּ לְדֶרֶכָם וְשָׂאָר הַכֶּסֶף לֹא רָצָה הַשְּׁלִישׁ לִיתֵן.

וְאַח"כּ מְסָרוּ הָאֲנָשִׁים הַנ"ל לְאָבִי הָאִשָּׁה אֶת הַחֲפָצִים וְאֶת הַכֶּסֶף רַק שְׁקִבְלוּ לְעֶצְמָם מִקְצַת מִן הַכֶּסֶף וְאָבִי הָאִשָּׁה אָמַר שֶׁהוּא לֹא הִסִּיתָם לְכַף וְהִבִּיאָם רַק שְׁלֵא יִבְרַח הַמְגַרֵּשׁ מִב"ד וַיַּעֲגֹן אוֹתָהּ וְהַמְגַרֵּשׁ אָמַר שֶׁגִּירָשָׁה רַק בְּשִׁבִיל שֶׁהַבְּטִיחוֹ לוֹ שְׁיִקְבַּל הַכֶּסֶף וְהַחֲפָצִים.

וְגַט אַחַר קִשָּׁה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ וְהוּא מְקוּם עֵיגוֹן וְחֲפִץ מֵעַכ"ת לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזָה: הִנֵּה מֵה שְׂרָצָה אָבִי הָאִשָּׁה לְעַקֵּל הַכֶּסֶף בְּשִׁבִיל אֵיזָה תְּבִיעָה יָפָה דֵּן כַּת"ר שְׁאֵינוֹ יְכוּל לְעַקֵּל דְּכִינֵן שֶׁהוּא גָּמַר עִמּוֹ לְתַת לוֹ הַחֲפָצִים וּמֵאָה רו"כ א"כ הָרִי מְחַל לוֹ עַל תְּבִיעוֹתָיו וְאִם לֹא תִּתֵּן לוֹ יֵשׁ חֲשֵׁשׁ גְּדוֹל עַל הַגֹּט דְּאֵף שְׁלֵא הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ כְּגוֹן זֶה א"צ תְּנָאִי כִּי גְלוּי לְכָל שַׁע"מ כֵּן נִתְרָצָה לִיתֵן הַגֹּט וְכַת"ר הַר"ן פ"ב דְּקִדּוּשֵׁין שְׁאִם גִּילְהָ דְּעַתּוֹ שְׁמַגְרָשָׁה בְּשִׁבִיל שְׁיִתְּנוּ לוֹ דְּבַר זֶה א"צ לְדִינֵי תְּנָאִים.

וְעַי חִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ו בְּזָה. וְמֵה שְׁתַּפְּסוּ הָאֲנָשִׁים אֶת שְׁלוֹ אִם לֹא הִיתָה עֶרְמָה בְּזָה מֵאָבִי הָאִשָּׁה י"ל שְׁאֵין חֲשֵׁשׁ עַל הַגֹּט דְּאֵטוֹ אָבִי הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה מְחַוֵּיבִים לְשַׁמֹּר אֶת חֲפָצָיו מִכָּל אֲנוּס כִּינֵן שֶׁהָאֲנוּס הָיָה עַל גּוּף הַחֲפָצִים.

אָכֵן הַכֶּסֶף אֵין שְׁיִיף לֹאמַר דְּהוּי אֲנוּס דְּכִינֵן שֶׁהַפְּקִידוּם בְּיַד הַשְּׁלִישׁ מִן תְּרִים הוּי הָאֲנוּס עַל הַשְּׁלִישׁ כְּדִקְי"ל בַּח"מ ס' רצ"ב אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַכֶּסֶף וְאֵף אִם עֲדִינֵן לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הוּי כַּש"ש ע"ש.

וּבַנ"ד נִרְאָה דְּלֹא הוּי אֲנוּס גָּמוּר דְּכִינֵן שְׁיַדַע שְׁהֵם אֲנָשִׁי בְּלִיעַל הו"ל לְהַזְהֵר וְאֶפְשָׁר דְּהוּי כְּהוֹלִיכֶם לְמְקוֹם גְּדוּדֵי חֲזָה וְלִסְטִים. וְזֶה תְּלוּי לְפִי הַעֲנִין נוֹטֵב הָאֲנָשִׁים וּבְגֹט יֵשׁ לְהַחֲמִיר בְּזָה וּמְחַוֵּיב לְשַׁלֵּם הַכֶּסֶף.

וְאֵף הַכֶּסֶף שְׁלֵא נִתְּנוּ לוֹ וְרַק הַבְּטִיחַ לְתַת לוֹ ג"כ חֲזִיב לִיתֵן דְּהוּי כְּמוֹ הוֹצִיא עַל פִּיו שְׁחֲזִיב מְדִין עָרַב דְּהָא פֶּטֶר אֶת הָאִשָּׁה מִהַשְּׁעָבוּד שֶׁהִזָּה לוֹ עָלֶיהָ ע"י דְּבוּרוֹ שְׁלֵא הַשְּׁלִישׁ וְאִם לֹא יִתֵּן יֵהִי חֲשֵׁשׁ גְּדוֹל עַל הַגֹּט.

אוּלָּם הַחֲפָצִים אֵף שְׁלֵא הִיתָה עֶרְמָה מִצַּד אָבִי הָאִשָּׁה מ"מ מְחַוֵּיב לְהַשִּׁיבָם לְהַמְגַרֵּשׁ דְּהָא הֵם גְּזוּלִים אֶצֶל הָאֲנָשִׁים שְׁחֲטְפוּ וּמְחַוֵּיב לְהַשִּׁיב לִיד הַנְּגָזֵל וְאֵף שְׁעֲדִינֵן לֹא עֲשָׂה הַמְגַרֵּשׁ קִנְיָן בְּגוּף הַחֲפָצִים מ"מ י"ל שֶׁהַשְּׁלִישׁ זָכָה בָּהֶם עֲבוּרוֹ לְכַשְׁיִגְרָשָׁה.

ונה י"ל דכיון שכל זמן שלא גירשה היו התפצים ברשות האשה או אביה והשליש היה נפקד מהם א"כ אחר הגירושין לא זכה בהם עבור המגרש דהא תצר השליש היה שאול מקודם להאשה על החזקת התפצים וכדאיתא בב"ב (ד' פ"ה ע"א) ע"ש ברש"ם ובח"מ סי' קפ"ט בקצה"ח שם ובנתיבות בפתחה לסי' ר' אף בנ"ד נראה שזכה מצד שכר פעולה כדקיי"ל בח"מ סי' של"ב שאם הקנה לו חפץ בעד שכר פעולתו אף אי נימא שלא קנה החפץ מ"מ נתחייב בדמיו ע"ש ואף שכתבו שם האחרונים שאם נאבד החפץ מחוייב לשלם לו מ"מ הכא שהושלש ביד אחר הרי האמין לו ופטר את אבי האשה.

ועוד דנראה דבנ"ד התפצים הם שלו שהיו אצל אשתו וא"כ ודאי דהוי גזילה וצריך להשיבם להמגרש וכיון שישיבו להמגרש הפסד והתפצים שוב אין חשש על הגט: והעיקר נראה בנ"ד דמוכח שהיתה ערמה בדבר שהרי השיבו לאבי האשה הפסד והתפצים והניחו לעצמם מקצת עבור פרחם וכדוע אשר בענין כזה חושבים אנשי ההמון למצוה להציל עשוק מיד עושקו כיון שאינו הולך בדרכי ישרים ומעגן את אשתו ואם עשה בערמה יש לחוש שאינו גט.

ואף די"ל דהא קיי"ל שאין שלד"ע וא"כ אותם שחטפו אינם שלוחיו של אבי האשה והוא לאו מידי עביד. מ"מ כיון שהתנה שיתנו לו הפסד והתפצים והוא הזמין לו אנשים שיחטפום הרי לא קיים כמזנוב וכדאיתא בירושלמי פ"ז דגיטין הובא בש"ס בח"מ סי' כ"א דאונס הוי כמאן דלא עבר אבל לא כמאן דעבד וע"ש באחרונים והרי עכ"פ לא קיים התנאי שיתנו לו את זה.

ועוד דאף אי נימא שפטור על החטיפה משום שאין שלד"ע. מ"מ הרי הביאו לו התפצים ע"פ צויו וכן הפסד ומחוייב להשיבם להמגרש וכעין דקיי"ל במעילה (דכ"א) דכיון שנעשה הדבר על פיו סגי אף כשנעשה ע"י חש"ו ע"ש.

ועוד דלפמ"ל שהאנשים שחטפו חשבו שמוותר לעשות כן. א"כ הוי שלוחים שלו לדעת כמה פוסקים עש"ך ח"מ סי' קפ"ב ואחרונים שם ומחולשתי כעת ההכרח לקצר.

ועכ"פ לדינא ברור שצריך להשיב להמגרש את הפסד ואת התפצים הכל כפי המזנוב שהיה בניהם קודם הגט. רק מה שלקחו האנשים שחטפו הפסד לעצמם.

נראה שתלוי בזה אשר אם ע"פ ד"ת חייב השליש באונסין או שלפי הענין דומה להוליכו למקום גדודי ליסטים אזי צריך לשלם להמגרש הכל. ואם השליש פטור מאונסין אזי יפסיד המגרש מה שלקחו האנשים לעצמם דהא הוא הסכים שישלשו ביד האיש הזה.

וא"כ מה חייב אבי האשה כמה שחטפו אנשים ממנו ורק יוכל להשביע את אבי האשה שלא צוה את האנשים לחטוף הפסד ואף שהוא טענת שמא מ"מ בנ"ד יש רגלים לדבר שעשו זה בידיעתו ולזה עכבו לעצמם בעד שכר טרחם ונמצא שאבי האשה צריך לשלם להם בעד פעולתם ואין יכול לשלם להם במעות של המגרש.

ומה שלא נמסר תיקף הפסד והתפצים להמגרש נראה שאין המגרש מערער בשביל זה רק רוצה שיתנום לו עכשיו ולזה לא אדבר בזה. ואין שייך בזה סברא דאי איהו שתיק אנו מי שתקינו פי נראה מזה שלא הקפיד מתחילה על כך שיתנו לו תיקף.

ולשון אחר הגט אינו משמע תיכף וכמו אחר שבת דקיי"ל דהוי ג' ימים ואף דבנ"ד לא שייך סברא דהתם אבל מ"מ שמענו שאחר אין משמעו תיכף. ואף דבפקדון אין הנפקד יכול לדחות א"ע כשתובעו.

מ"מ אם אינו מקפיד בפירוש על זה אין לנו לחוש לזה והספד שהיה כבר ביד המגרש י"ל שאינו שייך לגוף הגט כיון שהיה יכול שלא להשליש אבל העיקר נראה שהכל אחד כי נראה שלא רצו להשליש החפצים וכן להבטיחו על יתר הפסד עד שישליש את מה שבידו וא"כ נתן הגט על דעת זה שישביחו לו אח"כ את הכל וההכרח לקצור: סימן קכה.

כבוד הרה"ג המפורסם מו"ה יעקב יוסף נ"י מו"צ בקאנולא: ע"ד שקנה אחד בית והבטיח לשלם ביום מוגבל והמוכר קנה סחורה לשלם עבורה בזמן הלז כי סמך על הבטחת הקונה ובהגיע הזמ"פ אמר הקונה שאין לו ועי"ז לא יוכל המוכר לשלם בעד הסחורה בזמנו ונגרם לו עי"ז הפסד גדול ותובע ההפסד מהקונה וחספז כ"ת לדעת דעתי בזה: לדעתי פשוט שפטור הקונה מלשלם לו הפסדו דהרי לא התחייב לשלם לו אם יקנה על סמך זה סחורה וידוע כי כל אשראי ספק אתא ספק לא אתא והו"ל להמוכר לידע שאפשר שלא יוכל לשלם במועדו.

וכן איתא בב"מ (דף ס"ג ע"ב) דחוב הוי כמאן דלית' ע"ש. ובנסחאות הישנות משטרות היו כותבים שמתחייב לשלם פסידא דשוקא אם לא ישלם בזמנו ובמלוה י"ל שיש בזה חשש ריבית ואכמ"ל בזה דבנ"ד כיון שלא התחייב בפירוש לשלם בנדאי שפטור מלשלם ואף דבנ"ד עדיף ממבטל כיון של חבירו דהתם הוי רק מניעת הריוח ע' סי' רצ"ב ס"ז ואחרונים שם ובס"ס שפ"ו והכא הוי הפסד.

מ"מ כיון שלא עשה העסק על פיו הוא פטור ובח"מ סי' י"ד ס"ה מחייבין לשלם באומר לך ואני אבוא אחריך לפי שא"ל בפירוש פן ואם נאנס פטור גם באומר ע"ש. והרמ"א בתשובה סי' י"ב פתב דבאונס ממון חייב ולע"ד יש לדון בזה ואקצור כי אין נ"מ לנ"ד: וע"ד שהגביל זמן לפרוע בעד הבית ככלות שנה והמוכר ידור בביתו השנה ההיא ועתה רוצה הקונה לשלם באמצע הזמן כדי שיצא המוכר מהבית או ישלם שוכר דירתו.

לא ביאר כת"ר אם הנשוו מתחילה שידור המוכר בעד המתנת המעות א"כ הוי ריבית גמורה ועכצ"ל שנעשה ע"פ הת"ע או שמכר סתם באופן שידור שם שנה בחנם ולא פירש שהוא בעד המתנת המעות.

והנה אם פירשו שהוא בעד המתנת המעות ונעשה ע"פ הת"ע פשוט שאינו יכול לסלקו תוך זמן וכדיון כל עסק משותף שא"י לחלוק תוך הזמן כדקיי"ל בח"מ סי' קע"ו ס"ג ע"ש באחרונים. וע' יו"ד סי' קע"ז סכ"ג וסל"ה באחרונים שם.

ואם קנה סתם א"כ הוי זה כאלו הוסיף על דמי המכר את שיווי הדירה של המוכר. וא"כ אף שישלם לו תיכף בכ"ז אינו יכול לסלקו מן הדירה תוך השנה, ואם נתפרש שהוא בעד המתנת מעות ולא נעשה בהת"ע אזי נדאי שאסור לדור שם דהוי ריבית וכדתנן בב"מ (דף ס"ד) והכא גרע טפי דהוי ריבית קצוצה ע' יו"ד סי' קס"ו ס"ב וע' סי' קע"ב ס"א ואקצור: סימן קכו.

ע"ד אָחַד שְׁמַכְר בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן ע"מ שְׁאֵם יַחְזִיר לוֹ הַמְּעוֹת מְחֻנְיָב לְהַחְזִיר לוֹ הַבַּיִת וְכֵן הָיָה שֶׁהַחְזִיר לוֹ הַמְּעוֹת וְהַחְזִיר לוֹ הַבַּיִת רַק שֶׁהַתְּנָה עִמּוֹ שְׁלֵא יִמְכְּרוּ לְשׁוּם אֶדָם אַחֵר רַק לוֹ וְלֹא נִכְתָּב ע"ז שֶׁטָר בְּעֶרְפָּאוֹת.

וְעַתָּה מְכַר הַבַּיִת לְכֵנוּ וְרוֹצֶה שִׁמְעוֹן לְבַטֵּל הַמְּכִירָה כִּינּוּן שֶׁעָבַר עַל הַתְּנָאי. וְהַמּוֹכֵר טוֹעֵן שֶׁבְּנוּ אֵינּוּ בְּכָלֵל הַתְּנָאי וּפְלִפְלֵ כַתְּה"ר בְּחֻקְמָה וְחֻפִּין לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה: הִנֵּה לֹא נִתְּבָאָר יָפָה בְּדַבְּרֵי כַתְּ"ר אִם הַתְּנָאי שְׁלֵא יִמְכְּרוּ לְאַחֵר נַעֲשֶׂה בַּשְּׂעֵת מְכִירָה רֵאשׁוּנָה אוֹ בַּשְּׂעֵה שֶׁהַחְזִיר הַבַּיִת לְהַמּוֹכֵר.

וְאִם הַתְּנָה זֶה בַּשְּׂעֵת חֲזָרָה נִרְאָה פְּשׁוּט דְּלֹא פְּלוּם הִיא כִּינּוּן שֶׁהָיָה מְוַכְרָח לְהַחְזִיר לוֹ לְקַיָּים תְּנָאוֹ הֵרֵאשׁוֹן וְא"כ הָיָה רַק פְּטוּמֵי מִיְלֵי בְּעֶלְמָא מַה שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ שְׁלֵא לְמַכּוֹר לְאַחֵר. וְכַדְאִיתָא בְּב"מ (דָּף ס"ו ע"א) דְּכָל תְּנָאי שְׁלֵא הָיָה מְוַכְרָח לְעֲשׂוֹתוֹ הָיָה פְּטוּמֵי מִיְלֵי וְע"ש בַּתו' וְצָרִיף לְמִיקְנָא מִיְנֵי' בַּק"ס כְּשֶׁרוֹצֶה שִׁיתְקַיָּים הַתְּנָאי ע"ש (דס"ז ע"ב).

וְאִם נַעֲשֶׂה הַתְּנָאי בַּשְּׂעֵת עֵיקַר הַמְּכִירָה וְנִרְאָה מְלִשׁוֹן מַעַכ"ת שֶׁהַתְּנָה שְׁאֵם יַחְזִיר לוֹ כִּסְפוֹ יַחְזִיר הַבַּיִת רַק בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא יִמְכְּרוּ לְאַחֵר מִשְׁמַע מְזָה שֶׁהַפְּנוּנָה הָיְתָה רַק עַל הַחֲזָרַת הַמְּעוֹת שְׁלֵא יַחְזִיר לוֹ מְעוֹת שֶׁל אַחֵר וְכַעֲיִן הָא דְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף כ') שְׁאֵינּוּ לָוֶה וְגוֹאֵל וּבַנ"ד הָרִי גָּאֵל בֵּיתוֹ בְּמַעוֹתָיו רַק אַח"כ מְכַר לְכֵנוּ וְאִם הַתְּנָאי הָיָה שְׁאֵר אַחֵר הַחֲזָרָה לֹא יִמְכְּרוּ לְאַחֵר.

הִנֵּה לַפ"ז לְכָאוּר' אֵינּוּ הַלְּשׁוֹן מְדוּקָדֵק שֶׁהַתְּנָה שְׁלֵא יִמְכְּרוּ אַח"כ לְאַחֵר רַק לוֹ דְּהָא מִמִּילָא כְּשִׁימְכְּרוּ לְאַחֵר תִּתְבַּטֵּל הַחֲזָרָה וְיִשְׁאַר הַבַּיִת מִמִּילָא שֶׁל שִׁמְעוֹן. וְצ"ל דַּנ"מ לְעַנְיָן אִם יִמְכּוֹר אַח"כ לְשִׁמְעוֹן לֹא תִתְבַּטֵּל הַחֲזָרָה לְמַפְרַע רַק יִקְנֶהוּ שִׁמְעוֹן בְּעַת הַמְּכִירָה הַשְּׂנִית.

וּב"מ לְעַנְיָן שְׂכַר דִּירַת הַבַּיִת מִשְׂעָה שֶׁהַחְזִירוֹ לְהַמּוֹכֵר עַד עֶכְשָׁיו וְכַדּוּמָה לְעַנְיָן כַּמָּה דְּבָרִים וְע' פְּתוּבוֹת (דָּף מ"ד ע"א). וְאַף שְׁאֵם יִמְכּוֹר לְאַחֵר וּמִמִּילָא תִתְבַּטֵּל הַחֲזָרָה וְלֹא יִהְיֶה בְּמִכְרָתוֹ הַשְּׂנִית מִשְׁשׁ.

וְא"כ הָרִי לֹא עָבַר עַל הַתְּנָאי שֶׁהָרִי אֵינּוּ מִשְׁשׁ בְּמִכְרָתוֹ וְתִתְקַיָּים הַחֲזָרָה ז"א דַּא"כ שׁוּב תִּתְבַּטֵּל הַחֲזָרָה וְאֵינּוּ לְדַבְּרֵי גְבוּל. וְצ"ל שֶׁכְּפִנּוֹנָתוֹ הָיְתָה עַל מַעֲשֵׂה הַמְּכִירָה אִף שֶׁכְּשֶׁתְּבַטֵּל הַחֲזָרָה תִּתְבַּטֵּל גַּם הַמְּכִירָה.

וְכַעֲיִן זֶה כִּי"ל גְּבִי גֵט אִם גִּירֵשׁ ע"מ שְׁלֵא תִנְשָׂא לְפָלוּנִי שְׁאֵם נִישְׂאֵת לְפָלוּנִי בְּטֵל הַגֵּט וּבְטֵלוֹ הַנְּשׂוֹאֵין וְע' אַה"ע ס' קמ"ג סט"ז וּבְאַחֲרוּנֵי: וְע"ד שֶׁטָעַן הַמּוֹכֵר שֶׁבְּנוּ אֵינּוּ בְּכָלֵל הַתְּנָאי. וְלְכָאוּר' צָדֵק בְּדַבְּרֵיו דְּהָא מְפֻרָשׁ בְּעֶרְכֵּין (דָּף כ"ה ע"ב) דְּכֵנוּ אֵינּוּ בְּכָלֵל אַחֵר.

אַבְל בְּאַמַּת ז"א דְּהָא גַם יָבָם אִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (ד' י"ג) וְסוּפָה (דָּף ה') שְׁאֵינּוּ בְּכָלֵל אַחֵר וּמ"מ פְּתוּבוֹת הַתּוֹס' בְּכַתְּבוֹת (דָּף פ"א ע"א) שְׁזָה רַק בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה. אַבְל בְּלִשׁוֹן חֻקִּים מִיְקָרֵי אַחֵר וְכ"ש בְּלִשׁוֹן בַּנ"א וְדַאי דְּמִיְקָרֵי אַחֵר.

וְעוֹד דְּבַכְּתוּבוֹת שְׁם קָאֵי עַל לִשׁוֹן הַפְּתוּבָה לְכַשְׁתַּנְשְׂאֵי לְאַחֵר תְּטִילֵי מַה שֶׁכְּתוּב לִיכִי וּבְשִׁטָּר תְּלוֹי בְּלִשׁוֹן בַּנ"א. וְהִנֵּה בַשְּׁטמ"ק בְּכַתְּבוֹת שְׁם הַבֵּיא בְּשֵׁם הָרִיב"ש לְחֻלּוֹק עַל

התו' וכתב שאין לחלק בין לשון תורה ללשון חכמים ותיגרץ שם דרם היכא דאיכא יתורא דקרא ממעטינו יבם או היכא שצריף לפרש דהאי אחר הוי דווקא יבם.

אבל סתם אחר יש במשמעותו גם יבם. והריטב"א בחי' לקדושין (דף י"ג) כתב דרם לגבי עצמו מיקרי אחר.

אבל אחרים אין קוראים ליבם אחר או דרם גבי מערכי מלחמה מוכח דלאו היינו יבם ע"ש. ומשמע לכאורה שדעתם דייבם לא הוי בכלל אחר אבל ז"א דאדרבא מוכח דס"ל דגם יבם הוי בכלל אחר לגבי עצמו עכ"פ רק היכא דאיכא יתורא דקרא וה"ה לבנו דרם מיתורא דקרא ממעיט בערכין (דף כ"ה).

והנה בני"ד אם התנה הלוקח בשעת שהחזיר הבית שלא ימכרונו לאחר פבר בארנו דלא מהני. ואם התנה המוכר מתחילה כמש"ל הרי לגבי עצמו הוי אף בן פאחר אף לדעת הריב"ש וריטב"א.

ולהראשונים שתרצו דרם היכא דגלי קרא לא הוי יבם פאחר הרי ס"ל דבכל מקום הוי פאחר ובתו' רי"ד בקדושין שם תגרץ ג"כ דלשון חכמים לחוד וכמ"ש התו' בכתובות. עכ"פ נראה להלכה בני"ד דאף שמכר לבנו בטלה מכירתו וחוזר ללוקח ואף אם התנה הלוקח נלע"ד לדינא דגם בנו מיקרי אחר פי כ"נ דעת רוב הראשונים שם וכ"נ פשטות הש"ס והסב"א דרם לגבי עצמו קרי ליה אחר הוא דחוק.

וגם דהא באמת לשון הפתובה הוא תיקון חז"ל והבעל אינו אומר לשון זה ואינו יודע כלל מזה. ורק י"ל דחז"ל תיקנו לשון הפתובה כאלו הבעל אומר כן והוא דחוק.

ומטרדומי אקצור: סימן קכו. ע"ד אחד שעשה חלון בביתו לצד חצר חבירו ואין לו ד"אעד חצר חבירו ותובע השני, שיסתום חלונו בבנין והלה טוען שיעשה גדר על מיצר שלו כדי שלא יזיק בראייתו את חבירו ואת החלון לא יסתום.

וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה ובאשר אני פעת קצת חולה אשיב בקוצר: לכאורה י"ל דכיון שאסור לפתוח שם חלון א"כ לא מהני מה שיסתום בעשיית גדר כי אפשר שיפול הגדר ולא ישים לבו אז למחות בו שם שיהי טרוד ויטעון אז טענת חזקה.

וגם כי אפשר בזמן רב אח"כ יברר שפתח החלון ואח"כ בנה הגדר ויטעון שמחל לו והלה לא יוכל אז לברר שבשביל טענתו הוכרח לבנות הגדר. אבל העיקר נלע"ד שיכול לבנות גדר וא"י הלה לכופו לסתום החלון דהא בשלו יכול לעשות פרצונו ואם הנה בונה הגדר ואח"כ פותח החלון בנדאי שלא הנה יכול למחות בו פי בחצירו יוכל לעשות פרצונו וזהו מעשים בכל יום.

וא"כ מה לי אם פתח החלון מקודם והוכרח לעשות גדר כנגדו והרי אם יסתום פעת יוכל לפתוח אח"כ: ומצאתי בספר זכור לאברהם שהביא מחלוקת אחרונים בדין זה והחליט למעשה שאם פתח החלון יוכל לבנות גדר כנגדו וא"צ לסתום.

ובשם שו"ת דבר משה סי' ל"ח כתב שצריף לעשות לו שטר שאם יפול הגדר מחוייב לבנותו או לסתום החלון וגם שהגדר יעשונו חזק על יסוד נכון. והנה מ"ש שיהי חזק

דבריו נכונים פי ודאי לא ניתא ליה לבוא בדינא ודיינא בכל עת אכן בעשיית שטר צ"ע דהא מצי הניזק למימר לא בעינא להזהר בשטר וכמ"ש הפוסקים בסי' קנ"ד סט"ז.

ונראה מלשונו שם שנה הנה רק תקנת הרבנים דמקומו שם ולא מדינא ע"ש ואין ת"י גוף ספר דב"מ לעיין בו ועדיין יש לדון דהא קיי"ל בב"ב (נ"ב כ"ב ע"א) שהבונה פותל נגד חלון צריף להגביה ד"א פדי שלא יציץ ויראה.

וא"כ פשיטא הנה לבנות אינה בנן על שלו ידרוש ממנו בעל החלון שיגביה ד"א פדי שלא יציץ ויראה. ונראה דנה שיניף רק בחלון שיש לו בו חזקה.

אבל בנ"ד שפנה בעצמו גדר פנגדו הרי הודה שאין לו בו חזקה וממילא מותר לבנות פנגדו וא"צ להגביה פדי שלא יציץ בו פיון שאין לו שם חזקה. ונראה דעכ"פ יתנו ב"ד להשגי פסק דין בכתב לזכרון שאם יפול הגדר חייב בעל החלון לסתום החלון או לבנות תיקף גדר אחר וכן שהרשות בידי השני לבנות בקרקע שלו וא"צ להגביה בננו בשביל חלון של זה: ולכאורה נראה שנה תלוי במחלוקת הרא"ש והרשב"א הובאו בש"ע סי' קנ"ד סט"ז בעושה חלון במקום שאינו מזיק לחבירו אם יכול חבירו למחות בידו ולומר פי אט"פ יבנה שם באופן שיגרום לו הניזק ע"י חלונו.

ה"ה הכא יטעון שאפשר אט"פ יהי לו הפסד פשיטא לבנות ויצטרף להגביה פדי שלא יציץ בו וכן אם יפול הגדר. ושם קיי"ל פהרשב"א שיכול למחות בו ע"ש ובשו"ת רעק"א סי' קנ"א.

ויש לחלק דבנ"ד אף הרשב"א מודה וכמש"ל דע"י מה שפנה נגדו הרי הודה שאין לו שום חזקה בחלון זה ולא יגרום לו הניזק פלל. ועדיין צ"ע דהנה קיי"ל בסי' קנ"ד סי"ג שאם סתם בעל החלון את חלונו לא הוי חזקה רק אם פרץ את פצימיו ורק אם סתמו בעל החצר לא הוי חזקה.

וא"כ בנ"ד הרי סתמו בעל החלון. אבל ז"א דהא מפורש שם שאם בנה פנגדו בנן גמור הוי פאלו פרץ את פצימיו.

וא"כ מוכח שמועיל מה שבונה פנגדו גדר. ורק שצריף שיהא גדר חזק ולא דרף עראי וכמש"ל בשם שו"ת דבר משה וזו ראיה ברורה להא דנ"ד.

וקשה לחלק בין בנן שלם ובין גדר חזק וכן מפורש במקור הדין במרדכי פ"ק דב"ב סי' תק"ה דאיירי שבנה אצטבא נגד חור שעשה ואצטבא אינו בנן גמור. אף גדר חזק צריף. וכתב שם המרדכי שאם סתם ע"פ ב"ד מהני פשטתם המתחזק בעצמו ע"ש. והנה הנ"י פ"ק דב"ב פתב דלא מהני לסתום החלון בנסרים וכ"ש במפה.

רק צריף שיעשה בריקסא וטינא. אבל אינו ענין לנ"ד.

דשם איירי שפוטם את גוף חלל החלון ולזה פתב שצריף שיהא בריקסא וטינא משום דאיירי בכותל חומה. וצריף שהסתימה תהא כמו הכותל ואז הוי פאלו פרץ את פצימיו. ואם הכותל הוא של עץ ודאי סגי שישתום החלון ג"כ בעצים כמו הכותל. אבל כשעושה מחיצה שלימה נגד הכותל שהחלון בו.

נדאי שיכול לעשות אף מעצים רק שתהא חזקה שלא יהא חשש שתפול בקרוב ויצטרך לעמוד בדינא ודינא בכל עת: וע"ד שהעיר על מ"ש בחיבורי ח"א סי' כ"ז דנזיר חל האיסור על היין.

והקשה דבריש נדרים משמע דהוי איסור גברא כמו נדר. ובאמת מפני כן שם בפי' הרא"ש ע"ש אכל הפוננה פשוטה לענין דיני קבלת נדר ונזירות.

ונה נדאי שצריך לקבל על עצמו קדושת נזירות. וכיון שנעשה נזיר ממילא יש עליו איסור שתנית יין והיין אסור בעצמותו לנזיר כמו שגרושה וחללה זונה אסורות לכהן.

ומה שהקשה כת"ר דהא מפני כן בסי' קצ"ו שהאכל איסור בשביל שהוא מסוכן צריך לברך. הקושא שם היא לשיטת הר"י בשם הרמ"א הובא בב"י שם שלא יברך כן היא הקושא באחרונים.

ולזה קצת בחיבורי וע' חיבורי ח"ב סי' קי"א וח"ג סי' פ"ג: סימן קכח. וע"ד שאחד רצה להבטיח ביתו באחריות מן האש בסוף מסוים ואחד מגרי ביתו היה ירא שפא תארע שרפה וישרפו חפציו.

ולזה ביקש את הבעה"ב שיבטיח ביתו במאה ר"כ יותר מכפי שרצה והוא ישלם מה שיעלה התשלום בעד המאה ר"כ. ואם ישרף הבית אזי יקבל הוא המאה ר"כ היתרים.

ועתה יצא הלז מהבית הנ"ל. ואח"כ נשרף הבית.

ותובע הלז המאה ר"כ. והבע"ב טוען שכיון שיצא מביתו שוב אין לו תביעה על המאה ר"כ: הנה בגוף דין ההבטחה באחריות משרפה כבר דברו האחרונים.

והעיקר שהוא מדין חיוב שהלה מתחייב מעכשיו לשלם לו בעד ביתו של זה סך כזה אם תשרף. וכשנעשה ע"י שלוחו כנהוג.

י"ל שהתחייב מתחילה לשלם לכל מי ששלוחו זה יעשה עסק הבטחת הבית עמו. אף עדיין יקשה דהא אינו יודע למי מתחייב.

וכבר האריך המהרי"ט ח"א סי' כ"ג אי שייך בכזה דין ברירה וע' קצה"ח סי' ס"א סק"ג ובנתיבות שם לענין שטר שכתוב בו שמתחייב לכל מי שמוציאו. ובנ"ד נראה שי"ל דהוי כאומר תן מנה לפלוני ואתחייב אני לה.

ולזה אף פשהשליח הוא נכרי מהני פי כן התחייב מתחילה לכל מי שיתן התשלום לשלוחו זה. אף עדיין תלי בברירה וכנ"ל.

והעיקר נראה דבנ"ד הוי קנין משום שכן מנהג המדינה והוי פסטומתא וכמדתא שכ"כ האחרונים. ועכ"פ הקנין הוא בנ"ד לבעל המעות מי שנותן התשלום.

והרי אם הבית של שני שותפין ועשו ההבטחה על שם האחד מדעת שניהם. ודאי ששניהם חולקים בכסף האחריות לכשישרף הבית וע' ב"ק (ד' ק"ב ע"ב) ובח"מ סי' קפ"ג ס"ד ובקצה"ח שם ונתיבות שם שהמוכר מקנה לבעל המעות.

ועכ"פ בנ"ד הרי הם שותפים בזה ובנדאי שייך לו גם אם נשרף הבית אחר שיצא משם. דנהי שטעמו מתחילה היה כדי שעי"ז יציל את ההפסד שיהי לו במטלטליו.

מ"מ פינון שזכה באחריות מאה רו"כ הנ"ל לא נפקע פחו ע"י מה שיצא משם: והנה אם קנה רוצה בעה"ב לחזור בו פשיצא ולהשיב לו את התשלום ששילם לפי ערך הזמן. י"ל שהנה יכול לפי שהנה יכול לטעון שלא נתרצה בשותפות זה רק פשהנה דר שם פי אם היתה מזדמנת שריפה הנה משתדל לכבותה ולהצילה פדי שלא ישרף רכושו.

ואף שהנה מקבל המאה רו"כ בכ"ז לא ניתא לאינש הטורח להשרף ולחזור ולקנות וכעין דאיתא בש"ס לעגנו פישרא דחיותא וגם דאפשר שיצטרף להוציא יותר ממאה רו"כ. וגם פי לפעמים א"א לגבות כל דמי האחריות.

אבל פשיצא משם שוב אינו משתדל בהצלת הבית. ובכ"ז חלק התשלום הנה צריך להשיב.

פי הלא לא יוכל ליהנות משל חבירו בלא רצונו. אבל בנ"ד שלא הודיעו שאינו חפץ להיות שותף עמו בזה.

נראה פשוט שיש לו זכות לקבל את המאה רו"כ כפי המדובר: סימן קכט. ע"ד שראובן החליף אצל שמעון מטבע של כ"ה רו"כ על מטבעות קטנות.

וא"ל שמעון פמדנמה שהמטבע כ"ה רו"כ אינה טובה והשיב ראובן הלא תדע ממי לקחת. ואם לא תהי טובה תחזירה לי.

ושמעון שלח לבאנק מעות ושלח גם מטבע הנ"ל. ותפסו שם את המטבע הלזו באמרם שהיא מטבע שפסלתו מלכות.

וצריך ליתן פסוף אחר. והמטבע ההיא אין משיבים לו ותובע מראובן שישלם לו וראובן טוען שהוא לקחה מנכרי והנכרי אמר לו אח"כ שנתן לו מטבע טובה ולזה אינו מאמינו שזוהי המטבע שנתן לו.

ואף אם האמת פדבריו ישיב לו עכ"פ את מטבע שלו ויוכל לתבוע את הנכרי שיתן לו אחרת ושמעון אומר שבשעת החילוף א"ל שצריך לשלוח פסוף להבאנק והוי לאסוקי אדעתא שהבאנק לא ישיבוה עוד אם מצאו שאינה טובה ועתה תפס שמעון משל ראובן כ"ה רו"כ.

והאריך בדברי חכמה וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה בעיקר דין זה פבר הביא כת"ר מחלוקת הפוסקים בכגון זה בח"מ ס"ס ע"ה אי הוי א"י אם פרעתיך או א"י אם הלוחתי ויפה פתב דבנ"ד שא"ל בשעת החילוף שפמדנמה לו שאינה טובה הוי לכ"ע פאומר א"י אם פרעתיך.

אף זה חסר הספר. והסבר הדבר נראה דכיון שא"ל ראובן שיקחנה.

ואם יתברר שאינה טובה ישקנה לו א"כ הוי בידו פפקדון עד שיתברר אם היא טובה ולא קבלה בתורת פרעון רק להראות לבקי. ובלא"ה בנ"ד אין נ"מ בדבר פינון ששמעון תפס משל ראובן א"כ פשוט שישבע שמעון שהמטבע של ראובן תפסוה בבאנק שהיא פסולה.

ויקח ממה שת"י משל ראובן כ"ה רו"כ. אכן מה שטוען ראובן שישבי לו המטבע.

לכאורה היא טענה גדולה פנין שעי"ז יוכל לגבות מהנכרי. וכן קיי"ל בב"ב (דף צ"ג) שהבורר צרור מגרנו של חבירו משלם לו בעד חטים לפי שהיה מוכרם יחד עם החטים וכן קיי"ל בח"מ סי' רכ"ט ס"ב.

ומה שטוען שא"ל שצריך לשלוח פסוף לבאנק. ז"א טענה דהא אפשר שיראה מקודם לבקי פנין שהגיד לו בפירוש שאם יתברר שאינה טובה יחזירנה לו.

אכן לדינא נראה שפטור שמעון אם ישבע שהאמת כדבריו. דהא ראובן בעצמו אמר שהנכרי טוען שנתן לו מטבע טובה.

וא"כ אף אם היה מחזירה להנכרי לא היה משלם לו עבורה. כי אפשר שהיה טוען שהוא לא נתנה לו.

וא"כ אין ההויק ברי. והא דבורר צרור שהזכרנו הטעם משום דינא דגרמי ע"ש בפוסקים.

ובגרמי בעינן שיהא ברי הויקא כמ"ש הרא"ש והובא להלכה בפוסקים בח"מ סי' שפ"ו. ועוד דאפשר לא ידע שמעון שבאנק יתפסו המטבע וחשב שאם ימצאו שאינה טובה יחזירה לו וא"כ הני שוגג בזה נהרי דעת הש"ך בסי' שפ"ו דגרמי פטור בשוגג וכן תפסו האחרונים להלכה ע"ש: סימן קל.

וע"ד שנסתפק בקטן שהגדיל בעשירי באב בשנה שחל ט"ב בשבת אם צריך להתענות לכאורה דמי זה להא דפסחים (דף צ"ג) בקטן שהגדיל בין שני פסחים שאם הוא תשלום דראשון איתא שם שא"צ להביא.

וא"כ ה"ה בנ"ד שצום בעשירי הוא תשלום של ט"ב וכיון שהיה פטור בט"ב הוא פטור ג"כ מלהשלים. אף העיקר שצריך להתענות כי כן היתה התקנה מתחילה שאם יחול ט"ב בש"ק יתענו למחר.

דבאמת יש סוברים שצריך התענית הוא בעשירי. ע' חבורי ח"ג סי' כ"ו מ"ש בזה. ולפ"ז יש להסתפק בתענית י"ז בתמוז. ועוי"ל דעכ"פ חל עליו מצות חינוך במצות בשנת י"ג.

רק שבתענית הקילו שהקטנים לא ישלימו מפני חולשת גופם. אבל עכ"פ אינו נפטר לגמרי.

ואף שמצות חינוך הוא על הגדולים שיחנכו את הקטנים ולא על הקטנים בעצמם מ"מ הרי היה צריך להתענות לשעות עכ"פ. ועוד נראה והוא העיקר כי תשלומין שייך כשאפשר שיעשו את העיקר ולא יצטרכו להשלים אבל כשחל בש"ק הרי זה היה ידוע בעת שגזרו להתענות שיזדמן שיחול בש"ק ותקנו אז שיתענו למחר וא"כ תדא גזירה היא.

ולא הני בתורת תשלומין. ולא דמי לפסח דשם אפשר שיהיו כל ישראל טהורים ולא יצטרכו לעשות פסח שני.

ומחולשתי ההכרח לקצור: סימן קלא. כבוד ידידי הרב הקריף ובקי וכו' מו"ה חיים שלמה
נ"י.

ע"ד עיר שעשו פרעות באחב"י בעוה"ר ושברו הא"י דלתות וסלונות בהרבה בתים
השוכרים לאחרים ועתה דנו המשפירים והשוכרים על מי מוטל לתקן ובעיר ההיא
המנהג שאם נשברו הדלתות וסלונות באמצע השנה מוטל על השוכר לתקנה ומורה אהד
רצה לדון בזה מצד מפת מדינה ולזה בעיר שלא נשברו הסלונות ברוב הבתים לא הני
מפת מדינה דהא בש"ע איתא דבעינן רנבא דבאגי וקאריף כ"ת קצת בדברים ישירים
ובטעם המנהג ומטרדותי אשיב בקוצר: הנה מנהג זה מפני שיש בו ש"ד ברמ"א
במשפיר בית זה ורק דשם מבואר דאף קורות ותריסי סלונות מוטל על השוכר ונראה
שנהגו שזה על המשפיר עפ"י מה דקיי"ל בס"י שי"ב סי"ז שאם מסוכן לדור בו שייך
התיקון על המשפיר וכבר נתקשו המפרשים שדין דסי"ב ודסי"א ש"ד סתרו אהדדי.

ולזה בזוכית דהני כעין מטלטלים שחבורם לבית הני רק בדבוק בעלמא נהגו שהוא על
השוכר ולא הני כ"כ נכלל בשם בית. ובגוף התריסים דהני בכלל בית נהגו פדעת הרא"ש
והרמ"ה בס"י שי"ב דהני על המשפיר וע"ה ח"מ סי"א רי"ד סי"א מה נכלל בכלל בית סתם
וההכרח לקצור: ומפת מדינה לא שייך בנ"ד דהא קיי"ל בס"י שכ"א דהיכא שייכול לתקן
הדבר באיזה טורח והוצאה אינו מנפה מחכורו ע"ש.

ואף דשם לא נעשה הקלקול בגוף השדה. מ"מ הא קתני ג"כ נקצץ האילן ודקדקו
הפוסקים דדוקא נקצץ לגמרי הרי דחילוק זה שייך אף אם בא ההפסד בגוף הדבר.

ולזה נראה דבנ"ד על השוכרים להעמיד הזוכית כפי מנהגם. אף עדיין י"ל דהא קיי"ל
דבמילתא דלא שכיחא לא שייך מנהג ופרעות כאלה הני מילתא דלא שכיחא.

אף ז"א דכיון שנהגו שכל שנשברו הזוכית על השוכר לתקנם הרי קיבל עליו תיקונם
אף אם נשברו ברוח פדאיתא בב"ק (דף מ"ח): וע"ד אשר העיר שנית בדברי יאמין לי
כ"ת פי מונחים לפני עתה שנים עשר שאלות מרבנים שונים ולזאת אשיבנו בקונצור
כאשר יעלה המזלג ואתו הסליחה.

ע"ד הסתירה מסי"ב לסי"א שי"ד הרבה דברים יש בזה אבל אין לי פנאי ורק זאת
אשיבנו כי אין לחלק בין מסוכן לדור בו לאינו מסוכן ואדרבא כשמסוכן לדור בו י"ל
דהני כנפל דאזדא ליה כשאמר בית זה.

ומ"ש כת"ר דהו"ל לאתנויי. אדרבא השוכר הו"ל לאתנויי דהמשפיר מיקרי מוחזק בזה
ע"ה ח"מ סי"א שט"ו.

וע"ד שפתבתי דהזוכית שדבוק רק בדבוק הני כמטלטלין. והקשה כ"ת דהא מפני שיש
רי"ד דבטיט הני חיבור.

ידע כת"ר כי מעודי אני מפרש סוגיא דב"ב שם דאירי בבנין אבנים ולבנים
שעיקר בנינם וחבורם הני בטיט אבל בבנין של עץ לא שייך זה כמובן ואף שבח"מ שם
לא נתבאר זה אבל מפני שכן ברשב"ם בב"ב (דף ס"ט) דאירי בבית של אבנים ע"ש
ד"ה דמחברי בטינא.

וע' בשטמ"ק וברמ"ה מה שפירשו בזה דשומריה העשויה בטיט והיגו ג"כ לפי שדחוק
לפרש שידיקו עציים בטיט ולזה זכוכית לעץ ודאי לא מיקרי חיבור גמור בטיט. וע'
פלים פי"ט כ' לענין חיבור לטהרה וע' סמ"ע סי' רי"ד סקמ"ה ויש לדחות.

ומה שהעיר כת"ר על מ"ש מסי' שכ"א דלא נזכר שם רק טורח ותחבולות ולא הוצאות.
הרואה בשו"ת רמ"פ סי' ל"ט יראה מפונרש שהפונה אף בהוצאות פן דכיון שלא נפסד
לגמרי לא שינוי מפת מדינה: סימן קלב.

וע"ד יתומה בת י"ח שנה שהניח לה אביה בצוואת שכ"מ חנות ודרוש לה למכרה לצרכי
נישואיה והאב העמיד אפטרופוס על נכסיו באשר יש לו גם בנים קטנים ובאשר פחותה
מבת כ' א"י למפנר בנכסי אביו כדקיי"ל בח"מ סי' רל"ה רוצה כת"ר לדון שהאפטרופוס
מפנר החנות ויסודו מדברי הרדב"ז ומבי"ט שהובאו בפ"ת שם שסומכים ע"ד הרשב"א
והרא"ש דס"ל שאם העמידו אפטרופוס בהסכם ב"ד והירש יכול למפנר ובפרט פשיש
גם בנים קטנים ס"ל דמגו דהוי אפטרופוס להקטנים הוי ג"כ להגדולים ובפרט דבנ"ד
הוי דבר מצוה להשיא את היתומה: הנה זה יותר מעשרים שנה אשר פתבתי בענין זה.

אבל קשה עלי החיפוש למצא קונטרסי בענין זה. והנה מ"ש הרדב"ז מגו דנחית לחלק
הקטנים נחית גם לחלק הגדולים.

נראה שאינו שינוי לנ"ד דאפשר הרדב"ז איירי שם שעדיין הנכסים משותפים להגדולים
והקטנים אבל בנ"ד שהחנות מיוחדת להבת אין שינוי סברא זו כי לכאורה צריך להבין
מקור סברת הרדב"ז ונראה שפוננתו מהא דאיתא בב"מ (דף ל"ט ע"ב) דאף דאין
מורידין קטן לנכסי שבו וע"ש בתו' דהיגו אף ע"י אפטרופוס מ"מ פיון שמעמידין
אפטרופוס לחלק הקטן מעמידין גם לחלק השבו.

ושם הרי לא נתחלקו הנכסים ע"ש אבל בנ"ד שנתן לבתו החנות במתנת שכ"מ אין שינוי
פאן סברא דמגו וגם פי בנ"ד נראה שהאפטרופוס לא נמנה פלל על בתו זאת דכיון
שהגביל לה חנות ידועה לא הוצרך למנות אפטרופוס וזה יש לברר אופן האפטרופוסות.

אכן בגוף הדבר לדעת הרשב"א א"צ פלל לזה דהא דעתו דבת יכולה למפנר בנכסי אביה
אף קודם עשרים והובאה דעתו בב"י ח"מ סי' רל"ה ובב"ש באה"ע סי' נ"ד ע"ש ובצירוף
הדעות הללו יש לדון לסמוך למפנר ע"י ב"ד ואפטרופוס שיפקח בטוב המכירה שלא
יזילו.

וע' חיבורי ח"ג סי' ק"ע בענין אטרוחי פי דינא ויש לחלק מהא דנ"ד: ונראה דבנ"ד יש
דרך פשוט להתיר למפנר דהנה נישואי הבת באמת מוטל על הירשים ומנהיגו דאף
בבגרות מחויבים הירשים להשיאה כמ"ש הפוסקים באה"ע סי' קי"ג ס"ז וא"כ יש
להשיאה מנכסי האב.

ואף שנתן לה מתנה י"ל שזה תקח לבד צרכי נישואיה כדקיי"ל בסי' קי"ג ואפשר דבנ"ד
אמר האב בפירוש שנתן רק החנות לצרכי נישואיה או שאין לו יותר מזה וא"כ הרי
שעבוד הבת הוא על הירשים כדקיי"ל בכתובות (דף ס"ח) והם פוטרם א"ע במה
שנתנים לה החנות שירשו או עי"ז שהאב הגביל עבורה רק החנות דהם אף אם אמר
שלא יפרנסוה לגמרי מנכסיו שומעין לו וכדקיי"ל ס"ס קי"ג.

ועוד נראה דאם אמר האב שנותן החנות לצרכי נישואי הבת אין זה מתנה להקנת רק להיתומים דהא שעבוד פרנסתה היא על היורשים פנ"ל ונתן להם החנות שממנה ישלמו חוב פרנסת הבת.

וא"כ שפיר יוכל אפוטרופוס שעל הקטנים למכור החנות לצרכי נישואי הבת ובכפרט לפי מנהגינו שהבת ניהונת מנכסים אף כשבגרה עד שתינשא. א"כ הוי זה טובת היתומים שתינשא בהקדם ותהא המכירה בידיעת ב"ד ג"כ ואקצור בזה באשר צריף לדעת פרטי צוואת הנפטר: וע"ד שנסתפק כת"ר אם פחות מכן עשרים יודה שקיבל זה במתנת בריא.

נראה פשוט שאם ידוע שההודאה אינה אמתית רק נעשתה כדי להקנות דנדאי לא קנה דמאי שנא משארי קנינים שאינו יכול להקנות. ואף אם נתן במתנה כתבו הפוסקים שאם באמת הוא מכר לא מהני ערמה זו.

ואם אין ידוע והקונה חושב שאפשר האמת הוא פן בנדאי מהני. אבל בנ"ד שידוע שהאב נתן לה במתנת שכ"מ או שהגביל על צרכי נישואיה נדאי דלא מהני הודאתו שיודה שאביו נתן לו מתנת בריא כי היא הערמה נקנת ולא עדיפא מאם מכר ואין ידוע אם הביא אז סימני גדלות דקיי"ל דלא קנה ע' בפוסקים סי' רל"ה.

ואף שיש לחלק דהכא כיון שהודה שוב לא יוכל בעצמו לחזור בו ולומר שאינה מתנת בריא. אבל ז"א דכיון שאומר שהודה כדי שיתקיים המכר שפיר יכול לחזור בו כל זמן שלא נתברר שכן הוא ואדרבא יש אומדנא להיפך וכהא דנ"ד וההכרח לקצור: סימן קלג.

אשר נסתפק כת"ר באשה שהרגישה ובדקה ולא מצאה דקיי"ל ר"ס ק"צ שטמאה אם אינרע לה פן ג"פ אי קובעת לה נסת ופלפל בענין ספק בדאורייתא שנוגע גם לדרבנן והנה אין הפנאי מספים לי להאריף בענין זה ובגוף דברי התה"ד רק נראה דלענין נסת יש פאן ס"ס דאף אי נימא שבראשונה ראתה דם טמא ושמה בשנית הנה דם טהור וכן בשלישית וא"כ יש להקל בזה.

וע' יו"ד סי' פ"ג לענין ס"ס בדאורייתא וספק בדרבנן וע' שעה"מ ה' מקנאות פלל ה' ועו"ל דכל דין נסת הוא מצד ספק שחוששין שמה תראה בשעה זו שפכר ראתה ג"פ.

ומ"ד נסתות דאורייתא ס"ל שבודאי תראה. ומ"ד דרבנן ס"ל שחז"ל גזרו בשביל שהוא ספק הרגיל קצת.

אבל היכא דאיכא עוד ספק הוי ס"ס. שמה לא ראתה דם טמא ואף אם ראתה שמה לא תראה בפעם זה.

ובזה יש להאריף בשארי איסורים דרבנן שנואסרו מצד ספק ובענין דמאי. ואקצור כי בנ"ד בלא"ה אין להחמיר אחרי שבגוף דינו של התה"ד נחלקו כמה פוסקים: סימן קלד.

ע"ד שנפטר אשה ונמצא אצלה כתב שנזכה לקרן קיימת על ת"ת ש' זהובים והריווח יעלה לת"ת והקרן יהי ת"י ולאחר ק"כ שנה תמסור הקרן להגבאים. ואין זה כתב ידה ואין שום חתימה ע"ז וכן כתוב גם בפנקס של ת"ת והגבאי דרש ממנה הרנווחים והשיבה שהלותה לאחד ולא שילם.

ושאל אותה הלא לא היה פסוק זה מנוחד. והגידה שהריוח לא תתן רק על הקרן הבטיחה שתקנים כפי נדרה.

ועתה היורש אותה אינו חפץ לתת רק אם הוא חייב ע"פ ד"ת. והאריה מעכ"ת וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה בדין נודר ומת כבר האריכו הפוסקים והעיקר שהיורשים פטורים.

ובנ"ד לבד זה הרי אין עדים שנדרה פי הכתב אינו חתום משום אדם והגבאי הני רק ע"א וכבר כתב המרדכי פ"ק דב"ק ופ"ד דב"ק שע"א אין נאמן בזה והובא ביו"ד סי' רנ"ט. ואף אם הגבאי נאמן להיורש דאז הני כפשיני עדים כדאימתא בקדושין (דף ס"ו).

הנה אין פאן לשון נדר רק שתתן קודם מיתתה וכבר עברה על נדרה ולא נתנה ועדיין יש לדון דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיוונה באופן המועיל וע' חיבורי ח"א סי' נ"ח בזה. וי"ל שפוננתה שיהא הנדר חל עכ"פ על אחרי מותה אף י"ל דבנדר לא שייך סברא זו דאפשר בנדר חפץ האדם יותר שלא יהא ממשות בדבריו כדי שלא יפשל באיסור נדרים אף ז"א כדמוכח ספ"ק דנדרים ועוד בכמה דוכתי.

אבל בלא"ה יש לדחות זה דהקא שפיר נדרה ליתן קודם מותה ואין זה לבטלה. ובכ"ז ראוי שהיורש יתפטר עם הגבאי דת"ת ויתן איזה סף כפי ראות עיני מעכ"ת למען יקויים רצון הנפטרת שיהא לזכרון עולם ובפרט שאין לה בנים: סימן קלה.

כבוד הרב וכו' מו"ה מנחם נחום נ"י הרב דק' אהנאווקא. ע"ד המקנה שבעירו שנסרחו המים וההכרח לנקות המקנה.

ולשהות עד שתתמלא המקנה מים צריך להמתין חודש ימים פי המעין שם קטן מאוד. ולזה חפץ לעשות המקנה ע"י שיתנו קרח לתוך המקנה ולהמיס הקרח ע"י שיקבעו במקנה צינורות מיורה מים רותחין.

וע"י הגיעה החמה שתירד המקנה דרוף הצינורות ימס הקרח. רק חשש שהגיעה היא פמים ותפסל המקנה ע"י ג' לוגין מים שאובים.

ולהעמיד פלי עם גחלים שקורים סאמאואר בתוך המקנה חשש שיהא זה הנוייתו ע"י דבר המקבל טומאה. ולזה רוצה להניח טסים מלובנים באש רחוק מהמקנה בכדי שיעור המשכה ויניח קרח על הטסים ונופטר והמים ימשכו לתוך המקנה.

וכשיהי במקנה ערוך כ"א סאים מים יתנו קרח לתוך המקנה. ויפשירוהו ע"י צינורות או ע"י סאמאואר כנ"ל וחפץ לדעת דעתי בזה.

והנה באשר כתב שהנדר נחויץ לשעה ואני טרוד כעת להשיב איזה תשובות אשיבנו בקוצר: הנה בשו"ת ח"ס סי' ר' וסי' רי"ג כתב שלהפשיר ע"י ברזל מלובן לא מיקרי הנייה ע"י אדם דבזה מסיר רק את הנדר המונע ולא מהנה ולענ"ד דבריו תמוהים דהא אף בהסרת דבר המונע פוסל ע"י דבר המקב"ט והובא להלכה בסי' ר"א ס"נ ורק הרא"ש מכשיר והובא שם בשם יש מי שמתיר.

ואף שכתב הנוב"ת סי' קל"ז שאם הפסול יבוא אח"כ לא מיקרי הנייה ע"י דבר המקב"ט מ"מ הקא הרי הפסול הוא תיקף. ואולי פוננת הח"ס לבאר דלא מיקרי הנייתו בידי אדם פי האדם אינו עושה שום שינוי בהשלג רק שמיניח את הברזל המלובן.

אָבֵל מ"מ דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּהָא הָוֵי הֲוֵיָה ע"י דְּבַר הַמִּקְב"ט דְּהָא פְּשוּטֵי פְּלִי מִתְּכֹחַת מִקְב"ט וְעוֹד דְּבַנ"ד הָוֵי הֲוֵיָה גְמוּרָה שְׁנַעְשָׂה מֵהַשְּׁלֵג מִיָּם וְכַתְּב הָרֶאָב"ד בְּבַעַה"נ וּש"פ דְּלֶהֱכִי כְּשֶׁר אַף שְׁהוּבָא הַשְּׁלֵג בִּיד"א מְשׁוּם דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאָן.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּהִכָּא אֵין הַבְּרִזָּל פּוֹעֵל עַל הַקְּרַח רַק פֶּחַ הָאֵשׁ הָעֶצוּר בְּבְרִזָּל וְנָה אֵינוֹ מִקְב"ט אָבֵל ז"א דְּכִינּוֹן שֵׁא"א לְהַפְשִׁיר ע"י פֶּחַ הָאֵשׁ הָעֶצוּר בּוֹ רַק בְּהִיּוֹתוֹ עִם הַבְּרִזָּל מִיְקָרֵי הֲוֵיָה ע"י דְּבַר הַמִּקְב"ט וְכַמְפָּרֵשׁ בְּרֵאשׁוֹנִים וּבִש"ע ס' ר"א סמ"ח וְשָׂאֵם אָדָם מִחֲזִיק פְּשוּטֵי פְּלִי עֵץ וְהַמִּיָּם נִמְשָׁכִים ע"י הַפְּשׁוּטֵי פְּלִי עֵץ לְמִקְנָה פְּסוּלָה דְּהָוֵי הֲוֵיָה ע"י דְּבַר הַמִּקְב"ט דְּהֵאָדָם מִקְב"ט ע"ש בַּט"ז וְש"ף.

הָרֵי דְּכִינּוֹן שְׁהַדָּף עוֹמֵד ע"י שְׁהֵאָדָם מִחֲזִיקוֹ מִיְקָרֵי ע"י דֵּהִמִּקְב"ט. שׁוֹב רְאִיתִי שְׁכ"כ הַח"ס ס' קצ"ט וְהוֹכִיחַ זֶה ג"כ מִדִּין הַגָּ' ל' וּב"ה שְׁפָנוֹנְתִי לְדַעְתּוֹ הַק'.

עכ"פ וְדַאי דְּהָוֵי זֶה הֲוֵיָה ע"י דְּבַר הַמִּקְב"ט וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' ס"ז בְּזֶה. וְדְבָרֵי הַח"ס תְּמוּהִים לְעַנ"ד בְּדִין זֶה: עוֹד כְּתִב שֵׁם הַח"ס שְׁצָרִיף לְהִבְיָא הַשְּׁלֵג בְּכָלִים נְקוּבִים כְּדִי שְׁלֵא יִתְקַבֵּץ בְּכָלִי מִיָּם כְּדִי ג' לְגוּיָם מֵהַפְּשִׁירַת הַשְּׁלֵג וְיִוַּפְסֵל הַמִּקְנָה.

וְלַעַנ"ד בְּלֵא"ה צָרִיף לְחֹוֶשׁ לְשִׁיטַת הַר"ש וְהָרֵא"ש דַּס"ל שְׁטוּבָלִים בְּשְׁלֵג וְכַפּוֹר כְּמוֹת שְׁהוּא וְהוּבָא דַעְתָּם בְּסִי ר"א ס"ל. וְא"כ פּוֹסֵל בּוֹ שְׁאִיבָה בְּכָלִים כְּמוֹ בְּמִיָּם כִּינּוֹן דְּמִיְקָרֵי מִיָּם וְכ"כ הַרְזָ"ה וְכ"כ הַח"ס בְּעֶצְמוֹ שֵׁם ס' ר' וְרִי"ג.

וְלִזְנֵה צָרִיף לְעֶשׂוֹת כַּמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ס"ח לְהִבְיָא הַקְּרַח בְּעַגְלוֹת נְקוּבוֹת כְּמוֹצִיא רְמוֹן אוֹ בְּכָלִים נְקוּבִים וְלִהְנִיחַ הַקְּרַח רְחוּק מֵהַמִּקְנָה קֶצֶת וְלִהְנִיחַ בְּרִזָּל מְלֻבָּן עַל הַקְּרַח. כְּדִי שְׁיִמַּס וְיִהִי לְמִיָּם.

וְאֵין זֶה הֲוֵיָה ע"י דְּבַר הַמִּקְב"ט כִּינּוֹן שְׁנַמְשָׁף קֶצֶת ע"ג קְרַקַע וְכַדְקִי"ל בְּסִי ר"א סמ"ח. וּבְזֶה סְגִי הַמְשָׁכָה בְּכָל שְׁהוּא כְּדִמּוּכַח בְּזַבְחִים (דָּף כ"ה) וְכ"כ הַפּוֹסְקִים וְע' חִבּוּרֵי שֵׁם. וְאַף דְּקִי"ל שְׁאֹוִבִים שְׁהַמְשִׁיכוֹ כְּנֻלָּה פְּסוּלָה. מ"מ הִכָּא אֵינָם שְׁאֹוִבִים כְּלָל וְלֵאוּ מִדִּין הַמְשָׁכָה אֲתִיבּוֹן עֲלֶיהָ.

וְטוֹב יוֹתֵר לְהִבְיָא קְרַח מֵהַנְּהַר מִלְּהִבְיָא שְׁלֵג כְּדִי לְצִאת יְדֵי דַעַת הָאֲשָׁפוּל שְׁפּוֹסֵל בְּשְׁלֵג שְׁנַתְּפִשֶׁר. כִּי בְּמִקְנָה רְאוּי לְצִאת יְדֵי כָּל הַדַּעְוֹת כַּמ"ש הַתְּשֵׁב"ץ ח"א ס' י"ז וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ס"ז דְּבַקְרַח י"ל דָּאָף לְהֵאָשְׁפוּל כְּשֶׁר ע"ש: וְכַמ"ש כְּבוֹדוֹ לְהַמְשִׁיף רַק רֹוב מִקְנָה וְאַח"כ לְתַת קְרַח לְתוֹף הַמִּקְנָה וְלְהַפְשִׁירוֹ שֵׁם ע"י צִינּוֹרוֹת אוֹ ע"י סַמְאוּן אָר.

הִנֵּה לְפַמֵּשׁ"ל אֲסוּר לְעֶשׂוֹת כֵּן דְּהָוֵי הֲוֵיָתוֹ ע"י דֵּהִמִּק"ט. וְרִנְבָּה בְּהַמְשָׁכָה נֶאֱמַר רַק לְעַנְיָן שְׁאֹוִבִין שְׁאֵם רֹוב הַמִּקְנָה מִי גְשָׁמִים כְּשֶׁר כְּשִׁישְׁלִים הַמִּקְנָה ע"י שְׁאֹוִבִין שְׁיִבּוּאוֹ ע"י הַמְשָׁכָה.

וְשִׁיעוֹר הַמְשָׁכָה הוּא ג' טְפָחִים. אָבֵל בַּנ"ד לֹא שְׁיִיף זֶה.

וְאַף לְדְבָרֵי הַח"ס דַּס"ל דְּזֶה לֹא מִיְקָרֵי הֲוֵיָה ע"י דֵּהִמִּק"ט ג"כ אֲסוּר דְּהָא כְּתִב הַח"ס בְּסִי רִי"ג שְׁאֵם נוֹתֵן שְׁלֵג לְתוֹף הַמִּקְנָה לְהַשְׁלִימָה הַשְּׁלֵג מִקְבֵּל טוֹמָאָה דְּהָא חִיטְּב עֲלִיו לְמִיָּם. וְא"כ יְטָמָא הַשְּׁלֵג כְּשִׁיגַע בּוֹ הַבְּרִזָּל דְּהָא הַבְּרִזָּל וְדַאי טָמֵא ע"י מַגַּע בַּנ"א שְׁפָלוֹנוֹ טָמֵאי מֵתִים.

וּכְשֶׁנִּפְשֵׁר ג"כ הַמִּים נִטְמָאוּ בְּמַגְעָם בְּשֵׁלֵג עֲצָמוּ כְּדַאִיתָא בַּפ"ק דְּטְהָרוֹת וּבְרַמְב"ם פ"ט מהט"א. וְנִטְמָאוּ קִוְדָם שְׁנֵשְׁלָמָה הַמְקֵנָה.

וְעוֹד דְּהָא נִפְשֵׁר מְעַט מְעַט. וְנִטְמָאוּ הַמִּים ג"כ מְעַט מְעַט.

וְעוֹד דִּי"ל דְּכִינּוֹן דְּחִיּוּב לְמַשְׁקָה דִּינוֹ כְּמַשְׁקָה וּמִמִּילָא הַמִּים שְׂבָאוּ מִמְּנוּ טְמָאִים דְּרַק בְּאִנְכָל שְׁנַמְס וְנִעְשָׂה מַשְׁקָה אֲמַרִינוּ דְּהוּי כְּאֵלוֹ נִגַע הָאִנְכָל בְּהַמַּשְׁקָה וְכַדַּאִיתָא בְּטְהָרוֹת וּבְרַמְב"ם שָׁם.

אָבֵל הֵכָא שְׁדִינוּ מִתְחִילָתוֹ כְּמַשְׁקָה א"צ לָזָה. וְא"כ אִיף יִנְטְהָרוּ הַמִּים בְּהַשְׁקָה וְיִשְׁלִימוּ לְהַמְקֵנָה כִּינּוֹן שְׁלֵא הִנְשָׁקוּ לְמַקְנָה כְּשִׁירָה וְע' רש"י נְדָה (דִּי"ז ע"ח).

וְיֵשׁ לִישָׁב דְּהַחִיבוֹר לְקַרְקַע וְהַטְהָרָה בָּאִים כְּאֶחָד וְע' פ"ק דְּמַקְנָאוֹת וּבְרַמְב"ם שָׁם וְאִכְמ"ל בְּזָה. דְּלְכַאוּר' קָשָׁה עַל הַח"ס דַּא"כ גַּם בְּעוֹשָׂה כָּל הַמְקֵנָה מִשְׁלַג הוּי כְּחִיּוּב עָלָיו לְמַשְׁקָה דְּהָא רְצוֹנוֹ לְהַפְשִׁירוֹ ע"י בְּרִזָּל מְלֻבָּן וְכַמ"ש הוּא בְּעֲצָמוֹ וְמָה חִילּוּק יֵשׁ בֵּין פְּלוֹל לְמַקְצָתוֹ אִף י"ל דַּהַח"ס אִינְרִי שְׂאִינוּ חוֹשֵׁב לְהַפְשִׁירוֹ אָבֵל ז"א דְּכִינּוֹן שְׁחוֹשֵׁב לְטַבּוֹל בּוֹ א"כ מְחַשְׁבֵיבוּ כְּמַשְׁקִין דְּהָא הַטְעָם שְׂפָשֵׁר לְטַבּוֹל בּוֹ הוּא מְשוּם דְּהוּי כְּמִים וְיֵשׁ לְדַחוֹת אָבֵל לְדַעְתִּי זֶה לֹא מִיקְרִי חִיּוּב לְמַשְׁקִין כִּינּוֹן שְׁחִיּוּב לְעֲשׂוֹת מִהַמִּים שְׂיִפְשָׁרוּ מִמְּנוּ מְקֵנָה דְּהוּי כְּמַחְנֻבָּר כְּמַפְנֹרֶשׁ בְּפִסְחִים (דָּף ל"ד) דְּהוּי כְּזִרְעָה א"כ הוּי כְּעוֹשָׂה דְּבָר לְשִׁמּוֹשׁ עִם קַרְקַע שְׂאִינוּ מְקַב"ט כִּיזְדוּעַ וְע' חִיבּוּרִי ח"ב ס' ס"ד בְּאִנְרָף בְּזָה בַּס"ד.

וְיֵשׁ לִישָׁב עַפ"ז דְּבָרֵי הַח"ס ג"כ יַעו"ש בְּדַבְרֵי וְאֶקְצָר עַכ"פ בַּנ"ד אֲסוּר לִיתָן קָרַח לְתוֹף הַמְקֵנָה וְלְהַפְשִׁירוֹ בְּבְרִזָּל קִוְדָם שְׁנֵשְׁלָם שְׁיַעוֹר מְקֵנָה וְכֵן ע"י צִינּוֹרוֹת הַנ"ל אֲסוּר דְּזִנְעַת שְׂאוּבִין הוּי כְּשְׂאוּבִין כְּמַפְנֹרֶשׁ בַּפ"ב דְּמַכְשִׁירִין וּבְרַמְב"ם פ"י מהט"א.

וְרַק יַעֲשׂוּ כַּמִּש"ל לְהַפְשִׁיר הַפַּל עַל הַקַּרְקַע סְמוּךְ לְהַמְקֵנָה כְּדִי שְׁהַמִּים יִנְמַשְׁכוּ עַל הַקַּרְקַע כָּל שָׂהוּ: אָכֵן כְּשִׁיּוֹשׁ כְּבָר רַב מִים כְּשֵׁרִים וְנוֹתֵן לְהַמְקֵנָה קָרַח לְהַשְׁלִים גְּרָאָה דְּשָׂרֵי לְהַפְשִׁיר אִף בְּבְרִזָּל מְלֻבָּן.

דְּזָה לֹא מִיקְרִי הַנְּיָה ע"י דַּהַמְקַב"ט דְּהָא כְּשֵׁר אִף בְּלֹא הַפְשֵׁר כַּדִּקְיִי"ל רַפ"ז דְּמַקְנָאוֹת שְׁשֵׁלֵג מִשְׁלִים לְהַמְקֵנָה וְלַפ"ז מוֹתֵר לְהַפְשִׁירוֹ אִף ע"י מִים רוֹתְחִין. דְּכִינּוֹן שְׂפָכָר יֵשׁ שְׁיַעוֹר מְקֵנָה אִינוּ גִּפְסֵל בְּשְׂאוּבִין וְרַק שְׂצָרִיף שְׁהַקְרַח וְהַשְׁלַג יְהִי כְּשְׁיַעוֹר שְׂאֵחַר הַהַפְשֵׁר יִשְׁלִימוּ אֶת שְׁיַעוֹר הַמְקֵנָה וְכַמ"ש הַרְאָב"ד בְּבַעַה"נ וְכ"כ רַבִּינוּ יְרוּחָם לְהַדְיָא וְהוּבָא בַּב"י ס' ר"א וְע' חִיבּוּרִי ח"ג ס' ס"ז.

וְנִרְאָה לַפ"ז שְׂצָרִיף לִיתָן קָרַח עַד שְׁיַהִי שְׁיַעוֹר מְקֵנָה בְּשְׁלִימוֹת וְאֵז לֹא יִנְפְסֵל עוֹד ע"י שְׂאוּבִין. אָכֵן לְהַפְשִׁיר ע"י בְּרִזָּל י"ל דְּשָׂרֵי אִף כְּשִׁנּוֹתֵן הַקָּרַח מְעַט מְעַט.

דְּכִינּוֹן דְּלַעֲנִין הַשְׁלָמָה הוּי הַקָּרַח כְּמִים מְמִילָא לֹא מִיקְרִי זֶה הַנְּיָה ע"י דַּהַמְקַב"ט אָכֵן דַּעַת הַר"א וְר"ש בְּמַרְדְּכֵי פ' בְּמָה טוֹמְנִין מִשְׁמַע לְהַדְיָא דַּס"ל שְׂאִין מִשְׁלִימִין רַק כְּשִׁיַּהִי לְמִים וְכ"כ הַב"י ס' ר"א בְּדַעְתָּם וּבְקָמָת כ"נ פְּשֻׁטוֹת הַמְשָׁנָה רַפ"ז דְּמַקְנָאוֹת שְׂאִין חִילּוּק לְעַנְיָן שְׁלַג בִּיזְהַשְׁלָמָה לְעֲשִׂיַת הַמְקֵנָה כְּנֻלָּה מִמְּנוּ ע"ש, וְבַטּוּש"ע ג"כ אִין חִילּוּק בְּזָה וְרַק דְּמַשְׁמַע דַּס"ל שְׁטוּבְלִין בְּשֵׁלֵג בְּלִי רִיסוּק אָכֵן הַמַּג"א ס' קַס"ב וְהַבְּרַכִּי יוֹסֵף

בי"ד סי' ר"א כתבו שפוננת הש"ע ע"י ריסוק ע"ש וע' בתיבורי ח"ב סי' ס"ג בזה ובכ"ז לא חילקו בין השלמה לעשיית מקנה בזה.

והיינו משום דפשטות המשנה משמע שדין אחד להם וע' סנפה (דף י"ט) ובתיבורי שם. וכ"נ לשון הרמב"ם פ"ז דמקנאות שכתב השלג מעלה ולא עוד אלא שעושין מקנה לכתחילה פשריסקו.

וכתב הכ"מ שם דס"ל שאין חילוק בין השלמה לעשיית מקנה ול"ד לטיט הנרוק ע"ש. הרי משמע דס"ל דאף בהשלמה בעינו ריסוק ויש לדחות ועכ"פ הר"א ור"ש במרדכי ס"ל הכי וכתב הב"י שם שאין לעשות מעשה נגד דעתם ובפרט לפמש"ל שכ"נ דעת הרמב"ם וש"ע להלכה.

ולזאת צריך להפשיר כל הקרח חוץ למקנה כמש"ל פדי לצאת ידי כל הדיעות: סימן קלו. ע"ד שנמצא בס"ת בהא ראשונה מהשם יוצא קו מסוף גג בצד ימין ונמשך עד למטה כאורך הרגל ונראה כרגל יתירה בזה זה.

ונראה שנעשה אחר הכתיבה שנמשך מהגג בעוד הדיו לח פי נראה כמו גומא בהגג במקום שנמשך נמשך הקו ואעפ"כ המקום שהוא עדיין משחיר כבראשונה. ומסתמא נעשה זה ע"י הסופר שהגיה ותיקן את הס"ת.

והאריך בד"ת וחספץ לדעת דעתי בזה. ובאשר אני טרוד וחלוש כעת לא השבתי תיכף.

, וגם עתה אשיבנו בקוצר: הנה כבר כתבתי בתיבורי ח"ב סי' פ' שצורת האותיות אינו מקובל הל"מ שיהא דוקא בתמונה זו בלי שום שינוי ולזה אין לפסול כתב שנקתבה בו ס"ת רק אם נשתנה שינוי גדול שאין ניכר כלל שהוא אות זה או שהוא דומה לאות אחר.

וכ"כ הנוב"ק חיו"ד סי' ע"ד להדיא וכ"כ הח"ס סי' רס"ז לענין אותיות הלפופות להכשירם ג"כ מהאי טעמא ולפ"ז גם בנ"ד שיש עליו צורת הא ויין בו מקום לטעות על אות אחר שפיר פשר. וכעין זה ראיתי בשו"ת שנות חיים למהרש"ק לסי' רע"ו סי' פ"ה שאם יש בהא שני רגלים משמאלו פשר פינן שלא נשתנה צורת האות.

והנה שם בסי' ס"ב לסי' ל"ב כתב שאם יש בתי שני רגלים פסול. וקשה דבריו אהדדי.

וראיתי בס' משנ"א שכתב לחלק דבהא שאני שהרגל אין נוגע בגוף האות. ואין בזה שום סברא לחלק פינן שטעמו הוא שז"א שינוי בצורת האות.

א"כ ה"ה בתי. ועוד דהא איירי שם שרגל אחת מהתיו אינה נוגעת בגוף התיו רק שהתפסק אינו נראה להדיא.

וא"כ הוי כמו רגל השמאלי בהא. ואף דבאות גמור קיי"ל בסי' ל"ב סכ"ה שאם הנפסק אינו ניכר להדיא אינו נפסל משום נפסק.

היינו רק להכשיר לפי שיש עליו עדיין צורת האות. והסברא נראה דבלא"ה ידוע שיש בכל דבר נקבים דקים הנקראים נקבי הפארוס.

ומ"מ לא מיקרי נפסק לפי שאינו ניכר וגם פי הדיו עובר עליו כדאיתא בשבת (דף ק"ח). וה"ה הקא.

אָבֶל לְפָסוּל אֶת הָאוֹת וְדָאֵי שְׂאִינוּ פּוֹסֵל. וְדוּמָה קִצַּת לְהָא דְקִי"ל בִּיּו"ד ס' ל"ה ס"ה שְׂפָדְקִים מְצַטְרְפִים לְהַכְשִׁיר וְלֹא לְהַטְרִיף ע"ש.

אָבֶל כְּוֹנֵת הַמַּהְרֵש"ק שֵׁם הוּא מְשׁוּם דְּאִינְרִי שֵׁם שְׁעוֹשֶׂה מְשַׁנֵּי תַנּוּן תּוֹ אֶחָד וְשְׁנַיִם אֲרֹו בְּאֲמָצַע הַתּוֹ שְׁתֵּי רִגְלִים יִתְרִים הַשְּׂמָאֵלִי מִהֶרָאשׁוֹן וְהִמְנִי מִן הַשְּׁנִי. וְזֶה הָיָה וְדָאֵי שְׁנֵינּוּ גְדוֹל בְּתַמּוּנַת הָאוֹת.

מִשָּׂא"כ אִם יֵשׁ לְהָא אוֹ תּוֹ שְׁנֵי רִגְלִים סְמוּכִים זל"ז וְשְׁתִּיהֶן בְּתַמּוּנָה אַחַת. וְדָאֵי שְׂאִין בְּזֶה שְׁנֵינּוּ וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁעוֹשִׂים הַסּוּפְרִים בְּסוּף הַס"ת אוֹתִיּוֹת חֲלוּלוֹת וְאַחֲרֵים מְמַלְאִים בָּהֶם דְּיוֹ וְאֵף שְׂאִין יוֹדְעִים לְכוּנּוֹן לְשִׁמָּה.

וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּהַחֲלוּלִים הָיָה אוֹתִיּוֹת כְּשֵׁרוֹת אֵף דְּהָיָה בְּכָל רִגְלָה כְּעֵין שְׁתֵּי רִגְלִים. וְאֵף כִּי שֵׁם מְחַוְבָּרִים שְׁתֵּי הַרְגְלִים מְלֻמָּה.

מ"מ אִי גִימָא שְׂרָגֶל כְּפוּלָה הָיָה שְׁנֵינּוּ בְּצוּרַת הָאוֹת גַּם בְּכַה"ג לְיִהוּי שְׁנֵינּוּ. וְעַכְצ"ל כַּמִּש"ל.

וְכ"כ בַּס' מִשְׁנ"א בְּעֲצָמוֹ שְׂאוֹתִיּוֹת חֲלוּלוֹת כְּשֵׁרוֹת. וְע' חִיבּוּרֵי ח"ד ס' צ': אֲכֹן יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה דְכִינּוֹן שְׂאֵנוּ תּוֹפְסִים שְׂהַרְגֶל הוּא מְיֻתָר שֵׁם.

א"כ הַקְצָה שְׂמַמְנוּ יוֹצֵא הַרְגֶל הַשְּׁנִי אִינְנוּ מְקַרְף גּוּיִל. וְלִגְרָרוֹ א"א דְשִׁמָּא נַעֲשֶׂה זֶה בְּשַׁעַת כְּתִיבָה וְהָיָה מוֹחֵק מְקַצַּת מִהַשֵּׁם.

וְגַם אִם נַעֲשֶׂה אַח"כ מִי יוֹכֵל לְהַגְבִּיל וְלְדַעַת שְׂלֵא לְמַחְנֹק מְשִׁהוּ מִמָּה שְׁנֹכְתָב בְּתַחֲתִיָּה. וְאֵף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל שְׂמֻתָר לְמַחְנֹק שֵׁם ע"מ לְתַקְנוּ.

זֶה שְׁיִיף רַק בְּוִדָאֵי פְסוּל. אָבֶל בַּנ"ד אִי גִימָא שְׂזֶה נַעֲשֶׂה בְּשַׁעַת כְּתִיבָה א"צ תִּיקוֹן כָּלֵל וְאִם נַעֲשֶׂה אַח"כ וְא"כ צְרִיף תִּיקוֹן מ"מ א"צ לְמַחְנֹק רַק מִהַ שְׂנַעֲשֶׂה אַח"כ וְלֹא מִגּוּרַף הַשֵּׁם.

אֵף י"ל דְכִינּוֹן שְׂאִין לְקַרְוֵא בַּס"ת זֹו כְּמוֹת שְׂהִיא. הָיָה הַמְחַק כְּדִי לְתַקְנוּ שְׂיֻכְלוּ לְקַרְוֵא בָּה.

וְעִיקָר אִיסוּר מְחִיקַת הַשֵּׁם הוּא כְּשִׁנַּעֲשֶׂה כְּדִי לְבַטְלוּ וְהָיָה דְרָף בְּזִיוֹן אָבֶל כְּשִׁנַּעֲשֶׂה כְּדִי לְהַבִּיאוּ לְקַדוּשַׁת ס"ת הֶרָאוּיָה לְקַרְוֵא בָּה שְׁפִיר שְׂרִי. אָבֶל בַּנּו"ב מ"ת ס' קס"ט כְּתַב שְׂאִיסוּר לְמַחְנֹק בְּשִׁבִיל תִּיקוֹן מְסַפֵּק וְע' שׁו"ת בֵּית אֶפְרַיִם ס' ס"א בְּזֶה.

אֲכֹן בַּלֵּא"ה נִרְאָה דְאֵף הָאוּסְרִים לְמַחְנֹק ע"מ לְתַקְנוּ הִינּוּ הִיכָא שְׂיֵשׁ כְּאִן מְחִיקָה וְדָאִית. אָבֶל בְּסַפֵּק הָיָה דְבָר שְׂאִינוּ מְתַכְּוִין דְּהָא מְכַוִּין לְתַקְנוּ וְלֹא לְמַחְנֹק.

וּפְסִיק רִישָׁא אִין כְּאִן דְּהָא אֶפְשָׁר שְׂאִינוּ מוֹחֵק כָּלֵל אֶת אוֹת הַשֵּׁם. אֵף יֵשׁ לְדוֹן דְכִינּוֹן דְּהָיָה סַפֵּק א"כ הָיָה דִּינוֹ כְּסַפֵּק אִיסוּרִין פִּינּוֹן דְּבַפְס"ר הָיָה אִיסוּר גְּמוּר אָבֶל עַדִּינּוּ י"ל דְּהָא כְּתַב הַפּמ"ג בַּאו"ח ס' ל"ב בַּא"א סַמ"ז דְּמוֹחֵק מְקַצַּת אוֹת מִהַשֵּׁם אִין בּוֹ אִיסוּר כָּלֵל וְאֵף לְהַנּו"ב שְׂכַתְבָּ שֵׁם דְּמוֹחֵק מְקַצַּת אִיסוּר מְדַרְבְּנָן.

מ"מ בְּסַפֵּק הָיָה סַפֵּק דְּרַבְּנָן וּמֻתָר בְּתַכְּוִין לְתַקְנוּ. אֵף הֵלֵא הַנּו"ב שֵׁם הַחֲמִיר בְּסַפֵּק לְפִי שְׂכַתְבָּ שֵׁם שְׂכַשָּׁר בַּלֵּא תִיקוֹן.

וא"כ גם בנ"ד פֿשר בלא תיקון כמש"ל. וכסברת הנו"ב שם דהוי ס"ס שְמא אין נגיעה פוסלת רק מאות לאות וְשְמא פֿשר פֿשנעֶשֶׂה אחר כתיבה.

וגם דהא דעת הרמ"ע בשו"ת סי' ל"ו דמחיקת מקצת אות אסור מדאורייתא: ונראה דמ"מ יש להתיר לגרור ולהשאיר משהו אצל קו הֶהָא באופן שפודאי לא יגע בגוף אות השם. ואף שהמשהו הזה נעשה שלא לשמה.

מ"מ אין חשש בזה לענ"ד. דהא דבעינו מוקף גויל היינו רק לענין קדושת סת"מ דבעינו כתיבה תמה.

אבל לענין קדושת השם לא מצינו חילוק בזה. ושפיר יש עליו קדושת השם אף אם הוא מוקף בקוים דיו שנכתבו שלא לשם קדושת השם.

ומצאתי שכ"כ ביד שאול סי' רע"ו סקי"א ובמקדש מעט סי' רע"ד סקי"ט ויש להאריך בזה בכל פרט ופרט אף באשר כבר האריכו בזה האחרונים אקצר. ואף אי נימא שנעשה קו זה בתחילת הכתיבה.

מ"מ אין עליו קדושת השם פניו שאינו לצורך האות ולהידורו. ואדרבא עי"ז אינו מן המבוקר.

ולעשות הרגל עבה אינו נכון דכיון שנעשה שלא לשמו אין לצרפו לאות השם. פי אפֿשר שברבות הימים יסור הדיו לצד פנים והוא מרגל זה.

ויסמכו על הקו הזה שנעשה בתחילה שלא לשמה. ואף שיעבירו עליו בקולמוס לשמה.

מ"מ הא קיי"ל דאינו כתב ע' אה"ע סי' קל"א ס"ה ובאחרונים. ולזה צריך לגרור הרגל החיצון ולהניח משהו סמוך לקו העליון של ההא וכנ"ל.

אחר כותבי פל זה לקחתי בידי שנית מכתב פבדו וראיתי שהעיר ג"כ מדברי הנו"ב סי' ע"ד וכתב שבקו גדול הני שינוי תמונת האות והביא דברי הח"ס חאה"ע סי' ח' וכתב פבדו לחלק בין עוקץ קטן לגדול.

ולדעתי ברור כמש"ל דכיון שאין שינוי בגוף תמונת האות וגם אין מקום פלל לטעות על אות אחרת אין בזה חשש: סימן קלז. פבדו ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה משה נ"י אבד"ק קאסטוקאוויטש.

ע"ד אחד שהיתה לו בהמה מבפֿרת והקנה לנכרי את הטחול שלה באשר חשב לשחטה אחר לידתה, ולקח ממנו פסר וגם משוה הנכרי את הפרה כדי לקנות טחול שלה וילדה זכרופלפל בחכמה אם נפטר מהמכורה.

וחפץ לדעת דעתי בזה. והנה החו"י כ' בפשיטות בסי' ח' שטחול א"פ מבכורה נהביא גם מעכ"ת אף לא ביאר טעמו ונבאר בע"ה משנלע"ד בזה: הנה בבכורות (דף ג') איתא פלוגתא אי בעינו שיהא נקנה לנכרי דבר העושה טריפה או דבר העושה מום ומסיק שם דאר"י דסגי בדבר שיש בו מום קל.

וכן קיי"ל ברמב"ם וטוש"ע סי' ש"כ דסגי בהקנאת אבר שאם יחתף יהי מום בבכור. ולכאורה צריף להבין מנ"ל זה דהא ילפינו בבכורות שם דשותפות נכרי בין בעובר בין באם פוטר מקראי דכל בכור וכל מקנה תזכר ע"ש.

וכאן שיש לנכרי חלק בו אין זה פל. ובשלמא למ"ד דבר שעושה טריפה י"ל דכיון שתלוי בזה חיות הבהמה א"א לבטל שותפתו.

משא"כ באבר אחר אפשר לתת לו האבר וכדמקשה הש"ס שם לישקול אודנא ולזיל. אבל למ"ד דסגי בדבר העושה בו מום קשה.

ובשלמא בעובר י"ל דכיון שאסור להטיל מום בבכור י"ל דהוי ג"כ דבר שא"א לבטל שותפתו של הנכרי. אבל באם קשה מנ"ל זה.

ואי נימא דס"ל דכיון שהוא שותף בכל שהוא לא מיקרי זה כל מקנה. דא"כ נימא דה"ה אם יחתף ולא יהי מום יהא ג"כ פטורה מבכורה.

נהרי מפורש ברמב"ם וטוש"ע שם דבכה"ג חייבת: והנראה בזה דהנה לכאורה יש להקשות דב"ק (דף ע"ח ע"ב) איתא שאם מחר גנב חוץ מדבר הנותר בשחיטה לא מיקרי ומכרו פולו באיסורא וכ"כ הרמב"ם פ"ב מה' גניבה.

וקשה למה לא אמרינו גם התם שתלוי בדבר העושה טריפה או מום. ורבי ס"ל שם באמת שתלוי בדבר המעכב את השחיטה.

אבל לא קיי"ל הכי כנ"ל. אבל באמת לק"מ דבסוגיא שם יליף זה מדהוקשה מכירה לטביחה דקאי על דבר הנותר בשחיטה ע"ש.

ולפ"ז י"ל גם בנ"ד דילפינו מכל בכור שיהא פולו של ישראל. מפרש דכל שיש עליו קדושת בכור והוא פולו של ישראל חייב בבכורה.

אבל אם כשנחתף את של נכרי ישאר בעל מום ולא יהי עליו קדושה גמורה להקריבו אזי אינו קדוש ובאשר בפ' תשא כתיבי בחד קרא כל פטר רחם לי וכל מקנה תזכר פטר שור ושה.

א"כ היקשו העובר והאם זה לזה בדרש דכל. ולזה יליף דגם באם תלוי בדבר העושה מום כמו בעובר ובספר יראים סי' שנ"ב מחלק באמת בין עובר לאם.

דבעובר שהמום מוציא מקדושתו פוטר שיתוף בדבר שעושה מום. אבל באם בעינו בדבר שעושה נבילה ע"ש.

ולכאורה הוא נגד הש"ס בבכורות (דף ג') ויש לישב. ועוי"ל דהנה בחולין (דף קל"ה ע"ב) ילפינו למעט שותפות נכרי מבכורה מקרא דכל הבכור אשר יולד בבקרה ובצאנה.

והקשו התו' ריש בכורות דהא בבכורות (ד' ג') ממעט לה מקרא דכל מקנה תזכר וכתבו דאיצטריף זה משום מיעוטא דכל. ואין לזה ביאור.

והנראה פנונתם דמקרא דבבב"ק הו"א דבעי דווקא דבר העושה טריפה. להכי אצטריף קרא דכל מקנה דסגי בדבר העושה מום.

ולפ"ז א"ש בפשיטות וע' בְּזָה במהריט"א ריש בכורות. וגם בפְּשׁוּתָפֶת בעובר י"ל דאיפא תרי קראי.

קרא דְּקָל בְּכוֹר דבפ' בא וקרא דְּקָל בְּכוֹר דבפ' במדבר וי"ל דְּבָהָא פְּלִיגֵי ר"ה ור"ח ורְבָא. דר"ה דְּרִישׁ מְהַנִּי תרי קראי דְּאָף בְּנִשְׁתַּתֵּף בְּדָבָר הָעוֹשֶׂה מוּם פְּטוֹר מִבְּכוֹרָה וכמש"ל.

וְרָבָא ס"ל דְּמַחֵד קְרָא הָוֵי יִלְפִינָן לְמַעַט רַק אִם נִשְׁתַּתֵּף בְּדָבָר הָעוֹשֶׂה נְבִילָה. וְלָזָה יִלְפִינָן מֵאִידָהּ קְרָא לְמַעַט שְׁיִתּוּף בְּדָבָר הָעוֹשֶׂה טְרִיפָה וְאִין מְמַעְטִין דְּבָר הָעוֹשֶׂה מוּם דְּלַחֲוִמְרָא דְּרִישֵׁינוּ וּמְמַעְטִינוּ רַק דְּבָר הָעוֹשֶׂה טְרִיפָה שְׂאִינוּ חֲזִיה.

ור"ה דס"ל ג"כ דטא"ח בְּחֻלִּין (דף נ"ז ע"ב) ס"ל דְּמַחֵד קְרָא יֵשׁ לְמַעַט דְּבָר הָעוֹשֶׂה טְרִיפָה פִּינָן שְׁתְּלוּי בְּזָה חִיּוֹת הַבְּהֵמָה. ור"ח ס"ל פְּרָבֵי בב"ק (דף ע"ח) דְּמְכָרוּ פְּלוֹ דְּבָאִיסוּרָא מִיקְרֵי דְּבָר הַמְּעַכָּב בְּשַׁחֲטָה וְעוֹשֶׂה נְבִילָה.

וה"ה הָכָא בְּעֵינָן דְּבָר הָעוֹשֶׂה נְבִילָה. ועו"ל דס"ל לר"ח דְּמַחֵד קְרָא הָוֵי מְמַעְטִינוּ דְּבָר שְׁהִיא מְתָה פְּדָאֵמֵר ר"ש בְּתַמּוּרָה (דף י"א) וּמֵאִידָהּ קְרָא מְמַעְטִינוּ דְּבָר הָעוֹשֶׂה נְבִילָה וְדַמְפְּרִישׁ הַש"ס דס"ל טְרִיפָה חֲזִיה הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאִי ס"ל טא"ח לֹא הֵיָה מְחַלֵּק בֵּין נְבִילָה לְטְרִיפָה לְעַנְוֵי זָה.

ועפ"ז מִיְנוֹשֵׁב מַה שֶּׁק"ל מְדוּעָ לָא פְּלִיג לָא רַב שְׁשֵׁת גַּם בְּבְכוֹרוֹת לֹמֵר דְּבַעֵי שְׁיִשְׁתַּתֵּף בְּדָבָר שְׁהִיא מְתָה וּכְדִס"ל בְּתַמּוּרָה (דף י"א). אָבָל לִפְמ"ש א"ש דְּבְבְכוֹר מוֹדָה ר"ש מִשּׁוּם דְּאִיפֵא תרי קראי: וּבְאֵמֶת צ"ע בְּזָה דְּהָא אִיפֵא פְּמָה פְּסוּקִים בְּזָה.

בפ' בא פְּתִיב קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פְּטוֹר כָּל רַחֵם בב"י בְּאֵדָם וּבְבְהֵמָה לִי הוּא. וְעוֹד פְּתִיב שְׁם וְכָל פְּטוֹר שְׁגָר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּהּ הַזְּכָרִים לָד'.

ובפ' תִּשְׁאָא פְּתִיב כָּל פְּטוֹר רַחֵם לִי וְכָל מִקְנֶה תִּזְכָּר פְּטוֹר שׁוֹר וְשֶׂה. ובפ' בְּמִדְבָר פְּתִיב כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִיב כָּל בְּכוֹר בְּאֵרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָּל בְּכוֹר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֵדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ.

ובבְּכוֹרוֹת (דף ג') צִיָּין בְּתוּרָה אֹר לְשִׁמוֹת י"ג. וְקִשָּׁה דְּהָא בְּרִש"י שְׁם אִיתָא כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל וְזָה פְּתוּב בְּבְמִדְבָר ג'.

אָף צְרִיף לְהַבִּין לְמָה בְּאֵמֶת לָא מִיִּיתֵי מִקְרָא דפ' בא שְׁהוּא מְוָקְדָם. בפ' בְּהַעֲלוֹתָהּ פְּתִיב כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּבנ"י בְּאֵדָם וּבְבְהֵמָה.

בפ' קָרַח פְּתִיב כָּל פְּטוֹר רַחֵם לְכָל בְּשׂוֹר אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָד' בְּאֵדָם וּבְבְהֵמָה יִהְיֶה לָּהּ. בְּדָבָרִים י"ב פְּתִיב וּבְכוֹרוֹת בְּקָרָה וְצִאָהּ.

בְּדָבָרִים י"ד פְּתִיב וּבְכוֹרוֹת בְּקָרָה וְצִאָהּ. בְּדָבָרִים ט"ו פְּתִיב כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִנְלָד בְּבְקָרָה וּבְצִאָהּ הַזְּכָר תִּקְדִּישׁ לָד' אֲלֶקְיָהּ לֹא תַעֲבֹד בְּבְכוֹר שׁוֹרָה וְלֹא תִגְזוּ בְּכוֹר צִאָהּ.

ובְּחֻלִּין (דף קל"ה ע"ב) מִיִּיתֵי קְרָא דְּבָרִים ט"ו. וְקִשָּׁה לְמָה לֹא מִיִּיתֵי מְדָבָרִים י"ב שְׁהוּא מְוָקְדָם.

עכ"פ מציינו כמה פסוקים הן על הבכור הן על האם למעט שנתפחות נכרי. ויקשה דנימא אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

אף י"ל דא"כ לא נכתוב כלל וממילא מתרבי שנתפחות. ואפשר לומר שזה הני בכלל אמרם כל פרשה שנסנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה.

ומיעוט אחר מיעוט שנייה רק פשהמיעוטים נאמרו במקום אחד. אבל עדיין יקשה דהא קי"ל בסוטה (דף ג') כר"ע שם דס"ל דכל היכא דאיכא למדרש דרשינן וע"ש בתו'.

וא"כ ה"א נדרוש מינה למעט שנתפחות נכרי אף בדבר שאינו עושה מום ואף בגיזוטיה פעין הא דאימא בב"ק (דף ע"ח ע"ב). והנראה בזה דכל היכא דכתיב בקרה וכדומה לשון יחיד לא הני מיעוט וכפירש"י בחולין (דף קל"ה ע"ב) לרבנן דר' אלעאי דכל ישראל נקרא בלשון יחיד ואורחיה דקרא הוא.

ורק עכו"ם דלאו בר חיובא ממעיט מזה ע"ש. ויש לבאר סוגיא דריש בכורות אליבא דר' אלעאי ואכ"מ וע' במהריט"א שם בזה.

ומקרא דכל מקנה ילפינן מיתורא דכל דאפילו אנו וכמש"ל. וקרא דבכור נראה דיליף רק מקרא דכתיב ביה בישראל שיהא פולו של ישראל וכפירש"י בבכורות (דף ג') וע"ש בתו' סד"ה ור"י.

וכל בכור דבפ' בא אף דכתיב שם בבני ישראל הא אצטריף לכלל ופרט כדאימא בבכורות (דף י"ט ע"א) וע"ש במהריט"א אות כ"ד. וגם י"ל דבבב"י לא מידרש פמו בישראל.

ועוי"ל דהא שם קדשו כל הבכורות ע' זבחים (דף קט"ו ע"ב) ובכורות (דף ד' ע"ב) ואותם לא קדשו רק של ישראל ולא של ערב רב אף שנתגייירו לפי שנוולדו בנכריותם. ונשארו רק קרא דפ' בא כל פטר רחם שגר בהמה דכתיב שם אשר יהיו לה שזה ממעט שנתפחות עכו"ם דלאו בר חיובא כמש"ל וקרא דבמדבר כל בכור בישראל ולזה מיייתי ליה בבכורות (דף ג') למילף מינה דאפלו נשתתף באנו פטור.

אכן הרמב"ם פ"ד מה' בכורות ה"ג מיייתי קרא דפ' בא ודריש לה מבב"י ע"ש. וי"ל דס"ל דמקרא דבמדבר אין ראי' דהתם הני רק סיפור ולא צווי, ובפ"י מה' בכורים הט"ו מיייתי ג"כ קרא דפ' בא אף שם לא מיתי דרשא דכל וזה צריף ביאור.

ובמשנה ריש בכורות ורפ"ב שם הגירסא בישראל ומיייתי רש"י שם עלה קרא דמדבר ע"ש וצ"ל שהרמב"ם גורס שם בבב"י ואכ"מ ל' בזה. אחר כותבי זה מצאתי שהמהריט"א סוף אות א' הרגיש קצת בזה ע"ש.

והא דלא מיייתי בחולין (דף קל"ה) פסוק הפוקדם נראה דהיינו משום דשם לא איירי בדיני בכור רק בדרף אגב לענן אכילת קדשים משא"כ בקרא דכל הבכור שעיקרו בבכור וההכרח לקצר: עכ"פ נראה פ"נ דהא דסגי בשיתוף בדבר העושה מוםילפינן מקרא יתירא אם פ"נ אין לנו למעט רק מום גמור שפודין עליו אבל שיתוף באבר פנימי שאינו עושה טריפה דאימא בבכורות (דף ל"ט ע"א) שאין פודין עליו רק שאסור להקריבו למזבח י"ל דלא מימעט מקרא זה.

וכ"נ פשטות לשון ש"ס בכורות (דף ג') ורמב"ם פ"ד מה"ב וטוש"ע סי' ש"כ דנקיט דבר העושה בו מום ולא דבר שפוסלו מעל המזבח. וא"ל דהא א"א ליטול הטחול רק פשיטתוהו ואין לה מום גדול מזה.

ז"א דהא מצינו בע"ז (דף מ"ד ע"א) שניטל הטחול מאנשים ונשארו בריאים. ואף שיצטרכו לחתוך בפשר כדי ליטול הטחול ויהא חריץ בפשר.

הנה אח"כ יתפרוהו ויתחבר ויהי שלם כבתחילה פידוע. וכדאיתא בבכורות (דף מ"א ע"א) דחרוץ בפשר ואינו ניכר לא הוי מום לכ"ע.

ואף לפמ"ש המהרי"ט אלגזי בפ"ו דבכורות דמום קבוע אף שאפשר להתרפאות הוי מום. מ"מ הרי כתב שם שאם כבר נתרפא חזר לכשרותו וא"כ ה"א הרי הוא שלם עדיין לפנינו ואם יחזרו ויטלו הטחול הרי יחזור להיות שלם.

ועוד נראה דבכה"ג שידוע שכן הטבע שהפשר מתחבר בהמשך הזמן מודה המהרי"ט א דהוי מום עובר. ורק פשצריף לעסוק ברפואות לרפאותו ס"ל שם דהוי מום.

ובאמת דבריו צ"ע ואכמ"ל בזה. ובשו"ת השיב משה חיו"ד סי' נ"ז כתב בפשיטות דבאפשר לרפאותו לא מיקרי מום ולא ראה דברי המהרי"ט א הנ"ל וע' קה"י סי' י"ב בזה.

וע' שו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' ס"ו שאינה נטרפת בפתיחת הצלעות וכבר דברו בזה הרבה אחרונים. ורש"י פי' בסנהדרין (דף כ"א) שניטל הטחול ע"י סם.

ונראה פוננתו שע"י סם נימוק הטחול כולו וכעין הא דאיתא בגיטין (דף. ס"ט ע"ב) שע"י שתיית מים שכיבו בהם ברזל ניטל הטחול כולו ע"ש ולהפוסקים דס"ל ביו"ד סי' מ"ג שנימוק הטחול טריפה צ"ל דבכה"ג שניטל כולו פשרה וגם די"ל שאינו נימוק רק הוא חסר והולך.

ופירשו כן כדי שלא נצטרף לומר שפתחו את פריסם וע' ב"מ (דפ"ג ע"ב) בעובדא דראב"ש שפתחו פריסו. ובאמת בנ"ד א"צ לכל זה כי אפשר להוציא הטחול בהושטת יד דרף הרחם כדמשמע בחולין (דף ס"ח) ואף שצריף לקרוע האם ויש פוסקים דס"ל ביו"ד סי' מ"ה דטריפה מ"מ הא אפשר ליטול האם לגמרי דכשרה.

והא דאיתא בבכורות (דף ל"ט) דנפגמה הערוה הוי מום ומשמע דה"ה בניטלה. נראה דאיירי בפשר הבהמה הבולט שם לחוץ וכ"נ בפ' המשנה להרמב"ם והרע"ב.

ולא איירי בפגימת האם: ולכאורה לפמש"ל דלהכי ממעט דבר העושה מום באם משום דאתקש לעובר ובעובר מסתבר שצריף שכל הראוי להקרבה הוא של ישראל שאז שם בכור עליו.

לפ"ז אף שיתוף בדבר הפוסלו מהמזבח כגון חסרון אבר פנימי יפטרנו מן הבכורה. אבל ז"א דאין לנו לעשות היקש מסבא מה שלא נזכר בש"ס.

ועכצ"ל דיליף מום מקרא יתירא וכנ"ל. וגם אי נימא מהדיקשא אין ראיה דשפיר מיקרי בכור אף שגפסל מן המזבח פינון שאסור לשחטו בחוץ וכל קדושת בכור עליו אחר

כּוֹתְבֵי כ"ז הִגִּיעַ לַיְדֵי סֵפֶר קַרְיַת סֵפֶר לַהֲמַבִּי"ט ו"ל וְרֵאִיתִי בּוֹ בְּמִצְנָה צ"ג שְׁפָתַי לְהַדְיָא דְלַהֲכֵי פּוֹטֵר שְׁיִתּוּף בְּאֵם בְּדָבָר שְׁעוֹשֶׂה מוֹם מִשׁוּם דְּמִדְמִינָן לָהּ לְבַכּוֹר וּכְמוֹ שְׁשִׁיתּוּף בְּבַכּוֹר בְּדָבָר שְׁעוֹשֶׂה מוֹם פּוֹטֵר דְּהָרִי אֵין כָּל הַבַּכּוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּהָא אִם יִנָּטֵל אֲבָר זֶה לֹא יִהְיֶה רְאוּי לְמִזְבֵּחַ ה"ה כְּדִילִיף מְפָל מְקַנְהָ שְׁהָאם תְּהֵא פּוֹלָה שְׁלוֹ פּוֹטֵר ג"כ שְׁיִתּוּף בְּדָבָר הָעוֹשֶׂה מוֹם ע"ש וְשִׁמְחַתִּי שְׁפִנְנַתִּי לְדַעְתּוֹ הַק'.

וְהָרִי כְּתַב מְפֹרֵשׁ שְׁפָל שְׁאִינוּ רְאוּי לְמִזְבֵּחַ מִיקָרִי מוֹם לְעִנְיָן זֶה שְׁשִׁיתּוּף בְּאֲבָר כְּזֶה פּוֹטֵר מִבְּכּוֹרָה. וּבִס' יִרְאִים הַנִּדְפָס מְחַדָּשׁ סִי' קמ"ב כְּתַב דְּמוּם מְעַפֵּב בְּבַכּוֹר דְּלֹא מְקַדִּישׁ לִיה.

וְאִינוּ מוֹכֵן דְּהָא בְּכּוֹר קְדוֹשׁ מְרַחֵם אָף בַּע"מ גְּמוּר וּמָה שְׁצָרִיף לְהַקְדִּישׁוּ הוּא רַק לְמִצְנָה כְּמִבְּנָאָר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְרַק שְׁמִנְתָּר לְשַׁחֲטוּ בַּחוּץ וּלְאֲכָלוּ וצ"ל כְּפִנְנַתּוֹ שְׁאֵם נוֹלַד בַּעַל מוֹם אֵין מִצְנָה לְהַקְדִּישׁוּ כִּינּוּן שְׁנֶאֱכָל כְּחֻלְיוֹ גְּמוּרִים וְהָיִי כְּמַקְדִּישׁ בַּעַל מוֹם.

וּבִס"י שְׁנִדְפָס מְכַבֵּר סִי' שֵׁנ"ב כְּתַב סֵתָם דְּמוּם מְעַפֵּב בְּבַכּוֹר וי"ל הַפְּנוּנָה שְׁמַעְפֵּב מְלַהֲקָרִיבוּ וְנִרְאָה שְׁאָף אִם נִיטֵל הַטְּחוּל וְהַכְּלִיּוֹת אֵין לְהַקְדִּישׁוּ כִּינּוּן שְׁאִינוּ רְאוּי לְמִזְבֵּחַ וּלפ"ז יִהְיֶה מוֹכַח שְׁגָם דַּעַת הַרְא"מ הוּא שְׁשִׁיתּוּף בְּטְחוּל פּוֹטֵר.

וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מְדַכְתִּיב כָּל הַבַּכּוֹר גְּבִי הַקְדָּשׁ בַּפ' רְאָה דְּמִשְׁמַע דְּלַעֲנָן לְהַקְדִּישׁוּ בְּעִינָן שְׁיִהְיֶה כָּל הַבַּכּוֹר וְנֶאֱקָצֵר: וְהִנֵּה מַעַכ"ת הִבִּיא רְאִי' מ"מ ש"ה כ"מ בַּפ"ד מַה"ב וּבב"י דְּאֲבָר שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה מוֹם בְּחִתִּיכְתּוֹ הִינּוּ כְּגוֹן יְתַרְתּוֹ שְׁאִין בָּהּ עֶצֶם.

וְקָשָׁה דְּהָא הוּמ"ל כְּגוֹן טְחוּל. וְעַכְצ"ל דְּבַטְחוּל בְּאֲמַת פּוֹטֵר מִבְּכּוֹרָה וּלְדַעְתִּי י"ל דַּהֲכ"מ נֶקֶטֶט זֶה לְפִי לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁכַתְּבָ שֵׁם אִם יַחֲתִיף אֲבָר זֶה וְעַל טְחוּל אֵין נוֹפֵל לְשׁוֹן חִתִּיכָה רַק לְשׁוֹן נְטִילָה.

וּבְחִתִּיכַת טְחוּל אֵיכָא גּוֹנָא דְּהָיִי טְרִיפָה כְּדֵאִיתָא בְּחֻלְיוֹ (דָּרַף נ"ה ע"א) וּלְזֶה נִרְאָה עֵיקָר כְּדַעַת הַחו"י שְׁהַקְנָאֵת הַטְּחוּל אִינוּ פּוֹטֵר מִבְּכּוֹרָה וּבַפְּרָט שְׁהַרְבָּה פּוֹסְקִים מְחַמְרִים לְהַקְנֹת דְּבָר שְׁעוֹשֶׂה טְרִיפָה כַּמ"ש הַש"ף בְּסִי' ש"כ וְעוֹד אַחֲרוֹנִים שָׁם.

וְהַרְא"מ בְּסֵפֶר יִרְאִים מְצָרִיף דְּבָר שְׁעוֹשֶׂה נְבִילָה. אֲכֵן כִּינּוּן דְּפִשְׁטוּת לְשׁוֹן הַסֵּפֶר יִרְאִים וְקַרְיַת סֵפֶר הָיִי דְּכָל שְׁאִינוּ רְאוּי לְמִזְבֵּחַ מִיקָרִי מוֹם לְעִנְיָן זֶה וְגַם בְּלְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַפֵּל בּוֹ יֵשׁ לְדוֹן כֵּן לְפִי פִשְׁטוּת לְשׁוֹנָם וּבְרַמְב"ן ה' בְּכּוֹרוֹת מְשַׁמַּע שִׁי"א דְּאָף שְׁיִתּוּף בְּדָבָר שְׁאִין עוֹשֶׂה מוֹם פּוֹטֵר מְדַכְתֵּב שָׁם דְּמַקְצֵת רַבּוֹתָא דְּקַדְקוּ שְׁאִין מוֹעִיל.

וְגַם יֵשׁ לְצָרִף דַּעַת קַצָּת רֵאשׁוֹנִים דְּבַכּוֹר בּוּזָה"ז הָיִי רַק דְּרַבְּנָן וּכַמ"ש הַחֲזוֹנָה פ' בָּא. וְעַפ"ז מִיּוֹשֵׁב כָּל הַקְּוִשׁוֹת שְׁהַקְשׁוּ עַל שִׁטָּה זוֹ.

וְלְזֶה יֵשׁ לְהַטִּיל בּוֹ מוֹם ע"י עַכּוּ"ם שְׁהוּא יְצִנָּה לְעַכּוּ"ם קָטָן וּכַמ"ש בְּשׁו"ת ב"א וְעוֹד אַחֲרוֹנִים לְהַקְל בְּזֶה בְּמָקוֹם שְׁיֵשׁ עוֹד צְדָדִים לְהַקְל. וְדַבְּרֵי הַחוֹתוֹת יְאִיר שְׁכַתְּבַת בְּפִשְׁטוּת דְּטְחוּל וְכְלִיּוֹת אֵין פּוֹטְרִים.

צ"ע שְׁלֹא הִרְגִישׁ דַּעַכ"פ פּוֹסְלִים מְעַל הַמִּזְבֵּחַ וְהוּ"ל לְבָאָר דַּמ"מ בְּעִינָן מוֹם גְּמוּר וּכַמ"ש גַּם מַעַכ"ת וְרֵאִיתִי עוֹד בַּחוּ"י שָׁם שְׁכַתְּבַת שְׁהַקְנָאֵת חֲלָק סֵתָם אִינוּ נִכּוֹן. וְקָשָׁה דְּהָא בְּב"ב

(דף ס"ג) איתא כמה קונה פשמקנה חלק סתם וע' ח"מ סי' רנ"ג סכ"ה דבמכר הדמים מודיעים וע"ש באחרונים ועכ"פ הוי קנין בכה"ג.

ואף דאיתא בב"ב (דף ק"ז ע"ב) שפמוכר חצי שדה יכול להראות לו החצי שירצה. מ"מ במוכר חלק בבמה נראה שיש לו חלק בכל הבמה פדין שותף ומכ"ש אם אינה עומדת לשחיטה.

משא"כ בחצי שדה שהפונה שמוכר לו חצי בלי שום שיתוף ולזה יד בעהש"ט על התחונה נותן לו הגרוע: סימן קלח. פבוד הרה"ג וכו' מו"ה אברהם נ"י הרב בפליזאווא.

ע"ד אשר אלעקסאנדראווא וצעחאצינעק שייכים מעולם לגליל עיר סליזעווא לכל דבר. וקוברים מתים שלהם בביה"ק דשם.

והח"ק שעוסקים במצות קבורה הם מאנשי עיר סליזעווא ועתה נתרבו תושבי אלעק' יותר מבסליז' והשיגו רשיון מהממשלה לעשות ביה"ק במקומם ועשו ח"ק בעירם. ואנשי צעח' רוצים ג"כ לקבור מתים שלהם באלעק' כי היא קרובה להם יותר מסליז'.

ואנשי סליז' טוענים שכבר החזיקו שההכנסה מקבורת המתים של אלעק' וצעח' שייכת להם. ובה החזיקו כל צרכי ציבור וצדקות שבעירם.

וגם החזיקו במצות קבורת מתים של מקומות הנ"ל. ואנשי אלעק' טוענים כי החזקה היתה רק מצד אונס שלא היה להם רשיון לעשות שם ביה"ק וגם כי היו רק מתי מעט.

וגם דכיון שהם גליל של סליז' היה לאנשי סליז' לתקן מן ההכנסה צרכי ציבור גם באלעק' פגון ביהמ"ד ומקנה וכדומה ולזה יעשו את כ"ז עתה מהכנסת הח"ק שיהי בעירם. וע"ד חזקת המצנה טוענים שיוכלו אנשי סליז' לבוא אליהם לקיים מצות גחש"א עם המתים אבל לא יוכלו למנוע את אנשי אלעק' מלעסוק במצנה זו וכן שכר הקבורה האשיף לאלעק'.

ואנשי צעח' טוענים כי הוא בזיון גדול להוליה המתים רחוק לסליז' לזה רוצים לקבור באלעק' וגם כי הדרך לסליז' הוא דרך אלעק'. והאריף פבודו בדברים ישרים וחסד לדעת דעתי בזה.

ואשיבנו בקוצר כי רבו טרדותי: הנה לכאורה יפה טענו אנשי סליז' כי כבר בארתי בחיבורי ח"א סי' ל"ו וח"ב סי' ג' וה' אשר כל הגליל משועבד להעיר ששיף אליו כי ע"מ פן נשתפפו שיהיו לאחדים ואין יכולים לחלוק.

ומה שטענו אנשי אלעק' שרוצים שיבנו אצלם ביהמ"ד ומקנה וכדומה. הנה אפ"ש יש מקום לטענתם כי כיון שהם מגליל סליז' צריכים אנשי סליז' לפקח גם על צרכי אלעק' שנתרבו התושבים שם.

אבל בכ"ז תהא ההכנסה מח"ק שייכת לסליז' כפי שהיה עד כה ואנשי סליז' ישתדלו לעשות באלעק' את הנחויץ להם וכעין הא דאיתא במגילה (דף כ"ח) דאמר רב הונא שיתנו לו הצדקה שמעיר הסמוכה לו לפי שהוא היה המפקח גם על עניי העיר והיא ע"ש וכשיש חבר עיר צריכים לתת הצדקה בעיר והיא בכל גוונא ע"ש ועוד דהא איתא

בירושלמי פ"ב דמ"ק שנוח לאדם להקבר אצל אבותיו וא"כ לא יוכלו לעשות ביה"ק
חדש להתרחק מביה"ק שקבורים שם אבותיהם.

ואף אם אומרים שאין מקפידים ע"ז מ"מ הרי גם לאבותיהם נוח שיקברו בני משפחתם
אצלם וממילא מוטל עליהם לעשות נ"ר לאבותיהם. שלא להפרד מהביה"ק דסליזעווא.

וגם טענת חזקת מצות גחש"א לכאורה היא טענה גדולה דהא קי"ל בח"מ סי' קמ"ט
ובאו"ח סי' קנ"ג סכ"ד שאם החזיק אחד במצוה אין יכולים לתת המצוה לאחר וכ"כ
המג"א ושם סקמ"א שחבורה שהחזיקה במצוה אסור לאחרים לעסוק במצוה זו והרי
החזיקו אנשי סליז' במצות גחש"א במתי אלעק' וצעח'.

וגם די"ל דאדעתא דהכי נשתתפו כל יושבי הגליל שמצות גחש"א היא שייף לח"ק
דסליז': אבל באמת יש לדחות זה פי יסוד השתתפות הרבים בביה"ק אינו פדי לעשות
מזה הכנסה רק פדי שיוכלו לקנות קרקע לזה ולעשות גדר ושמירה פראוי כי מתי מספר
אין בכחם לעשות פזאת.

ורק ממילא נעשה מזה הכנסה ג"כ לפי המנהג שלוקחים הרבה עבור קבורת עשירים
וכבר צווחו אחרונים על מנהג זה וע' ח"ס סי' שכ"ט וש"ל וכל עיקר לימוד זכות בזה
הוא מצד שפבר נהגו פן ונתרצו הקהלות במנהג זה וגם מצד שפופין על הצדקה ונהגו
שיהי רשות לאנשי חב"ת גחש"א לעיין בזה כמה יתנו היורשים ויש קהלות שעושים
את העיקר טפל כי מוציאים את הפסוף שלוקחים בעד קבורה על ענינים שונים ועל
הביה"ק אינם משגיחים לעשות לו חומה ולשמרו פראוי.

ולפ"ז כשנתרבו תושבי מקום אחד ובכחם לעשות ביה"ק במקומם ואנשי העיר ששם
נמצא הביה"ק הישן ג"כ בכחם להחזיק את הביה"ק שיהא משומר פראוי ודאי הרשות
בידם לעשות ביה"ק לעצמם פי טיבותא היא לגבי אנשי סליז' שלא ירבו הנקברים
בביה"ק שלהם ולא יצטרכו להרחיבו במשך הזמן.

וההכנסה מזה אחרי שבעיקרה היא שלא פדין רק שיש למצוא זכות ע"ז כמ"ל ודאי
שאין מקום לעשות מזה תביעה. וסברא דאדעתא דהכי נשתתפו לא שייף בזה דנדאי לא
נשתתפו בשביל ההכנסה רק בשביל גוף הביה"ק כמ"ל.

וממילא אנשי אלעק' אין מחויבים לתת דמי הקבורה לסליז' דלא אמרינו במגילה (דף
כ"ח) שיתנו הצדקה לחבר עיר רק פשהבטיחו הצדקה בעירו אבל פשהצדקה נעשית
במקומם א"צ ליתן להם ועי"ז לא יצטרכו אנשי סליז' לתת להם על צרכי רבים של
אלעק' כי יוכלו לקחת מהכנסת דמי קבורה.

ואף דאי נימא שסמך המנהג הוא על דין דכופין על הצדקה ולזה צריף שיהא עכ"פ
הספמת ב"ד וכמ"ש הח"ס שם. הנה בנדאי גם בסליז' לא היו לוקחים בהספמות ב"ד
יכמו בכל עיירות שב"ד אין יודעים פלל מזה.

ואי נימא דסגי כמה שב"ד יודעים שהחברה נוהגים לקחת כפי השערותם ומדלא מיחו
בידם הוי פהספמה א"כ גם פשיקחו באלעק' יהי נקרא ג"כ בהספמת ב"ד דהא הרב
דסליז' הוא רב דאלעק' ג"כ: אכן אנשי סליז' יש להם טענה על אנשי אלעק' וצעח' שיתנו

להם חלק בהוצאות הדרושות לגדר ביה"ק ושמיירתו דהא קבורים שם גם מתים שלקהם
וניש להם חלק בגוף הקרקע ג"כ ובזה יש מקום לטענת אנשי סליז' דכיון שיהי לאלעק'
וצעח' ביה"ק בפ"ע לא יתנו לסליז' חלק בהוצאות ביה"ק שלקהם ועל רבים אמרו חנ"ל
בב"ב (דף כ"ה) שאין מי שיחבב דקדירה דבי שותפי לא חמימא ולא קריא.

אבל ז"א דהא לכאורה יוכלו אנשי אלעק' וצעח' לתבוע חלק מההכנסה שיהי לאנשי
סליז' מהביה"ק כי הלא הביה"ק קנו בלי ספק בשיתוף כל המקומות הנ"ל. וקרקע ביה"ק
משותף לכולם והלא מעתה לא יתנו מאומה לאלעק' וצעח' על צרכי רבים שלקהם
וכמש"ל.

אבל נראה דבאמת גוף שיווי הקבר הוא מעט. ומה שלוקחים יותר הוא כמש"ל מצד
שכופין על הצדקה או שפן המנהג לקחת בשעת קבורה על יתר צרכי העיר מכ"א לפי
ערפו וא"כ אין זה נקרא הכנסה מהביה"ק.

ואף שי"ל שגם בהיתרון יהא חלק לאנשי א' וצ' פועין הא דאימא בכתובות (דף צ"ח
ע"ב). מ"מ נראה דנדאי בשעה שקנו את הביה"ק דסליז' הנה באלעק' וצעח' מתי מעט
ולא נתנו כלל חלק בדמי הביה"ק ורק שיש להם חלק מצד ששייכים לאותו גליל והני
פאלו דרים בסליז' וא"כ עכשיו שקנו ביה"ק במקומם אין להם עוד טענה דהרי אנשי
סליז' טוענים שיקברו מתייהם בסליז'.

ואטו אם יצא אחד מעירו לעיר אחרת יוכל לתבוע שיתנו לו חלק מהכנסת ביה"ק ושאר
הכנסות של ציבור שנתנסדו בעודו שם ונדמי להא דתנן בב"ב (דף קע"ב ע"א) וכן קיי"ל
בח"מ סי' קע"א ס"ו שאם ירשו בית הבד ובית המרחץ שני אחים אחד עני ואחד עשיר
יכול העשיר לומר לעני קח לה עבדים וירחצו בבית המרחץ וכו' ע"ש וכן קיי"ל
בכתובות (דף ק"ג ע"א) שאם התנה שישחון לו איזה סכום ואח"כ בנה רחיים לעצמו
יכול לומר לו טחון ומכור לאחרים וכן קיי"ל בח"מ סי' שי"ח ויש להאריך בזה ואכ"מ.

ולזה לא יוכלו אנשי אלעק' וצעח' לתבוע חלק מההכנסה. ואף אם לפי ראות עין אין
מקום פנוי בביה"ק דסליז' רק מעט ואם היו קוברים שם גם אנשי אלעק' וצעח' הנה
מתמלא הביה"ק בזמן קצר והיו צריכים לקנות ביה"ק אחר ועתה לא יצטרכו לקנות כ"כ
במהרה וא"כ יש טוה"נ לאנשי סליז' בזה שאלעק' קונים ביה"ק לבדם.

בכ"ז נראה שאינו טענה כ"א היו קוברים שם מאלעק' וצעח' היתה ההכנסה רבה והיו
קונים יחד ביה"ק חדש וגם דנראה עיקר שפן המנהג שכל מי שיוצא מעירו אין לו טענה
על אנשי עירו אודות חלקו בהכנסות הציבור וכן אין המנהג שיתן חלק בהוצאות צרכי
העיר שיוצא משם: ולכאורה כיון שאלעק' וצעח' אין מתפרדים לגמרי מגליל סליז' י"ל
שעכ"פ צריכים לתת איזה חלק בצרכי שמיירת הביה"ק וע' ח"ס סי' של"ד.

וגם יש לדון ע"פ הא דקיי"ל בח"מ סי' קס"ג ס"ג שאף מי שא"צ למקנה וכדומה מ"מ
צריף ליתן חלק בהוצאה וכתב הסמ"ע שהדין פן בכל צרכי ציבור הקבועים ע"ש וא"כ
ה"ה בנ"ד שביה"ק הוא צורך ציבור קבוע וצריכים אנשי אל' וצ' לתת חלק אף שא"צ
לזה כעת לפי שיש להם ביה"ק לבדם ובחבורי ח"א סי' ל"ו הארכתי בזה ובארתי דבדבר
ההכרחי לבני העיר אף שא"צ לזה מחוייב ליתן חלק בהוצאה ואין לה הקרחי מביה"ק.

אָבֵל בְּאַמֶּת יֵשׁ לְחֶלֶק דְּהֵנָּה מְקוֹר הַדִּין שֶׁמֶּה הוּא מִתּוֹסְפָתָא פ"ק דב"ב שֶׁהַשְׁוֹתָף בְּחֶצֶר
מְחַנְיָב לְתַת חֶלֶק בְּחֶפְרִית בְּאֵר בְּחֶצֶר אָף שֶׁהוּא דָר בְּחֶצֶר אַחֲרֵת. וְזֶה שִׁינּוּי רַק כְּשֶׁהוּא
מְשׁוֹתָף בְּחֶצֶר זֶה וְשׁוֹתָפּוֹ אֵינָם מְשׁוֹתָפִים בְּחֶצֶר שֶׁהוּא דָר כְּעַתָּה.

וְכֵן בְּמִי שֶׁהוּא דָר בְּעִיר וּא"צ לְמִקְנֵה הָרִי מ"מ הוּא מְשׁוֹתָף לְכָל צָרְכֵי הָעִיר דְּהָא א"א
שֶׁכָּל אֶחָד יֵהָא לּוֹ מִקְנֵה בַפ"ע וְשׁו"ב בַפ"ע וְכַדוּמָה וְאֲדַעְתָּא דְהִכִּי נִשְׁתַּתְּפוּ וְכַמֶּש"ש
בְּחִיבּוּרֵי וְהַבְּאֵתִי ג"כ מֵהַח"ס חַח"מ ס"י ס"א.

אָכֵן בַּנ"ד שֶׁפְּנֻלָם גְּלִיל אֶחָד הָרִי הֵם שׁוֹתָפִים בְּכָל צָרְכֵי צִיבּוֹר שֶׁלָּהֶם וְצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת
כָּל דְּבָר כְּפִי הַדְּרוּשׁ לְטוֹבַת פְּנֻלָם וְלֹא שִׁיחֵי טוֹבָה לְאֶחָד וְרַעְיָה לְהַשְׁנִי וְכִינּוּן שֶׁנִּכְוֵן הַדְּבָר
שֶׁיַּעֲשׂוּבֵאלֶעֱק' בִּיה"ק הָרִי י"ל שֶׁגַּם אֲנָשֵׁי סְלִיז' יִצְטָרְכוּ לְתַת עַל הַהוֹצָאָה הַדְּרוּשָׁה לְזֶה
וְכַמוֹ שֶׁמִּקְוֶה נִתְּנוּ אֲנָשֵׁי א' וְצ' לְצָרְכֵי בִיה"ק דְּסְלִיז'.

וְאָף שִׁי"ל דְּאֲנָשֵׁי א' וְצ' שִׁינּוּכִים לְסְלִיז' וּמְשׁוֹתָפִים שֶׁמֶּה אָבֵל אֲנָשֵׁי סְלִיז' אֵין לָהֶם שִׁתּוּף
בֵּא' וְצ' וְכַעֲיִן הָא דְעִירוּבִין (דָּף צ"ב) דִּיּוּרֵי גְדוּלָה בְּקַטְנָה וְלֹא דִיּוּרֵי קַטְנָה בְּגְדוּלָה
וְכַרְשִׁי שֶׁגְדוּלָה מוֹשְׁלֵת בְּקַטְנָה וּמוֹשְׁכִים אוֹתָם אֶצְלָם ע"ש.

מ"מ נִרְאֶה דְּנֻדָּי צָרִיכִים לְפַקֵּחַ גַּם עַל צָרְכֵיהֶם וְעַכ"פ לֹא יִקְחוּ מֵא' וְצ' עֲבוּר שְׁמִירַת
הַבִּיה"ק וְגַם כִּי י"ל שֶׁכְּשֶׁעָה שֶׁנִּתְּנוּ אֲנָשֵׁי אֲלֶעֱק' וְצַעַח' דְּמִי קְבוּרָה בְּסְלִיז' בְּעַד מִתִּיהֶם
כְּבָר נִכְלַל הַחִיּוּב עַל אֲנָשֵׁי סְלִיז' לְשִׁמּוֹר הַבִּיה"ק וְלַעֲשׂוֹת גְּדֵר וְכַדוּמָה כִּי לִפְנֵי הוֹצִיאֵו
כְּסָף הַהִכְנָסָה לְצָרְכֵי סְלִיז' בְּלִי שׁוּם תּוֹעֵלֶת לְאֲלֶעֱק' וְצַעַח'.

וְלִזְנֵה נִרְאֶה שֶׁא"צ אֲנָשֵׁי אֲלֶעֱק' וְצַעַח' לִיתֵן לָהֶם עַל הוֹצָאוֹת שְׁמוּרָה כִּינּוּן דְּבִלֵא"ה אֵין
עוֹלָה הוֹצָאָה גְדוּלָה ע"ז וְגַם כִּי אֵין הַהוֹצָאָה מִתְּרַבָּה ע"י מִתִּים שֶׁל א' וְצ'. וְאֵם יִצְטָרְכוּ
לַעֲשׂוֹת גְּדֵר חֲדָשׁ שִׁיּוּדְרֵשׁ הוֹצָאָה מְרֻבָּה הֵנָּה אָף אִם גְּדוֹן אוֹתָם כְּשׁוֹתָפִים מ"מ וְנָדָי
הַקְּבָרִים שֶׁנִּקְבְּרוּ שֶׁמֶּה מֵאֲנָשֵׁי א' וְצ' הֵם מְעַטִּים לַעֲנוּמַת הַמִּתִּים שֶׁל אֲנָשֵׁי סְלִיז' כִּי הֵלֵא
עַד כֹּה הָיוּ בֵּא' וְצ' רַק מִתִּי מְעַט וּמֵהַיּוֹם לֹא יִקְבְּרוּ שֶׁמֶּה עוֹד מֵא' וּמֵצ'.

וְהַעֲיָקֵר שֶׁהַבִּיה"ק הוּא שֶׁל סְלִיז' וְכִשְׁקִבְרוּ א' וְצ' מִתִּיהֶם בְּסְלִיז' לְקַחוּ הֵם הַהִכְנָסָה מִזֶּה
וְאֵין מְחַנְיָבִים בְּעַשְׂוֹת גְּדֵר כִּי ע"מ כֵּן קְבָרוּ שֶׁמֶּה וְכֵן הַמְּנַהֵג וְגַם כִּי הָרִי יֵשׁ לָהֶם הַכְּנָסָה
מֵהַבִּיה"ק. עַכ"פ הַעֲיָקֵר נִרְאֶה שֶׁא"צ לְתַת חֶלֶק בְּשְׁמִירַת בִּיה"ק וְלֹא בְּעַשְׂוֹת גְּדֵר חֲדָשׁ:
וּמִש"ל שְׁנוֹחַ לְהַמִּתִּים שֶׁיִּקְבְּרוּ אֶת קְרוֹבֵיהֶם אֶצְלָם.

נִרְאֶה דְּזֶה שִׁינּוּי רַק אִם הָיוּ לְכָל תּוֹשְׁבֵי אֲלֶעֱק' וְצַעַח' קְרוֹבִים קְבוּרִים בְּסְלִיז'. אָבֵל כִּינּוּן
שֶׁנִּתּוֹסְפוּ הַרְבֵּה מְשֻׁפְחוֹת בְּמִקְוֹמוֹת הַלְלוּ שֶׁאֵין לָהֶם עֲדִינּוּן קְרוֹבִים קְבוּרִים בְּסְלִיז' וְהֵם
וְנָדָי אֵין מְחַנְיָבִים לְבָזוֹת א"ע שִׁיּוּלִיכּוּם לְסְלִיז' כִּי בְּמִרְחָק כְּזֶה וְנָדָי לֹא יִלּוּ אוֹתָם
כְּרֵאוּי וְגַם כִּי יִזְדַּמְּן שִׁיחֵי גִשְׁמִים מְזַלְכִּין עַל מִטְתּוֹ שֶׁמִּפְנֵי בְּסְנֵהֲדֵרִין (דָּף מ"ז) שֶׁהוּא
בְּזִיּוֹן גְּדוּלָה וְהֵם מְוַתְרִים לַעֲשׂוֹת בִּיה"ק בְּמִקְוֶמָם וְכ"כ בְּאו"ז הַגְּדוּלָה ה' אֲבִילוֹת ס' תי"ט
שֶׁצַּעַר וּבְזִיּוֹן הוּא לְמִתִּים כְּשִׁמּוּלִיכִים אוֹתָם לְמִרְחוֹק וּמִמִּילָא יוֹכְלוּ לְקַבֵּר שֶׁמֶּה גַּם שֶׁאֵרִי
מִתִּים כְּדֵאִיתָא בְּס' ש"ג ס"ב שֶׁאֵין לְהוֹלִיף מִתּוֹ מְמִקּוּם שִׁישׁ שֶׁמֶּה בִּיה"ק לְמִקּוּם אַחֵר
וְאָף שֶׁלְקוּבְרוּ בְּקְבוּרַת אֲבוֹתָיו מְוַתֵּר כְּדֵאִיתָא הֵתָם מ"מ כִּינּוּן שֶׁעוֹשִׂים שֶׁמֶּה בִּיה"ק קְבוּעַ
שֶׁיִּקְבְּרוּ אֶת כָּל מִי שֶׁיָּמוּת שֶׁמֶּה מִמְשֻׁפְחָתָם הָרִי יֵהִי שֶׁמֶה ג"כ קְבָר מְשֻׁפְחָתָם.

ובקניבורי ח"ד סי' צ"ה כתבתי שמשפחתו לענין זה נקראים פסולי עדות מחמת קורבן. ועוד דקא מבואר בס"ח סי' ת"נ ותש"ט ותש"י שיש נ"ר למתים פשהקרוכים מבקרים את קבריהם ולזה פשיהני' ביה"ק בעירם יבואו הקרוכים לבקר את ביה"ק לעתים יותר תכופות מפני שיבואו לעיר אחרת.

ועפ"ז נדחה מש"ל שצריכים אנשי אלעק' לעשות נ"ר לאבותיהם עי"ז שיקברו בביה"ק דסליז' דקא קיי"ל דמצות פבוד אב הוי משל אב ולא משל בן וה"ה קא בשביל עשיית נ"ר לאבותיהם אין מחוייבים לנותר את הבזיון וצער שיהני' להם בהולכתם לביה"ק דסליז' וכן מה שפסליז' לא יבקרם קרוביהם לעתים קרובות כ"כ ולכאורה י"ל דכיון דקיי"ל שפגופו מחוייב לכבד את אביו וכן קיי"ל בקדושין (ד' ל"א) שצריף שיאמר על אביו הכ"מ ופירש"י שפ"ל רע שראוי לבוא על נפש אביו מקבל על עצמו וא"כ כ"ש שפחוייב לבזות א"ע פדי לכבד את אביו אכל ז"א דלכבוד אב שאני.

אבל הקא הוי רק לעשות לנפשו נ"ר ולזה י"ל שאפשר לא ניחא פלל לאבותיו שע"י עשיית נ"ר שלו יתבזו בניו ויצטערו ע"י שיוליכים מרחק פנה לביה"ק. ובדרף פלל מוכח מדתיקון יהושע שמ"מ קנה מקומו ואיתא במסכת שמחות שר"א ור"י אמרו לר"ע שלא טוב עשה שהוליה מ"מ לביה"ק הרי חזינו שיותר נוח לאדם להקבר לבדו משייטלטלוהו למרחוק ויש לדון פנה מהא דאיתא בסי' ש"ג שפחות להוליה לקברות אבותיו וע' חקבורי שם: וכ"נ בש"ע סי' ש"ג ס"ב דאיתא שם שאם צנה שיקברוהו בביתו ולא בביה"ק שומעין לו ומשמע אף שבביה"ק קבורים אבותיו.

אלמא שאין איסור פנה אם הוא מוצא שנוח לו יותר להקבר במקום אחר ואפשר דקדקו בביתו לפי שנוח לו יותר שלא יצטרכו לטלטלו פלל וכמ"ש האו"ז שהטלסול הוי צער ובזיון למת נהרי שאינו מחוייב להקבר במקום אבותיו אם יהי' לו מזה צער ובזיון דאם הנה אסור לעשות פן הרי פתב הרמב"ם בפ"ט מהזו"מ שבמקום איסור אין שייף הא דמצנה לקיים דברי המת וכן מוכח מהא דסנהדרין (נ"ד מ"ו) שאם הנה גורם בזיון לקרוביו אין שומעין לו ע"ש.

וא"כ ה"ה בנ"ד פיון שמסכימים יושבי אלעק' שיקברו במקומם אין פנה שום איסור ואף מתים קטנים שאין בהם דעת יכולים אבותם וקרוביהם לקברם שם דהלא גם אבותם יקברו שם לאחר אריכת ימיהם ובנדאי ניחא להו טפי להקבר במקום אבותם ולזה ברור שטוב עושים אנשי אלעק' בעשותם ביה"ק במקומם ובפרט בעתים הללו שאפשר שיהא לפעמים קפידא משרי הממשלה על הובלת המתים למרחוק ואפשר להסתב עי"ז פמה עניני בזיון להמתים בנדאי מצנה רבה לעשות ביה"ק במקומם ואין אנשי סליז' יכולים למחות פידם: וע"ד שטוענים אנשי סליז' שהחזיקו במצות גחש"א עם מתי אלעק' וצעח'.

פשוט שאינה טענה דלא החזיקו רק שפסליז' לא יעסוק אחר במצנה זו וולתם אבל לא במקום אחר וגם דדמי למ"ש המג"א בסי' קנ"ג סקמ"א שאף שהחזיק שיתפללו אצלו. מ"מ מותרים מקצתם להתפלל במקום אחר פיון שלא נתבטלה התפלה שם לגמרי.

וה"ה הָכָא הָרִי נִשְׁאַר לָהֶם עֶסֶק מִצְוָה זֹו בְּמִקּוּמָם וְיֵשׁ לְחֻלְקָ. וְעוֹד דְּזֵה שְׁהִנְיָחוּ לָהֶם לְהַחְזִיק בְּמִצְוָה שְׁלֵהֶם הָיָה בְּשִׁבִיל שְׁלֵא יָכְלוּ לְעֶסֶק בְּעֶצְמָם בְּזֵה לְפִי שְׁלֵא הָיָה בִּיה"ק בְּמִקּוּמָם.

אַבְל עֲתָה שְׁיֵשׁ לָהֶם בִּיה"ק אֵין לְאִנְשֵׁי סְלִיז' זְכוּת בְּזֵה. וְעוֹד דְּהָא לֹא הִחְזִיקוּ בְּזֵה רַק בְּאַנְפֹן שְׁלֵא תִגְרוּם הִחְזַקְתֶּם בְּזֵה שׁוּם נִזְק לְאִנְשֵׁי אֲלַעַק' דְּהָא בִּלְא"ה הוֹבִילוּ מִתִּיהֶם לְסְלִיז' אַבְל עֲתָה שְׁעוֹשִׂים בִּיה"ק בְּמִקּוּמָם וְדַאי שְׁאִין מְחַנְיָיְבִים לְהוֹבִיל מִתִּיהֶם לְסְלִיז' כְּדִי שְׁיַעֲסִקוּ שְׁם בָּהֶם וְאַף לְהוֹדִיעַ לְאִנְשֵׁי סְלִיז' שְׁיִבּוּאוּ לְאַלְעַק' לְעֶסֶק בְּזֵה אֵינָם מְחַנְיָיְבִים כִּי אֵינָם מְחַנְיָיְבִים לְטְרוּחַ לְהוֹדִיעַם וְגַם כִּי עִי"ז יָבּוּא הַמַּת לִידֵי בְּזִיוֹן כִּי לְפָעֲמִים יִצְטָרְכוּ לְהַמְתִּין עֲלֵיהֶם.

וְעוֹד דְּהָא הִרְבֵּה פּוֹסְקִים כְּתָבוּ מְקוֹר דִּין חֲזָקָה בְּמִצְוָה מֵהוּא שְׁיַפּוֹרָא דְבִגְיָטִין (דָּף נ"ט) וְכָתְבוּ הַטַּעַם מִשׁוּם חֲשָׁדָא וְע' חִי רַעַק"א סִי' קנ"ג סִי"ז וּבנ"ד לִיפָא חֲשָׁדָא דְּהָא הַפֵּל יוֹדְעִים שְׁאַלְעַק' עֲשׂוּ בִּיה"ק לְעֶצְמָם.

וְאַף לְטַעַם דְּהָיָה כְּהוֹרְדָה הָכָא לֹא הָיָה כְּהוֹרְדָה דְּהָרִי לֹא סִילְקוּ אֶת אִנְשֵׁי סְלִיז' מִמִּצְוֹת גַּחַש"א לְגַמְרֵי רַק הֵם קוֹבְרִים מִתִּיהֶם בְּמִקּוּמָם וּמִמִּילָא אֵין יְכוּלִים אִנְשֵׁי סְלִיז' לְעֶסֶק בָּהֶם וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג סִי' א' בְּזֵה.

וְעוֹד דְּהָא כְּתָב הַמַּג"א שְׁם שְׁלֵא יוֹכְלוּ לְעַכְבַּ עַל מִי שְׁרוּצָה לְעֶסֶק בְּמִצְוֹת קְבוּרַת מַתִּים רַק בְּמִקּוּם שְׁיֵשׁ חִבּוּרָה מִיּוֹחֲדָת אֵין לְאַחֲרִים לְעֶסֶק בְּזֵה מִפְּנֵי הַמְּנַהֵג ע"ש הָרִי שְׁתָּלָה זֶה רַק בְּמִנְהֵג וְהַמְּנַהֵג הוּא רַק בְּאוֹתָהּ הָעִיר אַבְל לֹא כְּשִׁקוּבְרִים הַמַּתִּים כְּעִיר אַחֲרָת.

וְאִם יִזְדַּמֵּן שְׁאַחַד מֵאִנְשֵׁי חֲבֵרָה דְּסְלִיז' יִצָּא לְדוֹר בְּאַלְעַק' י"ל שְׁמְחַנְיָיְבִים אִנְשֵׁי אֲלַעַק' לְקַבְּלוּ בְּחֲבֵרָתָם כִּינּוּן שְׁכָבֵר הִחְזִיק בְּמִצְוָה זֹו. אַבְל ז"א דְּלֹא הִחְזִיק רַק בְּמִקּוּמוֹ וְלֹא בְּמִקּוּם אַחֵר וְגַם כִּי הִחְזִיקָה הָיְתָה רַק לְעֶסֶק בְּמַתִּים הַקְּבוּרִים בְּסְלִיז'.

וּמִמִּילָא עֶסֶקוּ בְּכָל הַמַּתִּים שְׁהִבִּיאוּ לְשֵׁם מְמִקּוּמוֹת אַחֲרִים וְגַם מֵאַלְעַק' וְצַעַח' בְּכָלֵל זֶה. אַבְל כְּשֵׁיִשׁ לָהֶם בִּיה"ק בְּמִקּוּמָם אֵין לָהֶם שְׁיִיכוּת בְּזֵה.

וּבכ"ז אִם יִזְדַּמֵּן כְּזֵה רְאוּי לְהַכְנִיסוֹ בְּחֲבֵרָתָם מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם: וּמַש"ל דְּאַדְעָתָא דְּהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ שְׁמִצְוֹת גַּחַש"א יְהֵא שְׁיִיף לְסְלִיז'. ז"א דְּזֵה שְׁיִיף רַק אִם הָיָה אֲפִשְׁרוּת לָהֶם לְעֲשׂוֹת חֲבֵרָה לְעֶצְמָם לְעֶסֶק בְּמַתִּים שְׁמִמִּקּוּמָם אוֹ שְׁיַעֲסִקוּ כָּל חֲבֵרָה זְמַן מוֹגְבֵּל וּבכ"ז נִמְסַר הַפֵּל לְאִנְשֵׁי סְלִיז'.

אִזּוּ הָיָה מוֹכַח דְּאַדְעָתָא דְּהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ. אַבְל בנ"ד כִּינּוּן שְׁלֵא הָיָה לָהֶם בִּיה"ק בְּמִקּוּמָם.

הָרִי הָיָה מוֹכְרָחִים לְמִסּוֹר זֶה לְאִנְשֵׁי סְלִיז' כִּי לֹא הָיָה בְּאַפְשְׁרוּת לְאִנְשֵׁי אֲלַעַק' לְבּוֹא בְּכָל עֵת לְסְלִיז' לְעֶסֶק בַּגַּחַש"א. וְגַם א"ל כִּי ע"מ כֵּן קָבְלוּם אִנְשֵׁי סְלִיז' לְהַשְׁתַּתְּרַבְּבִיה"ק שְׁלֵהֶם ז"א דְּכָל עִיר הָיְתָה מְתַרְצִית לְקַבְּנוֹר מַתִּים מִמִּקּוּם אַחֵר וּלְקַבְּלֵי שְׁכַר הַקְּבוּרָה.

וְגַם דְּהָא הָיָה יְכוּלִים לְכוּפֵם ע"פ ד"ת וְכֵן ע"פ הַמְּשַׁלָּה כִּינּוּן שְׁהֵם שְׁיִיכִים לְגָלִיל שְׁלֵהֶם. וְעוֹד כִּי אֵלוֹ הָיָה אִנְשֵׁי אֲלַעַק' עוֹשִׂים חֲבֵרָה בַּפ"ע.

היו אנשי סליז' מעפבים עליהם באמרם דכיון שהמתים נקברים בעירם שייכת המצוה להם. אף באמת כיון שהוא גליל אהד י"ל שהיו יכולים לקחת חלק במצות גחש"א אם היו יכולים להיות תדיר שם בעת הצורך ואכמ"ל בזה כיון שאין נ"מ לנ"ד.

ובכל חזקת מצוה יש לדון שאם התזיק מצד שהיו אחרים אנוסים שלא היו יכולים לעסוק במצוה זו דלא הוי חזקה אם לא מטעם חשדא או הורדה כמש"ל. וכמו בחזקת קרקע שאם ברח המערער מחמת מרדון או הנה בשוקי בראי אין לו חזקה עיין ב"ב (דף ל' ול"ח): וע"ד אנשי צעה'.

אף שאין להם ביה"ק בפ"ע. מ"מ נראה שיוכלים לקבור באלעק' כיון שהמקום קרוב הרבה יותר מסליז' ואף שיי"ל דכיון שאצריכים להוליך מתייהם למקום אחר שוב אין קפידיא אם יוליכום עוד איזה מרחק.

בכ"ז נראה דלמעט בהילוכא עדיף וכעין דמסקינן בשבת (דקכ"ז ע"א). וכמה סיבות יוכלו להזדמן בהולכת דרך רחוקה וגם אם מוליכים דרך אלעק' יש בזה בזיון להמתים דאלעק' לפי דעת הש"ך סי' שס"ג.

אף בחיבורי ח"ד סי' צ"ה דחיתי זה ומכ"ש כשמוליכים אותם לקברי אבותם דשרי כמפורש בש"ע שם. אבל בלא"ה כבר כתבנו שאין אנשי אלעק' וצעה' משועבדים בזה לסליז' והברירה ביניהם לקבור במקום שרוצים.

רק אם היו רוצים לקבור מתייהם בעיר שאינם שייכים לגליל שהוא יש לדון שיוכלו אנשי סליז' למחות ואקצר כי אין נ"מ לנ"ד. ד' יזכנו לראות במהרה בישועתו ויבולע המנות לנצח בכי"א: סימן קלט.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה מנחם מענדיל נ"י הרב דק' יאדאווא: ע"ד שנולד ילד שיש לו נקב בלחי העליון ואינו יכול לינק וכשמצמיטין אותו בכף צריף להעמידו ולהגביה ראשו כי בלעדי זאת יוצא המאכל דרך החוטם.

והרופא אמר שאחר איזה שנים יוכלו לעשות לו אפפראציה אבל לא עתה. ואמר שיוכלים למולו.

וכת"ר נסתפק בזה אם יכולים למולו ובאר בחקמתו צדדי הספק וחפץ לדעת דעתי בזה: לדעתי פשוט שאין למולו. דהא קיי"ל בסי' רס"ב שאם הוא קצת חולה אין למולו.

והאשכול ובע"ה ועוד ראשונים כתבו דאף אם הוא פחוש או מצטער אין למולו וע"ש בש"ך סק"ג וע' חיבורי ח"ב סי' קל"א וח"ג סי' ע"ד בזה. ומכ"ש הכא שיש לדון דהוי טריפה לדעת הרמב"ם פ"ז מהל' שחיטה דס"ל בנטיט לחי העליון טריפה והוא דעתו ביו"ד סי' ל"ג וכתב שיש לחוש לדבריו.

והטעם ביאר הרמב"ם בתשובה הובא בכ"מ לפי שדרך שם נכנס רוח לתוף הקנה ומקרה את הריאה וא"א להבע"ח לחיות ע"ש. וא"כ ה"ה באדם.

וא"כ נהי דאינו טריפה לדעת שאר פוסקים. מ"מ הוי חולה.

ואף שי"ל דגם להרמב"ם היינו רק בניטל לגמרי כי אז ניטלים גם הפולים שמונחים על הקנה כמ"ש הרמב"ם בתשובה שם אבל בנ"ד דהוי רק ניקב א"כ נשארו הפולים והם מגינים שלא תתקרר הריאה ע"ש.

מ"מ חולה שאב"ס מיהא הוי דהא מ"מ נכנס הרוח קצת והריאה נחלשת עי"ז. ואף דבשאר טריפות מחלקים הפוסקים בין אם ניקב אח"כ לאם נברא פו.

מ"מ בנ"ד אין שינוי זה פינו שטעם הטריפות הוא מפני שהריאה מתקררת וזה שינוי גם בנברא פו. ולדעתי צריף להמתין מלמולו עד שיראו שהורגל לשות ע"י המראה והוא בריא פראוי ועכ"פ לא פחות מן ל' יום וכדעת הירושלמי בכל ילד חולה: ומ"ש הח"ס חא"ח סי' מ"ג להקשות בשפת (דכ"ב) דמקשה ממנורה דמקדש איף הדליקו גר אקד מהשני והקשה בשם הבני יונה דהא שלהבת הויה דרבנו ואין שבות במקדש והקשה כת"ר דזה נאמר רק בשבותים של שפת כמ"ש בפיה"מ להרמב"ם שילהי עירובין ומהרש"א שפת (דף מ"ב).

הנה דעת המרדכי פ"ב דשבועות שזה שינוי בכל האיסורים. אף לדעתי לק"מ קושניית הבנ"י כי י"ל שהותרו רק שארי שבותים אבל לא שבותים שתקנו בקדשים גופניהו.

וכהא דשלהבת של הקדש שאסרוה חז"ל בהנאה. ונהרי מצינו הרבה דברים שאסרו חז"ל במקדש ובקרבנות ויקשה הא אמרינו אין שבות במקדש ועכצ"ל כמ"ש"ל.

ואף שיש לחלק דאיסור שלהבת שינוי גם במדינה מ"מ מסתבר שאין חילוק בזה ואף במקדש אסרו: סימן קמ. כבוד הרב הגאון וכו' מהר"מ נ"י אבד"ק אלטונא.

ע"ד שבעירם נמצאים אנשים שפוקדים לשרוף גופם לאחר מותם וכניהם רוצים שיקברו האפר בביה"ק. והאריף כת"ר בדברים נכונים לצדד שאין לקברם בביה"ק וחספז לדעת דעתי בזה: לכאורה נראה שיש לקברו בביה"ק דהא המת הוא מהנקברין שאפרו אסור כדתנו שילהי תמורה.

גם דהא איתא בע"ז (דף ס"ב ע"ב) שאפר שקר יי"נ צריף לקוברו בביה"ק פדי שלא יבואו לידי תקלה. ואף שיש בזה דררא דע"ז דמאיס טפי בכ"ז מותר לקוברו בביה"ק וכן קיי"ל בטוש"ע יו"ד סי' קל"ג ומכ"ש אפר מתי ישראל.

ואף שהם מפושעי ישראל. מ"מ כפר אמרו חז"ל שמלאים מצות פרמון.

וגם כי אולי עשו תשובה קודם מותם ועוד דהא מיתה מכפרת הרבה וגם דהא איתא בסנהדרין (דף מ"ז ע"ב) שעניכול בשר מכפר אף בהרוגי ב"ד. וא"כ הלא שנשרף כל גופם י"ל שנתכפר להם.

ועכ"פ הרי מפלל ישראל לא יצאו ואסור אפרם בהנאה ואף דמת נכרי מותר בהנאה כמ"ש התו' בב"ק (ד"מ) מ"מ מתי פושעי ישראל ודאי שאסורים בהנאה וא"כ צריכים קבורה פנ"ל וכן מוכח בסנהדרין (דף מ"ז ע"ב) דיליף דקבר אסור בהנאה מקרא דמלכים שהשליכו אפר האשירה על הקברים ומדמה הקברים לאשירה ונהרי התם איירי בקברים של עובדי ע"ז כמפורש בד"ה (ב' ל"ד) אלמא שאף ישראל עו"ז אסור גופן בהנאה לאחר מיתה.

ואף אי נימא שלא יקברום במקום אחד עם ישראלים הפשרים. אבל עכ"פ נקברים במקום מיוחד בביה"ק של ישראל: ולכאורה קשה בהא דע"ז (דס"ב) שזהו פירושו דהא הוי בזיון להמתים שיתנו שם דבר מגונה כזה.

ואף דאיתא במלכים (ב' כ"ג) שיאשיהו השליף את אפר האשירות על ביה"ק הרי פתבו שם פל המפרשים דהיינו על קבר אותם שעבדו ע"ז כדי לבזותם. וכן מפורש בדה"י (ב' ל"ד) שזרק האפר על קברות הזובחים להם.

הרי מוכח מדבריהם שעל ביה"ק של ישראלים פשרים היה אסור ליתן האפר פי הוא בזיון להם. ואף שיי"ל דרק אפר אשיהו גופא הוי בזיון לתת על ביה"ק של פשרים אבל אפר שזכר יי"נ לא הוי בזיון כ"כ.

מ"מ מסתבר דזה הוי ג"כ בזיון. וכן קיי"ל בע"ז (דמ"ז) דכל דררא דע"ז מאיס לגבוה. וכן קיי"ל באו"ח סי' קנ"ד סי"א. ואפשר לומר דכיון דזה הוי בזיון לע"ז שפדמין אותה למת שאין בו הרגש ניחא להמתים שתתבזה ע"ז על ידם.

אבל א"כ קשה למה השליף יאשיהו את אפר ע"ז ונוקא על קברות אותם שעבדו ע"ז ויש לדחות דמ"מ הכי עדיף טפי: ועו"ק לפי המנהג עכשיו למפור העשבים שעל ביה"ק וביארנו בחיבורי ח"א סי' ס"ז בע"ה דע"פ דין המותרים בהנאה.

וא"כ יש לחוש שע"י אפר זה יזדבל הקרקע ויצמחו עשבים הרבה ויבואו לידי הנאה ומה קאמר שם דלהכי צריף ליתנם בביה"ק כדי שלא יזבלו בהם. וביותר קשה לכמ"ש הב"י בסי' קל"ג הטעם דביה"ק לאו בר זריעה הוא.

דהא מ"מ יתנו מעשבים שיצמחו שם. וזה יש לישב ע"פ מה שהקשו התו' בע"ז שם דהא קיי"ל דזה גורם מותר והכא יגרמו הקרקע והזבל.

ותירצו דמ"מ לכתחילה חיישינן לסברת רבנן דזוז"ג אסור. וא"כ ה"א הרי לא יזרעו בביה"ק.

רק אם יצמחו עשבים ימכרום זה לא מיקרי לכתחילה. וגם אפשר דבעשבים אין נ"מ כ"כ בזבל.

ועוד נראה דביה"ק שיש בו ליחות המתים הנקברים שם אין נ"מ באפר שיתנו שם. ומ"ש הב"י הטעם משום שאין זורעים שם.

היינו פי אם היו זורעים שם היה נראה כאלו הוא מזבל בכוננה כדי לזרוע. אבל קושיותינו הקודמת קשה: והנראה בזה דאף דהאפר אסור בהנאה מ"מ אינו מאיס.

דהא אף אם טחנו חטים שנעבדו במחנך קיי"ל בע"ז (דמ"ז) שהקמח מותר למנחות וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהא"מ משום דכיון שנשתנה מחטים לקמח תו לא מאיס לגבוה ומכ"ש כשנשרף לאפר נדאי דהוי שינוי גדול ולא מבעיא חטים שניתנו בשזכר יי"נ דשרי ליתן אפרם בביה"ק דהא לא נעשה מכירה בגוף החטים אלא אפר ע"ז שרי ליתנו דכיון שנשתנה תו לא מאיס כ"כ ואין בזה גנאי למתים דלא עדיפי מלגבוה דשרי כמ"ש"ל.

ואף שפיתבו כמה פוסקים ב"ד סי' ק"ד ואו"ח סי' קנ"ד דאף בדבר האסור לאכילה אסור לדבר מצוה משום הקריבהו נא לפתחה מ"מ אין בנתינתו על ביה"ק גנאי למתים ומה שנתן יאשיהו את אפר ע"ז על קברי עובדי ע"ז היינו פדי להזכיר עונם ושיבושו בזה עו"ז החיים אבל מדינא מותר לתת האפר גם על קברי ישראלים פשרים ועוד דהקא לא שינה לומר שיהא מאיס בשביל שאסור בהנאה דהא גם המתים בעצמם אסורים בהנאה ומשום דררא דע"ז לא מאיס פיון שגשגתה וכמש"ל.

ויותר נראה דהש"ס בע"ז (דף ס"ב) איירי בביה"ק של בנין דזהו סתם ביה"ק שבש"ס וקהא דעירובין (דף ל"א) דאיירי בשל בנין כמ"ש המג"א סי' ת"ט שפן הנה דרפם אז לזה הותר לפי שאינו מקום זריעה.

וגם דהא קבר בנין אסור בהנאה ולזה אין קפידא שיתנו עליו אפר איסורי הנאה. אכן התו' בע"ז שם פתבו דאיירי שם בקבר קרקע עולם.

וע' חיבורי ח"א סי' ס"ז שבפער שעל הקברים יש מחלוקת הפוסקים אי מיקרי תלוש ולבסוף חקרו ונאסר בהנאה: עכ"פ בנ"ד י"ל שצריך לקבור אפר הנשרפים בביה"ק דלא גרע מאפר שחר יי"נ ואפר ע"ז כנ"ל ובפרט שי"ל שנתכפר להם.

ועדיין יש לדון בזה דהא תנא בפ"ב דשמחות דהפורש מדרכי ציבור אין מתעסקין עמו לכל דבר. ומשמע שא"צ לקברו וכן הבין הח"ס סי' שמ"א רק שהוכיח שם מדאצטריך קרא שפיהן אינו מטמא לקרובו שפירש מדרכי ציבור, משמע דעכ"פ טעון קבורה.

ונה יש לדחות דהא גופא קמ"ל שא"צ קבורה. ואף דהרוגי ב"ד טעונים קבורה י"ל דשם אפטר שישבו בתשובה דהא איתא בסנהדרין (דף מ"ג) שהיו מתנדים קודם מיתתן.

משא"כ הפורש מדרכי ציבור שאפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים. ומ"ש הח"ס ראי' מדברי המג"א סי' תקכ"ו סק"כ שהביא ראי' שצריך לקבור נפלים מדאצטריך בת"כ למעט נפלים מטומאת פהן.

הנה גם שם י"ל פן דהא גופא ילפינן שאין טעון קבורה ובדעת המג"א דלא ניתא ליה בזה נראה דס"ל דכיון דאמרינו בסנהדרין (דף מ"ו ע"ב) שטעם קבורה הוא משום פפרה או משום בזיונא.

וא"כ מסבא הוי ידענא שאין לנפלים קבורה. דהא פפרה לא שינה בהו.

וגם בזיונא לא שינה דקטן לאו בר בנשות הוא פדאיתא בב"ק (דף פ"ו) וכיון דמחיים לית ליה בנשות ה"ה לאח"מ ומדאצטריך קרא שלא יטמא לו מוכח מזה שצריך קבורה שוב ראיתי שהבינה לעתים על ה' יו"ט כתב באמת דמהקא ילפינן שא"צ קבורה בנפלים וכמש"ל וחולק על המג"א ות"ל שפונותי לדבריו ומש"ל לישב דברי המג"א ז"א דבאמת הביון הוא לכל אדם פשיטתה אדם מת וכ"כ הרמב"ן בתוה"א שער ההספד.

וע' חיבורי ח"ד סי' צ"ה וע' ח"ס ח"א סי' קמ"ד מ"ש בזה [ונשם נסתפק אי נפל אסור בהנאה ולפלא שלא הרגיש שהוא מפורש בסנהדרין (דף מ"ח ע"א) ע"ש]: ונהה באו"ז סי' תכ"ב פתב שאסור להתעסק בקבורת פורש מדרכי ציבור ואינה דחשיב בפ"ב דשמחות והובא זה בהג"א פ' גיד הנשה.

ולפמש"ל י"ל שְׁזָה תְּלוּי בְּפִלּוּגָתָא אִי נְפִלִים טְעוּנִים קְבוּרָה דמ"ד שְׁטְעוּנִים קְבוּרָה א"כ
מְפָרֵשׁ שְׁמַמְעֻטִים פִּהוּ מְלֻטְמָא לְנְפִלִים אָבֵל קְבוּרָה בְּעֵי וא"כ ה"ה בְּפִרְשׁ מְדַרְכֵי צִיבוּר
דְּמַמְעֻטִין מְטוּמְאָת פִּהוּ מוּכַח שְׁצָרִיף קְבוּרָה כמ"ש הח"ס.

ומ"ד שְׁנְפִלִים א"צ קְבוּרָה צ"ל דְּמְפָרֵשׁ דְּמְטוּמְאָת פִּהוּ יְלְפִינּוּ שא"צ קְבוּרָה כמ"ש"ל.
א"כ ה"ה בְּפִרְשׁ מְדַרְכֵי צִיבוּר וְכַנ"ל וְהָאו"ז לְטַעְמוּ דס"ל שְׁם שְׁאִין לְנְפִלִים דִּין קְבוּרָה
ע"ש.

אָבֵל בְּאֶמֶת ז"א דְּהָא בְּהַרְוּגֵי ב"ד קִי"ל ג"כ שְׁאִין פִּהוּ מְטַמָּא לָהּ וְכ"כ בֵּינ"ד סִי' שַׁע"ג
וּבְהֵם מְפִרְשׁ בְּתוֹרָה שְׁטְעוּנִים קְבוּרָה וְעֵיקָר קְבוּרָה יְלְפִינּוּ מִיְנִיָּהוּ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ו)
וְהַח"ס שְׁם מְחַלֵּק בֵּין הַרְוּגֵי ב"ד לְשִׁאָרָם וְקָשָׁה דְּהָא לְעֲנִין טוּמְאָת פִּהוּ שְׁנִיָּהֶם שְׁוִים
וְלִדְיָנָא צ"ע דְּהָא מְפִרְשׁ בִּיבְמוֹת (דָּף כ"ב) וְסִנְהֶדְרִין (דָּף פ"ה) שְׁאֵם עֲשָׂה תְּשׁוּבָה הָוֵי
בְּכָל עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה עִמָּה וְהַפִּהוּ מְטַמָּא לוֹ.

וא"כ גַּם בְּהַרְוּגֵי ב"ד הו"ל לְחַלֵּק בֵּין עֲשָׂה תְּשׁוּבָה לְלֹא עֲשָׂה תְּשׁוּבָה וְכ"כ הָאו"ז סִי'
תַּכ"ח לְעֲנִין אָבֵלוֹת לְחַלֵּק בְּזָה וּלְפָלֵא שְׁלֹא חִילְקוּ פִּן לְעֲנִין טוּמְאָת פִּהוּ וְעַכ"פ דְּבָרֵי
הָאו"ז צ"ע לְעַנ"ד. וּמִש"ש רָאִיָּה מְסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ו) דְּאִיתָא שְׁם הָוֵי לֹא לִיְהוּי לְהוּ
כְּפָרָה הוּא תְּמוּהָ דְּהָא קָאָמַר שְׁם ג"כ דְּהָוֵי מְשׁוּם בְּזִיּוּנָא שְׁל כָּל קְרוּבֵי וְכַמִּש"ל וְזָה
שְׁיָיִף גַּם בְּרִשְׁעִים וְכ"כ בָּאו"ז שְׁם סִי' תַּכ"ב שְׁצָרִיף לְחַוֵּשׁ לְחַוֵּמָרָא כְּהַטְעַם מְשׁוּם
בְּזִיּוּנָא.

וּמִש"ש רָאִי' מִירוּשְׁלָמֵי פ"ח דְּתַרּוּמוֹת ה"ג שְׁטַבַּח הָאָכִיל טְרִיפּוֹת וְנִפְל מִן הַגַּג וְאָכְלוּ
מִמֶּנּוּ פְּלָבִים וְאָמַר ר"ח שְׁיִנְיָחוּם לְאָכֹל בְּשִׁבִיל שְׁהָאָכִיל טְרִיפּוֹת הַשְּׁיִיכִים לְכָלְבִים
דְּכַתִּיב לְפָלֵב תִּשְׁלִיכוּן.

לְעַנ"ד צ"ל דְּזָה הֵיָתֵה רַק הוֹרָאָת שְׁעָה כַּדִּקִּי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף צ') דְּמְשׁוּם מִיְגִדֵּר מִלְתָּא
מִפִּין וְעוֹנֵשִׁין לְצוּרָף שְׁעָה וְהָרָאִיָּה שְׁלֹא הִבִּיאוּ הַפּוֹסְקִים זָה לְדִינָא שְׁאוּכַל טְרִיפּוֹת
יְתַנּוּהוּ לְאַחַר מוֹתוֹ לְפָנֵי פְּלָבִים.

וְגַם כִּי י"ל דַּר"ח ס"ל דְּקְבוּרָה הָוֵי מְשׁוּם כְּפָרָה. אָבֵל אֲנִן קִי"ל כְּש"ס דִּילֵן דְּהָוֵי מְשׁוּם
בְּזִיּוּנָא כמ"ש הָאו"ז שְׁם בְּעֲצָמוֹ.

וְלָזָה לְעַנ"ד הָעֵיקָר כְּדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים שְׁלֹא הִזְכִּירוּ דִּין זָה וְהָ דַּפ"ב דְּשְׁמַחוֹת הִזְכִּירוּ
רַק לְעֲנִין שְׁאִין מְתַאבְּלִין עָלָיו ע' טוֹש"ע סִי' שִׁמ"ה וְכַמִּש"ש הַח"ס סִי' שִׁמ"א. וְאָפְשָׁר
שְׁגַם הָאו"ז כָּתַב זָה רַק לְמִיְגִדֵּר מִלְתָּא אָף לְשׁוֹנוֹ לֹא מְשַׁמַּע כֵּן.

וְאָפְשָׁר לְדוֹן שְׁזָה תְּלוּי בְּמַחְלוּקַת הַפּוֹסְקִים אִם טוּמְאָת פִּהוּ לְקְרוּבִים הוּא דְּנוֹקָא לְצוּרָף
קְבוּרָה אוֹ אָף שְׁלֹא לְצוּרָף קְבוּרָה וְהוּבָא זָה בְּטוֹש"ע סִי' שַׁע"ג ס"ה דְּלְהַסְבִּירִים שְׁמַטְמָא
אָף שְׁלֹא לְצוּרָף א"כ שְׁפִיר י"ל דְּפּוֹרֵשׁ מְדַרְכֵי צִיבוּר א"צ לְקוּבְרוֹ וּמ"מ הָצוּרָף לְמַעַט
שְׁאָסוּר לְטַמְאוֹת לוֹ אָבֵל לְהַסְבִּירִים דְּשָׁרֵי רַק לְצוּרָף קְבוּרָה א"כ מוּכַח דְּבִנֵי קְבוּרָה
נִיָּהוּ וְכַמִּש"ש הַח"ס כַּנ"ל.

אָכֵן לְפַמֵּשׁ לְנִדְחָה זָה בְּלֹא הַנְּאָקָר כִּי הָעֵיקָר נִלְע"ד לְהַלְכָה שְׁצָרִיכִים קְבוּרָה וְרָאִיתִי
בַּח"ס סִי' שִׁכ"ו שְׁכַתְּבַת בְּשֵׁם הָרַמְב"ן שְׁאִין מְתַעַסְקִים בְּקְבוּרַת הַפּוֹרֵשׁ מְדַרְכֵי צִיבוּר

והמאבד עצמו לדעת והובא בב"י סי' רמ"ה ותמהני שאין נמצא פן לא בב"י ולא ברמב"ן
ואדרבא מבואר שם שאין מתאבלים עליו אבל קוברים אותו וביותר קשה שסותר דברי
עצמו בסי' שמ"א: שוב ראיתי בבשמים ראש סי' ס"ד שכתב דהך דירושלמי היתה רק
הוראת שעה למיגדר מילתא וב"ה שפוננתי לדעתו וכתב שם להלכה שצריך לקבול אף
את הרשעים והפסא דהרסנא שם כתב שר"ח נשאל שם בירושלמי אם מותר לטלטל
ביה"כ ולזה הורה שלא יטלטלוהו.

והנה זה י"ל רק לפי מה דאיתא בירושלמי פ"ב דע"ז ה"ג שזה היה עי"כ עם חשיכה
אכל בפ"ח דתרומות איתא שזה היה ע"ש ולא נזכר עם חשיכה וא"כ לא שייך זה ובלא"ה
היה לר"ח לצוות שיצמידו שומרים שם ועכצ"ל פנ"ל.

עוד נלע"ד בשוב דברי הירושלמי דהנה קיי"ל שמצות קבירת מת מצנה הוי רק אם יש
ראשו ורובו כדאיתא בירושלמי רפ"ז דנזיר וע' דילן נזיר (דף מ"ג ע"ב) וכן קיי"ל
בטוש"ע סי' שס"ד ס"ג. ולפ"ז י"ל שפאלו את ר"ח פבר נאכל חצי הגוף או ראשו
ולזה הורה ר"ח דכיון שפטורים ממצות קבורה אסור להם לסלקו מלפני הפלבים.

ואף דבירושלמי איתא רק שהפלבים היו מלקקים דמו מ"מ י"ל שהירושלמי קוצר בזה
וכן משמע שמפבר אכלו ממנו דאף אפשר שהפלבים ילוקו את הדם ולא יאכלו את
הבשר כלל עוי"ל שעל נופו לא שאלו כלל כי ידעו שצריך לקברו רק שאלו אם צריך
לאסוף את דמו ולקבור כדי שלא ילקו.

הפלבים וכדקיי"ל בסי' שע"ד שקוברים גם את הדם ולזה הורה שפינון שקוברים גופו
א"צ להחמיר לקבור גם דמו כי מעיקר הדין אין מחוייב בקבורה על זה כדאיתא
בירושלמי רפ"ז דנזיר.

וכמו בטומאת פהו שאינו מיטמא למקצתו ע' סי' שע"ג דחד דינא אית להו כדאיתא
בירושלמי וע"ש מפרשים ואף דקיי"ל בסי' שע"ד ס"ב שאם נטמא לראשו ורובו מותר
לטמאות גם לאבר הנמצא אח"כ ממת זה ומשמע שיש בזה מצות קבורה מ"מ י"ל דזה
הוי רק באבר ולא בדם וליחות וכן מוכח מהא דאיתא בנזיר (דף ס"ה) שצריך ליטול
תפוסתו דהוא רק משום טומאה כפירש"י ותו' שם.

ולזה לא הובא דין בזה ביו"ד סי' שס"ד. וקרא דיעקב דמייתי שם הוי אסמכתא בעלמא
כמובן וגם י"ל דהא דסי' שע"ד דאף שהותר לגמור הקבורה היינו לפי שפבר נטמא והוי
כמחוקל ועומד וע' חיבורי ח"א סי' ס"ה אבל חיוב קבורה אפשר דליכא בכה"ג.

ואף דאיתא בנזיר (דף מ"ג ע"ב) ובירושלמי רפ"ז דנזיר דאף עצם פשעורה צריך לקבור
כשהיה מקודם ראשו ורובו ע"ש. הנה יש בזה פלוגתא שם וגם הפוסקים נחלקו בזה.

וא"כ י"ל דר' חנינא ס"ל שא"צ לקבור אם נשאר קצת שאינו אבר שלם. ולפלא שבש"ע
סי' שס"ד לא נזכר זה לענין מת מצנה רק בסי' שע"ד לענין טומאת פהו ויש לדון דס"ל
כש"ס דילן שזכר דין זה רק לענין פהו בנזיר (דף מ"ג ע"ב) ויש להאריך בזה ואכ"מ.

ועכ"פ דברי הירושלמי יש לישוב כנ"ל ונאף למאן דס"ל שצריך לחזור על עצם פשעורה אם הנה מקודם לפנינו ראשו ורובו י"ל דדם ומוהל גרע פדמשמע ברש"י ותו' בנזיר (דף ס"ה) ובטוש"ע וכמש"ל.

וכן נכון שלא נצטרף לדחוק שהיתה הוראת שעה דכל כה"ג הו"ל להירושלמי לפרושי. ולכאורה י"ל שאין לקבור הרשעים האלה דאי משום בזיונא הא רשע מותר לבזותו כדאימתא בסנהדרין (דף פ"ה) ואי משום בזיון קרוביו וכל ישראל י"ל דניחא לכל ישראל שיתבזה פי היכי דליהוי ליה פפרה כדאימתא בסנהדרין (דף מ"ז) גבי אחז ואי משום פפרה הא משמע שם דבכה"ג שלא נקבר הו"ל טפי פפרה.

ונה קשה באמת אכן אמרנו שם (דף מ"ו ע"ב) גבי בית ירבעם דלהכי לא נקברו משום שהיו רשעים ניחא לו שלא יהי' להם פפרה ע"י קבורה. וקשה דאדרבא י"ל דלהכי לא קברום פי היכי דליהוי להו פפרה טפי אף דא"כ קשה מה שיניף לומר קבורה משום פפרה הא בלא קבורה איכא פפרה טפי וכבר הקשו זה בתו' שם ד"ה קבורה ותימצו דלא הוי פפרה רק פשנאבר לבסוף וא"כ ה"ה ה"כא אם לא יקברום כלל לא תהי' להם פפרת קבורה וממילא לא ניחא לישראל ובפ"ט לקרוביו שיתבזה המת בלי תועלת פפרה.

ועוי"ל דהא אמרנו בש"ס שם דלא ניחא להקב"ה בכפרת הרשעים וכפירש"י שם לפי שאינם חוזרים אף על פתח קברם רק באחז שהיה מזרע דהמע"ה ומוטל בין שני צדיקים יותם וחזקיהו ונהי' מלך ישראל לזה י"ל דהוי ניחא שיהא לו פפרה אבל בשאר רשעים י"ל דנדאי יש אחז דלא ניחא ליה שיתבזה מת זה בשביל כפירתו וכעין הא דכתובות (דף מ"א ע"א) גבי פגם משפחה ע"ש.

וע' ח"ס סי' שכ"ו. ודבריו צ"ע שם דכיון דלא ניחא להקב"ה שיהי' לרשעים פפרה א"כ אסור להשתדל בכפירתו וצ"ל דהש"ס קאמר לה רק היכא שאנו רואים דלא ניחא להקב"ה בזה וכמו גבי בית ירבעם דמיייתי התם, וכדאשפחן בפרעה שהוכחד לבו.

אבל בסתם רשעים י"ל שעדיין לא הגיעה רשעתו למדרגה כזו ונאקצר. עכ"פ נראה עיקר שצריך לקבור אף את הרשעים ונאף את אוכלי טריפות ופוק חזי מאי עמא דבר שתפסו כן להלכה וא"כ יש לקבור את אפר הנשרפים בביה"ק: אבל באמת נראה שאסור לקברם בביה"ק דהא כיון ששורפו אין בהם חיוב קבורה כלל דהא חיוב קבורה הוי רק כשראשו ורובו קיים כדאימתא בירושלמי רפ"ז דנזיר ובטוש"ע סי' שס"ד ס"ג והכא אין פאן מאומה מן הגוף ואין בו טומאה כלל כדקיי"ל בפ"ב דאהלות מ"ב ורק אם שלדו קיימת טמא כדאימתא בגדה (דף כ"ז ע"ב) וכ"כ הנוב"ק חיו"ד סי' פ"ט שברקב ונאפר ליכא מצנת קבורה וא"כ אין פאן מצנת קבורה כלל ובכה"ג כ"ע מודו לדעת האו"ז וההג"א שאסור לקברו וכדמוכח מהירושלמי פ"ח דתרומות ופ"ב דע"ז וכמש"ל דאיירי שם פשלא הנה בו ראשו ורובו או דאיירי רק לענין דמו שאין ע"ז חיוב קבורה.

ולא נחלקו הפוסקים על האו"ז בזה רק משום דאיכא חיוב קבורה ונאף ברשעים כדמוכח בסנהדרין (דף מ"ו) וכן מקרא דקבור תקברנו. אבל היכא שאין חיוב קבורה כ"ע מודו שאסור להתעסק בקבורתו.

ונראה דבזה לא שייך משום בזיוןא דהבזיון הוא רק פשרואים שגוף האדם מתבזה שהפלים אכלים ממנו ומתגולל באשפה אבל הכא שאין ניכר שהאפר הוא מאדם אין בזה בזיון ובפרט דבאמת ראוי לזוזותו כדקיי"ל בסנהדרין (דף פ"ה) ובכ"מ שאין איסור בנשת ברשעים רק משום איפא בזיון כל החיים וכמ"ש הרמב"ן בתוה"א שער ההספד אבל באפר אין שייך זה וכמ"ל וגם פרה נראה דלא שייך פאן דקבורה דהויא פרה פירש"י שם (דף מ"ו ע"ב) לפי שמורידים אותו בתחיתות וזה שייך רק פשהגוף בשלימות אבל לא פשנעשה אפר ושם (דף מ"ז ע"ב) איתא שעפול הבשר הוי פרה וכ"כ הרמב"ן בתוה"א דלהכי איתא פירושלמי שהיו קוברים מתחילה במהמורות שיתעכל הבשר כדי שיהא לו פרה ואח"כ קוברים בפוכים וע' חיבורי ח"ד סי' ע"ג.

אבל פשקוברים אפרו נראה דלא הויא בקבורה זו משום פרה וגם דהא הרשעים צוו בפירוש שישפרו גופם. וא"כ לא ניחא להו בכפרה.

וכן איתא בסנהדרין (דף מ"ו ע"ב) דבכה"ג א"צ לקברו כי אף אם יקרוהו לא יהי לו פרה פיון דלא ניחא ליה בכפרה וכמו בקרבן שפא לכפרה שאין כופין אותו כדאיתא בערכין (דף כ"א) וכן איתא בכריתות (דף ז') שאם אמר שלא תכפר לו חטאתו אינה מכפרת.

ולזה אף לפירש"י בסנהדרין (דף מ"ז) דצערא דקיברא היינו חיבוט הקבר י"ל דכ"ז שייך היכא דניחא ליה בכפרה. וגם דנראה דחיבוט הקבר שייך פשהגופו שלם ומתחיל להרקיב דאלת"ה יקשה על רש"י דמפרש (בדף מ"ז ע"ב) שהפרה היא בשביל שמורידין אותו לתחתות ואכמ"ל בענין חיבוט הקבר וע' בס' מעבר יבוק בזה: והנה הלהיפ כתב בס' ש"ד שאפר הקדושים ששפרו על קדושת השם צריך לקברו בשביל שיש בהם.

עצם הנקרא לזו שאינו נשרף והוא גדול פשעורה וממנו חוזר ונברא לעתיד לבוא. וכהן אסור ליטמא לאפר זה בשביל עצם זה אם לא פשהוא לצורך מצנה שאין מניחים לקבור האפר.

הפהן יוכל להציל האפר ולקברו דמותר הפהן לטמא להאפר בשביל העצם הנ"ל עכ"ד. והביא מעכ"ת שאחד הביא רא' מזה שצריך לקבור את אפר הרשעים ששפרו גופם לאחר מיתה ע"פ צוואתם.

ומעכ"ת כתב דחזינו שאפר זה הוא טחון דק ואין בו שום עצם. וזה יש לדחות דכיון דהוי רק פשעורה אפשר שגמץא שם בזה והוא שחור כמראה אפר.

כי מי בדיק את כל האפר וראה שלא נמצא עצם בזה. ואם בדיקו אחד ולא מצאו.

י"ל שהעצם נפל באיזה מקום אבל בשארם יש לחוש שגמץא שם העצם. ובספק קבורה אזלינן לחומרא כמ"ש הפוסקים דהא הוי דאורייתא.

אבל באמת דברי הלה"פ תמוהים דהא קיי"ל בס' שפ"ד שאין חיוב קבורה רק בראשו ורובו וביותר תמוה מ"ש שמותר לכהן ליטמא כדי לקבור את עצם לזו דהאמפורש בס' שע"ב ס"ב שאסור לכהן ליטמא רק אם נמצא ראשו ורובו.

וכן בסי' שע"ג ס"ח דמלקט עצמות אין פהו מיטמא כשחסר מהשדרה ע"ש. ומכ"ש שאין מיטמא לעצם פשעורה.

וא"כ אדרבא מוכח מלה"פ הנ"ל שא"צ לקבור את האפר דהרי כתב שא"צ לקבורו רק בשביל העצם קטן. וכינון שבארנו שאין חיוב בקבורה רק בראשו ורובו ממילא מוכח שא"צ לקבור האפר, ובפרט לפמ"ש מעכ"ת שפדקו ולא מצאו באפר שום עצם.

אף יש לדחות דהרי לא הזכיר כלל הסברא שצריף לקבורו משום דאסור בהנאה וכהא דע"ז (דס"ב ע"ב) וחינוך שלא הרגיש בזה. אבל עכ"פ אין ראיה מדבריו שצריף לקבור האפר.

ואף דאיתא ביו"ד ס"ס ת"ג שאף עצמות אסור לבזות וע' ח"ס סי' שנ"ג. היינו רק עצם שניכר שהוא עצם אדם או עכ"פ מבע"ח.

אבל עצם פשעורה שאינו ניכר לפנינו ורק אנו חושבים שאפשר הוא נמצא באפר. ודאי שאין שייף בזה בזיון.

וגם דעכ"פ אין בזה בזיון לכל בנ"א פינו שאין ניכר פלל: ואחרי שבארנו שאין באפר מצות קבורה. נראה שאסור לקברם בביה"ק כדקיי"ל בסנהדרין (נ"ז מ"ז) שאין קוברים רשע אצל צדיק ואף רשע חמור אצל רשע קל אין קוברים.

ולזה לא היו קוברים הרוגי ב"ד בקברות אבותיו והיו עושים להם שני ביה"ק ופריף הש"ס דא"כ ליתקון ד' קברות להרוגי ב"ד ומשני דגמרא גמירי לה שיהיו רק שתי קברות והובא זה להלכה בטוש"ע יו"ד סי' שס"ב.

אבל הרמב"ם לא הביא דין זה להלכה. וכבר נתקשה בזה הח"ס סי' שמ"א ותירוצו שם תמוה דאיף אפשר לומר שהרמב"ם דחה מסברא סוגיא שלימה בלי חולק (ושם כתב דרש"י פי' (בדף מ"ז) דהא דאין קוברים רשע אצל צדיק הוא הלמ"מ.

ותמהני דליתא שם ברש"י. רק אהא דב' בה"ק להרוגי ב"ד פירש"י דהוי הל"מ.

נהרי י"ל שההל"מ באה להודיענו שיהיו שני בה"ק. אבל בעלמא אפשר שקוברים רשע אצל צדיק.

דמהל"מ לא ילפינו לעלמא כדאיתא בנזיר (נ"ו). ובש"ס שם יליף זה מקרא דאלישע ע"ש].

ובאמת מפשטות הסוגיא משמע שאסור לקבור רשע וצדיק בביה"ק אחד אף רחוק זה מזה. דאלת"ה מאי משני דצדיקו? קשה שהיו יכולים לקברם בקברות אבותיהם רק רחוק זה מזה.

וכן היו יכולים לעשות לכל הרוגי ב"ד ביה"ק אחד ולקברם רחוק זה מזה. וגם השתא דקיי"ל שעושים שני בה"ק להרוגי ב"ד.

י"ל שבכל אחד הרחיקו את הנזקין מהנזקין והנסקליו מהנזקין. ודליף מקרא דאלישע שהיה סמוך ממש.

י"ל דְּהוּי אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא דְּהָא שָׁם נִגַע בְּעֵצְמוֹת אֱלִישַׁע וְזֶה אָסוּר אַף בְּצַדִּיק אֲצֵל צַדִּיק דְּקִי"ל שְׁיִרְחִיקוּ זֶה מִזֶּה שְׂשֵׁה טְפָחִים וְאַף לְהַמְקִילִים בְּזֶה צָרִיף עַכ"פּ אֵינָה הֶפְסֵק ע' יו"ד ס' ש"ב בְּזֶה.

וְאַפְשָׁר י"ל דְּכִינּוֹן דְּשָׁל אֱלִישַׁע הָיוּ רַק עֵצְמוֹת שׁוּב אֵין קַפִּידָא כ"כ שְׁיִקְבְּרוּ עֵצְמוֹת מְשֻׁנִי מִתִּים יַחַד ע' יו"ד ס' ת"ג ס"ח בְּזֶה אֲבָל ז"א דְּהָא מֵת זֶה דְּאִינְרִי בִּיהַ קָרָא נְקַבֵּר עִתָּה שְׁלָם. וְעַכְצ"ל דְּהוּי רַק אֶסְמִכְתָּא וְחַז"ל לְמַדּוּ מִזֶּה שְׁצָרִיף לְקַבְּרוּ לְגַמְרִי בְּמָקוֹם אַחֵר.

וְלִזְהָ יִקְשָׁה עַל מְנַהֲגֵינוּ שְׁנוֹהֲגִים לְקַבֵּר רְשָׁע בְּשׁוּרָה אַחֲרֵת אוּ בְּקֶצֶה בִּיה"ק וְהַפֵּל בְּבִי"ק אֶחָד. וְכַאֲמַת הוּא מְוַכְרַח דְּכִינּוֹן שְׂאִין קוֹבְרִים רְשָׁע חֲמוּר אֲצֵל רְשָׁע קַל.

א"כ נְצַטְרֵף בְּתֵי קַבְרוֹת אֵין מְסַפֵּר. וְנִרְאָה כִּי אֲצֵלֵינוּ שְׁעוֹשִׂים בִּיה"ק אֶחָד בְּכָל הָעִיר הָרִי נִתְרַצּוּ מִתְחִילָה שְׁיִקְבְּרוּ כּוֹלָם בְּבִיה"ק אֶחָד.

כִּי נִרְאָה דְּבַכָּה"ג יוֹכֵל לְמַחֹל עַל כְּבוֹדוֹ וְלְהַתְרַצּוֹת שְׁיִקְבְּרוּ בְּבִיה"ק אֶחָד. וְסוֹמְכִים עַל מַה שְׁיִרְחִיקוּ אֶת הָרְשָׁע לְקֶצֶה הַבִּיה"ק וְעַכ"פּ יְהִי רְחוּק ד' אַמּוֹת בֵּינֵיהֶם.

שְׁזָהוּ שְׁיַעוּר תְּפִיסַת קֶבֶר כְּדֵאִיתָא בְּסוּטָה (דָּף מ"ד) וּבב"ב (ד' י"ב). וְכֵן בְּזִמְנֵי הַש"ס שְׁהִיָּה מְנַהֲגִים לַעֲשׂוֹת לְכָל מְשַׁפְּחָה בִּיה"ק מִיְּנוּחַד לֹא הָיוּ קוֹבְרִים אֶת הָרְשָׁע בְּקַבְרוֹת אַבּוּתֵיו כִּי לֹא מְחִלוּ מִתְחִילָה ע"ז בְּאַשֶׁר לֹא חָשְׁבוּ שְׁיִהִי בְּמִשְׁפַּחְתָּם רְשָׁע.

וְגַם סְמָכוּ עַל הַדִּין שְׁלֹא יִקְבְּרוּ הָרְשָׁע אֲצֵלָם. מִשָּׂא"כ בִּזְה"ז שְׁהַפֵּל יוֹדְעִים שְׁלֹא יַעֲשׂוּ בְּתֵי קַבְרוֹת מִיְּנוּחַדִּים עֲבוּר הָרְשָׁעִים.

וְגַם כִּי אִם נִבּוֹא לְקַבֵּר אֶת הָרְשָׁעִים בְּבִיה"ק מִיְּנוּחַד. מִי מְפִיס מִי הִיא הַנְּקֵרָא רְשָׁע וּכ"א יֵאמֵר אֲנִי צַדִּיק מְמַדָּה.

וְגַם בְּזִמְנֵי הַש"ס מְשַׁמַּע שְׁעָשׂוּ כֵּן רַק בְּהַרְוֵגֵי ב"ד שְׁהִיָּה יְדוּעַ לְכָל שְׁנוֹהֲרוֹגוּ בְּשִׁבִיל פְּשָׁעֵיהֶם אֲבָל לֹא בְּשִׁאֲרֵי חוּטָאִים כִּי מִי יוֹדַע אוּלַי עָשָׂה תְּשׁוּבָה קוֹנְדָם מוֹתוֹ וְכַדֵּאִיתָא בְּקַדוּשִׁין (דָּף מ"ט) שַׁע"י הִרְהוּר תְּשׁוּבָה מִיְּקָרִי צַדִּיק אוּ אֲפָשָׁר עָשָׂה מַע"ט הַשְּׁקוּלִים נִגְדַּד פְּשָׁעֵיו וְרַק הַמּוֹמְרִים וְהַפּוֹרְשִׁים מְדַרְכֵי צִיּוּר דְּחַשְׁיב לְהוּ בַּפ"ב דְּשִׁמְחוֹת וּבִי"ד ס' ש"מ ה"ה שְׂאִין מִתְאַבְּלִים עֲלֵיהֶם וְדֵאִי שְׁצָרִיף לְקַבְּרָם לְבַדָּם לְפִי שְׁהַלְלוּ עֲבָרוּ עַל הַתּוֹרָה בְּיַד רָמָה וְאַף עַל פְּתֻחָה שֶׁל גִּיהֲנָם אֵינָם חוֹזְרִים וְגַם בְּחֵיטָה מְפָרְסְמִין שְׂאִינָם נְחָשְׁבִים עַל דְּגַל הַיִּשְׂרָאֵלִי וּמְבַזִּים מְנַהֲגֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַלְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"א מ"א וְטוֹש"ע ס' רמ"ה שְׁהֵם בְּנֵי חוֹרִין מִשְׁעַבּוּד הַתּוֹרָה. וְגַם כִּי צוּוּ בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא יִקְבְּרוּם כְּכָל יִשְׂרָאֵל.

רַק יִשְׂרָפוּ גּוֹפֵם. בְּזֶה וְדֵאִי אָסוּר לְקַבְּרָם בְּבִיה"ק שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם שְׂאִין קוֹבְרִים רְשָׁע אֲצֵל צַדִּיק.

וְצָרִיף בִּיה"ק מִיְּנוּחַד כַּמֶּש"ל וְאֵין הַצִּיּוּר מְחַנְיָבִים לְקַנּוֹת עֲבוּרָם בִּיה"ק מִיְּנוּחַד דְּאִינָהוּ אֶפְסִידוּ אֲנַפְשֵׁיהוּ. וְע"י מַה שְׁנִשְׂרָפוּ אֵין לְהֵם כְּפָרָה.

כי אדרבא זה מזכיר רשעתם שכתלו מצות קבורה לשנות מדיני ישראל ומנהגייהם: והרמב"ם נראה שהקשה לו דכיון דהל"מ הוא שיהיו להרוגי ב"ד שני בתי קברות. א"כ ל"ל טעם דאין קוברין רשע אצל צדיק.

וגם מנ"ל שאין קוברין רשע חמור אצל רשע קל. כיון דהל"מ הוא שיהיו רק שני ביה"ק להרוגי ב"ד.

לזה ס"ל להרמב"ם דהא דקאמר הש"ס הטעם שלא היו קוברים אותם בקברות אבותם משום שאין קוברים רשע אצל צדיק הוא רק קודם דמשני דגמרא גמירי לה. אבל כדמסיק דגמרא גמירי לה שוב א"צ לטעם זה ואדרבא מוכח דלא קי"ל הכי מדלא היו ד' בתי קברות.

ומקרא דאלישע אין ראי' כי שם נגע בעצמותו וזה אסור בכל המתים וכמש"ל ובחולין (דף ז' ע"ב) יליף מינה רק שנעשה גם שחיה בשביל שלא יהיה ראוי להיות אצלו. וזה שייך רק באלישע.

אבל לא בשאר צדיקים ומכ"ש באנשים בינונים ולזה לא הביא דין זה. אבל כל הפוסקים הביאו דין זה להלכה וכן עיקר.

וי"ל שזה תלוי בשינוי הגירסא בש"ס. כי לפנינו הגירסא וכל כף למה לפי שאין קוברים רשע אצל צדיק דאמר ר"ח בר חנינא וכו' נמצא דמייתי הא דרחב"ח לפרש המשנה.

וי"ל דרחב"ח אמר לה ג"כ כפי לפרש המשנה ואיהו קאמר ג"כ הלשון וכל כף למה וכו' וכעין מ"ש התו' בב"מ (דף כ"א ע"א) דר' ירמיה קאמר להקושיא וכמה ע"ש וכה"ג פתבו התו' בכ"מ. ולזה כדמסיק דגמרא גמירי לה חוזר בו הש"ס מפל הגאמר מקודם ולזה לא הביא הרמב"ם דין זה.

אכן באו"ז סי' תכ"ב הביא גירסא אמר רחב"ח וכו' והניא מימרא בפ"ע ולא לפרש את המשנה וא"כ מוכח דהניא הלכה פסוקה בלי חולק. ולזה פסקו הפוסקים פן להלכה עכ"פ אנו קי"ל פרום הפוסקים שפסקו להלכה פן ולפ"ז אסור לקבור אפר הרשעים האלה בביה"ק של ישראל: וכדי שלא יהיו דברי הלה"פ תמוהים כ"כ נראה שהחמיר לקבור את האפר בשביל עצם לזו משום דס"ל כהגרי"צ שהובא באשכול הלכות טומאת פהגים סי' נ"ב דס"ל שפהן מטמא אף לעצם כשעורה מקרוביו.

וס"ל דמכ"ש שטעו קבורה. ואפשר לומר שסמך על דיעה יחידית בשביל כבוד הקדושים שנשרפו על קדה"ש.

ועוי"ל דכיון שראו בשעה שנשרפו ויצאה נשמתם היה עדיין ראשם ורום גופם קיים והיה נוטל על כל ישראל לקבורם רק לא יכלו לקבורם בשביל שהרשעים לא הניחום ושרפו גופם.

א"כ י"ל שזה קבורתם. דהא טעם קבורה הוא משום פפירה או בזיון.

והכא אין לה פפירה וכבוד יותר מזה שנשרפו על קדה"ש. והא בלא"ה קי"ל שיקלה תמורה שיותר לשוןף את הנקברים.

רק בַּמַּת אָסוּר מְשׁוּם דְּהוּי בְּזִיוּן וְגַם כִּי הֵיכִי דְלִיקְהוּי לִיהַּ פְּכָרָה בְּעֵינְפוּל הַבְּשָׁר אַבְּל הַכָּא זְהוּ כְּבוֹדָם וְכַפְרָתָם וְזוּהֵי גְּנִיזָתָם. וְלִכְאוּרָה י"ל דו"א דְּהָא עַכְצ"ל דְּסוּגְיָא דְּסִנְהֶדְרִין (דְּרַף מ"ו) דְּמִפְּרִישׁ טַעְמָא דְּקַבּוּרָה מְשׁוּם בְּזִיוּנָא וְכַפְרָה אֲזֵלָא אֲלִיבָא מֵאֵן דְּדְרִישׁ טַעְמָא דְּקַרָא אַבְּל לְמ"ד לָא דְּרִשִּׁינֵן ד"ק הוּיָא גְּזַה"כ לְקַבְּרֵן וְאָסוּר לְשַׁנּוּתָא דְּכָר כְּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' ס"ט דְּקִי"ל כַּמ"ד דְּרִשִּׁינֵן טד"ק וְע' תו"ט פ"ב דִּיבְּמוֹת.

וְעוּד נִרְאֵה דְּבִאֲמַת קִשָּׁה לֹמֵר דְּכּוּלָּהּ סוּגְיָא אֲזֵלָא לְמ"ד דְּרִשִּׁינֵן טד"ק. רַק דְּהִכָּא דְּכַתִּיב הַטַּעַם בְּפִסּוּק כִּי קָלְלַת אֱלֹקִים תְּלוּי הָרִי מִפְּנֵי הַטַּעַם.

וְכַעֲיֵן הָא דְּסִנְהֶדְרִין (דְּרַף כ"א) וּב"מ (דְּרַף קט"ו) דְּהִיכָא שְׁמִפְּנֵי הַטַּעַם כ"ע מוּדוּ. וְרַק שְׁמִסּוּפָק הַש"ס אִם הַטַּעַם מְשׁוּם בְּזִיוּן וְהִינּוּ קָלְלַת לְשׁוֹן בְּזִיוּן כְּמוֹ לָא תְּקַלְלֵ.

אוּ רִיבּוּזָא מְשׁוּם כְּפָרָה כְּדֵאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דְּרַף מ"ו) שְׁהַשְׁכִּינָה אוּמְרַת קַלְנִי מְרֵאשִׁי קַלְנִי מְזֻרְעֵי כְּשִׂאָדָם חוּטָא וְנִעְנֵשׁ עַל חֻטָּא ע"ש. וְע' חִיבּוּרֵי שָׁם וְע' לַח"מ רְפִי"ב מַה' אַבְּל מ"ש בְּזַה וְאֶקְצֵר וְלָזַה כְּשִׁנְשָׂאָר עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה מְחַנְיָבִים לְקַבְּרָם וּמִתָּר לִיטְמָא לְהֵם כְּדִין אִם נִשְׂאָר מְקַצָּת מִמַּת מְצֻנָה שְׁקַבְּרוּהוּ וְכַדְקִי"ל בְּסִי' שַׁע"ד ס"ב וְכַמֶּש"ל.

וּס"ל דְּלָאוּ דְּנוּקָא אִם נִטְמָא לְרֵאשׁוּ וְרַבּוּ אֵלָא אַף שְׁלֵא נִטְמָא רַק שְׂרָאָה אֵת רֵאשׁוּ וְרַבּוּ וְלִפְנֵינוּ נִקְבֵר וְנִגְנֵז כֵּן נִלְע"ד לְדַחּוּק לִישָׁב דְּבָרֵי הַלַּה"פ. וְעַכ"פ בְּנ"ד שְׁהַרְשָׁעִים הָאֵלָה צוּי לְשָׂרוּף גּוּפָם כְּדִי לְשַׁנּוּת מְדִינֵי הַתּוֹרָה וְתַהֵי עוֹנֹתָם עַל עֲצֻמוֹתָם וְאֶפְרָם הַנִּשְׂאָר מִגּוּפָם.

וְדֵאִי דְּלָא מִיקְרֵי קַבּוּרָה. וְאַף דֵּאִיתָא שְׁלֵהִי תְּמוּרָה שְׁמוּתָר לְשָׂרוּף אֵת הַנְּקַבְּרִים הִינּוּ שְׂאָר אִיסוּרִים אַבְּל לָא מַת שְׁיֵשׁ בּוֹ מְצֻנַת קַבּוּרָה מְדֵאוּרִייתָא.

וְלִהֲכִי לָא חָשִׁיב מַת בְּמִשְׁנָה דְּתְּמוּרָה שָׁם מְשׁוּם שְׁיֵשׁ מ"ע לְקַבְּרוּ וְכַמ"ש הַרְמַב"ם רְפִי"ב מַה"א. וְכִינּוּן שְׁלֵא נִקְבְּרוּ בְּהִיּוֹת גּוּפָם שְׁלָם מִמִּילָא אִין מְצֻנַת קַבּוּרָה עַל עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה שְׁנִשְׂאָר מֵהֵם וְאֶפְרָם.

וּמִמִּילָא אָסוּר לְקַבְּרָם בְּבִיה"ק שְׁל יִשְׂרָאֵל וְגַם אָסוּר לְהַתְּעַסֵּק בְּקַבּוּרָתָם. דְּעֵינֵן הַטַּעַם שְׁקוּבְרִים רְשָׁעִים מְשׁוּם שַׁע"פ יֵשׁ בְּהֵם מְצֻנַת קַבּוּרָה.

אַבְּל כְּשִׂאִין בְּהֵם מְצֻנַת קַבּוּרָה אָסוּר לְעֵסוּק בְּכַבּוּדָם. וְגַם יָפָה כְּתַב מַעַכ"ת שְׁאִם יִקְבְּרוּם הָא חִילּוּל הַשָּׁם כִּי הַנְּקַבְּרִים אִין מְנִיחִים לְקַבְּרֵן אֶפְרָ הַנִּשְׂרָפִים בְּבִיה"ק שְׁלֵהֵם.

וְלָזַה אַף דְּקִי"ל בַּע"ז (ד' ס"ב ע"ב) שֵׁאָה"נ צְרִיף לְקַבְּרֵן אֶפְרָם בְּבִיה"ק כְּדִי שְׁלֵא יִהְיוּ מֵהֵם. נִרְאֵה דְּהִינּוּ רַק אֶפְרָ שְׁל דְּבָר דּוּמָם שְׁאִין בְּזַה קַפִּידָא לְהַמְתִּים הַקַּבּוּרִים שָׁם כִּינּוּן שְׁנִשְׂתַּנָּה לְאֶפְרָ וְכַמֶּש"ל.

אַכּוּן בְּנ"ד שְׁאָסוּר לְקַבְּרֵן רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק אָסוּר לְהַצִּיל א"ע מִתְּקַלָּה ע"י צַעַר וּבְזִיוּן הַמְתִּים הַקַּבּוּרִים שָׁם. וְש"ס מִפְּנֵי בְּסִנְהֶדְרִין (דְּרַף ע"ה) שְׁאִף בְּמִקּוּם פְּקוּזָא נִפְשׁ אָסוּר לְהַצִּיל א"ע ע"י בְּזִיוּן חֲבִירוֹ וְע' שׁו"ת בְּנִין צִיוּן ס' קַע"ב בְּזַה.

וְאִם הַבְּנִים רוֹצִים לְשַׁמּוֹעַ לְדִינֵי הַתּוֹרָה וְלַחֹשׁ שְׁלֵא יְבוֹאוּ לִיְדֵי תְּקַלָּה לִיקְהוֹת מִהָאֶפְרָ יוּכְלוּ לְפַזֵּר הָאֶפְרָ עַל קַרְקַע עוֹלָם דְּהָא כְּתוּבוֹ תו' בַּע"ז שָׁם דְּהוּי זוּז"ג. רַק דְּלִכְתַּחֲתִילָהּ חָשׁוּ לְדַעַת רַבָּן דְּס"ל זוּז"ג אָסוּר.

והכא דהוי נשעת הדחק דא"א בענין אחר פנין שאסור לתת האפר בביה"ק. וכל שעה"ד
פדיעבד דמי כמ"ש הפוסקים.

וגם אפשר לפזר האפר במקום שאינו מגדל צמחים פדאיתא בע"ז (דף מ"ד ע"א) וכ"כ
התו' שם (ד' מ"ג ע"ב) ופסחים (דף כ"ח ע"א) לרבנן דס"ל דזוז"ג אסור. והא דלא
קאמר הכי בע"ז (דף ס"ב ע"ב) גבי שקר י"נ.

י"ל דכינון דהתם שרי לתת האפר בביה"ק וכמש"ל. לא הטריחו לבקש מקום שאין מגדל
צמחים.

אבל בנ"ד שאסור לתת אפר הרשעים האלה בביה"ק של ישראל. צריכים לפזר אפרם
במקום שאין מגדל צמחים: העולה מדברינו שיפה פסק מעכ"ת שאסור לקבור בביה"ק
של ישראל את אפר הרשעים שע"פ צוויים שרפו את גופם ואסור ג"כ להחזיקם בבית
בניהם שמה יבואו לידי תקלה פדאיתא בע"ז (דף ס"ב ע"ב) ורק צריף לפזר האפר
במקום שאין מגדל צמחים: וע"ד שרוצים לעשות דרך המלך על ביה"ק ונסתפק מעכ"ת
אם צריף לפנות את כל העצמות לביה"ק הקדש.

או לפנות רק במקום שיעשו שם היסודות והעמודים לדרך זה ועל שאר ביה"ק יעשו
כיפה ועל הכיפה תהי דרך המלך. אין מה להאריך בזה כי יפה כתב מעכ"ת שצריף
לפנות כל העצמות לביה"ק קדש כי הוא בזיון גדול שיעשו על קבריהם עגלות וילכו
בהמות וכדומה וגם כי כתב כח"ר אשר בשעת החפירה בודאי יגעו בהרבה עצמות
משארי קברים ויתבזו העצמות ולזה נכון לפנות את כל העצמות לביה"ק.

ודין פינוי עצמות כבר נתבאר ביו"ד סי' ת"ג ושצריף לפנות גם עפר תיחות שבהקברים
וע' חיבורי ח"ד סי' צ"ה בזה: סימן קמא. ע"ד מ"ש האחרונים גבי דין פבוש שאם
החליפו המים בתוך מעל"ע לא מיקרי פבוש ונסתפק פבודו אם החליפו מקצת מהמים
או שהוסיפו מיהם בתוך מעל"ע אי מיקרי פבוש הנה האחרונים פתבו דבמים מחולקים
לא מיקרי פבוש.

והטעם הוא דהא דכבוש פמבול הוא בשביל שהמשקה נכנס בהמשף מעל"ע לתוך
נקבי הפארוס שיש בדבר הגוש ונבלע בו. וגורם שהגוש מתרפף ומתעורר להפליט ג"כ
וזה נעשה מעט מעט בכל רגע עד שנבלע ונפלט ברגע האחרון מהמעל"ע.

וע' פמ"ג סי' ק"ה ועוד אחרונים מסברת דין פבוש. ולזה כשהחליף המים בתוך מעל"ע
נפסקה הפעולה שהחלו המים לפעול בגוש שיוכלו להכניס לתוכו.

והמים הקדשים צריכים שנית לפעול מעל"ע שלם על הגוש ליכנס לתוכו. ולזה פתבו
כמה אחרונים אשר מעל"ע בסירוגין לא הוי פבוש אף שלא החליפו המים והיינו משום
שבמשף שלא היה הגוש במים נתקשה שנית ונתבטל מה שנתרפף מקודם ע"י המים
ולפ"ז הנה נראה שאם הוסיף מיקרי שפיר פבוש כי הלא המים לא הפסיקו פעולתם
כשהוסיפו עליהם: אכן עדיין י"ל דכינון שנתערבו המים הקדשים הרי הם חוצצים בין
המים הקודמים להגוש המונח שם ואין פועלים פעולתם כראוי.

ואף דאיתא בר"ה (דף י"ג) וזבחים (דף פ') דיש בילה מ"מ כיון שיש בכל טיפה תערובות המים הנוספים אין פח במים הללו לפעול פועלתם. ולשיטת האחרונים שכתבו שפכל המעל"ע הוא בולע מעט מעט רק שאין בו כדי לאסור רק בסוף המעל"ע וע' בפמ"ג אחרונים סי' ק"ה בזה.

מ"מ י"ל שאם החליפו המים נחלש פח הפעולה של המים הקודמים ובאמת גוף סברתם צ"ע דהא קיי"ל דצונן אינו מפליט ומבליע ואיך נאמר שפולט ובולע מעט מעט. ולזה יותר נכון כמש"ל שהמים פועלים על דבר הגוש בהמשך המעל"ע שיתרפף ויפלוט טעמו לתוך המים.

וכן שיכלע לתוכו מן המים. ולזה פשטעריבם בהם קצת מים אחרים תוך המעל"ע נחלש פח פועלתם וצריך מעל"ע מחדש.

שוב ראיתי בשו"ת טוטו"ד מהדו"ג סי' רי"ד שכתב להדיא שאם הוסיף מים תוך המעל"ע תו לא הוי כבוש והוא פדברי. אף שם פתב הטעם לפי שהמים הנוספים מקררים רתיחת המים ע"י הכבישה.

ולכאורה הוא תמוה דאטו המים מתחממים ע"י כבישה ונלא החוש מעיד שהם צוננים כבתחילה וצ"ל דלאו דווקא נקיט לשון זה רק פנונתו שמבטלים פח הפעולה שהחלו המים לפעול בדבר הגוש כעין בישול.

ולזה נראה להקל בזה אף פשהוסיפו מעט מים דהא בלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דלא שייך דין כבוש במים רק בחומץ וכדומה. אכן בחומץ לא שייך זה.

דשם הטעם הוא בשביל חריפות החומץ וא"כ אף אם החליפו החומץ בתוך המעל"ע ג"כ הוי כבוש כיון שעכ"פ נכבש מעל"ע בחומץ. דכיון דאמרינן שחריפות החומץ פועל במשך מעל"ע על דבר הגוש המונח בתוכו א"כ שייך זה אף אם החליפו החומץ בתוך המעל"ע.

ואף שי"ל דגם בחומץ אמרינן הסברא שפועל מעט מעט בהמשך המעל"ע על הדבר הגוש. מ"מ הרי גם במים יש הרבה אחרונים דס"ל דאף במים מחולקים יש דין כבוש.

ורק שם מקילים כמש"ל דבלא"ה ס"ל להרבה פוסקים דבמים ליכא דין כבוש. אבל בחומץ דכ"ע מודו שיש דין כבוש ויש סוברים שהשיעור בכדי שיתיתח על האש.

נראה דאסור אף אם החליפו החומץ אכנהחומץ אינו נאסר אם החליפו כיון שהאסור לא שקה בו פשיעור: והנה קצת אחרונים כתבו שאם נשרה היתר במים ובסוף המעל"ע נתנו לתוכם אסור נאסר הדבר תיקף לפי שהמים הם כבר כמבוסלים וכן הדבר הגוש שבתוכם.

אבל לענ"ד ז"א דהא ודאי אין המים רותחים פאשר החוש מעיד רק שהמים פועלים במשך מעל"ע להבליע ולבלוע. וא"כ מה שנפל אח"כ אינו בולע ואינו נבלע וכדין צונן בצונן.

וראיתי בטוטו"ד סי' רכ"ו שכתב ג"כ פנ"ל אף פתב הטעם משום שאחר המעל"ע הוי פאלו נצטנן הדבר וצריך לחזור ולהרתיחו ע"י מעל"ע וכבר פתבתי שהוא תמוה דהא

אין המים מתחממים במשך המעל"ע ורק שפועלים להבליע ולהפליט וזה נמשך גם אחר המעל"ע.

ובכ"ז אם נותנים בהם אחר המעל"ע דבר איסור או משקה אסורה אינו אוסר. דהא על איסור זה עדיין לא פעלו המים להבליע ולהפליט ולא עדיפא מאילו היו מוסיפים מים שפארנו שמבטל הכבישה.

ואף דבמליח נחלקו הפוסקים אי הני רותח או רק מפליט ומבליע אבל אינו רותח ממש. מ"מ בכבוש במים נראה דאף להסוברים שיש בזה דין כבוש.

מ"מ אינו רק מפליט ומבליע ולא מרתים דרק במלח שיש בו חריפות שייך זה. ועוד נראה דגם במלח אין הפונה דהני רותח ממש דהלא החוש מכחיש זה.

ורק הפונה שהמלח פועל שמתפרדים חלקי הדבר שהוא ומתרככים כמו ע"י רתיחה ומה שהאש פועל לפעול ג"כ כח המלח. והחולקים ס"ל שפועל רק בענין פליטה ובליעה ולא שמתרבה כמו ע"י אש.

ולפ"ז יש לישוב דברי הטוטו"ד הנ"ל כי פוננתו שע"י הכבישה מתרבה כמו ע"י אש. אבל כשמוסיף מים אחרים גורם לפעול על הדבר שהוא להקשותו ולצמות חלקיו יחד כמו שפועל כשנותנים צונן על דבר חם.

ועדיין יקשה על טוטו"ד דנדאי כשפוננת בכבישה יותר ממעל"ע נתרבה עוד יותר ולא נצטנן. ובגוף תקירה זו יש לדון בדברי הירושלמי פ"י דתרומת הל"ה ובדברי התוס' פסחים (דף נ"ב) ד"ה הכובש בשם ר"נ גאון ואין הפנאי מסכים לזה: סימן קמב.

כבוד הרב הגדול וכו' מוהרח"מ נ"י הרב דק' טשערווין. ע"ד שאחד קנה מאדון אחד החלב מהפרות שלו ושכר איש שיעמוד בעת החליבה להשיגים וע"י מכונה מסירים מהחלב את השמנונית מלמעלה והמותר קונה השכיר הנ"ל ועושה מזה גבינה ע"י בישול בתנור.

והנה השכיר הלז בא לשם בתוך החליבה ולפעמים אחר החליבה. וכן החלב שהוסר השונן ממנו מובילים נכרים לבית הישראל בלי שומר ובלי חותם.

ונסתפק כ"ת אם מה שמסירים השונן מהחלב מיקרי העמדה שיהי הוכחה מזה שהוא חלב טהור כי טמא אינו עומד וחפץ לדעת דעתי בזה ואשיבנו בקוצר באשר אני טרוד מאוד: הנה בסי' קט"ו מפנרש שאם בא הישראל אחר שחלבו פולם אסור החלב.

וא"כ ה"ה בנ"ד. ואף שיודעים שתקף יסירו ע"י מכונה את השונן מלמעלה וחלב טמא אינו עומד והני פהא דאיתא שם בסע"ף ב' שאם דעתו לעשות גבינות שרי בדיעבד והפ"מ אף שלא ראה החליבה ע"ש בפ"ה סקכ"ב ובנ"ד הני הפ"מ.

מ"מ נראה שז"א דשם איירי רק שהעכו"ם חושב לעשות גבינות ולזה נדאי לא יערב חלב טמא שאינו עומד. אבל הכא הרי העכו"ם מוכר להישראל את החלב והישראל קולט השונן מעל החלב וא"כ יש לחוש שיערב חלב טמא ולא יתברר ע"י קליטת השונן דהא עכ"פ? הא שונן מחלב הטהור ולא מירפת לערב וכהא דאיתא בע"ז (דף ל"ה ע"ב) דכיון דאיכא נסייבי דלא קיימי אף בטהור יש לחוש לתערובות חלב טמא ע"ש.

ועוד דהא פתב הש"ד ס"ק כ"ג שאם קונה החלב במדה אסור. וא"כ ה"ה הכא הרי קונה החלב במדה.

ועוד נראה דהעמדה מיקרי רק פשהחלב מתחמץ וכל שומן שיש בו עולה למעלה. אבל בנ"ד שהחלב עדיין לא נתחמץ רק תיכף אחר החליבה מסירים החלב השומן שלמעלה.

נראה שזה אפשר גם בחלב טמא. כי כן טבע כל דבר שהשומן צף למעלה ובנדאי גם חלב טמא יש בו קצת שמנונית וכטבע כל דבר הפא מן הסי.

רק שהחלב טמא אינו מתחמץ באופן שכל פח שמנונית ומתיקות שיש בהחלב יקפה למעלה. וכ"ה לשון הרמב"ם בפ"ג מהמ"א הי"ב שאינו נקפה ועומד משמע שאינו נקפה אבל מעט שמנונית בנדאי יש למעלה.

וכ"נ ברש"י ע"ז (דף ל"ה ע"ב) שפירש ניקום יעמידנו ע"י קיבה לגבינה. משמע דרך להחמיץ ולהקפותו לגמרי א"א אבל מעט שומן יש עליו.

ולכאורה נראה שיש חילוק בין רש"י להרמב"ם דרש"י מפרש שאינו נעשה גבינה. ורמב"ם מפרש שאינו נקפה באופן שהשומן והמתיקות יעלה למעלה והחמוץ ישאר למטה.

והנראה דלא פליגי דהא חמאה פתבו כל הפוסקים שאינו נעשה מחלב טמא הרי מבואר שאינו נקפה ורק רש"י נקיט הכי משום דשם איירי בסוגיא בגבינה ע"ש. ואין להקשות דאי נימא שאף בחלב טמא צף קצת השומן למעלה.

א"כ הרי אפשר לעשות משומן זה חמאה ז"א דהא ידוע שאף מחלב קודם שנקפה אפשר לעשות חמאה ע"י עירוב ונענוע בכלי כי חמאה נעשה ע"י שנופרדים מהחלב כל חלקי השומן שבו ונעשה לגוש אחד ומי החלב נשארים לבדם וזה נעשה ע"י הנענוע בפלי.

אבל חלב טמא אין טבעו להתפרד ואף השומן שעומד למעלה צריך ג"כ להפריד ממנו את מי חלב שבו ובחלב טמא א"א להפריד: ועדיין יש לדון דכיון שישודעים שהישראל יבוא מרתמי דילמא השתא אתא וכעין הא דאיתא בהגיגה (דף כ' ע"ב) ובע"ז (דף ס"ט) דאף היכא דאפשר שיבוא בדרה עקלתון מרתמי ודמי לינצא ונכנס דסגי בחולב כדאיתא בע"ז (דף ל"ט).

ועי"ל דבנ"ד נדאי אין נמצא המוכר בשעת החליבה רק השכורים לאותו דבר. וא"כ למה נחוש שיערבו חלב טמא דהא אין להם תועלת בזה.

וכבר פתבו הפוסקים דלא יחלופי חיישינן רק היכא שיש לו הנאה בזה וכן קי"ל בסי קי"ח ס"ב. ומקורו מהא דמורי"ס בע"ז (דף ל"ד) וכמ"ש התוס' שם (דף י"ב ע"א) ד"ה ושדי.

ואין לחוש שהמוכר צוה את משרתיו שיערבו חלב טמא להרבות המדה. דהא מירתת מהם שיגלו להקונה ויהי נידון כמזינף את מקחו שיש עונש גדול בדיניהם וכן קי"ל בסי קי"ח שבמקום מעבר רבים ל"ח לזיוף וכתב שם הט"ז דהיינו אף כשעפוי"ם עוברים שם וכן קי"ל בסי' קכ"ט ס"ד.

ואף התו"ח שפתיב שם דבעינן דווקא שכוונת ישראל היינו שאפשר שהעכו"ם לא ידעו של מי הוא פדי להודיעו אבל ישראלים יחקרו ע"ז פדי להצילו מאיסור. ואף דאיתא בכתובות (דף כ"ו) דשפחה אינו נאמנת להעיד לה וכן קיי"ל באה"ע סי' ז' ס"ב היינו רק בשפחה אבל לא בשכירו ולקיטו.

וע' בח"מ סי' ל"ג אם משרת נאמן להעיד. ובתנאים שם הביא דברי הרמב"ם פ"ד מה' גזילה דשכירו ולקיטו פשרים להעיד.

ורק יש לדחות דאף דאמרין שלא יעיד שקר מ"מ ישתוק ולא יגיד וכדאיתא כה"ג בכתובות (דף כ"ו ע"ב). ונראה דאף למ"ד שא"נ להעיד מ"מ לעשות בפניו זיוף י"ל דמירבת.

ואף דבגיטין (דף ע"ג) איירי לענון דלא מירבתה ליבעל בפני שפחה י"ל דשאני התם שאינו דבר עבירה כ"כ פיון שהיתה אשתו. אבל בזיוף י"ל דמירבת.

וא"ל דעכו"ם שאני דהא אמרינן בתולין (דף קל"ג) ונערכין (ד"מ) דעכו"ם מפעא פעי שוב ראיתי שהפ"ת באה"ע סי' כ"ב סק"ד הביא בשם הש"ב יעקב לענון יחוד סברא זו דעכו"ם מפעא פעי ורק הביא שהנו"ב חולק ע"ז.

ונראה דגבי יחוד אשה שהחשש הוא שיסכימו פולם לעשות עבירה א"כ העכו"ם לא יגלה על עצמו וממילא אינה יראה ממנו. אבל לעשות זיוף בפני עכו"ם והעכו"ם לא יגלה מזה שפיר מירבת וכן קיי"ל בסי' כ"ט ס"ב דהיא שפחה יחד בעצה אחת לא מירבתי מהדדי.

אבל פשאנים בעצה אחת מירבתי ע"ש בב"ח ופ"ד: והנה בע"ז (דף ס"א ע"ב) איתא שאם נתן היין בבית אריס של העכו"ם לא מירבת מליגע כי האריס ירא ממנו ולא יגלה ומחפה עליה זכותא.

ואף דשם איירי בפרזק רופילא שהיה משנה למלך וכפירש"י שם. מ"מ משמע דה"ה בכל אריס כפירש"י שם דאריס מירבת ממרה.

ודקדק רש"י זה מדנקיט גבי אריסיה. ולא אמרינן שכל העכו"ם יראים ממנו לפי שהוא משנה למלך.

וכ"נ בחי' הריטב"א שם שפתיב סתם דאריס מירבת ולא הנפיר כלל דאיירי בפרזק רופילא ע"ש. ומ"ש רש"י שם דמסהיד שלא נגע.

קשה דהא סגי אם הוא שותק וכדאיתא בכתובות (דף כ"ו ע"ב) שיש חילוק בזה דתרתמי לא עבדי. ונראה דרש"י דקדק זה מלשון הש"ס מחפי עליה זכותא.

משמע דאף אם אומר בפירוש שלא נגע לא מהני דאמרין שפחה עליו. עכ"פ מוכח דאף באריס שהוא רק שכירו אמרינן שאינו ירא ממנו.

אכן ברא"ש וטוש"ע סי' קל"א איתא שהעכו"ם ירא ממנו וכפוף תחתיו. משמע דבשכיר בעלמא לא שניי' זה דהא אינו כפוף תחתיו וגם אינו ירא מן השוכר אותו.

וצ"ל דס"ל דרב גבי פרזק רופילא שקה משה למלה אמרינו הכי שאריס שלהם נרא מהם. וה"ה אחר שירא ממנו ג"כ אסור ונדקייט אריס היינו משום דכף הנה מעשה.

ורש"י וריטב"א פתבו דאריס מירתת ממריה. צ"ל שפינשו דרבא דבע"ז (דף ס"א) ס"ל בכתובות (דף כ"ז) דשפחה מירתתא מינה ותעיד אף בשקר.

וס"ל שאין חילוק בין אריס לשפחה. והרמב"ם לא הביא דין זה כלל משום דס"ל שם דאף בעפ"ם אחר חיישינו לגומלין.

ולטעמיה אזיל שפסק בפ"ב מה' מעשרות ה"י דאף בחמרין ע"ה חיישינו לגומלין לענין מעשר ובכ"מ שם הקשה ממה שפסק בפ"ב מהא"ב הי"א דל"ח לגומלין ובכתובות (דף כ"ד) מדמינו להו להדי.

ותירץ דס"ל דלשינויא דואבע"א שם דפליגי במעלין מתרומה ליוחסין לא פליגי כלל בגומלין. והוא תמוה דהא דפליגי במעלין זה מהני לשנויי דר"י אדר"י שם אכל רבנו ארבנו לא משני בהכי ע"ש: ונראה בדעת הרמב"ם דבאמת לק"מ אהדי.

דבע"ה שהם חשודים על המעשרות חיישינו ג"כ לגומלין דכיון שחשוד על של עצמו הוא חשוד גם על של חבירו כשי"ל שיש לו בזה נגיעה לעצמו. אכל גבי האומר אני פהו וכו' גבי שבויה נהי שאין אדם נאמן על עצמו.

מ"מ אין זה משום חשד שמשקר רק מצד שאין לו דין עד כשמעיד על עצמו. וע' תשב"ץ ח"א סי' פ"א הטעם דע"א לא מהימן משום דחיישינו דקאמר בדדמי אכל ל"ח שישקר דקיי"ל שאין אדם חוטא ולא לו.

ובתרומה ושבויה הקילו להאמין ע"א אכל עכ"פ צריף שיהא עד אחד בזה ולזה ל"ח בזה לגומלין כי אין לנו לחשדו בזה. ובזה מיושב הא דאביי משני שם דר"י אדר"י ולא חש לישוב דרבנו אדרבנו.

והיינו משום דזה פשוט לחלק דחשוד שאני ורבא דמקשה שם דרבנו אדרבנו לטעמיה אזיל דס"ל בע"ז (דס"א) דאף בעפ"ם ל"ח לגומלין ומכ"ש בישראל חשוד. ואף דר"ת ס"ל דחשוד גרע מנכרי ע' תו' ע"ז (דל"א) והובא להלכה בסי' קי"ח ס"א.

מ"מ לענין יי"נ ודאי דעפ"ם הוי חשוד וכמפורש בש"ס בכ"מ ולזה הוכרח לישוב דאירי כשפלי אומנתם בידו ומוכח מתוך מעשיו שרצונו למפור תבואתו ומשקר במה שאומר שאינו מעושר: עכ"פ בנ"ד נראה שאין לחוש בזה לזיוף ע"י שכיריו ופועליו דהא לא מירתתי מיניה ורוב פעמים צריף השוכר להפועלים יותר ממה שהם צריכים אליו.

וגם כי בודאי אין באותו הדיר בהמה טמאה רק בדיר אחר וכידוע שפן הוא בחצרות השורים ובפרט בנ"ד שיש שם הרבה בהמות לחליכה בודאי רחוק לחוש לזה. וגם כבר כ' התשב"ץ בחוט המשולש ח"א סי' ל"ב שאין לחוש לחלב סוסיא.

רק לחלב גמל ואצלנו אין מצוי זה כלל וכ"ה דעת הרדב"ז והפר"ח שאין לחוש. ואף אי נימא פדעת המקמירים בזה.

מ"מ הכא שיש הרבה בהמות לחליבה. י"ל שיש ששים נגד החלב טמא שיוכלו להשים שם מסוסיא אחת או שמים הנמצאות שם.

וגם הלא כתב הש"ך סי' קי"ח שכתב ברוב. וע' נוב"ת ח"א סי' ס"ו וע' באר יצחק חיו"ד סי' י"ג בזה: והנה חלילה להקל בזה פשיאין הישראל רואהו כלל.

דכבר כתבו כמה אחרונים דחלב עכו"ם נאסר במנין כמו שנאסר בישראל ופתם. אבל בנ"ד שהישראל הולך להשגיח ורק שאינו יכול לכונן את השעה ובא לפעמים אחר החליבה יש להקל ע"פ טעמים הנ"ל דהוי פיוצא ונכנס וכבא בדרך עקלתון דמירתתי ובצירוף סברא דל"ח לזיוף.

ועכ"פ פעם בשבוע יבוא קודם החליבה כדי שירא מלפניו דלמא השתא אתי. וגם דבנ"ד י"ל דמיקרי חלב של ישראל וכמו שיבואר להלן ולא שייכא בזה גזירה דחלב נכרי רק משום חשש חלב טמא כנ"ל: ולענין החלב שנוטר אחר שיקחו השומן מלמעלה ומובילים אותו לבית הישראל בלא חותם ובלא שומר והוא עושה מזה גבינות ע"י בישול.

הנה הוא ש"ס מפורש ובש"ע סי' קי"ח שחלב צריך חותם אחד עכ"פ לכ"ע. ומה שנעשה גבינה אח"כ מפורש בש"ס ופוסקים שאינו ברור דחיישינן להא דביני אטפי.

אף נראה לדון דהכא אין לחוש לחלב טמא כי למה יחליף חלב טמא על חלב זה שהיא בלי שום שומן הראוי רק לגבינה וכמבואר בפוסקים דחלופי ל"ח רק היכא שיש לו הנאה בזה וכמש"ל.

ולמי חלב של חלב טמא אין לחוש דהא חלב טמא אינו עומד. ואף לפמש"ל דגם בחלב טמא אפטר שיש איזה שומן למעלה וא"כ י"ל שיקחו חלב טמא ויסורו השומן מעליו ואח"כ יחליפו בחלב זה.

הנה לבד שצריך לזה טורח גדול וזמן מרובה אין לחוש שיעשו זה משום דמרתתי כי הלא יהא נתפס כגנב. הנה החולבים הפרות ועוסקים בענין זה אין להם שם בהמות טמאות משלהם וצריכים לקחת חלב טמא מהבהמות של בעל הבהמות ומפניו נדאי מרתתי לגנוב החלב כי הלא הוא דר שם.

וגם נדאי יש שם עוד משרתיו אשר אינם עוסקים בעסק החלב ומירתתי מינייהו. וזה בודאי אין לחוש שפולם יעשו קנוניא ביניהם בזה כי הלא עכ"פ דבר מועט הוא ולא יהי זה ביניהם כדי חלוקה: ועוד נראה שפוסקים השומן ע"י המכונה נשאר כמעט מי חלב ממש.

משא"כ פשיטתו בכף לזה בודאי יהי ניקר וגם פי אין פדאי הדבר לפניו ובמעט חלב נראה שלא יוכלו להשתמש ע"י המכונה כי זה נעשה רק פשיטת חלב הרבה. וגם נראה דאף שיש קצת שומן על חלב טמא בכ"ז הנשאר מזה הוא ג"כ חלב גמור.

אבל חלב טהור פשטתים השומן נשאר כמעט רק מי חלב שלא נתחמץ עדיין ולזה אין פדאי לו החליפין ומצורף לזה דעת התשב"ץ ורדב"ז ופר"ח שאין לחוש לחלב טמא

כמש"ל. לזה אין לחוש בנ"ד לאחלופי רק שיש לדון דמ"מ הרי גזרו על חלב עפוי"ם וכמ"ש פמה אחרונים.

אבל בנ"ד הרי פבר הוא חלב של ישראל דאף שמתחילת הקנן שקנה מהנכרי מה שיחלבו פרותיו י"ל דהוי דשלב"ל. מ"מ אח"כ פשפבר בא לעולם הרי הוא שלו דהא נתנו החלב לתוף פליו של הישראל ואף אם הפלים של המוכר מ"מ בנדאי השפיר לו המוכר פליו לתשמיש החלב והרי הם פליו של הקונה בפעם זו וקונה אף ברשות מוכר שיהי נתן לו רשות להניחם שם וכמ"ש הש"ף סי' ר' סק"ז וע' נתיבות שם.

וגם דהא קי"ל שם סעיף ה' דמסתמא נתן לו רשות בכה"ג ע"ש. ונוסף לזה דהא ניחא לו דליקו בהימנותיה פדאיתא בב"מ (דף ט"ז) ובח"מ סי' ר"ט.

ועוד נראה דבב"נ קונה אף בכה"ג וכמ"ש הריב"ש סי' שכ"ח שקנדם מ"ת היו קונים אף דשלב"ל והוא בקצה"ח סי' רע"ח נכתוב שם סי' שכ"א והוא ט"ס וכ"כ האחרונים וראה מצאן לכן ובפרט שכ"ה בדיניהם שהוא קנן גמור לזה נראה מיקרי חלב של ישראל ואם הנכרים החולבים הם שכירים של הישראל י"ל שקונים החלב במשיכה או הגבהה פשמגביהם החלב עם הפלי וכמ"ש הנתיבות סי' קפ"ח ועוד פוסקים דמהני קנן ע"י פועלים נכרים: עכ"פ נראה דזה מיקרי חלב של ישראל ואין בזה תקנת חז"ל רק החשש דאחלופי וכבר בארנו שי"ל שאינו שייך בנ"ד ומ"מ חליקה להקל לכחחילה לגמרי פי ע"ז יבואו להקל לגמרי בשליחות חלב ע"י נכרי בלא חותם אף בדיעבד אין להחמיר וגם אם ידע כת"ר שקשה הדבר לפעול שישמע לקולו יוכל להעלים עין מזה באשר פי מעיקר הדין אין בזה איסור לענ"ד.

ובפרט לפמש"ל שאף אם ערבו חלב טמא יש לדון שנתבטל ומכ"ש אח"כ פשנעשה גבינה ע"י ביטול דעיקר החלב טמא נשאר במימי החלב ורק אפשר שמעט נשאר ביני אטפי בזה ודאי נתבטל בששים: סימן קמא.

פבד זידי הרב הגאון וכו' מוהרי"ל נ"י אבד"ק סטאשוב. ע"ד עצי מאלינעס אם נוהג בהם דין ערלה והאריף מעכ"ת בדבר בדברי וחספז לדעת דעתי בזה.

והנה לקוצר הפנאי אשיב בקוצר מה שנלע"ד בזה: הנה הסימנים הנמצאים בש"ס ופוסקים מה שנקרא אילן ושיתחייבו פירותיו בערלה הם שבועה. א' שעהעץ יהא קנים משנה לשנה ולא יתקלקלו בחורף וכמ"ש הפוסקים הובאו ברדב"ז סי' תקל"ה.

ב) שכשנוטלים הפרי יצמח פרי אחרת לשנה השנית פדאיתא בפרכות (דף מ'). ג) שעהנפים ישארו ג"כ משנה לשנה כמ"ש הרדב"ז שם בשם רב האי גאון וכתב שם שכ"ה דעת רש"י וע' טא"ח סי' ר"ג בשם הגאונים בזה.

ד) שעהעץ יהא גבוה ג' טפחים פדאיתא בעירובין (דף ק') וכ"כ קצת אחרונים וקצת משמע בסוטה (דף מ"ג) דסגי בטפח וכ"כ בח"א פל"ג נ"א אף י"ל דשאני התם שפופו ליגדל יותר ובאמת אין ראי מעירובין דשם הטעם דפחות מג' הוי פקרקע ומ"מ יש שם אילן עליו וכן בעירובין (דף צ"ט ע"ב) איירי באילן ממזש וקי"ל שם שעד פחות מג' יש לו דין קרקע לענן שבת ואף דנדאי הפירות שישמחו למטה מג' יש בהם דין ערלה ואכמ"ל בזה].

ד) שְׁיַעֲמֹד הָעֵץ וַיַּעֲשֶׂה פְּרִי ד' שָׁנִים פֶּן רָצָה הַרְדֵּב"ז לְדוֹן מְשׁוֹם דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פֶל שְׁיַשֵּׁי לֹו עֶרְלָה יֵשׁ לֹו רְבַעִי וּי"ל דַּה"ה לַהֲפֹנֶף פֶּל שְׁאִין לֹו רְבַעִי אִין לֹו עֶרְלָה. וּבְאַמַּת דְּבָרֵי צ"ע דְּהָא בְּרַבְעִי אִיפָּא מ"ד בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ה) דְּבִכְרָם נוֹהֵג רְבַעִי וְלֹא בְּשָׂאֵר אֵילָנוֹת וּמ"מ נוֹהֵג עֶרְלָה בְּכָל הָאֵילָנוֹת לַכ"ע.

וְאַף דְּהַרְדֵּב"ז מְסִיק פֶּן לְהִלְכָה מ"מ גְּדַחַק שָׁם לְהִבִּיא רְאִיָּה לְזָה וְהו"ל לְאַתּוּנֵי מְהִכָּא דְּמִפְּנֵי רֵשׁ פֶּן ה) שְׁיִהְיוּ הַפִּירוֹת עֵיקַר הַפְּרִי שֶׁל אֵילָן זֶה מְשׁוֹם דְּבִקְפְּרִיסִין יֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִי יֵשׁ בְּהֵם עֶרְלָה וּבְחו"ל קִי"ל בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ו) וּבְטוּש"ע בְּסִי' רַצ"ד שְׁאִין בְּהֵם עֶרְלָה לְפִי שְׁאִינָם עֵיקַר הַפְּרִי ו) שְׁהַעֲלִים לֹא יִצְמָחוּ מִן הַשְּׁוֹרֵשׁ רַק מִן הַגִּזְע מְלַמְעָלָה כ"ה בְּתוֹסְפָתָא פ"ג דְּכְלָאִים וּבִירוּשְׁלָמִי שָׁם ספ"ה וּבְרַמְבַּ"ם וּבש"ע סִי' רַצ"ו סט"ו וְצָרִיף לְהִבִּין לְמָה לֹא פְתָבוּ זֶה בְּדִינֵי עֶרְלָה וְצ"ל דְּכִינּוֹן שְׁהוֹזְכַר זֶה בְּתוֹסְפָתָא וִירוּשְׁלָמִי לְעַנְיָן כְּלָאִים הִבִּיאוּהוּ הַפּוֹסְקִים ג"כ לְעַנְיָן זֶה.

ז) שְׁיִהֵא הָעֵץ קָשָׁה כָּל עֵץ וְלֹא רַף פְּיָרַק כ"ה בְּעִירוּבִין (דָּף ל"ד ע"ב) שְׁקָנִים הַרְפִּים דִּינָם פְּיָרַק וְהַקָּשִׁים דִּינָם פְּאֵילָן וּמְלִשׁוֹן רַש"י וְעוֹד רֵאשׁוּנִים מְשַׁמַּע שְׁאֵף הַקָּנִים הַקָּשִׁים הֵם רְפִים מְתַחֲזֵלֵת גִּידוּלָם וְאִז דִּינָם פְּיָרַק עַד שְׁיִתְקַשׁוּ ע"ש].

וְהִנֵּה הַמַּאֲלִינַעַס הָעֵץ גְּבוּהָ יוֹתֵר מִג"ט וְהָעֵץ הוּא קָשָׁה רַק הָעֵנָף הוּא רַף וְהַעֲלִים אִין יוֹצְאִים מִן הַשְּׁוֹרֵשׁ רַק מִן הַקָּנָה וְהַמַּאֲלִינַעַס הֵם עֵיקַר פְּרִי בְּעֵץ זֶה אִף הַקָּנִים שְׁלֵהֶם אִין מוֹצִיאִים פְּרִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית רַק בְּקִיץ שְׁגָדִילִים הַמַּאֲלִינַעַס מִהַקָּנִים שְׁלֵהֶם יוֹצֵא מִהַשְּׁרָשִׁים שֶׁל הַקָּנִים הִלְלוּ עוֹד קָנָה רַף וְעֵלִים עָלָיו וּבְשָׁנָה הַשְּׁנִית גָּדַל הַקָּנָה הִנֵּה וּמְתַקְּשָׁה וּגְדִילִים עָלָיו מַאֲלִינַעַס וְהַקָּנָה הִרְאִשׁוֹן קוֹצְצִים אוֹתוֹ כִּי לֹא יִגְדַל עָלָיו עוֹד שׁוֹם דְּבָר וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְנִמְצָא דְּכִי שְׁקִיל פִּירָא לֹא הִזַּר גִּוּוֹזָא וּמְפִיק פִּירָא וְהָעֵץ וְהָעֲנָפִים אִינָם מְתַקְּיָיִמִים מְשָׁנָה לְשָׁנָה וּבנ"א פֶּלֶל נ"א ס"ז פְּתַב שְׁמַתְקִיָּים מְשָׁנָה לְשָׁנָה.

אָבֵל לְפִי שְׁדַרְשָׁתִי אֶצֶל הַבְּקִיאִים בִּזְהָ אִין הַדְּבָר פֶּן וְכנ"ל. וּבנ"א שָׁם כ' שְׁדַעַת הַתּו' בְּבִרְכוֹת (ד"מ) דְּסִגִּי כְּשִׁנְשָׂא' רַק שְׁוֹרֵשׁ בְּאַרְץ וּלְדַעַתִּי אִין שׁוֹם חִילוּק בֵּין תּו' לְרַש"י שָׁם רַק אוֹלֵי הַפִּירוֹת שְׁחֻשְׁבוּ שָׁם הַתּו' טְבַעַם רַף וְע' בְּרַדְב"ז שָׁם וְע' בְּשֶׁל"ה שְׁעַר הָאוֹתִיוֹת פֶּלֶל ה' אוֹת ח' שְׁכַתְבַּ בְּשֵׁם הַרְמ"א דְּכָל הֵיכָא שְׁפָלָה פֶּל הַגִּזְע וְעוֹלָה מְשַׁרְשִׁי עוֹד הַפַּעַם לֹא הָיָה אֵילָן לְעַנְיָן בְּרַכָּה וְהוּא פְּדַעַת הַגְּאוּנִים הַנ"ל וּבש"ע סִי' ר"ג הוּא בְּקִיצוֹר לְשׁוֹן וְנִרְאָה שְׁכֵן הָיוּ מְפָרְשִׁים מ"ש בְּתוֹסְפָתָא שְׁהַעֲלִין יוֹצְאִים מִן הַשְּׁוֹרֵשׁ.

אָבֵל הַרְמב"ם נִרְאָה שְׁפִירֵשׁ זֶה לְסִימָן בַּפ"ע שְׁאֵם הָעֵלִים יוֹצְאִים מִן הַשְּׁוֹרֵשׁ אִזִּי אִף שְׁמַתְקִיָּיִמִים פְּמָה שָׁנִים לֹא הָיָה אֵילָן וְהנ"א פְּתַב שָׁם בְּשֵׁם הַשֶּׁל"ה לְפָרֵשׁ הַתּוֹסְפָתָא וְלֹא נִמְצָא שָׁם זֶה פֶּלֶל רַק פְּוֹנְתּוֹ שָׁם לְהָא דְּאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף מ') אִיתָא לְגִוּוֹזָא וְכו'.

וְהִנֵּה דַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שָׁם לְבָרַף עַל פְּגוֹן זֶה בַּפּה"א יַעו"ש וּמְפִילָא דַּה"ה לְעַנְיָן עֶרְלָה. וְאַף דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ה דְּכְלָאִים דְּאָטַד אִף דְּהוּי אֵילָן לְעַנְיָן כְּלָאִים מ"מ לְעַנְיָן בְּרַכָּה לֹא הָיָה אֵילָן.

שָׁם הַטַּעַם לְפִי שְׁאִינָן פִּירוֹת חֻשִׁיבִים וְכֵן קִי"ל בְּסִי' ר"ג ס"ד וּבט"ז שָׁם וְכ"כ הַשֶּׁ"ף סִי' רַצ"ד סק"ה (וְשָׁם פְּתַב דְּנוֹבְלוֹת אִין לְהֵם עֶרְלָה וְיֵשׁ לְהֵם רְבַעִי וְתַמְהַנִּי דְּהָא מְפֹרְשׁ

בירושלמי פ"ק דע"ק דכל שאין לו ע"ק אין לו רבעי ואכמ"ל בזה] אבל לעננו מה שנקרא אילן בנדאי שאין חילוק בין ע"ק לב"ק.

ולזה נראה ע"ק ש"על מ"אלינעס צ"ר ל"ב"א כמ"ש ה"ט"ז סי' ר"ד ושאין נוהג בו דין ע"ק. ועו"ל דאף הסוברים שאם ב"שנה האחרת חוזר וצומח הקנה מן השורש מיקרי אילן היינו רק פ"ש"ק ב"ח"ר פ"ל הקנה וב"א"תו מ"קום ע"צמו חוזר וצומח לז"א ד"הי אילן משום ד"הי פ"אלו א"תו הקנה ק"ים כ"מה ש"נים.

אבל ב"ד ש"הקנה צומח מן השורש ב"מ"קום א"ח"ר ה"רי אין זה א"תו הקנה פ"לל ו"ה ה"הי כ"ס"פ"ח ש"א"ר ב"ז"ר"ים וצומחים ב"שנה השנית [ו"א"פ"ש"ר ש"הצ"מ"ח"ה א"ינו מ"פ"ח השורש רק ע"י ש"נ"פ"לים ב"ק"י"ן א"י"ה פ"ירות ו"הי ה"הי כ"ז"ר"י"ע"ה ש"מ"מ"נו צומח הקנה ו"צ"ר"י"ד ל"ח"ק"ור ע"ז א"צ"ל ה"ב"ק"י"אים ב"ד"ב"ר].

וגם דאי נ"מא ד"ל"הי ע"ק"ה א"כ י"הא א"ס"ור ל"א"כ"ל"ם ל"ע"ו"ל"ם ד"הא ק"י"ל ב"ס"ו"ט"ה (ד"ר מ"ג) ד"נ"ט"י"ע"ה פ"ח"ו"ת"ה מ"ט"פ"ח א"ס"ו"ר"ה ל"ע"ו"ל"ם מ"ש"ו"ם מ"ר"א"י"ת ה"ע"י"ן ו"ב"נ"ד ש"צ"ו"מ"ח ב"כ"ל ש"נ"ה מ"ח"ד"ש ב"ד"אי א"י"פ"א מ"ה"ע ו"נ"ר"א"ה ב"ר"ו"ר ש"א"י"ן ב"ה"ם ד"י"ן ע"ר"ל"ה ו"מ"ב"ר"כ"י ע"ל"י"ה"ם ב"פ"ה"א.

וב"פ"ר"ו"ש ד"ב"ר"י ה"ג"א"ו"נ"ים ו"ב"ד"ב"ר"י ר"ב ה"אי ג"א"ו"ן ש"ה"ו"ב"א ב"ר"ד"ב"ז י"ש ל"ה"א"ר"י"ד א"ף ב"א"ש"ר ל"ד"י"נ"א נ"ר"א"ה פ"ש"ו"ט כ"מ"ש"ל ל"ז"ה א"ק"צ"ר. וע"ד ש"פ"ת"ב ה"ר"ד"ב"ז ש"ם ד"א"ף ד"ס"פ"ק ע"ר"ל"ה ב"ח"ו"ל" מ"ו"ת"ר מ"מ ס"פ"ק"א ד"ד"י"נ"א א"ס"ו"ר.

כ"כ גם השעה"מ ב"פ"א מ"ה" יו"ט. אבל ב"ס"פ"ר ע"מ"ק י"ה"ו"ש"ע סי' ט"ו ה"א"ר"י"ד ל"ה"ק"ש"ו"ת ע"ל ז"ה.

וב"י"מ"י ח"ר"פ"י ה"א"ר"כ"ת"י ב"ז"ה ו"א"י"ן ל"י פ"נ"אי כ"ע"ת ל"ח"פ"ש ב"כ"ת"ב"י. וע"ד ה"א ד"א"י"ת"א ב"ק"ד"ו"ש"י"ן (ד"ר ל"ט) ד"ר"א ו"ר"ב"ר"ח מ"ס"פ"ק"י ל"ה"ד"ד"י ו"ה"ק"ש"ה ב"ש"ש ש"מ"ע"ת"א א' ה"א ע"ר"ל"ה א"ס"ו"ר ב"ה"נ"א"ה ו"א"י"ד נ"ת"ן ל"ח"ב"י"רו ע"ר"ל"ה ו"ה"ר"י נ"ה"נ"ה מ"ז"ה ש"נ"ו"ת"ן מ"ת"נ"ה ל"א"ו"ה"ב"ו ו"פ"ל"פ"ל מ"ע"כ"ת ב"ז"ה.

ו"ל"ד"ע"ת"י א"י"ן פ"נ"ו"ת" ה"ש"ס ש"ה"י"ה נ"ו"ת"ן ל"ו מ"ש"ל"ו ר"ק ש"ה"י"ה מ"ל"ק"ט מ"ש"ל ח"ב"י"רו ו"נ"ו"ת"ן ל"ו ב"א"ו"פ"ן ש"ל"ח"ב"י"רו י"ה"י ז"ה ב"ג"ד"ר ס"פ"ק ו"ר"ק ד"א"כ ה"ר"י ה"ו"א נ"ה"נ"ה מ"ע"ר"ל"ה כ"מ"ש ה"פ"ל"ב"ו ו"ה"ו"ב"א ל"ה"ל"כ"ה ב"ס"י" ר"צ"ד ס"ח ד"ז"ה מ"י"ק"ר"י ה"נ"א"ה כ"ש"ע"ו"ש"ה ד"ב"ר ב"ע"ר"ל"ה ו"ב"ע"ל ה"א"י"ל"ן מ"ח"ז"י"ק ל"ו ט"ו"ב"ה ב"ע"ד ז"ה.

ו"נ"ר"א"ה ד"ב"ש"ס א"י"ר"י ש"ר"ק ל"ב"ע"ל ה"א"י"ל"נ"ו"ת ה"י"ה י"ד"ו"ע א"י"ז"ה מ"ה"ם ע"ר"ל"ה ו"ל"א ל"ה"ש"נ"י ו"ל"ז"ה ה"י"ה ה"ש"נ"י מ"ל"ק"ט מ"ן ה"א"י"ל"נ"ו"ת ו"נ"ו"ת"ן ל"ח"ב"י"רו ו"ז"ה מ"ו"ת"ר ל"ש"נ"י"ה"ם כ"י ה"מ"ל"ק"ט מ"ו"ת"ר כ"י ה"ו"א א"י"נו י"ו"ד"ע א"ם ה"ו"א ע"ר"ל"ה ו"ב"ע"ל ה"פ"י"ר"ו"ת מ"ו"ת"ר ל"א"כ"ל"ם כ"י ע"ת"ה י"ש ל"ו ג"כ ס"פ"ק ו"א"י"נו מ"ח"ו"י"ב ל"ב"ר"ר ז"ה כ"י"ו"ן ש"ה"ה"ל"מ ה"י"ת"ה ש"ס"פ"ק מ"ו"ת"ר ב"כ"ל ג"ו"נ"א כ"מ"ש ה"מ"פ"ר"ש"י"ם.

וב"כ"ה"ג א"י"ר"י ג"כ ה"א ד"א"י"ת"א ש"ם ד"א"מ"ר ש"מ"ו"א"ל א"ר"י"ו"ד ס"פ"ק ל"י ו"א"נ"א א"י"כ"ו"ל ש"ג"ם ל"א"ר"י"ו"ד ה"י"ה ס"פ"ק ו"מ"י"ו"ש"ב ב"ז"ה מ"ה ש"ה"ק"ש"ו ה"מ"פ"ר"ש"י"ם ל"מ"ה ל"א ה"ב"י"או ה"ר"מ"ב"מ ו"ב"ש"ע ל"ה"ל"כ"ה ה"א ד"מ"ס"פ"ק"ו ל"ה"ד"ד"י ו"נ"ד"ח"ק"ו"ל"ת"ר"ץ ד"ז"ה א"ז"י"ל ר"ק ל"מ"ד ד"ה"י" מ"ה"ל"כ"ת"א מ"ד"י"נ"ה ו"ע"ש ב"מ"ק"נ"ה ו"ל"פ"מ"ש א"ש כ"י א"י"ן ב"ז"ה ח"ד"ו"ש ד"י"ן ר"ק מ"י"ת"י ש"א"ף ג"ד"ו"ל"י ה"ד"ו"ר נ"ה"ג"ו ה"י"ת"ר ב"ס"פ"ק ע"ר"ל"ה ו"א"י"ן מ"ק"ו"ם ל"ה"ח"מ"י"ר: ו"מ"ה ש"ה"ק"ש"ה מ"ע"כ"ת ע"ל ה"ר"מ"א ש"ה"ב"י"א ל"ה"ל"כ"ה ד"ב"ר"י ה"פ"ל"ב"ו ה"נ"ל

דְּהָא גַבֵּי יִי"ג כְּתֵב הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן הֵטַעַם שְׁאָסוּר לְהַשְׁתַּכֵּר בִּיִי"ג מִפְּנֵי שְׁרוּצָה בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא כְּתִבּוּ שְׂיֵישׁ בְּזַה אִיסוּר הַנְּאָה.

הֵנָּה מִפְּנֵי רֶשֶׁת בְּכָל הַפּוֹסְקִים וּבִי"ד סִי' קל"ג שְׁאָסוּר בְּהַנְּאָה וּבִיָּאָר הָרָ"ן ר"פ הַשּׁוֹכֵר שֶׁהוּא מְדַרְבְּנֵן וְרַק הָרַמְבַּ"ן כְּתִבּוּ שְׂיֵישׁ בְּזַה מְשׁוּם רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ וּנ"מ שְׁאָסוּר בְּחֻמֵּי אֶף שְׂאִינוֹ מִחֻזֵּק לֹו טוֹבָה כַּמ"ש הַט"ז שְׁם סק"ט.

וְדַבְּרֵי הַט"ז שְׁם צְרִיכִים בִּיָּאוּר וּאכ"מ: סִימָן קַמֵּד כְּבוֹד יְדִידֵי הַרַה"ג וְכו' מו"ה יְחִיאֵל אֶהְרֵן נ"י הָרַב דִּק' אֶקְנָא. ע"ד מ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ב סִי' ס"ז שְׁלֹא לְסַתֵּם הַנְּקָב בְּמִקְנָה בְּאַנְיָצִי פִּשְׁתֵּן בְּאַשְׁרֵי הֵם מְקַבְּלִים טוֹמְאָה כְּדֵאִיתָא בְּסוֹפָה (דָּף י"ב ע"ב).

וְהַקְּשָׁה כַּת"ר דְּהָא כְּתִבּוּ שְׁם הַתּו' וְכ"כ הַפּוֹסְקִים בְּאו"ח סִי' תַּרְכ"ט שְׂאִין מְקַבְּלֵי טוֹמְאָה וְרַק מְדַרְבְּנֵן אִיסוּר לְסַכֵּף בְּהֵם. הֵנָּה לְכַאוּרָה יָפָה הַקְּשָׁה.

אָבֵל כ"ז בָּא בְּאַשְׁרֵי אֲנִי כּוֹתֵב ע"פ רֹב בְּחֻפְזָה וּבְקוֹצָר וְכַמ"ש בְּהַקְדָּמָתִי וְלִזְנָה לֹא בְּאַרְתִּי הַדְּבָרִים בְּשִׁרְשׁוֹן. דְּבַאֲמַת אֶף שֶׁהַתּו' וּש"פ כְּתִבּוּ כֵּן.

אָבֵל הֲלֵא רַש"י פִּירֵשׁ שְׁם לְהַדְיָא דְּמַקְבָּ"ט בְּנִגְעִים וְכ"כ הַשֵּׁלֵט"ג בְּסוֹפָה שְׁם וְכ"כ הַבַּעַל הַעֵיטוּר לְהַדְיָא שְׁפָסוּל לְסַכֵּף מְדֵאוּרֵיָּתָא וְכ"כ הַתּו' יְשָׁנִים בְּשַׁבַּת (דָּף י"ז ע"ב) שְׂאוּנִין שְׁנוּתָנִין לְתַנּוּר הֵינּוּ קוֹדֵם שְׁנִטְנָה אַחַר שְׁשָׂרוּ אוֹתוֹ בְּמִים וְכְדֵאִיתָא בְּסוֹפָה (דָּף י"ב) שְׁשׁוּרִים הַפִּשְׁתֵּן קוֹדֵם שְׁנִטְנָה וְהָרִי כְּתִבּוּ הַתּוֹשֵׁב"ץ ח"א סִי' י"ז שְׁבִהַכְּשֵׁר מִקְנָה צְרִיף לְהַחֲמִיר אֶף כְּדִיעָה יְחִידִית וּמכ"ש בַּנ"ד שְׁכֵן דַּעַת הָרַבָּה רֵאשׁוּנִים: וּבַגּוֹף קוֹשְׁיָת הַתּו' בְּסוֹפָה שְׁם וּבְשַׁבַּת (דָּף כ"ז ע"ב) עַל רַש"י בְּזַה דְּאִיף אֶפְשָׁר לֹוּמַר שְׂיֵטְמָא אֲנִיָּצִי פִּשְׁתֵּן דְּהָא בְּקֵרָא כְּתִיב שְׁתִּי וְעַרְב.

נֵרָא דְּבַאֲמַת חֲלִילָה לֹוּמַר שְׁרַש"י וְעוֹד רֵאשׁוּנִים יַעֲלִימוּ עֵינַי מִפְּסוּק מִפְּנֵי רַש"י. וְעוֹד דְּפִשְׁטוּת הַמְּשָׁנָה בְּנִגְעִים פִּי"א מ"ח דְּאוּנִין שְׁל פִּשְׁתֵּן מְטַמְּאִים מְשִׁיתְלַבְּנוּ מִשְׁמַע כְּפִירֵש"י דְּקָאִי בְּעוֹדוֹ פִּשְׁתֵּן וְלֹא נִטְנָה עֲדִינֵן וְכִידוּעַ שְׁכֵן הַדְּרָף עַד הַיּוֹם לְתַת הַפִּשְׁתֵּן בְּתַנּוּר קוֹדֵם שְׁנִטְנָה וְהַתּו' בְּשַׁבַּת הַרְגִּישׁוּ בְּזַה וְכְתִבּוּ שְׂאוּלֵי בְּזַמְנָם הֵיָּה דְּרַכְּסָם לְתַתוֹ בְּתַנּוּר כְּשֶׁהוּא טוֹי אָבֵל קֶשֶׁה לֹוּמַר כֵּן כִּי הַבְּקִיָּאִים אוֹמְרִים שְׁנוּתָנִים בְּתַנּוּר כְּדִי שְׂיִתְרַכֵּף וִיְהֵא קַל לְטוֹוֹתוֹ וְהַרְמַב"ם בְּפִי"מ בַּפ"ק דְּשַׁבַּת כְּתִבּוּ שְׁדַרְכְּסָם לְתַת הַמְּטָנָה לְתוֹף הַתַּנּוּר וְהוּא נִגְדַּד דְּבָרֵי הַתּו' וְגַם נִגְדַּד שְׁעוֹשִׂים אֶצְלֵינוּ.

וְאוּלַי בְּמִקְוֵמוֹ הָיוּ עוֹשִׂים כֵּן] וְכ"כ הַרַע"ב בַּפ"ק דְּשַׁבַּת מ"ו שְׂאוּנִין הוּא צְמַר מְנוּפֵץ וְלִפְלֵא שְׁבַפִּי"א דְּנִגְעִים מ"ח פִּירֵשׁ שֶׁהוּא מְטָנָה כְּדַעַת הַתּו' וְגַם מַש"ש הַתּו' שְׁבַפִּשְׁתֵּן אִין הַפְּרַשׁ בֵּין שְׁתִּי לְעַרְב הוּא דְּחוּק וְהַבְּקִיָּאִים בְּדַבְּרֵי אֶמְרוּ שְׁעַכְשָׁיו יֵשׁ חִילוּק בְּזַה.

וְלִזְנָה נִלְע"ד דַּס"ל לְרַש"י וּבַעַה"ע וְהָרִיב"א וְשֵׁלֵט"ג דְּבַפִּשְׁתֵּן יֵשׁ הִקְפָּר בֵּין שְׁתִּי לְעַרְב גַּם קוֹדֵם שְׁנִטְנָה לְפִי שְׁלִטוֹת אֶת הָעַרְב נּוֹפְצִים בְּאוֹפֵן אַחַר מְכַפֵּי שְׁנוּפְצִים לְעִשׂוֹת שְׁתִּי וְחַקְרָתִי אֶצֶל אֲנֻמָּנִים שְׁעוֹסְקִים בְּזַה וְאֶמְרוּ לִי ג"כ שְׂיֵישׁ חִילוּק בֵּין שְׁתִּי לְעַרְב בְּאוֹפְנֵי הַדְּקוּדוּק וְהַנְּפִיצָה.

וְלִזְנָה הָא דְּכְתִיב בְּקֵרָא הַשְׁתִּי אוֹ הָעַרְב לְפִשְׁתִּים וְלַצְמַר אֵיבְרֵי כָּל אֶחָד כְּפִי דְּרַכּוֹ דְּבַפִּשְׁתֵּן נִיכָר בְּעוֹדוֹ מְנוּפֵץ אִם הוּא שְׁתִּי אוֹ עַרְב וּבְצְמַר נִיכָר רַק אַחַר שְׁנִטְנָה. וּבְזַה מִיּוֹשֵׁב לְשׁוֹן

המשנה פי"א דנגעים דקתני והאנין של פשתן משיתלבנו דהול"ל ושל פשתן ונדע דקאי אשתי וערב דסליק מינה שם ודוחק לומר דהיה אפשר לטעות דקאי רק על ערב אבל לפירש"י א"ש דנקיט אנין להשמועני דאירי קודם שנטנה כנ"ל פן נלע"ד בישוב דברי הראשונים ז"ל ועכ"פ דברי מגןשבים בע"ה ומ"מ יפה הורה כת"ר לסתום באניצי קנבוס דקא קנבוס אינו מטמא בנגעי' כמפירש בתו"כ ובפי"א דנגעים אף עדיין יש מחלוקת אם הקנבוס שאצלנו הוא הקנבוס שבש"ס וע' תוי"ט פ"ב דכלאים ומעוצם טרדוטי פעת ההכרח לקצר ועכ"פ דברי בחיבורי נכונים בע"ה: סימן קמה.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מוהרא"ש נ"י הרב דק' אונייעוו ע"ד שאחד החל לחפור בחצרו ליסודות לבנין בית י"ט אמות על ט"ז ומצא ברוחבו לצד דרום חמשה גולגולות אדם ועצמות הגוף. ובצפון לא נמצא כלל.

ולמערב נמצא עשרה גולגולות ועצמות הרבה. ולמזרח מצאו רק מעט ובאמצע מקום הבית חפרו ליסודות ומצאו י"ח גולגולות והרבה עצמות ובחפירת בור להניח שם סיד מצאו פעשרה.

וכל אלה לא היו מונחים כסדר רק זה לצד מזרח וזה לצד מערב. וקצתם היו מונחים זה על זה.

וקצתם היו מונחים פניהם לצד קרקע. וההשערה בזה שהיה שם קרקע א"י.

כי מקדם לא היה רשות להישראל לדור בעיר ההיא. וכשניתן להם רשות לדור שם היו קוברים מתיהם בעיר אחרת.

ורק בשנת תקצ"א עשו שם ביה"ק וכן אומרים הא"י הזקנים אשר במקום ההוא היה ביה"ק שלהם ורגלים לדבר שלא נמצא שם חרסים ועצים. ובמקום אחד נמצא רקבון של עצים ורצועה של אריגת כסף ואמרו הא"י שמנהגם לקבור פומריהם ברצועה כזו והנה את מקום הבית פינו פראוי אף החצר הוא גדול כמאה אמה ודרוש הוצאה עצומה לבדקו כולו ובעליו הוא כהן.

וצידד מעכ"ת להקל וחסץ לדעת דעתי בזה והנה באשר עלי להשיב פעת כמה תשובות לזאת אשיבנו בקוצר: הנה למתי ישראל אין לחוש בנ"ד פיון שידענו שלא דרו שם ישראל ומעת שבאו לשם ישראל ידוע שלא קברו מתיהם במקום זה.

ויש פאן רובא דנכרים דעלמא וגם גורבא דמוכח שדרו שם נכרים בשכר הימים ואין לנו לחוש שדרו שם בדורות הקודמים ישראלים ונקברו שם. ואף דאיתא בב"מ (דף כ"ו) דהיכא שאין עשוי להתכבד לא אזלינו בטר בתרא.

היינו רק פשוטאי היו שם מקודם גם אחרים. אבל פאן אפשר שלא דרו שם ישראל מעולם.

וגם דקא בלא"ה הוי ספק טומאה בר"ה וכמ"ש הרמ"א סי' י"ד וסי' קנ"ב דבכה"ג הוי ר"ה. וגם הרי לא מצאו שם שום חרס.

וּכְבָר כְּתַב בְּתִשְׁבָּה שֶׁבְּסוֹף הַחוּ"י שֶׁזֶה הוּא הוֹכְחָה שֶׁהֵם קִבְּרֵי עַפּו"ם אֲךָ בִּנ"ד שֶׁנִּקְבְּרוּ בְּמִקְרָה י"ל דְּלֶקְחֵי לֹא הִסְפִּיקוּ לְתַת חֲרָסִים עַל עֵינֵיהֶם. וְעוֹד דְּהָא עַפּו"ם זְקֵנִים אוֹמְרִים שֶׁהִיָּה נֶשֶׁם בִּיה"ק שֶׁלָּהֶם.

וְאֵף דְּעַפּו"ם אֵינּוּ נֶאֱמָן ע"ז דְּהָא אֵף בְּבֵית הַפָּרֶס דְּרַבְּנָן קִי"ל בְּכַתּוּבוֹת (דָּף כ"ח ע"ב) שֶׁשְׁשׁוֹתַגִּיר אֵינּוּ נֶאֱמָן מִכ"ש בְּעוֹדֵנוּ עַפּו"ם. הֵינּוּ כְּדֹאִיתָא שֶׁם בִּש"ס הִטְעַם מִשׁוּם דְּלֹא דִינִיק בְּמָה שֶׁנוֹגַע לְדִינֵי יִשְׂרָאֵל.

אָבֵל לְהַעֲיֵד עַל דְּבָר כְּזֶה שֶׁקְּבוּרִים שֶׁם עַפּו"ם י"ל שֶׁנֶּאֱמָן. וְגַם הוּא מִקְלָתָא דְּעֵבִידָא לְאַגְלוּנֵי שֶׁיִּחְקְרוּ אִם הַכּוּמְרִים נִקְבְּרִים בְּאַרְיַגַת כְּסָף וּמִירְתַת וְלֹא מִשְׁקֵר וּכְמ"ש הַנו"ב מ"ת ס' כ"ז דְּבְמִקְלָתָא דְּעֵבִידָא לְאַגְלוּנֵי נֶאֱמָן אֵף עַפּו"ם.

וְאֵף לִפְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ח אוֹת ט"ו דְּעַפּו"ם אֵינּוּ נֶאֱמָן. הָא בְּלֹא"ה כְּתַב בְּתִשְׁבָּה שֶׁבְּסוֹף הַחוּ"י שֶׁבְּכַה"ג נֶאֱמָן עַפּו"ם בְּמַסְל"ת.

וְעוֹד דְּהָכָא שְׂאֵנִי כִּי יָדוּעַ שְׂאֵין קוּבְרִים יִשְׂרָאֵל בְּאַרְיַגַת כְּסָף וְאֵין מְנִיחִים זֶה אֶצְלוֹ וְיָדוּעַ שֶׁהַנְּכָרִים מְשַׁמְשִׁים בְּאַרְיַגוֹת כְּסָף כְּאֵלֶּה בְּחִיָּהֶם בְּעֵבֹדְתָם בְּבֵתֵי תְּפִלָּתָם. וְדָמִי לְהָא דְּמַצָּא כְּלֵי וּלְפָנָיו פִּירוֹת בְּב"מ (דָּף כ"ה) שֶׁמְחַזְרִין הַפִּירוֹת לְמִי שֶׁיִּתֵּן סִימָנִים בְּהַכְּלֵי אִם מוּכַח הַדְּבָר שֶׁהַפִּירוֹת בָּאוּ מֵהַכְּלֵי.

וְהָכָא וְדָאֵי מוּכַח דְּמַהֲיָכֵן בָּא לְכָאֵן אַרְיַגַת כְּסָף זֶה אִם לֹא שֶׁהַמְתִּים הָיוּ קְבוּרִים בְּזֶה וּכְדִבְרֵי הָעַפּו"ם. וּבְאֲמַת אֶפְשָׁר לְבָרַר זֶה ע"י סְפָרֵי חֻקֵּיהֶם אִם יִמְצְאוּ שֶׁכְּתוּב שֶׁם הַחֻק לְקַבּוֹר כְּסָף בְּאַרְיַגַת כְּסָף דְּהָא הִרְבֵּה פּוֹסְקִים כְּתִבּוּ דְּעַרְכָּאוֹת מֵהֵימְנֵי אֵף מְדֹאֹרֵי יִתָּא וּמִכ"ש בְּמִנְהֵג כְּזֶה דְּעֵבִיד לְאַגְלוּנֵי וְדָאֵי דְּמַהֲיָמֵי וּלְבַד זֶה הָרִי כְּבָר כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבָּה ס' פ"ג שֶׁקְּבָר שֶׁנִּמְצָא אֶצְלָ בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא דְּעַלְמָא שֶׁהֵם עַפּו"ם וּמִכ"ש בִּנ"ד שֶׁלֹּא דָרוּ שֶׁם יִשְׂרָאֵלִים כָּלֵל.

וְלִזְנֵה נִרְאֶה בְּרוּר שְׂאֵין לְחוּשׁ בִּנ"ד לְקַבְּרֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם דְּהוּי ס"ט בְּר"ה וְע' ח"ס ס' שֶׁל"ז שֶׁהִיָּקֵל אֵף בְּמִקּוֹם שֶׁהִגִּידוּ עַפּו"ם שֶׁהָיוּ שֶׁם קִבְּרֵי יִשְׂרָאֵל: וּמ"מ לְכֹאֲרֵה י"ל שֶׁצָּרִיךְ לְפָנוֹת כָּל הַחֲצָר דְּהָא רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל שֶׁעַפּו"ם מְטַמָּא בְּמַגַּע וְאֵף שֶׁהַעֲצָמוֹת קְבוּרִים בְּעוֹמֵק הַגָּה כְּבָר בְּאַרְתֵּי בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' פ"ד דְּטוֹמְאָה רְצוּצָה הוּיָא כְּמוֹ מַגַּע וְאַסוּרָה בְּעַפּו"ם.

וְאֵף דְּקִי"ל בְּבִרְכוֹת (דָּף י"ט) דְּרֹב אַרְוֹנוֹת יֵשׁ בָּהֶם פּוֹתַח טְפַח. הָרִי כְּבָר כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבָּה ס' כ"ד וְעוֹד רֵאשׁוֹנִים דְּבִזְמַנֵּינוּ לֹא שִׁינְיָה זֶה פִּינּוֹן שְׂאֵין הַמְּנַהֵג כֵּן וְע' טוֹש"ע ס' שַׁע"ב.

וְגַם כִּי הָרִי הַקְּבָר סְתוּם מְכַל צְדָדִיו וְהוּיָא טוֹמְאָה רְצוּצָה וּמְטַמָּא כָּל הָעוֹבֵר שֶׁם כְּאֵלוֹ נִגַּע. וְכִינּוֹן שֶׁנִּמְצְאִים כְּמָה גּוֹלְגָלוֹת יַחַד וְנִיכְפָר שֶׁנִּקְבְּרוּ בְּשַׁעַת דְּבָר אוֹ מְלַחְמָה.

יֵשׁ לְחוּשׁ לְכָל הַחֲצָר פִּינּוֹן שֶׁהוֹחֲזוּק מְקוֹם זֶה בְּעֲצָמוֹת. אֲכֹן צָרִיךְ לְבָרַר כְּמָה יִבְדְּקוּ שֶׁם. וְאֵף דְּבִנְזִיר (דָּף ס"ה) אֵיתָא שֶׁיַּעוֹר שֶׁצָּרִיךְ לְבָדוּק כְּפִי רֹחֵב הַמְּעֵרוֹת. מ"מ בִּנ"ד לֹא שִׁינְיָה זֶה.

פי אצלינו אין המנהג לקבור במערות וכעין מ"ש בחו"י לענין שיעור הרחקה שעתה נשתנה השיעור. ובפרט בנ"ד שאנו תופסים שהם מתי עכו"ם ונקברו בשעת דבר או מלקמה.

א"כ אין גבול לדבר ואפשר נקברו בכל החצר שהוא. ואף דבבית הפרס א"צ בדיקה רק מאה אמה.

היינו לפי שידיוע שהיה שם רק קבר אחד והחשש הוא בשביל שנתחשש הקבר ושמה גררה המתרישה עצם פשעורה פדאיתא בפ"ז דאהלות. ואיתא שם דבנכרי שחרש אין שינוי דין בית הפרס לפי שלא גזרו עליהם ביה"פ ע"ש בר"מ והר"ש פתב דהוי רק משום קנסא ובעכו"ם שחרש לא קנסו.

אבל בנ"ד דחזינו שנקברו פאן הרבה מתים יש לחוש שנקברו גם בכל החצר. אבל באמת ז"א דא"כ אין לדבר סוף ונצריך בדיקה בכל העיר נהרי לא גזרו על ארץ העמים רק פדיו בית הפרס פדאיתא בע"ז (דף י"ג) אף דנדאי יש לחוש על כל ארץ העמים שמה קבורים שם עצמות אדם.

ועכצ"ל דלא מחזקינו טומאה מספק ואולינו פתר רנבא דעלמא פי רוב הקרקעות אין בהם קברים.

ואין זה שינוי לדון קבוע פיון שהאיסור אינו מחמת עצם הקרקע רק מחמת המת הקבור שם וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' פ"ג. ואף דקבר ישראל אסור בהנאה וא"כ הספק הוא על עצם הקרקע.

אבל ז"א דהא קרקע עולם אינו נאסר פדאיתא בסנהדרין (דף מ"ז). ואף לדעת הסוברים שהעפר שנתנו אח"כ על הקבר נאסר ע' חיבורי ח"א סי' ס"ז.

זה לא מיקרי קבוע פיון שהטעם הוא משום דמיקרי תלוש. והנה פבר האריכו האחרונים אם יש ביטול בקרקע ואי שינוי קבוע כשאין האיסור ידוע.

ואכמ"ל בזה דעכ"פ בנ"ד לא הוי קביע פי אפשר אין פאן איסור כלל. וגם דהא פבר בארנו דבנ"ד אין לחוש כלל לקבר ישראל.

וקברי עכו"ם מותרים בהנאה דהא גם מת עכו"ם מותר בהנאה. וגם דהא מפניש בפ"ד דשמחות שהנקברים בשעת דבר ובשעת מלקמה אין לו דין שכוונת קברות.

ובנ"ד נראה שנקברו מחמת דבר או מלקמה שהרי נקברו הרבה במקום אחד, ולזה נלע"ד שא"צ לבדוק את החצר ודינו ככל ארץ העמים. ובפרט שיש לצרף דעת הפוסקים שעכו"ם אין מטמא אף במגע ויש לעשות מזה ס"ס לפמ"ש בחיבורי ח"ב סי' נ"ו שאף מיעוט יש לצרף לס"ס.

ואף שי"ל דכיון דהלכה פהרוב שוב אין פאן ספק כלל מ"מ בנ"ד עדיין אין מוכרע דהלכה בזה ע' שו"ת פמ"א סי' קנ"ב. ובפינוי המתים א"צ להוציא העפר.

פי לנכרי אין לו דין תפוסה ונראה שעכ"פ יש לבדוק ד' אמות ממקום שמצאו העצמות דהא אפשר בגולגולת אחת שמצאו שם הנה מונח הגוף לאורכו לצד שהוא. וגם דהא

קיי"ל ס"ס שע"א שצריך להרחיק ד"א מן המת שמה יגע וע"ש בפ"ת ואף שפבר פיננו את המתים מ"מ הרי הנה מקום ד"א אלו בחזקת איסור לפנהנים וא"כ לשיטת הפוסקים הסוברים שמתזיקין מאיסור לאיסור יש להעמיד המקום בחזקת איסור שיש פאן עוד עצמות.

ואף שיש לדחות זה. מ"מ נראה שזכרון לבדוק ד"א מכל המקומות שמצאו שם עצמות ושער הקצר א"צ לבדוק.

וע' חיבורי ח"ג סי' פ"א: ובגוף דין טומאה רצוצה יש לדון עדיין. דהנה לכאורה קשה למה מטמא קבר התהום באהל פיון שיש עליו קרקע עולם ונהרי בכל דין אהל קיי"ל שאם יש הפסק בינתיים אינו מטמא וכמפורש בפ"ו דאהלות ובכ"מ שפשיש הפסק לא מיקרי אהל.

וצ"ל שזה נלמד מקרא דאו בקבר דיליף מינה בנזיר (דף נ"ג) לרבות קבר סתום. ולפ"ז י"ל דגם טומאה רצוצה אינה שייכת בכה"ג פיון שיש קרקע עולם הפסק על הטומאה ורק פיון דמרינו קבר סתום מקרא נלמד שלענין טומאה אין קרקע עולם מפסקת ושייך בה אהל וכו' טומאה רצוצה.

וא"כ זה שייך רק בקברי ישראל וממילא אין לו דין טומאה רצוצה פשיש הפסק קרקע עולם. אבל ז"א דהא ילפינו בנזיר (דף נ"ד) מאו בקבר לרבות קבר לפני הדיבור.

וע"ש בתו' ובחיבורי שם. ובאמת קשה מנ"ל מקרא דקבר סתום מטמא כל סביבו.

דהא אצטריך קרא שטמא כנגדו אף שקרקע עולם מפסיק ואכמ"ל בזה דבנ"ד בלא"ה פשוט שא"צ לבדוק הקצר וכמ"ל: אכן לפמ"ש מעכ"ת דהני שעה"ד גדול והפ"מ עצום ויש חשש שיקחו את כל הקרקע מהקונה לזה ויכלו להקל שלא לבדוק עוד פלל וכמ"ל מפמה טעמים.

ולחוש שיש גוף אצל הגולגלות י"ל שאין שייך בנ"ד שמצאו הרבה גולגלות במקום אחד. וגם בדין טומאה רצוצה יש לדון דל"ש בנכרי.

ולפמ"ש מעכ"ת שיעשה כעין גשר על ד"א סביב המקום שמצאו העצמות. ודאי דא"ש ויעשהו גבוה טפח מן הקרקע: סימן קמו ע"ד אשר לפני שלש שנים קברו ש"צ דמחנמם שהיה נכבד מאוד במקום בזוי לפי ערכו.

ונה נעשה בטעות באשר ביום הקבורה נמנו גבאים חדשים בחברת הקברנים ולא ידעו עדיין איזה שורות הקברים הם לנכבדים. ועתה חפצים האפוטרופסים שעל עזבונו לפנותו מקברו ולקנות עבורו קבר במעלה הקברים לפי כבודו.

וגם פי המנוח צנה לפני מותו שיקנו עבורו קבר משלו ולא משל ציבור וא"כ דמי כאלו נקבר בקבר שאינו שלו והאריך מעכ"ת בדברים ישירים ובאשר כתב פי הענין נחוי אשיב בקוצר: הנה מפורש ברמב"מ ובטוש"ע ס"ס שס"ג שאין מפנים מקבר בזוי למקובד.

ורק בד' אפנים מותר לפנות. אם צנה שיולכיהו למקום אחר ומקורו מתשובת הרשב"א סי' שס"ט.

ואם מוליכים אותו לקבורת אבותיו. ואם הוא קבור במקום שאינו משתמר.

ואם קברוהו לשעה והתנו בפירושו שיפנוהו אח"כ. ובנ"ד דליכא כל הנהו פמוכן לכאורה פשוט שאסור לפנות ובפרט למאי דקיי"ל שם שאין מוליכין מת מעיר שיש בה ביה"ק לעיר אחרת וכתב הש"ך הטעם לפי שהוא בזיון להמתים הקבורים שם.

א"כ גם בנ"ד הני בזיון להמתים הקבורים בשורה ההוא. ונהי דלכתחילה פשםקברים בשורה אחרת אין שייך לומר שהוא בזיון להם דנדאי יש לקפור כ"א לפי פבדו וכן מצינו במ"ק (די"ז) שהיתה מערתא דחסדי לחוד ומערתא דדייני לחוד.

אכן בנ"ד שכתב נקבר ועכשיו יפנוהו משם הני בזיון גדול להם. ואף דבחיבורי ח"ד סי' צ"ה בארתי שדברי הש"ך תמוהים דבמקור הדין באו"ז סי' תי"ט מפירש הטעם מפני שהוא בזיון להמת לטלטלו למרחוק ולא משום בזיון המתים שבעיר הזאת מ"מ סברת הש"ך מתקבלת על הלב.

ובפרט בנ"ד שטעם הפינוי הוא מפני שחושבים לבזיון מה שקבור אצל מתים הללו דנדאי הני בזיון למתים שקבורים פעת אצלו. אף י"ל דהא פושט צריך שיכונן וכיון דבנ"ד אין מכונן לבייש לא מיקרי פושט וע' חיבורי שם.

וגם י"ל דכיון שמוגבל שורה זו לאנשים כאלה לא הני פושט ואטו אם יבוא אורח נכבד ויעמוד בביהכ"נ בספסל האחרון יהא אסור לכבדו ולהושיבו בין הנכבדים. וכת"ר הביא במקתבו דברי התפא"י בפ"ק דמ"ק שכתב דמלקט עצמות איירי פשקברו ע"מ לפנותו וגם חרדת הדין ליכא פגון שהוא אחר יב"ח.

והבין כת"ר שהוא תירוץ שני ואף שלא התנו תחילה לפנותו מ"מ שרי פיון דליכא חרדת הדין ודקדק דעצמות איירי לאחר יב"ח וז"א דהא מפירש בפ"ג דשמחות ובירושלמי בפ"ב דמ"ק ה"ד ובטוש"ע ר"ס ש"ג דאף עצמות אסור לפנות וכ"כ האו"ז.

הל' אבילות סי' תי"ח להדיא. ונראה דמלקטין עצמות שכתב התפא"י דאיירי שנקבר ע"מ לפנות היינו לפי שכן הנה דרפם כמפירש בפ"ב דשמחות ובירושלמי פ"ק דמ"ק ע"ש ורק דאפתי קשה דהא יש לחוש לחרדת הדין לזה פתב התפא"י דאיירי לאחר יב"ח ומוכח מדבריו דאף אם קברוהו ע"מ לפנותו איכא חרדת הדין והוא תמוה דהא מקור סברא דחרדת הוא מהפלבו כמ"ש בב"י סי' ש"ג ושם סי' קי"ד מפירש דהיכא שצריכים לפנותו או שצונה לפנותו לא חיישינן לחרדת הדין.

וע' שו"ת שבו"י ח"ב סי' ק"ג שכתב לפקפק בעיקר סברא דחרדת הדין ודבריו נכונים שם ואכמ"ל בזה. ומ"ש הפוסקים שיש בזיון וצער למת אם מטלטלים אותו זה שייך אף בעצמות ולא שייך זה להא דב"ב (דף קנ"ד) גבי בדיקת סימנים דשם הני ניוול אף אם אין מטלטלין אותו כלל רק שרואים בניוולו פי המת משתנה גופו באיזה עת אחר קבורתו ומתבזה אם ימששו בו ולזה אף במקום שקוברים בארון שייך חשש בזיון למת בטלטולו.

וכ"נ בח"ס ח"ו סי' ל"ז דמשמע שם שמונהגם הנה לקפור בארון. ובכ"ז דן שם מהא דאסור לפנותו.

ומ"ש רש"י במ"ק שם פְּדִי לְקַבְּרוּ בְּמָקוֹם הַגּוֹן הַיָּיִנוּ בְּמָקוֹם הַמְּשֻׁתָּמֵר כּמ"ש האו"ז סי' ת"כ ע"ש: ומ"ש מעכ"ת דְּכִינּוֹן שְׂצִנָּה שְׂיִקְנוּ לוֹ קֶבֶר מִשְׁלוֹ וּמִתְחִילָה לֹא קָנוּ לוֹ קֶבֶר רַק עֲכָשְׁיוּ רוּצִים לְקַנּוֹת הָיוּ כְּאֵלוּ קְבוּרָתוֹ וְגַם דְּהָיוּ כְּאֵלוּ קְבוּרוֹהוּ ע"מ לְפָנּוֹתוֹ פִּינּוֹן שְׂנִקְבֵר בְּטָעוֹת.

לְדַעֲתִי ז"א דְּנֻדְאֵי קְנָה מְקוֹמוֹ פִּינּוֹן שֶׁהוּא בִּיה"ק שֶׁל הָעִיר הֵיא וְנִקְבֵר בְּרִשּׁוֹת הַגְּבָאִים רַק שֶׁהוּא חֲפֵץ לְהַזְרִיף שְׂיִשְׁלְמוּ יוֹרְשָׁיו עֲבוּר הַקֶּבֶר וְזֶה יְכוּלִים לְשַׁלֵּם עֲכָשְׁיוּ עֲבוּר קֶבֶר לְקַיִּים דְּבָרֵי הַמֵּת וְגַם דְּהָא אַחַר מֵיתָה אֵין הַנְּכָסִים שְׁלוֹ רַק שֶׁל יוֹרְשָׁיו וְאִם כְּשִׂישְׁלְמוּ הָיוּ הַקֶּבֶר שֶׁל יוֹרְשָׁיו וְהֵם נוֹתְנִים אֶת הַקֶּבֶר לְמוֹרִישָׁם.

וְהָא דְּאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף מ"ח ע"א) שֶׁהָאוּמֵר אַל תִּקְבְּרוּהוּ מִנְּכָסִיו אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ לֹא כָּל הַיָּמִינוּ לְהַעֲשִׂיר אֶת בְּנָיו וְלְהַפִּיל א"ע עַל הַצִּיּוּר אֵין זֶה מִצַּד שֶׁהֵם נְכָסִיו גַּם לְאַח"מ רַק דְּלֹא נִימָא דְּהָא בְּאַמַּת הַנְּכָסִים הֵם תִּיכְף שֶׁל יוֹרְשָׁיו רַק שְׂמִנְטָל עֲלֵיהֶם לְקַבְּרוּ פִּינּוֹן שֶׁהֵם יוֹרְשִׁים נְכָסִיו וְכִמוֹ שֶׁתִּקְנוּ שְׂמִנְטָל עַל הַבְּעַל לְקַבְּרוֹ אֲשֶׁתוֹ תַּחַת כְּתוּבָתָהּ כְּדֹאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף מ"ז ע"ב) אֲבָל אִם פִּטְרָא בְּפִירוּשׁ אֶת יוֹרְשָׁיו י"ל שְׂפִטוּרִים מְזַה וּמוּטָל עַל הַצִּיּוּר לְקַבְּרוֹ.

לְזֶה קִמ"ל דְּלֹא כָּל כְּמִינֵיהּ לְעֲשׂוֹת כֵּן וְאֶדְרַבָּא מוֹכַח מִשָּׁם שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁל הַיּוֹרְשִׁים וְע' יו"ד סי' שמ"ח וְאֵה"ע סי' קי"ח וּבִבְה"ט סק"ג וְאִכְמ"ל בְּזֶה. וְהָא דְּב"ב (דָּף קי"ב) נִמְצָא צְדִיק קְבוּרָה בְּקֶבֶר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ הַיָּיִנוּ כְּשִׂיּוּצָא הַשְּׂדֵה בְּיוֹבֵל הוּא גְּנָאֵי שְׂיֵהָא קְבוּרָה בְּשְׂדֵה שֶׁל אַחַר אִם אֵין נִימָא שְׂגוּף הַקֶּבֶר קְנוֹי לוֹ וְאִם שְׂאִסוּר לְהַקְנוֹת לְצִמְתוֹת מ"מ קְנוֹי עכ"פ מִתְקַנַּת יְהוּשֻׁעַ.

אִם נִרְאֶה דְּכִינּוֹן שֶׁהִזָּה אֶפְשָׁר לְקַבְּרוֹ בְּמָקוֹם אַחַר לֹא הָיוּ מֵת מְצוּה וְלֹא קְנָה מְקוֹמוֹ וְע' ח"ס שָׁם בְּזֶה וְעכ"פ לֹא שְׂיִיף לומר דְּמִיקְרֵי אֵינוּ שְׁלוֹ נִגְדַּ צוֹאֲתוֹ. וְגַם מֵה שְׂנִקְבֵר בְּטָעוֹת לֹא שְׂיִיף לְקַרְוֹא ע"מ לְפָנּוֹתוֹ וְגַם הֵלֵא כְּבָר עֲבָרוּ שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְהַכֵּל יִדְעוּ מְזַה וְלֹא הִתְעוֹרְרוּ לְפָנּוֹתוֹ עַד עַתָּה.

וְלְזֶה אֵין מְקוֹם לְהַתִּיר לְפָנּוֹתוֹ ע"פ סְבָרוֹת הַנְּ"ל: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינּוֹן שֶׁהִבִּיה"ק קְנוֹי מִשְׁלֵל צִיּוּר הָרִי קְנוֹהוּ מִתְחִילָה כְּדִי לְקַבְּרוֹ שָׁם אֶת כָּל הַמֵּתִים מִהָעִיר הֵיא כְּפִי הַמְּנַהֵג שֶׁהַנְּכָבְדִים יִקְבְּרוּ בְּשׁוּרָה אַחֲרַת וְהָיוּ כְּאֵלוּ נְשֻׁתָּפוּ בּוֹ ע"מ כֵּן.

וְא"כ עֲכָשְׁיוּ כְּשֶׁנִּתְּנוּ לוֹ קֶבֶר שֶׁלֹּא לְפִי כְּבוֹדוֹ ה"ז כְּגִזְל וְהָיוּ מִמֶּשׁ קֶבֶר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ. וְאִם שְׂאֵם הִזָּה מְאַרְיָף יָמִים אֶפְשָׁר שֶׁהָיוּ הַשׁוּרוֹת הַמְּכַבְּדוֹת כְּבָר מְלִיאוֹת בְּמֵתִים אַחֲרֵיהֶם.

מ"מ וְדֹאֵי הָיוּ מְגַבִּילִים בְּאִיזָה שׁוּרָה אַחֲרַת מְקוֹם עֲבוּר הַנְּכָבְדִים וְגַם כִּי עכ"פ ע"ד כֵּן נְשֻׁתָּפוּ שְׂמִי שְׂיִמּוֹת קוֹנָם יוֹתֵן לוֹ קֶבֶר לְפִי כְּבוֹדוֹ וְאִם בָּא הַש"צ לְעִירָם אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר קָנוּ אֶת הַבִּיה"ק כ"ז יֵשׁ לוֹ זְכוּת בּוֹ וּבְכָל צָרְכֵי רַבִּים כְּמוֹ לְכָל בְּנֵי הָעִיר וְכֵן קִי"ל גְּבִי בִּיהַכ"נ דְּכַרְפִּים בְּאו"ח סי' קנ"ג שְׂיֵשׁ בּוֹ זְכוּת לְכָל הָאוֹרְחִים הַבָּאִים שָׁם וּבְשֻׁעָה שֶׁקָּנוּ הָיוּ כְּאֵלוּ קָנוּ בְּפִירוּשׁ עֲבוּר כָּל מִי שְׂיָבֹא וְאִם עֲדִיין לֹא נוֹלַד צ"ל דְּמ"מ כְּשֶׁבָא לְהָעִיר הֵיא וְהַשְּׂתַמֵּשׁ בְּאִיזָה דְּבָר הוּא זוֹכֶה בְּכָל הַדְּבָרִים שְׂיֵשׁ שָׁם לְצָרְכֵי רַבִּים וְכִדִּין קוֹנָה עֲשָׂר שְׁדוֹת שְׂאֵם הַחֲזִיק בְּאַחַת קְנָה כְּוָלוֹ.

וְאִם דְּקִי"ל שְׂצָרִיף שְׂיִתֵּן דְּמֵי כְּוָלָם. הִנֵּה בְּזֶה א"צ לִיתֵן כְּסָף כְּעַתָּה.

ומה שהמנהג שהיורשים משלמים בעד הקבר נראה דאדעתא דהכי נשתתפו שכ"א יתן כפי ראות עיני הגבאים והם יתנו לו קבר לפי כבודו וקרי חזינון שאם היורשים יתפצו להרבות כסף בכדי שיתנו לו מקום היותר מכובד ודאי לא יתנו לו וכנהוג בכל המקומות שיצדעתי וכן הדין נותן דאטו בעד כסף ימכרו כבוד המתים לקבור אצלם איש שאינו ראוי להקבר אצלם ולא שמעתי שינהגו להעלות בדים באיזה מקום לקבור המת וגם דודאי אסור לעשות פן דהא אסור לקבור אפילו צדיק אצל חסיד מן פלג כדקיי"ל בס"ב.

וא"כ בנ"ד יש להתיר לפנותו דמי לקבר הנמצא דקיי"ל בסימן שס"ב שמוותר לפנותו וכ"כ הברכי יוסף סי' שס"ג שאם נקבר בטעות מותר לפנותו פיון שקנה קבר אחר וה"ה בנ"ד הוי כאלו קנה קבר אחר כמש"ל: אכן באמת צריך להבין מה נקרא בזוי או מכובד כי בעת הזאת חושבים את העשירים למכובדים ונקברים במעלה הקברים אף כי בחייהם לא היו שומרי תורה ומצוות כראוי.

והעניינים נקברים בשורות האחרונות אף שאפשר היו יראי ד' באמת וענייתם כפירה על המעט אשר פגמו בחייהם ועל כגון זה אחז"ל בב"ב (דף ח' ע"ב) שראה בעוה"ב עולם הפוך מפני עוה"ז שמי שהוא מכובד בעוה"ז הוא בזוי לעוה"ב ומי שהוא בזוי בעוה"ז הוא מכובד בעוה"ב וכפירש"י שם דקאי על עניינים ועשירים ע"ש ואמר ריב"ל שעולם ברור ראה.

ולזה אם גם אצלם הדבר פן שהש"צ נקבר אצל העניינים אשר בודאי היו שומרי תורה כראוי. הנה זה לו לכבוד ולנחת רוח בעולם האמת וחלילה להוציאו ולקברו אצל העשירים כי הנפש בעולם האמת רואה עולם ברור ואמתי שעיקר הכבוד הוא קיום תורה ומצוות ואין כבוד אלא תורה.

ואף אם נאמר לקברו אצל עשירים שומרי תורה נראה ג"כ שאין לפנותו פי העניינים נפשים מטונה יותר מתאנות עוה"ז ועניינים כפירה על חטאתיהם ויותר נוח לו להיות קבור אצלם כי נפש הנפטר רחוקה מכבוד המדונה וכענין שאמר דהמע"ה ועם האמהות אשר אמרת אתם אכבדה והיא מדת הקב"ה להיות את דכא ושפל רוח.

ומ"ש במעלה הקברים דרשו בב"ק (דף ט"ז) שקברוהו אצל דוד ושלמה שהם צדיקים וצ"ע מזה על הא דאיתא בסנהדרין (דף צ') ששלמה חטא וצ"ל שעשה תשובה ומ"ש במס' שמחות קבר בזוי ומכובד הפונה שהקבר בעצמו נבנה באופן נאה ומכובד או באופן בזוי או שהמקום בזוי שעושים לפעמים קרוב לי דברים בזויים וכן הלשון במסכת שמחות פי"ג מקום ביזוי ע"ש ובירושלמי בפ' ב' דמ"ק ה"ד מדמה לה לדירה נאה וכעורה ע"ש וכן מסתבר דהא בימיהם היו קוברים פל המשפחה בביה"ק מיוחד כדאיתא בבכורות (דף נ"ב) ובכ"ד וכן איתא בירושלמי שם ובפוסקים דלתוף שלו מותר לפנותו אף ממכובד לבזוי מפני שערב לו להקבר במקום אבותיו משמע דקאי על גוף הקבר כמש"ל דאי נימא דאיירי שאבותיו לא היו הגונים כ"כ הו"ל לפרושי בהדיא [וצ"ע באמת בכה"ג אי ניחא ליה להקבר אצל אבותיו ואכמ"ל בזה] ואם הנקברים אצל הש"צ נקברו במקום שפל בשביל שלא שמרו תו"מ כראוי אזי פשוט שמוותר לפנותו דהא אסור

לקבור צדיק אצל רשע וְאִם חָסִיד אֶצֶל צָדִיק אוֹ רָשָׁע חָמוּר אֶצֶל רָשָׁע קַל אֲסוּר כַּדְקִי"ל
בְּסִי' ש"ב.

וּבְזֶה מוֹתֵר לַפְּנוֹת וְכַדְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ו) שְׂפָשְׁנָתְעַפְל הַבְּשָׂר מִפְּנִים אֶת הָעֲצָמוֹת
וְקוֹבְרִים בְּמָקוֹמָם דְּכִינּוֹן שְׁנַתְפַּר הו"ל כְּצָדִיקִים ע"ש. וְאִם גַּם בְּנ"ד כְּבָר נִתְעַפְל
הַבְּשָׂר שֶׁל הַקְּבוּרִים אֶצְלוּ בְּכ"ז לֹא דְמִי לְמִי שְׁהֵיָה צָדִיק בְּחַיּוֹ וּמִי יוֹדֵעַ מְדַרְיַגַת חֲטָאָם
וְגַם דְּהָא וְדָאִי יִקְבְּרוּ שָׁם עוֹד מֵתִים פְּאֵלָה וְאִי גִימָא דְכָל שְׁנַתְעַפְל הַבְּשָׂר דִּינּוּ כְּצָדִיק
א"כ יְהֵא אֲסוּר לְקַבְּרוּ אֶצְלוּ מֵת אַחַר שְׁהֵיָה בְּחַיּוֹ בְּמְדַרְגָּה אַחַת עֲמוּ וְזֶה לֹא מְצִינּוּ
וְעַכְצ"ל כַּמִּש"ל.

וְהָא דְסִנְהֶדְר' (דָּף מ"ו) הִינּוּ דְאִי שְׁהֵיָה דְאִי שְׁהֵיָה דְאִי שְׁהֵיָה דְאִי שְׁהֵיָה דְאִי שְׁהֵיָה
כְּשִׁנְתְּעַפְל הַבְּשָׂר מוֹתֵר לְקַבְּרוּ בְּמָקוֹם אַחַר אֶבֶל גַּם שָׁם אֵין קוֹבְרִים אוֹתוֹ אֶצֶל מִי שְׁהֵיָה
צָדִיק בְּחַיּוֹ וְע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס' צ"ה בְּזֶה.

וְנִלְע"ד דְּדוֹדָאִי שְׂרִי בְּכַה"ג לַפְּנוֹת כְּדִי לְקַבְּרוּ אֶצֶל צָדִיק שְׁפָמוֹתוֹ וְכ"מ מְעוֹבְדָא דְאֵלִישָׁע:
וְלִזְהַר בְּנ"ד נִלְע"ד שְׁאָם הָאֲנָשִׁים הַנִּקְבְּרִים אֶצֶל הַש"צ הִלְזוּ הֵיּוּ יִרְאִי ד' וְשׁוֹמְרֵי תוֹרָה
כְּפִי עֲרָף הַש"צ הִלְזוּ רַק שְׁהֵיָה עֲנִיִּים וּבְשׁוֹרָה שְׁרוּצִים לְקַבְּרוּ כְּעַת קְבוּרִים אֲנָשִׁים שְׁהֵיָה
עֲשִׂירִים וְדָאִי שְׁאֲסוּר לַפְּנוֹתוֹ וְהָאֲדָם מְכַבֵּד אֶת הַמָּקוֹם וְלֹא הַמָּקוֹם אֶת הָאֲדָם.

אֲכַן אִם הָאֲנָשִׁים הַקְּבוּרִים אֶצְלוּ כְּעַת אֵינָם דּוֹמִים לוֹ בְּמְדַרְיַגַת יִרְאֵת ד' וְהָאֲנָשִׁים
הַקְּבוּרִים בְּשׁוֹרָה שְׁרוּצִים לְקַבְּרוּ עֲתָה הֵיּוּ יִרְאִי ד' כְּפִי עֲרָף הַש"צ הַנ"ל אוֹ אִם יוֹתֵר
מִמֶּנּוּ אִזִּי אִם שְׁאֵין זֶה בְּמְדַרְיַגַת צָדִיק אֶצֶל רָשָׁע בְּכ"ז לַעֲנ"ד יֵשׁ לְהַתִּיר לַפְּנוֹתוֹ וּלְקַבְּרוּ
בְּמָקוֹם הָרְאוּי וְכַמִּש"ל דְּזֶה הֵיּוּ כְּגִזְלָה מֵהַ שְׁקַבְּרוּהוּ בְּמָקוֹם שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ וְדִינּוּ כְּנִקְבָר
בְּטָעוֹת וְצָרִיכִים הַגְּבָאִים לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַחִילָה עַל שְׁגָרְמוֹ לוֹ לְהַתְּבַזּוֹת שְׁיִטְלְטְלוּהוּ אַחַר
קְבוּרָתוֹ.

וְהִנֵּה בְּזֶה צָרִיף הַתְּבוֹנְנוֹת רַבָּה לְשָׁקוֹל הַדְּבָר בְּפִלְס בְּעֲרָף הָאֲנָשִׁים הַנִּקְבְּרִים עֲמוּ
וְהַנִּקְבְּרִים בְּשׁוֹרַת הַנִּקְבָּדִים וְהַעֲיָקָר כִּי רַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי וְהַחֲכָם עֵינּוּ בְּרֵאשׁוּ שְׁלֹא
לְהוֹדִיעַ זֶה לְאֲנָשִׁי הָעִיר כִּי בְּזֶה יוֹגֵרֵם בְּזִיוֹן לְהַמְתִּים כִּי כ"א יִתְחִיל לְשָׁקוֹל אֶת מַעֲשֵׂי
כָּל אֶחָד מֵהֶם וְיִבְאוּ לְהַזְכִּיר אֶת מַגְרַעוֹתֵיהֶם וְגַם לְהַמּוֹרָה בְּזֶה יוֹגֵרֵם עַג"נ.

וְלִזְהַר לְדַעֲתִי יִרְאֵה מַעֲכ"ת לְחַקוֹר מִן הַצַּד עַל עֲרָף הַנִּקְבְּרִים בְּשׁוֹרַת הָהֶם וְכְפִי שְׁיִנְסָפִם
בְּדַעֲתוֹ יִגִּיד לָהֶם מוֹתֵר אוֹ אֲסוּר מִבְּלִי לְבָאָר לָהֶם הַטַּעַם עַל בְּוִרְיוֹ וְיוֹתֵר נֶכּוֹן לְהַטּוֹת
הַדְּבָר שְׁלֹא לַפְּנוֹתוֹ כִּי אִם יִתִּירוּ זֶה אֶפְשָׁר שְׁכַמָּה אֲנָשִׁים שְׁנַתְעַשְׂרוּ כְּעַת יַחְפְּצוּ לַפְּנוֹת
מִתֵּיהֶם לְשׁוֹרָה נִכְבְּדָת וּמִי יוֹכַל לְדוֹן עִם שְׁהַתְּקִיף מִמֶּנּוּ וּמִי יוֹכַל לְהַסְבִּיר לָהֶם אֶת
הַחִילּוּק הָאֲמִתִּי בֵּין עֲנִין זֶה לְעֲנִין אַחֵר.

וְלִכֵּן לַעֲנ"ד נֶכּוֹן שְׁלֹא לְהַתִּיר לַפְּנוֹת אִם לֹא שְׁגָלוּי לְכָל שְׁהַנִּקְבְּרִים אֶצְלוּ לֹא הֵיּוּ שׁוֹמְרֵי
תוֹרָה וְיֵהֵא הַטַּעַם מְפוֹרָסִם לְכָל. וְנִימְתֵן לְבָאָר אֲשֶׁר אִם יִנְסָפִם לַפְּנוֹתוֹ צָרִיף לְיַקַּח עֲמוּ
עֲפָר תִּיחֻזַח מִהַקְּבָר כְּדִין כִּי אִם, שְׁכַתְּב מַעֲכ"ת שְׁקוֹבְרִים בְּעִירָם בְּאֲרוֹנוֹת שֶׁל בְּרַזְל מ"מ
וְדָאִי שְׁיֵשׁ נִקְבִים בְּאֲרוֹן כְּדָאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי דְכָלְאִים.

וגם יטוחו הנקבים בנפת ונתבאר בע"ה פרטי דין זה בחיבורי ח"ד סימן צ"ה יעו"ש. ובפרט לפמ"ש מעכ"ת שמנהגם ליתן עפר לתוך הארון א"כ יש לטוח פדי שלא יצא העפר דרך הנקבים.

אכן אם אין נקבים בארונותיהם נראה שא"צ לקחת עמו עפר תיחות דבארונות ברנל אין לחוש שיצא מזהל המת לחוץ. ד' יזכנו לראות במהרה בישועתו ויקנים מ"ש שיבולע המות לנצח במהרה בימינו אמן: סימן קמז.

כבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה יצחק ארי' נ"י דרב דק"ק רודקאה. ע"ד שחפץ לדעת דעתי אם מותר להגדיל ס"ת לצורך מצוה והאריף בזה בדברים ישרים ובאשר עלי להשיב פעת כמה תשובות לא אוכל להאריך.

והנה מפורש דין זה באחרונים להקל וכ"כ הפמ"א ח"ג סי' מ"ג ונהביאו גם כת"ר ומ"ש כת"ר בשם הח"ץ לאסור הנה הוא לא אסר רק למפור בהכרזה ע"ש סי' קכ"ג אבל בהגדלה י"ל דס"ל דשרי, וכן מצינו גבי עבודות שבמקדש שהיו מפיסין עליהם אלמא שאין זה בזיון למצוה ואדרבה הוא כבוד שהפל משתדלים להשיגה.

וא"ל שהאנשים שנתנו כסף על הגדלה יהי דינם כמוכרים חלקם למי שיזכה דהא דעת כמה פוסקים שהקונים ס"ת בשנותפות יוצאים ידי מצות פתיבת ס"ת ז"א דהא נתנו מתחלה ע"מ כן ולא לקנין.

ומ"ש מעכ"ת משום שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות ולזה כל קדושת ס"ת שלנו הוא בספק ופלפל בזה אי הוי זה ספק דרבנן אי לא. הנה אין לי פנאי להאריך בזה.

אבל חלילה לומר כן ולדון שכל הס"ת תפילין ומזוזות שלנו אין בהם קדושת ס"ת ואף שהש"א סי' ל"ו כ"כ מ"מ מפשטות כל הפוסקים באו"ח סי' קנ"ג וביו"ד ה' ס"ת מבואר שיש בזה"ז דין קדושת ס"ת וכ"נ פשטות הש"ס ואף דרב יוסף אמר בקדושין (דף ל' שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות [וגם בבכור בעל מום קיי"ל בבכורות (דף נ"ג) שאסור למכרו באטליז בדרך בזיון ובס"ת שיש בה טעות כתבו הפוסקים שדינם כהקדש בעל מום] ולזה נראה דאף אם נתפס שספק חסרון ידיעה לכל העולם הוי ספק גמור מ"מ כל זמן שלא נתברר לנו שאנו טועים בשום דבר יש לנו לתפוס שאנו מקובלים לכתוב חסרות ויתירות פהוגן ואף שיש כמה מקומות בתורה שיש מחלוקת במסורה וכמו מה שיש בין מדינתאי למערבאי וכדומה מ"מ כל מקום שתפס לכתוב כמנהגו הרי שתופסים שהלכה כן ויש לס"ת שלהם קדושה גמורה.

רק הנוהגים באופן אחר י"ל שאין מחויבים לנהוג דין ס"ת גמורה בס"ת שנתתה שלא פשיטתם וכן בכ"מ שיש מחלוקת בתפילין ומזוזות. וכ"כ הפוסקים שבמקום שיש ספק צריך לכתוב כמו שנתתה ברוב הס"ת ע' פ"ג במסכת סופרים ובשו"ת המינוחסת סי' רל"ב.

ושוב מצאתי בספר מהרמשי"ק על תרנ"ג מצות בסופו ובגדולי הקדש ס"ס ע"ר שכתבו ג"כ פנ"ל. ועמ"ש בזה בספר מנחת חינוך בסופו לחלק בין טעות שהענין משתנה ובין טעות אחר.

ולענ"ד ז"א וְהַעֲיָקֵר כַּמֶּשֶׁל וּמִטְרָדוֹתֵי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: וְע"ד שֶׁהַקְּשָׁה לְמָה הַתִּירוּ בְּשַׁבַּת (דף מ"ב) לְכַבּוֹת גַּחְלֵת שֶׁל מִתְכַּת וְקוֹץ בַּר"ה וְשִׁפּוֹד שֶׁצָּלוּ בּוֹ בְּבִיזָה (דף כ"ח) כְּדִי שֶׁלֹּא יִנְזְקוּ בָּהֶם וּבָסִי שֶׁכ"ח קי"ל דְּבִסְפַנַּת אֲבָר אֲסוּר לְעִבְרוֹ אֵף עַל שָׁבוֹת.

וְהִנֵּה ע' בְּפִירֵשׁ"י בְּשַׁבַּת שֶׁם שֶׁפָּתַח מִשּׁוֹם דְּבִחְשֵׁי הַיִּזְק רַבִּים הַתִּירוּ וְכ"כ בַּש"ע ס' ש"ח ס' ח וְהָר"ן וְהַרְמַב"ן וְרַשֵּׁב"א פָּתְבוּ בְּשַׁבַּת שֶׁם לְדַעַת בַּה"ג דְּחֲשֵׁי הַיִּזְק דְּרַבִּים הָיוּ פְּסַפְּנַת נְפִשׁוֹת שֶׁדוּחָה אֵף אִסוּר תּוֹרָה וְעַיִן מַג"א שֶׁם וּבַס"ס שֶׁל"ד וַיֵּשׁ לְדוֹן ג"כ דְּהָיוּ כְּמוֹ צָרִיף לְמָקוֹם שֶׁמְנוּחַ הַגַּחְלֵת וְהַקוֹץ.

אָבֵל הֲלֵא הַתֵּר גַּם כִּיבּוֹי וְטִלְטוּל פְּחוֹת מִד"א דְּהָיוּ שָׁבוֹת גְּמוּר: סִימָן קמח. כְּבוֹד הַרַב הַגָּאוֹן וְכו' מו"ה צְבִי יִחְזַקְאֵל נ"י הַרַב דַּק' פְּלוֹנְסַק.

ע"ד שֶׁנּוֹלַד יָלַד וְרָגְלוֹ עֲקוּמָה וְאָמַר הָרוֹפֵא אֲשֶׁר פָּעַת בְּעוֹד הַעֲצָם רַף יוֹכְלוּ לְהִישִׁיר אֵת רָגְלוֹ כְּשִׁישִׁימוֹ הַרְגֵל בְּתוֹף־גִּיפֶס וּבְאִנּוֹן פְּזָה לֹא יוֹכְלוּ לְמוֹלוֹ בְּזַמְנוֹ כְּשִׁיְהִי הַרְגֵל בְּגִיפֶס וְאִם לֹא יִשְׁיֵמוּ פָּעַת הַרְגֵל בְּגִיפֶס יִצְטָרְכוּ לַחְפוֹת עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא מִן הַמִּילָה וְאִז כְּבָר יִתְקַשֶּׁה עֲצָם הַרְגֵל וַיְהִי קֶשֶׁה לְהִישִׁיר הַרְגֵל.

כֵּן אֹמַר הָרוֹפֵא. וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת אִם מוֹתֵר לְהִשִּׁים רָגְלוֹ פָּעַת בְּגִיפֶס שְׁעִי"ז תְּדַחֶה הַמִּילָה שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְמוֹלוֹ בְּזַמְנוֹ וְחַפֵּץ לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזָה וּבְאֲשֶׁר אֲנֹכִי טְרוֹד פָּעַת אֲשִׁיב בְּקוֹצֵר: וְהִנֵּה גוֹף הַדְּבָר מַה שֶׁאֲפָשֶׁר שֶׁתִּשְׁאַר רָגְלוֹ עֲקוּמָה ע"י הַמִּילָה אִין מָקוֹם לְדַחוֹת בְּשִׁבִיל זֶה מִילָה בְּזַמְנָה דְּזָה לֹא הָיוּ אֵף סַפְּנַת אֲבָר וְאֵף בְּסַפְּנַת אֲבָר קי"ל בַּאו"ח ס' שֶׁכ"ח ס"י"ז שֶׁאִין דוּחָה שַׁבַּת בְּמִלְאָכָה דְּאוֹרְיִיטָא וְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל שֶׁם דָּאָף בְּדַרְבְּנֵי אִינוּ דוּחָה ע"ש.

אֵף הֵכָא י"ל דְּכִינּוֹן שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁחֹבְשִׁים רָגְלוֹ לֹא הִגִּיעַ עַדִּין זְמַן הַמִּילָה וְרַק אַח"כ לֹא יוֹכְלוּ לְמוֹלוֹ מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה דְּשָׂרִי וְכַמ"ש הַרִיב"ש ס' ק"א וְכֵן קי"ל בַּאו"ח ס' רמ"ח ס"ד שֶׁמוֹתֵר לְצִאֵת קוֹדֵם שַׁבַּת לְמָקוֹם שֶׁיִּזְדוּעַ שִׁיְהֵא מְנוֹכַח לְחַלֵּל שַׁבַּת מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה וְלְדַבֵּר מְצוּהָ מוֹתֵר לְצִאֵת אֵף בַּע"ש ע"ש וְכ"כ הַש"ף בִּי"ד ס"ס רס"ו לְהַלְכָה וְהִינּוּ מִשּׁוֹם דְּבִשְׁעָה שִׁיּוֹצֵא אִינוּ עוֹשֶׂה שׁוֹם אִסוּר וּבְשַׁבַּת כְּשִׁיְהִי חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה יֵהֵא מוֹתֵר לְחַלֵּל שַׁבַּת.

וְהִ"ה הֵכָא בַּנ"ד עֲכָשְׁיוֹ אִין אִסוּר לְחַבְנוֹשׁ רָגְלוֹ וְאַח"כ תְּדַחֶה מִלְתּוֹ ע"פ דִּין מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה וַי"ל דְּבַנ"ד מוֹתֵר לְחַבְנוֹשׁ רָגְלוֹ אֵף בְּפַחוֹת מַג"י קוֹדֵם יוֹם שְׁמִינִי דְּזָה הָיוּ וְדַאי דְּבַר מְצוּהָ לְרַפְאוֹת רָגְלוֹ שֶׁלֹּא יְהִי כָּל יָמָיו בְּעַל מוֹם וְגַם שֶׁלֹּא יְהִי לוֹ כ"כ צָעַר בְּשַׁעַת הַחֲבִישָׁה וּכְדַבְּרֵי הָרוֹפֵא.

וְהַמַּג"א שֶׁם סק"ד הֵבִיא דְּבָרֵי הַמַּהְרִיב"ל ח"ב ס' נ"ג שֶׁהַחֲמִיר שֶׁלֹּא לְצִאֵת לְמָקוֹם שִׁיִּצְטָרֵף לְחַלֵּל שַׁבַּת. אָבֵל בְּאֲמַת לֹא הִחְלִיט שֶׁם כֵּן רַק פָּתַח שֶׁאֲפָשֶׁר לֹא הַתִּירוּ רַק לְהַפְלִיג בֵּינֵם שֶׁאֲפָשֶׁר שִׁיְנוּחוּ בְּשַׁבַּת בְּאִיזָה נְמַל וְכֵן לְצוּר עַל עֵינִירוֹת שֶׁל נְכָרִים מוֹתֵר כִּי אֲפָשֶׁר שִׁיִּכְבְּשֶׁם קוֹדֵם שַׁבַּת וְאֵף שֶׁהַדְּבָר רְחוּק לְפִי דְּרָף הִטְבַּע בַּכ"ז כִּינּוֹן שֶׁהוּא אֲפָשֶׁרוֹת הַתִּירוּ אָבֵל לְצִאֵת לְמַדְבָּר גְּדוֹל שֶׁבְּנִדְאֵי יִצְטָרְכוּ לְחַלֵּל שַׁבַּת מוֹדוֹ דְּאֲסוּר.

וא"כ גם בנ"ד הרי אפֿשר שיִתרפא עד זמן המילה וְהרופא יתן רשות אֶז למולו וּבְאֵמַת דְּבָרֵי המהריב"ל שֵׁם צ"ע דְּגַם בַּמְדַּבֵּר אֶפְסָר שִׁיפְגֹּןשׁ על יום ש"ק שִׁיירָא גְדוּלָה עִם פְּלֵי זַיִן וְיוֹכְלוּ לְשָׁבוֹת שָׁם יַחַד.

וְגַם דְּיוֹקוּ שָׁם צ"ע ואכמ"ל בְּזֶה. וְאִף שֶׁהַרְדָּב"ז ח"ד סי' ע"ז פֶּתַח לְחֵלֶק עַל הַרִיב"ש וְהוֹכִיחַ שֶׁהַרְמַב"ם נְעוּד פּוֹסְקִים ס"ל שֶׁאֲסוּר לְצַאֵת לְמָקוֹם שִׁיִּצְטָרֵף לְחֵלֶל שְׁבֵת מ"מ נִרְאֶה שֶׁמוֹדֵה בנ"ד שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת עֲבִירָה בְּפִנְעַל רַק שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְמוּלוּ.

נְעוּד דְּהָא פֶּתַח המחה"ש סי' תמ"ד שֶׁדַּעַת קִצַּת פּוֹסְקִים שֶׁמְצַנֵּת מִיְלָה בְּשִׁמְיַי הָיוּ עַל הָאֵב. וּבנ"ד אֵין הָאֵב עוֹשֶׂה דְּבָר לְבַטֵּל מְצַנָּה זוּ רַק הָרופא חוֹבֵשׁ רַגְלֵי הַתִּינוּק וְהָאֵב גּוֹרֵם זֶה רַק בְּמָה שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הָרופא מְלַעֲשׂוֹת זֹאת בְּזֶה נִרְאֶה וְדַאי דְּשָׂרִי.

וְאִף אִם הָרופא הוּא יִשְׂרָאֵל י"ל ג"כ דְּשָׂרִי לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּמִיְלָה בְּשִׁמְיַי חֵלָה רַק עַל הָאֵב וְעַ' חִיבּוּרֵי ח"ד סי' פ"ז בְּזֶה וּבִלְא"ה פֶּכַר דְּחָה הָא"ר סי' רמ"ח סק"ב אֶת דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז וְכַתֵּב שֶׁהַעֲיָקָר פְּהַרִיב"ש וְכַהֲטוּש"ע: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מְהָא דְּאִיתָא בִּיבְמוֹת (ד' ע"א ע"ב) שִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא מְלוּ בַּמְדַּבֵּר מִשּׁוּם חֲוֹלְשָׁא דְּאוּרְחָא וְקִשָּׁה דַּא"כ הָאִיף הִלְכוּ לְכַתְּחִילָה לְמַדְבָּר פִּינּוֹן שִׁיִּדְעוּ שְׁעִי"ז יַדְחוּ מְצַנֵּת מִיְלָה בְּזַמְנָה.

אָבֵל בְּאֵמַת ז"א דְּהֵתָם נְצַטּוּ ע"פ הַדְּיבּוּר לִילְיָף לְמַדְבָּר וְכֵן אִיתָא בְּנִדְרִים (דף ל"א ע"ב) גְּבִי מַרְע"ה שֶׁהַנְּצַרְף לְלַכֵּת לְמַצְרִים וְלָזֶה לֹא מֵל אֶת בְּנוֹ וְאִיתָא שָׁם אָמוּל וְאִשְׁהָה ג"י הַקַּב"ה אָמַר לִי לָךְ שׁוֹב מְצַרִים.

וְה"ה הָכָא הִיָּה זֶה בְּשִׁבִיל שְׁנַצְטּוּ ע"פ הַדְּיבּוּר. וּבְזֶה מִיְנֻשָּׁב מַה שֶׁקִּשָּׁה לָמָּה לֹא מְלוּ בַּעַת חֲנִייתוֹ.

וּלְפַמ"ש א"ש דְּבַכָּל יוֹם הָיוּ יִרְאִים שְׁמָא יַעֲלֶה הָעַנָּן וְיִצְטָרְכוּ לְלַכֵּת הִלָּא ע"פ הַדְּיבּוּר וִיְהִי סַפְנָה וְכַדְאִיתָא בְּנִדְרִים שָׁם אָמוּל וְאִצָּא סַפְנָה הִיא. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מְנִדְרִים שָׁם לְהִיפּוֹף דְּאִיתָא שָׁם (ד' ל"ב ע"א) שֶׁנְּעַנְשׁ מַרְע"ה עַל שְׁנִתְעַסַּק בְּמֵלוֹן תַּחֲחִילָה וּפִירִש"י שֶׁהִיָּה לוֹ לְהִתְעַסַּק בְּמִיְלָה תַּחֲחִילָה וְאוֹתוֹ מְלוֹן הִיָּה סְמוּךְ לְמַצְרִים דְּלֹא הִיָּה סַפְנָה וְהַתִּינוּק לֹא הִיָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֶלָּא בֶּן ח' יָמִים.

וְקִשָּׁה לָמָּה פִּירֵשׁ כֵּן דְּהָא אִף אִם פֶּכַר עֲבָרוּ שְׁמוֹנָה מ"מ מְוֹטֵל עֲלָיו לְמוּלוֹ וְשִׁהֲנֵי מְצַנָּה לֹא מְשִׁהֲנֵן וְצ"ל דְּמִשְׁמַע לִיהַ דְּקִאֵי עַל הַמְּשִׁנָּה דְּמַפְרֵשׁ גְּדוּלָה מִיְלָה שְׁנִכְרְתוּ עֲלֶיהָ י"ג בְּרִיתוֹת וְשִׁדּוּחָה שְׁבֵת וְנִגְעִים וְכ"ז קִאֵי עַל מִיְלָה בְּזַמְנָה.

וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה דְּהָא מְדַקְאֵמַר שָׁם בְּש"ס אָמוּל וְאִצָּא סַפְנָה הִיא מְשַׁמַּע שְׁכָבֵר הִיָּה בֶּן ח' קוֹדֵם שִׁיִּצָּא וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּרִישָׁא דְּסוֹנְגִיא וְסִיפָא פְּלִיגִי בְּמַצִּיאוֹת. וְעַכְצ"ל דְּהַפְּנוּנָה בְּש"ס דְּכִינּוֹן שִׁיִּדְעַת מְשָׁה שִׁיִּגִיעַ יוֹם שְׁמִינִי בְּדִרְךָ וְלֹא יוֹכֵל לְמוּלוֹ הִיָּה לוֹ לְמִנּוּעַ מִלִּילָה עַד שִׁיִּגִיעַ יוֹם שְׁמִינִי וְיִמוּל אוֹתוֹ וּמִשְׁנֵי דְּסַפְנָה הִיא וּמוֹכַח מְזֶה דְּאִף שֶׁעַכְשָׁיו עֲדִינּוֹן לֹא הִגִיעַ זְמַן מִיְלָה מ"מ פִּינּוֹן שְׁעִי"ז יַתְבַּטֵּל מְצַנֵּת מִיְלָה בְּזַמְנָה אֲסוּר לוֹ לְצַאֵת לְדִרְךָ.

אָבֵל ז"א דַּא"כ טְפִי הו"ל לְשִׁנּוּיֵי הַקַּב"ה א"ל לָךְ לְמַצְרִים וְכַדְמִשְׁנֵי בְּתַר הָכִי דְּהָא מְשַׁמַּע שֶׁהַקַּב"ה א"ל שִׁיִּלְךָ תִּיקְרָךְ וְקִמִּי שְׁמִיָּא גְּלִיָּא שִׁיִּשׁ לוֹ בֶּן לְמוּלוֹ וְכ"כ בְּשִׁטְמ"ק שָׁם. נְעוּד דְּכִינּוֹן שֶׁהִגִיעַ סְמוּךְ לְמַצְרִים בְּיוֹם שְׁמִינִי שָׁלוֹ וְכַפִּירִש"י א"כ הִיָּה מוֹתֵר לְצַאֵת לְכַתְּחִילָה

וגוף פירש"י צריף ביאור ואכמ"ל בזה: ובשבת (דף ק"מ ע"א) ובטש"ע סי' שכ"א סי"ח
איתא שנתה חילתית לכאב הלב יום ה' ועש"ק מותר לו לשנות גם בשבת אף שיצטרף
לעשות מלאכה דאורייתא מפני שספנה הוא לו ולא בארו הפוסקים אם מותר לכתחלה
להתחיל לשנות ביום ה' ולשון הפוסקים משמע דרק בדיעבד שרי אף י"ל שהעתיקו
הדין כמו שהוא בש"ס ובש"ס שם הוא מעשה שהיה ע"ש.

ובאמת י"ל דשרי אף לכתחילה דהא ודאי הוי זה דבר מצוה לרפאות א"ע אף מחולי
שאב"ס ובדבר מצוה שרי להתחיל אף בע"ש כדקיי"ל בסי' רמ"ח ס"ד וכמש"ל ולפי
הגירסא שבש"ע שם שצריף לשנות חילתית זו ימים מוכח שמותר לכתחילה אף שיחלל
שבת דהא ז"י א"א בלא שבת ואי נימא שאסור א"כ הוי להש"ס לפרש זה ולמה הביא
הש"ס שם רפואה זו התיב.

ואף שקצת אחרונים כתבו להגיה בש"ע שם ג"י. מ"מ הרי כתב הא"ר שם שאין להגיה
כי נראה שפן היתה גירסתם בש"ס.

ועכ"פ מדעת האחרונים דס"ל שאין זה ט"ס בש"ע ולבוש מוכח דין זה פנ"ל. והתיב
עכצ"ל שהמחלה אינה מסוננת ורק פיון ששנתה שני ימים הוי ספנה דאי נימא שיש בו
ספנה א"כ שרי בלא"ה לחלל שבת בשביל זה ודוחק לומר דרק כששנתה שני ימים הוי
ספנה כשלא ישנתה ביום השלישי אבל אם שנתה כבר ג' או ד' ימים שוב אין ספנה
כשיפסיק יום אחד.

אכן מלשון הש"ע שכתב ששנתה יום ה' ויום ו' משמע דרק שני ימים. ואף דבש"ס ג"כ
איתא פן י"ל דשם המעשה הנה פן משא"כ לדינא ויש להאריך בזה: ולכאורה ילה"ר
מהא דאיתא בגיטין (דפ"א) שהיו מכניסין פירות דרוך גגות לפנותן מן המעשר אלמא
שהיו גורמים לפטור א"ע ממ"ע דהפכרשת תרומ"ע.

ויש לדחות דשם אם ישאר הדבר כמות שהוא לא יבוא לידי חיוב כל זמן שלא יראה פני
הבית משא"כ ה"א שאינו רק מחוסר זמן והחיוב יבא מאליו ולמפור תבואה תלוי
במחלוקת הפוסקים מתי לקוח פטור ע' תו' ב"מ (דף פ"ח ע"א) ד"ה תבואת ובכורות
(דף י"א) ובמהרי"ט אלגזי שם.

ועוד יש להביא ראיה מהא דאיתא בפסחים (דף ע' ע"ב) שפן דורתאי פירש לדרוס
ופירש"י שם פדי שיפטר מלעלות לרגל ולהקריב פסח ותיגיגה אלמא שמותר לפטור
א"ע מלעלות לרגל. אף י"ל דס"ל דכיון שלא הנה יכול להקריב קרבן תגיג' פדין לזה
יותר נכון לפטור א"ע ממצוה זו ויש לדון עוד בזה מהקנאת חלק בבמה לנכרי פדי
לפטור מבכורה וע' בכורות (דף ג' ע"ב) דכלאי חיותא דרב מרי וע"ש בתו'.

אף לא דמי לנ"ד דשם צריף הולד להשתנות מעופר לבהמה וגם דבנ"ד הוי מצוה להציל
מן הצער שיהי לו אח"כ כשיתקשו עצמותיו ויצטרכו לישר רגלו ומכ"ש אם לא יוכלו
לישר רגלו ויהי כל ימיו בצער.

וע' מנחות (דף מ"א) דאמר מלאכא לרב קטינא סדינא בקניטא וכו' מצנת ציצית מה תהא
עליה משמע שמחוייב אדם להביא א"ע לידי חוב מ"ע. אבל כל זה פשאין טעם וצד מצוה
בזה שפוטור א"ע ממצוה זו.

משא"כ בנ"ד וכן"ל ויש עוד להעיר מפמה מקומות אף טרדותי רבו פעת ולדינא נראה שצריף להישיר פעת את רגלו ואח"כ ימולו בעת שיגיד הרופא שלא תזיק לו המילה: סימן קמט. ע"ד האשה שיש לה שן כואב וצנה הרופא שתתן לתוכו מוה עם אינה סמים שיהא מנוח שם אינה משה ותסיר אח"כ את המוה וחספז לדעת דעתי אם מותרת לטבול בעוד המוה בשינה ומטרדותי אשיבנו בקוצר: הנה בסתימת שינים בעופרת כבר נהגו המורים להקל וכ"כ בשו"ת שו"מ מהדו"ת ח"ג סי' קי"ח ושו"ת חס"א מהדו"ת סי' מ"ז וכו' עיקר דנדאי אינה מקפדת וגם כי הסתימה בטילה להשן פי אין דעתה להסירה.

אכן בנ"ד שמשירה המוה פשתרפא השן הו"ל פרטיה על מפה דקיי"ל בסי' ר"א ס"י דהוי חציצה וכן מסתבר דהא אינו רוצה בכף ורק ההכרח הוא לעשות זה לרפואה ולא דמי להיא דמארלאקין שהובא בפוסקים דשם אינו לזמן מוגבל כי א"א להפרידם לעולם משא"כ בנ"ד דהוי רק לרפואה לשעה וכשיתרפא השן תוציא המוה ונמצא שנתנת המוה לשם הוא כדי שלא תצטרף לו עוד.

ועפ"ז הנה אפשר לישב מ"ש באו"ח ס"ס קס"ב שרטיה אין חוצצת לנט"י והקשה המג"א שם דהא בר"ס קס"א קיי"ל שחוצצת ותירץ דמייירי פשאינו מקפיד. והוא תמוה וכן הקשה הרעק"א שם בחידושי דמה צריף פאן קפינדא ולפמש"ל י"ל שפוננתו שהמפה אין עומדת להתרפא ולזה אין בדעתו להתיר את הרטיה לעולם ובטלה לידו.

אבל באמת ז"א כי שם הטעם דהוי כמפה כי לא יסיר הרטיה מחמת הפאב וע"ש במג"א ובהג"ר"א ואכמ"ל בזה. ועכ"פ לגבי טבילה לכ"ע הוי חציצה ונ"ד הוי ממש פרטיה כי כל הסרת רטיה קודם שנתרפא גורם פאב במקום המפה ואף דנ"ד דהוי בית הסתרים מ"מ הא בעינן ראוי לביאת מים וע' חיבורי ח"ב סי' ס"א ואקצר פי העיקר שצריכה להסיר המוה בשעת טבילה: סימן קנ.

ע"ד שחפז לדעת דעתי אם יכולים לנקות מקוה ע"י פלומפ והפלומפ נעשה באופן שהמים נמשכים דרך צינור הנה חקרתי על מעשה הפלומפ והגד לי אשר במקום עמידתו במים הוא סתום רק שיש שם נקבים שדרף שם נמשכים המים לתוכו פאשר דוחקים מלמעלה על האויר והאויר יוצא ממילא נכנסים המים לתוכו כידוע טבע המים ובאמצע יש כמו פתח אשר הוא פתוח וכשהמים נמשכים למעלה הוא נסגר מעצמו ע"י דחיפת האויר את המים והמים הנשארים למטה שבים לתוך המקוה דרך הנקבים: לדעתי אין בזה חשש כי המים הנשארים למטה אינם שאובים פיון שמחנכרים למי המקוה ע"י הנקבים ואף דבסי' ר"א סנ"ב קיי"ל דבעינן, חיבור פשפופרת הנוד כבר כתב שם הש"ף דהיינו רק בדאורייתא אבל לא לענין שאובים דהוי דרבנן וכדקיי"ל שם סנ"ג.

וגם דהא קיי"ל בסעיף מ"ו שם דסגי בנקב כל שהוא דלא ליהוי שאובים. וע"ש באחרונים שהקשו מסעיף ז' דאיתא שם שצריף פשיעור המטהר את הפלי או כשפוח"נ ע"ש.

ונראה בזה דהא דנ"ד הפלומפ עשוי למים ונעשו בו הנקבים מתחילה ואינו פלי קיבול, פלי ונהי דמטמא דלא גרע מפל פשוטי פלי מתכות לא הוי פלי קיבול לענין שיהיו המים שאובים אבל בס"ז וסנ"ב איירי לענין לטבול בתוך הפלי בזה בעינן כשפוח"נ.

ועכ"פּ פּדִי טְהָרְתּוֹ פּדִי שְׁלֵא יְהֵא עָלָיו שְׁם כְּלִי כְּלָל דְּהָא אִין מְטַבִּילִים בְּכָלִי וּבִסְנ"ב דְּאִיירִי לְעַנְנִי הַכְּשֵׁר מְקַנָּה פְּסוּלָה בְּעֵינֵי ג"כ שְׂיֵהָא הַחִיבּוּר כְּשִׁפּוּה"נ. וּבִנ"ד בְּלֵא"ה שְׂרִי דְּהָא פְּתַב הַרְמַב"מ ר"פ ו' מַה' מְקַנָּאוֹת שְׁכָל כְּלִי שְׁלֵא נַעֲשֵׂה לְקַבְּלָהּ אַף שְׂיֵישׁ בּוֹ בֵּית קִיבּוּל אִינוּ פּוֹסֵל אֶת הַמְּקַנָּה בְּשִׂאוּבֵין.

וּבִנ"ד ג"כ לֹא נַעֲשֵׂה לְקַבְּלָהּ רַק לְהוֹצִיא הַמַּיִם לְחוּץ. וְעוֹד דְּבִנ"ד שְׁהַמַּיִם מְחַנְּבִים לְמַקְנָה אַף בְּהִיּוֹתָם בְּתוֹף הַפְּלוּמָפּ וּא"א לְהוֹצִיא הַפְּלוּמָפּ עִם הַמַּיִם מִהַמְּקַנָּה.

כִּי כְּשִׂיּוֹצִיא וְהוּי יִצְאוּ הַמַּיִם לְמַקְנָה דְּרָף הַנְּקָבִים וּבְזָה וְדָאִי לֹא הוּי שְׂאוּבִים כְּדַתְנִן בְּפ"ו דְּמַקְנָאוֹת מ"ה דְּבִשְׁק וְקוּפָה לֹא הוּי שְׂאוּבִים לְכִי שְׁהַמַּיִם מְעוֹרְבִים. וְקִי"ל בְּסִי' ר"א ס"ט שְׂמְטַבִּילִין כְּלִים בְּשִׁק מִטַּעַם זֶה ע"ש.

וְע"ש בְּט"ז סְקַמ"ז שְׁפַתְבּוֹ שְׁכַפְּשֵׁהַמַּיִם מְחַנְּבִים לֹא מִיקְרִי שְׂאוּבִין וְיֵישׁ לְהַאַרְיָה בְּזָה. וְעוֹד יֵישׁ לְדוֹן בְּזָה מִצַּד שְׁהַנְּקָבִים מִצְּטָרְפִין לְכַשְׁפוּה"נ כְּדִקִּי"ל בְּסַעֲרָה נ"ב וְאַקְצָר כִּי בִנ"ד א"צ לְזָה וְכַמְש"ל.

וְמַה שְׁהַפְּלוּמָפּ מְחַנְּבִים לְקַרְקַע אִין לְצַרְף לִנ"ד. דְּבִמְחַנְּבִים לְקַרְקַע בְּעֵינֵי שְׂיֵהָא בְּטַל לְקַרְקַע.

וְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים כְּתַבּוֹ דְּבַעֲיָנֵי שְׂיֵהָא נַעֲשֵׂה מִתְּחִילָה לְכָף וְע' דְּגַמ"ר בְּסַעֲרָה ז' וְהַפְּלוּמָפּ לֹא נַעֲשֵׂה לְכָף וְגַם אִינוּ מְבַטְלוֹ לְקַרְקַע. וְעַפְמִש"ל מִיּוֹשֵׁב קוֹשְׁיֵית הָאֲחֵרוֹנִים שְׁהַזְּכָרֵינוּ.

וְעַכ"פּ בִּנ"ד פְּשׁוּט דְּלֹא הוּי שְׂאוּבִים וְכַמְש"ל: וְע' ס' נַחַל אֲשַׁכּוּל מ"ש בְּהַלְכוֹת מְקַנָּאוֹת ע"ד אִם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מְקַנָּה ע"י פְּלוּמָפּ וְאִין זֶה שְׂיֵיף לִנ"ד. רַק מִש"ש שְׁהַמַּיִם שְׁבַתּוֹף הַכְּלִי קִיבּוּל שְׁבַתּוֹף הַפְּלוּמָפּ לֹא מִיקְרִי שְׂאוּבִים כִּי הַכְּלִי לֹא נַעֲשֵׂה לְקַבְּלָהּ רַק לְדַחֵק אֶת הָאוֹר.

לְעַנ"ד ז"א דְּהָא מ"מ הוּא כְּלִי וְגַם כִּי כְּשִׁפְּשֵׁהַמַּיִם נְכַנְּסִים לְתוֹף הַכְּלִי נִסְתָּם הַפְּתַח מִתְּחִילָה וְאִם לֹא הָיָה נִסְתָּם הָיוּ נוֹפְלִים קִצַּת הַמַּיִם בְּחִזְרָה כְּשִׁפְּשֵׁהַמַּיִם נְכַנְּסִים כְּבָר הָאוֹר וּא"כ נַעֲשֵׂה לְקַבְּלָהּ. וְאַף שְׂיֵישׁ פְּתַח בְּהַכְּלִי מ"מ מִיקְרִי כְּלִי קִיבּוּל כִּינּוּן שְׂאֵפְשֵׁר לְסַגְרוֹ כְּרֵאוֹי וְעַכ"פּ אִין זֶה שְׂיֵיף לִנ"ד דְּהַכָּא אִין חֲשֵׁשׁ רַק שְׁהַמַּיִם הַמְּחַתּוּנִים יִרְדּוּ לְמַטָּה.

וְכָבֵר בְּאַרְנוֹ שְׂאִין לְחוּשׁ בְּזָה. וּבִכ"ז אִם יֵישׁ בְּתוֹף הַפְּלוּמָפּ כְּלִי קִיבּוּל עִם פְּתַח מִתְּחִילָה אִין לְנִקּוּת בּוֹ הַמְּקַנָּה.

כִּי אוֹלֵי יְזַמְּנֵי שְׂיֵיתְקַלְקַל הַפְּלוּמָפּ קִצַּת מְלַמְעָלָה וְיִרְדּוּ הַמַּיִם מִתּוֹף הַכְּלִי לְמַטָּה לְתוֹף הַמְּקַנָּה וְיִפְסְלוּהָ. אֲכֹן נִרְאָה שְׁהַדְּלָת שְׂבַכְּלִי הֵיא אִינוּ נִסְגָּר רַק ע"י שְׁהַמַּיִם וְהָאוֹר דּוֹחֵקוֹ לְמַעְלָה.

אֲבָל בְּלַעֲדֵי זֹאת א"א לְסַגְרוֹ כִּי אִין בְּמָה לְסַגְרוֹ, וּא"כ אִין זֶה כְּלִי קִיבּוּל כְּלָל כִּינּוּן שְׁפַתּוֹת לְמַטָּה לְגַמְרִי. וְנִרְאָה דְּבְּזָה אִיירִי גַם הַנַּח"א שְׁהַזְּכָרֵינוּ וְהַנְּהָה לְעַנְנֵי קַבְּלַת טוֹמָאָה יֵישׁ לְדוֹן בְּזָה ע' פְּט"ז דְּכָלִים.

אֲבָל כְּלִי קִיבּוּל וְדָאִי לֹא מִיקְרִי: סִימָן קַנָּא. כְּבוֹד הַרְה"ג וְכו' מו"ה מִזְּשָׁה זְעֵלִיג נ"י הַרְבּ דְּק' פִּילִשְׁטִין.

ע"ד אשר המקנה בעירם נעשתה באופן שעל בור עמוק שיש בו מים נובעים מהקרע העמידו תיבה נקובה ונתנו בה מים שאובין והם מחופרים תדיר עם המים שבתוך הבור. ולצפון הבור הנ"ל באיזה מרחק קצר יש באר עמוק מאוד שיש בו מעין מים.

ולדרום המקנה באיזה מרחק קצר יש נהר. ובקיץ העבר נעצרו הגשמים ונתגבש הנהר הנ"ל.

אבל הבאר של צד צפון לא נתגבש. וחושש כ"ת שמה נתגבש הבור שתחת המקנה. באשר אין יודעים אם המים שבבור ההוא נובעים מהנהר או מהמעין הנ"ל. ואף שירדו לתוכו המים שאובים שבתיה שע"ג.

הרי יש לחוש לשיתת הראב"ד דבנטל סאה ונתן סאה עד רובו פסולה וכמ"ש התשב"ץ סי' י"ז. ואף שאפשר שהמים נובעים שם מהמעין.

מ"מ הרי כתב המשפנות יעקב סי' מ"ג שאם המקנה בצד הנהר אף שיש ספק שמה יש למקנה מעין בפ"ע. בכ"ז תולים שהמים באים מהנהר ושכ"כ המהרי"ט.

ורק שיש לצדד עפמ"ש האחרונים בסי' ר"א סמ"ז ונחפץ לדעת דעתי בזה. ומטרדוטי אשיבנו בקוצר: הנה מ"ש כ"ת לדעת הראב"ד יפה כתב וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ס"ו.

אכן נראה דבנ"ד לא שייך זה דזה שייך רק היכא שנטל רובו בנדאי. אבל בנ"ד יש ספק בדבר דאפשר לא נתגבש כמו הנהר בשביל שהוא מכוסה.

משא"כ הנהר שהוא מגולה לשמש. וגם כי נראה שהבור עמוק יותר מהנהר ולזה רחוק לחוש שנתגבש כולו.

ועוד דהיכא שמתגבשים המים נבלעים קצתם בקרע וקצתם נשאבים. ע"י האויר היבש שלמעלה מהמים.

ובנ"ד האויר הוא ע"ג המים שהוסיפו להבאר שהם שאובים. ונמצא שאף אם נתגבש לא נחסר ממי הבור רק מיעוט דגם למטה מתערבים המים זה בזה ולמעלה היו כולם מן השאובים הנוספים.

ועוד דהא יש פוסקים דס"ל שאם נחסרו המים ע"י שפיקה שרי והבאתים בחיבורי שם סי' ס"ו. ועוד דהא כתב הרי"ו בטעם הראב"ד שהוא משום מראית העין שרואים שנוחסרו המים ע"ש בחיבורי.

ובנ"ד ליכא מראית העין כי הלא אין רואים חסרון במים רק שחוששים שנתגבשו המים מלמטה בבור. ועוד דלדעת הרבה פוסקים שאובים רק פסול דרבנן א"כ הוי רק ספק דרבנן.

וגם דהוי ס"ס דשמה אין הלכה פראב"ד ושמה מי הבור נמשכים מהמעין שפצד צפון וע' שו"ת עין יצחק ח"א סי' כ' שדקדק מע"ז (דף נ') דהא דקתני בתוספתא שפצד הנהר הוי כמו הנהר היינו רק במרחק ד"א ולא יותר.

ובנ"ד הבור רחוק הרבה יותר מד"א מהנהר. וע"ש שצייד לומר דנהרות דינם כמעין וע' בשו"ת משיב דבר סי' מ' ומטרדוטי ההכרח לקצר: והנה מ"ש דבצד היינו ד"א לענ"ד

הוא תמונה מהא דאיתא בסוטה (דף ל"ב) שנהר גריזים ונהר עיבל היו בצד שכם וזה ידוע שרחוקים משכם הרבה יותר מד"א.

ונה נדאי דחוק לומר שבזמנם היתה עיר שכם מגעת עד ההרים ההם ואף אי קאי זה שם על שומרון שגזפר שם ג"כ אינו סמוך כ"כ. וכ"נ דהא הר גריזים ונהר עיבל רחוקים זה מזה קצת.

דקא איתא בסוטה שם שעמדו ישראל בין הר גריזים להר עיבל. והוצרכו לזה שטח גדול.

ובסוטה שם קאי זה על שני ההרים שהם בצד שכם. וצריך לדחות ששניהם התחילו אצל שכם וזה א"א דכל כה"ג הנה נמצא פתוב בפסחים המדברים בענינים אלו שעיר שכם היתה מגעת עד ההרים.

ועוד פי לשון אצל משמע שהוא מורה על סמיכות יותר מבצד. ושם איתא שהיו אצל אלוני מורה וזה רחוק הרבה משם.

וכ"נ בב"ב (דף כ"א ע"ב) שיש גירסא שם שתיקנו שיהיו מושיבים סופר בצד סופר ונהרי נדאי לא הושיבום תוך ד"א. ונראה שהכל לפי הענין כי בדבר קטן אין שייך לציין מקום אינה דבר שהוא בצד הדבר ההוא.

רק אם הוא קרוב ממש תוך ד"א כדאיתא בע"ז שם. אבל בדבר גדול שייך לקרוא בצד הדבר ההוא אף שרחוק אינה מרחק כל שאין דבר פנה מפסיק ביניהם.

וכן לשון אצל נראה ג"כ שתלוי לפי הענין וכמוכּוּן: וכ"נ מדכתיב בפ' ויקרא שישליכו המוראה וניצח אצל המזבח ודינם הוא כ' אמות מהמזבח כדאיתא בפ"ק דתמיד וע' תו' מעילה (דף י"א).

וכן כתיב שיאכלו המנחה אצל המזבח וכל העזרה פשרה לזה. ואף דאיתא בזבחים (דף ס' ע"א) וכי אצל המזבח אכלוה אלא בזמן שהיא שלם וכו'.

נלע"ד הפנונה שהוקשה להם דכיון שכל העזרה פשרה א"כ למה תלה הפתוב זה במזבח הול"ל שאכלוה בקודש. וכן איתא לא תטע כל עץ אצל המזבח וגו' וזה אסור בכל המקדש.

רק הפנונה כמש"ל פיון שעיקר עבודת ביהמ"ק היתה על המזבח לזה תלה הפתוב הכל במזבח שזה העיקר בביהמ"ק. ומיקרי כל המקדש אצל וסמוך למזבח.

וכמש"ל שהכל לפי ערך הדבר שבו תולים הסמיכות. וכמאמר חז"ל שקטן נתלה בגדול.

ונה פנונת הש"ס בזבחים (ד"ס) שהלא אין אוכלים ממש אצל המזבח ורק מורה שלזה הותר לאכול קדשים במקדש בשביל שעומד שם המזבח וכל המקדש סמוך למזבח. וממילא נלמוד שאם נפגם המזבח ואינו בשלמותו שוב בטלה חשיבות המקדש לענין אכילה.

והינינו משום דילפינון שם (בדף נ"ט ע"א) מקרא וזבחת עליו שאסור להקריב על מזבח פגום וא"כ אין לו קדושת מזבח רק כשהוא שלם. פי הלא לזה נקרא מזבח לפי שמקריבים עליו את הזבחים.

ויש להאריך בסוגיא שם ואכ"מ. ויש להקשות לפ"ז דא"כ נימא שבזמן שהמזבח פגום? הא מותר ליטע עץ בביהמ"ק מדכתוב אצל מזבח וקיי"ל דבזבחים (ד"ס) הדרש הוא מדכתוב אצל המזבח הידוע וכדאיתא כה"ג בש"ס כמה פעמים וההכרח לקצר.

וע' בהתורה והמצוה פ' ניקרא סי' פ"ז מש"כ בענין לשון אצל. ולענ"ד העיקר כמש"ל: וכ"נ בב"מ (דף כ"ה ע"א) דאיתא שם מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן נוטל ומכריז.

ולא נתבאר שם כמה מיקרי בצד. ובטוש"ע ח"מ סי' רס"ב לא הזכירו לשון בצד.

רק כתבו שאם מוכח מאופן הנחתם שגפלו מאיש אחד נוטל ומכריז. והינינו משום דכוננת בצד הוא כמש"ל שהוא באופן שמוכח לפי הענין שגפלו ביחד.

ולפ"ז י"ל דרק במרקוליס איתא בע"ז (דף נ') דבצד הוי בד"א לפי שאינו דבר חשוב כ"כ. ובאמת גם יש לפרש פוננת הש"ס דמקורבות מיקרי תוך ד"א ע"ש ב"רש"י ותו' ומרנחקות מיקרי בד"א.

ולזה קאמר דבצד י"ל דהוי בד"א. אבל באמת י"ל דגם יותר מד"א מיקרי בצד.

רק לא נחית שם לבאר השיעור בפירוט לפי שזה תלוי באופן עמידתו ולפי ערך וגודל המרקוליס. וכעין דאיתא שם שמשלק בין תפיסה אחת לב' תפיסות ע"ש.

עכ"פ בנ"ד נראה דבגהר גדול מיקרי בצד אף ברחוק יותר מד"א. אף לפ"ז יקשה דא"כ איך גזע השיעור מה נקרא בצד הגהר וכל כה"ג הו"ל לפרושי: והנראה בזה דהנה לכאורה קשה על התוספתא דהא רוב בורות המקור הוא ממקומו ככל המענינות ולמה נתלה פאן שנובעים מהגהר.

ואף שהגהר קרוב. מ"מ הא קיי"ל דרוב וקרוב הולכים אחר הרוב ואף בקורבא דמוכח כדאיתא בב"ב (דף כ"ד).

ועוד דהקא אפשר שמקור המים מלמטה הוא ג"כ קרוב ואולי עוד קרוב יותר מהגהר. ועוד דנימא פאן נמצא פאן הנה דזה עדיף מרוב.

ואף דהקא א"א שבאו המים ממקום זה לגמרי דהא ע"כ נימא שגמשים מלמטה. מ"מ כפר בארנו בחיבורי ח"ג סי' פ"ז דדעת הרמב"ם דאף בכה"ג אמרינו כ"נ פאן הנה.

ועוד דהקא י"ל שגידו הקרקע מגיעים עד קרקע הבור והמים נמצאים ממש בקרקע הבור ונימא לכ"ע כנכ"ה. ונראה דמשמע להו דכיון שחופר בצד הגהר א"א שלא יבואו לשם מי הגהר וא"כ הוי זה ודאי.

ועוד פי עכ"פ מי הגהר באים הרבה תיכף. והנה בתוספתא פ"א דמקנאות איתא החופר בצד הגהר במקום הביצים הרי הוא כמי חמצית שלא פסקו.

החופר בצד המעין כל זמן שהם באים מחמת המעין הרי הן כמעין פסקו מלהיות מושכין הרי הן כמי גבאים. ולכאורה קשה למה גבי נהר לא הוזכר שידעו שגמשה מהנהר. וגבי מעין הוזכר זה. שוב ראיתי שהכ"מ בפ"ט מה' מקנאות ה"ג הרגיש בזה ונדחק מאוד ע"ש.

וגם במשפנות יעקב שם נדחק בזה ולא הביא דברי הכ"מ. והנראה בזה דבצד הנהר בעינו שיהא במקום הביצים דהיינו מקום שהעפר מעורב במים כידוע פירוש ביצים ונראה לעין שמי הנהר מתפשטים שם.

ולזה לא הוצרכו לפרש שיראו שבא מהנהר שהרי רואים שבהביצים מתפשטים מי הנהר. אבל במעין שאין דרוך שיהיו ביצים סמוך לו כי מי המעין הם בעומק קצת ואינם שונים לקרקע.

לזה קאמר שצריך שיהא ידוע שבאים מחמת המעין. וגם כי מעין דרפו שיהיו שם גידים באדמה המושכים מים.

משא"כ בנהר: ועפ"ז מןושב מה שלא נתפרש שיעור כמה נקרא בצד הנהר כי הלא פירש שתלוי אם הוא מקום ביצים אבל כשאין שם ביצים אין לו דין בצד הנהר וכנ"ל. עכ"פ נתבאר דאירי שניזכר שהמים באים מהנהר.

אבל בלא"ה אין תולים שבא מהנהר והיינו משום דאמרין כנכ"ה רק כיון דחזינו שאינם מים חיים לזה קתני דהוי כמי גבאים. והנה המשפנות יעקב סי' מ"ג פסק להלכה שמקנאות הנעשות במקום שיש נהר אין להם דיומעין ויסודו על, תוספתא ה"ל ובעין יצחק שם פלפל בדבריו ונפלאתי על שלא הרגישו דהא מפורש בתוספתא ורמב"ם שם דזה הוי דווקא כשחופר במקום ביצים שרואים שהמים באים מהנהר וכמש"ל.

ונראה שהם פירשו שהפנונה או במקום ביצים אבל לענ"ד העיקר כמש"ל. שוב ראיתי בבבאורי הגר"א על התוספתא בפ"ק דמקנאות שכתב במקום הביצים פירוש במקום הביצין של הים ושל הנהר.

עוד יש לפרש במקום הביצים כמו או במקום הביצין פ"י מקום שיש בו אגמים עכ"ל וב"ה שהנחני בדרו אמת שגם הגר"א פירש כן דמקום ביצים קאי ארישא שהביצים הם בצד הנהר. ונראה שתפס פירוש זה לעיקר.

רק כתב שיש לפרש ג"כ דאו או קתני והיינו כמש"ל שהמשפנות יעקב והנמשכים אחריו פירשו כן. ולשון הביצים בה"א הידועה משמע ג"כ דקאי ארישא לפרש דבצד הנהר היינו רק במקום הביצין ולא במקום יבש והיינו משום שאצל הנהר והים מצוי שיהיו ביצין ע"י מי הנהר המתפשטים שם.

אבל אי נימא דאו קתני הול"ל במקום ביצין בלא ה"א וכמוכין: עכ"פ בנ"ד שיש ספק אם המים באים מהמעין של צפון או מהנהר של דרום וגם אפשר נובעים המים ממקומם פשוט שאין לחוש שנבלעו המים כשנתיבש הנהר דהא המעין וגם שמה ממקומו באו המים הוי רובא לגבי הנהר וגם דהמעין סמוך יותר וגם די"ל כנכ"ה כמש"ל ואף שבנהר

יש מים יותר מבמעין לא שינה לומר בזה רוב פי לענין טבע ההמשכה אין נ"מ אם יש שם הרבה מים או מעט וגם פי פנגד מקום הבור אפשר שאין בנהר מים יותר מבמעין.

ובפרט הספק שמה מקומו הוא ושם ודאי יש הרבה מים מתחת לארץ וכרוע שיש בארץ הרבה מים וההכרח לקצר עכ"פ לדינא אין שום חשש על המקנה שבעירם: סימן קנב פבוד הרה"ג וכו' מו"ה ש"לום נ"י הרב דק' פליארנא ע"ד שחפץ לדעת דעתי מה נקרא עד שאינו בדוק.

וע"ד חלוק שלבשתו בעש"ק אם למחרתו מיקרי אינו בדוק. וע"ד שיש נשים נוהגות לבדוק בחלוקם בימי ספירתן אף שלא בדקו את החלוק קודם בדיקתן אם צריף למחות בהם בזה: הנה ביו"ד סי' ק"צ סל"ח איתא איזהו עד בדוק כל שבדקתו ולא נודע שנכנס בו פתם ולא העבירתו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים ה"ז בחזקת בדוק ומקורו בטור בשם הרשב"א ועדיין לא נתברר אם חלוק שלובשת על גופה הוי כהעבירתו במקום שמצוי דם או לא.

והנה בסי' ק"צ ס"ו הובא מחלוקת הרמב"מ והראב"ד ורשב"א בכתם שנמצא על בשרה אי בעינן שיהא בו פגרים ועוד דהרמב"ם ס"ל דעל בשרה טמאה אף במשהו הרי שאין מצוי שיהא על בשרה דם מאכלת וממילא י"ל דגם על החלוק שלבשתו אין לתלות במאכלת כיון שאינה מצוי בבשרה.

ובאמת היא פלוגתא בירושלמי פ"ב דנדדה ה"א אם הגוף בחזקת בדוק ע"ש ולפלא שלא הביאיהו הפוסקים. אבל באמת ז"א דפשטות הש"ס בנדדה (דף י"ד) מבואר דכל כמה שלא הניחתו בקופסא להיות נשמר ממאכלת וכדומה מיקרי עד שאינו בדוק ואף שכתבו התו' שם דאף שהיה מונח במקום מונע מיקרי אינו בדוק צ"ל שלא היה מונע לגבי מאכלת דהא כשבדקה בו אינה טהורה רק בעגול שיש מקום לתלות במאכלת פדתנו (בדף נ"ח ע"ב) וכן קיי"ל בסי' ק"צ סל"ד ובהניחתו בקופסא קיי"ל שם בסל"ג שטמאה אף בעגול בכל שהוא ופשטות הסוגיא בנדדה (דף נ"ח) מבואר שחלוק הוי כעד שאינו בדוק ועכ"פ בעינן בו פגרים ועוד ואף אם בדקה החלוק קודם שלבשתו מ"מ אחר איזה שעה קלה תולה במאכלת וכ"כ בפ"ת בסי' ק"צ סקל"ז בשם ס' מאיר נתיבים דלמחר לאו דווקא ע"ש.

ואין הספר ת"י ולא מיקרי בדוק רק כשבדקתו קודם שבדקה עצמה בו או בדבר שהחזיקתו בקופסא לשמרו שיהא נקי וע' סי' ק"צ סל"ח שנקרא עד בדוק שלא נודע שנכנס בו פתם וזה צ"ע דהא לא בעינן נודע רק כיון שהיה מונח במקום מגולה יש לתלות שנתלכלך באיזה דבר.

אכן זה מחלוקת בין הראשונים מה נקרא עד שאינו בדוק. ובאשר שדרוש אריכות לכאן זה וגם פי פכר האריף הסד"ט בזה בסי' ק"צ סקנ"ח וס"א וס"ה וס"ו ע"ש לזה אקצר ולענין דינא יש לנהוג להקל בחלוק אף כשבדקתו קודם לבישתה מ"מ אם שהתה קצת ומצאה פתם יש להקל אף בפחות מכגרים ועוד אף במשנה ואם בדקה א"ע בו יש להחמיר במשנה ותוף ג"י הראשונים יש להחמיר בזה ע' ס"ט סקס"א.

וּלְכַתְּחִילָהּ יֵשׁ לְהִזְהִיר אֶת הַנְּשִׁים שֶׁלֹּא לְבָדוּק בַּחֲלוּקָה רַק פְּשִׁתְרָאָה מִקְּוֹדֵם אִם הַחֲלוּקָה נָקִי בְּמִקְוֹם שְׁרוּצָה לְבָדוּק בּוֹ וְיִתֵּר טוֹב שְׁתַּזְמִין מְטָלִיּוֹת נְקִיּוֹת וְלִהְנִיחֵם בְּמִקְוֹם נָקִי כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּבְּרָא לִידֵי סֶפֶק וּבִיחוד בִּימֵי סְפִירָתָהּ וְדַאי שֶׁצָּרִיכָה לַעֲשׂוֹת כֵּן וְכַדְאִיתָא בְּגִדָה (דף י"ז) וּבְסִי' קצ"ו ס"ז: סִימָן קנג.

וּע"ד מ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ד ס' ע"ב שֶׁאִם יֵרֵשׁ כָּלִי בְּשָׂרָה לֹא יִגְעִילֵם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ חֶלֶב וְהַעִיר כַּת"ר מ"ש הַלֵּה"פ בְּשֵׁם קִיצוֹר שֶׁל"ה שֶׁאִם מְכַר אֹרֶן כָּלִי בְּשָׂרָה מִן הַקְּוֹנָה לְהַגְעִילוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חֶלֶב וְכֵן לְהִפּוּף.

הִנֵּה זֶה מִפְּכָר רְשָׁמְתֵי בְּגָלְיוֹן חִיבוּרֵי שָׁם ע' בַּלֵּה"פ ס' קכ"א סק"ד וּמ"ש בְּשֵׁם קִיצוֹר שֶׁל"ה עכ"ל בְּגָלְיוֹן חִיבוּרֵי. וְעַדִּין יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהַקִּיצוֹר שֶׁל"ה כְּתַב שָׁם הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאִינוֹ רְגִיל בְּכָלִי זֶה ע"ש.

אֲבָל בִּירוּשָׁה יָדוּעַ שֶׁדָּרָף הַבְּנִים לְהִיּוֹת רְגִילִים בְּבֵית אַבְיָהֶם וּמִשְׁתַּמְשִׁים בְּכָלִי אַבְיָהֶם. וּמִפְּרִים אֶת הַכְּלִים וְכֵן קִי"ל בְּכַתְּוִבּוֹת (דף ע"א ע"ב) וּבַאֵה"ע ס' ע"ד ס"ד שֶׁאִם הַדִּירָה מְלִילָהּ לְבֵית אַבְיָהּ יִוצֵא וַיִּסָּן פְּתוּבָה ע"ש וְכֵן אִיתָא בִּיבְמוֹת (דף כ"א) שֶׁרְגִיל אָדָם לְלַכֵּת לְבֵית מִשְׁפַּחַת אָבִיו ע"ש.

וְאִף דְּקִי"ל בַּב"ב (דף מ"ב) וּבַח"מ ס' קמ"ט שֶׁאִם אֵין הַבֵּן סָמוּךְ עַל שְׁלֶחֶן אָבִיו יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אָבִיו. הִינֵנוּ רַק בְּחֲזָקַת ג"ש אֲכַל בְּבֵית אָבִיו וְדַאי רְגִיל הוּא וְע"ש סְעִיף ו'. וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזָה לַעֲנֵנוּ חֲזָקָה בְּמִטְלָטְלִין ע' ח"מ ס' קל"ג קל"ד וּאֲכַמ"ל בְּזָה. וְלִזְה י"ל שֶׁמוֹדָה הַקִּיצוֹר שֶׁל"ה שֶׁאִסוּר לְהַגְעִיל.

וְאִף שֶׁלְּפַעֲמִים אִינוֹ רְגִיל בְּבֵית אָבִיו. וְגַם כִּי יֵשׁ יְרוּשָׁה מִקְרוּבִים שֶׁאִינוֹ רְגִיל אֲצֵלֶם. אֲכֵן א"כ נִתְּם הַדְּבָר לְשִׁיעוּרִין וְלֹא פְּלוּג רַבָּנָן. אֲבָל בְּקוֹנָה ע"פ רֹב אִינוֹ רְגִיל בְּכָלִים שֶׁל הַמּוֹכֵר: סִימָן קנד.

וְע"ד שֶׁפְּתַבְתִּי שָׁם בְּסִי' ע"ב שֶׁבְּקַבּוּרַת אִשָּׁה עוֹסְקִים נְשִׁים וְכַתְּבַת כַּת"ר שֶׁזֶה נֶאֱמַר רַק לַעֲנֵנוּ הַטְּהָרָה וְהַהֲלַבְּשָׁה אֲבָל לֹא לַעֲנֵנוּ הַקְּבוּרָה. הִנֵּה אֲצֵלְנוּ הַמְּנַהֵג שְׁנֵשִׁים עוֹסְקִים בְּקַבּוּרַת אִשָּׁה.

וְכֵן רְאוּי לְנַהֵג דְּכִינּוֹן שֶׁמְצִינוּ שֶׁחֲשָׁשׁוּ לְהַרְהוֹר בְּהַלְבָּשָׁה ה"ה יֵשׁ לְחַוֵּשׁ בְּעַסְק קְבוּרָה. וּמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּסִי' שַׁנ"ב רַק בְּהַלְבָּשָׁה אִסוּר.

נִרְאֶה דְּלְכַאוּרָה קֶשֶׁה דְּהָא אִיתָא בְּסוּטָה (דף ח') וְסִנְהֶדְרִין (דף מ"ה) דְּבִמְתָה לִיכָּא חֲשִׁישׁ הַרְהַר וְאִיכָּא דַס"ל שָׁם דְּגַם בְּעוֹמְדַת לְמוֹת ל"ח לְהַרְהוֹר וּא"כ לְמָה אֲסָרִינוּ הֵכָּא לְהַלְבִּישׁ אִשָּׁה מִתָּה וְצ"ל דְּנָהִי דְּלֹא שִׁינְיָהּ שִׁינְיָהּ הַרְהַר בְּאִשָּׁה זֹו שֶׁפְּכָר מִתָּה אֲבָל אֲפָשָׁר שְׁעִי"ז יְבוּא לִידֵי הַרְהוֹר בְּשָׂרָה נְשִׁים.

אֲכֵן בְּכַהֵן הַמְּשַׁקָּה אֶת הַסּוּטָה אוֹ עֲדִים שֶׁסּוּקְלִים אֶת שֶׁעֶבֶר עֲבִירָה שֶׁחֲזִיב סְקִילָה שְׁרוּאִים אֶת עוֹנֵשׁ עוֹבְרֵי עֲבִירָה אֵין חוֹשְׁשִׁין שִׁיחֲטָא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה וְכַעֲיֵן הָא דְּאִיתָא בְּפִסְחִים (דף י"א) דְּכִינּוֹן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ מְחַזֵּר עֲלָיו לְשׁוֹרְפוֹ אֵין לְחַוֵּשׁ שִׁיאֲכַלְנוּ וְרַק בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה עֲצָמָה יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שַׁח"כ יְבוּא לְחַטּוֹאֲעָמָה.

אָבֵל בְּעוֹסֵק בַּקְבוּרָת אִשָּׁה וְדַאי שְׂיֵישׁ לְחוּשׁ לְהַרְהוּר בְּשִׁאָר נָשִׁים חַיּוֹת וְכַדְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף פ' ע"ב) שְׁגָם בְּשַׁעַת שְׁעוֹסְקִים בַּקְבוּרָה שׁוֹלֵט הִיצָה"ר ע"ש בתו'. וְהִנֵּה יָדוּעַ שְׁבִזְמַנָּם הָיָה הַבֵּיה"ק רְחוֹק מִן הָעִיר פְּדִתְנָן בַּב"ב (דָּף כ"ה) וְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף פ' ע"ב) שְׁתִּינוּק עַד ל' יוֹם יוֹצֵא בְּחִיק בְּאִישׁ אֶחָד וּב' נָשִׁים אוֹ ב' אֲנָשִׁים וְאִשָּׁה אַחַת וְכַפִּירֵשׁ"י לְפִי שְׁבִיה"ק שְׁלָהֶם הָיוּ רְחוֹקִים מִן הָעִיר לְזָה הָיָה יְחוּד ע"ש.

וְלִכְאוּרָה קָשָׁה דְלָמָּה נִקְט אִישׁ וְאִשָּׁה הוּל"ל אֲנָשִׁים לְחוּד אוֹ נָשִׁים לְחוּד. וְנִרְאָה הַטַּעַם כִּי רְחוֹק מִן הָעִיר הָיוּ נָשִׁים יְרֵאוֹת לְלֶכֶת בְּלִי שְׁמִירַת אֶחָד עִמָּהֶם.

וְכוּלָם אֲנָשִׁים א"א אִם הַתִּינוּק הַמֵּת הִיא נִקְבָּה שְׁפִינוּ שְׁנִיטֵל בְּחִיק אִין רֵאוּי שְׁתִּיעֲסָקוּ בָּהּ אֲנָשִׁים לְבָדָם. וְלְזָה הוּלְכַת אִשָּׁה שְׁהִיא תִשָּׂא הַמֵּתָה בְּחִיקָה וְכֵן אִיתָא בְּכַתְוִבוֹת (דָּף כ" ע"ב) שְׁאֵם הַבֵּיה"ק רְחוֹק תְּמַשִּׁים אִמָּה מִן הָעִיר אֲזִי יְרֵאָה אִשָּׁה לְלֶכֶת לְבָדָה וְלוֹקַחַת עִמָּה אִישׁ אֶחָד.

וּבְפִשׁוּטוֹ י"ל דְּנִקְיֵט אִשָּׁה לְפִי שַׁע"פ רֹבַח תְּפִיזָה אִמּוֹ לְלוֹתוֹ. אָבֵל הוּא דְנוֹחַק דַּמ"מ לָא הוּל"ל לְש"ס וְכָל הַפּוֹסְקִים לְמִינְקֵט הֵאֵי לִישְׁנָא בְּדוּנְקָא וְהִנֵּה רַש"י פִּירֵשׁ בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף פ') שַׁא"צ שְׁיִלוּוְהוּ רַבִּים וְסָגִי בְּשִׁלְשָׁה מְשַׁמַּע מְזָה דַּמ"מ שְׁלִשָׁה בְּעִינוּ וְאֶפְשָׁר הַטַּעַם מִשׁוּם דְּגָם ג' נִקְרָאִים רַבִּים כַּדְאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף מ"ו).

וּמִצָּאִיתִי שְׁהַבֵּית מְאִיר תְּמָה לָמָּה אִין הַמְנַהֵג אֲצִלְיָנוּ כֵּן. וּבְאַמַּת מְנַהֲגִינוּ מְפֹרָשׁ בְּכַתְוִבוֹת (דָּף כ' ע"ב) שְׁקִבְרוּ נְפִלִים בְּאֶחָד אוֹ בְּשִׁנִּים.

וְאִף דַּעֲכָצ"ל שְׁלִקְחָה עִמָּה ב' אֲנָשִׁים כִּי אֶחָד אָסוּר מִשׁוּם יְחוּד. מ"מ דְּמִשְׁמַע דְּמַעֲיָקָר הַדִּין סָגִי בְּאִשָּׁה לְחוּדָא וְדוֹחַק לְחַלְקָא בֵּין נְפֵל גָּמוּר לְתִינוּק תוּף ל' וְאֶקְצָר.

וְהִנֵּה לְפַמֵּשׁ"ל שְׁלִזָּה נִקְיֵט שְׁיִלְף אִישׁ עִם הָאִשָּׁה לְפִי שְׁנָשִׁים יְרֵאוֹת לְלֶכֶת חוּץ לְעִיר. א"כ י"ל דְּלֶהֲכִי נִקְיֵט הַש"ס שְׁיִלְכוּ שְׁלִשָׁה וְכַדְאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ג') שְׁבִמְקוֹם שְׂיֵישׁ אִינָה חֲשֵׁשׁ יִלְכוּ שְׁלִשָׁה ע"ש.

אָבֵל מִצַּד כְּבוֹד הַמֵּת סָגִי בְּאֶחָד וְלֶהֲכִי אֲצִלְיָנוּ בְּמְקוֹם שְׁהַבֵּיה"ק קְרוֹב וְאִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ אִין מְצָרִיכִים ג': וְעַכ"פ י"ל דְּלִזָּה לָא נִקְיֵט שְׁנָשִׁים יַעֲסָקוּ בַּקְבוּרָת אִשָּׁה. לְפִי שְׁאֲצִלָּם הָיוּ בֵּיה"ק רְחוֹקִים מִן הָעִיר וְהַנָּשִׁים הָיוּ מִתְּפַחְדוֹת לְלֶכֶת לְבָדָן שְׁם וְהוֹכְרָחוּ לְשִׁלּוֹחַ עִמָּהֶם אֲנָשִׁים.

וְהִנֵּה לִילְף אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יַחַד וְדַאי דְאָסוּר. וְגַם שְׁיִלְכוּ הַנָּשִׁים לְפָנֵיהֶם י"ל שְׁאָסוּר לִילְף אַחוּרֵי אִשָּׁה.

וְגַם דְּהָא עַל הַבֵּיה"ק יִפְגָּשׁוּ יַחַד. וְגַם דְּהָא אִיתָא בְּזוֹנְהָר וְיִקְהֵל (דָּף קצ"ו) וְהוּבָא בִּי"ד ס' ש"נ שְׂיֵישׁ לְהַזְהֵר מִלְּלֶכֶת בֵּין הַנָּשִׁים הַהוּלְכוֹת מִבֵּיה"ק וּבַש"ע שְׁם לָא הוֹעֲמַתָּ כְּרֵאוּי וְצ"ל כְּפִינוּתוֹ דְּכִינוּן שְׁצָרִיף לְהַזְהֵר בְּזָה לְזָה יוֹתֵר טוֹב שְׁלֵא יִלְכוּ כָּלָל כְּפִי שְׁיִוְכְלוּ הָאֲנָשִׁים לְעֲסוֹק בְּהַלְוִיַת הַמֵּת וּקְבוּרָתוֹ שְׁכְּבוּדוֹ בְּאֲנָשִׁים יוֹתֵר מִבְּנָשִׁים, וְע"ש בַּב"י] וְמָה שְׁלֵא הַקְפִּידוּ בְּזָה בַּש"ס גְּבִי קֶטֶן הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּאִיתָא בְּזוֹנְהָר שְׁם דְּבִפְחוֹת מְשַׁבַּע נָשִׁים אִין חֲשֵׁשׁ כָּלָל וּבְשַׁבַּע נָשִׁים אֲזִי מִתְּעוֹרֵר דִּין עַל הָאִישׁ שְׁפּוֹגַע בָּהֶן וּבְעֶשֶׂר נָשִׁים אֶפְשָׁר שְׁיִוְגְרָם נִזְק לְהַפּוֹגַע בָּהֶן בְּהַלִּיכָתָן מִבֵּיה"ק וּמִמִּילָא נְלִמּוּד שְׁאֲצִלְיָנוּ שְׁהַבֵּיה"ק אִינוּ כ"כ

רחוק מהעיר ועכ"פ מצויים שם עוברים ושבים וגם ע"פ רוב דר שם שומר ביה"ק יותר טוב שנשים יעסקו בקבורת אשה ולא אנשים ובלא"ה אין נזקרים אצלנו בדין הזנה שהזנחנו ובכל הלנית הולכים נשים ג"כ עד הביה"ק ואף שבהליכה הולכות נשים אחרות האנשים אבל בתורה ע"פ רוב נפגשים פי כ"א ממנה לביתו וגם פי הנשים הולכות על הביה"ק וראוי להזהר בזה מאוד כמפורש בזוה"ק וגם פי יצא שזכר מצות הלנית המת בקפסד הסתכלות בנשים וכשחוטאים אז העון יותר חמור אחרי פי גם פחד יום המיתה לא יעצרונו מלחטוא ועכ"פ נתברר שמנהגינו נכון מאוד שלא יתעסקו אנשים בקבורת נשים: וע"ד שכתבתי בח"ד סי' קי"ט בשו"ב שסיידר קידושין שהקדושין קיימים והביא כת"ר דברי איזה אחרונים שבטלי הקדושין חלילה לומר פן ועי"ז יתנו יד לפושעים להתיר א"א לעלמא ולדבריהם בחנם נתחבטו הראשונים והאחרונים בכמה תשובות בעסקי קדושין דהול"ל שבטלו מפני שלא היה מורה הוראה בשעת הקדושין ואין להאריך בזה כדי שלא יחשבו שהקדושין מתקיימים ע"י פלפולים: סימן קנו.

כבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה חיים משולם קופמאן נ"י אבד"ק גאסטאנין. ע"ד בתולה שהתה ואומרת שהיא מבחור פלוני משרת בפכר הסמוך והבחור מתחילה פירוש ואח"כ הודה שזינה עמה איזה פעמים.

ושפעם ראשון מצאה בתולה. ורק אומר שבכל עת היה זורה מבחור כדי שלא תתעבר. ותולה הריונה בבחור אחר קרובה שהיתה מתחלת עמו ג"כ ועתה הוא באמצעריקא. והיא אומרת שלא זינתה עם הבחור הלז.

והמשרת הנ"ל אומר שפיון שאומרת ברי שהוא ממנו נכנס ספק בלבו פי אפשר הטיל בזה זרעו ולא הרגיש. ורוצה לקחתה לאשה אם יתירו לו.

ופלפל בחכמה ונחפץ לדעת דעתי בזה: הנה אף שהבחור פירוש מתחילה. מ"מ נאמן בהודאתו אח"כ פי יש לו אמתלא טובה שבוש להודות ורק צריך לשאלו למען יגיד האמתלא בפיו וכמבואר בפוסקים שכל אמתלא צריך שיגידנה הבע"ד.

ואף פי בנ"ד האמתלא גלויה לכל כמובן ובדבר הגלוי לכל כתבו התו' בגיטין (דף ל"ב) ובכ"מ דדברים שבלב הוי דברים וע' מהרי"ט ח"ח מ"ס סי' מ"ה. מ"מ יותר טוב שנשמענה מפיו.

ואף לפמ"ש הצ"צ סי' נ"ה שיש לחוש שאח"כ למדו אותו לשקר. מ"מ בנ"ד לא שייך זה.

דא"כ הו"ל להודות שהיא מעוברת ממנו ולמה לו להגיד שהיה זורה בחור ושהיה לה קרבות עם אחר. ומוכח מזה שהודה על האמת כמו שהוא.

ובלא"ה כבר כתב הצ"צ בעצמו שם דרק משום שנתנו לו ממון ושהושיבוהו בתפיסה חיישינו למשקר אבל בעלמא נאמן ע"ש. ומה שאמר שהיה זורה מבחור.

הנה פיון שאמר אח"כ שנכנס ספק בלבו בזה הרי כתב הנו"ב הביאו גם כת"ר דהייס אף על ספק בנו. ולענ"ד יש קצת ראיה מפסחים (ד' פ"ז ע"ב) דאיתא שם שהושע חס על

בְּנֵי שְׁהוּלִיד וּא"ל הַקַּב"ה שְׁאִין אַתָּה יוֹדֵעַ אִם הֵם בְּנֵיךָ אוֹ לֹא ע"ש וְכֵן פִּירֵשׁ יי שֵׁם שֶׁהוּא סֶפֶק אִם הֵם בְּנֵי.

הַרִי דְחִינִס אַף עַל סֶפֶק בְּנוֹ. וְאֵף דְשָׁם רֹב בְּעוֹלוֹת אַחַר הַבְּעַל.

מ"מ הָא בְּפִרוּצָה בְּיוֹתֵר חִיּוּשֵׁינָן וְכַדְקִי"ל בַּא"ע ס' ד' סט"ו וע' סוּטָה (דָּף כ"ז ע"א). וּבְמַהְרֵשׁ"א שֵׁם גְּדוּחַק בְּזָה.

וּפְשׁוּטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס וְרַש"י מְשַׁמֵּעַ שֶׁהוּא סֶפֶק גָּמוּר. וּבְמַהְרֵשׁ"ל שֵׁם כָּתַב הַטַּעַם בְּשִׁבְלִי שְׁהִיָּה זָקוּ.

זָה ג"כ דְּבַר חֲדָשׁ. וְגַם דְּכָל כַּה"ג הוּ"ל לְהַש"ס לְפָרוּשֵׁי בְּהַדְיָא וְהַעֲיָקָר לַעֲנ"ד כַּמֶּש"ל.

וּמָה שְׁאוּמֵר אַח"כ שֶׁהוּא סֶפֶק אֶצְלוֹ אֵינּוּ חֲזָרָה מְדַבְּרֵי הָרַאשׁוֹנִים רַק שֶׁהוּא כְּמַפְרֵשׁ דְּבָרָיו דְּאֵף שְׁהִיָּה זוּרָה מִבְּחוּץ מ"מ אֶפְשָׁר שֶׁהֵטִיל זָרְעוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְכִיּוֹן שְׁאוּמֵר הַטַּעַם לְפִי שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת בְּרִי שֶׁהִיא מְעַנְפֶּרֶת מִמֶּנּוּ נִרְאֶה שֶׁמֵּאֲמִינָה בְּזָה וּא"כ קְבוּעַ בְּלִבּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ וּבְנֵי דָאֵי יָחוּס עָלָיו וְגַם דְּהָא מְחַוֵּב ע"פ דִּין לְהַסְפִּיק צָרְכֵי הַגִּלְד כִּיּוֹן שֶׁהַגִּיד שֶׁמֵּאֲמִינָה.

וְאֵף כִּי בְּאוּמֵר נֶאֱמַן עָלַי אֲבָא קִי"ל בַּח"מ ס' כ"ב דְּבַתְרֵתִי לְרִיעוּתָא בְּעֵי קִנְיָן שְׁלֵא יוֹכֵל לְחַזֵּר בּוֹ. נִרְאֶה דְּהָא לֹא מִיְקָרִי תר"ל דְּהָא הָאָב נֶאֱמַן לוֹמֵר שֶׁהוּא בְּנוֹ.

וּא"כ שְׁפִיר יָכוֹל לוֹמֵר שֶׁמֵּאֲמִין אוֹתָהּ כְּאֵלּוּ הִיָּתָה אָבִי הַגִּלְד. וְכַעֲיֵן מ"ש הַקַּצָּה"ח שֵׁם שְׁאֵם קִיבֵל הַדְּיוּט בְּמַקּוֹם מְנוּחָה הַיָּא חַד רִיעוּתָא.

וְעוֹד דְּהָא סָגִי בְּעַד אֶחָד דְּהָא הוּא אוֹמֵר שְׁאֵינּוּ יוֹדֵעַ וְהוּ"ל מְחַוֵּבֵי שְׁבוּעָה וְאֵינּוּ יָכוֹל לִישָׁבַע וּמִשְׁלֵם וּא"כ הָיִי רַק חֲדָא רִיעוּתָא לְפַמ"ש הַרַעַק"א בְּתַשׁוּבָה ס' קַע"ו דְּשָׁנֵי פְּסוּלִים בְּאֶחָד לֹא הָיִי תר"ל.

וְה"נ אַף דְּהַיָּא אֲשֶׁה וּקְרוּבָה. מ"מ לֹא הָיִי תר"ל.

וְאֵף דְּבַנ"ד לֹא הָיִי לִיָּה לְמִידַע. מ"מ הָלֵא יֵשׁ מְחַלְקֵת הַפּוֹסְקִים בְּזָה ע' בַּח"מ ס' ע"ב.

וְעוֹד דְּהָא כִּיּוֹן שְׁאוּמֵר שֶׁמֵּאֲמִין לָהּ א"כ הוּא אִסוּר בְּבַתְהָאֵם תְּלִיד בַּת וְאִם תְּלִיד בֶּן אִסוּר לוֹ לְהַשְׁיֵא לוֹ בַּתּוֹ וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָנוּ לְהַחֲזִיקוֹ בְּבָנוֹ כ"א לֹא נַחֲזִיקָנוּ יֵשׁ לְחוּשׁ שַׁעֲי"ז יָבוֹאוּ לִידֵי אִסוּר כִּי יֵאֱמָרוּ דְקָמוּ רַבָּנָן בְּמִילְתָּא וְנִתְבָּרַר שְׁאֵינּוּ בְּנוֹ אֵף זָה י"ל לְהִפּוֹף שְׁאֵם נִתְיָרְנוּ יְסָבְרוּ שֶׁהוּא נְדָאֵי בְּנוֹ אוֹ בַּתּוֹ וְאִם יְקַדְשָׁנָה אוֹ הֵבֵן יְקַדְשׁ אֶת אַחֲוֹתוֹ יֵאֱמָרוּ שְׁאֵין קְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין.

וְעַכְצ"ל דְּכִיּוֹן שֶׁכָּל הַהִיתֵר הוּא מְשׁוּם שֶׁהוּא סֶפֶק בְּנוֹ אֵין לְחוּשׁ לָזָה. וּא"כ ה"ה כְּשֶׁנֶּאֱסָרָה לוֹ אֵין לְחוּשׁ לָזָה.

וְאֵף שְׁאֵב נֶאֱמַן עַל בְּנוֹ. הִיָּנּוּ רַק כְּשְׁאוּמֵר שְׁיֹדַע בְּעַצְמוֹ.

אֲבָל לֹא כְּשְׁאוּמֵר שֶׁמֵּאֲמִינָה. וְעַכ"פ כִּיּוֹן שֶׁמֵּתַחֲטִיב בְּדִיבּוּרוֹ מִמֵּילָא יֵהָא מְחַוֵּבֵי לְתַת צָרְכֵי הַגִּלְד אִם תִּתְעַבֵּר וּמִיְעַכָּר חֲלָבָה דְּזָה טַעַם אִסוּר מְעַנְפֶּרֶת וּמְגִיָּקָה כְּדָאִיתָא בִּיבָמוֹת (דָּף מ"ב) וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַחוּת דָּא"כ יוֹעִיל אִם הַנּוֹשָׂאָה יִתְחַיֵּב בְּאִנְפֵּן הַמוֹעִיל לְהַסְפִּיק צָרְכֵי הַגִּלְד וְעַכְצ"ל דְּכִיּוֹן שְׁאֵינּוּ בְּנוֹ לֹא יִתֵּן מַעֲצָמוֹ וְתַצְטַרֵּף לְתַבְעוֹ בַּב"ד וְהִיא בּוֹשָׁה לִילָף לַב"ד כְּדָאִיתָא בְּסוּגְיָא שֵׁם.

אָבֵל כְּשֶׁהוּא בְּנוֹ הוּא חֵס עֲלָיו וְנוֹתֵן מַעֲצָמוֹ, וְאִינִי כִּי אֵין נִ"מ בְּנִ"ד מַה שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב בְּמַה שֶׁמֵּאַמְיָנָה. אָכֵן מִ"מ י"ל דְּכִינֵן שֶׁמֵּאַמְיָנָה בְּלָבוֹ יַחוּס עֲלָיו כִּינֵן שֶׁהוּא חוֹשֵׁב לְכַנּוֹ.

וּבִפְרָט לִפְמִשׁ"ל דְּבִסְפֵק בְּנוֹ ג"כ חֵס עֲלָיו: וְעוֹד נִרְאֶה דָּאף שֶׁהִיָּה זוֹרָה מִבְּחוּץ. מִ"מ אֶפְשֶׁר שֶׁהִיָּה זוֹרָה עַל גּוֹפָה מִבְּחוּץ וְעִי"ז אֶפְשֶׁר שֶׁתִּתְעַבֵּר.

וְכִמוֹ שֶׁמֵּצִינוּ בִּישׁ"ס שֶׁאֶפְשֶׁר שֶׁתִּתְעַבֵּר בְּאַמְבִּטִי. וְהֵךְ דִּיבְמוֹת (דָּף ל"ד ע"ב) אֵינְרִי שֶׁזָּרָה בְּחוּץ לְגַמְרִי.

וְאָף דֵּהמ"ל פִּט"ו מֵה"א הִל"ד וּפִי"ז מֵה"א בִּכְתָב דְּלֵא תְלִינֵן שֶׁבְּאַמְבִּטִי עֵיבְרָה. מִ"מ י"ל דֵּהִיכָא שֶׁטּוֹעֲנֵת בְּרִי שְׁלֵא נִבְעֵלָה לְאַחַר וְגַם הוּא נִרְאֶה שֶׁמֵּאַמְיָנָה שֶׁפִּיר מוֹדָה שֶׁיִּכּוֹלִים לְתַלּוֹת בְּזָה.

וְגַם דֵּהָא דַּעַת הַח"מ וְהַב"ש בַּאֲה"ע סִי' א' שֶׁאֶפְשֶׁר לְהִתְעַבֵּר בְּכַה"ג וְכ"כ הִט"ז בִּיז"ד סִי' קצ"ה וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף אֲה"ע סִי' י"ג וְכ"כ הַתְּשִׁב"ץ ח"ב סִי' רס"ג בְּאַוֶּרֶךְ שֶׁדָּבָר זֶה אֶפְשֶׁר וְהִבִּיא שְׁכַח הַסְּפִימוֹ רוֹפְאִים מְוַמְחִים. וְאִינִי כִּינֵן שֶׁהוּא מֵאַמִּין לְדְבָרֵיהָ שְׁלֵא נִבְעֵלָה לְאַחַר מִמִּילָא הָרִי הוּא כְּמוֹדָה שֶׁמֵּמְנוּ נִתְעַבְּרָה: וְעוֹד נִרְאֶה דְּכִינֵן שֶׁהוּא קָצַת מְסוּפֵק שֶׁמֵּא הִטִּיל זָרְעוֹ בְּהָ מִמִּילָא הָרִי כְּנֹדָאֵי שֶׁהִטִּיל זָרְעוֹ.

דֵּהָא בְּעֵלְמָא קִי"ל דְּכִינֵן שֶׁרָאוּ כְּדָרְךָ הַמְּנַאֲפִים אֶמְרִינֵן דְּנֹדָאֵי בְּהָ עֲלִיָּה וּמְחַיֵּיבִים מִיָּתָה עַל עֵדוֹת כְּזוֹ. וְאָף בְּבֵא עַל שֶׁפָּחָה חֲרוּפָה דְּבַעֲינֵן שֶׁכֶּבֶת זָרַע הִיא לֹקָה אִם בָּאוּ עֵדִים עַל הַבִּיאָה.

וְקִשָּׁה דָּאִיָּה אֶפְשֶׁר שֶׁרָאוּ עֵדִים שֶׁהוֹצִיא זָרַע בְּהָ. וְכֵן מְפֻרָשׁ בְּכָרִיתוֹת (דָּף י"ב ע"ב) שֶׁאִם אֶמְרוּ עֵדִים שֶׁבַּעַל ש"ח יְכוֹל לֹמַר לֹא גִמְרִיתִי בִּיאָתִי ע"ש.

וְזֶה שֶׁיִּיָּדוּ רַק גְּבִי קָרְבָן שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אֹמַר שֶׁאִינוּ רוֹצֵה לְהִבִּיא חוֹלִין בְּעֵזְרָה. אָבֵל כְּשֶׁמוֹדָה שֶׁגָּמַר בִּיאָתוֹ אוֹ שֶׁאֶמַר שֶׁאִינוּ זוֹכֵר נֹדָאֵי שֶׁהוּא מְבִיא קָרְבָן וְהִיא לֹקָה ע"פ הָעֵדִים מְפֻנִי שֶׁחֲזָקָה שֶׁגָּמַר בִּיאָתוֹ דָּאִשׁ בְּנִעְוָרָת א"א שְׁלֵא תִבְעֵר.

וְאַל ת"ה לֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ מִלְקוֹת בִּישׁ"ח דֵּהָא אֵין לְהִלְקוֹתָהּ עַל פִּי. דָּאף שֶׁהוּא כָּשֶׁר לְהַעֲיִד אָבֵל הֵלֵא הוּא רַק ע"א.

וְאָף שֶׁכְּתוּבוֹ הַתּוֹ בִּיבְמוֹת (דָּף נ"ה ע"ב) שֶׁאִינִי בִּישׁ"ח הוֹצֵאת זָרַע מִ"מ הָרִי רִש"י כְּתוּב שֶׁשֶׁמֶ שֶׁצָּרִיךְ הַזָּרְעָה ע"ש וְכֵן מְפֻרָשׁ בִּירוּשְׁלַיִם ר"פ הַבַּע"י דְּבַעֲינֵן שֶׁיִּפְלֹט הַזָּרַע וְע"ש בִּיש"ק וּבְחִידוּשֵׁי הָאַרְכָּתִי בְּזָה.

וְעַכ"פ עַכְצ"ל לְהִירוּשְׁלַיִם דְּגַם עַל הוֹצֵאת ש"ז הֵנְיָא הַחֲזָקָה אִם רָאוּהוּ כְּדָרְךָ מְנַאֲפִים אָכֵן בְּכָרִיתוֹת (דָּף י"א רע"א) פִּירִש"י דְּבַעֲינֵן שֶׁרָאוּי לְהַזְרִיעַ [וּבְתוֹ] בְּמוֹת שֶׁם כְּתוּבוֹ דֵּהַעֲרָאָה אֵין רָאוּיָה לְהַזְרִיעַ וְכ"נ בִּפִּירִש"י בְּכָרִיתוֹת שֶׁם.

וְלִפְמִשׁ"ל שֶׁאֶפְשֶׁר לְהִתְעַבֵּר ע"י ש"ז שֶׁמוֹצִיא מִבְּחוּץ עַל גּוֹפָה קִשָּׁה דָּא"כ גַּם הַעֲרָאָה רָאוּיָה לְהַזְרִיעַ אִם יוֹצִיא זָרַע אָף י"ל דְּזָה לֹא מִקְרִי שֶׁהִבִּיאָה גְּרָמָה לְהַזְרִיעַ דֵּהָא בְּאַוֶּן כְּזֶה אֶפְשֶׁר שֶׁתִּתְעַבֵּר ע"י זָרַע שֶׁיִּטִּיל עַל גּוֹפָה בְּלִי שׁוּם הַעֲרָאָה אוֹ ע"י אֶמְבִּטִי וְסָדִין וְכְדוּמָה.

ועכצ"ל דְּבַעֲיֵנוּן שְׁהִזְרָעָה יְהֵא ע"י הַבִּיאָה וְלֹא שְׁהִזְרָע מְנוּחַ עַל גּוֹפָהּ וְגוּף שְׁלֵה יִמְשֹׁךְ לְתוֹכָה אֶת הַזָּרַע וְתִתְעַבֵּר מִזֶּה] ועכ"פ יוֹתֵר קָרוֹב שְׁקָרָה אֵינָה פֶּעַם אוֹ פְּעָמִים שְׁלֹא זָרַע בַּחוּץ פֶּלֶל אוֹ שָׂרָק מִקְצַת זָרַע בַּחוּץ וְעַתָּה שְׂכַח כִּינּוּן שְׁהִטְבַּע הִיא לְגַמּוֹר הַבִּיאָה וְכַנ"ל וְכַעֲיִן זֶה אֵימָא בְּכַתְּנוּבוֹת (דָּף ט' ע"ב) שְׁבִיהוּדָה שְׁהִיָּה הָאָרוּס מְתִיחַד עִם אָרוּסְתוֹ אֲמָרִינוּן שְׁאֲפֹשֶׁר בָּא עָלֶיהָ וְלֹא הִרְגִישׁ מִתּוֹךְ חִזְבָּתָהּ אוֹ שְׁשָׁכַח ע"ש בְּפִירֵש"י.

הָרִי שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁיִשְׁפַח עַנְיָן כְּזֶה אוֹ שְׁלֹא יִרְגִישׁ. וְא"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְאֻקְמֵי עַל הַחֲזָקָה שְׁאִירַע שְׁגָמַר בִּיאָתוֹ כְּטַבַּע בַּנ"א.

וְכֹן הָאֲנוּמְדָנָא שְׁבִנְדָאֵי לֹא נִזְהָר כ"כ בְּכָל פֶּעַם שְׁלֹא יֵצֵא מֵעַט זָרַע פְּדָרְךָ כָּל הָאָרְץ: וּמָה שְׁמִתְחִילָה אָמַר שְׁבִנְדָאֵי הִיָּה זוֹרָה בַּחוּץ וְאִח"כ אָמַר שְׁהוּא מְסוּפָק וְלִזְה מֵאֲמִינָה שְׁמִמְנוּ הִיא מְעוֹבְרָת.

לֹא הוּי זֶה חֲזָרָה מְדַבְּרִיו. בְּאֲשֶׁר מְקוּדָם נִדְמָה לוֹ שְׁזָרָה בַּחוּץ בְּכָל פֶּעַם וְהִיָּה חוֹשֵׁב שְׁאֲפֹשֶׁר נִתְעַבְרָה מִהַבְּחוּר הַשְּׁנִי שְׁהִיָּה לוֹ ג"כ קְרִיבוֹת עִמָּה.

אָבֵל כְּשִׁאֲמָרָה שְׁלֹא נִבְעָלָה לְהִלְזוֹ הִיא נֶאֱמָנָת לוֹ בְּזֶה וְעָלָה הַסְּפָק בְּלִבּוֹ. וּבְפֶרֶט כִּי הַסְּפָק דְּבָר הַמְּסַתְבָּר וְכַמְש"ל שְׁרַחוּק הַדְּבָר שְׁיִהֵא נִזְהָר בְּכָל פֶּעַם וְטַעֲנָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה הִיָּתָה נֶגֶד הָרוֹב וְחֲזָקָה שְׁאִין עוֹשִׂין כֹּן רוֹב הַבוֹעֲלִים וְדָאֵי שְׁנֶאֱמָן בְּדַבְּרִיו עַתָּה.

וּמכ"ש כְּשִׁנְתִּיר לוֹ לִישְׁאָנָה הָרִי יִרְאָה שְׁאֲנוּ מְחִזִּיקִים עֵיבוּרָה וְדָאֵי מְמַנּוּ וְעִי"ז יִתְחַזֵּק הַדְּבָר בְּלִבּוֹ וְיִחְזִיקֵנוּ כְּכֵנוּ וְיַחֲסוּ עֲלֵינוּ: וְעוֹד נִרְאָה דְּהִנָּה כִּינּוּן שְׁעֵיקָר אִיסוּר מְעוֹבְרָת וּמְנִיקָה הוּא מְשׁוּם שְׁמָא תִתְעַבֵּר וְיִעֲזַר חֲלָבָה וְהַבַּעַל לֹא יִתֵּן עַל הוֹצָאוֹת מְסוּם בִּיצִים וְחֲלָב לְצוּרָה הַנֹּלָד.

א"כ כְּשִׁישְׁלִישׁוֹ עַל צָרְכֵי הוֹצָאוֹת בִּיצִים וְחֲלָב תְּהֵא מוֹתֵרָת לְהַנְשֵׂא וְעַכְצ"ל דַּמ"מ אִיסוּר מְשׁוּם גְּזִירָה וְכַמוֹ דְּאִיסוּרֵינוּ אִם שְׁכָרוּ לָהּ מִיִּנְקַת מְשׁוּם שְׁמָא תִתְחַזֵּר בָּהּ אוֹ מְשׁוּם דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן בְּתַקְנָתָם וְכַמוֹ גְּבִי הַבְּחִנָּה ע' תו' כְּתוּבוֹת (דָּף ס' ע"ב) ד"ה וְאָמַר וְע' רִיב"ש ס' תס"ג וּבְחִיבוּרֵי ח"ג ס' ק"ד.

וּבַנ"ד שְׁהוּא אוֹמַר שְׁמֵאֲמִינָה וּמְחִזִּיק שְׁהִיא מְעוֹבְרָת מְמַנּוּ יֵשׁ לְגִזּוֹר שְׁמָא אַח"כ יִתְחַזֵּר בּוֹ וְלֹא יֵאֲמִין לָהּ וְלֹא יִחְזִיקֵנוּ כְּכֵנוּ. וְלַפְמִש"ל יֵשׁ בְּמְעוֹבְרָת חֲבָרוֹ שְׁנֵי פְּרָטִים.

הָאֲחָד שְׁמָא יוֹגֵרֵם נִזְק לְהַנֹּלָד עִי"ז וְהַשְּׁנִי מְשׁוּם תַּקְנַת חז"ל דְּאִיסוּר מְשׁוּם לֹא פְּלוּג בְּכָל גְּוֹנָא אַף בְּמִקּוּם שְׁאִין לְחוּשׁ לְנִזְק הַנֹּלָד. וְהִנָּה קִי"ל שְׁהַפֵּל וְאָף נְשִׁים נֶאֱמָנִים עַל הָאִיסוּרִים וּבְפֶרֶט הִכָּא דְּלֹא אִתְחַזַּק אִיסוּרָא ע' ת' פְּסָחִים (דָּף ד') וְגִיטִין (דָּף ב' ע"ב) בְּזֶה.

וּלפ"ז בַּנ"ד נֶאֱמָנָת הָאֲשֵׁה לּוֹמַר שְׁהִיא מְעוֹבְרָת מִהַבְּחוּר הִנָּה וּמוֹתֵרָת לִישְׁאָ לּוֹ דְּהֵא לֹא אִתְחַזַּק אִיסוּרָא כִּי תִיכְרַף פְּשָׂרְאוּהָ שְׁהִיא מְעוֹבְרָת הִנָּה אֲפֹשֶׁר שְׁהָרָה מְמַנּוּ. וְאָף שְׁחִשׁוּדָה עַל אִיסוּר נִדָּה דְּהֵא נִבְעָלָה לוֹ בְּנִדְתָּהּ.

מ"מ נֶאֱמָנָת ע"ז דְּבַעוּה"ר קִיל לְהַהֲמוֹן אִיסוּר פְּנוּיָה וְאִין יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ בָּהּ אִיסוּר נִדָּה וְכ"כ בְּשׁו"ת בר"א ס"ס י"ד וּבְחִיבוּרֵי ח"ד ס' ק"ט. וְכִינּוּן שְׁהוּא מְסוּפָק מוֹתֵר לוֹ לְהֵאֲמִינָה בְּזֶה.

ורק שיש חשש שיעפר חלבה והוא לא יתן על צרכי ביצים וחלב פי יחזור בו ממה שהאמינה דכיון דאינו ברור לו שהוא בנו לא יחוס עליו. לזה יש עצה שישלשו פעת בבאנך וכדומה פסך מזמן בערף מה שיצטרכו על ביצים וחלב אם יעפר חלבה באופן שלא יהי חשש שיאבד הפסך ומשום לא פלוג לא שינה הכא פיון שגוף התקנה דמינקת חבירו לא שינה הכא וכמש"ל.

וא"ל דכיון דיש חשש שלא יחוס על הנלד א"כ היינו איסורא דמינקת חבירו. י"ל דהכא אומר פעת שמאמינה וא"כ מחזיקו לבנו ובנדאי יחוס עליו.

ורק שיש לחוש שיחזור אח"כ ויחשדנה שזינתה עם אחר ובשביל זה לא יחוס על הנלד דא"כ הוי חששות טובא שיחזור מדעתו וגם גזירה שמה לא ישלשו או משום לא פלוג ולא מצינו שיחמירו כ"כ בזה.

ואקצר בזה באשר פי עיקר נראה שאין לחוש שמה יחזור מדעתו. וכיון שאומר שמאמינה אמרינו דנדאי יחוס על הנלד פיון שמחזיקו לבנו: ועפמש"ל יש לישב הא דביבמות (דף ל"ו ע"ב) תלי הש"ס האיסור באיש דקתני לא ישא מעונבת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא הנפירו איסור אירוסין ובכתובות (דף ס' ע"א) קתני מינקת שמת בעלה לא תיארס ולא תנשא עד שיעברו כד"ח ולא הנפירו דין דאם נשא יוצא.

וכבר הרגיש בזה בבוב"ק סי' י"ד ובחבירי ח"ג סי' ק"א וח"ד סי' ק"ה ישבתי בע"ה זה באופנים שונים. ועפמש"ל י"ל דהנה לכאורה אין שינה לאסור על האיש לישא מינקת חבירו דהא י"ל שהוא גומר בדעתו ומתחייב לתת צרכי הנלד בביצים וחלב אם יצטרף.

ונראה דביבמות (דף ל"ו) ר"מ קאמר לה ור"מ לטעמיה דס"ל ביבמות (דף י"ב ע"ב) דמעונבת ומניקה משמשות במוף הרי דס"ל דלא מהני מסמוס בביצים וחלב ובארתי בחבירי ח"א ס"ע דלשי' אגיל דס"ל חיישי למיעוטא וא"כ נדאי שאסור לישא לכתחילה אשה שיצטרף לשמש במוף ולז"ק שם שאם נשא יוציא לפי דחיישינו שישמש במוף.

ונה הותר רק במינקת שלו כדי שלא יצטרף להפרישה וגדול השלום בין איש לאשתו שהותר אף למחוק ש"ש. אבל הכא שנשאה באיסור לא הותר לו זה.

אבל יקשה מ"ט דרבנן שם. ונראה שעליו האיסור פדאיתא בירושלמי משום אל תבוא בשדי תומים והוי כמיזיק שעבודו של התינוק.

ואף שייספיק לו אח"כ ביצים וחלב מ"מ טפי ניחא לתינוק בחלב אמו ואטו מותר להזיק את חבירו ע"מ לשלם וכדאמרינו בב"מ (דף ס"א) לא תגנוב ע"מ לשלם כפל ומכ"ש הכא שמשלם לו דבר גרוע.

ולזה לכ"ע אין לו הותר לישא אותה. וזה שינה רק בנשואין ולא באירוסין שבה עדיין אינו מזיק לתינוק.

אבל על האשה אין איסור מצד מזיק שעבודו דהא היא הויא קרקע עולם ולא עבדא מעשה וכשאינו עושה מעשה הוי רק גרמא בעלמא. ואף דאיתא בב"מ (דף ל"ב) דתרוניהו עבדו מעשה היינו על גוף הביאה אבל לא על ההזרעה שתתעבר ובש"ח י"ל שלוקה על גוף הביאה רק שהוא מביא קרבן על ההזרעה וגזה"כ הוא שפשהו אינו

מביא קרבן היא אינה לוקה פדאיתא בפרישות (דף י"א) ולזה אם היה אפשר לה למסמס
בביצים וחלב היתה מותרת לינשא ורק דחיישינו שלא יהי לה ולתבוע בב"ד תתבייש.

והנה פשהיא אלמנה ג"כ צריכה לתבוע מזונותיה מיורשי בעלה וכן, צרכי התינוק וא"כ
למה תיאסר לינשא. וצ"ל שבעודה אלמנה אינה בוששה לתבוע היורשים לב"ד על
מזונותיה וממילא תתבעם על צרכי התינוק.

אבל פשתנשא לאחר אין לה שוב עסק עם היורשים ובושה לתבעם עבור התינוק.
ואפשר לפרש שבושה בזה שמיקרה לינשא אחר מיתת בעלה ולזה אסורה ליארס ג"כ
פי תיקף פשתארס אין לה מזונות מיורשי בעלה וגורמת בזה רעה להתינוק פי מינקת
צריכה מזונות יתירות פדאיתא בכתובות (דף ס"ה ע"ב) ולהכי לא קתני הכא שאם נשאת
תצא ממנו פי אין בזה תועלת פי גם אז לא יהי לה מזונות מיורשי בעלה הראשון ואז
ג"כ היא בוששה לתבעם לב"ד לפמש"ל שהבושה היא לפי שנשאת לאחר.

אבל ביבמות (דף ל"ו) גבי איסור האיש קתני שיוציא לפי שזה הוי תיקון לגביה שלא
תתעבר ולא יעקר חלבה. ואף דסגי בהפךשה בעלמא מ"מ החמירו שיוציא בגט פדי שלא
יבוא לידי מכשול בזה.

ולזה בכתובות (ד' ס') נקיט רק אלמנה לפי שגרושה אין לה מזונות ומ"מ אסור לינשא
גרושה מניקה משום בשדי תומים אל תבוא כמש"ל ולפ"ז י"ל שאם הגרושה גמלה בנה
מותר לינשאה דהא ליכא הכא משום בשדי תומים וגם משום בושה ליכא דהא גם קודם
שנשאת אין לה מזונות מבעלה הראשון ובושה לתבעו בב"ד אף י"ל דאסור אטו לא
גמלתו וגם דשמא תגמלנו פדי לינשא וכמ"ש הפוסקים: ובזה יש לישב מה שקשה לי
בסוגיא שם דבעי למימר דגמלתו מותר ואסור רק משום גזירה ע"ש.

וקשה דתיפוק ליה דהא צריף לזון את התינוק וכשתנשא לא יתן לה בעלה והיא בוששה
לתבוע מיורשי בעלה הראשון וא"כ גם בגמלתו יש תקנת מינקת. וזה יש להקשות גם
על אחר כ"ד חודש שצריף עכ"פ לזונו וצ"ל פי אז גיזון ממאכלים גסים ויוכל לאכול
מה שאמו אוכלת אבל תוף כד"ח צריף מאכלים קלים כמו ביצים וחלב וזה דורש הוצאה
מרובה וא"כ ה"ה בגמלתו תוף כד"ח.

ולפמש"ל א"ש דזה אצטריף בגרושה שגמלה בנה שהאסור בזה הוי רק משום בשדי
תומים כמש"ל וכיון שגמלתו לא שייף זה לזה הוצרכו לגזירה שמא תגמלנו. והרמב"ם
כתב בפ' שיתן לה דברים מועילים לרפאות חלבה נראה שמפרש בש"ס דהביצים וחלב
צריכים להאשה פדי לרפאותה שלא יתקלקל חלבה ולא כפירש"י שיצטרף להאכיל
להתינוק ביצים וחלב ובחידושי ח"ס בכתובות (ד' ס') כתב דביצים וחלב מועילים רק
פשיונק ג"כ אבל לא בזה לבד ע"ש, ולפ"ז י"ל דרק פשהיא מניקה ג"כ יש לחוש
שבשביל שבושה לבוא לב"ד תניק אותו רק חלבה פי תחשוב שייספיק לו ובאמת לא
יספיק לו פשתתעבר וימות ברעב.

אבל בגמלתו אין חשש דזה א"א שלא תתן לו מאומה לאכול דזה יהי פאלו הורגתו בנדים
ולהכי לא חיישינו פדאיתא בכתובות שם: ועפ"ז יש לישב הא דאיתא בכתובות (דף ס'

ע"ב) ת"ר נתנה בנה למינקת או גמלתו או מת מותרת לינשא מיז ומייתי עלה דר"נ אסר בנתנה למינקת דילמא הדרא בה ומסיק והלקתא מת מותר גמלתו אסור.

וקשה למה לא נקיט הא דנתנה למינקת מותר וא"ל משום דכבר הונזר דר"נ ס"ל דלית הלכתא פהו פרייתא בנתנה למינקת דא"כ ה"ה בגמלתו דהא מייתי עלה מברייתא דרדופה דלא פלוג רבנו בתקנתם ע"ש והחידוש הוי רק דבמת הלכה פברייתא דמותר.

ועפמש"ל א"ש דבנתנה למינקת יש סברא לאסור דאי הדרה בה המינקת או שלא יהא לה לשלם להמינקת ולא תחפון להניקו עוד אזי ישאר התינוק בלא חלב ולאכול מאכלים אחרים עדיין אינו ראוי ולא הורגל והוי חשש סכנה ואמו לא תוכל להצילו ואף.

אם תוכל לשפוך אחרת יש לחוש שיהי הדבר קל בעיניה פי תחשוב שתאכילנו מאכלים אחרים. אבל בגמלתו הרי יודעת שאין לה על מה לסמוך ויש רק לחוש שלא תאכילנו במזיד בשביל שתהא בושעה לתבוע בעלה או יורשיו לב"ד.

ויש מקום לומר שאין לחוש לזה דזה הוי פאלו הורגתו במזיד ונהרי קיי"ל דמת מותר ולא חיישינו שתהרגנו. ולזה קמ"ל דאף דמת מותר מ"מ גמלתו אסור והטעם משום שיש לחוש שתגמלנו כדי לינשא אף שאפשר שיזיק לו זה וגם שיש לחוש שלא יהא לה במה להספיק צרכיו בביצים וחלב וכדי שלא תצטרך לתבוע יורשי בעלה לב"ד תאכילנו מזונות גרועים שאין ראויים לו וזה יזיק לו.

אבל במת מותר דלהרגו במזיד לא חיישינו וממילא לא הוצרכו להזכיר נתנה למינקת דאסור דזה הוי קו"ח מגמלתו וכו"ל: והנה כת"ר פתב שלא תתחיל להניק ולשפוך מינקת ושתשבע המינקת וישלישו שוכר המינקת.

והנה לדעתי אין זה נכון דהא עיקר התקנה היתה כדי שהאם תניק את בנה ואנחנו נעשה להיפוך שפדי לקיים תקחז"ל בזה נגזר על האם שלא תניקנו כלל ובפרט בנ"ד שקרוב לנדאי שהיא מעוברת ממנו וגם היא מאמינה איה נאמר שלא תניקנו נגד עיקר פוננת חז"ל בזה וגם דנדאי האנשים האלה הם דלי המצב ואם נעמיס עליהם הפכדות פאלה לא יוכלו שאת ולא ישגיחו על היגד פראוי ותחת אשר חז"ל רצו בתקנתם להיטיב להגלד ברע לו אנחנו בעצמנו זאת.

ובדרך פלל מה שנמצא בכמה אחרונים עצה שלא להתחיל להניק אין זה נראה פלל פי הוא משפט מעוקל אשר תקחז"ל לטובת היגד תסבב לו רעה ח"ו. והא שגזפר פראשונים דין שלא להתחיל להניק היינו שגזדמן פן אבל לא שאנחנו נצנה לעשות פן וכעין זה פתב הריב"ש סי' תס"ג ע"ש ואכמ"ל בזה דבנ"ד פשוט דלא שייך זה פיון שלדברי שניהם היא מעוברת ממנו וכמש"ל.

ולזה לדעתי מותרת לינשא להבחור הזה רק ליטר שאת ישלישו בפאנק פסר מזמן בערה שיהא די למסמוס ביצים וחלב אם יצטרכו עבור היגד פשיעפר חלבה וכמש"ל ואם הם עניים וא"א להם להשליש אין זה מעפב ותוכל להנשא להבחור אם גם מעכ"ת יספים לזה: סימן קנו פבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה חיים מנחם מענדיל נ"י מו"צ פראדום.

ע"ד איש אחד שמו אשר חיים ליבוש שהיה בע"ג ונחלה בחולי מרה שחורה מחמת עג"נ וביום א' דחוהמ"ס הלך מביתו ולא נודע עוד ממנו מאומה וזאת היה ידוע לכל מפירו שאצבע קמיצה ביד ימינו לא היה יכול לכופפו ומראהו היה לבן וגם היה לו גידול כמו תרת על ערפו למעלה מהגומא ובשינים העליונים לא היו לו רק שני, שינים האמצעים והקון היה צהוב ובעת נסיעתו היה לבוש באנדע וקאפאטע וט"ק קרוע קצת סמוך לאספער והיו לו מכנסים וועסטיל שני זוגות משני מינים והיה לבוש אז מכנסים ממין האחד והנועסטיל ממין השני ועל הפתנת היה רחשם בכתב רוסיא שני אותיות משמו א על היינו אשר לעהרער ועל גרוננו היה לבוש מטפחת משי געהל פאסקעלאך והי"ל פיס גדול ובתוכו היה מונח פיס קטן עם מטבעות זהב גם ספין קטן ופאס שנותנים במדינתנו ובעש"ק פ' תולדות יצא קול שהאיש הנ"ל נמצא נטבע במים בכפר ליסוף סמוך ליעדלינסק ונסעו לשם אשתו גיסה ראובן ואחד מח"ק שמו.

נמן וכששבו לביתם הגיד ראובן הנ"ל בב"ד בתו"ע באליו"ע אשר כבואו ליעדלינסק ראה איש מונח סמוך להמים פשתי אמות לבוש בכל מלבושיו ואמרו הא"י שם שראהו צף על המים פניו למטה והוציאוהו ביום ה' בשעה רביעית ולפי ערך גודל הגוף הפיר שהוא אשר ליבוש הנ"ל ובהביטו על הקאפאטא והגאטקעס הפיר שהם של אשר ליבוש הנ"ל והמטפחת שהחזיק בצלחתו היתה מונחת סמוך לו וכשגילו את פניו ראה שזה אשר ליבוש הנ"ל רק שהוצרף להביט היטב עד שהפירו באשר החוטם היה קצת נדחק ונתפשט לרחב איין גיבלאשטשעט וכאשר הביט על היד ראה שהאצבע קמיצה מיד ימינו עמד בזקיפה כמו שהיה בחייו ושאר אצבעותיו היו כפופים והאצבע הנ"ל היה אדום ושאר האצבעות היו לבנים ההיפוך מפני שהיה בחייו שרק אצבע הנ"ל היה לבן ובפיו ראה שמלמעלה לא היו לו רק שני שינים דיא פארונטע והא"י מצאו אצלו הפאס והפיס והספין קטן הוציאו ג"כ מצלחתו והפירו אותם היטב שהם של אשר ליבוש הנ"ל ובשעת הטירה מצאו על הפתנת שני אותיות א היינו ר"ת אשר לעהרער.

שוב העיד ישראל מאיר גיסה של האשה הנ"ל אשר ביום א' ניצא בשעת הטירה גילה נמן את פניו והפיר אותו רק החוטם היה צו פלאשטשעט והמלבושים הבאנדע והגאטקעס והמטפחת של משי הפיר אגעהלע אין פאסקעלאך והסנדלר הפיר את המנעלים שתיקן לו קודם יו"ט והספין קטן והפיס והפאסיק מהמכנסים הפיר גם פן העד הנ"ל והעד שאל לאשתו אם היה אצלו איזה דבר והשיבה שהיה לו פיס גדול ובו היה מונח פיס קטן עם מטבעות של זהב וספין קטן וגם פאס ותוף הפיס קטן לא הי' זהב גם הפירה את הספין קטן.

והפאס והפיס קטן היו לחים אצבע אחד מיד ימינו הי' עומד זקוף והי' אדום לפי שהוסר העור מעליו ושאר אצבעותיו היו לבנים החוטם היה מראה בלאה וגם איין גיפלאשטשעט הראש היה נפוח את זקנו הפרתי ג"כ פי היתה געהל כמו שהיתה בחייו וגודל האיש היה ג"כ כמו שהיה בחייו והאשה הנ"ל אמרה אשר בבואה אל המים ראתה איה שאצבע אחד עומד זקוף ואמרה אשר היא רואה שזהו בעלה אשר ועל ראשו היה לו גידול כמו אקאקסיל ומנעליו הפירה אותם באשר לפני יו"ט עשו להם שולים פאדאשוועס והספין קטן והפיס קטן והקאפאטא ג"כ הפירה וגם הפירה המכנסים והנועסטיל באשר היו לו

שתי זוגות משני מינים והיה לבוש מכנסים ממין אחד והנועס טיל ממין השני והפתונת הפירה ע"י האותיות אשל שהיה עליה כי יש בביטה עוד חמש פתונות עם אותיות הנ"ל והטלית קטן הפירה ער איז גיווען מיט פאטשעווקע אנה צריסען לעבען דעם אספער הזקן היה געהל שיטער כמו בחייו שוב העיד נתן לנדא כי פאשר בא ליצעדלינסק עם האשה וגיסה הנ"ל אמרו להם הבע"ג מיעדלינסק אשר ראו את המת והפירו שהיא בעלה אשר והוא לא רצה להאמין עד שהלכו לשם והיה לבוש בכל המלבושים והפירה האשה את המטפחת שהיה פני המת מכוסה בו והיא הייתה מטפחת שהיתה בצלקתו וגם הפירה המלבושים והמנעלים שתיקנום קודם יו"ט אח"כ שאל אותה שתגידי לו סימנים אמרה לו שלבוש מטפחת משי על צנארו והסיר הוא את המטפחת מעל הצנאר ושאל אותה ואמרה שזו היא מטפחתו ושאל אותה אם יש לה עוד סימנים ואמרה לו שהיא לבוש פתונת וואס איז גיציכניט ועל הראש אצל הענרף למעלה מן הגומא היה לו איין גיוויקס וכל הסימנים שאמרה מצאו באיש זה והרב מיעדלינסק כתב שתיכף פשהו ציאו את האיש מן המים לא הפירו שום אדם עד למחרתו וגם אותם שהפירוהו למחרת אמרו בפניו תיכף וכן היום אשר אילו לא ידעו שנאבד אותו האיש אזי לא היו מכירים אותו בטב"ע כי נשחת והלבין עור פניו עד למאוד והיה פניו נפוח.

אף מפני שידעו כי אשר בע"ג נאבד הפירוהו בזקנו וקומתו ואיש אחד אמר שהפירו היטב בסימן אצבע קטנה בימין שלא היה יכול לכופלה כי הפיר שהיה לו פן בחייו רק לא ידע איזה אצבע וגם הפיר שהיה לו כעין יתרת בראשו וגם בחסרון שינים עכת"ד האשה והעדים והרב דיעדלינסק בזה והאריף מעכ"ת בדברי חכמה לצדד להיתר וספץ לדעת דעתי בזה והנני לרצונו אף לא אוכל להאריף באשר עלי להשיב פעת איזה תשובות וגם אני טרוד בהגהת חיבורי ח"ד: ובתחילה אציע את אשר יש להעיר בבירור הענין ובדברי העדים.

הנה כת"ר כתב שהלך מביתו בחוהמ"ס ואח"כ כתב שבעת נסיעתו היה לבוש באנדע וכו' משמע מזה שבחוהמ"ס נסע בעגלה כשנאבד. ולפ"ז היו צריכים למצוא העגלה והסיס ואם נסע עם אחר היה הלה מגיד היכן הניחו וגם לא נתבאר בדברי מעכ"ת מנין ידוע לב"ד באיזה בגדים היה לבוש בעת נסיעתו ואולי הפנונה שתדיר בנסיעותיו היה לבוש בבגדים פאלו אבל אין הלשון משמע פן וגם היה לו להגביל הזמן כי בנדאי לא בכל ימיו הי' לבוש פן בנסיעתו שנית בשמו בתחילה קוראו אשר חיים ליבוש ואח"כ קורא אותו אשר ליבוש ואח"כ קורא אותו ואולי היה נקרא פעמים פך ופעמים פך ולא היה קפידה בזה.

שלישית שכותב שהיה על הפתונת אותיות א על ואח"כ כותב בכתב רוסיא א על ונראה שלפי הברתם קוראים הקמץ כמו שוריק לזה כתבו א לרמזו על תיבת אשר. רביעית שכתב שנמצא בכפר ליסוף הסמוך ליעדלינסק ואח"כ כתב שבאו ליעדלינסק.

חמישית שראובן הגיד שהמטפחת שצלקתו הייתה מונחת סמוך להנטבע ונתן לנדא הגיד שהיתה מונחת על פני הנטבע. שלשית מה שאמר ראובן ששאר אצבעותיו היו כפופים קשה כי טבע המת שאצבעותיו פשוטים וכדאי תא במדרש ואולי פונונתו שהיה כפופים מעט ואצבע קמיצה היה זקוף ישר.

שביעית וְשָׂרְאוּבֹן לֹא הִגִּיד שֶׁהוֹסֵר הָעוֹר מֵעַל הָאֲצָבַע כְּמוֹ שֶׁהִגִּיד יִשְׂרָאֵל מֵאִיר וְאוּלַי לֹא הִרְגִישׁ בְּזֶה וְהִי צָרִיכִים הַב"ד לְשַׁאֲלוֹ ע"ז. שְׁמִינִית מֵה שֶׁהִגִּיד רָאוּבֵן שֶׁהָא"י הוֹצִיאוּ מִצִּלְחָתוֹ הַפֶּאֶס וְהַסְּפִין אֵינּוּ מְבֹנָאֵר אִם הִגִּידוּ לָהֶם שֶׁהוֹצִיאוּם אוֹ שֶׁרָאָה בְּשַׁעֲה שֶׁהוֹצִיאוּם גַּם קִצֵּת נִרְאָה מִהֶלְשׁוֹן שֶׁהָא"י מְצָא אֶת הַפֶּאֶס וְהַסְּפִין וְהָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ הוֹצִיאוּ מִצִּלְחָתוֹ הַסְּפִין וְהַפִּירוּם שֶׁהֵם שָׁל אֲשֶׁר הַנ"ל.

וְכֵן נִזְכָּר בְּדִבְרֵי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר שֶׁהַפֶּאֶס וְהַסְּפִין הָיוּ לַחִים מִשְׁמַע שֶׁהָיוּ בְּיַדֵי הָא"י רַק הָיוּ עֲדִינֵן לַחִים כִּי אִם הָיוּ כְּנֹלֵם בְּצִלְחַת בְּשַׁעֲה שֶׁבָּאוּ לָשֵׁם לְמָה הָיוּ רַק אֵלּוּ לַחִים וְאֶפְשָׁר לְפִי שֶׁהַסְּפִין הוּא דָּבָר קָשֶׁה נִתְיַבֵּשׁ בְּמִשְׁחָה הָעֵת וְשֶׁשֶׁכֶּב הַנְּטֻבָּע עַל הַקֶּרֶקַע וְעַכ"פ לֹא נִתְבָּאֵר הַדָּבָר פְּרָאוּי.

תְּשִׁיעִית בְּדִבְרֵי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר לֹא נִזְכָּר כָּלֵל שֶׁהִגִּיד מִי הוּא הַנְּטֻבָּע. וְנִרְאָה דְמִשׁוּם שֶׁהָיוּ עֲסוּקִים בְּעֶסֶק גַּב"ע עַל אֲשֶׁר לִיבוּשׁ הַנ"ל מוֹכַח שֶׁכְּנֻנְתּוֹ הִיָּתָה עָלָיו וְכַעֲיֵן הָא דְקִדּוּשֵׁינָן (דָּף ו') דְנֻתְּנָן קִדּוּשֵׁינָן סִתְּמָם אִם הָיוּ עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִינָן מְקוֹדֶשֶׁת אֲבָל הַב"ד הו"ל לְשַׁאֲלוֹ לְפָרֵשׁ הַדָּבָר.

וְאַף דְמִצִּינּוֹ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף נ"ו) דְסָגִי כְּשֶׁהֲעֵד אוֹמֵר אֶף אֲנִי כְּמוֹהוּ. מ"מ לְשׁוֹן יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַנ"ל שֶׁאֲמַר סִתְּמָם גְּרַע טְפִי.

עֲשִׂירִית מֵה שֶׁאֲמַר יו"ט שֶׁאֲשַׁתּוֹ אֲמָרָה שֶׁכְּפִיס קֵטָן מְנַחַח מְעוֹת זָהָב וְאִח"כ אֲמַר שֶׁלֹּא הָיָה הַפִּיס עִם זָהָב אֵינּוּ מוֹבֵן אִם הוּא דִבְרֵי אֲשַׁתּוֹ שֶׁאוֹמֶרֶת שֶׁתְּדִיר הָיוּ שָׁם רַק בְּפַעַם הַזֹּאת לֹא הָיָה שָׁם זָהָב אוֹ שֶׁהוּא דִבְרֵי הָעֵד אֲשֶׁר כְּעַתְלֵא מְצָאוּ בְּפִיס זָהָב וְאִם הַנְּכָרִים הוֹצִיאוּ הַפִּיס כַּמִּש"ל י"ל שֶׁהֵם לְקַחוּ הַזָּהָב אֶף גַּם בְּלֹא"ה אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת בְּזֶה.

אֶחָד עֶשֶׂר הֵנָּה מִתְחִילָה וְכֵן בְּדִבְרֵי הָאִשָּׁה נֹאמֵר שֶׁהָיוּ לוֹ פִּיס גָּדוֹל וְגַם קֵטָן וּבְדִבְרֵי הָעֵדִים לֹא נִזְכָּר כָּלֵל שֶׁנִּמְצָא פִּיס גָּדוֹל וְאִדְרָבָא מִשְׁמַע שֶׁהַפִּיס קֵטָן מְצָאוּ הָא"י בְּצִלְחָתוֹ. וְאִם כְּנֻנְתָּ מַעַכ"ת מִתְחִילָה רַק שֶׁדְּרָכּוֹ הָיָה כֵּן תְּדִיר וְלֹא בְּשַׁעֲה שֶׁהִלָּךְ בַּחוּהַח"ס וְזֶהוּ כְּנֻנְתָּ אֲשַׁתּוֹ ג"כ וְאִזִּי אֵין קִפִּידָא בְּזֶה.

אֲבָל א"כ לְמָה הַזְּכָר כָּלֵל הַפִּיס גָּדוֹל. וְגַם הָיָה צָרִיף לְדַעַת אִם נִשְׁאָר הַפִּיס הַגָּדוֹל בְּבֵיתוֹ אוֹ לֹא וּבְדִבְרֵי הָאִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל מֵאִיר מִשְׁמַע שֶׁגַּם בְּפַעַם הַזֹּאת הִי הַפִּיס הַגָּדוֹל עִמוֹ.

הַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר מֵה שֶׁהִגִּיד יו"ט שֶׁהַפִּיר הַבְּגָדִים בְּשַׁעֲה הַטְּהָרָה בְּיוֹם א' וְיִצָּא קָשָׁה דְהָא וְדָאֵי אִזּוּ הַפְּשִׁיטוֹ כְּבָר אֶת בְּגָדָיו וְצ"ל שֶׁהָיוּ הַבְּגָדִים מְנַחְחִים שָׁם וְהַפִּירוּם וּלפ"ז צָרִיף לְצַרְרָף לְזֶה הַגְּזֵת שֶׁאֵר הָעֵדִים שֶׁהִמַּת הָיָה לְבוּשׁ בְּבָגָדִים אֵלּוּ כְּשֶׁרָאוּהוּ אֲצֵל הַמַּיִם.

הִי"ג בְּהַפְּרַת הַמְּכֻנְסִים וְהוּוּעִסְטִיל נִרְאָה שֶׁלֹּא הִיָּתָה לְהֵאֱשָׁה בָּהֶם טב"ע גְּמוּרָה רַק בְּאֲשֶׁר הַפִּירָה שֶׁהֵם מִהַמִּינִים שֶׁעֲשִׂתָּהּ לוֹ שְׁתֵּי זֹגוֹת כ"כ בְּלִשׁוֹנָה וְכֵן בְּכַתְּוֹנָתָּ לֹא הָיָה לָהּ וְלִרְאוּבֵן טב"ע רַק הַפִּירוּ ע"י הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ עַל הַכַּתְּוֹנָתָּ וְכֵן הַמְּנַעְעִלִים נִרְאָה שֶׁהַפִּירָה רַק בְּשִׁבִּיל שֶׁהָיוּ עָלֵיהֶם פֶּאֶדָאֲשׁוּוּעַס חֲדָשׁוֹת וְלֹא בַטב"ע וְרַק הַסְּנַדְלָר נִרְאָה שֶׁהַפִּיר בַטב"ע אֶת מְלֵאכְתּוֹ וְגַם לֹא אֲמָרָה שֶׁהַפִּירָה אֶת בַּעֲלָהּ בַטב"ע רַק ע"י הָאֲצָבַע הַזְּקוּף וְהַגְּבִשׁוּשִׁית שֶׁעַל עַרְפוֹ וּמִלְבוּשָׁיו.

והט"ק לא נתבאר בלשונו אם הפירותו בטב"ע ואגב הגידה סימנים שהיה עם פאטשעווקא וקרוע או שע"י סימנים אלו הפירותו. הי"ד מה שאמרו הבע"ג מיעדלינסק שהפירו את הנטבע שהוא אשר לא נתבאר מתי ראוהו אם תיקף פשהוציאוהו מהמים או אח"כ ובמכתב הרב דיעדלינסק נתבאר שלא הפירוהו תיקף ובגוף הפרתם שדא נרגא שאמרו שאילו לא ידעו שגאבד איש זה לא היו מכירים אותו.

וגם נתבאר בדבריו שהפירוהו רק בגדלו ובזקנו ורק אחד הפירו ע"י האצבע וקוף והגבשושית שבראשו וחסרון השינים וא"ל שנתפוס בפשטות דברי האנשים שהפירוהו בטב"ע ולא נאמין לד' הרב שה"ה רק ע"א ולא קיבל עדותו במושב ב"ד ואף הם בעצמם א"נ לחזור בהם דז"א דהקא הוי רק ביאור דבריהם ושפיר אפשר לברר הדבר שישאלום שנית: ועתה נבאר מה שיש להעיר בסימני האיש ובהפירותו בטב"ע ראשית ע"ד הטב"ע הנה לא הגיד זה רק ראובן וישאל מאיר וי"ל שהגידו זה בשביל שפבר ידעו שגאבד איש זה וכמו שאמרו אנשי יעדלינסק וגם ראובן בעצמו אמר שהוצרך להסתפל היטב וכמו שאמרו אנשי יעדלינסק שגשתנו פניו מאוד וא"כ יש לחוש שאמרו בדדמי וכמ"ש הפוסקים.

וגם הלא קי"ל באה"ע סי' י"ז סכ"ד שצריך שיהא פרצוף פנים עם החוטם והקא נשתנה החוטם וגם גוף הפרצוף נשתנה פנ"ל. ועוד דהא בנטבע קי"ל שם סכ"ו שאם לא הפירוהו מיד פשהוציאוהו מן המים תו לא מהני טב"ע וגם דהקא י"ל דמיקרי חבול בפניו שהרי החוטם נתפשט ובנדאי נעשה ע"י מפה רק שי"ל שנעשה אחר מיתה והיה צריך לשים לב לזה כי אם נעשה מחיים היה ניכר שם חבלה.

ועוד דהא משמע בסכ"ד שם שאם שקה במים זמן מרובה עד שרואים שנשתנה צורתו אין מועיל טב"ע וכ"כ הב"ח ועוד אחרונים דאם נתפח אין מועיל טב"ע אף אם ראוהו מיד פשהוציאוהו מהמים וכ"כ המה"צ ס"ק ס"ג וא"כ ה"ה בנ"ד הרי נשתנה צורתו ונתפח כמו שאמרו ראובן ואנשי יעדלינסק ומה שהפירוהו ע"י גנדל הגוף נדאי לאו פלום הוא כמפורש ביבמות (דף ק"כ) ורק אולי הפנונה שהיה לו טב"ע בתנאא הגוף ואין הלשון משמע פן ומה שחקרו השינים ג"כ י"ל דלא הוי סימן פי זה מצוי בכמה אנשים ואף שאמרו ששני שינים האמצעים היו לו מ"מ אינו סימן מובהק כי הפוסקים כתבו דסימן מובהק מיקרי מה שאינו נמצא רק באחד מאלף ע' באחרונים בסכ"ד וזה מצוי שהיה רק השינים האמצעים וע"ש סכ"ד ואחרונים שם לענין שינים גדולים ולא דמי לנ"ד דזה יותר מצוי פידוע ומה שזקנו מראה געהל נדאי לא הוי סימן פדאיתא ביבמות (דף ק"כ) דחינרי וסומקי לא הוי סימן.

ובהפירת בגדיו הנה הפרת המכנסים והוועסטיל לא הוי הפרה כמש"ל כי נראה שלא הפירום בטב"ע רק ע"י מיני הסחורה והוי זה כמו חזון ואנפם דלא הוי סימן וכן המטפחת של משי משמע שהפירו רק ע"י מראה שלה וכן המנעלים הפירו רק ע"י הפאדאשוועס החדשים וזה לא הוי טב"ע ורק הסנדלר משמע שהפיר בטב"ע את מלאכתו וכגון שאומר שלא תיקון בעת ההוא מנעלים אחרים כאלה ועכ"פ הרי לא הוכרו כל מלבושיו רק מקצתם ובזה הרבה פוסקים ס"ל דחישינו לשאלה רק בכל מלבושיו יש דס"ל דל"ח לשאלה וגם בזה יש חולקין כמבואר בפוסקים ובפרט בנ"ד שהיה לו מרה שחורה שדרכו

לפשוט בגדיו לפעמים ודאי יש לחוש לזה ואף לדעת הנוב"י סי' נ"א דל"ח לזה מ"מ במקצת בגדים י"ל שמודה שיש לחוש ובפרט דבנ"ד יש פקפוק בענין פיס הגדול שהגידה האשה שהיה אצלו ועתה לא נמצא רק שיש לתלות שהיא"י לקחיהו וגם הפתונת י"ל דלא הוי הפרה ע"י האותיות וכהא דבמות (דף קט"ו) דחיישינן שמא פניו וה"ה ה"ה קא שמצוי אשר אחד נותן פתונת לעני או שמוכרים אף שיש שם אותיות וכ"כ הח"ס סי' צ"ב.

ורק כתב שם לצרף לזה סימנים דחונרי וסומקי דשאר בגדיו והוא דחוק יעו"ש שהעיקר סמוך אהא דאייירי שם במשאל"ס דהוי רק דרבנן משא"כ בנ"ד שלא ראו הטביעה והוי איסור דאורייתא ולענ"ד שאין לצרף הא דחונרי וסומקי לשום דבר כי זה דבר מצוי מאוד ואין שייך כלל לעשות מזה סימן דהא אין מראות רק איזה מינים ומזה לובשים כל האנשים שבעולם ואיך שייך לעשות מזה לסימן.

ואולי בעובדא דהח"ס ה"ה המראה קצת משונה מכפי רוב הבגדים: וע"ד הגבשושית שעל העורף אף שמבואר בסי' י"ז סכ"ד באחרוני' שאם צמצום את המקום הוי סימן מובהק מ"מ י"ל דזה לא מיקרי צמצום מקום כי הרי לא הגידו פמה רחוק הוא מן הגומא וצמצום מקום בעיניו צמצום גמור כמו נקב בצד אות פלונית דמשמע שיהא ממש בצדו ואף דבע"ז (דף מ"א) איתא דאף בד' אמות מיקרי בצד מרקוליס מ"מ ה"ה נדאי שצריף שיהא סמוך ואף דנדאי צריף שיהא הפסק קצת דהא בגיטין (דף כ"ז) איירי בגט וא"כ יקשה מזה על הפוסקים הסוכרים דבעיניו בגט מוקף גויל מ"מ צריף שיהא סמוך ממש וכ"כ הבעה"ע הובא בב"ש סי' קל"ב סק"ו דנקב בצד תיבה פלונית לא הוי סימן מובהק ומכ"ש ה"ה שאמרו רק למעלה מהגומא ולא נתנו שיעור פמה ורק האצבע הנקוה נראה שהוא סימן מובהק פניו שהגידו איזה אצבע ושהיה מראהו לכן וזה דמי לרושם על אצבע עקום שכתבו הפוסקים בסי' י"ז סכ"ד דהוי סימן מובהק.

אבל יש לדחות דהא מראהו ה"ה אדום ורק שאחד אמר הטעם מפני שנקלף העור וזהו רק אומדנא אבל עכ"פ אין פאן הסימן בשלימות וגם מי יימר שע"י קליפת העור נעשה אדום וא"כ יש פאן הוכחה שאין זה האיש וגם דהא אצבע עקומה לחוד לא הוי ס"מ ונימא דה"ה אצבע נקוה דמאי שנא פניו שהמראה אין ניכר כעת וע' ט"ז ובה"ט סקע"ג וע"ו וגם דהא סימנים עשויים להשתנות לאח"מ ובפרט בנטבע פתבו הפוסקי' ע' ב"ש סקפ"ג דאפשר שישתנו הסימני' ע"י המים וה"ה ה"ה אפטר נתקשה האצבע ונקוה ע"י המים רק שקשה לומר פן דא"כ למה נתקשה רק אצבע אחד וי"ל שבשביל שנקלף העור שלטו המים והקור באצבע זה יותר משאר אצבעות ולכן נתקשה זה לבדו וצריף לשאול בזה רופא מומחה אם אפשר להזדמן ע"י מים וקור: וע"ד הטלית קטן שהפירה אשתו וכתבו בזה האחרונים דבציצית ל"ח לשאלה.

הנה פכר העירותי כי לא נתבאר בגב"ע שהפירתי בטב"ע. וגם דבשוטה יש לחוש אף בציצית ובלא חזינו שעשה מעשה שטות להטביע א"ע.

וא"כ אפשר הפשיט בגדיו קודם שירד לנהר ומצאם איש אחר ולבשם ונטבע בהם. והפאס אף שכתבו קצת אחרונים דל"ח פו לשאלה מ"מ לפמש"ל שהחפש היא שפשיט בגדיו.

א"כ ממילא מי שלבשם נמצא אצלו גם הפאס שהיה בצלקתו. וחשש זה שיניף גם ביתר הכלים שמצאו אצלו.

ועפ"ז נדחה גם בנ"ד הסברא שאין מצוי שישאיל כל פליו. ונראה דאף למאן דס"ל דל"ח לשאלה מ"מ בכה"ג מודה שיש לחוש.

דקא עיקר סברא דל"ח לשאלה הוא משום שכל שת"י אדם הוא שלו ושימפור אדם את מלבושיו ונדאי דלא שכיח אבל הקא שקרוב הדבר שהפשיט מלבושיו פשיירד לנהר שפיר י"ל שמצאם א"י אחד ומכרם לזה האיש שנטבע ושפיר הוי זה שלו כי קנה אותם בכספו.

וחזקת מרא קמא נראה דלא שיניף הקא דקא אף אם נתפוס שהנטבע הוא האיש אשר ליבוש מ"מ יצאו מחזקתו ובאו לרשות יורשיו שוב ראיתי בנו"ב סי' נ"א שהרגיש בסברא זו שאפשר השליף בגדיו מחמת שטותו.

וכתב דמ"מ לא קנה האיש הנה דקא שוטה אין לו יאוש והפקר. וכתב דמ"מ יש לחוש שאח"כ נשתפה ונתיאש מבגדיו.

אבל מ"מ יש פאן חזקת מרא קמא על הבגדים. ולענ"ד אין לחוש שמא נשתפה אחר שהשליף בגדיו שהוא דבר רחוק.

אבל לפמש"ל שפיר יש לחוש שהפשיטון קודם שנטבע ושמצאם אחד ומכרן לזה ואח"כ הצילוהו מן המים כשהוא ערום ואזל לעלמא ובנ"ד נראה שלא היה שוטה כ"כ שלא יהא ממפרו ממפר ע"פ ד"ת רק שהיתה דעתו משובשת קצת.

ואין להעמיד על חזקת שכלו שלא יטביע עצמו או שלא יפשיטו בגדיו. אבל מ"מ הפקרו הפקר.

ואפשר שהמוצא עשה פדין שהכריז במקום שמצא או שהודיע לשכניו פדין עח"מ סי' ר"ס. וכשלא בא שום איש מכרם לאחר וכיון שמכרם פדין ממילא הוי שלו.

וגם מ"ש מסברא דחזקת מ"ק לענ"ד ז"א וכמש"ל. ונשם ראיתי שכתב שאם אמרו שהרושם הוא סמוף ללב לא מיקרי צמצום מקום ולא הוי ס"מ.

ורק אם אמרו שהיה סמוף ללב לצד מעלה יש לדון דהוי ס"מ. ולכאורה הוא סתירה למש"ל דלמעלה מן הגומא לא הוי צמצום מקום.

אבל ז"א דקא הנו"ב לא החליט זה רק כתב שיש מקום. לומר פן ע"ש.

ועוד דנשם העידו שהרושם סמוף ללב וזה הוי צמצום מקום אבל סתם למעלה לא מיקרי צמצום דאפשר שהוא רחוק הרבה ממנו לצד מעלה ולפ"ז לכאורה אין מקום להקל בנ"ד ובפרט שיש הכחשות ופקפוקים בדברי העדים כמש"ל: ועוד יש לדון בזה מהוועסטיל והמכנסים שהיו לו בביתו ממין זה עוד וועסטיל ומכנסים.

ולזה לא מסתבר שימכרם דבכה"ג ידוע שרוצה אדם לזנוגן וכעין דאמרינן בב"ב (דף נ"ח ע"ב) שאדם רוצה לזנוגן. ואף דחזינון שלא הקפיד ע"ז שהרי לבש עתה הוועסטיל ממין אחד והמכנסים ממין אחר.

מ"מ י"ל עכשיו הנה שרוי בצער ולא הקפיד ע"ז ומ"מ חשב שפיום שפת או יו"ט וכדומה
תלכש בהם פהונג וכינון דליפא חשש מכירה נשאר רק חשש שאלה. ובזה יש חזקה מה
שת"י אדם הוא שלו דחזקה אלימתא היא וכ"כ הנוב"ק סי' נ"א.

אף בנ"ד שהיה בעל מרה שחורה אין שייכים כל הסברות הללו כי אין לו דעת שלימה
להתנהג ככל בנ"א: עתה הגיעני מכתב מעכ"ת השני אשר פתב שהגב"ע ששלח אלי
הועתק בטעות ותוכן הדבר פי הלה האיש מביתו ברגליו ולא בעגלה.

ושמו נקרא בפי כל אשר בע"ג ושפפר ליסיף סמוך ממש ליעדלינסק וכתוב שם שהעדים
והאשה באו לכפר הנ"ל. וראובן הגיד שהמטפחת היתה על פניו.

ושאך האצבעות היו כפופים מעט והיו יכולים לכופכם כפי שירצו וראובן אמר שלא
שם לב לראות אם הוסר העור מעל האצבע. ושהפאס הוציאו הא"י מצלחתו.

וראובן הוציא הפיס והספין קטן והפל היו לחים. וישאל מאיר הגיד ג"כ שם האיש
ושהפירו שהוא זה וגם מצאו פיס גדול אצלו.

רק לא היה שם זהב. והאשה אמרה שהיה אצלו זהב.

וגם פותב שבשעת הטירה היה לבוש בבגדיו וצ"ל דהינו קודם התחלת הטירה ושאלתו
והעדים אמרו שהפירוהו בטב"ע. וכן הפירו בטב"ע את המכנסים והט"ק והוועסטיל
המנעלים.

והגבשושית היתה למעלה מהגומא סמוך ממש להגומא. ועל חוטמו לא היתה שום חבלה
רק אורף גישארצט ואיין גיפלאשצעט: ונבוא לבאר לפי דבריו אלה.

והנה מה שהפירוהו בטב"ע אין להעמיד ע"ז פיון שראוהו ביום השני להוצאתו מן המים
ובפרט שנתפח פניו ובזה כל הפוסקים ס"ל שא"א להפירו בטב"ע ע' אה"ע סי' י"ז סכ"ו
ואחרונים שם ואין להאריך בזה ואנשי יעדלינסק שראוהו תקיף הרי אמרו שלא הכירהו
רק יש לדון בזה שאם היה יודע בפרטות את צורת חיתוף אברי, פניו ומפירם עתה היטב
לא גרע זה מסימנים בגופו.

ואף שאפשר שע"י התפיחה נשתנה קצת תואר אברי פניו. בכ"ז נדאי דלא אתרמי
שישתנה ממש לצורת אותו האיש בכל אברי פניו וכמ"ש כל האחרונים שהרבה סימנים
אמצעים הוי כסימן מובהק לפי שא"א שינדמנו כל הסימנים הללו באיש אחד.

ועוד נראה דהא העדים רואים שנתפח פניו ומפירים שכל אבר שלו הוא כמו שהיה
בהאיש אשר בע"ג רק שנתפח א"כ הוי שפיר לכל הפחות סימנים אמצעים. ואף אי נמא
שצורת אבר אחד מצוי כן בהרבה אנשים.

דנדאי מצוי שינדמן בהרבה אנשים שיהא צורת פיהם ומדתו שונה. אבל שיהיו רוב צורת
אברי הפנים שונים הוא דבר רחוק והוי סימן מובהק ואף אחד מאלפי אלפים לא ינדמן
כן.

והתפיחה גורמת רק לשנות את הטביעת עין בצורת האדם שלא יוכלו להפירו כ"כ אבל
לצורת חיתוף פרטי אבריו לא שייך זה ולא אאריף בזה באשר בנ"ד לא הוזכר שיגידו

העדים שמפירים צורת חיתוף אבריו בפניו או בגופו רק פתבתי מה שיש להעיר בזה להתלמד למקום אחר.

ועל הפרת הבגדים אין להעמיד כמש"ל דהרבה אחרונים חששו לשאלה אף בכל בגדיו ומכ"ש בנ"ד שקה בעל מרה שחורה. ועוד יש לדון בנ"ד ע"פ שיטת הרא"ש פ' האשה שלום והובא בטור סי' י"ז שאם לא ראו הטביעה שפיר יכולים להעיד עליו בטב"ע דכיון שלא ראו הטביעה לא יאמרו בדדמי ובנ"ד לא ראו הטביעה.

ובמה"צ הביא פן בשם הר"ח. ואקצר בזה באשר רוב הפוסקים חולקים על שיטה זו אבל עכ"פ יש פאן צירוף לזה.

ועוד יש לדון בזה דהכא לא ראה שום איש מישראל בשעה שהוציא והו מן המים והא"י אינם נאמנים בזה להחמיר וא"כ שפיר יש להתירה ע"פ העדים שמפירים אותו בטב"ע דמאן לימא לן שנטבע שמה מצאוהו הא"י באיזה מקום.

רק מחמת שיראו לומר שמצאוהו שלא יאמרו שהם הרגוהו. לזה אמרו שמצאוהו במים ושפכו עליו מים שיהיו כליו לחים.

אף לפ"ז יש לחוש שמה פבר שקה ג' ימים אחר מיתה ואין מעידין עליו בטב"ע. ואף לשיטת המקילים בספק שקה ג'.

מ"מ הכא יש פאן ס"ס שמה נטבע במים ואין מעידים עליו בטב"ע. ואף אי נימא שלא נטבע מ"מ שמה שקה ג' ימים אחר מיתתו והוי ס"ס לחומרא ואף שי"א דלא מחמירין בטביעה שיראוהו לאלתר רק אם לא עברו ג"י ממיתתו מ"מ בנ"ד דחזינו שנתפח נראה דכ"ע מודו.

ובפרט דמסייע לזה חזקת א"א וחזקת חיים של האיש אשר בע"ג. ועוד נראה שע"פ התפחה יש להפיר אם נעשה זה מטביעה.

ועכ"פ שיטת הרא"ש והטור יש לצרף בנ"ד אבל אין להתיר נגד דעת רוב הפוסקים החולקים עליו. ויש לדון בזה ע"פ שיטת ר"ת שמתיר אף לאחר ג"י אם אין בו חבלה ואקצר: אכן יש לדון להקל ע"פ הסימנים.

כי הגבשושית נראה דהוי סימן מובהק דהוי פנקב בצד אות פלוני פיון שהגידו שהשומא סמוך ממש לגומא שבענרף וכמ"ש הנוב"ק סי' נ"א שצמצום מקום בכה"ג הוי סימן מובהק. ואף שפתבו קצת פוסקים שאחר ג"י יש לחוש לשינוי גם בסימנים מובהקים מ"מ הרי כתבו שהכל לפי ענין הסימן.

ובנ"ד לא שייך לומר שתתנה גבשושית לאחר מיתה. ומ"ש הנו"ב שם שאפשר שישתנה מקום הסימן ע"י מה שנתפח הבשר.

הנה לענ"ד יש לדחות זה דהא כל הבשר נתפח וא"כ שוב הוי באותו מקום כמו בחייו ויש לדחות. אף בנ"ד על הגולגולת אין דרכו ליתפח כי אין שם בשר.

וגם כי הרי הגומא שבענרף ניקרת לפנינו והגבשושית סמוכה לה. וע"י התפיקה היתה הגבשושית מתרחקת מהגומא ולא מתקרבת פינו דחוינו שגומא לא נתפחה כ"כ עד שיתהי גבוהה כמו כל הראש.

ומה שיש לדון בזה דהנה שומא מפנרש בש"ס ופוסקים דלא הוי סימן לפי שמצויה בכו גילו וגם עשויה להשתנות אחר מיתה. ונחלקו אחרונים אי שומא הניא בליטה על הגוף או רק שינוי מראה וע' נוב"ק סי' נ"א ושאר אחרונים ולפי מה שפירש"י שהוא ונארכל שקורין ורוא"ה מבואר שהוא בליטה על הגוף.

ולפי מה שפירש תרגום ירושלמי על שאפת שומא משמע שהוא שינוי מראה. ובגדה (דף כ"ב ע"ב) איתא שומא יש לה בתוך מעיה משמע שהוא כעין בליטה.

ולפ"ז י"ל שהגבשושית הנה היינו שומא דאיתא בש"ס דלא הוי סימן. אכן מלשון יתרת שנקתב בשאלה משמע דהוי כמו תלתל בפשר וזה אינו מצוי כ"כ כמו שומא.

והבליטות שקורים שומא הם בולטות מן הגוף אבל אינם פתלתל ויתרת. ועוד דהא כמה פוסקים כתבו דארף בשומא מהני כשאומרת מקומה בצמצום גמור ע' ב"ש סקע"א ונו"ב שם ומה"צ סקצ"ה.

ואקצר באשר נראה ברור דהא דנ"ד לא הוי שומא הנזכרת בש"ס ופוסקים. וממילא דהוי ס"מ פינו שצמצמו המקום וכמ"ש הפוסקים בסכ"ד גבי רישם.

וכן הוזכר באחרונים הובאו בפ"ת שם שיתרת הוי ס"מ אף לא ביארו איך היתה היתרת. וכן קיי"ל בסי"ז סכ"ד דגבשושית על החוטם הוי סימן מובהק.

ולא חששו שומא היינו שומא: והאצבע הזקוף נראה ג"כ דהוי סימן מובהק שזה אינו מצוי כלל. וכן קיי"ל בסי' י"ז סכ"ד דחוטם עקום הוי סי' נאף המה"צ שכתב בסקצ"ט דגרסינו עמוקה.

מ"מ נראה דהוי ס"מ דמאי שנא עמוק מעקום. וגם התה"ד סי' רכ"ד למד דין זה מגבשושית על החוטם וכ"כ הפ"ת שם.

ואף דבב"י הביא בשם הרד"ך דרושם על אצבע עקום הוי סימן מובהק משמע שהעקמומית לא הוי ס"מ. צ"ל שהיה עקום רק מעט וכמ"ש הרמ"א שם גבי חוטם.

וכ"כ הבאה"ט סקע"ד בשם המקור ברוב דפיו עקומה הוי סימן. וכ"כ הפנ"י סי' ז' באצבע עקומה ברגל הוי ס"מ.

ולפי הנראה אף אי נימא שאצבע עקום הוי מצוי קצת מ"מ אצבע זקוף אינו מצוי כלל. ובפרט בנ"ד שהגידו איזה אצבע בצמצום.

ולחוש שנעשה אה"מ. הנה דברתי עם רופא מומחה ואמר שא"א שיהא זה אה"מ.

ואף שלפעמים מתקשה מחמת קור. מ"מ כשיתחמס מעט יהא האצבע נכפף כדרכו.

ובנ"ד ראו זו גם בשעת הטהרה שכבר היה בבית וגם דהא אז עדיין לא היה הקור גדול כ"כ. ומה שמראה האצבע היה אדום נראה שאין זה שינוי פינו שנקלף העור וידוע שכן

הטבע שהבשר מראהו אדום וע' חולין (דמ"ז ע"ב) ובפוסקים ביו"ד סי' ל"ח: וחסרון שינים אף דנראה דלא הוי סימן.

מ"מ קא שאמרו שנשארו שני שינים מלמעלה. נראה דבכה"ג הוי מנין סימן וגם הגבלת מקום השינים.

וכ"כ הח"ס סימן פ"ו על מ"ש בסי"ג סכ"ד שינים גדולים לא הוי סימן דמ"מ הוי מנין סימן אם אמר כמה שינים גדולים היו לו אם רק אין מצוי ששינים אלו יהי גדולים יותר מהשאר. ואף אי ניקא שכל סימנים הללו אינם רק סימנים אמצעים.

מ"מ פבר כתבו כמעט כל האחרונים שאיזה סימנים אמצעים מצטרפים להיות סימן מובהק. וכן מסתבר דאיהו אפשר שיזדמן עוד אדם שיהיו בו כל הסימנים הללו יחד.

ואקצר באשר פבר האריכו האחרונים הרבה בזה. ועוד יש לצרף בנ"ד שיטת מהר"ל מפראג ועוד אחרונים דע"פ סימנים אמצעים בגופו עם טב"ע בבגדיו יש להתיר את אשתו.

וגם סברת הח"צ סי' קל"ד דהויא נפילה דייחיד. ולזה אין לחוש שהשאל או שמצא את בגדיו איש שיש לו סימנים פסימניו וטב"ע של פניו יהא פמותו.

ונה ודאי דבר זר לחוש לזה וגם יש לצרף שיטת הפוסקים דס"ל דחשש שאלה הוי רק דרבנן וסימנים אמצעים הוי ג"כ דרבנן שלא לסמוך עליהם ובדרבנן ל"ח לשאלה כמ"ש כמה אחרונים וכמ"ש הפ"ת סקצ"ה.

ולפמש"ל דבנ"ד שהיה בעל מרה שחורה יש לחוש יותר י"ל דהוי חשש דאורייתא כי אין שיהו בו חזקה שאינו משאיל בגדיו פיון שאין בו דעת שלימה. ומה שלא נמצא בכיסו זהב כמו שאמרה אשתו.

אין מזה ראיה שאינו זה כי אפשר איבדו בעצמו פיון שהיה בעל מרה שחורה אי שהא"י שמצאוהו לקחו הנהב והחזירו את הפיס למקומו ועוד יש לדון בזה ע"פ סוגיא דב"ק (דף ק"י) וע' חיבורי ח"ד סי' ק' שהארבתי בזה: והנה אין להאריך בזה באשר האחרונים האריכו בכל פרט וקשה להביא אומר מן החודש ועכ"פ הנני מסכים עם מעכ"ת להתיר את האשה מרים גיטל אשת אשר חיים ליבוש בע"ג ממחננו ויושיב ב"ד של שלשה ניתירוה: סימן קנז.

ע"ד מי שאין לו בנים ואומרי הרופאים שיוציאו ש"ז ע"י משמוש ויראו אם סיבת המניעה היא ממנו וידעו איהו לרפאותו והאריך בדברי חכמה וחספז לדעת דעתי בזה: והנה לא אאריך בזה באשר פבר פתבתי בחיבורי ח"א סי' ע' ד"ה ועפ"ז שאין לעשות פן ובחיבורי ח"ב סי' קכ"ג הבאתי ג"כ דברי שאילת יעב"ץ סי' מ"ג ובחיבורי ח"ג סי' צ"א הבאתי הא דיו"ד סי' קצ"ו אשר מפל זה רוצה כ"ת להסתייע להקל.

ובאמת משם אין ראי'. כי מ"ש השאילת יעב"ץ ראי' מיבמות (דע"ו) והבאתי זה בחיבורי ח"א שם.

שא"ה דאירי בכרות שפכה שאינו מוליד ואפשר שיעליו אין אסור כ"כ להוציא ש"ז ואף דאירי שם שנסתם מ"מ כל זמן שלא נתברר שנתרפא יש לו חזקת היתר מפבר.

משא"כ בחשוכי בנים דשפיר אפשר שיוליד פי נזדמן הרבה פעמים שהולידו אחר כמה שנים.

וע' חיבורי ח"ג ס"ס צ"א. ויש לחלק בין פרות שפכה שאינו ראו כלל להוליד למי שאין לו בנים שאפשר שיוליד ואקצר וצ"ל דאיני שפין לו אשה דבייש לו אשה המותרת לו פגון גיורת יכולים לקבר בפשיטות ועוד דהתם א"א לו לישא אשה כלל ויבוא לנד הרהור והוזה"ל ולזה התירו לו ע"ד אמרם מוטב שיחלל שבת אחת משיחלל שבתות הרבה וג"ז התירו רק רק ע"י גרם ולא ע"י משמוש שהוא מעשה בידים.

אף י"ל דאפשר ע"י משמוש אין הבדיקה יפה. ויש למצוא סברא בזה ואין להאריך.

ומהא דסי' קצ"ו אין ראי' דבמע' אשה שאני וקיל טפי כי היא אינה מצננה על השקמת זרע כמ"ש התו' בכ"מ ע' נדה (ד' י"ג). ומה שנתקשה כ"ת בדברי הב"ש סי' כ"ה סק"ב שכתב שאין איסור לשמש פוננתו פשוטה שרוצה להוכיח משיטת היש חולקין דמיייתי שם שמוטר שלא פדרכה ע"ש.

אבל באמת לא דמי דשם הוי עכ"פ דרף משמיש ודמי לקטנה ואיילונית ע' ס"ס כ"ג שם. ובלא"ה כבר כתבו האחרונים שהעיקר דאסור שלא פדרכה בהו"ז וע"ש בכנה"ג.

ומהא דיבמות שכתב שיש לדחות י"ל פוננתו כמ"ל. ובאמת נראה דאף ה' דיבמות (דף ע"ו) לא מיקרי גרם דכיון שמשמם א"ע דמי למשמוש פי ג"ז הוי חימום ויש לדמות להא דאשו משום חציו ע' סנהדרין (דע"ז ע"א) ודחוק לומר דזה מיקרי פח פחו.

כיון שהוא בגוף אחד. ובחיבורי ח"א קצרתי פי לא רציתי להראות שום פנים להקל באשר הוא דבר חמור מאוד: ומ"ש כת"ר לדמות זה למחיקת השם שלדעת הרבה פוסקים מותר לצורף תיקון לא דמי כלל דשם ילפינו זה מקרא דלא תעשון פן לד' פדאיתא במכות (דף כ"ב) ושם איירי בדרף השחתה ולזה כתב הרמב"ם בפ"ו מהיסה"ת ה"ז דרק דרף השחתה אסור.

ומה שכתב זה רק גבי מנבח והקדש ולא גבי מחיקת השם. נראה פשוט משום דזה מפורש ששורפים על המנבח עצי הקדש וכן כל הקרבנות וכן המנבח היו סותרים אותו פשהוצרכו לשאת את המשכן במדבר במקום למקום וע' באחרונים ואכמ"ל בזה.

וכן מצינו בע"ז שלזרוק אבן למרקוליס או לפעור אצל פעור אסור אף דהוי דרף בזיון משום שעבודתו בקדו. אבל בנ"ד גוף הדבר יש בו איסור גדול וחזינו שחז"ל הקמירו בזה מאוד אף ע"י גרם רחוק כמו להסתפל בבגדי צבעונים ולשכב פרקדן וכדומה והיינו משום שזה מטמא את הנפש וממה שאנו רואים כמה הקמירו חז"ל בנדה (דף י"ג) וכן בזוהר ובספרי המקובלים בזה נוכל להבין פי יש בזה טומאה גדולה לנפש.

וחלילה להקל לעשות פן בשביל ציוי הרופאים. ובפרט פי הוא טובא.

מי ימר פי אפשר יתברר שהמניעה אינה מסיבתו. ואף אם יתברר שהיא מסיבתו אפשר שלא יוכלו לרפאותו ובכ"ז יש איסור בהוזה"ל וכמ"ל.

וגם דאפשר באשה אחרת תסור הסניפה. וגם אפשר שאינם מבינים פראוי ובאמת הוא פראוי להוליד.

וְיֵשׁ כָּאֵן ס"ס לְחֻמְרָא וּבְפִרְטָא שְׂפִיכָא רְאִינוּ שְׂאִירַע כְּזֹאת וְלֹא עָלְתָה בְיָדָם: אֲכֹן מְרַחֵם הָאִשָּׁה יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְלִל לְקַחַת בְּעַת הַצְּנוּרָה וְכַמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ג ס' צ"א. וּמ"ש כ"ת לְהַקְשׁוֹת מְהֵא דְקִי"ל בְּיִו"ד ס' רל"ה ס"ד שְׂאֵם נִדְרָה לְהַתְּהַפֵּף אַחַר תְּשֻׁמִּישׁ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה כְּכָר כְּתַב הַשְּׂטֵם"ק בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ע"ב) דְּהוּא מְשׁוּם שְׂאוּמְרַת דְּבַעֲיָא חוּטְרָא לִידָה וּמְרָא לְקַבוּרָה.

וּמָה שֶׁהַקְשָׁה הַהִפְלָאָה שָׁם דְּזָה שְׂיִיף רַק עַל זְמַן גְּדוּל וְלֹא עַל פְּעַם אֶחָד אוֹ אִיזָה פְּעָמִים. טְפִי הו"ל לְהַקְשׁוֹת דֹּא"כ יְהֵא נ"מ אִם יֵשׁ לָהּ כְּכָר בְּנִים.

אֲבָל בְּאַמַּת הַשְּׂטֵם"ק נְקִיט לָאו דְּוִנוּקָא הָא דְּבַעֲיָא חוּטְרָא וְכו' רַק שֶׁיְכוּלָה לֹמַר שְׂאִינָה רוּצָה לְהַשְׁחִית זְרַעָה לְרִיק וְאִף שְׂיֵשׁ לָהּ בְּנִים אִינָה יוֹדַעַת אִיזָה יִכְשֵׁר לָהּ זָה אוֹ זָה וְכַמוֹ שְׂאִישׁ מְצַנְוֵה עַל פּו"ר אִף שְׂיֵשׁ לוֹ בְּנִים מְשׁוּם וְלַעֲרַב אֵל תַּנַּח יְדָה.

וְאִם עֲדִינָן לֹא יְלָדָה יְכוּלָה לֹמַר שֶׁחֻשְׁשָׁתָּ שְׂמָא אַח"כ יִזְדַּמֵּן לָהּ חֲוָלִי וְכַדוּמָה מִן הַסְּבִיבוֹת שֶׁלֹּא תוֹלִיד עוֹד וְאִינָה חִפְזָה לְהַשְׁחִית זְרַעָה אִף פְּעַם אֶחָד. וְרַק לְעַנְוֵן לְכַפּוֹת אֶת בַּעֲלָהּ שְׂיִוְצִיאָהּ כְּשְׂאִינוּ מוֹלִיד אִינָה יְכוּלָה רַק כְּשְׂאִין לָהּ בְּנִים כָּלֵל מְשׁוּם שֶׁהוּא אִינוּ אֲשָׁם בְּזָה.

וְגַם דְּהֵא הִיא אִינָה צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה לְהַשְׁחִית הַזְּרַע. וְאִם הִבְעֵל רוּצָה לַעֲשׂוֹת אִיזָה הַשְׁתַּדְּלוֹת שֶׁלֹּא יוֹלִיד עוֹד.

יֵשׁ לְדוֹן שְׂאִשְׁתּוֹ תוֹכַל לְמַחֹת בְּיָדוֹ וְאִף שְׂיֵשׁ לָהּ כְּמָה בְּנִים וְהִינּוּ לְבַד שְׂאִסוּר לוֹ בְּשִׁבִיל בְּיָטוּל מְצַנַּת וְלַעֲרַב אֵל תַּנַּח יְדָה וְאִכְמ"ל בְּזָה. וְאִדְרַבָּא מְהֵא דְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ע"ב) מוֹכַח שְׂאִין אִסוּר לְהַתְּהַפֵּף דְּבִאִסוּר הו"ל לְמִינְקֵט אִסוּר אַחַר שְׂבַתוֹרָה דְּהֵא ע"כ אִינְרִי שְׂתַלְתָּה נִדְרָה בְּתִשְׁמִישׁ וְע"ש בְּהַפְלָאָה וְהוּי דּוּמְיָא דְּאִינָה דְּנִקִּיט בְּסוּגִיא שָׁם דְּהוּי שְׂיִנּוּי מְכַפִּי מְנַהֵג הָעוֹלָם וְכ"נ עֵינְקֵר דְּאִי מְשׁוּם לִידָה הו"ל לְחַלְקֵי דְּבִימֵי עֵיבוּר אִין קַפִּידָא שְׂהֵרִי א"א שְׂתַתְּעֵבֵר.

וְלָזָה נִלְע"ד עֵינְקֵר כַּמֶּש"ל דְּהַפְּוֹנָה בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שְׂיִנּוּי מְדַרְךָ הָעוֹלָם וּבְהֵא דְּסִי' קצ"ו נִרְאָה שְׂצְרִיכָה רְשׁוֹת הַבְּעֵל כִּי בְּלִי רְשׁוֹתוֹ אִסוּר לָהּ לְהַשְׁחִית זְרַעוֹ וְאִכְמ"ל [וְעַכ"פ כַּנ"ד לְעַנְוֹת אִסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וּד' יִזְכָּה אֶת הַצְּרִיף לְכָף בְּזַרְעֵי שֶׁל קִינְיָא יִרְאָה זְרַע וְיִצְרִיף יָמִים וּבְאַמַּת יֵשׁ לָזָה רְפוּאוֹת הַרְבֵּה אֲשֶׁר הוֹעִילוֹ לְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּלִי צְנוּרָה הוּז"ל: סִימָן קַנַּח. ע"ד הָאִשָּׁה שְׂשֻׁמָה מְעַרִּיסָה בְּרִינָא וְכֵן כְּתוּב בְּמַעֲטְרִיקָא שְׁלָהּ וּבְכַפִּי פֵל נִקְרֵאת בְּרֵאנְדָא בּו' דְּגוּשׁ שֶׁהִבְרַתוֹ כְּזֹשֶׁע בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא וְשׁוּם אִישׁ אִין קוֹרְאָה בְּרִינָא וְהִבְרַת בְּרִינָא בְּסִבִּיבוֹתָם הוּא בְּרֵאנָא וְאִין נִרְגָּשׁ הַיּוֹד בְּמַבְטָא וְהָאִשָּׁה חוֹתְמַת בְּרֵאנְדָזִיעַ בְּיּוֹד וְעִינָן אַחַר הַזִּינָן.

אִף אִינָה רְגִילָה לְכַתְּוֹב רַק פְּעַם אַחַת בְּשִׁמְיָי שְׂנִים וְהִנֵּה בַּעֲלָהּ הִרְחִיק גְּדוּד וְאַחַר עָמַל גְּדוּל וּבְמַשְׁףָּה כְּמָה שְׂנִים עָלָה בְּיָדָה לְדַעַת מְקוֹם מְגוּרוֹ בְּאַמְעָרִיקָא וְלְהַשִּׁיג מְמַנּוֹ ג"פ וְהִנֵּה נִכְתַּב שְׂמָה בְּגַט בְּרִינָא דְּמִתְקַרְיָא בְּרֵאנְדָזָא וְיֵשׁ בְּזָה ד' פְּקוּקִים.

א) ששם בריינא הוי נשטקע פֿינן שאין קוראים אותה כֿלל בשם זה ב) פי לפי הברתם צריף לכתוב אֿלף אחר הר' וכמו שפֿתבו פֿן בשם בראנדנא (ולא פיאר מעכ"ת אם במעטריקא נכתב באֿלף או ביודין].

ג) שהזיין צריף לכתבו זיין שין והביא מעכ"ת בשם ספר דברי חיים שזיין שנקרא כמו ברוסא צריף לכתוב ז"ש ד) שהיה צריף לכתוב יוד אחר הזיין כפי חתימתה ונהי שלבסוף יפה נכתב אֿלף אף שחזקת עין לבסוף כמ"ש באחרונים דכל כה"ג בשם לע"ז צריף לכתוב אֿלף לבסוף רק היא טעמה לכתוב עין לפי שהברה היא כמו סגול.

אבל היוד היה צריף לכתוב וכתב שהגאבד"ק לאדז תפס זה לדבר חמור. ה) פי מצאו שהיוד העליון שבאֿלף בתיבת לבריאת אינו נוגע בגוף האֿלף ורק אין גיפֿר ההפסק להדיא ותינוק קוראו אֿלף ו) כמה יודיו היו בגט שאין להם עוקץ התחתון השמאלי.

ז) בההרשאה השנית נמצא תיבת מבעלה ואותיות ומו מתיבת ומותרת שנקתבו בטשטוש ונראה שהיו שם אותיות אחרות ותיקנו וכתבו במקומם כנ"ל והאומדנא שהסופר טעה וכתב מגורשת ממני ותיקן לכתוב מבעלה ומותרת ח) בההרשאה השנית כ' שהשליח ביטל כל המודעות אם מסר על גט זה.

ובאמת צ"ל אם מסר על שליחות גט זה והנה נתנו לה גט זה ואם"כ תקנו את האֿלף מתיבת לבריאת ואת היודין וחתרו ונתנוהו לה. וא"א להשיג גט אחר ובאשר האשה צעירה למים ויושבת עגונה זה כמה שנים פתח כת"ר בהצלה להכשיר הגט הזה והאריף בדברים ישרים מאוד.

וחפץ לדעת דעתי בזה והנה מרוב טרדותי לא אוכל להאריף וגם פי עניני השמות אין להם יסוד כ"כ בש"ס. לזאת אשיבנו בקוצר: הנה מ"ש שם בריינא בגט.

נראה שיפה עשו דלא מיקרי נשטקע פֿינן שכ"כ במעטריקא ומסתמא נכתב פֿן בפאס שלה וכבר בארתי בס"ד בחיבורי ח"ג סי' קי"ח ששם פֿזה לא מיקרי נשטקע ובנ"ד עדיף טפי כי שם בראנדנא ידוע שאינו רק שם געגועים משם בריינא ולא שיין לקראו נשטקע פֿינן שגיפֿר לכל שעיקר שמה היה בריינא וכ"כ הרמ"א סי' קכ"ט סל"א והב"ש בשנ"ב שאם נקראת רעכליין או שערליין יכתבו רחל או שרה לפי שידוע לכל שזהו עיקר שמה וע' תה"ד בפתבים סי' י"ב ובג"פ סי' קל"ב בזה.

מ"ש בריינא בשני יודין ולא בא' כפי ההברה אצלם צריף לראות איה פֿתוב בהמעטריקא ופאס ואם פֿתוב שם ביוד יפה עשו לכתוב גם בגט ביוד. ואף שלכאורה היה צריף לכתוב בראנדנא דמתקריא בריינא פֿינן דמ"מ שם בראנדנא הוא שם שהפל קורין אותה בו וכ"כ בחיבורי שם אם פֿתוב בפאס בשם אברהם ליב ובפי פֿל נקרא אברהם מ"מ בנ"ד י"ל דכיון דשם בריינא הוא שם העריסה וידוע שהוא עיקרו ושורשו של שם בראנדנא שפיר יש להקדימו.

משא"כ בחיבורי שם ששם אברהם אינו מוכיח שיהי לו גם שם ליב לזה פֿתבתי שצריף להקדים שם אברהם. אבל בנ"ד צריף להקדים שם בריינא פֿינן שהיא עיקר שמה.

אכן אם נכתב בהמעטריקא ופאס בראנא באַלף פפי הַהַבְרָה אַצְלָם אַזי הוא לכאורה שינוי גמור כמבואר בפוסקי' בכגון זה וכאשר יודיעני כת"ר מזה אַזי אודיענו דעתו. ובלא"ה יש לדון דכיון שהבְרָתם הוא בראנא באַלף.

א"כ פה הנה נשמח מעריסה ובטעות נכתב במעטריקא בְיוד. אף י"ל כיון שעתה אין נקראת כלל בשם זה רק שאנו דנין לקותבו בשביל המעטריקא ופאס מטעמים שבארתי בחיבורי שם.

וא"כ צריך לכתוב פפי שכתוב במעטריקא בלי שום שינוי. אבל לפ"ז אינו שם העיקר משם בראנדזא והנה צריך להקדים שם בראנדזא.

אכן אין לפסול הגט בשביל זה דהא עכשיו אין קוראים אותה בראנא כלל. וא"כ הרוואה בגט שכתב ברינא לשם העיקר יחשוב שנוקדה במקום שהבְרָתם היתה בְיוד ובלא"ה אין לפסול הגט בשביל זה ואקצר: ומ"ש בגט בראנדזא בזיין ולא בז"ש.

הנה אף שדעת הד"ח לכתוב בכגון זה ז"ש וכן נמשכו איזה אחרונים אחריו בכ"ז לענ"ד העיקר לכתוב רק ז' וכמו שנהגו רבנן קשישאי והפוסק ז"ש אני חושש לשינוי השם דבהבְרַת זיין דגושה אין ניכר הבְרַת שין והבְרַת זיין שין היא הבְרַת אחרת לגמרי ונהרי הביא כת"ר שהד"ח בעצמו כתב במקום אחר שיקתבו שין זיין לפי שבעצמו נסתפק בדבר באשר אין בירור בהבְרַת הז' דגושה אף לקותבו ולא דמי לצדי שבורה שנהגו לכתוב טית שין דהתם ההבְרַה מפונרשת טית שין משא"כ הָא.

ויש כמה הברות שאינם נמצאים בכתב אשורית ובכ"ז אין משנים הפתיכה בשביל זה ובשם גאמילה במדינת ישמעאל נחלקו האחרונים אם לעשות נקודה על הגימל ע' ג"פ וס' עז"נ ובט"ג ושאר אחרונים בזה ובנ"ד בכתב פולין פשההבְרַה כמו ב בלשון רוסיא עושים נקודה על זיין וכן המנהג בשם טשינא לכתוב בזיין אף שההבְרַה היא בזיין דגושה כמו ש בלשון רוסיא ואם נכתב ז"ש או ש"ז? הנה שינוי מפני ההבְרַה וכמש"ל ולזה יותר טוב לכתוב ז' פפי האמת שהוא ז' דגושה הרבה והפל ידעו לקראו פן לפי שהורגלו לקרוא שם זה בהבְרַה זו משא"כ אם נכתוב ז"ש יסברו שצריך לקרוא פן וזה הנה שינוי גמור כמוכן.

וכ"כ הט"ג בשנ"ד סק"ד בשם דראנא שצריך לכתוב בזיין ומהר"מ חריף רצה שיקתבו בש"ן והינינו בז' דגושה וכמ"ש גם מעכ"ת לפירוש זה בשם הד"ח ובאמת מפונרש פן בט"ג בעצמו ושם קורא ההבְרַה שהזכרנו ז' רפה ע"ש.

וביאר שם בזה הא שצריך להתיז ז' דתזכרו דלא לישתמע תשכרו והוא נכון מאוד. ויפה הביא כת"ר מדברי המרדכי פ' המגרש שבאות שיש הברות שונות במקומות שונים אין להקפיד לכתוב פפי ההבְרַה ממש דכיון שידוע שיש לאות זה הברות שונות יקראוהו פפי ההבְרַה שפמקום זה וכמו שפירש דבריו הג"פ ס"ס קכ"ט בשם הראנ"ח ואקצר: וע"ד שחוקמת בְיוד נלע"ד דכיון שע"י היוד משתנה ההבְרַה בזה פידוע אין לכתוב הי"ד פ' חתימתה הוא בטעות פי העיקר כמ"ש כמה אחרונים שאין לכתוב פפי חתימתה רק היכא שאין טעות בחתימתה.

אָבֵל פִּשְׁהֻטְעוֹת וְשָׁלָה מוֹכַח אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּחַתֻּמַּתָּהּ וּכ"כ בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס"א קכ"ז וּבנ"ד
הָרִי יְדוּעַ שְׁבִהֲבֵרַת וְשָׁמָּה אֵין גְּרָגֶשׁ יוֹד פֶּלֶל. וְאַף דְּבִשְׁמוֹת בְּעֵרִיל וּוְעֵלוּוִיל כְּתָבוּ אֵיזָה
אַחֲרוֹנִים לְכַתּוֹב בִּיּוֹ"ד אִם הוּא חוֹתֵם פֶּן י"ל דְּהֵינּוּ רַק הֵתֵם שְׂאִין הַיּוֹד גְּרָגֶשׁ כ"כ
בְּמִבְטָא וּכמ"ש ה"ט"ג בִּשְׁנ"ג סק"ד אָבֵל בנ"ד הַיּוֹד מְשַׁנָּה הַהֲבֵרָה וּכמ"ש ה"ט"ג בִּשְׁנ"ג
סק"ד וּבשְׁנ"ד סק"ט וּבשְׁנ"פ סק"ט"ז וְעוֹד בְּכ"מ שְׁנָה הָרִי שְׁיִנּוּי גָּמוּר.

וּבָזָה סוֹתֵר א"ע דְּהָא עַל מ"ש בְּגִט אֶלְף לְבִסוּף הוּא מְסַפֵּים אַף שְׁחוֹתְמַת בְּעֵין לְבִסוּף
לְפִי שְׁחוֹתְמַת בְּטְעוֹת וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס"א קי"ד מ"ש בְּדִין זָה וּבְעֵנֵן הַיּוֹד חוֹשֵׁשׁ לְחַתֻּמַּתָּהּ
אַף שְׁמוֹכַח שְׁחוֹתְמַת בְּטְעוֹת וַיֵּשׁ לְחַלֵּק קֶצֶת.

וּבְחִיבּוּרֵי ח"ג ס"א קכ"ז כְּתַבְתִּי לְחַדֵּשׁ דְּבִאֲשָׁה אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּחַתֻּמַּתָּהּ וְרַק בְּאִישׁ שְׁיִנּוּי
סְבָרָא זֶה שְׁהֵגֵט הוּא לְשׁוֹן הַבְּעַל אֲנָא פב"פ וְהַסּוֹפֵר כּוֹתְבוֹ בְּשְׁלִיחוֹת הַמְּגַרֵּשׁ ע"ש וּלְזָה
אֵין שׁוֹם חֲשֵׁשׁ בָּזָה.

וְאַף לְכַתְּחִילָה הָיָה צָרִיף לְכַתּוֹב בְּלֹא יוֹד אִם אֵין מְוַרְגֵּשׁ הַיּוֹד בְּהֲבֵרָה. וְאִם נָבּוֹא לְחוֹשׁ
לְחַתֻּמַּתָּהּ הָיָה צָרִיף לְכַתּוֹב דְּמַתְקַרְיָא בְּרַאנְדִּזָא וְדְמַתְקַרְיָא בְּרַאנְדִּזָא וּבנ"ד שְׁלֹא כְּתָבוּ
פֶּן בְּנֻדָּי אֵין לְחוֹשׁ דְּהָרִי רַק שֵׁם טְפֵל וּמִיְעוּטָא דְּמִיְעוּטָא פִּינּוּן שְׁהִיא חוֹתְמַת וְשָׁמָּה רַק
לְפָרְקִים רְחוּקִים וּכְדַקִּי"ל בְּסִי' קכ"ט ס"ג בְּהַשְׁמִיט שֵׁם הַטְּפֵל ע"ש בְּאַחֲרוֹנִים וּבְפָרְט
דְּהָרִי מְקוֹם עֵיגוֹן: וּמ"ש בְּרַאנְדִּזָא בְּאַלְף אַחַר הָרִישׁ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּהָא בְּגִט כּוֹתְבִין
אַלְף אַחַר קֶמֶץ וְלֹא אַחַר פֶּתַח.

אָבֵל כְּבָר כְּתָבוּ הָאֲחֲרוֹנִים בְּשֵׁם חֲאָנוּכָה וּבט"ג שְׁנ"ג סק"ד וּבכ"מ דְּהִיכָא שְׁבִהֲבֵרַתָּם
מְאָרִיכִים קֶצֶת בְּהַפְתַּח כּוֹתְבִים אֶלְף אַחֲרֵיו וּבנ"ד פְּמִזְנוּמָה שְׁבִמְקוֹמוֹת הֵהֵם מְאָרִיכִין
בְּהֲבֵרַת הַפְּתַח בְּשֵׁם בְּרַאנָא וְגַם דְּבִלֹא"ה אֵין חֲשֵׁשׁ בָּזָה כּמ"ש הָאֲחֲרוֹנִים שְׁבִכְמָה שְׁמוֹת
כּוֹתְבִין אַף בְּפִתַח אֶלְף אַחֲרֵיו: סִימֵן קִנְט וּמָה שְׁבִאֶלְף בְּתִיבַת לְבִרְיָאָת גְּפִסְק הַיּוֹד הַעֲלִיּוֹן
מִן גּוּף הָאוֹת הֵנָּה זֶה מְפֻנְרֵשׁ בְּסִי' קכ"ה סט"ז וּבִסְה"ג אוֹת פ"ד שְׁבִטְנוּפֵס אֵין חֲשֵׁשׁ בָּזָה
בְּשַׁע"ד וְלְבִרְיָאָת עוֹלָם הָרִי טְנוּפֵס כְּדִאִתָּא בְּסִי' קכ"ז ס"י.

וּקֶצֶת פּוֹסְקִים כְּתָבוּ שְׂאֵחַר הַנְּתִיבָה יִתְקַנּוּ וַיִּתְּנוּ שְׁנִית, וְכֵן הַיּוֹדִין שְׁחִסֵּר בְּהֵם עוֹקְצִים
הַתְּחַתּוֹנִים הַשְּׂמֵאֲלִים כְּבָר הִבִּיא כְּת"ר דְּבָרֵי הַנוּב"ת ס"א קי"ג שְׁיֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד
וְשְׁיִתְקַנּוּ אַחַר הַנְּתִיבָה שְׁנִית וְכֵן עֲשָׂה מַעַכ"ת וְע' בַּח"ס חֲאָה"ע ח"ב ס"א ת' לְהַסְבִּיר מָה
שְׁקֻשָּׁה דְּכִינּוּן שְׁכָבֵר נִתְּנוּ לְהַאֲשָׁה אִיף יוּכַל לְקַבֵּל מְמַנָּה וְלִתַּת שְׁנִית וְע' חִיבּוּרֵי ח"א ס"א
פ"ז בָּזָה וּבַח"ס שֵׁם כְּתָב דָּאֵין לְהַכְשִׁיר זֶה רַק בְּמְקוֹם עֵיגוֹן ע"ש: וְע"ד מָה שְׁבִהֲרִשְׂאָה
הַשְּׁנִית תִּיבַת מִבְּעֵלָה וְאוֹתִיּוֹת וּמוֹ מַתְבַּת וּמוֹתֵרַת מְטוּשְׁטֵשִׁים וְגִיפֵר שְׁתִּיקְנוּ אֵיזָה
אוֹתִיּוֹת שֵׁם וְהָרִי כְּנִכְתָּב עַל הַפְּחָק.

הֵנָּה אֵינְנִי רוֹאֶה בָּזָה חֲשֵׁשׁ דְּהָא יְדוּעַ לְכָל נּוֹסַח הַהֲרִשְׂאָה וּבְפָרְט הַרִשְׂאָה הַשְּׁנִית שְׂאִין
רְשׁוֹת לְהַשְׁלִיחַ לְהוֹסִיף דְּבָר עַל מָה שְׁיֵשׁ לוֹ כַּח בְּהַרִשְׂאָתוֹ מִהַבְּעַל וְהַהֲרִשְׂאָה הַשְּׁנִית
הִיא מַעֲשָׂה ב"ד וּבְנֻדָּי לֹא יַעֲשׂוּ ב"ד שְׁלֹא פְּדִין לְכַתּוֹב דְּבָר שְׂאִין בְּיַד הַשְּׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת
וְאֵין לְחוֹשׁ שְׁהֵיָה כְּתוּב שֵׁם אֵיזָה תְּנָאֵי וּמְחָקוּ וְכְתָבוּ שֵׁם תִּיבּוֹת הַלְלוּ וּכְפִירֵשׁ"י בְּגִיטִין
(דָּף כ"א ע"ב) שְׁלִזָה אֵין כּוֹתְבִין עַל דְּבָר שְׁיִכּוֹל לְהַזְדַּיֵּן וּכ"כ הַפּוֹסְקִים דז"א דָּאֵם
הַב"ד עֲשׂוּ זֹאת אוֹ שְׁנַעֲשָׂה לְפָנֶיהֶם.

א"כ הוי זה פאילו נתקיים המקום מב"ד התומים שם. ואם נעשה אח"כ ע"י אחר והיה פתוב מקודם איזה תנאי בשליחות.

הנה ג"כ יש חזקה על ב"ד שלא הניחו לעשות תנאי בהשליחות פיון שאפשר לבוא מכשול ע"ז בשליחות גט למרחוק פי לפעמים ע"י שלא יקניים התנאי תשאר האשה עצונה וגם דא"כ צ"ל שהיה פתוב שם מקודם תהא מגורשת בו ואח"כ איזה תנאי ואח"כ היה פתוב תרת וזה בנדאי אינו דהא בנדאי לא שינו ב"ד את לשון ההרשאה המבואר בפוסקים.

וגם תרת לכל אדם אין לו ביאור כלל ועכצ"ל שמ"ש ומותרת אינו זיוף ובמקום תיבת מבעלה א"א לכתוב שם תנאי וכהא דאיתא בב"ב (דף קס"א ע"א) דבעינו שיהא המקום פשיעור שריר וקניים וע"ש בתו' וכינון שא"א שיהא פאן זיוף א"כ אין חשש וגם דהא פתבו הפוסקים והובא להלכה ברמ"א בח"מ סי' מ"ד ס"ה דהיכא שמוכח מתוך השטר מה שהיה פתוב במקום המקום פשר השטר וע"ש בפ"ד סק"ד ובנ"ד פיון שא"א לומר שהיה פתוב שם תנאי ושהיה פתוב תרת לכל אדם שאין בו שום משמעות א"כ ע"כ מוכח שהיה פתוב שם איזה דבר בטעות וכגון תיבת מפני כפי השערת מעכ"ת.

ובאמת אין שינוי כלל לומר שהיה שם תנאי פי הלא ב"ד עשו את השליח השני ולמה הניחו ב"ד להטיל תנאי בשליחותו וא"ל שהשליח ראשון רצה דווקא להטיל תנאי בשליחותו דנראה שלא היה לו רשות לזה והוי פמשנה בשליחותו דהא נדאי שהבעל רצה שתתגרש באופן היותר נאות ע"פ ד"ת וכשעשה את השליח ידעו שניהם שהוא לא מסרנו לידה רק יעשה שליח אחר בב"ד במקום האשה וישלחו ע"י פאסט.

וגם דנדאי קיבל השליח הראשון שכתב עבור טרחתו פנהוג וכינון שהוא אומדנא דמוכח שפוננת המגרש היתה שיעשה שליח שני כפי המנהג הקבוע ולא לעשות תנאים בהשליחות דהא הב"ד דלאדז פתבו לשם את מי לעשות לשליח שני במקום האשה א"כ הוי שינוי בשליחותו וחזקה על ב"ד שיעשו כד"ת ולא היו מניחים אותו לשנות דבר מ"מ מיקרי שליח ראשון שליח שניתן לגירושין דהא אם היה רוצה הראשון ליסע בעצמו ליתן הגט ליד האשה היה הרשות בידו רק האומדנא היתה שלא יעשה כן.

ואף דפועל יכול לחזור בו. וא"כ י"ל דה"ה השליח רשאי לחזור בו ולהטיל תנאי בשליחותו דז"א דהקא הוי דבר האבד ואסור לו לחזור בו וגם פבר בארתי בחיבורי ח"ד סי' קמ"ה שקבלן אסור לו לכתחילה לחזור בו ודלא כהנ"ב והטלת תנאי הויא פחזרה ואקצר באשר פשוט שפשירה ההרשאה פיון שא"א לכתוב תנאי במקום תיבה אחת וגם פי מוכח הטעות וכמש"ל.

וכ"כ המהרשד"ם חאה"ע סי' פ"ב וסי' רמ"ד שאם יש טעות בהרשאה והטעות מוכח הרי היא פשרה וע' חיבורי ח"ג סי' קט"ז להכשיר בכגון זה: ועוד דהרי מנהגינו להכשיר גט הנשלח ע"י פאסט ולא חיישינו לזיוף או שפא נמלך שלא ליתנו ומצאו אחר ושלחו וכבר האריכו האחרונים בזה וע' חיבורי ח"א סי' פ"ח והעיקר נראה דכינון שפשוט לחים על פאסט ע"כ נעשה ע"י ב"ד שעושים שליח שני במקום הנתינה שהוא שליח ב"ד וא"כ ב"ד הם השולחים את הגט וההרשאה.

ואמרינו דנדאי אילו הנה אינה שינוי דעת להמגרש או השליח ראשון לא היו מוסרים הגט וההרשאה לאחר כדי שלא יצא מכשול ע"י שהלה ישלחנו למקום הנתינה וכגון זה אמרינו חזקה על ב"ד שלא יוציאו מת"י דבר שאינו מתוקן וע"כ צריכים אנו לומר שב"ד שלחו הגט.

וגם פי בנדאי הנה מכתב מהב"ד מסדרי הגט שישולחים את הגט וההרשאה וכנהוג. וא"כ הרי ראו את ההרשאה שיש בה תיקה פתובה בטשטוש על מחק וא"כ הרי כתב זה מקומם ע"י ב"ד וכמש"ל.

ולזיוף בדרך ליפא למיחש פי אין אדם חוטא ולא לו. וגם דערפאות איפא חזקה דלא מרעי נפשיהו וכמבואר בפוסקים וע' ח"מ סי' ס"ח והרבה פוסקים התירו עגונות ע"פ סברא זו וע' חזבונר ח"א סי' פ"ח לבאר דמדאורייתא יש להאמין מצד חזקה דא"א חוטא ולא לו.

ועוד דנדאי ניפר שתיבת לבעלה הוא אותו הפתב שנתתה כל ההרשאה. וא"כ מוכח שזה הנה לפני ב"ד שסדרו את הגט.

פי זה דבר רחוק לחוש שאותו האיש שכתב ההרשאה ילך על פאסט לעשות זיוף בההרשאה ופקידי הפאסט יניחו לו והרי כבר כתב הח"צ סי' קל"ד דל"ח לנפילה דיחיד. ומכ"ש בזה.

וכעין זה כתבו התו' בב"מ (נ"ד קט"ז) ושבועות (נ"ד מ"ו) דעל איש פרטי אמרינו דאחזקי אינשי בגנבי לא מחזיקינו אבל בדרך כלל חיישינו לגניבה פי נדאי יש גנבים בעולם. וה"ה הכא נהי שיש בעולם אנשים שאפשר לחשדם בזיוף.

אבל לחשוד בפירוש את האיש שכתב ההרשאה אין לחוש. וגם פי לדבר כזה דרוש הוצאה על הפאסט ולא שדי וזי בכדי וגם ב"ד לא יקחו להם לכותב את איש החשוד לעשות כזאת.

ומ"ש בההרשאה השנית שמבטל מודעות אם מסר על גט זה. הנה אף שלא נכתב על שליחות זו מ"מ אין כאן פסול דמ"ש על גט זה אין חשש דאפשר טעה וסבר שיוכל למסור מודעה על הגט.

או דאפשר לשון קצר הוא. והפוננה על נתינת הגט דממילא פיון שתיבטל השליחות לא יוכל השליח השני למסור את הגט.

וגם דהא באמת א"צ כלל לבטל מודעות על השליחות והראשונים לא היו כותבים זה כלל בההרשאות פי למה לנו לחוש שעשה מודעה ע"ז. ובפרט בשליחות השנית שנעשית בב"ד בנדאי לא היו ב"ד עושים זה אם היו מרגישים שיש איזה אונס בדרך ובלא אונס אין לנו לחשוד את השליח שיעשה דבר להכשיל האשה.

וגם דבלא אונס לא מהני מודעה דזה לא הוי פמתנה. ובפרט לפמש"ל שמחוייב ע"פ דין לקיים את השליחות שקיבל על עצמו ולעשות שליח שני במקום שהאשה נמצאת.

ואף במגרש עצמו קי"ל בסי' קל"ד ס"ג שאם לא ביטל המודעות פשר בדיעבד. וע' חזבונר ח"א סי' קמ"ב אות י"ד.

רק המהרמר"י כתב בסה"ג שזכרון לכתוב גם בהרשאה ביטול מודעות אכל ודאי שאינו מעפב. וגם יפה כתב כת"ר שהטעות הוא לפי שהעתיקו הנוסח שבס' קב ונקי פי שם נדפס בטעות פן בההרשאה: ואף שמבואר בסי' קמ"א ס"ל שאם יש פקפוקים בהרשאה יש לחוש שהדיינים אינם בקיאים בדיני גט ויש לחוש שעשו פמה פסולים בהגט שאין ניפרים לנו.

הנה שאני התם שהיה שינוי גדול שהיה כתוב שנעשה שליח לקבלה ובאמת לא נעשה ע"ש. אבל בנ"ד אין לחוש דהא באמת ההרשאה פשרה ואפשר גם הם ידעו שפשר ע"פ ד"ת.

וכבר הביא הפ"ת שם כמה אחרונים שהכשירו בכה"ג אף אם היה טעות גמור בההרשאה. ועוד דאצלינו נראה שאין שינוי זה כי ידוע שאין מסדרין גט רק אצל דין הקבוע לזה.

וגם, הא חזינו שגורף הגט נכתב פהוגן. כי מה שיש לדון בשם האשה אין זה מסיבתם כי הלא כן כתבו להם ממקום הנתינה וכמ"ש כת"ר והנפקס בהאלף מצוי שלא ירגישו בזה חלושי הראות וכמ"ש כת"ר שגם ב"ד חשוב סמוך לעירו לא הרגיש בזה וכזה מעשים בכל יום.

ומכ"ש אם מסדר הגט ידוע שהוא דין קבוע שם ודאי שאין חשש. וע' בשו"ת ראש משביר חאה"ע סי' ל"ד שכתב דהיכא שמסדרים הגט ע"פ סה"ג אין לחוש אף אם נמצאו טעויות בהרשאה והביא פן גם משו"ת דבר משה ע"ש ואצלינו ידוע שמסדרין מסה"ג וניפר שסדרו מסה"ג שבספר קו"נ כמ"ש ל ומה שהעיר כת"ר דכיון שהשליח ידע שאחר נתינת הגט ישתדלו להשיג גט אחר מהבעל א"כ הוי פגותן על תנאי ויש בזה חשש ברירה.

הנה פעין זה כתב הנוב"ק סי' צ' ועוד אחרונים פשצריה לתת ב' גיטין שלא יודיעו מזה להבעל והסופר והעדים עד שיתן הגט הראשון. אבל נראה דשאני התם דכיון דבעינו בכתיבת הגט שיקתבוהו לשמה בלי שום ספק וכמ"ש התו' בגיטין (דף כ"ד ע"ב) דאף למ"ד יש ברירה מ"מ פסול בגט באומר לאיזה שארצה אגרש לזה יש לחוש שהבעל יחא מסופק בשעה שמצוה לכתוב הגט לשמה וכן הסופר והעדים ואף הנתינה מסופקת אצלו כיון שחושב שאפשר שהוא חספא בעלמא.

אבל בנ"ד שהשליח השני נעשה שליח על נתינת גט זה ואין לו שום נ"מ בזה אם הוא פשר או לא דעכ"פ צריה לקיים שליחותו למסרו לה כי הלא עכ"פ נותן לה הנניר שיהא שלה ואף שיש לדון שאם הגט אינו פשר תיבטל השליחות בכ"ז כיון דחזינו שכתבו לשם והבעל לא רצה ליתן אחר א"כ הוא מסכים שתשאר השליחות על הגט הנה בכל אופן.

וגם דכיון שאינו פסול בהקלט לא נתבטלה השליחות. וע' נוב"ת סי' קי"ג בזה.

וא"כ אין שינוי בזה שיחשוב השליח שיש תנאי בשליחותו. ואף שכתב כת"ר שהב"ד דלאדז הנהירוהו שביא הגט בחזרה ללאדז והם ישתדלו עוד אולי ישיגו גט אחר.

הנה אין זה מצד ביטול הנתינה כי בנדאי הנזיר נקנה להאשה. רק אולי חששו שאם יהי הגט במקום האשה תחשיב שהיא מגורשת כראוי ותנשא או אולי רצו לעיין עוד הפעם בגט זה לעת הפנאי.

ונה דומה פאלו אמרו לו שיבקש את האשה שתשלח להם על ידו אחר הנתינה את גיטה זה ואף בדבר החוזר לעצמו איתא בגיטין (דף כ"א) דגברא ידע לאקנויי. ומכ"ש הקא שאינו חוזר לו וגם עכשיו אינו שלו דבנדאי עושה שליחותו בלי תנאי [ובפרט אם ב"ד אומרים להשליח קודם נתינה שיכוין שנותן לה במתנה את גוף הגט בשליחות בעלה.

כי כן נלע"ד שצריף לעשות בבעל וכן בשליח וכמ"ש בחיבורי ח"ג סי' קמ"ב אות כ"ח כי אנשים פשוטים אינם יודעים שצריף להקנות לה את הגט. וגם להאשה צריף להגיד שתכוין לקנות גוף הגט.

וכן אני נוהג]. ועוד דאף אם חושב השליח שנותן לה על תנאי אם לא ישיגו גט אחר מהבעל אין שייף בזה ברירה דהוי כתנאי גמור דאטו גט על תנאי תלוי בביריה וגם על הנו"ב ה"ל פ"ב פ"ח ח"ב סי' כ"ו שאין לחוש לזה.

וע' נוב"ת סי' ק"כ כ"א בזה: עכ"פ הנני מסכים עם מעכ"ת שהגט פשוט והאשה בריינא דמתקריא בראנדזא הנ"ל מותרת לינשא: סימן קס. פ"ב הר"ה"ג וכו' מו"ה דוב מנחם נ"י הרב דק' זעמבראווא.

ע"ד שנסלח גט ממרחק. ושם המגרש במקום הנתינה ידוע שהוא אהרן מיכאל.

ובמקום פתיבה אמר ששם נקרא אהרן וכתב הרב המסדר בגט אהרן מיכאל דמתקרי אהרן והוא מקום עיגון. ונתקשה כת"ר דהא הבעל אינו נאמן על שמו וחפץ לדעת דעתי בזה ובאשר השליח עומד עלי להשיב תיקף אשיב בקוצר: הנה לכאורה י"ל מהא דקיי"ל דבשעת הספנה פותבים אע"פ שאין מפירים וכתבו פמה אחרונים דה"ה אם הוא מקום עיגון גדול וע' פ"ת סי' ק"כ וע' חיבורי ח"א סי' פ"ח וא"כ בגנונא בנ"ד נאמן הבעל על שמו.

אף י"ל דזה הני רק היכא שאין יודעים שמו אז ההכרח לסמוך עליו דאי לא נאמינו תשארה האשה עגונה. אבל בנ"ד שעיקר שמו ידוע לנו אין לנו להאמינו במה שאומר שיש לו שם במקום הפתיבה דהא קיי"ל שאם כתבו שם העיקר ולא את הטפל פשוט הגט ע' סי' קכ"ט ס"א ובאחרונים שם.

וא"כ אין פאן מקום עיגון אם לאנכתוב שם הטפל. ועוד דהא הנה יכול המסדר בנ"ד לברר אם נקרא פן במקום הפתיבה וא"כ לא הוי מקום עיגון.

אבל באמת בלא"ה פשוט הגט דהא כתב בסה"ג סי"ח שהבעל נאמן להגיד את שמו הטפל ובנ"ד הוי שם טפל. ואף שבמקום פתיבה אומר שקוראים אותו רק בשם זה.

מ"מ פינן שעיקר שמו הוא אהרן מיכאל הוי שם אהרן רק שם טפל. וגם דהא שם מקום פתיבה קי"ל דהוי טפל לשם שבמקום נתינה והנה בפוסקים סי' ק"כ לא נזכר שיהא נאמן על שמו הטפל והאחרונים לא כתבו טעמו של סה"ג בזה.

ובכרפת המים כתב הטעם שפינון שאנו יודעים עיקר שמו אין לחוש לרמאות בזה. והוא דחוק קצת.

ואפשר לומר הטעם שאין בזה חשש שיוציא אח"כ לעז ופסול על גט זה פי הלא א"א לקרר אח"כ כלל שאין לו שם טפל זה דהא מנהגינו לכתוב בגט כל שם שיש לו בשום מקום בעולם. וא"כ הרי אפשר שקוראים אותו בשם זה באיזה מקום.

משא"כ שם העיקר אפשר לקרר אח"כ ששינה את שמו לפסול את הגט. לזה אינו נאמן בעצמו.

רק אם אומר שבמקום פלוני נקרא כן לא שיהיה זה נאקצר באשר כי פשוט בנ"ד שהגט פשר: סימן קסא בדבר הגב"ע ששלח לי אודות האשה שבעלה הלך למרחקים זה אינה שנים ויצא קול עליה שהרתה לזנונים והעידו שני עדים שראו בטנה גדול כמעונבת.

ואחר הלילה שיצא הקול שילדה ראו כי נתקטן בטנה והיתה שופעת דם. וגם איש שילן בביתה בלילה ההוא שמע שצעקה כל הלילה כמו מחמת חבלי לידה.

וגבה עדות שלא בפניה בשביל שהיתה בביתו בלילה הקודמת. וכשראתה ששלח מעכ"ת אחר העדים ברתה: והנה לאנסרה על בעלה עדיין אינו מספיק כי היה צריך להתרות בה שתבוא לב"ד ושואם לא תבוא יגבו עדות שלא בפניה.

ומה שפרחה מביתו בלא"ה אינו כלום פי בלא"ה אין מקבלין עדות בלילה וגם פי לא הגידו לה שייגבו שלא בפניה ולבד זה הלא צריך לגבות עדות בפני הבעל ג"כ. ובגלל הדבר שראו פריסה גדול יעניין נא כת"ר בנב"ת חאה"ע סי' כ' שיש לפקפק בזה ודבריו ברורים.

ואף דהתם הגידה אמתלא שזה מחמת עצירת הנסת. וכתבו הפוסקים ביו"ד סי' קפ"ה ס"ג שצריך להוציא האמתלא מפיה ובנ"ד לא הגידה האשה אמתלא זו.

נראה דהיינו רק גבי שוניה אנפשה חד"א דכיון שעשתה עצמה חד"א וחוזרת בה צריכה בעצמה להגיד האמתלא. אבל בנ"ד שאמרה לפני מעכ"ת ששקר הדבר ממילא אין לאנסרה כיון שהעדים העידו בעדות שאינו ברור ויש לתלות בענין אחר.

ועכ"פ לגבי הבעל שפיר י"ל אמתלא זו. ואף אם היה מבנרר שהיא מעונבת עדיין י"ל שזאנסה מאחד ולא נאסרה על בעלה.

אף בנ"ד אין שיהיה זה כיון שהכחישה הדבר לגמרי והאומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. וגם בלא"ה כבר כתב הנו"ב סי' י"ד שצריך דוקא שתאמר שזאנסה והבעל מחזיקה בכלשות ומאמינה יע"ש ובמק"א הארכתה בזה.

אף בכ"ז שהדברים ניקרים שהאשה הנ"ל נטמאה כבר כתב הנו"ב שם סי' כ' שראוי לומר להבעל שמצוה שיגרשנה יעו"ש לזאת שתדל מעכ"ת לחקור אולי מצאו עדים על ענין זה ונוכל לקרר הדבר ע"פ ד"ת ויתרו בה ובבעלה שיבואו להיות בעת הגב"ע.

ואם לא יתברר הדבר יאמר לבעלה שמצוה לגרשה וכנ"ל: סימן קסב. פבז ידידי הרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה יהודה ליב נ"י אבד"ק סטאשוב.

ע"ד בעל ואשתו שקנו בית ביחד ונכתב על שם שניהם פחוק המדינה ומתה האשה אם הבעל יורש את חלק אשתו וכן נסתפק אם. מהני מה שפותבים בדיניהם פתובה לפני הקדושין.

לא הבנתי שאלתו כי מדוע לא יירש חלק אשתו דהרי לא סילק א"ע מירושטה ונהי שאינו יכול לכוף את יורשי אשתו שיכתבו לו את חלקה בדיניהם אבל אם אינו דורש מהם שיכתבו בנדאי הוא יורש חלקה.

וכן הפתובה שנקתבה בדיניהם בנדאי מהני ואף שלא נכתבה בפוסח הדרוש ע"פ ד"ת מ"מ לא גרעא מחוב בעלמא וכ"כ המבי"ט ח"א סי' ש"ט דלא גרעא מחוב דעלמא שמתחייב לקיים כל התנאים הפתובים שם.

ומ"ש מעכ"ת דבמבי"ט שם מבואר שאין הבעל יורשה בכה"ג משום דאזלינן בתר דינא דמלכותא ז"א דשם מפורש דאירי שבמקום ההוא היה פן המנהג שלא יירש את שלה כשנכתב זה בדיניהם והתם אירי ג"כ שהיה מפורש שיהיו הנכסים שייכים להיורשים הראויים לירש.

וכתב המבי"ט דזה קאי על היורשים שראויים לזה בדיניהם ולא בדיננו פיון שנקתב השטר בדיניהם בנדאי היתה פן פנונתו. ונראה דזה שייך רק כשנכתב אצל הערפי שלהם שבנדאי פנונתו בלשונו שיהי כפי דיניהם.

אבל כשכותב פתב בלשונם שפיר י"ל שפנונתו על דיננו כי השטרות נכתבים בכל לשון. ועכ"פ אצלנו שאין מנהג כזה בנדאי שהבעל יורשה ורק היכא שיש זרע קיימא פתב הפ"ת סי' נ"ג שאצלנו נוהגים פתקנת סלוצק שהנדוניא שייכת לזרעה ע"ש.

ובאשר לא ביאר מעכ"ת פרטי שאלתו בזה אקצר: סימן קסג ע"ד שנסלח לו מתרבין פתב מאחד ממחננו שממנה את פב"פ או פב"פ שיכתוב גט לאשתו ופב"פ ופב"פ שיחתמו על הגט ופב"פ שיתן הגט לאשתו וכתוב בפתב שאמר פן בפירוש וחתם ע"ז וחתמתו קיימו הרב דשם ותרי דעמיה וחקפץ לדעת דעתי אם יכולים לסדר גט על סמך פתב זה כי אין בעירו מי שיקיים חתימת הדיינים דשם והאריך בזה בדברים נכונים.

והנה אני ראיתי בו תינהי טובא. תדא שלא הזכיר את מקום דירת האנשים האלה וא"כ אין מבורר את מי מצוה כי אולי פנונתו לאנשים פאלה הנמצאים במקום אחר כי בכל העולם בנדאי יש לחוש לשני יב"ש.

שנית שכתוב שממנה את פב"פ או את פב"פ ומשמע שפנונתו שעושה לשליח רק את האחד שיתרצה לכתוב ולא את השני ויש לחוש שזה תלוי בביררה שהנברר הדבר למפרע. שלישית שלא הזכיר שם אשתו ומקומה ויש לחוש שמא יש לו אשה אחרת במקום אחר ואף שכתוב שם אשתו ביני שיטי מ"מ לא קיים את זה בסוף השטר.

רביעית שבקיום ב"ד נזכר רק שזהי חתימתו אבל לא נזכר שאמר פן בפניהם. חמישית שלא נזכר שם שמצוה להם שישלחו פתב זה למקום הסופר והעדים והשליח.

וא"כ יש לחוש שמא נמלה ולא שלחו רק אחר מצא הפתב ושלחו וכעין מ"ש הרד"ך בבית י"ט ואף שהרב דשם פותב שהוא שולחו ובנדאי לא יעשה שלא פדת מ"מ הרי

אינו רק אָחָד: וְהַנְרָאָה בְּזֶה דְהַגָּה לְנִמְלָךְ נִלְע"ד שְׁאִין לְחֹוֹשׁ דְכִינּוֹן שְׁנִתְקַיְמָה חֲתִימָתוֹ
נְרָאָה מְזֶה שְׁפִינּוֹן בְּאַמֶּת לְצוּוֹת לְגֵרֵשׁ אֲשֶׁתוֹ וְכַעֲיִן הָא דְאִיתָא בְב"מ (דָּרָף י"ח) דְלִנְהָ לֹא
מְקַיְיִם שְׁטָרוֹ כִּי כ"ז שְׁאִין מִמָּשׁ בְּשֵׁטֶר אִינוֹ מְקַיְיִמוֹ וְהִכָּא שְׁקַיְיִמוֹ מוֹכַח שְׁרָצָה לְשִׁלְחוֹ.

וְאִף שְׁעֲדִינּוֹ י"ל שְׁבִשְׁעַת הַקִּיּוּם רָצָה לְשִׁלְחוֹ וְאָח"כ נִמְלָךְ וְע' ח"מ ס' ס"ה ס"א וְגַם
דִּי"ל שֶׁהוּא לֹא יָדַע כָּלֵל שְׁמַקְיָיִמִים חֲתִימָתוֹ רַק הֶרֶב דְּשָׁם קַיְיִים מְעַצְמוֹ הַחֲתִימָה הוּא
וְתָרִי דְעַמִּיָּה. אָכֵן בְּנ"ד שְׁמַבְנוֹאָר בְּכַתָּב שְׁקִיבֵל עַל עֲצָמוֹ בְּשִׁבּוּעָה שְׁלֹא לְבַטֵּל זֶה כְּבָר
כְּתִבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי שָׁם בְּשֵׁם הַמְּבִי"ט שְׁאִין לְחֹוֹשׁ לְנִמְלָךְ.

וְגַם כִּי מִמְכָּתָב פְּאָסֵט שְׁשִׁלַּח הַמְּגֵרֵשׁ לְבֵיתוֹ נִיכָר שְׁלֹא נִמְלָךְ וְשֶׁהוּא צָנָה לְשִׁלּוֹחַ אֶת
הַכְּתָב וְכַמ"ש גַּם מֵעַכ"ת. וְנִרְאָה שְׁיֵשׁ לְסִמְנוֹךְ עַל הֶרֶב שְׁשִׁלַּח הַכְּתָב כִּיבְּדָאִי צָנָהוּ
לְשִׁלְחוֹ וְנִתְּן לוֹ הָאֲדָרְעֵס לְמִי לְשִׁלּוֹחַ וְאִף שֶׁהוּא עַד אָחָד מ"מ יֵשׁ חֲזָקָה דְאִין אָדָם חוּטָא
וְלֹא לוֹ וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ח דְּבַכָּה"ג סְגִי בַע"א וְאִף בְּקָרוֹב דְּהָנִי מְקִלְתָּא דַע"ג.

וְגַם נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְדוֹן דְּהָא דְנ"ד הָנִי כְּמַעֲשֵׂה ב"ד שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בְּח"מ ס' ס"ה ס"ב
דל"ח לְנִמְלָךְ ע"ש בַּסְמ"ע. וְלִפ"ז לֹא שְׁיֵיךְ גַּם הַחֲשָׁשׁ שְׁמָא פִּינּוֹן לְאֲנָשִׁים שְׁבַעִיר אַחֲרֵת
שְׁשָׁמָם כֵּן דְּהָא אָנוּ מְאָמִינִים לְהֶרֶב דְּחֲרַבִּין שְׁהַמְּגֵרֵשׁ צָנָהוּ לְשִׁלּוֹחַ זֶה לְעִיר כַּת"ר.

וּמוֹכַח שְׁפּוֹנוֹנְתוֹ הֵיטָה לְהֶאֱנָשִׁים שְׁבַעִיר הַזֹּאת. וְעוֹד דְכִינּוֹן שְׁאֲשֶׁתוֹ נִמְצָאת בְּעִיר הַזֹּאת
מֵהִיכִי תִּיְתִי לְחֹוֹשׁ שְׁיִמְנָה סוֹפֵר וְעַדִּים בְּעִיר אַחֲרֵת וְלֹא יִפְרוֹט שָׁם הָעִיר וְנִרְיָ הוּא בָּא
לְתַקְנָה וְלֹא לְקַלְקֵלָה.

וְעוֹד דְּהָא יָדוּעַ שְׁהָאִישׁ הַזֶּה אִינוֹ יוֹדַע כָּלֵל אִיךְ לַעֲשׂוֹת דְּבָר כְּזֶה וְרַק הֶרֶב דְּשָׁם לִימְדוּ
אִיךְ לַעֲשׂוֹת וּבְדָאִי לֹא יִצְוֶהוּ הֶרֶב דְּשָׁם לְמַנּוֹת שְׁלוּחִים בְּעִיר אַחֲרֵת וְלֹא יוֹדִיעַ זֶה
לְמַעַכ"ת כְּשִׁשִׁלַּח הַכְּתָב.

וְעוֹד נִרְאָה דְאִף שְׁיֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְשִׁנֵּי יוֹב"ש בְּכָל הָעוֹלָם. אֲבָל שְׁיֵהִיו אַרְבָּעָה שָׁוִים בְּשִׁמוֹתָם
וּשְׁמוֹת אֲבוֹתֵיהֶם בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת וְשְׁשִׁנֵּים מֵהֶם יוֹכְלוּ לְכַתּוֹב כְּתָב אֲשׁוּרִית נִרְאָה שְׁאִין
לְחֹוֹשׁ.

וְכַעֲיִן זֶה כְּתָבוֹ הַפּוֹסְקִים דְאִף לְמ"ד סִימְנִים דְּרַבְּנָן מ"מ סִימְנִים טוֹבָא הָנִי דְאִוְרִייתָא
דְּהָנִי כְּסִימְנִים מְוַבְהָקִים וְע' אה"ע ס' י"ז סכ"ג וְגַם לֹא גֵרַע מְמַצָּאוֹ קָשׁוֹר בְּכִיס שְׁכַתְּבוּ
הַתּוֹ בִּיבְמוֹת (דָּרָף ק"כ) דְּהָנִי סִימְן מְוַבְהָק וְגַם מ"ש זְלָמָן לִיב שׁו"ב הוּא ג"כ סִימְן שְׁיֵשׁ
שָׁם שׁו"ב שְׁשָׁמוֹ כֵּן.

וּמָה שְׁנִזְכָּר שָׁם הָאֲשֵׁה רַק בִּינֵי שִׁטִּי הַגָּה מְעַיְקָר הַדִּין כְּשֶׁר אִף בְּאוֹמֵר לְאֲשִׁתִּי סֵתָם
דל"ח שְׁעָבֵר עַל חֲדָר"ג וְכַמ"ש הַשְּׁלֵט"ג וְהִיש"ש ר"פ בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת וְהַבֵּית מְאִיר ס'י
קל"ו וְכ"כ הָאֲחֲרוֹנִים ס"ס קנ"ו וְרַק לְכַתְּחִילָה צְרִיךְ לְפָרֵשׁ שְׁמָה וְכַמ"ש הַב"ש ס' קל"ו
ס"ק ה' וּבְפִרְט דְּהִכָּא כְּתוּב שְׁמָה בִּינֵי שִׁטִּי.

וְאִם נִיכָר שְׁהַכְּתָב הוּא כְּתָב יָד הֶרֶב שְׁכַתְּבוּ כָּל הַכְּתָב וְאֲפֹשֶׁר לְהַפִּיר זֶה מִמְכָּתְבוֹ שְׁכַתְּבוּ
לְכַת"ר אֲזִי יֵשׁ לְסִמְנוֹךְ וְדָאִי ע"ז דְּלְזִיּוֹפָא ל"ח בְּזֶה וְכַמְש"ל: וּמָה שְׁלֹא הַנּוֹזְכָר בְּקִיּוּם
שְׁאָמֵר זֶה בְּפִירוּשׁ.

הנה בזה יש חשש גדול וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' פ"ח. אכן באשר יש בזה חשש עיגון נראה לדון דבנ"ד שהרב כתב את הפתב ודאי לא כתב שקר ובנדאי אמר פן בפירושו וכמבואר בהפתב שאמר פן לפני הרב ועדים ובחיבורי שם חששתי שלא אמר פן לפי שהיה בביה"א שלא יכלו לבוא אליו.

אבל בנ"ד שנעשה זה בבית הרב ודאי שנעשה פדין ולא כתבו שקר וכמ"ש בחיבורי שם דל"ח לזיוף בענין זה וגם אחד נאמן בזה ע"ש. ובפרט דבנ"ד כתב המגרש לביתו שנשלח מכתב לעשות גט הרי לפנינו שידע מה שפתוב בהפתב שחתם עליו.

ובנדאי לכתחילה צריך לפרש בקיום שאמר פן בפירושו לפנייהם אבל במקום עיגון יש להקל פנ"ל: ומה שאין מפירים חתימת הדייגין וגם חתימת המגרש א"א לקנים בעירו. נראה שיש לסמוך על מ"ש האחרונים בגט הנשלח למרחוק ע"י פאסט שישלחו הב"ד שני פתבים עם חתימותיהם ועי"ז יקיימו חתימותיהם משני שטרות וה"ה בנ"ד יש לקנים חתימת הרב דחרבין ממכתבו שנשלח למעכ"ל ומחתימתו בקיום חתימת השני שנשלח ג"כ לכת"ר כמ"ש ממכתבו ואף שיש לדחות סברא זו אבל כבר נהגו בהיתר זה וגם כבר בארתי בחיבורי שם שמעיקר הדין א"צ שיכירו כלל חתימת הדייגים ע"ש: וע"ד שכתב שממנה לסופר את פב"פ או את פב"פ.

הנה אם היה אומר שממנה את פב"פ ופב"פ שיכתבו גט לאשתו היה מקום לטעות שפוננתו ששניהם יכתבוהו והמנהג הוא שאין שנים כותבים גט אחד פדאיתא באה"ע סימן ק"כ ס"ז וגם שיש לדון מה נקרא תנרף הגט שנאמר שכל אחד יכתוב קצת ממנו וכן קי"ל ביו"ד סי' רט"ז ס"ז ורכ"ח ס"י דבלשון בנ"א פשאומר זה וזה אין פוננתו או זה או זה רק פוננתו לשניהם ואף שיש חולקים שם בזה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא וכמ"ש בשו"ת רעק"א סי' מ"ו וי"ל שלזה דקדק לומר בלשון או אבל באמת פוננתו היתה שממנה את שניהם שכל אחד מהם יוכל לכתוב הגט.

ואף דאיתא בגיטין (דס"ז) דאף באומר פולקם פתובו סגי שיכתוב אחד במעמד פולם ול"א שפוננתו שכ"א יכתוב מקצת הגט. מ"מ י"ל שזה הי' חושש שלא יטעו בדבריו לומר פן ולא כ"ע דינא גמירי.

ואף דבנ"ד כתב הרב את הפתב ומוכח שלקמד את המגרש איך להגיד וא"כ הרי המגרש חושב שפן צריך להגיד וא"כ יש חשש שפוננתו לעשות שליח לכתוב רק את זה שיכתבו אח"כ.

מ"מ נראה דבלשון בנ"א בכה"ג פוננתו ג"כ לשניהם ולשון או הוי פאומר פל אחד מהם. וכ"נ בגיטין (דף ס"ז ע"ב) דאיתא שם שתיקן ר"י בגיטין שיאמר כתבו או פולקו או פל חד מנכון וחתמו או פולקם או פל תרי מנכון או בילו פולקו או פל חד מנכון וקשה דהא ר"י ס"ל בגיטין (דף כ"ה ע"א) דאין ברירה והיכי הכשיר פשאומר בלשון או דמשמע שבשעת פתיבת וחתמת הגט תברר אופן שליחותו ועכצ"ל בלשון או שפוננתו שעושה אותם שלוחים בכל גוונא בין כ"א לבדו בין פולם ביחד ואף דשם בין פה ובין פה עושה פולם שלוחים מ"מ הרי יש חילוק באופן השליחות ואי נימא דכדקאמר או מתברר הדבר בשעת עשיית השליחות ה"ז תלוי בברירה וקשה דהא בדאורייתא אין ברירה ולא הוברר

הדָּבָר אִיךָ נַעֲשֶׂתָהּ שְׁלִיחוֹתוֹ וְנָהִי אִם כָּתַב בְּמַעֲמַד כְּוָלָם הָיָה גִט דַּמְמ"נ עֲשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ מ"מ אִם כָּתַב לְבַדּוֹ נִימָא דְלֹא יְהֵא גִט כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְבָּרַר הַדָּבָר וְעַכְצ"ל כַּמִּשְׁל"ל דְּאִוּ בְּלִשׁוֹן בִּנְיָא הָיָה כְּמוֹ בֵּין.

וְאִף דְּהֵתָם אֵיתָא בְּש"ס תְּרֵי זִמְנֵי אוּ. אוּ כְּוָלְכֶם אוּ חַד מִנְכוּן.

מ"מ נִרְאָה שְׁאִין לְחַלְקָא בְּזָה וְה"ה כְּשֶׁאֲמַר רַב חַד זִמְנָא אוּ פְּנוּנְתוֹ לְמִנּוֹת שְׁנִינָה לְשְׁלִיחוֹתִים וְאִף בְּלִשׁוֹן הַפְּתוּב מְצִינוּ אוּ כְּמוֹ אִם וְכַפִּירֵש"י ע"פ אוּ נִודַע כִּי שׁוֹר נִגַח הוּא וְכֵן בִּפ' נִשְׂאָ ע"פ אוּ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר וְגו': סִימָן קִסֵּד.

ע"ד מִי שְׁנִקְרָא מְעַרְסָה צְבִי יִצְחָק וְתִיכְפָּה קְרָאוּהוּ אֶלְטָעֵר מִפְּנֵי אֵיזָה סְגוּלָּה. וְכֵן נִקְרָא בְּפִי כָּל עַד הַיּוֹם וְכֵן קְרָאוּהוּ לִס"ת וְכֵן נִכְתַּב בְּפָאֵס שְׁלוֹ.

וְרַב מִיּוֹם שְׁנִשְׂאָ אֲשֶׁה הִתְחִילוּ לְקַרְאוּ לִס"ת בְּשֵׁם צְבִי יִצְחָק. וְלֹא נִתְפָּרְסָם עַדִּין זֶה לְרוֹב אֲנָשֵׁי הָעִיר רַב הַמִּיעוּט מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יוֹדְעִים זֶה.

וְעַתָּה בָּא לְגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ ע"י שְׁלִיחַ וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת אִיךָ לְכַתּוּב שְׁמוֹ בְּגִט וְהָאִיךָ בְּדָבָרִים נְכוּנִים וְחִפְץ לְדַעַת דַּעֲתֵי בְּזָה. וּבְאֲשֶׁר הַמוּכ"ז מְאִיץ בִּי לְהַשִּׁיב תִּיכְפָּה אֲשִׁיכְנוּ בְּקוֹצָר: לְכַאוּרָה י"ל שְׁיִכְתְּבוּ שֵׁם אֶלְטָעֵר קוֹדֵם שֵׁם צְבִי יִצְחָק.

כִּינּוּן שְׁהַפֵּל קוֹרְאִים בּוֹ וְנִקְרָא כֵן לִס"ת. וְשֵׁם צְבִי יִצְחָק נִשְׁתַּקַּע לְגַמְרֵי.

וְאִף שְׁאֲחַר נִישׁוּאָיו קְרָאוּהוּ לִס"ת בְּשֵׁם זֶה הָיָה כְּשֵׁם חֲדָשׁ. וְעַדִּין לֹא הִוָּרְגְלוּ בּוֹ כ"כ כַּמ"ש כַּת"ר.

וְגַם הָא לְדַעַת הַסּוֹכְרִים דְּהַמְכוּנָה קָאִי עַל הַשֵּׁם וְלֹא עַל הָאָדָם אִין שְׁיִיךָ בִּנְיָד לְכַתּוּב הַמְכוּנָה אֶלְטָעֵר. כִּי אִינוּ כִּינּוּי לְצְבִי יִצְחָק כִּי כְּשֶׁקְרָאוּהוּ אֶלְטָעֵר רְצוּ לְהַשְׁקִיעַ לְגַמְרֵי שֵׁם צְבִי יִצְחָק וְא"כ יְהִי סֵפֶק אִם לְכַתּוּב הַמְכוּנָה אוּ דְמַתְקֵרֵי לְזָה הִיָּה יוֹתֵר נְכוּן לְהַקְדִּים שֵׁם אֶלְטָעֵר: אֲבָל בְּאֵמַת ז"א דְּנָהִי שְׁמִקוֹדֵם הִיָּה שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע מ"מ עַתָּה שְׁהִתְחִילוּ לְקַרְאוּ לִס"ת בְּשֵׁם צְבִי יִצְחָק הָרִי הוּא חוֹזֵר וְנִישְׁעוֹר דְּהָא זֶה עֵינָר שְׁמוֹ מְעַרְסָה.

וְעוֹד הָא כְּשֶׁנִּקְרָא רַב בְּשֵׁם אֶלְטָעֵר הַבִּינוּ הַפֵּל שְׁיִישׁ לוֹ שֵׁם קוֹדֵשׁ שְׁנִינְתָן לוֹ מְעַרְסָה כִּי אִין הַמְנַהֵג לְקַרְוֵא מְעַרְסָה בְּשֵׁם אֶלְטָעֵר וְרַב לֹא יָדְעוּ אֵיזָה שֵׁם נִקְרָא לוֹ. וְלְזָה כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְקַרְוֵאוֹ "ת בְּשֵׁם זֶה ה"ז חוֹזֵר וְנִישְׁעוֹר וְזֶהוּ עֵינָר שְׁמוֹ.

וְיֵמָה שְׁעַדִּין אִין רוֹב בְּנֵי הָעִיר יוֹדְעִים שֵׁם זֶה אִין נ"מ כִּינּוּן שְׁהוֹחֲזַק לְקַרְוֵאוֹ לִס"ת בְּשֵׁם זֶה וְרוֹב בִּנְיָא אִף בְּנֵי עִירִים יוֹדְעִים אִיךָ נִקְרָאִים לִס"ת. וְא"ל דְּשֶׁאֲנִי בִּנְיָד שְׁרוֹב בְּנֵי עִירוֹ יוֹדְעִים מִכְּבָר שְׁנִקְרָא גַם לִס"ת בְּשֵׁם אֶלְטָעֵר.

דְּהָא קוֹדֵם נִישׁוּאָין אִינוּ רָגִיל כ"כ לְעַלּוֹת לִס"ת עַד שְׁיָדְעוּ רוֹב הָעִיר אִיךָ נִקְרָא לִס"ת. וְעוֹד נִרְאָה דְּאִף בְּשִׁנּוּי הַשֵּׁם מִחֲמַת חוֹלֵי א"צ שְׁיָדְעוּ בּוֹ רוֹב הָעִיר וְסָגִי רַב שְׁהוּא וּבְנֵיבֵיתוֹ יִסְכִּימוּ ע"ז וְיִחֲזִיקוּ לְקַרְוֵאוֹ בְּשֵׁם זֶה וְכְשִׁישְׁאֲלוּהוּ.

עַל שְׁמוֹ יֹאמֵר אֵת שְׁמוֹ הַחֲדָשׁ. וְכֵן בִּנְיָד כְּשִׁישְׁאֲלוּהוּ אִיךָ נִקְרָא לִס"ת וְדַאי יֹאמֵר צְבִי יִצְחָק.

וגם נראה שעד נישואיו היה אביו אומר להקורא כי שמו אלטר ועתה כשנכנס לרשות עצמו רוצה להחזיק א"ע בשם הקודש שלו שניתן לו מעריסה. ואף שפיתבו הפוסקים דשם מחמת חולי עדיף משינוי שם בעלמא.

מ"מ בנ"ד שאין זה מחמת חולי וגם אין לו שם קודש אחר ודאי דחשיב טובא וחוזר ונייעור להיות זה עיקר שמו. ולזה לע"ד צריף לכתוב צבי יצחק המכונה אלטר.

ואף שפיתבו קצת אחרונים דהמכונה קאי על השם ובנ"ד לא שייף זה כמש"ל. מ"מ העיקר הוא כהפוסקים דקאי על האדם.

והיה ראוי לבדוק איף נכתב שמו בכתובה. אף נראה דבכל גוונא צריף לכתוב פנ"ל.

וע' רדב"ז ח"ג סי' תל"ט ולקמן סי' ער"ה: סימן קסה. פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה נתן טעם הפהן נ"י הרב דק' קאליבעל.

ע"ד שמתה אשה והניחה בנים קטנים. ולפי התקנה הנהוגה שם הם יורשים את הננייתה, כמ"ש הפ"ת סי' נ"ג מתקנת סלוצק.

ונסתפק כת"ר אם האב חייב במזונות בנ"ו כדקיי"ל ר"ס ע"א דאף אם ירשו הקטנים נכסים מאבי אמן מ"מ חייב לזונם. או פיון שמקבלים ע"י תקנה נכסים שהיו שלו מדינא יוכלו לזון מנכסים הללו: לכאורה נראה שצריף לזונם דמה נ"מ אם הירוששה באה מן הדין או מן התקנה או המנהג פיון דקיי"ל דבשיש להם נכסים צריף לזונם.

וכן מסתבר דכיון שחייבוהו חז"ל לזונם מה לנו שיש להם נכסים. אכן הרשב"א בתשובה ח"ב סי' שצ"א פתב שאם יש להן נכסים אין מחוייב האב לזונם דעיקר התקנה היתה בשביל שאין להם מי שיזונם וכ"נ בסב"א כי למה יטילו מזונותיהם על האב היכא שהם עשירים יותר ממנו.

ואדרבא מצינו שמעמידים אפטרופוס לקטנים ונותנים רשות לאפטרופוס להלביש א"ע משלהם כדאיתא בגיטין (דף נ"ב) ובחז"מ סי' ר"צ. ויש להביא קצת ראיה מהא דאיתא בירושלמי פ"ד דכתובות דלתקנת אושא שהכותב נכסיו לבנו גזוזן הוא ואשתו מהם אזי גם בניהם הקטנים גזוזנים מהם.

ושם ודאי אם יש להם נכסים במק"א אין מחוייב לזונם כי גם הוא ואשתו אין גזוזנים רק כשאין להם ממקום אחר וגם דהא הטעם הוא משום אומדנא שלא יתן נכסיו ויפיל עצמו על הצניבור ע"ש בירושלמי.

וא"כ היכא שיש להקטנים נכסים ודאי שא"צ לזונם בכה"ג דהא אין פאן אומדנא. וא"כ הו"ל לירושלמי לפרש שיש חילוק בזה.

דהאב חייב לזונם בכל גוונא אב"ל בכותב נכסיו לבנ"ו א"צ לזונם רק אם אין להם נכסים כלל. ועכצ"ל דגם האב אינו מחוייב לזונם אם יש להם נכסים ויש לדחות זה דהא פתב הר"ן ס"פ אע"פ שחייב מזון הקטנים הוא בכלל מזונות האשה מתה האם פטור מזון הקטנים וכ"כ הריטב"א שם שזה בכלל מזון האשה רק לא פתב שאם מתה יפטר וצ"ל דשאר פוסקים ס"ל דלא פלוג רבנן וחיובו גם כשמתה אמן.

והוא דוחק ועכ"פ הרי שמענו דכמו באשתו חייב לזון אף שיש לה נכסים. ה"ה בניו הקטנים מחוייב לזון אף כשיש להם נכסים: ויותר נראה דס"ל שיש במזונות קטנים שני טעמים.

טעם אחד בשביל שהם אצל אדם והיא מוכרחת לזונם והוי זה בכלל מזונותיה וכמ"ש הר"ן וריב"א וכן מוכח להדיא בס"פ אע"פ. וטעם שני מפני שאין להם דעת לבקש להם מזון ואם לא יזונום אביהם יזדמן שימותו ברעב.

ולזה הטילו על האב לזונם. ולזה איתא בש"ס (בדף מ"ט) שחייב לזונם ולא חילקו בין אדם קיימת או לא.

ואיתא שם דאין הלכה פתקנת אושא בזה ולא חילקו בין קטנים לקטני קטנים וכמ"ש ל והיינו משום דאירי כשאין להם נכסים וכשמטה אדם, ונ"מ בין הטעמים לענין אם יש להם נכסים.

דלטעם הראשון צריך לזונם אצל אדם אף אם יש להם נכסים וכמו שצריך לזון אשתו וכ"כ הרא"ש פ"ד דכתובות בשם מהר"מ מרוטנבורג דלזה חייב לזונם כשיש להם נכסים מפני שמזונותיהם נכללו במזונות אדם ע"ש.

ואם מטה אדם אזי חייב מטעם השני. וזה שייך רק אם אין להם נכסים.

ועכ"פ נתבאר דהיכי שמטה או נתגרשה אשתו וגם יש להם נכסים משלהם. כ"ע מודו שהוא פטור מזונם.

ושמענו דבנ"ד פטור מזונם כיון שיש להם נכסים. ועפ"מ"ל מן ש"ב מה שקשה בדברי הר"מ מרוט' והרא"ש הנ"ל שהוכיחו מזונות האשה שנותן לה אף שיש לה נכסים דא"כ היכא שמטה אשתו או נתגרשה יפטור ממזונות הקטנים.

נהרי דעת הרא"ש וריב"ש שחייב בכל גוונא כמ"ש המ"ל פי"ב מה"א הי"ד. אבל לפמ"ש"ל א"ש דהיכא שמטה אדם וכדומה חייבוהו רק משום לא פלוג וכמ"ש"ל.

ולזה היכא שיש להם נכסים אוקמוה אדינא שפטור. וכעין מ"ש בחיבורי ח"א סי' צ' דהיכי דהוי רק משום לא פלוג אזי כשיש איזה טעם כגון משום פסידא או דליכא דטרח להו אוקמוה אדינא ע"ש וה"ה בנ"ד: ועוד נראה דהא קי"ל בב"מ (דף ה') דתקנתא לתקנתא לא עבדינן.

וא"כ ה"כא שמשחייבין את האב לתת לבניו הקטנים את נכסי אדם אשר מעיקר הדין הם שלו ורק מפני תקנת סלוצק מחייבים אותו. וגם חייב מזונות הבנים עד שיש הוא ג"כ תקנת חז"ל והוי כעין תקנתא לתקנתא.

ואף שיש לחלק דהכא אין התקנה על התקנה הקודמת. מ"מ יש לצרף זה לנ"ד דמ"מ הוי תרי תקנתא בתדא מילתא.

וע' שו"ת כנ"י סי' ע"ט שכתב דבטענת ברי משביעין היסת להבעל. וקשה דהא הוי תקנתא לתקנתא וכן קרי בב"מ (דף ה') וע' בבית מאיר ס"ס נ"ג ויש לדחות קצת.

וע' שו"ת חוט השני סי' ל"ב ועוד יש לדון דהא עיקר טעם התקנה הוא משום חשש ותם לריק פתכם. וא"כ י"ל דהיכא שיזונו הקטנים מנכסי אדם לא תקנו.

דבכה"ג ליכא משום ותם לריק פתכם. פ"ן דמ"מ נהנים בניה מנכסיה.

ואדעתא דהכי לא נתקנה תקנת סלוצק שיתחייב לזונם משלו לכו נכסי אשתו, וכעין זה פתב הרדב"ז ח"ג סי' תס"ז דבתקנות לא אמרינן לא פלוג ורק אזלינן בתר טעם התקנה והיכא שפטל הטעם בטלה התקנה יעו"ש.

ובב"ק (דף פ"ז) איתא שהמזיק בניהו הקטנים פטור מלשלם להם בסמוכים על שלחנו. ונחלקו הפוסקים בח"מ סי' תכ"ד אם הוא פטור רק משבת או מכל ד' דברים.

ולכאורה קשה דהו"ל לבאר דאף למ"ד שישלם להם ד' דברים. מ"מ פטור מלזונם פ"ן שיש להם משלהם ומוכח מזה שאינו פטור.

אף ז"א דשם לא הוזכר חילוק בין קטנים לקטני קטנים וצ"ל דשם לא איירי בהכי וגם דכ"ן שפא להם ע"י צער לא קפיד כדאיתא בש"ס שם. ולזה הוא מרנצה לזונם אף שיקחו דמי נזק לעצמם.

והפוסקים נסתפקו במעשי ידי הקטנים אם שייך לאביהם פשוטם. והכא נראה דשייך להם דהא שבת שייך להאב לכ"ע ואכמ"ל בזה.

עכ"פ בנ"ד הרי יש לנו דעת הרשב"א בתשובה ח"ב סי' שצ"א שאם יש להם נכסים פטור מלזונם. וגם דעת הר"ן שאם מטה אדם פטור מלזונם והמגיה במל"מ פי"ב מה"א פתב דכ"ן מדברי הרמב"מ שם.

ובפרט שהוכחנו אשר היכא שמתה אדם ויש להם נכסים כ"ע מודו שפטור. וגם דאפשר שלא תקנו בכה"ג.

ולזה נראה ברור בנ"ד שיזונו מנכסיהם דבלא"ה התקנה הזאת לא נתפשטה כ"כ ואין מבורר לנו באיזה אופנים קבלוה הקהלות. ומ"ש כת"ר דכ"ן שנשאט ע"ד התקנה הוי זה חיוב מדאורייתא.

הנה אי נימא דבכה"ג לא תקנו וכמש"ל ממילא נימא דאדעתא דהכי נישאת. ויש להאריך בזה אף אכ"מ באשר בלא"ה נלע"ד דבנ"ד יזונו מנכסיהם כמש"ל.

ואף עד שיש ומכ"ש אחר שיש שאינו חיוב גמור רק שאם אינו זן הוא אכזר כדאיתא בש"ס. וא"כ פשיש להם נכסים אין שייך זה: סימן קסו.

וע"ד אם קנה פלי בית אם לחשבם ע"ח שלו או ע"ח שניהם לפי ערך המעות, הנה א"א לברר דין גמור בזה באשר אין מקור לזה. ונראה לדון בזה כפי ערך המעות דהא הפלי בית היו לצורך שניהם.

ויש להסביר זה כי תקנת שו"מ היתה לעשות נישואיהם כאלו עשו עסק משותף וכשמת אחד בטלה שותפותם כדקיי"ל בח"מ סי' קע"ו סי' י"ט וכ"א נוטל שלו וה"ה הכא. ומה שהוציאו לצורך העסק הוא ג"כ משל שניהם ועפ"ז יש לישב מה שפסק הגאון בעל

או"ת שצריף לנפות הוצאות הנישואין ונדכנות הובא בשאלת יעב"ץ ח"ב סי' קצ"ה והסכים לדבריו.

ותמה הח"ס סי' ק"כ ע"ז. ולפמ"ש י"ל הטעם דכיון שנתבטל העסק בסופתה יכול לנפות הוצאותיו פי הלא הוא מוכן לקיים העסק המשותף.

ואף דעכ"פ נהנה מעסק זה איזה זמן. בכ"ז לא דקדקו כ"כ בזה פיון דבלא"ה הוי רק תקנה בעלמא.

וגם נראה שפנונתו שם לנפות מחצה. ומיושב בזה מש"ש בשאלת יעב"ץ על שפסק סף קטן.

ולפמ"ש א"ש דהיינו רק מחצה ואמצר. ואף שיש קצת לפלפל בזה אבל אין להחמיר בספק תקנה וכמ"ש הח"ס סי' ק"כ.

והנה כת"ר הזכיר במכתבו תקנת שו"מ ובאמת כשהניחה זרע של קנימא אין שייך תקנת שו"מ רק תקנת סלוצק שהוזכר בפ"ת סי' נ"ג וכתב שם שנהגו פן באיזה פרטים. ושם מבואר שהדונאי שייכת לזרעה: וע"ד שנהגים לתת ספר רזיאל תחת הכר של יולדת שחושבים זה לתועלת וחספז לדעת דעתי אם מותר לעשות פן.

הנה מפני שיש ב"ש"ס ברכות (דף כ"ד) שמוותר להניח תפילין שלא פנגד הראש. ומשום ריפוי בד"ת אין חשש שי"ל שזה בא רק לאגוני ולשמירה וכדאימת בשבועות (דף ט"ו).

וגם בנ"ד הוא להגין שתלד פראוי בלי פגע. ולזה נראה שאין למחות בידי העושים פן.

ורק זנהירום שלא יניחום פנגד הראש: סימן קסז. ע"ד הגט שהגיע מלאנדאן ע"י פאסט ונמצא שפיוד השמאלי בשין שבתבת שבוקין נקלף היוד ונדבק לתובה אחרת ונראה שזה נעשה ע"י שפפלו הנזיר והדיו הנה שם עב והקו השלישי בשין זה ישנו פראוי ותינוק דל"ח ול"ט קורא שבוקין וכתב ללאנדאן והשיבו לו שהבעל הלך משם וא"א להשיג גט אחר והוא מקום עיגון וצידד כת"ר בדברים ששרים להקל וחספז לדעת דעתי בזה: הנה לכאורה אין תועלת במה שתינוק קורא שין פיון שאין בו צורת האות וכמ"ש הפוסקים באו"ח סי' ל"ב סי"ז ובאה"ע סי' קכ"ח בח"מ סקכ"ב וב"ש שם דקריאת תינוק מהני רק היכא שיש בו צורת האות ונשתנה קצת וכמו ניו קצר שיש ספק אם הוא נראה פיוד או לא וכהא דמנחות (דף כ"ט) וצורת השין הוא בג' ראשים וכן שין של תפילין שהוא הל"מ וכיון שחסר ראש אחד אין בו צורת שין, והנה דעת קצת פוסקים דאגרת שבוקים הוי מן התורה וע' ב"ש סי' קכ"ו וסקכ"ז ולתקנו כעת אין מועיל דהא אין לפנינו הסופר שצוהו הבעל לכתוב.

אכן באמת נראה שיש להקל בזה דנהי שצורת האותיות הוי הל"מ. מ"מ נראה שאין הראשים מעכבים רק שצריף שיהא שין ג' קוים ע' חיבורי ח"ב ס"ס פ' שפרטי צורת האותיות אין מעכב וכן מוכח ממה שנתלקו האחרוני בצורת הראשים של שין אם קצתם פיוד או פזיין ע' ב"י א"ח סי' ל"ו ועוד אחרונים ואי הוי הל"מ חלילה לומר שישתפח זה.

אָבֵל הַהֵלֵם הָיָה רַק שְׂיָהוּוּ שְׁלֵשָׁה רָאשִׁים וְצוּרַת הָרָאשִׁים אֵין מְעַכָּב. וְכַתְּ"ר פָּתַב שְׁמַעְיָקָר הַדִּין פֶּשֶׁר בְּגִט כֹּל פָּתַב וְאֵ"צ דְּוֹנְקָא אֲשׁוּרִית וְאֵ"כ גַּם שִׁין פְּזָה נִיפְרָר שְׁהוּא שִׁין.

וְלִכְאוּרָה דְּבַר נְכוּנָה וְאַף דְּבַנ"ד י"ל דְּהוּי פֶּשְׁנֵי מֵינֵי פְתָבִים פְּתַב אֲשׁוּרִית וְכַתְּב אַחַר וְהַלְבוּשׁ מִחְמִיר בְּזָה. מ"מ הָרִי פְתַב הַח"מ ר"ס קכ"ו דְּכָשֶׁר בְּשְׁנֵי פְתָבִים וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' קכ"ב בְּזָה.

אָבֵל בְּאַמַּת ז"א דְּבַנ"ד אֵי נִימָא שְׁאֵין זֶה צוּרַת שִׁין א"כ אֵין פְּתַב פְּזָה בְּשׁוּם מְקוּם דְּכַתְּב מְשִׁיטָא אֵין עוֹשִׂים שִׁין פְּזָה. וְנִרְאָה דְּאָף לְהַסּוּבְרִים דְּזָה הָיָה תּוֹרָף מ"מ אֲצֻלְיָנוּ שְׁפּוֹתָבִים שַׁפ"ת וּפְש"ת אֵין לְחֹוֹשׁ דְּבָא זֶה וְלִימָד ע"ז וְנִדְעוּ הַפֶּל דְּזָה הָיָה תִּיבַת שְׁבוּקִין וְאֵין בְּזָה מְקוּם לְטָעוֹת וְגַם דִּי"ל דְּהוּי טוֹפֵס וְכ"כ בְּכַנְה"ג בְּשַׁעַר הַשְּׁמוֹת אוֹת קפ"א שְׁאָף אִם הַשְּׁמִיט תִּיבַת שְׁבוּקִין פֶּשֶׁר וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' קמ"ז בְּזָה.

וְעוֹד דִּי"ל שְׁמָה שְׁנַשְׁאָר מִן הַשִּׁין מוּכַח שְׁהוּא שִׁין וְכַמ"ש בַּע"ה בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ז אוֹת ז פְּמָה רְאִיוֹת לְזָה. עכ"פ נִלְע"ד שְׁיֵשׁ לְהַכְשִׁיר גִּט זֶה וְכַדִּי לְצֹאת יְדֵי כֹל פֶּקֶפוּק וְתִקְנוּהוּ אַחַר הַנְּתִינָה וְיִתְנוּהוּ לָהּ שְׁנִית וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס"ס פ"ז ע"ש פְּרָטֵי הַדְּבָר: סִימָן קסח.

כְּבוֹד הַרְבָּנִים הַג' הַמְּפֹרָסִים וְכו' רַבְנֵי הַמו"צ דְּעִיר קַעֲשִׁינְאוּוּ יַע"א ה"ה מו"ה שְׁלֵמָה נ"י וְמו"ה בְּרוּךְ נ"י וְמו"ה מִשָּׁה נ"י יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילָם: בְּבוֹאֵי מִמְרַחֵץ צַעֲחָעֲצִינְעַק לְבִיתִי מְצֹאתִי מִפְתָּחֵם הַנְּכַבֵּד ע"ד אֶחָד שְׁהוּצִיא קוֹל שְׁקִידָשׁ בְּתוּלָה בַּת דּוֹדוֹ לְפָנָי שְׁתִּי שְׁנִים לְפָנָי עֲדִים וְנִדְרַשׁ אָבִי הַבְּתוּלָה שְׁיִבְרָרוּ הַדְּבָר בְּאֲשֶׁר נִתְקַשְׂרָה בְּשִׁידוּכִין וְע"י הַקּוֹל אֲפָשֶׁר שְׁיִתְבַּטְּלוּ הַשִּׁידוּכִים וְאָמַר אָבִיהָ שְׁלֵא יוּכַל לְחַפֵּשׁ אַחֲרֵי הַבְּחוּר לְמַצְאוֹ לְהַבִּיא לְב"ד.

וּבְאֲשֶׁר חָשְׁשׁוּ שְׁלֵא יָבֵא הַדְּבָר לִידֵי מְרִיבָה סְמָכוּ עַל דְּבַרֵי הַח"ס ס' פ"ד וְקָבְלוּ הַעֲדוּת בְּפָנָי הַבְּתוּלָה שְׁלֵא בְּפָנָי הַבְּחוּר שְׁהוּצִיא הַקּוֹל וְהַגִּיד שְׁמוּאֵל לִיב חֲזִיט בְּתו"ע אֲשֶׁר בְּקִיץ תַּרס"ב אַחַר שְׁבוּעוֹת שְׁמִנָה יָמִים וְאַח"כ אָמַר שְׁהִיָּה זֶה בְּשָׁבוּעַ שְׁחַל בּוֹ שְׁבוּעוֹת וּבְאִינָה יוֹם אֵינוֹ זוֹכֵר הֶלֶף עִם יוֹסֵף רִימְעַר וְרָאָה שְׁעוֹמֵד בְּצַד הַרְחוּב הַבְּחוּר הֶלֶז עִם בְּתוּלָה אַחַת וְיִקְרָא הַבְּחוּר אוֹתוֹ שְׁיִגַּשׁ אֵלָיו וְכֹאֲשֶׁר הִתְחִיל לְלַכֵּת בְּיָקָשׁוֹ שְׁיִבְקַשׁ גַּם אֶת הַשְּׁנֵי שְׁיִגַּשׁ אֵלָיו וְיִגָּשׁוּ שְׁנֵיהֶם וְיִקַּח הַבְּחוּר הֶלֶז מִטְּבַע שֶׁל עֲשָׂרִים קַאפ' וְאָמַר לְהַבְּתוּלָה הָרִי אַתְּ מְקוֹדֶשֶׁת לִי בְּכֶסֶף זֶה וְנָתַן הַמְּטַבֵּעַ בְּיָדָהּ וְהִיא קִיבְּלָתָהּ מִמֶּנּוּ וְאֶת הַבְּתוּלָה לֹא הִפִּיר מִי הִיא וְגַם עֲתָה אֵינוֹ מְפִירָה אִם זֹה הִיא רַק הַבְּחוּר הַגִּיד לוֹ אֲזִי שְׁהִיא בַּת דּוֹדוֹ וְאַח"כ רָאָה שְׁבְתוּלָה זֹה יִשְׁבָּה עַל פְּתַח בֵּית דּוֹדוֹ וְרַק עֲתָה שְׁכָר עָבְרוּ שְׁתֵּי שְׁנִים אֵינוֹ מְפִירָה וְרַק זוֹכֵר שְׁצַפְרָנֵי הַבְּתוּלָה בְּיָדָהּ אַחַת הִיוּ מְקוֹלְקָלִים וְכֵן נִמְצָא אֲצֵל הַבְּתוּלָה הַזֹּאת בַּת דּוֹדוֹ.

וְהַשְּׁנֵי יוֹסֵף רִימְעַר הַגִּיד בְּתו"ע ג"כ שְׁנַגְשׁוּ שְׁנֵיהֶם אַחַר שְׁבוּעוֹת וְהַיּוֹם בְּצִמְצוּם אֵינוֹ זוֹכֵר וְרָאָה אֶת הַבְּחוּר הֶלֶז עוֹמֵד עִם נְקֵבָה אַחַת וְלֹא יָדַע מִי הִיא וְגַם לֹא יָדַע אִם הִיא בְּתוּלָה אוֹ נְשׂוּאָה וְגַם עֲתָה אֵינוֹ מְפִיר אֶת הַבְּתוּלָה הַזֹּאת שְׁעוֹמֶדֶת בְּב"ד וְרָאָה שְׁלִקַּח הַבְּחוּר הֶלֶז מִטְּבַע עֲשָׂרִים קַאפ' וְהַגִּיד לְהַבְּתוּלָה הָרִי אַתְּ מְקַיֵּים וְיוֹמֵר אֵינוֹ זוֹכֵר וְאַח"כ

אמר שהגיד גם פדת מלשה בכסף זו והבתולה מכחשת ואומרת שלהד"מ ובחכמתם האריכו להתיר הבתולה הנ"ל ובענות צדקם יחפצו לדעת דעתי בזה.

והנה באשר עודני חלוש קצת גם כי עלי להשיב פעת אינה תשובות לזאת אשיב בקוצר: הנה מ"ש הח"ס סי' פ"ד שמונתר לכתחילה לקבל עדי קדושין שלא בפני המקדש. לענ"ד צ"ע טובא דאף דקדושין הוי דבר איסור מ"מ הוא נוגע לממון ג"כ כי ע"י הקדושין חל השעבוד עליו ועליה לישא זא"ז והוא מחוייב להתחייב במזונותיה ובכל החיובים מבעל לאשה וגם אסור לו לישא אחרת משום חרגמ"ה ומה שהביא הח"ס שם משו"ת מהר"מ אלשיך סי' ק"ד שכ"כ י"ל דשאני התם שהיה במדינת טורקיא שנושאים כמה נשים וגם מגרשים בע"כ ולזה אין בקדושין הללו עליו שום חיוב ומ"מ עדיין צ"ע דהא אם נתקדש יש לו על האשה שעבוד שתנשא לו ועי"ז יזכה במעשה ידיה ונכסי מלוג שלה וכדומה וחדשים שמעידים שלא היו קדושין מפסידים לו וכן מצינו בסנהדרין (דף י"ט) בעבד שהרג נפש שצריך לקבל עדות בפני האדון פיון שע"י שיתחייב מיתה יהא להאדון הפסד.

רק בשו"ת מהרמ"א שם איירי שגם לפי דברי המקדש לא היה ממש בקדושיו ע"ש וא"כ לא הפסידו לו כלום בעדותם. וגם דכיון שהוא אומר שאינו בע"ד כלל כי לא היו שם קדושין א"כ לא גרע משלחו אחריו ולא בא שמונתר לקבל עדות שלא בפניו.

ואף שקצת פוסקים כתבו דבקדושין מותר לקבל עדות שלא בפניהם דכיון שהוא דבר איסור מחוייבים ב"ד בעצמם לברר הדבר ע' שו"ת רעק"א סי' צ"ד ועוד אחרונים. מ"מ לכתחלה נלע"ד ברור שאין לעשות כן וכמש"ל.

וגם דהא עדי קדושין קיי"ל בסי' מ"ב ס"ד שבמקום שיש בו רמאות צריכים דרישה וחקירה וכן בכל דין מרומה כדאימא בסנהדרין (דף ל"ב) וקדושין כי הני נדאי דהוי פדיון מרומה כי הוא מעשה רשע ללפוד בתולה ברשת הקדושין בלי הספם אבותיה וגם העדים על עסק כזה אינם אנשים הגונים כי כל איש ישר לא יאבה לראות מעשה רשע כזה ויש כאן עצת רשעים ולזה צריך דו"ח וגם דהא כתב הב"ש סי' מ"ב סקי"ד דהיכא שהאשה מכחשת צריך דו"ח וה"ה בנ"ד וע"פ רוב פשיטתם שניהם בב"ד לא יעזו לשקר כ"כ כי יבושו מפני הבע"ד.

ואף אם מעידים באופן שאין ממש בקדושין מ"מ יש לחוש אשר כמו שמתחילה נשתתפו במעשה רשע של המקדש. כן עתה אולי נעותרו לבקשת משפחת אבי הבתולה לשנות עדותם.

וגם אולי רוצה בזה לתמן עותתו אף כי באמת מקלקלה עוד יותר. אבל בפני המקדש יבוש מלשקר.

וזהו בכלל דו"ח לעשות כל האפשר כדי שיבונר האמת. וגם י"ל שגם הבתולה תודה בפני הבחור שהיו קדושין וכמו שיתבאר.

ועוד דפשיטות לשון התוספתא פ"ו דסנהדרין והמרדכי פ"ד דסנהדרין משמע שאף בב"ד יכולים העדים לחזור כל זמן שלא נחקרו כראוי וא"כ ה"ה הכא אי נימא כמש"ל דבכלל דו"ח הוי זה שיצריכו שיהי המקדש בשעת קבלת עדות א"כ י"ל דכיון שלא היה המקדש.

צָרִיף לְקַבֵּל עֲדוּתָם שְׁנִית בְּפָנָיו פִּינּוֹן שְׂיָכוּלִים לְחֹזֶר בָּהֶם וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּפֶרֶט זֶה: אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי כָּל זֶה בָּא לְגַגֵּד עֵינֵי מִכְתָּב מֵעַכְ"ת וְרֵאִיתִי שְׁבִסוּף הַמִּכְתָּב הֵבִיאוּ שְׁבִשׁוּ"ת אֲרִי דְבֵי עֵילָאֵי סִי' ט"ז חוֹלֵק עַל הַח"ס וְסוֹבֵר שְׁצָרִיף לְקַבֵּל עֲדוּת דְּנֻקָּא בְּפָנֵי הַמְּקַדָּשׁ.

וְהִנֵּה הַסֵּפֶר הִלְזוּ אֵינּוּ ת"י וּמֵעַכְ"ת הֵבִיאוּ בְּשִׁמּוֹ שְׁהוֹכִיחַ זֶה מִמ"ש הַמִּל"מ פ"ג מֵה' עֲדוּת הִי"א בְּשֵׁם מֵהֶרֶשׁ"ךְ וּמֵהֶרֶאֱנ"ח דְּבִשְׁעָה שְׁמַעֲיָדִים לְהַכְחִישׁ עַדִּי קִדְוִשִׁין צָרִיף שְׂיָהִי בְּפָנֵי הַמְּקַדָּשׁ. וְהִנֵּה שׁו"ת מֵהֶרֶשׁ"ךְ וּרֵאֲנ"ח אֵינָם ת"י.

אָבֵל לְפִי מֵה שְׁהוֹבָאוּ בַּמִּל"מ יֵשׁ לְדַחוֹת רְאִיָּה זוֹ כִּי שָׁם אֵינֶרִי שְׁפָכֶר הוֹעֵד בְּפָנֵי ב"ד שְׂהִיּוּ קִדְוִשִׁין גְּמוּרִים. וְא"כ כְּשִׁמְעֵיָדִים אַח"כ עֲדִים אַחֲרֵים לְהַכְחִישׁ הָרִי הֵם בָּאִים לְהוֹצִיא אֲשֶׁתּוֹ מִרְשׁוֹתוֹ כִּי ע"י עֲדִים הֶרֶאֱשׁוּנִים הִתְחַזְּקָה כְּבָר לְאֲשֶׁתּוֹ וְהָיָה בַּע"ד לְעַנְּנוּ זֶה.

אָבֵל הַח"ס אֵינֶרִי בְּתַחֲלִילת קְבֻלַּת עֲדוּת אִם יִהְיֶה כָּלֵל קִדְוִשִׁין בְּזָה י"ל שְׁעֲדִינִין אֵינּוּ בַּע"ד וּבְפֶרֶט שְׁלֹא בָּא לְב"ד לְדְרוֹשׁ שְׂיָקַבְּלוּ עֲדוּת ע"ז וְהִיא בְּחֻזְקַת בְּתוּלָה אֵין לְחֹוֶשׁ וְלוֹמֵר שְׂמָא קִדְוִשָּׁה וְהָיָה בַּע"ד.

וְגַם כִּי יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִידוֹ בְּחֻזְקַת כְּשִׁרוֹת שְׁלֹא קִדְוִשׁ בְּדָרְף פְּרִיצוֹת כְּזֶה וּלְקַדָּשׁ בְּלֹא שְׂיָדוּכֵי שְׁהוּא אֲסוּר כְּדֵאִיתָא בְּקִדְוִשִׁין (דָּף י"ב) כַּנ"ל לְיִישָׁב דְּבָרֵי הַח"ס שְׁלֹא יִקְשָׁה מֵהַמִּל"מ הַנ"ל.

אָבֵל בְּעֵינֵקֶר הַדִּין נִלְע"ד כַּמִּש"ל שְׁצָרִיף לְקַבֵּל עֲדוּת נִדְוֹן קִדְוִשִׁין בְּפָנֵי הַמְּקַדָּשׁ. וְאוּלֵי גַם בְּשׁו"ת אֲדָב"ע הַנ"ל כְּתִב ג"כ טְעָמִים שְׁהַזְפָּרְנוּ וְלְכֹאֲרָה מ"מ אֵין לְבַטֵּל הַגְּדָתָם וּלְקַבֵּל עֲדוּתָם שְׁנִית דְּהָא הֶרְבֵּה אַחֲרוּנִים ס"ל דְּבַקְדוֹשִׁין א"צ קְבֻלַּת עֲדוּת בְּפָנָיו.

וְגַם הֶרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דָּאָף בַּד"מ אִם קְבֻלוֹ שְׁלֹא בְּפָנֵי בַּע"ד כְּשֶׁר בְּדֵי־עֵבֶד וְא"כ יֵשׁ לְדוּנּוֹ לַס"ס וְכ"כ אֵינֶה אַחֲרוּנִים בַּכַּה"ג. אָבֵל לְעַנְד"נ שְׁצָרִיף לְקַבֵּל עֲדוּתָם עוֹד הַפְּעַם בְּפָנֵי הַבְּחוּר כִּי אוּלֵי בְּפָנָיו תּוֹדָה הַבְּתוּלָה עַל הַקִּדְוִשִׁין וְכֵן הָעֲדִים יַעֲיֶדוּ בְּאֶנְפֵן אַחַר וְאָף דְּגַם אַח"כ יֵשׁ לְדוּן דְּלֹא הָיָה קִדְוִשִׁין דְּמֵה בְּכָף שְׁהַבְּתוּלָה תּוֹדָה פִּינּוֹן שְׂאֵין עֲדִים עַל הַקִּדְוִשִׁין דְּקִדְוִשִׁין בְּלֹא עֲדִים לָאוּ פְלוּם הוּא אָבֵל ז"א דְּכִינּוֹן שְׁתּוֹדָה שְׁקִדְוִשָּׁה לְפָנֵי עֲדִים שְׁוִיָּא נְפֻשָׁה חֲתִיכָה דְּאִיסוּרָא פִּינּוֹן שְׂיָדְעַת שְׁהָעֲדִים מְשַׁקְרִים וְכַמ"ש הֶרֶשֶׁב"ץ וּמֵהֶרִיב"ל הוֹבָאוּ בַּפ"ת סִי' מ"ח סַק"ב וְע' מִל"מ וְשַׁע"מ פ"ט מֵה' אִישׁוֹת בְּאֶרִיכוֹת וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּזֶה וּלְכִי תִיַּתִּי נְחַכֵּם לָהּ וְאָף שְׁבַקְדוֹשִׁין כְּאֵלָה מְצַנְהָ לְהַשְׁתַּדֵּל לְבַטֵּל לְבַל יִהְיֶה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַפְּקָר בַּכ"ז צָרִיף לְבָרֵר הַדְּבָר פְּרָאוּי: וְהִנֵּה לְפִי הַגְּדַת הָעֲדִים כְּעַת אֵין מְמַשׁ בְּקִדְוִשִׁין הִלְלוּ דְּהָא לְפִי דְּבָרֵי הָעֵד יוֹסֵף אָמַר הָרִי אֶת מְקַיִּים כְּדַת מְשָׁה בְּכֶסֶף זוֹ וְאֵין בְּזֶה לְשׁוֹן קִדְוִשִׁין כָּלֵל וְא"ל דְּכִינּוֹן שְׂאֵמֶר כְּדַת מְשָׁה בְּכֶסֶף זוֹ מוֹכַח שְׁכֻנּוֹתוֹ לְקַדָּשׁ וְהָיָה אֲוֹמְדָנָא דְּמוֹכַח ז"א דְּלֹא שְׂיָיָף כָּאֵן אֲוֹמְדָנָא דְּאֶפְשָׁר עֲשָׂה זֶה לְשַׁחֲוֵק בְּעֻלְמָא.

וְעוֹד נִהִי דְּנִימָא שְׂיָישׁ אֲוֹמְדָנָא שְׁהוּא פִּינּוֹן לְקַדְוִשָּׁה אָבֵל אֵין כָּאֵן אֲוֹמְדָנָא שְׁהִיא נְתַרְצָתָה לְהַתְקַדָּשׁ דִּי"ל דְּכִינּוֹן שְׁלֹא שְׁמַעָה לְשׁוֹן קִדְוִשִׁין לְזֶה קְבֻלָּה הַמְּטַבְּעָה. וְעוֹד דְּהָא הַח"ס כְּתִב בְּסִי' ק"א דְּבַעַד אַחַד לֹא אֲמַרִּינּוּ אֲוֹמְדָנָא וְהָכֵא הָיָה רַק ע"א עַל לְשׁוֹן זֶה וְהִנֵּה בְּדְבָרֵי הַח"ס שָׁם יֵשׁ לְדוּן הֶרְבֵּה וְאִכ"מ דְּבִלְא"ה לֹא הָיָה קִדְוִשִׁין כַּמִּש"ל.

וגם בַּמָּה שֶׁהוֹסִיף אֶת"פּ שְׁאָמַר ג"כ פְּדַת מִשָּׁה בְּכֶסֶף זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לְהוֹסִיף דְּהוּי כְּחוֹזֵר וּמַגִּיד דְּהָרִי אֶת מְקַיִּים לְחוּד אֵין בּוֹ מִשְׁמַעוֹת קִידוּשִׁין וְלֹא בִּיאַרְוּ בְּמִכְתָּבָם אִם הוֹסִיף זֶה תכ"ד ועכ"פ בְּהַמְשָׁךְ הַדְּבָרִים בְּאִנְפֵּן שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹסִיף.

ועכ"פ כִּינּוּן שְׁנֵת־בְּאֵר שְׁכָפִי שֶׁהִגִּיד יוֹסֵף אֵין מִמֶּשׁ בְּקִידוּשִׁין מִמִּילָא אֵין מִמֶּשׁ גַּם בְּעֵדוֹת שְׁמוּאֵל לִיב דְּהוּי ב' עֵדִים שְׁמִכְחִישִׁין זא"ז דְּלֹא הָיָה קִידוּשִׁין כָּלֵל: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בנ"ד מִצַּד שְׁאָמְרוּ שְׂאֵין מְפִירִים אֶת הַבְּתוּלָה וְאַף שֶׁהֲרִבָּה אַחֲרוֹנִים כְּתָבוּ דְּהוּי קִידוּשִׁין אַף שְׂאֵין הָעֵדִים מְפִירִים אוֹתָם כמ"ש הָאַחֲרוֹנִים בְּסִי' ל"א וְסִי' מ"ב.

הִנֵּה זֶה שְׁיִיף פְּשֵׁתָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מוֹדִים שֶׁהֵם עֲמָדוּ בְּשַׁעַה הַהִיא וּבְמִקוֹם הַהוּא שֶׁהָעֵדִים מְעִידִין עַל הַקִּידוּשִׁין וּמִמִּילָא מְתַבְּרַר שְׂאוֹתָם רְאוּ הָעֵדִים שֶׁהוּא קִידֵשׁ אוֹתָהּ. אָבֵל בנ"ד שֶׁהַבְּתוּלָה מְכַחֶשֶׁת כָּל הַדְּבָר א"כ אֶפְשָׁר בְּאַמְתַּת הַיְתָה שֶׁם בְּתוּלָה אַחֲרַת וְאֵיךְ נוֹכַל לְאַוְסְרָה כְּשֶׁטּוֹעֵנֶת בְּרִי שְׁלֹא נִתְקַדְּשָׁה.

וּמָה שְׁאָמַר הַבְּחוּר לְשְׁמוּאֵל לִיב שֶׁהָיְתָה בֵּת דּוֹדוֹ הוּא אֵינּוּ נֶאֱמָן ע"ז כִּינּוּן שֶׁהוּא הִבְעֵה"ד בְּזָה וְאַף דְּבָזָה נֶאֱמָנִים אַף אִשָּׁה וְקָרוֹב כְּמִבְּנֵי אֶתְרוּנִים סִי' מ"ב מ"מ פְּשׁוּט שֶׁהִמְקַדֵּשׁ אֵינּוּ נֶאֱמָן וּמָה שֶׁרָאָה אוֹתָהּ אֶת"כ יוֹשְׁבֵת עַל פֶּתַח בֵּית דּוֹדוֹ אֵין זֶה הוֹכְחָה דְּבָזָה לֹא שְׁיִיף לֹמַר כָּאֵן נִמְצָא כָּאֵן הָיָה וְע"ב"ב (דָּף כ"ד) וְחִיבּוּרֵי ח"ג סִי' פ"ז.

וּבִכְפֻרְט שְׁלֵפִי מִכְתָּבָם יֵשׁ בְּבֵית הַהוּא עוֹד דִּיּוּרִים: אָכֵן ז"א דְּהָא שְׁמוּאֵל לִיב אָמַר שֶׁצְּפָרְנִי יְדִיָּה הָיָה מְקוֹלְקָלִים וְהוּא סִימָן מְוַבְּהֵק כמ"ש בְּשׁו"ת מֵהֶרֶם"פ סִי' כ' בְּשֵׁם מֵהֶרֶ"ל וְקִי"ל דְּעַל סִימָן מְוַבְּהֵק סְמִכִּינּוּ אַף לְהַתִּיר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וְכֵן בְּמָמוֹן.

וּלפ"ז הָיָה גַּם עֵדוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂנִי עֵדוֹת גְּמוּרָה דְּאַף שְׂאֵינּוּ מְפִירָה מ"מ כִּינּוּן שֶׁשׁוּמַע מְזָה שֶׁזֶה הִיא הַבְּתוּלָה שֶׁצְּפָרְנִיָּהּ מְקוֹלְקָלִים שֶׁפִּיר הָיָה כְּמִכְרָה וְכמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּסָגִי לְהַפְרָה ע"י אִשָּׁה וְקָרוֹב.

אֵף יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהָא הַטַּעַם שֶׁאִשָּׁה וְקָרוֹב נֶאֱמָנִים בְּזָה מִשׁוּם דְּהוּי מִקְלָתָא דְּעֵבִידָא לְאַיְגֻלוּנִי כְּדֵאִתָּא בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ט) וְזֶה כְּשֶׁהִיא לְפָנֵינוּ וְהַקָּרוֹב אוֹמֵר שֶׁזֹּהִי כִי זֶה עֵבִידָא לְאַיְגֻלוּנִי וְלִהְתַּבְּרַר.

אָבֵל כְּשֶׁאֹמַר שֶׁהָיָה בָּהּ סִימָן פְּלוּנִי לֹא מִיְקָרִי זֶה עֵבִידָא לְאַיְגֻלוּנִי כִי מִי יוֹכַל לְהַכְחִישׁוֹ בְּזָה כִּינּוּן שְׁלֹא רָאָה שׁוּם אָדָם שֶׁם זוּלָתָם וְנִשְׂאָר רַק ע"א וע"א בְּקִידוּשִׁין בְּהַכְחָשָׁה כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִי' מ"ב ס"ב שְׂאֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ קִידוּשִׁין וְגַם בְּגוֹף הַסִּימָן יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינּוּן שְׁאָמַר שֶׁרַק בְּיָדָהּ אַחַת הָיָה הַצְּפָרְנִים מְקוֹלְקָלִים וְלֹא אָמַר בְּאִיזָה יָד לֹא הָיָה סִימָן מְוַבְּהֵק וְכִמוֹ בְּרוּשִׁים וְצִלְקָת בְּגוּפוֹ שֶׁכְּתַב הַט"ז סִי' י"ז סְקל"א וְעוֹד אַחֲרוֹנִים שֶׁם דְּבָעִינּוּ שֶׁיִּצְמָצַם הַמְּקוֹם בְּצִמְצוּם כִי הִכִּי דְלִיקְהוּי כְּהָא דְנִקְבַּב בְּצַד אוֹת פְּלוּנִי.

וְאַף דְּגַבִּי נִקְבַּב מְפוֹלָשׁ בְּשׁוֹן כְּתָבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים בְּסִי' י"ז דְּלֹא בְּעִינּוּ שִׂיאֵמַר בְּאִיזָה שׁוֹן כְּבָר כְּתַב שֶׁם בַּט"ז דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם שְׂאֵינּוּ מְצוּי כָּלֵל שֶׁיְהִי נִקְבַּב מְפוֹלָשׁ בְּשׁוֹן. אָבֵל צְפָרְנִים מְקוֹלְקָלִים הוּא דְּבָר הַמְּצוּי קֶצֶת וְצָרִיף עכ"פ לְהַגִּיד בְּאִיזָה יָד וּבַט"ז שֶׁם סְקל"ט כְּתַב דְּבָאֲצַבְעַ עֵקוּם א"צ לְהַגִּיד בְּאִיזָה אֲצַבְעַ וְהִינּוּ ג"כ מִשׁוּם שְׂאֵינּוּ מְצוּי וְכִמְש"ל וְלוּלֵא דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"פ וּמֵהֶרֶ"ל הָיָה מְקוֹם לְדוֹן בְּגוֹף סִימָן צְפָרְנִים מְקוֹלְקָלִים: וּבְגוֹף דִּין אִם מֵהִנֵּי סִימָנִים לְעִנּוּן קִידוּשִׁין צ"ע דְּהִנֵּה הַתוֹ' בְּחוּלִין (ד' צ"ו) כְּתָבוּ דְרַק לְעִנּוּן אִיסוּר

מְהַנִּי סִמְנִים וְלֹא לְעִנְיָן מְמוֹן וְאַשָׁה שֶׁהוֹתֵרָה לִינִשְׂא ע"י סִמְנִים בְּבַעֲלָהּ שְׁמַת אֵין דִּינָה כּא"א לְעִנְיָן חַיִּיב מִיָּתָה.

וּלפ"ז גַּם בְּקִדּוּשֵׁין אֵי נִימָא שְׂאֵין זֶה אִיסוּר לְחוּד רַק הֵנִי כְּמִמּוֹן מִצַּד הַשְּׁעֵבֹד שְׂיִישׁ לְהֶם זַע"ז ע"י הַקִּדּוּשֵׁין אֲזִי צ"ל דְּלֹא מְהַנִּי סִמְנִים בְּזֶה אֲכֹן אֵי נִימָא דְהֵנִי אִיסוּר לְחוּד מְהַנִּי גַּם סִמְנִים.

וּלפ"ז י"ל בנ"ד שְׁמֹתְרַת מ"נ דְּאֵי נִימָא דְהֵנִי פְּאִיסוּר לְחוּד וְהֵנִי זֶה שֶׁהֵגִיד סִמְנִי הָאִשָּׁה כְּעֵדוּת גְּמוּרָה א"כ א"צ קב"ע בְּפִנְיָהֶם וּכְדִין אִיסוּר וּכמ"ש קֶצֶת פּוֹסְקִים בְּשֵׁם וְאֵי נִימָא דְהֵנִי כְּמִמּוֹן וְצָרִיף שְׂיָהָא קב"ע בְּפִנְיֹו א"כ לֹא מְהַנִּי סִמְנִים.

אִף בְּאַמַּת ז"א דְּאֵי נִימָא דְהֵנִי כְּמִמּוֹן וְצָרִיף קב"ע בְּפִנְיֹו וְאִף בְּדִיעֵבֵד לֹא מְהַנִּי שְׂלֹא בְּפִנְיֹו א"כ גַּם מָה שְׂאָמַר שְׂאֵינוּ מְכִירָה רַק ע"י סִמְן הַצְּפָרְנִים אֵינוּ כְּלוּם כִּי אֶפְשָׁר כְּשִׁיעִיד בְּפִנְיֹו יִגִּיד שְׁמִכִּירָה.

אִף עֲדִינִין י"ל דְּמָה שְׂאָמְרוּ שְׂאֵין מְכִירִים אוֹתָהּ הוּא דְבָר בּפ"ע וְנָהִי דְאֵי נִימָא שְׂצָרִיף קב"ע בְּפִנְיֹו בַע"ד אִף דִּיעֵבֵד יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֶם כְּשִׁיעִידוּ שְׁנִית בְּפִנְיֹו בַע"ד הֵינְנוּ רַק בְּגוּף הַקִּדּוּשֵׁין כְּגוֹן זֶה שֶׁהֵעִיד שְׂאָמַר הָרִי אֶת מְקַנְיִים יוּכַל לְחַזֵּר וּלְהַעִיד שְׂאָמַר מְקַנְדָּשָׁת אֲבָל בְּמָה שְׁנוּגָע לְהַכְרִיחַ הוּא דְבָר צְדִי וְנוּגָע גַּם לְשָׂאָר עֲנִינִים וּבְזֶה מְהַנִּי עֵדוּתוֹ כִּי לְעִנְיָן זֶה לֹא מִיְקָרִי בַע"ד.

וְיִישׁ לְדַחוּת דְזֶה הֵנִי דְבָרִים בְּעֵלְמָא פִּינּוֹן שְׂאֵין נ"מ לְדִינָא כְּעַת וְשִׁפִּיר יְכוּל לְחַזֵּר ב' אַח"כ ע' ח"מ ס' כ"ט דְּבַמְעִיד עַל דְבָר שְׂאֵין נ"מ לְדִינָא כְּעַת אֵין שְׁם עֵדוּת ע"ז ע"ש. וְהִנֵּה אֵי מְהַנִּי סִמְן מְוַבְהַק כְּמִמּוֹן דַּעַת הַש"ף ס' רצ"ז דְּמְהַנִּי אִף לְהוֹצִיא וְהַקְצָה"ח שְׁם וּבְסִי' מ"ו הַק"ח וּרנ"ט חוֹלֵק וּס"ל דְּלֹא מְהַנִּי וּכְדַעַת הַתו' בְּחֻלְיִין (דָּף צ"ו) אֲבָל דַּעַת הַנְּתִיבוֹת שְׁם ס' מ"ו וּבְסִי' פ"א דְּסִמְנִים מְוַבְהַקִּים מְהַנִּי כְּמִמּוֹן וּכְדַעַת הַש"ף וּכ"נ פְּשׁוּטוֹת ש"ס וּפּוֹסְקִים וְעכ"פ בְּקִדּוּשֵׁין דִּישׁ בְּזֶה אִיסוּר נִרְאָה דְּנִדְאֵי מְהַנִּי וּכְמִש"ל: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בנ"ד מִצַּד שְׂאֵינָם יוֹדְעִים בְּאִיזָה יוֹם הֵיזָה זֶה וּכְמ"ש הַש"ף בַּח"מ ר"ס ל' דְּאִף בְּמָקוֹם שֶׁא"צ דו"ח מ"מ אִם בְּדָקוּ הַעֲדִים וְלֹא יָדְעוּ בְּטֵלָה עֵדוּתָם וּבְפִרְט דְּהִכָּא בְּעִנְיָן מְדִינָא דו"ח וּכְמִש"ל.

אֲבָל ע"ז אֵין לְהַעֲמִיד בְּאֶשֶׁר בְּדַבְרֵי הַש"ף יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן ע"ש בְּאַחֲרוֹנִים וְגַם בְּדִין מְרוּמָה שְׂצָרִיף דו"ח ס"ל לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂאֵם לֹא יָדְעוּ לֹא בְּטֵלָה עֵדוּתָם, ע"ש בַּח"מ ר"ס ל' בְּכֹנֶה"ג וּבְחֻנְמִים. אִף בנ"ד יֵשׁ לְדוֹן שְׂאָמַר אֶחָד שֶׁהֵיזָה זֶה בְּשָׁבוּעַ שְׁחַל בּו חַג הַשְּׁבוּעוֹת וּבְשַׁנַּת תרס"ב הֵיזָה שְׁבוּעוֹת יוֹם ד' וְהוּא אָמַר שְׁזֶה הֵיזָה לְפָנוֹת עָרַב וְהִנֵּה לֹא הֵיזָה בִּיו"ט דְּהָא אָמַר שְׂלֹא הִי' בִּיו"ט רַק בְּשָׁבוּעַ הַהוּא וְאֵילוּ הֵיזָה זֶה בַעַש"ק הֵיזָה אוֹמַר שֶׁהֵיזָה זֶה בַעַש"ק וּמוֹכַח שֶׁהֵיזָה זֶה קוֹדֵם הַחַג וְא"כ הוּא מְכַחֵשׁ אֶת דְבָרֵי הַשְּׁנִי שְׂאוּמַר שֶׁהֵיזָה אַחַר חַג הַשְּׁבוּעוֹת.

אִף י"ל דְּכִינּוֹן שְׂאָמַר מִתְחִילָה שֶׁהֵיזָה אַחַר הַחַג לֹא יוּכַל לְחַזֵּר בּו אַח"כ וּמַעַכ"ת לֹא בְּיָאָרוּ אִם חֲזַר בּו תכ"ד או לֹא: וְהִנֵּה מַעַכ"ת הִבְיָאוּ מִשׁו"ת עֵין יִצְחָק ס' נ"ו לְדוֹן מִצַּד ס"ס שְׂמָא הִלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּבְקִדּוּשֵׁין א"צ קִבְּלַת עֵדוּת בְּפִנְיֹו בַע"ד וְשְׂמָא הִלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּבַדִּיעֵבֵד אִם קִבְּלוּ עֲדִים שְׂלֹא בְּפִנְיֹו בַע"ד הֵנִי קִבְּלָה.

וילדעתי נראָה דענה ידוע שיִיש מחלוקת בין הראשונים אם קבלת עדות בפני בע"ד הוי דאורייתא אף בממון או רק בנפשות ובממון הוי רק מדרבנן ולהסוברים דקב"ע בפני בע"ד הוי דאורייתא ודאי דבדיעבד לא מהני רק להסוברים דהוי דרבנן איפא דסברי שחזו"ל עשו חזוק לדבריהם פשל תורה דאף בדיעבד לא מהני ואיפא דסברי דמהני ע' בפוסקים בח"מ ס"ס כ"ח וביש"ש פ"ט דב"ק.

והנה בקדושין ודאי דאיפא בזה גם עדות ממון וכמש"ל מצד השעבודים שיִיש לבעל ואשתו זע"ז ולזה נראָה דהסוברים שבקדושין א"צ קב"ע בפני בע"ד היינו משום דס"ל דבממון הוי מדרבנן ולזה ס"ל דבקדושין שעיקרו הוי דבר איסור לא תיקנו חכמים לקבל דונקא בפני בע"ד וכ"נ בשו"ת רעק"א ס"ס צ"ד ולפ"ז נתבאר דאי נימא שבקדושין בעינן קב"ע בפני בע"ד עכצ"ל דס"ל דזה הוי דאורייתא ועכצ"ל דבדיעבד לא מהני וכן אי נימא דבדיעבד לא מהני עכצ"ל דהוי זה דאורייתא וממילא נאמר דאף בקדושין בעינן בפני בע"ד.

ובזה מינשבים דברי הרעק"א סי' צ"ד שפכת דהוי ספק אם קב"ע בקדושין שלא בפני בע"ד מהני. וקשה למה לא פתב דהוי ס"ס להחמיר דשמא א"צ כלל בפני בע"ד.

ועכצ"ל דס"ל כמש"ל דשניהם הוי רק ספק אחד ואף שיִיש מקום לדון דאף למ"ד דהוי דרבנן מ"מ צריף בקדושין לקב"ע בפני ב"ד ולמ"ד דבדיעבד לא מהני י"ל דס"ל דהוי דרבנן וכמש"ל. אבל עכ"פ אין פאן ס"ס גמור ובפרט פי העיקר גלע"ד פדעת הסוברים שצריף בקדושין לקב"ע בפני בע"ד: ועוד נראָה דבנ"ד שע"פ עדותם מתברר שאינה מקודשת א"כ צריכה להשיב העשרים קאפ' להמקדש דהא נתן לה רק ע"ד שתהא מקודשת לו.

ואף שהכחישו זא"ז בלשון הקדושין. אבל בזה הלא הנושו שנתן לה עשרים קאפ' על קידושין פי אף לדברי השני משמע ג"כ שלא נתן במתנה ובממון מהני בדיעבד קב"ע שלא בפניו.

אף בכ"ז פטורה מלשלם שהרי אמרו שלא הפירו אותה. ואין יודעים אם לקחה בתולה זו את הקדושין.

וא"כ הרי מהני עדותם שאין מפירים אותה לענין הממון. וממילא ה"ה דהוי עדים בזה לענין הקדושין שאין מפירין אותה ומוכח דלא הוי קדושין.

אף ז"א דכינן דעיקר בואם להעיד הוא על עסק הקדושין. וממילא יש בזה.

נ"מ לגבי ממון דינם פעדי קידושין וכשיטות הפוסקים בזה אי בעינן קב"ע בפני בע"ד וכמש"ל: ועוד יש לדון בנ"ד מהא דקיי"ל בח"מ סי' כ"ח סי"ח שלפטור א"ע מקבלים עדים שלא בפני בע"ד. ובנ"ד הוי לפטור פיון שע"פ דברי העדים נתברר שאינה מקודשת ולפ"ז א"צ שתהא גם היא בב"ד בשעת קב"ע.

אכן פבר חלק המהרי"ט על דין זה והובא בקצה"ח שם. ועוד נראָה דזה שיִיף רק פשהנתבע מביא עדים לברר דבריו שהאמת אתו.

אָבֵל הָכָא אַדְרָבָא הָרִי הַעֲדִי הָעֲדִים שְׁנָתָן לָהּ מִטְבַּע לְקַדְשָׁהּ וְהַכְחִישׁוּ אֶת הַבְּתוּלָה רַק מִצַּד פְּרָטִי הִגְדָּתָם נִמְצָא שְׁאִין בְּקִדּוּשֵׁין מִמֶּשׁ: עכ"פ גלע"ד דבנ"ד צָרִיף לְקַבֵּל עֲדוּת שְׁנִית בְּפָנֵי הַבְּחֹר וְהַבְּתוּלָה.

וְאִם הַבְּתוּלָה תַעֲמֹד בְּהַכְחָשָׁתָהּ וְהָעֲדִים יִגִּידוּ כְּאִשֶׁר יִגִּידוּ בְּכָר. אַזִּי אֵין פֶּאן חֲשׁוּשׁ קִידּוּשֵׁין כָּלֵל.

וְאִם תּוֹדָה הַבְּתוּלָה אוֹ שְׂיָהָא שְׁיֻנּוּי בְּדַבְרֵי הָעֲדִים נִתְיָשֵׁב אַז בְּזָה אִיף לְדוּן: סִימָן קִסְט. כְּבוֹד הַרַה"ג הַמְּפֹרָסִם וְכו' מו"ה רַפְּאֵל זָאב וּוְאֵלֶּף נ"י אבד"ק דְּאַבְרָיִן.

ע"ד הַגֵּט שְׁנִשְׁלַח מֵאַמְעָרִיקָא וְנִמְצָא שְׁנִדְבָקוּ אֵיזָה תִּיבּוֹת. וְכִשְׁפָּתְחוּ הַגֵּט נִתְקַלְקְלוּ עִי"ז אֵיזָה אוֹתִיּוֹת וְנִמְצָא שְׁהִנּוּן מִן תִּיבַת בְּנִפְשֵׁיכִי נִפְסַק סְמוּךְ מִמֶּשׁ לְהַגֵּג אִיף נִרְאָה עוֹד כְּנֻן וְהָרֵאשׁ הַשְּׂמָאֵלִי מִן הַשֵּׁין נִעְקָרָה לְגַמְרֵי וְנִשְׁאַר נִיִּיר קְלוּשׁ וְכֵן הַיּוֹד הָרֵאשׁוֹן וְדוּפּוֹן שֶׁל הַפֶּה נִעְקָרוּ וְנִשְׁאַר רַק נִיִּיר קְלוּשׁ הַגֵּג שֶׁל הַהָא בְּתִיבַת לְמַהְרָה נִיטַל קִצַּת הַדִּין.

אָבֵל רִישׁוּמוֹ שֶׁל הַדִּין נִיִּכָר וְהוּא פֶּהָה. וְהִלְמֵד שֶׁל תִּיבַת לְהַתְנַסָּבָא נִעְקָר קִצַּת מִן הַגֵּג הַרְחֵב שֶׁלּוֹ וְנִמְשָׁף הָעֵיקוּר לְמָקוֹם שְׁמַתְעַגֵּל וְתִינּוֹק דל"ח ול"ט קָרְאוּ לְמַד בְּהַבְּטָה רֵאשׁוּנָה.

וְגַט אַחַר א"א לְהַשִּׁיג וְגַם עַל גֵּט זֶה הַמְתִּינָה הָאֲשֶׁה שְׁנִים עֶשְׂרֵי שְׁנִים וְהוּא מְקוֹם עֵיגוּן. וְגַם כִּי יֵצֵא קוֹל שְׂהָאֲשֶׁה אֵינָה מִתְנַהֶגֶת כְּרֵאוּי.

וְהַרְבּ מְסֻדָר הַגֵּט כָּתֵב שְׁהַגֵּט נִתְיָבֵשׁ שָׁם כְּרֵאוּי. וְנִעְשָׂה זֶה ע"י שְׁנִתְלַחֵלַח בְּעֵבְרוֹ דְרָף יָם.

וְהָאַרְיָף מֵעכ"ת בְּדַבְרֵי חֲכָמָה לְהַכְשִׁיר הַגֵּט וְהִנֵּה עָתָה בְּאִתִּי מְמַרְחֵץ צַעֲזַעֲצִינַעַק וּמְצָאִתִּי מְכַתֵּב מֵעכ"ת וְעוֹד כְּפֶה שְׂאֵלוֹת וְעוֹדֵנִי חֲלוּשׁ קִצַּת לְזֹאת אֲשִׁיב בְּקוֹצָר וְאַתּוֹ הַסְּלִיחָה: הִנֵּה הָאֲחֵרוֹנִים כָּתְבוּ וְהִבִּיאוּ ג"כ בְּשֵׁם שׁו"ת ר"ח פֶּהָן ס' ס' דְּרֵשָׁאָה וְשֶׁלְטָאָה בְּנִפְשֵׁיכִי הָיִ טוֹפָס.

וְאֵין הַסְּפָר הַלְזָה ת"י. וּלפ"ז צ"ל דְּגַם דִּיתִיהוּוּיִין הָיִ טוֹפָס כִּי אִם יִכְתְּבוּ וְשִׁבְּקִית וּפְטַרִית וְתִרוּכִית יִתִּיכִי לִיכִי לְמַהְרָה לְהַתְנַסָּבָא הַלְשׁוֹן מְבֹנָאָר הַיִטֵּב.

אָבֵל אִם יִכְתְּבוּ דִיתִיהוּוּיִין לְמַהְרָה אֵין לוֹ בְּיָאוּר. אָבֵל עכ"פ לפ"ז תִּיבַת בְּנִפְשֵׁיכִי וְדָאִי הָיִ מֵהַטּוֹפָס.

וְאַף דְּלְשׁוֹן וְשֶׁלְטָאָה הַכְּנֻנָה שְׂיֵשׁ לְהַשְׁלִיטָה עַל אֵיזָה דְּבָר וּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי שְׂיֵשׁ לָהּ שְׁלִיטָה עַל נִפְשָׁהּ כִּי עַד הַגִּירוּשֵׁין הָיָה הַבְּעַל שְׁלִיט עָלֶיהָ בְּכ"ז אֵין לְפִסְלוֹ הַגֵּט בְּשִׁבְלִי זֶה. כִּי עכ"פ אֵין כְּנֻנַת הָעֵנִין מִשְׁתַּנָּה עִי"ז.

וּבְטוֹפָס קִי"ל בְּס"ס קכ"ו וּבְס"י קכ"ה ס"ט שְׁכָשָׁר אָף אִם חָסַר תִּיבָה אוֹ אוֹת ע"ש בְּח"מ וּב"ש וע' חִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ז בְּזָה בְּאַנְרָף וּבְח"ג ס' קמ"ז. וּמכ"ש דְּבַנ"ד אֵין הַתִּיבָה חֲסִירָה רַק שְׂיֵשׁ נִפְסַק בְּנֻן וְנִרְאָה כְּנֻן וְתִינּוֹק יִקְרָאָנוּ נֻן.

וע' ס' קכ"ה סט"ז דְּכָשָׁר אָף בְּלֵא עֵיגוּן. וּבְס"י קכ"ו סמ"ז פֶּסֶק דְּבַמְקוֹם עֵיגוּן כָּשָׁר אָף בְּתוֹרָף וְהָרֵאשׁ הַשְּׂמָאֵלִי שְׁחָסַר מִן הַשֵּׁי"ן אֵין זֶה שְׁיֻנּוּי כ"כ בְּצוּרַת הָאוֹת.

כי פְּרָטִי צוֹרֵת הָאוֹתִיּוֹת אֵין מְעַבֵּב כ"כ וכמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס"ס פ' ומה שְׁנִקְלַף יוֹד הָרָאשׁוֹן ג"כ אֵין חֲשֵׁשׁ דְּאָף אִם פֶּתֵב בְּנִפְשָׁכִי כְּשֶׁר פְּדָאִיתָא בְּסִי' קכ"ו סל"ז. ומה שְׁנִנְעָקֵר דְּלִפְנֵי הַפָּף אָף שְׁעִי"ז נִתְבַּטְּלָה צוֹרֵת הָאוֹת כִּי לֹא נִשְׁאַר רַק שְׁנֵי הַקּוּיִם הָעֲלִיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן.

מ"מ הָרִי נִיפְרָ שְׁנִקְלַף מִשָּׁם הִדְיוֹ וְנִיפְרָ לְכָל שֶׁהוּא תִּיבַת בְּנִפְשָׁכִי וכמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"א סִי' פ"ז אוֹת ז' דְּהִיכָא שְׁיִישׁ הוֹכְחָה עַל צוֹרֵת הָאוֹת מִמָּה שְׁנִנְשָׁאֵר יֵשׁ לְחֻשְׁבוֹ פְּאֵלוֹ הוּא לְפָנֵינוּ וְאָף דְּבַתְּוֹרָף י"ל דְּלֹא שְׁיִינָה זֶה פִּינּוֹן דְּמ"מ לֹא נִכְתַּב וְאִטּוֹ אִם יִכְתּוֹב רְמִזִּים עַל הַנִּייר שְׁהַרְחִיזִים מוֹכִיחִים עַל גִּירוּשֵׁין יְהֵא זֶה פֶּגַט כְּשֶׁר הָרִי לֹא נִכְתַּב בְּפִירוּשׁ שְׁמַגְרִישָׁה.

וְרַק בְּזִמָּן קִי"ל דְּסָגִי בְּנוֹטְרִיקוֹן ע' סִי' קכ"ו ס"ד וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם וּבְס"ס קכ"ט וְאָף דְּנוֹטְרִיקוֹן עֲדִיפָא כִּי כּוֹ דְּרָף כּוֹתְבֵי שְׁטָרוֹת לְכַתּוֹב בְּנוֹטְרִיקוֹן וְהָאוֹתִיּוֹת הֵם שְׁלִימוֹת פְּרָאוֹי אֲבָל פְּהָא בְּנ"ד שְׁגוּף הָאוֹת אֵינְנוּ לְפָנֵינוּ רַק מְקַצְתוֹ י"ל דְּבַתְּוֹרָף לֹא מְהַנִּי.

אֲבָל בְּטוֹפְסֵי שְׁאָף אִם חָסֵר לְגַמְרֵי כְּשֶׁר. וְרַק הֵיכִי שְׁחָסֵר אוֹת אוֹ מְקַצְת יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁפִתְבוֹ אֵיזָה תִּיבָה שְׁאֵינָה שְׁיִיכַת לְגַט כְּדִי לְקַלְקַל פְּנוֹנַת הַגַּט וּלְפָסְלוֹ.

אֲבָל הֵיכָא שְׁנִיפְרָ אֵיזָה אוֹת הֵיךָ פְּתוּב ע"י מַה שְׁנִיפְרָ מְקוֹם שְׁנִקְלַף אֵין חֲשֵׁשׁ וְאָף בַּתְּוֹרָף קִי"ל בְּסִי' קכ"ו ס"כ שְׁאִם נִיפְרָ מְסַגְנוֹן הַלְשׁוֹן כְּשֶׁר אִם חָסֵר אוֹת אַחַת וְע"ש בְּב"ש וְאַחֲרוֹנִים שְׁיִישׁ לְדוֹן בְּזָה.

וְעַכ"פּ בְּנ"ד דְּהוּי טוֹפְסֵי כְּשֶׁר לְכ"ע וְאָף דְּבְטוֹפְסֵי הַקּוּיִם רַק בְּדִיעֲבַד מ"מ יְדוּעַ מ"ש בַּתְּוֹרָף דְּכָל שְׁעָה"ד פְּדִיעֲבַד דְּמִי. וְהַב"ש פֶּתֵב בְּסִי' קכ"ה סְכ"ו דְּבַתְּוֹרָף בְּעֵינֵינוּ מְקוֹם עֵיגוֹן וְדִיעֲבַד.

וְקִשָּׁה דְּהָא עֵיגוֹן הוּי פְּדִיעֲבַד וְצ"ל דְּדִיעֲבַד דְּגַט עֲדִיף מִשְׁאַר דִּיעֲבַד דְּאֵי נִימָא שְׁאֵינּוּ גַט יֵאמְרוּ שְׁאֵין תּוֹפְסִין בְּהַ קְדוּשֵׁין וְיָבוּא מְכָשׁוּל מְזָה. פִּינּוֹן דְּמִדְּאוּרִיִּיתָא הִיא גְרוּשָׁה וְרַק אִם אֵינּוּ מְקוֹם עֵיגוֹן אֲפָשֶׁר שְׁיִגְרִישָׁה שְׁנִיט וְשׁוּב לֹא יְהֵא מְכָשׁוּל אֲבָל בְּמְקוֹם עֵיגוֹן הַקּוּיִם וְלָזָה בְּטוֹפְסֵי שְׁהַקּוּיִם דִּיעֲבַד אָף שְׁאֲפָשֶׁר לִיתָן גַּט אַחַר וְאֵין לְחוּשׁ לְמְכָשׁוּל מִמִּילָא דַּה"ה בְּשַׁע"ד כְּגוֹן מְקוֹם עֵיגוֹן הוּי פְּדִיעֲבַד וְשָׂרִי: וְמַה שְׁנִיטְלָה קַצַּת הִדְיוֹ מִגַּג הָהָא דְּלְמַהֲרָ אֵין לְחוּשׁ פִּינּוֹן שְׁרִישׁוּמוֹ נִיפְרָ וְכַדְקִי"ל בְּסִי' קכ"ה ס"כ וְכֵן גַּבֵּי סַת"מ בְּאוּ"ח סִי' ל"ב סכ"ז וּבְפֶרֶט דְּלְמַהֲרָ פֶּתֵב הַג"פ סְקנ"א הוּבָא בְּפ"ת דְּהוּי טוֹפְסֵי.

וְמַה שְׁנִנְעָקֵר קַצַּת מִהַלְמַד בְּתִיבַת לְהַתְנַסְבָּא הִנֵּה בְּסִי' קכ"ו סט"ו הוּבָא בְּשָׁם הַרְשָׁב"א שְׁאִם דִּילְג הָהָא בְּלְהַתְנַסְבָּא כְּשֶׁר. וּבְגוּף שׁו"ת רִשְׁב"א שָׁם סִי' אֶלְף ק"ס פֶּתֵב שְׁאָף אִם דִּילְג לְגַמְרֵי תִּיבּוֹת לְמַהֲרָ לְהַתְנַסְבָּא כְּשֶׁר דְּהוּי טוֹפְסֵי פִּינּוֹן שְׁכּוֹתְבִין וְה"א מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם.

וְאָף לְהַר"ן שְׁפִתְבֵי בְּפ' הַמְגָרֵשׁ שְׁפָסוּל. מ"מ הֵכָא שְׁנִנְעָקֵר רַק מְקַצַּת הַלְמַד וְתִינּוֹק הַכִּירוֹ שְׁהוּא לְמַד אֵין חֲשֵׁשׁ בְּזָה וְכַמְש"ל מְהָא דְּסִי' קכ"ו ס"כ שְׁכִינּוֹן שְׁנִיפְרָ הַטְעוֹת מְסַגְנוֹן הַלְשׁוֹן כְּשֶׁר.

וְכ"ש הֵכָא שְׁנִיפְרָ לְפָל שְׁנִכְתַּב כָּאֵן לְמַד פְּרָאוֹי רַק שְׁנִנְעָקֵר מְקַצְתוֹ וְגַם דְּהַמְקַצַּת שְׁנִנְשָׁאֵר מוֹכִיחֵי וְכַמְש"ל. וְאָף לְהַר"ן שְׁמַחְמִיר בְּזָה מוֹדָה דְּבְנ"ד כְּשֶׁר וְלָזָה לְעַנ"ד בְּנ"ד דְּהוּי

מקום עיגון יכולים ליתן הגט ורק ליתר שאת יתקנו הגט אחר הנתינה ויחזור השלים ויתנו להאשה ואיך להתנהג בזה בארתי בע"ה בחיבורי ח"א ס"ס פ"ז.

והנה בנ"ד כתב מעכ"ת שהשלים השני אינו נותן הגט להאשה רק עושה שלים שלישי. ונסתפק מעכ"ת אם אחר התקון צריך השלים השני לתת הגט עוד הפעם לשלים השלישי לדעתי פשוט שא"צ לתת עוד הפעם לשלים שלישי דהא השלים השני מסר כל פחו להשלישי ואם נתפוס שהשלים השני יכול לגרש אחר שיתקנו ה"ה השלישי שהוא בא פחו.

ואף שבשעה שעשו את השלים שני במקום כתיבת הגט היה הגט כתוב פראוי והרעותות נעשו בדרך. בכ"ז אין נ"מ בזה לענין התקון כעת וכיון דהוא קאי במקום בעל ה"ה השלישי הוי במקום הבעל וכדאיתא בגיטין (דף כ"ט ע"ב) דכולהו במקום בעל קאי: סימן קע.

ע"ד אשר מורה אחד סידר גט סמוך לערב ולא הספיקו למסרו ביום ובין פה הלכה האשה. והבעל הפחיד את אבי האשה אשר יסע לאמערקא ויעגן את בתו.

והלך האב והביא את בתו וצוה המורה למסרו בלילה. ומעכ"ת מפקפקים בזה דהא קיי"ל באה"ע סי' קכ"ז ס"ה שאין לכתוב ביום ולמסור בלילה רק כשהוא ע"י שלים.

וכתבו עוד כי העדים אמרו לו שלא יספיקו לתתו בעוד יום והשיב להם דנחתם בלילה אסור אבל ליתן בלילה מותר הרי שעשה פן לכתחילה ובקשו לדעת דעתי בזה. והמורה אומר כי באשר זה היה אור ליום ו' וביום א' היה אדר"ח שגמנעים מלכתוב גט לזה צוה למסרו בלילה: הנה בגוף הדין אין מה להאריך כי מפני שיש ב"ש"ע סי' קכ"ז באחרונים שם שלכתחילה אסור לעשות פן ובדיעבד יש מקילים.

אכן לדעתי כיון שמוכח שלא ידע כלל הדין שזה אסור לכתחילה וכמו שאמר להעדים. א"כ יש לחוש שאינו בקי בדיני גיטין ואולי טעה בעוד פרטים.

וכמו דקיי"ל בסי' קמ"א ס"ל שאם מצאו פקפוקים בהתקן וכן בכל פיוצא בזה יש לחוש שהמסדר אינו בקי בטיב גיטין. שוב ראיתי שכ"כ בשו"ת ברית אברהם סי' ק"ז בשם גדול אחד והובא בפ"ת שם שיש לחוש לזה.

והב"א שחלק שם עליו נראה עיקר טעמו מפני שהנתינה היתה בעיר אחרת ע"ש ס"ס ק"ז. ועוד נראה דשם ידעו המסדרים את דין זה רק דנו דכיון שהנתינה בעיר אחרת א"ש וכדעת הב"א שם והביא פן בשם הרדב"ז וא"כ אין לחוש שאינם בקיאים בט"ג.

משא"כ בנ"ד שלא היה שום שעה"ד ורק אח"כ אמר הבעל שיסע לאמערקא. ובאמת אף אז היה אפשר לכתוב גט אחר בלילה וליתנו ומה שאמר המורה שהיה שעה"ד שלא היה יכול לעשות הגט עד יום ב' לדעתי היה יותר נכון לעשות גט בע"ש וביום אדר"ח שהוא רק חומרא בעלמא מלתת בלילה גט שנכתב ביום: ועוד יש חשש בגט זה דכיון שאמר הבעל שיסע לאמערקא הרי שחזר בו לגמרי מלגרשה בגט זה ויש בזה חשש ביטול הגט וכדאיתא בגיטין (דף ל"ב) ובטש"ע סי' קמ"א שאם אמר לשלים או להאשה שאין ברצונו לגרשה הוי ביטול הגט.

ואף דקיי"ל בגיטין שם שחוזר ומגרש בו. כפר פתב הריטב"א (בדף י"ח) שם שזה רק אם מגרש באותו יום אבל לא ביום אחר ע"ש.

ועוד נראה שאם אומר בפירוש שאינו רוצה לגרש הוי כמבטל גוף הגט ולדעת הרמב"ם ובש"ע סי' קמ"א ס"ב אינו חוזר ומגרש בו וכ"נ בגיטין (דף ל"ד) דאיתא שם שאם גילה דעתו שאינו חפץ לגרשה הוי גט משום דגילוי דעתא לאו מילתא היא משמע שאם אומר פן בפירוש הוי ביטול וכאלו ביטל גם את הגט ולא רק את השליחות ויש לדחות וע' גיטין (דף י"ח ע"ב) דתיישינן שפא פניס וכתבו התו' דתיישינן שפא אומר בפירוש שםבטל הגט ע"ש.

משמע שאם אומר סתם שאינו רוצה לגרשה לא נתבטל הגט. אבל נראה דלאו דווקא נקטו זה התו' וע"ש ביש"ש בזה וכ"נ בשו"ת גליא מסכת סי' ד' שפתבשאם אומר שאינו רוצה לגרשה בטל הגט.

והסברא נראה דהא בעינן שיהא הגט עומד לגרש בו וזהו ענין לשמה. אבל כיון שאינו רוצה לגרשה א"כ אינו עומד לגרש בו והוי כאלו נכתב שלא לשמה אכן בנ"ד יש לדון שלא ביטל הגט שהרי לא אומר שרוצה לדור עמה וקאמר שאם לא תקבל עתה גט ממנו יעגנה ויסע לאמערקא והיש"ש ועוד מפרשים הוכיחו דלא שייך ביטול בגט מהא שאין מועיל ביטול לס"ת שנכתבה לשמה ולכמש"ל א"ש דס"ת עומדת לקרות בה לכל ישראל ולזה אף אם בעל הס"ת מבטל אותה מלקרות בה מ"מ הרי ראוי שיקראו בה אחרים.

אבל גט אם הבעל אינו רוצה לגרש אשתו הרי אינו ראוי כלל לגירושין והוי כאלו נכתב שלא לשמה, ועוד דבנ"ד משמע מלשון השאלה שאמר זה קודם החתומה ואז יכול לבטל הגט לכ"ע ויש לדון בזה הרבה ולא אאריף בזה באשר בנ"ד י"ל שלא ביטל הגט שהרי אומר שאם לא תקבל פעת ממנו גט יסע לאמערקא הרי רצה להכריחה שתקבל הגט ולא גרע מביטול על תנאי שאם לא תקבלנו פעת יסע לאמערקא אבל עכ"פ יש בזה חשש: ולדעתי אם רק אפשר להשיג גט אחר צריף לכתוב גט אחר וגרם זה מה שהמורה נתן הגט ביחידי בלי צירוף שארי מורים.

ואף פי אין דרפי להיות הוגה דעות חוץ למקומי, בכ"ז אחר שישאלתי ע"ז מוצא אני לנכון לגלות דעתי אשר ראוי למנהיגי עירם לתקן שלא יסדרו גט רק כשיהיו ביחד שלשת המורים שבעירם וכולם יחד ישגחו ע"ז ויעזרם ד' שלא יצא מכשול מתחת ידם: סימן קעא ע"ד שכתבו בגט יהודה המכונה יודל פי כן נקרא במקום פתיבה אבל במקום נתינה הוא נקרא אידל.

והאריף בדברים ישרים וחפץ לדעת דעתי בזה: לכאורה יש להחמיר דהא העיקר הוא שם של מקום הנתינה כדקיי"ל באה"ע סי' קכ"ט ס"ד ואם פתב שם הפתיבה לעיקר פתב הרמ"א שם שפסול והרבה אחרונים מכשירים בדיעבד ע"ש.

אבל אם לא פתב כלל שם שבמקום נתינה מודו כ"ע שפסול. ומ"ש כת"ר שזה מיקרי רק שינוי במבטא המדינות וכהא דקיי"ל בס"ס קכ"ט דאף שצריף לכתוב פפי המבטא שבמקום נתינה מ"מ בדיעבד אם פתב פפי מקום פתיבה פשר וכ"כ פמה אחרונים.

לדעתי זה שינוי רק בדבר שדרכו להתחלף כגון אלף על הא פא רפה על בית רפה או ויו שין על סמך ששיניהם ממוצא אחד. אבל יוד על אלף שאינו מוצא אחד כלל כי אחה"ע הוא מהגרון וגיכ"ק הם מהחיה וגם בהברה יש חילוק כי בשם יודל היוד הוא במלאפום והוא שם געגוע וקיצור משם יהודה ואידל האלף הוא בחירק ואף דבס"ס קכ"ט איתא דגם מענדיל ומנדל גומפרעכט וגומפרחט מיקרי רק שינוי במבטא המדינות.

היינו דשם אין השינוי רק בהגונה אבל לא בגוף האות. ומה ששינה בגומפרעכט מפר לחית.

נראה לפי שאין אנו רגילים לשנות בהברה בין פה לחית (אף שבאמת יש חילוק דחית נוטה להא וע' חיבורי ח"ג סי' קכ"ד) ורק נראה דבכתיבה הורגלו שבמקום שקוראים בפתיח תחת הריש כותבים חית אחריו אבל בנ"ד שיש חילוק גדול הו בנקודה הו במוצא האות והוא ממש שם אחר אין זה שינוי להא דהרמ"א ס"ס קכ"ט ואף שבמרדכי ס"פ המגרש הביא בשם הריצב"א שאם כתב קייר במקום ייר כשר אם הוא מחמת שינוי המבטא במקום ההוא.

כבר כתב הג"פ ס"ס קכ"ט בשם הראנ"ח ח"א סי' פ"ז לבאר שזה הוי ג"כ כמוצא אחד לפי הברתם ע"ש. ועוד נראה דהכא שם אידל הוא שם בפ"ע ואינו תלוי בהברת המקומות ואקצר בזה באשר בודאי יודע מעכ"ת כי הוא תלוי בהברת המקומות בסביבותם: והנראה בזה דרק בגוף השם אם כתב שמו של מקום הפתיחה החמירו הפוסקים לפסול הגט.

אבל בשם הפינוי או געגועים וכדומה אין להחמיר בזה דהא מפורש בסי' קכ"ט ס"א שאם לא כתבו כלל שם הטפל כשר ואף שיש מחמירים בזה ע"ש בג"פ מ"מ היכא שבמקום פתיחה אין לו שם טפל רק במקום נתינה נראה דכשר לכ"ע.

וגם דהא יש פוסקים דס"ל מקום פתיחה עיקר ויש לעשות בזה ס"ס. וממילא בנ"ד שעיקר שמו יהודה נכתב בגט ורק הפינוי שבמקום נתינה הנשמת י"ל דכשר לכ"ע וע' חיבורי ח"ג סי' ק"י וסי' קכ"ז ועדיין י"ל דכיון שכתבו פינוי שבמקום הפתיחה ולא שבמקום הנתינה מוכח מזה שאין לו פינוי אחר במ"נ והוי פינוי השם ואם לא היו כותבים שום פינוי הוי עדיף טפי אבל ז"א דאטו אי יש לו שני פינויים והשמיטו אחד נימא שיופסל הגט משום דגרע טפי מאילו השמיט כל הפינויים ש"ל.

ונה לא שמענו ולזה נראה דכיון שכתב שם העיקר אף שכתב גם פינוי שבמקום פתיחה ולא שבמקום נתינה, מ"מ כשר בדיעבד: ועוד נראה דהנה בשינוי השם או השמטתו יש שני טעמים הטעם האחד דבעינן שיהא הגט נכתב לשם איש זה וכיון שכתב בגט שם אחר א"כ לא נכתב לשם איש זה והוא פסול מה"ת.

וכן קיי"ל בסי' קכ"ט ס"ג וע"ש באחרונים וע' סי' ק"נ בזה. ונראה שאם יש שני עדים שהסופר כתב הגט לשם זה האיש רק שטעה וכתב שם של אחר או שהיה סבור שהאיש הזה נקרא כן.

מ"מ הא בעינן עכ"פ שיוכלו לפרשו כן אבל הכא הרי הוא מזניף מתוכו. והתו' כ' בגיטין (דף כ') דשינה שמו ושמה הוא דרבנן וי"ל כפונתם כמש"ל ולזה כתבו שם שאם לא כתבו כלל שמו ושמה פשר דסגי פשיש עדים שפוננו לשם האיש והאשה הללו.

ויש עוד טעם בשינוי השם משום חשש לעז פמבואר בש"ס ופוסקים. והנה בנ"ד שכתב שם אחד נדאי דלא שינה לומר שיופסל מדאורייתא פיון שעכ"פ כתוב שמו של האיש הזה וע' בפוסקים ורק שיש לחוש לעז שכתבם נתינה יאמרו שזה איש אחר פיון שאין בגט פינויו שכתבם נתינה ולזה נראה דכיון שכתוב בו שם העיקר לא שינה לעז פי הרי יראו שהוא איש זה שכתוב בגט שמו העיקרי.

ומה שכתב פינויו באופן אחר. יבינו הכל שהוא מצד שפן פינויו במקום פתיכה.

ובפרט שהברת הפינויים קרובים זה לזה. אבל אם יש חילוק בשמו העיקרי בין מ"כ למ"נ בזה שפיר שינה לעז דכיון שבמ"נ אין יודעים כלל משמו השני לא יעלה על דעתם כלל שבמ"כ יש לו שם אחר וכעין זה כתב המהרי"ק בשורש פ"ו בשם אליהו ובלי שאם נקרא בפי כל בלי וכתב אליהו פשר לפי שהכל יודעים ששם בלי אינו שם בפ"ע ומקורו משם אליהו ואין כאן מקום לחשש לעז.

וגם בהא דס"ס קכ"ט בהברות שבשתי מדינות נראה עיקר שזה שינה אף שהאותיות שנתחלפו אינם ממוצא אחד דעיקר הטעם היא לפי שידוע לכל שהפוננה על איש זה לפי שידוע שיש מקומות שקוראים פינויו בהברה אחרת: ובגוף ענין זה הוגד לי שגם במקום שקורין בשם אידל ישנם אנשים שנקראים יודל.

וא"כ בנ"ד אין שינוי כ"כ פיון שגם במקום נתינה ידוע שיש שקוראים ליהודה יודל וא"כ הוי פאלו הוי לו שני פינויים במקום נתינה וכתבו רק אחד דנדאי פשר. וזה יש לדחות באקצור באשר כי בלא"ה בארנו שיש להקל בנ"ד ואני מסכים עם מעכ"ת להקשיר הגט בשעה"ד אם א"א להשיג גט אחר בנקל: סימן קעב.

פבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה משה נחום נ"י הגאבד"ק קעליץ. ע"ד שבעירו לא נתנו עד פה גיטין בשביל שנסתפקו בכתיבת שם העיר.

ועתה מוכרחים לסדר גיטין עבור האנשים שהלכו לחיל המילואים. ודעת מעכ"ת לכתוב שם העיר קיעליץ כי כן פותבים במקתבים ובשטרות ובלישון רוסיא נכתב שמשפצת או המעבא וכן בכתב פולין פותבים משמא פאלמא והנהר נקרא סעליניצא ובכתב רוסיא נכתב מנאצמה ונסתפק כ"ג אם לכתוב סעליניצא או סעליניצא או סעליניצי.

והאריף בדברי חכמה ודעתו שכתבו קיעליץ והספימו עמו הגאבד"ק בערזאן נ"י והג' אבד"ק יעליסאוועטגראד וחספץ לדעת דעתי בזה: לכאורה נכונים דברי מעכ"ת לכתוב קיעליץ כמו שכותבים באגרות ושטרות וכמ"ש המהריב"ל ח"ג סי' ט' שפגיטין צריף לכתוב כמו שכותבים בשטרות וכ"כ הט"ג בשמות עיריות סק"ג ועוד דהא כתב הט"ג בשנ"ק סק"ב בשם הס"ש שאף שקוראים קרענדיל מ"מ יכתבו קרנדיל בצירה.

וכ"כ בשא"ל סק"ד בשם הס"ש שכותבין שם נהר קירבאך אף שנקרא קערבאך. וכ"כ בדברי חיים בנקודת סגול וכ"כ בט"ג שם סק"ב בשם קרענדיל ע"ש.

הרי מפורש שאף שקוראים בסגול מ"מ פותבים ביוד כמו צירה פדי להקל על המבטא. ומכ"ש בפולין שהברתם לבטא צירה במקום סגול ויש שבצירה שבמקום סגול גורר עמו עין ג"כ וכמ"ש הט"ג שא"ז סק"כ שיש שם זעלקא ויש זעילקא.

ומשמע שזה פשוקרא הזיין בצירה רק שם פתוב היוד אחר העין. ובפרט דבכתב אשפנזית ופולנית פותבים פן כנ"ל לזה היה נראה שיכתבו בגט קיעליץ: אבל כנ"ד נראה שהעיקר לכתוב קעליץ בלא יוד דזה פשוט בכל האחרונים שבסגול פותבים עין והקא אין מורגש יוד פלל אחר הקוף וכן בלשון רוסיא אין פותבים יוד אחר הקוף ובמדינתנו עיקר פתיבת הערכאות הוא בלשון רוסיא וגם פי בלשון אשפנזית ידוע שבכל מקום שפותבים סגול פותבים יוד שפן הוא מפללי דקדוק לשונם.

ואולי מקדם היתה העיר של אשפנזים פי היא קרובה לגבולם ואח"כ תפשוה לפולין. ולזה התחילו לכתוב כפי שהיו פותבים האשפנזים וגם פי הברת פולין הוא רפה קרוב להברת אשפנז רק פשתפשוה לרוסיא החלו לכתוב בלא יוד כהברתם ועכ"פ אצלנו שמורגש היטב הברת סגול צריף לכתוב בלא יוד ומה שפותבים באגרות ושטרות ביוד נראה שזה מצד שהורגלו לכתוב פן בלשון אשפנזית ופולנית או שבאמת פותבים בשבובש לפי שהברתם לבטא צירה במקום סגול ולזה מרפכים יוד בשביל צירה ועין בשביל סגול אבל זה טעות דהרי הברתם בפולין לבטא חיריק במקום מלאפום או שורוק במקום קמץ ונימא שיכתבו אברוהום במקום אברהם שמואל במקום שמואל ועכצ"ל דאף שהברתם פן ככ"ז הפל יודעים שצריף לכתבו במלאפום ובקמץ וה"ה כנ"ד צריף לכתוב בעין כמו סגול גמור.

שוב ראיתי שכ"כ הט"ג שנ"ק סק"ב שצריף לכתוב כפי עיקר הנחת השם ואף שהברתם באופן אחר ככ"ז ממילא יקראו בגט כפי הברתם וע' ג"פ סי' קכ"ט ס"ק קמ"ב לענין שינוי ההברה בין ספרדים לאשפנזים וכ"כ הט"ג בשא"י סקכ"א שפותבים יהושע אף שנקרא בפולין יהושע ועמ"ש בזה בשו"ת משפנות יעקב סי' כ"ד ומ"ש הט"ג בשם הס"ש שפותבים יוד במקום עין הרי מסיק הט"ג שם דהיינו רק היכא שאין נרגש הסגול כ"כ אבל אם ההברה בסגול אזי יכתבו בעין.

ומ"ש הס"ש שפותבים קירבאך היינו משום שמתחלה היו קוראים בצירה ולזה פתבו הגט ביוד ואח"כ כשהתחילו לקרוא בסגול שוב לא שינו זה בגט לפי ששמות עיירות ונהרות אין משנים פדי שלא להוציא לעז על גיטין הראשונים ע"ש הרי מפורש כמ"ש"ל ובנ"ד הרי לא פתבו עדיין גיטין בעיר זו ובשאר שטרות אין חשש הוצאת לעז וזה פלל גדול בגיטין לכתוב השמות כפי ההברה בלי שום שינוי ואם נכתוב יוד אחר הקוף צריף לקרות היוד בסגול וזה שינוי השם גמור ורק אם מרגישים הסגול בהברת היוד אזי צריף לכתב קיעליץ ואני לא שמעתי הברה זו משום אדם ומ"ש המהריב"ל וט"ג לכתוב כפי שפותבים באגרות ושטרות כבר ביאר שם המהריב"ל שזה שייך רק בדבר שאינו שינוי גמור במבטא אבל בשינוי גמור וכמו תונס ותנס אין משגיחים על שטרות פנין שרואים שפותבים בשבובש.

ומה שפותבים פן באשכנזית ופולנית אין זה פלום ואף דקיי"ל בסי' קכ"ח ס"ג שצריך לכתוב השם שנקראת העיר בין הנקרים היינו רק השם שנקרא במקשלה העיקרות שם ובכתבי הערפאות אבל א"צ לכתוב כל השמות שנקראים בפי אנמות שונות.

וע' ביש"ש פ"ד דגיטין סי' ל"ב שכתב ג"כ שצריך לכתוב השם שנקראת בערפאות שם. ועוד נראה דהכא אין שייך לכתוב שם שבין הנקרים פינו שנקראים קצתם בסגול הצדי וקצתם בחיריק.

וא"כ אין בידינו לכתוב ממש כמו הנקרים. ועוד דהא עכ"פ צריך לכתוב על שם הנקרים בלשון דמתקרי כמ"ש הפוסקים ומ"ש בדב"ח בנקודת סגול שפותבים הירש במקום הערש זה ענין אחר כמ"ש בשו"ת ר"ח פהן סי' ס"ד וע' שו"ת בית דוד סי' י"ט וח"ס סי' כ"ה ובט"ג שא"נ סק"ה פתב שיש מקום לכתוב הערש ע"ש וע"ש שנ"מ סק"ג בזה: ולכאורה צריך לכתוב דמתקריא קעלצא פינו שפן נקראת בין הנקרים וכן ודמתקריא קעלצא שפן נקראת אצל מקצת נקרים וגם קיעלצע וקיעלצא כפי פתיבת הפולנים כמ"ש מעכ"ת.

אבל באמת ז"א דהא קיי"ל בסי' קכ"ח ס"ג שאם אין חילוק רק באות אחת או הברה אחת א"צ לכתוב רק השם שישארל קוראים וכמו אם נקרא בפי ישראל רעדיש והנקרי קוראים הרעדיש. ועוד דאף בכל השמות פתב הט"ג שנ"ר סק"ה שאף שנקראת רייצא בכ"ז פותבים רייץ כי הוא עיקר השם.

וכן בעיר מגנצא פותבים מגנץ ע"ש שהאריך בזה. וא"כ ה"ה הכא אף אם הייתה נקראת קעלצא יכולים לכתוב קעלץ ואף להחולקים על סברא הנ"ל הובאו בט"ג שם מ"מ הכא גבי שם נקרים ודאי כ"ע מודו שא"צ לכתוב דמתקריא בשביל זה וכ"כ ביש"ש שם שא"צ לכתוב דמתקריא בשביל שינוי פזה ע"ש.

וכ"כ בסה"ג למהר"מ ר"י סעיף ק"ט דלהכי פותבים בגט לופלין אף שבלשון נקרי נקראת לובלינא ובראד אף שנקראת בלשונם בראדע משום שעל הרגש פזה אין קפידא וע"ש בט"ג בשמות עיירות סקי"ח שהאריך בזה ואף שפתבו שם דלהכי פותבים פוןזנני מפני שדוחקים החיריק וא"כ ה"ה בנ"ד שקורים קעלצא.

אבל ז"א דבאמת שאני התם שנוסף נון שני עם חיריק וכן מוכח מדמייתי שם מבראד שקורים בראדע וידוע שקורים גם בראדי וכותבים רק בראד ע"ש: ולכאורה הנה מקום לכתוב קעלץ דמתקריא קיעלץ פינו שפן נכתב בשטרות ואגרות ואף שדעת הט"ז שלא לכתוב דמתקריא על שם שחזתם בו מ"מ הרבה האחרונים הסכימו שיכולים לכתוב דמתקרי [ועוד דבנ"ד כשקוראים השטרות קוראים כפי שכתוב קיעלץ וא"כ שפיר יש לכתוב דמתקרי.

אף ז"א כי הם קוראים בפי הברתם ולא כפי שכתוב וכמ"ש הט"ג שנ"ק סק"ב]. אבל קשה לעשות נגד דעת הט"ז ובפרט כי לפה"נ נכתב זה בטעות לפי שנמשכו אחר פתיבתם בלשון פולין וכמש"ל ולזה הנה נראה שיקריזו בכל פתי פנסיות שבעיר, אשר מהיום והלאה לא יכתבו באגרות ושטרות קיעלץ כי הוא טעות רק יכתבו קעלץ וכעין זה פתב הנו"ב מ"ק סי' פ"א לענין שם עיר אויסטרליץ להכריז שלשים יום ששם העיר נקבע פן

וְדִדְוֹן עֲדִיפָא פִי שְׁם הַנּוֹצֵרָה לְקַבְּוֹעַ לֵה שְׁם מְיֻחָד וּבְזָה יֵשׁ לְדוֹן מְהָא דְאִיתָא בְּשׁ"ס יְבָמוֹת דְּרָף ל"ו שְׁאִין סוּמְכִין עַל הַכְּרֻזָּה וְעַל שׁו"ת מֵהֵרִי"מ ס"י ל"ד וּבְפ"ת בְּקוּה"ש בְּשְׁם דְּוֹאֲרָא.

אַכְּוֹן בְּנ"ד אִין הַהַכְּרֻזָּה לְקַבְּוֹעַ שְׁם הָעִיר רַק לְהוֹדִיעַ שְׁלֵא יְכַתְּבוּ בְּטַעוֹת בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וְע"י טַעוֹתָם יְבוֹאוּ לְהוֹצִיא לְעַז עַל הַגִּיטִין שְׁפוֹתָבִים שְׁם הָעִיר שְׁלֵא כְּדִין. אַכְּוֹן אִם מְוֹרְגֵשׁ בְּמַבְטָא הַסְּגוּל בְּהַבְּרַת הַיּוֹד אַצֵּל מְיָעוּט יִשְׂרָאֵלִים אוֹ אַצֵּל הַנְּכָרִים אֲזִי נֶכְוֹן שְׁיִכְתְּבוּ קִיעֵלִץ דְּמַתְקֵרְיָא קִיעֵלִץ וְאִם מְוֹרְגֵשׁ בְּהַבְּרַת רַב הַיִּשְׂרָאֵלִים סְגוּל בְּהַבְּרַת יוֹד אֲזִי יְכַתְּבוּ קִיעֵלִץ דְּמַתְקֵרְיָא קִיעֵלִץ: וְעֲדִיין יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְּהֵנָּה הַט"ג בְּשַׁנ"מ סק"ג וּשְׁנ"ע סק"ב כְּתַב בְּשְׁם מְאַנְקָא וְעַטְקָא שְׁאִם מְוֹרְגֵשׁ בְּהַבְּרָה כְּמִוִּיד אַחַר הַמָּם אוֹ אַחַר הַטִּית צָרִיף לְכַתּוּב מְאִינִיקָא עֲטִיקָא וְאַף שְׁיֵשׁ לְטַעוֹת וְלִקְרוֹתוֹ בְּחִירִיק בְּכ"ז אִין חוֹשְׁשִׁין לְזָה וְעַל בְּשַׁא"ז סק"כ וְעוֹד בְּכ"מ דְּכָל הַיְכָא שְׁמֹרְגֵשׁ יוֹד יֵשׁ לְכַתְּבוּ וְהַאֲחֵרוֹנִים כְּתָבוּ דְלֵהֲכִי כּוֹתְבִים פּוֹזְנָא דְּמַתְקֵרְיָא פּוֹזְנִי מְפָנִי שְׁבְּהַבְּרַת הַנּוֹן הַאֲחֵרוֹן נְשַׁמַּע כְּמוֹ יו"ד אַבְּל אִינוּ בְּחִירִיק כְּמ"ש קֶצֶת, אַחֲרוֹנִים וַא"כ ה"ה בְּנ"ד לְפִי הַבְּרַתֵּינוּ שְׁם קִיעֵלִץ נְשַׁמַּע יוֹד אַחַר הַלְּמַד וְכֵן בְּכַתְּבֵי רוֹסְיָא כּוֹתְבִים אוֹת הַמּוֹרָה שְׁיִקְרָאוּ הַלְּמַד כְּמוֹ עִם יוֹד וַא"כ יֵשׁ לְכַתְּבוּ בְּגַט קִיעֵלִץ אוֹ קִיעֵלִץ לְפִי הַבְּרַת קֶצֶתָם כְּמ"ש מַעַכ"ת כִּי הַגִּזְד לִי אֲשֶׁר גַּם בְּלִשׁוֹן פּוֹלִין נְכַתְּבֵי הַלְּמַד בְּאַנְפֹן שְׁהַבְּרַתוֹ כְּמוֹ עִם יוֹד אַחֲרָיו.

וְנִרְאָה שְׁמַטְעַם זֶה לֹא כְּתָבוּ שְׁם גִּיטִין עַד הַיּוֹם לְפִי שְׁהוֹקְשָׁה לְהֵם לְכַתְּבוּ בְּגַט כֵּן כִּי יִקְרָאוּ הַלְּמַד בְּחִירִיק. וְכֵן נִלְע"ד שְׁהוּא דְּבַר קֶשֶׁה וְאַף דְּבִשְׁם עֲטִיקָא כְּתַב הַט"ג שְׁאִין לְחוֹשׁ לְזָה הַיְיָנוּ מְשׁוּם דְּלֹא סְגִי בְּלֹא"ה כִּינּוֹן שְׁהִיא צָרִיכָה לְהַתְּגַרְשׁ אַבְּל בְּשְׁם עִיר הָרִי אֲפֹשֶׁר שְׁלֵא לְסַדֵּר גַּט שְׁם וְאַף שְׁכַתְּבֵי הַר"ח פֵּהוּ דְּבַפּוֹזְנָא שְׁפוֹתָבִים דְּמַתְקֵרְיָא פּוֹזְנִי הוּא בְּשִׁבִיל שְׁהַנְּכָרִים מְבַטְּאִים הַנּוֹן הַאֲחֵרוֹן כְּאֵלוּ יֵשׁ יוֹד אַחֲרָיו י"ל דְּהַיְיָנוּ רַק בְּשְׁם הַטְּפֵל שְׁלֵי הַנְּכָרִים דְּאִין חֲשַׁשׁ כִּינּוֹן שְׁבַעֲעִיקָר שְׁם הָעִיר אִין מְקוֹם לְטַעוֹת אַבְּל בְּנ"ד שְׁבַגּוּף שְׁם הָעִיר יִצְטָרְכוּ לְכַתְּבוּ קִיעֵלִץ וִיהֵא מְקוֹם לְטַעוֹת י"ל שְׁנֶכְוֹן לְמַנּוּעַ מְלִסְדֵר גַּט שְׁם.

וְלְכַתְּבוּ בְּלֹא יוֹד הָרִי כְּתַב בְּט"ג בְּשַׁא"ש סקט"ו וּשְׁנ"ג סק"ד שְׁאִם חִיָּסֵר הַיּוֹד שְׁמֹרְגֵשׁ בְּמַבְטָא פְּסוּל הַגַּט וְכ"כ הַט"ג בְּשְׁמוֹת עֲיִירוֹת סקט"ו שְׁבְּמְקוֹם שְׁרוּצִים לְהַתְּחִיל לְכַתְּבוּ גִיטִין צָרִיף לְכַתְּבוּ בְּיּוֹד אִם מְוֹרְגֵשׁ הַיּוֹד בְּהַבְּרָה וּמְשַׁמַּע שְׁם דְּאִיִּירִי אִף אִם בְּשְׁטָרוֹת כּוֹתְבִים בְּלֹא יוֹד ע"ש דְּמְקוֹדֵם כְּתַב גְּבִי טְרַעְבוּלָא שְׁהִיו כּוֹתְבִים כֵּן מְכַבֵּר בְּגִיטִין וּשְׁטָרוֹת וְאַח"כ כְּתַב שְׁרוּצִים לְהַתְּחִיל לְכַתְּבוּ גִיטִין וְלֹא הַזְכִּיר שְׁרוּצִים לְהַתְּחִיל לְכַתְּבוּ שְׁטָרוֹת וַא"כ ה"ה בְּנ"ד: וְנִרְאָה לְצַדֵּד בְּזָה דְּהֵנָּה בְּט"ג שַׁא"ז סק"כ כְּתַב שְׁאִם נִקְרָא זַעֲלִקָא בְּהַרְגֵשׁ יוֹד וְחוֹתָם זַעֲלִקָא יְכַתְּבוּ בְּגַט זַעֲלִקָא וְהַרוּאָה בְּגַט יְבִין שְׁזָהוּ עִיקָר שְׁמוֹ וְמָה שְׁבַקְרִיאָתוֹ מְרַגִּישִׁים יוֹד הוּא רַק שְׁיִגְרָא דְּלִישְׁנָא לְגַעְגּוּעַ וּכְיוּצָא בּוֹ נְגַם בְּשְׁמוֹת נְשִׁים כְּתַב שְׁם שְׁאִין מְדַקְדָּקִין בְּזָה וְכ"ש בְּשַׁא"ס סקט"ו וּשְׁנ"ג סק"ב וּבְשַׁעו"נ גְּבִי טְרַעְבוּוֹעֵלָא לְהַתְּמִיר אִם לֹא כְּתָבוּ הַיּוֹד הַמְּוֹרְגֵשׁ בְּמַבְטָא נִרְאָה דְּהַיְיָנוּ דְּוֹנָקָא כְּשֶׁהַיּוֹד בְּסוּף הַתִּיבָה וְאִין אַחֲרָיו רַק אֶלְף אוֹ הָא כִּי אֲזִי הַיּוֹד הוּא נֶעַ כְּתַנּוּעָה מְיֻחָדָת עֲלִיו וְכְּמֹרְגֵשׁ בְּמַבְטָא לְזָה הוּא מְעַכְבֵי וְכ"כ שְׁם בְּשַׁנ"ג מְפּוֹרֵשׁ שְׁהַיּוֹד מְתַנּוּעַצֵת ע"ש אַבְּל כְּשֶׁהַיּוֹד בְּאַמְצַע הַתִּיבָה וְכָא רַק כְּדִי שְׁיִרְגִישׁוּ בְּהַבְּרַת הָאוֹת הַקּוֹדֵם כְּאֵלוּ הוּא עִם יוֹד שְׁזָה הָיוּ רַק לְהוֹרוֹת שְׁהַבְּרַת הָאוֹת הִיא רַבָּה בְּזָה אִין מְדַקְדָּקִין כ"כ וְאִם חוֹתָם בְּלֹא יוֹד

אזי פותבים בגט ג"כ בלא יוד ובט"ג שם צ"ל לפ"ז דקאי רק על שם עילקא דסליק מינה שם ולא על שם וועליא שהזכיר מקודם כי בכגון זה י"ל שהיוד מעפב וכנ"ל.

וכן היכא שהיוד מורה על חיריק י"ל ג"כ שינפסל אם השמיטוהו פי עיי"ז יטעו לקרות בנקודה אחרת וע' ב"ש בשא"א שפתב דבשמות שדומין זה לזה פותבין רק השם שחותם בו וע"ש באחרונים שהאריכו בזה וא"כ יש לדון דהכא פיון שבכל השטרות ואגרות פותבים קיעליץ או קעליץ בלא יוד אחר הלמד הרי הוחזק פן בשטרות ולזה אין לכתוב יוד אחר הלמד משום דאיפא למיטעי לקרותו בחיריק אבל פשלא יכתבו היוד יבינו שאין זה שינוי השם ורק שממשיכים היוד בשביל געגוע כמש"ל בשם הט"ג ולכן אם הדבר נחויץ לכתוב שם גיטין נכון שלא לכתוב יוד אחר הלמד פי אם יכתבו ביד יהי הדבר זר מאוד באשר לא יעלה על דעת הקורא שהיוד בא להורות על הברת הלמד לבטא פמו עם יוד ואף שם עטיקא שכתב הט"ג לכתבו ביד אם היה בא לפני למעשה לא הייתי ממהר לכתוב פן באשר לכל קורא תראה זה פשינוי השם וכעין זה כתבו כמה אחרונים בשם טוביא שאם כתבו בלא יוד פשר: סימן קעג פבוד הרה"ג וכו' מו"ה משה זעליג נ"י הרב דק' פילשטיין.

ע"ד מי שנקרא לס"ת אליהו ובפי כל נקרא עלי אם לכתוב בגט בעין שפן הדרה לכתוב בהברת סגול או לכתוב באלף פיון שמקורו משם אליהו ונפיר חזי כת"ר בט"ג שא"נ סק"ה שכתב דאף שאצלינו נקרא בסגול עליא בכ"ז פותבים אליה פיון שזהו עיקר שמו ובחיבורי ח"ג סי' ק"נ בארתי זה באורח קצת.

לענ"ד פשוט לכתוב באלף פיון שהוא שם געגועים משם אליה ונהי באמת יש חילוק בין הברת אלף להברת עין כי העין צריה לבטאו פאילו הוא משותף קצת עם הברת נון פידוע וזהו החילוק בין אלף לעין.

והמדקדקים בלשונם נזהרים בזה בתפלה וק"ש ובקה"ת ונהי שאצלינו רוב העולם אין נזהרים לדקדק בזה מ"מ למי שמבטא הברת העין פראוי יהי זה שינוי השם גמור. ועוד דהא שיעין מורה על סגול בשפה המדוברת הוא רק אחר אות המנוקד בסגול.

אבל לא פשהעין עצמו מנוקד בסגול ונפיר אפשר לכתוב אלף ובסוף התיבה פבר האריכו הנו"ב ועוד פוסקים בשם טאלצא וכדומה אם לכתוב עין או אלף לבסוף וע' חיבורי ח"ג סי' קי"א. וראיתי בספר דברי חיים על שמות גיטין שכתב בשאנ"ע בשם עלטשא בעין וכתב שם שמקורו משם אליהו ותמהני דא"כ למה כתבו בעין ובפרט שבעצמו הביא שם דברי הב"ש שאיליש צריה לכתוב באלף ומשמעות לשונו שם נראה שדעתו שיכתבו באלף ומש"ש לבסוף בעין אפשר הוא טעות הדפוס ע"ש וכ"נ בנ"ד שיכתבו אליהו המכונה אלי: וע"ד מי שנקרא אלי בחיריק האלף ושמו הקודש אין דוע נראה לכתוב באלף כי יותר קרוב שמקורו מאליהו וכ"כ הב"ש בשא"א בשם איליש שהוא מאליהו וגם מדוע נכתבו בעין ועוד דאם יכתבו בעין יסברו שהוא שם עלי רק בטעות כתבו יוד אחר העין להורות הצירה ולא יכתבו שם הקודש פלל פיון שאין דוע פבירור ששמו אליהו.

וגם הרי יש בש"ס שם אילא אף שם זה אינו מצוי בינינו ובנ"ד אין לכתוב בגט רק שם אילי לבד: סימן קעד. פבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה ישראל אברהם נ"י אבד"ק טיראספאל: ע"ד מ"ש מעכ"ת פי כשב"ד רואים שפותר הגט לשמה א"צ שיהיו העדים והשליח בעת פתיבת שיטה ראשונה ושישמעו שאמר שפותר לשמה ודמי למ"ש הרא"ש בתשובה הובא בטור סי' קמ"א וש"פ שאם עמדו עדי חתימה בשעת מסירת הגט אצ"ל בפ"נ ובפ"נ וממילא ה"ה פשעושה שליח שני בפני ב"ד אצ"ל בפ"נ ובפ"נ פיון שב"ד בעצמם יודעים שנקתב ונקתם כדין עכ"ד.

הנה בדבר השליח לא חידש מאומה פי ודאי במקום שב"ד ראו בעצמם שנקתב ונקתם לשמה אצ"ל בפ"נ ובפ"נ. רק פתבתי דמ"מ במקום שאינו שעה"ד אין לשנות מתקון חכמים לומר בפ"נ ובפ"נ פדי שלא יבואו לטעות לעשות פן אף כשב"ד לא ראו הכו"ח וכדאימא בגיטין (דף ה' ע"א) שלא תחלוך בשליחות ובפה נוהגים שפותרין וחותרין הגט בבית הסופר ואח"כ מביאים אותו לב"ד.

אכן מ"ש שהעדים א"צ לשמוע מפי הסופר שפותרו לשמה הוא תמוה כי אף יוכלו לחתום על הגט פיון שאין יודעים שנקתב לשמה וכ"כ הטוש"ע סי' קנ"ד בסה"ג שהעדים צריכים להיות בשעה שהסופר אומר שפותר לשמה ובכתיבת שיטה ראשונה והאחרונים בארו שם דמדינא סגי בשמיעת קולמוס כמו בשליח וא"ל שהעדים סמכו על הדיינים שאומרים ששמעו שאמר שפותר לשמה וראו הפתיכה דא"כ הוי זה רק עד מפי עד ונהי אם היו הדיינים מעידים לפני ב"ד אחר שראו שנקתב הגט לשמה אזי ודאי היו יכולים העדים לסמוך ע"ז ולחתום אבל בלא"ה הוי רק עד מפי עד.

ואף ש"ל דכיון דסתם ספרי דב"ד מיגמר גמירי הוי גילוי מילתא וסגי אף בכה"ג. מ"מ לשונות הפוסקים לא משמע הכי וגם דהא ודאי אין נזהרים להגיד ידם שראו שנקתב לשמה.

ומ"ש התו' בגיטין (דף ג') וצ"ד ורבו דחיישינן שיערער ויאמר שהסופר פתבו להתלמד והחתים עליו עדים לפי שלא היה בקי לשמה י"ל דלאו דוקא פתבו שהוא לא היה בקי רק שגם העדים לא היו בקיאים שצריף לדעת שנקתב לשמה פי הלא עכ"פ היה להם לשאול את הסופר אם פתבו לשמה ובלא"ה הלא דעת הראב"ד דקיי"ל פרפה שאין בקיאים לשמה ולכתחילה יש להחמיר לצאת ידי דעת הראב"ד בזה.

ועוד דהא אצלנו נוהגים שמוסרי הגט מקבלים שטר וכבר נתבאר בפוסקים שמהרא"י וצ"ל היה נמנע מלהמנות בב"ד שבשעת נתינה לפי שהיה מקבל שטר בעד הסידור ורק אצלנו מקילים בזה משום דמעיקר הדין א"צ ב"ד לנתינת הגט.

אבל אם נאמר שעיקר הכשר הגט תלוי בעדות הדיינים הרי הם פסולין מדינא כדין עד שנוטל שטר דהא המנהג שנותנים שטר למסדר בעד זה שיעשה כל הנצרך עד שיוכשר הגט ולזה מטריח א"ע ויושב בשעת הפתיכה פדי שיהי הפל כדין וא"כ הרי נוטל שטר על הדבר שיוכשר הגט כי אם יופסל יצטרף לסדר גט אחר או להשיב השטר והוי נוגע בעדות.

וילעגן עדי הגט שמקבלים שְׂכָר כָּבֵר כְּתָבו הָאֲחֵרוֹנִים טְעָמִים בְּזֶה וְהוּבְאוּ בַפ"ת ס"י קל"א סק"ג. אָבֵל בַּנ"ד לֹא שֵׁיף זֶה וְלִזָּה נִלְעַנ"ד שְׁצָרִיף לִיזְהָר שְׁהַעֲדִים יְהִי בַעֲת אַמִּירְתוֹ שְׁפֹתֵב לְשָׁמָּה וּבִשְׁעַת כְּתִיבַת שִׁטָּה רֵאשׁוּנָה.

ומה שדקדקתי מלשון מעכ"ת שכתב שיחזור ויאמר פוננתי היתה שמזה משמע שאף שכתב בהפסקות את הגט מ"מ לא אמר בכל פעם שפותר לשמה רק בפעם הראשון ובפעם האחרון: וע"ד אם צריך בגט על תנאי לתת נאמנות לאשתו הנה אין לי פנאי לפלפל פעת בזה באשר כבד האריכו בזה האחרונים וביחוד בגט מקנשר בסג"ר סקל"ד ויותר טוב לדעתי לעשות התנאי באיזה ענין אחר וכמ"ש בחיבורי ח"ד ס"י קנ"י סקל"ב ובפני' שם לא הזכרתי ענין הנאמנות ולפמ"ש האחרונים לחלק בין מגרש מתמת קטטה למגרש לטובתם א"כ ביוצא למלחמה א"צ נאמנות ומה שעלה בלבי לחדש בזה לפום רהיטא להגביל זמן להגדת העדים מצאתי בגמ"ק שם ובחיבורי שם בלא"ה א"צ נאמנות כיון שכתבתי שם שהבעל לא יעשה התנאי רק השליח וא"כ אין הבעל יודע כלל איזה תנאי נעשה ואם נעשה תנאי וא"כ אין חשש שיבוא לפייסה: סימן קעה.

וע"ד שהבעל התנה עם השליח ע"מ שיתראה בפני פלוני ופלוני והשליח עשה שליח שני והתנה ע"מ שיתראה בפניה ובפני פו"פ. לדעתי הוי זה שינוי בשליחותו כי לדברי השליח אם יתראה בפני פו"פ מ"מ יהא גט כל זמן שלא יתראה גם בפניה.

ואף לפמ"ש בחיבורי שם סקל"א שהשליח יוכל להטיל תנאי בנתינתו היינו רק לענין ביטול הנתינה אבל לא להוסיף באופן שיהיו גירושין אף במקום שלדברי הבעל אינו גט. ועוד דשם הוא רק פדי לחזור משליחותו כי בעיקר הנתינה קשה לומר שיוכל להטיל תנאי משום דהוי שינוי כדקיי"ל בס"י ל"ה ס"ז לענין קידושין.

ולזה פתבתי בלשוני שהתנאי הוא בחזרתו מהשליחות והיינו שיאמר שהוא חוזר משליחותו על תנאי זה. ובגוף הדבר קשה לי טובא מדוע לא יוכל להטיל תנאי בנתינתו דהא אף שלא יקניים התנאי ותבטל נתינתו מ"מ הרי עדיין יכול אז לקדשה או לגרשה לגמרי ולא נתבטל כל הענין.

ועוד הרי תלה התנאי בו והברירה בידו אם לקנים התנאי או לא ואין זה שינוי לגרעיותא. והנה לשון הש"ע שם הוא שעשאן שליח לקדשה סתם.

ונה א"ש די"ל שפוננתו בקפידא שיקדשנה סתם והוי כאומר שיקדשה במקום פלוני דווקא וקדשה במקום אחר דקיי"ל בקדושין (דף נ') דלא הוי קדושין. אכן לשון הרמב"מ בפ"ז מה"א ה"כ הוא עשאן שליח לקדש אשה ולא הזכיר סתם ויקשה פנ"ל.

ונראה דבקדושין הוי הקפידא לפי שנתן לה כסף הקדושין ואם יתבטלו הקדושין יצטרף לתבוע ממנה בדינא ודיינא ולא ניתא לו זה. וממילא בגט לא שייף זה כי אף שהנזיר הוא שלו מ"מ אם יתבטל הגט תו לא חזי למידי ואין בו ש"פ לצור ע"פ צלוחיתו גם דנדאי לא שקה אותו שלא יבואו לידי טעות.

שוב מצאתי בספר טיב קדושין ס"י ל"ה שנתקשה ג"כ בדין הנ"ל וכתב ג"כ סברא הנ"ל משום כסף הקדושין וב"ה שפוננתי לדעתו רק לא הרגיש שם בשינוי לשון הש"ע מלשון הרמב"מ שהזכרנו דמשינוי לשון הש"ע מוכח כמ"ל שצריך שיקפיד בפירוש

שְׂיִקְדָּשְׁנָה סֶתֶם וְהַרְמַב"מ י"ל דְּאִיְרִי שְׁהַשְׁלִיחַ קִדְשָׁה מְשָׁלוּ וְכַמ"ש הַט"ק שֶׁם וּבַכ"ז
אֵין לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה נֶגֶד פְּשׁוּטוֹת לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים וְלִזְהָ קַבְעָתִי בְּחִיבוּרֵי שֶׁם בְּפָנִים שְׂיִגְלָה
דַּעְתּוֹ שְׂיִוְכַל לְתַת עַל תְּנָאֵי וְגַם בְּבִיאוּרֵי שֶׁם כְּתַבְתִּי מִשׁוּם סְבָרָא דְחִזְרָה שְׁהוּא עֲנִנּוּ אַחַר
לְגַמְרֵי.

וְעַכ"פּ בְּנ"ד נִרְאָה פְּשׁוּט דְהָיִי שְׂיִנּוּי גְמוּר וְלֹא הָיִי כְמוֹסִיף. וְאַף שְׂיִשׁ בְּיָדוֹ לְהַתְרָאוֹת גַּם
בְּפָנֶיהָ.

מ"מ הָרִי הוֹסִיף עָלָיו טֹנְרַח וְאוּלֵי תַסַּע לְמַרְחֹק וְלֹא יִמְצָאָנָה וְאַקְצָר: סִימָן קַעו. וְע"ד
גְרוּשָׁה עַל תְּנָאֵי בְּלֹא מַעֲכָשְׁיוֹ מְאִימְתִי מוֹנִים יְמֵי הַבְּחִנָּה אִם מַשְׁעַת נְתִיבָה אוֹ מַשְׁעַת
קִיּוּם הַתְּנָאֵי.

וְהִבִּיא מַעַכ"ת דְּבָרֵי סְפָר קִנְאָת סוֹפְרִים שְׁמַחְמִיר אָף שֶׁהֲרֵאנ"ח מִיְקַל וְהֵנָּה סְפָר ק"ס
אֵינוֹ ת"י. אֲבָל הֲרֵאנ"ח שֶׁם מִיְקַל רַק מִפְּנֵי שְׁהִיְתָה עֲגוּנָה שְׁתִּי שְׁנִים וְהִיָּה שַׁע"ד ע"ש.

וּבְשׁו"ת בֵּית יוֹסֵף סִי' ח' מַחְמִיר בְּזֶה הוּבָא בְּכַנְה"ג סִי' י"ג וְסִי' קמ"ו וְכֵן מִתְּשׁוּבַת
הֲרֵא"מ. וְעִיקָר יְסוּד הֲרֵאנ"ח שֶׁם מִשׁוּם דְּהִרְבָּה פּוֹסְקִים ס"ל שְׁמוֹנִין מַשְׁעַת כְּתִיבָה וְכ"פ
בַּש"ע ר"ס י"ג וּבְאֲשֶׁר לִפְנֵי אֵין זֶה נִצְרָף לְמַעֲשֵׂה אֵין לִי כְּעַת פְּנָאֵי לְהַכְנִיס א"ע בְּזֶה
וּבְפְשׁוּטוֹ נִרְאָה שֶׁבַשַׁע"ד יֵשׁ לְסַמְּוֹ עַל הֲרֵאנ"ח פִּינּוֹן דְּבִלֵּא"ה הִרְבָּה פּוֹסְקִים ס"ל
לְמַנּוֹת מַשְׁעַת כְּתִיבָה וְכַמְש"ל: וּמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ג סִי' ק"ט שְׂיִשׁ לְפַקְפֶּק פְּשׁוּט
שְׁהַפְקוּק עַל הַפּוֹסְקִים שְׁפַתְבוּ דְסָגִי בְּשֶׁם הָעִיקָר לְחֹד שְׁהַבְּאִתִּים שֶׁם ג"כ.

וְע"ד שֶׁם זִינְדַל. הֵנָּה אִם אֲצַלֵּם הַהִבְרָה עַל מְלֵאפּוּם לְבַטָּא בְּחִירִיק אֲזִי יֵשׁ לְכַתּוּב בְּנִי
כַּמ"ש מַעַכ"ת.

וּבְדָבָר שְׁפַתְבְּתִי בְּחִיבוּרֵי ח"ד סִי' קכ"ט בְּשֶׁם גְּדוֹל אֲנֹכִי עוֹמֵד עַל דַּעְתִּי דְכִינּוֹן שְׁנִינּוֹת לֹו
שֶׁם זֶה מַעְרִיסָה נִרְאָה בְּרוּר שְׁהוּא שֶׁם הַקּוֹדֵשׁ וְלֹא מִשֶׁם גַּד כִּי אֵין מְצוּי אֲצַלְנּוֹ שְׂיִקְרָא
זָכַר מַעְרִיסָה בְּשֶׁם גַּעְגּוּעִים אוֹ לַעַז בְּלֹא עִיקָר שְׁמוֹ בְּשֶׁם קוֹדֵשׁ.

וְשְׁפַתְבְּתִי שְׂיִטְעוּ לֹוֹמֵר שְׁעִיקָר שְׁמוֹ הוּא גַּד כְּנֻנְתִּי דְהָא הַכֹּל יוֹדְעִים שְׁלֹא קְרָאוּהוּ מַעוֹלָם
גַּד יוֹדְעִים שְׂשֶׁם הַקּוֹדֵשׁ שְׁלֹו הוּא גְּדוֹל וְא"כ יְסַבְּרוּ שְׁנִכְתַּב הַגֵּט בְּשִׁבִּיל אַחַר וְעַכ"פּ
יֹוצִיאוּ לַעַז עַל הַגֵּט.

וְאַף שְׁפַתְבְּתִי אַח"כּ שְׂאֵם כְּתָבוּ גְדִיל בְּיָד כְּשֶׁר כִּי לֹא יְטְעוּ שְׂשֶׁמוֹ גַּד לְפִי שְׁלֹא נִכְתַּב
שֶׁם זֶה בַּגֵּט. הַפְּוֹנָה כִּי מִזֶּה יְבִינּוּ שְׁעִיקָר שְׁמוֹ גְּדוֹל וּמָה שְׁלֹא כְּתָבוּ שְׁנִינּוֹת לְפִי
שְׂאֵין נ"מ בְּהִבְרָה אֲבָל אֵי גִימָא שְׁעִיקָר שְׁמוֹ גַּד א"כ הו"ל לְכַתּוּב גַּם עִיקָר שְׁמוֹ אֲבָל
כְּשִׁיכְתּוּב גְּאֲדִיל בְּאֵלֶּף אֵין מְקוּם לֹוֹמֵר כֹּלֵל שְׁעִיקָר שְׁמוֹ גְּדוֹל כִּי בְּאֵןפֹן זֶה לֹא הָיִי
כּוֹתְבִים אֵלֶּף אַחַר הַגִּימָל שְׂאֵין זֶה בְּנִמְצָא כֹּלֵל בְּשִׁמּוֹת הַקּוֹדֵשׁ וְאַקְצָר פִּינּוֹן שְׁהַסִּידוּר
נְכוּן בַּע"ה שְׂשֶׁמוֹ גְּדוֹל: וּמ"ש בַּח"ג סִי' קי"ד שְׂשֶׁם אֵיִצָּא מוּבָא בַּב"ש סִי' קכ"ט ט"ס
הוּא וְצ"ל בַּט"ז וְכְנֻנְתִּי עַל שֶׁם אֵיִצָּק שְׁמוּבָא בַּסְקָל"ה שֶׁם כִּי אֵיִצָּא וְאֵיִצָּק הַכֹּל אֶחָד רַק
שְׂאֵיִצָּק הוּא שֶׁם גַּעְגּוּעִים מְאִיִּצָּא.

ומוֹבֵא שָׁם זֶה גַם בְּב"שׁ בְּסֵדֶר שְׁמוֹת וּבְאֵמֶת גַּם זֶה נִקְרָא בְּס"ט שְׁמ"שׁ הוּא נִטְפָּל שָׁם וְכִמוֹ שֶׁעָשָׂה הַט"ז שָׁם וְרַק נִרְאֶה פִּי כַּנּוֹנְתִי אֲזוֹ לְדַבְרֵי הַט"ז. וְיִתֵּר דְּבָרֵי מַעַכ"ת שֶׁהֵבִיא חֶבֶל אֲחֵרוֹנִים הִנֵּה אֵינָם ת"י וְלֹא אוֹכֵל לְפָלְפֵל בָּהֶם: סִימָן קַעֲזוּ.

כְּבוֹד הַרְה"ג הַמְּפֹרָס וְכו' מו"ה אר"י יְהוּדָה הַפֶּהֶן נ"י אבד"ק דְּאַשְׁעוֹו. ע"ד הָאִישׁ לִיב בֶּן יוֹסֵף הַפֶּהֶן מִכְּפָר פֶּרַעֲנִטְיוּקָא שֶׁמִּתְקוֹטֵט עִם אִשְׁתּוֹ תְּדִיר וּבִשְׁנָה עֲבָרָה בָּא לְבֵיתוֹ עִם אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹ יִרְחֻמִּיאֵל וְאַח"כּ בָּא עוֹד אֶחָד שְׁמוֹ בְּרוּךְ בְּתוֹרַת עֲנִי מִחֲזִיר עַל הַפְּתָחִים.

וְיִתֵּן לִיב הַנְּ"ל לְאִשְׁתּוֹ מִטְּפַחַת וְאָמַר לָהּ שֵׁשׁ בְּזָה מַעוֹת תִּנִּי נְדָבָה. וְהִנֵּה נָפַל עָלֶיךָ אֵיזָה פַּחַד וְלֹא הִסְפִּיקָה לִיקַח קֶצֶה הַמִּטְּפַחַת עַד שֶׁנִּפְלָה לְאַרְץ.

וְהַבְּעַל הַגְּבִיּוֹת מִהָאָרֶץ נִיָּיר כְּתוּב בְּכֶתֶב אֲשׁוּרִית וְצָעַק יוֹדְעוֹן עַס אִיזוּ אֲגִט וְקָרְעוּ תִּיכֶרֶף לְגִזְרִים כֶּף סִיפְרָה הָאֲשָׁה. וְהוּא אָמַר שֶׁלְקַחְתּוּ בִּינְדָה וְאַח"כּ נָפַל הַיִּמְנָה וְקָרְעוּ בְּשִׁבִיל פַּחַד מִהַמְּשָׁלָה וְאַח"כּ הוֹדָה שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִינְדָה כָּלֵל וְאָמַר שֶׁלֹּא רָצָה כָּלֵל לְגַרְשָׁה רַק לְהַפְחִידָה כְּדִי שֶׁתִּיטִיב דְּרַכָּה וְעָשׂוּ גב"ע וְהִגִּיד אֲשֶׁר בֶּן מִלְּשָׁה שֶׁהַבְּעַל בִּקְשׁוּ שֵׁשִׁיג לּוֹ אִישׁ שֶׁיִּכְתוּב לּוֹ גִּט וְהִשִּׁיג אֶת מְרַדְכֵי בֶּן שְׁמַעוֹן וְא"ל שֶׁבְּבִנְיָמִן יִתֵּן לּוֹ כְּתָב מוֹכֵן וְשִׁילָם לּוֹ וְלִמְחָר בְּיָמֵי לּוֹ אֵיזָה כְּתָב וּמָסַר אֶת הַכְּתָב לִירְחֻמִּיאֵל הַנְּ"ל שֶׁהוּא יִתְנַנּוּ לְלִיב הַנְּ"ל וְיִוֹתֵר אֵינּוּ יוֹדֵעַ וְהַבְּעַל מוֹדָה לְדַבְרֵיוֹ וּמְרַדְכֵי הִגִּיד שֶׁאֵת לִיב הַנְּ"ל אֵינּוּ מְכִיר כָּלֵל וְרַק אֲשֶׁר הַנְּ"ל א"ל שֶׁיִּתֵּן לּוֹ אֵיזָה כְּתָב אֲשׁוּרִית שִׁיּוּכֵל הַבְּעַל לְהַטְעוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתְּדַמָּה שֶׁהוּא גִּט וְכֶתֶב בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת בְּלִשׁוֹן זֶה לִיב בֶּן יוֹסֵף אָמַר לְאִשְׁתּוֹ כִּב"פ מֵאֵי דְכֶתִיב ע"כ יַעֲזֵב וְגוֹמֵר הַה"ד וְשִׁמְחָתָּ בְּחֻגָּה אִתָּה וְאִשְׁתָּה כִּמ"ד אֵין שְׁמִחָה אֲלֵא בְּבִשְׁרִי וְכַדוּמָה מְלִשׁוֹנוֹת כְּאֵלָה וְלֹא כְּתָב שׁוֹם לְשׁוֹן שֶׁל רִיחֻק רַק שֶׁל קִירוּב וְהָאִישׁ יִרְחֻמִּיאֵל אֵינּוּ רוֹצֵה לְבוֹא לְב"ד בְּשׁוֹם אֲנֹפֶן וְהוּא רִיק וּפּוֹחֵז וְנִחְשִׂיד עַל כַּמָּה דְּבָרִים וְהָאִישׁ בְּרוּךְ אָמַר שֶׁהוּא לֹא יָדַע מֵאוּמָה רַק יִרְחֻמִּיאֵל שֶׁכָּרוּ בְּעַד חֲצִי רו"כ שֶׁיִּלְךָ לְכַפֵּר הַנְּ"ל בְּשִׁבִיל אֵיזָה עֶסֶק.

וְכִשְׁבָּא לְשֵׁם רָאָה שְׁנַתָּן הַבְּעַל לְאִשְׁתּוֹ אֵיזָה כְּתָב וּקְיָבְלָתוֹ וּמְרוּב הַבְּהִלָּה נָפַל תִּיכֶרֶף מִינְדָה וְאָמַר לָהֶם יוֹדְעוֹן עִם אִיזוּ אֲגִט. וְיִוֹתֵר מִזֶּה אֵינּוּ יוֹדֵעַ וְכִשְׁשִׁאֲלוּהוּ אִם קִיבְלָתוֹ וְנָפַל מִינְדָה אוֹ שֶׁנָּפַל מִיָּדוֹ קוֹדֵם שֶׁקִּיבְלָתוֹ לִינְדָה וְכִאֲשֶׁר אוֹמְרִים כַּעַת הַבְּעַל וְהָאֲשָׁה.

הוּא מְשִׁיב פַּעַם כֶּף וּפַעַם כֶּף וְא"א לְהַצִּיל מִפִּי דְּבָר בְּרוּר. וְהַבְּעַל אוֹמֵר שָׂאֵם יִתִּירוּ לּוֹ לְדוּר עֲמָה רוֹצֵה לְהַשְׁלִים עֲמָה.

וְהוּא מַצְנֶה רַבָּה בְּאֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם בָּנִים. וְגַם פִּי הָאֲשָׁה אֵין לָהּ עוֹזֵר וְתוֹמָה.

וְהָאָרִיף מַעַכ"ת בְּדַבְרֵי חֲכָמָה לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ הַפֶּהֶן וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה וּמְרוּב טְרַדוּתִי אֲשִׁיב בְּקוֹצֵר. וְגַם פִּי הָעֵנִין אֵינְנוּ דוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת: הִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְאַסְרָה כִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַבְּעַל מִתְחִילָה שֶׁקְבָלָה הִגִּט וְאַח"כּ נָפַל מִינְדָה וְגַם אָמַר שֶׁהִיָּה זֶה לְפָנֵי עֲדִים הָרִי שְׁוִיָּא אֲנִפְשִׁיהָ חֲתִיכָא דְּאִיסוּרָא.

וְע' אה"ע ס' קט"ו ס"ז לְעֵנִין אוֹמֵר שֶׁרָאָה שֶׁזִּינְתָה אִשְׁתּוֹ אִם יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ בְּלֹא אֲמַתְלָא וּבִנ"ד לֹא הוֹנְפָרָה אֲמַתְלָא נְכוּנָה. וְנָהִי שָׂאֵם הָיוּ הָעֲדִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ י"ל שֶׁהִיָּתָה מוֹתֵרַת דְּכָל עֵיקָר טַעַם שֶׁצָּרִיף הָאֲמַתְלָא הוּא כְּדִי לְהַאֲמִינוּ שֶׁעֲכָשׁוּ אוֹמֵר אֲמַת.

אָבֵל פֿשָׁאוֹ עֵדִים וְהוּא אֹמֵר כַּעַת ג"כ כְּמוֹ הָעֵדִים אֲנִי בְּנֹדָאֵי שְׁמוֹתָר וְאַף לְהַפּוֹסְקִים
דס"ל טַעַם סְבָרָא דְשׁוֹנְיָא חַד"א הוּא מְשׁוּם נֶדְר מ"מ הֵיכָא שְׁנִיתְבְּרַר לְהִיפּוֹף לֹא שְׁיִיף זֶה
דְּהוּי פְּנֵדֵר בְּטַעוֹת.

ועפ"ז יֵשׁ לִישָׁב מַה שְׁקָשָׁה עַל סְבָרָא זֹו דְּמַה מְהַנִּי אֲמַתְלָא וְכַבֵּר נִתְקַשׁוּ בְּזֶה הָאֲחֵרוֹנִים
וְע' שׁו"ת בְּרִית אַבְרָהָם חֲא"ה ע"ס פ"ו וּמַהֲרִי"ט ס' א'. וּלְפַמ"ש א"ש דְּהוּי פְּנֵדֵר וּפְתַחוּ
עֲמוּ אָבֵל הֲלֹא בנ"ד אֵין עֵדִים לְהַכְחִישׁוּ.

וְהִנֵּה י"ל דְּגַם הֵכָא אֹמֵר אֲמַתְלָא שְׁאֹמֵר זֶה מְחַמַּת כַּעַס. וְלִדְעַת הָרֵא"ש הוּי זֶה גּוֹפֵא
אֲמַתְלָא ע' שׁו"ת גְּבַעַת שְׁאוּל ס' מ"ב וּבִפְרָט בנ"ד שְׁיִדוּעַ שְׁהִיָּה מִתְקוּטְטִים תְּדִיר וְאַף
לְפַמ"ש ח"ס ס' קס"א דְלִדְעַת טוֹש"ע צְרִיף אֲמַתְלָא אַחֲרַת.

נִרְאֶה דְּהֵינּוּ רַק בְּאוֹמֵר שְׁנִיתְבְּרַר לוֹ שְׁזִינְתָּה שְׁהוּא דְּכָר חֲמוּר וְעוֹן גְּדוֹל לְהוֹצִיא ש"ר
בְּשִׁקָּר. אָבֵל בנ"ד הוּא דְּכָר קַל לְאִישׁ הַמוֹנִי לוֹמֵר שְׁזַרְק לָהּ גַּט.

וּבִפְרָט שְׁאוֹמֵר עִתָּה שְׁלֵא יִדַּע שְׁיִהֵא אֲסוּר לוֹ לְהַחֲזִירָהּ. אַכֵּן בְּמַכְתָּב כַּת"ר לֹא הֵוֹנְפָרָה
הָאֲמַתְלָא שְׁאֹמֵר זֶה מְחַמַּת כַּעַס.

אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי זֶה מְצִאתִי בְּגִט מְקוֹשֵׁר אוֹת קצ"ה שְׁכַתֵּב ג"כ דְּבִשְׁנֵי עֵדִים א"צ אֲמַתְלָא
כְּשַׁחֲזוֹר בּוֹ: וְלִכְאוּרָה אֵין מְקוֹם לְהַקְל בְּשִׁבִיל חֲזַרְתּוֹ. פִּינֵן שְׁהִיו עֵדִים בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה
וְאַף שְׁלֵא קָרְאוּ אֶת הַגַּט.

הָא קִי"ל בְּגִיטִין (דָּף י"ט) וּבֵא"ה ע"ס קל"ה שְׁאֵף שְׁלֵא קָרְאוּ הָעֵדִים אֶת הַגַּט בַּכ"ז
הֵיא סְפַק מְגוֹרְשֵׁת וְעַכ"פּ פְּסוּלָה לְכַהֲנֵה וְהַטַּעַם הוּא מְפַנֵּי שְׁאֹמֵר לְהֵם שְׁהוּא גַּט ע"ש.
וְהִנֵּה צְרִיף לְהַבִּין טַעַם דִּין זֶה דְּהָא יֵשׁ לָהּ חֲזַקַת א"א וְאִישׁ לֹא רָאָה אֶת הַגַּט וְאִיף נֶאֱמַין
אֶת הַבַּעַל לוֹמֵר שְׁזֶה הָיָה גַּט וְלְהוֹצִיאָהּ ע"י דִּיבּוּרוֹ מְחַזְקַת א"א: וְנִרְאֶה טַעַם הַדְּכָר
מְשׁוּם דְּאִיתָא בַּב"ב (דָּף קל"ד ע"ב) דְּבַעַל שְׁאֹמֵר גְּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי נֶאֱמַן וַא"כ ה"ה
הֵכָא נֶאֱמַן לוֹמֵר שְׁהוּא גַּט.

וְכ"כ הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דָּף י"ט ע"ב) בַּד"ה טַעַמָא לְחַד תִּירוּצָא דְלִהֲכִי נֶאֱמַן לוֹמֵר שְׁהוּא גַּט
אַף שְׁהִיָּה נִייר חֲלָק. וְאַף דְּשָׁם תִּירוּצוֹ גַּם תִּירוּץ אַחֵר.

הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבַנְיֵיר חֲלָק שְׁרוּאִים שְׁאֵין כְּתוּב בּוֹ פְּלוּם קָשָׁה לוֹמֵר שְׁנֶאֱמַיְנוּ נֶגֶד הַחוּשׁ.
אָבֵל הֵיכָא שְׁלֵא רָאוּ מַה הוּא שְׁפִיר נֶאֱמַן לוֹמֵר שְׁהוּא גַּט.

וְאַף דְּאִיתָא בַּב"ב שֶׁם דְּהוּי סְפַק גַּט וְכֵן קִי"ל בַּא"ה ע"ס קנ"ב. וְזֶה קָשָׁה גַּם עַל הַתּו'
דְּגִיטִין שְׁהַזְפַּרְנוּ וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה כְּתַב הַרְשָׁב"ם שֶׁם וְעוֹד פּוֹסְקִים הַטַּעַם מְשׁוּם דָּאֵם אִיתָא
דְּגִיטִין קָלָא הוּי לָהּ לְמִילְתָּא.

וַא"כ י"ל דְּזֶה שְׁיִיף רַק כְּשְׁאוֹמֵר שְׁכַבֵּר גִּירְשָׁה אֲמַרִינּוּ דְּנֹדָאֵי הו"ל קָלָא לְמִילְתָּא אָבֵל
הֵכָא שְׁגִירְשָׁה כַּעַת ע"י הַנְיֵיר שְׁנוֹתָן לֹא שְׁיִיכָא סְבָרָא זֹו וְלִזְה נֶאֱמַן וַא"ל דְּעַדִי חֲתִימָה
הוּוּ מְפַקִי קָלָא דְּכִינּוּן שְׁאֲפָשֵׁר שְׁלֵא יִמְסַרְנוּ לָהּ לֹא מְפַקִי קָלָא שְׁגְרוּשָׁה הֵיא.

וְע' בַּתּו' גִּיטִין (דָּף י"ז ע"ב) ד"ה עַד שְׁכַתְּבוּ שְׁבִשְׁעַת מְסִירָה מְתַפְרָסֵם שְׁלֵא נִיתָן בְּיוֹם
הַכְּתִיבָה וְע' ב"מ (דָּף י"ז) וְתו' שָׁם. וְעַכ"פּ נִרְאֶה שְׁעֵיקָר הַקּוֹל יוֹצֵא בְּשַׁעַת מְסִירָה וְגַם
דְּהָא אֲפָשֵׁר שְׁכַתֵּב בְּכַתֵּב יְדוּ בְּלֹא עֵדִים דְּבִדְעֵבַד הוּי גַּט כְּדִאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף פ"ו) וי"ל

שְׁלֹזָה הַנּוֹצְרִי הָיוּ בְּגִיטָיו שֵׁם לְתִירוֹן אַחַר כִּי הִרְמַבְּ"מ בִּפ"ב מֵה"ג מְפָרֵשׁ דְּלֶהֱכִי הָיוּ
גַט סָפֵק מְשׁוּם שְׁמָא נָתַן לָהּ גַט פְּסוּל אוֹ שְׁמָא כִּינּוּן לְתַת לָהּ גַט פְּסוּל כְּדִי לְקַלְקְלָהּ ע"ש
וְזֶה שִׁינּוּי גַם כְּשֶׁנִּתְּנָה לָהּ כְּפֶתַח עֲדִים וְאוֹמֵר שֶׁהוּא גַט.

דְּכִינּוּן דְּחִינּוּן שֶׁהוּא נִיָּיר חֶלֶק הָרִי מוֹכַח שְׁרוּצָה רַק לְקַלְקְלָהּ אוֹ שְׁעוּשָׁה זֶה לְשַׁחֲוֵק
בְּעֵלְמָא: וְהִנֵּה הַב"ש ס' קנ"ב פְּתַב שְׁהָאוֹמֵר גְּרִישְׁתִּי אֶת אֲשֶׁתִּי שְׁחֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵיו הוּא
רַק לְעֲנִין אִם מֵת שְׁאֲסוּרָה לְהַתִּיבָם וְאִם זִינְתָה הַנֶּלֶד סָפֵק מְמִזֵּר אֲבָל אִם הִבְעֵל פְּהוּ
מְוַתֵּר לּוֹ.

וְתַמְהוּ הַב"מ וְתו"ג שֵׁם דְּהָא שְׁוִיָּא חַד"א. וְהַב"א חִי"ו ד' ס' ס"ו פְּתַב שְׁכֹנְוִנְתּוֹ לְשִׁיטַת
הַסּוֹבְרִים בְּסִי' קע"ח ס"ט שֵׁם שֵׁם לְוֹמֵר שְׁוִינְתָה מְשׁוּם חִרְגַּמ"ה וע' פ"ת ס' קנ"ב.

וְהוּא דְּחֹק שְׁיִכְתַּב הַב"ש בְּפִשְׁיטוֹת מֵה שְׁרֹב פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז: וְנִרְאֶה דַס"ל דְּכִינּוּן
דְּאֲמִרִינּוּ דָאִם אֵיתָא דְּגִירְשָׁה הו"ל קָלָא א"כ כְּשַׁחֲוִיר בּוֹ וְאוֹמֵר שְׁלֵא גִירְשָׁה הָיוּ כְּאֵלוּ
עֲדִים מְסִינְעִים לְדַבְּרֵיו שְׁנֶאֱמַן וְא"צ אֲמַתְלָא כַּמֶּש"ל.

וְכ"כ הִרְשַׁב"מ בְּב"ב שֵׁם דְּהָא שְׁוִינּוּ לּוֹ קוּל הָיוּ כְּעֲדִים שְׁלֵא גִירְשָׁה ע"ש. וְלִכְאוּרָה
קָשָׁה טוֹבָא דְּהָא אֵיתָא בְּכַתְּוִבוֹת (דָּף כ"ג ע"א) דְּעֵבִידִי אֵינְשִׁי דְּמִגְרִישִׁי בְּצִינְעָא וְלִית לָהּ
קָלָא ע"ש.

וְנִרְאֶה לִישָׁב דְּהֵתָם אֵיתָא שְׁעֲדִים אוֹמְרִים נִתְּגַרְשָׁה וְשִׁנִּים אַחֲרִים הִדְרִים בְּאוֹתוֹ חֲצַר
אוֹמְרִים שְׁלֵא רָאוּ שְׁנִתְּגַרְשָׁה וְקָאֵמֵר שֵׁם דְּהו"א דְּהָיוּ הִכְחָשָׁה מְשׁוּם דָאִם אֵיתָא דְּגִירְשָׁה
קָלָא הו"ל לְמִילְתָא קַמ"ל דְּעֵבִידִי דְּמִגְרִישִׁי בְּצִינְעָא וְקָשָׁה דָאֵף דְּגִירוּשִׁין אֵית לָהּ קָלָא
מ"מ י"ל שְׁאֲנָשִׁים אֵלוּ לֹא רָאוּ הַגִּירוּשִׁין דְּהָא הַקּוּל יוֹצֵאֵתֵם הַגִּירוּשִׁין.

וְעו"ק דָאִי נִימָא דְּקָלָא אֵית לָהּ א"כ לְמָה לִי לְמִימֵר שְׁדָרִים בְּאוֹתוֹ חֲצַר. וְעו"ק דְּבְּגִיטָיו
(דָּף י"ח) אֵיתָא דְּבַגְטָא שְׁזִמְן פְּתִיבְתּוֹ קוּדָם קָלָא אֵית לָהּ וְע"ש בְּתו' וְשֵׁם (דָּף י"ז ע"ב)
ד"ה עַד.

וְקָשָׁה דְּהָא עֵבִידִי דְּמִגְרִישִׁי בְּצִינְעָא וְלֹא יָדַע שׁוּם אָדָם מִזֶּה רַק עֲדִי מְסִירָה וְלִזְה נִרְאֶה
דְּוִדָאִי כ"ע מוֹדוֹ שְׁאֵתֵר הַגִּירוּשִׁין מִתְּפָרְסָם הַדְּבָר וְכִדָּאֵיתָא בְּגִיטָיו (דָּף י"ח) וְכַרְשָׁב"ם
בְּב"ב שֵׁם. וְכַתְּוִבוֹת שֵׁם בְּעִי לְמִימֵר דָאֵף קוּדָם הַגִּירוּשִׁין מִתְּפָרְסָם הַקּוּל בְּאוֹתָהּ חֲצַר
עַכ"פ שְׁזֶה רוּצָה לְגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְכָל דִּיּוּרֵי הַחֲצַר אוֹ הַבֵּית פּוֹנִים לְרֵאוֹת הַדְּבָר וְכְּשִׁנְיָם
אוֹמְרִים שְׁלֵא רָאוּ תִּיְהוּי הַכְּחָשָׁה.

וּמְסִיק דְּעֵבִידִי דְּמִגְרִישִׁי בְּצִינְעָא וְאִין יוֹדְעִים מְקוּדָם אֲבָל אַח"כ שְׁפִיר מִתְּפָרְסָם הַדְּבָר
ע"י עֲדִי מְסִירָה וְכַמ"ש הַתו' בְּגִיטָיו (דָּף י"ז ע"ב) וְכַמֶּש"ל. וְעו"י"ל דְּהִשְׁתָּא דָאִיפָא
חִרְגַּמ"ה לִיפָא מִיגוֹ שְׁיִגְרִישְׁנָה עֲכָשׁוּ שְׁהָרִי תְלוּי בְּדַעְתָּהּ.

וְגַם אִם יִרְצָה לְגַרְשָׁה בַּע"כ לֹא יִמְצָא אִישׁ שְׁיִסְיַע לּוֹ בְּדָבָר עֲבִירָה זֶה לְכַתּוּב גַּט שְׁלֵא
מְדַעְתָּה אִם אֵינּוּ יָכוֹל לְכַתּוּב בְּעֲצָמוֹ. כִּי לְעַנ"ד שְׁבֻזָּה"ז אֲסוּר לְכַתּוּב גַּט לְאִישׁ בְּלֹא
אֲשֶׁתּוֹ כְּדִי שְׁלֵא יָבוֹא לְגַרְשָׁה בַּע"כ.

וְכֵן הַעֲדִים לֹא יִחְתְּמוּ בְּלֹא יְדִיעַתָּה רַק אִם הִגַּט נַעֲשָׂה אֲצֵל מוֹרָה הוֹרָאָה אוֹ אֲצֵל אַחֵר
מְוַחֲזָק בְּכִשְׁרוֹת יָכוֹלִים הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים לְהֶאֱמִין שְׁגַם הָאִשָּׁה נִתְּרַצִּית לְהַתְּגַרְשׁ אוֹ שְׁהִגַּט

יהא מונח בב"ד עד שישאלו אותה וכגון שיש חשש עיגון וכדומה אכן פשמת ולא חזר בו אסורה להתניבם פיון שהיתה אסורה לו אוסרים אותה גם ליבם דכיון שפול עיקר היבום הוא מפת הבעל להקים שמו וכיון שאמר שגירשה יש לנו לחוש לדבריו שלא תתיבם.

ולפ"ז י"ל דבזה"ז אם נתן לה נזיר לפני עדים ולא קראוהו והבעל אומר שהיה גט אינו נאמן פיון דליכא מיגו שיגרשנה בע"כ וכמש"ל. אף קשה לחדש דבר כזה מדעתנו פיון שפול הפוסקים סתמו בזה בסי' קל"ה: אבל באמת נראה דבנ"ד אין שום חשש דהא קיי"ל בסי' קל"ו שצריך שיגיד לה או להעדים שנותן לה גט אבל אם אמר לה פנסי שט"ח זה והעדים לא ידעו שהוא גט רק לאחר שנקרע או נשרף נודע לה ולקם שהוא גט אינה מגורשת ובפ"ת שם סק"ב פתב בשם הב"מ שיש פוסקים דס"ל דהויא ספק מגורשת.

והנה הב"מ פתב זה רק היכא שהיו עוסקים בענין גירושין דבזה איכא מחלוקת הפוסקים ע"ש אבל כשלא היו עוסקים בענין גירושין כ"ע ס"ל שאינה מגורשת כלל. וא"כ הא בנ"ד העיד האיש ברוח שלא הגידו לו כלל שהוא רוצה לתת לה גט וגם להאשה לא הגיד רק שנותן לה מטפחת עם כסף ורק לאחר שנפל הנזיר לארץ הגיד שהוא גט ובכה"ג לכ"ע אינה מגורשת ואף הבעל פשאר בתחילה שקיבלתו ואח"כ נפל לארץ מ"מ לא אמר שהעדים ידעו שהוא נותן לה גט וא"כ לא שויה אנפשיה חד"א כלל פיון שאף אם היה גט בכ"ז אינה מגורשת פיון שלא נתן לה בתורת גט וגם העדים לא ידעו שהוא גט.

ואף שלפי דברי הבעל וגם העד ברוח נראה שהעד ירחמיאל ידע שהוא גט. מ"מ נראה פשוט דלא הוי גט וכמ"ש התו' בגיטין (דף ע"ח ע"א) דבעינן שתדע שהוא גט כדי שתהא משלחה ואינה חוזרת ורק כשידעו העדים שהוא גט יגידו הם לה שהוא גט.

וא"כ בעד אהד לא סגי כי היא לא תאמין לעד אהד. וא"ל דכיון דמעיקר הדין הוי גט אף שאינה יודעת בשעת מעשה שהוא גט וגם כשלא קראו הגט והיינו על יסוד הדין דבעל שאמר גרשתי נאמן וכמש"ל א"כ סגי גם בע"א כי העד יגיד לה אח"כ ותהא משלחה ואינה חוזרת.

אבל ז"א דא"כ נימא שהוא בעצמו יגיד לה אח"כ שזה היה גט. ועכצ"ל דכיון שבשעת נתינה לא היה בגט ממש כשלא אמר לה שהוא גט וגם העדים לא ידעו א"כ אף כשיגיד לה אח"כ לאו פלום הוא דהא לא הוי שעת נתינה.

ואף שהגט עדיין אצלה מ"מ לא עדיפא מטלי גיטף מע"ג קרקע. ועוד דהא בעינן שבשעת גירושין? הא הגט שלו ויתנונו לה והכא כפר נתן לה הגט ואז עוד לא נתגרשה.

ואף שי"ל דכיון שלא ידעה שהוא גט לא זכתה בו מ"מ פיון שאינה חפצה להתגרש א"כ זכות הוא לה שתזכה בגט קודם שמגיד לה שהוא גט וממילא אינה מתגרשת. אבל ז"א דהא קיי"ל אם א"ל ה"ז גיטף בעוד הגט בידיה הרי היא מתגרשת.

ועכצ"ל דגם הוא אינו מקנה לה הגט רק אם תתגרש עי"ז ולזה לא זכתה בו עד שא"ל ה"ז גיטף. ואף אם היה סבור שיכול לגרשה בלא ה"ז גיטף.

מ"מ הוי הקנאה בטעות כי זה גלוי לכל שפוננתו בשעה שנותן לה הוא רק כדי שתתגרש בו ולזה כשא"ל ה"ז גיטתו ועוד הגט בינה סגי וע' ברא"ש בפ' הזורק סי' ז' דבצענו שיהא הגט בינה בשעה שחלים הגירושים.

ואף שנתנו לה מכבר מ"מ כיון שפא לינה מפח נתינתו סגי וכ"כ ה"ר"ן פ"ד דגיטין אבל לא דמי לנ"ד אי נימא שפבר הקנה לה הגט לחלוטין ויש לפלפל בזה מהא דאיתא בגיטין (דף ע"ח) שישלנו ויחזור וינתנו וע' חיבורי ח"א סי' פ"ז בזה.

ובאומר לעדים שהוא גט צ"ל דמיקריא משלחה ואינה חוזרת לפי שהעדים יגידו לה אח"כ שהוא גט. וממילא מתגרשת משעת נתינה דזה הוי נתינה גמורה ובהגיד רק לע"א נראה עיקר דהיא משלחה וחוזרת כי אינה מחוייבת להאמין לע"א להוציאה מחזקת א"א וכ"כ בחיבורי ח"ג סי' קמ"ג: ועוד יש לדון בנ"ד דכיון שהעד ברוך אינו יודע אם נפל תיקוף ו שקיבלתו ואח"כ נפל מינה א"כ ליכא עדים על הנתינה כיון שאינו יודע אם היתה כן נתינה וזה לא מיקרי ספק גט רק גט בלא עדים ועמ"ש בזה בחיבורי ח"ג סי' אכן בלשון השאלה כתוב שפעם אומר כף ופעם אומר כף וזה אין שייך בעד דכיון שהגיד פעם כף שוב אין יכול לחזור ולהגיד באופן אחר.

ולא נתבאר בלשון השאלה איך אמר בתחילה: ועוד יש לדון דאף שהבעל אמר תיקוף שהוא גט מ"מ כיון שידוע שהוא עם הארץ ואינו יודע מהו גט רק שאחרים אמרו לו כן שפיר יכול לפרש דבריו אח"כ שפלוני כתב לו וא"ל שהוא גט.

ולפ"ז כיון שנתברר ע"י הכותב כי באמת לא היה גט שפיר יש להאמינו וכהא דכתובות (דף ע"ב ע"א) באומר פלוני תיקן לו את הפרי שצאמן פלוני להכחישו והכא עדפא כי בכתובות שם איירי שאומרת ברי שתיקן לה את הפרי.

אבל הכא אינו אומר ברי דהא הוא אינו יודע איך כותבים גט וסמך רק על מה שא"ל שהוא גט ולזה נדאי יש להאמין לזה שלא היה גט. וגם דיש להעמידו על חזקת פשרות שלא כתב גט לגרש בו בע"כ ולסייע ידי עוברי עברה.

ואף די"ל להפוך להעמידו בחזקת פשרות שעשה כפי שנדבר עמו דהרי קיבל שחר עבור פתיבתו ואם לא כתב גט הוי השחר גזל בידו. מ"מ נראה דזה לא משמע לאינשי גזל היכא שהלה רוצה לעשות איסור והוא מטעה אותו כדי שלא יעשה איסור וכעין זה מציינו בר"ה (דף כ"ב) ששכרו צדוקים לאחד שיעיד לשקר בעדות החונדש וקיבל שחר והגיד האמת.

ושם איתא שאמרו חכמים שא"צ להחזיר השחר שקיבל. ופירש"י שהיה זה בתורת קנס והפקר ב"ד.

וי"ל שתקנו אז כן שכל מי שישפוך את חבירו לעשות דבר עברה יוכל לקבל השחר בעד זה שיטרח להשתדל להצילו מעברה זו. ויש לדון דזה הוי בכלל זכין לאדם שלא מדעתו ואכמ"ל בזה.

ועכ"פ נראה דבזה נדאי לא שייך לאוקמא אחזקת פשרות שכתב גט כהוגן. וגם דהא השחר יוכל להשיב פעת.

ועוד דכיון שנהוג אצלנו שהכנסה מגיטין שייך לרב העיר. א"כ אם פתב גט גמור הוי זה ג"כ חשש גזל לרב העיר: ועוד נראה דאף דקיי"ל בגיטין (דף י"ט) וש"ע סי' קל"ה דאף כשלא קראו הגט הניא ספק מגורשת מ"מ היינו רק משום שאנו דנין שבנדאי פתב גט פשר כיון שאמר אז שהוא גיטה.

אבל היכא שמתברר שהיה גט פסול בנדאי דלא הוי גט. ובנ"ד ידוע לנו שהוא אינו יכול לכתוב גט וגם אינו יודע טיב גט ורק שצריך לחוש שאחר פתבו לו ונהרי קיי"ל בכתובות (דף ל"ו ע"ב) דל"ח שזינפו לו שטר אף שידוע שזה רצה לזינף שטר דאם הוא הןחוק פל ישראל מי הןחוקו וא"כ גם בנ"ד אין לחוש שפתבו לו גט פשר וכל ישראל יודעים שאגט נכתב על פי רב ומורה ושאסור לגרש בע"כ ואף דאיתא בכתובותשם שחוששין שזינף בעצמו ע"ש בפירש"י וכן קיי"ל בח"מ סי' ס"ג.

מ"מ בנ"ד אין שייך זה כיון שידוע שהוא איש המוני ולא למד לכתוב גט כדיו ורק בחתימת עדים חיישינו שמצא חתימת עדים הללו והשתדל ללמוד לעשות כעין חתימתם אבל לא לחוש ולמד איה לכתוב גט מדעתו שצריך לזה לדעת פי' המלות והדינים בזה איה לכתוב הזמן והמקום ושמות האיש והאשה ובאמת גם בשט"ח יש לדון אם כל השטר הוא פתב יד אחד מהעדים שאין שייך בזה זיוף וכמש"ל.

אף שם י"ל דהעד פתב השטר ואח"כ לא חתמו עליו פי' נתבטל הדבר וכעין שמצינו שכותבים טופסי שטרות והוא זינף החתימות עליו וזה מצוי שכותבים איזה שטר וכשמתבטל הדבר נשאר השטר פתוב בלא שום חתימה ואין מקפידין עליו.

אבל בגט אין שייך זה דהא נדאי לא יכתבו גט לשמה בלא ידיעת רב ומורה. ולזה בנ"ד אין לחוש שפתבו בעצמו וכיון שאומר שפלוגי פתבו והלה אומר שלא פתב נוסח גט שפיר נאמן וזה לא מיקרי שהבעל חוזר מדבריו דזה הוי רק כמברר דבריו ומפרשם דהא גם בשעה שאמר שהוא גט אנו יודעים שבעצמו לא פתבו וצריך עדיין ברור אם נכתב כדיו וכיון שמפרש עתה דבריו שהיה סבור שהוא גט ע"י שהלה הגיד לו שמרדכי פתבו.

ומרדכי אומר שלא פתב נוסח גט וא"כ נתברר שאינו גט פלל בזה נדאי שאין בו אף ריח הגט. ובפרט דבלא"ה באומר אמרו ס"ל להרבה פוסקים שאינו גט ומכ"ש ע"פ אהד: ויש עדיין לדון בזה ומטרדומי ההכרח לקצר.

וגם פי' בנ"ד א"צ לזה דסגי בזה שהעד אומר שלא ידע שהוא גט וגם האשה לא ידעה שהוא גט עד אחר שנפל לארץ הגיד הבעל שהוא גט וכמש"ל. ובפרט דלא נתברר אם קבלתו כיון שהעד אינו אומר דבר ברור ואף דבשכיל זה לא מיקרי גט בלא עדים כיון דבשעת נתינה בנדאי ראה איה הנה רק עכשיו שכח מ"מ הוי ספיקי טובא דאפשר ל"ה זה גט פלל וכמ"ש האיש שכתבו ואף אם היה גט אפשר לא נכתב לשמה ואף א"נ לשמה אפשר לא קבלתו רק נפל תיקף לארץ וכמו שאמרה האשה ואף אם קבלתו הרי לא ידעו שהוא גט וכמש"ל ולזה נלע"ד שהאיש ליב בן יוסף הפהן מכפר פרענטיווקא מותר באשתו בלי שום פקפוק והיה ראוי להשתדל בכל האפשר שיבוא גם העד ירחמיאל להעיד כדי לברר הדבר על ברוריו.

וְיֵשׁ לְדוֹן דְּהָא אַף פְּשִׁיטוּל שְׂכָר אִין פְּסוּלוֹ רַק מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים. אַף ז"א דְּהָא מ"מ אָסוּר לִיתָן לוֹ שְׂכָר מְשוּם לְפָנֵי עוֹר לַת"מ דְּהָא אָסוּר לִיטֹל שְׂכָר וְאַקְצָר בְּזָה.

וּבִפְרָט לַפּמ"ש מַעַכ"ת שֶׁהוּא אִישׁ חָשׂוּד וְרַע מַעֲלָלִים וְנִרְאָה דַּעַכ"פ לֹא עֲדִיף מִהֵנָּה וְדַחְשִׁיב בַּש"ע ס' ל"ד ס"ז וי"ח שְׁפָסוּלִים לְעֵדוּת וְגַם כִּי נִרְאָה שֶׁהָאֵמֶת פְּדַבְרֵי מְרַדְכֵי שְׂאֵל הִנֵּה גִט פְּלָל וְלָזָה לְדַעְתִּי יוֹכֵל מַעַכ"ת לְהַתִּיר לָהֶם לְדוֹר יַחַד וְע"ל סַרפ"א: סִימָן קַעַח.

כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה דּוֹבְעָר נ"י הֶרַב דַּק"ק רַעַנְדוּזִין. ע"ד שֶׁהוֹצֵרְכוּ לְסַדֵּר הַרְבֵּה גִיטִין עֲבוּר הַהוֹלְכִים לְחֵיל הַמְּלוּאִים וְעֵשָׂה כ"א מֵהֶם שְׁלוּחִים לְכַתִּיבָה וְלַחְתִּימָה וְלִנְתִינָה כְּדִין וְכַת"ר פֶּתַב לְזַפְרוֹן שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וְנִשְׁמוֹתֵיהֶם וְאֲבוֹתֵיהֶם וּמְקוֹם מְגוּרָם בְּפִרְטוּת כְּדִי שֶׁיֵּדְעוּ אַח"כ לְהִיכֵן וּלְמִי לְשַׁלֹּחַ אֶת הַגִּיטִין וְאַח"כ פְּבוֹאֵם לְכַתּוֹב הַגִּיטִין אֲמָרוּ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שֶׁשְׂכָחוּ אֶת שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְאִין שׁוּם עֵצָה רַק שֶׁיִּסְמְכוּ עַל הַרְשִׁימָה שֶׁפֶתַב כַּת"ר וְחָשַׁשׁ לַמ"ש הַתו"ג ס' ק"כ שֶׁהוּבָא שָׁם בַּפ"ת סַק"א שְׂאֵם שְׂכָחוּ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שְׁמוֹת הַמַּתְגַּרְשִׁים רַק הַסּוֹפֵר מְצָא פְתוּב אֲצֵלוֹ, שָׁמָּה וְשָׁמָּה מְקוֹמָם דְּלֹא מִהֵנִי וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעְתִּי אִם יֵשׁ לְמַצָּא בְּזָה פְתַח הַצְּלָה כִּי יֵשׁ בְּזָה חָשַׁשׁ עֵיגוֹן: הִנֵּה הַתו"ג פֶּתַב שָׁם בַּסַּק"א הַטַּעַם דְּהִיכָא שֶׁהַבַּעַל אוֹמֵר שְׁמוֹ וְשָׁם אֲשֶׁתוֹ נֶאֱמַן מַה"ת מְשוּם אִין אָדָם חוֹטָא וְלֹא לוֹ וְגַם הֵנִי עֲבִידָא לְאַיְגֻלוּי ע"י שֶׁהוֹחֲזָקוּ ל' יוֹם בְּשְׁמוֹתֵיהֶם וְרַק מְדַרְבְּנָן צָרִיף עֲדוּת לָזָה נֶאֱמָנִים אַף אִשָּׁה וְקָרוּב.

אֲבָל הֵכָא שְׂאִין יְדוּעַ פְּלָל צָרִיף עֲדוּת גְּמוּרָה מְדַאוּרֵינִי. וְהִנֵּה כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּחִיבוּרֵי ח"א ס' פ"ח לְהוֹכִיחַ שֶׁא"צ הַחֲזָקָה ל' יוֹם וְכֵן שְׂאֵף עַל גּוֹף הָאִישׁ נֶאֱמָנִים ג"כ אִשָּׁה וְקָרוּב וְכַמוֹ בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ט) גְּבִי הַפֶּרֶת הֵיכָם וּבְאַרְתִּי שָׁם בַּע"ה שְׁכָל שְׁעוֹמֵד לְהַתְּפַרֵּר בְּשַׁעַת גְּמַר הַמַּעֲשָׂה אוֹ ע"י שֶׁיִּצְנֹחַ הָאִישׁ שְׁנוּגַע לוֹ דְּבָר זֶה הֵנִי מִיְלִתָּא דַּעְבִּידָא לְאַיְגֻלוּי וְנֶאֱמָנִים אִשָּׁה וְקָרוּב.

וְא"כ בַּנ"ד כְּשֶׁיִּשְׁלַחוּ אֶת הַגִּט לְהֶרַב שְׁבִמְקוֹם הַרְשׁוּם בְּכַתַּב כַּת"ר עֲבוּר הָאִשָּׁה הַרְשׁוּמָה בְּשִׁמָּה בְּכַתַּב כַּת"ר וְיִכְתְּבוּ לָשֵׁם שְׁבַעֲלָה עֲבַד בְּצָבָא בְּמְקוֹם פְּלוּנִי וּבְמַחְנָה פְּלוּנִית הָרִי יִתְפַּרֵּר הַדְּבָר כִּי אִם אִין זוֹ אֲשֶׁתוֹ.

לֹא יִמְסְרוּ הַב"ד דָּשָׁם אֶת הַגִּט וְיִזְדַּעְעוּ לָפֶה שְׂיֵשׁ אֵינָה טְעוּת בְּדָבָר וְגַם כִּי בּוֹדָא יִכְתּוֹב הַבַּעַל לְבֵיתוֹ שֶׁצְּנָה לְכַתּוֹב גִּט עֲבוּר אֲשֶׁתוֹ וְאִם יִשְׁלַחוּ הַגִּט בְּטְעוּת לְמְקוֹם אַחֵר הֲלֹא תִדְרֹשׁ הָאִשָּׁה הַלְזוֹ אֶת גִּיטָהּ מַכַּת"ר וְעִי"ז יִתְפַּרֵּר הַדְּבָר וְאִין לָהּ מִיְלִתָּא דַּעְבִּידָא לְאַיְגֻלוּי יוֹתֵר מִזֶּה וְכַעֲיִן שֶׁפֶתַב הַתְּשַׁב"ץ ח"א ס' פ"ג פ"ד וְהוּבָא בְּחִיבוּרֵי שָׁם.

וְלָזָה נִלְע"ד בְּרוּר שֶׁיְכוּלִים לְסַמְּוֵה עַל הַכְּתָב בַּנ"ד שֶׁהוּא מְקוֹם סַפְּנָה דַּקִּי"ל שְׁכוּתָבִים אַף שְׂאִין מְפִירִים וְכַמ"ש בְּחִיבוּרֵי שָׁם בְּאַרְנוֹפָה וְאַף כְּשֶׁנִּמְצָא פְתוּב שְׁמוֹתֵיהֶם אֲצֵל הַסּוֹפֵר אוֹ הַעֲדִים ג"כ סַגִּי וְאַף שְׂאִין נִזְכָּרִים עִי"ז פְּשָׁרוּאִים מִתּוֹף הַכְּתָב דַּבְּכָה"ג לֹא מְצוּ מְסֻדָּדִי כַּדַּקִּי"ל בְּכַתְּבוֹת (דָּף כ') וּבַח"מ ס' כ"ח סִי"ב מ"מ בַּנ"ד יְכוּלִים לְכַתּוֹב הַגִּט ע"פ פְּתַב זֶה וְע"ל ח"מ ס' מ"ו ס"י וּבְאַחֲרוֹנֵים שָׁם: וְעוֹד נִרְאָה שְׂאֵם הַעֲדִים פְּתַבוּ אֲצֵלָם שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה אוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים אַחֲרֵים יְכוּלִים לְכַתּוֹב הַגִּט בְּלִי שׁוּם פַּקְפּוּק דְּמַה נ"מ אִם הַעֲדִים מְעִידִים שֶׁהָאִישׁ פַּכ"פ צְּנָה לְכַתּוֹב גִּט לְאֲשֶׁתוֹ לְהִיכָא שְׁמַעֲיָדִים

שְׁהָאִישׁ שֶׁשָּׂמוֹ כְּפִי הַכְּתוּב בְּכֶתֶב זֶה צָוָה לְכַתּוֹב גַּט לְאִשְׁתּוֹ שֶׁשָּׂמָה כְּפִי הַכְּתוּב בְּכֶתֶב זֶה כִּי הֲלֹא הֵם מְעִידִים שֶׁכְּתֹב זֶה נִכְתָּב בְּשַׁעַר שֶׁהֵגִיד הַבַּעַל שְׂמוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ.

ועפ"ז מְמִילָא מוּכַח שְׁגָם בְּנִמְצָא אֲצֵל הַסּוֹפֵר אוֹ הַשְּׁלִיחַ אוֹ הָרַב שְׁמוֹתֵיהֶם פְּתוּבִים שֶׁמְעִיד שֶׁכְּתָבוּ בְּשַׁעַר מַעֲשֵׂה יְכוּלִים לְסַמּוֹךְ עָלָיו דְּהָרִי הוּא מְעִיד בְּעֵדוֹת גְּמוּרָה שֶׁהָאִישׁ שֶׁשָּׂמוֹ רְשׁוּם בְּכֶתֶב זֶה צָוָה לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ שֶׁשָּׂמָה כְּתוּב בְּכֶתֶב זֶה כִּי הֲלֹא כָּלֵם זוֹכְרִים שֶׁבָּא אִישׁ לְפָנֵיהֶם וְצָוָה לְכַתּוֹב גַּט לְאִשְׁתּוֹ וּבְזֶה נֶאֱמַן אִף אֶחָד עַל שְׁמוֹתֵיהֶם דְּזֶה הָוִי עֲבִידָא לְאִיגְלוּיֵי וּכְמַש"ל וְלֹא דְמִי לְהָא דְכִתְּנוּבוֹת (דף כ') כִּי שֵׁם אִיגְרִי שֶׁאִינוֹ זוֹכֵר כָּלֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַפְּתוּבָה אֲצֵלוֹ בְּכֶתֶב יָדוֹ וְאִם זוֹכֵר אֶת הַמַּעֲשֵׂה רַק שֶׁשָּׂכַח שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וַיִּוֹדַע שֶׁכְּתֹב אִזּוֹ אֲצֵלוֹ שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וְזֶהוּ הַכְּתֹב שֶׁכְּתֹב אִזּוֹ בְּנִדְאֵי שֶׁיְכוּל לְהַעֲדִי שֶׁהָאִישׁ שֶׁשָּׂמוֹ כְּפִי שֶׁכְּתֹב בְּכֶתֶב.

זֶה לְזֶה מְאִישׁ שֶׁשָּׂמוֹ כְּפִי שֶׁכְּתוּב בְּכֶתֶב זֶה וְגַם כִּי בִּנְד"ד מְשַׁמַּע שֶׁלֹּא הָיוּ מְפִירִים אֶחָד הַמְּגַרְשׁ רַק הָאֲמִינוֹ לוֹ כְּפִי שֶׁהֵגִיד וְכַדִּין בְּשַׁעַר הַסְּפָנָה וּא"כ סְגִי ג"כ כְּשֶׁזוֹכְרִים שֶׁהַשְּׁמוֹת שֶׁהֵגִיד כְּתוּבִים בְּכֶתֶב זֶה: וְעוֹד נִרְאֶה לְפָנֵינוּ שֶׁבְּחִיבוּרֵי שֵׁם לְהַקְשׁוֹת לְמָה אֵין נֶאֱמַן ע"א דְּהָא קִי"ל אֵין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ וְכַדִּין"ל דְּלֵהֲכִי נֶאֱמַן אָדָם לְגַרְשׁ אִשָּׁה וְלוֹמַר שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ וְתַרְצָתִי שֵׁם דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינוּ דְּאָמַר בְּדַדְמִי וְכַדְאִיתָא בִּיבְמוֹת (דף קט"ו ע"א) וְכ"כ הַתְּשֵׁב"ץ ח"א ס"י פ"ה.

וְהִנֵּה בְּדַדְמִי שֶׁיֵּיךְ רַק בְּהַפְרַת אִישׁ אוֹ בְּאִיזָה פְּעוּלָה שֶׁאֲפָשָׁר שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁנַּעֲשֶׂה כֵן וּבְאִמַּת נַעֲשֶׂה קִצַּת בְּאִפְסוֹן אַחֵר. אֲבָל בִּנְד"ד שֶׁעַל גּוּף הַצְּוִי לְכַתּוֹב גַּט יֵשׁ שְׁנֵי עֵדִים וְרַק עַל שְׂמוֹ אוֹמֵר אֶחָד שֶׁכְּתֹב בְּשַׁעַר צְוִי אוֹת שְׁמוֹתֵיהֶם וּמְקוֹמָם וְזֶהוּ הַכְּתֹב הַלְּזוֹ.

בְּזֶה לֹא שֶׁיֵּיךְ בְּדַדְמִי דְּהָא כְּתֹב יָדוֹ מְפִיר הֵיטֵב וְנֶאֱמַן עָלָיו וְגַם בְּנִדְאֵי יֵשׁ אַחֲרֵים הַמְּפִירִים כְּתֹב יָדוֹ וְג"ז יָדוּעַ לוֹ וְלֵהֲעֵד הַשְּׁנֵי וְהַסּוֹפֵר וְהַשְּׁלִיחַ וְלֵהֲרַב שֶׁלֹּא צָוָה לְכַתּוֹב גַּט רַק אִישׁ אֶחָד אוֹ אֲנָשִׁים מְסַפֵּר שֶׁיִּדְוְעִים לָהֶם כְּפִי הָיוּ וּא"כ לֹא שֶׁיֵּיךְ לְחוּשׁ שֶׁאוֹמֵר בְּדַדְמִי רַק אִם אוֹמֵר שֶׁכְּתֹב כְּתֹב זֶה אִח"כ וְלֹא בְּשַׁעַר צְוִי הַבַּעַל יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁשָּׂכַח אִזּוֹ שְׁמוֹתֵיהֶם וְנִדְמָה לוֹ שֶׁאֲמַר שְׁמוֹת הַכְּתוּבִים בְּכֶתֶב זֶה אֲבָל בְּאוֹמֵר שֶׁכְּתֹב בְּשַׁעַר מַעֲשֵׂה וְדָאֵי שֶׁאֵין מְקוֹם לְחוּשׁ וְשֶׁפִיר נֶאֱמַן מְצַד חֲזָקָה דְּאֵין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ [ובנ"ד שֶׁמַּעַכ"ת כְּתֹב שְׁמָם וּמְקוֹמָם יֵשׁ לְצַרְף ג"כ סְבָרָא דְּאִנְוִן לֹא מְרַע אוֹמְנָתוֹ כִּי רַב הָעִיר שֶׁעָלָיו מְוִטְלִים עַנְיֵי גִיטִין וּבזֶה"ז עֵינֵי פְּרִנְסַת הָרַב הוּא מְרַבְּנוֹת א"כ בְּנִדְאֵי לֹא יִשְׁקַר בְּזֶה כִּי הֲלֹא אִם יִתְבָּרַר הַשְּׁקָר יִהְיֶה זֶה רִיעוּתָא בְּרַבְּנוֹתוֹ וְיִנְפָּסֵל לְסִדְר גִּיטִין] וְזֶה דוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת לְבָרַר הַדְּבָר וּמְטַרְדוּתִי לֹא אֲאָרִיךְ בְּזֶה כִּיִּן דְּבִלָּא"ה יְכוּלִים לַעֲנִי"ד לְסִדְר הַגַּט בִּנְד"ד בְּלִי שׁוּם חֲשָׁשׁ מְטַעְמִים שֶׁבְּאֲרָנוּ: סִימָן קַעֲט.

כְּבוֹד יְדִידֵי הַרְה"ג הַמְּפִירִים וְכו' מו"ה אֲפָרִים נ"י אב"ד דְּק"ק הָאֲרָחוֹב. ע"ד שֶׁשָּׁלַח מַעַכ"ת לְמְקוֹם הַמְּלַחְמָה כְּתֹב כְּפִי הַנְּסִיחַ שֶׁבְּחִיבוּרֵי ח"א ס"ס פ"ט לְצוּוֹת לְסוֹפֵר וְעֵדִים וְשְׁלִיחַ לְכַתּוֹב וְלִתְּנוֹ גַּט לְאִשְׁתּוֹ וְחֲתָם הַבַּעַל אֶת שְׂמוֹ עַל כְּתֹב זֶה בְּעֵט עוֹפְרָת וְהִזְמִן בְּתַחֲלַת הַכְּתֹב לֹא נִכְתָּב כָּלֵל וּבְסוֹף הַכְּתֹב נִכְתָּב הַזְּמַן בְּעֵט עוֹפְרָת וְהַקִּיּוּם נִכְתָּב בְּדִיו רַק אֵין מִי שֶׁיִּפִּיר חֲתִימַת הַמְּקִיּוּמִים וּפְקַפְקַמַּת מַעַכ"ת בְּזֶה מְצַד שֶׁכְּתֹב בְּעוֹפְרָת דְּהָוִי כְּתֹב שֶׁיְכוּל לְהַזְדַּיֵּיף וְגַם הֲלֹא הָיָה שֵׁם ב"ד שֶׁחֲתָמוּ בוֹ הַקִּיּוּם וְחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא חֲתָם בְּכּוֹנְנָה בְּעוֹפְרָת כְּדִי שֶׁיְכוּל לְעַרְעֵר וְגַם חֲשָׁשׁ שֶׁלְּזֶה לֹא כְּתֹב הַזְּמַן בְּתַחֲלַת הַכְּתֹב וְחֲפָץ לְדַעַת

דעתי בזה ומטרדוטי אשיכנו בקוצר: הנה בגיטין (די"ט) איתא כתבו באבר פשר
ופירש"י בעופרת ואיתא שם דכתב באבר פסול ומשני הא באברא הא במיא דאברא
ופירש"י דבאבר אינו כתב כלל ובמים ששורין בו עופרת הוי כתב ויש פוסקים
שמפרשים להיפוך דבאבר הוי כתב ולא במיא דאברא ע' בפוסקים באה"ע סימן קכ"ה
ס"ב ובג"פ שם סק"ז וממילא מוכח שהפתיכה בעופרת אינו יכול להזדייף מדלא פסלו
בשביל זה את הגט ואף הפוסלים כתבו משום דלא הוי כתב ולא משום שיכול להזדייף.

וא"כ בנ"ד אין לחוש לזה הטעם משום דלא הוי כתב דרק בגט בעינן שיהא כתב משום
דכתיב וכתב לה אבל בנ"ד שהוא רק לראיה שמצונה לכתוב וליתן גט לאשתו פשר אף
ברשימה או חקיקה [ובענין זה יש להסתפק פשמלחלח את העופרת ברוק וכפי הרגילות
אצלינו וכותב בה אי מקרי מיא דאברא.

ובאשר אין נ"מ לנ"ד אקצר בזה] אף זה יש לדחות דהא בכותב על דבר שיכול להזדייף
פשר בעדי מסירה כדקיי"ל בסי' קכ"ד ס"ב אבל אם אינו נקרא כתב אין תועלת בעדי
מסירה. אכן בלא"ה בנ"ד אין פוסל מה שיכול להזדייף כיון שיש קיום על חתימתו וא"כ
א"א לזייף בשום דבר ורק אם יש נייר חלק בין חתימתו להקיום יש לחוש שייזייפו
ויכתבו שם איזה חיוב וכדומה ויחתמו שמו ויתקיים ע"י הקיום שלמטה אבל בנ"ד שאין
הדבר כן אין בזה שום חשש כיון שחתימות הקיום הם בדיו.

והנה נסיתי וראיתי שפתיכה בעופרת אין יכול להזדייף כי פשמוחקים אותו נעשה רוקם
בנייר ועכ"פ אין שום חשש בנ"ד ויפה הורה מעכ"ת: ומ"ש כת"ר שכתוב בנוסח
שבחיבורי לכתוב הזמן בתחילה ובסוף ובכתב זה לא כתבו הזמן בתחילה.

הנה בחיבורי שם כתוב כן רק בקיום ולא בגוף הכתב ואם פוונתו על הקיום נראה שאין
חשש כיון שכתוב הזמן בגוף הכתב ואין זה מעכב שיזכירו הזמן בהקיום וגם כי ע"פ
רוב בענין כזה מקיימים חתימתו באותו יום שנעשה: וע"ד שהקשה בשפת (דף י"ד)
דאיתא שם שגזרו על הכא ראשו ורובו במים שאובין שיפסול תרומה מפני שהיו טובלים
במים סרוחים ורוחצים אח"כ במים שאובים והיו אומרים אלו ואלו מטהרים ופריד רבא
מנ"מ הא טבלו ומשני שאומרים שהמים שאובים לבדם מטהרים.

והקשה מעכ"ת דהא גם אי נימא אלו ואלו מטהרים יש לחוש שקודם שיבואו עליו מים
שאובים ילך הוא וטהור אחר בשני שבילין אחד טהור ואחד טמא ויתלו שהטמא הלך
בטמא וטהור בטהור ובאמת הרי שניהם טהורין והדין בזה בשני שבילין ששניהם
טמאים.

לדעתי לק"מ דהא מין הדין יש לטהר שניהם משום שיש להם חזקת טהרה ורק
שמחמירים משום דהוי תרי קולי דסתרי וע' חיבורי ח"א סי' כ"ג ולטמא אחד לא יוכלו
דמאי חזית לטמא את זה ולא את השני אבל פשאחד טמא מקילינן בטהור.

וא"כ ה"ה הכא פשייתלו שזה שטבל ולא באו עליו שאובין הלך בשביל הטמא אף שזה
יהי בטעות מ"מ שפיר יטהרו את השני כיון דליכא הכא תרי קולי דסתרי אהדדי אף
בלא"ה יש להקשות דהא יצא מכשול מזה אם אחר הטבילה והערב שמש ולא יבואו
עליו שאובין יגע בתרומה וקדשים שישחשבו שנפסלה התרומה וישרפום.

שוב ראיתי שְהַרְשִׁישׁ הקִשָּׁה שֶׁמֶן כֵּן וְנִשְׁאַל בְּקוֹשֵׁיָא. וְהִנְרָאָה בְּזֵה דְאִי נִימָא שְׁהַחֲשֵׁשׁ
הוּא שְׁיִשְׁרְפוּ בְּחִנְם תְּרוּמָה וְקִדְוָשִׁים א"כ מַה תּוֹעֵלַת בְּמָה שְׁתִּקְנוּ שְׁהַבָּא רֵאשׁוּ וְרִבּוּ
בְּמִים שְׁאוּבִין פּוֹסֵל תְּרוּמָה דְּהָא עִי"ז יִשְׁרְפוּ יוֹתֵר תְּרוּמָה וְקִדְוָשִׁים כְּשִׁיגַע בָּהֶם מִי שְׁבָא
רו"ר בְּשְׁאוּבִים אֲבָל בְּטְבִילָה אֵין מְצוּי כ"כ שְׁיִטְבּוּל וְלֹא יִשְׁיג שְׁאוּבִין עַד אַחַר הָעֶרֶב
שְׁמֵשׁ וְלִזְה הַנְּצִרָה רְבָא לֹמֵר שְׁיִאמְרוּ שְׁרַק הַשְׁאוּבִין מְטַהְרִין: סִימָן קפ.

כְּבוֹד יְדִידֵי הַרְה"ג הַמְּפֹרָסִם וְכו' מו"ה יִשְׂרָאֵל בֶּן צִיּוֹן נ"י הָרַב דַּק"ק ווִישְׁקָאוּוּ. ע"ד
אִשָּׁה שֶׁבְּעֵלָה נִסְעָה לְאַמֶּרִיקָא וְהִיא דְּרָה בְּחֶדֶר אֶחָד עִם בֵּתָה יְלֵדָה בֵּת שְׁמוֹנָה שָׁנִים
וּבְבֵית דָּר אִישׁ אַחַר וּבְקִיץ הָעֶבֶר בָּא אַחֵי בְּעֵלָה מְעַבֹּדֶת הַצָּבָא וְלֵן כְּמָה שְׁבוּעוֹת בְּחֶדֶר
גִּיסְתּוֹ הַנְּ"ל וּפְעַם אֶחָד קָם הָאִישׁ שְׁדָר בְּבֵית בְּפוֹקֵר הַשָּׁפֵם וְרָאָה שְׁהִילְדָה בֵּת הָאִשָּׁה
הַנְּ"ל עוֹמֶדֶת בְּפֶתַח וְשׁוֹחֶקֶת וְנִכְנַס לְחֶדֶר לְרֹאוֹת מַה זֹאת וְרָאָה כִּי הַבְּחֹר שׁוֹכֵב בְּמִטָּה
אַחַת עִם הָאִשָּׁה וְכִי הָאִשָּׁה תַּחַת רֹאשׁ הַבְּחֹר וְשָׁנִיָּהֶם יִשְׁנִים וְהָאִשָּׁה שְׁכָבָה לְצַד הַפִּתְלָה
וַיִּקְרָא הָאִישׁ הַלֵּז אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִרְאָה לָהּ אֶת הַדְּבָר וְהִקְיָצָה אֶת הָאִשָּׁה וְהִקְיָצָה מִשְׁנָתָהּ
כְּדָרָה אֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים מִשְׁנָתָם וְכִשְׁפָּרוּ לְמַעַכ"ת שְׁלַח אַחַר הָאִשָּׁה וְהִיא הִכְחִישָׁה
וְאָמְרָה כִּי דְבָרָה עִם הַבְּחֹר אוֹדוֹת כְּתִיבַת מְכַתֵּב לְבַעֲלָהּ וַיִּשְׁכַּח עַל מִטָּתוֹ וּבְתוֹךְ כֹּף
אַחֲזָתָהּ שִׁנָּה וַיִּשְׁנָה עַל פְּרִים שְׁלוֹ אֲכֹן כְּשֶׁהִגִּידוּ הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ הַנְּ"ל בְּפָנֶיהָ הוֹדִית
שְׁשִׁכָבָה עִמּוֹ בְּמִטָּה אַחַת אִךְ שְׁלֹא עָשׂוּ שׁוּם מַעֲשֵׂה זְנוּת וְכִשְׁשָׂאֵל אֶת הַבְּחֹר כִּפְר
מִתְחִילָה וְאַח"כ הוֹדָה שְׁהִיָּה דָשׁ מִבְּפָנִים וְזוֹרָה בְּחוּץ וּבִיקָשׁ שְׁיִסְדְּרוּ לוֹ תְּשׁוּבָה
וְכִשְׁאָמְרוּ לְהָאִשָּׁה שְׁהַבְּחֹר אָמַר כְּנ"ל אָמְרָה מְסַתְּמָא כֹּף הִיָּה שְׁהָרִי הוּא הִיָּה הָעוֹשֵׂה
אִךְ כְּמִדּוּמָה לָהּ שְׁלֹא הִיָּה רַק נְגִיעָה בְּעֵלְמָא כִּי תִיקָף כְּשִׁנְגַע הַתְּרַחֲקָה מִמֶּנּוּ מַעַט וְהַבְּחֹר
אָמַר כְּדָבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים רַק אָמַר שְׁאוּלִי הִיא לֹא יְדַעָה וְגַם אָמַר שְׁכָבוּ זַע"ז רַק
שְׁכָב בְּצִדָה וְלֹא אַחַר אָמַר כִּי בְּפַעַם רֵאשׁוֹן הִיָּה רַק נְגִיעָה וּבְפַעַם הַשְּׁנִי הַכְּנִיס אֲבָרוּ אִךְ
סָפַק הוּא אִם הַכְּנִיסוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם אוֹ רַק לְבִין רְגְלֵיהָ כִּי הִיָּה רְגְלֵיהָ כְּפוּפִים יַחַד וְהָאִשָּׁה
עוֹמֶדֶת בְּדָבְרֵיהָ שְׁלֹא הִיָּה רַק נְגִיעָה וְחִפְץ מַעַכ"ת לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֵה וּבְאַשְׁרֵי בִיקָשׁ
לְהַשִּׁיבּוּ תִיקָף וְעָלִי לְהַשִּׁיב כְּעַת אֵיזָה תְּשׁוּבוֹת וְגַם טְרִדוֹתִי מְרֻבּוֹת לְזֹאת אֲשִׁיב בְּקוֹצֵר:
הִנֵּה עַל בֵּיָאָה אוֹ הָעֲרָאָה אֵין כָּאֵן עַד זוּלַת הַבְּחֹר וְהוּא פְּסוּל לְעַדוֹת בְּלֹא"ה דְּהָא הוּא
אַחֵי בְּעֵלָה.

וְלֹא שְׁיִיךְ בְּזֵה לֹמֵר פְּלִגִּינָן דְּבוּרָא כַּמ"ש מַעַכ"ת וְהִיא לֹא הוֹדִית עַל הָעֲרָאָה רַק שְׁאָמְרָה
שְׁיִישׁ לָהּ סָפַק בְּזֵה. וְאַח"כ הִחְלִיטָה שְׁהִירַק נְגִיעָה וְעַל הַכְּפִיעוּר אֵין כָּאֵן רַק ע"א וְגַם כִּי
בְּעַדִי כְּפִיעוּר אֵין מוֹצִיאִין אִשָּׁה מִבְּעֵלָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי"א וּמַכ"ש בַּע"א וְכַמְבֹּאֵר בְּתְּשׁוּבַת
מִיָּמוּנֵי הוּבָא בְּפוֹסְקִים וְע' סִי קט"ו ס"ז וְהִנֵּה לֹא בִיָּאֵר כַּת"ר אִם אוֹמֵר הַבְּעַל שְׁמַאמִין
לְהַבְּחֹר אוֹ לֹא וְלִזְה לֹא אֲדוֹן בְּזֵה.

וּלְפּוֹם רִיבָהּ נִרְאָה שְׁלֹא יוֹכֵל לֹמֵר שְׁמַאמִין לוֹ וּבְכֶרֶט שְׁהַבְּחֹר אָמַר אַח"כ שְׁסָפַק לוֹ
אִם הָעֲרָה בָּהּ וְאַף שְׁמַתְחִילָה אָמַר שְׁבָא עָלֶיהָ נִרְאָה שְׁיִכּוֹל לְחַזֵּר בִּינּוּ דְאֵין עָלָיו דִּין עַד
וּמִמִּילָא אֵין שְׁיִיךְ לֹמֵר שְׁהַבְּעַל יֹאמֵר שְׁמַאמִין לְדָבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים כִּי מְזַה מוֹכַח שְׁרוּצָה
לְמַצּוֹא עֵילָה לְגִרְשָׁה דְּמַהִיכָא תִיתִי שְׁיִאמִין לְדָבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְלֹא לְהֶאֱחָרוֹנִים וּבְכֶרֶט
שְׁאָמַר שְׁלֹא הִיָּה שׁוֹכְבִים זַע"ז וּבְאִנְפֵן כְּזֵה יוֹתֵר קְרוֹב שְׁהִיָּה רַק נְגִיעָה.

אף נראה דכיון שפתיבו הפוסקים בסי' י"א וסי' קי"ז ס"ד שבעדי פיעור יכול הבעל להוציאה ואין עליו חדר"ג ע"ש. וא"כ ה"א שהודית בעצמה על פיעור גדול פנה יכול להוציאה ואף שיש לחלק דה"א שאין עדים רק שהודית בעצמה יש הוכחה שהאמת כדבריה שלא זינתה דאם רצתה לשקר היתה מכחשת הכל משא"כ בעדי פיעור יכול הבעל לומר דכיון שעשתה פזאת קרוב בעיניו שזינתה ונהרי אף בעדי פיעור ס"ל להרמב"ם שאם באותו פעם ודאי לא זינתה אין לחוש לה וכמ"ש הב"ש בסי' י"א סק"ד הרי שעיקר חשש פיעור הוא שרגלים לדבר שזינתה.

אבל באמת ז"א דמ"ש הפוסקים שע"י פיעור יכול לגרשה ואין בה חרגמ"ה הוא מטעם כיון שעברה על דת יהודית לא תקנו חז"ל תקנה לפרוצות וי"א שמצוה לגרשה כדאימא סוף גיטין משום גרש לך וגו' עי' בהג"מ פ"ב דיבמות ובאה"ע סי' קט"ו ס"ד ואחרונים שם.

ולפ"ז ה"ה אם הודית בעצמה על דבר מכוער ג"כ מותר להוציאה ולדעת קצת פוסקים מצוה להוציאה פנ"ל וע' בסי' קט"ו ש"ל שאם רוצה לגרשה הוא פטור מכתובה: הינא מזה דבנ"ד צריכים ב"ד להודיע להבעל את כל אשר הודית האשה ולהגיד לו אשר הוא מותר לדור עמה אף אם חפץ לגרשה הרשות בידו.

ואף דלא מצינו בפוסקים שצריף להודיעו זאת. מ"מ נלע"ד פן למעשה דכיון שלדעת קצת פוסקים מצוה לגרשה ולכ"ע מותר לגרשה צריף להודיעו כי אולי חפץ הוא להחמיר על עצמו וכשלא יודיעוהו יחשוב שאסור לגרשה בע"כ כמו פל אשה וכ"נ דבבשר וכן פל דבר שהיה עליו שאלת חכם צריף להודיע להקונה שהיה ע"ז שאלת חכם כי אולי רוצה להחמיר על עצמו וע' חולין (ד' פ"ג) שצריף להודיע בג"פ אמה מכרתי לשחוט ויש לחלק כמובן.

אף בזה י"ל שדרף הקונים לשאול על הבשר אם היתה ע"ז שאלת חכם ואם היתה סירכא בריאה ומדלא שאלו מוכח שנתרצה בכל אופן. אבל בשארי דברים דלא מסיק איניש אדעתיה שתהיה בזה שאלת חכם נראה ברור שצריף להודיע אם לא שהשאלה היתה פשוטה כביעתא בכותחא ואין מקום להחמיר פלל וכן אני נוהג כשאני נשאל על עופות והשאלה אינה פשוטה אני מזהיר שכשימכרו הבשר יודיעו להקונים שהיתה ע"ז שאלת חכם ונהרי הנוזר זה בכתוב שראוי להמנע מלאכול מבהמה שהורה בה חכם כדאימא בחולין (דף מ"ד) וע' גדה (דף י"א ע"ב) ובתוס' שם ובדף ט"ו שם וביו"ד סי' קפ"ד שא"צ לשאול לאשתו אם היא טהורה משום שהיא בחזקת טהורה ע"ש הרי שא"צ להעלות על הדעת שיש איזה חשש ועי' יבמות (דף צ"א ע"ב) דאמרין דהו"ל לאקרויי גיטא או לאמתוני ונראה שזה רק במקום שבאין להוציאה מחזקתה הקודמת פגון שבאו עדים שמת בעלה או שהביאו לה גט יעו"ש, אבל היכא שהיא בחזקתה אין לחוש לזה ולזה הקונה דבר אין לו לחוש שיש בזה חשש שאלת חכם וע' פסחים (דף ע"ב ע"ב) דהו"ל לשיולי וע' חיבורי ח"א סי' ע"ו וח"ג ס"ס צ' בזה וע' ח"ס סי' ס"ה וגבי אלמנה לכה"ג איתא בך"ן פתובות (דף ק') דלא הוי מום לפי שסבורה שיערב עליו המקח משמע מזה שעליו היה מוטל ומ"מ נראה ברור שגם על השני מוטל להודיע מזה כמש"ל וע' חיבורי ח"א סי' כ"ב אות ל' וסי' פ"ו אות ז' ח' ומטרדומי ההכרח לקצר ועכ"פ בנ"ד

נראה שצריך להודיעו פנ"ל וגם פי יותר קרוב שזיננה כמ"ש הייתה איש גחלים וגו' ובפרט שלן בחדרה כמה שבועות וחלילה לחפות על מרשעת פזאת והבעל יעשה פרוצנו וע"ד הפתנה אין להגיד לו פי בזה יש עוד לדון ויכולים להגיד לו שע"ז יהי ד"ת ביניהם: סימן קפא.

כבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה אפרים שלמה זלמן נ"י הרב דק"ק ליפנא. ע"ד יתומה שהתקשרו אחיה עבורה בשידוכין ופסקו לה גוונא פפי שרצה אביה לתת לה בחייו ולבד זה תטול חלק בעזבון אביה פשתבוא לכלל שנים שתוכל לפטור את אחיה מחלקה בנחלה פי בלעדי פטור שלה לא יוכלו לעשות דבר בנחלתם וכחוק הממשלה יר"ה ובירונה יש בית וחובות ומטלטלים ועתה תובעים השדכנים שייתנו להם שכר שדכנות גם מחלקה בירונה וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה ומטרדותי אשיב בקוצר: הנה יפה כתב מעכ"ת דכיון שפדינו אין לה בירונה אין מקום לומר שייתנו שכר שדכנות מזה כיון שלע"ע אינה מכנסת לו פלום ורק אח"כ תוכל לקחת עבור הפטור שתתן להם.

ועוד נראה דשכר שדכנית מגיע רק מגוונא ושהיא נכסי צאן ברזל ונותן לה ע"ז תוספת פתובה כדיון. אבל אם מכנסת לו נכסים שיהי להם דין נכסי מלוג בנדאי אין מגיע מזה שדכנות ובנ"ד כיון שלא זכתה בחלקה כעת רק תקחם בעת שתתן הפטור יהי אז להם דין נ"מ.

ועוד נראה לדון שיהי להם דין מעשי ידיה כיון שנותנים לה זה עבור חתימתה על הפטור ונהרי אם אשתו רופאת או נוקבת מרגלית ויכולה להרויח סך גדול בשעה אחת בנדאי מיקרי זה מעשה ידיה ואין שייך לגוונא מה שיש בכחה להרויח אח"כ ונהרי אם תמות קודם הפטור לא יהי לבעלה שום זכות בזה.

ויש דעות פי עבור טרחתה לפטור סגי באמת סך מועט ורק האחים נותנים לה בתורת מתנה חלק גמור בירונה ואכמ"ל בזה דעכ"פ לא הני גוונא ואין מגיע מזה שדכנות ורק אם התחייבו האחים בקשר התנאים לתת לה חלק בעזבון אביהם לבד הגוונא אזי הני גם זה פגוונא ויתנו מזה רק המחצה וכמבואר באחרונים מתקנת ד' ארצות שממטלטלין וקרקעות נותנים רק מחצה וכמ"ש ג"כ מעכ"ת: סימן קפב: כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה אפרים נ"י הרב דק"ק הארחוב: ע"ד האשה בריינא בת יצחק מעיר סוויניק שהלה בעלה למלחמה והגיע מכתב לדוד של האשה איה שיאחינאו וסקי פאלק הנה ביום כ"ט סענטיאב' במלחמה ונפצע אז אברהם מסוויניק שמו יעקב אריה מאזליש ויש לו בן ע"כ הוא מודיע זה כדי שידיע לסוויניק שיאמר בנו קדיש והוא מת ביום ל' סענטיאב' במוקדן שם אביו יצחק ושם אמו מלכה ושם אשתו בריינא ועי"ז תוכלו לברר מי הוא האיש מסוויניק שמת וחתום עליו יונה פאליאק וחשש מעכ"ת משום שהעדות הוא בפתב ואין קיום על הפתב וגם דהא מת במלחמה ולא אמר קברתיו וגם לא הזכיר שהפירו בשעת מיתתו והאריף בדברי חכמה וחפץ לדעת דעתי בזה ובאשר כתב מעכ"ת שפתב להאיש יונה פאליאק שיברר דבריו פראוי ונראה שהאיש יונה פאליאק ידוע להם לזאת אקצר פי אולי ע"י תשובתו ישונה הענין: הנה ע"ד שהפתב אינו מקויים פבר האריכו האחרונים בזה וקצתם הביא מעכ"ת במכתבו ובנ"ד הרי יתברר דבר עי"ז שפתבו להאיש הלז וידעו אם הוא פתב הפתב או ה לכתוב אם הוא בעצמו אינו יכול לכתוב

ובמקום שא"א לְבָרַר כְּבָר הַחֲלִיטוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֵׁישׁ לְהַקְל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וכדקיי"ל בסי' י"ז סי"א.

אכן אם לא נגיע תשובה על המכתב שכתבו האיש הלז אזי צריך ישוב אם יש לסמוך על המכתב שהגיע: ע"ד שלא פתב שקברו הנה לדעתי לא מיקרי מת במלקמה פיון שכותב שנפצע במלקמה ומת ביום השני דהא חשש במלקמה הוא משום דחיישינן שאומר בדרךמי פדאיתא יבמות (דף קי"ד ע"ב) דסברה בכל הני דאיקטול הוא פליט את"ל פיון דשלום פינו לבינה נטרא עד דחזיא זימניו דמחוה בגירא או ברומקא וסברה ודאי מת ואיפא דעבד סמתי ותייה ופירשו התוס' שם דכשזורקים חצים היא יראה לעמוד שלא ימיתוה החצים.

וא"כ בנ"ד שמת ביום השני ונדוע דרו המלקמות שאת הפצועים לוקחים לבית החולים לרפאותם אם אין חשש שיאמר בדרךמי דהא יודע ששוכבים שם חולים פצועים והרבה מהם גרפאים וכיון שכותב שמת מוכח שראה מת וגם אין שייך לומר שיירא לעמוד שם מפני החצים דא"כ הנה מעיד שמת ביום השני פיון שיודע שאחר הפצע נשאר חי ומוכח שראה את מיתתו ביום השני וגם דהוי פאומר מת על מטתו שנאמן ע"א אף במלקמה כמפורש בפוסקים צ"כ המרדכי בפ' בתרא דיבמות שאם אומר מת או נהרג רחוק ממקום המלקמה אצ"ל קברתיו והובא בש"ע סי' י"ז מ"ח ואף שי"ל שלא לקחיהו לבית החולים רק נשאר במקום המלקמה עד יום השני ושם מת מ"מ הרי חזינו דלא אומר בדרךמי שהרי אף שנפצע מ"מ ידע שעודנו חי ורק ביום השני ות וכבר כתבו הפוסקים דקברתיו לאו דווקא רק שצריך שיאמר שנתברר לו שמת ואינו אומר בדרךמי ע' שו"ת הר"ן סי' ריב"ש סי' שע"ח והובאו להלכה בסי' י"ז סעיף י"ז: יש לדון בזה עוד דכיון דחזינו דדייק פולי האי שכתב שמת למחרת י"ל דמוכח מזה דלא אומר בדרךמי ויש להביא ראיה מהא דאיתא בכתובות (דף פ"ז ע"ב) דהצריכו שבועה פוגמת פתובתה משום דפרע דייק דמפרע לא דייק ומיבע"ל אם הפוגמת פתובתה פחות פחות מש"פ מהו מי אמרינו פיון דדייקא פולי האי קושטא קאמרה או דילמא איערומי קא מערמא אלמא דסברא זו ברורה דאף היכי שיש חשש דלא דייק מ"מ היכי דחזינו דדייק בענין זה אמרינו דדייק בכל דבריו רק מיבע"ל דילמא מערמת לומר פו.

אף יש לחלק דשם הדיוק הוא בגוף הפירעון משא"כ הכא דבגוף ענין המיתה לא חזינו שום דיוק וי"ל דאפשר ראה למחרת שנחלש מפצעו או נתעלה שהרבה מתו שם מפצעייהם וחשב שפודאי גם זה מת.

ועוי"ל דבאמת לא דמו להנדי דהתם אמרו זה רק כשהתובע טוען ברי וכמ"ש הסמ"ע בסי' פ"ד סק"ג בשם הרשב"א. אבל הכא חיישינן דלא דייק פלל בדבריו ולבד זה לא דמי פלל דהקא מועיל רק לענין שבועה ואקצור באשר פי בלא"ה א"ש וכמ"ש"ל ובפרט דהקא פתב בפירוש שהפאלק שנמצא בו האיש הלז איז גיווען דעם 29 טען סענטיאב' אין באי והאיש הלז נפצע שם וביום השני מת במוקדן הרי מוכח שפמוקדן עצמה לא היתה המלקמה וכן ידוע ומפורסם ורק הולכיהו לשם לרפאותו וכמ"ש"ל ובכה"ג א"צ שיאמר קברתיו וכנ"ל וזה הני פאומר שמת על מטתו דקיי"ל שנאמן אף בשעת מלקמה וע' סי' י"ז סמ"ח ובאחרונים שם ויש להאריך בזה.

[ולפי שנשמע עתה שמזדמן שבמלחמות גדולות קוברים אנשים נפצעים אף שיש בהם עוד חיות יש לדון שלא יועיל אף אם יאמר שקברוהו בפניו רק יש להצריך שיאמר שקברו בעצמו ושהפיר בו שמת בודאי וכעין מ"ש הר"ן והריב"ש שם דסגי כשאומר שהזיוז וטלטלו ממקום למקום ונתברר לו שפבר מת ויש לצדד בזה להקל אף פשראה קבורתו כי אף שקוברים בעוד יש בו חיות מ"מ זה רק פשרואים שסופו למות פגון שנפצע במקום שא"א לרפאותו ובאשר אין נ"מ לנ"ד אקצר: סימן קפג.

פבד הרה"ג המפנרסם וכו' מו"ה שמואל יהודה ליב נ"י אבד"ק קוואהל. ע"ד שאחד נשא בת אחי אביו והיא הכניסה לו נדוניא תשעה מאות רז"כ תק"נ רז"כ נתנו אביה זקניה ואשתו שהם גם זקנים של החתן והמותר וכן כל ההצטרכות ניתן לה מעזבון אביה והאשה מתה תוך שנה לנישואיה ונתברר שהיתה חולנית קודם שנשא ולא גילו זה אז להבעל ורוצים אחי האשה שהבעל ישיב להם הנדוניא כמתנת שו"מ וכן המתנות והפ"צ מהנדוניא מההשאלשה עד היום וזקנים אומר שמוחל מה שנתן להיורשים של האשה ואשתו אומרת שרצונה שיחלוקו הבעל עם אחי האשה כי שניהם הם נכדיהם ומה שבעלה אומר שיתנו הפל ליורשים הוא מפני שפבר נחלש פח שכלו והיורשים הטילו עליו אימה וכן האמת שנחלש שכלו ודעתו וכן הגיד בנו של הזקן שמתחילה אמר אביו שיחלוקו ביניהם והבעל טוען אף שהוא צריך להוציא כעת הוצאות לישא אשה.

וגם כי הוא מוחזק בהנדוניא וחפץ מעכ"ת לעשות פשר שיקח הבעל שלש מאות רז"כ וכמ"ש העבוה"ג לעשות פשר בספק תקנה אבל הדיינים שעמו דנים פנגדו שיתנו הפל להיורשים וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה: הנה לא ביאר מעכ"ת אם להזקנה יש רכוש בפ"ע או שהפל של בעלה רק מצד שהוא חלוש ולזה היא העוסקת בזה ואתפוס כפי הרגיל שהפל ברשות הבעל.

וגם לא ביאר מעכ"ת את מדריגת חלישות שכלו של הזקן אם בא לכלל שוטה או לא. ונראה פשוט הענין שהוא בכלל הפתאים שכתב המהרי"ט סי' ט"ז דהוי כפיקח לענין גט ומו"מ, ובחיבורי ח"א סי' ע"ח וסי' פ"ו בארתי בע"ה שהעיקר לדינא שבדבר דחזינו שאינו מבין פראוי דיינינו ליה פשוטה ובנ"ד כתב מעכ"ת כי בנו הגיד שבתחילה אמר שיחלוקו וכשהפחידוהו היורשים אמר שיתנו הפל להם וא"כ חזינו שהוא מבין טוב הדבר ורק אמר פן מתמת פחד ובה לא מיקרי שוטה דכינו שגם היורשים נכדיו לזה נתרצה בנקל להגיד שיתנו להם ע"י פחד ופיתוי כל דהו וכעין מ"ש הרמב"ן פ' תולדות שבנקל להביא אהבת האב הזקן לבנו והוי פהא דב"ב (דף קנ"ו) גבי ההוא דשדא קשייתא עי' בחיבורי שם מ"ש בזה וכינו שנתברר שהעיקר בזה הוא דעת הזקן א"כ דברי אשתו אין מעלים ומורידים דהיא אין לה שייכות בנכסים הללו ואף אם הזקן בגדר שוטה נ' שאין ממש בדברי הזקנה כי הלא היא הויא כאפיטרופסת בנכסי הזקן שהוא סומך אצלה ואסור לה ליתן מתנה בדבר גדול פזה ולפ"ז אי נימא ששייף להזקן שהיא הנותן אין בכח אשתו לתת ליורשים ג"כ אם נדון את הזקן לשוטה וכמ"ל: ובגוף הדבר פבר הובאו דברי המ"ב בח"מ וב"ש שם שדן אם נתן אחר הוי שייף לנותן או ליורשים אכן הט"ז באה"ע שם כתב ששייף לנותן.

ולענ"ד דבֿריו בֿרוּרִים בֿפֿירוּשׁ לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים שְׁפָתָבוּ לְאָב אוּ לְיֹרְשִׁים שְׁהַפְּנוּנָה אִם אֵין הָאָב בְּעוֹלָם. וְעוֹד דְּהֵנָּה עֵיקַר תְּקַנַּת שְׁנָה רֵאשׁוּנָה כְּבָר פְּתָבוּ הָאֲחֵרוּנִים שְׁהִיא תְּקַנַּת ר"ת וְלֹא תְּקַנַּת שׁו"מ וּבִסְפָר הַיִּשְׁרָ לר"ת ס' תַּקְע"ט מְפֹרָשׁ שְׁהִיא לְנוֹתְנֵי הַגְּדוּנָא וְעֵינֵן תּוֹמִים ס' ס' סק"ט ומש"ש מִתְּחִילָה שְׁיַחְזוֹר לְיֹרְשִׁיהָ אוּ לְנוֹתְנֵי הַגְּדוּנָא נִרְאָה פְּנוּנָתוֹ דְּהִיכָא שְׁהָאָב נָתַן הַגְּדוּנָא ה"ז חוֹזֵר לְיֹרְשִׁיהָ דְּהָאָב הוּא הַיֹּרֵשׁ וְנִקְיֵט לָהּ סְתָמָא מִפְּנֵי שְׁכ"ה ע"פ רֹב וְכֵן הַזְּפִיר שָׁם אַח"כ מ"ש.

ועו"ל דְּכַוְנָתוֹ הִיכָא שְׁהַכְּנִיסָה מִשְׁלָה וּכְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאָרְף אִם הַכְּנִיסָה מִשְׁלַל עֲצָמָה שְׁיִיכָא תְּקַנָּה זֹו וּבְמַרְדְּכִי פ' נַעֲרָה הַנְּעֻמָּה לְהִפּוּד לְנוֹתְנֵי הַגְּדוּנָא אוּ לְיֹרְשִׁיהָ וּכְמ"ש הַמ"ב וּט"ז אָבֵל בְּגוֹף דְּבָרֵי ר"ת הַלְּשׁוֹן פּנ"ל: וְעוֹד דְּהֵנָּה עֵיקַר יְסוּד תְּקַנַּת ר"ת הִיא ג"כ מְסַבְּרָא שְׁעַל דַּעַת כֵּן לֹא נָתַן לָהּ הַגְּדוּנָא וּכְדַמְשָׁמַע לְהִדְיָא בְּמַרְדְּכִי פ' נַעֲרָה דְּמִיַּתִּי תְּקַנַּת ר"ת אֵהָא שְׁהִבִּיא שָׁם דַּעַת ר"ת שְׁבַתּוּס' שָׁם (דָּרָף מ"ז ע"ב) דְּאָרְף אִם מִתָּה לְאַחַר נִישׁוּאִין וְעַדִּין לֹא נָתַנוּ לְבַעֲלָהּ אֵת הַגְּדוּנָא אֵינוּ יֹרְשָׁה דְּהוּי אֲנוּמְדָנָא שְׁלֹא נָתַנוּ לָהּ גְּדוּנָא רַק שְׁתַּהֲנָה עַכ"פ שְׁעָה אַחַת עִם בְּעֻלָּהּ מִהַגְּדוּנָא וּבְתַקְנָה הַחֲמִירוּ יוֹתֵר שְׁאָרָה שְׁהַגִּיעַ לְיָדוֹ לֹא יִרְשָׁנָה תוֹף שְׁנָה וּא"כ זֶה שְׁיִיף רַק כְּשִׁישִׁיב הַגְּדוּנָא לְהַנּוֹתֵן אָבֵל לֹא לְיֹרְשִׁיהָ דְּהָא ע"פ רֹב דַּעַת הַנּוֹתֵן הוּא רַק כְּדִי לְהַשִּׁיבָהּ אָבֵל לֹא לְהַעֲשִׂיר יֹרְשִׁיהָ וְכֵן סְבָרָא דְּתָם לְרִיק פְּחָכָם שְׁיִיכָא ג"כ לְגַבֵּי נוֹתֵן וְאָרְף בּנ"ד שְׁהַבְּעַל הוּא ג"כ נִכְדַּד הַנּוֹתֵן י"ל דְּלֹא שְׁיִיף בְּזֵה סְבָרָא דְּתָם לְרִיק וְכֵן הָא דְּאֲדַעְתָּא דְּהִיכִי לֹא נָתַן מ"מ אֵין בְּיַדֵּינוּ לְחַלְקַת בְּתַקְנָה זֹו מְסַבְּרָא רַק מָה שְׁמַצִּינוּ בְּפּוֹסְקִים וְעִי' בְּנוּב"ת ס' צ"ד שְׁפָתָב ג"כ כְּמַש"ל שְׁאֵין לְחַלְקַת בְּכַה"ג עַכ"פ לַפ"ז אֵין לְהַבְּעַל זְכוּת בּנ"ד בֵּין אִם הַזְּקֵן הוּא כֵּן דַּעַת לְעַנְיֵן מו"מ בֵּין אִם אֵינוּ כֵּן דַּעַת וּכְמַש"ל וְאֵין לֹאמֵר שְׁלַכְחִילָה נָתַנוּ הַסֵּף תַּק"נ רו"כ לְשִׁנְיָהֶם דְּז"א דְּהָא לְפָה"ג נְכַתְבָּה תּוֹסַפֵּת כְּתוּבָתָהּ לְחֻשְׁבוֹן סָף תִּשְׁעַ מְאוֹת רו"כ דְּבַלֵּא"ה לֹא הִיָּה סִפְּק פְּלָל: אַכֵּן נִרְאָה לְדוֹן בְּזֵה דְּהָא דַּעַת הַתּוֹמִים וְשְׁאֵילַת יַעֲב"ץ בְּשׁו"ת שְׁאֵילַת יַעֲב"ץ ח"ב ס' קצ"ד שְׁהַבְּעַל יְכוּל לְנַכּוֹת הוֹצָאוֹת שְׁעָלוּ לוֹ בְּעַת הַנִּישׁוּאִין וְהַח"ס ח"א ס' ק"כ תְּמָה דְּלֹא מְצִינוּ זֶה בְּדְבָרֵי הַרְאִשׁוּנִים וְדָחָה דַּעְתָּם וְנִפְלְאֵתִי אֲשֶׁר דָּחָה דְּבָרֵי גְּדוּלִים הִלְלוּ כְּלֵאחֵר יָד.

ולענ"ד יֵשׁ מְקוּם לְדְבָרֵיהֶם דְּהֵנָּה כְּבָר פְּתָבוּ שְׁאָחַד מִן הַטְּעָמִים לְתַקְנָה זֹו הִיא בְּשִׁבִיל שְׁעַל דַּעַת כֵּן לֹא נָתַנוּ לוֹ הַגְּדוּנָא. וְהֵנָּה הַתּו' בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּרָף מ"ז ע"ב) כְּתָבוּ דְּלִהִיכִי לֹא אֲמַרִינוּ אֲנוּמְדָנָא כְּזוֹ לְפִי שְׁנָה תְּלוּי גַם בְּדַעַת הַצַּד הַשְּׂנִי.

וי"ל דְּעַל תְּנָאִי זֶה לֹא הִיָּה רוּצָה הַבְּעַל לְיִשְׂאָ אוֹתָהּ וּצ"ל בְּדַעַת הַמְּתַקְנִים דַּס"ל דְּשִׁפִּיר מִתְּרַצָּה לְיִשְׂאָנָה עַל אֲנוּפֵן זֶה שְׁיַחְזוֹר הַגְּדוּנָא בְּתוֹף שְׁנָה כְּשִׁלָּא יְהִי לָהֶם זַש"ק. וְאָרְף שְׁאֵינוּ דִין גְּמוּר מ"מ כֵּינֵן דְּמְסַתְּבַר כֵּן לְזֵה תְּקַנּוּ בְּזֵה דְּבָר שְׁקָרוּב לְדִין הַתּוֹרָה וּבְפָרְט דְּעַלְשִׁין אַחַר הַתְּקַנָּה בְּנוֹדָאֵי נִתְרַצָּה בְּזֵה וְנִרְאָה הַטַּעַם בְּזֵה דְּהָא בְּאַמֵּת קָשָׁה לְתַקְנָה לְאַפְקוּעֵי מְמוּנָא בְּזֵה"ז שְׁאֵין לָנוּ ב"ד מְנוּחִים וְאֵין יִשְׂרָאֵל מְחוּיָיְבִים לְקַבֵּל תְּקַנּוֹת ב"ד בְּדְבָרִים שְׁבָמֹון.

וְלָזֶה בִּישְׂרֵי הַרְאִשׁוּנִים דְּכֵינֵן שְׁהַדְּבָר מְסַתְּבַר גַּם ע"פ דִּין לְזֵה תְּקַנּוּ שְׁיַנְהִיגוּ כֵּן שְׁלֹא יְבוֹאוּ לְפַקְפֵּק לְדוֹן כְּדַעַת הַחוֹלְקִים עַל ר"ת שָׁם דְּלֹא אֲמַרִינוּ אֲנוּמְדָנָא אַחַר נִישׁוּאִין וְהוּי זֶה כְּהַכְּרָעָה שְׁהַכְּרִיעוּ לְדִינָא כְּשִׁטָּה זֹו וְשְׁיַנְהִיגוּ כֵּן בְּמִדִּינַתְּנוּ וְעַפ"ז נִרְאָה לְבָאֵר הַטַּעַם

מ"ש בַּתְּקֵנָה שבס' הַיִּשָּׁר שֶׁם שָׁאם הוֹצִיא מֵהַגְּדוּנָא אֵין לְיוֹרְשִׁיָּה רַק מָה שֶׁנִּמְצָא בְּשַׁעַת מִיתָה וְקִשָּׁה דְּכִיּוֹן דְּאִמְרִינָן דְּאִדְעָתָא דְּהֵכִי לֹא נִתְּנוּ הַגְּדוּנָא א"כ יִתְחַיֵּיב לְשַׁלֵּם כָּל הַגְּדוּנָא דְּמָה לֹו לְנוֹתָן הַגְּדוּנָא מָה שֶׁהוֹצִיא אַח"כ.

אָבֵל לְפַמְש"ל א"ש דְּאִמְדוּ לְדַעַת הַבַּעַל שַׁע"מ פֶּן לֹא הָיָה מִתְרַצָּה לְיִשְׁאָנָה שְׂיָשִׁיב הַגְּדוּנָא וְלֹא יִנְפָּה הַהוֹצָאוֹת פִּי יְדוּעַ אֲשֶׁר אַחַר הַנִּישׁוּאִין מִתְרַבָּה הַהוֹצָאָה וְגַם פִּי הוּא מְוַכְרַח לְעִשׂוֹת אֵיזָה מְסַחֵר פְּדִי לְהַרְוִיחַ לְפָרְנָס אֲשֶׁתּוֹ וְלְהַסְפִּיק צָרְכֵי בֵּיתוֹ וְאֶפְשָׁר שְׂיִפְסִיד ג"כ וְאַח"כ יִצְטָרֵף לְשַׁלֵּם לְיוֹרְשִׁיָּה כָּל הַגְּדוּנָא וְעַל תְּנָאֵי זֶה וְדָאֵי לֹא הָיָה מִתְרַצָּה, וְלִזְהָ תִּקְנֵנוּ בְּדַרְךָ כָּלֵל שְׂלֵא יָשִׁיב מָה שֶׁהוֹצִיא אוֹ הַפְּסִיד וְלֹא דִקְדָּקוּ כ"כ בְּזֵה לְנַפְוֹת מָה שֶׁהוֹצִיא עַל עֲצָמוֹ בְּהִכְרַח פִּי נִתְּמַת דְּבָרֵיָּה לְשִׁיעוּרִין וְיָבֹאוּ לְיַדֵי קַטְטוֹת וּמְרִיבּוֹת.

וּלְפ"ז נִרְאָה פְּשוּט דְּגַם הַהוֹצָאוֹת שֶׁעָלוּ לֹו עַל צָרְכֵי נִישׁוּאִין צָרִיף ג"כ לְנַפְוֹת לֹו פִּי גַם בְּזֵה אֲנִמְדָּנָא בְּרוּרָה שְׂלֵא הָיָה מִתְרַצָּה לְיִשְׁאָנָה שְׂיָשִׁיב כָּל הַגְּדוּנָא וְיִפְסִיד הוֹצָאוֹת הַנִּישׁוּאִין וְנִרְאָה שְׂפִירְשׁוֹ הַגְּאוּנִים הַנְּ"ל מ"ש בַּתְּקֵנָת ר"ת שְׂלֵא יָשִׁיב רַק מָה שֶׁנִּשְׁפָּאֵר בְּיָדוֹ שְׂעֵדִינָן לֹא הוֹצִיאוּ הַפְּנוּנָה גַם עַל הַהוֹצָאָה שֶׁהוֹצִיא לְצָרְכֵי נִישׁוּאִין וְכִמוֹ שְׂצָרִיכִים לְהַחזוּר לֹו מִתְּנֻנּוֹת שְׂנָתָן לָהּ פֶּן יוּכַל לְנַפְוֹת הוֹצָאוֹת נִישׁוּאִין וְאִף שְׂיוֹרְשִׁיָּה לֹא יוּכְלוּ לְגַבְוֹת הוֹצָאוֹת הַנִּישׁוּאִין הַיְיָנוּ מִשׁוּם שְׂבַבְעַל לֹא נַעֲשָׂה שׁוּם שְׂיָנוּי וְיָכוֹל לֹוּמַר תְּנוּ לִי אֲשֶׁתִּי וְכו' ע' ב"ב (דָּף קמ"ו) וְאִם אִם נִתְּנוּ לְיָדוֹ הַגְּדוּנָא אַחַר הַנִּישׁוּאִין מ"מ יוּכַל לְנַפְוֹת הוֹצָאוֹת הַנִּישׁוּאִין.

וּבְהַפְסֵד ע"י מו"מ פְּתַב הַב"ש בַּסִּי' נ"ג סְקִי"ז שָׁאם הָיָה לֹו גַם מִשְׁלוֹ אֲזִי יִחַשְׁבוּ הַהַפְּסֵד לְפִי עֲרָף הַמַּעוֹת וְכַתְּבַת הַבֵּית מֵאִיר שֶׁם דַּה"ה מָה שֶׁנִּפְתַּח ע"י מְזוּנוֹת וְהוֹצָאֵת הַבֵּית ע"ש, וְז"פ דָּאָף שֶׁהָאֵב שִׁילָם הַגְּדוּנָא כְּמָה יָמִים אַחַר הַנִּישׁוּאִין מ"מ פִּינָן שְׂכַבְרָה הָיָה חוֹב עָלָיו לְשַׁלֵּם לְחַתָּנוֹ שְׂפִיר מְנַפָּה הַהוֹצָאָה מַעַת הַנִּישׁוּאִין גַם מֵהַגְּדוּנָא לְפִי עֲרָף הַמַּעוֹת אִם הָיוּ לֹו מִשְׁלוֹ.

וְאִם לֹא הָיוּ לֹו מִשְׁלוֹ פְּשוּט שְׂיָכוֹל לְשַׁלֵּם מֵהַגְּדוּנָא מָה שֶׁלָּוָה כְּמַבְוָאָר בְּאַחְרוּנִים שֶׁם שָׁאם שִׁילָם חוֹבוֹ אֵין לְיוֹרְשִׁי אֲשֶׁתּוֹ עָלָיו כְּלוּם פִּי לֹא תִּיקְנֵנוּ רַק מָה שֶׁנִּשְׁפָּאֵר בְּעֵינֵי וַע' בְּשִׂאֵלֵת יַעֲבֹץ שֶׁם וְא"כ כ"ש מָה שֶׁהוֹצִיא לְצָרְכֵי נִישׁוּאִין שְׂמַנְכָּה דְּהָא הָאֵב הַתְּחִיבֵיב בְּגְדוּנָא תִּיקְרָף בְּעַת קִשְׁר הַשִּׁידוּכִין וְהַשְּׁלִישׁ הַפְּסָף ת"י שְׁלִישׁ דְּזֵה הָיוּ בְּרִשׁוֹת שְׂנִיָּהֶם כְּדָאִיתָא בְּרַמ"א ס' נ"ג וּבַפְּרָט לְפִי מְנַהֲגִינוּ שְׂנוֹתָנִים שְׂטָרֵי שְׂלִישִׁית לְשְׁנֵי הַצְּדָדִים.

וְנִלְע"ד דָּאָף אִם יֵשׁ לֹו מַעוֹת שֶׁל עֲצָמוֹ מ"מ יִנְפָּה כָּל הוֹצָאוֹת הַנִּישׁוּאִין מֵהַגְּדוּנָא פִּינָן שְׂלֵא נִהְנָה מְזֵה וְכַדְעַת הַתְּנֻמִּים וְשִׂאֵלֵת יַעֲבֹ"ץ הַנְּ"ל. וְכֵן מְסַתְּבַר דָּאִיף גִּימָא שְׂיָשׁוּב גְּדוּנָאִיתָה וְהוּא יִפְסִיד אֵת הוֹצָאוֹתָיו בְּשַׁעַת שֶׁהוּא מוֹכֵן לְקִיָּים תְּנָאוֹ.

וְהָיָה בְּשִׂאֵי"ע שֶׁם תְּמָה עַל הַתְּנֻמִּים שֶׁקֻּצַב סְכוּם מוּעַט עַל הוֹצָאוֹתָיו וְאֶפְשָׁר לֹוּמַר שֶׁדַּעַת הַתְּנֻמִּים הָיְתָה שְׂגָם הוּא יִסְבֹּל בְּזֵה לְפִי עֲרָף מָה שֶׁהָיוּ לֹו אֲזִי מַעוֹת שְׁלוֹ ג"כ וַע"ש. וַע"כ"פ צָרִיף לְנַפְוֹת לְפִי עֲרָף הַרְכּוּשׁ.

וְהַרְוִיחַ שְׂהַרְוִיחוּ בְּהַגְּדוּנָא פְּשוּט שְׂצָרִיף לְנַפְוֹת עַל הוֹצָאוֹת כְּמַבְוָאָר בְּאַחְרוּנִים ע' שׁו"ת ב"ח ס' ב' וּבַבִּי"מ ס' נ"ג וְהַיְיָנוּ לְפִי עֲרָף מַעוֹת שְׁלוֹ וְמַעוֹת הַגְּדוּנָא יַעו"ש וְאִם

לא יספיק הריווח אזי ינפה מן הקרן ע"ש ובפ"ת סי' נ"ג ואף שקודם הנישואין לא זכה עדיין בנדוניא וי"ל שהשליש מחזיק זה ברשות הפלה מ"מ מה שהוציא על הנישואין נראה שינפה כמש"ל פי על סמך זה שידע שכבר הושלשה הנדוניא הוציא ההוצאות וזוהי דעת התנאים ושאי"י הג"ל.

ומש"ש שינפה גם הוצאות תנאים צ"ע וכמו שתמה הח"ס שם וצ"ל דס"ל בטעם תקנות שו"מ דאמרינן דאדעתא דהכי לא נתרצה להוציא הוצאות פינון שהיא מתה ואין נ"מ לה וכמ"ש התו' בכתובות (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלא ומ"מ עדיין צ"ע דהא במת האיש אין מגבים להאשה פתנפתה מתקנת שי"מ ולא מצינו שיתנו לה הוצאותיה על הנישואין ואפשר לחלק בין איש לאשה ואקצ"ר: ובנ"ד יש עוד לדון לפמ"ש מעכ"ת שהאשה היתה חולנית ולא הודיעו זה להבעל ויורשי האשה מודים בזה ויש לדון לבטל הקידושין למפרע עי"ז.

ואף דקיי"ל שאין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו. אבל הכא הרי מודים היורשים שלא ידע ומשמע שגם אחר הנישואין לא ידע רק חשב שעכשיו חלתה ונסתתפה שדהו.

ונהי דלענין הקידושין אין נ"מ בזה אבל עכ"פ יוכל לתבוע מדינא דגרמי את הוצאות הנישואין שהיו לו. ובפ"ט בנ"ד שהוא מוחזק.

ולפמ"ש מעכ"ת שהיו לו הוצאות אינה מאות ר"כ. נראה שיהיה פסק שישארו אצלו עכ"פ שלש מאות ר"כ על הוצאות נישואין ואף שנה קצת גונזמא שהבעל יוציא כ"כ על נישואין כי הוצאות נישואין הם על הפלה.

אף אפשר חשבו בכלל זה הפסד מלבושים וכדומה: סימן קפד. פ"ב הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה אפרים נ"י מו"צ במעזיראוב.

ע"ד הגט שנשלח מסאנט לואיז והמסדר שלח שני פתקאות שחתומים שם העדים שעל הגט כדי לקיים מזה חתימותיהם שעל הגט וגם הב"ד קיימו חתימות העדים שעל הפתקאות וכן על ההרשאות ולבד זה שלחו פתקא שכתוב שם סימני הגט וחתומים עליו ג"כ הב"ד הלז.

והנה כל הסימנים נמצאו בגט שנשלח משם ורק מ"ש שבשורה חמישית נמצאו שני למדין נמצא בגט שלשה למדין והמסדר שלח גם ליד השליח השני כ' פנה עם הסימנים והכ' שהוא נאבד והשליח השני אומר שכת"ר ב"ד הסימנים פולם ומצא פראוי אבל כת"ר אינו זוכר זה וקפ"כ כת"ר לדעת דעתי בזה באשר יש בזה חשש עיגון: הנה לכאורה אין מקום להתיר פינון שאין כל הסימנים מכוונים ואף ששמות האיש והאשה מכוונים וכן העדים מ"מ יש לחוש בזה לשני יוסף בן שמעון ונכתב אז עוד גט פנה והחלה הגט ונשלח לעירו גט השני וגט של האשה שבעירו נשלח למקום אחר ומצינו בכמה דוכתי דחיישינן לאיחלוףי ובפ"ט בנ"ד שיש הוכחה לזה.

וגם יש לחוש כי אולי כתבו אינה גט לאחד והרגישו אחר החתימה שיש בו אינה פסול וכגון שהיה חק תוכות באינה אות או ששכח לומר שפותרו לשמה וכתבו גט אחר וטעו ושלחו את הגט שנפסל ואף שהם חששות רחוקות ואין לנו לחוש לב"ד טועין מ"מ בנ"ד

שעכ"פ עלינו לומר שיש בזה איזה טעות יש לחוש לטעות בזה כי זה יותר רחוק לומר שטעו לכתוב שנים במקום שלשה.

ואף שכתבו הפוסקים באה"ע סי' קכ"ח וש"ד דהיכא שכתבו דבר שאינו צריך אין לחוש אם נמצא בזה איזה טעות נראה דלא דמי כלל דשם הדבר ידוע שזהו המגרש והמתגרשת ורק שרוצים לפסול הגט בשביל ששינו מקום עמידת הסופר וכדומה ולזה כתבו דכיון שאף אם דילגו זה בגט אינו פוסל גם השינוי אינו פוסל.

אבל בנ"ד בלעדי הסימנים אין אנו יודעים אם הוא גט זה שכתב עבור אשה זו ורק דסגי במקצת סימנים בלא סימן זה שנמצא בו הטעות וא"כ מנ"ל שסימן זה הוא המין ונימא להיפוך שזה העיקר ושארם הם טפלים ואף שזה נכתב לבסוף מ"מ אין שייך לומר בשביל זה שסימן זה אינו צריך.

ועוד מי שיאמר סימנים הרבה באבידה ויהיו הסימנים מכוונים רק אחד לא יהי מכוון נימא שנחזירה לו ע"י מיגו שלא היה אומר הסימן שהוא כלל וע"כ אנו אומרים שמה שמוכח שאינו שלו ומ"ש הפוסקים בטענה בדבר שאינו צריך היינו רק לומר שאין השטר נפסל ע"ז שהוסיף דבר שאינו צריך וטעה בו כיון שהטעות אינו מוכיח לפסול ע"ז את השטר אבל בנ"ד יש מזה הוכחה שאינו גט זה יש לחוש לטעות.

ונראה דהא דאיתא בב"מ (דף כ"ח) שנותנין למי שאמר משקלו היינו רק כשאומר שאינו יודע מדת ארכו אבל אם אמר מדת ארכו ונמצא שאינו מכוון נראה ברור שאין נותנים לו דהא מוכח שאינה שלו ויותר מזה כתב הראב"ד הובא בשטמ"ק שם שאם יש באבידה סימן שלא ידע בו זה שאומר סימנים אין מחזירים לו וי"ל דהראב"ד איירי בסימן בזה שאם החפץ הוא שלו א"א שלא ידע בו.

שוב ראיתי בדברי האחרונים שכ"כ בדעת הראב"ד. ועדיין אינני מחליט זה ורק יכתוב מעכ"ת להרב המסדר לברר הדבר אם היה אז אצלם עוד גט בשמות הללו או שנפסל גט אחד בזה אחר החתימה ואין בזה משום חזר ומגיד רק שע"ז נתברר שהוא טעות ועביד למיטעי בכגון זה ועל מכתבו יחטמו השלשה החתומים על מכתב הקודם אכן לפי ההשערה נכתב בשורה חמישית שם העיר, סאנט לואיז.

ולפ"ז מוכח הטעות מתוכו שיש שם שלשה למדים א' בשם העיר ושנים בכתובת על נהר וכו' ועל מי מעינות וע' חיבורי ח"ג סי' קל"ג בזה שצריך לכתוב בשש שורות ראשונות השמות והמקום.

ולזה אם פנים הדברים שבשיטה חמישית כתוב שם העיר והנהר יש מקום להכשיר דהא הוי טעות דמוכח ובכ"ז יכתוב כת"ר להמסדר כיון שאפשר לברר ויש לדון מזה מצד שהגט נתקיים ע"י דימוי חתימת העדים ונמצא שהגט פשר ואף דמה שהב"ד פותבים במכתב את סימני הגט י"ל דהוי כאלו מעידים שאינו גט זה כיון שהסימנים אינם מכוונים מ"מ המכתב אין לו דין שטר והוי רק כעדות בכתב דלאו פלוס הוא ואין בכח מכתב הב"ד לפסול הגט דהוי שטר מעליא ורק הוי ריעותא וצריך לחקור ע"ז וסגי פשישיבו הב"ד שטעו בזה וכדומה וגם שיש כאן צד להקל ע"פ דברי שליח השני אשר הרב קרא הסימנים שבפתקא ששלחו אליו ומצאם מכוונים וא"כ הוי טעות דמוכח בפתקא שלפנינו

ואף דהוי רק עד אַחַד מ"מ י"ל דְנַאָמֵן דְהוּי רַק גִּילוּי מִקְלָתָא בְעֵלְמָא דְהָא עכ"פ יש פֿאַן
אַינז טעות וגם דמוּכַח שְהַאָמַת אַתּוּ מְדֵלָא הֶרְגִישׁ הֶרֶב תִּיכְף בְקַרְיַאת הַפְתָּקָא שְאַאָל
הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי וְאִם לֹא יִשְׁיג כַּת"ר תְּשׁוּבָה מִשָּׁם אַזִּי יוֹדִיעֵנִי וְנִחַפְסָם לָהּ אִי"ה בְאַשְׁרֵי יֵשׁ
מְקוֹם לְדוֹן לְהַקְל בְּזָה וּמְטַרְדוּתִי הֶהְכַרְתִּי לְקַצֵּר: סִמְן קפּה.

וע"ד הַגֵּט שְהַגִּיעַ מְאַמְעָרִיקָא וְהִיָּתָה הַהֲרַשָּׁאָה הֶרְאִשׁוּנָה פְתוּבָה ג"כ שְנַעֲשֶׂה לְפָנֵי ב"ד
כְּמוֹ הַרְשָׁאָה הַשְּׁנִית וְלֹא הָיָה קִיּוּם עַל חֲתִימַת ב"ד. לְדַעְתִּי אֵין קַפִּידָא בְּזָה וְכַדְקִי"ל
בְּסִי' קמ"א סכ"ד וְכֵן הַקִּיּוּם אֵינוֹ מְעַכֵּב וְכַמ"ש הַב"ש סִי' קמ"ב סקמ"ו וְרַק הַחֲשָׁשׁ בְּזָה
שְׁמָא הַמְסַדֵּר אֵינוֹ בְּקִי בְדִינֵי גִיטִין כִּינּוֹן שְׁשִׁינָה מְכַפֵּי הִנְהוּג וּבְזָה פְתַב כַּת"ר שְׁנִיפֵר
שְׁהוּא בְּקִי שְׁהָרִי בַּהֲרַשָּׁאָה הַשְּׁנִית לֹא פְתַב שְׁהַרְשָׁאָה רֵאשׁוּנָה נַעֲשִׂתָה בְּעֵדִים כְּפִי הַגְּנוּסַח
הַקְּבוּעַ רַק פְתַב שְנַעֲשֶׂה לְפָנֵי ב"ד.

וְכֵן מַה שְׁחַתְמוּ הַדִּינִיגִים בְּלֹא תִיבַת דִּינִין אֵין קַפִּידָא בְּזָה. וְכֵן מְצִינוּ בְּפָרוּזְבוּל בְּדַבְרֵי
הָאֲחֵרוֹנִים שְׁאֵין קַפִּידָא בְּזָה וְע' ח"ס ח"מ סִי' קי"ג וְכַ"ז לְכַתְחִילָה טוֹב שְׁלֹא לְשַׁנּוֹת
מְכַפֵּי הַמְבֻנָּאָר בְּאֲחֵרוֹנִים וְכַנְהוּג: וְע"ד אוֹת סְמָךְ בְּתִיבַת סְפָר תִּירוּכִין שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק
בְּמַם סְתוּמָה וְהָרְאוּ לְתִינּוּקוֹת וְאַמְרוּ קַצְתֶּם שְׁהוּא ס' וְקַצְתֶּם שְׁהוּא מַם.

הִנֵּה בְּכַגּוֹן זֶה פְתַבוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְנִיזַל בְּתַר דַּעַת רֹבַח תִּינּוּקוֹת. אֲבָל לַעֲנִ"ד הוּא תְּמוּהָ דְמַה
שְׁיִיף בְּזָה רֹבַח דַּעוֹת דַּא"כ נְצַטְרֵךְ לְקַרְוֵא כָּל הַתִּינּוּקוֹת שְׁבַעִיר עכ"פ.

וְגַם דַּכְבֵּר בְּאַרְנוֹ בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִי' ל"ו דְרֹבַח דַּעוֹת שְׁיִיף רַק בְּדַבְרֵי הַתְּלוּי בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת
וּבְתִינּוּקוֹת לֹא שְׁיִיף שְׁיִיקוּל הַדַּעַת כִּי אֵין לְהֵם דַּעַת. אַף י"ל דְכִינּוֹן שְׁתְּלוּי זֶה בְּקַרְיַאת
תִּינּוּק הָרִי חֲזִינוּ שְׁסַמְכוּ עַל דַּעַת קִטְנִים בְּזָה וּלְדַעְתִּי נִרְאָה אֲשֶׁר אִם הַסְמָךְ עָגוּל
בְּקַרְנוֹתֵי כְּצוּרְתוֹ ע"פ דִּין רַק שְׁהַעֲיָגוּל לֹא נַעֲשֶׂה פְרָאוּי וְלִזְהָ יֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת בְּמַם אַזִּי
סָגִי אִם תִּינּוּק אַחַד קוֹרְאוּ סְמָךְ וְאֵין לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַה שְׁתִּינּוּקוֹת אַחֲרִים טוֹעִים לְקַרְאוּ מַם
וְגַם דְהָא מוּכַח מְמַה שְׁפְתוּב בְּרֵאשׁ הַשִּׁטָּה שְׁאֵינוֹ מַם סְתוּמָה אֲכֵן אִם קַרְנוֹ מְרוּבַע כְּמַם
סְתוּמָה אַזִּי בְּנֻדָּי פְסוּל שְׁהָרִי נִשְׁתַּמָּה צוּרַת הָאוֹת אֲכֵן כְּשִׁישׁ סְפַק בְּאַנְרֵךְ נִיּוֹ וְכַדוּמָה
כְּדֵאִיתָא בְּש"ס מְנַחֲחוֹת (דָּף כ"ט) שְׁמַרְאִים לְתִינּוּק בְּזָה יֵשׁ לוֹמַר שְׁנִלְךָ אַחַר רֹבַח תִּינּוּקוֹת
וְהִינּוּ רַק בְּדִיעְבַד כְּשִׁהָרְאוּ לְכַמָּה תִּינּוּקוֹת אֲבָל לְכַתְחִילָה צָרִיךְ לְסַמְּךָ עַל תִּינּוּק
הֶרְאִשׁוֹן וְאֵין צָרִיךְ לְקַרְוֵא כָּל תִּינּוּקוֹת שְׁבַעִיר כִּי כֵן מוּכִיחַ לְשׁוֹן ש"ס וּפּוֹסְקִים שְׁפְתַבוּ
שְׁיִרְאוּ לְתִינּוּק וְלֹא פְתַבוּ שְׁיִקְרְאוּ כָּל הַתִּינּוּקוֹת שְׁבַעִיר אַף בְּלֹא"ה אֵין חֲשָׁשׁ כ"כ בְּזָה
בְּשַׁע"ד כִּינּוֹן שְׁהוּא רַק טוֹפְסֵי הַגֵּט כַּמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִי' קמ"ז.

וְגַם אֵין לְחוּשׁ לַמ"ש כ"ת שְׁיִדְמוּ שְׁהוּא מְפָר לְשׁוֹן הַפְּרָה כִּי הַפֵּל יְבִינּוּ שְׁהוּא ס' כִּי אֵין
כּוֹתְבִים מַם סְתוּמָה בְּרֵאשׁ הַתִּיבָה: סִמְן קפּו. כְּבוֹד דִּינֵי הַרַה"ג הַמְּפַנְרֶסֶם וְכו' מו"ה
אַבְרָהָם חַיִּים נ"י הֶרֶב דַּק' טְשַׁעְחֻב: ע"ד אַחַד שְׁשִׁמוּ מְעַרִיסָה זָאב וְכֵן עוֹלָה לְתוֹרָה
וְחוֹתֵם וּבְכִי כָּל נִקְרָא וּנְעִלּוּלִי וְגִירָשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְנִכְתַּב בְּגִט זָאב הַמְּכַנְנָה וְנְעִלְבְּלִי בְּבֵית בֵּין
הַלְמָדוֹן וְהָאֲשָׁה אֵינָה חַפְצָה לְקַבֵּל גִּט אַחַר עַד שְׁתִּתְנוּ לָהּ מְאָה רו"כ וְחַפְזָן לְדַעַת דַּעְתִּי אִם
יְכוּלִים לְסַמְּךָ עַל גִּט רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁיִשְׁלִישׁ עכ"פ עוֹד גִּט שְׁתִּתְקַבְּלוּ לְכַשְׁתַּרְצָה וְהָאֲרִיף
קַצַּת בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְאַשְׁיבְנוּ בְּקוּצָר בְּאַשְׁרֵי נוֹשֵׂא הָעֵנָן אֵינְנוּ דוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת: הִנֵּה בְּס"ס
קכ"ט מְפּוֹרֵשׁ בְּרַמ"א שְׁבַשְׁמ וּוְאַלְף אִם לְכַתּוֹב בְּפֵא אוֹ בְּבֵית כְּגוֹן וּוְאַלְבָּלִין וּבְכָל הַשְּׁמוֹת
שְׁהַלְשׁוֹנוֹת מִתְחַלְפוֹת בְּמִדְיָנוֹת שׁוֹנוֹת בְּקַרְיַאת ב' אוֹ פ' אוֹ ו' כְּגוֹן וְנִבְיָלָאוּ זְנוּל פִּינְיָשׁ

או ווייבש הולכין אחר לשון מקום נתינת הגט וכדיעבד אם שינה באחד מאלו הדברים פשר הרי מפורש ששינוי מניו לבית אינו פוסל דיעבד ובב"ש שא"ו הביא בשם ס"מ לכתוב וואלבלין אם נקרא בבית דגושה.

ולפ"ז אם יכתוב בית במקום שקורים בניו הני שינוי גמור דהא יקראו בבית דגושה אכן ברמ"א שם משמע להדיא שאף במקום שפותרים וואלבלין בבית קורים בבית רפה ומש"ש הרמ"א שלשונות המדינות מתחלפות בזה הינו לפי שהמדקדק בלשונו ימצא חילוק בין הברת בית רפה להברת ניו וכמ"ש בחיבורי ח"ג ר"ס קכ"ד ובכ"ז אינו שינוי גמור דלאו כ"ע ידעי לחלק בזה ולזה פתב הרמ"א דדיעבד פשר.

ועו"ל דבמקומות שנהגו לכתוב בבית צ"ל שפותרים פן מפני שהברתם היא בבית רפה ולזה אסור לשנות. אבל במקומות שפותרים בניו י"ל שהטעם הוא כדקיי"ל בסי' קכ"ט סל"א שאם מסתפק אם לכתוב תיו או טית יכתוב טית כי תיו יש לטעות לקרותו רפה.

ולזה גם בנ"ד פותרים ניו כי בית יש לטעות לקרותו דגוש וכיון שלא נהגו פן מצד עצם ההברה א"כ אין לחוש אם נכתב בבית אף זה יש לדחות דאדרבה דבזה יטעו להוכיח ממה שנקתב בבית שיקראוהו בדגוש משא"כ בנקתב ניו במקום בית רפוי שאין מקום לטעות אבל מ"מ הרי כבר סתם הרמ"א דבכל גוונא פשר דיעבד וגם דבמדינתנו לא נמצא פלל שם זה בבית דגושה ולא יבואו לטעות לקרותו בדגוש.

ויותר מזה משמע ברמ"א שם דאף בשם ליב שיש שקורים ליבא בבית דגוש ויש קורים בבית רפוי ויש פותרים ליווא בניו מ"מ פשר אם שינה בזה. ומשמע דאף אם פתב בבית במקום שפותרים בניו פשר ואין חוששים שיטעו לקרות בדגוש דאמרין דשפיר מסקו אדעתיהו לקרות בבית רפוי כיון שיראו ששם אשתו וכן שמות אבותיהם מתאימים שהגט הוא של האישה הנה ושפיר מיקרי זה מוכח מתוכו.

ומכ"ש בנ"ד שאין קורים פלל אצלנו שם וועלוולי בבית דגוש וע' בג"פ ס"ס קכ"ט מש"כ לענין שינוי ההברות: אכן לא נתבאר ברמ"א מה נקרא דיעבד לענין זה. אם פונונתו שפכר נכתב או נכתב ונחתם או שפכר ניתן או שפכר ניסת ע"י גט זה.

והנה כבר ניסת ודאי אין שייך לומר דבזה לא שייך לשון פשר שברמ"א שם ומשמעותו שהגט פשר לינשא בו לכתחילה. ואף דאיתא בגיטין (דף ס"ז) פשר ולא תעשה פן בישראל ומבואר בפוסקים שם שאסורה לינשא בו לכתחילה הרי מפורש זה בש"ס.

אבל סתם פשר משמע שמוטר לינשא בו וכתו' בגיטין שם פתבו דכשר עכ"פ בשעה"ד ע"ש. אכן בדברי כמה אחרונים שהובא דין זה מפורש שהבינו הפנונה שפשר כשניתן הגט אף שצדיין לא נישאת.

וכ"נ פשוט מלשון הרמ"א. ועוד נראה דכיון דבנ"ד אנו דנין על האישה אם מותר לינשא אחרת והאשה אינה רוצה לקבל גט אחר נראה דנדאי אין עליו חרגמ"ה.

דהא אף אם לא ישא אחרת לא יוכל לדור עם אשתו בלא קידושין אחרים וגם ז' ברכות פדיו כיון שמעיקר הדין הגט פשר. וא"כ אין פאן חרגמ"ה דשתי נשים דהא אין לו אשה פלל פעת.

ורק יש לדון שלא ישא אחרת שמה אח"כ לא יתראה לגרש הראשונה בגט אחר פי עליה
יחמירו ב"ד שלא תנשא עד שתקבל גט אחר וכמ"ש הפוסקים בכה"ג בכמה דוכתי. וגם
דקא כתבו הפוסקים דהוי כאלו התנתה עמו שלא ישא אחרת כיון שנושאת על דעת תקנת
רגמ"ה.

ע' אה"ע סי' א' ס"ט וע' חיבורי ח"ג סי' קמ"ד. וא"כ י"ל התנאי שלא ישא אחרת עד
שתתגרש ממנו גרושין גמורים שתוכל גם היא לינשא לאחר.

מ"מ בנ"ד שרצה לתת לה גט אחר ולא רצתה א"כ פשוט שאין לה עליו פלוס. והנה
להכשיר בגט זה לבד קשה עלי דעכ"פ הוא טעות גדול.

וגם נראה שהמסדר אינו ראוי לסמוך עליו כ"כ. ולזה דעתי מספקת עם מעכ"ת שישלש
גט פשר ביד שליח ויקבל בח' שלא לבטלו וכנהוג ויודיעו זה להאשה ויוכל ליקח אשה
אחרת בלי שום פקפוק: ובגוף עובדא זו יש להעיר פי כפי המנהג קוראים וועלוול
בסגול על הניו השני ג"כ ובאופן כזה צריף לכתוב עין אחר הניו כמבואר באחרונים
וכמו שפותבין עין מתחילה ואחר הלמד השני צריף לכתוב אלף פי גם בלמד זה מורגש
ההבדל בתנועת סגול.

וכבר כתבו הפוסקים דבכה"ג בתנועת סגול בסוף התיבה פותבים אלף או הא וע' חיבורי
ח"ג סי' קי"א. אף לא אצריף בזה דכיון שלא העיר מעכ"ת בזה נראה שההבדל במקומם
הוא באופן כזה אשר צריף לכתוב וועלוולי כמ"ש מעכ"ת: סימן קפז.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה יוסף רב דק' באהוסלב. ע"ד איש שעזבתו אשתו והיא באמעריקא
זה יותר מעשר שנים וזה פששה שנים אשר שלח לה ג"פ ליד הרב הכולל מניארק
והשיב הרב הנ"ל שדחתה אותו מיום ליום אף השערתו שתקבל הג"פ ברבות הימים.

ועתה הרב הנ"ל שחל"ח וא"א לברר הדבר אם קיבלה הג"פ או לא. ומהאשה אין שום
דיעה אם היא חיה עודנה ואיפוא היא.

והפעל מבקש שיתירו לו לישא אחרת כדי להנצל מהרהורי עבירה. וגם פי עדיין לא
קיים פ"ו והצריף מעכ"ת בדברי חכמה וחפץ לדעת דעתי בזה ומרוב טרדומי קודם חז"פ
אשיב בקיצור מופלג: הנה הפוסקים נחלקו אם גזר רגמ"ה במקום מצנה ובחיבורי ח"א
סי' ע"ב בארתי בע"ה יסוד מחלוקתם בזה.

והנה במורדת כתבו הח"מ והב"ש בסי' ע"ז שמוותר לגרשה בע"כ וא"צ היתר ממאה
רבנים וכ"כ במהרי"ק שרש"ס"ג. אכן הח"ס כתב להחמיר אף פשפשה שיצטרכו היתר
מק' רבנים ודבריו אינם מבותרים שם ע"ש.

ובחיבורי ח"ג ס"ס ק"ב כתבתי ג"כ להחמיר בזה. אבל עכ"פ מידי ספק לא יצא.

וא"כ בנ"ד יש"ס"ש שמה הלכה פהסוברים דבמקום מצנה לא גזר רגמ"ה והקא הני מקום
מצנה שלא קיים פו"ר. ואף אם גזר במקום מצנה שמה הלכה דבמורדת א"צ ק"ר ובנ"ד
הויא מורדת שנסעה למרחקים ואף שמורדת צריכה הכרזה מ"מ כבר כתבו האחרונים
שלענין חרמ"ה א"צ הכרזה והבאתי בחיבורי שם.

ובנ"ד יש עוד ספק שמה קיבלה הג"פ רק כנגד זה יש חזקת א"א ושמא מטה ג"כ אין שניה דהא איכא חזקת חי. אכן יש לדון עפמ"ש קצת פוסקים שיש לדון בס"ס היכא שהחזקה הוי רק נגד ספק אחד ובחיבורי ח"ג סי"ק פתבתי לדון להקל בחרגמ"ה בס"ס.

ואף דהכא יש חזקה שחלה עליו חזקת רגמ"ה. מ"מ פיון שמרדה עליו אתרעא לפנינו החזקה הזאת וגם דבספיקא דדינא פתבו קצת פוסקים דלא שייכא חזקה ונהי דנדאי אין להקל בחד ספק בספיקא דדינא בזה.

מ"מ בנ"ד שיש עוד ספיקות וגם כי הרבה פוסקים הקילו במורדת בלא ק"ר נראה שיש להקל בנ"ד. וחזקה דשליח עושה שליחותו לא שניה בזה דהא זה שניה רק פשאינו נוגע לאחר.

אבל הכא תלוי ברצונה ורק י"ל שיש לה חזקת פשרות ובנדאי קיבלה הג"פ אף בנ"ד איתרע חזקתה שהרי לא רצתה לקבל הג"פ. נאקצר כי לענ"ד יש להקל בנ"ד כי הא שצריכים ק"ר במורדת הוי נדאי רק חומרא בעלמא ובנ"ד שיש עוד ספיקות יש להקל.

אכן בגוף הדבר נראה שצריף לברר אם פנים דבריו שהיא באמעריקא שלא בהסכמתו והוא אינו נאמן ע"ז. ואף שפתבו משם שישלח גט בזה לא הוי מורדת ובכרט שהקרובים פתבו זה ולא היא ועוד דהא במקום שאפשר לברר אין סומכים על ספיקות ובנ"ד אפשר לברר לכתוב לנויארק לקרובי האשה אם ידוע אדרעם שלהם או לכתוב במקתב עתי לדרוש על האשה וכעין זה כתב הח"ס סי'.

שצריף לברר כמה שאפשר עכ"פ לענ"ד אם נתברר שהיא באמעריקא שלא ברצון בעלה יוכלו להתיר לו ע"י ב"ד של שלשה שישבו יחד ויתירו לו ורק באופן שישלש קודם שישאאחרת ג"פ עבור אשתו ראשונה ואף שיש לדון בזה מ"מ נראה עיקר כמש"ל: וע"ד דיני ממנות אם יש ת"י, נדונייתה שישלש עבורה הנדוניא לא אדבר מזה אחר שכת"ר לא הנפיר מזה ונראה שלא נתנה לו נדוניא.

וע"ד פתובתה אף די"ל דבלא התראה והכרזה לא אבדה בכ"ז אין להצריכו שישלש ע' חיבורי ח סי' ק"ב בזה: סימן קפח כבוד הרה"ג המפורסם וכו' וכו' כש"ת מו"ה יוסף נ"י אבד"ק פערעייאסלאוו. ע"ד בתולה שנשפתתית בכל סימני שוטה שבש"ס ואח"כ במש"ך שנה נשמתה טבעה ולא קרעה עוד פסותה וכדומה רק היתה יושבת ודוממת ולא היתה משיבה רק על אחד מאלף וג"ז בדברים שאין להם שחר ואבותיה פרסמו שפבר נתרפאה משוטה ונשפתכו עבורה עם בחור אחד ואחר החופה ראו ממנה איזה דברים משונים בכ"ז לא הרגישו בבירור שהיא שוטית.

ובעבור איזה ימים טבלה טבילת מצנה ולא הניחתהו להתחזד עמה רק בפני ארבעה עדים פשרים באמרה פדי שידעו הפל שהיא בתולה פשרה. ומאז נתגבר שגעונה שאינה מנחת לו אף לאכול כי גוזלת ממנו המאכלים.

ואינה משיבה על שום דבר רק יושבת ודוממת. וצידד מעכ"ת שיוכל לישא אשה אף בלי היתר ק"ר אחר השלשת גט פמבואר בנו"ב והאריף בדברים נכונים והנה מחלישותי אכתוב בקוצר את הנלע"ד בזה: הנה לכאורה י"ל דהוי ספק קידושין פיון שנמצא בה מום שהיא שוטית וכדקיי"ל באה"ע סי' ל"ט ס"ה.

וּכְבֵּר פֶתֶב הַב"ש בְּסִי קי"ז סִק"ד שְׁאֵם לֹא יָדַע מִהֵמוּם שְׁלָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לְקַבֵּל גֹּט.
וּכ"כ בְּגִלְיָא מִסְכַּת בְּקו"א ס' ה' שֶׁא"צ ק"ר בְּכַה"ג.

אָבֵל לַעֲנֵי ד' בְּנֵי ד' לֹא שְׁיָיְדָה זֶה דְּכִינּוֹן שֶׁהִיא תְּמִיד יוֹשֶׁבֶת וְדוֹמָמֶת הֵי מוֹם שְׁבַגְלוֹי וְקִי"ל
בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ע"ה) וּבִש"ע ס' ל"ט דְּבָמוּם שְׁבַגְלוֹי אֲמָרִינוּ שְׁנַתְרָצָה בְּזָה. וְרַק בְּנִכְסָה
לְזִמָּן קְבוּעָה אֵימָא בִּש"ס וּבִש"ע שְׁם דְּהֵי כְּמוֹם שְׁבַסְתֵּר.

אָבֵל הֵכָא אֵין לָהּ זִמָּן קְבוּעָה לְשִׁטוּתָהּ וּבְפֶרֶט בְּעֵתִים הַלְלוּ שְׁדָרָה הָעוֹלָם שְׁיֵשׁ לְהַחֲתוּן
הַתְּקַרְבוֹת לְהַפְלָה וְא"א שְׁלֹא יָדַע בְּזָה. וּלְפָה"נ הַבְּחוּר הוּא מְשַׁפֵּל הַמַּצָּב וְנִתְרָצָה לְזָה
בְּשִׁבִיל עֲנִיו וְשִׁפְלוּתוֹ.

וְכַדוּמָה. וְעוֹד דְּהָא חֲזִינוּן שְׁשִׁקָה אֵינָה יָמִים אַחַר הַחֲנוּפָה וְלֹא הִקְפִיד שְׁהָרִי טְבֵלָה וְהֵי
מוֹכֵן לְהֵיוֹת עֲמָה וּבְנִדְאֵי הִרְגִישׁ בְּמוֹמָה וְנִתְרָצָה לְזָה.

וּכ"כ הַב"ש בְּסִי קי"ז סִק"ט שְׁאֵם שֶׁהִיא עֲמָה אֶף שְׁלֹא בָּא עָלֶיהָ אֲמָרִינוּ שְׁנַתְפִּינִס בְּמוֹמָה
וְיֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה ג"כ ע"ש. וְאֶף שֶׁהַכ"מ חוֹלֵק בְּזָה עִם הַמ"מ.

מ"מ לְכַאֲרָה נִרְאָה עֵינָה לֹא מְדַבְּרָה וְדָאֵי נִתְרָצָה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזָה בְּרֵאוֹת אֶף
מִחוּלְשָׁתֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר וְע' הַפְּלָאָה בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ע"ה): וְאֵין לֹא מְדַבְּרָה שֶׁהִיא שׁוֹטָה
אֵין קִידוּשִׁיהָ קִדוּשִׁין.

ז"א דְּלֹא מְיַבְעֵינָא לְהַפּוֹסְקִים דְּס"ל דְּבַעֲיָנוּ דְּוּוּקָא הֵי דְּחִגִּיגָה דְּוּדָאֵי לֹא הֵי שׁוֹטָה כִּינּוֹן
שְׁאֵין בָּהּ סִימָנִים אֵלּוּ וְאֶף שֶׁהִי בָּהּ מְקוֹדֵם אָבֵל הֵי כְּבָר נִתְרָפְאָה מִהֵם. וְאֶף שְׁפֶתֶב
הַח"ס ס' כ' שְׁצָרִיף שְׁתַּתְרַפָּא לְגַמְרֵי וְיֵהָא נִיפְרָ בָּהּ פְּקַחוֹת יַתִּירָה.

מ"מ כְּבָר בְּאַרְנוֹ בַּע"ה בְּמַק"א שֶׁז"א וְסָגִי בְּחֻזְרָה לְחוּד מִהַדְּבָר שְׁהוֹחֲזוּק בּוֹ מְקוֹדֵם.
וְרֵאוּנָתוּ מִהָא דְּב"ק (דָּף כ"ד) דְּבַעֲיָנוּ בְּחֻזְרָת שׁוֹר הַמוֹעֵד מִיְשְׁמוֹשׁ הַתִּינוּקוֹת.

אֵינָה רֵאוּיָה לַעֲנֵי ד' דְּכְבֵּר פְּתָבוּ שְׁם הַתּוֹ וְנ"י וּבִשְׁטַמ"ק בְּשֵׁם כְּמָה רֵאוּשׁוֹנִים דְּסָגִי בְּחֻזְרָה
ג' יָמִים בְּלֹא מִיְשְׁמוֹשׁ וּבְתַשׁוּבָה מְכַבֵּר הַאֲרַכְתֵּי לְבָאָר דְּבַנ"ד מוֹדוֹ כ"ע דְּסָגִי בְּחֻזְרָה ג"פ
וְא"צ פְּקַחוֹת יַתִּירָה.

וְאֶף לְדַעַת הַרְמַב"ם וְש"פ דְּס"ל דְּהֵי שׁוֹטָה אֶף אִם נִשְׁתַּבְּשָׁה דַּעַתוֹ בְּדָבָר אֶחָד. מ"מ
בְּנ"ד לְפָה"נ לֹא רָאוּ מְמַנָּה מַעֲשֵׂה שְׁטוּת רַק מָה שֶׁהִימָה שׁוֹתֶקֶת וְזֶה נִרְאָה שְׁבָא מִחֲמַת
עַצְבוֹת וְהֵינּוּ גְּנִדְרִיפִס שְׁנַתְבָּאָר בְּחִגִּיגָה (דָּף ג') דְּלֹא הֵי שׁוֹטָה וּפִירִש"י שְׁם חוֹלָה הַבָּא
מִחֲמַת דְּאָגָה וּכ"כ בַּח"ס ס' ב' שֶׁהַבָּא מִחֲמַת עַצְבוֹן לֹא הֵי שׁוֹטָה וְנִהִי דְּנִרְאָה שְׁאֵם לֹא
יָדַע הַבַּעַל מִזֶּה הֵי וְדָאֵי מוֹם שְׁאֵין לָהּ מוֹם גְּדוֹל מִזֶּה שְׁאֵינָה עוֹנָה עַל מָה שְׁשׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ
וְגַם אֵינָה עוֹשֶׂה מְאוּמָה וְיָדוּעַ שֶׁהָאִשָּׁה מְחַוֵּיבָת לְעֶסֶק בְּמִלְאָכָת הַבַּיִת אָבֵל שׁוֹטָה גְּמוּרָה
לֹא הֵי וְקִידוּשִׁיהָ הֵי קִידוּשִׁין.

וּכ"נ מִזֶּה שֶׁהָשִׂיאוּהָ וְנִתְקַדְּשָׁה וּבְנִדְאֵי נִהְיָו קוֹדֵם הַחֲנוּפָה כְּכֹל מְנַהֵג בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְאֵלּוּ
הִימָה שׁוֹטָה בְּנִדְאֵי הֵי נִיפְרָ תִּיכְרַף שְׁיֻנִי גְּדוֹל בְּדִרְכָּה וּפְעוּלוֹתֶיהָ וּבְלִי סְפַק הִימָה שְׁם
אֵינָה אִשָּׁה מִצַּד הַחֲתוּן וְהִימָה מְרַגְשֶׁת בְּזָה.

וְלִזְהָ נִלְעַ"ד שְׂאִין לְצַדֵּד בְּזֶה מִצַּד בִּיטוּל הַקְדוּשִׁין וְלֹא מִצַּד מוּם בְּמִקְחָ: וּמַעַכְ"ת פְּתַב לְצַדֵּד בְּזֶה דְכִינּוּן שֶׁהִיא שׁוֹטָה וְאֵינָה רְאוּיָה לְבִיאָה הַיּוֹי חֲנוּפָה שֶׁאֲ"ר לְבִיאָה וְהוּיָא רַק אַרוּסָה וְהִנֵּה בְּחוּלְגִיט אֵיתָא בְּסִי' ס"א דְהוּיָא אֲ"ר לְבִיאָה אִם אֵינָה יְכוּלָה לְסַפְּנֹל יַעוּ"ש.

מ"מ בנ"ד נראָה שז"א דְהָא מָה שֶׁלֹּא הִנִּיחָה לוֹ לְהִיּוֹת עִמָּה הִיָּה זֶה אֵינָה יָמִים אַחַר הַחֲנוּפָה. וְאֲ"כ מנ"ל שְׁגַם בְּיוֹם הַחֲנוּפָה לֹא הִיָּתָה מְנִיחָתוֹ דְהָא אֵין זֶה רַק שְׁיִנּוּי דַּעַת שְׁעַתָּה עֲלָה עַל דַּעַתָּה שֶׁלֹּא לְהִנִּיחוּ.

וְעוּד דִּי"ל שְׁזָה לֹא מִיְקָרִי אֵינָה רְאוּיָה לְבִיאָה וְרַק בְּחוּלְגִיט חוּלִי מְנוֹת דְקָדֵק שֶׁם בִּש"ע סִי' ס"א שְׂאִינָה רְאוּיָה לְבִיאָה פְּלִל. מִשֶּׁאֲ"כ הִכָּא שֶׁהִיא רְאוּיָה לְבִיאָה רַק שְׁבִשְׁעָה זֹו נִתְעַקְּשָׁה שֶׁהִיּוֹ שֶׁם עוּד אֲנָשִׁים.

וְעוּד דְלִפְנֵי"נ פִּינּוּן שְׂרָאָה הַבְּעַל שְׁמִדְבָּרָת דְבָרִים פְּאֵלָה לֹא רְצָה עוּד לְהִתְיַחַד עִמָּה אֲבָל אֲפָשָׁר אִם הִיּוֹ מְסַבִּירִים לָהּ וְהִיָּה מְתִיחַד עִמָּה אֲפָשָׁר שֶׁהִיָּתָה מְנִיחָתוֹ. וְמָה שֶׁהִיָּתָה חֲנוּפָתָה גְּדָה.

הִנֵּה מְנַהֲגִינוּ דְהוּיָא חֲנוּפָה דְהָרִי כּוֹתְבִין לָהּ פְּתוּבָה וְכַמ"ש הַח"צ סִי' קכ"ד שְׁבוּזָה"ז נְהַגִּינוּ כְּהַפּוֹסְקִים דְחֲנוּפָת גְּדָה קוּנָה וְאֵין מְאַמִּינִים לְהַחֲתֹן אִם אוֹמֵר שֶׁלֹּא יִדַּע שֶׁהִיָּתָה גְּדָה ע"ש. וְכ"כ שֶׁם הַח"צ בְּנִכְנֹסָה לְחֲנוּפָה וְלֹא נִבְעֵלָה אֵיכָא חֲדָרְגַמ"ה ע"ש.

וְעוּד נִרְאָה דְהִנֵּה הַמַּהֲרִי"ק בְּשׁוֹנֵרֶשׁ ק"א פְּתַב הַסְּבָרָא דְאַמְרִינוּן שֶׁלֹּא גְּזַר רַגְמ"ה בְּאַרוּסָה פִּי מִי יְכוּפְּנוּ לְכַתְּנוּב לָהּ פְּתוּבָה וְלַחֲיִיב א"ע בְּשַׁכ"ו וְלִזְהָ כְּשֶׁרוּצָה לְגַרְשָׁה יְכוּל לִישָׂא אַחֲרָת ג"כ אִם אֵין רְצוּנָה לְקַבֵּל גִּט ע"ש.

וּמִמִּילָא בנ"ד שְׁכָבֵר פְּתַב לָהּ פְּתוּבָה לֹא שְׁיִיף זֶה: וְלִזְהָ נִלְעַ"ד שְׁיִישׁ לְהַחֲמִיר עָלָיו וְלְהַצְרִיכוֹ הִיתָר מִק"ר וּבְפָרְט פִּי בְּעַתִּים הַלְלוּ הוּא דְבָר נִקְל לְאַסּוּף מְאָה חֲתִימוֹת מַג' מְדִינוֹת וְאֵין רְאוּי לְהַקְל בְּחַרְגַמ"ה שֶׁלְּדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הוּא דְאוּרְיָיָתָא וְסַפִּיקוּ לְהַחֲמִיר.

וּבְפָרְט דְבִלֹּא"ה דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְאַף בְּאַרוּסָה גְּזַר רַגְמ"ה. וְהִנֵּה אֲנִכִי אֵינְנִי מְצַטְרֵף מַעוֹלָם לְהִיתָר שֶׁל מְאָה רַבָּנִים מְטַעְמִים שׁוֹנִים מ"מ בנ"ד אֲנִי מְסַפִּים לָזֶה וְיֻכַל מַעַכְ"ת לְצַרְפְּנִי ג"כ וּבְאֹפֶן שְׁיִשְׁלִישׁ גִּט כְּמִבְּאָר בְּאַחְרוּנִים וְע' חִיבּוּרִי, ח"א סִי' ע"א בְּעַנְיָן זֶה: אֲכֵן בְּמָה שֶׁכָּתְבוּ הָאַחְרוּנִים בְּכַה"ג בְּנִשְׁתַּטִּית שְׁצָרִיף לְהַשְׁלִישׁ פְּתוּבָתָהּ וּבְטַחֲנוֹת עַל מְזוֹנוּתָהּ.

הִנֵּה בנ"ד יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה וְתִלּוּי אִם נִתְרַצָּה בְּמוּמָה, וְלִזְהָ צָרִיף לְבָרֵר הַדְּבָר וְאִם יִתְבָּרַר שֶׁבְּאַמָּת לֹא יִדַּע מְמוּם זֶה אֲזִי יִפְטֹר מִמְזוֹנוֹת וּכְתוּבָה וְגַם יֻכַּל לְהַתִּירוֹ לִישָׂא אַחֲרָת בְּלִי הִיתָר מִק"ר דְהָיִי סְפִיקִי טוּבָא וְכַעֲיִן זֶה הִתִּיר בְּשׁו"ת עֵין יִצְחָק חֵאָה"ע סִי' ה' רַק שְׁיִשְׁלִישׁ גִּט פְּדִין וְכֵן גְּדוּנְיָיָתָה יִשְׁלִישׁ עֲבוּרָה וְתִלּוּי זֶה בְּזֶה דְאִי נִימָא שְׁנִתְרַצָּה אֲזִי צָרִיף ק"ר וְצָרִיף שְׁיִשְׁלִישׁ פְּתוּבָתָהּ וּבְטַחֲנוֹת עַל מְזוֹנוֹת וְאִם יִהִי סְפֵק בְּדָבָר נְהִי דְלַעֲנִין חֲרַגְמ"ה נִלְעַ"ד שְׁיִישׁ לְהַחֲמִיר וְלְהַצְרִיף ק"ר מ"מ לַעֲנִין מְזוֹנוֹת יֵשׁ לְדוּנוּ כְּמוֹחֲזִיק דְהָא חִיבֵי הַמְּזוֹנוֹת אֵינוּ כְּעַת רַק בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַחַר הִתִּיר וְאִזּוּ נִדְאִי הָיִי מוֹחֲזֵק מִשֶּׁאֲ"כ לַעֲנִין פְּתוּבָה שְׁאֵסוּר לְנוּ לְהַתִּיר לוֹ לִישָׂא אַחֲרָת עַד שְׁיִשְׁלִישׁ פְּתוּבָתָהּ וְאִנּוּ מְחַמְרִים עָלָיו

כדעת הפוסקים שלא לגרש עד שישלם פתובתה ונהרי כעת הוא משליש לה גט וכשתשתפה תהא מוכרחת לקבל הגט פי הלא יהא אסור לו להשהות שתי נשים.

ולענין תוספת שלישי יש לדון בב"ד דכיון דהוי תוך שנה שתיקנו הראשונים שלא תקח תוספת שלישי מחמת עידור וקטט י"ל דה"ה הקא פיון שהוא אנוס ומוכרח לישא אחרת ולהשליש עבורה גט והסיבה הוא בשבילה י"ל דלא עדיפא מנתאלמנה ועכ"פ לא גרע מקטט וכבר כתב הב"א הובא בפ"ת סי' נ"ג שגם אצלנו דנין פן בקטט ולזה נראה דבב"ד יש לפטרו מתוספת שלישי.

ולפ"ז גם פתובה א"צ כי התקנה שבשנה, ראשונה לא תקח פתובה רק נדונייתא ואף שיש מחלוקת באחרונים לענין פתובה ותוספת שלישי וכן לענין גירושין ע"י קטט מ"מ כיון דבב"ד בלא"ה יש מקום לומר שלא מחל על מום דשטות ולא ידע בו יש להקל עכ"פ עליו שלא יצטרך לתת לה רק נדונייתא וכנ"ל ואף אם עבר שנה מעת הנישואין כיון שנתשטית מקודם וגם לא עשה עדיין עסק בנדונייתא כגון שהנדוניא מושלשת אזי ג"כ יש לפטרו לענ"ד מתוספת שלישי.

ועוד יש לדון דהא עכ"פ נוכל להטיל עליו קב"ח שלא נתרצה דכיון שיכול לישא אחרת ע"י היתר ק"ר כנ"ל ממילא הניא הפתובה תביעת ממון שיש להטיל עליו קב"ח ולא דמי לטענת פרעתי דהקא קרוב הדבר שלא ידע ופרט זה דורש אריכות ואין העת מספיקת לזה: אכן אם יש רגלים לדבר שמה ששקה אינו מצד שנתרצה ויש לו איזה אמתלא על זה ששקה אזי יש לדון לספק עכ"פ וע' ב"ש סי' נ' סק"א שכתב דהפל לפי הענין ובח"מ סי' רכ"ז קי"ל שאם יש לו אמתלא טובה על מה שלא החזיר בכדי שיראנה לחגר אזי יכול לחזור בו וע"ש ובסי' רל"ב באחרונים וא"כ יש לדון בזה שאם יגיד הבעל בח' שלא ידע וכשנודע לו לא נתרצה ומה ששקה הוא בשביל האמתלא שהגיד אזי יוכל לישא אחרת בלי היתר מק"ר רק בב"ד של שלשה והשלשת גט ונדוניא כנ"ל [וע' חיבורי ח"ג סי' ק' בזה]: סימן קפט אשר כתב להקשות על מ"ש בחיבורי ח"א ס"ס ע"א שאם יודעת לשמור גיטה א"צ להשביעו ליתן גט לכשתשתפה דלדעת הסוברים דצורר וזורקתו אגוז ונוטלתו מיקרי יודעת לשמור גיטה אין לה שוטה שלא תהי פן ואין מקום פלל לתקנה זו להשביעו.

תמהתי וכי אחריות השוטים קבלנו עלינו ואם באמת אינה שוטה ודאי שא"צ להשביעו: וע"ד שהקשה דע"י מה שמשביעים לתת גט מחדש כשתשתפה אנו גורמים שמבטל את הגט שמשליש כעת וכעין שכתב הג"פ סי' קכ"ט ס"ק ק"ז שלא לתת ב' גיטין משום חשש ברירה וכתבו האחרונים שלא לגלות להבעל עד אחר גתינת הראשון והקא אנו מגלים לו שצריך גט חדש.

לק"מ דהקא אין משביעים אותו רק אחר שפכר השליש הגט ושוב מה ביטול הגט יש כאן הלא אנו משביעים אותו שאם יצטרכו ע"פ ב"ד לתת לה גט חדש לכשתשתפה יתן לה. ובאמת זה דרוש אף בלא סברת המל"מ כי אפשר שיתקלקל או יאבד הגט המושלש עד שתשתפה וצ"ל דלא חששו לאבידה ולהשביעו בשביל זה.

אָבֵל עֲכָשׂוֹן שְׁמִשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ בְּשִׁבִיל חֲשׁוֹשׁ הַמַּל"מ מִשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ סֶתֶם שְׂאֵם יִצְוּוּ עָלָיו ב"ד שְׂיִתֵּן גִּט אַחֵר לְכַשְׁתַּשְׁתֵּפֶה יִשְׁמַע לְקוֹלָם וְאַף אִם יִשְׁבִּיעוּהוּ בְּפִירוֹשׁ בְּשִׁבִיל שְׂיִשׁ חֲשׁוֹשׁ עַל גִּט זֶה ג"כ לִק"מ דְּהֵא דְּבִשְׁעָה שְׂעִינָה לְכַתְּוֵב וּבְשְׁעָה שְׁמֶסְרוּ לְשִׁלִּיחַ אֵין מְגִלִּים לוֹ שְׂאֲפֶשֶׁר שְׁתַּצְטַרֵּף גִּט חֲדָשׁ לְכַשְׁתַּשְׁתֵּפֶה וְעוֹשֶׂה הַכֹּל לְשֵׁם גִּירוּשִׁין גְּמוּרִים וְעַתָּה כְּשֶׁכָּבֵר הוּא בְּיַד הַשְּׁלִיחַ שׁוֹב אֵין מְזִיק לוֹ מֵה שְׁהִטִּילוּ סִפְק בְּכַשְׁרוּתוֹ וְאִם כְּשֶׁתַּשְׁתֵּפֶה יִכְרִיעוּ ב"ד שֶׁא"צ גִּט חֲדָשׁ אֲזַי יוֹדִיעוּ לְהַבְעֵל וּלְהַשְׁלִיחַ שְׁנֵתְבַרֵּר לָהֶם שֶׁא"צ גִּט חֲדָשׁ וְשׁוֹב תְּהִי הַנְּתִינָה לְשִׁמָּה פְּרָאוּי וְזֶה פְּשׁוּט: וְאַשֶׁר הִבִּיא קוֹשְׁיֵית הַנו"ב מ"ת ס"א ק"כ עַל הַרְמ"א דְּכִינּוֹן שְׁעוֹשֶׂה שְׁנֵי גִיטִין לֹא שְׂיִיף בְּרִירָה וְכִמוֹ שְׁמַנִּיחִין שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין לְצֵאת בְּאִיזָה שְׁפֶשֶׁר ע"פ דִּין וְהַקְּשָׁה כְּבוֹדוֹ ל"ל הַקְּשָׁה מֵהָא דְּאִיתָא בְּמִנְחוֹת (דע"ח) גְּבִי אוֹמֵר יִקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹף שְׁמוֹנִים וְכַתְּבוּ שֵׁם הַתּוֹרָה דְּכִינּוֹן שְׂאֵין מִתְבַּרֵּר לְבִסּוּף לֹא שְׂיִיף בְּרִירָה עכ"ד.

הִנֵּה שֵׁם אֵין זֶה קוֹשְׁיֵית הַנו"ב רַק הַנו"ב הִבִּיא קוֹשְׁיֵית מֵהַר"ש הַלּוֹי וְהִבִּיא זֶה לְעִנּוֹן שְׁיִוִּכֵל לְמַת לִיָּדָה שְׁנֵי גִיטִין כְּאַחַד. וְלִזְה הִבִּיא מֵהָא דְּתְּפִלִּין שְׁמִפְנֵי שֵׁם שְׁמַנִּיחִין שְׁתִּי זוּגוֹת בְּבַת אַחַת ע"ש וּבְהָא דְּמִנְחוֹת כְּשֶׁאוֹמֵר בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה יִקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹף שְׁמוֹנִים אֵין עוֹשֶׂה דְּבָר בְּאַרְבָּעִים הָאֲחֵרִים רַק לֹא נִתְבַּרֵּר אִיזָה הֵם וְעִנּוֹי בְּרִירָה דוֹרֵשׁ אַרְיִכוֹת וְאִכ"מ: סִימָן קצ.

ע"ד הַגִּט שְׁנִשְׁלַח בְּאַמְצָעוֹת מֵעַכ"ת ע"י פְּאָסֵט לְגֵרֵשׁ בּוֹ הָאֲשָׁה שְׁדָרָה סְמוּף לָפֶה. הִנֵּה הָאֲשָׁה יֵשׁ לָהּ חוֹלִי נִכְפָּה ר"ל שְׁכַשְׁיָאֲרַע לָהּ זֶה הִיא שׁוֹכְכַת אִיזָה שְׁעוֹת בְּלִי דַעַת וְאֵין לָהּ זְמַן קְבוּעַ לָזֶה.

וְיָדוּעַ מ"ש הַמְשַׁל"מ פ"ו מֵה"ג דְּהִיכָא שְׂאֲשָׁה שׁוֹטָה אֵין יָכוֹל לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְגֵרֵשָׁה לְכַשְׁתַּשְׁתֵּפֶה מִשׁוּם דְּכָל מִיָּדֵי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד שְׁלִיחַ לֹא מְצִי מְשׁוּי. וְא"כ גַּם ב"ד יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁבִשְׁעָה שְׁהַבְעֵל מִיָּנָה אֶת הַשְּׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן אוֹ בְּשַׁעַת שְׁהַשְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן מִיָּנָה אֶת הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי הֵיטָה הָאֲשָׁה נִכְפִּית וְלֹא הִיָּה אֶפְשָׁר אֲזַ לְגֵרֵשָׁה כִּי אֲזַ אִיזָה בַת גִּירוּשִׁין כִּי אֵין בָּהּ שׁוּם דַּעַת.

וְהִנֵּה הַח"ס בַּחֲא"ה ע"ח א"א ס"א י"א כְּתִב הַטַּעַם דְּמֵהֲנֵי גִירוּשִׁין ע"י שְׁלִיחַ דְּכִינּוֹן שְׁגִילָה דַּעַתוֹ שְׁרִצוֹנוֹ לְגֵרֵשָׁה יָכוֹל הַשְּׁלִיחַ לְגֵרֵשָׁה מִדִּין זְכִיָּה שְׁזַכֵּן לְאָדָם שְׁלֹא בְּפִנּוּי. וְנִרְאֶה דְּזֶה שְׂיִיף רַק בְּשְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן שְׁהוּא מְגֵרֵשָׁה בְּשְׁלִיחוֹת הַבְּעֵל וְא"כ י"ל דְּנֵהֵי דְּלֹא מֵהֲנֵי מְצַד שְׁמִינָהוּ לְשְׁלִיחַ מ"מ מֵהֲנֵי מְצַד זְכִיָּה שְׁנַעֲשָׂה בְּרַגַע זוֹ שְׁלוּחוֹ.

אָבֵל בְּשְׁלִיחַ שְׁנֵי לֹא שְׂיִיף דְּהֵא נוֹתֵן הַגִּט מִכַּח שְׁהוּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן וְלְשְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן אֵין בְּזֶה שׁוּם זְכוּת דְּמֵה נ"מ לוֹ אַח"כ פִּינּוֹן שְׁהוּא כְּפָר עָשָׂה אֶת שְׁלוֹ וְאֶדְרָבָא אַח"כ חוֹשֵׁב שְׁהוּא כְּבָר מְסוּלֵק מִזֶּה לְגַמְרֵי וִיעו"ש בַּח"ס שְׁכַתְּבָה דְּבַעֲיָנָה שְׂיִיָּה בְּזֶה זְכוּת לְהַבְעֵל שְׂיִפְטֵר מִחֲרַגְמ"ה וְא"כ א"א לְגֵרֵשׁ אֲשָׁה נִכְפִּית ע"י פֹּאסֵט בְּשְׁלִיחַ שְׁנֵי: וְלְכֹאֲרָה ק' עַל הַח"ס דְּהֵא קִי"ל גְּבִי אֲשָׁה שְׂאֲפֵר אִם צְנוּנָתָה לְהַתְגַּרֵּשׁ מ"מ אֵין זְכִינָה לָהּ הַגִּט וְכֵן קִי"ל בַּא"ה ע"ס א"א ק"מ דְּלֹא מֵהֲנֵי גִילּוּי דַּעַתָּה שְׁרוּצָה שְׂיִקְבְּלוּ גִט עֲבוּרָה דְּנִימָא שְׁזְכוּת הוּא לָהּ וְאַף דְּאִיתָא בִּיבְמוֹת (דף קי"ח) דְּאֲשָׁה טְפִי נִיחָא לָהּ בְּבַעֲלָהּ מ"מ נִרְאֶה דְּהִיכָא שְׂגִילָתָה דַּעַתָּה שְׁרוּצָה לְהַתְגַּרֵּשׁ שׁוֹב אֵין חִילוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה.

ועכצ"ל הטעם דאָפּשֶׁר לומר דאָף שְׁגִילְתָּה דַעְתָּה מ"מ כְּשֶׁהָיָה הַדָּבָר בָּא לְיַד מַעֲשֵׂה הַיְתָה חוֹרֶת וְהָיָה גַבֵּי אִישׁ. וְנִרְאָה דַעֲיָקָר סְבֵרַת הַח"ס שֶׁמִּינֵן שְׂוֹתָא שׁוֹטִית וְכִבְרָ נִשְׂא אַחֲרֵת לְזֶה הָיָה זְכוּת לֹו וְכַמְש"ש שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל חַרְגַּמ"ה וּמְמִילָא בַנ"ד לֹא שְׁיִיךְ זֶה וְלִבְד זֶה הָרִי פְתַב הַנּו"ב מ"ת ס' קכ"ו דְגַם בְּנִשְׁתַּטִּית לֹא הָיָה זְכוּת כְּשֶׁתִּשְׁתַּפֶּה ע"ש וְא"ל דַּבְנ"ד ג"כ הָיָה זְכוּת לְפִי שְׁהֶאֱשָׂה נְכִפִית ז"א דְהָא אֵיתָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְגִיטִין דַּאָף בְּמִנְפֶה שְׁחִין לֹא הָיָה זְכוּת לְאִשָּׁה אָף שֶׁהוּא מְאוּתָן שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא וּבְפֶרֶט דְהִכָּא יֵשׁ לָהּ בְּנִים מִמֶּנּוּ וי"ל שְׁיַחֲסוּ עַל הַבְּנִים וְחוֹזֵר בּוֹ מְלַגְרֵשָׁה וְכַעֲיִן דְאֵיתָא בַמַּד"ר לְאִמֵּן שְׁל אֵלוּ אֲנִי מְגַרֵשׁ וְאָף דַּבְנ"ד אֵינָה יְכוּלָה לְבּוֹא לְמַדְיַתּוֹ מִחֻמַּת הַחֹלִי בַכ"ז הָרִי אָפְשֶׁר שְׁיָבּוֹא הוּא לְמַדְיַתּוֹ: וְהַנִּרְאָה דְנָהִי דְגִילּוּי דַעַת דְנִיחָא לִיהָ לֹא מְהַיְבָה ג"מ מ"מ הִיכָא שְׁעֵשְׂאוּ בְּפִירוּשׁ לְשִׁלִּים אָף דְבִשְׁעָה זֹו לֹא מְהַיְבָה מ"מ יְכוּל לְזְכוּת עֲבוּרוֹ אַח"כ וְלַעֲשׂוֹת זֹאת בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ בְּשְׁעָה שְׁיֹעִיל.

וְנִרְאָה רְאָיָה מְהֵא דְקִי"ל בַּב"מ (דָּף ס"ו) וּבְכַמְהָ דְוָכְתִי שְׂאָם לְקַח דְשִׁלְב"ל אָף שְׁהַקְנִין אֵינּוּ חַל מ"מ כָּל זְמַן שְׁלֵא חֲזַר בּוֹ בְּפִירוּשׁ יְכוּל הַלּוֹקֵם לְקַחְתּוֹ בְּעַת שְׁיָבּוֹא לְעוֹלָם וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא חֲזַר בּוֹ אָף זֶה י"ל שֶׁהַטַּעַם מְשׁוּם דְנִיחָא לִיהָ דְלִיקוּ בְּהִימְנוּתֶיהָ כְּדֵאֵיתָא בַתו' בַּב"מ שְׂמָא וְע"ש בַּב"מ (דָּף ט"ז).

אָבֵל הִכָּא לֹא שְׁיִיךְ זֶה וְלֹא אֲאָרִיךְ בְּזֶה אַחֲרֵי שְׁהֶאֱחָרוּנִים הַחֲלִיטוּ שְׁלֵא לְתַת גֵּט בְּשִׁנְעֵשָׁה שְׁלִיחַ כְּשֶׁהָיְתָה שׁוֹטִית: וְנִרְאָה דַּבְנ"ד יֵשׁ מְקוּם לְהַקְלֵ דַּאָף שְׁשׁוֹכְכַת בְּלִי דַעַת מ"מ י"ל שְׂאֵינָה נִשְׁתַּטִּית דְהָא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְלֹא הָיָה שׁוֹטָה רַק מַג' דְבָרִים דְחֻשְׁבִּי הֵתָם וְאָף שְׁהַרְמַב"ם וְש"פ ס"ל דְבְּכָל מִילֵי הָיָה שׁוֹטָה וְע' חִיבּוּרֵי ח"א ס' ע"א בְּזֶה מ"מ הָיָה סְפִיקָא דְדִינָא וְיֵשׁ פָּאן ס"ס דְשְׂמָא הִיא בְּרִיאָה בְּשְׁעָה שְׁעוֹשָׂה הַשְּׁלִיחַ וְאָף אִם אַחֲזַתָּה הַחֹלִי מ"מ לֹא הָיָה שׁוֹטָה בְּזֶה.

וְעוֹד נִרְאָה דִי"ל דְהוּוּ רַק חֻלְשָׁא בְּעַלְמָא וְאָפְשֶׁר לְעוֹרְרָה ע"י רְפוּאוֹת וְכַדוּמָה וְכַעֲיִן דְאֲמֵרִינֵן בְּחִגְיָה שְׂמָא אֵימַר גְּנֻדְרִיפּס אַחֲדָיָה וּבְגִיטִין (ד' ע') אֵימַר תְּוֹנָבָא בְּעַלְמָא וְע' חִיבּוּרֵי שְׂמָא וְאָף דְלַכְתַּחֲלֵלָה אֵינּוּ לַעֲשׂוֹת ס"ס מ"מ כְּכָר כְּתַבּוּ הַפּו' דְכָל שַׁעָה ד' כְּדֵי עֲבַד דְמִי.

וּבְנִדּוֹן דִּינּוֹן אֵי אָפְשֶׁר לְבּוֹא אֵלָיו בְּשִׁבִיל שְׁהִיא חוֹלֵנִית וְאִם כֵּן הָיָה שַׁעָה ד' כִּי לֹא יוּכַל לְהִיּוֹת לְבַדּוֹ. וְעוֹד נִרְאָה דְכִינּוֹן שְׂרׁוּב זְמַנִּים יֵשׁ בָּהּ דַעַת מִיְקָרֵי שְׁפִיר אִיהוּ מְצִי עֲבִיד דְהָרִי יְכוּל לְגַרְשָׁה בְּשְׁעָה שְׁהִיא בְּרִיאָה וְכ"כ בְּשׁו"ת שִׁיבַת צִיּוֹן ס' פ"ו לְעַנּוֹן עֲשִׂינִית שְׁלִיחַ קַבְלָה מִיַּד בַּעַל שְׁהוּא ע"ח וְע"ש.

וְעוֹד נִרְאָה דְהָא בַנ"ד אִם יִרְצָה הַבַּעַל לְתַת לָהּ גֵּט בְּיָדוֹ הוּא מְוָכְרַח לְיַסַּע זְמַן רַב וּבַכ"ז מִיְקָרֵי מְצִי עֲבִיד שַׁע"כ פ' יְכוּל לְבּוֹא לְמִקּוּמָה וּלְגַרְשָׁה וְא"כ שְׁפִיר יוּכַל לְכַוֵּן לְבּוֹא לְמִקּוּמָה בְּשַׁעָה שְׁהִיא בְּרִיאָה וְהָרִי כְּתַבּוּ הַתו' בְּנִזִיר (דָּף י"ב) שְׂאָם הַדָּבָר בְּיָדוֹ מִיְקָרֵי מְצִי עֲבִיד ע"ש אָף שְׁמִחְוֹסָר מַעֲשָׂה וְא"כ כ"ש בַנ"ד דְאֵתִי מְמִילָא שְׁתָּשׁוּב לְבְרִיאוּתָהּ רַק שְׁמִחְוֹסָר זְמַן זֶה הָיָה וְדֵאִי בְּיָדוֹ מִיְקָרֵי מְצִי עֲבִיד וְגַם דְהָא הַרְבֵּה אַחֲרוּנִים חוֹלְקִים עַל סְבֵרַת הַמַּל"מ שְׁהַכְּפָרְנוֹ וְלָזֶה בַשַּׁעָה ד' יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּזֶה לְעַנ"ד: אֲכַן עֲדִינּוֹן אָפְשֶׁר בְּתַקְנָהּ שְׁיֹדִיעוֹ ע"י ט"ג לְשֵׁם בְּיוֹם שְׁהִיא בְּרִיאָה וְיַעֲשׂוּ אֲזֵ אֵת הַשְּׁלִיחַ הַרְאֵשׁוֹן וְהַשְּׁנִי וְאָף שְׁיֵשׁ

לדון אם ע"פ דין יש להאמין להודעה ע"י ט"ג מ"מ נראה דבנ"ד יש לסמוך ע"ז דהוי גילוי מילתא וגם דעבידא לאיגלוני ואקצור.

וגם אפשר שהיא תעשה אינה איש משם לשליח קבלה והוא יקבל שם הגט ביום שיודיעו ע"י ט"ג שהיא בריאה. וכיון שאפשר בתקנה שוב אין פדאי להכניס א"ע בחששות ואם א"א באופן זה נכון שיעשו את השלוחים שני פעמים בשני ימים רצופים זא"ז ונוכל לתלות שביום אחד היתה בריאה אם אין שכיח שיארע לה בכל יום ועכ"פ י"ל שיש פאן רוב להיתר ואם הוא שעה"ד וא"א לעשות פנ"ל אזי לענ"ד אפשר לסמוך על מש"ל ולתת לה הגט: סימן קצא: כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יעקב נ"י הרב דק' דאגדא.

ע"ד שכתבו בגט ע"פ האשה שם אביה אליהו המכונה אייזק ועתה נודע שנקרא בפ"כ וכן לתורה אליהו אייזק והמגרש אינו רוצה לתת גט אחר רק פשיטנו לו שתי מאות ר"כ וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה והביא מעכ"ת שפכר התיר בכגון זה הגאון מהרש"ק זצ"ל בספר חא"ש סי' ק"א ובאשר אני חלוש קצת אשיבנו בקוצר: הנה בגוף הדבר פכר נחלקו הפוסקים הובאו באחרונים סי' קכ"ט סי"ד והרבה פוסקים ס"ל שאף לכתחילה יכתבו פן ורק פשכותבים המכונה נחלקו אי קאי על השם או על האדם והביא זה כת"ר במכתבו.

אכן בנ"ד יש להעיר דהמכשירים שם איירי שהבעל והסופר והעדים ידעו שנקרא בשני השמות יחד רק המסדר אומר להם שצריך לכתוב המכונה באמצע ובכה"ג איירי המהרש"ק שם. אבל בנ"ד שאמרה בכל שם לבדו א"כ כתבו וחתמו הגט לשם אשה שיש לה אב ששמו אליהו ולא ששמו אליהו אייזק וזה גרוע מסתם לפי מנהגינו שהסופר והעדים אומרים בפירוש שפכותב וחותם לשם פכ"פ לגרש פכ"פ.

אבל באמת ז"א דזה שייך פשאין האשה לפנינו אבל בנ"ד שהאשה היתה בשעת הגט א"כ כתבו וחתמו הגט לשם אשה זו ומה לנו אם חשבו אחרת בשם אביה ועיקר פתיבת שם אבי האשה הוא פדי שלא יסברו שהפנונה לאשה אחרת ובנ"ד אין שייך זה דכיון שיש דעת הרבה פוסקים שיכתבו פן לכתחילה ועכ"פ בדיעבד הוא פשר לדעת רוב הפוסקים אם פן אין מקום לטעות ואף פשאינה לפנינו יש לדון דבזה"ז שאין נושאים שתי נשים אין לחוש לאשה אחרת וכמ"ש בחיבורי ח"ד סי' קנ"ו אות ד.

אף י"ל דדוקא היכא דקאמר אשתי סתם אזי אין לחוש לאחרת אבל היכא שיש שינוי בשם אביה יש לחוש שמא האיש הזה עבר על חדר"ג ולקח עוד אשה. אבל פשהוא לפנינו אין שייך חשש זה: ולכאורה צריך להבין שפכותב הגט סתם לאשתו של זה ואינו מפירה א"כ הוי פסתמא וקיי"ל ריש זבחים דבגט פסול סתם.

אכן גוף הסוגיא שם צריך ביאור דדייקינו שם דסתמא שלא לשמה קאי מהא דתנן הכותב טופסי גיטין צריך שיניח שם האיש והאשה וכו' וקשה דמה ראי' משם דהא שם אין מבותר עתה מי רוצה לגרש רק אח"כ אפשר שיבוא אחד לגרש אשתו וא"כ בשעה שכתב לא שייך לקרוא לשמה דהא עדיין לא נמצא איש שיחפץ לגרש.

אבל גבי קדשים הרי כבר מבותר של מי הוא ומה הוא רק שהפנה המקריבו אינו יודע ומקריבו סתם בזה שפיר י"ל סתמא לשמה. וכן בגט כה"ג פשהסופר יודע שיש איש החפץ לגרש וכותב לשם גירושין י"ל דכשר בסתם.

ואף לפירש"י בגיטין (דף כ"ו) שפשוואה הסופר תגר בין איש לאשתו פותב גט וא"כ כבר ידוע לו מי הם המגרש והמתגרשת מ"מ הרי אין זה נדאי וגם היא ספק אם יקחו ממנו הגט שפותבו או יקחו מאחר.

ונראה דבאמת היינו דקאמר הש"ס בזבחים שם דזבחים סתמן לשמה קאי וגט סתמא שלא לשמה משום דאשה לאו לגירושין עומדת והיינו משום שזבחים כבר הם מוקדשים וידוע איזה קרבן הוא ושל מי הוא משא"כ בגט דאפשר שלא יתגרשו ואפשר שיתגרשו ע"י סופר אחר: ולכאורה קשה לפירש"י דאיירי שראה תגר בין איש ואשתו דא"כ פותבו לשמה.

ונראה דהנה הראשונים נחלקו אי בעינן שליחות לכתובת הגט. ולכאורה קשה דא"כ מאי קאמר הש"ס שצריך שיניח שם האיש וכו' משום דהני שלא לשמה תקפוק ליה שפכתבו שלא בשליחות הבעל.

שוב ראיתי שהרשב"א בגיטין (דף כ"ג) מוכיח באמת מזה שא"צ שליחות הבעל. אכן אף הסוברים שא"צ שליחות מ"מ בעינן שישמע מפי הבעל משום דבלא"ה מיקרי שלא לשמה וכמ"ש התו' בגיטין (ד' כ"ב ע"ב) וא"כ א"ש דאף שכתבו לשם האיש הנה מ"מ פיון שלא צוהו מיקרי שלא לשמה והטעם בזה דכל זמן שלא צוהו הרי אינה עומדת להתגרש וכמ"ש התו' ריש זבחים ד"ה סתם וכל שאין רוצים להתגרש לא מיקרי זה לשמה.

ולפ"ז הנה לנו לומר שאם גילה הבעל דעתו לפני עדים ואמר שרוצה שסופר זה יכתוב גט לאשתו ונזדמן שהסופר כתב מעצמו גט עבורו קודם שיודע שהבעל אמר כן נימא שהגט יהא פשר דהא זה הני לשמה ובש"ס גיטין (דף ע"ב ע"א) מפורש דבעינן שישמעו מפיו שכתבו ויחתמו גט וכן קיי"ל ר"ס ק"כ וי"ל דהיינו משום גזירה דאמר אמרו כדאימא בגיטין שם.

ועיי"ל דכל זמן שהסופר לא ידע שהבעל צוה לכתוב אין פונתו בהחלט לגירושין כי הלא הוא מסופק הרבה בדבר ולא מיקרי לשמה וגם יש לדון שתלוי בביררה ואקצור ונ"מ בין שני התירוצים שהזכרנו לענין אם הוא דאורייתא או מדרבנן: עכ"פ פיון שהטעם דסתמא פסול בגט הוא משום דלאו לגירושין קיימא מיושב שפיר דאף שאין הסופר מפיר את האשה וכותב סתם לאשתו של זה פשר הגט דכיון שהבעל צוהו לכתוב גט הרי היא עומדת לגירושין ודמי לזבחים ואף שעדיין יש חילוק בזה דבגירושין יכול הבעל לחזור בו משא"כ בזבחים מ"מ לחזרה לא חיישינן.

ועוד דבזבחים ג"כ יוכל לשאול על נדרו קודם הקרבה ויצא הקרבן לחולין. ולפ"ז בזה"ז שנהגו פתקנת רגמ"ה שלא לגרש בע"כ י"ל שאם צוה לכתוב גט לאשתו וכתובהו וחתמוהו פדיו והאשה עדיין לא נתרצתה להתגרש יפסל הגט אף אם א"כ תתרצה להתגרש פיון דבשעת פתיבה לא היתה עומדת להתגרש.

ואף שאמר הסופר בפירושו שכותבו לגרש אשה פלונית. מ"מ פיון שהוא מסופק אם תרצה לא הוי לשמה וכמש"ל וכ"כ הרשב"א להדיא בגיטין (דף כ"ג) שאם אין האשה עומדת להתגרש אף שהסופר פתב בפירושו לשמה מ"מ מיקרי זה שלא לשמה ע"ש.

וא"ל דהוי פכותב על תנאי אם תתראה דא"כ תלוי זה בדין ברירה פדאיתא בזבחים (דף ג') ויש לדחות זה ובאשר אין נ"מ לנ"ד אקצר: עכ"פ בנ"ד שהאשה לפנינו ונתרצית לקבל גט ונכתב שמה פהוגן ומה שמזפירים שם אביה בגט הוא רק כדי לברר הדבר מי היא וא"צ כלל לכתוב לשם אביה ג"כ א"כ פיון שאין מקום לטעות בזה באשר פי אף אם נקרא אליהו אייזק מ"מ דעת הרבה אחרונים לכתוב אליהו המכונה אייזק א"כ לא יאמרו שאשה אחרת היא זו שפיר פשר הגט דהא נכתב לשמה: ועדיין יש לפקפק דהא צריף שהעדים ידעו שנקתב לשמה וכן מבואר בסה"ג ששואלים להעדים אם שמעו שהסופר אמר שכותבו לשמה ובנ"ד הרי שמעו מהסופר שאמר שכותבו לגרש האשה בת אליהו המכונה אייזק והם סברו בפשע מעשה שהפנונה שבפי כל נקרא רק אייזק ולתורה עולה בשם אליהו לחוד א"כ הרי אפשר שהיתה פנונת הסופר לשם אשה אחרת ואף שהסופר אומר שפנונתו היתה לאשה זו מ"מ זה הוי דברים שבלב ואין עדים ע"ז ועל העדים בעצמם י"ל דהם בעצמם יודעים שפנונו לאשה זו ונראה דבנ"ד נדאי הוי העדים מתחילה בעת שדרשו מהאשה על שם אביה וידעו שהסופר מכונן לכתוב לגרש אשה זו והשמות אומר כפי שצוה לו הרב לכותבם והוי פאומדנא הגלויה לכל שפנונתו לאשה זו דלא הוי כדברים שבלב כמ"ש התו' בגיטין (דף ל"ב) ובכמה מקומות אכן אם העדים לא ידעו זה שהאשה היתה לפני ב"ד והסופר קודם פתיבה יש לחוש לזה וגם פי בחתימת העדים יש לפקפק פיון שחשבו ששם אבי האשה הוא אליהו לחוד.

אף י"ל דמ"מ הרי יודעים העדים שחזקה על ב"ד שאין מוציאים מיזם דבר שאינו מתוקן ובנדאי חקרו האשה שנתרצתה לקבל הגט וגם מעמידים על חזקת פשרות את המגרש שאין לו שתי נשים ובפרט אם האיש והאשה דרים בעירם ומפירים העדים והסופר אותם בנדאי אין לחוש ועוד דהא שמעו מהבעל שצוה להסופר לכתוב וכן להם לחתום לגרש אשתו פב"פ הרי שהיא אשתו ואין לחוש לאשה אחרת ובכ"ז אם הזוג מעיר אחרת ואין העדים מפירים אותם וגם ידעו העדים שלזה כותבים המכונה באמצע לפי שחושבים שנקרא לס"ת אליהו ובפי כל אייזק צריף עדיין להתישב בדבר.

ובזה יש חשש גם על העדים בעצמם שאמרו פן קודם חתימתם. ולכאורה נראה שאין לחוש בדבר פיון שעכ"פ אין לו רק זו האשה האחת: ולכאורה יש להעיר בזה דהא פתב הב"ח בתשובה סי' צ"ה וכ"כ כמה אחרונים דהיכא ששם הלעז לא נצמח משם העברי צריף לכתוב דמתקרי ומכ"ש היכי שנקרא פן ביחד מעריסה.

וא"כ הנה צריף לכתוב בנ"ד דמתקרי ואף לדעת הסוברים דגם בכה"ג צריף לכתוב המכונה הנה צ"ל דס"ל דזה קאי על האדם פדעת הנו"ב דאי קאי על השם לא שייף זה בנ"ד דהא שם אליהו אין לו פינוי אייזק וכיון דקאי על האדם א"כ פסול בנ"ד דהא בנ"ד אינו נקרא בשם אייזק לחוד רק אנו סומכים בנ"ד על שיטת הב"ש ודעימיה דס"ל שהמכונה קאי על השם וכמ"ש בשו"ת אנשי שם סי' ק"א הטעם להכשיר בכגון הא דבנ"ד וא"כ פיון דמוכח ממ"ש המכונה שהפנונה על האדם פדעת הנו"ב וכמש"ל וא"כ

הוא שינוי השם דהא האיש הזה לא נקרא מעולם בשם אייזק לבדו ואף לדעת האחרונים שכתבו שאם במקום שצריך לכתוב דמתקרי פתבו המכונה הוא פשר מ"מ בנ"ד הרי עי"ז יש מקום לפסול הגט וע' ט"ג בלקו"ש סק"ב מ"ש בשם מהריב"ל והנראה בזה דבאמת בנ"ד אם היה פותב דמתקרי לא היה נכון דהא במתקרי מודו כ"ע דקאי על האדם וזה טעות דהא מעולם לא נקרא זה בשם אייזק לבדו וכ"כ הפוסקים דהיכא שנקרא בשני שמות עברים יחד וכתבו בגט דמתקרי על השני פסול הגט לפי שאיש זה לא נקרא בשם זה לבדו וע' ט"ג שם סק"א וא"כ בנ"ד לא היו יכולים לכתוב דמתקרי ובהכרח היה לכתוב המכונה ומה שלא כתבו בגט שני השמות יחד יתלו לפי שלא רצו לכתוב שם לעז יחד עם שם הקודש כי ידוע שעיקר השם הוא שם הקודש ובגוף הדבר לא ידענו מי שם גבולות לכינויי השמות דהא אייזק הוא פינוי גם לשאלתיאל כמבואר בב"ש והלא אינו נובע משאלתיאל כלל רק שפן נהגו לכנותו וה"ה באליהו י"ל פן והרבה אחרונים כתבו להיפך דהיכא שהשם לעז נובע משם הקודש צריך לכתוב דמתקרי ואם אינו נובע משם הקודש יכתבו המכונה ע' אה"ע סי' קכ"ט סט"ז ובאחרונים שם.

ולפ"ז בנ"ד שפיר כתבו המכונה. ולענ"ד העיקר פן שהמכונה שפיר קאי על השם אף שאינו נובע משם קודש זה דהא מ"מ הרי פינוי לשם קודש זה בשם לעז זה וכמו בנ"ד שפינוי בשם אייזק לשם אליהו ועי"ל שאולי היה לו גם שם יצחק וכינוהו אייזק ואח"כ נשתקע שם יצחק ונשאר שם אייזק לבדו וכה"ג הובא בט"ג באחד שנקרא אברהם קאפעל באשר היה לו גם שם יעקב וכינוהו קאפעל ואח"כ נשתקע שם יעקב דנדאי שאין לכתוב שם יעקב רק קאפעל לחוד.

ובאשר בענין זה צריך לעיין בדברי האחרונים ולפלפל בדבריהם ואין לי פנאי לזה. לכן אקצר: עכ"פ לענ"ד יש להכשיר הגט בנ"ד ולדעת הרבה אחרונים צריך לכתוב פן לכתחילה.

אכן אם בנקל להשיג גט אחר יותר טוב לעשות פן ועכ"פ צריך להזהיר את הבעל שלא ישא אשה אחרת עד שימתן לה גט אחר פינוי שהברירה בידו לימתן גט אחר הוי לגביה פלכתחילה דברי האשה מוכנת לקבל גט אחר ורק אם בהמשך הזמן תנשא האשה לאחר וכמש"ל שיש להתירה אזי יהי ההכרח להתיר גם להמגרש לישא אחרת פי אז חלילה לכתוב גט אחר ולהוציא עי"ז לעז על קידושי האשה לבעלה השני.

אכן נראה שהבעל חייב להשיב הפסך שלקח בעד מה שמגרשה פינוי שצריך גט אחר ואף דקיי"ל בח"מ סי' ש"ו בטבח שקלקל שאם אינה נדאי טריפה פטור משום שיכול לומר קים לי כהמכשיר מ"מ בנ"ד אין יכול לומר קי"ל דהכא יש אומדנא ברורה לכל העולם שלא נתנה לו הפסך רק באופן שתהא מגורשת ממנו בגט פשר לגמרי שתוכל להנשא בו אבל אם יש בו חשש ועי"ז לא תוכל להנשא בו מחויב להשיב לה כספה.

וע"ד הוצאות הגט אין להאריך דנדאי לא יתעצלו ב"ד לסדרו שנית בחנם והלואי שיתרצה לימתן גט אחר ויש להאריך בכל פרט אבל אין פנאי פעת: והנה רוב הנקראים. לס"ת אליהו נקראים בפי כל אליה ומכ"ש פשיש להם עוד שם וא"כ בנ"ד אם הוא נקרא בפי כל אלי' אייזק אזי יש בזה חשש ובכ"ז אם א"א להשיג גט אחר אין לפסלו כי הפל יודעים שאליה הוא אליהו וע' ח"ג סי' ק"נ.

שוב הגיעני מכתב מהרב דספרדים דשם שנקרא אליה אייזיק וגם פתב ששם האשה זיסלא ובגט נכתב זיסל ונהביא בשם שו"ת צ"צ הקדוש סי' רמ"ג שפסול מפני שהם שני שמות וכמו שמצינו בש"ס שם רבין ושם רבינא והם שני שמות והנה הספר הלז לא ראיתי ובשדי חמד סי' ל"ב אות ו' שציינן כת"ר עיניתי ונהביאו בקונצ'ר ולענ"ד יש לדון בזה כי גם בשמות רבין ורבינא נראה שהוא שם אחד רבין נקרא בא"י שמדברים בלה"ק ורבינא הוא מבבל שבלשון ארמי מושכים אלף בסוף התיבה וכמ"ש בחיבורי ח"ג סי' קי"א לענן שמות רבה ורבא ע"ש באר"ך.

ובנ"ד הוא שם אחד רק יש שממשיכים וקוראים זיסלא וכעין שמצינו שקוראים לאברהם אברהם וכדומה בהרבה שמות ואף שי"ל דכיון שיש מקומות שקוראים זיסל א"כ יסברו שהאשה זו היתה במקומות שקורים זיסל ולזה כתבו בגט פן ולא יטעו על אחרת ומה שלא כתבו זיסלא יאמרו שהוא בשביל שהוא שם געגועים אבל ז"א כי מי שמכירה יודע שלא נקראת זיסל מעולם.

שוב הגיעני מכתב כת"ר ששמה מעריסה זיסל ורק אח"כ קראו אותה לפעמים זיסלא ולפעמים זיסליצקא ולפ"ז בדיעבד פשר הגט פיון שכתבו את עיקר השם וזיסלא הוי רק געגועים וכן זיסליצקא ולכתחלה הייתי כותב בכגון זה זיסל דמתקריא זיסלא ודמתקריא זיסליצקא.

אכן אם אינה נקראת כלל בשם זיסל וכן בשטרות אין נכתב שם זיסל ולא בביהכ"נ לענין מי שברך וכדומה אזי הוי נשתקע ואין לכתבו כלל: סימן קצב כבוד הרה"ג וכו' מו"ה יוסף נ"י הרב דק"ק לוציניטש ע"ד שאחד נסע לארגנטינא ונתרצה לגרש אשתו והאשה נקראת ליוןשא וכתב רב גדול אחד לשם שיכתבו בגט ליבשא וכתבו פן ושלחו הגט למקום האשה והאשה חותמת א"ע ליפשא בפא ויש בזה חשש עיגון כי קשה להשיג גט אחר וחסף כת"ר לדעת דעתי בזה: הנה כת"ר העיר דמ"ש ליבשא בבית יש לדמות להא דקיי"ל באה"ע ס"ס קכ"ט שאין נ"מ אם כתבו זנביל או זאנוויל ולדעתי גרע בנ"ד כי בב"ש שנ"ל פתב שיש שם אשה ליבשא בבית דגוש וא"כ יש מקום לטעות בזה.

משא"כ שם זנוויל ידוע שנקרא בבית רפוי. ונראה לדון את הרב הלז לכף זכות כי אולי בסביבותם אין מצוי שם זה בבית דגוש ולזה לא חשש שמא יטעו דהא העיקר הוא מקום הנתינה ואף אם במקום הפתיכה נמצא שם כזה בדגוש מ"מ הא עיקר החשש בזה הוא משום לעז שיאמרו שפוננתו לאשה אחרת ובנ"ד הרי נשלח הגט ליד שליח שני וא"כ נתקיים בב"ד פנהוג וכבר פתבתי בחיבורי ח"ג סי' ק"ט דבכה"ג אין לחוש ללעז.

ולפז"נ דאף אם נמצא במקום נתינה שם כזה בבית דגוש יש להתיר ג"כ ליתן הגט מטעם הנ"ל פיון שיש חשש עיגון וגם דכיון דניו ובית הם אותיות המתחלפים אין לחוש ללעז כי הרואה יתלה שנתחלף לו ניו בבית וע' בכנסת יחזקאל סי' ס"ט וע' בב"ש בשא"ו בשם וואלק ובגט מקושר בזה ובפ"ת שם דמבואר מדבריהם דבדיעבד אין לפסול באותיות המתחלפות ומה שלא כתבו שם ליפשא שחותמת בו הנה גבי שם וואלק מבואר באחרונים דבכה"ג א"צ לכתוב פפי החתימה ובלא"ה הא קיי"ל ר"ס קכ"ט שאם פתב רק עיקר השם פשר הגט ובפרט דבנ"ד י"ל שחותמת בטעות בפא ולזה לענ"ד יכולים למסור הגט בנ"ד פיון שהוא חשש עיגון: סימן קצג.

כבוד ידי"נ הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה ישראל בן-ציון נ"י הרב דק' ווישקאווא: ע"ד אַחַד שְׁנַסֵּע לְאַמְעָרִיקָא וְנָשָׂא שָׁם אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ וְאַח"כּ שָׁלַח גִּט לְאִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה שֶׁהִנִּיחַ בְּמִדְיַנְתּוֹ וְלֹא רָצָתָה לְקַבְּלוֹ וְהִגִּט מִן־חַד זֶה אֵיזָה שְׁנַיִם בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וְאַח"כּ נָשָׂא אִשָּׁה שְׁלִישִׁית וְעִיגָן גַּם אֶת הַשְּׁנִיָּה וְעַתָּה רוֹצֵה הָרֵאשׁוֹנָה לְקַבֵּל הִגִּט וְחוֹשֵׁשׁ מֵעַכ"ל דְּכִינּוֹן שֶׁהוֹחֲזֵק לְעֵבֹר עַל חֲרַגְמ"ה יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁבִּיטֵל הִגִּט וְכִמוֹ דְּחִיּוּשֵׁינּוּ גַבֵּי מוּמָר וְהוּא מְקוּם עִיגוֹן וְחִפְזָן לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה וּבְאַשְׁרֵי בִּיקָשׁ לְהַשְׁיבוֹ תִּיקָף לְזֹאת הַנְּגִי מְשִׁיב בְּקוֹצָר: הִנֵּה בנ"ד פְּשוֹט לְכַאוֹרָה שָׂאִין לְחוּשׁ לְבִיטוּל דְּנֵהִי שֶׁנִּחְשַׁד לְעֵבֹר עַל חֲרַגְמ"ה מ"מ הָא פְּתָבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּאַחַר אֲלָף הַחֲמִישִׁי אֵינּוּ רַק מְנַהֵג וְכִמ"ש הַב"ש בַּא"ה ע"ס א' וְהַחֲשׂוֹד לְעֵבֹר עַל מְנַהֵג וְדַאי שָׂאִינוּ חֲשׂוֹד לְעֵבֹר עַל אִסּוּר דְּאוֹרְיִיתָא דְּהָא גַם הַחֲשׂוֹד עַל אִסּוּר דְּרַבְּנָן אֵינּוּ חֲשׂוֹד עַל דְּאוֹרְיִיתָא כְּדִקִּי"ל בִּי"ד ס' קי"ט וּמְפֹרָשׁ בַּש"ס בְּכַמְּהָ דְּוֹכְתִי.

ובנ"ד פְּשׁוֹלָח גִּט ע"י שְׁלִיחַ מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ בַח' וּבְשִׁבְעוֹת הַתּוֹרָה שְׁלֹא יִבְטֵל אֶת הִגִּט וְהַשְּׁלִיחוֹת וְא"כ אֵינּוּ חֲשׂוֹד לְעֵבֹר עַל הַח' וְהַשְּׁבֻעָה וְלִבְטֵל אֶת הִגִּט דְּהוּי אִסּוּר דְּאוֹרְיִיתָא וְרַק בְּמוּמָר חֲשׂוֹשׁ לְפִי שֶׁנִּעְשָׂה מוּמָר לְדְּאוֹרְיִיתָא אַכּוֹן נִרְאֶה דְּבנ"ד לֹא שִׁינְיָה לְדוֹנּוֹ לְאִסּוּר דְּאוֹרְיִיתָא בְּשִׁבִיל הַשְּׁבֻעָה דְּהָא קִי"ל בִּי"ד ס' ב' ס"ג וְס' קי"ט ס"ח שֶׁהַחֲשׂוֹד עַל הַדְּבָר אֵינּוּ נֶאֱמָן עָלָיו אִם בְּשִׁבְעוֹת מְשׁוּם דְּבַלֵּא"ה הוּי מְשֻׁבָּע וְעוֹמֵד וְע"ש בְּאַחֲרוֹנִים.

וא"כ גַּם בנ"ד אֵין הַשְּׁבֻעָה שְׁקִיבֵל עָלָיו מוֹסְפַת חוּמְרָא עָלָיו דְּנִימָא שְׁלֹא יֵהָא חֲשׂוֹד בְּשִׁבִיל זֶה וְאַף דִּי"א דְּהוּי רַק מְנַהֵג מ"מ גַּם מְנַהֵג טוֹב יֵשׁ בּוֹ דְּרָרָא דְּנִדָּר כְּדִין דְּבָרִים הַמְּוֹתְרִים וְנִהְיָו בָּהֶם אִסּוּר ע' י"ד ס' רי"ד בְּזֶה.

וְגַם כִּי י"ל שְׂאֵף שֶׁהַשְּׁבֻעָה בְּעַת סִידוֹר הִגִּט שְׁלֹא יִבְטֵל הִגִּט בְּכ"ז אִישׁ הַמוּנִי אֵינּוּ מְרַגֵּשׁ זֶה וְחוֹשֵׁב שֶׁכֵּן הוּא נִנְסַח סִידוֹר הִגִּט וְאִם יִשְׁאַלְוֵהוּ אַח"כּ אִם נִשְׁבַּע ע"ז לֹא יִנְפֹר שֶׁנִּשְׁבַּע וְאַף דְּבַלֵּא"ה יֵשׁ אִסּוּר דְּרַבְּנָן שְׁלֹא לְבַטֵּל גִּט כְּדִתְנִן בְּגִיטִין (דָּף ל"ג ע"א) וְזֶה חֲמוּר מִמְּנַהֵג בְּעִלְמָא מ"מ לֹא כ"ע יְדַעֵי שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר בְּזֶה וְעוֹד דְּהָא קִי"ל בְּס' קי"ט ס"ד שֶׁהַחֲשׂוֹד עַל אִסּוּר אַחַד אֵינּוּ חֲשׂוֹד עַל שְׂאֵר אִסּוּרִים וְע' בְּאַחֲרוֹנִים שָׁם וּבִסְעִיף כ' שָׁם: אִף לְפ"ז צ"ל שֶׁאִם יִדְעֵנוּ שֶׁהַמְּגֵרֵשׁ מְחַלֵּל שְׁבֻעוֹת בְּפִרְהִסְיָא צְרִיף לְחוּשׁ שֶׁיִּבְטֵל הִגִּט וּבְפּוֹסְקִים לֹא נִזְכָּר זֶה רַק גַּבֵּי מוּמָר לְע"ז, וְבנ"ד יֵשׁ ג"כ לְחוּשׁ לְזֶה כִּי בְּאַמְעָרִיקָא מְצוּיִים בְּעוֹה"ר מְחַלְלֵי שְׁבֻעָה.

וּבְפֶרֶט בְּאִישׁ כְּזֶה שֶׁהֵעִיז לְקַחַת ג' נָשִׁים בְּנֻדָּי צְרִיף לְחַזוֹר עָלָיו אִם הוּא שׁוֹמֵר שְׁבֻעָה וְעוֹד נִרְאֶה דְּבְּאַמְתֵּי אֲנָשִׁים פְּשוּטִים אֵינָם יוֹדְעִים שִׁי"א דְּהוּי רַק מְנַהֵג וְהוּא מְוֹסְכָם בְּפִי כָּל שֵׁיִשׁ בְּזֶה חֲדָר"ג וְאִדְרָבָא לְאִינְשֵׁי דְּעִלְמָא חֲמוּר לְעֵבֹר עַל חֲדָר"ג מְלַעְבֹּר עַל ח' שְׁקִיבֵל עַל עֲצָמוֹ וְכֵן קִי"ל בַּש"ס בְּבִכּוּרוֹת (דָּף ל') וְכִי"ד ס' קי"ט ס"ז דַּע"פ שְׂאִיִּסּוּר זֶה הוּא קַל מִהַשְּׁנִי מ"מ כִּינּוֹן דְּלִאִינְשֵׁי הוּא חֲמוּר מִהַשְּׁנִי הָרִי הוּא חֲשׂוֹד גַּם עַל הַשְּׁנִי וּמֵעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ שֶׁבִּגֵּט ע"י שְׁלִיחַ יְחוּשׁוֹ לְבִיטוּל הִיכָא שֶׁהַמְּגֵרֵשׁ חֲשׂוֹד: וְהִנֵּה בְּנוֹגַע לְנ"ד נִרְאֶה פְּשוֹט שָׂאִין לְחוּשׁ לְבִיטוּל דְּאַף בְּחֲשׂוֹד לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ שֶׁיִּעְשָׂה אִסּוּר רַק הִיכָא שִׁיבּוֹא לוֹ עִי"ז אֵיזָה תּוֹעֵלָת.

אָבֵל הֵיכָא וְשֵׁלָא יְהֵא לֹו תוּעֵלֶת קִי"ל דְּלֵא שְׁבִיק הֵיִתְרָא וְאָכִיל אִסּוּרָא. וּבִפְרֵט הֵיכָא וְשֵׁאִינוּ חָשׂוּד רַק לַעֲשׂוֹת אִסּוּר פְּדִי לְמִלְאוֹת תַּאֲנוּתוֹ וְהֵרַמְ"א פְּתַב בְּסִי' קִי"ט ס"ב דְּמוּמָר לְתִיבּוֹן לֵא הֵוִי חָשׂוּד.

וּפִירֵשׁ הַש"ף שֶׁם דְּהֵינּוּ שְׁאִינוּ חָשׂוּד רַק הֵיכָא שַׁע"י הָאִסּוּר יָבּוּא לֹו תוּעֵלֶת וּא"כּ בְּנ"ד וְשֵׁלָא דְרָשָׁה גַּט רַק מְעַצְמוּ שְׁלַח הַגַּט הֵרִי חֲזִינּוּ שְׂרָצָה לְתַקֵּן שְׁלָא יְהִי לֹו שְׁתִּי נְשִׁים אוֹ פְּדִי לְפִטְרָה שְׁתּוּכֵל לִינְשָׂא אִין לַחוּשׁ לְבִיטוּל וּמָה שְׁחָשׂוּ בֵּא"ה ע"ס ק"מ וּקמ"א סנ"ט בְּמוּמָר שְׁמָא יְבִטֵל הֵינּוּ הֵיכָא שְׁבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שְׁיִגְרָשְׁנָה וְנִתְרַצָּה לְזָה יֵשׁ לַחוּשׁ שְׁיִבִטֵל הַגַּט פְּדִי שְׁיִצְטָרְכוּ לְבִקְשׁוּ שְׁנִית וְיוֹצִיא מִמֶּנּוּ פְּסָף וּבִפְרֵט הֵיכָא שְׁנַתְנוּ לֹו פְּסָף פְּדִי שְׁיִגְרֵשׁ שְׁיֵשׁ לַחוּשׁ שְׁיִחַפְּוֹן לְקַחַת עוֹד פְּסָף.

וּלפ"ז קָשָׁה טוּבָא עַל מ"ש פְּמָה אַחְרוּנִים וְהוּבָא בְּפ"ת סִי' קמ"א שְׁאָף בְּמוּמָר אִין חוֹשְׁשִׁים בְּדִיעֵבַד שְׁמָא בִיטֵל הֵיכָא שְׁהוּא שַׁע"ד וּמְקוּם עֵיגוּן וְקָשָׁה דְלָמָּה לֵא נַחוּשׁ פִּינּוּן שְׁהוּא חָשׂוּד עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּנִלְהָ וְהָא קִי"ל בִּי"ד סִי' קִי"ט שְׁאִין לְסַמְנָה עַל חָשׂוּד וְחוֹשְׁשִׁים שְׁמָא הַחֲלִיף אוֹ זִינִף ע"ש.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְחַלֵּק דְרַק לְכַתְּחִילָה חוֹשְׁשִׁים שְׁמָא יְבִטֵל. אָבֵל בְּדִיעֵבַד אִין חוֹשְׁשִׁים שְׁמָא בִיטֵל כִּי מְעַמִּידִים אֶת הַגַּט עַל חֲזַקַת פְּשָׁרוֹת וְכַעֲיִן הָא דְאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף כ"ח ע"ב) דְשְׁמָא מֵת לֵא חֲזִינּוּ מִשּׁוּם שְׁיֵשׁ לֹו חֲזַקַת חֵי כְּפִירֵשׁ"י שֶׁם וְשְׁמָא יְמוֹת חֲזִינּוּ וּכ"כ הַתּוֹ' בְּקִדּוּשִׁין (דָּף מ"ה ע"ב) דְשְׁמָא קִדְּשָׁה אֲבִיהָ לֵא חֲזִינּוּ וְשְׁמָא יְקִדְּשָׁה חֲזִינּוּ וְאָף דְהֵכָא אִיכָא חֲזַקַת א"א מ"מ הֵרִי אִין אָנוּ דְנִין עֲלֶיהָ אִם הִיא א"א אוֹ פְּנוּיָה רַק דְנִין עַל הַגַּט אִם פְּשָׁר לְגֵרֵשׁ בּוֹ וְלִהְגֵּט יֵשׁ חֲזַקַת פְּשָׁרוֹת.

וְאָף דְקִי"ל בְּגִיטִין (דָּף ל"ג) שְׁחֲזִיר וּמְגֵרֵשׁ בּוֹ מ"מ חֲזַקַת שְׁלָא נִתְבַּטְּלָה הַשְּׁלִיחוֹת וְעוֹד דְבִנ"ד פִּינּוּן שְׁשִׁלַח לָהּ גַּט אִיִּתְרַעָא חֲזַקַת א"א, שְׁהֵרִי נַעֲשָׂה גַט לַעֲשׂוֹתָהּ פְּנוּיָה וְכַעֲיִן מ"ש הַתּוֹ' בְּכַתְּבוֹת (דְּכ"ג ע"א) ד"ה תְּרַנּוּיָהוּ דְכִינּוּ שְׁנַזְרְקוּ לָהּ קִדּוּשִׁין אִיִּתְרַעָא חֲזַקַת פְּנוּיָה לְפִי שְׁנַעֲשָׂה מְעַשָׂה הַבָּא לְהַפְקִיעַ חֲזַקַת זֹו וְע' בְּסִפְרָא שְׁב שְׁמַעְתָּתָא בְּזָה.

וְגַם אִין שְׁיִיף לּוֹמֵר שְׁנַחוּשׁ פְּעַת שְׁמָא יְבִטֵל הַגַּט עַד שְׁיִתְנוּהוּ לֹו כִּי עַכְשָׁיו אִין אָנוּ צְרִיכִים כָּלֵל לְדוֹן בְּזָה דְהָא אִין עוֹשִׂים שׁוּם מְעַשָׂה בְּזָה וְרַק בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגַּט לִידָה יֵשׁ לְדוֹן ע"ז וְאָז לֵא שְׁיִיף שְׁמָא יְבִטֵל רַק שְׁמָא בִיטֵל מִשָּׂא"כ גְּבִי נוֹתֵן גַּט שְׁיִחִיל שַׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיָּתָה וְהִיא רוֹצָה לְאָכּוֹל בְּתֵרוּמָה צְרִיכִים אָנוּ לְדוֹן ע"ז בְּשַׁעָה שְׁרוּצָה לְאָכּוֹל בְּתֵרוּמָה וְעוּי"ל שְׁעִיקָר סִפְקָ זֶה יָבּוּא לָנוּ בְּשַׁעָה שְׁתִּינְשָׂא לְאַחַר וְע' תּוֹ' קִדּוּשִׁין (דָּף מ"ה ע"ב) בְּזָה אָבֵל עֲדִינּוּ קָשָׁה דְהָא קִי"ל בְּסִי' קִי"ט דְבְּחָשׂוּד חֲזִינּוּ אָף בְּדִיעֵבַד שְׁמָא הַחֲלִיף אוֹ זִינִף וּא"כּ ה"ה גְּבִי מוּמָר נִיחוּשׁ שְׁמָא בִיטֵל וְהִנְרָאָה בְּזָה דְהָא בְּחָשִׁיד לֵא חֲזִינּוּ רַק הֵיכָא שְׁנַתְנוּ הַדְּבָר לְרִשׁוּתוֹ וְיִכּוֹל לְהַחֲלִיף וְלַעֲשׂוֹת פְּחָפְצוֹ אָבֵל כְּשֵׁאִין הַדְּבָר בְּרִשׁוּתוֹ לֵא מְצִינוּ שְׁנַחוּשׁ שְׁהַחֲלִיף כִּי חוֹשֵׁשׁ הוּא לְכַבּוֹדוֹ שְׁיִהָא נְתַפְס כְּגַנְבַּ וְיִהִי לְבִיזוֹן וְע' סִי' קִי"ח סְעִיף י' וְסִי' קִי"ט ס"ג [וְשֶׁם מְבִנְיָר דְבַעֲיִנּוּ דוֹקָא שְׁיִהָא חָשׂוּד עַל הַגְּזֵל ע"ש] וְלָזָה בְּנ"ד הֵלֵא הוּא צְרִיף לְבִטֵל בְּפָנֵי עַדִּים וְכִשְׁיִרְצָה לְהוֹדִיעַ זֶה יְהֵא מְוִכָּרַח לְהִבִּיא הַעֲדִים שְׁיַעוּדוֹ לְפָנֵי ב"ד ע"ז וְיִתְפָּרְסֵם קְלוּנוֹ שְׁרִימָה ב"ד וְהֵאֲנָשִׁים שְׁהַשְׁתַּדְּלוּ אֲצִלוֹ בְּזָה וְיִהָא נְתַפְס כְּגַנְבַּ וְגַם כִּי אֲפָשָׁר שְׁיִוְכְלוּ לְתַבְּנוֹעַ מִמֶּנּוּ בְּדִינֵיהֶם אֶת הוֹצָאוֹת הַגַּט וְהַשְּׁלִיחַ שְׁגָרֵם לָהֶם וּבְנִתְפָּס כְּגַנְבַּ קִי"ל בְּסִי' קִי"ח וּקכ"ט דְאָף בְּעַפּוּ"ם לֵא חֲזִינּוּ וְרַק

במומר החמירו באפשר אפשר שהוא מומר להכעיס ויש לחוש שייבטל הגט כדי להכשילה ולהעבירה על דת ומ"מ הקילו במקום עיגון לפי שרוב המומרים הם לתיאבון כדי למלא תאונתם ולזה אין לחוש שייבטל וכמש"ל.

ובזה מיושב שאין חוששים לביטול היכא שהמגרש מחלל שבתות. ועכ"פ בנ"ד אין לחוש לביטול ומותר למסור את הגט להאשה: סימן קצד.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה חיים אברהם נ"י אבד"ק סאראקא: ע"ד אשה ששמה נחמה ובפי כל נקראת ניאמא בשם הנמצא בין הנכרים במקומם פשוט כמ"ש מעכ"ת שצריף לכתבו בגט וצריף לכתוב נחמה המכונה ניאמא ולא דמתקריא ואף שנמצא בקצת אחרונים לכתוב דמתקריא פשנקראת בשם של נכרים היינו פשאינו שייף לשמה העברי.

אבל בנ"ד ניכר לכל שמקורו משם הקודש נחמה וצריף לכתוב יוד אחר הנון כדי שלא יקראו בסגול כמו בנחמה ויכתבו אלף לבסוף כי הוא שם לעז. וע"ד אשה ששמה ביילא וחותמת ביילא בהה לבסוף לענ"ד אין להשגיח על חתימתה בשיבוש ויכתבו ביילא באלף ואף שהובא בט"ג שי"א לכתוב בהה לפי שאפשר שמקורו משם בלהה ומ"מ לע"ד ז"א כי אצלנו לא נמצא שם בלהה ואדרבא זה יהי דומה לשם בלהה הנזכר ביומא (דפ"ג ע"ב) ומבאר שם שהוא שם מגונה ואין נכון לקרות בשם, זה ע"ש ואפשר שמשום זה נמנעו לקרוא בשם בלהה שלא יתחלף בשם בלהה.

אכן בדיעבד אם נכתב הא לבסוף אין לפסול הגט פיון שחותמת פן וי"א שייכתבו פן לכתחילה: סימן קצה. וע"ד מי ששמו נתן וחותם א"ע ניסי והוא ע"ה ובור ואינו יודע מדוע חותם פן וחספז מעכ"ת לדעת דעתי איה לכתוב שמו בגט.

הנה לא הזכיר כת"ר איה נקרא בפי כל ומשמע שנקרא בפי כל נתן. ונלע"ד שאם הוא רגיל לחתום שטרות יכתבו בגט נתן דמתקרי ניסי וכמ"ש הפוסקים שאם הוא רגיל לחתום שטרות הוי כהוןזוק בשם זה וע' ט"ג בלק"ש סכ"ד ואף שכתב הט"ז ועוד פוסקים שעל שם שחותם בו אין נופל לשון דמתקרי שהרי אין שום אדם שיקרא אותו פן מ"מ בנ"ד א"א לעשות באופן אחר כי לעשות עיקר משם ניסי א"א פיון שאין שום איש קורא אותו בו ולא ידעו מי הוא לזאת צריף לסמוך בזה על האחרונים הסוברים שיכולים לכתוב דמתקרי על שם החתימה דהא פשקוראים השטר עם חתימתו קוראים שמו פן ואף שכתבו האחרונים דהיכא שחותם בשיבוש אין להשגיח על חתימתו וע' ט"ג בשם חיה ובשו"ת פמ"א סי' בזה.

ובנ"ד נראה שחותם בשיבוש סמך במקום תיו רפוי מ"מ פיון שיש תיקה זו במקרא ס"פ בשלח וגם יש שם נסים מובא בפוסקים א"כ הרי עכ"פ החזיק לעצמו שם זה ע"י חתימתו. והנה עיקר הטעם שצריף לכתוב כל שמות שיש לו הוא משום חשש הוצאת לעז פדאיתא בגיטין (דף ל"ד ע"ב) וא"כ גם הכא יש חשש לעז פשיראו שכתב רק שם נתן והם יודעים שחותם ניסי ואף שהוא חותם פן ע"י שהוא ע"ה וחותם בשיבוש מ"מ פיון שיש תיקה כזאת בתורה לא יאמרו שחותם בשיבוש רק יאמרו שיש לו שם כזה משא"כ בשם חיה בשני יודין וכדומה שניכר לכל רואה שהוא שיבוש ולזה לדעתי צריף לכתבו ויכתבו יוד אחר הנון ואף שבתורה כתוב בלא יוד כי היא תנועה קטנה שם מ"מ

כָּבֵד פְּתוּבוּ הָאֲחֵרוּנִים שְׂבִיבֵי פוֹתֵבִים בְּיַד פְּשָׁאֲפֵשֶׁר לְטֵעוֹת עַל נְקוּדָה אַחֲרַת כְּגוֹן פְּתַח וְכַדוּמָה וְלִכְתוּב תִּיּוּ בַּמְקוֹם הַסְּמָךְ אִין שְׂיִיךְ כִּינּוּן שְׁחוּתָם בְּסִמָּךְ וַיֵּשׁ תִּיבָה כְּזוֹ כַּנ"ל אֲכֹן אִם אִינוּ רְגִיל לְחַתּוֹם שְׁטָרוֹת אֲזִי אִין לְכַתּוּב שֵׁם נִיֶּסִי כָּלֵל וְכַמ"ש הָאֲחֵרוּנִים דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִיחָא רְגִיל לְחַתּוֹם וְשִׁיעוּר רְגִיל נִרְאֶה דְּלָקֵל הַפְּחוֹת יַחַתּוֹם עַל שְׁטָרוֹת שְׂנֵי פְּעָמִים בְּחֻדְשׁ דְּהָא בְּרוּאָה חֲבִירוֹ אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם צְרִיךְ לְבַרְרָה וְכֹן בְּשָׂאָר דְּבָרִים קִי"ל דְּאַחַת בְּחֻדְשׁ הָוִי פְּדָבֵר חֻדְשׁ וְאַף דְּלִפְי"ז י"ל דְּסָגִי שְׂיִיחַתּוֹם פְּעַם אַחַת בְּכָל כ"ט יוֹם מ"מ מְסַתְּבֵר דְּלִשׁוֹן רְגִיל הָוִי הַהִיפּוּד מִן מַה שְׂנַקְרָא דְּבַר חִידוּשׁ וּבכ"ט יוֹם נָהִי דְּלֹא הָוִי חִידוּשׁ מ"מ רְגִיל י"ל דְּלֹא מִיקְרִי.

ובט"ג ראייתי שפכתב בכגון זה שחיתם בכל שבוע נראה דלאו דוקא הוא ואולי עובדא דכי הוי ולא נחית לדקדק בכמה נקרא רגיל: סימן קצו. כבוד הרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה שמעון שלמה נ"י אבד"ק בענדער.

ע"ד שחפץ לדעת דעתי באשה שמתו שני בעליה והשני נשא בהיותו בן שבועים שנה וחי עוד כשש שנים אחר נישואיה והעיר בזה בחכמה ובאשר אני טרוד גדול לזה אשוב בקוצר: הנה כבר פתבו הב"ש בסי' ט' סקנ"ו ועוד אחרונים דזקן אינו מצטרף להחזיקה בקטלנית ויש חולקים בזה ע' בפ"ת שם.

ולכאורה קשה דהא בסכנת נפשות חיישינן למעוטא כדאימא ביומא (דף פ"ד ע"ב) וא"כ אף דרוב זקנים מתים בטבע מחמת זקנתם מ"מ יש לחוש שמא זה מת בשביל שמול או מעין האשה גרם ואף שהוא רק מעוט נגד רוב המתים בטבע מ"מ נחוש לה כנ"ל.

וא"ל דהכא יש לה חזקה שאינה קטלנית והיא דאיכא חזקה בהדי רובא הוי מיטועא דמיטועא דז"א דהכא לית לאשה חזקה שאינה קטלנית. ונראה דאי נימא לחוש למיטועא בזה א"כ יהא אסור לישא אשה דניחוש שמא היא קטלנית.

ועכצ"ל דזה הוי רק מיטועא דמיטועא ול"ח לה עד שיתברר. וא"כ ה"ה בזקן פינו שבתבע מת האדם בזקנתו אין לחוש שמא מת בשביל שהיא קטלנית פינו דהוי מיטועא דמיטועא: והנה מעכ"ת העיר מלשון הש"ס נישאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דהול"ל נישאת לשני אנשים ומתו לא תנשא לשלישי.

ודקדק מזה שהפוננה שמתו תיכף לנישואיהם ומוכח מזה שמתו בסיבת הנשואין. והנה אף שהוא דקדוק נכון.

אבל הלא כל הפוסקים פסקו להיפך וחלילה לחדש דין מדעתנו נגד כל הראשונים ולשון הרמב"ם פכ"א מהא"ב הל"א וטוש"ע ר"ס ט' הוא באמת אשה שנישאת לשני אנשים ומתו לא תנשא לשלישי.

וצ"ל שלשון הברייתות הוא לכתוב כל דבר מפורש. וכן איתא ביבמות (דף ס"ה) נישאת לראשון ולא היו לה בנים נישאת לשני ולא היו לה בנים לא תנשא לשלישי ועוד שם הפילה וחרזה והפילה וחרזה ולא אמרו נישאת לשני אנשים ולא היו לה בנים וכן הפילה שלשה פעמים.

ואפשר לישב דקדוק זה דאי הוי אמר הפילה ג"פ הו"א דה"ה אם ילדה תאומים או שלשה ולדות והפילה פולם הוי ג"כ חזקה לנפלים לזה קמ"ל דבעינן שיהא פל נפל מעיבור אחר וכן אי הוי אמר נישאת לשני אנשים הו"א דאף אם היו נישואין על תנאי ונישאת לשני אנשים בזמן אחד והיה תנאי בנשואי פל אחד שאם יתקיימו נישואי השני יהיו בטלים נישואים של זה.

ומשניהם לא היה לה בנים לא תנשא לשלישי קמ"ל דבעינן דווקא שיהיו זאח"ז וכן בקטלנית י"ל פן. אף זה שייך רק למ"ד מעין גורם.

אבל למ"ד מזל גורם לא שייך זה. דכיון שנישואיו בטלים הרי אינה בת מזלו כלל. ולכאורה קשה למ"ד מזל גורם למה תני נישאת הול"ל נתקדשה וצ"ל דנישאת הוא לשון הרגיל בש"ס. ואדרבא מינה דייק ר"א דמזל גורם מדלא קתני בא עליה אחד ומת.

אלמא שתלוי בנישואין ולא בביאה והיינו משום דמזל גורם וכ"כ המ"מ פכ"א מהא"ב דהרמב"ם ס"ל מזל גורם אף דנקיט לשון נישאת. ודייק ליה מדנקיט סתמא מת ולא חילק דהיכא שנפל מן הדקל ומת לא הויא קטלנית ע"ש.

וכן גלע"ד לדקדק ממ"ש הרמב"ם דבדיעבד אם קידש אינו מוצא נכתב בתשובה הובא בכ"מ שם הטעם לפי שאינו רק כמו ניהוש ע"ש. ונה שייך אי נימא הטעם משום מזל.

אבל אי משום מעין הוי זה כמו דבר טבעי ואין זה ניהוש ולזה א"ש דנקיטו הרמב"ם וטוש"ע לשון נישאת לב' אנשים משום דליכא למיטעי דנישאת לאחד על תנאי דא"כ לא הויא קטלנית דכיון שקדושי האחד אינו קדושין לא שייך בזה מזל גורם.

אבל לפז"ק למה לא קתני בש"ס בלשון זה: ועוי"ל ביישוב דקדקו משום דהו"א דאף אם מת הראשון אחר שנתגרשה ממנו ונישאת לשני הויא ג"כ קטלנית והיינו משום דמעין גורם. לזה נקיט נישאת לראשון ומת.

וברמב"ם וטוש"ע א"א לטעות בזה דכיון שכתבו אח"כ שאם נישאת לא תצא כמ"ש הכ"מ שם מתשובת הרמב"ם דהוי רק פעין ניהוש. ועוי"ל דלהכי נקיט הש"ס נישאת לראשון לאשמועינן שאם בעלה הראשון לא מת ונתגרשה ואח"כ מתו לה שני אנשים לא הויא קטלנית פיון דחזינו שהראשון לא מת.

אבל לדינא משמע בפוסקים דאף בכה"ג הויא קטלנית ולזה אקצר בזה וגבי נישאת ולא היו לה בנים נראה דלא נקיט נישאת לב' אנשים לפי שזה נמשך בהכרח זמן עשרה שנים לזה לא שייך למינקט לב' אנשים דמשמע שהיה בזמן קצר וכ"ה לשון הרמב"ם בפט"ו מה"א נישאת לאחד ושהתה י' שנים ולא ילדה וכו'.

עכ"פ נתישב דקדוקו של מעכ"ת: אכן לדינא בנ"ד נראה פשוט שאין חשש קטלנית כמש"ל פיון שהשני היה בן ע"ו במותו. ובזמנינו הוא אריכת ימים ואין שום ריעותא עי"ז.

ובזה שייך קצת סברת כת"ר שאם היה מת תיכף אחר נישואיה היה מקום לומר שרגלים לדבר שהנשואין היו סיבת מותו. אבל בנ"ד שחי אח"כ ששה שנים אין שום חשש.

ואין לומר דכיון דקיי"ל דמזל גורם. א"כ י"ל דמוכח שמזלה גורם שימותו אנשיה ורק זה נודע שנישאת לזקן דו"א דכיון שממיתת השני אין ראי' להחזיקה בקטלנית.

א"כ הרי היא בחזקתה הקודמת פאילו לא מת לה רק בעלה הראשון וכל שלא הוחזקה קטלנית מותרת לינשא בלי שום חשש: סימן קצו. כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה מאיר נ"י הרב דק' ווילייקא.

ע"ד שמת שם בבית החולים איש מעיר פאסוואל ובחליו באה לבקרו אשה שדרה עמו בערה שנה פדרף איש ואשתו וכשמת הלכה ללוותו. ועתה חפצה לינשא.

וכששאלוה הלא אין לבעלה בנים וזקוקה ליבם. השיבה כי לאיש הנ"ל אין לו אח.

ועוד כי לא היתה אשתו בקדושין רק פילגש שלו ובנוילנא יצא ריבון שאינה אשתו בחופה וקדושין. ודרשו עליו בפאסוואל והשיבו שלא נודע לו שום אח.

רק בפנקס העיר הנקרא פנקס שבאופראנווע פתוב שלאביו יש עוד בן ששמו אברהם יוסף. אבל לא לקח מעולם פאס.

ועוד פתוב שם שלזה האיש שמת יש לו אשה ששמה אסתר ואין ידוע אם מתה או נתגרשה. וחפץ כתר לדעת דעתי אם יש עליה חשש זקוקה ליבם ובאשר עלי להשיב פעת כמה תשובות לזה אשיב בקוצר: הנה לכאורה פשוט שאסורה לינשא דהרי הוחזקה קרוב לשנה לאשתו של איש זה.

וקיי"ל בקדושין (דף פ') שסוקלין על החזקות ולא מהני אמתלא כלל ע' אה"ע סי' י"ט ונהרי פתוב בערכאות שיש לו אח. וקיי"ל דערפאות לא מרעי נפשייהו ואף בגיטין יש להם נאמנות פדאיתא בגיטין (דף י"ט ע"ב) וגם פי ספרי הנולדים מתנהגין ע"י ישראל.

והיא אומרת בעצמה שאין לו בנים ועכ"פ הרי לא הוחזק בבנים וקיי"ל דהחזוק באחים ולא החזוק בבנים אסורה לשוק וע' אה"ע סי' קנ"ז: אכן פד דייקינו נראה לצדד להקל. דהא בנ"ד יצאה ריבון שאינה אשתו.

וכבר בארתי בחיבורי ח"א סי' ע"ה דהיכא שיצא קול נגד חזקה. י"ל דמהני אמתלא נגד החזקה וא"כ בנ"ד שיש לה אמתלא טובה שהיתה בושה לומר שאינה אשתו ויצא ריבון. וריבון פתבו הח"מ וב"ש סי' ו' סקי"ד דעדף מקול שפיר נאמנת לומר שאינה אשתו. ואף דשם איתא שהפל מרננים ע"ש.

מ"מ נראה דבנ"ד הריבון התפשט יותר מהחזקה. פי לפה"נ היו דלי המצב.

ומה שדרו יחד פאיש ואשתו לא נודע רק לאנשי השכינה שדרו שם. אבל הריבון שאיש מישראל דר עם אשה בלי פתובה וקדושין היא מלתא דתמיה ומתפשט הקול בעיר בנקל.

ובזה יש להאמינה באמתלא כיון שאינה חזקה גמורה והיבנו פשהריבון התחיל תוך שלשים יום שלא הוחזקה עדיין לאשתו: ועוד יש לצדד דהא בנ"ד החזוק במקומו שאין לו אחים וכבר כתב הח"ס ח"ב סי' ס"ז וע' נו"ב מ"ת סי' קמ"ה שאם במקומו אין ידוע לו אח מיקרי שאינו מוחזק באחים.

ובנה קיי"ל באה"ע סי' קנ"ז שמתרת לשוק אף שאין לו בנים ואין ע"א נאמן לומר שיש לו אח. ואף דבנ"ד נמצא בפנקס העיר שיש לו אח.

מ"מ לא עדיפא מעד אחד ואין ע"א אוסרה היכי שהחזק שאין לו אחים. ועוד דנה גרע מערכאות דעלמא פי שמעתי שבפנקסים הללו כותבים גם דברים שאינם באמת וכמה פעמים כותבים אח לאחד כדי שלא יהא בן יחיד ולא יופטר מחיוב עבודת הצבא.

ובנ"ד יש אומדנא מוכחת לנה שהרי איננו ולא לקח פאס מעולם. ואולי מת בקטנותו ושכחו לכתוב בספרי המתים.

ועכ"פ לא הורעה החזקה שאין לו אחים. ועוד דהא בנ"ד פתוב שם שהיה לו אשה אחרת. וא"כ אפשר שילדה לו בן. ואף דכיון שלא יצאה מליאה לא תישינו שילדהאף לחומרא וכ"ש להקל.

מ"מ הרי יש פאן כמה ספיקות. שמא אינה אשתו.

ואף אם היא אשתו שמא אין לו אחים. ואף אם יש לו אח שמא יש לו בן ורוב נשים מתעברות ויולדות.

ולנה נראה פשוט שיש להתירה לשוק אחר שתמתין צ' יום. אח"כ הגיעני מכתב מהה"ג הנ"ל שהעידו עדים שהיה דר עמה בלא חופה וקדושין וכששאלוהו ע"ז השיב שאין חשוב אצלו דת ישראל בדבר הזה.

וא"כ פשוט שמתרת לשוק דבכה"ג נדאי שלא הוחזקה לאשתו ע"י שדר עמה יחד פיון שדר עמה גם בלא קדושין פאיש ואשה ואין לחוש שמא בתוך זמן זה קודשה דבנה נאמנת על עצמה פיון שאין פאן חזקה פנגדה: סימן קצח.

פבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה שמואל ישראל הפהן נ"י אבד"ק קאלנא. ע"ד מי ששמו פינחס נתן ובפי כל נקרא נאתקא ונסתפק מעכ"ת אם לכתוב בגט נאסקא בסמך או בתיו והאריך בדברי חכמה.

הנה בט"ג שנ"ב סק"י כתב דבת שבע שנקראת בתאי צריף לכתוב בתיו פיון שהוא קיצור השם מבת שבע ואין לנו לחוש שיקראו התיו בדגש ומזה נלמוד בקו"ח לנ"ד פי שם נאתקא הפל יודעים שהוא שם געגועים מנתן וכשקוראים התיו בדגש אזי כותבים בטית נאטקע.

ע' חיבורי ח"ג סי' קי"א בנה. ואף שמצינו בשנ"ס בשם סאייה שכותבים בסמך אף שעיקר שמה שרה ע"ש ובשנ"ש בנה: הנה פבר נתקשו בנה האחרונים והט"ג כתב שם לפי שיש תיבת שאיה שביאורו שממה יש לחוש שיאמרו שהפנונה לנה בשין ימנית.

ובאמת הוא דוחק גדול דכיון שיקתבו שרה המכונה שאיה יבינו הפל שהוא בשין שמאלית. ונלע"ד טעם הדבר דהנה מצינו שמי שנקרא ישעיה נקרא בפי כל ישעיה פמבואר בשא"י וש"ש וע"ש בט"ג.

והנה ידוע שיש כמה שמות נשים שמקורם משמות אנשים לפי שרוצים לעשות זכר לשם המת פשוטה בת במשפחתו. ולזה יש לחוש שישברו שנקראת בשין ימנית ומקורו משם שעיה שהוא שם איש רק שינוי קצת לקראה בקמץ כדי שלא יהא פשם איש ממש.

ולזה הנהיגו הפוסקים לכתבו בסמך כדי שלא יקראהו בשין ימנית כנ"ל, ואפשר לומר שבאמת נצמח שם סאייה משם שעיה וכמש"ל ורק שינוי לקראו בשין שמאלית כדי שיהא ניכר שהוא שם אשה.

וכעין זה כתב הט"ג בשנ"ה סקי"ח בשם העסא שמקורו משם איש שהיה נקרא הירש או העשל. וכדי שיהא ניכר שהוא שם אשה קראהו העסא בסמך.

וה"ה בנ"ד. וממילא אף שעיקר שמה הוא שרה מ"מ כותבים סאייה בסמך כדי שלא לשנות כתיבת שם זה.

כי כשיכתבו לפעמים בסמך ולפעמים בשין יסברו שהוא שין ימנית. ובה מיושב מה שכותבים בשם סאייה הא לבסוף שנתקשו האחרונים דכיון שאין בשם זה שום אות משם הקודש שרה הו"ל למיכתב אלה לבסוף.

אבל לפמש"ל א"ש דבאמת מקורו משם שעיה ושפיר יש בזה הברת היוד מעיקר השם וכיון שנתקבל לכתוב שם זה בהא שוב לא שינוי אף כשעיקר שמה הוא שרה כיון דגם בשם שרה יש הא לבסוף.

ועכ"פ בנ"ד נראה שאין לכתוב נאסקא בסמך כיון שעיקר שמו הוא נתן בתיו וכמש"ל שאין פאן מקום לטעות. ואחר הנון יש לכתוב אלה כמ"ש האחרונים בשם שארקה וראחצא וכמ"ש בחיבורי ח"ג סי' קי"א בשם נאטקא ובסופו יש לכתוב אלה כמ"ש בחיבורי שם דהעיקר שאם אין הא בשם הקודש יש לכתוב בשם געגועים שלו אלה לבסוף.

ואף שכתבו הפוסקים דהיכא שיש ספק אם לכתוב הא או אלה יכתבו הא. נראה דכ"ז היכי שאין שינוי גמור בשמו הקודש וכמו רבה ורבא משם רב או רבי אב כמ"ש בחיבורי שם, אבל בנ"ד שהושמט הנון האחרון והוסיפו הברת קא נראה ברור שצריך לכתוב אלה בסוף: וע"ד האשה ששמה חיה שרה ונסתפק מעכ"ת אם לכתוב חיה או חיי כדכתיב בקרא.

נראה פשוט שיש לכתוב חיה שזהו שם המצוי וגם כי במבטא אין מורגש הצירה עם היוד השני ומורגש רק יוד אחד עם הא או אלה לבסוף ולזה פשוט לכתוב חיה וכת"ר הביא בשם ס' ערוך השלחן שדעתו לכתוב בזה שני גיטין.

והנה אין ספק זה ת"י ולדעתי חלילה לעשות כן כי בכתיבת ב' גיטין יש כמה פקפוקים כמ"ש בג"פ באורח וגם דהוי כחוקא ואיטלולא והעיקר כמש"ל: סימן קצט. כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יהודה ארי' נ"י מו"צ בלומבלא.

ע"ד אחד שהלה למלחמה ומחשש עיגון אשתו שלח גט לאשתו ע"י שליח ושם אבי האשה הוא מניא בפתח על המם והוא חשב ששמו הקודש הוא מרדכי ולזה נכתב בגט מרדכי מני דמתקרא מני ובאמת לא נקרא מעולם בשם מרדכי.

ובהגיע הגט לפני כת"ר צוה להשליח שימסרנו להאשה ואח"כ לקחו ומחקו את תיבות מרדכי מני דמתקרי וכתב קיום בגט על מחק זה וחקר השליח ומסרו לה וציונה לה שלא תנשא עד פלות המלחמה כי אולי יבוא לביתו ולא יצטרכו לדון על הגט.

והנה האיש מת שם והאשה חשבה שמותרת לשוק והתקשרה בשידוכין וכשנודע לכת"ר צוה עליה שלא תנשא באשר אין לו בנים ואם הגט פסול הרי היא זקוקה ליכם והאיש שנתקשר בשידוכין רוצה לנתק קשר השידוכין בשביל זה וחקר מעכ"ת לדעת דעתי בזה ובאשר בפרוס הפסח טרדוטי עצמות נוסף על טרדוטי התדירות וחלישות פחי לזה אשיכנו בקוצר: הנה ידוע מחלוקת האחרונים בשינה שם אבי האשה שהעה"ג סי' נ"ה מיגל בשעה"ד ועוד אינה אחרונים ורוב האחרונים מחמירים בזה ואף שיש לדון שהדין עם העה"ג בכ"ז קשה להקל נגד דעת רוב האחרונים ולזה אקצר בזה.

אכן בנ"ד י"ל דכיון שעיקר שמו נכתב בגט רק ששם הקודש נכתב מה שאינו נקרא והוא שם הלידה והעריסה ובזה י"ל שאין חשש דהא הטעם שפותבים כל שם שיש לו הוא משום חשש לעז פדאיתא בגיטין (דף ל"ד ע"ב) ובנ"ד אין שייך זה די"ל שנקרא פן באיזה מקום ולזה נכתב פן בגט כי מי יוכל לדעת אם אין לו שם זה באיזה מקום ודווקא כשלא יכתבו שם אחד שיש לו באיזה מקום יש חשש לעז פשיראו שלא נכתב שם זה כי יחשבו שהוא איש אחר.

וכן פירש"י בגיטין (דף ל"ד ע"ב). ועפ"ז יש לישוב מה שקשה לי שם דתנו בראשונה הנה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה התקין ר"ג שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה מפני תיקון העולם.

ופירש"י שאם היו לו שני שמות בשני מקומות היו פותבים רק שמו שבמקום פתיכה והיו מוציאים לעז במקום השני שלא גירשה בעלה כי אין זה שמו לזה תיקון ר"ג שיכתבו שני השמות.

וכ"נ בש"ס שם שזוהי תקנת ר"ג ע"ש. וקשה דלשון המשנה משמע שהיו משנים שמותיהם לגמרי ולפירש"י אין זה שינוי רק שהשמיטו שם שהיה לו במקום אחר וכן בגיטין (דף ע"ט) דקתני שינה שמו ושמה פ"ה הרמב"ם שהכוננה בשינוי גמור וע"ש בתוי"ט מ"ש בזה.

אבל לפמש"ל א"ש שע"י שנהגו שלא לכתוב כל שמות שיש לו הנה משנה שמו ושמה באמתלא שיש מקום שנקראים בשמות הללו ולא הוי שינוי גמור רק שהשמיט מלכתוב השם שנקרא בו במקום זה ואח"כ הנה מוציא לעז על הגט שאינו נקרא פן בשום מקום.

ולזה תיקון ר"ג שיכתבו כל שם שיש לו בכל מקומות שבעולם. ושוב לא יוכלו לבוא לידי מכשול כי אף אם יכתוב שם אחד בשינוי לא יוכל לפסול הגט כי יאמרו שאפשר יש לו שם זה באיזה מקום: ולכאורה קשה ע"ז ממ"ש התו' (בדף ל"ד ע"ב) ד"ה וכל בשם ר"ת שאין לכתוב בכל גט וכל שום ונחניכא דזמנין שאין לו רק שם אחד ויוציא לעז שהגט נכתב לשם איש אחר.

ולפמש"ל קשה דהא אפשר שיש לו עוד שם באיזה מקום רחוק שאין ידוע לנו ודווקא לומר דאיירי פשהאיש הנה לא יצא מעירו כל ימיו דזה מילתא דלא שכיחא. ונראה לדעת

ר"ת שאין לכתוב בגט רק שמות שבמקום פתיכה ובמקום נתינה ולא מה שיש לו שמות במקומות אחרים וכפשוטו לשון הש"ס שם וכ"נ בתו' שם.

ולזה פשיראו שאין לו במקום זה שם אחר יסברו שנכתב בעד אחר. אבל לדין דקיי"ל פהירו שלמי פ"ד דגיטין שצריך לכתוב אף שמות שיש לו במקומות אחרים פשוט שאין בזה לעז וע' בחי' הרשב"א שם שכ"כ להלכה ולפ"ז מיושב קושיות ר"ת על הסוברים שיכתבו סתם וכל שום משום דאינהו ס"ל שצריך לכתוב כל שמות שיש לו בעולם.

ואף דקיי"ל לדינא דבשם האיש והאשה פוסל שינוי בשם הקודש או בכינוי. היינו בשביל שהמגרש יודע בעצמו שאין לו שם זה וכן לאשתו.

וא"כ פשיטה לכתוב שם זה הרי נכתב שלא לשמו דהרי רצה לשחק בהסופר. וכן אם צוה להסופר לכתוב גט לאשתו והסופר טעה בשמו.

י"ל ג"כ שבטלה שליחותו שהרי שינה בשליחותו שצוהו לכתוב עבורו וכתב שם אחר. אבל בשם אביה מתגרשת בנ"ד שהמגרש טעה בשמו וצוה לכתוב מרדכי הרי לא שינה הסופר ממה שנצטוה מהמגרש ולא בטלה שליחותו, וגם הרי כתב הגט לשמו ולשם אשתו המתגרשת ואין בזה שום חשש.

ורק אם אביה קיים יש לחוש ללעז שהאב יפרסם בעצמו שאין לו שם זה בשום מקום ויהי לעז על הגט. אבל ז"א דהא אצלנו קורעים הגט אחר הנתינה ושוב לא יראנו שום אדם ולא יהי לעז והאנשים שקראוהו קודם הנתינה יסברו שיש לאביה שם זה באיזה מקום.

ולחוש שאביה קראו קודם הנתינה והגיד להם שאין לו שם זה הוא דבר רחוק. ואם כבר מת אביה שוב אין שום חשש בזה.

וגם פי באמת מי יוכל לומר ברי שלא היה לו שם זה בשום מקום: עכ"פ לדינא י"ל שאם נכתב שם הקודש של אבי האשה בטעות אין לפסול הגט בשביל זה. וכ"כ בשו"ת חמדת שלמה סי' ע"ב וע' בשו"ת שואל ומשיב מ"ק ח"א סי' ס"ו וסי' פ"ה ושו"ת מ"מ חיים סי' מ"ד וע' ט"ג שא"א ס"ק ל"ו.

וז"ב פינון שהגט נכתב בפירוש לשם אשתו זאת וכמ"ש פמה אחרונים שזה מיקרי לשמה. ובפרט אצלנו שאין נושאים שתי נשים ואין לחוש שמה יש לו אשה אחרת ששם אביה כמו שנכתב בגט זה ולאשה זו פינון לגרשה.

וגם יש לצרף מה שמחקו אח"כ את שם הקודש ונזר ונתנו לה. דנהי שלכתיבת הגט בעינו שיהא בצווי הבעל.

מ"מ בנ"ד שלא הוצרך לכתוב מאומה רק למחוק ולקיים את המחק בזה א"צ שליחות הבעל דזה הני רק פהסרת דבר המונע ומזיק לגירושין. ואף בתיקון איזה דבר בגוף הגט כתבו פמה פוסקים שיכול אחר לתמן וליתן הגט עוד הפעם.

רק שבו יש לפקפק דכיון שפבר נתן השליח את הגט כפר נגמרה שליחותו ולא מהני מה שתתנו לו בתורה והוא יחזור ויתן לה וע' חקבורי ח"א ס"ס פ"ז מ"ש בזה ועכ"פ בנ"ד הני זה צירוף גדול להקל: ולכאורה יש להעיר בזה דהנה שם מאניא או מאנוש

שהוא בקמץ תחת המם הוא פינוי למרדכי פידוע וכמ"ש בט"ג שא"מ ומניא וכדומה בפתח תחת המם הוא פינוי למנחם וכמ"ש בט"ג שם.

וא"כ בזה שנתכתב בגט שם הקנדש שלו מרדכי יסברו שישם מני הפתוב בגט הוא בקמץ תחת המם והני זה שיוני השם גמור פי בנ"ד נקרא בפתח. אכן בט"ג שא"מ סקי"ג כתב שישם מניא בפתח תחת המם הוא פינוי גם לשם מרדכי וא"כ אין חשש בזה ועוד דהא אחר קמץ כותבים אלף משא"כ בפתח וכמ"ש הט"ג שם סק"ג ועוד בכמה דוכתי וא"כ מוכח בנ"ד שיש לראו בפתח שהרי לא נכתב אלף אחר המם.

ומה שלא פתבו בגט אלף אחר היוד בשם מני אף דמדינא צריף לכתוב באלף פמבואר בט"ג ושאר אחרונים. מ"מ בדיעבד אין לפסול הגט בשביל זה ע' בט"ג שם סק"ג.

עכ"פ בנ"ד נלע"ד להתייך לינשא לשוק אם לא יהי בנקל להשיג חליצה מאחי בעלה. או שהיבם עדיין קטן וצריף להמתין עליו איזה משוף: אכן אם אחי בעלה מוכן לתת לה חליצה בלי שום דיחוי ורצי פסוף אזי נכון שתחלוץ פי זה הני פלכתחילה.

וכן מוכח בפסחים (דף ס"ט) דכל היכא שייכול לתקן הדבר ואינו מתקן דינו פלכתחילה דאיתא שם שאם יכול לטבל ולהביא פסח ולא טבל חייב פרת. הרי מבואר אשר מה שלא עשה תיקון שיוכל לעשות הפסח מיקרי פאלו במזיד לא הביא פסח.

וה"ה בנ"ד כשלא תחלוץ אף שאחיו מוכן לחלוץ הני פלכתחילה. וע' חיבורי ח"ד ס"ס קל"ב שפתבתי ג"כ ששכח להחמיר לכתחילה היכא שתקן אחר את הגט ועי' ח"א סי' פ"ז וח"ג סי' קכ"ב בזה.

ומה שהמשנודף אומר שאם תחלוץ לא ישאנה לפי שנמנעים מלישא חלוצה הנה אם רוצה הלה לשמוע דברי חכמים יוכלו להסביר לו אשר בנ"ד שהחליצה הני רק פדי לצאת ידי כל הדעות לא מיקריא חלוצה גמורה ולא יחוש פלל לקחתה ואדרבא דטבא ליה עבדו ליה שלא יהי שום חשש בנשואיו: סימן ר.

פבוד הרב הגדול וכו' מו"ה מנחם מענדיל נ"י מו"צ בונישקאנוא. ע"ד שהגיע גט מאמעריקא וכתב בהרשאה שעושה לשליח שני את שמש של ב"ד דמתא פולטוסק ולא נזכר שם שליח השני ולא שם אביו וחפץ לדעת דעתי אם ימסרו הגט להאשה והוא מקום עיגון: נראה פשוט דלא גרע מהא דתנו בגיטין (דף ס"ו) דאף אם אמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי יכתבו ויתנו הרי שא"צ שיזכיר שם השליח ושיזכיר אותו ולזה אם יש בפולטוסק איש שנתקבל לשמש בב"ד דשם יוכל הוא למסור הגט להאשה אם רק אין בו דברים הפוסלים משליחות ע"פ ד"ת.

ואף אם אין שם ב"ד של שלשה רק רב אחד י"ל דמ"מ הני שליח ואף דב"ד בלשון חכמים הוא ב"ד של שלשה ועכ"פ של שנים כדאיתא בסנהדרין (דף ל' ע"א) וע' ח"מ סי' ל"ט סי"ב. מ"מ הרי בשטרות קיי"ל שהולכים אחר לשון בנ"א ובנ"א מורגלים לקרוא ב"ד וכן להשמש שליח ב"ד אף שאין שם רק דיין אחד והטעם דכינון שקבולוהו עליהם דינו כב"ד שלם.

ועוד דהא השמש נמנה לשליח ב"ד אף פשיהיו ג' דינינים ורק שלע"ע אין שם רק אחד בכ"ז יש עליו שם שליח ב"ד דהא אף פשיהיו שם ב"ד של ג' יהי הוא שלוחם. וכעין זה איתא בכתובות (דף י' ע"ב) שיש שנקרא על שם העתיד והכא עדיפא פי פשנתמנה לשב"ד נתמנה ע"ד פן ואקצר פי העיקר דגם בדין קבוע אחד מיקרי שב"ד וכמש"ל.

ואם נתמנה השב"ד אחר שנעשה ההרשאה שם אזי יש לדון בזה וכן אם יש בעיר ההיא שני שמשים וב"ד שולחים לפעמים את האחד ולפעמים את השני אזי יש לדון ג"כ בזה ולא אאריף פנין שלא נזכר מזה בשאלה ואף אם יש שנים והאחד משמשים בו ע"פ רוב והוא קבוע יותר מהשני בודאי שזה מיקרי שליח ב"ד דבכל כה"ג אולינו בטר רופא כדקיי"ל בנדירים שהולכים אחר לשון בנ"א ואולינו בטר רופא וכן בח"מ סי' ס"א קיי"ל דבשטרות הולכים אחר לשון בנ"א.

ובנ"ד י"ל ג"כ דכיון שכתב שמש של ב"ד משמע המיוחד ביותר מדלא כתב שמש ב"ד. וכעין זה בארתי מה שמברכים בתנופה להדליק נר של תנופה ולא נר תנופהאו נרות תנופה אבל הכוונה דהא עיקר החיוב הוא להדליק רק נר אחד כדאיתא בשבת (דף כ"א) ובש"ע סי' תרע"א ולזה מברך על הנר המיוחד אף שמדליק יותר ואכמ"ל בזה: סימן רא כבוד הרה"ג וכו' מו"ה נחמן שמואל יעקב נ"י הרב דק' בראק.

ע"ד שאשה אחת הגידה שהיא חולה בחולי הרגאה ומקיא דם והרופאים אמרו שהיא מסופנת אם תדור עם בעלה וגם להבעל יש סכנה לדור עמה פי צריף ליתזה מרנקה ומהפלים שמשמשות בהם ומחמת שלא ה' ביניהם שום קטטה האמין לה ונסע עמה לרב אחד וגירש אותה ועתה היא בריאה ורוצה לינשא לאחר ונ' שנתנה עיניה באחר ושחדה את הרופא שיגיד כנ"ל ודן מעכ"ת שיש לחוש שהגט הוא מוטעה ולהצריכה גט אחר וחספז לדעת דעתי בזה ומחולשתי פעת אניבנו בקוצר: הנה בענין פזה פבר האריכו הגאונים הלבוש והסמ"ע ומהר"מ מלובלין ע' שו"ת מהרמ"ל מס' קכ"ב עד סי' קכ"ז ונידון דידן גרע טפי שהיה מוטעה מתחילתו שהטעוהו שהיא מסופנת וקצת מעין זה נתבאר בספר אור הישר ע"ש.

אכן בעיקר הדבר לא ביאר כת"ר אם האשה מודה שהטעות או שמכחשת ואם נתברר ששחדה הרופאים או שחושדים אותה בכך והיא מכחשת. והנה אם נתברר זה או שהיא מודה בודאי אסורה לינשא בלא גט אחר ונתבאר זה בחיבורי ח"א סי' פ"ו ואם לא נתברר זה והיא מכחשת אף שהוא טוען פך מ"מ אין לפסול את הגט פנין שניתן הגט סתם ואמר בפירוש שנותנו בלי שום תנאי וכפי הנסח שבסה"ג.

אכן נראה שיוכל להטיל עליה שתקבל בח' שלא שחדה את הרופאים דהא אם יתבטל הגט יש לו עליה שעבוד דינים שהאשה מחוייבת לבעלה ולא גרע משאר תביעות ממון שמשביעין ומחרימין עליהם.

ואם נראה לב"ד שיש רגלים לדבר יוכלו להשביעה וכדקיי"ל בח"מ סי' ט"ו ע"ש בפ"ת שיש רשות לב"ד ע"ז. ואף דרש"י כתב בקדושין (דף ס"ה ע"ב) ד"ה ע"א בהכחשה דאיכא חד סהדא דמכחיש ליה מי מהימן אפילו לא מכחשא ליה איהי ליכא למ"ד דאין

האחד בא אלא לשבועה והכא שבועה לא שייכא הרי משמע דבקיודושין לא שייכא שבועה אף שיש לו שעבוד עליה ע"י הקדושין.

אף ז"א דכוננת רש"י הוא משום שאינה מכחשת וא"כ לא שייך שבועה. ועוד יש לפרש כמ"ש המקנה שם בקדושין בסוגיא ע"ש ובלא"ה כתב המהר"מ פדווא סי' ל"ב שיש גירסא אחרת ברש"י והביא זה מתה"ד ע"ש.

וע' בנ"ד בש"כ סי' קכ"ז סקי"ד ואכמ"ל בזה ועכ"פ אין ראי' מפירש"י הנ"ל. וע' אבני מילואים סי' מ"ב סק"ד שהחליט שאין בקדושין דין שבועה ויש לחלק בין קדושין לגשוואין.

וגם י"ל דשעבוד הגוף הוי פקרקע ואין נשבעים מדאורייתא וע' חיבורי ח"א סי' ל"ח מש"כ בזה. וכ"כ הש"כ בח"מ סי' פ"ז סקנ"ז דבאומרת קדשתנו או אומר קדשתיך יש דין שבועה ע"ש שהאריך בזה ואף שנשאר שם בצ"ע מ"מ העיקר נראה שיש להשביע בכגון זה וכמפורש בסי' קט"ו ס"ז והביאו הש"ך שם וכמ"ל ובתומים שם סק"ד כתב דשבועת היתת ליכא בדבר שעיקר תביעה הוא דבר איסור וכ"כ בפסקי מהרא"י סי' ל"ז שממנו מקור הדין שפרמ"א ואף שפרמ"ם ובאה"ע"ז סי' קנ"ד סט"ו איתא שמשביעין היתת שם לאו דוקא היתת דהא היא מוציאה ממנו כתובתה או שמחויב לדור עמה ולקניי' שעבודו לה פחות בעל לאשתו ע"ש.

אכן נראה שזה רק כשתובע דבר איסור כגון שטוען שזינתה ואסור לו לדור עמה וממילא אבדה כתובתה וכדומה. אבל באומר קדשתיך אין תביעתו לאסרה על כל העולם רק תובעה שתמלא לו חובתה כאשה לבעלה וכן באומרת קדשתיך וא"כ הוי עיקר התביעה ממון ובה"כ כ"ע מודו' שמשביעין היתת ודמי להא דאיתא בכתובות (דף ל"ג ע"א) דחזינון אם עיקר התביעה הוא ממון או קנס ע"ש ובשבועות (דף ל"ח ע"ב) בזה.

ומ"ש בתה"ד שם מפרש דקדושין כפר ישכנו למעלה. ולזה נלע"ד עיקר דבנ"ד יש להשביעה וכנ"ל וע' ח"ס חאה"ע ח"ב סי' ק"ו שנתראה בדעתו פן ויש לדון בדבריו שם ואקצור: ונראה שב"ד יגידו לה שאם אמת הדבר שבקשה את הרופא שיגיד פן אזי היא א"א ואם תנשא לאחר יהיו בניה ממזרים ואין שייך בנ"ד לומר דמדלא חקר היטב על הדבר מוכח שנתרצה לגרשה בכל אופן וכעין פירש"י בגיטין (דף מ"ו ע"א) דבנ"ד לא היה לו להעלות על הדעת שתשחד את הרופאים וכעין מ"ש בחיבורי שם ע"ש.

אח"כ הגיעני מכתב מהה"ג המו"צ בעירו שהמגרש אמר לפניו אחר הגט כשנשמע הקול שעשתה ערמה בגט זה שגרשה ברצון ואיננו מתחרט כלל על הגט כי גם בלעדי זה היה חפץ מכפר לגרשה ורק אח"כ חזר בו ואומר שלא היה מגרשה מרצונו ואפשר שהסיתו אותו שיאמר פן כדי להוציא ממנה כסף.

ונראה דלפ"ז יש מקום לומר שהגט פשר דבעינן דווקא שיאמר אילו הייתי יודע שאין זה סנה לא הייתי מגרשה וכעין הא דאיתא בגיטין (דף מ"ו) ונדה (דף י"ב) ואף דאמרינן ביבמות (דף ס"ה) אי איהו שתיק אנן מי שתקינן היינו רק התם דאיירי שגרשה בשביל שפבר נישאת לשנים ולא היו לה בנים ושם ע"כ איירי שהגיד בפירוש שגרשה בשביל זה או שב"ד חזרו לו שמחויב לגרשה אבל בנ"ד לא היה מוכרח לגרשה רק יכול לפרוש

ממנה ועוד דברי פתב הרב המו"צ הנ"ל ששאלו למה לא ימתין חצי שנה אולי תתרפא והשיב פי נודע לו אחר נישואיהם שהיתה חולה מפבר ובאשר פבר נשאה הנכרח לסבול וזה כשלה חדשים שנגבר החולי ואינה יכולה לאכול שום דבר וגם פחצי שנה שאינה יכולה לטהר לבעלה ע"כ הוא רוצה לגרשה הרי שגם בשעת הגט גילה דעתו שאף אם לא היה ספנה בזה היה ג"כ מגרשה ומ"מ אם פשנדע לו שאין בזה ספנה היה תיקף מערער על הגט יש לחוש ולפסול הגט וכמ"ש התו' ביבמות (דף פ"ה) ד"ה אי גבי מוציא משום ש"ר ונדר ושאין לה נסת דבעינן שיאמר שאילו היה יודע שהש"ר שקר או שהנדר יכולים להפר או שאפשר שתתרפא ויהי לה נסת לא היה מגרשה ע"ש פן נלע"ד לפום רהיטא.

ולמעשה אחרי שכתב לי הרב שגם הגאבד"ק סאקטשאב נ"י כתב לאסור לזה לא יתירוה עד שייספים גם הגאון הנ"ל. וזה שינוי רק אם מה שאמר הבעל שאינו חוזר בו ממה שגירשה היה לפני שני עדים.

אבל אם היה זה לפני המו"צ לבדו לא מהני פיון שעתה אומר שחוזר בו והמו"צ הני רק ע"א. והנה אח"כ כתב הרב השואל שהעידו עדים שהגט היה בשביל שאמר הרופא שהוא ספנה להם.

ולא נתבאר אם העידו ג"כ שבקשה את הרופא שיאמר פן שזה העיקר בנ"ד ושהכרח לקצר. והנה כת"ר כתב כעת שאפשר שהזוג יעשו שלום ביניהם.

ולפמש"ל שיש מקום להכשיר הגט אם יש עדים שאמר פנ"ל לפני הרב המו"צ יצטרכו קדושין וחופה מחדש: סימן רב ע"ד השידוך שמציעים לאחד עבור בתו שיש איזה דמיון בשמותיהם שם אבי המדונברת זאב דוד ושם המדונבר ישראל זאב ובפי כל נקרא ישראל רק אמו קוראתו ישראל זאב שם אם המדונברת חנה ובפי כל חנטשא ושם המדונברת רחל ובפי כל רחטשא ושם אם המדונברת חנה רחל ושפיר חזי מעכ"ת דברי הנו"ב מ"ת סי' ע"ט וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה בש"ס מצינו בכמה דוכתי שלא הקפידו על השמות בשידוכין וע' סוטה (דף י' ע"ב) שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי וכבר הרגיש בזה בסה"ד אות שין ע"ש ולפמ"ש הנו"ב שם שצונאת רי"ח בזה היתה רק לזרעו א"ש.

אבל לענ"ד הוא דחוק דכל כה"ג הו"ל לפרושי. וגם דהא בסימן ס"ה נעוד מקומות פתב בפירוש שמצנה רק לזרעו ומוכח מזה דהיא שמצנה סתם הוא לכל ישראל: והנה לענין שיווי השמות י"ל דבזמן הש"ס לא היו דרים יחד עם האבות וכדאיתא בגדה (דף י"ז) קל מסובין חתן הדר בבית חמיו ולזה לא הקפידו בשמות.

אבל בזמנינו מקילים בזה לכן פתב שראוי להקפיד בזה וקצת פרטים י"ל הטעם משום חשש בטיול מצות יבמין שמצינו בש"ס שחששו לזה ביבמות (ד' י"ז ע"ב) ובכ"מ וכעין זה כתבו התו' ביבמות (דף צ"ט) ע"ש ומה שמצינו בש"ס שלא הקפידו ע"ז י"ל דהוא אמורא לא ס"ל חשש דבטיול מצות יבמין והס"ח ס"ל לדינא לחוש לזה וכגון מה שכתב שלא ישאו ב' אחים ב' אחיות.

ומ"ש שלא יהי שם הפלה פשם חמותה י"ל דאולי גם בזמן הש"ס היה בזה קצת קפידא. וגם י"ל שבזמן הש"ס לא היו דרים יחד עם האב ואף דאיתא בכתובות (דף ע"א) ופסחים

(דף פ"ז) פכלה שנמצאה שלימה בבית חמיה וכו' מ"מ י"ל שזה היה רק זמן קצר אחר הגישוואין ולא בקביעות משא"כ אצלנו מצוי שיגורו יחד זמן רב: ועוד נראה דהנה הנו"ב שם כתב דכיון שמפניו בש"ס שלא הקפידו בזה אין שומעים לשום אדם שיאמר להקפיד ע"ז ולענ"ד י"ל דכמו שיש כמה דברים שנתחדשו אח"כ שהם מזיקים לקריאת האדם ובדורות הראשונים לא הזיקו וכידוע וכן יש כמה רפואות שבזה"ז אין מועילים ובדורות הקודמים הועילו פן בדברים הסגולים יש שבדורות הקודמים לא הוצרכו לחוש לזה ובה"ז יש לחוש ולזה י"ל שרי"ח ראה בתקמתו אשר בזה"ז יש לחוש לדברים הללו ובזה יש לישב מה שהקשו על מ"ש שלא לישא בת אחותו ובש"ס איתה שמצוה לישאנה וכן דעת הרופאים בזה"ז שהנושא אשה ממשפחתו הקרובה אליו לא יצליחו בלידת בנים פראוי וכטבע הצומח שטוב כשפרכיבים אותו בזרע אחר וע' בספר הברית בזה.

ולזה אין לדחות דברי מהרי"ח פלאחר יד ומאן דקפיד אין להקל לו. אכן בנ"ד נראה שאין חשש כיון שיש שינוי בשמותיהם דהא שינוי השם נקרא בש"ס בר"ה (דף ט"ז) מה שמשנים מחמת חולי וכמו אברם לאברהם. ושרי לשרה. מיוסף ליהוסף.

ובמדינתנו המנהג מחמת חולי שמוסיפים להחולה עוד שם אחד הרי דשני שמות הנוי שינוי השם אם היה נקרא מקודם בשם אחד. וא"כ בנ"ד שזה נקרא זאב דוד וזה ישראל זאב לא מיקרי זה שמות שונים וכן שם חנה או רחל לשם חנה רחל לא דמו כלל וגם משם חנה לחנטשא י"ל דהוי שינוי השם וכמש"ל דאף באות אחת מיקרי שינוי ולענ"ן זה י"ל דאזלינו בתר השם שהפל קורין בו ולא בתר עיקר השם וכיון שאין ידוע לנו טעם חשש זה די לנו לחוש אם השמות שונים ממש ולא כשיש איזה חילוק וכנ"ל.

ובזה יש לישב קושיות הסה"ד מהא דסוטה (דף י' ע"ב) שהזכרנו פי י"ל דכיון שהנה נקרא בפי כל שמואל סבא לא מיקרי זה שמות שונים כשחננו נקרא שמואל לחוד. והנה להקל לגמרי בענ"ן זה אין נכון כי אוילי יזדמן ח"ו אח"כ איזה צער ויתלו בזה.

אבל בכה"ג שי"ל דלא מיקרי שמות שונים אין לחוש כלל ויהי בע"ה למז"ט: סימן רג. פבז הרב הגדול וכו' מו"ה מנחם מענדיל נ"י מו"צ בווישקאוא.

ע"ד שאד היה לו חוב בשטר אצל אשה אחת וקדשה בחוב זה לפני עדים ולא הנפיר השטר והשטר אינו ש"פ. והאריך בד"ת וחפץ לדעת דעתי בזה ומטרדומי אשיבנו בקוצר: הנה לא הנפיר כת"ר אם נתן לה אח"כ את השטר ונראה מדבריו שלא נתן לה את השטר.

והנה דעת הר"ן בפ"ב דקדושין והמ"מ פ"ה מה"א הי"ג שמקודשת אף שלא הנפיר השטר והובאה דעתם בש"ע סי' כ"ח ס"ז. אבל מפניו שם בר"ן ומ"מ דהיינו דוקא כשנתן לה השטר בשעה שקודשה רק שיש לדון בזה לשיטת הסוברים דמקדש במלנה שיש עליו משכון מקודשת אף שלא החזיר לה המשכון והובאה דעתם באה"ע סי' כ"ח סי"א דה"ה בשטר דהוי כמשכון ביד המלנה וכמ"ש הפוסקים וע' ב"ש שם סקכ"א שכתב דהוי כאלו הלנה על גייר השטר א"כ מקודשת אף שלא החזיר השטר והר"ן וש"פ

שְׁכַתְבוּ שֶׁהַחֲזִיר הַשְּׁטֵר הֵינּוּ מִשּׁוּם דָּגָם בְּמִשְׁכּוֹן ס"ל שְׁאִינָה מְקוֹדֶשֶׁת רַק כְּשֶׁהַחֲזִיר
הַמִּשְׁכּוֹן ע"ש וּבב"י סי' כ"ח אָבֵל לְדַעַת הַתּוֹ' וּש"פ דס"ל שְׁבַמְלֻנָה שְׁיֵשׁ עֲלֶיהָ מִשְׁכּוֹן
מְקוֹדֶשֶׁת אֲף שְׁלֵא הַחֲזִיר עֲדִינָן הַמִּשְׁכּוֹן מִמִּילָא ה"ה בְּמִלְנָה שְׁיֵשׁ עֲלֶיהָ שְׁטֵר וּמָה
שֶׁהַקֶּשֶׁה הַב"ש עַל הַר"ן מְהָא דְצִיפְתָּא לַק"מ לַענ"ד כִּי הִטְעַם בְּהָא דְצִיפְתָּא דְאַמְרִינָן
דְּמִסְתָּמָא קוֹדֶשָׁה גַם בְּמָה שְׁבַתּוּכָה כִּי הֵיכִי דְלִיקְהוּי קְדוּשִׁין גְּמוּרִין הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּקוּי"ל
שְׁאִין אָדָם מוֹצִיא דְבָרָיו לְבַטְלָה וְצָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּאִנְפֵּן שְׁיִוְעִילוּ וְלִזְה פִּינָן דְּהַצִּיפְתָּא
אִינָה ש"פ וְהוּי רַק קוֹדֶשֶׁי סִפְק לְזָה דְגִין שְׁפִינָן עַל מָה שְׁבַתּוּכָה כִּי הֵיכִי דְלִיקְהוּי קְדוּשִׁי
וְדָא אָבֵל בּנ"ד שְׁמַקְדֵּשׁ בְּמִלְנָה אִינָה מְקוֹדֶשֶׁת עֲלֵינוּ לְדוֹן שְׁפִינָן עַל הַשְּׁטֵר כְּדִי שְׁלֵא
יְהִי דְבָרָיו לְבַטְלָה וְאֲף שְׁאִינוּ ש"פ מ"מ הוּי עַכ"פ קְדוּשִׁי סִפְק וְע' בְּאַבְגֵי מִילּוּאִים בְּזָה
וּלפ"מ ש' נִתְבְּאָרוּ הַדְּבָרִים בַּע"ה עַל מְכוּנָם.

וּלפ"ז הֵינּוּ רַק כְּשֶׁמְחַזֵּר הַשְּׁטֵר. אָבֵל כְּשֶׁאִינוּ נוֹתֵן לָהּ הַשְּׁטֵר וְדָא דְאִין שְׁיִינָה בְּזָה
סְבָרָא דְאִין אָדָם מוֹצִיא דְבָרָיו לְבַטְלָה וְכִמוּ בְּהָא דְצִיפְתָּא שְׁנוֹתָן לָהּ הַצִּיפְתָּא עִם הַמַּעֲוֹת
שְׁבַתּוּכָה רַק שְׁלֵא הַזְּכִיר הַמַּעֲוֹת בְּפִירוּשׁ אָכֵן אִי נִימָא דְהַשְּׁטֵר הוּי כְּמִשְׁכּוֹן יֵשׁ לְחוּשׁ
לְקְדוּשִׁין אֲף שְׁלֵא הַזְּכִיר הַשְּׁטֵר וְלֵא הַחֲזִירוּ: וְהִנֵּה אֶקְצֵר בְּזָה בְּאַשְׁרֵי בּנ"ד אִיכָא סְפִיקֵי
טוֹבָא שְׁמָא הַלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּבִלֵּא הַזְּכִיר הַשְּׁטֵר אִינָן קְדוּשִׁין אֲף אִם הַחֲזִיר לָהּ הַשְּׁטֵר.
וּבְפֶרֶט שַׁכ"ה דַּעַת רַב הַפּוֹסְקִים. וְאֲף אִי נִימָא דְהוּי קְדוּשִׁין בַּכַּה"ג מ"מ הַרִי בּנ"ד לֵא
הַחֲזִיר הַשְּׁטֵר וְשְׁמָא הַלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּבִלֵּא הַחֲזִיר הַמִּשְׁכּוֹן לֵא הוּוּ קְדוּשִׁין וְכֵן דַּעַת
רוה"פ.

וְאֲף אִי נִימָא דְהוּוּ קְדוּשִׁין אֲף בְּלֵא הַחֲזִיר הַמִּשְׁכּוֹן. מ"מ הָא יֵשׁ סוֹבְרִים דְּשְׁטֵר אִין דִּינּוּ
כְּמִשְׁכּוֹן וְע' ב"ש סי' כ"ח סַק"א וְקַצָּה"ח סי' ס"ו סַק"ז וּבִגְתִּיבוֹת שָׁם.

וְאֲף אִי נִימָא דְהוּי כְּמִשְׁכּוֹן מ"מ הֵלֵא אִינוּ ש"פ וְשְׁמָא אִינוּ ש"פ בְּשׁוּם מְקוּם. וְלַדַּעַת
רוה"פ דְּבַפְמ"ש פ' הוּי רַק מְדַרְבְּנָן א"כ הוּי בּנ"ד רַק סְפִיקָא דְרַבְּנָן.

וְגַם דְּהָא לְדַעַת הַתּוֹס' דס"ל שְׁמִשְׁכּוֹן א"צ שְׁיִחֲזִיר ס"ל דְּבִלֵּא הַזְּכִיר הַשְּׁטֵר אִינָה
מְקוֹדֶשֶׁת. וְלִהְרָא"ש דס"ל דְּמְקוֹדֶשֶׁת הָא ס"ל דְּבַעֲיָנוּ הַחֲזִיר הַשְּׁטֵר וְע' חוֹלִין (ד' ל"ו)
כְּעִין זָה.

וְזָה יֵשׁ לְדַחוּת. אָבֵל הַעֲקֵר דְּבִלֵּא"ה הוּי ס"ס כַּמִּשְׁכּוֹן לְוִלְנָה יֵשׁ לְהַתִּירָה בּנ"ד בְּלֵא גַט.
אֲף יֵשׁ לְהַחֲמִיר עֲלֵיהֶם בְּאִיזָה קִנְס אוֹ לְהַכְרִיז בְּרַבִּים שְׁאִין חָשֵׁשׁ בְּקְדוּשִׁין הַלְלוּ כְּדִי
שְׁיִתְבַּיְיָשׁוּ עִי"ז. כִּי עֲנִינִים כְּאֵלוּ בָּאִים מִתּוֹךְ פְּרִיצוֹת וְקִלוֹת רֵאשׁ וְגָרַע מְמָאן דְּמַקְדֵּשׁ
בְּשׁוּקָא.

וְהַפֵּל כְּפִי רֵאוּת עֵינֵי ב"ד וּבְגוֹף דִּין זָה יֵשׁ לְדוֹן דְּאֲף אִי נִימָא שְׁהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְנָה מִתְקַדֶּשֶׁת
כְּמִשְׁכּוֹן שְׁאֲצָלוּ. הֵינּוּ רַק מִשּׁוּם שְׁמִמִּילָא הוּא שְׁל הַלְנָה וּבְלֵי סִפְק יִקְחָנוּ מְמָנוּ.

אָבֵל בּנ"ד שְׁהִיא אֲשֶׁתּוּ י"ל שְׁלֵא הַקְּפִידָה עַל הַנְּיִיר פַּמִּש"פ שְׁיִשְׁאָר אֲצֵל בַּעֲלָה וְאִין
בְּדַעַתָּה כָּלֵל לְקַחְתּוּ מְמָנוּ וְגַם דְּהָא מְשׁוּעָבֵד לוֹ לְפִירוֹת. וְאַקְצֵר סִימָן רַד כְּבוֹד הַרַב
הַמְּוֹפֵלֵג וְכו' מו"ה צְבִי נַחוּם נ"י שו"ב בְּוִיבְאָרְג: ע"ד שְׁכַחוּר אֶחָד אוֹמֵר שְׁקִידֵשׁ בְּתוֹלָה
ע"י נְתִינַת כֶּסֶף לִידָה וְהִיא אוֹמֶרֶת שְׁלֵא רְצָתָה לְקַבֵּל הַכֶּסֶף וְכִשְׁרָצָה לְהַשִּׁים הַכֶּסֶף בְּיָדָה

וְנִדָּה הַיְתָה סְגוּרָה נֶפֶל הַכֶּסֶף לְחִיקָה וְתִיכָף עֲמִידָה וְנִפְלָה הַמְטָבֵעַ לְאַרְצֵי וְהָיוּ שָׁם וְשִׁלְשָׁה
אֲנָשִׁים אֲחַדְשֵׁהֶזְמִינוּ הַבְּחֹר לְעַד אֹמֵר וְשִׁקְיָדְשָׁה כַּד"ת וְהַקְדוּשִׁין הָיוּ שְׁלֹא בְרָצוֹן
הַנְּעָרָה.

וְהַשְּׁנִים אֹמְרִים שְׁלֹא רָאוּ וְלֹא שָׁמְעוּ מְאוּמָה מִהַקְדוּשִׁין רַק כְּשֶׁעֲמִידָה הַנְּעָרָה שָׁמְעוּ קוֹל
צִלְצוֹל הַמְטָבֵעַ כְּשֶׁנִּפְלָה לְאַרְצֵי. וְגַם שָׁמְעוּ קוֹל הַנְּעָרָה שֶׁהִתְחִילָה תִּיכָף לְצַעֲקוֹק וְלִבְכּוֹת.
וְהָבִיא כְּבוֹדוֹ מֵאֵה"ע ס' מ"ב וְחִפְזָן לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזָה. וְהִנֵּה אֲנִי נִמְנָע מִלְהֻשִׁיב רַק לְרַב
וּמִוֶּרָה.

אִךְ נִרְאָה מְדַבְּרֵי כ"ת שֶׁבְּעִירוֹ אֵין נִמְצָא רַב רַק כָּל דְּבָר הַמְסַתְּפֵק לָהֶם יְבִיאוּן אֶל כ"ת.
לְזֹאת הַנְּנִי לְהֻשִׁיבוּ בְּקוֹצָר.

כִּי נוֹשָׂא הָעֵנִין אֵינוֹ דוֹרֵשׁ אֲרִיכוֹת וְגַם כִּי אֲנִי טְרוּד מְאוּד: הִנֵּה זֶה פְּשׁוּט שֶׁקְדוּשִׁין בְּלִי
רָצוֹן הַמְתַּקְדְּשֵׁת לָאוּ כְּלוּם הֵם אֲבָל לֹא בִּיָּאֵר כְּבוֹדוֹ תוֹכֵן דְּבָרֵי הָעַד כִּי הֲלֹא דְבָרֵי
סוֹתְרִים זא"ז.

שֶׁהַעֵיד שֶׁקְיָדְשָׁה כַּד"ת וְהַעֵיד שֶׁהִיָּה שְׁלֹא בְרָצוֹנָה וּא"כ לֹא הָיוּ קְדוּשִׁין כַּד"ת. וְאוּלַּי
כְּוֹנְנָתוֹ רַק שֶׁהִנְתִּינָה וְהֵאֱמִירָה הָיוּ כְּפִהוּג אֲבָל הִיָּה בַע"כ.

וּא"כ גַּם לְדְבָרֵי לֹא הָיוּ קְדוּשִׁין. אוֹ שֶׁתְּחִילַת הַקְדוּשִׁין הָיוּ שְׁלֹא בְרָצוֹנָה וּלְבִסּוֹף
נִתְרַצְּתָה וְהָיוּ קְדוּשִׁין.

וְהַשְּׁנִים הָאֲחֵרִים אֵין מְכַחֲשִׁים זֶה כִּי הֲלֹא לֹא רָאוּ הַנְּתִינָה וְאֶפְשָׁר שֶׁעֲמִידָתָה וְצַעֲקוֹתָה
הִיָּה אַחַר כְּדֵי דִּיבּוּר מִן הַנְּתִינָה וְנִשְׁתַּנְּיַת דְּעַתָּה אַחַר הַנְּתִינָה. וְיִמָּה שֶׁאֹמְרִים שְׁלֹא שָׁמְעוּ
אֵינָה הַכְּחָשָׁה לְעַד הָאֶחָד דִּי"ל דְּכִינּוֹן שְׁלֹא יָדְעוּ כָּלֵל מִזֶּה לָאוּ אֲדַעַתִּיָּהוּ לְשִׁמּוֹעַ וְלִרְאוֹת
וְלֹא רָאִינוּ אֵינָה רְאִיָּה כַּדְּקִי"ל בְּסִי' מ"ב ס"ב.

אֲכֵן הָא הָיוּ קְדוּשִׁין בַּע"א וּבְהַכְחָשֵׁת הַבַּע"ד דְּהָא הִיא אֹמֶרֶת שְׁלֹא נִתְרַצְּתָה כָּלֵל וְאִיתָא
בְּקְדוּשִׁין (ד' ס"ה ע"ב) דַּע"א בְּהַכְחָשָׁה לָאוּ כְּלוּם הוּא. וְאִךְ שְׁרֻשִׁי פִּירֵשׁ שָׁם דְּהִיָּנּוּ
בְּהַכְחָשֵׁת עַד אַחַר.

אֲבָל הַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים פִּירֵשׁוּ דְּהַכְּוֹנָה בְּהַכְחָשֵׁת בַּע"ד וְהוּבְאוּ בְּפוֹסְקִים בֵּאֵה"ע ס' מ"ב
ע"ש בְּב"י וּבְאַחֲרוֹנִים. וְעוֹד דְּהָא פִּירֵשׁ"י בְּקְדוּשִׁין (דף ס"ה ע"א) בְּטַעַם הַסְּבָרָא
שֶׁיְחֻוּשׁוּ לְקְדוּשִׁין בְּפָנֵי ע"א מִשׁוּם דְּהֵאֱמִינוּ לוֹ וְכ"כ הַח"ס ס' ק"ד הַסְּבָרָא שֶׁקְבִלוּהוּ
עָלֵיהֶם.

וּבְנ"ד הָרִי הִיא לֹא קְבִלְתוֹ כָּלֵל. וְאִךְ אִם קוֹיְבָלָה אַח"כ בְּרָצוֹן.

מ"מ הָרִי לֹא אֱמָרָה שֶׁמְקַבְּלָתוֹ לְעַד ע"ז רַק הוּא הִבִּיאוֹ לְעַד. אִךְ הַרְבֵּה מְפָרְשִׁים כְּתָבוּ
הַטַּעַם מִשׁוּם דַּס"ל דַּע"א נֶאֱמָן בְּכָל מְקוֹם אִם אֵין הַבַּע"ד נִשְׁבָּע כְּנִגְדוֹ וּבְקְדוּשִׁין שְׁאֵין
שְׁבוּעָה נֶאֱמָן ע"א אִךְ קִשָּׁה דַּא"כ יֵאֱמִינוּ ע"א בְּקִרְקַע שְׁאֵין בְּהֶם שְׁבוּעָה מֵה"ת וְע' אב"מ
ס' מ"ב סק"ד בְּזָה וּבְמִקְנָה (דף ס"ה).

ומש"ש האב"מ דבקרקע גזה"כ הוא שע"א אינו נאמן אף פשלא נשבע הבע"ד הוא תמוה
לכאורה דאטו יש פסוק מיוחד ע"ז דע"א א"נ בקרקע אדרבא נימא דאולי באמת נאמן
בקרקע פינון שאין נשבעים על הקרקעות.

ואולי פינון דכתיב לא יקום ע"א לכל עון וגו' משמע דמרבא כל דבר ואף בקרקע. אף
דא"כ נרבה מזה גם קדושין.

ונראה לי שבבזה מה שקשה על המפרשים הנ"ל דלמה ע"א בהקשה לאו כלום הוא
פינון שאינו נשבע אבל לפמש"ל י"ל דמקמט מפסוק הנ"ל כמו ממון דמקמט רק היכא
שהבע"ד מכחיש. ואף דבקדושין לא מהני הודאה הרי כתבו המפרשים הטעם משום
שחב לאחרים.

אבל היכא שיש ע"א סגי בזה כי החוב נעשה ע"י העד. אכן פשטות לשון הש"ס ופוסקים
משמע דקדושין בע"א הוי רק חשש מדרבנן כלשון הש"ס חוששין לקדושיו וכ"כ הרבה
פוסקים.

ולפ"ז י"ל דבהקשה בע"ד לא החמירו חז"ל: וקצת מפרשים כתבו הטעם דהעד מצטרף
עם המקדש דפלגינן דיבורא נהרי יש ב' עדים שהיא א"א ובישועות יעקב סי' מ"ב האריך
בזה. ולפי פירוש זה יש לי שב לשון הש"ס דחוששין לקדושין דהפנונה שחוששין לה
שהיא בחזקת א"א ע"י העדים.

אבל אינה משועבדת להמקדש הלז ביחוד דהא על זה לא נתקבל העדות דהוי נוגע בדבר,
ורק אם גרשה אח"כ י"ל שמוותרת לעלמא דהשתא לפי דברי העדים היא מותרת לעלמא.
וע' מקנה בקדושין (דס"ג ע"ב) בהא דזה אומר אני קדשתי.

ועכ"פ לפי פירוש זה יש לחוש לקדושין אף כשהיא מכחשת, אכן לפ"ז צריך שגם
המקדש יעיד בב"ד. ובנ"ד נראה שלא העיד ולשלוח אחריו כדי שיעיד אין מוטל על
ב"ד.

פינון דמעיקר הדין אין ממש בקדושין רק שיש מחמירין בזה כשיטת הסמ"ג שמחמיר
בקדושי ע"א. ובשעה"ד ומקום עיגון כתב הרמ"א להקל.

וא"כ עכ"פ נדאי שאין מוטל על ב"ד לחפש אחר זה. דהא אם נתקדשה בע"א ונישאת
לאחר בנדאי שא"צ להוציאה.

וא"כ לא יצא מזה מכשול במה שלא יעידו ע"ז וכ"כ איזה אחרונים דבדרבנן מותר
לעשות מעשה אף שאפשר לברר שאולי עושה איסור. וראייתם מהא דעירובין (דף ס"ז)
דעבדינו עובדא נהדר מותבנין תיובתא.

ואף שבהבדיל ח"א סי' ע"ו בארתי שז"א. מ"מ בהא דנ"ד שבשעה"ד יש להקל
לכתחילה נדאי שאין מוטל על ב"ד לברר הדבר.

ובפרט בנ"ד שכתב כ"ת שהבחור פועם עליה לפי שהציעו לפניה להשתדף עמו ולא
רצתה ואין ראוי שב"ד יחזקו ידי עושי עול וזה הני ג"כ כשעה"ד כדי שיהי צידו רמיה.
ואם נחמיר עליה בנדאי לא יגרשנה תיכף אחרי שנתן עיניו בה.

וכ"כ בנוב"ת סי' ע"ה שצריך שיהא בנקל להשיג גט עבורה. ובנ"ד נראה שא"צ לדרוש כלל גט ממנו כדי שלא לסייע ידי עוברי עברה.

וגם אם כבר הגיד הבחור שהוא קידשה י"ל דלא פלגינן דיבורא כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' אלה רל"ז הובא בסמ"ע בח"מ סי' ל"ד לחלק בין אומר אשתה ונתה עמי ובין אומר אני ונתי עם אשתה ואף שהנוב"ק סי' ע"ב פתב שרוב הפוסקים חולקים עליו מ"מ בנ"ד יש לצרף זה דהא גם דעת הסמ"ג הוא דעת יחיד כמ"ש הפוסקים עכ"פ לדינא נראה פשוט בנ"ד שכלל השיטות אין ממש בקדושין הללו ואין שום חשש בזה רק על הבחור יש לדון דכיון שאומר שקידשה א"כ שוין נפשיה חד"א ואסור לישא אחרת מצד חדר"ג וכ"כ הפוסקים בסי' מ"ב שמי שאומר שהיו קדושין שוין נפשיה חד"א.

וכן הנה ראוי בנ"ד כדי שישוב גמולו בראשו. אכן לדינא כבר כתב הח"ס סי' ק"ד דבכה"ג ליפא עליו חדר"ג דכיון שהיא מותרת לעלמא לא מיקרי זה שתי נשים.

וגם אם נחמיר עליו יצא על הבתולה קול שהיא א"א ולא ירצו לישאנה. ורק ראוי לקנסו על שעשה מעשה מגונה כזה.

ולכאורה יש להטיל שבועה על הבתולה נגד העד ע' ש"ף ח"מ סי' פ"ז סקי"ז ובתנאים שם. אף ז"א דכיון דמותרת להנשא בשעה"ד אף בלא הכחשה אין להשביע ע"ז והוי כתיביעה שאף אם יודה לא ישלם שאין נשבעים כדקיי"ל בח"מ ספ"ז סכ"ה: סימן רה.

וע"ד אשר חפץ לדעת דעתי אם מותר לעשות חופה בביהכ"נ ועכ"פ אם יועיל שבשעת בגן הביהכ"נ יתנו בפירוש שבונים ע"מ פן שיעשו שם חופות. וכתב שבעיר פט"ב עושים החופות בביהכ"נ.

הנה כבר ישבו על מדוכה זו הגאונים שפדור לפנינו הגאון חת"ס זצ"ל ועוד גאונים והחמירו מאוד בזה משום בחוקותיהם לא תלכו ומשום שינוי מנהג ישראל ויש בזה משום אל תטוש תורת אמה שנהגו מעולם לעשות החופה בחוץ תחת השמים כמפורש ברמ"א סי' ס"א ובפרט שהעושים פן פוננתם להדמות למנהג הנכרים וע' ח"ס סי' צ"ח חלילה לשום ירא ד' לקחת חלק בחופה כזאת.

ואם מטעם הממשלה אין רשאים לעשות חופה ברחוב. מ"מ יכולים לעשות בחצר או על מעקה הנקרא בעלקאן שאין עליו גג וכן המנהג פה.

ויש מקומות שעושים בגג החדר פתח כעין שעושים בסופת הבנויות ופותחים הגג קודם החופה כדי שתהא החופה תחת השמים. אבל בביהכ"נ חלילה לעשות פן.

ואף אם יבנו על תנאי זה הרי אין בה קדושת ביהכ"נ. ועוד דהא עיקר האיסור הוא משום ובחוקותיהם ל"ת כמש"ל ומה תועלת בתנאי שעשו וגם פי הוא כדי בזיון שיכנסו בביהכ"נ אנשים ונשים כנהוג בחופה ואף שבח"ס סי' צ"ח כתב שיש מקומות שנוהגים לעשות שתי חופות והשנית היא בביהכ"נ.

אולי בפגית לא היו באות נשים לביהכ"נ ובפרט בזה"ז שהרבה נשים הולכות בעוה"ר פרועותראש. והח"ס בהשמות סי' קצ"א הקמיר מאוד שלא ילכו אנשים פרוע ראש בביהכ"נ ע"ש באנרף.

ומכ"ש בנשים שהוא חציפות גדולה לעשות עבירה פזו במקום קדוש שנומצא שם ס"ת ורק בסוטה אמרה תורה שיפרעו ראשה ומנה למדו חז"ל שנה אסור בכל הנשים. עכ"פ חלילה לרא שמים לסדר קדושו פשהחנפה בביהכ"נ.

ומ"ש שבפט"ב נהגו פנ. אין אחריותם עלינו: סימן רו.

פבזד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה משה שמעון נ"י הרב בפנים בפוטסבורג באמריקא. ע"ד אשר חפץ לדעת דעתי אם יכולים לקדש אשה בנתינת טבעת על ידה ששולבשת פתי ידים על ידיה באשר מובא בפ"ת ר"ס כ"ז בשם ס' פרים שלמה שאין לעשות פנ.

אבל הוא דבר קשה בעתים הללו ששולבשת בת"י ארנפות והוא טורח גדול לפשטם תחת החנפה וגם כי זה יותר טוב בחנפת נדה שלא יצטרף ליגע בבשר ידה עכ"ד: הנה ספר פרים שלמה אינו ת"י והטעם שהביא הפ"ת בשמו משום חציצה אינו מוכן דאטו קדושין בטבעת על ידה היא מן התורה הלא בעינו רק שיתן לה פסוף או שנה פסוף ואף אם תקבלנו פרגלה או פכיסה הוי ג"כ קבלה דכיון שהיא קונה הטבעת הרי היא מקודשת לו ואף בדבר שצריך לקיחה אמרינו דלקיחה ע"י דבר אחר הוי לקיחה פדאיתא בסופה (דף ל"ז) וע' בתו' שם וע' בהיבורי ח"ד סי' פ"ז ד"ה ועוד ואכמ"ל.

ומכ"ש בנ"ד שא"צ לקיחה ביז רק צריך שתקנה החפץ באיזה אופן שיהיה. ואפשר פוננת הכר"ש דכיון דחזינו שפוננתו לקדשה ע"י מה ששולבש את הטבעת על אצבעה ועל הבית יד אינו דרוף הלפשה ולזה יש לחוש דלא הוי קדושין.

אבל באמת ז"א דכיון שהוא מלביש על הבית יד הרי חזינו שרצונו לקדשה באופן זה והיינו לפי דעכ"פ היא קונה את הטבעת ע"ז שפחזיקתו על אצבעה: ואפשר לומר בזה דהגבחה אין פאן דהא הגבחה צריך להגביה ג' טפחים כדקיי"ל בח"מ סי' ק"צ ס"ה.

ואף שהאצבע מוגבה מן הקרקע הרבה מ"מ צריך שהקונה יגביה החפץ ממקום שהוא ע' בח"מ סי' רס"ט ובסמ"ע וט"ז שם שפראה מדבריהם שיש להקמיר פנ ואין המנהג שפגביה ידה ועכ"ל שהקנין הוא קנין יד והוא פמו קנין חצר.

והנה פגט נתחבטו האחרונים אם צריך שיפנס פל הגט לתוך ידה או סגי שמקצתו יהא בתוך ידה ע' בפ"ת אה"ע סי' קל"ט סק"ה מ"ש בזה בשם הרעק"א וש"פ ובגט מקושך בסג"ר אות רכ"א נסתפק בפל הגט על פשרה אי הוי פידה או לא ע"ש ובכלי בעינו דוקא שיהא לה תוף פדאיתא פגיטין (דף ס"א).

ונראה דבטבעת פיון שולבשתו על אצבעה פדרף לבישה הוי זה קנין אף שאינו בתוף ידה לגמרי פיון שדרכו פכו. ובאמת אף פקנין הגבחה פתב הראב"ד הובא בשטמ"ק ב"ב (דף פ"ו ע"א) דקני רק פשהגביה באופן שדרף להגביה פנ.

וא"כ גם בנ"ד פיון שאין דרוף ללבוש טבעת על הבית יד לא מיקרי הגבחה ואף דש"פ חולקים על הראב"ד בזה וכ"פ בח"מ סי' קצ"ח ס"ד מ"מ הקמירו בפוסקים שיהיו

קדושים לְכָל שִׁטוֹת הַפּוֹסְקִים וְאִי נִימָא דְהוּוּ קְדוּשִׁין מְצַד קִנְיָן יָד כַּמֶּשׁ"ל הֵנָּה בַכּה"ג שָׂאִין דְרָף לְבִישָׁה בְּכָף וְגַם אֵינוּ תוֹף הֵיךְ מִמֶּשׁ י"ל דְלֵא הָוֵי קִנְיָן וְכַמֶּשׁ"ל מִנְסַתְפָּק בְּכַגּוֹן זֶה וְכַעֲיִן זֶה הִתְמַירוּ הַפּוֹסְקִים גְּבִי גִט בַּאֲה"ע ס' קל"ט ס' ד' שְׂצָרִיף שְׁלֵא יְהֵא שׁוּם דְבָר עַל יָדָהּ בְּשַׁעַת קַבְלַת הַגִּט ע"ש וּבַסְג"ר אוֹת רַכ"א וְאַף שֶׁבַג"מ פִּקְפַק שָׁם בְּזֶה מ"מ הָרִי חֲזִינָן שְׁהִתְמַירוּ בְּזֶה לְדִינָא לְזֶה נִרְאָה דְבַנ"ד רָאוּי לְהִתְמַיר שְׁלֵא לְקַדֵּשׁ עַל בֵּית יָד שְׁלָה: וְעוֹד נִרְאָה דְהֵנָּה בְּמִקְוֵי בְּלִים מְוַזְכֵּר עֲנִין מַה שְׁנִהְגוּ לְקַדֵּשׁ בְּטַבְעַת שְׁיִישׁ בְּזֶה מְעִין קָשֶׁר דֶּהֱקַב"ה עִם פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל ע' זֹהָר פ' פְּנִחַס (דָּף ר"ל ע"ב) וְתַקּוּ"ח (דָּף ע"ו ע"ב) שְׁמִפְּוֹרֶשׁ פֶּן וְזֶהוּ עֲנִין מַה שְׁאוּמְרִים בְּשַׁעַת פְּרִיכַת רְצוּעַת תַּפְש"י עַל הָאֲצָבַע וְאַרְשָׁתִיף וְגו' וּבִתְפִילִין קִי"ל שְׂצָרִיף שְׁיִהְיוּ עַל הֵיךְ מִמֶּשׁ בְּלִי שׁוּם חֲצִיצָה וְלִזְהוּ הַוָּאֲרָכוּ בְּקְדוּשִׁין שְׁהוּא מְעִין קְדוּשַׁת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל שְׁיִהִי ג"כ בְּלִי שׁוּם חֲצִיצָה.

וְגַם י"ל דְכִינּוֹן שְׁקְדוּשֵׁי אִשָּׁה הוּא מְצוּה רַבָּה הָוֵי בְּיִזְיוֹן לְמַצְוָה כְּשִׁיחָה דְבָר חוֹצֵץ עַל הֵיךְ וְכַעֲיִן הָא דְאִתָּא בַּפְּסָחִים (דָּף נ"ז) שְׁנַעְנַנְשׁ יִשְׂכַר אִישׁ כֶּפֶר בְּרַקְאֵי שְׁפָרָף יָדָיו בְּשִׁירָאֵי וְע' תוֹס' סִנְפָּה (דָּף ל"ז) בְּזֶה.

וְלִזְהוּ נִהְגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְמַסְוֶה לְאַחַר. אֵת טַבְעַת הַקְּדוּשִׁין וְשְׁלֵא לְשַׁנּוֹתוֹ וְהִינּוּ מְפָנִי שְׁהוּא דְבָר שְׁנַעְשֻׁתָּהּ בּו מְצוּה: וְלִזְהוּ לְעַנ"ד אֵין לְשַׁנּוֹת מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְקַדֵּשׁ בְּטַבְעַת עַל בֵּית יָד שְׁלָה.

וּבְזֶה אֲנַחְנוּ אֵין חֲלַקִּינוּ כָּלֵל הָעַמִּים שְׁלּוֹקְחִים אִשָּׁה לְצָרְכֵי הַגּוֹף וְיִשׁוּב הָעוֹלָם. אָבֵל אֲצִלְנוּ הוּא דְבָר קְדוּשׁ לְהַעֲמִיד עוֹבְדֵי ד' וְלְהַשְׁפִּיעַ קְדוּשַׁת הַשְּׁכִינָה בְּעוֹלָם שְׁזֶהוּ עֲנִין קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל וְכַמֶּשׁ"ל מִהַזו"ק.

וּמ"ש כַּת"ר שְׁלֵא יִגַע בְּבִשְׂרָה אִם הִיא נְדָה. הֵנָּה בְּשַׁעַת הַתְּחִלַת שְׁיִמַת הַטַּבְעַת בְּאֲצָבַעַה עֲדִינָן אֵינָה אִשְׁתּוֹ כָּל זְמַן שְׁתַּפּוּס בְּהַטַּבְעַת שְׁהָרִי הִיא אֵינָה קוֹנָה הַטַּבְעַת רַק כְּשִׁיחָהוּא אֵינוּ אוֹחֵז בּו כָּלֵל.

וְנִמְצָא שְׁבִרְגַע גָּמַר הַקְּדוּשִׁין אֵינוּ נוֹגַע בְּבִשְׂרָה וּבְפְנוּיָה אֵין אִסּוּר בְּזֶה כְּשִׁיחָנוּ מְכוּיָן לְשֵׁם תְּאֵנָה. וּבְפֶרֶט בַּנ"ד שְׁפִנּוּנְתוֹ לְשֵׁם מְצוּה כְּדִי לְקַדֵּשׁ.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּשָׂדֵי חֶמֶד מְעַרְכַת חֶתֶן וְכִלָּה וְחֻפָּה שְׁהִבִיא מְקוּמוֹת שְׁנוֹהֲגִים לְקַדֵּשׁ בְּשִׁמַת טַבְעַת עַל הַבֵּית יָד וְהַעִיר שָׁם ג"כ ע"ד נְגִיעַתוֹ בְּאֲצָבַעַה כְּשִׁיחָה נְדָה. וְלַעַנ"ד הָעֵינָקֶר כַּמֶּשׁ"ל וְשַׁעַל הַנְּגִיעָה אֵין קְפִידָא פִּינּוֹן שְׁבִרְגַע זֹה הִיא נְעִשִׁית אִשְׁתּוֹ וְגַם דְקוֹדֵם הַבְּרָכוֹת הִיא עֲדִינָן אִסּוּרָה לּו כְּדִין כָּלָה בְּלֵא בְּרָכָה וְע' שׁו"ת בְּנִין צִיּוֹן ס' קל"ט שְׁהִבִיא דְבָרֵי מְהָרִ"ל בְּזֶה וְהָעֵינָקֶר לְעַנ"ד כַּמֶּשׁ"ל.

אָכֵן לַפּמ"ש כַּת"ר שְׁהִבִית יָד שְׁלָהֵן אַרוּף עַד הַכַּתֵּף וְכַשְׁמִסְרַת הַבֵּית יָד מְתַגְלָה כָּל הֵיךְ וְכַשְׁיִצְטָרְכוּ לְבָרָף בְּרַפְת נְשׁוּאִין יְהִי הַהֲכָרֵחַ לְפָנוֹת קֶצֶת לְצַדְדֵין שְׁלֵא לְעַמּוֹד נֶגֶד בְּשָׂרָה הַמְּגוּלָה.

בְּאִנּוֹן זֶה אֲנִי מְסַפֵּים עִם כַּת"ר שְׁיִכּוּלִים לְקַדֵּשׁ בְּשִׁמַת טַבְעַת עַל הַבֵּית יָד כִּי לְלַפְנוֹשׁ בְּתֵי יָדִים אַחֲרִים וְדָאֵי לֹא יִשְׁמְעוּ וְלְבָרָף בְּאִנּוֹן הַנ"ל הוּא דְבָר קָשָׁה וְגַם קָשָׁה לְהַזְהִיר מִהַסְתַּפְלוֹת וְגַם כִּי מְבִיא אֵת ע"ה לִידֵי גִיחּוּף וְכַמֶּשׁ"ל גַּם כַּת"ר.

וּלְדַעְתִּי רָאוּי עַכ"פּ לְצוּוֹת שְׁתַּגְּבִי קֶצֶת בְּיָדָה אֵת הַטְּבַעַת אַחַר שִׁישִׁימְנוּ עַל בֵּית יָד שְׁעַל
אֲצַבְעָהּ וּכְמִש"ל. וּמ"ש כַּת"ר לְהוֹכִיחַ מִבִּיצָה (דָּף כ"ה) גְּבִי הַמְּקוֹשְׁרִין וְהַמְּגוֹנְעֵנְעִין
שֶׁא"צ הַגְּבֵהָ מִמֶּשׁ.

ז"א דְּכֹונֶנֶת רִש"י שֶׁשֶׁבְשַׁעַת קִשְׁרָה וְנִעְנֹנֶע בְּדַאי הַגְּבִיָּהֶם וְכֵן מוֹכַח בְּתו' שֶׁשֶׁהֲבִינוּ
כֵּן בְּרִש"י וּכ"כ בְּסִפְרָ שְׁמַחַת יו"ט שֶׁם: סִימָן ר.ז. ע"ד אֲשֶׁר רָאוּבֵן עָשָׂה עִם שְׁמַעוֹן
שִׁיבְנָה בֵּית מִכְסָפוֹ עַל קַרְקַע שֶׁל שְׁמַעוֹן בְּעַד שְׁנַיִם עָשָׂר מֵאוֹת רו"כ וְנָתַן לוֹ שְׁנַיִ מֵאוֹת
וְהַמּוֹתֵר הִרְחִיב לוֹ זְמַן לְפָרוֹעַ מַעַט מַעַט בְּמִשְׁפָּה שֶׁשָׂה שְׁנַיִם וְשִׁישִׁלָם לוֹ רוֹוִחִים עֲשָׂה
פ"צ לְמֵאָה לְשָׁנָה.

וְנָתַן לוֹ הַת"ע ע"ז. וְגַם נָתַן לוֹ אֶקֶט פְּאַרְמְלָנָא ע"ז שֶׁמִּמְשַׁכֵּן לוֹ אֵת הַבַּיִת עַל מְשֻׁף זֶה
וְשִׁיחַח שְׁכַר הַדִּירוֹת בְּעַד רְנוּחִים רַק לְבַד זֶה עָשׂוּ כְּתָב בִּינֵיהֶם שְׁלֵא יִקַּח רַק עֲשָׂרָה פ"צ.

וְאַח"כּ מְכַר רָאוּבֵן אֵת חוּבוֹ זֶה לְלוֹי בְּעַד ט' מֵאוֹת וְהַקּוֹנָה תּוֹבַע הַפ"צ שֶׁמִּגִּיעַ עָרְף מֵאָה
רו"כ לְבַד הַקָּרָן וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן שֶׁהוּא רִיבִית כִּי הַת"ע אֵין מוֹעִיל בְּזֶה רַק מִשְׁפָּנְתָא
בְּנִכְיִיתָא וְאָף אִם יְהִי הַדִּין שְׁמוֹעִיל הַהַת"ע עַכ"פּ לֹא יִקַּח פ"צ בְּעַד הַמֵּאָה רו"כ שֶׁהוּא
מְרוּיָם כִּי הֲלֵא קָנָה אֶלְף רו"כ בְּעַד ט' מֵאוֹת.

וְעוֹד טוֹעֵן כִּי אֵלּוּ לֹא קָנָה זֶה הִיָּה הוּא קוֹנֵה מְרָאוּבֵן בְּעַד ח' מֵאוֹת וְהָרִי הַפְּסִידוֹ. וְחִפְזִין
מַעַכ"ת לְדַעַת דַּעְתִּי בְּזֶה.

וּבְאֲשֶׁר הִימִימֵי חֶשְׁבוֹן וְגַם כִּי טְרַדוֹתֵי רַבּוֹ לְזֹאת אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר. הִנֵּה מַעַכ"ת הַבֵּיא
דְּבָרֵי שׁו"ת ר' מְשֻׁלָּם מֵאִיגְרָא חִיו"ד ס' כ"ד שֶׁכְּתַב דְּבַמְלִנָה לְבָנוֹת בֵּית הָרוּי רִיבִית
וּמִיִּיתִי לָהּ מִדְּבָרֵי הַש"ף ס' קס"ו בְּאוֹמֵר לְחַבְרִי בְּנָה לִי חוֹרְבָה זֹו וְדוֹר כֶּה עַד שֶׁאֲשַׁלֵּם
לָהּ דְּהָרוּי רִיבִית וְכֵן מַסִּי קַע"ג סט"ז לְעִנְיָן אִם הָאֲחֻרָיוֹת עַל הַלְוָה דְּהָרוּי כְּמַעוֹתָיו.

וְלַעֲנִ"ד הַעֵינְקָר דְּגַם בְּבִנְיָן עַל קַרְקַע שִׁינְיָה הַת"ע וְהִינְנוּ שִׁישׁוּמוֹ כְּמָה הִיָּתָה שְׁוֵה הַקַּרְקַע
לְהַשְׁפִּירָה בְּכָל שָׁנָה וְכִמְהָ נִיתְּנָסַף עַל שִׁיוּי הַשְׁכִּירוֹת ע"י הַבְּנִיָן שֶׁבְנָה שֶׁם וְהָרוּי כְּעִין
הָא דְּמִפְרִיז עַל הַקַּרְקַע וְעַל הַסְּפִינָה בַב"מ (דָּף ס"ט ע"ב) וּבְסִי קַע"ז ס"ה ו' שַׁע"י
שֶׁמִּשְׁבִּיחַ אֵת הַקַּרְקַע וְהַסְּפִינָה בְּכִסְף הַמְּלָנָה מִתְּרַבָּה שְׁכָרָם וְאֵטוּ אֵין יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת
שְׁוֹתְפוֹת בְּעַסְק בְּנִיָן וְהַש"ף ס' קס"ו מִיָּרִי בְּהַלְוָא גְּמוּרָה שְׁבוּנָה עֲבוּר בַּעַל הַקַּרְקַע
וְהוּא זוֹכֵה בְּהַבְּנִיָן וּמִתְחַיֵּיב לְשַׁלֵּם עֲבוּרוֹ תִּיקָף וּבְעַד זֶה שֶׁמִּמְתִּין לוֹ הַחוּב הוּא דָר בְּבִנְיָן
שְׁלוֹ וְהָרוּי אֲגַר נָטַר גְּמוּר.

אָבֵל בַּנ"ד שֶׁעָשׂוּ הַת"ע הו"ל עַסְק מְשֻׁתָּף כַּד"ת. וּמָה שֶׁטְּעוֹן דְּהָרוּי מִשְׁפָּנְתָא בְּלֵא נִכְיִיתָא
זֶה שִׁינְיָה אִם הָיוּ עוֹשִׂים רַק אֵת הַשְּׁטֵר מִשְׁפָּנְתָא שֶׁעָשׂוּ.

אָבֵל כִּינּוֹן שֶׁעָשׂוּ גַם כְּתַב בְּאֶפְסָן אַחַר וּבְתו"ע שׁוּב אֵין כָּאֵן אִיסוּר רִיבִית כְּלָל. וְהַמְּשַׁפְּנָתָא
נִרְאָה שֶׁנִּעְשְׂתָה רַק כְּדִי שִׁיָּהָא בְּטוּחַ בְּמַעוֹתָיו מָה שִׁיגִיעַ לוֹ מִמֶּנּוּ ע"פ ד"ת וְהָרוּי שְׁטֵר
אֲמָנָה: וּמָה שֶׁטְּעוֹן הַבַּעַה"ב שְׁלֵא יִקַּח רוֹוִחִים מִהַמֵּאָה רו"כ שֶׁהוֹזִיל לוֹ הַמוֹכֵר.

אֵין בְּזֶה מִמֶּשׁ. דְּהָא הַקּוֹנָה קָאִי בְּמִקּוּם הַמוֹכֵר וּמָה אִיכְפַת לוֹ כְּמָה נָתַן עֲבוּר זֶה.

ואף אם הִיה נותן לו בְּמִתְנֵה פְּשׁוּט שְׁהִיה גּוֹבֵה מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּגִּיעַ קֶרֶן וּרְנוּחִים. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן שְׁלֵא יוֹכְלוּ לְמַפְנֹר שְׁטֵר עִם הַת"ע דִּהָא הִנּוּ שְׁוֹתֵף בְּעֶסֶק וְיִכּוֹל הִלָּה לֹאמַר שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְהַשְׁתַּתֵּף עִם אַחַר רַק עִם זֶה וְכִדְקִי"ל בַּח"מ ס' קע"ו ס"י.

אָבֵל בְּאַמַּת ז"א דְּכִינּוֹן שְׁוֹתֵף זֶה אִינוּ עוֹסֵק בְּעֶסֶק זֶה. רַק שְׁיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּרִיוּחַ שְׁפִיר יוֹכֵל לְמַפְנֹר זְכוּתוֹ לְאַחַר פִּי מַה נ"מ לְהַשְׁנִי אִם זֶה יִקְבֹּל הִרְיוּחַ אוֹ זֶה וְכ"כ הַט"ז בַּח"מ שֵׁם וְשֵׁאֵר אַחֲרוֹנִים וְע"ש סְעִיף ל"ט וְלֹא שְׁיִיךְ סְבָרָא דְּרֵאשׁוֹן נוֹחַ לִי וְהַשְׁנִי קִשָּׁה הִימְנוּ וְהַהֲכַרְחַת לְקַצֵּר וְכֵן עֲמָא דְּבַר לְמַפְנֹר חוֹבוֹת פְּאֵלָה בְּלִי שׁוּם פְּקַפּוּק: וְלִכְאוּרָה י"ל דְּכִינּוֹן שְׁהַשְׁפִּיר לוֹ בֵּיתוֹ עַד שְׁיִשְׁלַם הַחוֹב א"כ אִינוּ יִכּוֹל לְהַשְׁפִּיר לְאַחֲרִים כְּדִקִּי"ל בַּח"מ ס' שֵׁט"ז וְגַם דְּהַמְשָׁפִיר יִכּוֹל לְטַעוֹן שֶׁהוּא קוֹדֵם כְּדִקִּי"ל הַתָּם.

אָבֵל ז"א דִּהָא הִכָּא אִין הַשׁוֹכֵר דֵּר בְּעֶצְמוֹ רַק יֵשׁ לוֹ רִשׁוּת לְהַשְׁפִּיר לְאַחֲרִים כְּדִי לְגַבּוֹת הַרְנוּחִים שְׁלוֹ. וְעוֹד דְּכִמּוֹ שְׁהַמְלִיגָה הִנּוּ יִכּוֹל לְהַשְׁפִּיר לְמִי שְׁיִרְצֶה.

כֵּן יִכּוֹל לְהַשְׁפִּיר לְהֵאִישׁ שְׁקִנְהָ מִמֶּנּוּ אֶת הַחוֹב. וְעוֹד דְּבַנ"ד נִרְאֶה שְׁבְּאַמַּת אִין הַמְלִיגָה מְשָׁפִיר הַדִּירוֹת וְנִעְשֶׂה זֶה רַק לְבִטּוּחוֹת כַּמֶּש"ל.

לְזֶה פְּשׁוּט שְׁאִין מְמַשׁ בְּטַעֲנַת הַבַּעַה"ב: וּמַה שְׁטַעֲנַת הַבַּעַה"ב שְׁהִיה יִכּוֹל לְקַנּוֹתוֹ בְּעַד ח' מֵאוֹת אִין בְּזֶה מְמַשׁ דְּאַף בְּקוֹנְהָ מְעַכּוֹ"ם יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן בְּזֶה וּבְפִרְט בְּקוֹנְהָ מִיִּשְׂרָאֵל דְּמֵאִי חֲזִיַת דְּדִקְמָא דִּידָךְ סְוִמָּק טְפִי.

וְאַף בְּהַסְפָּה שְׁקִנְהָ דְּעַת הַש"ף בַּח"מ ס' ס"ו סְקַע"ג וְס' קע"ה סְקַנ"ה שְׁאִין לְלִנְה דִּין בַּר מְצָרָא בְּקִנְיַת שֵׁט"ח וְדִלָּא כַּהֲמַבִּי"ט ע"ש. אֶלָּא דְּאַפִּילוּ לְהַמְבִּי"ט אִין שְׁיִיךְ לְתַבְּנֹעַ מַה שְׁהִיה יִכּוֹל לְדַחֵק הַמּוֹכֵר לְמַפְנֹר בְּפַחוֹת וּבִלְא"ה נִרְאֶה דְּבַנ"ד לִיכָּא דְּב"מ פִּינּוֹן שְׁלֵא טַעַן זֶה תִּיכְף בְּשַׁעֲהָ שְׁקִנְהָ וְכִדְקִי"ל בְּדַבְּ"מ שְׁצָרִיךְ לְטַעוֹן תִּיכְף פְּשָׁנוֹדַע לוֹ ע' ב"מ (דָּף ק"ח) וּבַח"מ ס' קע"ה: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן בַּנ"ד דְּכִינּוֹן שְׁעֲשֶׂה שְׁטֵר מְשַׁפְּנָתָא פֶּאֶרמֵאלנָא הִרִי יִכּוֹל לְהַטְמִין הַהַת"ע וְלְקַחַת כָּל שְׁכַר הַדִּירוֹת בְּעַד רְנוּחִים וּבַכַּה"ג קִי"ל בַּב"מ (דַּס"ח) וּבִי"ד ס' קע"ז שְׁאַסוֹר אָבֵל בַּנ"ד מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שְׁעֲשׂוּ הַפְּתַב בַּחֲתִימַת יַד שְׁנֵיהֶם יוֹדְעִים עוֹד אֲנָשִׁים מִזֶּה אוֹ אוֹלֵי הַפְּתַב מִן שְׁלֵשׁ בְּיַד שְׁלִישׁ וְלִנְה אִין חֲשֵׁשׁ בְּזֶה.

וְאַף אִם הוֹדָה הַמְלִיגָה בְּפָנֵי אֲנָשִׁים שְׁנִעְשֶׂה בְּאִנְפֵּן כְּזֶה סְגִי ג"כ. וְלִנְה נִלְע"ד שְׁהַדִּין עִם הַקּוֹנְה: סִימֵן רַח.

ע"ד שְׁאַחַד כָּתַב אֶת בֵּיתוֹ עַל שֵׁם חֲבִירוֹ שְׁיֵהִי לְמְשַׁפְּנָתָא כִּי לְנָה מִמֶּנּוּ סָךְ מְסוּנִיִּים וְגַם נָתַן לוֹ שְׁטֵרוֹת וּבְטַחוֹנוֹת עַל הַהֲלִנְאָה הַהִיא. וְאַח"כּ נוֹלְדוּ בִּינֵיהֶם סְכּוּסוּכִים וְיִקְבְּלוּ בַקֵּא"ס לְקִיָּים כְּכֹל אֲשֶׁר יִגְמֹר בִּינֵיהֶם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהֵאֲנָשִׁים הָאֵלָה פְּסָקוּ שְׁיִתֵּן הַלְנָה סָךְ י"ח מֵאוֹת ר"כ וְהַמְלִיגָה יִשִּׁיב לוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מְשָׁלוּ.

וְהִנֵּה הַלְנָה מְכַר חֲצִי בֵּיתוֹ וְהַמְלִיגָה כָּתַב הַמְחַצֶּה הַזֹּאת עַל שֵׁם הַקּוֹנְה וְקִיבֵל הַכֶּסֶף י"ח מֵאוֹת ר"כ לְעֶצְמוֹ וְהַמּוֹתֵר הִשִּׁיב לְהַלְנָה וְאָמַר בְּפִירוּשׁ לְהַלְנָה כִּי עָתָה אִין לוֹ עָלִיו שׁוּם טו"מ וְיִכְתּוֹב לוֹ מְחַצֶּה הַשְּׁנִי מֵהַבֵּית וְיִשִּׁיב לוֹ הַשְּׁטֵרוֹת וְהַבְּטַחוֹנוֹת שְׁלוּ.

ועתה חוזר בו ואינו רוצה להשיב לו באמרו כי תובע ממנו עוד איזה סך ואינו רוצה לקיים כפי פסק הנבחרים: הנה מצד מחילה אין לדון פאן דהא יש מחלוקת הפוסקים אי מהני מחילה במקום שטר בח"מ סי' רמ"א וי"ל שהיא מוחזקת בזה דאף אי נימא שאינו יכול להוציא מיד הלנה אבל הלנה אין יכול לכופו שיחזיר לו זכותיו ומ"ש כת"ר מדברי מהרי"ט חאה"ע סי' כ' דכיון שא"ל שאין לו עוד עליו שום טו"מ ושיחזיר לו שטרותיו הויא מחילה.

לענ"ד בנ"ד לא הוי מחילה דהא אמר זה רק ע"פ מה שפסקו לו הנבחרים אבל לא מה שידע בלבו חשבון המגיע לו ואמר לו שיקיים כפי הפסק שלהם אבל לא אמר שמוחל לו. ומה שקיבל בקאג"ס לקיים ככל אשר יפסקו הנבחרים.

יש לדון דכיון שהיה הבית ממשפון אצלו וזה הוי קנין בגוף הדבר כדקיי"ל שהמלנה יש לו קנין בהמשפון. וא"כ הו"ל להקנות בפירוש להלנה את זכותו שיש לו במשפון וכדקיי"ל בח"מ סי' י"ב ס"ז שצריך שיקנה לו גוף החפץ שדין עליו וכן שיתחייב למחול וכמ"ש בתנאים ונה"מ שם שהעיקר כה"ט"ז סי' ר"ג בזה שאף למחול צריך שיתחייב בפירוש.

ועוד נראה דכיון שקנין הנתבע הוי רק קנין דברים כי לא נתחייב בפירוש ממילא גם התובע יכול לחזור בו מקנינו דהא לא קיבל בק"ס רק בשביל שהיה סבור שגם הנתבע לא יוכל לחזור בו.

וע' רדב"ז סי' כ"א ס"ג ויש לחלק. ובכ"ז נראה שיכול לחזור דהוי קנין בטעות פי הנה סבור שגם השני לא יוכל לחזור בו. אבל באמת ז"א דמה שכתב את הבית על שם המלנה הוי רק שטר אמנה ואין בו ממש ואין זה בגדר משפון כלל ואין לו בזה קנין ואדברא פשתובעו הלנה שיתבנו לו אסור לו להשהותו וכדין שטר אמנה דהוי עולה פדאיתא בכתובות (דף י"ט) ובפרט שיש לו שטרות על חובו לבד שטר שעל הבית וכה"ג איתא בב"מ (דף ע"ב) ששטר מכירה שנעשה שלא כדין לא ניתן לכתוב ואין לו דין שטר כלל.

ונראה שאף אם מגיע לו עוד איזה סך מחובו יש לדון שאין יכול לעכב הבית על שמו. דאף להפוסקים בח"מ סי' נ"ג שהמלנה יכול לעכב שטר על סך גדול אף שפבר נפרע איזה סך עד שישלם לו כל המגיע היינו רק בשטר שנעשה מתחילה כדין אבל שטר שנעשה מתחילה באמנה ודאי שאסור להשהותו.

אף פשמגיע לו עדיין חובו יכול לומר שרוצה לגבות חובו ע"י שימכור את הבית ע"י ב"ד. כי אם יכתוב הבית על שם הלנה לא יוכל למכרו ע"פ ב"ד.

אבל עכ"פ אין לו בבית שום קנין. ומה שצריך שיתחייב למחול הנה זה מעשים בכל יום שעושים קאג"ס סתם בכל פשרה.

נתמיה לומר שיתבטלו כל הפשרות שעושים רבנים גדולי תורה. אבל הפנונה שמתחייבים שני הצדדים לקיים ככל אשר יפשו הפשרנים וכעין הא דקיי"ל בח"מ סי' קצ"ה ס"ה שפשושים קנין סתם ודאי פנונתם לעשות באופן המועיל וה"ה הקא פיון שנהגו לקנות בק"ס סתם על פשרה ודאי הפנונה להתחייב לקיים ככל אשר יפשו.

ואף מי שאינו בן תורה מ"מ פנונתו לחייב א"ע באופן המועיל תמורת הסודר שקונה ובכה"ג חייב לקיים אף שיש שטרות ת"י. ע' באחרונים ס' י"ב ס"ח ועוד דבנ"ד נדאי לפי טענת הנתבע הגיע להמלנה פחות מי"ח מאות רז"כ רק הפשרנים פסקו שיתן סך זה.

א"כ כיון שהנתבע קיים הפשר שוב מחוייב התובע ג"כ לקיים כפי הפשרה אף אם היתה הפשרה בלי שום ק"ס. דפשרה הוי כמכר שמותר קצת מטענתו בעד זה שגם השני מותר נגדו מטענתו.

וכיון שקיבל הפסד מהשני מחוייב הוא לקיים ג"כ. ויותר מזה כתב בפער משפט סי' י"ב סק"ב שאף קודם ששילם א"י לחזור אם נתפשרו מעצמם אף בלא קננו דכיון שהתובע נתרצה למחול ממילא נתחייב השני ע"ש ובסי' ר' סק"ב בזה ומכ"ש הכא שפבר נתן הנתבע.

ואקצר באשר א"צ בנ"ד לסכרא זו דבלא"ה הפשרה קיימת ומחוייב המלנה להחזיר להלנה כל שטרותיו שת"י וכן להשיב על שמו את חלק הבית שנשאר עוד על שמו וכל שעה שמשה עובר על אל תשפן באהלה עולה.

וגם במה שע"ז אין יכול הלנה למפור ולהשפיר את ביתו נראה דהוי גזילה והוי פנועל את בית חבירו דמשמע בסי' שי"ב סי"ד שחייב לשלם וכ"כ בנה"מ שם ס"ז ובפערד שי שם. ואף להשער משפט שכתב שם שפטור דדמו להא דסי' שס"ג ס"ו.

מ"מ הוי גרמא וחיוב בדיני שמים. ועוד נראה דהכא פשקיבל הבית על שמו נדאי שנשפעתבד והתחייב לחזור ולכתבה על שם הלנה פשישלם לו חובו.

וא"כ יש לדון דדמי לשומר שחייב אף בגרם לו מניעת הריוח וכהא דב"מ (דף ע"ו ע"ב) פשגרם להם בטיול מלאכה וכמש"ש בשטמ"ק וריטב"א. וגם השטרות שת"י הם גזל דהא נדאי שילם הלנה פשיטי דספרא נעתה פשישלם חובו כפי הפשרה מחוייב להשיב לו שטרותיו: סימן רט.

ע"ד מי שהלנה ברבית על שנה פי הנה סבור שמותר או שרוצה לעבור על איסור רבית ואח"כ תבעו הלנה לד"ת ויצא הדין שאסור לו לקחת רבית ותובע המלנה את חובו קודם זמ"פ באמרו שלא הגביל הזמן רק באשר חשב שיתן לו הרבית וחפץ לדעת דעתו בזה אם יכול לחזור בו: הנה פן אני מורה ובא למעשה שיכול לתבוע שישלם לו קודם הזמן דהוי כמקח טעות.

וכה"ג קי"ל ר"ס ע"ג שאם הלנה לא נתן לו שטר יכול לתבוע קודם הזמן דאמרינו שלא הלנה לו רק ע"ד שיתן לו שטר ע"ש. וכן מפנרש במל"מ פ"ח מה' מלנה ולנה.

ואף דאמרי' בב"מ (דף ס"ה ע"א) שאם שכר ביוקר בעד הרבית שמגיע לו ואח"כ תובעו הרבית משלם לו כפי היוקר ולא מצי למימר דאדעתא דהכי לא הנה שוכר כמקח זה משום דסבר וקיבל.

דהתם שאני דהא מקודם הנה חושב שהרבית מגיע לו והנה יכול לגבות ממנו בכסף וא"כ פששוכר בעד זה חצר הרי סבור וקיבל. וע' מבי"ט סי' שכתב שאם החפץ עדיין ביד המלנה יכול להשיב החפץ דאמרינו דאדעתא דהכי לא הנה לוקחו ביוקר.

אָבֵל בנ"ד ודאי שְׁלֵא הָיָה מְלֻנָּה לוֹ עַל זְמַן כְּזֶה כִּי הָיָה עוֹשֶׂה בְּעֶצְמוֹ בָּהֶם אֵיזָה עֶסֶק לְהַרְוִיחַ וְרַק לְפִי שְׁחֻשׁב לְהַרְוִיחַ ע"י הַרְבִּית לְזֶה נִתְרַצָּה לְהַלּוֹת לוֹ וְעַ' חו"ד ס' קס"א בְּזֶה: סִימָן רי. ע"ד הַחֲנוּת הַשְּׂיִיכָת לְבִיחָה כ"נ וְהַשְּׂפִירוֹת הַגְּבָאִים לְאַחַד וְיִשָּׁב בָּהּ ל' שָׁנִים וּבְכָל ג' שָׁנִים עוֹשִׂים עִמּוֹ שְׁטָר וּבְשָׁנָה עֲבָרָה הַשְּׂפִירוֹ לוֹ בַּע"פ חֲצֵי הַחֲנוּת וּבְלַעֲדֵי הָעֲלִי' בְּמִקָּח י"ב מֵאוֹת לְשָׁנָה כִּי בְּעַד כָּל הַחֲנוּת לְקַחוּ מִמֶּנּוּ כ"ד מֵאוֹת לְשָׁנָה וְהוֹתְנָה שְׁהַגְּבָאִים יַעֲשׂוּ מְחִיצָה בְּאַמְצַע הַחֲנוּת.

וּבַחֲוֹדֶשׁ כְּסֻלוֹ בָּאוּ הַגְּבָאִים לְהַשְׁפִּיר מְחִיצָה הַשְּׂנִית לְאַחַר וְרָאוּ שְׂיִוְרָשִׁי הַשׁוֹכֵר מְחֻזְקִים סְחוּרָה בְּכָל הַחֲנוּת וְהָעֲלִי' סְגוּרָה בְּמִנְעוּל שְׁלֵהֶם וְרָצוּ עִתָּה הַגְּבָאִים לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה וְלֹא הִנִּיחוּ הַיּוֹרְשִׁים בְּאַמְרָם כִּי כּוֹתֵל חֲדָשׁ שְׂיַעֲשׂוּ בַחֲוֹרָף יִזְיֵק לְהַסְחוּרָה שְׂיִנִּיחוּ שָׁם.

וְגַם דָּרָשׁוּ חֵהֲגָבָאִים שְׂיַעֲשׂוּ לָהֶם פְּתַח לְהַחֲצֹר וְהַגְּבָאִים דָּרָשׁוּ שְׂיַצְא לְגַמְרֵי מֵהַחֲנוּת וְהַיּוֹרְשִׁים תְּבַעוּם לְדִין לְפָנֵי שְׁנֵי דִינָיִם שְׂפָעִיר וְהַגְּבָאִים רָצוּ לְהוֹסֵף עוֹד דִּינָן אֶחָד מִדִּינָי הָעִיר וְלֹא רָצוּ הַדִּינָיִם בְּזֶה בְּאַשְׁרֵה הֵם בְּמַחְלֻקָּת עִם אוֹתוֹ הַדִּינָן וּכְשָׂרָאוּ הַגְּבָאִים שְׂאִין הַדָּבָר בָּא לְיַדִּי גָּמַר תְּבַעוּ אֶת הַיּוֹרְשִׁים בַּע"ש"ג וְעִתָּה בָּאוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים לְדִין.

הַיּוֹרְשִׁים טוֹעֲנִים שְׁלֵא הַחֲזִיקוּ סְחוּרָה בְּמְחִיצָה הַשְּׂנִית רַק זְמַן מוֹעֵט הַחֲזִיקוּ סְחוּרָה שְׁלֵא אַחֲרֵים בְּשִׁבִּיל שְׁלֵא מִיחוּ בָּהֶם הַגְּבָאִים וְגַם הָרִי לֹא עָשׂוּ הַמְּחִיצָה כְּמִדְּוֹבָר וּבַחֲוֹרָף לֹא הִנִּיחוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה בְּשִׁבִּיל שְׂמִזִּיק לְהַסְחוּרָה כַּנ"ל וְאַח"כּ כְּשָׂבָא הַדָּבָר לְיַדִּי מְרִיבָה הַחֲזִיקוּ בְּכָל הַחֲנוּת כְּדִי שְׂיִוְכְלוּ לְטַעוֹן בַּע"ש"ג שְׂשָׁכְרוּ כָּל הַחֲנוּת וְזֶה הָיָה ע"י שְׁהַגְּבָאִים לֹא רָצוּ לְדוֹן עִמָּם בַּד"ת.

וְגַם טוֹעֲנִים דְּכִינּוֹן שְׁהֵם מְוַחֲזָקִים בַּחֲנוּת זֶה כְּפֶה שָׁנִים אֵין חֲפָצִים לְצֵאת מִמֶּנּוּ וְגַם תּוֹבְעִים שְׂאֲבִיחָה עֲשֶׂה תִּיקוּנִים בְּהַחֲנוּת בְּכָל הַמָּשָׁף בִּי כְּפֶה אֲלָפִים. וְהַגְּבָאִים טוֹעֲנִים שַׁע"י שְׁהַחֲזִיקוּ סְחוּרָה בְּכָל הַחֲנוּת וְלֹא הִנִּיחוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה הַפְּסִידוֹ הַשְּׁכָר שְׂיִכְלוּ לְקַחַת בְּעַד חֲצֵי הַחֲנוּת כִּי הָיָה לָהֶם שׁוֹכְרִים ע"ז.

וּמָה שְׂטוֹעֲנִים שְׁלֵא הַחֲזִיקוּ סְחוּרָה בְּעֲלִי' וְגַם בְּחֲצֵי הַשְּׂנִי הָיוּ סְחוּרוֹת שְׁלֵא אַחֲרֵים וְרַק זְמַן מוֹעֵט. אֵין זֶה נ"מ לָהֶם שְׁהָרִי עכ"פ ע"ז לא יָכְלוּ לְהַשְׁפִּיר חֲצֵי הַחֲנוּת וְהָעֲלִי'.

וּמָה שְׂרָצוּ שְׂיַעֲשׂוּ לָהֶם פְּתַח לְחֲצֹר זֶה לֹא הוֹתְנָה עִם אֲבִיחָה, וּמָה שְׂתוֹבְעִים בְּעַד תִּיקוּנִים אֵינָם יוֹדְעִים מְזֶה וְגַם הָיָה לְאֲבִיחָה לְתַבּוֹעַ זֶה בְּכָל עַת שְׂשָׁכְר הַחֲנוּת מְחֲדָשׁ וּמִן הַסְּתָם הָיָה כֵּן הַמְּדוֹבָר שְׂיַעֲשׂוּ תִּיקוּנִים עַל חֲשָׁבוֹנוֹ וְגַם כִּי אֵז הָיוּ גְּבָאִים אַחֲרֵים.

וּבְשִׁטָּר אֶחָד שְׂעָשָׂה אֲבִיחָה עִם הַגְּבָאִים נִמְצָא כְּתוּב בְּפִירוּשׁ שְׁהַתִּיקוּנִים יָהִיו ע"ח הַשׁוֹכֵר וְגַם הַמְּנַהֵג שָׁם כֵּן וְדוֹרְשִׁים שְׂיַצְאוּ כְּעַת מֵהַחֲנוּת כִּי יֵשׁ שׁוֹכֵר שְׂרוּצָה לְתַת הַרְבָּה יוֹתֵר בְּעַד הַחֲנוּת.

וּמָה שְׂטוֹעֲנִים הַיּוֹרְשִׁים שְׁהֵם סְרַבְנִים אוֹמְרִים שְׂאֵינָם סְרַבְנִים כִּינּוֹן שְׂרָצוּ לְדוֹן לְפָנֵי ב"ד שְׁלֵא שְׂלֵשָׁה וְחִפְץ כַּתה"ר לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה וּמִטְרַדוֹתִי אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה מ"ש כַּת"ר שְׂהַשְּׂפִירוֹ בַּע"פ. לֹא בִיָּאָר אִם הָיָה דַּעַתָּם עוֹד לְכַתּוּב שְׁטָר כִּי אֵז עֲדִינּוֹ לֹא נִגְמְרָה הַשְּׂכִירוֹת מִשׁוּם דְּלֹא סְמָכוּ דַּעַתִּיָּהוּ וְכַדְאִיתָא בְּקַדוּשִׁין (דָּף כ"ו) וּבַח"מ ס' ק"צ ס"ז.

וניש לדון בזה אי שכירות דמי למכירה וגם דקנין חזקה שאני וע' ח"מ סי' קצ"ה ושט"ו ובאחרונים. אף אקצור פי באשר כת"ר לא דן בזה נראה שהחליטו שלא לעשות שטר ביניהם וממלא חל הקנין.

ולזה פשוט שאין יכולים להוציאם בתוך זמן השכירות [ומה שמת השוכר ועתה דרים יורשיו נראה מדברי מעכ"ת שאין תביעה ע"ז מצד הגבאים] ומה שיש עליהם תביעה שהחזיקו כל החנות זה טענה אחרת ואין זה שייך לתצי החנות ששכרו.

ומה שלא הניחו לעשות המחיצה שלא יזיק לסחורותם הדין עמם פי הנה להם לעשות המחיצה בקיץ וכת"ר לא, הזכיר מתי התחיל זמן השכירות שלהם]. ומה שסגרו העלף נראה שאינה טענה כיון שלא החזיקו שם סחורה.

ואף בגזלן קיי"ל בסי' שס"ג ס"ו שא"צ לשלם השוכר ומכ"ש הכא דלא הוי גזילה כלל דהלא לא נתפוננו לגזול. ומה שסגרו העלף בנדאי אומרים טעם לזה כגון שלא יפנס אדם שם לגנוב מהחנות או איזה טעם אחר.

וכן דרף בנ"א שלא להניח חדר פתוח לגמרי. וגם גרמא לא מיקרי זה כיון שלא דרשו הגבאים מהם עד פה שיפתחו העלף [ובשער משפט סי' שי"ב ס"ז פתב דמש"ש בש"ע שאם לא הודיע שלשים יום מקודם ויצא מבייתו מחוייב לשלם היינו רק בדיני שמים אבל לא בדיני אדם דלא הוי רק גרמא.

והפ"ת פקפק שם בדברים ואין דבריו מוכרחים. ולענד"נ שחייב מן הדין פי כל השוכר בית מחבירו כפונתו על דעת המנהג וכפי הדין ולזה כיון שלא הודיעו שרוצה לצאת מוכח שרצונו לדור שם עוד ל' יום והמשפיר ג"כ נתרצה וקנה בחזקה על הל' יום הללו או על י"ב חודש בכרפים וחיוב לשלם לו בעדם אף שיוצא באמצע הזמן וכדין כל שוכר לזמן כן גלע"ד ברור]: ומה שטענו שהחזיקו בכל החנות בשביל שלא מיהו בהם הגבאים אינה טענה דכיון שאינה שלהם ועומד להשכיר צריכים לשלם.

ומה שטענו שהחזיקו רק זמן מועט. יקבלו בח' כמה זמן החזיקו כיון שהגבאים אין יודעים כמה זמן החזיקו הו"ל טענת שוא.

ומה שטענו שהיו סחורות של אחרים אינה טענה כיון שנטלו שוכר בעד זה והו"ל כאילו הם הניחו שם וע' סי' שס"ג ס"ו ברמ"א בשם הרמ"ה דאף בגזלן צריף להשיב השוכר לבעליו ונראה שא"צ להשיב רק מה שלקחו ולא כפי השווי ואקצור אחר שאלא נתבאר בשאלה טענתם בזה.

אכן אם לא נטלו שוכר נראה שפטורים פי הלא לא היו מחוייבים לשמור את המחיצה השנית שלא יכניס שום אדם סחורתו לשם ואף שנתנו להשני רשות ע"ז מ"מ אין עליהם טענת ממון ואטו אם יתן אחד רשות להשני לגזול מחבירו יתחייב הנותן רשות לשלם.

ומה שטענו שלזה החזיקו סחורה בכל החנות לפי שהגבאים תובעים בעש"ג וחסבו שע"ז יזכו בעש"ג. הנה לא נתבאר למה יזכו באופן זה יותר.

אבל עכ"פ אין זה רק כאלו הנצרכו להוציא הוצאות ע"י המשפט ואסור להם להציל א"ע ע"י ממון חבירו נהרי הגורמים להוצאות היו הגבאים והכנסת החנות שייכת

לביהכ"נ. אף י"ל דכיון שהגבאים הם שותפים בביהכ"נ וגם מורשים מפל אנשי ביהכ"נ רשאים הם להציל א"ע בהחזקת התנות המשותף.

אבל ז"א דמ"מ הוי שלד"ע וגם דהא אפשר שיטר אנשי ביהכ"נ אין יודעים פלל מזה ולא ניקח להו בזה שתובעים בעש"ג. וגם פי להלן יתבאר שעדיין אינו ברור שהם סרבנים אכן יש לדון בזה שאם היו הגבאים עושים המחיצה תיקף היו יכולים להחזיק סחורה אצל הפותל בכל גובהו וכדרך התנונים ועי"ז שלא עשו הוכרחו להחזיק סחורתם במחיצה השנית.

ונהי דלא הו"ל לעשות זה רק לתבוע מקודם את היורשים לדין שיעשו המחיצה. מ"מ נראה שצריך לשום ע"פ בקיאים כמה שנה החצי ששכרו פחות בשביל שלא עשו המחיצה ולא יכלו להחזיק סחורה שם וזה יגובה ממה שיצטרכו לשלם בעד הזמן שהשתמשו במחיצה השנית.

ומה שטוענים שיעשו פתח לחצר. פשוט שפיון שלא התנה פו בשעת השכירות אינה טענה.

ומה שטוענים שפיון שהחזיקו כמה שנים אין רוצים לצאת. פשוט שאין בזה ממש ואף מדין בר מצרא אין להם זכות אם המשכירים אין תפצים להחזיקם כמבואר בס"י קע"ה ס"ס ע"ש באחרונים וע"ש סנ"ה דהקדש לעניים אין בהם דדב"מ.

אבל אם הוא בתוף הזמן השכירות כבר כתבנו שלא יוכלו הגבאים להוציאם: ולדינא נראה שפטורים היורשים מלשלם בעד מה שהחזיקו במחיצה השנית דכיון שלא עשו מחיצה א"כ לא עביד למיגר פי מי ישפור פשאין מחיצה באמצע וגם פי היורשים לא יניחו להשתמש שם בלא מחיצה.

אבל אם לפי ראות עיני בקיאים הי' קצת חסרון בתנות ע"י שהחזיקו הסחורות במחיצה השנית אזי יש לחייבם כפי שנהנו בזה וכדקי"ל בס"י שס"ג ס"ז. ואם גידו בקיאים שלא נהנו בזה לעומת אם היו עושים מחיצה באמצע והיה להם חצי התנות.

אזי פטורים וכמ"ש הראשונים דבדלא עביד למיגר פטור. ואף שיש חולקים שם.

מ"מ אין להוציא ממון מהם פי בזה היורשים מוחזקים וגם פי בעיקר דין זה דחסרו חייב בלא עביד למיגר נראה שאינו מוסכם ע' ראשונים שם ואקצר. ומה שתבעו בעד התיקונים שהוציא אביהם אינה טענה פיון שהמנהג בעירם שהפל על השוכר וכדקי"ל בס"י שי"ד וכמ"ש ג"כ כת"ר ובפרט שנמצא כתוב פו בשטר שפיניהם שנתנו לו רשות לעשות תיקונים על חשבוננו.

ואף שהמנהג פו. בכ"ז נראה שהוצרכו לכתוב זה שיש לו רשות לעשות תיקונים אף אותם שאינם מוכרחים כ"כ: ומה שטענו שהגבאים היו סרבנים.

לכאורה י"ל שאינם סרבנים פיון שרצו לדון בב"ד של שלשה שכ"ה עיקר הדין. ואף כמה שרצו להושיב דין אחד מצדם ג"כ צדקו וכדין זבל"א ומבואר בח"מ סי' ג' וי"ג ואחרונים שם.

אכן יש לדון שהצדק הנה עם הדיינים שלא רצו לישוב יחד עם השלישי דכיון שהם מחולקים עמו אסורים לישוב יחד פדאייתא בסנהדרין (דף כ"ט) ובח"מ סי' ז' ס"ח וע"ש באחרונים דאף בדיעבד אין דינם דין.

ולא נתבאר בדברי מעכ"ת אם הדיינים הגידו להגבאים שאין רצונם לישוב עם זה ורק יקח לו אחר. או שהשיבו לו סתם שרוצים לדון לבדם.

ואם השיבו לו שהרשות בידו ליקח דיון אחר. אזי יש להגבאים דין סרבנים.

ומ"ש מעכ"ת דכיון שהלכו לפני ב"ד של סוחרים אין זה נקרא בעש"ג והביא ממ"ש הפ"ת סי' ג' סק"ב בשם הרש"ך שאם המנהג שם לדון בדיני סוחרים יכול לומר שרוצה לדון אצל סוחרים. לענ"ד ז"א.

פי אצלנו אין המנהג כן רק הערכאות קבעו אשר לעניני מסחר דיונו סוחרים והרי זה כחלק מבתי המשפט שבמדינה. אבל על אחב"י מוטל לדון ע"פ דיני התורה ושלא להטריח את שופטי המדינה בזה.

וגם הרש"ך נראה דאירי שם שהיו הסוחרים מישאל ע' ח"מ סי' כ"ב ס"ב בזה דלא מהני קבלה והמנהג לא עדיף מקבלה בקנין ואף שיש לדון לחלק בין דין הבא מצד חוקי המשפט ובין דיני הסוחרים.

בכ"ז נראה ברור דבנ"ד לא שייך זה כי אין המנהג אצלנו כן והא חזינו שתובעים לד"ת ולא ענו הגבאים שילכו לדיני הסוחרים כפי המנהג. ועוד נראה דנדאי יש לדייני הסוחרים ג"כ חוקים קבועים אף לדון ואינם דנין ע"פ אומדן דעתם.

ומ"ש מעכ"ת שהגבאים נקראים מחזקים לגבי יחיד הנה בח"מ ס"ס ד' מבואר דרק גבי מסים הוי כמחזקים וע"ש באחרונים וי"ל שאינם נקראים סרבנים שי"ל שהם לא ידעו הדיו שדיינים ששונאים ז"א אין יושבים בדין והנה להדיינים להודיעם זה ואקצר פיון דלדינא אין נ"מ כ"כ בזה: סימן ריא: כבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה מאיר אלי' נ"י הרב דק' יעדוואבנא.

ע"ד שהאחים בקשו מאחותם שתפטור אותם בדיניהם מחלקה בעזבון אביהם כדי שיוכלו למכור הבית שנשאר בעזבון והיא דורשת מהם שיתנו לה כתב באלה ושבועה שלא יעסקו בעסק שיש לה ולא ירדו לאומנתה ופלפל מעכ"ת אי משבעינו על להבא והעיר שמחוייבת לפטרם מצד איסור אל תשכן באהלה עולה וחספז לדעת דעתי מזה ומרוב טרדותי אשיבנו בקוצר: הנה הא דאין משביעין להבא אינו שייך לנ"ד דהכא אין עליהם איסור לעשות עסק כמו עסק שלה ורק היא דורשת זאת בעד הפטור שתתן להם וה"ז דומה פאלו דרשה שישבעו שיתענו יום אחד וכדומה.

ומ"ש מעכ"ת מדברי התוס' ב"ק (דף פ"ט ע"ב) דאייתא שם דכל לגבי בעלה נדאי מחלה והקשו מהא דתנו שאם העידו שנתגרשה ונתקבלה פתובתה אומדין כמה שנה למכור פתובתה בטוה"נ ויקשה דהא גבי בעלה נדאי מחלה ואין שנה פתובתה פלום למכירה ותימצו דיכולה לעשות קיומים בשבועה וערבות שלא תמחול אבל כדי לשלם לגיזק אינה מחוייבת לעשות קיומים.

והוכיח מזה כת"ר שא"צ ליִשְׁבַע שְׁלֵא יִזְיַק אֶת חֲבֵירוֹ. וְהִנֵּה לְכַאוֹרָה דְּבָרֵי הַתּוֹתָמוּהִים דְּהָא הָעֵדִים רָצוּ לְהַפְסִיד לְהַאֲשִׁיחַ אֶת פְּתוּבְתָהּ לְגַמְרֵי וְהִיא בְּוֹדָאֵי לֹא הִיְתָה מוֹחֶלֶת לְבַעֲלָהּ וְרַק כְּשִׂימְכָרוּ הַפְּתוּבָה לְאַחַר אֲמַרִּינוּ שְׁתַּמְחֹל לְבַעֲלָהּ.

וצ"ל דְּהִינּוּ דְּמַתְרַצֵּי הַתּוֹתָמוּהִים שְׁכַוְנוֹת הַמְשַׁנָּה שְׁאוּמְדִין כְּמָה שְׁוֵה הַפְּתוּבָה לְמַכִּירָה לְאִישׁ כְּזֶה שְׁבּוֹדָאֵי לֹא תַמְחֹל הַפְּתוּבָה וְכַגּוֹן ע"י שְׁבוּעָה וְכַדּוּמָה. אֲבָל אֵלֶּיבָא דְאַמְתָּ י"ל שְׁאִין מְשַׁבְּעִין אוֹתָהּ לְפִי שְׁקָרוֹב מְאוֹד שְׁתַּעֲבֹר עַל שְׁבוּעָתָה דְּוֹדָאֵי מְחֻלָּה.

וְכַעֲיִן שְׁבוּעָה שְׁלֵא יִישׁוּן ג' יָמִים דְּהוּי שְׁבוּעָתָה שְׁוֵא דְּוֹדָאֵי יִישׁוּן קָצֵת. וְיִישׁ פּוֹסְקִים דַּס"ל הָכִי גַם גְּבִי אֲכִילָה אִף שְׁאֲפֹשֶׁר לוֹ שְׁלֵא יֵאָכֵל כְּמָה יָמִים בַּכ"ז הוּא דְּבָר קָשָׁה מְאוֹד וְלָזֶה בְּנִיזְק אֵין מְשַׁבְּעִים אוֹתָהּ.

אִף לְשׁוֹן הַתּוֹתָמוּהִים שְׁמֵ שְׁאִין מְשׁוֹנְעָבְדִים מְשַׁמַּע שְׁמוֹתָר לָהּ לְיִשְׁבַע וְרַק שְׁאִינָה מְשׁוֹנְעָבְדָת וְהַתּוֹתָמוּהִים שְׁמֵ נְשָׂאָרוֹ בַּצ"ע בְּזֶה. וְנִרְאָה טַעְמָם דְּהַאֲיִשׁ עָלֶיהָ שְׁעַבּוּד הַגּוֹף לְשֵׁלֵם וַא"כ י"ל שְׁחִיבָתָה לְיִשְׁבַע כְּדִי שְׁיִשְׁתַּלֵּם הַנִּיזְק.

אִף הָא קִי"ל שְׁאִין מְחַוְיָיב לְהַשְׁפִּיר א"ע כְּדִי לְשֵׁלֵם חוּבוֹ וַא"כ ה"ה הָכָא אֵין מְחַוְיָיבָת לְיִשְׁבַע. כ"נ בְּכַוְנוֹת הַתּוֹתָמוּהִים מַה שְׁנִסְתַּפְקוּ בְּזֶה.

וְעַכ"פ אֵין רַאֲיִי מְכַאן לְעַנְיָן אִם מְשַׁבְּעִים לְהַבָּא וְכַבָּר נִתְבָּאָר עַנְיָן זֶה בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס"י קנ"ג בע"ה וְהַבִּיאוּ גַם מַעַכ"ת: וְמָה שְׁהַבִּיא מַעַכ"ת רַאֲיָה שְׁבַכ"מ שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁיָבּוּא לְיַדֵּי גְזֵל מְחַוְיָיב לְעַשׂוֹת תַּקְנָה לְזֶה מְקוֹדֵם מְהֵא דְּב"ב (דָּף פ"ב) דְּאִיתָא שְׁמֵ שְׁאִין קָנָה ב' אֵילָנוֹת יָקוּץ אֶת הַיִּנְצָא מִן הַגְּזַע דְּדִילְמָא מְסַקָא אַרְעָא שְׁיִרְטוֹן וְיִסְבְּרוּ שְׁיִישׁ לוֹ ג' אֵילָנוֹת וְקָנָה קַרְקַע הָרִי שְׁחִיבּוּהוּ לְקַצֹּץ אֶת הַיִּנְצָא מִן הַגְּזַע כְּדִי שְׁלֵא יוּכַל לְגְזוֹל אַח"כ אֶת הַקַּרְקַע וְדִימָה זֶה לְהָא דְּאָסוּר לְהַשְׁהוֹת שְׁטַר אֲמָנָה וּפְרוּעַ.

וְלִדְעָתִי מְב"ב אֵין רַאֲיִי דְּהִנֵּה הַרְשָׁבָ"ם פִּירֵשׁ שְׁמֵ בְּקוֹנְשִׁינֵי הַש"ס לְמָה תַּקְנּוּ רַבָּנִין שְׁהַיִּנְצָא מִן הַגְּזַע יְהֵא שְׁלוֹ פִּינּוֹן שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁיִהִי מְזֶה הַפְּסֵד לְבַעַל הַקַּרְקַע וְקָשָׁה דְּהִיכּוֹן מְצִינּוּ שְׁזֶה תַּקְנֵי ח' דִּילְמָא מְדִינָא הוּא כּוֹן וְנִרְאָה כְּוָנוֹת הַרְשָׁבָ"ם לְתַרְזֵי קוֹנְשִׁינֵי זֶה.

דְּאִי מְדִינָא הוּי שְׁלוֹ הִיכּוֹן מְצִינּוּ שְׁנַפְסִידְנוּ בְּשַׁבִּיל שְׁמָא יְגֻזֵל. וְעוֹד דַּא"כ הִיכָא שְׁקָנָה ג' אֵילָנוֹת זֶה אַחַר זֶה דְּקִי"ל בְּב"ב (דָּף ע"ב) וּבַח"מ ס"י רט"ז ס"ז שְׁאִין לוֹ קַרְקַע גִּימָא שְׁיִצְטָרֵף לְקוּץ שְׁמָא יְטַעֲוֹן שְׁקָנָאם יַחַד וְע"ש בַּסַּמ"ע וט"ז לְעַנְיָן אִם נֶאֱמָן הַלּוֹקֵם לְטַעֲוֹן כּוֹן וְע"ב בְּנ"י בְּב"ב (דָּף פ"ב) בְּזֶה.

וְלָזֶה פִּירֵשׁ הַרְשָׁבָ"ם דְּבַעוּלָה מִן הַגְּזַע בְּאַמְתָּ מִן הַדִּין הִנֵּה לָנוּ לֹא מְרַם שְׁיִהִי שְׁיִיף גַם לְבַעַל הַקַּרְקַע דְּהָא כַּח הַצְּמִיחָה הוּא גַם מִהַקַּרְקַע. וְנִהִי דְּהַפִּירוֹת וְהַעֲנָפִים מְכַר לוֹ לְחַלּוּטִין אִף שְׁצוּמָחִים גַם מְכַח הַקַּרְקַע מ"מ הַעוּלָה מִן הַגְּזַע נִיכָר טְפִי שְׁצוּמָח מְכַח הַקַּרְקַע.

וְהַרְאָיָה דְּגַבִּי דְּקָל אֲמַרִּינוּ שְׁאִין לוֹ גְזַע כָּלֵל אִף אִם יִצְמַח שְׁמֵ אֵינָה עֲנָף וְע' בְּרַמְבַּ"ן וְשַׁטְמ"ק שְׁמֵ. וּבְפִרְטָה לְמַאי דְּאִיתָא בְּש"ס דְּבַשְׁתִּי אֵילָנוֹת הוּי סַפְקָא אִם קָנָה, קַרְקַע א"כ הו"ל לְמִיזֵל לְחַוְמָרָא לְתוֹבַע בְּכָל דְּבָר וְהוּל"ל דְּהַגְדִּילוּ יִשְׁפָּה דְּבַעַל הַקַּרְקַע מְוַחֲזָק בְּאוּרֵי וְקַרְקַעוּ וְלָזֶה פִּירֵשׁ הַרְשָׁבָ"ם שְׁהַדִּינִים הִלְלוּ הֵם תַּקְנֵי ח' שְׁלֵא יְבֹאוּ לְיַדֵּי מְחַלְלוֹתָה בְּכָל פְּעַם.

ולזה מקשה הש"ס דלא הו"ל לתקן דבר שאפשר לבוא לידי מכשול פשיעלה שיקרטון: ועפ"ז יש לישב מה שקשה על סתימת הש"ס ופוסקים לקוץ את הינצא מן הגזע דהו"ל לחלק שאם אין ד"א בין האילן ובין הינצא מן הגזע א"צ לקוץ דהא אין לחוש שישטעון שיש לו קרקע דהה הוי רצופים ואין לו קרקע וכו' באילן אחד וינצא ענף אחד מן הגזע דג"כ אין לחוש עד שינצאו שני ענפים.

ובנ"י שם וכן בשטמ"ק בשם הר"ן פתבו באמת דבכה"ג א"צ לקוץ. אבל פשוטות פל הפוסקים מורה שאין חילוק ואין שייך לומר שגזרו הא אטו הא.

וגם דהו"ל להש"ס לאתויי גזירה זו. אבל לפמ"ש"ל א"ש דכיון שאפשר לצאת מכשול מזה לזה תקנו שיקוץ תמיד ולא פלוג בתקנתם וכדמצינו בכמה דוכתי דלא ניתא לחנו"ל לעשות חילוקים בתקנותיהם: ומה שהביא מעכ"ת מתשובת הגאונים שהובא בפ"ת סי' קנ"ד סק"ו שהצריך לסתור תקרת החלונות שעשה כדי שלא יעשה חלון מנה.

כבר נתבאר בפ"ת שם הטעם משום שניכר שרצונו לעשות חלונות שם. וכמ"ש בהיבורי שם סי' קנ"ג דבמקום שיש אומדןא שרוצה לעשות עולה יכולים להשביעו על להבא ע"ש: והא דכתובות (דף י"ט) שאסור להשהות שטר אמנה או פרוע נראה דלא דמי לנ"ד.

דבאמת קשה טובא היכן מצינו לחוש שיעשה עולה לגזול חבירו והלא כל אדם יש לו חזקת פשרות ואף דתנן אל תאמן בעצמה. מ"מ אין לנו לחשדו בזה ובפרט פשחבירו מאמינו ואינו חושש.

ועו"ק דא"כ בכל פקדון נחוש שיקפון אח"כ ואף שאמרו חז"ל להתרחק מן הפקדונות אבל איסור לא שמענו. אף י"ל שזה הוי בכלל הא דאמרינן בב"מ (דף ע"ה ע"ב) שהמלוה בלא עדים עובר על לפני עור וכו' ע"ש וע"ש בשטמ"ק ובח"מ ר"ס ע'.

והנראה בזה דהטעם הוא כדאיתא בב"מ (דף ס"ח ע"א) גבי שטרי מחוזנאי שכוללים הריווח עם הקרן שאסור לעשות פן שפא ימות והיורשים יתבעו כל הפתוב בשטר. ואף דפליגי תנאי אי חיישינן שפא ימות ע' גיטין (דף כ"ח) ויזמא (דף י"ג).

מ"מ הא קיי"ל דחיישינן וגם דלענין שלא יגרם היזק לאחרים יש לחוש יותר וכמ"ש התו' בב"ק (דכ"ו) שיש להזהר יותר שלא יזיק משלא יזק. ולזה אמרינן דשטר אמנה ופרוע אסור להשהות פי שפא ימות והיורשים יסברו שהוא שטר פשר ויגבו בו.

ומה שחששו בב"מ (דף ע"ה) במלוה בלא עדים שיקפון במזיד כפירש"י שם. נראה דס"ל לרש"י כמ"ש הריטב"א במגילה (ד' כ"ח) דזה הוי רק מיזת חסידות ולא איסור גמור פי היכן מצינו שגזרו לגזול במזיד.

והפוסקים שהביאו דין זה להלכה בח"מ ר"ס ע' ס"ל הטעם שפא ישכח ויכפור כמ"ש האחרונים שם ובאמת קשה מה יועילו עדים הלא יכול לטעון פרעתי אבל לפמ"ש הטעם שפא ישכח א"ש דכיון שיהיו עדים על ההלואה.

אין לחוש שישטעון שקר שפרע לו. וע' בתומים שם שהביא שהכה"ג הרגיש בקונשיא זו ותיבץ שישטעון איני יודע.

ולפמש"ל א"ש בפשיטות. ועוד נראה דאף אי נימא שיש לחוש שיעלה על רוחו לכפוך כפירש"י שם היינו רק במקום שחושב שלא יתברר שקרו פי מי יודע זה פיון שאין עדים.

אבל במקום שיהי נזכר השקר אין חוששין לזה. ולכן פשיש עדים שהלנה אין לחוש שישטעון שפרע פי בזה. והא נזכר כמשקר פיון שיש עדים שלנה דהו"ל לפרוע בעדים ואף שלא התנה שפרענו בעדים מ"מ פיון שהלה הלנהו בעדים הנה לו להזהר לפרוע בעדים ג"כ.

ויש להאריך בזה הרבה מהא דקיי"ל דחיישינו לתקלה בפסחים (דף כ' ול"ג) ובי"ד סי' כ"ג ונ"ז. אבל אין הפנאי מסכים לזה פעת.

ועכ"פ חיישינו רק לתקלה בטעות אבל לא חיישינו שיאכל את האיסור במזיד וה"ה בנ"ד: [ועפ"ז יש לישוב ג"כ הא דב"ב (דף פ"ב) שהחשש הוא שפא ימות והיורש יספור באמת שקנה אביו ג' אילנות ובה יש לדון אם יהי נאמן.

אף אם ימות גם בעל הקרקע ויורשיו יטענו ג"כ רק שפא נדאי שיהי היורש נאמן פיון שיש לפנינו ג' אילנות. ובה יש לישוב מה שנתקשו הפוסקים בב"ב שם שלא יהא הלוקח נאמן לטעון כן.

דמ"מ יש לחוש שימות בעל הקרקע ואכמ"ל בזה]. ועכ"פ שמענו שאין החשש שפא יגזול במזיד רק שפא יגזול בשוגג שהיורש יחשוב שהוא שטר גמור וקהא דב"מ (דף ס"ח) משא"כ גבי בת שע"פ חוק הממשלה יש לה חלק בנחלת אביה אין לחוש שתגזול במזיד.

ואף אם תמות ג"כ אין חשש שיתבעו יורשיה חלק ירושתה דהא אין פאן מקום לטעות. פי הכל יודעים שע"פ דין תוה"ק אין לבת חלק בירושה במקום בנים ולזה לא מיקרי בכה"ג אל תשפן עולה ואינה מחוייבת לפטרם.

רק האחרונים דנו בזה מצד כופין על מדת סדום. ויש להעיר בזה ממחלוקת הראשונים שהובא בשטמ"ק ב"ק (דף פ"ט) כפשוטים ב"ד להגבות לבע"ח מפתובת אשה ע"י מעמ"ש אם כופין את הבעל לעמוד במעמ"ש.

ואקצור בזה מקוצר הפנאי וגם פי פכר דברו האחרונים בזה. ואנו נוהגים לפשר בכגון זה.

פי קשה לפסוק דין גמור לכופה: סימן ריב. פבוד ידידי הרה"ג מו"ה יוסף נ"י רב דק' פעריסלאוו.

ע"ד רב אחד שמכר חזקת רבנותו לאחר באשר רצה ליסע להאה"ק ונהננה שש מאות ר"כ ולבד זה ישלח לו תמשים ר"כ בכל שנה ממעות א"י באשר אבי הקונה הוא גבאי על מעות א"י מאיזה כולל ונהקונה נתן להרב המוכר דמי קדימה והמוכר נתן לו פתב אשר פשישלם לו כל השש מאות ר"כ ויתולו בטוחות על התמשים ר"כ בכל שנה מקופת הפולל פנ"ל אזי מחוייב לתת לו שטר מכירה ע"פ דתה"ק על חזקתו ולסלק א"ע מחזקתו בזמן המוגבל ביניהם.

וגם אשת הרב ידעה מזה אולם עתה אין אשתו רוצה ליסע לאה"ק באמרה שלא יהי להם שם ממה להתפרנס פי הת"ר ר"כ יצטרכו לשלם חובותיהם ולזה המוכר רוצה לחזור בו ממכירתו והקונה אומר שיתחזק ברבנות שם שלא ברצון המוכר כי פינון שקנה אין בזה השגת גבול ויש מחזיקים בידו.

והנה מעכ"ת פתב שבטל המקח פינון שמכר פדי לעלות לא"י ומפניו בקידושין (דף נ') ובח"מ סי' ר"ז שאם לא עלה יכול לחזור בו ואף דהב"ש סי' צ' סקנ"א פתב דחזקות יש להם דין מטלטלים ובמטלטלים איתא שא"י לחזור הנה פבר פתב בשו"ת פרי תבואה הובא בפ"ת שם שזה רק מצד ספק וא"כ בנ"ד מספיקא אינו יכול להוציא מן המוכר וגם דהסברא בזה פתב הטור שם מפני שמטלטלים עשויים למכור אף אם לא יצא לאה"ק אבל קרקעות שמתפרנס מהם אין אדם מוכר רק פשוט לצאת למקום אחר והכא האומדנא ברורה שלא ימכור שום אדם יסוד פרנסתו ולהשאיר בלי פרנסה ובנ"ד הרי הגיד בפירוש שמוכר בשביל שרוצה לעלות לאה"ק וגם התנה שישלח לו לא"י בכל שנה ועתה הוא אנוס בשביל שאשתו אינה רוצה לעלות ואינו יכול לכופה כמ"ש הח"ס סי' קל"ב פינון שאין לה במה להתפרנס שם ואף שמתחילה נתבטלה מ"מ טוענת עכשיו שהיתה סבורה שיתפרנסו מכסף מחיר החזקה אבל עתה שנודע לה שהסד הזה צריך לשלם את חובותיו אינה רוצה לעלות ולזה יכול מוכר לחזור בו זה תוכן דעת מעכ"ת: ולכאורה י"ל דבנ"ד הוי פקדע דהא רב העיר הוי פפועל ואף שכתב ש"ל נעשה על זמן קצוב מ"מ אין יכולים לחזור בהם בני העיר כ"ז שהרב הלז רוצה להיות בעירם וכמ"ש הח"ס סי' ר"ל וא"כ יש להרב שיעבוד על אנשי העיר לשלם לו שכירותו והכנסתו ושיעבוד י"ל דהוי פקדע ע' ח"מ סי' פ"ח סכ"ח לענין שיעבוד קרקעות וזה שמכר חזקת רבנותו הרי מכר שיעבוד שיש לו על אנשי העיר ואף שבנו"ב מ"ת סי' מ"א כ' דל"ש קנין בחזקה היינו בחזקת ישוב דהוי רק זכות מהמשלה לדור שם ע"ש אבל בנ"ד הוי פשיעבוד גמור על בני העיר ואף דבמלנה ע"פ לא מיקרי כפירת שיעבוד קרקע אף שיש עליו שיעבוד הגוף מ"מ הכא בודאי יש להרב פתב רבנות פנהוג וע' חיבורי ח"א סי' ל"ח לענין אדם אי הוי פקדע ואכמ"ל בזה: אכן עדיין יש לפקפק בזה דל"מ שהאשה ל"י מתחילה שצריך לשלם חובות ועכ"פ יכול הקונה להשביע את המוכר אם פנים הדברים ואף שי"ל דאף אם האשה חוזרת בה בלי שום אונס מ"מ הוי המוכר אנוס כי מה יוכל המוכר לעשות פדי לכופה ואינו מחויב לגרשה או לבזותה פדי לקיים המכר ואין לה אנוס גדול מזה ובנדאי אדעתא דהכי לא הוסכם בדעתו לעלות לא"י שיצטרף עי"ז להתבזות לדון עם אשתו ולכופה לזה ולא גרע מהא דאיתא בקידושין שם דלא מיתדר לי' בא"י דנדאי קשה לו לדור שם בלא אשתו או פשיעלנה ע"י כפיות ובזיונות כי נראה דבזה לא בעינן אנוס גדול רק אנוס פשיע אנוס דלא אסיק אדעתיה להתרצות באופן כזה ע' פתובות (דף צ"ז ע"א) ובתוס' שם ובאחרונים בח"מ סי' ר"ז וזה דמי לדין פתח לענין התרת נדרים ויש להאריך בזה אף אין לי פנאי כעת אבל מ"מ בנ"ד יוכל להטיל קב"ח על המוכר אם האמת כדבריו שאין לו במה לשלם חובותיו וגם שלא עשה קנוניא עם אשתו די"ל דהוי קצת רגלים לדבר: אכן בנ"ד נראה פשוט שאין להקונה שום זכות עדיין כי מי נתן רשות להרב המוכר למכור הרבנות של העיר כי אף שישמעבדו לו בני העיר וגם יש לו זכות להוריש לבניו אחריו מצד הדין שכל מינוי

ושָׁרְרָה שְׁיִיף לְבָנָיו אַחֲרָיו וע' חִיבוּרֵי ח"ד סי' פ"ב דְּזָה שְׁיִיף גַם בְּרַבְּנוֹת אֲבָל אֵין לוֹ רְשׁוֹת לְמַנּוֹת אַחַר בְּמַקּוֹמוֹ בְּלִי הֶסְכֵם הַצִּיבוּר וְדִינוֹ פְּשׁוּמֵר שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְמַסּוֹר לְאַחַר בְּלֹא רְשׁוֹת הַבְּעָלִים רַק לְבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ רִשְׁאֵי לְמַסּוֹר מִשׁוּם דְּכָל הַמַּפְקִיד ע"ד אֲשֶׁתּוֹ וּבְנָיו הוּא מַפְקִיד וּמָה שְׁמַצּוּי שְׁרַבְּנִים מוֹחֲלִים חֲזַקְתֶּם לְאַחַר פְּשׁוּרֹצִים לְעֵלוֹת לֹא"י אוֹ לְהַנִּיחַ רַבְּנוֹתֶם לְגַמְרֵי נִרְאָה שֶׁהוּא רַק ע"ד שְׁיִתְרָצוּ הַצִּיבוּר בְּחוֹשְׁבֵם שְׁבִנְדָאֵי יִסְפִּימוּ לְזָה פְּדֵי לְעֵשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְרַבָּם.

אֲבָל כ"ז שְׁלֹא נִתְרָצוּ אֵין חַל בְּזָה שׁוּם קִנְיָן וְאִף אִם הֶסְפִּימוּ הַצִּיבוּר אַח"כ מ"מ אִם חֲזָר בּוֹ קוֹדֵם שֶׁהֶסְפִּימוּ הַצִּיבוּר בְּטַל מְכִירְתּוֹ וְאֵין מוֹעֵלֶת הֶסְפַּמַּת הַצִּיבוּר וְהוּי פְּמַקְנָה דְּבָר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ וְאִף בְּיִוֶרֶשׁ מְצִינוֹ לְפַעֲמִים שְׁיִכּוֹל הַצִּיבוּר לְמַחֲזוֹת ע' בְּחִיבוּרֵי שָׁם וְאִף אַחַר הֶסְפַּמַּת הַצִּיבוּר אֵינוֹ קוֹנֶה מִצַּד קִנְיָנוֹ מִהַמּוֹכֵר רַק שֶׁהַצִּיבוּר רוֹצִים לְקַבְּלוֹ לְרַב בְּאִנְפֵן שְׁיִתֵּן לְהַמּוֹכֵר הַסּוֹף שֶׁהַתְּנָה עִמּוֹ.

וְעוֹד דְּבַנ"ד עֲדִינָן לֹא קָנָה הַחֲזָקָה כִּי כָּתַב שְׁכָּשְׁיִתָּן כָּל הַכֶּסֶף וְיִתֵּן בְּטוּחוֹת עַל הַחֲמֻשִׁים רו"כ לְשָׁנָה מִכֶּסֶף הַכּוֹלֵל אִזְּ? הֵא מְחַוֵּיב לְתַת לוֹ שְׁטֵר קִנְיָן ע"ז. וְא"כ מְפִנְרֵשׁ שְׁעֲדִינָן לֹא הִקְנָה לוֹ וְיֵשׁ לְדוֹן דְּבַכָּה"ג אִף מִי שְׁפָרַע לֹא שְׁיִיף דְּמַש"פ שְׁיִיף רַק הֵיכָא שְׁנָתָן הַכֶּסֶף בְּתוֹרַת קִנְיָן לְחֵלוּטִין אֲבָל אִם נִדְּבַר בְּפִירוּשׁ בְּשַׁעֲת נְתִינַת הַכֶּסֶף שְׁאִינוֹ קוֹנֶה פְּעַת לִיכָא דִּין מַש"פ בְּזָה וְלֹא דְּמִי לְפוֹסֵק עַד שְׁלֹא יֵצֵא הַשְׁטֵר בַּח"מ סי' ר"ט ס"ו דְּשָׁם.

עכ"פ מְצוּי לְקַנּוֹת ע"ש בְּאַחֲרוֹנִים אֲבָל הֵכָא הוּא סָפֵק אִם יִסְפִּימוּ הַצִּיבוּר וְאִדְרָבָא מְסַתְּבַר שְׁיִאֲמָרוּ כִּי צַד הֵלָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפִרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וּבִלְא"ה אֵין פָּאן מַש"פ כְּמַש"ל כִּינּוֹן שְׁמַפְנִירֵשׁ בְּכָתַב שְׁלֹא הִקְנָה לוֹ תִּיקָף וְעֵינָן קִצָּה"ח סי' ר"ט שְׁכָּתַב דְּבַעֲיָנוּ שְׁקִנְיָן הַכֶּסֶף? הֵא נַעֲשֶׂה פְּקִנְיָן גְּמוּר שְׁקוֹנֶה עכ"פ מִה"ת וּבַנ"ד אִף אֵי נִימָא שְׁחֲזָקָה זֹה נִקְנִית בְּכֶסֶף מ"מ בַּנ"ד לֹא קָנָה לְכִי שְׁנִכְתָּב בְּפִירוּשׁ שְׁיִכְתָּב לוֹ שְׁטֵר קִנְיָן הַמּוֹעִיל ע"פ ד"ת פְּשִׁיטָן כָּל הַכֶּסֶף וע' סי' ר"ד בַּפ"ת לְעֵנָן אֵי יֵשׁ דִּין מַש"פ בְּקַרְקַע דְּלֹא סְמָכָא דְּעֵתוֹ בְּכֶסֶף וְהֵכָא עֲדִיף שֶׁהוֹתְנָה בְּפִירוּשׁ שֶׁהַקִּנְיָן יֵה"י אַח"כ וְאִקְצַר וְאִף שְׁכָּתַב שְׁכָּשְׁיִתָּן הַכֶּסֶף וְהַבְּטוּחוֹת מְחַוֵּיב לְתַת שְׁטֵר מְכִירָה כַּד"ת וְלִסְלַק א"ע מִהַרְבְּנוֹת מ"מ אֵין בְּזָה לְשׁוֹן חֵיבוֹב שְׁהָרֵי לֹא כָּתַב שֶׁהוּא מְתַחֲיִיב פְּעַת רַק נִכְתַּב בְּלִשׁוֹן אִזִּי מְחַוֵּיב וְהָרֵי יְדוּעַ שְׁאֵין עָלָיו שׁוּם חֵיבוֹב רַק שְׁיֵשׁ לְדוֹן מִצַּד אוֹדִיתָא שֶׁהוֹדָה שְׁמַחְוֵיב לְעֵשׂוֹת כֵּן וְנִימָא שֶׁהוֹדָה שֶׁהַתְּחִיב ע"ז בְּאִנְפֵן הַמּוֹעִיל אֲבָל ז"א דְּהָא לֹא נִתְחַיֵּיב לְתַת לוֹ אֵיזָה דְּבָר מְסוּיָים רַק לִיתָן לוֹ שְׁטֵר מְכִירָה וּמָה יוֹעִיל הַשְׁטֵר מְכִירָה אִם לֹא יֵאמֵר שְׁמוֹכֵר לוֹ וּמִקְנָה בְּפִירוּשׁ כִּי הֵלָא יָכוֹל לְתַת לוֹ הַשְׁטֵר בְּתוֹרַת שְׁטֵר אֲמָנָה וּמ"ש ע"פ דְּתַה"ק כִּינּוֹנְתּוֹ שְׁיֵהָא הַשְׁטֵר נִכְתַּב בְּאִנְפֵן הַדְּרוּשׁ ע"פ ד"ת אֲבָל לֹא עַל הַתְּנָיָה.

וְגַם מ"ש שְׁמַחְוֵיב לְסְלַק א"ע ג"כ אֵינוֹ חֵיבוֹב נְתִינָה וְזָה דְּמִי לְמ"ש הַנּוּ"ב מ"ק חַח"מ סי' ל' אוֹת ח' דְּבַכָּה"ג לֹא מִיקָרֵי חֵיבוֹב ע"ש וע"ש או"ז מָה שְׁפַקְפַק שָׁם ג"כ אִם הַתְּחִיב עַל תְּנָאֵי דְּהוּי פְּאִסְמִכְתָּא אִם לֹא שְׁהִי בְּקִנְיָן וּבַנ"ד נִרְאָה שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בַּק"ס.

וְעוֹד דְּכִינּוֹן שְׁכָּתַב שְׁמַחְוֵיב לִיתָן הוּי פְּקִנְיָן אֲתָן דְּלֹא מְהַנִּי ע' נו"ב סי' כ"ה כ"ו וְיֵשׁ לְהַעֲרִיף וְאֵין הַעֲת מְסַפְמַת לְזָה ועכ"פ בְּרוּר שְׁאֵין מְמַשׁ בְּכָתַב זֶה: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּמָה שֶׁהַתְּחִיב לְתַת חֲמֻשִׁים רו"כ בְּכָל שָׁנָה מְמַעוֹת אֵיזָה פּוֹלֵל שְׁחֲאֲתָנוּ מְמַנְהָ עָלָיו וְלְכִי הַנִּרְאָה הוּא גְּזֵל גְּמוּר וְאֵין לוֹ רְשׁוֹת לְתַת מְעוֹת הַפּוֹלֵל לְהַרְבּ הַמּוֹכֵר בְּעַד חֲזַקַת רַבְּנוֹתוֹ

ובנדאי שאין בתנאי זה ממש דהרי גם להמוכר אסור לקבל כסף זה ואף להסוברים שמכר הנעשה באיסור הוי מכר מ"מ בנ"ד גרע דהא עדיין לא נעשה האיסור ואיך נכוף אותו לקנים המכר ושיעשו שניהם דבר האסור לגזול עניי א"י ואף שהמתנדבים נותנים ע"ד הממונה שיחלקם למי שירצה מ"מ אסור לו לתת הכסף בעד החזקה שקנה חתנו ואף אם דעתו שראוי לתת סכום זה להרב מ"מ הרי הוא נוגע בדבר ואסור לו לדון בזה לבדו וכידוע דגבאי צדקה הם פדיונים שקבלום עליהם הצביבור וא"ל שהרי יוכל ליתן מפיו חמשים ר"כ בכל שנה ז"א די"ל שהמוכר נתרצה רק באופן שינתן לו מקנפת הצדקה פי זה הוי דבר קנים והוא בטוח שינתן לו כל ימי חייו.

אבל מה שהלוקח יתחייב א"ע יוכל להשתנות ע"י עוני וחולי ומיתה וכדומה או שיחזור בו מלקנים חיובו ויצטרף לבוא עמו בדינא ודיינא וממילא פינון שלא הי' בידו וגם שאסור לו לעשות פו בטל הקנין לגמרי ואקצר בזה לאשר פי בלא"ה אין בקנין זה ממש מטעמים הראשונים שהזכרנו: הינצא מדברינו שאין בקנין זה ממש והרב המוכר נשאר על חזקת רבנותו כמאז ומקדם ואם הקונה יחפוץ לקחת את הרבנות ביד חזקה ובסיוע איזה אנשים ע"י פיתויים שונים דינו כרשע וגזלן גמור כמ"ש ביש"ש פ"ג דקידושין ובשו"ת סי' ל"ה באר"ך שכל המשיג גבול חבירו מיקרי רשע וגזלן ומכש"כ בנ"ד בעסק רבנות שע"ז מתחיל השם פשיטא שהמכני' א"ע בשם רבנים עושים פאלה לירד לחיי חבירו על לא חמס בכפו וחלילה חולין לעדת ה' לסמוך על הוראת האיש הזה פי נראה מזה שאין בו יראת שמים ואינו יורד לענוק הדין פראוי ואלים אישים אקרא לאנשי העיר אשר יזקרו בכבוד רבם אשר לפי הנזכר לי הנהו רב גדול בתורה ויראת שמים וחלילה לכם לצער ת"ח גדול ולרדת לחייו ולגרום חילול השם ובזיון לתוה"ק ובזכות זה ישפות ד' להם רוב הצלחה ושלנות הנשקט ובכרחה כמ"ש השם גבולה שלום וגומר: סימן ריג.

פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה נתן נטע נ"י הרב דק' קאליבעל. ע"ד אחד שכתב בצנונותו שנותן החנות והבית שלצד דרום והקעמעריל שאצל הבית והחנות לבתו רחל והבית שלצד צפון לבתו חנה שרה והפרוזדור שבאמצע שיהי' לשניהם לשותפות ואם תרצה רחל לעשות מהקעמעריל שבתוך הפרוזדור שפייכלער או שתרצה לעשות חלון לתוך החצר אין רשות לאחד מצאצאיו למחות בידה פלל וכלל וכן רשות בידה לעשות מן הקעמעריל הנ"ל דירה פדרה דירות הפל פנ"ל.

והנה הפותל המערבי שבין הקעמעריל ובין הפרוזדור הוא באלקסון היינו שפותל דרומי של הקעמעריל הוא קצר וכותל צפוני ארוך ורחל רוצה פעת לעשות שם בית דירה ורוצה להעמיד פותל המערבי בשנה פדי שימשש פותל דרומי של הקעמעריל נגד פותל הצפוני וטענתה דלזה פתב שרשות בידה לעשות שפייכלער או בית דירה פדרה דירות הפונה שיהא הפותל שנה והאריה כת"ר בענין אי דרשינן בזה"ז לשון מיותר בשטר ומטרדותי אשיב בקוצר: לכאורה יש מקום לסברא זו פי אין דרה לעשות בית דירה שהכותלים לא יהיו שונים וכן קיי"ל בב"ב (דף צ"ח) ובח"מ ס"ס ר"ד שהמוכר לחבירו בית צריה שיהא ארבע על ששה הרי שדרה בית שיהא הכתלים שונים במדתם והא דאיתא בב"ב (דף ס"ב) שאפשר שהקנה לו באלקסון היינו בשדה אבל לא בבית ועוד דשם איירי שיש הוכחה לזה ע"ש.

אָבֵל בְּאַמַת ז"א דְנָהִי דְלַכְתִּחִלָּה צָרִיף לַעֲשׂוֹת שְׁנֵה הַצְלָעוֹת אָבֵל הָכָא שְׁכָבֵר הוּא בְּאַלְכֶסוֹן וְנָתַן לָהּ רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת מֵהַקְעֻמְעֵרִיל בֵּית דִּירָה הָרִי לֹא נָתַן לָהּ רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת מֵהַקְעֻמְעֵרִיל וּמִקְצַת מֵהַפְּרוֹזְדוֹר רַק מֵהַקְעֻמְעֵרִיל לְבַדָּה וְאַטּוּ אִם רוֹחֵב הַקְעֻמְעֵרִיל יֵהָא רַק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְאַוְרָכוּ ד' אַמּוֹת נִימָא וְשִׁיכּוּלָה לְקַחַת מִדִּירַת אַחוּתָה עוֹד שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֵהַפְּרוֹזְדוֹר ב' אַמּוֹת פְּדִי שְׁיָהָא ד' עַל ו' פְּדִין בֵּית.

וְשִׁפְתָב שְׁתוּכַל לַעֲשׂוֹת בֵּית דִּירָה הַפְּנוּנָה שְׁאַף שְׁיָרְבוּ עִי"ז הַנְּכַנְסִין וְהַיּוֹצְאִים בְּפְרוֹזְדוֹר וּמִי"ל ב"ב (דָּף ס' ע"א) שְׁאַסוֹר לְהוֹסִיף חֶדֶר בְּבֵיתוֹ שְׁלֹא יָרְבוּ הַדְּיוּרִים הַיּוֹצְאִים בְּחֶצֶר הַמְּשׁוֹתֵף וּכ"כ ב"ח מ"מ ס' קנ"ד ס"א בְּרַמ"א שְׁם לְשִׁיטַת הָרַא"ש וְע"ש ס"ב וּבְאַחֲרוֹנִים.

וּמָה שְׁפְתָב בְּדָרְף הַדִּירוֹת אֶפְשָׁר פְּנוּנָתוֹ שְׁיִוְכַל לְהַעֲמִיד שְׁם תַּנּוּר וְכִינִים אֶצֶל הַפְּנוֹתַל הַמְּשׁוֹתֵף וְאַף דְבִלֵּא"ה מְנוֹתֵר לְהַעֲמִיד שְׁם רַק שְׁיָרְחִיק ג"ט כְּדִקְי"ל בְּסִי קנ"ה וּבְהַרְחָקָא ג"ט נִרְאָה דְשָׁרִי בְּכָל גְּוּוֹנָא מ"מ רְצָה לְכַתּוּב לוֹ לְשׁוֹן יְפוּי פַח בְּזָה וְעכ"פ כָּל הַיָּכָא דְדָרְשִׁינּוּ יְתוּר לְשׁוֹן הֵינּוּ רַק לְהוֹסִיף לוֹ זְכוּת בְּגוּף הַדְּבָר אָבֵל לֹא לְהוֹסִיף דְבָר שֶׁהוּא נֶגֶד לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר שְׁהָרִי פְתָב שְׁנוֹתָן לָהּ הַקְעֻמְעֵרִיל וְשֶׁהַפְּרוֹזְדוֹר יֵהָא מְשׁוֹתֵף לְהוֹ.

הָרִי מְפֻרָשׁ שְׁכָל הַפְּרוֹזְדוֹר מְשׁוֹתֵף לְשִׁנְיָהוּן וּכ"כ ב"ב (דָּף ס"ח) וּב"ח מ"מ ס' רט"ו דְאַף שְׁאַמֵּר שְׁמוּכֵר לוֹ בֵּית הַבַּד וְכָל תְּשֻׁמִּישׁוֹ מ"מ לֹא מְכַר לוֹ הַחֲנִיּוֹת הַשְּׁיִיכּוֹת לְזָה רַק אִם הִרְחִיב לוֹ הַמְּצָרִים וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְנָהִי דְכָל תְּשֻׁמִּישׁוֹ מְרַבָּה הַפֵּל מ"מ פֶּאן שְׁהַמְּצָרִים שְׁהַגְבִּיל לוֹ מוֹכִיחִים שְׁלֹא מְכַר לוֹ הַחֲנִיּוֹת לֹא אֶמְרִינּוּ שְׁנִכְלָלוּ בְּלְשׁוֹן כָּל תְּשֻׁמִּישׁוֹ.

וְנִרְאָה פְּשׁוּט שְׁאַף אִם פֶּרַט אֵת כָּל הַמְּטַלְטְלִין תְּשֻׁמִּישׁי בֵּית הַבַּד הֵזָה וְכַתָּב ג"כ כָּל תְּשֻׁמִּישׁוֹ מ"מ ל"א דְלִישְׁנָא יְתִירָא אֵתוּ לְרַבּוֹת הַחֲנִיּוֹת וְהֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁהוּא נֶגֶד לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וּכְמַש"ל וְה"ה בנ"ד וְאַף דְגַבִּי דְרָף אֶמְרִינּוּ שְׁאַם אֶמֶר חוּץ מִבּוֹר וְדוֹת הַשְּׁאִיר לוֹ דְרָף הֵינּוּ מְשׁוּם דְדְרָף אֵינוֹ דְבָר נוֹסֵף רַק זְכוּת לִילָף דְרָף שְׁזָהוּ דְהָא הַמוּכָר בּוֹר וְדוֹת יֵשׁ לְלוֹקַח גַּם דְרָף אֵף בְּלֵא יְתוּר לְשׁוֹן דְמוּכָר בְּעֵין יָפָה מוּכָר [וְאִם לֹא פְתָב שׁוּם מְצָרִים וְכַתָּב וְכָל תְּשֻׁמוֹשׁוֹ צ"ע אִם נִמְכָּרִים הַחֲנִיּוֹת הַזֵּ"ל וּמכ"ש כְּשֶׁפֶרַט הַתְּשֻׁמִּישִׁין שְׁבָתוֹכוֹ בְּלֵא"ה.

וְיִוְתֵר נִרְאָה שְׁקָנָה אוֹתָם פִּינּוּן שְׁאֵינוֹ נֶגֶד לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וּכְמַש"ל] וְע' בְּחִי' הַרמ"ה ב"ב ב' שְׁם בְּאוּרָף בְּעֵנֵן זֶה וְקוֹטֵב הַדְּבָרִים שְׁאֵין מְרַבִּים מִיְתוּר לְשׁוֹן דְבָר שֶׁהוּא נֶגֶד לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וְאֵין שְׁיָיֵף בְּזָה לִילָף אַחַר לְשׁוֹן אַחֲרוֹן דְזָה שְׁיָיֵף רַק בְּדְבָר שְׁמְפֻרָשׁ לְבַסּוּף לְהִיפּוּף מִמָּה שְׁפְתוּב בְּתַחֲלִילָה מָה שְׁאֵין כּוּן בנ"ד.

וְעוֹד דְהָא פְתָבוּ הָרַאשׁוֹנִים שְׁיֵשׁ שְׁכּוֹתָבִים בְּשִׁטְרוֹת לְשׁוֹנוֹת יְתִירִים לְשׁוֹפְרָא דְשְׁטֵרָא וְע"ש בְּרַמ"ה (דס"ז ע"ב). וּמ"ש בְּשִׁטְרָא שְׁתוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁפִיכְלָעֵר י"ל דְהֵינּוּ מְשׁוּם דְבֵית הָאוּצָר יֵשׁ לוֹ זְכוּיֹת יְתִירוֹת ע' ח"מ ס' קנ"ה ס"ב.

עכ"פ נלע"ד לְדִינָא שְׁאֵין יְכוּלָה הָאֲשָׁה רְחַל לְהַשׁוֹת אֵת הַפְּנוֹתַל מְעַרְבִי שֶׁל הַקְעֻמְעֵרִיל רַק יִשְׁאַר בְּאַלְכֶסוֹן כְּמוֹת שְׁהֵיָה: סִימָן רִיד. כְּבוֹד הַרַה"ג הַמְּפֻרָסִם וְכו' מו"ה יַעֲקֹב יוֹסֵף נ"י מו"צ בְּקַאוּלָא.

ע"ד שלקח ראובן פאדראט להעמיד עבור אנ"ח אלה זוג מנעלים במדה ידועה ומקח ידוע לזמן מוגבל והוא קיבל את שמעון ולוי שכ"א אחד מהם יעשה ח"ק זוג לזמן המוגבל ויניחו פספס בעסק וראובן התחייב להניח בעסק אלה רו"כ לבד הזאלאג שהניח פחוק.

והנה לוי קיים כמזונבר ועוד יותר כי הוא עשה את כולם בהשתדלותו ושמעון לא עשה מאומה. ועתה דורש שמעון וראובן ולוי ישבעו שבועת השותפין באשר הוא יודע שעליו לא יוכלו להטיל שבועה כי הוא לא עסק בעסק השותפות מאומה והם צווחים כי חרפה היא להם לישבע כי מעולם לא נשבעו ולוי רוצה לנותר על טרחו בעסק רק כדי שלא יצטרף לישבע.

ודן כת"ר שלא להשביעם וחספז לדעת דעתי ובאשר ביקש להשיבו על אתר אשיב בקיצור הנה מנהיגנו בזה פדעת הט"ז ר"ס צ"ג שאין משביעין רק פשיש הוכחה ורגלים לדבר לחשוד אותו דבלא"ה לא שבקת חיי לכל ברי' וכל האנשים ישבעו כי ע"פ רוב עוסקים בשותפות או ע"י שכיר ואפטרופוס בעסק שלו ובנ"ד אין רגלים לדבר לחשוד.

וגם יפה העיר כת"ר דהא רוב הפוסקים כתבו דבעינן שיהא מודה במקצת. אף פבר הביא בפ"ת שם דברי הכנ"י והתנאים דכיון שיש עדיין לפנינו מעסק המשותף הוי כמב"מ.

אף קשה דהא הוי הילף. שוב ראיתי שהרגיש בזה בתנאים וכתב דכיון דהוי רק דרבנן לא דקדקו כ"כ בזה.

ולכאורה אין לו מובן דמנ"ל הא. ונראה ראי' לדברי יומהא דאיתא בב"מ (דף ד' ע"א) דלמ"ד הילף פטור ס"ל דתקנו רבנן שבועה אף היכא דהוי הילף וליכא בזה שבועה דאורייתא ע"ש.

וא"כ ה"ה בנ"ד אמרינן שתיקנו שבועת השותפין אף במקום הילף. אכן פשטות לשון רש"י בשבועות (דמ"ח ע"ב) משמע שלא תיקנו שבועה זו רק היכא שבטענת ברי היתה עליו שבועה דאורייתא.

וכ"נ מדבצי הש"ס שם שיהא שתי כסף ופרוטה. ולפ"ז נצטרף לומר דשותפים בקרקע ועבדים או שטרות אינם נשבעים כיון שאין בהם שבועה דאורייתא ופשטות ש"ס ופוסקים אינו כן וצ"ל שלא הצריכו רק שיהא פועל דאורייתא וממילא אף בהילף חייב.

אכן בלשון רש"י בשבועות שם מפורש שההודאה צריכה להיות מקצת ממה שחושדו שמה עיכב משלו הרי שההודאה צריכה שיודה שהעלים פרוטה. וכ"נ פשטות לשון המשנה שנשבעין שלא בטענה משמע שהחידוש בהם הוא רק שטוען שמה אבל אם הי' טוען ברי היו נשבעים מה"ת ונהי שפשטות דברי הפוסקים והאחרונים אין מורה כן מ"מ יש מקום לטעון קים לי כמ"ד דבעינן הודאה.

עוד נראה דבנ"ד משמע שלוי תובע מראובן חלקו בריוח. וראובן אינו חושד את לוי.

וא"כ צריף לתת לו חלקו בריוח ולא יוכל שמעון לעכב ע"ז. ואם אין ת"י לוי משל שמעון מאומה רק הכל נמצא ת"י ראובן.

א"כ אין פאן הודאה כלל אף לפי דעת התנאים וכנ"י שהזכרנו. והכנ"י הביא בשם בעה"ע דאף שממון השותפות אינו ת"י.

מ"מ מיקרי מודה במקצת ולא נמצא זה בעיטור פאות שנתף. ורק פתב שם שאם נמצא בו מהשנותפות הוי מוב"מ והפנונה שנמצא אצלו ואולי צ"ל שנמצא לו כי בו אין לו משמעות וכן מסתבר דמה שנייך לקרוא הודאה על מה שאינו אצלו.

עכ"פ יפה הורה כת"ר שלא יוכל שמעון להשביעם ורק סתם ח' נראה שיכול להטיל עליהם וכמפורש בפוסקים ע' טור ר"ס צ"ג ואף שפתבו האחרונים דכל היכא שנזכר סתם ח' המנהג לדון קב"ח מפורש מ"מ הכא יטילו רק סת"ח כי קב"ח מפורש חמור לאינשי כמו שבועה ויבואו לידי הפסד ממון עי"ז: וכת"ר רצה לדון עוד עכמ"ש המהרי"ט חח"מ סימן פ"ד שמי שלא נשבע מעולם ואינו רוצה לישבע שבועה דרבנן לא משמתינו ליה דזה הוי נקטיה בכובסיה וכו' והוי פירידיה לנכסיו כי הוא מוכרח לשלם כיון שקיבל עליו שלא לישבע לעולם.

ולענ"ד קשה לסמוך ע"ז דהאיך אפשר שע"י שהוא נזהר מלישבע יוכל להפקיע זכותו של זה וכל אחד יכול להחמיר על עצמו שלא ישבע ולא ישלם ועיקר המדה טובה בזה היא שישלם ולא ישבע וכן הובא בפסחים על חסיד אחד: סימן רטו.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה משה נ"י הרב דק' קונניב. ע"ד שאחד יש לו משרת שמשרתו בכל עניניו ונוסע עמו לכ"מ שנוסע.

והנה בבואם לאדעסא אמר למשרתו שיהא בחדרו שבאכסניא שם לשמור כספו ונחפציו כי הוא ילך לאיזה מקום. ובהיות המשרת בחדר הלז בא המשרת של בעל האכסניא לנקות את החדר.

ומשרת של האורח יצא לשותות חמין והשאיר את משרת האכסניא לבדו. ואח"כ בבוא האורח מצא שנחתך דסקיא של חפציו ונגנבו כסף ושטרות על כמה מאות רוב"כ והמשרת של האכסניא נמלט מהעיר ומוכח שהוא גנבם ועתה תובע האורח ממשרתו שישלם לו כי הלא הוא נשאר שם לשמור חפציו ונחפץ כת"ר לדעת דעתי בזה: הנה כת"ר הביא מחלוקת האחרונים אם משרת הוי כש"ש ולענ"ד עיקר דהיכא שמצוה אותו לשמור איזה דבר ודאי הוי ש"ש דהא שכוונו שישמרוהו בכל אשר יצוהו.

ולזה כשמצוהו לשמור הרי הוא ש"ש על זה וא"צ שישמרוהו בפירוש על השמירה וכן קיי"ל גבי מלנה על המשכון דהוי ש"ש. ואף שלא שכוונו בפירוש לשמרו.

מ"מ אמרינו בהיה הנאה דתפיס ליה בחובו הוי ש"ש אי משום שכוונו מצוה ע' ב"מ (דף פ"ב) והיכא שלא צוהו בפירוש לשמור רק שמסר לידו איזה דבר לעסוק בו נראה דג"כ הוי ש"ש דלא גרע מאן דקיי"ל דהוי ש"ש וכתב הש"ך בסי' ש"ו דה"ה שכיר יום ואף שעושה בבית בעה"ב ע"ש ואף לדעת הסמ"ע שם והמח"א ה' שומרים סי' מ"א שכתב שאם עושה מלאכתו בבית בעה"ב לא הוי ש"ש משום דהבע"ב לא סילק א"ע משמירתו.

מ"מ מודו במשרת שקבוע בבית שפן דרף בעה"ב להניח הפל על ידי משרתו שיעשה מלאכתו לבדו ואין איש אתו לשמרו ובנ"ד עדיף מאן דהכא הוי כאילו שכוונו מתחילה שיעשה מלאכתו וישמור החפצים שעוסק בהם.

ועכ"פ בני"ד שצננהו בפירושו לשמור חפציו הוי לכ"ע ש"ש וכמ"ל ונאף דבעלמא באומר לו שישמור והוא שתק פתבו הפוסקים שפטור פנין שלא קיבל על עצמו לשמור מ"מ בני"ד א"צ קבלה דהא התחייב בתחילה לעשות בעד שכתרו כל מה שצננה בעליו וע' תשב"ץ ח"ד סי' ט"ז שפסק ג"כ דמשרת הוי ש"ש: רק יש לדון לפטור משום שלא משך התפצים וכדקיי"ל בסי' רצ"א ס"ה ע"ש באחרונים ששיטה זו עיקר וכ"ה ר"ס ש"ג וגם דהא המשרת הוא מוחזק.

אכן נראה דנהי שתקנו משיכה בשומרים פדאיתא בב"מ (דף צ"ט). מ"מ הרי מפורש בש"ס בב"מ (דף צ"ג) דגם קנין אחר מועיל לחייב את השומר בשמירה.

ולפ"ז נראה שהשוכר חבירו לשמור חפציו ונתן לו פסוף על שכתרו הרי הקנה א"ע לו לדבר זה והתחייב לקיים שמירתו זו ונאף דפועל יכול לחזור בו בחצי היום מ"מ כל זמן שלא חזר בו הוא עומד בחיובו וכסף בודאי קונה בשכירות אדם כמו בשכירות קרקע דבזה לא שייך גזירה דנשרפו חפציו בעליה וכ"ה בשו"ת שבות יעקב ח"א סי' קפ"ד וכ"כ פ"ה אחרונים ועי' בח"מ סי' של"ג ס"ג ובש"ך סקי"ד וקצה"ח ונתיבות שם וכל הפלפולים שם אם יכול הפועל לחזור בו אבל זה נדאי דהוי קנין נגד הבעה"ב או במקבלו ע"ש.

שוב ראיתי שכ"כ המח"א ה' שומרים סי' ז' ובנתיבות סי' ש"ו ס"ק י' שאם הקדים שכתרו נתחייב בשמירה אף שלא משך החפץ ושמתתי שפוננתי לדעתם הק' רק מש"ש בנתיבות שהקדים שכתרו נראה דלאו דוקא הוא וסגי בנתינת פרוטה וכמו בכל קנינים ע' ש"ך ר"ס ש"ו ולזה בכה"ג חייב בגניבה ואבידה אף בלא משיכה ולפ"ז בני"ד אשר לפה"נ שכתרו המשרת קבוע לכל הודש או לשנה וגם הוצאות אכילתו וכדומה ג"כ מוטלים על השוכר וא"כ פנין שפכר אכל משלו איזה ימים בראשית החודש או השנה הרי התחיל לקבל שכתרו על חודש זה ונשתעבד לכל החודש ונתחייב באחריות שמירת חפציו השוכר ששיצננהו לשמור.

ונאף שיכול לחזור בו באמצע הזמן בכ"ז כל זמן שלא חזר בו חייב באחריות שמירתו וככל ש"ש: והנה בשטמ"ק בב"ק (דף צ"ט) כתב בשם הרמ"ה שאם נתן לאומן שכתרו מקודם נתחייב לדקדק במלאכתו פדיון ש"ש אף שלא משך דהא לאו לאוקמא ברשותיה לנטורי קבעי אלא למעבד ליה עבידתא בעלמא קמשעבד נפשיה והו"ל כשכיר בעלמא דמשתעבד בדמים ואם משך ע"מ ליטול שכתרו קנימא ברשותו לנטורה לכל מילי כש"ש עכ"ד.

ומשמע מדבריו דרק לענין פועל מהני פסוף אבל לא לענין שמירה. אבל ז"א דמ"ש זה מזה.

ונראה פוננת הרמ"ה דאומן או שכיר שלא משך אינו חייב בשמירת החפץ פדיון ש"ש רק במלאכתו צריף להזהר כש"ש דכיון שלא משכו אין החפץ עומד ברשותו ואם משכו הרי הוא ברשותו ונחייב בשמירתו.

אבל היכא ששכתרו בפירושו לשמור מודה אף הרמ"ה שאם קיבל פסוף על שכתרו חשיב כש"ש אף שלא משך החפץ. ועוד נ' דאם קיבל פסוף הרי הוא חייב באחריות שמירתו

מדין ערב שְהָרִי יְכוּל אָדָם לְהִתְחַיֵּיב לְשֵׁלֶם לְחֻבְרֹו בְּעֵד הַפְּסָד שְׁיִנְדָּמָן לֹו מְאִינָה סִיבָה שְׁיִגְבִּילוּ בִּינֵיהֶם וְרַק צָרִיף שְׁיִקְנוּ מִיָּדוֹ וְכֵן בְּקִבְלַת כֶּסֶף עֲבוּר זֶה שְׁפִירֵמֶתְחַיֵּיב וְאִין זֶה מִדִּין שְׁמִירָה רַק מִצַּד קִיבּוּל אֲחֵרִיוֹת וְע"י קִבְלַת כֶּסֶף עַל שְׁכָרוֹ הוּא מִתְחַיֵּיב וְעָרַב בְּעֵד הַהֶפְסָד שְׁיִנְדָּמָן ע"י חֶסְרוֹן שְׁמִירָה וְכִמוֹ עָרַב עַל שְׁכָרוֹ הַנָּאָה הוּא מִתְחַיֵּיב לְשֵׁלֶם אִם יְהִי לֹו הַפְּסָד עִי"ז שְׁהִלְנָה לְפָלוּנִי ע' קְדוּשִׁין (דָּף ז' ע"א).

וְעוֹד דְּכִינּוֹן שְׁעִי"ז שְׁמִקְבֵּל הַשׁוֹמֵר עָלָיו לְשׁוֹמֵר מְסַלֵּק בְּעָלָיו א"ע מְלִשְׁמוֹר י"ל שְׁאִם לֹא יִשְׁמֹר יְהִי חַיֵּיב הַשׁוֹמֵר מִדִּין גְּרָמִי וְהוּי כְּמִרְאָה דִּינָר לְשׁוֹלְחָנִי וְע' בְּמַחְנֵה אֶפְרַיִם ה' שׁוֹמְרִים סִי' ז' שְׁכ"כ וְדִקְמָה זֶה לְאוֹמֵר זְרוּק מְנָה לְיָם וְאֲשֵׁלֶם לָהּ וּבְזָה יֵשׁ מִחֻלּוֹקֶת הַפּוֹסְקִים וְהוּבָא בַח"מ סִי' ש"פ ס"א.

וְנִרְאָה דְּהִיכָא שְׁמִקְבֵּל שְׁכָר עֲבוּר זֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּחַיֵּיב דְּהָא כְּתִבוּ הָרַא"ש וְר"ן פ"ק דְּקִדּוּשִׁין הֵטַעַם מְשׁוּם שְׁאִינוֹ מִתְחַיֵּיב רַק כְּשִׁמוּצִיָּא הַדְּבָר לְרִשׁוּת בֶּן דַּעַת וְעִי"ז שְׁהִלְנָה זֹכָה בּוֹ מִתְחַיֵּיב הָעָרַב וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּכִינּוֹן שְׁנָתְנוּ לְזֶה ע"פ הָעָרַב הוּי כְּאִילוֹ קִבְלוּ בְּעַצְמוֹ וְלָזָה בְּאוֹמֵר תָּן מְנָה לְפָלוּנִי וְאֶקְדָּשׁ לָהּ מְקוֹדֶשֶׁת מִדִּין עָרַב דְּהָא בְּקִדּוּשִׁין בְּעֵינָן נְתִינָה וְאִין שְׁיִיף לֹוֹמֵר שְׁתַּתְקַדַּשׁ מִדִּין חַיּוּב רַק אָנוּ דְּגִין שְׁמִקְבֵּל פְּלוּנִי הוּי כְּאִילוֹ קִבְלָהּ הִיא.

וּלפ"ז כְּשִׁנּוּתָן לְזֶה שְׁכָר עֲבוּר זֶה שְׁיִתְחַיֵּיב כְּשִׁזְרוּק הַמְנָה לְיָם י"ל דכ"ע מוֹדוֹ דְּמִתְחַיֵּיב ע"י הַנָּאָת הַשְׁכָּר שְׁקִיבֵל. וּבְזָה מִיְנֻשְׁב הָא דְּכִסִּי' רצ"א ס"ה הִיכָא שְׁאִף הַבְּעָלִים נִסְתַּלְקוּ מִשְׁמִירָה מ"מ אִינוֹ חַיֵּיב עַד שְׁיִמְשׁוּף וּבַר"ס ש"ג לֹא הוֹנְכַר זֶה וְהִינּוּ דְּכִסִּי' רצ"א דְּאִיְרִי בַש"ח שְׁאִינוֹ מְקִבֵּל הַנָּאָה לְזֶה פְּטוּר בְּכָל גִּוְנָא.

אָבֵל בְּסִי' ש"ג דְּאִיְרִי בַש"ס חַיֵּיב אִם נִסְתַּלֵּק הַבְּעָלִים מִשְׁמִירָה עִי"ז שְׁהוּא קִיבֵּל עָלָיו לְשׁוֹמֵר וְס"ל דְּאִף שְׁעִדִּין לֹא קִיבֵּל שְׁכָר מ"מ אִם הִתְחַיֵּיב לְשׁוֹמֵר כְּבָר גִּתְחַיֵּיב לֹו הִלְנָה קִצַּת שְׁכָרוֹ וְכַמְש"ל וְעִי"ז מִתְחַיֵּיב הוּא בְּאֲחֵרִיוֹת חֻפְזָא אָבֵל בְּלִשׁוֹנוֹת הָרַאשׁוֹנִים אִין גִּרְאָה כֵּן וַיֵּשׁ מְקוּם לִישָׁב דְּבָרֵיהֶם אִף טְרַדוּמִי מְרַבּוּת כַּעַת וְאִנִּי מְוַכְרַח לְקַצֵּר: וּבַג"ד יֵשׁ מְקוּם לְדוֹן גַּם מִצַּד חֻצֵר דְּהָא שְׁכָר אֵת הָאֲכִסְנִיָּא גַם בְּעֵד מְשָׁרְתוֹ וְכַשְׁהֵינִח מְשָׁרְתוֹ בְּחֻדְרוֹ הָרִי הַשְּׂאִיל לֹו אֵת כָּל הַחֻצֵר לִישָׁב שָׁם בְּכָל הָעֵת וְאִף שְׁהַשְּׂאִיר בּוֹ לְעַצְמוֹ מְקוּם שְׁחַפְצָיו מְוַנְחִים שָׁם מ"מ הוּי חֻצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְכָל הַחֻדְרֵי מְשׁוּתָף לְשְׁנֵיהֶם דְּהָא אִין קִפִּידָא בְּאִינָה מְקוּם יְהִיו מְוַנְחִים הַחֻפְצִים וְהַמְשָׁרֵת יְכוּל לְהַסִּיעֵם מְמָקוֹם לְמְקוּם בְּאוֹתוֹ חֻדְרֵי וַא"כ י"ל שְׁיֵשׁ לֹו קִנְיָן חֻצֵר בְּחֻפְצִים בְּשַׁעֲה שְׁמִשְׂאִיל לֹו רִשׁוּת בְּהַחֻדְרֵי הַהוּא וַיֵּשׁ לְדַחּוֹת זֶה וְאֶקְצֵר בְּאֲשֵׁר נִתְבָּאָר דְּבִלֵּא"ה חַיֵּיב בְּשְׁמִירָתָם: וְעוֹי"ל דְּאִף אִם לֹא נָתַן לֹו עִדִּין מְאוּמָה מ"מ כִּינּוֹן שְׁכָר עֲשֵׂה מְלֵאכְתּוֹ הָרִי גִתְחַיֵּיב לֹו בְּעָלָיו אֵת הַשְּׁכָר בְּעֵד הָעֵת הִיא וְכַדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין (דָּף מ"ח) וּבְסִי' ש"ל"ג ס"ג ע"ש בְּאֲחֵרוֹנִים.

וְאִף דְּשְׁכִירוֹת אִין מְשַׁתְּלָמַת אֲלָא בְּסוּף מ"מ הוּא מִתְחַיֵּיב תִּיכְף לְשֵׁלֶם אַח"כ וּמִמִּילָא הוּי חַיּוּב זֶה כְּאִילוֹ נָתַן לֹו כֶּסֶף עַל שְׁכִירוֹתוֹ וְנִתְחַיֵּיב לְעַשׂוֹת מְלֵאכְתּוֹ וְשְׁמִירָתוֹ כְּפִי הַמְדוּבָר וְכ"כ בַּח' הָר"ן בַּב"מ (דָּף צ"ט) ע"ש וְדָמִי לְנוֹתָן ש"ט"ח עַל עַצְמוֹ שְׁכָתְבוּ כְּמָה פּוֹסְקִים בַּח"מ סִי' קצ"א ס"ב דְּהוּי כְּכֶסֶף וְעוֹד עֲדִיף מְכֶסֶף דְּהוּי כְּמַעוֹת הַבְּאוֹת מְחַמַּת מְכָר ע"ש סִי' ר"ד סִי' וּבְאֲחֵרוֹנִים שָׁם.

ואף שפבר עשה מלאכתו כנגד מה שנתחייב מ"מ כיון שהושנה עמו על כל חודש או שנה ממילא נתחייב לעשות מלאכתו בכל החודש שהוא ואף דאי בגיטין (דנ"ב) שאם משך החפץ לא הוי ככסף הרי דלא אמרינו שנתחייב הלוקח דמי החפץ וממילא הוי כנתנת פסף דשאני התם דבעינו שיהא הקנן דאורייתא ע"ש וכיון דמשכיה הוי רק קנן דרבנן ממילא הוי החיוב ג"כ רק מדרבנן ומדא"ל לא הוי חיוב ויש לדון בזה כמה שהאריכו האחרונים אי מה שנקנה מדרבנן אם נדון פשלו מדאורייתא ואכמ"ל בזה.

אבל בנ"ד מתחייב מה"ת לשלם לו עבור מלאכתו. ומ"ש הפוסקים דאף אם התחיל לשמור מ"מ אינו מתחייב רק עד שימשוך י"ל דאורייתא שלא נשפר לו לזמן מוגבל ולזה כל שעה ושעה זמניה הוא וע' מח"א ה' שומרים סי' י"ח אם שומר יכול לחזור תוך זמנו ונדעתי פי יש מקום לדון בזה ואקצר מרוב טרדומי וגם פי בנ"ד בלא"ה נראה שחייב וכמש"ל ובאמת בנ"ד הוי פשיעה כדקיי"ל בס"א רצ"א סכ"א במוסר שמירתו לאחרים: וע"ד הא דאיתא בס"א שמ"ו סי"ג שש"ץ אם אינו יכול להשמט מהם מיקרי שאילה בבפעלים אם שאלו ממנו וחפץ כת"ר לדעת גבול הדבר מה נקרא יכול להשמט.

נראה דאף שכל פועל יכול לחזור בו בתצי היום מ"מ כל זמן שלא חזר מיקרי בעליו עמו במלאכתו והא דיקול להשמט ממנו נראה הפנונה שגוף השכירות היתה באופן זה שאינו מושפר על זמן מוגבל או שהברירה בינו שלא ליגר לפני התקנה פשיעה ובענין רב אי מיקרי שמירה בפעלים כפר פתבו האחרונים בס"א שמ"ו שדינו כמו ש"ץ וע"ש בט"ז: סימן רטז.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה משה נ"י ראב"ד דק' הרוכש: ע"ד ראובן שהיה לו שני חצאי בית ופרוזדור בינתיים ואחורי חצי הבית שלצד דרום היה חצר קטן ה"א על ה"א וראובן מכר ללאה את חצי הבית שלצד דרום ואנפני המכירה היו שלא תוכל לבנות ע"ג חצי הבית שקנתה וגם ראובן לא יוכל לבנות ע"ג חצי בית שלו והחצר? הא משותף לשניהם ורשות ביד לאה להתזיק שם חביות ריקנין שלה ורשות ביד ראובן להעמיד שם סופה לחה"ס ואז תפנה לאה את חביותיה ועשו ע"ז אקט כחוק ואח"כ מת ראובן ויורשיו מכרו כל הנ"ל לשמעון ולאה בקשה משמעון שימכור לה זכותו בחצר ולא רצה ואח"כ בנתה לאה בנין ע"ג גנה ופתחה פתח וסלונות לתוך החצר והעמידה מדריגות בחצר לעלות לבית החדש ושמעון שתק ואח"כ תבע אותה לד"ת על שבנתה עלי' על גנה ועל שעשתה המדריגות בחצר ועי"ז לא יוכל לעשות סופה שם וגם פי ע"י ריבוי הדיוורין רבו השותפין בחצרו וגם ירבו הנכנסים והיוצאים ולא יהי לו מנוחה שם ולאה הביאה עדים שהרשה לה לבנות על הגג ועי"ז יהי גם לו רשות לבנות על הגג ושמעון הביא עדים שאמר שלאה עושה זה שלא ברשות ושלא יניח את הבנין הזה לעמוד על הגג ומה שלא עיכב מלבנות הוא מפני שהפועלים היו אלמים ותקיפים והיה ירא מהם וקבלת עדות שהביאה לאה נעשה שלא בפני שמעון כי הוא הרשה לקבל עדות מפי אחד שלא בפניו וסברו הב"ד שאינו מקפיד גם על שארם ולקבל עדותם עוד הפעם טוען שמעון שעכשיו יחזיקו דיבורם פי הם אנשים המונים וגם פי הם היו הבונים בנין שעל הגג והם פנוגפים בדבר ועד השלישי שהוא בן תורה חושבו שמעון לנוגע פי אשתו משרמת בחנות לאה והעדים לא נחקרו פראוי מתי הרשה לה לבנות אם קודם המחה שעשה

שמעון לפני עדים או אח"כ והאריה מעכ"ת בד"ת וחפץ לדעת דעתי בזה ומעוצם טרדוטי וגם כי עלי פעת להשיב בענין חמור בעסק קדושין אשיבנו בקיצור: הנה מה שהתנה שלא יבנו על הגנות לכאורה צדקו דברי מעכ"ת שהוא דבר שאין בו ממש.

אבל נראה דהנה התועלת שיהי ללאה מזה ששמעון לא יבנה על גגו נראה שהוא פדי שיהא פנוי המקום ויוכלו להביט מגג לאה על פני כל המקום שהוא ולא יאפיל נגדו בנן של שמעון וגם כי הפותל התחתון שיהי ללאה והפותל קשור יחד עם חצי של שמעון וכשיבכדו על הצד של שמעון יוגרם היזק גם לחצי הפותל של לאה וכן פוננת שמעון במה שהתנה שלא תבנה לאה על גגה והנה בח"מ סי' ר"ט ס"ג קי"ל דבשייר דבר שאין בו ממש אמרינו ששייר לעצמו זכות לזה בגוף הדבר ע"ש.

וא"כ בנ"ד הרי שייר ראובן בגג שמכר ללאה זכות לענין האויר שיהנה מאויר שעל הגג וכן שייר זכות בגוף הפותל שיהגרום חיזוק לכותלשלו רק שקיבל על עצמו שהוא ג"כ לא יבנה על גגו וכותליו וזה צ"ל שהוא בתורת חיוב וכמש"ש הרשד"ם סי' ש"ע שחייב שייר אף בדבר שהוא שוא"ת ועכ"פ הרי באופן אחר לא רצתה לקנות הבית ובה"ל שא"צ תנאי כפול ע' סי' ר"ז ס"ג.

ואם פותל של לאה מתחזק ע"י שמחנפר יחד עם פותל של שמעון הרי אין יכול אחד מהם לסתור פותלו באשר יש לחבירו זכות בו לחיזוק לפותל שלו והוי גוף הפותלים כמשותפים לשניהם ולזה לא יוכל לבנות על הפותל בלי הסכם חבירו: ולזה כשהוסכם בין שניהם שיוכלו לבנות על גגותיהם ודאי הנה צריה קנין לזה באופן המועיל וגם פיון שיש שטר ביניהם כדיניהם לא קנו עד שיקתבו בשטר כדיניהם כי לא סמכא דעתיהו.

אכן בנ"ד שעשו זה בדברים ולא סמכה על דבריו ובנתה בנן ומדריגות נראה פשוט דמהני דהוי כאלו התנו בפירוש שיקנו בלא שטר רק בחזקה זו לחוד וכדאיתא בסי' קצ"א ס"ג. ועוד דהא בנתה על פיו ואם רוצה עתה לחזור בו יצטרף לשלם לה כל הוצאותיה על הבנין והמדריגות ומה שהגיד לפני עדים שאינו מסכים לא הוי פלום פיון שהיא לא ידעה מזה ועשתה על פיו.

ואף אי נימא דזה מיקרי חזרה קודם החזקה. מ"מ היא עשתה ע"פ רשיונו ויצטרף לשלם לה כל הפסדה דהו"ל להודיעה שחזר בו.

ומה שאמר שהפועלים אלמים. אין בזה ממש דאטו הוא צריף להלחם בהם רק הנה לו להגיד ללאה שאינו מרשה לבנות שם: וע"ד קבלת העדות שלא בפניו נראה שאין חשש דהא קי"ל בסי' כ"ח סי"ח שלפטור מקבלים שלא בפני בע"ד והכא פיון שפבר בנו על הגג מיקרי זה לפטור ואין שייר בזה קרקע בחזקת בעליה עומדת.

ואף דלענין העמדת המדריגות י"ל שהחצר עומד בחזקת שניהם. מ"מ פיון שעיקר העדות הוא על הבנין שעל הגג ורק ממילא הוצרכו לעשות מדריגות שם י"ל דמהני אף שלא בפני בע"ד.

וגם דהא יש פוסקים דס"ל דבדיעבד מהני שלא בפני בע"ד והובאו בסי' כ"ח סט"ו וגם הרבה פוסקים ס"ל דמהני לחזור ולשמוע עדותם בפני בע"ד וכן עיקר עי' בפוסקים שם ובפרט דבנ"ד שנתן רשות לקבל עדות אחד שלא בפניו וגלי דעתיה שאינו מקפיד בדבר

וכ"נ לדינא דכיון שאמר בהתחלת קבלת עדות שיקבלו עדותו של העד שלא בפניו ולא אמר בפירוש שלא יקבלו רק את עד זה ולא יותר מוכח שהסכים שיקבלו את כל העדים שלא בפניו כי הלא ידע בלי ספק שהיא אמרה שתביא שני עדים.

וגם מ"ש שאחד נוגע בדבר שאשתו משרתת בתנוחה זה לא הוי נוגע בדבר. ואף במשורת פתבו רוב הפוסקים שפשוט לעדות אם אין הדבר נוגע לעצמו: סימן ריו.

נסתפקתי בהא דקיי"ל בשותפין שחלקו וכן בית שנסתלק אין משביעים אותם אם אח"כ נודע להשנות או הבעה"ב איזה רגלים לדבר וגילוי מילתא לחשוד אותו אם יכול להשביעו אז או לא: והנה בטעם דחלקו אין משביעים פתב הב"י בח"מ סי' צ"ג מחו"ד בשם תשובה לרפני צרפת משום מדחלקו ולא השביעו מחל לו השבועה.

וכ"נ מפניו בדברי הרמ"ה שבטור שם סעיף י"א. וכיון שהטעם משום מחילה א"כ י"ל דהא שנולד דבר חדש שלא ידע מקודם הניא מחילה בטעות.

וכעין דקיי"ל בח"מ סי' י"ב סי"ד וסט"ו וכ"ש בתשובת הרשב"א הובאה בב"י שם שאף אם מחל לו בפירוש וכתב לו כן ואח"כ נמצא שיש בידו מחילתו בטיילה וכ"ה בס"ס כ"ה ובסי' רמ"א ס"ב ברמ"א. וא"כ ה"ה ה"א שמתחיל לו השבועה בשביל שלא ידע שום מקום לחשודו עתה שנודע לו שיש רגלים לדבר בטילה המחילה.

ויקצת יש לחלק כי ה"ה נתברר שהי' טעות גמור שלא ידע שמגיע לו או שמצא עדים ושטר וכדומה אבל ה"ה לא נתברר לו שגזלו ולחשוד אותו ה"ה יכול מקודם ג"כ ולהשביעו וכיון שמתחיל לו הספק שיש לו עליו א"כ גם עכשיו אינו רק ספק: ולכאורה יש להביא ראיה שיכול להשביעו מהא דקיי"ל בטוש"ע סי' ע"א סי"ג שאם פתב בשטר נאמנות להמלוך ואח"כ נמצא המלוך פטרן בדבר אחד בעדים בטילה נאמנותו וכתב בשו"ת עבוה"ג סי' י"ט הובא בחי' רעק"א ובפ"ת שם ובסי' צ"א סק"ד דה"ה שאר אומדנות חזקות שאינו איש נאמן כפי שחשבוהו מקודם בטילה נאמנותו ע"ש.

וא"כ ה"ה ה"ה ה"א פיון שעכשיו יש אומדנא ורגלים לדבר לחזק החשד עליו שפיר יכול לחזור ממחילתו: ועפ"ז יש לישוב קושיות רפני הצרפתים שהובא בב"י סי' צ"ג דאי הטעם דחלקו פטורים משום מחילה א"כ למה יכול לגלגל אח"כ.

ולבסוף מסיק שם שהטעם משום מחילה וא"כ הקושיא במקומה עומדת למה יוכל לגלגל וכבר הרגיש בזה הכנה"ג הובא בהג"ה מהרל"ח וכתב שסמך על מ"ש בתשובה השנית הובא בב"י שם אח"כ שפתבו שם דלא מחל לו בפירוש רק לא רצה להשביעו עכשיו עד שיבוא זמן אחר והוא דוחק גדול דאי נימא שלא מחל א"כ יוכל להשביעו כל זמן שירצה בלי גלגול נאטו מסיק אדעתיה שיזדמן לו עוד עסק עמו שיוכל להשביעו וחושב שאז יגלגל עליו מעסק זה ועוד דהא הרמ"ה שהובא בטור פתב בהדיא דכיון שחלק עמו מחל לו השבועה משמע מחילה ממש ובתנאים סק"ז הבין דברי הצרפתים דהוי פמוחל על תנאי אם לא יזדמן לו שבועה אחרת לגלגל והדבר צ"ע פנ"ל דאיך שייך לומר שמוחל על תנאי פיון דלא אסיק אדעתיה כלל שיזדמן לו עוד עסק שבועה עמו וגם עכ"פ יש לנו לשואלו אם חשב אז תנאי זה ואם יודה שלא חשב איך יוכל לגלגל: ואפשר להסביר זה דבאמת הא קיי"ל דמחילה בלב לא הניא מחילה וכמ"ש המהרי"ט סי' מ"ה ובקצה"ח

סי' י"ב באורח נרק היכא שגלוי מחשבתו באומדנא לכל העולם שחושב למחול שפיר הויא מחילה יעו"ש.

וא"כ י"ל דה"ה בנ"ד להכי הוי מחילה משום שגלוי לכל שפיון שחלקו ולא השביעו מסתמא מחל לו. אבל אם הנה בא התובע לפנינו ונהיה מגיד שאמת שחושב למחול לו השבועה רק חשב בלבו תנאי שמוחל לו רק על אנפן אם לא ינדמן לו עוד עסק שבועה עמו נראה דנדאי מאמינים אותו.

ואף שמחשבת תנאי זה אינו גלוי לכל העולם דלאו כ"ע מסקי אדעתיהו שינדמן ביניהם עוד עסק שבועה. בכ"ז גם היפוך תנאי זה אינו גלוי לכל העולם דנדאי אפשר שהוא יודע שעוסק עמו לפרקים או שחושב לעסוק עמו ולזה חושב שמגלגול אינו פוטר ווא"כ מחשבת מחילה זו שגלויה לכל העולם אינה גלויה כמחילה לחלוטין רק שאפשר שתהא גם על תנאי זה וממילא אף שלא חשב תנאי זה מ"מ המחילה לחלוטין אינה גלויה לכל העולם וכיון דמחילה בלב בכה"ג אינה מחילה פנ"ל ממילא נימא שאין לו זכות במחילה זו רק במה שגלוי לכל העולם עכ"פ.

והיינו עם תנאי זה ולהכי קאמרינן דהוי פאלו התנה: אבל באמת ז"א דאיך שיך שנתפוס מעצמינו מחשבתו לחצאין ולהתנות בה תנאי שלא חשב כלל, ועוד דא"כ יש למצוא עוד מיני תנאים שאפשר שיחשוב מחילתו על אנפן זה ונימא ג"כ שבאמת תהא מחילתו רק על אנפן זה אף שלא חשב ועוד דהא התו' פתבו בכתובות (דף נ"ו) ד"ה הרי דאי לא דילפינן מבני גד ובני ראובן היינו אומרים ששום תנאי לא יועיל לבטל מעשה נרק מב"ג וב"ר ילפינן שתנאי מבטל ולזה אין לנו רק מה שלומדים משם יעו"ש.

ונראה פשוט דה"ה במחילה בעינו ג"כ דיני תנאי, אף דלא הוי מעשה מ"מ כדיבורא קעביד מעשה שנמחל לחבירו תביעתו. וכן מפנרש שם בתו' להדיא דבעינו דיני תנאי במחילת חוב יעו"ש וא"כ הךא הרי מחשבת המחילה גלויה לכל העולם והוי כמו שמוחל בפירוש לפנינו ומחשבת התנאי אינו גלויה לכל.

וא"כ לאמהני תנאי כזה וממילא המעשה קיים ולזה אף שאומר שחשב בפירוש תנאי זה ג"כ לא מהני. וא"ל דהא מחשבת המחילה גלויה רק לחצאין משום שאפשר שחשב למחול על תנאי.

ז"א דהא פתבו התו' שאין שיך מעשה לחצאין. וכיון שהמחילה ברורה ותנאי ברור אין לפנינו לבטלה המחילה קיימת.

ואף אם נדחוק לדחות זה. מ"מ כבר נדחתה בקושיות הקודמות: ועוד נראה ראיה ממ"ש התה"ד סי' שי"ז וזא להלכה בח"מ ס"ס רמ"ו שאם נתן מזונות לחת בעו אינה משך ואח"כ נתקוטטו ותבע מחתנו לשלם לו בעד מזונותיו ואומדנא דמוכח שמחילה מחל לו דמי מזונותיו רק עתה שנולדה מריבה ביניהם תובעו פסק שם שפטור דכיון שמחל לו לא יוכל לתובעו עתה וקשה אמאי לא נימא שמחל לו רק על תנאי שלא יתקוטט עמו והא תנאי זה נדאי אפשר וקרוב שיתנה בו.

ועכצ"ל כמש"ל דכיון דהמחילה גלוי לכל העולם והתנאי אינו גלוי הוי מחילה גמורה. ודחוק לחלק בין עושה מעשה שזן אותו.

ובין מוחל דבר שפבר ביד חבירו וכמש"ל דמחילה הוי כמעשה לענין זה: ועו"ק טובא על התומים דהא הוא פתב שם ובסק"פ שם דכיון שלא השביע האב בחייו אמרינן שמחל השבועה וביאר שם דמסתמא מחל אף נגד יורשיו ולא יוכלו היורשים לגלגל עוד ועדיפא מפטרו בפירוש דאמרינן שלא פטר רק נגדו ולא נגד יורשיו וע"ז קשה דכמו דבחקוקו אמרינן שמחל על תנאי אם לא יזדמן לו לגלגל עליו ה"ה הכא מנ"ל שמחל לגמרי.

ואף שי"ל דכיון שאצל היורשים לא נתחדש שבועה חדשה רק אותה שבועה מאפוטרופסות א"כ לא שייך לגלגל דהא חזינו שעל אפוטרופסות לא השביע. משא"כ הכא נתחדש לו עסק חדש ושבועה חדשה.

ז"א דהא הכא מצי לגלגל אף אם נתחייב לו שבועת השותפות מעסק אחר. ועו"ק דהא קי"ל בס' צ"ג שא"י להשביע שבועת המשנה רק היכא שיש איזה הוכחה ואומדן לחשדו.

וא"כ בהך דפ' הכותב עכצ"ל שגם בחיי האב היה איזה הוכחה לחשדו. דאלת"ה אין ראיה שמחל לו האב דאפשר שלא השביעו משום שלא היה יכול להשביעו כל זמן שלא מצא הוכחה.

ועכצ"ל שהיתה הוכחה ובכ"ז לא השביעו. וצ"ל כשהיורשים משביעין על אפוטרופסות שלקחם מצאו איזה הוכחה ג"כ וא"כ י"ל שגם אביהם לא מחל רק פשראה הוכחה אחת אבל אם היה יודע שיהי עוד הוכחה לא היה מוחל ונימא דהוי כמוחל על תנאי אם לא יהיו עוד הוכחות.

אבל ז"א דההוכחה שגנב משל יורשים אין שייך לצרפה עם ההוכחה שגנב משל אביהם וכיון שמחל אביהם על שלו מחל לגמרי ולא אצריף בזה כי ז"ב אחרי שאין ההוכחה השנית גדולה מן הראשונה: אכן באמת מזה בעצמו יש להביא ראי' לנ"ד דכיון שעיקר שבועת השותפין ושארים הם רק אם יש לו איזה הוכחה לחשדם.

וא"כ לא מקבעיא אם קודם לא הי' לו שום הוכחה לחשדו דנדאי יכול עכשיו להשביעו דהא מקודם לא מחל לו כלל רק שלא הי' יכול להשביעו וגם י"ל שלא עלה על דעתו לחשדו דהא אסור לחשוד בכשרים ועתה שנודע לו הוכחה שיש לחשדו שפיר יכול להשביעו וכמש"ל דלא עדיפא מנאמנות מפורש.

אלא אף אם גם מקודם היתה לו איזה הוכחה. מ"מ אם עכשיו נוספה לו איזה הוכחה וגילוי דעת לחשדו שפיר יכול לומר שמקודם חשב שיש לו אמתלא לדחות ההוכחה הריא משא"כ עכשיו.

ונה שייך רק פשלפי ראות עיני ב"ד מתחזק החשד עליו ע"י ההוכחה השנית וגם שנתברר שלא ידע מקודם את ההוכחה השנית כי הוא איננו נאמן כיון דאנו סהדי שבשעה שחלק השותפות מחל לו השבועה.

וע' חיבורי ח"ד סי' ק"מ באיזה אופן מיקרי רגלים לדבר: ועדיין יש לדון אם הי' יכול מקודם לדעת מההוכחה השנית ע"י תקירה ודרישה די"ל דמדחלק השותפות ולא חקר היטב מוכח שמחל השבועה בכל אופן.

וכעין זה מצינו בסי' רל"ב גבי מום במקח שאם הוא דבר שיכול להבחינו אינו יכול לחזור בו דמדלא ביקחנו מוכח שנתרצה אף במום. ומכ"ש בנ"ד דע"כ איירי שגם עתה יש לו קצת הוכחה לתשדו כמש"ל והו"ל לתקור פראוי וכעין זה איתא בב"מ (דף ל"ז ע"א) שאם הפקידו שנים זה בפני זה אמרינן שאין חושדים זה"ז דאלת"ה הו"ל להזהר ולהפקיד זה שלא בפני זה ויש להאריך בזה.

ועכ"פ היכא שע"י תקירה קלה לא היה יכול לדעת מקודם את ההוכחה שנודעה לו עתה ולפי ראות עיני ב"ד יש לתשדו ע"י הוכחה זו יותר מפפי שהיה מקום לתשדו מקודם. נלע"ד שיכול להשביעו.

אף עדיין יש לדון שפך היתה התקנה שישביעו רק קודם שחלקו. ובכ"ז נראה שיכול להשביעו אם נראה פן בעיני הדיין: סימן ריח.

ע"ד שנים ששכרו מעבנרת בשותפות והקאנטראקט נעשה על שם האחד ועל זאלאג ושא"ד נתנו שניהם בשנה. ומה שצריך עוד פסוק להעסק טוען מי שהעסק על שמו שהותנה שיתנו שניהם בשנה והשני טוען שהותנה שזה שיעל שמו ולנה בהת"ע כל הפסוק הדרוש לעסק והרנוחים יעלו מן השותפות והוא נתן רק מחצה זאלאג והנצ' כדי שיהי לבטוחות על הפסד והתחייב שיתעסק בעסק זה תמיד בעד ש"כר קצוב.

והאיש הלזה הוא דל המצב וא"א פלל שיתן סך פנה או שישגיג להלוות סך פנה. וידוע זה בכל העיר כי ג"ז שנתן לנה על משכונות בפ"צ גדול.

ומי שהעסק על שמו רוצה להפסיד הזאלאג אחרי שאינו נותן השני כפי הדרוש ופסק כת"ר שישבע השני שהותנה שמי שהעסק על שמו יתן כל הפסד הדרוש על עסק זה ואז לא יוכל להפסיד הזאלאג.

ויש מערערים על פסקו וחפץ לדעת דעתי בזה וקצתתי בהעמקת פרטי הטענות שאין שייכים לעיקר הדבר והנני להשיבו בקוצר כי טרדותי פעת עצומות מאוד וגזלתי לי עת פחצות לילה לרשום מה שנלע"ד בזה: והנה מפורש בח"מ סי' ט"ו שבמקום שנראה לדיין יכול להפוך השבועה על שפגגדו והפל לפי האומד דעת.

ואף שכתבו שם אח"כ הרמב"ם ומחבר דהאינדנא אין לדון ע"פ אומדנא מ"מ הא פתב שם הש"ך מהמהרי"ק שבכ"ז צריך לדון ע"פ אמת הענין. וגם הביא בפ"ח שם בשם השבות יעקב שצריך לדון כפי הענין ע"ש.

אלא דקשה להעמיד ע"ז דא"כ נתת תורת כל דין בידי הדיין שיאמר שפך היה יושר דעתו ובטל דין תורה: אבל נראה דבנ"ד י"ל שאין השבועה חלה מעיקרא על מי שהעסק על שמו דבאמת אינו מוחזק דהא בלי ספק היה ידוע לכל דהעסק של שותפות ועל הזאלאג נתנו שניהם פסוק שנה בשנה ואין בזה שום ספק שהעסק נקנה לשניהם פי האחד ש"כר עבור שניהם וכמפורש בסי' קע"ו ובסי' קפ"ד והשותפות התחילה תיכף כשהתחילו לעסוק בשכירות העסק ונתנו הפסוק.

ומה שהשטר על שם אחד אינה חזקה בגוף הדבר וכדקיי"ל כה"ג בסי' ס"ו ס"ה שאף שהשטר על שם הלוקח בכ"ז צריך פתיכה ומסירה ע"ש. וכ"ה שם סעיף א'.

וכן קיי"ל בב"ב (דף נ"ב) ובח"מ סי' ס"ב שמה ששהשטרות על שם האשה אינה חזקה ע"ש. פנין שנו"נ בתוך הבית וכן באחד מן האחרים.

וה"ה הכא שידוע שהוא שותפות ביניהם וגם פי דר"ה השותפים שיהי העסק על שם אחד מהם מפמה טעמים וגדולה מזו בב"מ (דף קט"ז ע"ב) שאף אם נמצא דבר המשותף בידי אחד מהם לא מיקרי מוחזק בזה משום דשותפים לא קפדי והוי פמונח ת"י שניהם ע"ש בפירש"י ובתו' ריש ב"ב חילקו בין זמן מועט למרובה ומפורש שם זה פרי"ף ע"ש.

ומכ"ש בנ"ד שאין העסק מונח ברשותו רק שהשטר על שמו לא מיקרי זה מוחזק רק שבידו ליקח העסק ולתפוס אותו לעצמו או לסלק א"ע. אבל אינו מוחזק בזה.

וכ"כ המהרי"ט ח"א ס"ס ק"מע"ש בכה"ג ומה שבידו לתפוס לא מיקרי מוחזק. ועס"י ק"ד דבעיקויל ע"י עש"ג לא מיקרי תפיסה: והנה בדין אמיד קיי"ל בכתובות (דף פ"ה ע"ב) ובח"מ סי' רצ"ז דאי לא אמיד והמפקיד נותן סימנים מוציא מן היתומים והרמב"ם ובש"ע שם ובסי' ט"ו מבואר דהאיך דאין לדון ע"פ אומדן דעת הדיין: והנה בסי' ע"ה סי"ט וסי' צ' ס"א וסי' רצ"ח וסי' שפ"ח ס"א קיי"ל דבמחנ"ב שבועה ואין יכול לישבע או בנגזל וניזק ששבע ונוטל מ"מ אם טוען דבר דלא אמיד אינו נוטל ע"ש.

וכבר הקשה הב"ח בס"ס רצ"ז דהא דאיך דאין דנין ע"פ אומדן דעת הדיין. ותירץ דכיון דהא דנגזל וניזק שבע ונוטל הוא רק תקנת חכמים אזלינן בה בטר אומדן ע"ש.

והוא תמוה דהא בסי' ע"ה הוי משואיל"ל משלם מדאורייתא ובכ"ז אזלינן בטר אומדן. וגם בסי' רצ"ח דנין בזה משום משואיל"ל משומר וע' ש"ף סי' ע"ב ס"ק נ"א.

אבל הדבר פשוט דרק להוציא אין אנו דנין ע"פ אומדן דעתנו וכהא דסי' רצ"ז שיהא להוציא מהיתומים וכ"ה לשון הרמב"ם שם אבל כל הנהו שהזכרנו דהוי להחזיק שפיר דנין ולא יהא אלא ספק איך נוציא מספק.

וכעין זה כתב הרא"ש הובא בש"ף ס' צ' שהקשה מהא דירושלמי פ' הכונס והובא להלכה בח"מ סי' ס"ב דאריס שהפקיד שייך הפקדון לירשיו ולא לבעה"ב אף שלא היה אמוד והקשה הרא"ש דלמה פסקינן בניזק שאין יכול לטעון דבר שאינו אמוד ותירץ דהתם כשהוא בידי הנפקד הרי הוא בחזקת האריס המפקיד אבל הכא בזה להוציא מיד המזיק והגזלן הרי מבואר דאף לדינא דש"ס יש חילוק כעין זה וכ"כ המהרי"ט ח"א סי' קי"ב בדעת הרמב"ם ע"ש.

ובסברא דלא אמיד כתבו התו' הטעם בכתובות (דף פ"ה ע"ב) משום דלא טענינן ליתמי מילתא דלא שכיחא ואם היה אביהם חי והיה טוען היה נאמן ע"ש. ונתקשה הש"ף בסי' רצ"ז דהא כמה פוסקים ס"ל דטענינן נאנסו ליתמי אף דקיי"ל דנאנסו הני מילתא דלא שכיחא.

וכתבו האחרונים לחלק בין לא שכיח ללא שכיח כ"ל וע' מהרי"ט ח"א סי' ע"ג וסי' קנ"ב בזה ועקצה"ח סי' ק"ח סק"ה ואכמ"ל בזה. עכ"פ שמענו דלא אמיד הני מילתא דלא שכיחא כ"ל שיהא לו וכמ"ש המהרי"ט שם.

ובתומים בכללי מיגו אות מ"ו פתב דמילתא דלא שכיחא היא מיעוטא דמיעוטא נאף
שאין הולכים בממון אחר הרוב מ"מ בזה הולכים ולזה לא טענינו ליתמי וע"ש עוד בסי'
ק"ח סק"ב מזה ובאמת נראה שזה תלוי בסברת ר"ת בב"ב (דף צ"ב) בתו' שלזה אין
הולכים אחר הרוב מפני שאומר קים לי בנפשי שאני מן המיעוט ולזה ביתומים שאין
טוענים פן לא טענינו להו אבל אי נמא דהטעם כמ"ש שאר ראשונים משום דחזקת
ממון עדיפא טובא.

א"כ אף ביתומים יש להם חזקת ממון. ויש להאריך ולבאר שיטת ר"ת בזה אבל אין
הצעת מסכמת: ועפ"ש ד"ש אומדנא דהוי פרוב אמרתי לישב מ"ש הר"ן בפ"ג דקידושין
שאם שיצה את הגדולה ואח"כ אמר סתם בתה מקודשת לי שתיקה אסורות והקשה
דבתוספתא איתא שאם היו עסוקין בגדולה לגדול וקטנה לקטן אמרינו שפן קידשו ותיירץ
דבתוספתא איירי שבשעה שקידשו ידעו לאיזה קידשו רק אח"כ שפחו אבל הכא איירי
בקידשו סתם.

והקשה לי חכם אחד דכיון דאומדנא דמסתמא קידש את זאת שעסק מקודם אודותיה
מהני לברר איה הנה הקידושין מכ"ש שיועיל לברר פנונתו בלבד דמצינו בכל דוכתא
דאומדנא שגלוי לכל העולם מועיל לענין דדברים שבלב הוי דברים.

ולפמ"ש א"ש דנראה ברור דלענין דברים שבלב דליהו דברים צריף אומדנא חזקה
שיהא כמו אנו סהדי דאי לא תהא רק פרוב א"כ אין זה גלוי לכל העולם דהא המיעוט
ישנו ג"כ בעולם ושמא זה מן המיעוט ועכ"ל דהוי פאנו סהדי וגלוי לכל שפן פנונתם
אבל לענין לברר איה הנה המעשה סגי באומדנא דהוי פרוב והנה אומדנא דשיצה תופס
הר"ן דהוי פרוב ולזה מהני רק לברר המעשה אבל לא לעשות דברים שבלב דברים:
ונראה ראיה לזה מהא דתנו במנחות (דף ק"ח ע"ב) האומר אחד משני הקדש הגדול
הקדש שלשה הבינוני קדוש פירשתי וא"י מה פירשתי הגדול הקדש ומסקינו בש"ס
דבשלשה אף הבינוני הקדש דהוי ספק שמא פינו לבינוני דהוי גדול לגבי קטן ע"ש
בפירש"י ומשמע דבפירשתי הוי הגדול לחוד הקדש אף בשלשה מדלא תני בבא
דפירשתי קודם בבא דשלשה וכן מפירש בהרע"ב במשנה שם שכתב דהיכא דפירש
ליכא ספיקא דנדאי הגדול הקדיש.

הרי מפירש דהיכא דפירש מהני אומדנא לברר והיכא דהקדיש סתם לא מהני וקשה
פנ"ל ועכ"ל כמ"ל דאומדנא זו הויא רק פרוב דהא איכא מיעוטא שמקדישים הבינוני
ולזה מהני רק לברר פשפירש אבל לא לעשות דברים שבלב דברים ורק בשני שנוורים
אנו סהדי שהקדיש הגדול דלהקדיש הקטן דהוא עין רעה לגבי הקדש הוי מילתא דלא
שכיחא כלל דקיי"ל מקדיש בעין יפה מקדיש וברמב"ם פט"ז מה' מעה"ק ה"ט פתב
פירש אחד מהן ושכח או שאמר לו אביו אחד מהן הקדש ה"ז מקדיש גדול שבהן ואח"כ
יצא ידי חובתו ולשון זה אינו מוכן דמה שיצה שיקדיש אותו דהלא הטעם דאמדינו דעתו
דבנדאי הקדיש הגדול וא"כ הרי הוא פבר הקדש וגם מה שיצה שאח"כ יצא י"ח ועכ"פ
לשון הרמב"ם שם משמע ג"כ דקאי אף על שלשה שכתב שם דין זה אחר דין דשלשה
ע"ש ובאמת הרמב"ם י"ל דס"ל דנהי דמסתבר שהקדיש הגדול מ"מ הרי אפשר
שהקדיש הקטן וכמ"ל.

ולזה ס"ל שמקדיש עתה את הגדול על תנאי אשר אם הוקדש מפבר הרי טוב ואם הקטן הוקדש יהא מחולל על הגדול ואירי בקדשי בדיק הבית שיש להם פדיון אבל הוא קצת דחוק בלשון הרמב"ם ויש להאריך בזה ואכ"מ].

והנה זה פשוט דבמקום דליכא חזקת ממון שפיר הולכים בממון אחר הרוב וכ"כ בשטמ"ק ספ"ק דכתובות וכ"נ בתו' ב"ב (דף צ"ב) וב"ק (דף כ"ז) דהיכא שאין אחד מהם מוחזק שפיר אזלינן בטר רובא וממילא נשמע דאף שכתבו התו' בכתובות (דף פ"ה) שאם הוא חי וטוען דבר דלא אמיד נאמן היינו משום שהוא מוחזק ואין הולכים בממון אחר הרוב אבל היכא שאינו מוחזק אינו נאמן לטעון נגד הרוב ובפרט לפמש"ל דהוי מיעוטא דמעוטא ולא שכיח כלל.

ועפ"ז נראה לבאר מ"ש הש"ך סי' ס"ב דאף שמועיל תפיסה גבי אריס שהפקיד בלא אמיד היינו רק בהפקיד סתם אבל אם החפץ ת"י יורשי האריס אין מועיל תפיסה ע"ש ותמה עליו התנאים דמאי שפא.

ולפמ"ש א"ש דכיון שהחפץ ברשות הנפקד ולא א"ל בפירוש שהוא שלו וידוע הנה שפצוי ת"י האריס חפצים של בר זינא א"כ הו"ל כמו שאין אחד מהם מוחזק ובכ"ז לא החליטו שיהא של בר זינא מפני שגם בני בר זינא לא טענו ברי שהוא שלהם וממילא מוקמינן אחזקת מי שמידו בא ליד הנפקד דהו"ל כחזקת מרא קמא אבל כשתפסו בני בר זינא לא מפנינו.

אכן כשהוא ת"י האריס יורשיו דהוי חזקת ממון גמור לא מהני תפיסה כלל וכמו בכ"מ שאין הולכים בממון אחר הרוב דלא מהני תפיסה אם אח"כ תפס ממנו שכנגדם וכמבואר בפוסקים.

ויש לי להאריך בזה ולבאר דברי הירושלמי ס"פ הכונס דהיינו בעיא דבש"ס דילן (דף ס"ב) מרגניתא בכספתא דבאמת אנמדנא דלא אמיד ואומדנא שאין רגיל להניח בו שנים הם ולזה פסקינן שנגזל ונגזק אין נוטלים בכה"ג דאין להוציא מספק ולא אוכל להאריך ולברר זה פעת: ועכ"פ כיון שברנו דבנ"ד לא מיקרי חזקת ממון ת"י מי שהשטר על שמו וגם דבכה"ג הולכים אחר הרוב א"כ ודאי דאין יכול לטעון דבר שאינו אמוד ורק מצד דמ"מ טוען ברי משביענין לשכנגדו ויפה הורה מעכ"ת וכן מבואר בסי' צ' ורצ"ח ושפ"ח דבטוען דבר שאינו אמוד משביענין היסת לשכנגדו כמה לקח או הזיק אם אומר שידע יעו"ש באחרונים ויש לי לבאר עוד כמה פרטי בענין זה אף מטרומי ההכרח לקצר: סימן ריט.

ע"ד שאנשי עירו קבעו שכירותו שהוא לבדו ומכור שמרים בעירו ואסור לאחר למכור שם שמרים וכן אסור לאנשי עירו לקנות שמרים רק אצל כת"ר ועתה נמצאים אנשים שמוכרים שמרים בעירו וכן יש שקונים שמרים מאחר וחפץ לדעת דעתו בזה: הנה שמים רעות עשו כי זה נוגע בעבירות שבין אדם למקום שעברו על האיסור ותקנת הצבור שהרב יהא מוכר שמרים לבדו כדי שיתפרנס מזה ויוכל לעסוק בהוראה וצרכי ציבור במנוחה ויש בזה ג"כ דין נדר לת"ח עניי ואף על דור הבא שלא היו בעת התקנה חלה תקנה זו ואף דבשבועה ונדר א"א להדיר בניו אחריו כמ"ש ביו"ד סי' רכ"ח מ"מ

במתקנה שתקנו חלה על דורות הבאים משום אל תטוש תורת אמה ע' פסחים (דף נ') וע'
חיבורי ח"א סי' כ"ח והכא הוי זה תיקון גדול שיהי להם רב ומורה קבוע ושתהי פרנסתו
קבועה ומה שקובעים לו מסחר קבוע יש לזה מקור בש"ס ב"ב (דף כ"ב) דנקטינן שוקא
לתלמיד חכם שלא ימפור שום אדם סחורה עד שימפור הת"ח סחורתו פדי שלא יטרד
מלימודו ע"ש.

ולזה בהרבה קהלות קובעים דבר מיוחד כמו שמרים או מלח ונרות שהרב לבדו ימפור
זה. ונראה שתפסו דברים אלו כי השמרים המה לאפניית לחם שזהו עיקר מזון האדם
פדי שיהי בעיקר לחם מעורב חיזוק התוה"ק.

ולזה נקבעו תרומ"ע ונחלה מתבואות הארץ כי הם המתחזקים בתורה ע' פתובות (דכ"ו)
וגם לרמז על מ"ש במשלי לכו לחמו בלחמי דקאי על התורה ולא קבעו שימפור לחם
באשר הוא עסק שיש בו טורח הרבה ויתבטל עי"ז הרבה מלימודו ומלח קבעו על שם
שהתורה ניתנה לישראל ברית מלח וגם פי פשם שהמלח מעמיד ומחזק את הדבר
שנותנים אותו בו פן אלמלא התורה לא נתקיימו שמים וארץ וכמ"ש אם לא בריתי וגו'
ונרות הוא על שם שהתורה אור ומאירה לאדם בכל דרכיו וכדאייתא בסוטה (דף כ"א)
והאחרון הכביד שהוא גזל גמור שהרי נתחייבו לו שלא לקנות רק ממנו ושלא למפור
לאחר בעד זה שעוסק בצרכיהם ופונה א"ע מכל דבר ומיחד כל עתותיו לצרכי עירם וע'
ח"ס חיו"ד סי' ר"ל בזה ואף שעל שב ואל תעשה אין חל שום קנין מ"מ חייב הגוף שייך
גם בכה"ג וכ"כ בשו"ת רשד"ם סי' ש"ע דגם בשו"ת שייך חייב ואף החולק עליו נראה
דהיכא שנתחייב ע"י תנאי בעד פעולת חבירו כ"ע מודו שמתחייב אף בכה"ג וחייב זה
נתחייבו גם הבנים שלא חתמו על הכתב דכיון שאין ראים לסלקו כל ימי חייו כמבואר
בח"ס הא"ח סי' ר"ו ממילא חייבים לו את תנאי השכירות שהתנו אבותיהם נהרי הוא
גזל גמור ועוברים גם על עושק שכר שכיר ואף דאסור לו ליקח רק שכר בטילה מ"מ
יש פמה ענינים בצרכי ציבור המנטלים על המורה שמותר לקבל שכר בעד זה וא"כ הוי
זה שכר פעולה ממש וכ"כ בח"ס חיו"ד סי' ר"ל דהוי גזל גמור מי שמקפח פרנסת הרב
והנה ידוע שאין לברך על דבר מאכל שיש בו גזל אף שקנהו בשינוי וכדומה ע' או"ח
סי' קצ"ו ובאחרונים שם וא"כ פשוט שאסור לאכול הלחם שנאפה בשמרים שנקנו
מאחר ולא אצל הרב דכיון דפתיה ביה חשש גזל יש בזה משום בוצע ברה ואיה יברך
על הפרשת חלה וכן על אכילתו וא"ל שהשמרים בטלו בהעיסה דהא קיי"ל בביצה (דף
ל"ח) דממונא לא בטיל ואף שיש לדון בזה לדינא אבל העיקר שיש לכל ירא ד' למנוע
מלאכול את הלחם הנאפה בשמרים שנקנו באיסור גזל ת"ח ובטוח אני כי כאשר ידעו
אנשי עירו חומר האיסור בזה ימנעו מהיום והלאה מעשות פאלה ויהי אף שלום וברכה
בעירו: סימן רכ.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה שמר"י נ"י הרב דק' הינטשעסט. ע"ד שבעיר אחת
נפטר הרב שלהם ונתנו כתב לאלמנתו ויתומיו אשר שש שנים יקבלו הם את השכירות
וההכנסה וככלות ששת השנים ויהי בנה ראוי אז להוראה? הוי הוא לרב ומורה שם
ויתפרנסו יחד עם האלמנה ושאר היתומים ואם לא יהי ראוי לכך אזי יתנו לה חמש
מאות ר"כ ויקחו למו רב פרצונם.

ובמשך ששת השנים הוסכם שחתן הרב יורה הוראות פי גם בחיי הרב היה מורה שם כמה פעמים ברשות חותנו וככלות השש שנים לא יהי לו שום טענה ורק בכתב שנתנו להאלמנה הערים הסופר ולא הזכיר את זה רק כתב סתם שהיא תשפור איש שיורה הוראות במשך זה באשר היה ירא שחתן הרב לא יחפץ לעזוב מקומו אחר שש שנים ובני העיר לא ידעו מזה ויחתמו לתומם על הכתב הלז ואח"כ נתפשרה האלמנה עם חתן בעלה הנ"ל שהיא תקח שבועה ר"כ לשבוע והרח"ש והוא יקח שלשה ר"כ לשבוע ושאר הכנסות ובני העיר הבטיחו לתת לו ג"כ ג' ר"כ לשבוע וחתן הרב נשבע בפועל בכל חומר אשר ככלות שש שנים וגיסו יאה ראוי להורות אזי אינו רשאי להורות שום הוראה בעיר ההיא בלי רשות האלמנה ובנה ועתה פלה הזמן.

ובן הרב ראוי להורות ודורש שגיסו לא יורה שם פי חזקת הרבנות שייכת לו וגם פי נתנו בני העיר כתב עבורו וגם פי הלא נשבע גיסו שלא יורה שם. וגיסו טוען שאין להבן דין חזקה בזה כיון שלא היה ראוי לכך בשעת פטירת אביו וגם פי הוא שימש בהוראה עוד בחיי הרב וגם נתמנה מהציבור אחר פטירת הרב.

והבן טוען שמה שהורה בחיי הרב אין זה מינוי כיון שהיה זה רק בדרך עראי ברשות הרב ומה שמינוהו אחר מות הרב היה זה רק על זמן מוגבל בפירוש מכת האלמנה והיתומים והרי נשבע לעזוב הרבנות לזמן המוגבל וחתן הרב טוען שהרי הקהל לא לקחו ממנו שום ערבות שיעזוב הרבנות ורק הוכרח לישבע בשביל שאז לא רצתה האלמנה לדון עמו ומה שנתנו הקהל כתב לכן הרב הוא בשביל שטעו וקשבו שיש להבן דין חזקה ברבנות זו שהרי לא התנו שאם לא יאה ראוי לרבנות תוכל האלמנה לקחת חתן לאחת מבנותיה שיהא ראוי להורות ויהי שם לרב ומוכח שהסכימו רק על הבן בשביל שסברו שיש לו דין חזקה ועתה אם לא ידון הבן עמו בד"ת אסור לו להורות שם ונהי שגם הוא לא יורה בשביל שבועתו בכ"ז גם לי גם לך לא יהיה ולזה נשבע שאסור לו להורות בלי הסכמתם פי חשב שיוכל להשיג הסכמתה עי"ז שיזכה בדין שאין להבן זכות בהרבנות וממילא יתוצו לקבל ממנו פסוק פיוס ויסקימו שישאר שם ואנשי העיר מסכימים שישארו שניהם ויסיפו עוד ב' ר"כ לשבוע.

והאר"י מעכ"ת בדברי חכמה וחקץ לדעת דעתי בזה. והנה מרוב טרדומי לא אוכל להאר"י ואשיבנו בקוצר ואתו הסליחה: הנה בלעדי הכתב והשבועה שעשו לפי דעת הרמב"ם פ"א מה' מלכים היו צריכים להמתין עד שיגדל הבן ובארתי בחיבורי ח"ד סי' פ"ב דגם במינוי, הבא מכת התורה שיהי דין ירושה.

וא"כ גם בנ"ד הוצרכו לעשות פן אכן לדינא נראה לחלק דרך במלוכה שיהי זה שאפשר שיהי איזה שנים בלא מלך ושרי המלוכה ינהגו את צרכי המדינה וכמו שהיה גבי יואש וכ"ה בכמה מדינות.

אבל בענין רבנות ההכרח שיהי בכל עיר מורה ודאין ומנהיג הציבור. ואם יקחו להם איזה מורה הוראה אזי לא יוכל לסלקו אח"כ פי אין מורידין בקודש וכן מפני המחלוקת ולזאת לא נהגו לעשות פן ברבנות.

וּלְהַשְׁאִיר אֶת הַמּוֹרָה ג"כ אֶפְשֶׁר שְׂאִין בְּכַח הַקֶּהֱל הַהוּא לְהַחְזִיק רַב וְגַם מוֹרָה וּבְעִיר גְּדוּלָה שְׂיֵשׁ לָהֶם בְּלֹא ה' דַּיִינִים י"ל דמ"מ א"צ לְהַמְתִּין עַד שְׂיִגְדַל כִּי רַב בְּמִלָּה שְׂיִיף זֶה שְׂמַצְנוּיִם בַּתּוֹרָה לְהַקִּים לָהֶם מִלָּה וְאֶסוּר לָהֶם לְהִיּוֹת בְּלֹא מִלָּה וְכִשְׂמַמְחִינִין עַד שְׂיִגְדַל הָרִי הוּא מִלָּה מְעַכְשָׁיו ע"פ דִּין יְרֻנְשָׁה הַמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה גְּבִי מְלוּכָה וְהַשָּׂרִים מְנַהִיגִים הַמְּלוּכָה עַד שְׂיִגְדַל וַיּוּכַל לְהַנְהִיג בְּעֶצְמוֹ.

אָבֵל לְקַבֵּל רַב אֵינָה מְצֻנָה מִיְּחֻדָּת רַב שְׂמַחְוִיבִים לְמְנוּת שׁוֹפְטִים וּמוֹרִים לְהוֹרוֹת הַלְכָה לְרַבִּים וְסָגִי בְּקַבְּלַת דַּיִינִים וּמוֹרֵי הוֹרָאָה. וְרַב בְּעִיר גְּדוּלָה מְקַבְּלִים רַב גְּדוּל בַּתּוֹרָה כְּדִי שְׂיִהְיוּ דְבָרָיו נְשָׁמְעִים בְּיֹתֵר וַיְהִי לָהֶם לְכַבוֹד נֶגֶד עֲזֵירוֹת אַחֲרוֹת.

וְגַם כִּי שָׂם מְזַדְמָנִים עֲנִינִים חֲמוּרִים וְצָרִיף לָזֶה רַב גְּדוּל בַּתּוֹרָה וּבְעִיר גְּדוּלָה שְׂאִין שָׂם רַב גְּדוּל וּמְתַנְהֶגֶת ע"פ מוֹרֵי הוֹרָאָה יוֹרְדַת הַנְּהַגַת הָעִיר בְּנוֹגַע לְמַצְנוֹת תוה"ק מְטָה מְטָה. וְע"ד חֲתָן הָרַב הֵנָּה בְּחִיבוּרֵי ח"ד ס' פ"ב כְּתַבְתִּי דְּהִיכָא שְׂנַתְמַנָּה בְּחַיֵּי הָרַב בְּשִׁבִיל אֵינָה אֲנוֹס וְכַדוּמָה אֲזִי אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ וְהַבְּאִתִּי שָׂם רָאָה מְדִין כה"ג וְכֵן מְהָא שְׂיִהוּשָׁע נְתַמְנָה אַחַר מִשְׁרַע"ה.

אֲכֹן נִרְאָה שְׂזָה שְׂיִיף רַב כְּשְׂנַתְמַנָּה ע"פ הַצִּיּוּר בַּתּוֹרַת מִיְּצוּי גָּמוּר וְכִמוֹ כה"ג לְעַבּוֹדַת י"ה כ. אָבֵל כְּשִׁהָרַב צָוָהוּ לְהוֹרוֹת בְּשַׁעַת חֲלָיו וְכַדוּמָה זֶה לֹא מִיְּקָרִי מִיְּצוּי כָּלֵל וּמְעַשִּׂים בְּכָל יוֹם שְׂפִשְׁפִּי הָרַב נוֹסַע מִן הָעִיר הוּא מְבַקֵּשׁ מִמְּנוֹפְלָג אַחַד שְׂיִוְרָה הוֹרָאוֹת בְּעִירוֹ וְלֹא עָלָה ע"ד אִישׁ שְׂלֹא יוּכַלוּ לְסַלְקוֹ.

וְעוֹד דְּכַה"ג שְׂאִנִּי דְּלֹא מְצִינּוּ שְׂיִנְכְלוּ לְמְנוּת כה"ג עַל זְמַן מְנוּגְבֵל כִּי הוּא כְּקַדְוֶשֶׁת הַגּוּף וְהַהֲכָרַח לְמְנוּתוֹ סָתֵם וּמְמִילָא שׁוֹב אֵין מוֹרִידִים אוֹתוֹ וְאִיךָ דְּאִיתָא בְּתוֹ יוֹמָא (דָּף י"ב ע"ב) ד"ה כה"ג שְׂכַה"ג מְתַמְנָה בְּפָה וּמְסַתְלַק בְּפָה וּמִיְּתִי שָׂם מְהִירוּשְׁלָמִי.

הֵנָּה בְּאַמַּת לִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי שָׂם רַב שְׂמַתְמַנָּה בְּפָה אָבֵל לֹא שְׂמַסְתְּלַק. וּמָה שְׂהַבִּיאוּ שָׂם מְהָא דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי שְׂהִנְסַע מִן הַפְּהוּנָה.

י"ל דְּהַפְּנוּנָה שָׂם שְׂהִנְסַע מְלַעְבּוֹד עַבּוֹדָה כְּכַה"ג. אָבֵל מ"מ לֹא יֵרַד מִקְדוּשְׁתּוֹ וְכַדְקִי"ל שְׂאִין מוֹרִידִין.

וְכֵן מוּכַח בְּהוֹרָיוֹת (דָּף י"ב ע"ב) דְּאִיתָא שָׂם שְׂאָף אִם עָבַר מְחַמַּת חֲטָאוֹ אוֹ מוּמוֹ מ"מ יֵשׁ עָלָיו דִּין כה"ג אֶלְמָא דְּאָף שְׂיֵשׁ טַעַם גְּדוּל לְסַלְקוֹ מ"מ קְדוּשְׁתּוֹ עָלָיו. וּבְזָה מִיְּנֻשָׁב פִּירַשׁ"י בְּמַגִּילָה (דָּף כ"ו) שְׂהַבִּיא מְתוּסָפְתָא דִּילְפִינּוּ שְׂאִין מוֹרִידִין מְקַרָא דְּמַחְתּוֹת שְׂל עֲדַת קְרַח.

וְקֻשָׁה דְּבַמְנַחוֹת (דָּף צ"ט) יְלַפִּינּוּ מִיְּנָה דְּמַעְלִין בְּקוּדָשׁ וְהַרְגִּישׁ בְּזָה בְּגַלְיוֹן שָׂם וּבְשַׁבַּת (דָּף כ"א) הִבִּיא רַש"י הָא דְּמַנְחוֹת. וּלְפַמ"ש א"ש דְּרַש"י מִיְּתִי מִיְּנָה דְּאָף שְׂיֵשׁ טַעַם לְהוֹרִידוֹ וְכַגּוֹן הָתֵם שְׂהַמְקַטִּירִים בְּהֵם הָיוּ רַשְׁעִים מ"מ אֶסוּר לְהוֹרִידֵם.

שׁוֹב רְאִיתִי שְׂכ"כ הַטּוֹרֵי אֲבֹן בְּמַגִּילָה שָׂם שְׂכַה"ג יֵשׁ עָלָיו קְדוּשַׁת הַגּוּף וְלֹא פָקַע בְּכַדִּי. וּבְחִידוּשֵׁי לְהוֹרָיוֹת הָאֶרְכָּתִי בְּזָה בְּס"ד וְשָׂם בְּאַרְתִּי דְּבָרֵי הַתּוֹ דְּמִשׁוּם דְּאִיתָא בְּתוֹ כְּ שְׂאִין מְמַנִּים שְׂנִי כה"ג כְּאֶחָד וַיְלַפִּינּוּ לָהּ שָׂם מְקַרָא א"כ ע"כ שְׂהַכַּה"ג שְׂנַמְנָה לְפִי שְׂעָה

מסתלק דהא אסור שיהיו שנים פאחד ונהי דכשנטמא הכה"ג ממנים אחר פיון שאינו ראוי לעבודה מ"מ פשהוא ראוי הוי להו שני כה"ג.

ועכצ"ל שמסתלק בפה כמו שנתמנה בפה ורק משום דאין מורידין אף פשיש טעם בנה כמש"ל לזה נשאר בקדושתו. ומ"מ לא מיקרי שני כה"ג.

ובפרט למאי דאיתא בירושלמי ביומא שם שאין ממנים שני כה"ג משום איבה ממילא קא שאינו עובד לא הוי איבה וצ"ל דהירושלמי דריש טעמא דקרא בנה או אפשר פליג על התו"כ וס"ל דהוי רק מדרבנו.

ועכ"פ ברב שנתמנה שמוטר למנותו לזמן מוגבל ולהתנות שאח"כ יקחו אחר לא שייך בנה אין מורידין פיון שהתנה פן מתחילה לא מיקרי הורדה. אבל בכה"ג אין שייך למנותו על זמן ורק אח"כ צריף לסלקו זה הוי הורדה.

ואף דהא עכ"פ מורידים אותו שאסור לעבוד וכתבתי בחיבורי שם דהורדה במקצת הוי ג"כ הורדה. י"ל דשאני בכ"ג דא"א באופן אחר דהא אסור שיהיו שני כה"ג וכמש"ל.

ומיהושע אין ראיה דשם נתמנה ע"פ הדיבור ורק חז"ל הנפירו שהקב"ה ניקח את מרע"ה על שלא יירשו בניו שררתו לפי שיהושע שימש אותו: עכ"פ בנ"ד שחתן הרב לא נתמנה ע"י הציבור בחיי הרב רק שהרב צוהו שיורה בשעת חליו וכדומה אין לו זכות בהרבנות דשם רק מצד שפתבו קצת פוסקים דחתנו הוי כבנו לענין זה.

וכיון שבארנו שהציבור אין מחייב להמתין עד שיגדל בנו. ממילא יש לחתנו זכות הרבנות בנה פיון שבנו אינו ראוי לכך וכמ"ש בחיבורי שם בכה"ג.

אכן נראה דזה שייך רק אם רצון הציבור ליקח רב אחר הנה לחתן הרב טענת ירושה עליהם. אבל בנ"ד שנתרצו להמתין עד שיגדל בן הרב שוב אין לחתנו שום זכות בנה דהא מדינא שייך הרבנות לבנו כמ"ש הרמב"ם ורק בארנו שאין לחייב הציבור להמתין עליו אבל כשנתרצו להמתין על בן הרב הרי הירושלמי עומדת בחזקת בנו דאוקמא אדינא.

ואין לדמות זה להא דב"ב (דף קל"ז) דכשראשון ראוי לנרשו אין להשני פלום דירושלמי אין לה הפסק. דבנ"ד אין חתנו יורש במקום בן ורק בשביל שהבן הנה קטן הנה תלוי זה בדעת הציבור.

אבל כשנתרצו להמתין שוב הוי הבן עיקר היורש וכמש"ל: אכן בנ"ד שלא נתרצו הציבור להמתין על הבן רק באופן שמינו את חתן הרב לרב עד שיגדל הבן. א"כ יש לדון שאין מורידים אותו פיון שנתמנה ע"י הציבור.

וכמ"ש בחיבורי שם להוכיח מהא דראב"ע בבב"ב (דף כ"ח) דגם בנתמנה לשעה מיקרי הורדה ואף שבכתב שנתנו להאלמנה לא נזכר שיקחו את חתן הרב. אבל הלא זה הנה ע"י ערמת הסופר וא"ל שאין נאמנים בני העיר לומר שהמזונות הנה על חתן הרב פיון שהם חתומים על הכתב שפתוב בו שהאלמנה תשפור את מי שתמצא וממילא לא הוי זה מינוי מהציבור רק שכירות בעלמא דנראה דנדאי יש שם אנשים שלא חתמו על הכתב והיו בשעת המזונות.

וגם נראה מלשון השאלה דגם בן הרב אינו מכחיש זה וע' חיבורי ח"ב סי' ע'. ולפ"ז י"ל שיעשו פשרה ביניהם כמ"ש מעכ"ת וכעין ה'א דראב"ע ור"ג.

והקא אם ישאר חתן הרב לבדו יהי זה פהורדה לכן הרב פינון שעשו לו פתב. ועוד דעי"ז יוציאו לעז עליו שאינו ראוי לכך ואין לה הורדה גדולה מזו.

ובפרט לפמ"ש כת"ר שבני העיר מרנצים בזה ויוסיפו עוד איזה סף פפי שיתפרנסו שניהם. אכן השבועה עומדת פחומה דכינון שנשבע שלא להורות הרי הוריד א"ע מגדולתו ואטו מי שירצה להסתלק משררתו נאמר שאסור לו משום אין מורידין.

ואף דגבי ראב"ע בפרכות (דף כ"ח) מבואר שנתרצה להתמנות אף שיעבירוהו אח"כ ומ"מ אמרו אח"כ עליו שאין מורידין. י"ל דשאני התם שאמר זה רק לאשתו שחששה שיעבירוהו שלא פדין או שידונו שנמנה שלא פדין שלא היה לו להשיג גבול ר"ג ולזה השיב לה פפי דבריה.

אבל באמת לא נתרצה להתמנות רק לשעה ולא חשש שחבריו יעשו שלא פדין. ולזה אף בלעדי השבועה י"ל דלא מיקרי הורדה בכה"ג ומכ"ש בנ"ד שנשבע ואף שיש לדון בלשון השבועה שנשבע שפכלות ששת השנים אינו רשאי להורות.

ונה הוי שבועת שוא שנשבע שאינו רשאי שהרי שפיר רשאי להורות אי נימא דהויא הורדה. והו"ל לישבע שלא יורה מ"מ נראה דנדאי נשבע פראוי רק הועתקה השבועה במכתב שלא בדקדוק כ"כ.

וגם י"ל דמ"מ הוי פנד לשבועה פינון שידוע פנונתו לאסור על עצמו שלא להורות וע' חיבורי ח"ב סי' ס"ח בזה. ויש לדחות נאקצר בזה עד שיתפרר לשון השבועה פי בנדאי נשבע פהוגן וכמש"ל ולפ"ז בטלה טענת חתן הרב פינון שהוא מושבע ועומד שלא להורות שם ואין מורידין לא שייך בזה פינון שהוריד את עצמו וכמש"ל וממילא נשאר בן הרב על חזקת הרבנות פינון שנתנו לו פתב.

ובפרט שי"ל שעיקר הדין הוא פן וכמש"ל ואף שעדיין יש לדון בזה מ"מ הפתב זכה לו ואף שנכתב הפתב בשעה שעדיין לא היה ראוי לכך מ"מ שפיר נתחייבו לקיים פפי הפתב בשעה שיהי ראוי לכך ואין זה שייך לדון דשלב"ל ומה שטוען חתן הרב שפידו לעכב שגם הבן לא יהיה אינה טענה לגרות מדנים בעיר נגד הבן והוא חילול השם שהרצה להיות רב יעשה פזאת שיתרצה להיות על משך קצוב וישבע שלא יהי שם יותר ואח"כ יבקש תחבולות לדחות את הבן שנשבע לו ולהשאר במקומו וגם דהא יהיה זה גזל פנד הרבים פשלא יקחו את הבן לרב: ועדיין י"ל דכינון דקיי"ל דהורדה הוי בפיון התורה י"ל שאף הרב בעצמו אינו רשאי לבזות א"ע ולרדת מרבנותו וכידוע שאסור לת"ח לבזות א"ע ויש לדון שלא תחול שבועתו ג"כ דהוי פנשבע לבטל את המצוה אבל באמת ז"א דהורדה הוי רק בפיון פשאחרים מורידים אותו אבל לא פשירוד מעצמו וע' תענית (דף ט"ו ע"ב) שאין דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים והקא נראה שאינו בפיון פלל ונהרי מצינו בפסחים (דף ס"ו) שבני בתירא ירדו מפשיאותם ומינו את הלל הזקן במקומו וע' ב"מ (דף פ"ה ע"א) וממילא חלה השבועה ע"ז ובגוף חלות השבועה

ע' יו"ד סי' רל"ח ס"ד וְש"ף שם וסי' רל"ט ס"ו וְש"ף שם סק"כ דעל איסור גרידא חלה השבועה ובמק"א הארכתי בזה בס"ד: עכ"פ לענ"ד הדין עם פן הרב.

ולחתן הרב אסור להורות שם אחר פלות הזמן המוגבל ואסור לו לגרום שום מחלוקת נגד גיסו בעיר ההיא. אכן אם הרבנים הסמוכים יראו דבלא"ה יהי עי"ז מחלוקת בעיר אזי ראוי שיבצעו תמימים בדרך פשר ובעין הא דראב"ע ור"ג וכמ"ש מעכ"ת שגם בני העיר יוסיפו להם איזה סף.

והפשר יהי באופן שפן הרב יהי העיקר ויקבל יותר ובעין הא דברכות (דף כ"ח) שהזכרנו והשבועה יתירו לו: סימן רכא. פבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יעקב יוסף נ"י מו"ץ בקאולא ע"ד שפתב אחד לסוחר במקום רחוק שישלח לו סחורה והלה שלח לו פחפצו ע"י נאכנאהמא פמנהג הסוחרים ועתה נמצא שנגנב קצת מהסחורה והניחו שם אבנים כדי למלאות את המשקל הרשום בקוויט שמקבלים מהנהגת מסה"ב ונסתפק מעכ"ת מי יסבול את ההפסד המוכר או הלוקח וחספי לדעת דעתי בזה: הנה לכאורה הוי פמוציא על פיו שחייב לשלם כיון שהלוקח צננה לשלוח הסחורה ואף שהיה יכול לשלוח ע"י שליח מ"מ הרי ידוע שא"א לשלוח ע"י שליח כי ההוצאה מרובה.

וגם פי ע"פ רוב כותב בפירוש שישלח ע"י נאכנאהמא וכותב לו האדרעס. וע' ח"מ סי' קכ"א דאף כשצננה לשלוח ע"י נכרי הוי שלוחו וכן אם רגילים לשלוח ע"י ע"ש ואף דכיון שעושה נאכנאהמא על הסחורה הויא הסחורה כמשכון ביד המשלח עד שישלם והמלנה על המשכון מוטל חיוב השמירה על המלנה.

ואף שיש מחלוקת הפוסקים בזה ע' ח"מ סי' ע"ב. מ"מ עכ"פ תלוי זה במי שהוא מוחזק ובפרט שהוא שולו מתחילה בנ"ד.

אבל ז"א דהקא הרי הוא נותן את גוף המשכון ביד מנהלי מסה"ב וזה עושה ע"פ צווי הקונה וא"כ אחריותם על הקונה ואף במלנה על המשכון אם יאמר הלנה למלנה שישלח משכונו ע"י פלוני וישלם לו ודאי הוי אחריות גניבת השליח על הלנה וכן קי"ל בסי' ש"מ ואף שהקונה יכול לטעון שפא נתן המוכר בעצמו את האבנים תוך הסחורה מ"מ נ"מ היכא שמאמינו להמוכר או שיש עדים להמוכר ואפשר שלא יועילו עדים בזה אם החק הוא שהמשלח יוכל לעשות בדרך איזה שינוי וחילוף פהמשלוח ורק שהמשקל יהי כמו שהיה וגם צריך לדעת אם היה אפשר להמשלח לקבל תעודה שיהא מפורט שם שם הסחורה ששולח ומדת או משקל הסחורה וכדומה כדי שיוכל לגבות ממסה"ב בעד הגניבה וא"כ פשע המוכר בזה שלא עשה פן ואם עשה פן המוכר ורק הלוקח לא פתח החבילה תיכף בקבלתו לעיני הממונה ע"ז במסה"ב הרי הלוקח אפסיד אנפשיה: אכן י"ל דבנ"ד הוי פהא דב"ב (דפ"ח) ובח"מ סי' קפ"ו בלוקח פלים לבקרן או לשלוח לבית חמיו דבזבינא דרמי על אפי' אינו פלוקח פי פל הנאה הוא של מוכר וע' בנתיבות שם.

ובנ"ד הלא אף פשתגיע הסחורה ליד הלוקח הלא אם ימצא בה מגרעת לא יקחנה ואף שלא יתנו לו הסחורה עד שישלם בכ"ז יוכל לראות מבחוץ טוב הסחורה רק שיוכל אז המוכר לתבוע ממנו מה שגרם לו הוצאות המשלוח ורק בלוקח פלי לשלוח לבית חמיו או לבקרו קרי לו לוקח תיכף בזבינא חריפא לפי שעושה משיכה תיכף בהפלי והקנין

תלוי בדעתו ולא בדעת המוכר משא"כ בנ"ד גם המוכר יכול לחזור בו ולדרוש שישיבו לו את המשלוח שלו כל זמן שלא קיבלו מי שנשלח לידו.

ואף דקיי"ל שם דזה מה שיכול לקנות הסחורה הוי בפכירות והוי עכ"פ כש"ש ע"ש באחרונים. דז"א דהא ש"ש בעי עכ"פ שיעשה איזה קנין שיתחייב בשמירתו וכדקיי"ל בח"מ סי' ש"א ורצ"א ובפ"ט בנ"ד ידוע שדרך הסוחרים לחפש אחר קונים ושולחים ביחוד אנשים עם סחורות להשתדל למכרן ודמי לזבינא דרמי על אפא ואומדנא דמוכח הוא שמרנצה המוכר לשלוח הסחורה על אחריות שלו כדי שיקחנה הקונה פשמגיע לידו ושליחות זו הוי רק כמראה מקום לו שבאופן זה יוכל למכור סחורתו וע' ח"מ סי' קכ"א ס"ב ולא דמי לנ"ד כי שם שולח לו את של המקבל שמגיע לו.

ונראה דאף בזבינא חריפא בנ"ד ג"כ לא הוי האחריות על הקונה פיון שאינו קונה ע"י שליחות זו כמש"ל ששניהם יכולים לחזור בהם. ויש להביא ראיה לנ"ד ממ"ש הב"י סי' קע"ו בשם תשובת רב האי גאון והובא בש"ך שם סקמ"ג שאם ראובן צוה לכתוב שישלחו לו סחורה ונאבדה בדרך אזי אם לא התנה בפירוש שראובן יתחייב באחריותה הוא פטור ואף שהנתיבות כתב שם שאם צוהו סתם לקנות עבורו ולשלוח לו חייב אף בלא התנה היינו פשטוהו לקנות דהוי כשלוהו והוי באחריותו אבל הכא כתב לו שישלח לו משלו וא"כ לא קנה הסחורה עד שיבוא לידו.

ואף לפמ"ש הפוסקים דמשיכה ע"י פועלים נכרים הוי קנין היינו פשהפועלים הם של הקונה. אבל בנ"ד משרתי מסה"ב אינם מושכים הסחורה בשביל הקונה כי הלא אינם יודעים כלל אם הוא מוכר או קונה או איש הבינים או שהסחורה היא של הקונה רק שמממשפנת להמשלח ולזה עשה נאכנאהמא על הסחורה וגם פי המשרתים שנושאים הסחורה אין יודעים כלל של מי ולמי הסחורה וכידוע וע' באחרונים בח"מ סי' קצ"ח וסי' ר' ובפ"ת שם: [וראיתי במהרשד"ם חח"מ סי' ק"ו והובא בש"ך שם שאם הושנה ראובן עם פועל שיתן לו כף וכף בעד מלאכתו כשיעשנה וקודם שעשו מלאכתו באה סחורה ליד ראובן ואמר להפועל אשר אם חפץ לקחת הסחורה בשכרו יתנה לו וישלחנה לעיר פלונית בעדו ועל שמו ואף שעדיין לא נתחייב לו בשכרו ונתרצה הפועל וראובן עשה הסחורה ושלחה לעיר ההוא ונאבדה בדרך והפועל פשעשה מלאכתו תובע שכרו טוען שעדיין לא קנה.

הסחורה ואין אחריותה עליו ובזמן עשיית הסחורה ושליחותה עדיין לא הנה חייב לו שכרו וגם לא עסק בזה כלל רק ראובן עשה אותה ושלחה וכתב שם הרשד"ם שע"פ תשובת רב האי הנ"ל יש לפטור את הפועל מהאחריות ורק לשון שאמר שישלח בעדו ועל שמו י"ל דמשמע שהוא על אחריותו ואף אי נימא שהלשון מסופק מ"מ המע"ה ונאמן ראובן לומר שהסחורה הלכה על אחריות הפועל עכ"ד.

והנה לשון נאמן ראובן אין לו ביאור דהא אין כאן הכחשה ביניהם ורק שנה טוען שלא קיבל האחריות ואף אם פיון ראובן שהאחריות יהי על הפועל מ"מ פיון שלא פירש זה פטור הפועל.

וגם מ"ש שהלשון מסופק הוי המע"ה נלע"ד דב'לשון מסופק אזי אין אחריותו על הפועל דכיון שרצה לומר שיהיו על אחריות הפועל הול"ל ב'לשון ברור וצ"ל דלאו דווקא לשון מסופק רק שיש לדין ספק איהו לבאר לשון זה אם בשעה שהגיד זה היתה פוננת שניהם ב'הקלט באופן זה או באופן אחר.

אכן בגוף הדין לענ"ד דבריו צ"ע דהא בחוב אם אמר שלח ע"י פלוני קיי"ל בסי' קכ"א שגפטר מחובו והכא אף שעדיין לא נתחייב לו מ"מ הרי נתרצה לקבל שכרו מקודם ע"י שליחות הסחורה וא"כ כיון ששלח הסחורה הוי פאליו קבל שכרו ואף בקונה סחורה אם א"ל שלח לי הסחורה ואשלם להמחר ולא אמר שישלם כשתגיע הסחורה י"ל שחייב לשלם כי נראה שהתחייב לשלם תיכף כשישלח לו הסחורה אף טרם שתגיע לידו והוי כאומר תן מנה לפלוני ואשלם לה שחייב מדין ערב פדאיתא בקדושין (דף ו') ואקצר בזה ולא דמי לנ"ד דבנ"ד כתב לו שישלח ע"י נ"נ הרי כתב מפורש שישלם כשתגיע הסחורה לידו ולא אסיק על דעתו שאירע דבר כזה ועדיין צ"ע בהא דהרשד"ם ואקצר:] סימן רכב.

וע"ד שנתן אחד כסף לחבירו על הבטחת ביתו באחריות משריפה פי האיש הלז ממנה מחברת האחריות ונתן לו מקצת ממה שצריך לזה והממנה הבטיחו שימתין לו את השאר והאיש הלז שכח לכתוב קבלת הכסף הנ"ל בפנקס כחוק והבית נשרף ואינו יכול לגבות כסף האחריות לפי שלא נכתב בפנקס ותובע מהממנה הנ"ל על שגרום לו הפסד וחפץ כת"ר לדעת דעתי בזה.

הנה אף אי נימא דשכחה הוי פשיעה ע' או"ח סי' ק"ח ומג"א שם ניו"ד סי' רל"ב סי"ב וח"מ סי' רצ"א ס"ז או שבמזיד לא כתבם בפנקס מ"מ אין זה מפסיד דהא לא גרם לו שום היזק רק מניעת הריוח פי השריפה לא נעשתה על ידו ורק שגרום לו מניעה מלקחת תשלומים בעד הפסד השריפה והרי המבטל פיסו של חבירו פטור והכא גרע ממבטל פיסו דהא לא עשה דבר בממון של חבירו ולא בגופו ורק שהיה יכול לעשות דבר שע"ז היה לוקח מחברת האחריות תשלומי ביתו ולא עשה זה ולכאורה יש לדון בזה מצד חיוב שמירה כי הממנה בנדאי מקבל שכר עבור טרחו וא"כ הו"ל פשיעה במלאכתו וקיי"ל דבשומרים חייבים אף על היזק שלא עשו בנדים ולא גרמו כלל ונעשה רק ע"י שלא עשו מלאכתם ומצינו במכות (דף ג') שעדים זוממין משלמין אף עבור ביטול פיסו של חבירו יעו"ש ששמים כמה שנה לתת בעד הלואה לשנה אכן לבד שבגוף דבר זה יש לדון הנה בנ"ד הממנה מקבל שכרו מן החברה ולא מן האנשים הבאים להבטיח נכסיהם וא"כ אינו שומר שלו רק שומר של החברה: אכן יש לדון מהא דאיתא בב"מ (דף ע"ג) שאם נתן כסף לחבירו שיקנה לו יין בזול ולא לקח צריך לשלם לו מה שהיה יכול להרויח הרי דבכה"ג חייב אף במבטל פיסו ואף דבש"ס איתא שם דהוי אסמכתא וגם כתבו התו' שם דאירי בהתנה מ"מ כתבו שם כמה ראשונים דהיא שיהיה הריוח ברור צריך לשלם ע"ש בשטמ"ק ובריטב"א וכן קיי"ל בח"מ סי' קפ"ג וע"ש בנתיבות סק"א ובח"ס חח"מ סי' קע"ח.

והנה הש"ף בסי' ש"ו סק"ה כתב דהיא שיהיה מפקי המדובר ועי"ז נפסדה הפעולה ולא היה שבח כ"כ כפי שהיה אם היה עושה כצווי בעליו פטור הפועל מלשלם

ע"ש. וע"ז הקשה בנתיבות שם דהא פועל חייב אף במבטל פיסו של בעליו ולענ"ד צדקו דברי הש"ך דשם איירי שתיקף בהתחלת הפעולה שינה מדברי הפעלים וא"כ לא נעשה שלוחו כלל דהא פועל ושומר צריכים קנן בכסף או במשיכה או בהתחלת פעולה עכ"פ שיתחייבו בהפסד שינגרם ע"י שלא ישמרו פראוי או שישנו מכפי שגצטוו אבל היכא שתיקף עשה בשנוי הרי הוא עושה ע"ד עצמו ולא ע"ד בעליו וה"ז כמו איש אחר שצבע פעור את צמרו של חבירו וצ"ל לפ"ז דאיירי שם שלא התחיל במלאכתו עדיין וע' בס' קפ"ג ס"ב לענן היכא שחזר בו השליח ואמר שקונה לעצמו שצריך להודיע להמשלח וע"ש בנתיבות סק"א שפתב הטעם משום שיכול לחזור בו השליח אבל בס' ש"ו איירי בקבלן שא"י לחזור בו.

ועוד נראה דכיון שיש הפסד בזה הוי בדבר האבד שאינו יכול לחזור בו: ובנתיבות שם כתב הטעם דכיון דהוי שליח בחנם יכול לחזור בו כדקיי"ל בס' של"ג ס"ה. ונראה פונתו דאף דשם איירי בפועל ולא בקבלן.

מ"מ כיון שהטעם שם שבלא שטר יכול לחזור בו אף בדבר האבד אם כן אף בקבלנות יכול לחזור בו נראה דעתו דהא ה"א השליח הוי קבלן. אכן לענ"ד לא דמי להדדי.

כי הטעם שא"י לחזור בדבר האבד הוא בשביל שאם לא נשפר לו זה הנה מוצא פועל אחר וזה שייך בשטר אבל בחנם אינו מצוי להשיג, וגם דלא מיקרי דבר האבד כיון שרוצה לעשות בשטר וכמ"ש הש"ך שם.

משא"כ בקבלן דהוי קנן גמור לדעת רוב הפוסקים וא"י לחזור בו. א"כ אין חילוק בין בחנם לבשטר ועפ"ז נראה לי שבמה שקשה על הרמ"א שיהביא דברי מהרי"ק שפועל בחנם יכול לחזור ולא הביא דברי ההג"א ר"פ השואל שכתב שם דאף שגשאל לו בחנם א"י לחזור בו.

אבל לפמש"ל א"ש דההג"א איירי בקבלן והרמ"א איירי בפועל. אבל ז"א דההג"א שם כתב בדבר שאינו אבוד יכול לחזור בו.

וא"כ אף אי נימא דאיירי בקבלן מ"מ הרי ס"ל דאף קבלן יכול לחזור בו וכמ"ש קצת פוסקים ע' מחנה אפרים ה' שכירות פועלים סי' ה'. וא"כ הוי דין אחד לפועל ולקבלן בפרט זה.

אכן בלא"ה נראה עיקר כההג"א דפועל בחנם דינו כמו בשטר גם במהרי"ק שם נראה שדעתו נוטה שאין יכול לחזור בו ע"ש וכ"כ המח"א הש"פ סי' ו' שהעיקר שאין חילוק בין פועל בשטר לפועל בחנם.

ועוד נראה בישוב ההג"א הנ"ל דשם איירי שעדיין לא התחיל במלאכתו ולזה כתב בדבר שאינו אבוד יכול לחזור בו ודאף קבלן יכול לחזור בו דכל זמן שלא התחיל במלאכתו כ"ע מודו שיכול לחזור בו: ובישוב קושית הנתיבות שם למה פטור השליח שלא קנה הסחורה למשלחו נראה דהא אפשר כשהיה קונה הסחורה היתה גשופת או גנבת והיה לו הפסד ואף שהוא רק מיעוט מ"מ בממונא ל"א בתר רובא ואף דאמרינן בב"מ (ד' ק') דמצי למימר דהוי מיקיים ביה גם את הארי גם את הדוב הפה עבדך ואף דהוי רק מיעוטא.

י"ל דשאני התם שהיה הפסד בגוף הדבר ששינה בו והוי פמזיק בידיים. אבל הכא דהוי רק מניעת הריוח לא שינה זה דהא צריף שיעבור עכ"פ איזה זמן בין קנין למכירה ובהו דב"מ (דף ע"ג) דמשמע מלשון קצת ראשונים שאם היה הריוח ברור אזי חייב לשלם אף בלא התנה נראה דשם איירי שהיה יכל למפור תיכף וכמ"ש התו' שם דבגולשפט היו הרבה קונים והרבה מוכרים והעיקר נראה בזה דבאמת פטור בכה"ג וכמפורש בתוספתא שהנחתו לתבירו מעות לקנות ולא קנה אין לו עליו אלא תרעומות והובא להלכה ביו"ד ס"ס קע"ז ובח"מ ס"ס קפ"ג ואף שכתב הנתיבות סי' קפ"ג וסי' ש"ו והח"ס חח"מ סי' קע"ח שחייב לשלם מ"מ לענ"ד ז"א להלכה פי בקל הראשונים לא נמצא מפורש שחייב והיינו משום דאף שרואים שמי שקנה סחורה זו הרויח מ"מ אפ"ש ששל זה היה אבד או נשרף וכמ"ל וכו"ה פשטות הש"ס בב"מ (דף ע"ג) ולזה גבי אם אוכיר ולא אעביד צריף להתנות דבלא"ה אמרינן שאפ"ש שהיה נפסד מה שהיה זורע.

והשער משפט סי' ס"א סק"ב נחמשה מהא דאם אוכיר שצריף להתנות והתוספתא שאם השליח לא קנה פטור וגבי פועל קיי"ל שאם שקרו בעה"ב ונזר בו חייב הבעה"ב לשלם שקרו פי הפסידו בזה שפסיבתו לא השכיר א"ע לאחר וכן קיי"ל בסי' ת"כ סי' א דהיכא דהדמיא באנדרווא ולא עשה מלאכה חייב משום שבת ונשאר בצ"ע אבל לפמ"ש"ל א"ש בס"ד שבאמת כל מבטל פיסו של תבירו פטור אף כשעשאו שליח בקבלנות דמ"מ שמה היה מפסיד, אבל בפועל דחזינו שהיה כל היום בריא והיה יכול לעשות מלאכתו וגם היו מצויים שוכרים א"כ הוי ברי הזיקא וכן בהדמיא באנדרווא.

והנה אף שאיני כדאי לחלוק על הנתיבות והח"ס מ"מ פיון שפשטות דברי הש"ס וראשונים הם שפטור מלשלם וגם פי השער משפט נשאר בצ"ע בזה נראה ברור שאין לחייב לשלם: והנה בנ"ד נראה שאם נתן כסף לשלוחו שיבטיח ביתו באחריות ולא עשה שליחותו י"ל שחייב לשלם פי בזה ליכא חשש שהיה נפסד.

אבל עדיין יש לחלק דונקא היכא שהריוח ברור בשעת שליחות. אבל הכא לא היה ידוע אם ישאר הבית ורק עתה אירע שנשרף.

אף נראה שא"צ בזה ברי הזיקא בשעת מעשה רק כל שההזיק בא ע"י פשיעתו וכמו בשומר שחייב בגניבה ואבידה ודמי למי ששכר אהד שיניח פרים וכסותות תחת פליו שחשש שיפלו וישברו והשליח לא הניח הפרים והכסותות ונשברו הכלים דנראה שחייב פיון שעיקר פעולתו היתה להציל מהפסד זה.

אכן בנ"ד שאינו שליח שלו רק שליח של חברת האחריות יודה שאין לחייבו בזה. ואף לפמ"ש"ל דאף בשליח בחנם חייב מ"מ אינו שלוחו כלל.

ועדיין יש לדון בזה דאף דהוי שליח החברה מ"מ נעשה גם שלוחו וכה"ג כ' קצת פוסקים לענין מכירה מ"מ נראה דז"א. ואקצר בזה באשר בנ"ד שנתן לו רק מקצת מעות והמותר הבטיח שימתן עבורו פשוט שפטור פי הרי היה יכול לחזור בו מההלואה כל זמן שלא נכתב הבית בפנקסו ואף שהיה צריף להודיעו שחוזר בו מ"מ אין לחייבו בשביל זה פיון שאינו נותן לו שכר בעד שליחותו ובמקצת הפסד שנתן לו לא נתחייב להלוות לו השאר ולזה לענ"ד פטור האיש הזה מלשלם: סימן רכג.

ע"ד שהקשה בחיבורי ח"ד סי' קי"ט מדוע הצרכתי לקדש שנית דאף שהשו"ב חטא שפסידר הקדושין מ"מ מה חטאו הזוג להבזותם להצריף קידושין שנית ואם משום הדינים התלויים בזה הלא אפשר לעשות גב"ע ולחקרם אם נעשה כדין.

הנה באמת חטאו גם הזוג שהלא השו"ב לא סידר קדושין רק בהסכמת וצווי הזוג ואבותם כדי שלא ישלמו להרב את המגיע לו ועוד פי אם יעשו גב"ע יהי זה בזיון יותר גדול לעשות חקירה ודרישה בב"ד.

משא"כ פשיקדש שנית בצניעה לפני עדים. וע"ד מש"ש שגזול הברכה מהרב והקשה כ"ת דהא הברכה שייכת להחתן והרב מוציא כדקיי"ל באה"ע סי' ל"ד לדעתי פיון שפבר נהגו שהרב מברך ברכה זו וכל רב מתקבל אדעתא דמנהגא שהברכה שייכת לו א"כ נדאי שהמברך בלא רשות הרב הוא גזול מצוה זו ואף אי נימא שהברכה היא בשליחת החתן מ"מ נדאי דעביד מצוה ושליח מצוה הוא: וע"ד מ"ש בסי' קנ"ו שיאמר פתוב גט לגרש בו את אשתי עד שינוכשר לדעת הרב המסדרו.

והקשה כבודו דהנה הפוסקים העירו בזה מחשש ברירה רק דבנוסח שבסה"ג שאומר מקודם פתוב גט לאשתי ואח"כ אומר שייכתוב עד מאה נמצא שאם פותב רק גט אחד אין בו חשש ברירה ועכצ"ל כן דאלת"ה למה פתבו האחרונים שאם נמצא פסול בראשון יחזור הבעל ויצנה לסופר אם הבעל בעירו דמה תקנה היא זו דהא מ"מ יש חשש ברירה אם הנוכשר גט ראשון אבל בלשון שפחיבורי יש חשש ברירה גם על גט ראשון.

הנה לפי לשון שבה"ג סנ"ב שרייב איין גט אדר אפולע גיטין ביז הונדערט גיטין ביז איינער וועט פשר וןערין וכו' מבואר שגם גט ראשון נכלל בצווי ולכתוב עד מאה גיטין והגט מקושר פתב שם שגם גט הראשון הוי בכלל חשש ברירה כמו שארי גיטין.

ומה שהקשה כבודו למה תקנו שאם הבעל בעיר יחזור ויצנה ולא חששו לגט ראשון. זה לק"מ דהא בש"ע שם איתא שאם הבעל הולך מן העיר אזי יאמר שייכתבו עד מאה גיטין מ"מ אם נפסל הגט ונזדמן שהבעל עודנו בעיר יצנה שנית.

ולזה פתבו הג"פ וש"פ שם שלא יאמר בפעם שנית עד מאה גיטין דא"כ גם עתה יש חשש ברירה והיינו משום דגם בגט ראשון יש חשש ברירה. וממילא לפ"ז לק"מ על דברינו דבכל גוונא יש חשש ברירה בגט ראשון וכינון שהולך לזרכו צריף לסמוך על מסקנת הפוסקים שמעיקר הדין אין בזה חשש ברירה וכדקיי"ל בסי' קכ"ב ובסה"ג, והנה אין לי פנאי להאריך בזה ובפרט שפבר האריכו בזה האחרונים, אף בפשוטו נראה דזה לא הוי תולה בדעת אחרים כי הלא לא התנה שהסופר יהי שלוחו רק על הגט שינוכשר לדעת המסדר רק צנה להסופר שייכתוב הרבה גיטין זאח"ז עד שינוכשר אחד לדעת המסדר ואז תפסוק שליחותו וא"כ הרי הוא שליח גם על הגיטין שגפסלים וברירה שייף רק היכא שתולה צווי ושלחותו לסופר בדבר שמתברר אח"כ אבל בנ"ד עושהו שליח עכ"פ רק אומר שפשיכתוב גט שינוכשר לדעת המסדר אזי תפסק שליחותו ולא יכתוב עוד גט אחר א"כ אין כאן ברירה וע' נו"ב מ"מ סי' צ"א רק יש לדון מצד שהסופר מסופק אם ינוכשר הגט ולזה פונונתו לשמו ולשמה הוי רק על הספק וכבר דברו בזה האחרונים ע' ג"פ וג"מ בזה ובפשוטו נראה דא"כ יקשה בכל הקרבנות דהא השחיטה

והקבלה לשם זבח היא רק על הספק דהא אפשר שיפסל קודם זריקה או ישפוך דמו וצ"ל דכיון שע"פ רוב אין מזדמן פסול או שפיכת הדם קודם זריקה לזה אין עולה פלל על רעיונו ספק בזה ושוחטו ומקבל הדם לשמה בלי שום הרהור ספק וכן בנ"ד הרי סופר רגיל לא שכיחא שיזדמן לו טעות שיפסל הגט ולזה פותבו לשמה בלי שום צד ספק ומטרדותי ההכרח לקצר.

ואשר הקשה למה לא הזכרתי גבי ענישה שליח שלא בפניו שיותר טוב שיעשה השליחות גם בכתב כמ"ש באחרונים. הנה זה מבואר בע"ה בחיבורי ח"א סי' פ"ח פ"ט ע"ש בסוף הסימן והבאתי זה בח"ד ר"ס קנ"ו ובסוף הסימן באורו וכן בבאורי שם סקי"ג רמזתי לשם ורק בחיבורי שם פתבתי את האופן היותר קצר לפי ששעת מלחמה הוא שעה"ד גדול.

וע"ד שהקשה למה פתבתי שם שעושה שלוחים כל הנמצאים בעיר פלונית ולא שעושה את כל ישראל ויכלו לחתום גם העדים שאומר לפניהם ע"ש בבאורי סקי"ג. הפוננה כי כל ישראל הוא כהפלה ויהי בעיני המגרש פגזומא בעלמא וכמפליג בדברים.

ומ"מ אם אמר כל ישראל שפיר דמי. וע"ד מש"ש שלא לכתוב שם אביה כדי שלא יפסל הגט והקשה דהא האחרונים פתבו שאף ע"י שליח צריך לכתוב שם אביה ואם יש ספק יכתבו שני גיטין הנה הבאתי שם בסקי"א דברי האחרונים רק דבנ"ד דאיירי שפותבים הגט במקום שאין מכירים אביה יש לחוש אולי יש שינוי בשמו שאין יודעים בו ולא שייקא התקנה לכתוב שני גיטין: וע"ד מ"ש בבאורי אות ל"א שהשליח יכול להתנות בנתינתו תנאי שירצה.

והקשה כבודו הא מפורש ברמב"ם ובש"ע סי' ל"ה שאם עשה שליח לקדש אשה וקדשה על תנאי אינה מקודשת דהוי שינוי בשליחותו. הנה בע"ה לא נעלם זה ממני אז רק פתבתי שם דלא הוי שינוי לפי שפוננתו שהוא חוזר משליחותו על תנאי רק קצרתי בזה כי באופן זה הנה צריך לפרש בעת הנתינה שהוא חוזר משליחותו על תנאי זה דהא נדאי שמעיקר הדין יכול לחזור משליחותו רק שיש בזה איסור פיון שפכר התחיל במלאכתו וקיבל הגט וכמש"ש בסקל"ג ורק בנ"ד שעושה זה לטובת הבעל אמרינן דנדאי ניחא זה להמשלח וממילא י"ל דגם בגוף התנאי ניחא ליה ובפרט למ"ש המל"מ בפ"א מה"א ה"כ לצדד שי"ל שאם אח"כ גילה המשלח דעתו דניחא ליה לא מיקרי שינוי וכה"ג קיי"ל בכף אצל יפות רק דבקדושין (דף נ"ב) אמרינן דבקדושין תלינן באומר משום פיסופא ע"ש ומכ"ש בנ"ד דנדאי ניחא ליה בזה.

ועוד דכיון שהתנאי תלוי בדעתו כי הברירה ביזו שלא לבא לביתו במשך שהוגבל בתנאו אין זה שינוי דהא דטבא לו עבד לו וגם בקדושין יש לצדד דבכה"ג לא ליהוי שינוי.

אף יש לחלק בין לקרובה ובין לרחוקה כי אפשר רוצה לקרובה תיכף ומ"מ אינני קובע זה להורות למעשה. כי באמת יש לפקפק בזה הרבה.

וגם י"ל שלא עשאו שליח באופן שיחזור משליחותו על תנאי ולזה פתבתי שם בפנים שיאמר בפירוש שנותן רשות להטיל תנאי בשליחותו ע"ש ולא הזכרתי פלל שאפשר

בלעדי זה וכן אני מגלה דעתי כעת שלא יסמכו על מש"ש בביאורי דלא הוי שינויסימן רכד.

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה חיים נ"י הרב דק' טשערנאווטשיץ. ע"ד אשה שנקראת בפי כל חייקא בפתח תחת החית וחותרת פן וכבר נתגרשה פעם אחת בעיר קאברין ונכתב בגיטסה חייקא בשני יודין ואלף לבסוף ועתה כתבו בגיטסה חיקה ביד אהד והא לבסוף והטעם לפי שמקור שם זה הוא משם חיה שהיא ביד אהד והא לבסוף והמסדר לא ידע שנקתב בגיטסה מכבר חייקא כי לא אמרה שנתגרשה פעם אהד והיא עדיין לא נשאת וחספץ מעכ"ת לדעת דעתי ואינו מקום עיגון כי הזוג נמצאים בעירם: הנה לא ביאר כת"ר מדוע לא נכתב שם חיה בגט.

וגם איה נכתב בכתובתה ואיה נקראת לענין מי שברך וכדומה וממכתבו נראה ששם חיה נשתקע וגם אין ידוע אם שם העריסה היה חיה או לא. והנה אם היה שמה מעריסה חיה וכן נקראת בביהכ"נ לענין מי שברך וכדומה ונכתב בגט חיה המכונה חיקה נלע"ד להכשירו כי רוב הפוסקים כתבו בשם רייצא וכדומה שנקתב בשני יודין הטעם הוא משום שהאות הראשון נקוד בפתח ומושף עמו יוד והיוד השני נקוד בחיריק אבל בפתח לחוד סגי ביד אהד ע' ט"ג שנ"ר סקי"ד וע' שו"ת דברי נחמ' סימן ל' באורו בזה ואף להמצריכים שני יודין בפתח חריף בכ"ז הקא שעיקר שמה חיה שהחית נקוד בפתח ואין בשמה רק יוד אהד ולבסוף הא שפיר נכון לכתוב חיקה כי עיקר החשש שכתבו הפוסקים שצריף לכתוב שני יודין הוא כדי שלא יסברו שנקוד בחיריק על האות שקודם היוד ע' ט"ג שם.

אבל הקא ליכא למיטעי פניו שזנפר עיקר שמה חיה שידוע לכל שהוא בפתח. וגם כי מזה שנקתב הא לבסוף מוכח לקרוא בפתח כי זה שכותבים בהא הוא מצד שמקור השם הוא חיה.

וכן מ"ש הא בסוף כבר כתבו הפוסקים שבינוי שמקורו מלה"ק צריף לכתוב הא בסוף ואם החית נקוד בחיריק אזי צריף לכתוב אלף בסוף כי הוא משם חייא: אכן אם לא נזכר בגט שם חיה וגם לא נקראת מעולם בשם זה א"כ הוי שם חייקא שם בפ"ע.

ונראה שזכרון לכתוב בשני יודין ואלף כי חיקה לא יקראו החית בפתח רק בחיריק ואף שקצת פוסקים כתבו לדון דהיכא שידע ששם שנקראת בו הוא שם געגועים משם הקודש צריף לכתוב גם את שם הקודש שהיא עיקר השם.

מ"מ בנ"ד אין לכתוב שם חיה דאפשר שם העריסה שלה היה חייקא כי אנשים פשוטים אין יודעים כלל שזכרון לתת לה מעריסה שם הקודש וע' מהרי"ט סי' י"א באריכות בענין זה בשם געגועים משם הקודש ועכ"פ בנ"ד שנקתב שם חיקה לבדו ודאי שצריף לעשות גט אחר פניו שלא נישאת עדיין ואף שכתבו הרבה פוסקים שאם חותרת בשיבוש אין להשגיח בחתימתה, מ"מ בנ"ד אין זה שיבוש פניו שנקראת רק חייקא וכמש"ל ואף אם היתה נקראת חיה ג"כ בכ"ז לא הוי זה שיבוש פניו שיש שם חייקא שכותבים בשני יודין ואף דבנ"ד במה שחותרת בהא לבסוף אין להשגיח על חתימתה פניו שלא נודע לנו

שְׁעִיקָר שְׁמָה הִיא חֵיה וּכְמִש"ל מ"מ מֵה שְׁחֹתְמַת בְּשָׁנֵי יוֹדִין הוּא עֵיקָר וְצָרִיף לְכַתּוֹב חֵיקָא כְּנ"ל.

וְנִהֵי שְׁמָה כְּתוּב בְּגֵט חֵיקָה בְּהָא לֹא הֵינּוּ מְצָרִיכִים גֵּט אַחֵר. מ"מ בְּנ"ד שְׁכַתְּבוּ בְיֹד אֶחָד צָרִיף לְכַתּוֹב גֵּט אַחֵר וּמכ"ש בְּנ"ד שְׁכַבֵּר נִתְגַּרְשָׁה פַּעַם אֶחָד בְּשֵׁם חֵיקָא וְהַחֲזִיק שֵׁם זֶה בְּב"ד וּבְעֵדִים וְגַם פִּי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁעִי"ז שְׁכַתְּבוּ כַּעַת חֵיקָה יוֹצִיאוּ לְעֹז עַל גֵּט רֵאשׁוֹן שְׁנִכְתַּב שְׁלֹא פְהֻגְן וְלִזָּה צָרִיף לְסַדֵּר גֵּט בְּשֵׁם חֵיקָא וּמְעוֹצֵם טְרִדוּמֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: סִימָן רַבָּה כְּבוֹד הַרְה"ג וְכו' מו"ה דוֹב בְּעַר נ"י הָרַב דִּק' קִיטְיִיגְאָרְאָד.

ע"ד הַגֵּט שֶׁהֵגִיעַ מְבוֹנָעִם אֵינְרַעֵס שְׁבֹאֲרַגְנֻטִינָא וְנִכְתַּב (א) הַמֶּם סְתוּמָה בְּתִיבַת וְשִׁשִּׁים חוּץ לְשִׁיטָה. (ב) וְהֵפֵא שְׁבָשֵׁם הַנֶּהָר פְּלֹאטָא גְדוֹל מְאוֹד וְנִרְאָה שֶׁהַסּוֹפֵר טָעָה וְכַתַּב שֵׁם אֹתוֹ אַחֵר וְאַח"כַּ עָשָׂה מְמַנּוּ פֹא גְדוֹל וְאַפְשָׁר עָשָׂה זֶה לְסִימָן פִּי הָרַב כְּתוּב זֶה בֵּין סִימְנֵי הַגֵּט.

ג) הַגִּימָל שְׁבִגְט תְּמוּנָתוֹ שְׁרַגְלֵי הַשְּׁמָאֵלִי אֵינּוּ מְנֻפְרָד רַק מְשׁוּף מְרַגְלֵי יְמִינֵי לְמִטָּה מִהַמּוֹשֵׁב וְהוּא תְּמוּנָה סְפָרְדִית. ד) שֵׁם אָבִי הַבַּעַל נִכְתַּב זָאב יוֹנָה וְלֹא נִכְתַּב כִּינּוּיוֹ שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל וּוְאֵלֶּף.

ה) בְּהַהֲרַשְׁאוֹת יֵשׁ כְּמָה אֹתִיּוֹת הַנּוֹגְעוֹת זֹו בְּזוֹ וְשֵׁם אָבִי הַשְּׁלִיחַ הֵרֵאשׁוֹן נִכְתַּב בְּהַרְשָׁאָה הַשְּׁנִית עַל הַמְּחַק וְלֹא נִתְקַיֵּים וְהוּא שְׁעֵה"ד גְּדוֹל כִּי בְּקוֹנְשֵׁי עֲצוּם הַשִּׁיגוּ גֵּט זֶה מִהַבַּעַל וְהַצָּרִיף כְּתוּב"ר בְּדַבְרֵי חֲקָמָה וְחֲפִיץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֵה וּמְרוּב טְרִדוּמֵי אֲשִׁיבּוּ בְּקוֹצֵר: הַנֶּה מ"ש הַמֶּם סְתוּמָה מְתִיבַת וְשִׁשִּׁים חוּץ לְשִׁיטָה נִרְאָה שְׁאִין חֲשֵׁשׁ דְּהָא כְּתוּב הַתְּשַׁב"ץ ח"ב ס' פ"ב הַטַּעַם שְׁצָרִיף שְׁלֹא יֵצֵא חוּץ לְשִׁיטָה פִּי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא הוֹסִיפוּ זֶה אַח"כַּ לְזַיְיָף הַגֵּט.

אָבֵל בְּנ"ד הָרִי מוֹכַח הַטַּעוֹת דְּנִדְאֵי לֹא הֵיָה כְּתוּב וְשֵׁשׁ מְאוֹת שְׁשִׁי וְשֵׁשׁ וְאִין לֹוֹמֵר שֶׁהוֹשֵׁשׁ הַשְּׁנֵי נִכְתַּב כְּפֹל לְשׁוֹן בְּטַעוֹת וְהַגֵּט נִכְתַּב בְּשִׁנַּת תְּר"ו דְּזֵה מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ שְׁלֹא נִכְתַּב לְפָנֵי שְׁשִׁים שְׁנָה.

וְגַם דְּהַקְבִיעוֹת מִיּוֹם הַשְּׁבוּעָה וְהַחֲנֻדֵשׁ יוֹכִיחוּ שְׁבִשְׁנַת תְּר"ו לֹא הֵיָה כֵּן. וְגַם פִּי הֵלֵא הַעֲדִים וְהַבַּעַל לֹא הָיוּ לְפָנֵי שְׁשִׁים שְׁנָה.

וְעוֹד דְּהֵלֵא בְּהַהֲרַשְׁאָה כְּתוּב הַזְּמַן שְׁנִכְתַּב בְּגֵט וְהָרִי יֵשׁ עֲדִים הַמְּקַיְימִים זֶה שֶׁהַמֶּם נִכְתַּב חוּץ לְשִׁיטָה וְכָשִׁישׁ קִיּוֹם אִין לְחֹוֹשׁ לְזַיְיָף כָּלֵל. וְעוֹד דְּהָא אִין כּוֹתְבִים בְּגֵט וְשֵׁשׁ מְאוֹת וְשִׁשִּׁי רַק וְשֵׁשׁ וּמוֹכַח מְכ"ז שֶׁהַמֶּם נִכְתַּב בְּתַחֲלִילָה וְלֹא נִזְדַּיְיָף אַח"כַּ וְהָרִי מְפֻנְרֵשׁ בְּסִי' קכ"ו ס"כ שְׁמָם דוֹלְגָא אֹתוֹ אֶחָד בְּזְמַן כְּשֵׁר הֵיכָא שְׁמוּכַח הַטַּעוֹת מִתּוֹכּוֹ וְע"ש בְּב"ש וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים.

וְגַם הָא בְּלֹא"ה קִי"ל בְּש"ע ס' קכ"ה סִי"ד שְׁבִשְׁעָה"ד וּמְקוֹם עֵיגוֹן כְּשֵׁר וְלֹא חִילַק בֵּין טוֹפֵס לְתוֹרֵף. וְכֵן בְּסִפֵּר בְּרַבַּת הַמֵּים סְעִיף ע"ז הַחֲלִיט שְׁבִמְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַקֵּל וְהִבִּיא כֵּן בְּשֵׁם הָרַבָּה פּוֹסְקִים.

וּבְב"י ס' קכ"ה הִבִּיא בְּשֵׁם הַתְּשַׁב"ץ שְׁמָם בְּלֹא אֹת זֶה מְשַׁתְּנָה מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן פְּסוּל אַח"כַּ נְמַחֵק וְנִתְקַיֵּים בְּסוֹף וּמְבֹאֵר דְּבְקִיּוֹם כְּשֵׁר וּמְשַׁמַּע שְׁמָם לֹא נְמַחֵק וְרַק שְׁעָשׂוּ

קיום שְׁאוֹת זֶה פְּתוּב חוּץ לְשִׁיטָה לֹא מְהִי אֲבָל הוּא תְּמוּהָ דְלִמָּה לֹא מְהִי וְהָא קוּי"ל
בס"ס קכ"ה שֶׁם דְּמִהֲנֵי קוּיִם בְּגִט לְכָל דְּבָר רַק בְּשִׁמוֹ וּשְׁמָהּ י"א דְלֹא מְהִי אֲבָל גְּרָאָה
ש"ט"ס הוּא בב"י פִּי בְּגוּף הַתְּשֵׁב"ץ ס' פ"ב אֵימָא שֶׁם בְּלִשׁוֹן אַחַר קִצְתָּ ע"ש.

ואכמ"ל בְּזֶה: והח"ס ח"ב ס' ח' פְּתַב שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ בְּכַה"ג שְׁמָא יָבֵא לִידֵי זִיוָף ע"י שְׁיִוְסִיפּוּ
אוֹתִיּוֹת בְּכָל סוּפֵי הַשִּׁיטוֹת וְגִרָאָה דְבָאוֹת אַחַת אֵין לְחוּשׁ פִּי ע"י הוֹסְפֵת אוֹת אַחַת לֹא
יִוּכַל לְזַיְיָף פִּינּוֹן שְׁלֹא יִהְיֶה עִי"ז שׁוּם מְשֻׁמְעוֹת אַחֲרֵת בְּהִגְט וְאֲדִרְבָּא עוֹד יִקְלַקֵּל אֵת הִגְט
עִי"ז.

וְגִרָאָה שְׁלִזָּה פְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁבִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת יֵשׁ לְהַחְמִיר ע' בְּבִרְכַת הַמִּים שֶׁם וְהִינּוּ
מִשׁוּם שְׁאֲפָשֶׁר לְהוֹסִיף בְּשִׁיטָה אַחֲרֵת תִּיבָה שְׁלִימָה בֵּת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. ועכ"פ בְּגִט זֶה
אֲפָשֶׁר לְרָאוֹת אִם אֲפָשֶׁר שְׁיָבוֹא אֵינָה זִיוָף ע"י הוֹסְפֵת אוֹת בְּסוּף אֵינָה שִׁיטָה: וְהִנֵּה
הַתּוֹרַת חַיִּים בב"ב (דָּף קס"ז) הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַאָב"ן שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ לְזִיוָף ע"י מְחִיקַת אוֹת
אַחַת וְכַתִּיבַת מְקוֹמוֹ אוֹת אַחֲרֵת וְהוּבָא בְּש"ף ח"מ ס' מ"ב ס"ק.

וא"כ גַּם בנ"ד יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִמְחֹק הָאוֹת הָאֲחֵרוֹן וְיִסְבְּרוּ שְׁנִכְתַּב בְּשֵׁנַת תר"ו. וְעוֹד
דְּאֲפָשֶׁר שְׁיִמְחֹק הַיּוֹד וְהֵמָּם וְעַל מְחִיקַת הַמֶּם לֹא יִקְפִידוּ פִּינּוֹן שֶׁהוּא חוּץ לְשִׁיטָה וְעַל
הַמְּחֹק שֶׁל הַיּוֹד יַעֲשֶׂה אֵת קוֹ הַשֵּׁינַן עַב קִצְתָּ יוֹתֵר לְצַד הַהוּא דז"א דְהָא כְּבָר פְּתַבְנוּ
שֶׁהוּא טְעוֹת דְּמוּכַח וְעוֹד פִּי עוֹבֵי הַשֵּׁינַן יִהְיֶה נִיכָר וְכַעֲיִן הָא דְאֵימָא בב"ב (דָּף קס"ז).

וְעוֹד דְלַעֲנ"ד סְבָרָא זֶה תְּמוּהָה דְבּוֹדָאֵי נִיכָר מְחֹק בְּקִלְף וְאִם נְבוֹא לְחוּשׁ לְזֶה אֲפָשֶׁר לְמַצּוֹא
בְּכַמָּה תִּיבּוֹת שְׁבִגְט שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ לְמְחִיקַת אוֹת וּזְיַיְיָף בְּזֶה וּלְדַעַת הָרַאָב"ן וְהַש"ף צ"ל
דְּבִגְט שְׁמִדְקִדְקִים הִרְבֵּה יִכִּירוּ אֵת הַמְּחֹק וְרַק בְּשִׁטְר פְּתַב הַש"ף דְּאֲפָשֶׁר שְׁלֹא יִכִּירוּ פִּי
לֹא יִדְקְדְקוּ וְהוּא דוֹסָק.

וּבְאַמַּת מוּכַח בב"ב (דָּף קס"ז) שְׁמֶחֶק בְּמִקְצַת הָאוֹת אֵינּוּ נִיכָר דְאֵימָא שֶׁם שְׁאֲחַד מְחֹק
מִקְצַת אוֹת בֵּית וְנַעֲשֶׂה נִיּוֹ וְאֲבִי לֹא הִפִּיר זֶה רַק ע"י שְׁרָאָה שֶׁהוּא מְרוֹחֵק מֵאוֹת הַשֵּׁנִי
יוֹתֵר מִדָּאֵי ע"ש. וְגִרָאָה דְאָרְף שֶׁא"א לְהַפִּיר תִּיבָרְף.

מ"מ כְּשִׁיעֵינּוּ הֵיטֵב יִכִּירוּ וּמָה שְׁלֹא הִפִּיר אֲבִי י"ל דְּהִינּוּ מִשׁוּם שְׁמַתְחִילָה אֲמַר שְׁכּוֹן
הִיָּה פְּתוּב מִתְחִילָה וְהַמְּחֹק עֲשֶׂה הַסּוּפֵר שְׁטַעָה בְּאֵינָה דְבָר בְּתִיבָה זֶה וְאַח"כּ הוֹדָה שֶׁהוּא
זְיַיְיָף זֶה.

אֲבָל לְחוּשׁ לְזֶה אֵין מְקוֹם פִּי יִירָא לְזַיְיָף פִּי הֲלֹא יוּכְלוּ לְבָרַר זֶה ע"י הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים
וְיִנְחֹזֵק לְזַיְיָפּוֹן וְאֲקַצֵּר בְּזֶה פִּי אֵין זֶה שְׁיַיְיָף לנ"ד ועכ"פ בנ"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר: סִימָן רַכּוּ. וּמָה
שְׁכַתֵּב פֹּא גְדוּלָה בְּתִיבַת פְּלֹאטָא וְחָשֵׁשׁ כַּת"ר דְּשְׁמָא טְעָה הַסּוּפֵר אֵינָה דְבָר וְתִיגְנוֹן עִי"ז
שְׁעֲשֶׂה מְזָה פֹּא גְדוּלָה וְהוּי כְּתַב ע"ג כְּתַב וּכְמ"ש הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג ס' ק"ל וְהִנֵּה הוּא
בְּעֲצָמוֹ כְּתַב שֶׁם שְׁאָם גְּשֻׁלַח הִגְט ע"י שְׁלִיחַ אֵין לְחוּשׁ לְזֶה ע"ש.

אֲרַךְ קִשָּׁה דְהוּי עַל הַכְּתַב וְהָרִי הָרֵאשׁוֹן נִכְתַּב שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְאָרְף שְׁכִינּוֹן לְשִׁמָּה מ"מ בְּטְעוֹת
לֹא שְׁיַיְיָף לְשִׁמָּה דְהוּי כְּמִקְדִּישׁ פְּסוּלִין לְמַזְבֵּחַ וּכְמ"ש הַפּוֹסְקִים לְגַבֵּי ס"ת ע' יו"ד ס'י
רע"ו ס"ב וּבְאַחֲרוֹנִים שֶׁם וְלֹא דְמִי לְכוּתֵב שֶׁם שְׁלֹא בְּמִקְוֵמוֹ ע"ש בְּש"ף דְּשֵׁם בְּכ"מ
הָרִי הוּא שֶׁם קוֹדֵשׁ אֲבָל הִכָּא הַטְעוֹת אֵינּוּ שְׁיַיְיָף פְּלַל לְהִגְט וְכֵן קוּי"ל בְּסִי' קל"א ס"ה
שְׁאָם כְּתַב שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְהַעֲבִיר קוּלְמוֹס לְשִׁמָּה לֹא מְהִי.

ונראה דבנ"ד אין לחוש לזה דכיון שאסור לעשות פו. א"כ ודאי שלא עשה פו שיש לנו להעמיד את מסדר הגט בחזקת פשרות שפונדאי היה מתעורר בזה ובפרט שהמסדר כתב זה לסימן על הגט הרי שהרגיש בזה.

ועוד נראה דהנה קשה על השבו"י שהכשיר בכה"ג דהלא האות שפתוב בטעות נכתב שלא לשמה כמ"ל וצריך לדחוק בטעמו פי אף בלעדי האות הנה היה הגט פשר פי שם איירי בחתימת העד ובה סגי אף שחתם באיזה אותיות וראשי תיבות רק שתהא חתימתו נפרת שהוא שלו וכדקיי"ל בגיטין (דף פ"ז) שאם חתם רק בשם אביו או צייר איזה ציור פשר הגט וכן קיי"ל בסי' ק"ל סי"א שאם שינה או טעה במקצת מחתימתו פשר בשעה"ד ע"ש שהוא מטעם הנ"ל וע"ש באחרונים ומה שקצת פוסקים הקמירו אם חתם מקצת אות שלא לשמה הובאו באחרונים ס"ס קל"א נראה פשוט דבשעה"ד כ"ע מודו דכשר.

ויש להאריך בדבריהם שם וכן בהא דסי' קכ"ה ס"ח בדין נפלה טפת דיו על אות ובאחרונים שם וההכרח לקצר ולפ"ז י"ל דגם בנ"ד שהוא טעות דמוכח שהרי נזכר שני פעמים שם הנהר ואחד מוכיח על השני וגם בהרשאות מקוונים זה.

וגם פי שם הנהר אינו מתורף הגט ע' באחרונים בסי' קכ"ח וע' בפ"ת דגם בשם המקום אין פוסל חסרון אות וכדומה. ועוד דהרי כתב הרשד"ם חאה"ע סי' רמ"ד שאם נכתב שם העיר בטעות יש לסמוך על שם הנהר הכתוב בגט פי ידוע אשר על הנהר הנה נמצאת העיר הזאת וא"כ ה"ה בנ"ד ידוע שעיר בונעס איירעס יושבת על נהר פלאטא והוי מוכח מתוכו ונראה שאין לחוש לתרי שוירי עם הנהר פי עיר בונעס איירעס מפורסמת בעולם וא"י כלל עוד עיר כמותה ובפרט בנ"ד שפתוב בגט עוד הפעם שם הנהר ומקוונים בהרשאה ג"כ: אכן באמת אנו רואים שכל הסופרים אין מקפידים ע"ז וכשמתחילים לעשות איזה אות בטעות ונזכרים את טעותם אזי כותבים שם את האות הדרוש שם ואין חוששים לומר שהוא שלא לשמה וכן מצינו בכמה תשובות האחרונים בכה"ג שתקנו איזה אות או תיבה בגט ולא חששו לסבא דשלא לשמה [ע' בהשמטה בסוף הספר]: וע"ד הגימלן שנעשה בצורה ספרדית הנה בג"פ סי' קכ"ה סקפ"ב האריך לבאר בדעת הרא"ש וש"פ דבדבר המפורסם שבמקום כתיבה כותבים באופן אחר במקום הנתינה אזי צריך לכתוב כפי מנהג מקום הכתיבה והביא פו בשם פמה אחרונים וע"ש סי' קכ"ט סקכ"א וקמ"ב.

וכן מסתבר דהא הגט הוא לשון הבעל והסופר והעדים העומדים שם וצריך שיכתבוהו בצורת האותיות שהם רגילים בו. ותינוק דל"ח ול"ט שבמקומם יוכל לקרוא.

אף שקצת פוסקים כתבו שצריך שיוכל לקרוא גם במקום נתינה. מ"מ הרי כתב מעכ"ת שהראה לתינוק ולא קראו לא גימל ולא נון מפני ארכו שעושה הסופר את הגימל ארוך כדי לערות השיטות.

וא"כ אפשר שאם לא היה ארוך היה התינוק קורא גימל גם במקום נתינה, וכן מסתבר דהא נזכר שהוא גימל. ובאמת אפשר לנסות לכתוב גימל בצורה זו ויהא שונה ליטר אותיות התיבה ויראוהו לתינוק דל"ח ול"ט.

אכן נראה שאף אם לא יפירושו תינוק במקום נתינה יש לסמוך בנ"ד שהוא שעה"ד ומקום עיגון על דעת רוב הפוסקים דס"ל דבכה"ג סגי שיפירנה במקום פתיכה ושיטתם עיקר כמ"ש הג"פ שם וכמפורש בשו"ת הרא"ש.

ועוד דלפי הנראה הוי זה בטנפס הגט פי תיבת גט אינו מן התנרף וגם אם יחשוב אחד שהוא נון בכ"ז יבין שפוננת הסופר היתה לתיבת גט פי הוא טעות הניכר לכל ובכה"ג פשר בשעה"ד וכמ"ל לענין דילוג אות וגם הרי פבר פתב בדעת קדושים ובמקדש מעט הביאו גם כתר"ר שעיקר צורת הגימל הוא להאריך רגל השמאלי ומה שהתינוק אינו קוראו לגימל י"ל דזה מפני שאינו רגיל רק באותיות של דפוס ששם שנה רגל ימיני ושמאלי ושמאלי עב ביותר.

וכ"כ האחרונים גם לענין שאר אותיות שאפשר שתינוק אינו רגיל באותיות שהסופרים כותבים ועוד דגם בשמות האיש והאשה שפירש בש"ס ששם מקום נתינה עיקר. מ"מ פתבו הפוסקים שאם ידוע שבמקום פתיכה קוראים שם זה כמו שנקתב בגט פשר הגט ע' ט"ז בשנ"ז סק"ה ובפוסקים ס"ס קכ"ט ובג"פ שם ס"ק קמ"ב.

וע' חיבורי ח"ג סי' קל"ז שבארתי שכל שיודע שיש שני הברות בשם זה בשני מקומות פשר הגט פי ממילא יבינו שכן ההברה במקום שנקתב ובפרט בצורת האות שמעיקר הדין פשר הגט בכל פתב שיהיה וכיון שידוע שכ"ה צורת גימל אצל הספרדים שוב אין חשש בזה: וע"ד שם אבי הבעל שלא נכתב פינויו פבר הביא מעכ"ת דברי הפוסקים וכן מ"ש בחיבורי ח"ג סי' ק"ט שאין להחמיר בזה בשעה"ד.

וכן מה שנוגעים האותיות זל"ז בהרשאה ג"כ אין חשש. פי מה שנהגו לכתוב בלי נגיעה הוא חוקרא בעלמא וע' סי' קמ"א סכ"ד וסה"ג ס"נ ואחרונים שם.

ומ"ש בהרשאה שם שליח ראשון על המחק ג"כ אין חשש דהא פתוב שם שמו עוד הפעם. וגם הלא יש שם סימני הגט ומוכח מתוכו וכבר הביא מעכ"ת מ"ש בחיבורי ח"ג סי' קט"ז בכגון זה.

ומה שחשש שמא המסדר הוא ע"ה. הנה הוא חשש גדול וכמ"ש בחיבורי שם אף בנ"ד שהוא מקום רחוק מאוד ושפעה"ד גדול יש להקל דכיון שפתב מעכ"ת להרב דשם וע"י השתדלות זו הגיע הגט.

יש לאוקמא על חזקת פשרות דנדאי מי שממונה לרב נדאי עכ"פ אינו ע"ה. ובחיבורי שם איירי שהגיע גט וא"י מי סידרו אם רב שמנהו הרבים עליהם.

או אחד שלקח עטרה לעצמו לסדר ולהורות פי כפי הנשמע מצוי זה באמצעריקא. ואני מסכים עם מעכ"ת למסור הגט להאשה: סימן רכז.

וע"ד מ"ש בחיבורי ח"ד סי' קל"ו מב"מ (דע"ה) דהא דאסור להלות בלא עדים הוי רק מדת חסידות כמ"ש הריטב"א והקשה כ"ת דהא רבינא אמר ג"כ ונקתוב פתבא וזה לא הונכר בדברי רב שימתן שטר עכצ"ל שעשה זה מדת חסידות וניסה אותו רב אשי אם יעשה מדת חסידות בזה.

והביא דברי הברכ"י או"ח סי' ב' גבי הא דתיתי לי דקנימית מצות ציצית דלשון קיום יש לפרש על זהירות יתירה. זה לק"מ דאם הנה רוצה לנסותו אם עושה כל דבר בזהירות יתירה הו"ל לנסותו בנשאר דברים וכגון במצות ציצית שחש בה זהירות יתירה כמ"ש הברכ"י שם ועוד בכמה מצות אבל אי ניאא שפ"ל דין זה הוא רק מדת חסידות א"ש דהוי רבותא שמקנים כל מה דאמור רבנו אף שאמרו זה רק למדת חסידות בעלמא אבל מצות גמורות אין זה הפלגה אם עושה אותם בזהירות יתירה ומה שהצריך שטר י"ל דס"ל הטעם משום טענת פרעתי ורב שלא הזכיר זה י"ל דרבינא סבר דלרב מלנה בעדים צריך לפרוע בעדים כדס"ל לרב אסי לחד לישנא בשבועות (דף מ"א) וכן לר"פ שם ואקצר בזה.

ומ"ש כ"ת לישב קושיותי שם על הסמ"ע דלפני עור לא שניף רק היכא שהאיסור נעשה תיקף ולא היכא שנעשה אח"כ וכמ"ש הק"נ בב"מ שם תמהני דהק"נ כתב שם זה לדעת ר"ל דלא ס"ל שם סברא דלפ"ע אבל הפוסקים שהביאו דברי רב שם שיש בזה משום לפ"ע ע"כ לא ס"ל סברא זו.

וכן מוכח בפ"ס בכ"מ ע' נדרים (דף ס"ב) וב"מ (דף ה') וע"ז (דף כ"ב). ודברי הק"נ שם שרצה לומר מתחילה דהלכה כן הוא תמוה וע' בחיבורי ח"א ס' ק"ג שהארכתי בזה.

ומ"ש כ"ת שאפשר בשעת הלואה עלה על דעתו לכפור הוא נגד דברי הק"נ שם וגם תמוה לומר כן. ומ"ש כ"ת להקשות על דברי שם שרק במלנה חששו שפדי לאשתמוטי כפור וכדקיי"ל דלהכי כופר במלנה פשר לעדות: לא ראה כבודו שהבאתי שם דברי הפוסקים דס"ל שגם בפקדון הדין כן ועליהם הקשיתי שם.

ומש"ש לישב קושיות המפרשים לחוש שישטענון פרעתי דל"ח רק לשכחה והביא כ"ת שכ"כ הלח"מ פ"ב מה' מלנה ה"ז. נהניתי שפנונתי לדעתו וכן מש"ש בחיבורי שרבינא לא רצה לומר לר"א טעם דלפ"ע מפני כבודו דר"א.

מצאתי שכ"כ בק"נ שם ובאשר אני כותב תשובתי בקפנה מפני טרדומי הרבות אין לי פנאי לעיין באחרונים: ומש"ש בס"ס קל"ח להביא ראי' מח"מ סי' ט"ז וכתב כ"ת דשם איירי שטוען שהשטר ביז אחר שאינו בע"ד שלו.

זה טעות ע"ש וכ"כ בפ"ת שם סק"ב בשם השב"י ובאמת מפורש זה בדברי הפוסקים. ומ"ש כ"ת להקשות על דברי בסי' ק"מ מדברי הש"ך סי' ע"א סקי"ז דגם שם ניאא דאדעתא שיטיל עליו קב"ח לא הלנהו.

זה אינו דבש"ך שם איירי שפטרם רק משבועה וא"כ יכול לטעון שזכות הטלת קב"ח שיר עדיין אבל בחיבורי שם איירי שהיתה נאמנות סתם ע"ש: סימן רכח. כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה שלמה נ"י הרב דק' ניישטאט.

ע"ד שבעירו יש הרבה משפחות שמסחרם בעשיית כפתורים ושוכרים פועלים לעשותם והם מוכרים הפפתורים בלאדז לסוחר גדול בעסק זה ועתה עשה השו"ב דעירו ג"כ עסק זה כי בנותיו יכולות לעשות הפפתורים ושוכרות פועלים ג"כ לעשותם ובני העיר טוענים שהוא מקפח פננסתם כי באשר פננסתו הוא מעסק שו"ב ובנותיו בתולות וסמוכות על שלחננו לזה יכול להוסיף על שכירות הפועלים וכן להוזיל מקחי הפפתורים

ועי"ז ממעט פרנסת בני העיר כי לא יוכלו להתחרות עמו והארץ כת"ר בדברי חכמה וחספז לדעת דעתי בזה ובאשר עלי להשיב פעת איזה תשובות אשיבנו בקוצר: הנה מעכ"ת הביא דברי הח"ס סי' ס"א שכתב שמי שאינו משלם מס בעיר אף שדר שם מ"מ מיקרי לאו בר מתא ויכולים לעכב עליו מלעשות עסק שיגרום למשלמי המס קפוח פרנסה.

ולענ"ד דבריו תמוהים דהא איתא בש"ס ב"ב (נ"ד כ"א ע"ב) דבר מתא אבר מתא אחריתי מעכב ואי איתיה בכרנא דהקא לא מעכב הרי מפנרש דרק בבר מתא אחריתי בעינו שיתן כרנא אבל בבר מתא א"צ שישלם כרנא ולדעת הח"ס לא הנצרך הש"ס לחלק בין בר מתא לבר מתא אחריתי רק לחלק אם משלם כרנא או לא וכ"ה לשונות הפוסקים בסי' קנ"ו בפשיטות שחילוק דכרנא הוא רק לענין בר מתא אחריתי וכן המנהג בכל תפוצות ישראל אשר כל זמן שאין לאיש עסק ורכוש אינו משלם מס וכשעושה איזה עסק אף שאין לו רכוש אזי מטילים עליו מס ובמדה שעסקו הולך וגדל מגדילים קצבת המס עליו ובימיהם הנה חזק להטיל על כל עיר סכום מס קבוע וסכום זה היו מטילים על כל בני העיר וכמפורש בפוסקים ובח"מ סי' קס"ג ס"ז ע"ש ולזה איתא בב"ב (נ"ד נ"ה) ובח"מ שם שאם הוא אדם בטל ופטרואו ממס בשביל זה צריך בכ"ז לסייע עמהם במס לפי שחלקו נופל על יתר בני העיר לשלם ע"ש אבל אצלנו אין שייך זה והרשות בידי בני העיר להטיל מס על השו"ב או על בנותיו כמו על יתר העוסקים בעסק זה.

ומה שמוסיפים על שכר הפועלים הא איתא בב"מ א"א מפליגנא אמגוזי את פלוג שניסקי ואף בפועלים א"י ג"כ אין שייך לחלק בזה דהא בש"ס שם לא מפליגנן בין תינוקות ישראל לא"י ועוד דאטו מי שיש לו עסק אחר בעיר לא יהא רשאי לעשות עוד עסק שם דכיון שאין עיקר פרנסתו מזה יוכל להזיל וכן להוסיף על שכר הפועלים: והח"ס שם דקדק משו"ת רמ"א סי' ע"ג דבעינו דנוקא תרתמי שידור בעיר ההוא ושיהא שייך בכרנא.

ולענ"ד אין זה ברמ"א שם וכתב שם רק דכיון שהיא מעיר אחרת בעינו שיהא בכרנא דמתא וכדאיתא בש"ס וביאר דלא מהני מה שיאמר שרוצה מעכשיו לשלם כרנא דמתא ורק אם רוצה לגור ולהשתקע בעיר הזאת אזי דינו כבני העיר במקום שאין נוהגים דיני חזקת ישוב ואין מוחים על מי שבא לגור בעיר ואדרבא מפנרש שם שאם בא לעיר להשתקע שם דינו כבני העיר אף שעדיין לא הטילו עליו כרנא דבנדאי יטילו עליו.

ומ"ש הח"ס שם לחלק דעניינים נחונים תחת משא מלך ושירים אם יעשירו אבל נערים שלא נשאו נשים אין עליהם חיוב כרנא הוא תמוה לענ"ד דמנ"ל לחלק בזה והא גם עליו מוטל כרנא כשישא אשה והרי בש"ס לא הוזכרה סברא דכרנא רק כשאינו בר מתא אבל בבר מתא אין שום חילוק.

ובש"ס בעי אי מצוי מעכב אבר מבואה אחריתי וקשה דממ"נ אי ישנו בכרנא א"כ אף על בר מתא אחריתי לא מצוי מעכב ואי אינו בכרנא אף על בר מתא מצוי מעכב. ועכצ"ל כמש"ל דבבר מתא אין נ"מ אם משלם כרנא.

ועוד תמוה לשון הח"ס שם שכתב דבעינן תרתי דר שם ומשלם פרגא והלא מפורש בש"ס ופוסקים דאם משלם פרגא לא מצי מעכב אף על בר מתא אחריתי והביא זה הח"ס בעצמו שם ויש להאריך בזה אבל אין הפנאי מספים.

ועכ"פ לענ"ד אין להורות בפרט זה כהח"ס ואין חילוק בין נשוי לאינו נשוי לענין פתיחת חנות וכדומה. ועוד דבח"ס שם מבואר שבמדינתו היה חוק המלך שלא להטיל פרגא על מי שאינו נשוי אבל במדינתנו אין חילוק בזה רק הפל תלוי במצב האיש ברכושו ובמסקרו ובזה גם הח"ס מודה ע"ש ומפורש בהידושי הרמ"ה ובתו' רי"ד בב"ב (דף כ"א) דבבר מתא א"צ שישלם מס: ולכאורה י"ל עוד דהכא עיקר המסקר הוא בעיר אחרת ובעירם עושים רק את הסחורה וא"כ אין שייך לעכב כלל אף את בן מתא אחריתי ואם יבוא בן עיר אחרת ויעשה איזה סחורה ביגיע כפיו ויוליכנה למפור בעיר אחרת בנדאי לא יוכלו לעכב עליו.

ומ"ש כת"ר מהא דקי"ל שמרחיקין מצודת הדג ממצודת חבירו אף שאין שום מסקר בזה. לא דמי כלל דשם זהו הריוח שתופס הדג בהוצאה מועטת ואטו צריך דונקא שירויח כסף הא גם ריוח תפצים מיקרי ריווח.

אבל באמת ז"א דנדאי אם הלה עושה החפץ בינדי ממש נדאי שלא יוכלו לעכב עליו אבל פשוט פועלים בעיר וגם קונה סחורות שונות לצרכי המלאכה הרי הוא עסק גדול וזהו הריוח שעי"ז עושים עבורו סחורה השונה יותר מכפי מה שהוציא על עשייתה: עכ"פ למעשה נלע"ד שאין בני העיר יכולים למחות על השו"ב ובנותיו לעסוק בעשיית כפתורים ולשפור פועלים.

ובפרט לפי מה שכתב כת"ר שרוצה להתחייב שלא יוסיפו על מקח הפועלים א"י. ואף דאיתא במפות (דף כ"ד) שמדה טובה היא שלא לירד לאומנתו של חבירו מ"מ בנ"ד אין שייך זה כיון שהאומנות אינו עבור עיר זו רק עבור עיירות אחרות וע' ח"ס סי' ס"א ושאר אחרונים שבארו ג"כ דבכה"ג לא שייך ירידה לאומנות.

רק מה שיש לדון בזה דהא שו"ב צריך שיהא לבו פנוי למלאכתו להעמיד הספין פראוי וכן לחזור על הלכות שו"ב וכשיהי לו בית חרושת יהי תדיר עסוק בזה ולא ישים לבו אל מלאכתו מלאכת הקודש אבל אין שייך לדון ע"ז מרחוק וזה יהי כפי ראות עיני מעכ"ת הרב דמתא לפי ערך העבודה המוטלת על השו"ב ולפי מדרגת השו"ב ביראת שמים ובפרט שבנותיו יעסקו בזה אין להחמיר עליו בזה רק שיקבל על עצמו שלא יכניס א"ע הרבה בעסק זה ושישמור חוקו בכל יום בהעמדת הספין ולחזור הלכות שו"ב והפל לפי מה שהוא אדם: סימן רכט.

ע"ד שראובן קיבל משרי הממשלה קבלנות לעשות מנעלים לאנ"ח מספר מסויים במקח קצוב בעד מלאכתו והעורות יהיו של הממשלה יר"ה וראובן מסר עסק זה לשמעון שהוא תפור המנעלים הללו במקח קצוב ונתן לו כסף ע"ז ובאשר לזה דרוש מכונות מיוחדות נסע שמעון וקנה המכונות הדרושות וכאשר דרש ראובן מהממשלה שיתנו לו עורות לעשות מנעלים השיבו לו שאין להם עורות ועי"ז הוכרח שמעון למכור המכונות והפסיד סך מסויים ורוצה לנכות ההפסד מכספו של ראובן כי הוא גרם לו ההפסד וראובן טוען

שהוא אנוס בדבר כי העורות אינו ביזו וצידד כח"ר בדברי חכמה וחספז לדעת דעתי בזה: הנה בפשוטו נראה שאם לא הגיד ראובן לשמעון את פרטי עסק שלו רק אמר לו סתם שיתפור לו מנעלים מעורות שיתן לו אזי ודאי שצריד ראובן לשלם לו כי הלא הנה יכול לדרוש מראובן שיתן לו עורות כמקובל כי הלא יוכל לקנות עורות וא"ז נ"מ לשמעון מה שהממשלה אינה נותנת לו.

וכעין זה אמרינו בכתובות (דף ק"ג ע"א) טחון וזבין טחון ואותיב. ואם הגיד לו ראובן שלקח הקבלנות באופן שיתנו לו עורות של הממשלה ושללא הגבילו לו זמן לתת העורות רק מתי שיהי להם הרי נתרצה שמעון להכניס א"ע בספק זה כי הלא שמעון קבל קבלנות זו מראובן כמו שקבלה ראובן מהממשלה רק על מקח אחר דהוי כאלו שכר ממנו דבר שיש בו חשש הפסד וידע החשש הנה וכהא דאיתא בב"מ (דף ע"ו ע"ב וע"ז ע"א) דהיקא דסיירא לארעא מאןרמא או שהפועל בר מתא ויודע טבע שדהו אין לו עליו טענה ע"ש.

ואין נ"מ פלל בנ"ד אם חייב בכה"ג פשהוא אנוס או לא כי אם התחייב סתם לתת לו עורות אזי מחוייב לקנות וכעין הא דב"מ (דף ק"ג) פשהתחייב לתת לו גרגותמא שחייב לחפור עד שימצא ואף שנפלו איזה בארות שחפר והוי אנוס ואף דהכא לא נעשה עדיין חייב גמור דקניית המכונות נראה דלא מיקרי התחיל במלאכתו מ"מ הרי הוציא על פיו לקנות המכונות ודמי להא דהלכו פועלים לשדהו ונמצאת לחה בב"מ (דף ע"ו ע"ב) ואם הנה מודיעו שאין לנתינת העורות זמן מוגבל לא הנה קונה המכונות עד שישגי העורות ובאמת אם באנו לדון מצד אנוס נראה שהיה פטור.

ואף דקיי"ל דמזיק חייב אף באנוס ודעת הרמב"ם. דאף באנוס גמור חייב ודלא פהתו' בב"מ.

מ"מ זה שייך רק פשהנזק בא עי"ז שהנה אנוס להזיקו. אבל הכא שהוציא על פיו לקנות מכונות שאין ראויין רק לעסק זה הרי נתחייב תיכף לשלם לו הפסדו או לתת לו עורות לעשות מנעלים כדי שעי"ז ירויח את ההפסד שיהי לו מהמכונות אחר גמר מלאכתו וא"כ פשהנזק א"כ ולא השיג עורות הרי הוא עומד בחיובו לשלם לו מה שהוציא על פיו וזה דלא כמ"ש כח"ר ויש לדחות זה ואקצר באשר העיקר לדינא בנ"ד שאין נ"מ בזה שהנה אנוס וכמ"ל: סימן רל.

ע"ד שני בע"ד שסמכו על נבררים שיפשו בניהם וכתבו בשטר בירורין שעליהם לקיים כפי שיגידו שני הנבררים או הנבררים עם שלישי שיבחרו או אף נברר אחד עם השלישי ועתה סילק א"ע נברר אחד ואינו רוצה לישב בעסק זה.

ונראה שכן צנה עליו הבעה"ד שבייר אותו ודורש הבע"ד השני שיגמרו הדבר השלישי עם הנברר השני והשלישי אומר שפיון שנברר אחד סילק א"ע אינו יכול לגמור הדבר וכדקיי"ל בח"מ סי"ג ס"ז וכבודו דן שלזה נתבאר בשטר שעליהם לקיים אף כפי שיפשו נברר אחד עם השלישי שאף אם יסתלק אחד יגמרו השנים וחספז לדעת דעתי בזה: הנה מהשטר לכאן אין הברע די"ל שכתבו פן משום דבפשה קיי"ל בסי"ב שאין הולכים אחר רוב דעות וצריד שישפיימו פולם לדעת אחת לזה כתבו שיהי הפשר ע"פ רוב דעות.

אף דא"כ הו"ל למיכתב שילכו אחר רוב דעות ולמה הנפירו בפירוש גברר אַחַד וְהַשְׁלִישׁ
וע"כ צ"ל שהפנונה שאם אַחַד יסלק א"ע יגמרו השנים וכן קיי"ל בב"מ (דף ק"ד) ובח"מ
ס"ס מ"ב שדורשין לשון הדיוט בשטרות.

אף ז"א דהנה גבי דין קיי"ל דהיכא שדעת האחד בטלה ברוב אזי מחוייב לחתום על
הפס"ד כמ"ש התומים סי' י"ט שהעיקר בזה כהב"י שסובר פן בתשובתו שפשו"ת מבי"ט
ובאבקת רוכל סי' י"ט פי כן מפנרש בירושלמי וכן מסתבר וע"ש בפ"ת והטעם פשוט
דכינן דקיי"ל אחר רבים להטות ממילא אינו חותם שקר שהרי פה הוא דין תורה ללקח
אחר הרוב.

אכן בפשרה נראה שאף אם התנו בפירוש שילכו אחר הרוב מ"מ היחוד שבטלה דעתו
אינו מחוייב לחתום על הפשר וע' הו"י סי' קמ"ז שכתב בהשקמה דבזבל"א א"צ לחתום
אף בדין ודבריו תמוהים לענ"ד דהא אף בזבל"א שכתבו המפורשים שכ"א יפהף בזכות
זה שבינר אותו.

מ"מ אסור להם לצדד בדבר שלא כדיון. ועכ"פ בפשרה נדאי שא"צ לחתום ולזה פתבו
שאם יצא פסק גברר אַחַד וְהַשְׁלִישׁ מחוייבים לקיים והפנונה שילכו אחר הרוב ואף
שהאחד לא יחתום וגם יאמר בפירוש שאינו מסכים פי נראה דאף דבדין אסור לאחד
לומר שהוא חולק עם השנים בדין והוי הולך רכיל פדאימא בש"ס ובח"מ סי' י"ט מ"מ
בפשרה ובזבל"א מותר לעשות פן דהא ידוע שפך אחד מצדד בזכות מי שבינר אותו
וכמ"ש החו"י שם ואף שי"ל דהוי מגלה סוד על השליש שהוא גברר משניהם מ"מ י"ל
דבפשרה לא שייף זה דגבי דין שיכול הבע"ד להוציא לעז שלא דנו כדיון הוי זה מגלה
סוד אבל בפשרה ידוע שאין כל הדעות שוות והלא השליש מוכרח להכריע לצד אחד
שהרי לזה הספימו שילכו אחר דעת הרוב.

עכ"פ י"ל שלזה פתבו בשטר שאם יצא הפסק מגברר אַחַד וְהַשְׁלִישׁ מחוייבים לקיים
אבל אם סילק אחד א"ע בטלה הפשרה כדקיי"ל בסי' י"ח. אף העיקר נראה שז"א דמ"מ
הוי סגי שכתבו שילכו אחר הרוב וממילא נדע שהדין פן אף שלא יחתום השליש וכן"ל
ועכצ"ל שהפנונה לומר שאף אם יסלק אחד א"ע יוכלו השנים לגמור וכמש"ל דדרשין
לשון הדיוט.

וממכתב פבדו נראת שידוע אצלם שלכנונה זו פותבים בשטרי בירורין נוסח זה וא"כ
פשוט דמהני פיון שנעשתה הברירה בקא"ס כד"ת. ובגוף מש"ל שפפשרה בזבל"א
מותר לאחד לומר שהוא זיכה למי שבררו.

עדיין צ"ע פי יש פמה אופנים שיהי זה הולך רכיל על השליש וכמש"ל. ונראה שהפל
לפי הענין ובכגון זה החכם עיניו בראשו שהשליש יסלק א"ע ג"כ ולא יגמור הדבר פי
אף שהוא פקבלן שאינו יכול לחזור באמצע פעולתו כדקיי"ל בח"מ סי' של"ג מ"מ הא
יכול לומר דאדעתא דהכי לא נתרצה שגברר אַחַד לא יסכים על הגמר ויגלה זה להצד
שלו.

ואף שידע השליש מתחילה שהותנה שילכו אחר הרוב מ"מ יכול לומר שחשב שהנבחר יספיק לדעת הרוב אבל לא באופן הנ"ל שלא יחתום על הפשרה דלאו כ"ע דינא ידעי ובפרט בדין זה שאינו פשוט כ"כ.

ואף לדעת הש"ך סי' ס"ו סקנ"ו דאף בעם הארץ אמרינן מיגו. מ"מ בנ"ד מודה וע' תנאים פללי מיגו סכ"ח: ובפשרה קרוב לד"ת נראה שאם מחולקים הנבחרים בדין ולזה רוצה כל אחד פשר שהוא קרוב לדין לפי דעתו אזי נדאי שצריך לילה אחר הרוב כמש"ל דבדין קיי"ל אחרי רבים להטות וזה גופא הוא דין וממילא יעשו הפשרה קרוב לדין זה ומחוייבים פולם לחתום על פסק הפשר: סימן רלא.

מכתבו הגיעני היום ואני טרוד גדול אף באשר כתב כת"ר שהדבר נחויז הנני להשיבו תיקוף בקיצור נמרץ ע"ד שסמכו שני בע"ד על כת"ר ועוד שני נבחרים לפשר ביניהם והנה לא באו הנבחרים לכלל דעה אחת ואמר נבחר אחד לכ"ת שיכתוב פסק פשר ומקום סכום הפסק יניח חלק ושיחתמו שלשתם עליו ואח"כ יכתוב הוא בתוך הכתב במקום החלק את סכום הפשר והבטיח שלא ירבה בפשר בסכום הפסק וגילה קצת מזה לפני כ"ת וסמך כ"ת עליו וחתם על הכתב שהניחו מקום הסכום חלק ואח"כ כתב הנבחר הלז שם סכום גדול אשר גם הנבחר בעצמו לא רצה כ"כ מתחילה ונחפז לדעת דעתי אם יכול השליש למסור ההשלישה מצד העובר לצד המתיים.

הנה הבע"ד בירו וכל אחד נבחר מצדו וגם שלישי כדי שפשכלם יבררו הדבר וכל אחד יצדד בזכות הצד שלו ויצא מזה משפט אמת וכמבואר בפוסקים וכמ"ש התוס' בסנהדרין (דף כ"ג) ד"ה פדי דין וה"ה בפשרה ובפרט דבפשרה קיי"ל דצריך שיספיקו פולם לדעת אחת ע' חו"מ סי' י"ב סי"ח ובאחרונים רק אם התנו בפירש שילכו אחר רוב דיעות.

וא"כ בנ"ד פפי שכתב כ"ת לא הותנה שילכו אחר רוב דיעות אין פח ביז השליש להכריע בלי הספם הנבחרים. ואף שהנבחרים סמכו על השליש והספיקו שיכתוב פמה שירצה וחתמו ע"ז.

הנה עשו בזה שלא פדין פי הלא הבעה"ד סמכו על שיקול דעתם ולא שהם ימסרו הדבר לאחד מהם והוא שינוי בתנאי הפשרה. וממילא אין בפשרה זו ממש.

וח"י חלקה מהני רק בבע"ד שכתבו אחרונים דהוי פאלו מתחייב בפירוש לשלם למוציא חתימתו פמה שיכתוב הלה למעלה מחתימתו דכל אחד יכול לחייב א"ע ופקפקו בזה משום חיוב בדבר שאינו קצוב ועכ"פ בנ"ד שאינם מחייבים א"ע רק חתמו להסכים על מה שיכתוב אחד מהם זה אינו פלום וה"ז דומה לבע"ד שסמכו על נבחרים והנבחרים יסמכו על אחר שהוא יפשר שפודאי אינו פלום כי הוא סמך רק על שיקול דעתם ולא על שיקול דעת זולתם ואף לא על שיקול דעת אחד מהם וזהו פשיעה ועולה לחתום על מקום חלק ולזה אם השליש שהושלש הבטוחות אצלו יודע שהנבחרים חתמו על כתב שפיקום הסכום הי' חלק ואח"כ כתב אחד בכתוב את הסכום מדעתו אסור לו למסור ההשלישה לצד אחד כי ע"פ ד"ת סימן רלב.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה נפתלי יוסף הלוי נ"י הרב דק' רוזאן. ע"ד אָחַד שְׁקֵנָה רִיחִימ' וצְנָה לְכַתּוֹב בְּשֵׁטֶר שְׁנַעֲשֵׂה אֲצֵל הַרְיֵעֲנֵט שְׁלֵשָׁה חֻלְקִים עַל שֵׁם אִשְׁתּוֹ מְזִיוּג שְׁנֵי וְחֻלְק רְבִיעִי עַל שְׁמוֹ וּבְהַמְשֵׁךְ הַזְּמַן עָשָׂה הַרְבֵּה הוֹצָאוֹת עַל הַרְיֵחִים וְעָשָׂה שֵׁם כְּמָה תִּיקוּנִים וְאִשְׁתּוֹ אֵינָה מִתְעַרְבֶת בְּעֵינַי מִסְחָר כָּלֵל.

ואחר מות האישה טוענת האשה שג' חלקי הריחיים שייכים לה ותובעת הפתובה ומזונות הפנות מחלק הרביע של בעלה ומשאר דברים ויורשיו טוענים שהכל שייך לבעלה ועכ"פ עליה לשלם מה שהוציא בעלה הוצאות על חלקה בריחיים הנ"ל.

והעיר כת"ר בזה בדברי חכמה וחספז לדעת דעתי בזה ומרוב טרדותי וקולשתי ל"ע אשיבנו בקיצור: הנה לכאורה קנתה האשה את שלשת חלקי הריחיים פינון שאינה נו"נ בתוך הבית ורק הבעל כתב על שמה נראה מזה שנתן לה במתנה.

והנה לא פירש כת"ר ממי נקנו הריחיים פי יש לדון מי זכה עבורה דאם המוכר הוא נכרי לא יוכל לנפות עבור אחר ואף דקיי"ל בקדושין (דף ז') שנקנית מדין עבד פנעני אם נתן אחר לה הפסוף י"ל דהיינו רק פשנתרצה בזה והוי זכות לו וכן איתא בקידושין (דף כ"ג) דאם חוב הוא לעבד לצאת לחירות אין מועיל מה שיתנו כסף לרבו בלא דעתו ורק אמרינו שם דמבלת רבו גרמה לו ע"ש משא"כ הקא.

ויש לדחות זה. וגם די"ל שהבעל עשה קנין חזקה בהריחיים גם עבור אשתו שזכה עבורה.

והשטר שיש לו על הריחיים יש לדון דכיון שנעשה בערפאות הרי לא נתן המוכר שטר להלוקח רק שנקתב בפנקס הערפי וכידוע וא"כ אין כאן קנין פי קנין שטר הוא כשנמסר להקונה.

רק י"ל דכיון שפן מנהג הסוחרים וגם מדינא דמלכותא הוי קנין לא גרע מסטומתא עם פסף שקונה קנין גמור וי"ל דממילא קנתה אשתו ג"כ ויש להאריך בזה בכל פרט אף אין הפנאי מספים לזה.

וכ"ת הביא בשם ספר ישועות ישראל על ח"מ סי' ס"ב שהאשה קונה אם נעשה בערפאות על שמה ואין הספר ת"י לראות טעמו בזה ועכ"פ בנ"ד נראה שג"ח הריחיים שייכים לה: ומה שתובעים היורשים ממנה בעד התיקונים שעשה האיש בריחיים הנה קיי"ל בב"ב (דף נ"א) ובאה"ע סי' פ"ה ס"ז שאם נתן לה הבעל מתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ולזה צריך לנפות מה שלקח האיש את ההכנסה מהריחיים עד יום מותו ואם א"א לדעת את ערוך ההכנסה אזי ישומו בקיאים כמה שנה לתת שכירות בעד הריחיים ואם ידוע כמה היתה ההכנסה צריך לנפות מזה בעד טרחו של האיש בעסק זה וגם ינכו כמה שישומו בקיאים כמה עלו התיקונים בריחיים הנ"ל.

ומה ששתקה האשה כל העת על מה שלקח בעלה ההכנסה אינה טענה דמ"מ לא מחלה ואף בטוען שלקח ממנה קיי"ל דאין לאיש חזקה בנכסי אשתו. וע' תו' ב"ב (דף מ"ט ע"א) ד"ה בכותב דאירי אף פשאכל פירות שדה שנתן לה במתנה.

אכן אם עלו הפירות יותר מפפי התקונים ששעשה בריחיים. נלע"ד שאינה יכולה לתבוע המותר מהיורשים כי טענינו להו דאפשר נתנתם במתנה לבעלה ואולי נתן לה חלקה בהכנסה וגם פי אולי היו לה מעות שהם נכסי מלוג ובהם קנה חלקה בריחיים והיו הפירות שלו ולזה אינו יכולה להוציא מן התומים את מותר הפירות על ההוצאה: סימן רלג.

כבוד הרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה אליהוחותמת פעמים גאלצ'א. ולפעמים מרגאלצ'א.

ולפעמים מרגלית כעשרה חדשים מקודם שלחו שליח למקום בעלה להשתדל שיגרשנה כי הוא חולה בח"נ ר"ל. ודרשו מהרב דמתא שיגיד איך צריך לכתוב שמה בגט.

ויעץ שמהיום תחתום מרגליות בניו ונהי ג"כ שינוי השם כדי שישפנה מזלה כדאיתא ברה"ט"ז ששינוי השם מועיל. וכתב למקום הבעל שיקתבו פן בגט.

והרב המסדר במקום הבעל צנה לכתוב בגט מרגלית דמתקריא גאלצ'א. והרב שבמקום האשה פוסל את הגט.

והוא שעה"ד גדול ומקום עיגון. והאריך מעכ"ת בדברי חכמה וחספץ לדעת דעתי בזה. ומרוב טרדוטי וגם פי אני קצת חולה ל"ע לא אוכל להאריך באשיכנו בקונצ'ר מה שנלע"ד בזה: הנה בגט זה יש שלש ריעותות. א) שכתבו מרגלית בלא ניו והיא חותמת זה עשרה חדשים בניו.

ובפרט ששינוי החתימה הנה גם כדי לשנות המזל. והפוסקים כתבו ששם שנקרא מחמת חולי הוא העיקר.

ב) שכתבו דמתקריא גאלצ'א והו"ל לכתוב המכונה. ואף שי"ל דזה הוי קיצור השם ושם קטנות ונעגועים משם מרגלית.

מ"מ הא גם בשם שרה שרולה חנה חנולה פתבו הפוסקים לכתוב המכונה עב"ש שנ"ב ואחרונים שם. ג) שהשמיט שם העריסה לגמרי.

ואף אי נימא שמה שצונה עליה הרב לשנות חתימתה הוא עיקר שמה כמש"ל דהוי מחמת חולי. מ"מ הלא הרבה פוסקים כתבו שעיקר השם הוא שם העריסה או שם שנקרא לתורה.

ולא שם החתימה. ואף באשה פתבו הפוסקים שתלוי איך מזכירים שמה במי שבירה וכדומה.

ובנ"ד לא הוזכר ששינוי שמה גם בפרט זה. ובנדאי שהזכירו בשם מרגאלא שהוא שמה מעריסה והנה בחשש הראשון נראה דזה לא דמי לשינוי השם מחמת חולי.

כי שם הוי שינוי גמור שרוצה שהפל יקראוהו בשם החדש והוא מפרסם זה במה שמברכים אותו בשם זה בביהכ"נ פנהוג. ואף שאחרים קורים אותו גם אח"כ בשמו הראשון.

בכ"ז הוא רוצה שיקראוהו בשינוי השם. וכן קובעים לקרותו לס"ת ובמי שבינהו בשם זה.

ומה שנקרא בפי כל הוא רק בגדר קיצור השם. פי המנהג להוסיף שם חדש על שם הראשון או דהוי בגדר כינוי.

אבל בנ"ד הרי לא פרסמה זה כלל. ורק שהתחילה לחתום רק בשם מרגליות בניו.

ונה לא הנה ניכר לשום אדם. פי הלא בלא"ה היתה חותמת לפעמים מרגלית.

ועל הניו הנוסף לא דייקי אינשי כלל ובפרט בחתימת אשה. וכאשר היו אחרים פותבים מכתבים אליה בנדאי לא היו פותבים שמה בניו.

ולענן מי שבינהו י"ל שלא נזדמן לה זה במשך עשרת החדשים הללו. אבל עכ"פ לא מיקרי שם מרגלית נצק או נשתקע.

דהא כתבו הפוסקים דלא מיקרי נשתקע רק כשעברו י"ב חודש פדאי תא בע"ז נ"ז. ועוד נראה דהוספת ניו בזה לא מיקרי שינוי השם.

פי במבטא אינו ניכר כ"כ. ורוב בנ"א אין יודעים הפרש בין זה לזה.

ועכ"פ מה שנכתב שם מרגלית לא מיקרי זה שכתב שם שנצק או נשתקע רק שכתב שם שחותמת בו לפעמים וידוע למקצת בנ"א שיש לה שם זה. וכיון שהוא שם הקודש אין לחוש בדיעבד אם הקדימו אף דהוי שם המיעוט.

וגם דהלא כתב הב"ש וש"פ בשא"ס שאם נקראת שארקה וכתבו בגט שרה יש להכשיר. פי ידוע לכל ששם שארקה מקורו משם שרה.

וא"כ ה"ה בנ"ד ידוע ששם מרגאלציה ומרגאלא מקורם משם הקודש מרגלית ונהי שאם היו פותבים רק שם מרגלית לבד צע"ג להכשיר הגט. פי יש לחלק טובא בזה מהא דשרה שארקה.

וגם פי שם יש חולקים. מ"מ בנ"ד שכתבו גם שם גאלציה שהפל קורים בו.

וגם היתה חותמת כמה פעמים בשם מרגלית. נראה ברור שאין לחוש לזה בדיעבד ושעה"ד.

וגם פי מרגלית בלא ניו אפשר לקרוא היוד בחולם כמו שנקרא כשפתוב בניו. וכמו שכותבין בגט בארת חסר ונקרא הריש בחולם.

ועוד דאף שנכתב בתחילה שם שחתמה בו רק לפרקים. ואח"כ שם שהפל קורים בו ושם העריסה השמיטו.

מ"מ הא קיי"ל בסי' קכ"ט ס"ב שאם הקדימו שם שהמיעוט קורים בו פשר הגט בדיעבד. וידוע מ"ש הפוסקים דשעת הדחק בדיעבד דמי.

ועוד דהא כמה אחרונים כתבו שאין שייך לכתוב על שם שחותמת בו דמתקרי. דהא אינו נקרא בו.

רק נכתב. ולזה יותר טוב להקדים שם החתימה.

ועוד נראה דהא ודאי ששם מרגלית לא מיקרי נשתקע רק פשיעברו י"ב חודש. רק דמ"מ בשם מרגליות מיקרי שהחזקה.

דלחזקת שם סגי בשלשים יום פדאיתא בב"ב קס"ז. אכן הרי לא החזקה בו רק בעיר שדירה שם או במקומות שפותבת לשם מכתבים לפרקים ולא החזקה בכל העולם.

ובמקום פתיכה לא נתבאר בשאלה. אם החזקה שם באיזה שם.

ולזה לדעתי נכון שתקבל הגט מהשליח בעיר שלא פתיכה לשם מכתבים ואין יודעים כלל משם מרגליות. ותו ליכא חשש כלל.

דקא אם נקראת בכמה שמות במקומות שונים והשמיטו בגט שם אחד קיי"ל דכשר הגט. רק שם מקום נתינה הני עיקר כדקיי"ל בסי' קכ"ט ס"ד וע"ש באחרונים.

ובשם גאלציא צריף לברר איך ההברה שם כי יש מקומות שהברתם גאלטשא. ובכה"ג יש לכתוב בט"ש פמבנאר: סימן רלד: פבוד הרה"ג וכו' מו"ה אליהו נ"י קאצין רב בפטיטסבורג באמצעריקא ע"ד שקנו בית להתפלל שם.

והבית קטן לעומת מספר האנשים המשתתפים בו. ואם יעשו הבימה באמצע הבית פנהוג ויגרם הוצאה מרובה וגם תתמעט ההכנסה כי יתמעטו המקומות לישיבת אנשים.

ואפשר שעיי"ז יהיו מוכרחים למפור לגמרי את הבית הזה. ולזה רוצים לעשות הבימה סמוך לאה"ק לצד מזרח.

ועיי"ז יהי הכל על מכונו וחפץ כ"ת לדעת דעתי בזה: הנה שפיר חזי כ"ת שמפורש ברמב"ם פי"א מה' תפלה שהבימה צריכה להיות באמצע ביהכ"נ. ורק הכ"מ כתב שם לצד להקל כשהביהכ"נ דחוק.

אבל בב"י סי' ק"נ לא הוזכר גולא זו. ואפשר שחזר בו מזה.

וגם דבכ"מ שם כתב זה רק ללמד זכות על אותם ששינו ועשו הבימה בסוף ביהכ"נ ע"ש. והנה בשו"ע סי' ק"נ לא הביא דין זה.

רק הרמ"א הביאו שם. ונראה טעם השו"ע לפי שבמדינתו לא היה מנהג קבוע בזה.

והנה הכ"מ לא הראה מקור לדין זה. אבל באמת הוא ש"ס מפורש בסופה נ"א.

וכבר הרגישו בזה הח"ס סי' כ"ח ומהרי"א סי' ג' ועוד אחרונים וכתבו שחלילה לשנות: ועוד נראה דהא הכ"מ כתב שם שקצתם עושים הבימה בסוף ביהכ"נ. ונראה דהיינו לצד הפתח ולא לצד ששם עומד אה"ק.

כי פני הבית מיקרי שם שהוא עיקר קדושת הביהכ"נ. וכנגדו לצד הפתח מיקרי סוף ביהכ"נ.

ולזה פשקוראים שם בתורה יהי פני הקורא אל אה"ק. אבל פשיעשו הבימה סמוך לאה"ק יהי אחריו הקורא נגד אה"ק, וזה מגונה.

וְדוֹחֵק לֹאמַר שְׁיַעֲמֹד הַקּוֹרָא מִן הַצַּד כִּי הַקּוֹרָא צָרִיף שְׂיֵהָא פְּנֵי פְּלַפִּי הָעַם וְאִף שְׂכַתְּבָא שְׁם הַרְמַב"ם שְׁהִזְקִינִים יוֹשְׁבֵימָם פְּנֵימָם פְּלַפִּי הָעַם וְאַחֲזִירֵיהֶם פְּלַפִּי הַהִיכָל. הֵינֵנו רַק בְּיִשְׁבָּה שְׂאִינוּ מְגֻנָּה כ"כ.

כִּי אִז הָיָה גִבּוֹ פְּנֵי הַהִיכָל וְכַמּוֹכֵן. אֲבָל בְּעֵמִידָה גָּרַע.

וְנִרְאָה שְׁלֹזָה דְקֻדְקָה הַרְמַב"ם שְׁם בַּה"ל שְׂיֵהָיָו פְּנֵימָם אֵל מוּל הַהִיכָל כְּשִׁיעֲמָדוּ לְתַפְלָה דְקֻדְקָה לֹאמַר כְּשִׁיעֲמָדוּ. אֲבָל כְּשִׁיעֲשָׁבוּ אִין קִפִּידָא בְּדַבְרָא.

וּמ"ש בַּכ"מ שְׁם מְהָא דְמַרְע"ה הִיָּה מְדַבֵּר אֵל יִשְׂרָאֵל בְּפִתְחָא אֲהֵל מוֹעֵד. וְנִמְצָא שְׁהָיָו אַחֲזִירֵי פְּלַפִּי הַקְּוֹדֵשׁ.

נִרְאָה שְׁמַנְיָה אִין רְאָיָה כִּי כְּבָר אָמְרוּ חַז"ל שְׁשְׂכִינָה הִיָּתָה מְדַבֵּרַת מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְנִמְצָא שְׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הִיָּה מְקוּם מְשָׁכֵן לְשָׁרוּת עָלָיו קְדוּשָׁתוֹ ית"ש.

וְעוֹד נִרְאָה שְׁבְשָׁעָה שְׁמַרְע"ה לִיְמַד לְיִשְׂרָאֵל הִיָּה יוֹשֵׁב. וְכ"נ בְּעִירֻבֵין נ"ד ע"ב דְּאִיתָא שְׁם שְׁאֲהָרֵן וּבְנָיו יוֹשְׁבוֹ אֲצֵלוֹ.

וְאִילוּ הִיָּה מַרְע"ה עוֹמֵד לֹא הִיָּה רְאוּי שְׂיִשְׁבּוּ בְּשָׁעָה שְׁהוּא עוֹמֵד. וְאִף דְּבַמְגִילָה כ"א אִיתָא שְׁמַמְשָׁה עַד ר"ג לְמָדוּ מְעַנְמָד כְּבָר כְּתִב הַרְמַב"ם פ"ד מַה' ת"ת שְׁהִתְלַמִּידִים הָיוּ עוֹמְדִים אֲבָל הָרַב הִיָּה יוֹשֵׁב.

וְכַתֵּב שְׁם הַלַּח"מ דְּהָכִי מְפָרֵשׁ הָא דְּאִיתָא בְּמַגִּילָה שְׁם שְׁמַרְע"ה הִיָּה יוֹשֵׁב וְשׁוֹנָה ע"ש. וְנִרְאָה רְאָיָה לְדַבְרֵי מְסוּנָגָא דְּעִירֻבֵין שְׁהִזְכִּירוּ וּמְדוּקָדָק שְׁם לְשׁוֹן הַש"ס שְׁבְשָׁעָה הַלִּימוּד הָיוּ עוֹמְדִים.

וְאַח"כּ יוֹשְׁבוֹ. וּמַרְע"ה הִיָּה יוֹשֵׁב כָּל הָעֵת.

וּבַמְדָּרֵשׁ תְּשָׂא פַמ"ג אִיתָא שְׁמַרְע"ה הִיָּה יוֹשֵׁב כְּעִין עֵמִידָה ע"ש. וְעַכ"פּ לְעַמּוּד וְאַחֲזִירֵי נִגְדַת הַקְּוֹדֵשׁ וְדָאִי שְׁלֵא יִתְכֵן וְכַמְש"ל וְקָרָא דְכָתִיב עֵמּוּד עֵמְדִי וְיִלִּיף מִיָּנָה בְּמַגִּילָה שְׁהִיָּה בְּעֵמִידָה י"ל דְּהֵינֵנו דְּוּוּקָא בְּשָׁעָה שְׁהִיָּה לְוֵמֵד מְפִי הַגְּבוּרָה וְכַמְפּוֹרֵשׁ בְּסִיפָא דְקָרָא וְאַדְבָּרָה אֲלִיָּהּ וְגו' [וְרַש"י פִּירֵשׁ בְּעִירֻבֵין שְׁם שְׁאֲהָרֵן וּבְנָיו הָיוּ יוֹשְׁבֵימָם לְפָנֵי מֹשֶׁה.

וְהוּא תְּמוּנָה דְּהָא מְפּוֹרֵשׁ בְּמַגִּילָה שְׁם שְׁהָיָו לְוֵמֵדִים מְעַנְמָד וְיֵישׁ לְיִשְׁבּוּ וְאִכ"מ] עַכ"פּ שְׁמַעֲנֵנוּ שְׁאִין לְעֲשׂוֹת הַבִּימָה אֲצֵל אַה"ק וְהַקּוֹרָא בַּס"ת יַעֲמֹד אַחֲזִירֵי לַאֲה"ק: וְעוֹד דְּכִינּוּן שְׁתַּפְּסוּ הַמַּתְחַדְּשִׁי.

רַעְפָּא רְמַעַר. מְנַהֵג זֶה לְהַדְמוֹת לְמַנְהֵגֵי הַנְּכָרִי חֲלִילָה לְשְׁלוּמֵי אַמוּנַי יִשְׂרָאֵל לְהַדְמוֹת אֲלֵיהֶם וְלָזֶה הַחֲמִירוּ בְּזֶה כ"כ הַגְּאוּנִים הַצְּדִיקִים בְּתִשְׁבּוּתֵיהֶם בְּשׁו"ת מַהֲרִ"א וּמַחֲנֵה חַיִּים וְעוֹד הַרְבֵּה וְכַתְּבוּ מְפּוֹרֵשׁ טַעַם זֶה.

וְיֵישׁ בְּזֶה דְּרָרָא דְּבַחְזִיקוּתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ. וְכַמְלִיצַת הַח"ס ו"ל הַחֲדָשׁ אֲסוּר מַה"ת.

וְכֵן מְפּוֹרֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם דְּשִׁקְלִים אֵל תִּשְׁנוּ מְנַהֵג אַבּוּתֵיכֶם. וְעַ' נּוּב"ת ס' י"ח בְּזֶה.

וְזֶהוּ וְדָאִי אִיסוּר חֲמוּר לְהַדְמוֹת לְבִתִּי עֵבּוּדְתֶם וְכְבָר אָמְרוּ חַז"ל בְּסִפְרֵי פ' שׁוֹפְטִים שְׁתַּמְצָבָה הִית' אֲהוּבָה לְפָנֵי הַמְּקוּם בְּיַמֵּי הָאֲבּוֹת. וְאַח"כּ כְּשִׁתְּחִילוּ לְעַבְדּוֹ ע"ז עָלֵיהֶם.

נְאֻסְרָה עַל יִשְׂרָאֵל ע"ש וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּרַמְבַּ"ם פ"א א מה' עכו"ם ה"ב שְׁאֻסּוֹר לְבָנוֹת כְּבָנֵינוּ הַיְכָלוֹת שֶׁל עַפּו"ם פְּדֵי שְׂיִפְנוֹסוּ בְּהֵם רַבִּים. וְהִנֵּה לְשׁוֹנוֹ קִשָּׁה מ"ש פְּדֵי שְׂיִפְנוֹסוּ בְּהֵם רַבִּים, דְּהָא סְגִי שְׂיִכְתוּב סֵתָם שְׁלֵא לְבָנוֹת כְּבָנֵינוּ הַיְכָלוֹת שֶׁל עַפּו"ם.

אָבֵל לַפֶּמֶשׁ"ל א"ש דְּקַמ"ל רְבוּתָא דְאָרְף שְׁאֵרְפֵן הַבְּנֵי שְׁנֵהֲגוּ אֵינוֹ מְצַד חֲנוּקוֹת דְּתָם רַק פְּדֵי שְׂיִפְנוֹסוּ רַבִּים. וְהֵינּוּ שְׁעוֹשִׂים הַבֵּימָה לְמַעַל' לְצַד הַפְּנוֹתֵל פְּדֵי שְׂיִהָא הַמְּקוֹ' מְרוּנַח.

בכ"ז אָסוֹר לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתָם. וְהָרֵאָב"ד נִתְקַשָּׁה שֶׁם בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם.

וּלְפֶמֶשׁ"ל א"ש. וּמְטַרְדוּתִי לֹא אוֹכֵל לְהֶאָרִיף.

וְהַדִּין פְּשׁוּט שְׁאֻסּוֹר לַעֲשׂוֹת הַבֵּימָה לְמַעַלָּה רַק בְּאֲמָצַע הַבֵּיהַכ"נ וְאֵם אֵין בְּכוּחָם לְהַרְבוֹת בְּהוֹצָאָה ע"ז לַעֲשׂוֹת בְּחֵן וְיִנְפִי. יוֹכְלוּ לְהַעֲמִיד שְׁוֹלְחֵן פְּשׁוּט בְּאֲמָצַע בֵּיהַכ"נ וְשֶׁם יִקְרָאוּ בַס"ת.

וְאָרְף שְׁנֵזְנֵפֶר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים שְׂיַעֲשׂוּ בֵימָה וְגַם מְבִיא' בְּזוּה"ק שְׂיַעֲשׂוּ שְׁשָׁה מְדַרְיָגוֹת וְהוֹבָא בְּאַחְרוֹנֵי בְּאו"ח ס' ק"נ. מ"מ אֵין דְּנִין אֵי אֶפְשָׁר מְאֻפְשָׁר.

וְכֹאשֶׁר יִרְחִיב ד' מְצָבָם יַעֲשׂוּ אֵז עַל צַד הַהִידוֹר לְפָאָר אֶת בֵּית ד': וְנִרְאָה אֶשֶׁר אָרְף שְׁלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים הִיא בְּאֲמָצַע בֵּיהַכ"נ. מ"מ הוּא לְאוּ דוֹנְקָא בְּצַמְצוּם.

רַק יוֹכְלוּ לְהַסִּיעַ הַבֵּימָה קֶצֶת לְצַד הַפְּתַח. וְאוּלַי בְּאֵרְפֵן זֶה יְהִי יוֹתֵר מְרוּנַח לְפָנֵיהֶם.

וְכֵן מִשְׁמַע בְּסִנְהֶד' י"ח דְּתַנּוּ הַמְּמוֹנָה מְמַצְעוּ בֵּינוּ לְבֵין הָעָם וּפִירֵשׁ"י שְׁהַמְּמוֹנָה הוֹלֵךְ בְּצַד אֶחָד וְכָל הָעָם בְּצַדוֹ הַשְּׁנַי וְהַכֹּהֵ"ג בְּאֲמָצַע. הַרִי אָרְף שְׁמַצַּד אֶחָד הִנֵּה רַק הַמְּמוֹנָה.

בכ"ז קָרִי לָהּ בְּאֲמָצַע. וְדוּחַק לִזְמֵר שְׁהַמְּמוֹנָה שְׁקוּל נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְכֵן יֵשׁ בְּש"ס בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי אֲמָצַע דְּהוּי לְאוּ דוֹנְקָא. וְשׁוֹב רְאִיתִי בְּשׁו"ת מֵהַר"ט חֲאָה"ע ס' ח' שְׁכַתֵּב ג"כ דְּבְּאֲמָצַע אֵינוֹ בְּאֲמָצַע מְמַשׁ ע"ש.

וּבכ"ז בנ"ד אֵין לְקָרֵב הַבֵּימָה לְצַד אַה"ק יוֹתֵר מִן הָאֲמָצַע. פִּי בְּזֶה יַעֲבְרוּ עַל וּבְחֻקוֹתֵיהֶ' לֹא תִלְכוּ וּכְמַש"ל.

וּמְנוֹשֵׁב בְּזֶה דְּבָרֵי הַכ"מ שְׁהַזְכָּרְנוּ שְׁהַתִּיר רַק לַעֲשׂוֹת הַבֵּימָה קְרוֹב לְצַד הַפְּתַח אָבֵל לֹא לְצַד אַה"ק. וּבִלְא"ה י"ל שְׁבִזְמַנּוֹ וּבְמִדְיַנְתּוֹ לֹא הִנֵּה מְנַהֵג הָעַפּו"ם לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּבִתֵּי תַפְלָתָם.

וְדִי לָנוּ אֶשֶׁר בְּעוּה"ר בְּבֵית וּבְשׁוּק מְדַמִּים א"ע לְמַעֲשֵׂי הָעַפּו"ם וּמְנַהֲגֵיהֶם. וְלָמָּה נּוֹסִיף עוֹד חֲטָא עַל פְּשָׁע לַעֲשׂוֹת כֵּן ח"ו בְּבֵיהַכ"נ אֶשֶׁר בָּאִים שָׁם עַל עֵת קִצְרָה לְשִׁפּוֹף שְׂיַחֲנוּ לְפָנֵי הַקַּב"ה: סִימָן רֵלָה.

כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה יַעֲקֹב נ"י מו"ץ בְּלֹאדְמִיר: ע"ד שְׁשֹׁכֵר רְאוּבֵן מֵא"י פְּרוֹת לְחִלִּיבָה עַל מְשֻׁף שֵׁשׁ שְׁנַיִם בְּמִקְח קְצוּב בְּעַד כָּל הַיּוֹן חֲלָב. וְנוֹסֵף לְזֶה נוֹתֵן לוֹ בֵּית דִּירָה וְגִינָה בְּלִי תְשֻׁלוּמִין כִּי כֵן הוֹתַנָּה בְּעֵת הַשְּׂכִירוֹת.

וּכְכֹלוֹת יְמֵי שְׂכִירוֹתוֹ שְׁכָר מְמַנּוּ שְׁמַעוֹן עַל שְׁנָה בְּאֶשֶׁר נָתַן הוֹסְפָה עַל כָּל הַיּוֹן. וְהֶאָרִיף כַּת"ר בְּזֶה בְּדַבְרֵים יִשְׂרָיִם וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי אִם מְחַוֵּיב שְׁמַעוֹן לְמַסְנֵר הָעֶסֶק לְרְאוּבֵן

בְּאִשֶּׁר הִחְזִיק בְּזֶה שְׁשׁ שָׁנִים: הִנֵּה בְּחִיבוּרֵי ח"א ס' ל"ח בְּאַרְתֵי בַע"ה שְׁמַעְיָקָר הַדִּין
אֵין נוֹהֵג דִּין תְּקַנַּת הַחֲזָקוֹת רַק בְּרִיחֵינִים וְאוֹרְעֻנְדָּא וּבְכַתְּמֵי יֵשׁ חַרְגַּמ"ה וּכְמוֹכָא בַח"מ
ס' רל"ז.

אִף בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁפְּכַר שְׁכָר הַבֵּית נִחְלְקוּ הָאֲחֵרוֹנִים אִם צָרִיף לְהַחְזִיר וּבְחִיבוּרֵי שָׁם כְּתַבְתִּי
שְׁיֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה מִשׁוּם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא וְזֶה שְׁיִיף גַּם בְּדִיעֵבַד. וְגַם נ"מ לְעַנְיָן הַהוֹסְפָה כִּי
מִצַּד חַרְגַּמ"ה י"ל שְׁאִם יִרְצֶה לְתַקַּן מַה שְׁעֵבַר עַל חַרְגַּמ"ה יְצַטְרֵף לְשַׁלֵּם לוֹ מַה שְׁעוֹלָה
הַהוֹסְפָה.

כִּי אִם לֹא הָיָה שׁוֹכְרוֹ. וְדַאי שְׁהֵיָה נִשְׁאָר בְּיַד הָרֹאשׁוֹן עַל מְקַח הַקְּוֹדִם.

אָבֵל בַּדְּב"מ צָרִיף לְקַבֵּל כְּפִי הַמְּקַח שְׁנִיתָן הַלּוֹקֵחַ. רַק שְׁיֵשׁ לְדוֹן דְּהָא קִי"ל בַּב"מ ק"ח
וּבַח"מ ס' קע"ה ס"ל שְׁאִם קָנָה עוֹד שְׁדָה לִיכָּא דַּב"מ.

אִם הַשְּׁדָה הַשְּׁנִית אֵינָה בְּגִבּוּלוֹ וְלֹא שְׁיִיף בָּהּ דַּב"מ. וּבַנ"ד הֲלֹא קָנָה יַחַד עִם הַבֵּית
וְהַגִּינָה גַם הַחֵלֶב מִבְּהִמּוֹתָיו.

וּבְמַטְלִטְלִין לִיכָּא דַּב"מ. וְגַם י"ל דְּכִינּוֹן שְׁאֵינּוּ נוֹתֵן מְאוּמָה בְּעַד הַבֵּית וְהַגִּינָה הַגּוֹי כְּמוֹ
מִתְּנָה דְּקִי"ל שְׁאֵינּוּ בָּהּ דַּב"מ: אָבֵל בְּאַמַּת ז"א דְּהִנֵּה בְּשׁו"ת מַהֲר"מ פֹּאדוּוּא ס' מ"א
מִשְׁמַע דְּתַקַּנַּת חֲזָקָה יִשְׁנָה אִף בְּחִנּוּת לְעַנְיָן הַלִּיחּוֹת וְכֵן חַרְגַּמ"ה ע"ש.

וְהִנֵּה אִף שְׁבַחֲבוּרֵי שָׁם פְּקַפְקַתִּי בְּזֶה בַּכ"ז כְּעַת נִרְאָה שְׁדַּבְּרִיו נְכוּנִים דְּכִינּוֹן שְׁתִּיקְנוּ
בְּאַרְעֻנְדָּא. הִנֵּה לְשׁוֹן אֲרַעֲנָדָא בְּלִשׁוֹנָם הוּא כְּשֶׁשׁוֹכְרִים דְּבַר עַל מְשֻׁף קָצוּב עַל אוֹפְנִים
יְדוּעִים.

וְאֵין זֶה דְּוֹנָא עַל מְכִירַת י"ש כְּפִי הַהַרְגֵל אֲצֻלְיָנוּ מִכְּפָר לְקַרְוָא זֶה. וּכְבָר הַרְגֵשְׁתִּי בְּזֶה
בְּחִיבוּרֵי שָׁם.

אִף הוֹכַחְתִּי מִמָּה שְׁנִזְכָּר בְּתַקַּנָּה גַּם רִיחֵינִים מִשְׁמַע דֹּאֲרַעֲנָדָא קָאִי רַק עַל שְׁכִירוֹת לְמְכִירַת
י"ש וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדַּק מִמָּה שְׁהוֹזְכָר בְּפּוֹסְקִים חַרְגַּמ"ה לְעַנְיָן שְׁכִירוֹת בְּתֵיבִים. וְהֲלֹא זֶה בְּכָלֵל
תְּקַנַּת הַחֲזָקוֹת.

אָכֵן עַתָּה נִרְאָה דַּז"א דְּבַאמַת בְּלִשׁוֹנָם עַל שְׁכִירוֹת בֵּית וְכַדוּמָה יֵשׁ מְלָה מְיֻחָדָת וְרַק
שְׁכִירוֹת עֶסֶק גְּדוֹל אוֹ דְּבַר שְׁיֵשׁ מִמֶּנּוּ אֵינָה תַּשְׁלוּם קָצוּב נִקְרָא בְּלִשׁוֹנָם אֲרַעֲנָדָא. וְזֶה
יְדוּעַ לְבָקִי בְּלִשׁוֹנָם.

וְלִזְנָה שְׁכִירוֹת בֵּית וְרִיחֵינִים וְכַדוּמָה אֵינּוּ בְּכָלֵל לְשׁוֹן אֲרַעֲנָדָא. וְלִזְנָה הַנּוֹצְרִכוּ לְהַזְכִּיר בְּזֶה
חַרְגַּמ"ה.

אָבֵל שְׁכִירוֹת חֲנִיּוֹת לְהַלְוָאָה שְׁמִינּוּחַד ג"כ לְעֶסֶק הַלְוָאוֹת נִקְרָא זֶה אֲרַעֲנָדָא. כִּי אֵין
הַפְּוֹנָה לְשְׁכִירוֹת הַמְּקוֹם רַק לְשְׁכִירוֹת הָעֶסֶק.

וְכֵן שְׁכִירוֹת הַרְבֵּה בְּהַמּוֹת עַל מְשֻׁף קָצוּב בְּמַקְח קָצוּב בְּעַד כָּל הַיֵּן חֵלֶב נִקְרָא זֶה ג"כ
אֲרַעֲנָדָא. כִּי הוּא שְׁכִירוֹת עֶסֶק.

וְאֵין זֶה קִנְיָן מְכִירָה. כִּינּוֹן שְׁאֵין הַדְּבַר לְפָנֵינוּ כְּלָל וְגַם א"א לְקַנּוּתוֹ כְּעַת כִּי אֵינּוּ בְּעוֹלָם.

נרק שישוכר הבהמות לחלכם שיהא שנייה לו בעד מקחים ידועים. ולזה נראה דבנ"ד שנייה ג"כ תקנת חזקות וכמ"ש בחיבורי שם דכל מה שנכלל בלשון התקנה הני בכלל התקנה.

וגם דהא כתב בשו"ת הב"ח סי' ס"א הטעם מפני שמוציא הוצאות ויש לו חובות. ובנ"ד נראה ג"כ שבמכירת הרבה חלב בנדאי מוכר בהקפה ויש לו חובות.

וכן מוציא הרבה על פלים. וכן סוס ועגלה להוליה הקלב לעיר.

ובפרט לפמ"ש כת"ר שבסביבותם הוא עסק גדול לכמה אנשים מאחב"י. ויש לצרף דעת הפוסקים דבתקנה אזלינו בטר אומדנא להכניס בהתקנה כל דבר ששנייה בו הטעם שבשבילו נעשתה התקנה וע' בחיבורי שם בזה.

וגם בנ"ד ראוי להנהיג תקנה זו כדי שלא יקפחו זא"ז את פרנסתם: ועוד נראה דהא שנותן לו הבית והגינה הוא בעד זה ששכר ממנו בהמותיו וא"כ זהו מחיר שכירות הבית והגינה.

וא"כ יש בזה חרגמ"ה. ואף שיש אחרונים שכתבו דדיעבד כבר עבר חרגמ"ה ואין לו תקנה.

מ"מ נראה עיקר שכל זמן שמחזיק את הבית הרי הוא עובר על חרגמ"ה וכמ"ש בחיבורי שם דדמי לחרגמ"ה לענין ב' נשים דקיי"ל באה"ע סי' א' דאף דייעבד צריף להוציא וכל יום ויום באיסורא קאי. והיינו משום דכיון שהטעם הוא משום קטטה.

א"כ שנייה הטעם בכל יום. וה"ה בנ"ד שהטעם משום שלא יקפח פרנסת חבירו.

וזה שנייה גם בדיעבד. וכן מדין מערופיא נלע"ד עיקר דגם בדיעבד צריף להשיב.

פי זה עיקר תקנת מערופיא שלא ליגר לאנמות ופרנסת חבירו כמבואר בפוסקים. ולפמ"ש בחיבורי שם מדברי התו' ב"מ ע"ג שבעיקר הדין יש בזה דב"מ ע"ש.

וא"כ צריף להחזיר אף דייעבד וכמ"ש"ש. מפל הלין נלע"ד שיש לדון ששמעון ישיב העסק לראובן.

וע"ד שהוסף על המקח אין לחייבו בדיעבד. דמטעם דב"מ נדאי אין איסור בזה.

ואף מטעם חזקה ומערופיא. י"ל דמ"מ לא הני ברי הדיקא.

דאפשר לא הנה הא"י משכיר לו בפחות ממקח זה: סימן רלו. ע"ד שאפו מיני מאפה שנילושו בשמרים יבשים שעבר עליהם הפסח.

הנה כת"ר הביא דברי הפוסקים בזה. ואנכי טרוד מאוד ואודיעו דעתי בקוצר: הנה שאור מפורש בתורה שאסור ואיתא בביצה (דף ז' ע"ב) שאינו ראוי לאכילה ומ"מ אסור.

והיינו משום שראוי לחמץ בו כמה עיסות כדאיתא בע"ז (דף ס"ח) ולכאורה קשה דמה בכך שראוי להחמץ בו כיון שבעצמו אינו ראוי לאכילה. ואטו אם יוכלו להחמץ עיסה במין עפר וכדומה נימא שיהא אסור משום חמץ ונראה הסברא דכל אנכל שדרף אכילתו

ע"י תיקון או תערוכת ודאי מיקורי אונל ומטמא טו"א ואם הוא חמץ אסור בפסח פיון
שזהו דרף אכילתו.

נהרי עיפה מטמאה ואסורה בחמץ אף שא"א לאכלה עד שתיאפה. וכן מלח הוי אונל
אף שאין אונלים אותו בלי תערוכת.

ולזה גם שאור אסור משום דהוי אונל ע"י תערוכת בשאר עיסות. וכשאכלו לבדו י"ל
דמיקורי שלא כדרף אכילתו.

והנה בפסחים (דף מ"ה ע"ב) איתא בפת שעופשה חייב לבער מפני שראוי לחמץ בו
עיסות הרבה. ונחלקו שם הפוסקים אי בעינון שיהא ראוי לכלב או לא ע"ש ברא"ש וע'
ראב"ד פ"א מה' חו"מ ובמ"מ ולח"מ שם.

ונראה טעם הסוברים דבנפסל מאכילת כלב א"צ לבערו. דכיון שבא מחמת עיפוש א"כ
הוי כאילו נתעכל השאור ונעשה עפר דאף שיש בו פח לחמץ עיפה.

מ"מ גופו לא מיקורי שאור רק בעין עפר. ונראה החילוק בזה דשאור אף כשמתערב
בעיפה אף שיזדמן לתוך פיו מעט מגוף השאור שנתערב שם הוא ראוי לאכילה.

כי העיפה ממתקת קצת טעם השאור ונעשה ראוי לאכילה. אבל פת שעופשה אף
כשנתערב בעיפה.

מ"מ אותו המעט שנתערב אינו ראוי לאכילה כלל אף אחר תערוכת. והראב"ד ודעימיה
דס"ל דאף שנפסל מאכילת כלב צריך לבערו לפי שראוי להחמיץ בו עיפה.

נראה טעמו דכיון שראוי להחמיץ בו מוכח שישאר בו עדיין טעם חזק מגוף השאור או
הוי פשאור בעין. ולזה צריך לבער.

ולפ"ז י"ל דלק"מ מהא דתני בפסחים שם דבעינון שיהא ראוי לאכילת כלב. דשם קתני
שמטמאה טו"א.

ובזה צריך שיהא כאונל גמור ולא סגי שיהא בלוע בו טעם שאור. וא"צ לדחוק כמש"ש
הראב"ד לחלק בין פת שאור לפת חמץ שלא נזכר זה בש"ס כלל.

וע"ש בלח"מ. והנה קצת פוסקים חילקו בין אכילה לביעור לענין פת שעופשה, וטעמם
נראה דלאכילה מיקורי שלא כדרף הנאתו.

משא"כ לענין ביעור. ודברי הנו"ב מ"ת חי"ד סי' נ"ז אינם ברורים בענין זה וכמ"ש גם
מעכ"ת: עכ"פ בנ"ד בשמרים נהי שאינם ראויים לאכילה פמות שהן.

מ"מ ראויים לאכילה ע"י תערוכות בעיסות אחרות וכמש"ל. והנה המהר"מ מלובלין סי'
קכ"א והובא במג"א סי' תמ"ז ס"ק מ"ה פתב דהחמץ בשמרים שעבר עליהם הפסח
אסורה העיפה.

ואף דחמץ שעבר עה"פ שרי בתערוכת. מ"מ זה הוי כבעין.

משום דהוי דבר המעמיד וע"ש וע' מג"א סי' תמ"ב סק"ט בזה. ולכאורה קשה דתינח
למ"ד דחמץ שעבר עה"פ צריך ששים לבטלו כדי שלא יתן טעם.

אזי שפיר י"ל שדבר המעמיד לא בטל שְהרי נו"ט אף ביותר מששים. אבל להסוברים שא"צ ששים וכ"ה עיקר לדינא.

והטעם הוא כדאיתא בש"ס דלא קנסו רק פשהוא בעינו ולא בתערוכת. וא"כ אין לחלק בין דבר המעמיד או לא.

דקא גם בכל חמץ הוא נו"ט בפחות מס'. ומ"מ שרי.

אכן עכמש"ל י"ל דכיון שדברך אכילת השמרים הוא ע"י תערוכת הוי כבעינו. ועוי"ל דכיון שרואים שנתחמצה העיסה הוי פאילו רואים את השמרים.

כ"נ בישוב דברי הפוסקים הנ"ל. ולדינא יש מקום להקל בזה.

כי פשוט לשון הש"ס ופוסקים הוא דבכל תערוכות לא קנסו בחמץ שעבר עה"פ ועוד דקא גם בפסח יש סוברים דדבר המעמיד בטל וע' מג"א סי' תמ"ב סק"ט. שוב ראיתי שכ"כ במקו"ח ובשו"ת השיב משה סי' ט"ו ועוד אחרונים וקצתם הצריכו להוליה הנאתו לים המלח.

ורק שהקשו מהא דחולין (דף ו' ע"א) דאיתא שם דאף של"ג על תערוכת דמאי. מ"מ בשאור ותבלין אסור דכיון דלטעמא עבידי הוי כבעינו וא"כ ה"ה הכא ואפשר לחלק דגבי חמץ דהוי רק קנס בעבור שלא ביערו ולזה י"ל דכל שאסור להשהותו אסור גם בחמץ שעבר עה"פ.

ולזה כתב המג"א סי' תמ"ב סק"ט דלמ"ד שפותר להשהות דבר המעמיד מותר ג"כ אם עבר עה"פ. והעיקר נראה דבחמץ אין איסור על גוף החמץ רק משום קנסא.

ולזה אין שייך לאסור אף בדבר דלטעמא עביד כיון דמ"מ הוי רק תערוכת. ובזה לא קנסו.

אבל בדמאי שיש בגוף הדבר חשש איסור טבל. לזה בדבר דעביד לטעמא יש ג"כ חשש טבל.

ובפרט דהוי דשיל"מ. ולזה יש להקל בהפ"מ בנ"ד.

ע"י השלכת כדי הנאתו: וע"ד מי שהשפיר ביתו לאופה א"י באופן שהקמח שיצטרף יקנה רק אצלו ולא אצל אחר. והא"י עבר וקנה אצל ישראל אחר.

אם מותר הישראל הלז למכור לו. ואם יכול המשפיר לתבוע מהישראל הלז הפסד הריוח מהקמח שמכר הלה להא"י.

הנה אם דוע להמוכר שהיה פן התנאי עם הא"י ודאי שאסור למכור לו. דקא אף בב"נ שייך לפ"ע כדקיי"ל שלא יושיט אמה"ח לב"נ.

והכא הא"י מצננה שלא לגזול את הישראל. וכיון שאינו מקיים התנאי הרי הדירה גזולה אצלה.

וגם הרי נשתעבד הא"י בזה להמשפיר. ואינו מקיים חיובו ונשעבודו.

אָכּוּן לְחַיִּיב אֶת הַמוֹכֵר לְשַׁלֵּם לְהַמְשַׁכֵּיר אֶת הָרְיוּחַ, אִין מְקוֹם לְזֶה דְּהָא תְּבִיעָתוֹ הִיא עַל הָא"י. וְאַף דְּזֶה לֹא מִיקָרִי מְנִיעַת הָרְיוּחַ דְּהָא מְפָסִיד מַה שְּׁהוֹשְׁנָה עִם הָא"י בְּעַד הַשְּׁכִירוֹת.

וְאַף שְׁמֵרִיחַ בְּשְׁכִירוֹת מ"מ זֶה מִיקָרִי קָרוֹן פִּינוֹן שְׁפָכֵר נִתְחַיִּיב לוֹ הָא"י בְּזֶה. בַּכ"ז הָרִי חַיִּיב עַל הָא"י.

וְאִין שְׁיִיף לֹא מֵר שְׁיִתְבַּע מֵהִישָׁרְאֵל שְׁמַכֵּר לוֹ וְהוּי רַק פְּמַכְשִׁיל אֶת הָא"י בְּעַבְיַת גְּזֵל: סִימָן רַלז. וְע"ד אִיטֵר שְׁמַנִּים תְּפִילִין בְּיָמִין אִם רִשְׁאֵי לְהַרְגִיל א"ע לְכַתּוּב וְלַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ בְּיָמִין כְּדִי שְׁיִנִּיחַ תְּפִילִין בְּשִׂמְאֵל כָּכֵל אָדָם.

נִרְאֶה פְּשוֹט דְּשָׂרִי דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּיַד פְּהָה. וְלֹא שְׁיִיף בְּזֶה לֹא מֵר שְׁפָכֵר זְכָתָה יַד יָמִין שְׁיִנְחוּ בָּהּ תְּפִילִין.

וְלֹא דְמִי לַמ"ש חַז"ל בְּקַרְשִׁים שְׁזָכוּ לַעֲמוֹד בְּדָרוֹם לֹא יַעֲמִידוּם בְּצָפוֹן. דְּהָא גּוֹף הָאָדָם אֶחָד הוּא.

וְלֹא שְׁיִיף לְחַלְקוֹ לְחַלְקִים. וְאֶדְרָבָא י"ל דְּטָפִי עֲדִיף לַעֲשׂוֹת כָּכֵל אָדָם.

וְאֶדְרָבָא מְצִינוּ בְּבִרְכוֹת (דָּף ס"ב ע"א) דְּיָמִין עֲדִיפָא שְׁקוֹשֵׁר בָּהּ תְּפִילִין דְּקִשְׁרָה עֲדִיפָא מִהִנְחָה. וּבַמָּק"א בְּאַרְתִּי זֶה בַּס"ד.

וּכ"כ בְּשׁו"ת בְּרַפְת רַצָּה ס' מ"ז וּכ"כ עוֹד אֶחָרוֹנִים. אִף בְּיָמִים שְׁהוּא מְרַגִיל אֶת עַצְמוֹ צ"ע אִיף יְנַהֲג.

וְנִרְאֶה שְׁצָרִיף לְהַנִּיחַ בְּשֵׁתִי יָדָיו. הִינְנוּ שְׁבַשְׁעַת הַתְּפִלָּה יָנִיחַ בְּיָמִין כְּדָרְכוּ עַד פֹּה.

וְאַחַר הַתְּפִלָּה יָנִיחַ בְּשִׂמְאֵל בְּלִי בְּרַכָּה וַיִּקְרָא פְּרִשְׁיֹת שְׁמַע וְהִנְהוּ. וְרִאִיתִי שְׁהוּבָא פְּעִין זֶה מְשׁו"ת צ"צ הַחֲדָשׁ.

וְאִינוּ ת"י: וְע"ד רַב שְׁהוּא אָבֵל ר"ל אִם מוֹתֵר לְשַׁלּוֹחַ לוֹ בְּפוּרִים מְשִׁלוֹחַ מְנוֹת. יָפָה כְּתַב כ"ת דְּזֶה הוּי פְּשִׁלוּם חוֹב וְאִין זֶה מְצַד שְׁמַחָה.

וְהוּא דְּבָר הָאָבֵד דְּוַדָּאֵי שְׁרִי. וְגַם דְּלֹא גְרַע מְצַדְקָה וּכַמ"ש הַמַּג"א ס' תַּרְצ"ו: וְע"ד נְטִילַת צְפָרְנִים בְּפוּרִים.

הִנְהוּ סֶפֶר קָרְבַּן תּוֹדָה שְׁהִבִּיא כַּת"ר לֹא רִאִיתִי. וְלִדְנָא נִרְאֶה דְּשָׂרִי וּכְדִקִּי"ל בַּס"י תַּרְצ"ו ס"א דְּכָל מְלֹאכְת מְצָנָה מוֹתֵר.

וּבַעַש"ק הוּי מְצָנָה לְיִטְוֹל צְפָרְנָיו לְכַבוֹד שְׁבַת כְּדִקִּי"ל בַּס"י ר"ס. אָכּוּן אִם חָל פּוּרִים בְּחוּל נִרְאֶה דְּאָסוּר.

אִם לֹא שְׁצָפְרָנָיו גְּדוּלִים וְחוּשְׁשִׁלְחַצִּצָה לְנַט"י מְפִסּוֹלֵת שְׁמַתְקַבֵּץ תַּחַת הַצְּפָרְנִים כְּדִקִּי"ל בַּאו"ח ס' קס"א אוֹ שְׁמַאוּס לוֹ לְאַכּוֹל בְּיָדָיו. וְא"כ הוּא צוֹרֵף סְעוּדָה.

וּמוֹתֵר כְּדָאִיתָא שָׁם. וּכְבָר הוּבָא בּוּכָל"א מְחַלְקַת הָאֶחָרוֹנִים בְּכָגוֹן זֶה לְעַנְיָן תְּסַפְּרוּת: סִימָן רַלח.

וע"ד אם אשה המצטערת מריבוי חלב בַּדְּדִיָּה מוֹתֶרֶת לַחֲלוּב בְּשֶׁבֶת ע"י פְּלִי זְכוּכִית הַעֲשׂוּי לְכוּף שְׂיוּצֵא הַחֲלָב לַתּוֹף הַפְּלִי הַהִיא. וְהָאֲרִיף בְּדַבְּרֵי חֲכָמָה.

נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁמוֹתָר דְּכִינוּן שְׁהַחֲלָב הוֹלֵף לְאִיבּוּד הָא קי"ל בְּשֶׁבֶת (דָּף קמ"ה) דְּלֹא הָוִי מִשְׁקָה דְּקִי"ל שֵׁם כַּת"ק דר"י לְעֲגִינוּ הַכָּשֵׁר שְׂאִינוּ מְכַשִּׁיר ע"ש בְּסוּגְיָא וּבְרַמְבַּ"ם פּי"א מֵהט"א. וְה"ה לְעֲגִינוּ שֶׁבֶת פְּדֻמְדָּמָה לָּהּ הַש"ס שֵׁם דִּינֵי שֶׁבֶת לְדִינֵי הַכָּשֵׁר.

וכ"כ הַפּוֹסְקִים שְׂאֵם הַמִּשְׁקָה הוֹלֵף לְאִיבּוּד אֵין בְּזָה מִשׁוּם מְפָרָק. וְיֵשׁ בְּזָה מְקוּם עֵיוֹן בְּדַבְּרֵי קֶצֶת מֵהַפּוֹסְקִים.

אָבֵל אֵין הַפְּנָאִי מְסַכִּים לִי לְבָאָר זָה. וְהָא דְאִיתָא בְּתוֹסְפֹתָא ספ"י דְּשֶׁבֶת וְהוּבָא לְהַלְכָה בְּסִי' שַׁכ"ח סל"ד שְׁלֹא תִקַּל הָאִשָּׁה חֲלָב לַתּוֹף הַפְּלִי וְתַנִּיק אֶת בְּנָה.

י"ל דְּאִינְרֵי שְׂאִינוּ חוֹשֵׁב לְאֵבֵד הַחֲלָב. רַק רוּצָה לְכַנְסוֹ לְצוּרָף הַתִּינוּק.

נְאוּלִי זָהוּ מ"ש וְתַנִּיק אֶת בְּנָה. הֵינְנוּ שְׁמַחֲחֵלָב שְׁבִכְלֵי תַנִּיק אֶת בְּנָה וְהוּא דְחוּק.

וְיוֹתֵר נִרְאָה שְׁהַפְּנוּנָה בְּזָה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהַקֵּל הַחֲלָב שְׁבִדְדִיָּה כְּדֵי שְׂיוּכַל הַתִּינוּק לִינֵק. כְּפִדּוּעַ שְׂאֵם הַדָּד מְלִיאַה חֲלָב לֹא יוּכַל הַתִּינוּק לִינֵק מִפְּנֵי רִיבּוּי הַחֲלָב הַבָּא בְּפַעַם אַחַת לַתּוֹף פִּיּוּ.

וְנִרְאָה הַטַּעַם דְּכִינוּן שְׁנִרְאָה כְּמִפְּרָק כְּשֶׁנּוֹחֲתָה הַחֲלָב לַתּוֹף פְּלִי. לְזָה אָסוּר מְדַרְבְּנוּ.

דְּרַק בְּמְקוּם צְעָרָא הַתִּירוּ בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף ס') מְפָרָק כְּלֹאֲחֵר יָד. מַה שְׂאִין כֵּן בְּשִׁבִיל שְׂיוּכַל הַתִּינוּק לִינֵק בְּנִקְל לֹא הַקְּוִלוּ בְּזָה.

וְגַם דְּהָא אָסוּר מִפְּנֵי מְרֵאִית הָעֵין שְׁהָרִי הוּא מְפָרָק גְּמוּר כְּשֶׁחוֹלָב עַל יְדֵי פְּלִי וּלְתוֹכָהּ. וְרַק מִפְּנֵי שְׂרוּצָה לְשִׁפּוֹף הַחֲלָב לְאִיבּוּד יֵשׁ לְהַתִּיר.

וְזָה אֵין נִיכָר לְעֵינֵי רֹאִים. אָכֵן בְּנ"ד שְׂיֵשׁ לָהּ צְעָר מְרִיבּוּי הַחֲלָב יֵשׁ לְהַתִּיר.

וּמִשׁוּם מַה"ע נִרְאָה שְׂאִין לְאַסּוֹר כִּי יְדוּעַ שַׁע"פ רֹב שׁוֹפְכִים הַחֲלָב וְאֵין מְשַׁתְּמָשִׁים בּוֹ לְשׁוּם דְּבָר. וְעוֹד דְּהָא וְדָאִי עוֹשֶׂה זֹאת בְּצִינְעָה כִּי אֵין דְּרָף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשִׁירוֹת לְגָלוֹת דְּדִים בְּמְקוּם רַבִּים.

וּבְצִינְעָה לִיכָא חֲשֵׁשׁ מַה"ע כְּדֵאִיתָא בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף ס'). וְאִף דְּבִדְאוּרֵיִיתָא גְּזַרְיָנוּ אִף בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים וְע"ש בְּתו'.
הֵינְנוּ רַק דְּבָר שְׁדַרְף לְעֵשׂוֹת גַּם בְּפִרְהֶסְיָא. אָבֵל דְּבָר שְׂאִין דְּרָף לְעֵשׂוֹתוֹ בְּפִרְהֶסְיָא י"ל דְּלֹא גְּזַרְיָנוּ.

וּכְעֵין זָה אִיתָא בְּשֶׁבֶת (דָּף ס"ה) דְּכָל דְּמִיגְנִיָּא בִּיָּה לֹא אֶתְיָא לְאַחוּנְיֵי. וְכ"כ הַתּוֹס' בְּב"ב (דָּף קנ"ו) ד"ה כְּבִינְתֵי דְּהִיכָא שְׂיִתְגַּלְגַּל בְּשָׂרָה ל"ח דִּילְמָא שְׁלֵפָא ע"ש.

וּלְבַד זָה אֵין לָנוּ לְחַדְשׁ גְּזַירוֹת מְדַעְתִּינוּ בְּמְקוּם שְׁלֹא נִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים. וְע' פּר"ח יו"ד סי' פ"ז בְּזָה.

וְגַם דְּהָא כְּתִב הַש"ף בִּיּו"ד סי' פ"ז סק"ז דְּלִרְפוּאָה ל"ח לְמַה"ע. וְא"כ ה"ה הִכָּא בְּמְקוּם צְעָרָא.

ונהי שיש בזה עכ"פ איסור דרבנן מ"מ במקום צערא מותר וכהא דמפרק לאחר יד גבי גונח יונק חלב בכתנבות (דף ס') ובאו"ח סי' שכ"ח סל"ג: ובנ"ד יש עוד צד להקל דהא הרבה פוסקים ס"ל שאין דישה רק בגידולי קרקע ממש ע' שבת (דף צ"ה ע"א) בתוד"ה החולב ובראשונים שם ובמ"מ פ"ח מה"ש.

וא"כ הוי רק דרבנן. וכשהחלב הולך לאיבוד הוי תרי דרבנן.

ובשבות דשבות שרי לכ"ע במקום צער. וע' שבת (דף קל"ה ע"א) דריבוי חלב בדידים יש בו חשש ספנה ומותר לחלוב בשבת בשביל זה.

וע"ש בתו' שכתבו דמשום צערא שרי ג"כ והובא להלכה בסי' ש"ל ס"ח וע"ש בפוסקים. ולזה נלע"ד דשרי אף בכלי אם חולכת כדי לשפוך החלב.

וע' או"ח סי' ש"ה ס"כ שמותר לצוות לא"י לחלוב בהמה בשבת משום צער הבהמה. הרי שהתירו דרבנן בזה בשביל צער בע"ח.

ומכ"ש בשביל צער האדם. ושם קשה דהול"ל שיחלוב לאיבוד דהוי שבות דשבות.

ושם מבואר שמקבל החלב לכלי. ולכמש"ל דגוף החליבה י"ל דהוי מדרבנן א"ש דבלא"ה הוי תרי דרבנן.

ועוי"ל דכיון שהא"י מקבל החלב לעצמו כדקיי"ל שם שהחלב אסור לו. א"כ ה"ז פאילו חולב לאיבוד.

דהרי הוא אינו אומר לו שיחלוב לכלי. רק יעשה כמו שירצה.

וזה דחוק קצת. ועכ"פ בנ"ד נראה דשרי אם דעתה לשפוך החלב לאיבוד: ולכאורה י"ל שמתחלוב פחות פחות מפשיעור דהא הרבה פוסקים ס"ל דאף בשבת הוי ח"ש מדרבנן וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' שבת.

וכל שאפשר להקל את האיסור צריך לעשות כן. ואף בחולה שיב"ס מאכילין אותו פחות פחות מפשיעור אם אפשר.

ואף דבמלאכת שבת מצטרף לכשיעור כל היום פדאיתא בשבת (דף ק"ד). היינו פשעדיין קיים המקצת הראשון.

אבל כשכבר נאבד מקצתו הראשון שוב אינו מצטרף. דהא שיעורי שבת הוי מפני חשיבות הדבר וכיון שאין לפנינו רק מקצתו אין כאן דבר חשוב.

ולא דמי לאכילה כשאוכל מעט מעט שמצטרף תוך כדי אכילת פרס. דשם זהו האיסור כשאכל כדרך אכילתו.

אבל לענין עשיית מלאכה צריך שיהא קיים מה שעשה כל השיעור. ובפרט זה יש לפלפל הרבה אבל מה אעשה שאין לי פנאי לזה.

ולזה לכאורה נכון שתחלוב מעט מעט ותשפוך לאיבוד. אכן שיעור חליבה איתא בשבת (דף צ"ה) דהוי כגרוגרות.

וע' תו' (דף ע"ו ע"ב) שנתקשו מהא דאיתא שם דלהוצאה השיעור כדי גמיעה ותיקרו
שם דהינו גרוגרות ביבש ע"ש. והנה בחלב אשה איתא שם (דף ע"ז ע"ב) השיעור כדי
לשוף משיפה של קילור.

והיא שיעור קטן מאוד. וכ"כ הראב"ד בפ"ח מה"ש ששיעור חולב פשיעורו ההוצאה
ע"ש.

ולפ"ז בשיעור פנה א"א לחלוב פחות פחות משיעור. ולדינא נראה פנין דהוי בנ"ד
תתי דרבנן א"צ לחלוב פחות פחות משיעור: ובגוף הדבר י"ל שאין פנה דין מפרק
דקא האדם אינו עושה מאומה רק שמדק הפלי על פי הדד.

ומתוך שהפלי מהנדק הרבה אין מניח להאור ליפנס שם. ודוחק האור שפגוף לצאת
לתוך הפלי כי כ"ה טבע האור.

וממילא נמשך עמו החלב דרוך נקב הדד. ולפ"ז נעשה זה מעצמו.

אכן אם פשוטנים הפלי על פי הדד מתחיל תיכף ממש למשוך החלב. י"ל דמיקרי
שעושה זה בעצמו.

וכ"כ הפוסקים לענין נותן עליקה על הגוף שאם מושכת הדם תיכף בשעת נתינה אזי
הוי פחובל ממש. ובאשר בנ"ד נראה דמותר בלא"ה כמש"ל.

לזה אקצר וגם פי יש פלים שצריך למשמש ביד כדי שימשוך החלב. וכזה אין שייך
סברא הנ"ל: סימן רלט.

פכוד ש"ב הרב הגדול וכו' מו"ה יהושע נ"י מו"צ ור"מ בפאהאסט: ע"ד שכתב שנוהג
לעשות ע"ח בעד בני חצירו בלי ברכה על תנאי אם יתקלקל העירוב שבעיר או שישפח
המורה השני לעשות ע"ח בעד כל העיר.

והפך לדעת דעתי פנה. נראה פשוט שאפשר לעשות כן.

ורק יאמר התנאי מפורש כי דברים שפלב אינם דברים. ואף די"ל דמה שעושה בלי
ברכה הוי הוכחה מעושה מחמת ספק וסגי בגילוי דעת לחוד כמ"ש הר"ן בפ"ג דקדושין
וע' חיבורי ח"א סי' פ"ו פנה.

מ"מ לא סגי בהכי דאין זה גילוי דעת גמור. וגם די"ל שאינו מקרה בשביל שאינו יודע
אם ירצו בני החצר לזכות בעירובו.

פי אולי ניחא להו טפי בעירוב שעושה המורה השני. אכן כל משפטי התנאים א"צ וכמ"ש
הרמב"ן פי"ג דבבב"א שאינו נוגע לאחר א"צ משפטי התנאים.

ולקהי א"צ בבב"א דיני תנאי, ואף בבב"ד מופה לאחרים. מ"מ הא התנאי גופו הוי זכות
להם וסגי בגילוי דעת לחוד וכמש"ל.

ומוכח דבב"א שאם יתקלקל העירוב בשבת. אזי לא יועיל עירוב כ"ת פנין שבכניסת שבת
היה העירוב קיים.

ובטל ע"ח של כת"ר: וע"ד שכתב כ"ת להעיר בחיבורי ח"ג סי' ט' דמשמע דהח"צ
שקבאתי שם מיירי שחלקו את העירוב שגבו לכמה בתי פנסיות. הנה פשטות לשונו
משמע כן.

אבל בדבריו מוכח שפוננתו שכל עירוב נגבה מפל העיר. שהרי כתב שם שאמרו לו
שעיקר העירוב הוא בביהכ"נ אחד.

ובשאר בתי פנסיות הוא רק לבני. ואם חלקו את העירוב האחד.

לא שינה זה פמובן דהא מ"מ אין זה מקום דירה לכולם. וכן מוכח בשערי תשובה סי'
ס"ו שהבין כן בדברי הח"צ.

שהרי כתב שם שהמקור ברוך פתב שנכון לעשות כן שאם יאבד אחד ישאר השני. וזה
שינה רק אם כל אחד נתקבץ מפל העיר ועוי"ל שאם נתקבץ מפל העיר קמח ואח"כ
נאפה דבהכי מיירי שם הח"צ י"ל דיש בילה.

וכשמחלקים העוגה. יש בקל חלק מעט משל כל אחד.

וכלם משותפים בקל עירוב. וקמח פתבו הפוסקים דמיקרי לח וקיי"ל דיש בילה.

ועוד דהרי כתב הר"ש פ"ה דדמאי. דבדמאי הקילו דאף ביבש יש בילה.

וא"כ ה"ה בנ"ד י"ל דהקילו בעירוב כדקיי"ל בעירובין (דף מ"ו) דהלכה בדברי המיקל
בעירוב. וכתב הדרישה סי' שצ"ג דבעירוב הקילו יותר מבשאר איסורים דרבנן וע'
חיבורי ח"א סי' כ"ג בזה.

ויש להאריך בזה אבל אין לי פנאי כעת: סימן רמ: הרמב"ם כתב ברפ"ד מהק"פ השוחט
הפסח על בני חבורה וא"ל לאחר זמן אותו הפסח ששחטתי עליכם שלא לשמו שחטתי
אם היה נאמן להם סומכים על דבריו ואם לאו שורת הדין שאינו נאמן.

והרוצה להחמיר על עצמו ה"ז משנבא ומביא פסח שני. ותמה הרמב"ם דהא אינו רשאי
להביא פסח על תנאי שיהא שלמים.

וכתב הכ"מ שפוננתו שימנה עם אחרים על פסח שני. והלח"מ הקשה דא"כ בפסחים
פ"ט וברמב"ם ספ"ג גבי חמשה שנתערבו פסחיהם ונמצא יבלת באחד מהם דקיי"ל שם
שפטורים מפסח שני.

גימא שימנו עם אחרים על פסח שני. והרי אמרינו שם דלא ימנה משום דהוי שלא
למנויו.

ולזה כתב הלח"מ שפוננת הרמב"ם שיתנו כולם שאם נשחט לשמו יהא זה שלמים. ואף
דגבי נמצא יבלת קיי"ל שאין לעשות כן.

היינו משום דניתנין בזריקה אין ליתן בשפיכה. ואף שי"ל שיעשה איסורא זוטא פי היכי
שיקיים מצות פסח שהוא בכרת מ"מ פתבו התו' שם דכיון שיעטרכו להביא ה' פסחים
באופן זה.

מוטב שיעבור אחד על ספק איסור פרת ולא יעשו רבים איסור לכתחילה. אבל הכא
שהוא רק פסח אחד שפיר אמרינו שיביא בתנאי וכנ"ל.

ושוב הקשה מהא דחופר בגל בפסחים צ"א וברמב"ם פ"ו ה"י שכתב שפטור מפסח שני
ולא כתב שיביא על תנאי ונשאר בצ"ע: והנראה בזה דלכאורה יש לדקדק למה כתב
הרמב"ם שיביא פסח שני.

הול"ל פסח אחר. דהא יכול להביא גם פסח ראשון בתנאי או למנות עם אחרים.
אך י"ל דנקיט לשון הש"ס בפסחים (דף פ"ח ע"ב) פטורים מלעשות פסח שני אף דשם
אפשר שיש להם פנאי להביאו בראשון. מ"מ אורחא דמילתא נקיט.

ועוד דלשון פסח שני סובל גם פסח אחר בראשון, ועוד דהו"א שמוותר להביא פ"ש פדי
לתמן הספק. וקמ"ל שלא יביא.

והנה על תירוצי הלח"מ יש להקשות דנהי דנימא שמוותר לאחד לעבור על ספק איסור
דזריקה בשפיכה וכדומה פדי שלא יבוא לידי ספק פרת. היינו רק כשיש ספק גמור
פכהיה דנמצא יבלת.

אבל בנ"ד שמעיקר הדין פשר הפסח. מנלן להתיר לו לעבור על איסור לכתחילה בשביל
שרוצה להתמיר ע"ע דהאי חומרא אתיא לידי קולא.

ולכאורה י"ל שנוהג בו כל דיני שלמים בסמיכה וזריקה דבדיעבד פשר בפסח. ורק
ששוחטו לשם פסח בתנאי ואוכלו בלילה ונזקה מנותר.

וא"כ אינו עושה איסור. ואם הפסח הראשון פסול.

שפיר יוצא בפסח זה. אבל כל כה"ג הו"ל לפרושי.

ולא לכתוב סתם שיביא פסח שני: ונראה דלהכי נקיט פסח שני דהא קיי"ל בגיטין (דף
נ"ד ע"ב) שאם היה הדבר ביזו נאמן לומר שפיגל את הקרבן או שטימא הטהרות וזה
רק שאמר לו באותו יום.

אבל אם אמר לו למחר אינו נאמן או שראה אותו פעם אחד ולא אמר לו. ובפעם השני
אמר לו.

וכ"כ הרמב"ם בסוף ה' פסה"מ. ובפ"ד מהק"פ לא הזכיר הרמב"ם זה רק סתם לאחר
זמן.

ונראה שסמך על מ"ש בה' פס"ה פנ"ל. ולזה כתב שיביא פסח שני.

משום דאיירי שהגיד לו זה בלילה או למחר. ושוב אינו יכול להביא פסח ראשון.

וגם י"ל דלאחר זמן הפנונה אחר זמן הבאת הפסח. ועכ"פ קשה איך שרינו ליה להביא
פסח אחר לכתחילה בשביל חומרא בעלמא.

וזה יקשה גם בה' פסה"מ שכתב שם ג"כ שהמחמיר על עצמו ה"ז משנפח. ושם איירי
באומר שפיגל זבחו.

ואיך יעשה בחטאת שא"א להביאו על תנאי דש'למים. ודיוק הרמב"ם נראה שהוא כמ"ש הכ"מ מ'לשון התוספתא שורת הדין אינו נאמן.

משמע ש'נכון להחמיר על עצמו לפני'ם משה"ד. וא"כ תקשה קוש'יתינו גם על התוספתא: והנראה בזה דהנה קי"ל ב'יו"ד סי' קכ"ז דע"א נאמן להתיר ולא לאסור.

והיינו היכא דלא אמתקין לא להתירא ולא לאיסורא ע"ש בפוסקים. וא"כ בנ"ד נהי שאינו נאמן לאסור מ"מ נאמן להתיר לו להביא פסח שני.

וכן בקרבן חטאת נאמן לומר שנתפגל ש'יהא מותר להביא חטאת אחר אם ירצה. ועפ"ז מ'ושב מ"ש הרמב"ם ש'ביא פסח שני.

דע"כ איירי שאמר לו זה כשפבר נאכל הפסח. פי קודם אכילת הפסח אם יאמין לדבריו להביא פסח אחר.

הרי הוא אסור לאכול פסח זה כיון ש'נשחט שלא לשמו. ולאסור אינו נאמן.

ולא ש'יך למימר ש'יהא נאמן לחצ'אין להתיר ולא לאסור כיון ש'תלוי זה בזה. ולזה כתב הרמב"ם ש'ביא פסח שני.

והיינו לפי ש'הגיד לו זה אחר אכילת הפסח וכמ"ל. ובנ"ד ליכא חזקת איסור להביא פסח שני כיון ש'עדיין לא נתבררה פשרות פסח הראשון.

ובפרט ש'שליח אמר ש'שחטו שלא לשמו. רק ש'בידו שלא להאמין לו: סימן רמא: כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה נחמן נ"י הרב דק' ברעסטעצקא.

ע"ד ש'מכר ש'שה הין י"ש לא"י קודם פסח בפ'סוק דמים בלא מתן מעות ונתן הי"ש בתיבה סגורה במסמרים מעט ואמר לו ש'יקחנה לביתו. פי ידע שלא יגע בו.

והא"י שלח א"י אחר לקחתה לביתו. ונסתפק כ"ת אם יש לחוש לחמץ ש'עבר עה"פ והעיר בדברים ישרים.

וחפץ לדעת דעתי בזה ומחלישותי כעת וגם פי עלי להשיב כמה תשובות כעת אשיבנו בקוצר נמרץ: הנה לכאורה אין פ'אן קנ'ן פ'לל דהא דעת המג"א סי' תמ"ח ועוד אחרונים שא"י אינו נעשה שליח לא"י אחר.

ואין פ'אן משיכה. ונחצ'רו ג"כ אין קונה לו כמ"ש הפוסקים דחצ'ר מטעם שליחות ואין שליחות לנכרי.

ומ"ש כת"ר מטעם מחילה ש'המוכר ידע ושתק ובנדאי מוחל פ'די שלא יעבור על פל נראה. וכמ"ש הש"ך בח"מ סי' ס"ו ס"ק ס"ו שאף אם הנשטר לא נעשה פ'דין.

מ"מ אם גבה הלוקח והמוכר ידע ושתק. א'מרינו ש'מחל לו פ'די למי'ם המכירה לדעתי בנ"ד קשה לומר כן דהא ב'אמת אינו מוחל דהרי יודע הוא שאחר הפסח יחזירהו לו וכמ"ש כת"ר בשאלה.

ובכ"ז מועלת מכירה כדקי"ל בס' תמ"ח ס"ז דכיון שקונה הא"י פ'דין אין לנו לדון ע"פ דברים ש'בלב. א'בל בנ"ד ש'באנו לדון ע"פ א'ומדנא ש'מוחל לו.

הלא אדרבא ידענו בבירור שאינו מתאז כלל ממנו. וזה יש לדחות.
אף בלא"ה ז"א דהא בפשוטו י"ל שתצטירו קונה לו. וצ"ל שכת"ר חושש לדעת הסוברים
שתצטר מטעם שליחות ואין שליחות לא"י.
וא"כ אף אי נימא שמחל לו התמין אבל הרי מ"מ במה קונה פינו שתצטירו אין קונה לו.
ואין שינוי לדון מצד הפקר.
די"ל דלא מחל רק להא"י ולא להפקירו דהא היה חושב שעכ"פ ישלם לו הא"י בעד
הי"ש. ובפרט זה יש להאריך ואכ"מ.
אבל בפשוטו י"ל דהא דעת הרבה פוסקים דתצטר קונה לא"י וכ"ה דעת הקצה"ח סי'
קצ"ד. ועכ"פ הוי ספיקא דדינא.
וכבר כתבו הפוסקים דלענין חמץ שעבר עה"פ דהוי מדרבנן יש להקל אף בספק פלוגתא
בקנין התמין. וגם דהא הוי שוגג בזה כי היה סבור שהא"י קנה את התמין: ועוד נראה
דלא גרע קנין תצטר מקנין סטומתא שכתבו הרבה פוסקים דהוי קנין אף בתמין ובפרט
בנ"ד שלקחו ע"י שלוחו לביתו והוי קנין בדיניהם.
ועוד דהא גם אי עכו"ם נעשה שליח לעכו"ם תבירו הוי מחלוקת הפוסקים וכמ"ש גם
כת"ר. וא"כ הוי ס"ס דשמא הלכה פהסוברים דהוי שליח וקנה בהגבחהו.
ואת"ל דלא הוי שליח. שמא הלכה פהסוברים שתצטר קונה.
ובפרט שרוב הפוסקים ס"ל הכי ועוד יש לדון בזה ע"פ מ"ש הרמב"ם בפ"א מה' מעשר
שעכו"ם ודאי מחליף. אף בנ"ד א"צ לזה.
כי בלא"ה פשוט דשרי כמש"ל. וגם כי בנ"ד נראה שהי"ש היה מונח בבית הא"י והיה
עומד בצד תצטירו שקונה מטעם יד כמבואר בפוסקים ובנ"ד יש לצרף ג"כ דעת הפנ"י
דס"ל די"ש הוי רק זינעה בעלמא.
נדברי הרב מלאדי זצ"ל בסי' תמ"ב ס"י שעל י"ש אין עוברים בב"י. ואף שרוה"פ
חולקים עליהם מ"מ ראוי לצרפם בנ"ד.
דבלא"ה יש להקל כמש"ל. ומה שנסתפק אם אכל לחם שפרכו בסיב עד כדי שביעה אם
פטור מבהמ"ז כמו דקיי"ל בסי' תע"ה שלא יצא ידי מצה.
לכאורה משמע פן דהא פתיב ואכלת ושבעת. משמע שיהא דרוך אכילה.
וכבר האריכו האחרונים בדין אוכל לחם שלא פדרוך אכילה. אם צריך לברר בהמ"ז.
ובאשר אין זה נצרך למעשה כעת אין לי פנאי להאריך בזה. וכדקיי"ל נזקקין למעשה
תחילה: סימן רמב.
ע"ד שנסתפק כת"ר אם מותר לישא בש"ק שלא פדרכו במקום שהאיסור לישא הוא רק
מדרבנן. הנה בשבת (ד' י"א ע"ב) איתא דבכרמלית לא גזרו בשבת.
אכן מצינו מקומות שהתמירו. וכבר נחלקו בזה האחרונים ע' שו"ת עה"ג סי' קי"ד וע'
אחרונים באו"ח סי' רס"ו וסי' של"א וסי' שמ"ז ושמ"ט ס"ג.

ואין להאריך בזה באשר אם נבוא להקל בדברבנו ברשויות דברבנו יהי זה זלוזל גדול בשמירת ש"ק לפי מה שאנו תופסים פשיטת הפוסקים דבזה"ז אין לנו רה"ר. ודי לנו במה שמפורש בש"ס שלא גזרו.

ורק במקום שנוהג אדם שלא לשאת רק לחומרא בעלמא. אין לחוש להקל בדבר שאיסורו מד"ס כיון שמתחילה קיבל על עצמו חומרא זו על אופן זה ואם מתחילה קיבל עליו סתם להחמיר בזה, י"ל שקיבל לנהוג בזה פאילו לא עשו עיכוב כלל.

ולפ"ז י"ל דבמקום שיש לצדד להקל ע"פ דין. יוכל להקל גם בזה.

וא"ל דמנהג של מצנה הוי מדין נדר. וא"כ הוי דאורייתא.

דז"א דנדאי לא קיבל עליו חומר יותר מכפי עיקר הדין כשלא עשו עירוב כלל. ועוד דכיון דזה הוי רק גזירה שמה יעביר ד"א בר"ה או שמה יוציא להדיא מרה"י לרה"ר.

וגזירה זו לא מציינו רק באיסור שבת דחמירא. ולא באיסור מנהג ונדר.

וע' שבת (דף קי"ד) כעין זה. ולזה אין להחמיר בזה רק שי"ל שקיבל עליו לנהוג פאלו לא נעשה העירוב כלל וכמש"ל: וע"ד שיש לו שני בתים משני צידי רה"ר.

ובכל אחת יש דיורים. אם יוכל לערב ע"ח בכל בית.

יפה כתב כת"ר דשרי ונהביא מסוגיא דעירובין (דף מ"ח). וע' חיבורי ח"ג סי' ט' כעין זה.

אכן לטלטל פלים מזה לזה נראה פשוט שאסור ואף בטלטול פלאחר זד. דהא פלים ששבתו בחצר זה אסור להביאם לחצר אחר אם לא עשו ע"ח ביניהם וגם בגוף הטלטול פלאחר זד דר"ה ר"ה אין דעתי נוחה בזה וכמש"ל.

ואף שאינו עומד ברה"ר כלל. בכ"ז אין להקל בדבר הנראה תמוה לרבים.

וכעין הא דשבת (דף קנ"ד ע"ב) שלא רצו לגלות היתר טלטול פחות פחות מד"א ע"ש. אף במקום שמוותר לטלטל כגון שאין שם הפסק ר"ה וכרמלית.

ורק משני חצירות שלא עירבו יחד. נראה שאסור לטלטל חפצים ששבתו בחצר אחד להשני.

ובזה אין מועיל מה שמטלטל פלאחר זד דאף כשכבר הביא החפצים לתוך החצר השני אסור לטלטלם שם וכמ"ש האבן העזר בסי' שס"ו. ואף שהרעק"א בעירובין ונהבית מאיר סי' שמ"ו חולקים עליו ומתירין.

בכ"ז ראוי לת"ח למנוע מזה. ויש לדון בזה מהא דקיי"ל בשבת (דף צ"ז) וטוש"ע ר"ס שנ"ג שמוותר לזרוק מבית לבית פשהם בשני צידי ר"ה ומוקי כשעירבו ביניהם ע"ש.

ואקצור: סימן רמג. כבוד הרה"ג וכו' מו"ה צבי אליהו נ"י הרב דק"ק ניקאפאל.

ע"ד שכתבו התו' והרשב"א בשבת (דף ק"ל) דלהכי מביאין הספין אל התינוק ולא התינוק אל הספין כי אח"כ יצטרכו להביאו לאמו לינק ואז יהי חולה וכפות דמי. והקשה

הַרְשָׁבָ"א דְמָה לְנוּ לַחֲשׁוֹב מֵה שְׁיִהְיֶ"א אַח"כּ אֹיִל יִמָּצֵא אַח"כּ מְנִיקָה אַחֲרֵת וְגַם דְּאֶצֶּל פְּקוּ"נ הַנּוֹתֵרָה שְׁבֵת.

וְהַקְשָׁה כ"ת דְּהָא בְּשֵׁבֶת (דָּף קכ"ח) אֵיתָא שְׁיִבְיָאוּ בְּשַׁעַר וְלֹא בְּכָלִי וּפְרִיָּה דְּהוּי סְחִיטָה וּמִשְׁנֵי אֵין סְחִיטָה בְּשַׁעַר. וְתִיקְשִׁי דְּהָא בְּכָלִי מְחַלְל שְׁבֵת תִּיכְרַף אֲבָל בְּסְחִיטָה הַחִלּוּל הוּא לְבִסּוּף.

ז"א דְּגַם בְּכָלִי הַחַיּוֹב עַל הַהוֹצָאָה הוּא בְּשַׁעַת הַהֲנָחָה וְלֹא בְּעַקִּירָה לַחֲוֹד. וְגַם דְּהַעֲיָקָר נִרְאֶה שְׁסוּמָה הַרְשָׁבָ"א עַל הַסְּבָרָא שְׁמַקְנָדָם הַחִלּוּל הוּא בְּשִׁבִיל מְצוֹת מִיֵּלָה.

וְאַח"כּ מִשּׁוֹם פְּקוּ"נ וְאֵין לְנוּ לַחֲוֹשׁ לְזֶה בְּמָה שְׁאֵפְשֵׁר שְׁיִצְרָךְ לַחֲלַל שְׁבֵת אַח"כּ לְצִנּוּרָךְ פְּקוּ"נ: וְע"ד מִי שְׁאֵפְהַ מְצוֹת בְּמִזִּיד בְּמִים שְׁלֵא לְנוּ אִם מְוֹתָר לְבַטְלָם בְּמְצוֹת שְׁנֹאָפוּ בְּמִים שְׁלֵנוּ וְכִמוֹ שְׁמַבְטְלִים חֲטִים שְׁיֵשׁ בָּהֶם מְצוּמְחִים בְּשִׁאִינָם מְצוּמְחִים.

הִנֵּה גַם בְּגוּף הַדְּבָר יֵשׁ לַחֲלַק דְּשָׁם הַחֲטִים נְטַחְנִים יַחַד וּמִתְעַרְבַּ הַקְּמַח וְאֵין בְּהַמְצָה טַעַם חֲמִץ. מִשֵּׁא"כּ בְּנ"ד וְכַדְקִי"ל בְּיו"ד ס' ק"ט שְׁיִבֵּשׁ בְּיִבֵּשׁ יֵשׁ מִחֲמִירִים לְהַשְׁלִיף כְּפִי עֲרָף הָאִיסוּר שְׁנֶפֶל שָׁם.

וְעוֹד דְּנִהֵי דְּבַטְלָ מ"מ אִיסוּר לְצֵאת בָּהֶם יְדֵי מְצוֹת מְצָה בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹן ע' חִיבּוּרֵי ח"ב סמ"א וְהַעֲיָקָר נִרְאֶה דְּכִיּוֹן שְׁפַתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּס' תנ"ה שְׁלִזָּה אִיסוּר בְּדִיעַבַּד כְּשִׁאָפְהַ בְּמִזִּיד מִשּׁוֹם קָנָס. א"כ י"ל שְׁאִיסוּר לְבַטְלָם.

דא"כ מֵה מוֹעִיל הַקָּנָס כִּיּוֹן שְׁפִידוֹ לְבַטְלָ. וְהָרִי גַם בְּבִיטוּל אִיסוּר גּוּפָא קִי"ל בְּגִיטִין (דָּף נ"ד) וְבִיו"ד ס' צ"ט שְׁיֵשׁ חִלּוּק בֵּין שׁוּגַג לְמִזִּיד.

וּבּוֹדָאֵי אִם בְּיִטְל אִיסוּר בְּמִזִּיד אֵין שְׁיִיף לֹמַר שְׁיִוְסִיף עָלָיו לְבַטְלָ אֵת הַכֹּל. וּמִי שְׁאֵכַל שׁוֹם יַחֲזוֹר וַיֵּאכַל שׁוֹם.

וְלִזְנָה נִלְע"ד שְׁאִיסוּר לְבַטְלָם בְּמְצוֹת אַחֲרוֹת. וּבְפֶרֶט לְפַמ"ש כ"ת שְׁרַגִּילִים שָׁם לְהַקְלָ לְאַפּוֹת בְּמִים שְׁלֵא לְנוּ.

בּוֹדָאֵי צְרִיף לְהַחֲמִיר עָלֵיהֶם כְּדִי שְׁלֵא יִקְלוּ עוֹד. וּבְאַשְׁרֵי אֲנִי קָצַת חוֹלָה כְּעַת הַהֲכַרְחַת לְקַצֵּר: סִימָן רַמַּד.

כְּבוֹד הַרְה"ג הַמְּפָנְרָסִם וְכו' מו"ה פְּנַחֲס נ"י הָרַב דַּק"ק דְּרוֹשֶׁקָאָפְּאֵלְיָא. ע"ד הַמְּקַנָּה שְׁצָרִיף לְנִקּוּתָהּ וְרוֹצִים לְשִׁאֲוֹב הַמִּים בְּכָלִים נְקוּבִים אִף חוֹשֵׁשׁ לְהַמִּים הַנִּמְצָאִים תַּחַת הַרְצָפָה שֵׁא"א לְשִׁאָבָם.

וְאַפְשֵׁר נִתְלַבְּנוּ וְנִשְׁתַּנָּה מְרֵאִיתָם מְרֹב הַטְּבִילוֹת בְּאַשְׁרֵי לֹא הִחֲלִיפוּ הַמִּים זֶה זְמַן רַב. וְהִבִּיא כַת"ר מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ד ס' ע"ה וְהַקְשָׁה עָלֵיהֶם.

וְהָאִרְיָה בְּדַבְרֵי חֲכָמָה. וְכַתֵּב שֶׁהִגִּידוּ הָאֲנָמְנִים אֲשֶׁר א"א שָׁם לַעֲשׂוֹת חוּרִים בְּרַצְפָּה.

מִצַּד חוֹזֵק נְבִיעַת הַמִּים: הִנֵּה בְּחִיבּוּרֵי שָׁם אֵיִרִי בְּמִקְנָה חֲדָשָׁה שְׁהִיוּ הַמִּים פְּסוּלִים. וְהוֹצְרָכוּ לְשִׁאֲוֹב הַמִּים כְּדִי שְׁיִבּוֹאוּ בָּה מִים כְּשֵׁרִים ע"ש בְּשִׁאָלָה.

וְלִזְנָה כְּתִב שְׁאֵר שְׁיִשְׁאָבוּ מִקְנָדָם בְּכָלִי גְמוּר. מ"מ אֲפֹשֶׁר שְׁיִשְׁאָבוּ מֵה שְׁיִשְׁאָר שָׁם אַח"כּ בְּכָלִי נְקוּב וְשֵׁלֵא יִסְתַּמּוּהוּ הַצְּרוּרוֹת.

ואז אף אם יפלו מהפלי קצת מים להמקנה לא יהי שאובין ממש. והצריכו פלים נקובים לפי שפסוף שאיבת המקנה בלתי אפשר שלא ישפף מעט מהפלי לתוך המקנה וחוששים שפא יהא שם שלשה לוגין.

ולזה פתבתי שם שגם המים שתחת הרצפה הם פסולין. ומינשב מה שדקדק כת"ר בזה. ולזה בנ"ד אי נימא שהמים שנתלבנו הם פסולים שיניף ג"כ חשש זה. וכמ"ש כת"ר שגם המים שתחת הנסרים י"ל שנתלבנו: אבל באמת ז"א דבחיבורי שם איירינן שצריף שיתלבנו המים שתחת הרצפה ע"י החלב ששופכים לתוך המקנה.

ובזה יש חשש שפא לא נתלבנו פראוי. ועדיין פסולים הם דהרי יש להם חזקת פסול. אבל בנדון דידן הרי פשישאבו המים מתוך המקנה יבואו מים חדשים מתוך המעין שפקרקע ובפרט לפמ"ש כת"ר שאצלם המעין חזק ותיכף יבואו מים חדשים הרבה לתוך המקנה. והרי יבואו דרך הרצפה.

והמים הנובעים פעת הם הרבה יותר מכפי המים שתחת הרצפה. ובנדאי ישפנה מראה הלבנונית של המים הקודמים.

והמים החדשים הם בחזקת פשרות. ואין לנו לחוש שגם הם נתלבנו ע"י שנתערבו במים שפקבר.

ובפרט שהחדשים הם הרוב וגם דהמים שתחת הרצפה יש להם חזקת פשרות מפקבר. וי"ל שעדיין לא נתלבנו.

אף זה יש לדחות פי טבע הנוהמא לרדת למטה. ובגוף הדבר אינוי מסכים שהמים שנתלבנו מרוב בנ"א שטבלו בהם נפסלו.

פי אם נאמר שהלבנונית באה מהנוהמא ופסולת שעל גוף בנ"א. א"כ ה"ז פאלו נתלבנו מחמת טיט או צבע שלא נפסלו.

וע' חיבורי ח"ד סי' ע"ו באורך בזה. ואם נתלבנו המים מחמת עצמן ג"כ הם פשרים כדקיי"ל בסי' ר"א סכ"ו.

וע' שו"ת משפנות יעקב סי' מ"ד שהחמיר פשנשפנה מחמת האש והעשן. ולא דמי לנ"ד. ובלא"ה פפק הפ"ת בסי' ר"א בדבריו ואכמ"ל בזה. דבנ"ד גם המשכ"י מודה שלא נפסלו ואף אי נימא שנתלבנו ע"י זיעה שעל האדם י"ל ג"כ דלא מקרי שינוי ע"י דבר אחר דלא גרע מהדיח בהם את הפלים ונשפנו מראיהן דקיי"ל דכשירה.

ע' חיבורי שם הספר דין זה. ומכ"ש בנ"ד דזיעת אדם אינו משקה פדתנו רפ"ב דמכשירין.

וע' חיבורי שם. ובלא"ה לא שיניף זה בנ"ד דהא נוהגין הנשים לרחוץ מקודם את גופם באמבטי וכבר עברה הזיעה מעל גופם.

ועכ"פ בנ"ד אין לחוש להמים שתחת הרצפה אם ישאבו המקנה מלמעלה בכלים נקובים. ובפרט לפמ"ש כת"ר שרוצים ג"כ לנגב את"כ הרצפה ע"י חול.

ויליתרון הכשר אחר שוב אשר ככלות שאיבת המקנה ימתינו עד שיבואו הרבה מים חדשים להמקנה ואח"כ ישאבום שנית בכלים נקובים. וכשיבואו מים חדשים שנית בנדאי ישתנה לבנונית המים שתחת הרצפה.

ולא יצטרכו לעשות ע"י חול שהוא טורח גדול. ומחלישותי פעת ל"ע לא אוכל להאריך. וישר פוחו של כת"ר על אשר פקח עיניו לנקות המקנה שבעירם. כי בעתים הללו אשר נתברו האסטניסים וגם רבו בעוה"ר העוברים על דת יש לחוש הרבה שאם המקנה לא תהא נקיה כראוי ימנעו מלטבול: סימן רמה.

ע"ד שפחור אחד מופלג בתורה ודורש לפני הציבור החל ללמוד עברית לכתולה אחת שדרה בשכונתו. ועי"ז נתקברו ועשו ת"כ שישאו זא"ז ונשבועו ע"ז.

וכשנודע לאבי התולה צעק מרה על זה. ואמר הפחור שסומך על אבי אביה של התולה.

והזקן הלז גזר שהשידוך יתבטל ושהפחור לא ילמוד ברבים ולא יעלה לתורה חצי שנה. וכת"ר רוצה לדין שהצדק עם הפחור.

וחפץ לדעת דעתי בזה: אני תמה על כת"ר איך עלה בדעתו לצדד לזכות הפחור הנ"ל אשר עשה דבר מגונה כזה להתחזק עם בתולה כמה פעמים ולהתקשר עמה בלא ידיעת אבותיה.

ומוכן הדבר כמה עבירות עבר בכל העת הזאת ביחוד והסתכלות ודברי גבלה והדברים הנמשכים מזה ר"ל פמוכן ועבירה גוררת עבירה. ומה לנו שהוא מופלג בתורה אחרי שאין בו יראת שמים.

וכמאמר חז"ל אם אין יראה אין תורה, ונחבל על דלית ליה דרתא ומרעא לדרתיה עבד. ואין ראוי שידרוש לפני הציבור כמאמר חז"ל אם הרב דומה למלאך ד' צבאות יבקשו תורה מפיהו.

והאיש הזה חילל ד' ובינה את התורה שעסק בה. וכאשר יקבל על עצמו עונש וישוב בתשובה אזי ישוב ורפא לו.

וע"ד השידוך כבר הביא כת"ר דברי הח"ס שיוכל האב לומר קח אותה כמו שהיא בלא נדונאי ובלא פסות. וממילא עי"ז יוכלו להתיר השבועה.

כי ע"מ פן בנדאי לא נשבועה. וחסלילה להחזיק בידו שתקום עצת חטאים ח"ו.

ועלינו להפר מחשבות און כפי האפשר. ובאמת צריך להבין מאמר שהזכרנו דאטו כל רב ומורה דומה למלאך ד'.

ונראה הפוננה כי באמת מלאך הוא לשון שליחות וכמ"ש בכ"מ וישלח מלאכים. ועל שכלים נבדלים הונח פינוי מלאך באשר כי עיקר תכלית הבריאה הוא בשביל קיום התורה בעולם המתהוון.

וכל העולמות הם הכנה לזה. ולזה נקראים בלשון מלאכים והנה אמרו חז"ל שגביאים נקראים מלאכים.

והפנונה כמש"ל שהאיש שיחדו הקב"ה להוכיח את בני דורו הוא מלאכו של הקב"ה לתכלית זה. וכל עמלו להטיב דרכי הדור.

ולזה אמרו שצריך שיהא הרב דומה למלאך בפרט זה שאפשר לומר עליו שפוננתו להוכיח את שומעי דברו או ללמדם תורה וכדומה. אכן אם הרב חוטא ונתפרסם לחוטא. ועי"ז גלוי לכל שאינו שלוחו של מקום ללמד בינה את שומעי דברו וגם אין פוננתו לקף אחר שיהא חוטא בעצמו. וממילא אינו יכול להוכיח.

כי הלא יאמרו לו טול קורה מבין עיניך ואין דבריו נשמעים. ולזה אין ראוי שהבחור הזה ידרוש ברבים עד שישלש מדרכיו ויתנהג בדרכי יראת שמים פהוגו: סימן רמו: ע"ד שראובן שלח קמח ע"י בע"ג למסור לשמעון ולקחת ממנו מחירו.

ובא יהודא ופיתה את הבעיג שימן הקמח לאחר ומחיר הקמח ימסור לו. וכן עשה הבע"ג.

וראובן תובע מחיר הקמח. ויהודא טוען שמגיע לו חוב מהבע"ג.

והבע"ג מודה שמגיע ליהודא חוב ממנו. וחספז לדעת דעתי בזה: לדעתי פשוט שצריך להשיב הפסף לראובן.

כי הלא הבע"ג לא היה לו רשות להשתמש בפסף שנתנו לו בעד הקמח. כי אינו רק שליח להביא הפסף לבעליו ותיכף כשלקח הפסף זכה בם עבור ראובן.

והנזותן נתנם עבור בעל הקמח. ואף בפקדון אסור להשתמש בכה"ג כדקיי"ל בס"א רצ"ב ס"ז, וע' בנתיבות ס"א קכ"א סק"י בדין שליח ולזה יהודה שידע שהפסף שביד הבע"ג הוא בעד קמח של ראובן הרי יודע שהוא גזל ומחוייב להשיב לראובן כדן גנב ופרע בחובו דקיי"ל בס"א שנ"ו שצריך המלנה לשלם להגנב וה"ה בנ"ד, ואין חילוק בין חפץ לכסף בין שאסור להשתמש בהם.

ובנדאי אם לא ידע יהודה שהפסף הוא בעד קמח של ראובן היה פטור. כי א"א לברר זה שהוא הפסף בעצמו.

כי אולי היה להבע"ג פסף שלו. אבל בנ"ד הרי ידע מזה ויפה הורה כת"ר: סימן רמז.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי חיים נ"י הרב דק"ק שניידאווא. מכתבו הגיעני ובאשר ביקש ממני להשיבו תיקף אשיבנו בקיצור כי אני טרוד היום מאוד.

ע"ד שחפרו אצל בית תפלה שלהם ומצאו שם עצמות ונראה שהיו שם ביה"ק שלהם. והם מלקטים העצמות אף א"א שלא יאשרו שם עצמות קטנות וגם כי העפר הרי יש בו מן הבשר שבלה שם.

אם מותר לפזר עפר זה על דרך הרבים שיש שם מקום עמוק וקשה ללכת בו. והטילו על דרי העיר ישראל וא"י לישר הדרך ואיך יעשו הפהגים אח"כ אם יוכלו ללכת שם.

וגם יש מקום שפשיחפרו הא"י שם באנרף ורוחב יותר לא ימצאו העצמות: הנה להפהגים אין שום חשש דהא רוב הפוסקים ס"ל שפותרים ליטמא למת א"י עי' יו"ד ס"ס שע"ב ואחרונים שם. ומכ"ש בנ"ד דהוי רק ספק שמא ישאר שם עצם.

וגם פי מגע ומשא הוא ספק גדול אם יזדמן לידם וע"ד העפר שיחפרו עוד באורח ורוחב ולא ימצאו פשוט שאין חשש ואין לנו להחזיק טומאה רק במקום שנמצאו העצמות דאיתרע חזקת מקום זה.

וע"ד מה שיהנו מהעפר בהליכתם על הדרך נראה שאין לחוש דהא הוי רק ספק ששא נמצא שם מבשר המתים. וההנאה ממת א"י כתבו הפ"ו דהוי דרבנן.

והוי רק ספק דרבנן. והעפר שעל הקבר גם בביה"ק של ישראל יש מחלוקת הפוסקים וע' בחיבורי ח"א ס' ס"ז בזה.

ולזה בנ"ד שיש ספק איזה עפר הוא מעל הקבר ותחתיו ואיזה מבין קבר לקבר. הוי ספק דרבנן.

וגם י"ל דהוי ס"ס פמוכן. וגם נראה דבמת א"י כו"ע מודו שהעפר מותר ויש להאריך בזה.

ועוי"ל דהעפר האסור בטל ברוב העפר המותר דנדאי העפר שבין קבר לקבר וממקומות הפנויים שבביה"ק. וכן העפר שבעומק הקרקע למטה מכדי ג' אצבעות שיעור תפיסת המת.

יש בהם רוב נגד העפר האסור. לזה נראה שאין חשש בזה.

רק לכתחילה לקחת העפר שנמצאו בו העצמות לפזר על הדרך נכון שאחב"י ימנעו מזה. ויעשו הא"י את זאת וגם דהא אם ימצאו הישראלים עצמות בהעפר וילקטו העצמות ויערבו העפר בשאר העפר הוי כמבטל איסור לכתחילה ואם הי' מוכרחים לתת חלק בעד שזכר הפועלים א"י שיעסקו בזה.

נראה שיש להקל בזה. ואם יוכלו להשתדל שהיהודים יפזרו העפר שחפרו ממקומות שלא נמצאו שם עצמות.

מה טוב.

כן נלע"ד ברגע זו: סימן רמח פבוד הרה"ג המפורסם וכו' משה שמעון נ"י הרב דק"ק פיטסבורג באמצעריקא ע"ד מ"ש התו' בב"ק (דף ס"ז) ד"ה הא דפריה. דכיון דיקני יאוש ושינוי השם קטן נדאי שקונה שינוי השם גדול כמו מריש.

והק' כת"ר דמה הוכחה היא זו ויפה הקשה. ובאמת גוף סברא שיצטרף יאוש עם שינוי השם קטן צריך להבין.

והנרא' בזה דהא בהפקר איכא דס"ל דהבטה בעלמא קונה בב"מ (דף קי"ח) וע"ש בתוס' ובב"ק (דף כ"ט ע"ב) בתוס'. והסברא בזה כי לקנות להוציא מיד הבעלים צריך מעשה יותר גדול אבל בדבר שאין לו בעלים מהני קנין כל דהו.

ולזה אף בגניבה וגזילה כשהבעלים מתנאשים אף למ"ד יאוש לא קני מ"מ ניטל מהדבר הזה רשות הבעלים קצת שהרי נתנאש ממנו וע' תו' ב"ק (דף ס"ו ע"א) ד"ה פיון ולזה קונה אותו בקנין כל דהו.

והבטטה היינו שמכונן לקנותו ולשמרו לעצמו וכ"נ מלשון הפוסקים בח"מ סי' רע"ג ע"ש וקני פאלו נטלו בידו לקנותו. דהוי מעשה גמור.

והיאוש מועיל לעשות דבר שאינו במעשה פאלו עשה מעשה וכיין שמצינו שאינו השם קונה דהוי פשוטי מעשה אף שינוי השם קטן. היינו שלא נעשה שינוי בגוף הדבר. ורק ע"י מחשבה ויחיד לדבר מיוחד נשתנה שמו פהא דעורות שחשב עליהם ע"ש. ודמי להבטטה.

דלא הוי מעשה גמור. ה"ה שינוי השם גדול בלא יאוש קנה דיין שינוי שמו בא ע"י שנסתנה גוף הדבר וכמו במקריש ובעגל שנעשה שור ע"ש בפסוגיא.

ולפמ"ש התו' ריש ב"מ דהא דהבטטה בהפקר קנה היינו שעשה גדר קטן ס"ל דמ"מ בעינן קצת מעשה. וכעין זה פתבו התו' בב"ק (נ"ד ס"ו ע"ב) דקציעה לא מיקרי מעשה גמור [ולוא דברי התו' הנה נראה דהא דנקיט בפשיטות דראיה בעלמא לא קנה.

היינו שראיה המציאה אבל לא כינון לשמרה ולקנותה בזה. אכן הבטטה היינו שכיין לשמרה ולקנותה כמש"ל.

וזהו החילוק בין ראיה להבטטה. כי הבטטה הוא שימת עין בכנונה לאינה מטרה.

וזהו מ"ש הבט מן השמים וראה. וכן ראה והביטה.

וכן הרבה. ובמד"ר פ' לך איתא דהבטטה הוא מלמעלה למטה.

ואכמ"ל בזה] ואף למ"ד דהבטטה לא קני ואף לפמ"ש התו' דהיינו שעשה גדר קטן. היינו לפי שהבטטה והגדר קטן לא גרמו שום שינוי בגוף החפץ.

אבל מחשבתו על העורות גרמה להם שינוי השם ומטרה אחרת בהשתמשותם. לזה לכ"ע קנה אחר יאוש.

ולפמ"ש הפנ"י בב"ק שם שנתו בתירוץ הראשון ס"ל ג"כ סברתם בתירוץ השני שינוי השם מסתעף מן היאוש. א"ש דברי התו' בפשיטות ונהכרח לקצר: סימן רמט פבזד הרב הגדול המפורסם מו"ה אלי' יוסף מו"צ דק' אני פלך קוטיאס.

ע"ד אם יכולים להקל בעירו והגליל בקולות שהספרדים נוהגים להקל. כבר פתבתי למעכ"ת אשר לדעתי להספרדים יש להורות פמנהגם ולא שפנזים פמנהגם.

כי דינם פשוטי פתי דינין ורק בשביל שבמקומם אין הא"י אוכלים משחיטה ישראל יש להקל אף לאשפנזים כפי האפשר. וזה א"א לפרש וכל רב ומורה עיניו בראשו במה שיש מקום להקל ובלבד שיכונן לש"ש.

וביחוד בדיני תר"ל יש בהם הרבה שיש מקום להקל בשעה"ד: וע"ד סירכא תלויה מבוועא ועברה בקליפה והקרום מתחת מקולקל מאוד ונראה כמו שלקחפות והבוועא נקלפה עורות עורות של מוגלא קשה ורובה ככולה קש' פטינרא.

ודן כ"ת להכשיר דאפשר אינו קרום מחמת מפה רק שהמפה נעשתה אח"כ. וסירכא תלויה בלא נקב פשירה.

דְּהָא קְרוּם מְחַמַת מִפְּה טְרַיְפָה לְפִי שְׁטְרַיְפָה אֵינָה חוֹזֶרֶת לְהַכְשִׁירָהּ. וּלְפ"ז אִם יֵשׁ קְרוּם שְׁלִישִׁי עַל הַרְיָאָה וּשְׁנֵי הַקְרוּמִים נִיקְבוּ מִלְמַטָּה יְהֵא כְּשֵׁר.

דְּנִימָא שְׁהַקְרוּם הַשְּׁלִישִׁי לֹא נַעֲשֶׂה ע"י הַמִּפְּה. וְע"כ צ"ל דְּבִאָמַת כָּל מַה שְׁעָלָה בְּמִקּוּם הַמִּפְּה לְסִתּוּם מִקּוּם הַמִּפְּה לֹא הֵנִי סְתִימָה אֲפִי שְׁלֹא עָלָה מְחַמַת מִפְּה.

וְרַב סְתִימָה דְּמַעֲיָקְרָא קִי"ל בְּחֻלִּין (דְּרַף מ"ח) דְּהֵנָּא סְתִימָה וְהֵינּוּ מַה שְׁבִטְבַע נִמְצָא שָׁם וְסוּתָם הַמִּפְּה. וְדִנְקִיט הַש"ס לְשׁוֹן קְרוּם שְׁעָלָה מְחַמַת מִפְּה י"ל הַפְּנוּנָה דְּקַמ"ל דְּלֹא מִיבְעִיָא אִם עָלָה לְמַעְלָה מִמִּקּוּם הַמִּפְּה בְּנִדְאֵי לֹא מְהַנִּי פִּינּוּן שְׁגוּף הַנֶּקֶב לֹא נִתְרַפָּא אֱלֵא אֲפִי עָלָה הַקְרוּם מְחַמַת מִפְּה עֲצָמָה וְנִתְחַבֵּר גּוּף הַקָּרַע וְהַנֶּקֶב שְׁנַעֲשֶׂה שָׁם וְאִין כָּאֵן נֶקֶב כָּלָל מ"מ אֵינָה סְתִימָה.

לְפִי שְׁסוּפּוֹ לִיֶּסֶתֶר. וּלְפ"ז בְּנ"ד שְׁהַקְרוּם שְׁעַל הַבּוֹעָא הֵינָה מִקּוּלְקוּל וְרַב שְׁהִיתָה שָׁם ס"ת שְׁעַבְרָה בְּקִלְיָה וְנִדְאֵי דְּלֹא הֵנָּה סְתִימָה.

רַב נִרְאָה שִׁ"ל שְׁזָה הֵינָה קְרוּם הַרְיָאָה. וְיִמָּה שְׁנִרְאָה כִּס"ת.

דְּדוּעָ שְׁמִצּוּי בְּמִקּוּם כְּזֶה שְׁקְרוּם הַרְיָאָה תּוֹלָה קֶצֶת וְהוּא קְרוּם הַרְיָאָה וְלֹא סִינְרָא תְלוּיָהּ. וְהַבְּקִיָּאִים מְפִירִים אֵת זֶה.

וְאֲפִי בְּסִפְקֵי י"ל שְׁאִין לְהַחְזִיק רִיעוּתָא פִּינּוּן שְׁיִדוּעָ שְׁמִצּוּי שְׁקְרוּם הַרְיָאָה בְּמִקּוּם כְּזֶה. וְנִמְשָׁף קֶצֶת כְּעֵין סִינְרָא תְלוּיָהּ: סִימָן רַנ. וְע"ד כְּתִיבַת שָׁם עִירוֹ בְּגִט שְׁעֵינְקָר שְׁמָה אֲנִי וְנִקְרָאת בְּפִי כָּל הָאֱלֵף בְּקִמְצָן.

וְגַם נִקְרָאת רֵאשִׁיטָא בְּפִתּוּחַ הַרִישׁ וְהַטָּשׁ. וּלְפִי דְּעֵתִי צָרִיף לְכַתּוּב בְּאֱלֵף כְּדִי לְהוֹרוֹת עַל פִּתּוּחַ חֲרִיף.

וְיֵשׁ שְׁכּוֹתְבִים רַגָּא כִּי כֵן נִקְרָא אֲצֵלָם גִּימָל דְּגוּוּשָׁה כְּמוֹ דְּזִשׁ כִּי אֲצֵלָם אִין נִמְצָא כָּלָל הַבְּרַת טָשׁ. לְעַנ"ד צָרִיף לְכַתּוּב אֲנִי דְּמַתְקַרְיָא רֵאשִׁיטָא.

וְאֲפִי שְׁיֵשׁ שְׁקוּרִים רֵאדְוּשָׁא. בְּכ"ז הוּא שְׁיִנּוּי קָטָן כִּי הֵלֵא אִין אֲצֵלָם הַבְּרַת טָשׁ.

וּמִמִּילָא יִדְעוּ שְׁאֲצֵל הַלְלוּ נִקְרָאת בְּדוּזְשִׁי, וּמִכ"ש שְׁאִין לְכַתּוּב רַגָּא. דְּהָא בְּלֵה"ק קוּרְאִים גִּימָל כְּרֵאוּי וְלֹא דְזִשׁ.

וְהֵנָּה כ"ת כְּתִבַּת שְׁהַמְחִיזוּ נְחֻלְקָה לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים. חֻלְקָה אֶחָד נִקְרָא רֵאשִׁיטָא עֲלִיוּנָה.

וְאֶחָד רֵאשִׁיטָא תַּחְתּוּנָה. וְאֶחָד רֵאשִׁיטָא סְתָם.

וּלְפ"ז אִם בְּחֻלְקָה זֶה נִמְצָאת רַב עִירוֹ יֵשׁ לְכַתּוּב כְּנ"ל. אֲכֵן אִם בְּחֻלְקָה זֶה יֵשׁ עוֹד אֵינָה עִיר אוֹ כְּפָרִים אֲזִי אִין לְכַתּוּב שָׁם רֵאשִׁיטָא פִּינּוּן שְׁהוּא שָׁם כּוֹלָל אֵינָה מְקוּמוֹת יַחַד.

וְהֵנָּה כ"ת כְּתִבַּת שְׁעִירוֹ נִכְתְּבַת אוֹנִי בְּחוּלָם וְנִקְרָאת בְּקִמְצָן. וּבְלִשׁוֹן רוּסְיָא נִכְתְּבַת בְּקִמְצָן.

וּלְפ"ז נִרְאָה שְׁצָרִיף לְכַתּוּב אֲנִי. וְלֹא אוֹנִי.

וְאֲפִי אִם בְּמִכְתְּבִים כּוֹתְבִים שְׁמָה אוֹנִי. נִרְאָה דְּסִגִּי לְכַתּוּב אֲנִי דְּהָא זֶה אֲפִשָׁר לְקוּרָא בְּחוּלָם דְּהָא רֹב חוּלָם שְׁבַתּוּרָה אִין בּוֹ נִיּוֹ וְיִמֵי מַעֲנִיּוֹת יֵשׁ לְכַתּוּב פִּינּוּן שְׁמִסְתַּפְּקִים מִהֶם.

וְאֲפִי שְׁהֵם חוּץ לְעִיבּוּרָה שֶׁל עִיר. מ"מ פִּינּוּן שְׁהֵם תּוּף הַתְּחוּם יֵשׁ לְכַתְּבָם.

כִּינּוֹן שְׁפָתַי כ"ת שְׁבַשְׁעַת הַגְּשָׁמִים מִסְתַּפְּקִים לְשִׁתְּיָה מִן הַמַּעֲיָנוֹת. וְשֵׁם הַנֶּהָר יֵשׁ לְכַתּוֹב רִיאָן.

כִּינּוֹן שְׁפָן נִקְרָאת וְכֵן נִכְתְּבַת בְּלִשׁוֹן רוּסְיָא בְּקִמְצַ הָאֶלְף. וְשָׂמוֹת הַנֶּהָרוֹת הַקְּטָנוֹת יֵשׁ לְכַתּוֹב כִּינּוֹן שְׁנַמְשָׁכוֹת אֵיזָה מִיַּלִּין כַּמֶּש"כ כ"ת.

וְשֵׁם רִיאָן הַקָּטָן נִרְאָה שֶׁא"צ לְכַתּוֹב כִּינּוֹן שְׁרֹבָם אֵין קוֹרְאִים כֵּן וְגַם כִּי אֵין בְּיָזָה חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ כִּינּוֹן שְׁעֵיקָר הַנֶּהָר רִיאָן כְּבָר כְּתוּב בְּגִט. וְאִם יִכְתְּבוּ בּוֹנִילָא דְמִתְקַרְיָא רִיאָן הַקָּטָן לֹא יִכּוֹן דְּהָא הוּא נִקְרָא בְּלִשׁוֹן הַמְדוּן בְּרַת שֵׁם וְלֹא בַלֶּה"ק.

וְצָרִיף לְכַתּוֹב כְּמוֹ שְׁנִקְרָא בְּכִי פֶל. וְלָזָה יוֹתֵר טוֹב שְׁלֹא לְכַתְּבוּ וְכַמֶּש"ל.

וְע"ד שְׁיֵשׁ לְהֶאֱנָשִׁים הַרְבֵּה שְׂמוֹת וַא"ל לְבָרַר אֶת כּוֹלָם אִם יֵשׁ לְכַתּוֹב וְכָל שׂוֹם כְּמִנְהַג הַסְּפָרְדִים. הִנֵּה כִּינּוֹן שְׁלֹא נִהְיָה לְכַתּוֹב וְכָל שׂוֹם כַּמֶּש"כ כ"ת אֵין לְחַדֵּשׁ זֶה וְאִף שְׁאֶפְשָׁר שְׁיִשְׁמִיטוּ אֵיזָה מְשֻׁמּוֹתָיו מ"מ כִּינּוֹן דַּעַכ"פ יִכְתְּבוּ שֵׁם הַעֵיקָר.

הַרִי הַגִּט כְּשֶׁר כַּדְקִי"ל ר"ס קכ"ט: סִימָן רַנָּא. וְע"ד שְׁנַפְלָה אֲשֶׁה לְיָבוּם לְפָנַי שְׁנֵי אַחִים גְּדוּל וְקָטָן.

וְאַצְלָם נִהְיָה מְכַבֵּר לְיָבָם כְּמִנְהַג הַסְּפָרְדִים וְשִׁכּוֹן כְּתַב לְשֵׁם מְכַבֵּר הַגֵּאבֵד"ק קְאָוֹנָא זַצ"ל. וְכַנ"ד אִם הֵיבָם הֵיטָה מְוַחֲזָקֵת זֶה מְכַבֵּר לְפְרוּצָה בְּיוֹתֵר וְעַל אֵישׁ אֶחָד אֲמָרִים שְׁבִאוּתָה שְׁעָה וְבִאוּתוֹ מְקוּם נְחִינְדָה עִמּוֹ.

רַק לֹא עָשׂוּ גַב"ע עֲדִינּוֹן ע"ז. וְחֹשֶׁשׁ כַּת"ר שְׁמָא הָאֲחִים אֵינָם בְּנֵי אָבִי הַמַּת וְיִפְגַּע בְּאִסוּר אֲשֶׁת אַחִיו מִן הָאִם וְחִפְץ לְדַעַת דְּעַתִּי בְּיָזָה: הִנֵּה ע"ד הַחֲשָׁד שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ מֵאִישׁ יְדוּעַ.

כְּוֹדָא צָרִיף לְקַבֵּל עֲדוֹת בְּיָזָה כְּדִין. וְכַמֶּש"כ כַּת"ר שְׁאֶפְשָׁר שְׁלֹא יִשְׁמַע בְּעֵלָה לְהוֹצִיאָה.

אֵין לְמִנּוּעַ בְּשִׁבִיל זֶה מְלַקְבֵל עֲדוֹת. אֲכֵן לַנ"ד אֵין בְּיָזָה נ"מ כִּי אִף שְׁיִתְבָּרַר זֶה.

מ"מ הָא קִי"ל דְּרֹב בְּעֵילוֹת אַחַר הַבְּעַל. וְאֵין לְחֹשׁ לְבִנְיָה.

וְע"ד שְׁנַתְפָּרְסָם שְׁהֵיטָה מְוַפְקָרַת. י"ל דְּאִף שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבִפְרוּצָה בְּיוֹתֵר יֵשׁ לְחֹשׁ לְבִנְיָה.

מ"מ י"ל בַּנ"ד דְּהוּי ס"ס. דְּשְׁמָא כּוֹלָם בְּנֵי בְּעֵלָה.

וְאִף אִם הֵיבָם אֵינּוּ כֵּן בְּעֵלָה שְׁמָא גַם הַמַּת לֹא הֵיטָה כֵּן בְּעֵלָה וְהֵיטָה אַחִיו מְאָבִיו שֶׁל הֵיבָם. וְשִׁפִּיר מֵיבָם.

אִף קָשָׁה דַּלְפ"ז הוּוּ שְׁנִינְיָה מְמֻזְרִים. וְאַסוּר לְיָבָם אֶת הַכְּשָׁרָה אֲשֶׁת הַמְּמֻזָּר.

וְאִף דְּבַמְמֻזָּר קִי"ל שְׁסַפְּקוֹ מְוַתֵּר מַה"ת. וַא"כ סְגִי בְּסַפֵּק אֶחָד.

מ"מ כִּינּוֹן שְׁעֵיקָר הַהֵיקָר הוּא מְצַד סַפֵּק סַפְּקָא. וְהַסַּפֵּק הַשְּׁנִי הוּא שְׁמָא שְׁנִינְיָה מְמֻזְרִים א"כ מ"מ אַסוּר לְיָבָם דְּשְׁמָא הוּא אַחִיו מְאָמוֹ.

ואף אם הוא אחיו מאביו שמא שניהם ממזרים ואסור ליבם פשירה ולהיתר יש פאן רק צד אחד שמא שניהם בני בעלה. ונראה דמ"מ הוי ס"ס בדאורייתא וספק אחד בדרבנן שפסקו האחרונים בה' ס"ס שיש להקל.

רק אם הנה המת פרוץ יש לחוש שמא יש לו בן: ומ"ש כ"ת דבמקומם שנישאות ילדות אין לחוש לזה. הוא תמוה.

דקא אפטר שזנה עם אלמנה או גרושה. ועכ"פ אם המת לא הנה פרוץ יש להתיר ליבם. דבלא"ה הא דפרוצה ביותר חוששין לה הוא רק חשש ולא לעשות מזה ספק גמור. ע' אה"ע סי' ד' סט"ו באחרונים בזה.

וגם דקא שנתפרסמה למפקרת אינו אלא קול. ולא נתברר מקור הקול.

ואולי אין בו ממש. וקא דפרוצה ביותר איירי שנתבררו עליה דברים של ממש ובלא"ה הרי מפורש בשו"ע שם שהאשה נאמנת לומר שהבנים הם מבעלה ע"ש.

ולפ"ז צריך בנ"ד שתאמר בפירוש שהמת והיבם הם בני בעלה. ורק שיש לחוש שמא אין מכוונים לשם מצות יבום פדעת הרמ"א באה"ע סי' קס"ה.

וכ"ת כתב ששניהם אמרים שמתרצים ביבום כדי לעשות נ"ר לנפש המת. ומוכח מזה שמכוונים לשם מצוה.

ולכאורה נראה דזה לא מיקרי לשם מצוה. כי איזה הפרש יש בין עושה להנאת עצמו לעושה להנאת אחיו חי או מת.

ולשם מצוה מיקרי רק כדי לקיים מצות יבום. אכן העיקר נראה שעיקר קפידת אבא שאול שלא יעשה למלא תאנתו.

אבל כשעושה זה בשביל התועלת שיהא לו מעשית מצוה זו לו או לאחיו שרי. ודמי להא דאמרינו בפסחים שהעושה כדי שיחי' בניו הרי הוא צדיק גמור ועכ"פ צריך לומר להם שיכוונו לקיים מצות יבום: סימן רנב פבוד הרה"ג וכו' מו"ה אהרן יעקב נ"י הרב דק' וויסאקי-מאזאוועצקי ע"ד שגמץא בס"ת בדברים י"ח במקום ד' אלקי כתוב ד אלי.

ואין הסופר זוכר אם כתבו לקדושת השם רק שטעה ודילג ההא או שחשב שצריך לכתוב תיבת אלי בקמץ תחת הלמד והוא חול. הנה באשר אני חלוש פעת מאוד וגם טרוד אשיב בקוצר: הנה אם זוכר שקידש שם זה.

הנה מותר למחוק את היוד ולכתוב שם הא ואחר כך יוד. וכמ"ש הפוסקים שהנטפלים להשם מותר למחוק כדי לתקן את הס"ת שיהא נכתב בהגון.

ואף דלא מסתבר שיראה סביר לכתוב כך לשם קדושת השם. אבל עכ"פ אפטר שרצה לכתוב פראוי וטעה ודילג ההא כנ"ל.

ובפרט דבנ"ד כתב מקודם שם הוי"ה מסתבר טפי שכתב ג"ז לשם קדושת השם. אכן הרי הוא מסופק שאפטר שכתבו לשם תיבת חול וכמ"ש כת"ר.

ולא שִׁינָה לומר דְּהוּי רַבָּא לְהַתִּירָא דְּבִין אַם פִּינּוּ לְשֵׁם אֱלֹקֵי וּבִין לְשֵׁם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת
הָרִי הוּא קְדוּשָׁה. דְּלֹא מְסַתְּבַר כְּלָל שְׁיִכְוֹנֵן לְשֵׁם שֶׁל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת כִּי אֵין מְקוֹם לְטַעוֹת
בְּזָה.

וע' חִיבּוּרֵי ח"ב סי' י"ח מה נִקְרָא רַב. וְעוֹד דְּבַנ"ד י"ל דְּהוּי דְּשִׁיל"מ דְּהָא אָנוּ דְּנִין עַל
כָּל הַס"ת אִם הִיא פְּשִׁינָה.

וְזֶה אֶפְשָׁר ע"י תִּיקוּן שְׁיִקְדְּרוּ תִיבָה זוּ וְיִכְתְּבוּ עַל הַמְטָלִית תִּיבַת אֱלֹקֵי. וְא"ל שְׁדַּנִּין עַל
גוּף תִּיבָה זוּ אִם יֵשׁ בָּהּ קְדוּשַׁת הַשֵּׁם.

ז"א דְּבָזָה א"צ רַב. דְּאִף בְּסַפֵּק אָסוּר לְמַחְקוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאִף בְּכַה"ג אָסוּר
מְדַאוּרֵינָתָא לְמַחְקוּ.

אִף ז"א דְּהָא מ"מ אָנוּ דְּנִין עַל תִּיבָה זוּ אִם פְּשִׁינָה לְהַנִּיחָה בַּס"ת זוּ. אוּ צְרִיךְ לְקוֹדְדָה.
וְגַם יָפָה פְּתַב כַּת"ר דְּהוּי ס"ס מִשֵּׁם אֶחָד וְהַעִיֵּקֵר בְּזָה דְּלֹא מְסַתְּבַר שְׁרָצָה לְכַתְּבוּ הַשֵּׁם
בֶּן שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. דְּהָא אֵין לוֹ שׁוּם מְשֻׁמְעוֹת בְּמְקוֹם זֶה וְלֹא הִיָּה מְקוֹם לְטַעוֹת וַיֵּשׁ כְּפֶאֱן
סַפֵּק אֶחָד אִם הִיָּה סְבוּר שְׁהוּא חוּל.

אוּ שְׁיַדַע שְׁהוּא קוֹדֵשׁ רַק דִּילְג הֵהָא: וְלְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה בַּנ"ד לְקוֹדֵר תִּיבָה זוּ עִם עוֹד
תִּיבָה וְלְכַתְּבוּ הַשֵּׁם עַל הַמְטָלִית כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה מְקַצְתוֹ עַל הַמְטָלִית וּמְקַצְתוֹ עַל הַקְּלָף.
אֲכַן כְּפֶה פּוֹסְקִים ס"ל שְׁלֵא לְכַתְּבוּ הַשֵּׁם עַל מְטָלִית.

וְלִזְה נִרְאָה בַּנ"ד לְמַחְקוּ אֶת הַיּוֹד. וְלְקוֹדֵר אֶת הָאֱלֹף וְהַלָּמֵד וְלִגְנָזִים וְלִהַטִּיל שֵׁם מְטָלִית.
וְיִכְתְּבוּ אֶת הַשֵּׁם עַל הַקְּלָף אֲצֵל הַמְטָלִית. וּבְמַה שְׁיִהְיֶה הַפְּסֵק בֶּן שְׁתֵּי תִיבּוֹת אֵין קְפִידָא
כִּינּוּן שְׁלֵא יִהְיֶה שֵׁם כְּדִי שְׁלֵשׁ אוֹתִיּוֹת וְכַמְבּוּאָר בַּפּוֹסְקִים.

וְטוֹב שְׁיִמְשִׁיף הַסּוּפֵר אֶת גַּג הֵהָא הָאֲחֵרוֹן מִשֵּׁם הַיּוֹד קָצַת לְצַד הַמְטָלִית. וְיַעֲבֹה קָצַת אֶת
הַיּוֹד שְׁבָצַד שְׁמַאל הֵהָא כְּדִי שְׁיִהְיֶה כְּנֶגֶד סוּף גַּג הֵהָא.

וְכ"ז יַעֲשֶׂה לְשֵׁם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם. וְיִרְוִיחַ בְּזָה שְׁלֵא יִהְיֶה הַפְּסֵק יוֹתֵר מְכַדִּי שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת:
סִימָן רַגַּג: כְּבוֹד הַרַה"ג הַמְּפֹרָסִים וְכו' מו"ח שְׁמַעוֹן מְנַחֵם נ"י הַרַב דִּק' גְּאֹנְאֵרְטִשְׁטָאָב:
ע"ד שֵׁם שְׁמַעֲלֵקָא אוּ שְׁמוּלְקָא בְּמְקוֹם שְׁהִבְרַת הַלָּמֵד הוּא בְּהִבְרָה רַכָּה כְּאֵלוּ נִרְגָּשׁ יוֹד
עִם הַלָּמֵד יַחַד.

וְהִבִּיא כ"ת דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים שְׁכַתְּבוּ שְׁיִכְתְּבוּ בְּגִט שְׁמַעֲלִיקָא וְעוֹד גִּט בְּשֵׁם שְׁמַעֲלֵקָא בְּלֹא
יּוֹד. וְהָאֲרִיף כַּת"ר לְהַקְשׁוֹת עֲלֵיהֶם וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה.

וְהִנֵּה אֲנִכִי יוֹשֵׁב כְּעַת בְּכַפֵּר לְעִסּוּק בְּרַפּוּאוֹת ע"פ עֲצַת הַרּוֹפֵא וְקָשָׁה עָלַי הַעֵיּוֹן. וְגַם כִּי
אֲנִי מְחַסֵּר סְפָרִים וְהָאֲחֵרוֹנִים שְׁהִבִּיא כַּת"ר לֹא רְאִיתִים מַעוּלָם.

וְלִזְאֵת אֲשִׁיכְנוּ בְּקוֹצֵר: לַעַנ"ד צְרִיף לְכַתְּבוּ רַק גִּט אֶחָד בְּשֵׁם שְׁמַעֲלֵקָא. וְכָל אֶחָד יִקְרָא
בּוֹ כְּפִי הַהִבְרָה שְׁכַמְדִּינָתוֹ.

כִּי גַם אִישׁ מְפּוֹלִין שְׁנִקְרָא בְּהִבְרָה כְּמִי עִם יוֹד כְּאֲשֶׁר יָבוֹא לְלִיטָא יִקְרָאוּהוּ בְּהִבְרָה
כְּשׁוּטָה. וְרַק שְׁבִשְׁמוֹת שְׁמוֹרְגָשׁ יוֹד בְּסוּף, הַשֵּׁם שְׁמוֹרְגָשׁ הַיּוֹד עִם נְקוּדַת סְגוּל אוּ קָמִץ
כְּמוֹ שֵׁם עֵטִיא מִיָּרָא פְּעֵסִיא וְכַדוּמִיָּהֶם בְּזָה כ"ע מוֹדוֹ שְׁצָרִיף לְכַתְּבוּ הַיּוֹד.

אָבֵל לֹא בִנְיָם שְׂאִין כָּאֵן יוֹד כִּלְלִי. רַק שְׁהִבְרַת הַלְמָד הוּא הַבְּרָה רַבָּה וְכִמוּ שְׁנִמְצָא בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא וְכַמ"ש כַּת"ר.

וְאִם יִכְתּוֹב יוֹד אַחַר הַלְמָד הָרִי יִסְבְּרוּ שְׁצָרִיף לְקִרְוֹת הַלְמָד בְּחִירִיק אוֹ בְּצִירָה, וְאִם שְׂמָה שְׁהִבְיָא כַּת"ר פְּעִין זֶה מְשׁו"ת צִצְה"ח בְּשֵׁם אֵיזָא לֹא נִלְע"ד, כִּי אִם בְּמִקּוֹם שְׁקוֹרָאִים אֵיזָא אִם יִכְתּוֹבוּ אֵיזָא בְּנִדְאֵי יִקְרָאוּ בְּלֹא יוֹד בְּאַשְׁרֵי יוֹד בְּאַשְׁרֵי לְהוֹסִיף הַבְּרָה שְׁלִימָה יוֹד עִם גְּנוּדָה כַּמְש"ל.

אָבֵל בִּנְיָם בְּרוּר שְׁפָל אֶחָד יִקְרָא כְּפִי הַבְּרָה שְׁהוֹרְגַל בְּהַ וְכַמְש"ל. וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג לְמַעֲשֵׂה: וְע"ד מ"ש הַב"ש דְּשֵׁם מַלְכָּה בְּחִירִיק צָרִיף לְכַתּוֹב יוֹד אַחַר הַמֶּם כִּינּוּן שְׁנִרְגָשׁ יוֹד בְּמִבְטָא. וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּהָא בְּתוֹרָה כְּתוּב בְּלֹא יוֹד הִנֵּה אֵין לִי פָה שׁו"ע אַה"ע לְעִינֵן בְּפָנִים. וְאַפְשָׁר שְׁבְּמִקּוֹם הַב"ש הִיָּה מְוַרְגָשׁ הַיּוֹד בְּמִבְטָא.

וּבְמִקְרָא בְּאַמְת לֹא אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה בְּיּוֹד כִּי חִירִיק עִם יוֹד הוּא תְּנוּעָה גְּדוּלָה כִּיְדוּעַ. וְא"כ הִיָּה צָרִיף שְׁיִהָא הַכָּפֵי רַבָּה כִּיְדוּעַ כִּי הַלְמָד הִיָּה בְּשַׁבָּא נַע.

וְלִזְהָ נִכְתָּב בְּלֹא יוֹד וְהִיא תְּנוּעָה קִטְנָה. אָבֵל בְּשֵׁפָה הַמְדוּבְרַת אֵין שְׁיִיף כִּלְלִי דְּקִדּוּק לַה"ק וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּיּוֹד כְּמוֹ שְׁרִגְלִים לְכַתּוֹב בְּשִׁמּוֹת שֶׁל לַעֲזוּ וְאִם דְּבִשְׁמוֹת הַקְּוֹדֶשׁ כּוֹתְבִים בְּלֹא יוֹד וְכִפִּי שְׁנִמְצָא בְּתוֹרָה ע"פ רֹב וְכִמוּ בְּשֵׁם דָּוִד וְכִדּוּמָה.

בַּכ"ז בִּנְיָם שְׂשֵׁשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת וְלְקִרְוֹת בְּכַתּוּב עַל הַמֶּם שְׁהוּא שֵׁם הַיּוֹתֵר רִגְלִי. לִזְהָ כְּתוּב שְׂשֵׁשׁ לְכַתּוֹב בְּיּוֹד כְּפִי שְׁרִגְלִים לְכַתּוֹב בְּשִׁמּוֹת לַעֲזוּ.

וְאִם שְׁבְּתוֹרָה אֵין כְּתוּב שֵׁם זֶה רַק עִם הָא הַיְדִיעָה כַּמְש"ש כַּת"ר. בַּכ"ז הָרִי עַכ"פ רִגְלִים בְּשֵׁם זֶה: סִימָן רַנֵּד כְּבוֹד הַרָה"ג הַמְפֹרָס וְכו' מו"ה מְרַדְכֵי נ"י הַרַב דִּק' טְשֶׁעֶרְנְאוּוִיץ. ע"ד אֶחָד שְׂשֵׁשׁ לוֹ רִיחִים וּבֵית מְשֻׁרְפוֹת י"ש אֶשְׁרֵי כָל מַעֲשֵׂיהֶם הוּא ע"י חוֹם הָאֵשׁ. הַיְיָנוּ שְׂשֵׁשׁ כְּעִין יוֹרָה גְּדוּלָה שְׁנִמְצָא פֶּאֶרְאוּוִיק שְׁמַתְחַמְמִים שֵׁם מִים הַרְבֵּה.

וּמִשֵּׁם יוֹצְאִים צִינּוֹרוֹת שְׁנִמְשָׁכָה הַזִּיעַ מִהֵמִים בְּהֵם שְׁהֵמִים נְהַפְכִים רַק לְזִיעָה רוֹמַחַת הַנְּקָרָא פֶּאֶרָא. וְהוֹלְכִים לְתוֹף בְּתֵי הַחֲרוֹשֶׁת הַנְּ"ל וּמִשֵּׁם נְכַנְסִים לְבֵית דִּירָתוֹ.

וּמִשֵּׁם יוֹצְאִים לְחוּץ וּבְחוּץ מְתַקְרָרִים הַצִּינּוֹרוֹת וְהַזִּיעָה הַנְּ"ל מְתַהַפֶּכֶת לְמִים וְיּוֹרְדִים לְתוֹף גִּיגִית הַעוֹמֶדֶת שֵׁם. וְנִשְׂאָל מֵעַכ"ת אִם מְוַתֵּר לְיִטְוֹל מִהֵמִים הַלְלוּ יְדִים לְאַכִּילָה וְהָאֶרֶץ מֵעַכ"ת בְּדַבְרֵי חֻקָּה.

וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה. וְהִנֵּה בְּאַשְׁרֵי אֲנִי חָלוּשׁ ל"ע כְּעַת אֲשִׁיבֵנוּ בְּקוֹצֵר וְאֵת מֵעַכ"ת הַסְּלִיחָה: וְהִנֵּה מִהֵמִים שְׁבִיּוּרָה נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁמֹתֵר לְיִטְוֹל לְיְדִים דְּהָא לֹא נַעֲשֵׂה בְּהֵם מְלֹאכָה.

רַק מִהֵמִים שְׂיּוֹצְאִים מִהַיּוֹרָה לְתוֹף הַצִּינּוֹרוֹת וְנַעֲשֵׂה מֵהֵם זִיעָה פֶּאֶרָא. וְאִם שְׁהַזִּיעָה מְחַוֵּר לְהֵמִים שְׁבִיּוּרָה מ"מ הָרִי אֵין הַזִּיעָה חוֹזֶרֶת לְתוֹף הַיּוֹרָה.

וְכִינּוּן שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִי' ק"ס הַטַּעַם שְׁנַפְסְלוּ מִשׁוּם דְּהוּוּ כְּשׁוֹפְכִין. א"כ לֹא גָרַע מֵאֵם נִגְעוּ שׁוֹפְכִין בְּמִים נְקִיִּים דְּנִדְאֵי לֹא נִפְסְלוּ כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְעַרְבוּ כִּלְלִי.

ועוד דהקא לא נגעו כלל בגוף המים שביורה. דהא תיכף פשוטא הזיעה לתוך הצנורות
עדיין אין עושים פלום רק אח"כ בהמשך הצנורות הם מניעים בכת הדוחה של הזיעה
הרותחת את פלי בית התרושת.

ובכל רגע יוצאת זיעה חדשה לתוך הצנורות אבל אינה חוזרת לעולם. ואף אי נימא
שעכ"פ מקצת מהזיעה מתערב במים שביורה.

מ"מ הרי בטל במיעוטו וכדקיי"ל בסי' ק"ס דמהני ביטול לענגן נט"י ולא עדיף מניצוק
דקיי"ל בפ"ה דמכשירין מ"ט ובגזיר (דף נ') דטהור וכ"פ הרמב"ם בפ' ז' מה' טו"א
ויותר מזה מצינו בפיה"מ להרמב"ם ספ"ק דידים שפתב שאם הדיח ידיו במים פשרים
לנט"י לפי שלא נעשה מלאכה רק במים שעלו ביזו ולא במים שנשארו בכלי ע"ש ואף
דאם נעשה מלאכה בכלי שיש בו מים הרבה והמלאכה נעשתה רק בזויות אחת בהכלי.

נדאי שנפסלו כל המים. דכיון שהמים הם יחד בכלי מיקרו פולם שופכים וכן משמע
בסי' ק"ס ס"ג והוא מהתוספתא דמים שלפני הנפח פסולים לפי שכיבה בהם ברזל.

ואף שאפשר שהיה ברזל קטן. וכיבהו במקצת המים העליונים שבכלי.

ובכ"ז המים. מ"מ בנ"ד שהזיעה היא בצנורות נדאי שאין פוסלים המים שביורה בשביל
נגיעתם ויש להביא קצת ראיה מהא דאיתא בחולין (דף ק"ו) ובש"ע סי' ק"ס ס"ז דהיקא
שהמשיכו חמי טבריא בתריין אסור ליטול ידיו בתריין.

ובגוף מקום החמים מותר לטבול ידיו ע"ש. אף יש לדחות דשם במקחופר שאני וגם פי
האוסרים שם בתריין הוא רק מטעם גזירה ע"ש: ומ"ש כת"ר שהמים מגינים על היורה
שלא יפקע מרוב חום האש.

לדעתי זה לא מיקרי מלאכה. דהא פתב המג"א סי' ק"ס שאם נתבקע פלי ונתנו במים
שיתחברו הסדקים מיקרו מלאכה.

משמע שאם נתנו במים כדי שלא נתבקע לא הוי מלאכה. וכ"כ הפמ"ג שם בהדיא וצריך
לחלק בין דין זה ובין מ"ש המג"א בנותן ירקות שלא יכמשו וע"ש באחרונים.

ועוד דבנ"ד אם לא היו המים ביורה לא היה משים אש תחתיו. ועיקר האש הוא לחמם
המים ולא שייך כאן מלאכה במים כי היורה פא בשביל המים.

ועפ"ז מבואר הא דקיי"ל בסי' ק"ס שאם נתן בשמים בתוך המים כדי שיהא להם ריח
לא מיקרי נעשה מלאכה. ונדחקו האחרונים בטעם הדבר ע"ש.

ולפמש"ל י"ל בפשיטות דכיון שהבשמים באים לצורך המים לא מיקרי מלאכה במים
[וכעין זה איתא רפ"ז דפ"ה שאם מילא חמשה חביות לקדש קידוש אחד פשר ולא מיקרי
עשיית מלאכה כיון שהכל הוא בשביל קידוש זה שרוצה לעשות.

ואיתא בתוספתא הובאה בר"ש שם שאף שהגיה את הדלת באמצע פשר ויש לחלק ע"ש
בר"ש ונאקצר]: אכן המים שנעשו אח"כ מההבל שיוצא מן הצנורות נראה לכאורה
דנדאי פסולים לנט"י דהרי נעשתה בהם מלאכה שההבל הזה הניע את כל מכונות שבבית
התרושת.

וההקבל הוא כמנים כדקיי"ל בפ"ה דמכשירין מ"י ע"ש בפי' הרמב"ם והר"ש וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מהטו"א שההקבל הינצא מן המנים החמים הרי הוא כמנים ומטמא את המנים הצונגנו ע"ש. ואף אי נימא דנה הוי שינוי פנעעשה מההקבל מים.

מ"מ לא מצינוו שיועיל שינוי פנעפסלו מחמת מלאכה. ורק במים חמים להסוכרים שפסולים כשהיד סולדת בו ופירש"י ברחולין (דף ק"ה) הטעם מפני שנשפחה מתורת מים.

ומ"מ אם נצטננו. כתבו האחרונים שהקשרו.

דשאני התם שהרי חזר עליהם תורת מים. משא"כ בנעשה מלאכה שכתבו הפוסקים דהוי פשופקים לא מהני שינוי.

והפמ"ג כתב שאף אם נצטננו פסולים לדעת הפוסלים כשהיס"ב. אכל ראית הישועות יעקב בס' ק"ס היא מקרעת דהסמ"ג מוכיח דהא דר"י ס"ל ברחולין (דף קו) שחמין פשרים איירי שאין היס"ב.

מדקאמר שם שכל גדולי גליל עושים פן. ובמים שהיס"ב א"א שכולם יטלו ידיהם מהם. ולפ"ז קשה על התו' ברחולין שם שכתבו דאיירי שהיס"ב. וכ"כ הרבה פוסקים.

ונראה דאף שהיס"ב בעודם בכלי. מ"מ י"ל שע"י עירוי על ידיו מצטננים קצת ואין סולדים הידים.

וכדקיי"ל שע"י עירוי מצטננים המים קצת ובכ"ז האוסרים לנט"י היינו דכיון שבטל מהם תורת מים כפירש"י שם. אסור ליטול מהם ואף שבשעת הגעמם לידיים מצטננים.

מ"מ עיקר שם נטילה הוא בפעוה ששופך מידו אחת על השנית שאז הוא מקיים מצות נטילה ואינו עושה כחז"ל. שהרי נוטל במים שנשפחו.

ואף שאח"כ מצטננים הוי פאלו לא באו על ידיו מכח גברא ואינה נטילה. ובאופן כזה שפיר אפשר שיעשו פן כל גדולי גליל.

ומייתי מזה ראיה שמותר ליטול אף כשהיס"ב. ולפ"ז שפיר י"ל כדעת הפמ"ג שדלדעת הפוסלים כשהיס"ב פסולים אף פנעצטננו אח"כ.

אכן בכ"ז נראה עיקר פהישועת יעקב הנ"ל דפשוטות לשון הש"ס ופוסקים שמתירים פשאין היס"ב משמע בכל גוונא אף שמקודם היו היס"ב רק נצטננו אח"כ: אבל הנה חקרתי אצל היודעים טיב ענין פנה והגידו לי אשר א"א שאותם הצניורות שמוכילים ההקבל לתוך בית התרופת להגיע המכונות ילכו אח"כ לחמם הבית רק בהכרח עשו צניורות אחרות שהולכים מן היורה הגדולה לתוך הבית ולפ"ז אין נעשה מלאכה כלל בהקבל זה.

ומה שמחממים את הבית עי"ז נראה דלא מיקרי מלאכה. כי המים אין פועלים מאומה.

רק פח האש שיש בהקבל שבצניורות מתפשט בבית ומחמם האויר. וקצת ראיה לזה מהא דאימא בגיטין (דף נ"ג ע"ב) שהשוקל במי חטאת אם נתן הדבר ששוקל לתוך המים נפסלו מפני שנעשתה מלאכה בגוף המים.

אָבֵל אַם שְׁקֵל כְּנִגְדֵן כְּשָׂרִים לְפִי שְׁלֵא עֲשֵׂה מְלָאכָה בְּגוֹפֶן ע"ש וְה"ה בְּנ"ד הָרִי אֵינוֹ עוֹשֶׂה דְבָר בְּגוֹף הַמַּיִם. רַק שְׁעַל יְדֵי שְׁהוֹלָהּ הַהֵבֵל דְרָף הַצִּינּוֹר שְׂבִיבִית מְתַחַמֵּם הָאוֹר. וְהוּי רַק גְּרָמָא בְּעֵלְמָא. וּבְכַרְט כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים שַׁע"י שְׁנַעֲשֵׂה בְּהַמַּיִם מְלָאכָה הָוִי כְּשׁוֹפְכִים וְדַאי דְלֵא שְׁיָיָה זֶה בְּנ"ד כִּינֵן שְׁלֵא נַעֲשֵׂה דְבָר בְּגוֹף הַמַּיִם.

וְעכ"פּ לַענ"ד וְדַאי שְׁהַמַּיִם הַנַּעֲשִׂים אַח"כּ מְהַהֵבֵל הַיִּנְצָא מְהַצִּינּוֹרוֹת כְּשָׂרִים לַנְּט"י. וְאַף הַהֵבֵל הַיִּנְצָא מְהַצִּינּוֹרוֹת שְׁעַל יָדָם נַעֲשֵׂה תְנוּעַת הַמְּכֹונוֹת שְׂבִיבִית הַחֲרוֹשֶׁת נִרְאֶה לְדוֹן שְׁלֵא יִפְסֵל מִנְּט"י.

כִּי הֵלֵא תְנוּעַת הַמְּכֹונוֹת בְּאֵה ע"י כַּח הַדּוֹחָה שְׁהַהֵבֵל הַיִּנְצָא גּוֹרֵם שְׁמַנִּיעַ אֵינָה כְּלִי שְׁהִיא חוֹנֶרֶת וּמְנִיעָה אֶת הַשְּׁנִי וְכֵן מְתַגַּבֵּר כַּח הַתְּנוּעָה מְכֹלִי לְכֹלִי עַד שְׁמַתְנוּעֵעִים הַמְּכֹונוֹת בְּכַח גְּדוֹל וּמְהִירוֹת נִפְלְאָה כִּידוּעַ שְׁפֵן טִבַּע הַתְּנוּעָה שְׁפֵל שְׁמַתְנוּעֵעַ יוֹתֵר מְתַגַּבֵּר כַּח הַתְּנוּעָה וּמְהִירוֹתָהּ.

וְזֶה גּוֹרֵם רַק הַהֵבֵל הַיִּנְצָא מִתּוֹף הַצִּינּוֹרוֹת אֶל הַמְּכֹונָה שְׁנַעֲשִׂית לְתַכְלִית זֶה. וְכֵל הַהֵבֵל שְׂבִיבִית הַצִּינּוֹרוֹת אֵינוֹ עוֹשֶׂה מְאוּמָה רַק שְׁנַמְשֵׁף לְתוֹף הַצִּינּוֹר עַד שְׁמַגִּיעַ לְהַמְּכֹונָה הַהִיא.

וְהָרִי אַם יִשְׁפְּכוּ מַיִם מְכֹלִי גְדוֹל עַל כְּלִי לְהַדִּיחוֹ אוֹ לְנַקוֹת רִצְפָה מְטִיט וְנִבֵּל. פְּשוּט לְכֵל מְבִינֵן שְׁלֵא נִכְסְלוּ הַמַּיִם שְׂבִיבִילֵי הַגְּדוֹל.

וְנִכְסְלִים רַק הַמַּיִם שְׁהַדִּיחוֹ אֶת הַכְּלִי אוֹ אֶת הַרִצְפָה. וְזֶה ק"ו מִמַּש"ל בְּשֵׁם הַרְמְב"ם ספ"ק דִּינְדִּים שְׁמַדִּיחַ יְדִיו רַק בְּמַיִם שְׁעַלוּ בִּידָיו.

וְאִי נִימָא זֶה מִיְקָרִי מְלָאכָה מֵהַהֵבֵל הַפְּנִימִי דוֹחֵק אֶת הַחִיצוֹן לְצִאת וּלְהִנִּיעַ אֶת הַכְּלִי ז"א דַּא"כ בְּכֵל נִיצוּק נִימָא שְׁהַמַּיִם הַפְּנִימִיִּים דוֹחֵקִים אֶת הַמַּיִם הַחִיצוֹנִים לְרִדָּת. וּבְכַרְט לַפַּמַּש"ל דְּלֵא מִיְקָרִי שׁוֹפְכִים רַק כְּשֶׁנַּעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּגוֹף הַמַּיִם וְדַאי דְלֵא מִיְקָרוּ נַעֲשֵׂה מְלָאכָה רַק בְּמַעַט הַהֵבֵל שְׁיִצָּא עַל הַמְּכֹונָה וּמְנִיעַ אוֹתָהּ.

אָבֵל לֹא הַשְּׂאֵר שְׂבִיבִינּוֹר. וְאִם הָיוּ מוֹצִיאִים הַהֵבֵל הַנְּשָׂאָר בְּצִינּוֹר לְמָקוֹם אַחֵר וְנַעֲשֵׂה מְמַנּוּ מַיִם.

יֵשׁ לְהַכְשִׁירָם לַנְּט"י. וְלֹא גָרַע זֶה מִנִּיצוּק דְקִי"ל שְׁאֵינוֹ חִיבּוֹר וְכַמַּש"ל מְהָא דְפ"ה דְּמַכְשִׁירִין מ"ט.

וְעַ' טְבוּל יוֹם פ"ב מ"ז שְׁאֵם נִגַּע טְבוּ"י בְּקִילּוּחַ לֹא נִטְמָא כֹּל הַיֵּינ וְע"ש בַּמ"ו וְבַר"ש שָׁם. וְכֵן קִי"ל בְּפ"ה דְּמַכְשִׁירִין מ"י שְׁאֵם עֵינָה חֵם לְתוֹף חֵם אֵינוֹ חִיבּוֹר: וְהִנֵּה בְּמַשְׁנָה שָׁם צָרִיף לְהַבִּין דְּכִינּוֹן דְּאִיתָא שָׁם שְׁמַצוּנָה לְתוֹף חֵם טְמֵא דְאַמְרִינּוּן שְׁהֵבֵל הָעוֹלָה מִמַּיִם הַחַמִּים מְטַמְּאִים אֶת הַצּוּנָנִים שְׁלַמְעֵלָה.

א"כ לְמָה אֲמַרִּינוּן שָׁם דְּמַחֵם לְחֵם טְהוּרִים. דְּנָהִי שְׁאֵינֵן הַתְּחַתּוּנִים פּוֹעֲלִים עַל הָעֲלִיוּנִים לְחַמְמָם.

מ"מ הרי ההבדל עולה מן התחנותים ונוגע בפעליונים וכמ"ש הר"ש שם וכ"כ הרמב"ם
שההבדל והענין העולה ממים החמים למעלה היו פמים גמורים. וא"כ מה חילוק יש בין
אם הפעליונים צוננים לתמים.

ואפשר לומר לפי שטבע האש לחזור לתוף פל דבר דרף נקבי הפארוס. ונה שיהי רק
בדבר קר.

אבל בדבר שפבר נתחמם אין החום חוזר לתוכו פינון שפבר נתחמם. ולזה רק הצונן
מושף לתוכו את ההבדל החם באשר ההבדל חוזר לתוף נקבי הפארוס של הצונן.

אבל החם אינו מושף את ההבדל אליו. ואף שאולי עולה קצת הבדל למעלה אבל אינו מגיע
לתוף המים שבכלי העליון ונצוק אינו חיבור וכן הוא בנסיון שההבדל נמשף לתוף הצונן
יותר מלתוף החם.

ולזה ס"ל לר"ש במשנה שם שאף אם התחנות חם יותר מטמא ג"כ את העליון. לפי
שההבדל חוזר לתוף העליון לחממו יותר ות"ק ס"ל שהעליון ג"כ חם אינו מושף לתוכו
ההבדל מן התחנות היותר חם.

וכן משמע מלשון הר"ש בפ"ה דמכשירין והרמב"ם פ"ז מה' טומאת אוכלים שכתבו
שההבדל עולה ומתערב עם הנצוק והמים שבכלי העליון והיינו כמ"ל לשבשביל שנמשף
ליכנס לתוף נקבי הפארוס שבהצוננים.

לזה מתערב עם המים שם. וכתבו זה לפי שניצוק אינו חיבור.

לזה הצרכו לומר שמתערב עם המים שבכלי העליון וכמ"ל וע' תוי"ט במכשירין שם
באקצור. ובזה מוכנים דברי המשנה היטב.

פי בלעדי זה נראה דין זה פתוה: ועכ"פ בנ"ד שהמים שביורה שעל האש הם רותחים
מאוד וההבדל שבצינורות אינו רותח כ"כ. פי פל שמתרחק מן האש אין החום גדול כ"כ.
ולפ"ז לכ"ע ההבדל שיורד למטה אינו חוזר למעלה לתוף הצינורות והיורה. והמים
שביורה שקורים פאראויק.

וכן המים שנעשים מההבדל שנמשף דרף הצינורות פשרים לנט"י: סימן רנה פבוד הרה"ג
המפורסים וכו' מו"ה מרדכי נ"י הרב דק' טשערנאנויטש. ע"ד ששו"ב פתב בתנאים
להמיועד להיות חתנו שלאחר פלות שנות מזונות שיתן לו על שולחנו יתא שיהי לו חצי
חזקת שו"ב שיש לו בעיר ההיא.

והיינו שפחמשה שנות המזונות ילמד מלאכת שו"ב. ואח"כ יעסוק הוא בלבדו בעסק
שו"ב ויתן לחותנו מחצה מההכנסה.

פי הוא חפץ להניח לגמרי עסק שו"ב. והנה בקרוב הזמן המוגבל רואה השו"ב שא"א
לו להיות שותף עם חתנו זה.

פי גם עתה הוא מחפש צדדים לדחות חותנו לגמרי. ומובן שאח"כ פשישחוט לבדו.

נדאי יחפש דרכים לדחותו מחלקו בהכנסה. וחפץ השו"ב לחזור בו טפרט זה.

וחפץ כת"ר לדעת דעתי בזה. ובאשר אני חלוש קצת ל"ע אשיבנו בקוצר: הנה לדעתי אין ממש במה שהתחייב למסור מקומו בעסק שו"ב לחתנו כי אין זה בידו רק תלוי בדעת אנשי העיר.

ואין אדם מתחייב בדבר שאינו שלו ואם הנה מתחייב בפירושו להעמיד לו הסכמה מאנשי העיר. י"ל שעכ"פ מוטל עליו לבקשם ע"ז ולהשתדל פפי האפשר לו.

וכעין הא דאיתא בגיטין (דף ל' ע"א) שאם אמר אי לא פניסינא לה מחוייב לפייסה בכל האפשר לו וע"ש בפסגיא ובתו'. אבל בנ"ד הרי לא התחייב זה.

רק פתב לו שאחר פלות חמש שנים יעסק חתנו בשו"ב. ויתן החצי מההכנסה.

ונה הוי דבר שאינו בידו כנ"ל ואין ממש בחיובו. וא"ל דעכ"פ בידו לסלק א"ע ממלאכת השו"ב שם.

דז"א דכיון שאינו ברור שיקבלו חתנו. א"צ להניח מלאכתו כי הוא צריך לקבל מחצה מההכנסה.

ואם יקחו אחר לא יהי לו מאומה. ולפ"ז י"ל דאף אם עכשיו מתרצים אנשי העיר לקבל חתנו לשו"ב.

בכ"ז אינו מחוייב להניח מלאכת שו"ב כיון שבטל החיוב מעיקרו ורק י"ל שצריך לתת לו מחצה הפנסת השו"ב דהא ע"מ כן נתרצה להיות חתנו. ואף דקיי"ל בח"מ סי' ר"ט שיקולים להתנות על דשלב"ל.

וה"ה על דבר שאינו ברשותו. וא"כ גם בנ"ד הוי תנאי.

בין יתר התנאים שנעשו ביניהם בשעה שעשו ביניהם קשר השידוכין ז"א דתנאי מיקרי שעושה דבר זה על תנאי זה. ואם יתבטל התנאי יתבטל המעשה ע"ש.

אבל בנ"ד הרי לא התנה זה עם אשתו בשעת הקדושין שיתבטלו קדושי אשתו. ואין עליו רק תביעת מומן וכמו הבטחת נדוניא וכדומה.

ונראה דאף חסרון אמנה אין פאן. ואף דקיי"ל בב"מ (דף ט"ז) ובח"מ סי' ר"ט ס"ה דאף בדשלב"ל ניקח ליה דליקו בהימנותי משמע דשייך בזה חסרון אמנה אם אינו משתדל לקיים דבריו מ"מ בנ"ד שחשוד בעיניו שרוצה לדחותו לגמרי ויש רגלים לדבר זה.

ודאי שאין בזה מצנה לקיים הדבר ואדרבא יש בזה משום לפני עור וגם שאסור לו לגרום רעה לעצמו ולב"ב. ואף במי שפרע קיי"ל בסי' ר"ד ס"ב דהיא דאיכא פסידא מותר לחזור בו וע"ש בשער משפט.

ולזה נלע"ד דבנ"ד אינו מחוייב לעזוב מלאכת השו"ב. רק עליו לחלוק את ההכנסה עמו: סימן רנו: כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה יעקב בן ציון רב בעיר גלאסנוי.

ע"ד אשר קהלתם נתיסדה זה כ"ה, שנים, והרב, הראשון שלהם קבע לכתוב בגיטין גלאסגאו מתא דיתבא על נהר קלייד ועל נהר קלווין ועל מי בארת. וכת"ר פותב שעיקר שם העיר הוא גלאסגוי וכן נקראת בפ"ל יודעי דבר ובערפאותיהם וכן נקראת במכ"ע

העברים הנדפסים בלאנדאן נרק מהמון העם נמצא שקוראים גלאסגאו וסיבת הטעות
בזה פותב כת"ר לפי שנכתבת בלשונם שאשאפוא.

ובשפת אשפנז נקרא זה בלא יוד לבסוף אבל במדינתם שהוא מדינת אנגליא נקרא זה
ביוד לבסוף וכנ"ל. ונהר קלווין נקראת שם קעלווין בסגול הקוף וכן נכתב שם הנהר
בלשונם.

ותולה כת"ר שהרב הקודם טעה בזה בשביל שלא היתה לו ידיעה בשפת המדינה וסמך
בזה על אחרים שהגידו לו. וגם הם לא ידעו פהוגן.

והעיר עוד שיש שם עוד נהר שחפרוהו לחבר נהר קלייד עם נהר קעלווין. ונקרא קאנאל
שהוא שם כללי לנהרות שנעשו ע"י חפורה.

ועוד העיר פי בעירם לא נמצא בארות רק יש שם נהר חוץ לתחום מהעיר. ומהנהר
ההוא נמשכים המים ע"י צינורות שנעשו לקח לתוף שנקת גדולה ומהשוקת נמשכים
המים ע"י צינורות לתוף בתי העיר.

ולזה דעת כת"ר שלא יכתבו מי בארות רק שם הנהר שממנו מוצא המים שמסתפקין
מהם כמ"ש בג"פ סי' קכ"ח ס"ק נ"ב. וחפץ לדעת דעתי בזה ומטרדוטי אשיב בקוצר:
הנה בשם העיר פשוט שצריך לכתוב גלאסגוי כמו שנקראת בפי רוב בני"א ונכתבת
במכ"ע ובערפאות.

ואף שכתבו הפוסקים שאם הוחזק שם העיר בגיטין אין לשנות. היינו רק כשנכתב
מתחילה פהוגן.

ואח"כ נעשה איזה שינוי בקריאת שם העיר. אבל בני"ד שידוע שמאז היתה נקראת
גלאסגוי א"כ נכתב בטעות וכמ"ש כת"ר ג"כ בשם ח"ס ח"ו סי' מ"א.

ואינו ת"י. ונראה שצריך לכתוב גלאסגוי דמתקריא גלאסגאו פינן שמקצת בני"א קוראים
כן.

ואף שאולי הוא שיבוש בנדם בכ"ז צריך לכתוב זה פינן שהוחזקו לקרוא כן. ודמי
לרעדיש הרעדיש שכתבו הפוסקים שצריך לכתוב ע' אה"ע סי' קכ"ח.

וגם דהלא הוחזק שם זה בכתיבת הגיטין זה כמה שנים. ועוד דאם לא יזכירוהו כלל
יוציאו לעז על גיטין הראשונים.

אבל באמת הגיטין פשרים דכיון שהרבה בני אדם קוראים בשם זה הוי על כל פנים שם
טפל וכבר כתבו הפוסקים דכשר בדיעבד. דהא אף בשם המגרש כתבו הרבה פוסקים
בסי' קכ"ט דכשר בדיעבד ומכ"ש בשם העיר ע' אחרונים בסי' קכ"ח.

ולבד זה נראה שאין לפסול הגיטין הראשונים פינן ששם גלאסגוי וגלאסגאו קרובה
הברתם זל"ז. וכעין מ"ש האחרונים שאם כתבו פוזנא ולא כתבו דמיתקרא פוזנני פשר.

ועוד הרבה פאלה ע' באחרונים סי' קכ"ח. והנה לא הבנתי מדוע כותבים אלה אחר
הלמד.

הלא קיי"ל שאין לכתוב אלה אחר נקודת פתח. וכמו שבנהר קלווין לא כתבו אלה אחר הקוף.

ואולי הטעם בשביל שכן נכתב אצלם בשטרות ומכ"ע שבלשון עברית או אולי הכרת הפתח בתיבה זה היא נמשכת קצת כמו פתח חריף שכתבו האחרונים שיש לכתוב באלף. ועכ"פ בנ"ד פיון שכתבו פתחו פתח חריף ראשונים אין לשנות.

וכעין זה כתב הנו"ב סי' קט"ז וע' ס"ג שא"ל סק"ז ואקצור: ושם הנהר נראה פשוט לכתוב קלווין כמ"ש כת"ר פיון שכן הוא שמה בפי כל. ובכ"ז נראה שאין לחוש לגיטיון הראשונים דהוי רק שינוי מועט בשם נהר אקד וכמ"ש איזה אחרונים להקל בכגון זה סי' ועוד דבנ"ד אפשר שלפני כ"ה שנה קראו הרבה בנ"א שם הנהר בפתח הקוף וכן מסתבר דאיך שיטעה הרב המסדר טעות כזה לשנות לגמרי מכפי שנקראת בפי כל.

ועכצ"ל ששמע שקוראים בפתח. ולא ידע שנקתבת בסגול ושיש בנ"א שקוראים פן ובכ"ז עכשיו שאין מי שיקרא בפתח אין לכתוב דמתקריא קלווין בשביל שכתבו פן בגיטיון ושמתמא קראו פן הרבה בנ"א.

פיון שעתה כבר נשמע שם זה לגמרי. ובפרט שאפשר שלא מעולם בפתח הקוף. ועיקר נראה שמה שנקתב בגט בלא עין אינו מצד שחשבו שנקרא בפתח. רק חשב שבסגול אין הכרח לכתוב עין.

וכ"כ בד"מ ובברכת המים בשם זעליג שיש כותבין בלא עין אף שנקרא בסגול ולזה אין שינוי לכתוב דמתקריא קלווין. פי אז יהא מוכח שפונותינו לנקודת פתח בקוף.

ובאמת אין ידוע לנו שהיה נקרא בפתח: וע"ד הנהר שעשו לחבר הנהרות יחד ואין לו שם מיוחד נראה פשוט שא"צ לכותבו. פי הוא בטל לגבי הנהרות שמחנכות לו.

ומימו באים מהנהרות הללו. ולזה אין לו שם בפ"ע.

וכמו אם היו ממשיכים מי הנהר לתוך בור גדול דבנדאי לא היה שינוי לכתוב בגט את הבור פיון שהכל מן הנהר. וסגי לכתוב שם הנהר לחוד.

וע' ס"ס קכ"ח לענין שם הנהרות ששופכים זה לזה ובג"פ שם. ובפרט שכמה אחרונים כתבו שא"צ לכתוב נהר שאין לו שם והביאם כת"ר ג"כ.

ומ"ש בגט מי בארת. ובאמת אין שם בארת והמים שמתפקים מהם נמשכים מנהר.

ונכתב הג"פ לכתוב את הנהר שהוא עיקר מוצא המים. לענ"ד הוא תמוה דהא בבורות שמתחללים ממי גשמים כתב הג"פ בעצמו שיש לכתוב על מי בורות.

נהרי עיקר מוצא המים הוא מגשמים. והו"ל למיכתב על מי גשמים.

ועכצ"ל דכיון שיירדו לבורות בטלו לגבי הבורות ונקראים מי בורות וכדמצינו בערוובין (דף י"ח) ותענית (דף כ') דקרי להו מי בורות: וא"כ ה"ה בנדון דידן שהמים יורדים מהנהר דרך צינורות לתוך שוקת שהוא כמו באר גדול ומשם נמשכים לתוך העיר.

צָרִיף לְכַתּוֹב מִי בָּאָר וּכְמִשׁ"ש הַג"פ בְּשֵׁם מַהֲר"מ מִינְיָן. וְא"ל שִׁיכְתְּבוּ מִי בּוֹר פִּינּוֹן שְׁהַמִּים אֵין נוֹבְעִים מִהַבָּאָר רַק בָּאִים מִהַנְּהָר.

ז"א דְּמִי בּוֹר מְשַׁמְעוּ שֶׁהוּא מִי גְשָׁמִים כְּמִשׁ"ש הַג"פ סְקֵנ"ב וְעוֹד אַחֲרוֹנִים. וְעַג"פ שֵׁם שְׂאָם פְּתָבוּ בָּאָר עַל בּוֹר אֵין לְפִסְוֹל וְעוֹד דְּהָא קִי"ל בְּסִי' קַכ"ח ס"ד שְׂאָם הַנְּהָר חוּץ לְתַחֵם אֵין לְכַתְּבוּ בְּגִט אַף אִם מְסַתְּפָקִים בְּעִיר מְמַנּוּ וִי"א לְפִסְוֹל אַף בְּדִיעֵבֶד אִם פְּתָבוּ ע"ש בַּג"פ וְשְׂאָר אַחֲרוֹנִים.

וְרַק י"ל דְּהו"ל לְכַתּוֹב עַל מִי בָּאָר בְּלִשׁוֹן יְחִיד. וּבְאַמַּת רְחוּק לִזְמַר שְׁבַפְרָף גְּדוֹל כְּעִירוֹ לֹא יִהְיוּ בְּאֵרֶת בְּאֵיזָה חֲצִירוֹת שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בְּמִימֵיהֶם לְכַבִּיסָה אוֹ לְזַרְעִים.

וְלִזְה נִכּוֹן לְכַתּוֹב עַל מִי בְּאֵרֶת פְּדִי שְׁלֹא לְהוֹצִיא לְעוֹז עַל גִּיטִין רֵאשׁוֹנִים. וְגַם כִּי עָלִינוּ לְהַעֲמִיד אֶת הָרֶב הַקּוֹדֵם בְּחֻזְקָת שְׁלֹא טָעָה בְּדַבָּר פְּשׁוּט פְּזָה.

וְאוּלַי יָדַע אֵיזָה בְּאֵרֶת שִׁישְׁנָם בְּעִיר מִה שְׂאִין יָדוּעַ לְכַת"ר. רַק אִם יִתְבָּרַר שְׂאִין שׁוֹם בָּאָר בְּעִירוֹ.

אֵזִי נִכּוֹן לְכַתּוֹב עַל מִי בּוֹר. וְעַל גִּיטִין הָרֵאשׁוֹנִים לֹא יִהְי' לְעוֹז כִּי יֵאמְרוּ שְׂאִין הָיוּ בְּאֵרֶת וְעַתָּה נִסְתָּמוּ.

אֲכֵן אִם יֵשׁ סֶפֶק אִם יֵשׁ שֵׁם בְּאֵרֶת אֵזִי יֵשׁ לְכַתּוֹב כְּפִי שְׁפָתָבוּ מִכְּבָר שֵׁם בְּגִיטִין. וְאַף דְּלְכַאוּרָה יוֹתֵר טוֹב לְכַתּוֹב עַל מִי בּוֹר וּמִי בְּאֵרֶת.

מִכָּל מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁלֹא פְתָבוּ כֵּן עַד פֹּה. וְגַם כִּי לֹא הִפְלִי יְבִינּוּ שֶׁהַפְּנוּנָה בְּזָה עַל הַשְּׁוֹקֶת לְזָה א"צ לְכַתּוֹב זֶה וַיֵּשׁ לְסַמּוֹף עַל הַפּוֹסְקִים דְּכָשֵׁר אִם פְּתָבוּ בְּאֵרֶת עַל בּוֹר.

וְכֵן אִם הַשְּׁמִיטוֹ לְגַמְרֵי מִלְכַתּוֹב מִי בּוֹרוֹת מְסַקְנָא דְּמִילְתָא שְׁצָרִיף לְכַתּוֹב בְּעִירָם בְּגִיטִין גְּלַאסְגוּי דְּמִתְקַרְיָא גְּלַאסְגַּאוּ מְתָא דְּיִתְבָּא עַל גְּהַר קְלִייד וְעַל גְּהַר קְעֵלוּוִין וְעַל מִי בְּאֵרֶת: סִימָן רֵנּוּ. כְּבוֹד הַרְה"ג הַמְּפֹרָסִם וְכו' מו"ה יְהוֹשֻׁעַ רֵאוּבֵן נ"י הָרֶב דִּק' שְׁעֵבִיז.

ע"ד שְׂאָחֵד רוֹצֶה לְעַשׂוֹת תְּמוּנַת הַמַּת עַל מַצְבָּתוֹ בְּצַבֵּעַ הַנְּקָרָא פֵּאטֵאגְרַאפִּיא. וְשְׁפִיר חֲזִי מַעֲכ"ת צְדָדִי הָאִיסוֹר בְּזָה וְהִבִּיא מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִי' נ"ח.

וְחִפֵּץ לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזָה: מָה אֲנִי וּמָה אֲדַבֵּר בְּזָה כִּי לֹא דִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר לְבָם וַיִּצְרָם בְּכָל פְּינּוֹת שְׁפּוֹנִים בְּעַסְקֵי עוּה"ז. אֲלֵא אַף בְּשַׁעָה שְׁנַזְּפָרִים מִיּוֹם הַמֵּיתָה רוֹצִים לְמַלְאוֹת תְּאֻנָּתָם הַבְּהֵמִית לְצִייר צוּרַת הַגּוֹף הַבְּהֵמִי.

וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם בְּסוּף הַסִּימָן שְׁעִיקָר הָאָדָם הוּא הַנְּשָׁמָה. וְצוּרָתוֹ הִיא מַעֲשִׂיו הַטּוֹבִים.

וְלִזְה בְּדוּרוֹת הַקּוֹדְמִים הָיוּ כּוֹתְבִים עַל הַמַּצְבָּה אֶת מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁל הַמַּת. כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.

וּבְזָה יְבוֹא לְפָנֵי הַמְּלָךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקַּב"ה. וְהַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מְקִימִים מְאֹמֵר חֲזו"ל בְּשִׁבְת (דָּף לֹא ע"ב) ע"פ וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סְלָה.

שְׁהַרְשָׁעִים אֵין חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה אַף כְּשֶׁנִּזְכָּרִים מִיּוֹם הַמֵּיתָה. שְׁזָהוּ הַעֲצָה הַיּוֹתֵר חֲזָקָה לְעוֹרֵר הָאָדָם לְבַלְתִּי לְכַת אַחֲרֵי דַרְכֵי יִצְרוּ וְכִדְאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ה' ע"א).

וע"ז אָמר הַפְּתוּב אַח"כּ כְּצִאן לְשֹׂאֹל שְׁתּוֹ פִּי שְׁמִשְׁימִים עֲצָמָם לְיוֹם מִיתָתָם וְרִדְתָּם לְשֹׂאֹל כְּבִהְמָה שְׂאִין לָהּ רַק גּוֹף גִּשְׁמִי בְּלִי רוּחַ חַיּוֹת. וְאֵת צוּרַת הַגּוֹף מְצַיִּירִים אַף לְאַחַר מִיתָה.

אַבְל יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים מְאַמִּינִים בְּהַשְׁאַרַת הַנֶּפֶשׁ חֵלֶק ד' מִמַּעַל. וְזֶה כָּל הָאֵדָם. וּבִפְּרָט לִכְמ"ש בְּחִיבוּרֵי שֵׁם בְּשֵׁם סִפְרֵי הַמְּקוֹנְבְּלִים שְׁעַל צוּרַת הָאֵדָם נִמְשָׁף רוּחַ הַטְּוֵמָאָה. בְּוִדְאֵי יֵשׁ לְמִנּוּעַ מְלַעֲשׂוֹת צוּרוֹת כְּאֵלֶּה בְּבִיה"ק.

כְּדִי שְׁלֹא יִנְמָשֵׁף שֵׁם רוּה"ט וַיִּגְרוֹם צַעַר לְהַנְפִּטְרִים מִיִּרְאֵי ד' הַנְּמַצָּאִים שָׁם. וְרֵאוּי לְעַמּוּד בְּפֶרֶץ שְׁלֹא יַעֲמְדוּ מִצְבוֹת כְּאֵלֶּה בְּבִיה"ק שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וּלְהַפְּרֵי מַחְשְׁבוֹת הַמְּחַדְּשִׁים אֲשֶׁר רוּחַ הָאֵמוּנָה רְפָתָה בְּלִבָּם: וּמ"ש כַּת"ר לְהַעִיר מִפִּירֵש"י ב"ב (דף טז ע"ב) שְׁפִירֵשׁ גְּבִי רְעִי אִיּוֹב שְׁהִיוּ לָהֶם כְּתָרִים וּבְכָל כְּתָר הָיוּ ג' פְּרָצוּפִים וְאִישׁ אֶת שְׁמוֹ מְחֻקֵּק עַל פְּרָצוּפוֹ וּכְשֶׁנִּחְלָה אֶחָד הֵיטָה פְּרָצוּפוֹ מִשְׁתַּגִּית.

אַלְמָא שְׁמוֹתָר לַעֲשׂוֹת פְּרָצוּף אֵדָם. בְּפִשְׁיטוֹת י"ל דְּזֶה אֲזִיל אֲלִיבָא דְמ"ד שָׁם (ד' ט"ו) שְׂאִיּוֹב לֹא הֵיטָה מִיִּשְׂרָאֵל.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב שֵׁם הַמְּהַרְשֵׁ"א שְׂאָם הֵיטָה זֶה ע"י כְּיִשׁוּף אֲתִי כְּמ"ד שְׁב"נ לֹא נִצְטוּוּ עַל כְּיִשׁוּף. וּמ"ד שְׁהֵיטָה יִשְׂרָאֵל ס"ל כְּאִידָהּ אִיכָּא דְאֲמַרִי שֵׁם שְׁהִיוּ אֵילָנוֹת.

וְאִף שְׁרֵש"י כָּתַב שֵׁם וְכֵן אֵילָנֵי. מ"מ נִרְאֶה כְּנוֹנַת רֵש"י שְׂשָׁם כָּל אֶחָד הֵיטָה כְּתוּב עַל אֵילָן אֶחָד.

אַבְל לֹא הֵיטָה שֵׁם פְּרָצוּף וְרַק עַל כְּתָרִים הַנּוֹצְרֵף לְכַרֵּשׁ שְׁהִיוּ פְּרָצוּפִים כְּדִי שְׁיִהֵא נִיכָר הַשְׁיִנוּי. אַבְל בְּאֵילָנוֹת מְפֻרָשׁ בְּש"ס שְׁהֵיטָה הָאֵילָן נְכַמֵּשׁ.

וּבְמְהַרְשֵׁ"א שֵׁם מִשְׁמַע דְּגַם הָאֵילָנוֹת הָיוּ ע"י כְּיִשׁוּף. וְא"כ קָשָׁה לְמ"ד שְׂאִיּוֹב הֵיטָה יִשְׂרָאֵל.

וְצ"ל דְּלֹא ס"ל הָא דְאִיתָא שֵׁם שְׁהִיוּ רְחוּקִים ש' פְּרָסָה זֶה מְזֶה וְעוּי"ל שְׁכַנּוֹנַת רֵש"י שְׁהִיוּ סֵתָם פְּרָצוּפִים וְלֹא פְּרָצוּפֵי הָאֲנָשִׁים. וַיֵּשׁ לְהוֹכִיחַ זֶה מִדְּכַתֵּב שְׁהֵיטָה שְׁמוֹ חֻקוֹק עַל פְּרָצוּפוֹ כ"א הָיוּ פְּרָצוּפֵיהֶם מִמֶּשׁ.

הֲלֹא הָיוּ מְכִירִים אֶת רֵיעֵיהֶם. וְלָמָּה הַנּוֹצְרֵכוֹ לְחַקוֹק שְׁמוֹתֵיהֶם.

לְזֶה נִרְאֶה שְׁהִיוּ פְּרָצוּפִים מְאִיזָה בַע"ח. וְהֵיטָה כְּתוּב שֵׁם כָּל אֶחָד עַל פְּרָצוּף אֶחָד כְּדִי לְדַעַת אֲשֶׁר פְּרָצוּף זֶה מְיֻחָד לְשֵׁם אִישׁ זֶה.

וּמ"ש רֵש"י עַל פְּרָצוּפוֹ הֵינּוּ עַל הַפְּרָצוּף הַמְיֻחָד עֲבוּרוֹ. וּכְעֵין זֶה מְצִינּוּ בְּמִדְרָשׁ שְׁעַל לְבוֹשׁוֹ שֶׁל אֲדָה"ר הָיוּ מְצוּיִירִים פְּרָצוּפֵי הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת.

וּמ"ש כַּת"ר מְהֵא דְשִׁבְתָּ (דף קמ"ט ע"א) לְעַנְיָן כְּתַב שְׁתַּחַת הַדְּיוֹקְנָאוֹת וּפִירֵש"י צוּרוֹת חַיּוֹת וּבִנ"א. אֵין רֵאִי מִשָּׁם.

דִּי"ל דְּאֵיִירֵי שְׁעַפּו"ם עָשׂוּ אֶת הַצּוּרוֹת. וְכֵן מוֹכַח בְּתו' שֵׁם דְּאֵיִירֵי שְׁעַשְׂאָם עַפּו"ם שְׁהֵרֵי כְּתַבּוּ שֵׁם דְּהָא דְּבִדְיוֹקְנֵי עֲצָמָה אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּל הֵינּוּ שְׁעַשְׂאוּם לְעַפּו"ם.

ובש"ס משמע שם דזה קאי על הדיוקנאות שזכרו שם למעלה: סימן רנח. ע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג סי' קכ"א דכיון שאומר שזשבע לשקר לפי שרצה להציל את גיסו הוי כאומר מותר ובהנהו קבוראי.

והקשה כ"ת דהא קיי"ל בח"מ סי' ל"ד שאינו נאמן לומר שוגג הייתי וגם הרי פתבו התו' בסנהדרין (ד' כ"ד) דמלנה בריבית וחסמסן ומשחק בקוביא פסולים מדרבנן משום דלא משמע להו איסורא פנין שנותן הרבית ברצון.

ולא תחמוד משמע לאינשי בלא דמים ואסמכתא משמע לאינשי דהוי קנין. וקוינו דאף היכי שחושב שמותר.

מ"מ פסול מדרבנן. לדעתו לק"מ כי בסי' ל"ד אין לנו אלא מה שאנו רואים שעבר על שבועה.

אבל בנ"ד ידוע שההמון מיקל בשבועות שבבית המשפט בשביל דבר שנתראה להם שהוא מצוה ודמי ממש להנהו קבוראי ובהא דסנהדרין שם הפל יודעים שאסור להלוות בריבית ולשחק בקוביא ולחמס.

ורק שאין האיסור חמור בעיניהם כ"כ לפי שאינו גזלן גמור. ומדאורייתא אינו נחשד להעיד שקר לגמרי ועוד דשם תקנו חז"ל לפסלם כדי שלא ירגילו בעבירות הללו.

אבל לא מציינו שתקנו שפכל דבר שיהי' אומר מותר נפסל מדרבנן. ואדרבא מציינו להיפוך בסי' ל"ד ס"ה.

אבל בנ"ד חשב שמצוה הוא עושה להציל גיסו וגם לא מציינו תקנת חז"ל בזה: וע"ד מש"ש שהעד נוגע בדבר שרוצה לתבוע מה שהזיקו ע"י עדות בבית המשפט. וגם דהוי רק ע"א.

והקשה כ"ת מדברי שו"ת שמן רוקח שהובא בפ"ת סי' ל"ד סק"מ דכיון שהודה בעצמו הרי נתחייב בהודאתו ולא הוי מגע בדבר. וגם פתב שם ע"א עם הודאתו פוסלו לעדות. לא הרגיש כ"ת שבחיבורי שם העיד העד קודם שהודה. ונשפיר הוי נוגע.

ועוד הקשה עפמ"ש בשמן רוקח שם דבע"א עם הודאת בע"ד הוא נפסל לעדות ולשבועה. הנה ס' שמ"ר אינו ת"י.

ודבריו תמוהים דמ"ש בשם הראב"ן שהובא במרדכי פ' חזקת. הלא פתב שם במרדכי בפירוש שנה רק לענין אותו ענין שמודה בו ולא לענין שאר דברים.

וגם ע"ז פתב שהדבר רפוי בידו ע"ש. ומ"ש מהכנה"ג סי' ל"ד אות ל"ז בשם רשב"א ומהרי"ק ורשד"ם.

הוא תמוה. דשם איירי לענין איסור דע"א א"נ רק אם הבע"ד מכחישו.

אבל אם הוא שותק י"ל דנאמן כדאיתא בקדושין (דף ס"ה ע"ב). ולא איירי שם פלל לענין פסול לעדות.

וְזֶה בְּרוּר לְדִינָא שְׂאִין לְפִנְסֵלוּ לְעֵדוּת עִי"ז וּכְבָר הֶרְגִישׁ גַּם כ"ת בְּזֶה שְׂמוּכַח מִדְּבָרֵי ש"פ שְׂאִינֵנוּ נִפְסֵל לְעֵדוּת: וְע"ד מִש"ש שְׂאֵם יִנְפֵסֵל הָעֵד תִּתְבַּטֵּל כָּל הָעֵדוּת. וְהִקְשָׁה דְהָא קוּי"ל בְּאֵה"ע ס' מ"ב דְּבִקְדוּשִׁין לֹא נִתְבַּטְּלָה הָעֵדוּת וְכִמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים דְּבִקְדוּשִׁין סְגִי בְּרֵאִיָּה בְּלֹא הַגְּדָה הֵנָּה זֶה פְּתִיבִי שְׁם רַק בְּלִשׁוֹן הַצָּעָה.

וְלֹא לְדִינָא ע"ש שְׂפִתְרִתִּי כ"ז. וְגַם הֲלֵא הוּבָא בְּבֵה"ט שְׁם דְּבִנְמִצָּא אֶחָד פְּסוּל בְּטָלָה הָעֵדוּת וְאִין לְהֶאֱרִיף בְּזֶה אֲחֵרֵי שְׂפִתְרִתִּי זֶה שְׁם רַק בְּתוֹרָה הוּ"א ע"ש: וְע"ד מִש"ש לְעוֹרֵר סְפִיקוֹת בְּדְבָרֵי הָעֵדִים.

וְעֲשִׂיתִי מִזֶּה סֶפֶק בְּסוֹף דְּבָרֵי. וְהֵעִיר כ"ת דְּהָא אֶפְשָׁר לְבָרֵר ע"י שְׂיִוְשִׁיבֵנו ב"ד שְׁנִית וְיַעֲדוּ מִחֲדָשׁ.

וְגַם דְּהָא הָיִי סֶפֶק חֶסְרוֹן יְדִיעָה הֵנָּה כְּבָר הֶעִירוּתִי שְׁם בְּסִד"ה אֶבֶל עֲדִינֵן שְׂאֶפְשָׁר לְבָרֵר ע"ש. וְלֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְסִבְרָא דְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר בְּאֶפְשָׁר דְּנִתִּי שְׁם הַדְּיִינִים לְכַף זְכוּת דְּאֶפְשָׁר הָעֵדִים אִינָם זוֹכְרִים בְּבִירוֹר וְכִמ"ש"ש וְגַם כִּי פְּתִיבִי שְׁם שְׂיִשׁ סֶפֶק שְׂלִישִׁי.

וְגַם שְׂהֶעֱדִים מְכַחֲשִׁים זֶה"ז ע"ש. וְע' רַעַק"א ס' צ"ז שְׂנִסְתַּפֵּק ג"כ בְּכַוְנַת לִשׁוֹן הָעֵד וְדוּ עָלְיוּ.

וְלֹא פְּתִיבֵנו ב"ד שְׁנִית לְבָרֵר דְּבָרֵינוּ וּבְאֵמַת י"ל דְּכִינֵן שְׂיִשׁ לְנוּ סֶפֶק בְּמִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹנוֹ, שׁוֹב אִינֵנוּ נֶאֱמָן לְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ. וּמִשְׁכ"ת דְּדִין מְרוֹמָה? כּוֹלִים לְחִזּוֹר וּלְהִגִּיד.

חֲלִילָה לֹאִמַר כֵּן. וְהִב"י בְּס' כ"ט פְּתִיבֵנו זֶה בְּשֵׁם הַמְּרָדְכִי.

רַק דְּכִינֵן דְּבַעֲי דְּרו"ח. מִמִּילָא יְכוֹל לְחִזּוֹר בּוֹ קוֹדֵם שְׂנִגְמָרָה דְּרו"ח ע"ש.

וְגַם בְּזֶה נִחְלָקוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּכַוְנַת דְּבָרֵינוּ ע"ש. אֶבֶל בְּנ"ד שְׂכָבֵר נִגְמָרָה עֲדוּתָן וְהִדְרו"ח.

וְכַמָּה בְּשַׁעָה בְּאֵמַת אִינֵנוּ שְׂיִיף לְחֻקֵּי רֹת פְּדֵאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ') רַק דִּי"ל דְּהִיכָא דְנ"מ לְעִנְיָן גּוֹף הַדְּבָר אִי הָיִי תְּכ"ד. צָרִיף לְחֻקֵּי רֹת פְּמָה בְּשַׁעָה ג"כ.

אֶבֶל בְּנ"ד כִּינֵן שְׂהִגִּיד כְּבָר לִשׁוֹן רַגַע וְכַדוּמָה. י"ל שְׂאִינֵנוּ יְכוֹל שׁוֹב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ.

אִף שְׂיִשׁ לְנוּ סֶפֶק בְּבִיאוֹר הַדְּבָר. וְכֵן צ"ל בְּדְבָרֵי הַרַעַק"א הַנִּזְכָּר: סִימָן רַנֵּט.

כְּבוֹד הָרַב וְכו' מו"ה אֶלְיָעֶזֶר יְהוּדָה הַלְוִי נ"י הָרַב דִּק' מוֹשֶׁ-חֲדָשׁ. ע"ד אֶחָד שְׂנִקְרָא בְּפִי כָּל גְּדֻלָּה וְלִס"ת נִקְרָא יִשְׂרָאֵל גְּדֻלָּה.

וְיִשׁ סֶפֶק אִם נִקְרָא גְּדֻלָּהּ אוֹ גְּדֻלָּהּ. וְהוּא אוֹמֵר שְׂנִקְרָא גְּדֻלָּהּ לִס"ת.

וְאֲבִיו נִקְרָא בְּפִי כָּל זִלְמָן מְאִיר. וְלִס"ת נִקְרָא מְאִיר.

וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ שְׂיִנָּא. וְזֶה מִכְּבָר קְרֵאוּהָ מִיַּעוֹט אֲנָשִׁים שְׂיִנָּא צִיפָא.

וְעַתָּה נִשְׁתַּקַּע שְׁם צִיפָא לְגַמְרֵי. רַק בְּמִי שְׂבָרָף מְזַכְרִים שְׂמָה שְׂיִנָּא צִיפָא.

וְאֲבִיָּה נִקְרָא לְסַפֵּר תּוֹרָה מְשָׁה גְּרִשׁוֹן. וּבְפִי כָּל נִקְרָא מְשָׁה.

וְחֻפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי אִיף לְכַחוּב שְׁמוֹת הַלְלוּ בְּגִט. וּבְאֶשְׁרֵי אֲנִי מְחַנְסֵר סְפָרִים כְּעַת כִּי עוֹשִׂים תִּיקוּנִים בְּדִרְתִּי.

לזאת אודיעו בקונצ'ר מה שנלע"ד. לדעתי צריך לכתוב גדליה דמתקרי ישראל גדליה בן זלמן מאיר דמתקרי מאיר.

ואשתו שינא דמתקריא שינא ציפא בת משה דמתקרי משה גרשון. ואף אולי נקרא לס"ת ישראל גדליהו ואצלם רגילים לקרוא פו.

מ"מ פינן שהיא אומר שנקרא גדליה יש להאמינו בזה. ואף אם נקרא גדליהו.

מ"מ לא הוי שינוי השם. דהוי רק קיצור משם גדליהו.

וגם פינן שנקרא בפי כל גדליה לא משגחינו על מה שהקורא קוראהו גדליהו. די"ל שקוראו בן בטעות אף י"ל דאף שקוראו בטעות.

מ"מ הרי הוחזק שמו פו. אבל עכ"פ יש להאמין את המגרש שנקרא פו לס"ת.

ואם ידוע ששמו מעריסה ג"כ ישראל גדליה הנה צריך להקדימו. אבל בנ"ד שאינו ידוע יש לכתוב כנ"ל. וכן בשם אביו בנדאי לא הנה שמו מעריסה מאיר לחוד כי אז לא הנה נקרא בפי כל זלמן מאיר.

ורק אולי נקרא מעריסה שלמה מאיר וקראהו בפי כל זלמן מאיר ושם שלמה נשתקע לגמרי. ושם שינא ציפא פינן שששתקע לגמרי רק מזכירים בפי שברך.

אין להקדימו אף שהנה שם עריסה. כי לענ"ד מי שברך באשה לא דמי לקריאה לס"ת. כי אינו מצוי כ"כ לעשות מ"ש לאשה. ובשם אבי האשה הטעם כמ"ל בשם המגרש. ואם שמו מעריסה משה גרשון. צריך להקדימו.

וגרשון כותבים מלא בניו כמבואר בפוסקים. ולשם גרשם אין לחוש שאינו מצוי במדינתנו: סימן רס.

ע"ד שו"ב שמוסר בנותיו לגימיןאזיא ומשלם שכר לימודן וכותבות שם בשבת אם מותר להיות שו"ב. והנה עלי להשיב פעת פמה תשובות ואני חלוש קצת פעת.

לזה אשיבנו בקוצר: הנה מעכ"ת לא ביאר אם הבנות קטנות או גדולות. והנה אם הן קטנות לכאורה יש לצדד דהא איתא בגזיר (דף כ"ט) שאין מצוונים לחנך את הבת והובא במג"א סי' שמ"ג.

ועוד יש לצדד עפ"מ ש"המג"א סי' ש"מ סק"ט וע' מג"א סי' שמ"ג סק"ב. ועוד דהרי בעוה"ר נתפרץ דבר זה שהרבה אנשים שומרי תורה מוסרים בניהם לגימיןאזיא.

ונעשה פהיתר. וי"ל דלא משמע לאינשי איסורא.

ולזה י"ל שהעושה זאת אינו חשוד על שאר איסורים. וכת"ר העיר ג"כ בסב"א זו אבל באמת ז"א דכ"ז באנשים עמי הארץ שאין יודעים חומר האיסור.

אבל שו"ב צריך להיות בן תורה וירא שמים שיזהר מלהכשיל את זולתו בדבר איסור. וכיון שאנו רואים שמוסר בנותיו לבה"ס שידוע שיחללו שבת שם.

הרי חזינון שאף על בנותיו אינו מקפיד להכשילן באיסור חמור כזה ומכ"ש שלא יזהר מלהכשיל זולתו בנבילות וטרפות. ויש לחוש באיש כזה למינות פיון שאינו מקפיד על זרעו שלא ילכו בדרך זה.

ובנדאי אינו מאמין בהשארת הנפש וגמול ועונש לעוה"ב. וה"ז אפיקורוס כדקיי"ל בי"ד ס"ב ע"ש באחרונים.

ואיככה נוכל להאמינו על שחיטה שהוא ענין דק מאוד לפנות רעיוניו להרגיש בפגימה דקה. וכן בהסרת הסירכות שרצונו להכשיר פדי שלא יאמר הקצב שהוא אינו אנון ושקלל ריאה שלו.

נהרי על זרעו אינו חושש שילכו בדרך התורה וכו"ח שלא יחוש להכשיל אחרים. וחלילה לסמוך עליו.

ואף אם בנותיו עוֹדן קטנות. בכ"ז אין חילוק כי קבוע בלב כל איש ישראלי שצריך לחנך בנותיו הקטנות בדרך התורה.

ואחרי שמוסרם בידיים לחלל שבתות. הרי הוא פמומר לדבר זה להכשיל אחרים. והוא חשוד על זה. וכ"כ כל הפוסקים שצריך שיהא השו"ב ירא שמים גדול ונזהר בכל דבר.

ובפרט בבנות י"ב שנה. הרי הוא מכשילן בידיים באיסור דאורייתא בחילול שבת החמור. דהעיקר פדעת הפוסקים הסוברים דכל פתיבה בשבת הוא מה"ת וכמבואר באחרונים. גם עושים שם כמה מלאכות אחרות בשבת.

ואף אם הוא חשוד רק על דברי סופרים הרי בשו"ב יש כמה ענינים דהוי רק מדרבנן ונהרי הוא חשוד על זה וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ט'. ובפרט בנ"ד שהוא חשוד על איסורי תורה ושיש עליו חשש אפיקורסות כמ"ל.

ואוי לנו מה שעלתה בימנו אשר יחזיקו שו"ב שמוסר בנותיו לחלל שבתות. וידוע שסופן להתפקר בכל מצות תוה"ק כמו שאנו רואים את דרכי אלה שהולכות לבתי הספר הללו.

ואף לדעת הסוברים שאין חיוב לחנך את הבנות. היינו רק שיכול להיות בשו"ת, אבל שמוסרם בעצמו למקום שיצטרכו לחלל שבת ונדאי הוי איסור גמור.

ועוד דהא בשבת כתוב בפירוש אמה ובנה ובתה. וכתבו הראשונים הרמב"ן ורשב"א ור"ן שהעושה מלאכה ע"י בתו הקטנה עובר על הלאו זה.

וע' שו"ת הרי"מ סי' ג'. ולזה חלילה לשום איש מישראל לאכול משחיטת או בדיקת האיש הזה: ובאמת לדעתי צריך להזהר מלאכול בפית האנשים שמוסרים בניהם לבתי הספר שכותבים שם בשבת.

כי הנה חשודים על כל דבר אחרי שקל בעיניהם לחנך את בניהם לסור מדרך התורה ולעשותם למחללי שבתות ומומרים לכה"ת. וזה בירור גמור שאין מאמינים בהשארת הנפש.

וגמול ועונש. וכופרים בתורת משה.

כי הלא ידוע שכל אדם אוהב בנאו פנפשו. וכינון שמחנה בנאו לעבור על מצות תוה"ק בשביל טובות עוה"ז.

הרי מוכח שאינו מאמין שיש גמול ועונש בעולם הנצחי. כי אם היה מאמין בזה. היה בוחר לבנו את הטוב להם בעולם הנצחי. ואף שרואים שהוא מתנהג ככל ישראל. אין זה מחמת יראת שמים רק מחמת שהורגל בכך מנעוריו וגם כי בוש מתבריו. וגם כי לא יהי לו תועלת אם יעבור על דיני תוה"ק בפרהסיא אבל בצניעא בנדאי חשודים לעבור על כל חוקי תוה"ק בשביל איזה תאוה.

אחרי שאינו מאמין בזה פראוי וכמש"ל: סימן רסא. ע"ד שרוצה לצדד להקל שישטבלו הנשים בעש"ק ביום באשר אין מחמים המקנה כל ימי השבוע רק בעש"ק.

ורוב הנשים טובלות ביום ח' לספירתן. והתכרח עליהן להרחיק התפיפה מן הטבילה.

וגם קשה עליהן לשוב לביתן בלילה שצריכים לישא הפתנת. וגם כי יש מים בשערן.

וכשטבלו ביום יבוא הפל על מכונו. וגם לא יצטרכו לטבול בשבת.

וחפץ לדעת דעתי בזה: לדעתי אין להקל בזה. ואף כי בחיבורי ח"ב סי' נ"ז צדדתי שיש להקל היכא שיש אונס בדבר.

אבל בנ"ד אין כאן אונס. כי לטבול בשבת כבר הכריעו האחרונים שמותר וכן עמא דבר. וע"ד המים שפשערן. הלא יוכלו להמתין עד שיתנגבו קצת.

אבל באמת א"צ לזה. דאף דקיי"ל בשבת (דף קמ"א) ובשו"ע סי' שכ"ו פשוט בנהר נגב א"ע כדי שלא יוציא המים שעליו ד"א בפרמלית.

הינו רק שם שיש על גופו ריבוי מים וסופן ליפול מעל גופו ולזה אין בטלים לגופו. וכ"ה הלשון בפוסקים שם מפני ריבוי מים שעליו.

אבל בנ"ד המים בטלים לשערן כי אסור לסחוט וסופן להתנגב מעצמן. וכעין זה קיי"ל בשבת (דף קמ"ו) ובשו"ע סי' ש"א סמ"ה שאם נשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש.

הרי שאין חושש להמים שבבגדיו לפי שאסור לסחוט ובטלים לבגדיו. ונראה שזהו לשון המשנה ואינו חושש.

והפוסקים כתבו שאינו חושש שמה יסחוט. ומשמעות לשון ואינו חושש משמע שאינו חושש לאיסור שעושה בשעת מעשה ולא לאיסור שאפשר שיעשה.

וע' ברע"ב שם. ובתו"ט תמה על הרע"ב.

ובאמת פירש כן גם במאירי שם. ונראה שלשון ואינו חושש משמע לו כמש"ל דקאי על שעה זו.

וכבודו פתב לחוש שיוציאו ד"א בכרמלית ולא ידעתי למה לא נקיט שיוציאו מרה"י לכרמלית או לר"ה. ואם אינן עומדות לפוש רק ילכו לבייתן.

א"כ אין פאן גם העברת ד"א: וע"ד הרחקת התפיפה מהטבילה נראה מדברי כ"ת שהנשים חופפות קודם שבאים אנשים לטבול. וא"כ יש תקנה שיתקנו שהאנשים ילכו לטבול רק עד שעה קבועה אחר חצות.

ואח"כ יבואו הנשים לחפוף ולטבול. פי באמת הוא מכשול גדול להרחיק כ"כ התפיפה פי בערב שבת עוסקות הנשים בהכנה לשבת וקרוב הדבר שידבק איזה דבר בגופן וכן שיוצאו אצל התנור וידבק בה אבק וכדומה.

ולזה צריך לתקן כמש"ל. אבל חלילה להקל לטבול ביום.

וגם פי זה יגרום שישתפח שם לגמרי שטבילה בלילה. פיון שהוא שם דבר תמידי.

ועוד יש לחוש למכשולים ואקצור: סימן רסב. פבוד שב"ז הרב הגדול וכו' מו"ה יהושע מו"צ לעדת ספרדים בבאקו.

ע"ד שנולד לו בן בכור ונחפץ לפדותו בעצמו. אבל לא יוכל להגיע לשם רק אחר ל' יום אם יכול להשהות הפדיון עד שיבוא לשם או יעשה שליח לפדות שם בזמנו.

הנה בחיבורי ח"א סי' י"ג בארתי בע"ה אם מותר להשהות מצוה כדי לעשותה מן המנובחר. אכן בנ"ד נראה שעיקר המצוה הוא לפדות בזמנו.

ועדיף מהא דמן המנובחר וע"ש סי' י"א לענין מצוה בזמנה. ולזה יותר נכון לפדות ע"י שליח בזמנו כמבואר באחרונים: סימן רסג.

פבוד ידידי הרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה ישראל אברהם נ"י הרב דק' טיראספאל פלר.

ע"ד איש צבא שנסע מסאראקיא לטיראספאל וניתן לו תעודה שישע במסה"ב בלי תשלומין. ובעברו בתחנה ראנדעלני הנה שם הרג רב ונהרג גם הוא ונקבר בטיראספאל. וכעבור שני חדשים באה אשתו והגידה סימניו. והוציאוהו מקברו להפיר הסימנים ונמצאו מכוננים.

רק פניו נפצע בפצעים רבים פי נהרג בלי חמלה. ואלה הסימנים שהגידה.

אזניו קטנות מאוד. שערותיו שחורות בהפלגה יתירה כשערות הצוענים, על ערפו יש גבשושות בולטות פאגוז גדול.

על ירךו שמאלי יש רושם שהנה שם חתמו והבריא. את מלבושיו הפירה ע"י הטלאות שתפירה בהם.

וגם הנה רשום בהם ר"ת של שמו בכתב רוסיא. וזן מעכ"ת בחכמה להתירה לשוק.

ונחפץ לדעת דעתי בזה. ובאשר בענינים אלו פבר האריכו האחרונים לזאת אקצור: הנה בסימן האזנים פתב מעכ"ת שפסביבותם מצויים אנשים שיש להם אזנים קטנים.

ולזה אין לדבר מזה. ושערות שחורות נראו ג"כ דלא הוי סימן כדקיי"ל דחינרי וסומקי לא הוי סימן.

ואף דשחור או אדום ביותר נראה דהוי סימן לפי דהוי מילתא דלא שכיחא. דהא דקיי"ל דחינרי וסומקי לא הוי סימן.

היגו משום דשכיחי טובא. אבל בהפלגה דלא שכיח ודאי דהוי סימן.

וכ"כ בנוב"י סי' ס' ע"ש מ"מ בשערות נראה דלא הוי סימן. פי יש הרבה אנשים ששערותיהם שחורות מאוד.

ואולי י"ל דהוי עכ"פ סימן אמצעי. וזה תלוי אם מצוי בסביבותם בנ"א ששערותיהם שחורות כ"כ.

והגבשושית שעל ערפו לא ביאר כת"ר אם הגידה מקום הגבשושית בצמצום או הגידה סתם שהיא על ערפו. וזה נ"מ טובא דבצמצמה המקום פתבו הרבה פוסקים דהוי סימן מובהק.

וגם לא ביאר אם היא גבשושית או שומא. פי בשומא יש חשש שמשתנית לאחר מיתה וגם משום שמצויה בן גילו ע' סי' י"ז סכ"ד ובאחרונים שם.

ונראה דבנ"ד שהגבשושית על ערפו גדולה כגוז גדול הוי סימן מובהק דהוי מילתא דלא שכיחא כלל. ואף שומא לא שכיחא שתהא גדולה כ"כ.

ואף דשומא איכא מ"ד שמשתנה אחר מיתה היגו במראה כפירש"י ביבמות (דף ק"כ) ולא בגודל. והר"ש על היר"ה הוא ג"כ סימן מובהק דהוי מילתא דלא שכיחא.

נדמי לאומר נקב יש בצד אות פלוני דהוי סימן מובהק. ובדאי הגידה באיזה מקום ביר"ה נמצא הרושם.

וכת"ר לא ביאר זה איך הגידה. וסימני המלבושים ג"כ הוי צירוף ויסוד גדול.

ומה שמכרת בטב"ע את הטלאות שתפרה י"ל דכיון דהוי הוחזקה מלחמה פי בנדאי נתפרסם הדבר שהיה שם הרג רב. יש לחוש דאמרה בנדמי ותפירת האותיות ר"ת של שמו ודאי לא הוי סימן.

פי יש הרבה שר"ת של שמותם הוא פן. וכ"כ האחרונים שזה לא הוי סימן.

וי"ל דזה לא מיקרי הוחזקה מלחמה. דהא הוי רק להקת שודדים בלי סדר מלחמה.

נדמי לנפלו עליהם עכו"ם ביבמות (דף קט"ו) ובאה"ע סי' י"ז סנ"ד שצאמנת לומר מת בעלי. וגם פי בעלה עבר דרו שם לדרכו והיה אפשר שיסע הלאה ואין קבוע בלבה שנהרג שם.

משא"כ במלחמה. ועוד דרק כשאומרת מת בעלי חיישינן דאמרה בנדמי כדאיתא בש"ס שם.

שפורה שונאי מת. ומעידה פה.

וכ"ה בסי' י"ז סמ"ח. אבל לענין סימני הבגדים והפרתם בטב"ע לא שייך זה.

ואף שיש לחוש לשאלה מ"מ הרי כתבו האחרונים שהפרכת הבגדים מצטרף לסימן שפגופו אף שאינו מובהק. ומכ"ש בנ"ד ש"ל דהוי סימן מובהק כמש"ל ועכ"פ לענ"ד האשה מותרת לשוק ויושיבו ב"ד של שלשה ונתירוה: סימן רסד: ב"ה י"ב אד"ש תרל"ה באדקי.

כבוד הרב המאוה"ג וכו' מו"ה יחיאאל נ"י אבד"ק מילייציץ. ע"ד עגלים הנקחים מעפוי"ם ויש בהם סימנים.

וע"א שמע מהעפוי"ם בעל העגל קודם המכירה שהוא עדיין בתוך ז' ללידתו דמהימן כמבואר ביו"ד בסי' ט"ז לענין או"ב ובסי' קכ"ז. ובנודאי אין בסימנים הרופפים להכחישו ויצא באיסור ואח"כ בא ע"א שידע שהוא אחר ז' ונסתפק כ"ת אם יתחזר להיתר כיון שהעדים אינם מוכחשים בגוף העדות.

ונשאר מיגו דבידו ביד העפוי"ם ומה לי לשקר כחזקה או פעדים דמי והנני להשיבו כפי מסת הפנאי: הנה ביבמות (דף קכ"ב) תנא עפוי"ם שאמר פירות הללו של ערלה וכו' לא אמר כלום של השבית מקחו אומר כן ומשמע דאי לא להשבית מקחו הנה נאמן.

שביתוספתא דדמאי פליג עלה רבי וס"ל דנאמן לאסור אף בכה"ג ופסק הרא"ש פ' אלו מגלחין סי' ע"ט כרבי. ורק שכתב בשם הר"מ דזה דווקא כשהפירות היו שלו.

אבל לא בשל אחר שהחזיקו בהיתר ובש"ך סי' ט"ז סקכ"ג הביא בשם תשובת הרשב"א לפסוק פרש"ב"ג וע' בתבו"ש שהשיג עליו ואין ת"י תשובת הרשב"א. אבל מדברי פולם גלמוד דהיכי דבידו נאמן העפוי"ם מטעם דאי בעי לא מזבין לה כמ"ש הש"ך שם ולמד מזה בסי' ט"ז לענין או"ב שנאמן וכן בסי' קכ"ז סקי"ט.

ורק שהרא"ש ס"ל דאף אם י"ל שאומר להשבית נאמן לאסור: והנה בטעם הא דכל שבידו נאמן שיטת רש"י ותו' בגיטין (דף נ"ד) מטעם שבידו לגסכם ולטמאם. והרא"ש הקשה שם דמה מיגו הוא זה דהא יצטרף לשלם.

ולזה כתב שהכוננה דהוי כבעלים. והנה סברת רש"י ותו' באמת צריך ביאור דהיכן מצינו שיהא ע"א נאמן מטעם מיגו.

וביותר תמוה טעם רבא שם שנאמן אף לאחר שיצא מתחת ידו והא הוי מיגו למפרע. וזה לא אמרינן כמ"ש התו' בב"ב (דף ל') ובכ"מ.

ועוד דלפ"ז תיקשי טובא על אב"י מהא דקדושין (דף ע"ד) נאמן זיין לומר לזה זכיתי אף שפבר אינו בידו כמבואר בש"ס שם. ורש"י פי' שם הסברא דרמיא עליה למידבר.

ועדיין לא ידענו דמ"מ למה נאמינו בזה. וכן שם גבי נאמן המוכר לומר לזה מכרתי שיטת רש"י שם שאם קיבל המעות רק מאחד נאמן אפילו כשאין מקחו בידו ע"ש.

וצ"ל דיש לו מיגו על המעות וכשאין עדים ממי קיבל. וא"כ אפתי תיקשי מאי משני דנקט מתרוננייהו.

דמ"מ יש לו מיגו על המעות. ועכצ"ל או דמיירי בעדים ע' במלקחיות שם.

או דלא מהני מיגו על המעות להחפץ הנקנה. ובעיקר הטעם פירש"י דמיזק דייק משום מי שפרע ורק כשמוקחו בידו.

והקשו התו' למה נאמן אח"כ. וכן קשה לר"ב דס"ל דאף אח"כ נאמן.

ולהפוסקים דכשבע"ד מכחישו אינו נאמן א"ש. אבל התוס' וש"פ כתבו דאף במכחישו נאמן וא"כ קשה כנ"ל: שוב ראיתי דמהא דמקח הרגיש הש"ך ג"כ בסי' קכ"ז סק"ג.

אבל תמה אני שלא הקשה מזה לר"ב כמש"ל וכן יש להקשות מהא דב"ב (דף קל"ד ע"ב) בסוגיא דגרשתי את אשתי דאמרינו דלמפרע אינו נאמן. וכן פסקו כל הפוסקים.

והא לא גרע מהא דר"ב דאף אחר שפבר יצא מת"י נאמן וכ"ש זה שעתה בידו. וכן מוכח בסוגיא דגיטין (דף נ"ד ע"ב) דפריד אהא דתניא באומר טהרות שעשיתי עמה נטמאו נאמן וביום פלוני אין נאמן ופריד מ"ש רישא ומ"ש סיפא ופליגי עלה אב"י ור"ב.

ולפ"ז לא תיקשי מידי דלמפרע אינו יכול לומר שנטמאו כיון שפבר עברה העת. וא"ל דמשמע להו דאף להבא אינו נאמן.

דהא בב"ב שם איכא פלוגתא אי פלגינן דיבורא. וכן פירש"י שם דהא דביום פלוני בעי דווקא שיצא פבר מתחת ידו.

וכן סתמו כל הפוסקים. וביותר קשה לי דאמרינו שם דהוי ספיקא דקאמר חוש לה.

ורש"ב"ם פי' שם משום דאם גירשה קלא אית לה כדאיתא פ' האשה שנתארמלה. ותמהני דאדרבא שם (דף צ"ג ע"א) איתא דמגרשי בציונעא.

וכן בח"מ סי' ק"נ אמרינו דאף דמיגו במקום קול לא אמרינו אבל אם טוען נגד הקול שפיר הוי טענה. וא"כ כ"ש פאן שיש לו מיגו דבונדאי יאה נאמן אף שהקול מכחישו.

ובפרט שפאן הוא רק מניעת הקול. ואפשר פונת הרש"ב"ם כמו דאמרנו בכתובות שם שלא תנשא באומרים לא ראינוה.

וכן ה"א אבל ז"א דהא פאן פסקו כל הפוסקים באה"ע סי' קנ"ב דהוי ספק גמור: (ב) וצ"ל שהרש"ב"ם לא רמז רק לסברא דקלא אית ליה וממילא אנו צריכים להחילוק שכתבו הפוסקים בזה דשאני התם דאיכא עדים ולא מהני קול להכחיש העדים.

אבל עדיין צ"ע דמ"מ למה יגרע כיון דמהימן מה"ת פועדים. ובפוסקים מבואר דהוי ספק גמור ע"ש.

ובזה ק"ל על הר"ן בכתובות שם שהקשה בע"א אומר נתגרשה דליהמניה במיגו דאי בעי שתק והשתא הא הוי מיגו במקום קול. ואף דתניא אם נשאת תצא.

הא נודאי תצא כיון דהוי ספק גירושין. וצ"ל משום דסתם אף אם נשאת לעד עצמו דאז לא מפקינן.

(ועדיין צ"ע בזה) וגם דבעי לשנויי אף למ"ד בב"ב שם דנאמן. וגם י"ל דבעי לשנויי דאף דאיכא קול שנתגרשה מ"מ אינו נאמן ובאמת צ"ע למה סתמו הפוסקים בב"ב אי איכא דליהמניה.

וצ"ל דלאו דווקא קלא הוי אלא היו יודעים עדים מזה וע"ש בב"ב (דף קל"ה) ואכמ"ל בזה. עכ"פ קשה מהקא לההיא דגיטין (דף נ"ד) שנהפכו.

והנה מצינו נאמנות כעין זה בקדושין (דף ע"ג) גבי אם נחיה ששנאמנין על הנולד. וכן שם גבי פוטרת שבדקה עצמה ומצאה טמאה.

והר"ן והרשב"א כתבו שם הטעם דהוי תקנת חכמים מפני שעל הרוב א"א לינדע בלעדה והימנוה רבנן. וכ"כ הרשב"א הטעם גבי בעל המקח.

ונה צ"ע לענ"ד דהא אמרינן בעלמא כל שבדו נאמן וגם דהא גבי חיה כ' שם הר"ן דע"א מכחישה וגבי מוכר כתב הרשב"א דאף שגוי עדים אין מכחישים אותו. וע"א לכ"ע לא.

וע' ח"מ סי' רכ"ב. ובבכורות (ד' ל"א) אמרינן דרואה מעשירותיו דאי בעי שדי מומא בכוליה עדריה וכן בהקדש אי בעי מיתשל.

ומבואר מזה דמיגו לעשות איסור שיטיל עכשיו מום ויאמר שהיה מקודם או שנעשה מעצמו לא אמרינן. דהא בישראל עסקינן.

וכן פירש"י דבעי מיגו דהתירא. וא"כ מ"מ הא עכשיו אינו ביזו ואיך אמרינן מיגו למפרע.

ומזה קשה גם על הרא"ש דהטעם משום בעלים דא"כ שפיר הוא נאמן בלא"ה אף דלית ליה מיגו דהתירא וכקנ' הרא"ש בהא דניסוף אף שם י"ל משום חשדא וכמו בידן את הדין ולזה בעי מיגו דהתירא: אבל עדיין קשה לי דהא קי"ל שם (דף ל"ה ע"ב) דבעלים מעדיין עליו וכ"פ בי"ד סי' שי"ד.

וקאמר שם משום דישאר לא לאתויי ראיה ממעשר נדחי דיש לו מיגו ומסיק שנאמן אף בלא מיגו. ועוק"ל דהא הו דאין רואה בכורות עצמו פסקינן פן ברמב"ם פ"ג מה"ב וטוש"ע י"ד סי' שי"ב ואף בזמן הזה נאמאי הא בזה"ז היה לו מיגו להטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם כדאימא בתמורה ר"פ פיצד.

ורק בזמן הבית אסור לכתחילה. ואדרבא אמרינן בבכורות (דף נ"ג) דהטלת מום בבכור עדיפא מהטלת מום בכוליה עדריה דמעשר ובפרט שעיקר חשדא הוא רק בזה"ז שבכור הם אינו ראוי להקרבה משא"כ בזמן הבית וכ"כ המהרי"ט אלגאזי.

והנה רש"י (דף ל"א) שם פי' דאיירי בכהן. ונראה דעתו דרק כהן חשוד ולא ישראל.

אבל דבריו צ"ע דהא מתניתין היא בנגעים ושם עיקר הדין שאין אדם רואה דבר השניף לו. ולא איירי מדין חשדי כהונה.

דזה לא אצטריך התם לאשמועינן. וכ"כ כל הפוסקים סתמא דאף ישראל שיש לו בכור מאבי אמו כהן או ספק בכור אסור לראותו.

וכבר חילק הר"ש בנגעים שם בין אמתחוק איסורא ללא אמתחוק. אבל צ"ע דכינן דבדבר שהוא שולו הוא נאמן א"כ מאי שנא ומכ"ש בבכור דאית ליה מיגו.

ובבאמת בכל ההוראות פו: ג) ואפשר שזהו טעם הרא"ש שהשמיט בבכורות דין זה ותמה עליו נשם במעד"מ ולפמ"ש א"ש. וכ"נ בתו' יומא (דף ע"ח) דמוקי לה הך דכל הבכורות בכהן ע"ש.

אבל הדבר צ"ע וכמ"ש. ומכ"ש דתיקשי לרב חסדא אר"ק נשם (דף ל"ה ע"ב) דס"ל דאף בישראל בעי שני עדים על מומו וקהרמב"ם יש בזה שיטה אחרת בהא דספק בכור ואכ"מ ואפשר למצוא חילוק בין בכור למעשר פגון שבא הבכור לידו אח"כ.

וא"כ לא הנה בידו מקודם. אף דא"כ בכה"ג גם במעשר לא יהא נאמן.

ועוד דתיקשי לפמ"ש הש"ך ר"ס קכ"ז דלשיטת הרא"ש אף ביין מבושל אף שלא הנה בידו מעולם ע"ש. ובאמת נראה לחלק בין הוראה לשאר נאמנות.

כי נאמנות הוא על דבר שאירע אצלו. ובזה יסורו דברי הד"ח ס"פ עד כמה והתב"ש סי' י"ח סקל"ט וע"ש בט"ג ופרמ"ג.

ועת"ו ס"פ עד כמה שנשארו בקושא מקל ומבדיקת ספין. וע' בבכ"ש שכ' דקושיתם מיו"ט.

והוא קשה דהא אף שהנה מקודם בידו נאמן כמו במעשר בהמה וכנ"ל. ומ"ש שעיקר קושית תו' מביצה (דף כ"ח) דקאמר ביו"ט ת"ח רואה לעצמו.

לענ"ד הא מסיק ומשאילה לאחרים. וא"כ יש לפרש דבאמת אינו שוחט לעצמו רק שמשאילה לאחרים.

וגם מ"ש מתו' פסחים (דף ו') דשחיטה מיקרי בידו. לענ"ד אין זה פוננת התו' דהא פתבו זה על אשה ועבד שמאמינים אותם בכל יום על שחיטה וניקור.

ונה נודאי לא שייך דהא קי"ל ב"ד סי' א' שלא ראינו נשים שישחטו. ומסתמא הנה מנהג זה מדור דור ומכ"ש עבדים יעו"ש ב"ד סי' א' בב"י ובט"ז נש"ך.

אבל לענ"ד פוננת התו' שמאמינים אותם מוליכים לשוחט לשחוט ואומרים שנשחט פדין. וזה ברור.

ואף שבתו' עירובין (דף נ"ט ע"א) ד"ה ותחומין הלשון בינה לשחוט. מ"מ גם נשם הפוננה לשחוט ע"י אחרים שהרי יש שוחט בעיר, וקושית התו' נראה שהיא אף לפי תירוץ הר"ש דאתחזק איסורא שאני דמ"מ תיקשי מספין שנפגם וכקושית הט"ז גבי שחיטה דהנא אתחזק איסורא.

ומכ"ש לפמ"ש הבכו"ש נשם דגם בספין מיקרי גופיה אתחזק ע"ש. ובאמת תירוץ הט"ז נשם צ"ע קצת שתיגרז דהוי רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן.

דמה יועיל זה לענין לכתחילה דנה שייך לומר אחר השחיטה להתיר לאחרים לאכול משחיטתו שנסמוך על הרוב. אבל מה שאין לו נאמנות לכתחילה מה שייך לסמוך על הרוב.

ולשחוט לעצמו דאף בידוע בנודאי שהוא מומחה אסור וכדמוקי בבכורות (דף ל"א) למתניתין ביחיד מומחה: ועוד יש לעורר מההיא דיבמות (דף מ"ז) דפליגי ר"י ורבנן אם

נאמן לומר נתגזרתי ע"ש ואמאי הא הוי ביזדו שהיה יכול להתגזיר וגם עכשיו הוא ביזדו ולכל הפחות יהא נאמן מפאן ולהבא וכמו בגרשתי את אשתי.

ולשיטת הפוסקים דבעי בגר ג' מן מחין י"ל דלא מיקרי ביזדו וכדאמרנו בשבת (דף מ"ו ע"ב) דרק היכי דסגי בג' הדיוטות מיקרי ביזדו. וכ"כ הנ"י ביבמות ר"פ האשה רבה להדיא לעגנו הא דנאמן בהקדש משום דמצי לאיתשולי (וצ"ע על הנ"י שם שלא הזכיר כלל שמבואר פן בסוגיא דשבת הנ"ל) אבל ז"א דהא לכל הפוסקים עבדינו השתא בגרים שליחותיהו ואף בהדיוטות.

ובחי' הארכתי בזה בע"ה ומכ"ש שהרבה פוסקים ס"ל שאין מעכב כלל שלשה. וכ"ה בתו' ב"ב (דף ע"ט ע"ב) דמיקרי ביזדו וע' קידושין (דף ס"ג) ובב"מ (דף ל"ג ע"ב).

ע"ש פרי"ף ומרדכי. ובנ"י שם כתב דגר נאמן דהוי מילתא דעבידא לאגלוני.

וצ"ע בזה. וצ"ל דזה דווקא בדלא אתחזק שהיה עכו"ם וכ"כ התו' שם.

וע' ח"מ ס"ס ל' שיטת הריב"ש דלא מהימן אף במילתא דעבידא לאגלוני והיה מסתייע זה מסברא זו דלהוציא ממון הוי חזקה ואינו נאמן. וכן היה מיושב קושניית הבני שמואל על הריב"ש מהא דסי' מ"ט ע"ש בקצה"ח סי' מ"ט סק"ב.

ומ"ש דרק בדרבנן צע"ג ואכמ"ל בזה. וכן היה מיושב קושניית התנאים בסי' ל' שם מהא דב"מ (דף ל"ח) גבי שמעו בו שמת דהתם לא מפקינן מחזקתיה כלל.

רק שי"ל דשם הוי חזקת סי. אף ז"א דחזקת ממון דווקא מתנגדת.

וכן אתחזק איסורא. שוב ראיתי בתשב"ץ סי' פ"ג פ"ד שעיקר פלפולו הוא בסוגיא זו ותימא על התנאים שלא ראה מקור הדברים ואכמ"ל בזה: ד) ועפ"ש יש לישב דברי הרמב"ם פי"ג מהא"ב ה"י התמוהים שכ' דלא הוי רק מעלה ביוחסין והיינו משום מיגו שיכול להתגזיר אף אכ"מ וע' פנ"י קידושין (דף ע"ג ע"ב) גבי חיה ולא ינא פוסקים אפשר דזה לא הוי מיגו טוב.

שאינו רוצה להתגזיר ולקבל עליו עול מצות. ויש לפקפק בזה מהא דמי לא טבל לקירויו ואקצר ולכאורה אפשר לומר כי פיון שאנו דנין שהוא עכו"ם א"כ אף במיגו אינו נאמן ואף כשבזדו היכא די"ל שאומר לטובתו כמו בההיא דהשביח מקחו שהזכרנו.

רק שעדיין תיקשי לדעת הרא"ש ודעיקמה שאף בכה"ג נאמן. אף ז"א דהא מסיים שם בתוספתא.

נאמן להחמיר אבל לא להקל ע"ש פרא"ש פא"מ. אבל עדיין תיקשי דהא כתבו התו' ביבמות וריש פסחים וכל הראשונים שנאמן במיגו דאי בעי אמר ישראל אני.

אלמא שמאמינים לו במיגו בכה"ג. ואפשר לומר דהיכי שלא הוחזק בעכו"ם שפיר נאמן במיגו.

אבל כשהוחזק בעכו"ם אינו נאמן במיגו זה מפני שלא ניתנה נאמנות זו לו להקל וכנ"ל. ודחוק.

וגם היא גופא בעי טעמא פנין דשינייה ביה דין דבידו א"כ למה לא יהא נאמן אף להקל. ובשלמא בלהשביית מקחו יש מקום לחלק כמובן אבל בסתמא קשה.

ונה ונדאי שאין עפ"ם נאמן להקל באמתחוק איסורא בדבר שבידו: ה) ובסנהדרין (דף ל' ע"א) איתא בראיה שהטמין בשידה תו"מ אינו נאמן לומר מעשר הם ובשדה נאמן מפני שיכול ליטלן.

משמע דווקא שיכול ליטלם בשעת מעשה ולא מקודם והא לרבא בהיה יכול ליטלם מקודם הי"ל להיות נאמן. וע' ר"ן פ"ג דקדושין שכתב דלהכי אינו נאמן משום דאמרין שפעשה זה שלא להשביע א"ע משא"כ ביכול ליטלן.

והרמב"ן חולק ע"ש. והנ"י פ' ז"ב דעתו כהרמב"ן ע"ש.

ומהפרישה ובסמ"ע סי' רנ"ה נראה שנעלמו מפניו דברי הר"ן הנ"ל וכן מהנתיבות שם. וע"פ הר"ן מבואר מאוד לשון וכן שברמב"ם וטור שם ע"ש והפרישה נדחק בזה.

ובאמת דברי הרמב"ן קצ"ע דמה אפוקי ממונא הוא במעשר דהא ברשותיה קאי רק שצריה לאכלו בירושלים. וא"כ נתנסף יינה מיקרי טפי אפוקי ממונא שצריה לשפכו לגמרי.

וכן שם גבי אשתו. ועוד ק"ל דאי מיקרי אפוקי ממונא.

א"כ הו"ל מיגו להוציא ואף אם בידו ליטלן לא ניהמניה. דהא מ"מ כל היכי דמנחי ברשותיהו קאי.

וגם דוודאי איירי בשדה שלהם. רק שיכול ליטלן משם, ואטו כל מי שיוכל לגנוב חפץ משל חבירו בנקל.

הא נאמן לומר שלי הוא במקומו שאם היה רוצה היה נוטלו בעצמו. וזה קשה בלא"ה בהא דקאמר של פלוני הם.

ואף לשיטת הרשב"א דאף בדבר שבידו היכא שהוא לטובתו אינו נאמן א"כ יש לחלק בין ליטול לעצמו. כמ"כ יהא נאמן לומר של פלוני.

ול"ל לצייר בעובדא שראה שהטמין ובאב ובן: ו) עכ"פ יש מבוכות רבות בשיטות הפוסקים בהא דבידו ואין הפנאי מספים לברר הענין פלבבי. וכן הסוגיא דיבמות (דף פ"ח) אין לה ביאור דמיתמי מקודם מחלב ושומן ופירש"י דמקשה מסברא שאין לה אדם שיאכל משל חבירו ומדחה דלא אמתחוק איסורא ואין דבר שבערונה פחות משנים וק"ל דאדרבא שם שהדבר ידו והוא בעליו עדיפא.

ובשלמא לשיטת רש"י ור"ת מצד מיגו פנ"ל י"ל. אבל לדעת הרא"ש הנ"ל ודעמיניה קשה.

ופירש"י מוכרח דאלת"ה מהיכי פשיטא ליה דנאמן. וכן פירש"י בעצמו בגיטין הטעם בשחיטה דבידו.

ורק דלטעמיה אגזיל משום מיגו. וגם הא דמשני מדבר שבערונה צ"ע דל"ל הא.

לימא כפשוטו דהכא אתחזק איסורא. ובגטין (דף ב' ע"ב) הרגישו התו' בזה וכ' משום דבעי למילף ביבמות מטבול ואינה אף באתחזק ע"ש.

וא"כ קשה ביבמות כיון דמקדים הא דאין דבר שבערונה א"כ מאי פריה מטבול. כיון שבשביביל זה הקדים סברא זו וצ"ל שעיקר קושיות המקשה ע"פ סברת התו' ביבמות שם, ד"ה מידי דהנה ע"ש.

אבל הוא דחוק שחסר עיקר הקושיא. ומצאתי בפנ"י ריש גיטין שדיבר בזה.

ובתו' ד"ה פרי לי פתבו די"מ דגמרנו מנדה דכ' וספירה לה והקשו א"כ אפילו אתחזק ותימצו דלא מיקרי אתחזק. ולכאורה תמוה עדיין דשאני התם שעל עצמה נאמנת וכהא דרבא.

וצ"ל דלטעמיהו אזלי משום מיגו. ואף שגם לה יש מיגו שלא לומר כלל שראתה.

וצ"ל דמשמע להו אף שהתחזקה רואה. אף שצ"ע דהא מ"מ אינה אסורה מה"ת רק בהרגישה.

וא"כ יכולה לומר שלא הרגישה ואיך נקרא זה אתחזק ובגטין (דף ב' ע"ב) הקשו מנ"ל דע"א נאמן באיסורין ותימצו מוספיה לה. והקשו ג"כ ותימצו פנ"ל והוסיפו שבידה לטבול (שם בתו' מפורש כמש"ל דנאמנים על השחיטה דבידם ללמוד ולשחוט או להשפיר אחרים ע"ש) ובד"ה הוי הקשו ל"ל קרא דנספיה אי נאמן אף באתחזק ותימצו דהו"א דבר שבערונה הוא ע"ש.

(ובתו' שם מפורש סברתינו לעיל דאף שהיה רק מעיקרא בידו נאמן ותינו כרבא דגיטין (דף נ"ד). וגם פתבו דנאמנין אף דליכא רוב מצויין.

ונה דלא פהט"ז ביו"ד ס"ס י"ח שהזכרנו. אף דברי התו' צע"ק ואכ"מ).

ודבריהם צ"ע דהא זה נדאי דע"א נאמן באיסורין היכי דלא אתחזק איסורא אף שאינו בידו היכי שאינו מכחישו וכמבואר בסוגיין ובסוגיא דקדושין (דף ס"ו). וא"כ ל"ל קרא דנספיה לה.

ומה זה פתבו דמהכא ילפינו ע"א נאמן באיסורים. דמשמע דכן הוא לפי האמת.

גם מ"ש בידה לטבול צל"ע דאטו איירינן בנאמנותה אם כבר טבלה. הא עיקר נאמנותה פתיב גבי ספירתה היינו שנאמנת לומר שהגיע זמנה לטבול.

וממילא ילפינו נאמנות גם לענין טבילה. גם מ"ש הפוסקים דשאני גבי נדה דלא אפשר צ"ע דאטו משום לא אפשר נקל באיסור דאורייתא.

ואין זה שייך להא דאין דנין אפשר משאי אפשר כמובן. וכעין זה כ' התו' בחולין (דף י"ב ע"א) דרק בדרבנן שייך לחלק בין אפשר ללא אפשר: (ז) וע' פרייתות (דף י"ב ע"א) גבי טומאה חדשה וטומאה ישנה.

ובכריתות (דף י"ב ע"א) איתא בפלוגתא דר"מ ורבנן בשנים א"ל אכלת חלב והוא אמר ל"א. דאיבעיא להו אי טעמא משום מיגו או אדם נאמן על עצמו יותר ממאה.

ולכאורה הוא סברות התו' וקרא"ש שהנפנו דהתו' ס"ל משום מיגו. וקרא"ש ס"ל משום דהוא כבועלים.

אך תמהני דהיכן מצינו שיהא נאמן על עצמו יותר ממאה עדים. דא"כ לא יועילו עדים בכ"מ.

ורש"י הרגיש בזה ופ' בדברים שיש בהם פפרה. ונעדין צריך להבין הסברא וע"ש בתוד"ה או.

וגם בהא דמיגו צ"ע דהא הוי מיגו במקום עדים וכבר הרגישו התו' שם בזה ונדחקו הרבה ע"ש. וגם דקשה טובא מסוגיא דב"מ (דף ג' ע"ב) וכמו שהקשו בד"ה ומודים ונשארו בקושיא.

ובב"מ (דף כ') דאתיא פלישנא דנאמן על עצמו וזה צ"ע דהא ה"א מסיק פהאי לישנא דמיגו. וגם מ"ש התו' דמתרץ דיבוריה.

צ"ע בלשון המשנה. וגם דהא מסיק לקמן מודה ר"מ בשפחה חרופה ואינך.

ומ"ט ה"תם דאפתי הוי מיגו במקום עדים: ח) והנראה בזה דלכאורה קשה למה לא נאמן ע"א באיסור הא שנים כתיב רק בממון ודבר ערוה דילפינו דבר דבר וכן בדיני נפשות. אבל באיסורים לא מצינו שיצטרכו שני עדים.

והרי ע"א קם לשבועה ונראה הסברא מפני שבממון יש שני דברים מה שמחסר חבירו ואיסור גזל. והנה בממון בעי שנים להוציא.

אבל לענין האיסור י"ל דנאמן. רק דא"א לתמן האיסור רק ע"י הוצאת הממון.

ולזה חייב שבועה שהוא ברור על האיסור. ועפ"ז מיושב הקושיא מחשיד אממונא חשיד אשבועתא ע' תו' ב"מ (דף ג' ע"ב) ומפרשים שם.

וגם דרק בממון שהוא מכחישו דהא באינו מכחישו ואומר איני יודע באמת משלם וכדין מחוייב שבועה ואיל"מ. ופח"מ סי' ע"ב אי בעי הו"ל למידע.

אלא שבספרי פ' שופטים איתא דילפינו מלכל חטאת שאף לקרבנות צריך שני עדים. וא"כ קשה ממ"נ במה איירי דאי במכחישו הא אף שנים אין נאמנים ללישנא דנאמן על עצמו.

ואי אין מכחישו אף בממון ע"א נאמן. וגם צ"ע מהא דיליף מאו הודע בכריתות (דף י"א בע"א) ואינו מכחישו.

ומכ"ש למאי דקאמר ביבמות דאיירי בשותק ושתיקה פהודאה דל"ל קרא. והנה נראה שעיקר הסברא דהו"א שלא יביא קרבן רק כשנתונדע מעצמו ומתחרט על חטאתו.

אבל לא כשהודיעוהו אחרים והוא אינו יודע דאינו שב בתשובה שלימה בשעת קרבנו. ולהכי אצטרף קרא.

אך דא"כ מנ"ל לע"א דאימא לא אתרבי רק שני עדים. ובהדיא קאמר בכריתות שם תרי אין מכחישין קרא בעי.

וצ"ל דכיון שהעידו שנים הו"ל פדבר ברור ויביא קרנו בלב שלם. משא"כ באחד.
וא"כ קשה ל"ל קרא דלכל חטאת דהא במכחישו יליף בכריתות שם שאינו נאמן. וע"ש
מהודע ולא שיודיעוהו.

ובאינו מכחישו ג"כ הא ידעינן מההוא קרא פנ"ל. וגם תיקשי דגילף מקרא דהודע דאף
בשנים אינם נאמנין במכחישו.

ותקשי לר"מ וגם ק"ו ש"ל לא שינוי די"ל בקרבן שאני: שוב מצאתי בספרא פ' ויקרא
דיבורא דחובה פ"י דממעט מאו הודע אף שנים. ור"מ קאמר אם הביאהו א"ר יהודה
האיך א"ל עמוד והתנדה והוא אומר לא חטאתי.

רק שם איתא דבגדר והכחישם ואח"כ אמר תנאי הנה בלבי אינו נאמן ע"ש וכ"ה בר"ש
בטהרות פ"ה מ"ט מתוספתא. וצ"ע דבכריתות שם אמרינן דנאמן אף להכחישם.

ושם בטהרות גבי שנים אמרו נטמאת וכו' משמע דה"ה אף היכא דלא הוי לענין קרבן
וכן שם בר"ש מתוספתא. שוב ראיתי בראב"ד בתו"כ שם שהרגיש בסתירת התו"כ
לסוגיא דכריתות ותירץ ע"ש וגם בדעתי עלה לתרץ פן אף יש לי פקפוק בזה ואכ"מ:
רק מש"ש לישב מה דלא ס"ל לר"מ המיגו גבי מזיד הייתי ואיך משום דשאני נזיר
שבידו לישאל ועיקר הגדר מעיקרו.

ק"ל דהא גבי שפחה חרופה וכן בעדות לא שייכא סברא זו. ורש"י פ"י שם באופן אחר
דלא ניחא ליה למימר מזיד הייתי.

ועדיין יקשה מטומאה. ואפשר משום דזה לא הוי בגוף המעשה בעיקרו כמו מזיד הייתי
שלא בא מעולם לכלל קרבן.

והרמב"ם פסק בפ"ט מה' נזירות דאף במכחישו נאמן על עצמו. ובפ"ו מה' שגגות גבי
שפחה חרופה פסק דדווקא שייפרש דבריו ע"ש וכן בפ"א מה' שגגות פתב דאינו נאמן
רק במתיר דבריו.

וזוהי בפשטות התו"כ שהזכרנו ובנזירות צריך לחלק מ"ש הראב"ד שהזכרנו. וצ"ע
דבש"ס מדמי להו להדדי.

וכן בירושלמי פ"ח דנזיר מפורש דתמיין להדדי. ובפ"א מה"ש שם פבר האריכו הכ"מ
והח"מ ולא העלו דבר ברור בדעתו ז"ל.

והחילוק בין נזירות לש"ד צ"ל דהכא הוי בידו ונאמן אף פנגד עדים וכהא דס"פ עד כמה
יכמו במוכר בשעה שמקחו בידו משא"כ באיך דאינו בידו. רק בתורת מיגו אתינן עלה:
(י) [נהו דאיתא שם בכריתות שהעידו שיודע עדות לא הובא פלל לדינא.

וצ"ע לעה"פ. וגם עיקר הדין דקאמר לא נתפוננתי צ"ע דהא קיי"ל בח"מ סי' ל"ו דלא
בעי פנונה וכ"מ במכות (דף ו') והנה נלע"ד לפרש הפנונה שלא נתפונן להעיד ולזה שכתח
דהוי מילתא דלא רמיא וכדאיתא בח"מ סי' ל"ד שייכול לומר שכתתי.

אבל התו' בכריתות שם פתבו דבעי פנונה. שוב מצאתי במהרי"ט ח"א סי' י"ד ובשער
משפט סי' צ"ב סק"א שפירשו בפשיטות כמ"ש דיאמר שכתתי.

רק שלא הביאו דברי התו' הנ"ל שכתבו להיפוך. ובאמת הוא דחוק לומר שכתתי, דא"כ מאי קאמר לא נתפוננתי ת"ל דאינה הכחשה.

ונה שמכחישם הוא מפני ששכת. אבל לדעת התו' א"ש די"ל שהעדים מעידים שהוא יודע עכשיו בעדות.

וכ"ה לשון הש"ס. יודע אפה וכו'.

וכשהוא אומר שאינו יודע הוא מכחישם. ורק שיש לו מיגו לומר שהוא יודע רק שפסול מצד שלא נתפונן להעיד וכדעת התו' הנ"ל.

ואם יעידו עליו שנתפונן וגם שיודע. בנודאי יתחייב.

ויש מקום לישוב עפ"מ"ש התו' במכות שם ובסנהדרין ובב"ב דמי שלא נתפונן להעיד. הוא נקרא עד בשעת הגדה בב"ד.

אבל אם לא בא לב"ד. אינו נכלל בכלל בשם עד ע"ש.

וע' סי' ל"ו בש"ף באנרף בזה. והנה בשבועות (דף ל') פליגי ר"מ ור"בון במןשבע מפי עצמו אי בעי שישבע בב"ד וס"ל לר"מ דאף שלא בפני ב"ד סגי והנלע"ד דע"כ ס"ל לר"מ דסגי חוץ לב"ד רק בנתפונן להעיד והוקבע עליו שם עדות ולזה מהני השבעתו חוץ לב"ד.

משא"כ בשלא נתפונן להעיד בעי דווקא שישבע בב"ד ושם המקום שאם יגיד יתנה עליו שם עדות. וכמו במפי אחרים דבעי מקום שאם יגיד יועיל.

וכיון דמפקדון גמר לה י"ל דווקא כמו שם שפכר בא לידו החפץ. ויש להאריך בזה.

עכ"פ מיןשבע עפ"ז הפל דרק שם בכריתות דאיירי אליבא דר"מ דלא בעי מפי עצמו שישבע בב"ד. ולזה כשנשבע חוץ לב"ד יש לו מיגו דלא נתפוננתי ובעי שישבע בב"ד.

אבל לדין לא שייך דין זה. ומיןשבע הפל בס"ד.

ולשון רש"י. והוא השביעו י"ל שצוה לו שישבע.

ועכ"פ לדעת הפוסקים והרמב"ם א"ש. ומה שלא הביא הרמב"ם הך דעדות בלא"ה א"ש דהא לדין א"ש בפשוטו לפמ"ש התו' בשבועות (דף ל"א ע"ב) ד"ה ואין חייבין ובאשר אני כותב בחפזה אקצר.

ויש לבאר עוד באופן אחר. ואכ"מ.

וגם צ"ע מהא דכתובות (דף ל"ג ע"א) דאמרי אשתליין ע"ש: [יא) ובקדושין (דף ס"ג) איתא באומר קדשתי בתי וא"י למי ואחד אמר אני קדשתייה פליגי רב ור"א אי נאמן לכוניס ופקיני דנאמן.

ולפטור לכ"ע נאמן דא"א חוטא ולא לו. וענין נאמנות זו צריכה ביאור ואי משום חזקה דא"א חוטא ומירתת כפירש"י שם.

א"כ בכ"מ נאמן בענין כזה ע"א משום א"א חוטא ולא לו. ומכ"ש הקא דהוי נוגע.

וגם שם בשנים א' מגרש וא' כונס. הא עכ"פ מכחישים זא"ז.

וגם בעדות אשה בא' אומר מת וא' אומר נהרג יש מחלוקת הפו' בסי' י"ז ומכ"ש פאן.

וע' ח"מ סי' רכ"ב באומר מכרתי שדי.

שוב מצאתי במקנה שהביא מזה להא דא' אומר מת. אף באמת כתב הר"ן שצאמן מפני שלא הוחזקה א"א והוא בירושלמי שם ע"ש.

ונראה הפוננה שאף שהוחזקה ע"פ האב. מ"מ נגד זה לא הוחזקה פינון שאומר שהוא קידשה.

וגם האב אינו אומר ברי שלא קידשה. ושוב כ"א אין מוציאה מחזקה.

משא"כ שם דאיכא חזקה א"א: ושוב ראיתי במקנה שישב על פי זה קושית הפנ"י למה נאמן דהא עד אחד אינו נאמן באמתחוק איסורא. ושם הקשה דל"ל חישינונו בוספרה לה שיצרה תקפה.

ותירץ דהאי חששא רק דרבנו. והוא חידוש דין.

וגם עיקר יסודו קשה דהיכי נאמר ע"א נאמן בזה דלפי דבריו הוא בעל דבר ונוגע ואיך יהא נאמן. ובאמת צ"ע אם יהא נאמן לכופה לינשא לו ומכ"ש לענן מעשי ידיה וכדומה.

ואכ"מ אבל עכ"פ אין לה נוגע גדול מזה. ולא דמי לנדה שהיא מעידה על עצמה שטהורה היא.

וממילא מותר בעלה בה. משא"כ הכא שמעיד על האשה.

וביותר צ"ע הא דקאמר התם שאין סוקלין על ידו דהא קי"ל בירושלמי פ"ח דנזיר וכ"פ הרמב"ם בה' שגגות וסנהדרין דע"א שאמר שהוא חלב ואח"כ אכלו אחר חייב מלקות וקרנו. שוב מצאתי בפנ"י שנתקשה בזה ולא העלה דבר ברור וגם לא הרגיש שדברי הרמב"ם מבוארים בירושלמי שם.

והמקנה תירץ דבעי שיעיד בפני ב"ד. ודבריו תמוהים דהיכן מצינו בעדות כזה שיהא צריך ב"ד.

וכ"ה הלשון ברמב"ם ובירושלמי שם אמר לו ע"ש. וז"ב.

ומה שהביא מרמב"ם מהא"ב או שתחזוק. תמוה דמטונף דהא קי"ל הוחזקה נדה בשכינותיה לוקה וא"צ פלל החזוק בב"ד.

ולמש"ל להביא ראיה להרא"ש נלע"ד לדחות בפשיטות דהא דע"א נאמן קי"ל דהיכא דבע"ד מכחישו אינו נאמן. וא"כ הכא בקדושין.

כ"א לפי דבריו הוא בע"ד. ואין עדותו של שני פלוס נגדו.

משא"כ בהא דמת ונהרג. וזה נכון בע"ה אלא דהיא גופא טעמא בעי וכמש"ל].

ושם בקדושין (נ"ד ס"ד) גבי קדשתיה וגרשתיה קאמר דהאב נאמן לומר קדשתיה וגרשתיה וקאמר דקדושין התורה האמינתו מאת בתי נתי לאיש הזה. אבל בידו לא מיקרי דיהא נאמן משום מיגו דהא תלוי בדעת אחרים.

ע"ש.

ובתו' פתובות (דף כ"ב) כ' דקשהיא גדולה אינו נאמן. וג"ז צ"ע מהא דגיטין (דף נ"ד) מהא דבידו [ועה"מ ס"ס ל"ז שגראה שלא ראה דברי התו' הנ"ל] דנאמן אף לאחר שיצא מת"י ואי אינו בידו א"כ מה נ"מ בזה.

וגבי נשבית ופדיתיה הקשה הר"ן דיליהמניה במיגו דגרשתיה ונדחק בזה. ובפנ"י והפלאה הביאו תירוצ' הריטב"א דעד אינו נאמן במיגו.

ובפנ"י פקפק ע"ז ובאמת הוא תמוה פיון דבידו לפוסלה אמרינו מיגו כדאימא בגיטין שם ובכ"מ. וצ"ל דאמירה שאני: אבל לענ"ד תמוה קושיותם דהא קיי"ל מיגו במקום קול לא אמרינו כמבואר בח"מ סי' ק"נ וכ"ש פאן דאף בטוען גרשתיה אינו נאמן לחד מ"ד משום אם אימא דגירשה קלא הו"ל.

וכ"ש, שאין לומר מיגו בזה וכמש"ל שיותר אין לומר מיגו ממה שאין מאמינים אותו בגוף הטענה וכמבואר בכמה דוכתי. ובאמת בהא דקדשתיה וגרשתיה צ"ע למה נאמן דהא בעל אינו נאמן.

אף ז"א דשם הני פה שאסור הוא הפה שהתיר. וכהא דא"א היתתי וגרושה אני.

ועדיף ממיגו משא"כ ה"א מיגו ל"א. ואף דגבי בעל הני ספק וכמש"ל.

היינו דשם הטענה עצמה נגד חזקה דקלא משא"כ מיגו ל"א. וכן גבי המקדש בע"א (דף ס"ה) דקאמר דלא יליף מממון לענין הודאת בע"ד משום דמחייב לאחריני ע"ש ואין לזה ביאור לכאורה דלמה גרע משאר איסורים שאוסר על כל העולם ומכ"ש בהא דבידום לקדשה פיון ששניהם מודים.

וע' בחי' הרשב"א שהאריך בזה ודבריו צ"ע ואקצר. וע' יבמות (דף ק"ד) גבי חליצה דפריך מנא ידעינו וקאמר בעדים רואים.

ופי' הנ"י דהני דבר שבערונה ומקשה מבעל שאמר גרשתי את אשתי. וזה צ"ע דשם בידו משא"כ פאן תלוי בדידה.

ועכצ"ל פיון שגם היא מודה מיקרי בידה. ומה שקשה דמאי מקשה דהא גם בבעל צ"ל גרשתי בפני עדים.

קבר הרגישו המחברים וע"ש בכתונת פסים. שוב ראיתי בנתיבות ס"ס ל"ו כ"כ וע"ש. ועוד מצינו שנאמן ע"א גבי סוטה וכן גבי עגלה צרופה ויליף לה מקרא דלא נודע מי הפהו שיליה סוטה. וקשה ל"ל קרא לזה.

ובמקנה כתב דשם נאמן משום קורבה דמוכת. ודבריו נפלאים דאטו צריך שיעיד מאיזה עיר הנה ההורג.

הא אינו מעיד רק שראה אותו. ואדרבא ק"ל להיפוך ל"ל קרא וכמש"ל: יב) אבל הגראה בעקרי דברים אלו כי שני טעמים יש להא דע"א אינו נאמן.

או משום דאמר בידמי. או משום חשש שקר כגון ששוכרים אותו וכדומה.

כ"כ בתשב"ץ ח"א סי' ע"ז וסי' פ"ג פ"ד וע' קצה"ח ונתיבות ר"ס ל"א והנה באדם על עצמו יש ג"כ שני מיני פסולים. כי קרוב פסול להעיד והוא פסול עצמין כדאיתא בסנהדרין דאפילו משה ואהרן פסולים.

ועוד חשש שקר וכמו נוגע בדבר שבממון ועס"י ל"ז בש"ד. והנה לכאורה לא היה לנו להאמין שום אדם על איסורים וכמו לאכול אצלו בשר שאולי לא נמלח פראוי וכדומה ובשולחן ארומים שיש להם חזקת היתר א"ש דמספק אין לחוש אבל בש"ד קשה.

וא"ל שנסמוך על חזקת פשרות של האיש. ז"א דא"כ בכל ע"א נימא הכי.

והא חזינן דע"א אין נאמן בממון אף פשאין הבע"ד מכחישו. וכגון במקום דלא הו"ל למידע לדעת הרבה פוסקים וכדומה, לזה נראה דילפינן לה מקרא דנספרה לה שהתורה האמינה לכל אדם על דבר המסור תחת ידו שבנדאי וזהו פראוי.

בדדמי לא חיישינן כפירש"י קדושין (דף ע"ד) גבי מוכר דמיקד דניק. וכן לשוקרא אינו נחשד פניו שהוא איסור שמוטל להנהגת הבית.

ונחקה זו חזקה אלימתא היא. ולענן זה אהני לן קרא דנספרה.

ובמקנה (דף ס"ה ע"ב) כ' בשם התו' ריש גיטין דנדה הוי דבר שבפירוה וכה"ע ע"ז בגין. ותמהני דהא לא כ' שם רק דס"ד הכי, וכן מבואר בפוסקים דנדה לא מקרי ערוה וע' ס' הישר לר"ת סי' ע"ג באנרף בזה] ולזה כ"א על שלו נאמן פשני עדים ולזה הא דנאמן בעל המקח כשמקחו בידו דווקא.

ואף שצריך לקבל מי שפרע נגד השני וכפירש"י שם לדעת הפוסקים שיש לו מש"פ על תנאי בהכחשה. ועוד יש לימוד מןשחט את בן הבקר כפירש"י חולין וגיטין ונראה משום דמנספרה לא הוי כ"כ אמתחוק איסורא כמ"ש התו' ביבמות (דף פ"ח).

וגם כי משם ילפינן אף שאינו בעצם שלו רק שניתן תחת ידו דקרבות הפהנים שוחטים של אחרים. ובאמת צ"ע דהא בשחיטה אפשר שאחרים עומדים על גבו: יג) ועדיין לא ידענו רק בדבר שהוא כולו שלו בעצם.

אבל באב את בתו אף שברשותו היא מ"מ הא קדושיה נוגעים לקרוביה ג"כ לענן קרובי האיש וכדומה וכן אף בקדושי עצמה. ולא דמי לאומר שהוא חלב שג"כ נאסר לשאר העולם.

דכינן שהוא שלו אם ירצה לא יתנונו לאחר ואין רשות ליטלו בלעדו. ועוד נראה לחלק דהקא אינה ברשותו רק לזמן.

והו"א דלא יתא נאמן לאנסרה לעולם אף לאחר שתצא מרשותו. ולזה אצטרף קרא באב שנאמן לאסור את בתו אף שהיא בחזקת היתר.

ומזה נלמוד לכל דבר שנסטר ת"י אדם אף לזמן קצר מיקרי באותה שעה בעלים ע"ז ונאמן. וכמו פהנים בפגול כדאיתא בגיטין שם ושליש שמבואר בגיטין (דף ס"ד) שנאמן לענן גירושין.

אף זה רק כְּשֶׁהִיָּה ת"י בְּרִשׁוֹת: יד) אף בְּפֶרֶט אֶחָד יֵשׁ חִילּוּק בֵּין מֵה שְׁנֵימֵן ת"י מְדַעַת הַבְּעָלִים וּבֵין נְאֻמָּנוֹת אָב עַל בֵּתוֹ. דְּכִשְׁנוֹתֵן הַדְּבָר ת"י א"כ הָרִי עַל אוֹתָהּ שְׁעָה מִשְׁיָמֵן ע"ז כְּבָעָלִים וְיָדוּ כִּידוֹ וּא"כ אף לְאַחַר שְׁיִצָּא מִת"י נְאֻמָּן לֹמֵר מֵה שְׁנַעֲשֶׂה בְּעוֹד שֶׁהוּא ת"י כִּינּוּן שְׁאֵז הַיְמִנְיָה כְּבָעָלִים וְהָיִי כְּקַבֵּל עָלָיו קְרוֹב אוֹ פְּסוּל.

וּמְבֹנָאָר דִּין זֶה בַח"מ ס' נ"ו בְּש"ף וְאַחֲרוֹנִים וְהוּא סְבַרְת רַבָּא בְּגִיטִין (דָּף נ"ד). וְרַק בְּאַשְׁפַּחְיָה וְלֹא א"ל יֵשׁ רְגָלִים שֶׁאֵח"כ הוּא מְשַׁקֵּר.

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהִיָּה עָלָיו בְּעָלִים מְקוֹדֵם. וְכֵן בְּאָב עַל בֵּתוֹ שֶׁלֹּא קִיבְּלָתוֹ הַבֵּת עַל עֲצָמָה וְרַק הַתּוֹרָה הֶאֱמִינָתוֹ.

וְלִזְהָ אֵין לוֹ נְאֻמָּנוֹת רַק בְּשִׁעַת שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ וְלֹא אֵח"כ. וְהָאֵב אֵינוֹ נְאֻמָּן כְּשֶׁהִיא גְּדוּלָּה. וּמִצָּאֵתִי בְּמִקְנֵה שְׁנַתְקַשָּׁה בְּזֶה וּדְבָרָיו צ"ע וּלְפַמ"ש א"ש ב"ס"ד. וְזֶהוּ הַחִילּוּק בֵּין דִּינֵין לְבַעַל הַמִּקְח.

שְׁבַעַל הַמִּקְח שֶׁהוּא כִּידוֹ מְקוֹדֵם וְלֹא הֶאֱמִינוּהוּ עַל עֲצָמָם אֵינוֹ נְאֻמָּן רַק כְּשֶׁהַמִּקְח ת"י וְלֹא אֵח"כ. מִשָּׂא"כ בְּדִינֵין שְׁבָאוֹ לְפָנָיו לְדוֹן נְאֻמָּן עָלֵיהֶם אף לְאַחַר הַדִּין.

וְרַק כְּשֶׁיִּצָּאוּ מִלְּפָנָיו אֵינוֹ נְאֻמָּן מִשׁוּם דְּהָיִי כְּאַשְׁפַּחְיָה וְלֹא א"ל. וּבִש"ע ר"ס קכ"ז פְּסֵק דְּאַף שֶׁהַבְּעַל דִּין מְכַחֵשׁוֹ נְאֻמָּן וְהַש"ף הַשִּׁיג ע"ז.

וּלְפַמ"ש א"ש דְּהָיִי כְּמוֹ שְׁלִישׁ וּמ"ש הַפּוֹס' דְּאֵינוֹ נְאֻמָּן בְּהַכְחָשֵׁת הַבַּע"ד. הֵינּוּ מִשׁוּם דְּלַעֲגוּן אִיסוּר לֹא הֶאֱמִינוֹ רַק שֶׁיְהִי כְּבָעָלִים.

אָבָל מ"מ לֹא הַפְּקִיעוֹ מְרִשׁוֹתוֹ שֶׁהוּא לֹא יֵהָא נְאֻמָּן כָּלָל. מִשָּׂא"כ בְּהָדָה דְּמִקְח שֶׁהוּא בְּעָלִים עָלָיו מִתְחִילָה וְאֵין תְּלוּי בְּדַעַת הַקּוֹנִים.

נְאֻמָּן אף בְּהַכְחָשָׁה וְכֵן בְּדִינֵין שֶׁהֶאֱמִינְהוּ עָלֵיהֶם יוֹתֵר מֵהֶם עֲצָמָם שֶׁקִּבְּלוּ כָּל מֵה שֶׁיֵּאֵמֵר. וְכֵמוֹ בְּשְׁלִישׁ שְׁלַעֲגִין הַשְּׁלִישוֹת הוֹצִיאוֹ מְרִשׁוֹתָם וְנְאֻמָּן אף בְּהַכְחָשָׁה.

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁיֵּשׁ דו"ד בְּעֲצָם הַדְּבָר בֵּין שְׁלִישׁ לְבַע"ד שְׁבִיזָה אֵין נְאֻמָּנוֹת לְהַשְּׁלִישׁ. וְעַח"מ ס' רכ"ב.

וְלִזְהָ כְּשֶׁטוֹעֵן שְׁעָשֶׂה קִנְיָן גָּמוּר אֵינוֹ נְאֻמָּן וְיֵשׁ לְצַדָּד בְּזֶה וְע"ש בְּנִתִיבוֹת. וּבְשְׁלִישׁ שְׁאֵין נְאֻמָּן אַחַר שְׁיִצָּא מִת"י הֵינּוּ מִשׁוּם דְּחִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא יִצָּא מִיָּדוֹ ע"י גְּפִילָה וּפְקָדוֹן וְכִדּוּמָה וְלִזְהָ הוּא נוֹגֵעַ כְּמִבְּנָאָר בְּס' נ"ו בְּאַחֲרוֹנִים בְּזֶה.

אָבָל כָּאֵן הוּא נְאֻמָּן בְּעֲצָם מִצַּד שֶׁהוּא כְּבָעָלִים: טו) עכ"פ מְהָא דְּאָב נְאֻמָּן עַל בֵּתוֹ לְמַדְנּוּ שְׁאַף דְּרַק שְׁלַעַת הַזֹּאת הִיא בְּרִשׁוֹתוֹ נְאֻמָּן. וּמִמִּילָא נְלִמוּד לַעֲגִין חִיָּה שְׁנִאֻמָּנָת לְאַלְתֵּר וְלַעֲגִין אִמּוֹ כָּל שְׁבַעָה שְׁכָל הָעַת הִיא הַדְּבָר בְּרִשׁוֹתָם וְהָרִי הֵם כְּבָעָלִים.

וְאֵין נְאֻמָּנוֹת זֶה מִטַּעַם מִיָּגוֹ. וְגַם לְמַדְנּוּ שְׁבַכְגוֹן זֶה הַנּוֹכְשָׁרוֹ קְרוֹבִים וּפְסוּלֵי עֵדוֹת מְחַמֵּת קוֹרְבָה וְנִשְׁיָם.

וּמִזְהָ הַצַּד הִיָּה לָנוּ לְהֶאֱמִין בַּעַל לֹמֵר גְּרִשְׁתִּי כִּינּוּן שֶׁהִיא בְּרִשׁוֹתוֹ לַעֲגִין זֶה. אֲלֹא מִשׁוּם שְׁיֵשׁ כָּאֵן גְּיִיעָה בְּדְבָר שְׁכַמּוֹן שְׁחִיב לָהּ שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה וְע' כְּתוּבוֹת (דָּף פ"ט ע"ב) בֵּתוֹ'.

ובגישתו (דף י"ז ע"א) כ' התו' דבמכחישתו אינו נאמן. ולכאורה תמוה דמה בכך דהא מ"מ מיגו איכא וכו' תמה במקנה.

אף באמת לא שייך לומר שהדבר ברשותו רק בדומם או בקטון וקטנה שאין בהם דעת להיות ברשות עצמה. אבל האשה לעגן איסור והיתר היא נאמנת על עצמה מקרא דוספרה לה.

א"כ אין להבעל יותר נאמנות ממנה. ומזה הטעם אשה שאמרה גרשתני נאמנת וכשבאה לתפוע פתובתה אינה נאמנת.

והיינו משום דלעגן איסורא יש לה נאמנות ולא לעגן ממון דחזקת ממון עדיפא וגם דהוי נוגע וכמש"ל. ומכל מקום פיון שיש בזה מה שמפקעת עצמה מרשות בעלה הוצרכו לחזקה דאינה מ"י כשהבעל מסייעה אין פאן חזקה.

ולזה אמרו שצאמן משום מיגו והפוננה ששניהם ביחד הם לעגן זה כבעלים. אבל למפרע אינו נאמן דמ"נ אם הנ"מ רק לדברים שבינו לבינה.

ונדאי נאמן. ואם נ"מ לעגן אחרים כגון שזינתה וכדומה.

הוי זה לעגן אחרים כדבר שאינו ברשותו ואינו נאמן. וכמו אם אכל אחד חלב ואח"כ באו הבעלים ואמרו שהיה זה שונן.

בנדאי אינו נאמן אם אתחזק. אבל מקודם היה נאמן.

ובאמת בפשוטו ניחא דכיון שהוא אומר גרשתיה. א"כ לדבריו אינו בעלים על דבר זה ואין לו נאמנות וכמש"ל.

ורק בדבר שבידו עכשיו לעשותו הרי הוא בעלים עליו. ולזה נאמן רק להבא.

וכאמרם ביבמות (דף מ"ז) לדבריה עכו"ם אתה וכו' והיינו פלוגתא דפליגין דיבורא שם. וגם י"ל דגט שאני דהוי דבר שבערוה.

אף ז"א וכנ"ל וגם דגט קיל מקדושין כמ"ש הרשב"א בקדושין (דף ס"ה) ובנ"י יבמות (דף ל"א): (טז) והנה יש עוד ענין נאמנות והוא ע"א בעלמא דילפינן לה מהודע אליו בכריתות (דף י"א) דבאיסורין ע"א נאמן.

ונראה בטעם הדבר דחזקה אין אדם חוטא ולא לו ולזה לא חשדינן ליה למשקר. ולא דמי לממון דחזקת ממון אלימא.

וגם דבממון שייך לחוש כמ"ש התשב"ץ שם אבל פאן אין לחוש. ורק החשש משום בידדמי.

ולזה גילתה לנו התורה דהיכא דליכא חזקת איסור לא נחוש לזה. ובסוטה אף דאתחזק בהיתר מ"מ פיון שיש רגלים לדבר אין לחוש לבידדמי.

ומ"מ אצטריך קרא. וכו' למשקר.

ובעגלה ערופה נמי דהרי הם בחזקת מחוייבים להביא ע"ע. ומ"מ הימניה רחמנא משום דלא הוי רק גילוי מקלתא וע"ש בתשב"ץ מ"ש בזה.

וגם שם גלי לן קרא בהודע דאף אשה ועבד נאמנים בזה וכדאיתא בכריתות שם ובתו"כ פ' ויקרא: והנה הש"ף בסי' קכ"ז הקשה על הרא"ש שכ' דע"א נאמן היכא דיש ספק והקשה דבלא"ה אסור. ותירץ שמועל דמשוי לה פונדאי.

והאחרונים חלקו עליו. ועכ"פ בארנו שענין קדושין שהאב נאמן היא חוב לכל העולם ואין דומה לשאר איסורים.

רק מ"מ האמינותו תורה. וע"כ לא מצינו שנגאמן רק לענין איסור שפיון שהיא עתה ברשותו נאמן עליה לאסרה על כל העולם.

אבל לענין עונשים שהוא להוציא מאחרים שזה עדיף מחזקת ממון פונדאי אינו נאמן. וכמו כל ע"א דאינו נאמן בכגון זה.

ובאומר אני קדשתייה לזה. נאמן משום דכיון שכתב נאסרה לכל העולם מצד אמירת האב וא"כ שוב הו"ל כע"א באיסורים.

ורק רב ס"ל דחיישינו ליצרו תקפו כיון דעיקר נאמנות ע"א משום חזקה. ולק"מ מה שהקשה המקנה מוספיה לה.

דשאני התם דהיא בעלים על עצמה דחזקה אלימתא היא כמש"ל דאף באתחזק איסורא נאמנת. והו"ד דסוקלין עדיין אינו מבותר וגם צ"ע טובא מהא דסוקלין על החזקות שיליה קדושין.

ונראה הטעם משום דבאב שהוא נוגע בדבר מהני אמתלא לחזור ורק בחזקה ל"מ אמתלא וכן בעד ל"מ לחזור בו שאינו חוזר ומגיד. וע' בחו"ד סי' קפ"ה.

והנה אין שייך ללמוד מוספיה לה רק דבר שתלוי במעשה אבל בדברים התלויים בשיקול הדעת כמו הוראה אינו נלמד מוספיה שזה אינו נוגע לדברים שברשותו מצד שהוא בעליו וכמש"ל.

ולזה אמרו כל הבכורות אדם רואה וכו' מצד שהוא נוגע יש לחוש למשקר. ולזה פשיש לו מיגו אין לחוש ובאמת מה שנגאמן חכם לאסור ולהתיר אף היכא דאתחזק איסורא לפמ"ש הפנ"י דהיכא דאיתרע חזקתו נאמן ע"א.

א"ש בפשיטות דהא ע"כ איתרע כיון שבא לשאול. אף בלא"ה נראה שזה נלמד מקרא דאל השופט אשר יהיה בימים ההם.

דלענין הוראה נאמן אף חכם אחד. ועפ"ז יש לבאר הא דחכם שאסר וכו' ואכ"מ.

ולזה לא חיישינו שאמר בנדמי. ויש לעיין בזה מהא דפלוני חכם בכתובות (דף ע"ב) וע' ביו"ד סי' קפ"ה.

וגבי בכור דלא אמרינו מיגו שהיה מטיל מום קודם שיצא. דהא ע"כ איירי בישראל כמש"ל.

דכהן בלא"ה אינו נאמן. וישראל מה יועיל לו הטלת מום כיון שצריך לתנו לכהן.

ואי פשנפל מאבי אמו ישראל. א"כ לא היה לו מיגו זה.

ואם נאמר הטעם משום חשדא יתבאר יותר באקצור. וע' תו' קדושין (דף ס"ה ע"ב) שפירוש פדברינו וע' פנ"י גיטין (דף נ"ד) וחז"ל סי' קכ"ז: ובזה מבואר סוגיא דכריתות ביהא דאדם נאמן על עצמו וטעם מיגו.

וכן ביהא דקאמר מודה ר"מ בשפחה חרופה ואינה. והיגו משום דלענין איסור כל אדם נאמן על עצמו.

ורק שישני עדים נאמנים יותר. וכן קיי"ל בח"מ סי' נ"ו בשליש דאף בעדים מכחישים אם אפשר לתרץ דבריו ולומר שנתחדש אח"כ וכדומה שפיר מהמניין ליה ע"ש בסעיף ב'.

וה"נ דינו על שלו פמו שלישי כמש"ל: יז) ויותר נראה הפנונה שם דכיון שאפשר שלא גמר ביאתו וכן שנשאל על נזירתו מיקרי עדותם חצי עדות ולא הוי עדות. ומצאתי בתו' ישנים שם שפירשו כן.

ובאמת זה צ"ע דהא קיי"ל דלא בעי רק שיראו פדרה המנאפים. ולחוקק לחלק דאין חזקה רק שהערה ולא שגמר.

דאטו נמת דבריה לשיעורים והא גם בהערה גופה יש חלוקים כדאיתא ביבמות (דף נ"ה) וע' נו"ב חאה"ע סי' כ"ג. וע"כ שחזקה שגמר.

ויש להוכיח זה מיבמות (דף נ"ה ע"ב) משכבת זרע דגבי א"א ואכמ"ל. ולענין אונס ורצון כתב הנ"י בפ"ב דיבמות בסוגיא דרוכל שאנו מעמידין בחזקת שזינתה ברצון אבל לפמ"ש א"ש דרק ה"א דהוי לענין איסורא דכפרת קרבן שהתורה האמינתו ע"ז.

ורק שעדים מכחישים אותו. ולזה כל שיש מקום לקיים דבריו מקימים פדין שלישי.

ואם ה"ה אומר לא גמרתי וכדומה ה"ה נאמן. ואף אי לא טעין טענינו ליה כמבואר בח"מ שם.

ואם כן אף כשמכחישים לגמרי אין עדותם שלמה. וכהא דכתובות (דף ל"ג ע"א).

ולזה האומר נתגירתני אינו נאמן דלא שייך בזה מיגו וגם מה שהוא נאמן על עצמו. דלעכו"ם לא ניתן נאמנות.

ואין לו נאמנות רק על שבע מצות שלו. ולזה נראה דאינו נאמן אף לענין עצמו לנהוג באיסור שנכופר אותו פדין שני בפשיה חד"א.

דבעכו"ם לא שייך זה. וזהו מ"ש בתו' ביבמות (דף מ"ז) ד"ה נאמן דהיינו במילי דמשוי בפשיה חד"א.

הפנונה פנ"ל מה ששייך בעכו"ם שאסור עליו [וכ"כ בנתיבות ס"ס ל"ה במקום שנאמנים נשים ופסולים שעכו"ם אינו נאמן. ומקורו י"ל מפאן וע' בפיה"מ להרמב"ם פ"ק דב"ק].

ורק במסל"ת יש מקומות שהאמינוהו וכבר הכריע הש"ך בסי' צ"ח ובכ"מ שאינו נאמן באיסורים לא לאיסור ולא להיתר ויותר מזה דעת הרשב"א במינוחסות סי' קכ"ח דאף באשה שמסל"ת נאמן. מ"מ אין עכו"ם אחר יכול להכחישו דדווקא להתיר הימנוהו רבין.

אָבֵל לָאוּ כָּל כְּמִינֵיהּ לְאַסּוּר בְּשִׁיחָה בְּעֵלְמָא. וְאַף שְׂשֻׁם אֵין הֵדִין כֵּן מִצַּד שְׁגָם הַמִּתִּיר
הוּא מִסְל"ת כְּמִבְנוֹאֵר בֵּאה"ע ס' י"ז.

אָבֵל כָּאֵן בְּנוֹדָאֵי אֵין לָנוּ טַעַם לְאַסּוּר ע"פ דְּבָרֵיו אַף אֵי הָוֵי מִסְל"ת. וְעֵיקָר נִרְאֶה כִּמ"ש
הַש"ף מְשׁוּם דְּאִיכָא לְמִיקָם עֲלֵה דְמִילְתָא.

וּבְמִילְתָא דְעֵבִידָא לְאַגְלוּנֵי נְאָמֵן. וְכִמוּ גְבִי עֲדוּת אִשָּׁה.

וע"ש בכרו"פ. וְדָבְרֵי הַט"ז שְׁם צ"ע וְכֵן בַּחוּו"ד שְׁם.

וְרִאִיָּה דַּבְתו"כ מְרַבֵּה גְבִי הוֹדַע עֵבֵד וְשִׁפְחָה וְלֹא אֲשַׁמוּעֵינָן רְבוּתָא דְעַכּוּ"ם נְאָמֵן. ועכ"פ
כָּל הַפְּלִפּוּל שְׁם לְעַנְיָן לְהַתִּיר אִיסוּר דְרַבְּנָן ע"ש.

וְגַם מִש"ש הַש"ף בְּפִשְׁטוּת דְּבִאִיסוּר דְרַבְּנָן נְאָמֵן צ"ע דְּהָא גַם בְּשִׁבּוּיָה שְׁהִקְלוּ בַב"ק
(דף קי"ד) בִּמְסִל"ת זֶה רַק בְּאִשָּׁה וְקָטָן וְלֹא בְּעַכּוּ"ם וְכִמ"ש הָרֵא"ש בְּתִשְׁבּוּבָה בְּכָלֵל ל"ב
וְכ"ה בְּרַמ"א בֵּאה"ע ס"ז. רַק שְׂשֻׁם חוֹלְקִין דְרַבֵּן בְּשִׁבּוּיָה הִקְלוּ שְׂאִינוּ רַק חֲשָׁד וְגַם
דְּהִיא עֲצָמָה אוֹמְרַת כֵּן.

וְגַם דְּמִנּוּן לֹא נִפְשָׁה כְּמִבְנוֹאֵר בְּפּוֹסְקִים. וְכֵן גְּבִי נְחִיל שֶׁל דְּבוּרִים וְגְבִי תְרוּמָה דְרַבְּנָן לֹא
נִזְכָּר רַק קָטָן וְאִשָּׁה וְשִׁפְחָה אָבֵל לֹא עַכּוּ"ם וע' טוּח"מ ס"י ש"ע, ועכ"פ הַף נְאָמְנוֹת
דְּבִידוּ אַף לְהַפּוֹסְקִים דְעַכּוּ"ם נְאָמֵן בִּמְסִל"ת בְּאִיסוּר.

מ"מ לְעַנְיָן בִּידוּ לֹא שְׂיִיף לְהֶאֱמִינוּ כִּינּוּן שְׁעֵיקָר הַנְּאָמְנוֹת הוּא מִפְּחַח חֲזָקַת כְּשֵׁרוֹת וְכָהָא
דְּנִסְפָּרָה לָהּ וְכִבְרַת מְבִנוֹאֵר בְּפּוֹסְקִים דְּלְאַסּוּר וְלְהַתִּיר אֶחָד הוּא. וְגַם לֹא שְׂיִיף מִיגוּ דְּאִי
בְּעֵי קְלִיָּה דְּאִין עַד נְאָמֵן בְּמִיגוּ כִּמְש"ל בְּשֵׁם הַרִיטְב"א.

כִּינּוּן שְׁבַעֲצָמוֹתוֹ אֵין לוֹ דִּין נְאָמְנוֹת: יא) וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּנָה עַל הָרֵא"ש פִּא"מ דְּמִשְׁמַע
דְּהִיכָא דְּבִידוּ אַף הִיכָא דְּלְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ נְאָמֵן וְכֵן הִבִּין הַרְשָׁב"א בְּפִלּוּגְתָא דְרַבֵּי וְרַשְׁב"ג
וְזֶה תַּמּוּנָה דְּכִינּוּן דְּאִיכָא אֲמַתְלָא שְׁהוּא מְשַׁקֵּר אִיף נְאָמִינוּ.

וְהָרֵי יוֹתֵר מְזֵה כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּמִינּוּחְסוֹת ס' קל"ג דְּאִי בְּאוֹמֵר שְׂרָאָה שְׁזִינְתָה אִשְׁתוּ
אִם יֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר שְׁמַחְמַת שְׁנָאָה אוֹמֵר כֵּן כּוֹפִין אוֹתוֹ לְדוֹר עֲמָה. וְהָרֵי בְּשׁוּי אֲנַפְשִׁיָּה
חַד"א נְאָמֵן לַכ"ע.

וְכ"כ הָרֵא"ש בְּכָלֵל ל"ב רַק שֶׁכ' דְּבַעֲי שְׂיִתָּן אֲמַתְלָא. וְק"ו כָּאֵן שְׂאֲמַתְלָאָתוֹ לְפָנֵינוּ שְׂאָמֵר
כֵּן לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ.

וְאַף שְׂשֻׁם לְחַלֵּק דְּשְׂאֵנֵי הֵתָם שְׁרוּצָה לְגַרְשׁ אִשְׁתוּ וְלְהוֹצִיאָהּ. מִשְׂא"כ כָּאֵן שְׂאָמֵר עַל
שְׁלוֹ אַף ז"א דְּעֵיקָר שְׁוִיָּה חַד"א הוּא מִצַּד שְׁנְאָמֵן עַל עֲצָמוֹ וְגַם תַּמּוּנָה עַל הַרְשָׁב"א
שְׁהָרֵי דְּעֵתֵי בַחֲי' לְקַדוּשִׁין כְּדַעַת הָרֵאָב"ד וְהַרְמַב"ן וְהוּבָא דְּעֵתָם בְּר"ן בְּקַדוּשִׁין שְׁם
דְּלֹא ס"ל סְבָרָא דְּבִידוּ נְאָמֵן טְפִי וְאִדְרָבָא עוֹד גְּרַע מְשׁוּם שְׁקִיבֵל עַל עֲצָמוֹ לְשִׁמּוֹר
וּבְגִיטִין פ' הַנִּיזְקִין ג"כ כ' הַר"ן כְּשִׁיטָה זוּ ע"ש וּבְרֵא"ש שְׁם נִרְאֶה שְׁלֹא הִרְגִישׁ בְּשִׁיטָה
זוֹ] וְא"כ לְדִידָהּ לֹא שְׂיִיף לְהֶאֱמִין לְעַכּוּ"ם וְאִיף כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבּוּבָה גְבִי או"ב שְׂפִידוּ
עֲדִירָה וְיֵשׁ לְהֶאֱמִין אַף לְעַכּוּ"ם כִּינּוּן דְּאִי בְּיִשְׂרָאֵל לֹא עֲדִירָה בִּידוּ.

ובלא"ה אין לעפוי"ם שום נאָמנות לכ"ע וכנ"ל: יט) ובתוס' בכורות (דף כ"א ע"ב) פתבו אהא דקאמר דאשתבוחי הוי משתבח ופירש"י משום ספנה והוכיחו מזה דעפוי"ם אינו נאָמן דלהשביח אומר פן וכ"כ הרא"ש שם.

משמע מזה דאל"ה הנה נאָמן שבפירה במסל"ת. והוא תמוה שהרי אין לעפוי"ם נאָמנות להקל ומכ"ש באיסור דאורייתא וכמ"ש בעצמו בפא"מ שאין נאָמן להקל.

וא"ל דרק משום להשביח אין נאָמן להקל. ז"א דהא גם באבילות דחה הראיה משום קולא ע"ש.

וגם דכיון דבידו נאָמן בכל גוונא א"כ מה נ"מ. וראייתו שם מעדות אשה אינה מועלת רק לא לאבילות דהוי מילתא דעבידא לאגלוני וגם דשם דייקא ומינסבא ונראה עיקר ראיתו משום לא פלוג.

עכ"פ צ"ע בזה. ובאמת בש"ע סי' שט"ז פסקינן דלא מהני מסל"ת אף באינו משביח ע"ש בט"ז בשם פסקי מהרא"י ונהביאו בסי' צ"ח ג"כ.

ובגיטין (דף י') איתא דשטרות בערפאות פשרים נראה מזה שיש עדות לעפוי"ם. אבל ז"א וכבר פתבו כל הראשונים שזה מצד חזקה דלא מרעי ומדרבנן וע' בב"י ח"מ סי' ס"ח ובתשב"ץ סי' ע"ח ופ"ג ופ"ד.

ועיקר הסברא נלע"ד דבכ"מ דאיפא חזקה אלימתא הוי פאלו אגן סהדי על דבר זה ובפרט בד"מ שנידון בידיעה בלי ראיה ע' שבועות (דף ל"ד). וכ"נ דעת התשב"ץ שם.

וכן משמע בכתובות (דף כ"ח ע"ב) שאין לעפוי"ם נאָמנות. וע' יש"ש סוף יבמות וצ"ע.

ומ"ש המרדכי שיטת סה"ח דעפוי"ם פשר לעדות פכר השיג ע"ז בתשב"ץ שם וע' קצה"ח סי' ס"ח שכ' שפן דעת רש"י משום שמצוין על דינין וזה צ"ע דהא אין בהם דיני עדות וגם איסור לא תענה לא שיהי בהם.

ולדבריו יהיו נאָמנים בדיני ערנה פיון שמצוין על לא תנאף. עכ"פ זהו מוספם שבאיסורים אין שום עדות לעפוי"ם.

נהרי י"א שלא להשביע ע"פ עפוי"ם עח"מ סי' קמ"ט וסי' קע"ו: כ) וביותר תמהני דבתוספתא פ"ה דדמאי הגירסא להיפוך ממה שהביאה הרא"ש שם. דשם הגי' עפוי"ם שהנה וכו' פמשבח מקחו אבל אם א"ל מאיש פלוני פותי לקחתים מאיש פלוני עפוי"ם לקחתים משלי הבאתים נאָמן להחמיר דברי רבי רשבג"א א"נ שדברי העו"ג לא מעלין ולא מורדין וכן הביאה הרא"ש בעצמו בפ"ק דקדושין סי' ס"ב רק שנהא שם שלא הנה גורס הא דמשלי הבאתים.

וכ"ה הגירסא בירושלמי פ"ו דדמאי הל"ח רק במקום רשב"ג איתא חכמים. ומחלוקתם מבוארת דרבי ס"ל דנאָמן לומר מאיש פלוני משום דהויא מילתא דעבידא לאגלוני.

ומ"מ א"נ להקל דאמרינן שלח ואחוי וכמ"ש התו' בקדושין (דף ס"ו) ונראה שגם הא דקאמר. נאָמן להחמיר היינו לחקור ולדרוש.

אָלס שצ"ע בָּזָה אָם יִשְׁאַלּוּ לְהַעֲכוּ"ם אָם נֶאֱמָר לְהַכְחִישׁוּ וּכְהִיא דְּפִלוֹנִי טִיְהָר לִי אֵת הַפֶּתֶם בְּכַתּוּבוֹת (דָּף ע"ב) וְעִי"ד סִי קפ"ה וּבְקִצָּה"ח סִי כ"ג וּבִאֵה"ע סִי י"ז. וְעַכ"פּ מְבֹאָר דְּבְרֵי־שֵׁא כ"ע מוֹדוֹ דְּאִינוּ נֶאֱמָר.

וּבִירוּשָׁלַיִם שָׁם אֵימָא עוֹד ר"י בְּעֵי הָיָה צוֹנֵחַ לְפִי תְּנוּמוֹ ר"י בְּעֵי הָדָא דְּתִימָא כּוֹתֵי פְּגוּי דְּאִינְתְּפִלְגִין וְכוּ' וְהַמְּפָרֵשׁ פִּי שָׁם דְּלְפִי תְּנוּמוֹ וְנוֹדָא מְהִימָן בְּעַכּוּ"ם אָלס דְּמִיבַע"ל בְּכוֹתֵי אִי מְהִימָן לִפ"ת.

וּדְבָרֵי תְּמוּהִים דְּמַהִיכֵן פְּשוּט לּוֹ שְׁנֶאֱמָר מִסְל"ת לְאִסּוּר דְּמַעֲדוֹת אִשָּׁה אִין רְאָיָה דְּדִי־קָא וּמִינְסָבָא. וְגַם דְּלַעֲגֵן מִסְל"ת מְאִי גָרַע כּוֹתֵי מַעֲכוּ"ם וְכַמְבֹּאָר בְּרִי"ף סוּף יְבָמוֹת וּבִאֵה"ע סִי י"ז.

אָבֵל נִלְע"ד לְגֵרוֹס בִּירוּשָׁלַיִם פְּגִי־רִסַת הַתּוֹסֶפֶת אֲשֶׁה־זְפָרְנוּ דְּאִיכָא תְּרִי בְּבִי מְאִישׁ פְּלוֹנִי כּוֹתֵי. וְאִישׁ פְּלוֹנִי עַכּוּ"ם.

וּמְקַשָּׁה ר' יוֹדֵן מְעִיקָרָא הָיָה צוֹנֵחַ לִפ"ת. דְּאָף לְפִי תְּנוּמוֹ אִינוּ נֶאֱמָר.

אוֹ הַכּוֹנֵנָה דְּמִיבַעֲיָא לִיה אִיף הַדִּין. אָלס שְׁלִשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת כֵּן עַל קִנְיָא כְּדוּעַ לְרַגִּיל בּוּ.

וְאֵח"פ מְקַשָּׁה עוֹד דְּהָדָא דְּתִימָא כּוֹתֵי פְּגוּי מְדַקְטָה. מְאִישׁ פְּלוֹנִי כּוֹתֵי.

וְהָא מְסִיִּים בְּסִיפָא דְּבְרֵי רַבִּי וְלָזָה מִיִּיתֵי הַבְּרִיִּיתָא ס"ל דְּכוֹתֵי אִינוּ פְּגוּי וּלִפ"ז מְפֹרָשׁ דִּין זֶה בִירוּשָׁלַיִם: כֵּא) הִנֵּה צְרִיכִין אָנוּ לִידַע מַה טִּיבָן שֶׁל פִּירוֹת אֵלּוּ וְלְכַאוּרָה מְשַׁמַּע דְּאִי־רִי בַח"ל אוֹ בְּסוּרְיָא שְׁיִישׁ קִנְיָן לְעַכּוּ"ם לִכ"ע וּפְטוּר מִמַּעֲשָׂר.

וְגַם לְסַפֵּק עֲרָלָה אִין לְחוּשׁ בַּח"ל וְאָף בֵּא"י אֲזַלִּינַן בְּתַר רֹב פִּירוֹת שְׁאִינָם עֲרָלָה וְכוּ' נִטַע רְבָעֵי. וְגַם לְהַמְּפָרֵשׁ שֶׁל עֲזִיקָה הוּא מִן הַמְּשֻׁנָּם בְּשַׁבִּיעִית בְּנוֹדָא אִין לְחוּשׁ מִס' דְּכַעֲכוּ"ם לִיכָא שְׁבִיעִית.

וְכ"כ בְּנ"י סוּף יְבָמוֹת הַטַּעַם דְּאֲזַלִּינַן בְּתַר רַבָּא. וְשָׁם פִּי עֲזִיקָה לְשׁוֹן חֲפִירָה שְׁנַעֲבָדָה הַקְּרָקַע בְּשַׁבִּיעִית וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא וְכַדְאֲמַרִּינַן הַנוֹטַע בְּשַׁבִּיעִית יַעֲקוֹר וּכְגוֹן שְׁאֲמַר הַעֲכוּ"ם שֶׁהוּא מְשֻׁדָּה יִשְׂרָאֵל שְׁעִזְקוּ יִשְׂרָאֵל אוֹ עַכּוּ"ם בְּשַׁלִּיחוֹתוֹ.

וְהַדְּבָר תְּמוּהָ דְּהִיכֵן מְצִינּוּ שְׁיָהָא אֲסוּר בְּהִנָּאָה דְּהָא לֹא קִנְסוּ רַק לְדִידִיָּה שְׁיַעֲקוֹר אָבֵל לֹא שְׁיָהָא הַפִּירוֹת אֲסוּרִים לְכָל הָעוֹלָם. וְדוּמְיָא דְּשַׁבַּת קַתְנֵי לָהּ בִּפ"ב דְּתַרוּמוֹת.

וּבִיּוֹתֵר צ"ע מ"ש בְּשַׁלִּיחוֹת עַכּוּ"ם דְּקִנְסוּהוּ דְּהָא אִין שְׁלִיחוֹת לְעַכּוּ"ם [וְאִין שְׁיָיָה לְחֶלֶק לְעַנְיָן זֶה בֵּין שְׁלִיחַ לְפוּעַל כְּמוֹ גַּבִּי קִנְיָן וְעַס"י קפ"ח בְּנִתִּיבוֹת] וְגַם מ"ש שָׁם מֵא"י שְׁלֶקַח מִיִּשְׂרָאֵל וְחִיב מַעֲשָׂר.

וְהִינְנוּ לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְעַכּוּ"ם. וְא"כ צ"ל הָא דְּקַתְנֵי סִיפָא מְגוּי פְּלוֹנִי הוּא לְעַנְיָן עֲרָלָה.

וְא"כ מוֹכַח דְּשְׁיָיָה עֲרָלָה בְּשֶׁל עַכּוּ"ם וְרֵאִיתָ הָרָא"ש בִּפ"ק בְּקִדּוּשֵׁין יֵשׁ לְדַחוֹת דְּשִׁאֲנֵי בְּסִיפָא דְּמְפָרֵשׁ מִמֵּי קִנְיָה. וְכוּ' צ"ל לְדַעַת הַנ"י הַנ"ל.

וְהָיָה נִרְאָה לְהַשׁוֹוֹת דְּבְרֵי הָרָא"ש בִּפֵּא"מ לִפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין דְּבִאֲמַת גִּי' הָרָא"ש בְּתוֹס' כְּדִמִּיתֵי בְּקִדּוּשֵׁין. וּמִיִּיתֵי מְסִיפָא דְּמְהִימָן מְגוּי פְּלוֹנִי דְּהוּנָא מִקְלֵתָא דְּעַבְדָּא לְאִיגְלוּנֵי.

וה"נ שפיר מהימן באבילות דהו"א מילתא דעבידא לאגלוני פדאי"תא בב"מ (דף ל"ח).
נדחה הר"מ דשא"נ ה"תם דלא אמתחזק התי"רא ורק מצד הרוב אנו דנין עליו פנ"ל.
והנה רוב עפ"ם משקרים ומיעוטים אינם משקרים. ותרי מעוטי הו"ל פפלגא ופלגא
נאסור.

וקא דשל ערלה ע"כ בא"י מיירי דבח"ל הא שרי בלבד שלא יראנו לוקט פדתנן בפ"ג
דערלה ובקדושין (דף ל"ח ע"ב) וע"ש בתו' (דף ל"ו ע"ב) ובכ"ן שם וברא"ש שיש
בזה מחלוקת הרמב"ם ורש"י עם תו' וקרא"ש וע' י"ד סי' רצ"ד ס"ט ובש"ך וט"ז בזה.
ואף אי נימא דמיעוט עם חזקה לא מצטרף. מ"מ תרי מיעוטי מצטרפי.

וגם מיעוט וחזקה מצטרפי מדרבנן וע' חולין (דף פ"ו) ויבמות (דף קי"ט) ונדה (דף
י"ח). וכ"כ הרשב"א בחי' ריש האשה בתרא והובא קצתו בנ"י שם דתרימיעוטי הו"ל
פלגא ופלגא והזכר בקדושין (דף ע"ג ע"א): ועפ"ז מדוקדקים דברי הר"מ שם שהוצרך
לסברא שמוחזקים בהיתר ע"ש.

דאם החילוק משום שאינו בידו א"כ ל"ל זה. ובאמת במקדכי שם סי' תתקכ"ה ליתא
פלל לדיחוי זה.

רק בהג"מ פ"ז דאבל איתא משום דבידו משלו שאני. רק הגירסא דרבי ורשב"ג מהנפך.
[ומש"ש בהג"מ מקודם לחלק בלהקל ולהחמיר. צל"ע דמנ"ל זה ואדרבא כתב הרא"ש
ובמקדכי שם דלהקל טפי מסתבר להאמין.]

וגם ראיתו מב"ק צ"ע נאקצר] ובאו"ז סי' תשנ"ד האריף לבאר שאין שום נאמנות
לעפ"ם. והביא ג"כ מהא דיבמות דמשמע דאי לא להשביח נאמן.
ודושה דפירותיו שאני. וקרוב ללשון הרא"ש בפא"מ.

ובאמת קשה על הרא"ש למה הוצרך לאריכות ולא הוכיח בפשוטו מדאצטרף טעמא
דלהשביח: (כב) ועפ"מ ש דעפ"ם שפעיד הוי פמיעוטא יש לישיב דברי התו' וקרא"ש
דפ"ג דבכורות שהזכרנו דבאמת הא גבי בכור איכא רובא להתי"רא רק אינו רוב משום
דחלי במעשה.

והפוננה דהוי ספק השקול אם נעשה המעשה או לא וע"ש בתו'. וא"כ כשמצטרף מיעוט
דעדות העפ"ם הו"ל רובא.

ולזה הוצרכו התו' וקרא"ש לסברא דלהשביח את מקחו. דבלא"ה מהימן.

אף ז"א דא"כ בכל ספק השקול יהיו עפ"ם נאמנים להכריע. ויותר נראה דעיקר טעמא
דלהשביח מקחו אינו שמשום זה אין מאמינים אותו.

אלא שיש לנו למצוא אמתלא לשקרו. דאי לא ל"ל נאמינו.

וכ"כ הסמ"ג בל"ת קל"ז שכל שאנו מוצאים איזה אמתלא א"נ. והביא ראיה מהך
דיבמות.

ועוד נראה דהתו' והרא"ש לאו דווקא נקטו הך טעמא. שוב מצאתי במהרי"ט אלגאזי בכורות (דף ס"ג) שכ"כ.

ונראה שמ"ש הרשב"א בתשובה דאי בעי מיקלי קלי לה. הפנונה דכינון שאין לנו במה לתלות אמירתו.

יש לנו להאמינו. דלמה יעשה פן דהא יכול לשון רפו.

ובשלמא על אחרים אינו נאמן כיון דמתורת עדות אתינון עליה. אבל פאן שפיר נאמן וה"ז כחזקה דאנו סהדי שאמת הוא פן וכמ"ש המהרי"ט חאה"ע ס"י ואין זה מפת מגו.

ולפז"נ דלא שייך רק במעיד שהוא של איסור. אבל במסל"ת לא שייך זה וכ"כ התב"ש ס"ס ט"ז.

וא"כ הדרן לדינא שאין עדות לעכו"ם. ובזה גרע מסל"ת ממתכונן.

ונראה שזוהי בעינת הירושלמי דדמאי שהזכרנו לענין מסל"ת. וממילא אם י"ל שלשהבית אומר בןדאי תלינו דלא כהתב"ש שם.

וגם דעת הרא"ש במ"ק כפר בארנו דס"ל הכי ודלא כמ"ש הש"ך בדעתו. וא"כ עליה בידינו לנ"ד כיון שהסימנים אינם רק ע"ד הרוב כמ"ש החתם סופר.

א"כ הוי תרי רובי: כג) והנה בע"א נגד הרוב רצה הפנ"י בקדושין (דף ס"ג ע"ב) לומר דלא מהימן דהא עדיפא מחזקה. ונתקשה מזה בקדושת אית בתי ע"ש.

ושוב כתב דגם חזקה היכא דאיתרע מהימן וה"נ רוב ומיעוט. וסברתו תמוהה דהא מ"מ רוב עדיף מחזקה גמורה.

אבל קושיותו מקדושת בתי לק"מ דשם ע"כ אחד קדושה ולא כל העולם וא"כ אין עדותו מתנגדת אל הרוב כלל. וכסברת הרשב"א בס"פ האשה בתרא ובנ"י שם לחלק בין מיעוט המתנגד אל הרוב למיעוט המסתלק מן הרוב.

וה"נ בע"א המתנגד אל הרוב אין עדותו פלוג דרוב עדיף מחזקה. וגם מה שנתקשה הפנ"י שם ממה שלוקחין במקולין בשר.

דבריו תמוהים דהא כל אחד נאמן על שלו וכמ"ש וכפירש"י ביבמות ובגיטין וכמש"ל. ונראה שנעלמו ממנו דברי הנ"י ר"פ האשה שביאר בזה סברא אחרת בטעם הדבר.

עכ"פ בנ"ד כיון דרוב שיש בהם סימנים הוי בני ז"י ע"א אינו נאמן בזה אפילו ישראל. ומכ"ש עכו"ם.

וא"ל דשאני הכא דאתחזק איסורא דהא כתב הנו"ב סי' ו' דלא מיקרי אתחזק כיון שהחזקה נגד הרוב. וגם לענין הימים אין שייך חזקה כיון שעשוי להשתנות וכמ"ש התו' ביבמות (דף פ"ח) גבי וספריה (דף ס"ח ע"א) ד"ה רישא.

רק ששם הצריכו שיהא עכשיו בן תשע וצ"ע בזה מסוגיא דקדושין (דף ע"ט ע"א) ע"ש בפירש"י ותו'. והפרמ"ג כתב ס"ס ט"ו דמיקרי אתחזק איסורא וי"ל שפוננתו רק על חזקת נפל ולא חזקת פחות מן ז.

אף ז"א ע"ש: וזה פמה נתקשיתי למה התמירו בבהמה יותר מאדם דבאדם מותר בדיעבד כדאימא ביבמות (דף ל"ו). ומצאתי בדגמ"ר ותב"ש שדקיירו בזה וכו' שם הדגמ"ר דאתחוק איסורא.

וסותר דבריו בנו"ב שם. וצ"ל דחזקה דאינה זבוחה שאני.

נלע"ד דזה דהא במעי אמו לא שינוי חזקה זו. ותיכף פשיצא לאויר אנו דנין עליו.

וא"כ לא חלה החזקה קודם הספק, ובפרט למ"ש בעצמו שם דהרוב נגד החזקה ואי השתא לא ס"ל סברא זו.

א"כ גם באשה יש חזקה דנפל פדעת המקשה שם. ונראה יותר לפמש"ש המקשה לאוקמא בחזקת נפל ודחה הנו"ב דהא י"ל שנתעברה מקודם.

רק דאוקמא בחזקת אינה מעונבת. ונראה דזה שינוי רק בבהמה דתלי במעשה כדאימא רפ"ג דבכורות אבל באדם דאתי ממילא כמ"ש התו' שם וביבמות (דף קי"ט) אין חזקה זו.

ועדיין צ"ע לחד תירוץ התוס' ביבמות (דף קי"ט) דגזר בהמה אטו אדם איך נחמיר בבהמה יותר מבאדם: כד) ובב"מ (דף כ"ח) אימא סימנים וסימנים וע"א ע"א כמאן דליתיה דמי. ונחלקו הפוסקים אם צריף לישבע נגד העד.

וסימנים וע"א לחוד לא נזכר כלל. וקשה ל"ל נזכר דין זה.

ובשלמא להפוסקים דמשביעו י"ל דרק הקא אשמועינו דאינו מכריע לתת לו. אבל לאינף קשה.

ובאמת גם בע"א לחודיה נראה דלאו פלוג הוא. והקא אשמועינו דאף שבועה א"צ.

אבל נראה דבאמת סברת סימנים הוא מפח רוב דרוב בנו"א אינם יודעים סימני חבירו. ולזה נותנים לו דבאבידה אולינו בתר רובא כמ"ש התו' בכתובות (דף ט"ו) ולזה ע"א לאו פלוג הוא שמתנגד אל הרוב משא"כ בסימנים וסימנים דאיתרע רובא הו"א שיהא נאמן.

ובסברא זו נלע"ד לבאר יסוד הסברא אי סימנים דרבנן או דאורייתא דהא איכא רוב שאינו גמור כמ"ש התו' בגדה (דף י"ח) וקדושין (דף פ') ונחולין (דף פ"ו) ורבנן עשאוהו פרוב. ויש רוב גמור שהיא פנונדי מן התורה ע"ש בתו' שכ"כ וכן בסימנים תלוי בזה אי הוי רוב גמור או רוב שאינו גמור.

ולזה כתבו האחרונים ששני סימנים הוי סימן גמור. דהיינו דמצטרפי לרוב גמור: ועפ"ז נדחה מ"ש הנוב"ק בחאה"ע סי' מ"ג להוכיח דאי סימנים דרבנן אולינו בדרבנן בתרייהו מהא דהקשה הרא"ש על הרמב"ם שפסק בטמא וטמא דהוי דרבנן מהא דנחולין (דף ע"ט).

ולפמש"ל י"ל דהא כתבו התו' דברוב שאינו גמור אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה ע"ש. והנה במש"ל דאסור מדרבנן.

ממילא יש פאן חזקת איסור א"א. ואף שרוב הנטבעים מתנגד לה.

מ"מ הא כָּבֵר גָּזְרוּ חֲכָמִים בָּהּ וְנִשְׁאַרְהָ הַחֲזָקָה. וא"כ שׁוֹב לָא מְהֵי סִימָנִים.

משא"כ בְּהַדְרָה דְחֻלְיִין דְּלִיכָא חֲזָקָה דְאִסּוּרָא. וְאַף דְשָׁם אִתְחַזַּק אִסּוּרָא.

מ"מ אִין זֶה חֲזָקָה עֲצָמִית שְׂיָהָא שְׂיָיָה לְזוּמְרָא סְמוּךְ מִיְעוּטָא כְּמוּבָן. וְלָזֶה מְהֵי רֹב שְׂאִינוּ גָּמוּר.

וכ"כ הַתּוֹ' בְּגֵדָה (דָּף י"ח) ד"ה אַחַר הָרֹב שְׁהוֹצְרָכוּ לְחֲזָקָה אַחֲרַת וְלֹא בְּמָה דְאִתְחַזַּק אִסּוּרָא. וְהֵרֵמְב"ם י"ל דס"ל דְכִינּוֹן דְאִתְחַזַּק אִסּוּרָא לָא מְהֵי אַף רֹב שְׂאִינוּ גָּמוּר.

וְדוּנְוָקָא בְּאַבְיָדָה מְהֵי מְשׁוּם דְּלִיכָא חֲזָקָת אִסּוּר וְגַם יֵשׁ פְּאֵן חֲזָקָה דְּמִירְתַּת שְׂמָא יְבִנְרָר וְכְמוֹ הַדְרָה דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ס"ג). וְגַם לָא גָּרַע מְהָא דְסִי' רַכ"ב בְּאוּמְרָא א"י לְמִי מְכַרְתִּי וְכָא א' וְאָמַר אָנִי לְקַחְתִּי שְׁנַאָמֵן וְהוּא בִירוּ' פ"ג דְּקִדּוּשִׁין.

וְבִיָּאָר בַּהֲג"מ הַטַּעַם דְּמַמ"נ אִינוּ שְׁלֵף. וְנִרְאֶה שֶׁא"צ אַף לְסַבְרָא דְּמִירְתַּת כְּמוֹ בְּקִדּוּשִׁין. אֲלֵא דְּבְאַבְיָדָה גְּלִי קָרָא עַד דְּרוּשׁ. וְכַאֲמַת צ"ע שְׁם דְּלֹא גָּרַע מְאַבְיָדָה.

וצ"ל דְּמַצְטָרֵף סְבֵרַת מִירְתַּת רַק שְׁהוֹצְרָכוּ לְסַבְרָא הַנִּי' לְמִשׁוּם חֲזָקַת מְמוּן. וְכִזְזָה נִדְחָה קְלוּשִׁית הַשֵּׁ"ף שְׁם מְהָא דְסִי' קמ"ו ס"ט.

דְּשְׂאִי הֵתֵם שְׂאִין הַמְחַזֵּיק יוֹדֵעַ וְלֹא הֵיָה לּוֹ שׁוּם יְדִיעָה שֶׁל מִי הוּא וְלִיכָא חֲזָקָה דְּמִירְתַּת, וְכֵן רְאִית הַג"א מַפ' הַמְּפָקִיד שְׁם ג"כ י"ל שְׂיִוְדַע שְׂאִין מְפִירִים אַחֲיָהֶם שְׂיָצָא בְּלֹא חֲתִימַת זָקֵן כְּדִאיִתָּא הֵתֵם.

וְשׁוֹב מְצָאִיתִי שֶׁכ"כ בְּשׁוֹשְׁנַת יַעֲקֹב. וְנִלְע"ד שִׁי"ל דְּהֵתֵם הֵם מְוַחֲזָקִים בְּנִכְסִים דִּיכּוֹלִים לְזוּמְרָא לּוֹ שְׂמָא אִינְיָה אַחֲיָנוּ.

וְאַחֲיָנוּ כְּבֵר מַת. וא"כ הֵם שְׁלֵהֶם.

משא"כ בְּקַרְקַע דְּמַמ"מ אִינוּ שְׁלוֹ. וְכֵן גְּבִי אִשָּׁה אִם הִיא אִינְיָה רוּצָה א"י לְכּוֹפֶה לִינְשָׂא לּוֹ.

ולפ"ז אִם בְּרוּר לְהַמּוֹכֵר שְׁהַקּוֹנָה הֵיָה גֵר רַק א"י אִינְיָה וְכָא גֵר אַחַד וְאוּמְרָא אָנִי הוּא. י"ל שֶׁא"צ לְתַת לּוֹ כִּי יֹאמַר שְׂמָא מַת הַגֵּר וְהַחֲזָקַתִּי בָּהּ לְעֲצָמִי וְאִיכָא בְּזֶה חֲזָקַת מְמוּן.

רַק גְּבִי אַח י"ל דְּאִינְרִי בְּכָל גְּוֹנָא אַף שְׂיִדּוּעַ שְׂעֻדִין חִי: וּבְשׁוּשׁ"י שְׁם הִבִּיא הַפְּנ"י בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף י"ב ע"ב) שְׁהַקְשָׁה לְמ"ד בְּרִי עֲדִיף א"כ לְמָה צְרִיף סִימָנִים בְּאַבְיָדָה וּמַכ"ש דְּשָׁם לִיכָא חֲזָקַת מְמוּן וְתִירְץ דְּאִזְלִינּוּ בְּתַר רַבּוּבָא דְּעֵלְמָא וְהוּא תְּמוּהָ דְּהָא מ"מ לָא נֶאֱבַד רַק מְאַחַד וּמְבִנְרָר עֵתָה שְׁהוּא הָאֲחַד.

וְאַטּוּ הוּא אִינוּ מְרַבָּא דְּעֵלְמָא. וְגַם הָא רַב יְהוּדָה קָאָמַר לָהּ וּבב"ק (דָּף מ"ו) מְשַׁמַּע דס"ל אִין הוֹלְכִין בְּמְמוּן אַחַר הָרֹב.

אַף ז"א דְּהָכָא לִיכָא חֲזָקַת מְמוּן וְע"ש בַּפְּנ"י אֲבָל לַפְּנ"ש י"ל דְּשְׂאִי מוּצָא אַבְיָדָה דְּהָא י"ל שְׁהוּא שֶׁל עַפּו"ם וְגַם שְׂמָא נְתִיאָשׁ כְּבֵר בְּעַל הָאֲבִיָדָה וַיֵּשׁ לּוֹ בָּהּ זְכוּת לְעֲצָמוֹ. וְאַף הִיכָא דְּרַבּוּבָא יִשְׂרָאֵל מ"מ אִין הוֹלְכִין בְּמְמוּן אַחַר הָרֹב.

רק בסימנים שפיר מוציא דבנה אין לו חזקת ממון. ואפילו למ"ד ברי עדיף אף בחזקת ממון.

נלע"ד דשאני באבידה שאין המוצא בע"ד שלו רק התורה עשאתו שלית לזכות בעד מי שהדבר שלו. וא"כ אין שינוי לומר שהוא ברי ושמא פיון שאין פאן בע"ד.

אבל הסברא ברורה דשם הספק אם הוא שלו או של עצמו. וכיון שמשלם לו פבר יצא ידי ספיקו.

משא"כ פאן הספק הוא שמא הוא של אחר. ואותו אחר אם הנה לפנינו הנה ג"כ טוען ברי.

וכן גבי שנים שהפקידו וגזל מחמשה לא אמרינו ברי עדיף מהאי טעמא. ועוד יש לדון בזה מצד שצריך לקיים מצנת השבה ואקצור.

ובסברא דסימנים הוי מצד רנבא. יש לדחות קושיות השואל בנו"ב תס"י ס"ו חאה"ע על המ"ב מהא דחולין (דף צ"ו) פלגיא דהאי סימניה וכו' קטל נפשא והנו"ב הודה לו דבסימן מובהק ונדאי קטלינו ליה וכ"כ במ"ק חאה"ע סי' נ"א.

ולענ"ד ז"א דסתמא קאמר הש"ס ולא מחלק בין מובהק לאינו מובהק. אבל לפמ"ש א"ש דבאמת כל הורג נפש הוא מכת רוב כדאימתא בחולין (דף י"א) ומפות (דף ז') דדילמא טריפה הוי.

וא"כ פשאין עדים רק סימנים מצטרפי תרי מיעוטי והו"ל פלגא ופלגא. וגם דמצטרף חזקת פשרותו.

וסברת הנו"ב שם לענין טענת ברי שטוען לא הרגתי צ"ע טובא מהא דב"ב (דף מ"ו) ובתו' שם וב"מ (דף ע') וכתובות (דף פ"ה) ועח"מ סי' רצ"ז: אף בלא"ה קשה דלפי דבריו אם מודה שהרג שפיר קטלינו ליה או לכה"פ דקאמר איני זוכר.

ולענ"ד לא קטלינו ליה ע"פ עצמו. והוי פחצי עדות ואין פאן עדות ברורה ולא מהניא הודאתו או שתיקתו.

וכן מבואר בתו' בחולין שם שכ' לבסוף סברא דסימנים לא מהני להוציא מחזקתו. ומ"מ מקודם כתבו דגבי הנשאת ע"פ סימנים שאינה נהרגת ע"ש.

אף דשם ליכא ברי פנגד הסימנים. ובנו"ב נדחק לומר שפיון שתלוי בהודאתו אין פאן התראה דלא כהתו'.

ובאמת לדעתו לא הוצרך לזה דהומ"ל בפשיטות שהרי הוא מוחזק בגופו וכסברת התו' שם: ועפ"ז י"ל מה שתמהנו למעלה בהא דקדושין (דף ס"ג ע"ב) למה אין סוקלין ע"י. ולא עלתה ארוכה פראוי צדיין.

ועתה י"ל דהא שם אם אמר האב אח"כ נזפרתי ומפיר אני שאינו זה שפנסה עכשיו ונדאי נאמן ע' אה"ע סי' ל"ז ובאחרונים שם. וא"כ לא מצינו למקטל שאין פאן התראה שלימה פיון שצדיין תלוי בדעת האב או בדעתה.

משא"כ בע"א אומר חלב שאין להשיב אחר שהחזוק. וזה כעין סברת אמתלא שהזכרנו
שם: כה) עכ"פ פיון דסימנים הוי מפח רובא א"כ אין להעכו"ם נאמנות נגד הרוב
כמש"ל.

רק שאם הנה מתפנין להעיד ואין שום אמתלא לתלות שמשקר בשבילה. אז יש להאמינו
מטעם שפידו לשיטת הפוסקים שהזכרנו בזה.

אך כ"ז שייך אם שמענו מן העכו"ם בפירוש. אבל פיון שע"א אומר ששמע ממנו א"כ
לא עדיף מע"א דעלמא שאינו נאמן נגד הרוב כמש"ל.

אלא שמ"מ אין לסמוך ע"ז להתיר דהא פתבו האחרונים שהסימנים אינם מבחירים כ"כ
וצ"ל דהוי רוב שאינו גמור וכ"כ הח"ס לצרף לזה מסל"ת ע"ש: ונראה ראיה לדבריו
מהא דחולין (דף ס"ד) וע"ז (דף ל"ט) ובי"ד סי' פ"ג ופ"ו לענין סימני בנים וקרבי דגים
שפשהעכו"ם אומר מעוף פלוני או מאיש פלוני ויש סימנים נאמן יע"ש שפשהעכו"ם יש
מחלוקת הפוסקים.

ויש לעיין בזה מתוספתא דדמאי נאמן להחמיר ולא להקל שהזכרנו אבל לדעתי א"א
שיאמר העכו"ם בפירוש לכונן לאסור בלא אמתלא לתלות שמשקר. ואם הנה מסל"ת
כבר בארנו שאין בדבריו פלוג.

רק דעכ"פ אין על מה לסמוך. אבל כשע"א מכחישו שיש לנו על מה לסמוך.

בנודאי שרי. ועוד דאף אם היו מעידים עד כנגד עד היתה מותרת.

דהסימנים מכריעים להיתר. ומ"ש דכיון דהאמינוהו כשנים.

זה לא שייך באיסור דהא לא אסרו מחמת שהוא פשנים דאף באחד היינו אוסרים. והא
שיטת הנ"י בשם הר"טב"א הובא בפ"ק סי' קכ"ז דבאיסורים לא שייך הך סברא דיצאה
בהיתר פיון דלא בעינן תרי.

וע' תנאים סי' פ"ז וב"א סי' ל"ט ס"ק קע"ה. ועוד נראה שזה רק אם אנו צריכים לומר
שהעד הראשון שיקר בדבר.

אבל כפאן אנו אומרים שאמת הגיד רק שתולין שהעכו"ם היתה לו איזה אמתלא ששיקר
בשבילה. כגון שלא רצה למפור לו וכדומה.

והעד לא הרגיש בזה. וגם הא הרבה פוסקים ס"ל דהא דע"א נאמן באיסורים הוא רק
להקל ולא להחמיר וכ"ה בי"ד סי' קכ"ז ס"ג וע"ש בפ"ק וע' בח"ד ובב"א סי' ל"ט ס"ק
קע"ו קע"ז והביא שם דעת הרשב"ץ פהריטב"א שהזכרנו.

ועוד דהא יש מחלוקת הפוסקים באה"ע סי' י"ז סל"ח פשהותרה אשה ע"פ א"י מסל"ת
נאח"כ פא עד פשר אם תצא. וכ"ש הכא.

ובפרט לדעת הפוסקים דס"ל טעמא דהא דיבמות משום נאמנות לאסור וכמש"ל בשם
הג"מ ואו"ז ומרדכי שם. ומצאתי בהג"א באה"ע סי' י"ז ס"ק קכ"ה שביאר כמ"ש
שהרא"ש במ"ק סמך על סיפא דתוספתא.

רק מש"ש דבסיפא הוי מסל"ת לא זכיתי להבין. דמאי שנא.

וגם צ"ע מהירו' שהזכרנו דבְעֵי בְצוּנָח לְפִי תַמּוּז. וע' סי' שי"ג בי"ד ס"ב ובט"ז שם שכ' דהיקא שישאראל מכחישו נאמן.

אף שם יש לדון מהא דפלוני חכם טיהר לי וע' קצה"ח סי' כ"ג. וגם י"ל קושנית הט"ז דשאני שם שאנו באים להתירו עתה ואקצור.

וע' בקוע"ג סי' קנ"ט וק"ס קס"א. וע"ד מש"ל בדברי הנו"ב סי' נ"א ראיתי פעת בשו"ת רעק"א ס"ס ק"ז שכ' הבית מאיר להקשות עמ"ש הנ"ב דהוי התראת ספק דהא הרמב"ם פ' דשמה התראה.

והרעק"א פתב דיפה השיב והקשה עוד דהא אפשר שלא יזיוו ידם מתוך ידו. ואין לזה ביאור אכל במחכ"ת פנונת הנו"ב כמש"ל דאין פאן התראה ועדות כלל פיון שהעדות תלויה בהודאתו ואינו נהרג ע"פ עצמו: ולענן מש"ל לנישב הא דחולין (דף צ"ו) משום תרי מיעוטי הוקשה לי ע"ז מהא דסנהדרין (דף ס"ט) דקאמר דאזלינו בטר רנבא דטעי בעיבורא דירחא.

אלמא דלא מצטרפי תרי מיעוטי. ונראה לנישב דתרי מיעוטי מצטרפי ולדברי הרשב"א ביבמות (דף קיט) צ"ל כסברתו ג"כ פאן וצ"ע] רק כשבשניהם דנין על דבר אחד כמו הקא בסימנים שאנו דנין אם זה האיש הרג נפש או לא וכן הרוב השני ג"כ הוא אם זה הרג שלם או טריפה דהוי גברא קטילא משא"כ בההו דעיבורא דירחא שאנו דנין על העדות אם מכוננת או לא.

ואח"כ דנין על ההורג ונהרג. וכן בהא דאילונית שם אנו דנין אם פא על אשת איש או לא.

ומה שייך שם עוד מיעוטי. אף ז"א דהא יש מיעוטי דלאו אביה הוא שקיבל בה קדושין. ונראה ששם כבר פא המיעוטי פיון שפבר דנו עליו ובטל המיעוטי. וה"ז דומה לע"א אומר חלב הוא שלוקה עליו כמש"ל וכן בהחזקה נדה.

משא"כ פאן שפאנו לדון על שני המעוטים בבת אחת. ועפנ"י בב"מ שם דסימנים הוי רוב גמור עד שהמיעוטי אינו מצוי כלל.

ובההו דחולין ע"ש דקאמר שם סימנים דאורייתא צ"ע דמה שייכות זה לאבידה. די"ל דרק שם הוי סימנים גמורים שהיה ידוע להם הענינים.

משא"כ בש"ד. ובש"ס י"ל דבאמת ל"ק רק לענין זה בלבד.

רק פירש"י שפי' שם לאבידה צ"ע. ובנה נדחה ג"כ הקושניא מזה להו דבסימנים שהזכרנו.

ומצאתי עתה בקצה"ח סי' רנ"ט שכ"כ בשם הר"ן בחידושו. שוב ראיתי בנוב"ק חאה"ע סי' מ"ג ובשו"ת ברית אברהם חאה"ע סי' כ"ב ול"ז ובשו"ת באר יצחק סי' ו' שדברו בענינים שהזכרנו לאכול דברים פנונתי ב"ה לדבריהם ונהכרח לקצר.

עכ"פ נלע"ד שיש להתיר העגל הלז בלי פקפוק: סימן רסה פבוד הרה"ג וכו' מו"ה זאב נ"י הרב דק' ארענבורג יע"א. ע"ד שבעירם יש שני שו"ב.

וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים הֶלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד לְבֵית הַמְּטַבְּחִים וְשׁוֹחֲטִים וּבּוֹדְקִים יַחַד. וְעַתָּה תִּפְּץ שׁו"ב לְחֲדָשׁ שְׁיִלְךָ רַק אֶחָד לְבֵיהֶם"ט שְׁבוּעָה אֶחָד.

וְהַשְׁנֵי יֵלֶךְ שְׁבוּעָה אֶחָד. וְכֵן יִחְלִיפוּ תְּדִיר מִשְׁמֵרוֹתֶם כָּדֵי שְׁיָנוּחַ כ"א שְׁבוּעָה אֶחָד.

וְהָאָרִיף כ"ת בְּדִבְרֵי תַּכְמָּה. וְתִפְּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה: הִנֵּה בְּעֵינֶיךָ הַדִּין קִי"ל בְּסִי' קכ"ז ס"ג שׁע"א אֵין נֶאֱמַן הִיכָא דְאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא.

וּכְבָר נִתְקַשׁוּ הַפּוֹסְקִים לָמָּה נֶאֱמַן שׁו"ב אֶחָד הָא אַתְחִזֵּק אִיסוּרָא. וְהַתּו' פְּתָבוּ בְּגִיטִין (דָּף ב' ע"ב) הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁבִידוֹ לְשַׁחֲטָא פְּרָאוּי וְלָזֶה נֶאֱמַן אַף לְאַחַר שְׁחִיטָה.

וְנִרְאֶה הַסְּבָרָא בְּזֶה דְלְאַחַר שְׁחִיטָה הָרִי כְּבָר אֵיתְרַעָא חֲזָקַת אַהֲמ"ח כִּינּוּן שְׁשַׁחֲוּטָה לְפָנֵינוּ. וּבְזֶה נֶאֱמַן ע"א.

וְרַק דַּמ"מ הָרִי קוֹנֵם שְׁחִיטָה הִנֵּה עָלֶיהָ חֲזָקַת אִיסוּר אַבְל אַז הִנֵּה בְּיָדוֹ. וְיֵשׁ ג"כ חֲזָקָה דְלָא שְׁבִיב אֵינִשׁ הַתִּירָא וְאַכִּיל אִיסוּרָא.

דַּהָרִי הִנֵּה יָכוֹל לְשַׁחֲטָה פְּרָאוּי. וְגַם אִם הָעֵד אֵינוֹ בָּקִי בְּשְׁחִיטָה.

מ"מ הִנֵּה יָכוֹל לְשַׁחֲטוֹ אַצֵּל שׁו"ב בָּקִי. אַכֵּן כ"ז שְׁיִיף בְּדִבְרֵי שְׁבִידוֹ לְגַמְרִי.

אַבְל בְּנ"ד שְׁבַעַל הַבְּהֵמָה הוּא נִכְרִי וְלֹא יִשְׁמַע לְקוּלוֹ לְהוֹלִיף לְשַׁחֲטָא לְמָקוֹם אַחַר. וְלְהִבִּיא שׁו"ב אַחַר אֵין בְּיָדוֹ אַחֲרֵי שֶׁהוּא שׁו"ב קְבוּעָה שָׁם.

וְלְשַׁחֲטָא בְּמַתּוּנּוֹת כַּהוֹנֵן קָשָׁה לְפִימ"ש כַּת"ר שְׁשׁוֹחֲטִים שָׁם בְּהֵמוֹת לְמֵאוֹת וְהַפֵּל בְּחֶדֶר קָר אֶחָד. וְהַקְּצָבִים וּמְשַׁרְתֵּיהֶם דּוֹחֲקִים הַשְּׁעָה לְמַהֵר הַמְּלָאכָה.

וּבְכַרְט פְּשֵׁהֲקוֹר גָּדוֹל וְהַקָּבֵל מִהַבְּהֵמוֹת מַחֲשִׁיף אֶת הָאֹוִיר שָׁם. י"ל שְׁזֶה לֹא מִקְרִי בְּיָדוֹ.

וְאַף אִם אַחַר הַשְּׁחִיטָה יִרְגִישׁ שְׁלֹא שָׁחַט כַּהוֹנֵן אוֹ שְׁמַצָּא פְּגִימָה בְּסַפִּין. אַזִּי הוּא נוֹגַע בְּדִבְרֵי.

כִּי הַקְּצָב יִצְעַק עָלָיו וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ לְשַׁלֵּם הַיְזָקוֹ. וְעַכ"פ יֵאמַר שְׁאֵינוֹ אֲנוּמָן.

וְלָזֶה י"ל דְּבַנ"ד אֵין נֶאֱמַן שׁו"ב אֶחָד מְדִינָא. וְאַף שְׁיָכוֹל לְבַדּוֹק הַסַּפִּין בְּבֵיתוֹ טָרַם שְׁיִלְךָ לְבֵיהֶם"ט.

בְּכ"ז פְּשֵׁשׁוֹחֲטֵי הַרְבֵּה בְּהֵמוֹת מְצוּי שְׁחוֹתֵיהֶם קָצַת בְּמַפְרָקַת וְעִי"ז נִפְגַּם הַסַּפִּין. וְהַהֲכָרַח לְתַקְנּוֹ כְּשִׁירְגִישׁ פְּגִימָה וְא"ל דַּג"ז הָנִי בְּיָדוֹ כְּשִׁירְאָה חֲתָמָה בְּמַפְרָקַת יֵלֶךְ לְבֵיתוֹ וְיִבְדּוֹק הַסַּפִּין.

נִרְאֶה דְכִינּוּן שֶׁהוּא דְבָר שׁא"א דַּהָרִי הַטַּבָּח הַנִּכְרִי לֹא יִמְתִּין עָלָיו וְכַמ"ש כַּת"ר שֶׁהֵם אֲצִיִּים וְדוֹחֲקִים אֶת הַשׁו"ב שְׁיִמְהַר בְּמַלְאכָתוֹ. וְדָאִי לֹא יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּן: וְהִנֵּה י"ל דָּאִי נִימָא דְלָא הָנִי בְּיָדוֹ בְּשָׁבִיל שׁא"א לְהַרְגִישׁ שָׁם פְּרָאוּי.

א"כ גַּם בְּשָׁנִים נִימָא כֵּן. וְאַפְשָׁר לִזְמַר דְּבְשָׁנִים כִּינּוּן שְׁמַעֲדִים.

הָנִי עֲדוֹת גְּמוּרָה. וְאַמְרִינּוּ דְנוֹדָאִי רָמוּ אַנְפְּשִׁייהוּ וְאוֹמְרִים אָמַת.

והוא דחוק קצת. והנראה לחדש בזה דהא אמרינן ביבמות פ"ח דבשל אחרים לא מיקרי בידו ע"ש גפי טבל.

וא"כ בנ"ד שהבהמות אינן שלו לא מיקרי בידו. ואין ע"א נאמן.

ובשל ישראל י"ל דכיון, שבני העיר משועבדים להשו"ב שישיחטו רק אצלו ולא אצל אחר. מיקרי זה בידו.

אבל בנ"ד שהבהמה של נכרי. ודאי דלא מיקרי בידו.

ובאמת גם בשל ישראל יוכל בעל הבהמה להוליכה למקום אחר ולשחטה שם ולהביא הבשר לעירו. וכיון דלא מיקרי בידו אינו נאמן בדבר דאסתחזק איסורא.

רק עדיין י"ל דכיון שמסרו בעליו לו לשחטה הרי הוא בידו לשחטו פהגן ואף שיש בזה עוד מקום לדון. מ"מ בנ"ד שזה ט"ו שנה שהרב ונכבדי העיר תיקנו שאחד יהי עועג"ב.

וכן נהגו עד היום. וכשלא היה אחד בביתו הוצרך כת"ר ליסע עם השני לביהמ"ט, ודאי שאסור לעבור על התקנה.

דהרי כל מנהג טוב קיי"ל ביו"ד ס"י רי"ד שיש עליו דין נדר. ומכ"ש בנ"ד שיש למנהג זה יסוד ע"פ דין.

וכדקיי"ל ביו"ד שם שחל עליהם ועל זרעם כל מנהג שנהגו בשביל סיג ונדר'. וגם התרה אין שיהי בזה.

כי מי יתיר לו כיון שהוא חל על כל בני העיר ועל זרעם. וגם דהא אסור להתיר נדר שיש בו דררא דאיסורא.

וע' פר"ח באו"ח סי' תצ"ג בדיני מנהג. וע' חיבורי ח"א סי' כ"ח באורף לענין התרה במנהג.

והכא חמיר טפי לפי שהוא מנהג שיש לו יסוד מעיקר הדין וכמש"ל וחלילה לבטלו. ואף אם לא היו נוהגים פן צריך לתקן כעת שלא ישחוט אחד בלי עומד על גביו.

כי במקום כזה נקל לטעות ושללא להרגיש בפגימה דקה ובשאר דברים. ואף בכל מקום פתבו הפוסקים שטוב לתקן שיהי עוד שו"ב בשעת שחיטה ובדיקה.

וכל מי שיש בו יראת חטא אינו אוכל ממה שנשחט בלי עומד על גביו. והג"א אמר הובא בספר מעשה רב שטוב וכמה בשבת מאכלי חלב מלאכול מבשר שנשחט בלי עועג"ב.

ומכ"ש בנ"ד שבנקל לטעות. ולזה מוטל על כת"ר לעמוד בפניו ושללא להניח לשו"ב אחד לשחוט שם בלי עועג"ב.

ולדעתי השו"ב שרוצה לשחוט לבדו צריך בדיקה ביראת שמים. כי ירא שמים הנה חושש שלא לשחוט לבדו במקום כזה שבנקל לבוא לידי מכשול.

ויישר פוחו של מעכ"ת שעמד בפניך לחזק התקנה שלא ישחוט אחד בלא עועג"ב. ובפה שאין עבודה רבה כ"כ.

וגם יש חדר מיוחד להשו"ב לבדיקת הספין והריאה. ובכ"ז תקנתו לעיפובא שלא ישחוט אחד לבדו: ובגוף הדבר תמהני איך אפשר לבדוק ספין ולהרגיש בפגימה דקה במקום קר וכמ"ש כת"ר שמזדמן שם קור עד ל"ה מעלות.

וגם הריאה א"א לבדוק פראוי. פי הריאה נקראת מן הקור.

ואף אם יתן רוק על הריאה או מים פושרים. מ"מ פינו שפכר נקרא לא יועיל הרוק או המים שנותן ברגע ההיא.

וכדאיתא בחולין (דף מ"ו ע"ב) דקרירי מטרישי ומעפב הבדיקה. וע' בבא"פ סי' ל"ט ס"ק קמ"ו ובקונטרס הראיות סי' י"ז שיש חשש מכשול בזה לפמ"ש קצת פוסקים לפירוש שהקור גורם לסתום הנקב אם יש בריאה.

ולדעתי אם כת"ר ונכבדי עירו היו משתדלים אצל שרי הממשלה, היו פועלים רשיון לעשות חדר מיוחד וחס עבור השו"ב לבדיקת הספין והריאות. ובפ"ק פשפנו ביהמ"ט חדש פעלתי שיעשו חדר מיוחד עבור השו"ב פראוי.

ולדעתי באופן שהוא פעת במקומכם ראוי במחכ"ת למנוע מלאכול בשך פי אף שני שו"ב קשה שירגישו בפגימה דקה בעת הקור. ובפרט בחדר מלא אנשים ועבודה רבה המבלבלים את הרעיון.

והרי כתבו הפוסקים שצריך לפנות לבו ורעיוניו בעת בדיקת הספין. וכן בדיקת הריאה קשה בעת הקור וכמ"ל.

ועכ"פ בשו"ב אחד פשוט שאסור לסמוך עליו: סימן רסו. פבוד הרב וכו' מו"ה יצחק נ"י רב בעיר והנדדא באנגליא.

ע"ד שחפץ כ"ת לדעת דעתי אם מותר ללבוש בתי ידים שנעשו מעור חזיר. לדעתי אין בזה איסור דהא חזיר מותר בהנאה.

וגם העור אינו ראוי לאכילה ואין בו איסור סחורה. דרק בדבר שאסור באכילה אסור לסחור בו.

כדקיי"ל בפ"ז דשביעית וביו"ד סי' קי"ז. ואף דתנן בחולין (דף קכ"ב) שעור חזיר ראוי לאכילה מ"מ הא קתני שם בסיפא שאם עבדם אינם ראויים לאכילה.

ובנ"ד פשעושים מהם בתי ידים. ודאי שעבדום לכה ויצא מפלל דבר מאכל.

ועוד דהרי כתבו האחרונים ביו"ד שם שמותר לסחור בדבר איסור פשאנו קונה לאכילה רק למלאכה או לכלים וכדומה ע"ש. ומקורו מהירושלמי פ"ז דשביעית דלמלאכה מותר לסחור בבהמות טמאות.

וא"כ ה"ה בנ"ד הרי אינו נמכר לאכילה. ועוד הא בנ"ד אין אנו דנין על המסחר בזה.

רק על גוף הלבשה. ובזה אין שום איסור.

נרק אם הנה ראוי לאכילה. הנה מקום לחוש דילמא אתי למיכל.

וניש לדחות וע' שבת (דף צ' ע"ב): ולכאורה יש להעיר דכיון שהנה ראוי לאכילה א"כ יש בעור אינה שמנונית וטעם. ואפשר שידבק השמנונית בידיו ע"י שיהי' לבוש בהם זמן גדול.

ואם"כ יקח בידיו לאכול בלא הדחת ידיו דדמי לסיכה שכתב האו"ה הובא באחרונים ביו"ד סי' קי"ז שאסור לסוף בשמן חזיר לשם תענוג. אף ז"א דא"כ נחמיר בן גם בבתי ידים שנעשו מעורות של נבלות וטרופות.

ואף שאינו ראוי לאכילה. מ"מ הא איפא עור הראש של עגל הרף ועור השליל ובית הפנשת דתנו בחוליו שם שראויין לאכילה.

ועכצ"ל דכיון שעבדו העור לא נשאר בו שום שמנונית והוי כעץ בעלמא. ולזה תנו שם שאינו ראוי לאכילה.

ואף די"ל דעדיין ראויים לאכילה. ומ"מ בטלו מתורת אוקל ע"י העיבוד.

וכעין הא דקיי"ל בפסחים (דף מ"ה) וחו"ל (דף קכ"ט) בכנפת שאור שיחדה לשיבה בטלה מתורת אוקל ואינו עובר בבל יראה. מ"מ בנ"ד משמע שיצא מתורת אוקל לגמרי כי ע"י העיבוד הוא מתקשה כעץ.

ולכאורה קשה מדוע לא סגי גבי עור ביחוד כמו גבי כנפת שאור. ואפשר לחלק דבכנפת שאור ראוי תיקף לשיבה ואינו מחוסר מעשה.

וביחוד לחוד נעשה כלי. אבל עור עדיין צריף עיבוד ואף לאחר עיבוד עדיין אינו כלי ע' פט"ז וכ"ו דכלים ואכמ"ל בזה.

עכ"פ נראה שמוטר ללבוש בתי ידים שנעשו מעור חזיר: וע"ד אם מותר לקבור מומר עפ"ם בביה"ק של ישראלים. פשוט שאסור כדקיי"ל בסנהדרין (דף מ"ז) וביו"ד סי' שס"ב שאין קוברים רשע אצל צדיק.

ואף שבש"שאל אין מדקדקים כ"כ לפי שא"א לדעת בבירור מעשים של חבירי. ואפשר יש בו מע"ט שאין ידועים לנו.

אבל המומר שפירש לגמרי מיש"אל נדאי הוי רשע גמור. וכ"כ הח"ס בחי"ד סי' שמ"א ועוד כמה פוסקים: סימן רסז.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה משה נ"י הרב דק' אקירמאן. ע"ד ס"ת ישינה מאוד שקפצו ממנה הרבה תיבות ואותיות לגמרי.

והעבירו עליהם בקולמס. ואף באזפרות עשו כן.

והרבה תיבות וריעות יש שלא קפץ הדיו לגמרי רק נתאדם מרוב ימים. ונסתפק מעכ"ת אם יש להכשיר הכתב שנתאדם.

וגם תשש דמקצת שחור ומקצת אדום הוי כמגומר ועוד תשש דכיון שהעבירו בקולמס על אינה אותיות באנפרות א"כ נכתבו שלא כסדרן. ובאנפרות כתבו פמה פוסקים דבעינו כסדרן.

והארית מעכ"ת בדברים ישרים הנאמרים בהשכל ונעמו לי דבריו. וחסץ לדעת דעתי בזה.

והנה אנכי פעת חולה קצת ל"ע. ומעכ"ת כותב להשיבו בהקדם.

לזאת אשיב בקוצר וגם פי כבר הארכו בזה הגאונים מהרש"ק והחת"ס זצ"ל: הנה ע"ד שנתאדמו האותיות. הנה פמה אחרונים הכשירו פשנעשה זה מרוב ימים שעבר על הכתב והביאם מעכ"ת.

אכן פשנתאדם מחמת שקפיץ הדיו ונשאר רק חלודה אנומה הסכימו האחרונים שפסול וכמ"ש המג"א סי' ל"ב סקל"ט ובח"ס סי' רנ"ו. והדברים ברורים דאף אי נימא שפראה שחור אינו מעכב בדיו.

אבל עכ"פ בעינו שיהא האות מגוף הדיו. ולא מחלודה שנשארה על הקלף ע"י שהנה מכוסה בדיו פמה שנים.

ולזה הרי יש לחוש בנ"ד שפרא האדמומית הוא רק חלודה בעלמא ואף שיש חזקת פשרות להס"ת. מ"מ פינון שיש ריעותא לפנינו שנתאדמו האותיות.

הרי איתרע חזקתה. ועוד דאיכא ס"ס לחומרא דלמא הלכה פהסוברים דמראה אדום פסול.

ואף אי נימא דכשר. שפרא האדמומית הוא רק חלודה ופסול לכולי עלמא.

ואף שזה יש לדחות ולומר דהעיקר פהסוברים שהאדמומית אינה פוסלת. וגם שיש לצרף שיטת הסוברים שמוטר לקרוא בס"ת פסולה.

בכ"ז נראה עיקר שיש לחוש שמרוב ימים קפיץ הדיו לגמרי ונשאר חלודה. וכדחזינו שבס"ת זה קפצו הרבה תיבות לגמרי.

וע' נדה (דף ה' ע"ב ונ"ח ע"א) דבדרבנן יש לדמות כפי שינדמן עוד הפעם ע"ש דהא דשונין בטירות הוי ספק. ויש לחלק דבנ"ד עדיפא שפבר נעשה כן.

וכעין זה איתא בנדה (דף נ"ט ע"א) בתוד"ה הוי דכמו שהדם שלמעלה בא מעלמא אמרינן שגם הדם שלמטה בא מעלמא ע"ש. וה"ה בנ"ד נימא שפרא זה והוכיח על זה.

ורק שם לא נשארה חלודה. ובכאן נשארה חלודה.

ואף ש"ל להיפוך מדחזינו ששם לא נשארה חלודה. מוכח דגם כאן אינה חלודה רק מגוף הדיו.

מ"מ קשה לדון כן כי זה תלוי לפי רוב הדוחק על האותיות במקום ההוא. וכגון שנגללה שם בחזק ולא הגיע האויר לשם פראוי.

וְלִזְהָרָה נִעְשֶׂה חֲלוּדָה שָׁם. וְגַם י"ל שֶׁתְּלוּי בְּטִיב הַדְּיוֹ שֶׁנִּכְתַּב בּוֹ בְּמָקוֹם זֶה אִם הָיָה עֵב אִו קְלוּשׁ.

וְעַכ"פּ יֵשׁ חֲשִׁשׁ גָּדוֹל שֶׁפָּמָה אוֹתִיּוֹת לֹא נִשְׁאָר מֵהֶם רַק חֲלוּדָה אֲדוּמָה. וְגַם דְּיָפָה הַעִיר מֵעַכ"ת דְּבַנ"ד יֵהָא כְּמַגְנוּמָר.

וְגַם דְּלִדְיָנָא נִלְע"ד עֵינְקָר כְּהַמְחַמֵּירִים לְפִסְנֹל בְּמַרְאָה אֲדוּמָה. וְלִזְהָרָה לַעַנ"ד צְרִיף בַּנ"ד לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמָס עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָאֲדוּמִים.

וְחֲשִׁשׁ מַגְנוּמָר אֵין כָּאֵין כְּשִׁיעֲבִירוֹ בְּקוּלְמָס עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת הַמְקוּלְקָלוֹת וְהַחֲסִירוֹת לְגַמְרֵי: וְע"ד שֶׁקָּצַת אוֹתִיּוֹת מֵהַאֲזַכְרוֹת קָפִיץ הַדְּיוֹ וְכִתְבוּם עִתָּה מְחַדָּשׁ. וְנִמְצָא שֶׁנִּכְתְּבוּ הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת קִנְדָם הִרְאֵשׁוֹנוֹת הַגָּה יָפָה הִבִּיא כַּת"ר דְּבַרֵי אֵיזָה אֲחֵרוֹנִים שֶׁהַכְּשִׁירוֹ כְּשֶׁנִּכְתַּב הַשֵּׁם שְׁלֹא כְּסִדְרוֹ.

וְכֵן עֵינְקָר כִּי חֲלִילָה לְפִסְנֹל ס"ת ע"י חוּמְרָא שְׁלֹא הַנּוֹזְכָה בְּש"ס וְרֵאשׁוֹנִים. וְלִדְעֵתִי נִרְאָה דְּבַנ"ד כ"ע מוֹדוֹ דְּכָשֵׁר.

דְּהָא עֵינְקָר הַטַּעַם בְּזָה כְּתוּב בְּשׁו"ת גו"ו חֲא"ח כָּלֵל ב' אוֹת י"ב מֵהַזְנוּהָר פ' וַיִּקְרָא שְׁמִבְנֹאָר שָׁם שֶׁשָּׁפַע הַקְּדוּשָׁה יוֹרֵד מֵאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּתַחֲלִילַת הַשֵּׁם עַל אוֹתִיּוֹת שֶׁבְּסוּף הַשֵּׁם ע"ש. וְזֶה שִׁינְיָה רַק כְּשֶׁנִּכְתַּב כְּסִדְרוֹ.

וְהִגָּה בַּנ"ד בְּתַחֲלִילָה נִכְתְּבוּ הַשְּׁמוֹת כְּסִדְרוֹ וְנִתְקַדְּשׁוּ הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת כְּפִי הַדְּרוּשׁ. וְאַף שֶׁנִּמְחַקוּ אַח"כּ הָאוֹתִיּוֹת הִרְאֵשׁוֹנוֹת.

מ"מ לֹא בִּיטְלָה קְדוּשַׁת הָאֲחֵרוֹנוֹת וְכַמְבֹּנָר בְּפוֹסְקִים. וְלִמְדוּ זֶה מֵהָא דְקִי"ל גְּבִי בִיהַמ"ק שֶׁקְדוּשָׁתוֹ אַף כְּשֶׁהוּא שׁוּמֵם וְחָרֵב וְלִזְהָרָה שֶׁפִּיר דְּמִי לְהוֹסִיף כְּעַת הָאוֹתִיּוֹת הִרְאֵשׁוֹנוֹת בְּהַעֲבֵרַת קוּלְמָס וְלֹא מִיְקָרֵי שְׁלֹא כְּסִדְרוֹ.

דְּהָא כְּבָר נִמְשָׁכָה הַקְּדוּשָׁה עַל הָאֲחֵרוֹנוֹת כְּרֵאוּי בְּשַׁעַת כְּתִיבְתָן. וְז"ב וְלִזְהָרָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַס"ת כְּשִׁיעֲבִירוֹ בְּקוּלְמָס: סִימָן רִסח.

ע"ד הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁנִּעְשֶׂה בְּכֶתֶב מִמְעַרְכוֹת הַמְּלַחְמָה וְכַתְּבֵתִי אֲזוֹ לַכַּת"ר לְהַעִיר בְּזָה אֵיזָה דְּבָרִים שֶׁצְרִיכִים תִּיקוּן וְעִתָּה לֹא נִתְקַן הַדְּבָר וְהָאִישׁ שֶׁעָשָׂה הַשְּׁלִיחוֹת לֹא נוֹדַע מְקוּמוֹ מֵאַז עַד הַיּוֹם. וַיֵּשׁ בְּזָה תַק"ע.

וְהָאֲרִיף כַּת"ר בְּדַבְרֵי תוֹרָה. וְחַפֵּץ לְדַעַת דְּעֵתִי בְּזָה.

וְהַגְּנִי לְהַשִּׁיבוֹ בְּקוּצָר: ע"ד שֶׁהַעִירוֹתֵי שְׁלֹא נִזְכָּר בְּהַקִּיּוּם שֶׁהַבַּעַל אָמַר בְּפִיו שֶׁמְצָנָה אֵת הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים. וְגַם הַכְּתָב הוּא שֶׁל אַחֵר.

וְהַבַּעַלְחַתֵּם שָׁמוֹ ע"ז. הִגָּה שֶׁמֵתִי לְבִי כְּעַת וְרֵאִיתִי אֲשֶׁר בְּהַכְּתָב הִלְזוּ מְפֹרָשׁ שֶׁאָמַר כֵּן בְּפִירוּשׁ לְפָנֵי הָרַב וְעַדִּים.

וְהַכְּתָב הוּא כְּתָב יָד הָרַב דְּשָׁם כְּפִי שֶׁנִּזְכָּר מִחֲתִימָתוֹ בְּקִיּוּם הַכְּתָב הִלְזוּ וְכֵן מִמְּכַתְּבוֹ לַכַּת"ר וּמִחֲתִימָתוֹ עַל הַכְּתָב הַשְּׁנִי שֶׁל זָאב בֶּן נַחְמִי'. נִרְאָה שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲמִיד אֵת הָרַב עַל חֲזָקַת כְּשִׁירוֹת שְׁלֹא כְּתָב דְּבַר שֶׁקָר.

דנהי שאם לא הנה מפורש פו. הנה מקום לחוש שהרב הלז הנה סבור שדי בחתימת ידו על הכתב שכתוב בו שמצוה לכתוב וליתן גט.

וכמו בדיני ממונות. אבל נדאי לא חשדינו להרב דשם שכתוב שקר מוחלט בדבר שאפשר שיתברר אם יבוא האיש לביתו.

ואף דמצונו פלוגתא בש"ס אי חיישינן לב"ד טועין. אבל שישקר.

נדאי לא חיישינן. וכיון דקיי"ל דבשעת הסכנה פותבין אף שאין מפירין.

ובארתי בחיבורי ח"א סי' פ"ח דאף באשה וקרוב סגי לקיים פתב ידו. כשעשה שליח בכתב.

כ"ש דסגי כשהרב פותב שאמר פן בפירוש לפני עדים והוי שליחות גמורה. ובזה סר החשש שהעירותי אז שלא נזכר בהקיום שהבעל צוה לשלוח את הכתב ליד הסופר והעדים וכמ"ש בחיבורי שם לחוש שאם נמלך ולא רצה לשלחו פי זה שייך רק כשהשליחות נעשה רק ע"י הכתב.

אבל כשעשה השליחות בפירוש לפני עדים. א"צ לזה הסכמתו וצינוו פי העדים כולים להעיד על זה לפני ב"ד.

והשליח יעשה שליחותו ע"פ העדים ההם. ובפרט שהרב הנ"ל פותב שבאו לפניו לסדר גט לנשותיהם ושביקש שאשתו תתן ת"כ שמחוייבת להנשא לו פאשר ישוב בשלום.

ונראה שמכתב הרב בא לכת"ר יחד עם פתב השליחות. וזה מוכיח שהבעל ביקש את הרב שישלח לעירו את פתב השליחות ושיכתוב שיקחו ת"כ מאשתו.

ואף שאין עדים על מה שאמר בפירוש לפני עדים. דהא הרב שכתב פן הוא רק אהד.

ובהקיום לא נזכר זה. מ"מ הלא פשאמרו להמגרש שיחתום על הכתב בלי ספק ביארו לו שהוא אודות פתיבת גט לאשתו.

והוא הגיד להם שמות האנשים בעירו שאפשר למנות אותם לסופר ועדים. ומוכח שנתרצה בזה שהאנשים ההם יכתבו ויתנו הגט.

ובארתי בחיבורי שם דסגי בהכי כשנתרצה בזה הבעל ע"ש ועל זה שפיר מעידים הדיינים שמקיימים חתימתו שמזה מוכח שנתרצה וכמ"ל. ואם המכתב שכתב אח"כ לביתו הוא פולו פתב ידו.

י"ל ששני עדים יקראו מכתבו ויהיו עדים שבשעה שחתם ידע כל הענין ונתרצה לזה. ויהי זה עכ"פ שליחות בכתב וכמ"ש בחיבורי שם.

ועוד דהא פתבו התו' בכתובות (דף ק"ט ע"א) ד"ה לא שנו דהיכא שמסתברי שהדיינים ידעו תוכן הענין שכתוב בשטר אמרינו שחתמתם מעידה על אמיתות מה שכתוב בשטר. וא"כ ה"ה בנ"ד ידוע שעסק גט נעשה בב"ד.

ובפרט ענין חמור פהא דנ"ד. וכיון שב"ד קיימו חתימת העדים.

בְּנֹדָאֵי נְתַבְרַר לְהֵם שְׁנַעְשֶׂה כד"ת וְשֹׁאֲמַר הַבַּעַל פֶּן לִפְנֵיהֶם. וּמָה שְׁכָתוּב בְּכַתֵּב הַשְּׁלִיחוֹת
קַבְלִיתִי עָלַי בְּשַׁבּוּעַת הַתּוֹרָה שְׁלֵא לְבַטֵּל כָּל זֶה.

אִין בּוֹ טַעַם. כִּי הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ שְׁלֵא לְבַטֵּל לֹא אֶת הַשְּׁלִיחוֹת וְלֹא אֶת הַגָּט.

ע' בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם סִי פ"ח פ"ט] וְגַם כִּי נִרְאָה שְׁסַמְדָּה עַל הַכָּתֵב וְלֹא נִשְׁבַּע בְּפִירוּשׁ. וְזֶה
מוֹכַח מִמָּה שְׁכָתֵב מִקּוֹדֵם שֹׁאֲמַר זֶה בְּפִירוּשׁ.

מִשְׁמַע שֶׁרַק הַשְּׁלִיחוֹת אָמַר וְלֹא אֶת הַשַּׁבּוּעָה שְׁמִזְכִּיר אַח"כּ. וְאִף לְהַקְצִיחַ אֶת הַכָּתֵב
שְׁמוּעִיל שַׁבּוּעָה בְּחִתּוּמַת יָדוֹ.

מ"מ בנ"ד שְׁכָתֵב בְּלִשׁוֹן עֶבֶר לֹא מְהַנִּי. כִּינֵן שְׁלֵא כָתֵב שְׁנִשְׁבַּע כַּעַת וְע' חִיבּוּרֵי שֵׁם סִי
פ"ח.

אָבֵל מ"מ ש' לְהַכְשִׁיר בנ"ד וכמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם בְּשֵׁם הַמְּבִי"ט דְּבַשְׁעָה"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר
אִף שְׁלֵא נִשְׁבַּע שְׁלֵא יְבַטֵּל. וְיֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִידוֹ בְּחִזּוּקַת כְּשֵׁרוֹת שְׁלֵא יְבַטֵּל לְגֵרוֹם לָהּ עִיגוֹן.

וּבְפֶרֶט בִּיטוּל הַגָּט שֹׁאֲסוּר לְבַטְלוֹ כְּדִקְיָ"ל בְּגִיטִין (דָּף ל"ב). וּבנ"ד בְּלֹא"ה אִין לְחוּשׁ
כִּינֵן שֶׁהַבַּעַל כָּתֵב אַח"כּ לְבִיתוֹ וְהַזְכִּיר שְׁעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחוֹת: וְע"ד שֶׁאִין מִי שֶׁיִּזְכִּיר חִתּוּמֹת
הַדִּינִינִים שְׁקִימֵי חִתּוּמַת הַבַּעַל הִנֵּה בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם בְּאַרְתִּי דְּסִגִּי כְּשֶׁיִּזְכִּירוּ חִתּוּמַת דִּינֵן אַחַד.

וּבנ"ד יֵשׁ לְקַיֵּם חִתּוּמַת הָרַב מִהַכָּתֵב הַשְּׁנִי שֶׁשָּׁלַח זָאֵב בֶּן נַחֲמָ"ל וְכֵן מִמְּכָתְבוֹ שֶׁשָּׁלַח
לְמַעַכ"ת. וְאִף דְּקִי"ל בַּח"מ ס' מ"ו ס"ז שֶׁאִין מְקַיֵּמִים מְאִיגְרַת.

נִרְאָה דְּבנ"ד שֶׁהָאִיגְרַת נִכְתַּב אִוְדוֹת הַגָּט הַזֶּה לְבָאֵר אֶת חֲנוּכַּת הַדְּבָר לֹא גָרַע מְסַפֵּר שְׁכָתֵב
שֵׁם שְׁמִקְיָמִים מִמֶּנּוּ. וּבְפֶרֶט דְּהָא אִיגְרַת הוּא בִּירוּשְׁלַמִּי דְּכַתְּוֹבוֹת הוּבָא בְּרִיב"ש ס' ס'
קל"ו.

וְלִזְנֵה פְּסֻקַת לְחוּמְרָא שְׁלֵא לְהוֹצִיא מִמּוֹן עִי"ז. אָבֵל בנ"ד שֶׁהוּא מְקוּם עִיגוֹן יֵשׁ לְהַקְלֵ
דְּבִלֹא"ה קִי"ל דְּקִיּוֹם שְׁטָרוֹת דְּרַבָּנָן.

וְעוֹד נִרְאָה שֶׁאִיגְרַת לֹא דְּמִי לְאִיגְרוֹת שְׁלוֹם. דְּבנ"ד שְׁנִשְׁבַּע לְעַסְקַת שְׁלִיחוֹת גָּט נֹדָאֵי דְּקָדֵק
הָרַב בְּכַתְּבוֹ.

וְלֹא גָרַע מְסַפֵּר דְּאִתָּא בִּירוּשְׁלַמִּי שֵׁם שְׁמִקְיָמִים מִמֶּנּוּ. וּבְשֵׁ"ף שֵׁם סַקְכ"ז הִבִּיא דְּעַת
הַרִיטְב"א שְׁמִקְיָמִים מְאִיגְרַת ע"ש.

וְאִף דְּבנ"ד אִין עֵדִים עַל מְכַתְּבִים שְׁזוּהֵי חִתּוּמַת הָרַב. וְקִי"ל בַּח"מ ס' מ"ו ס"ג שֶׁצָּרִיךְ
לְקַיֵּם מִחִתּוּמָה שְׁחַתְּמֵם לְפָנֵי עֵדִים ע"ש.

מ"מ בנ"ד הַחֹתֵם שֶׁל הָרַב שֶׁיֵּשׁ עַל הַמְּכַתְּבִים מוֹכִיחַ שֶׁהוּא כָתֵב יָדוֹ. וְאִף דְּאֶפְשָׁר שְׁגָנְבוּ
חֹתְמוֹ אוֹ עָשׂוּ כְּמוֹתוֹ וְהִנִּיחוּהוּ עַל הַמְּכַתְּבִים.

מ"מ הָא קִי"ל בַּע"ז (דָּף ל"א) וּבִי"ד ס' קי"ח דְּבִשְׁתֵּי חֹתְמוֹת לֹא חִיְשִׁינָן לְזִיוּף אִף
בְּאִסּוּר דְּאוֹרְיָתָא. וּבנ"ד הָרִי יֵשׁ חֹתְמוֹ שֶׁל הָרַב עַל כָּל הַכְּתָבִים הֵם.

וּכְעֵין זֶה כָּתֵב בְּשׁו"ת מֵהַר"מ ס' ל"ג. וְעוֹד דְּהָא כָתֵב הַתְּשַׁב"ץ בַּח"ג ס' ס"ו דְּהִיכָא
שָׁבָא הַכָּתֵב מִמְּקוֹם רְחוֹק לֹא חִיְשִׁינָן לְזִיוּף בְּקִיּוֹם ב"ד.

וכ"כ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים ע' פ"ת באה"ע ס"ס קמ"ב וקנ"ב. וְהִרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל שְׁקִיּוֹם ב"ד א"צ קיּוֹם וּע' בְּאַחֲרוֹנִים באה"ע שָׁם.

וּעַכְפִּי הָרִי פֶּסֶק בֵּא"ע ס"ס קנ"ב שֶׁבִשְׁעָה"ד נְעִיגוֹן א"צ קיּוֹם. וּלְזֶה בִּנְד"ד שְׁהַמְכָּתֵב שָׁל הָרַב הִגִּיעַ לְכַת"ר ע"י פֶּאֶסֶט.

וְדַאי ל"ח לְזִיּוּפָא וְכַמֶּש"ל. וּבִפְרָט דְּהִקָּא יֵשׁ אֲנֻמְדָנוֹת בְּרוּרוֹת שְׁהַדְבָר אֲמִיתִי כִּי הֲלֵא יְדוּעַ שְׁהֵאִישׁ הִיָּה בְּמִלְחָמָה.

וְיְדוּעַ שְׁאֲנָשִׁי הִצְבָּא הָיוּ מְשַׁתְּדָלִים לְמִצּוֹא אֲנֻפֵן שְׁלֵא לְעַגֵן נְשׁוֹתֵיהֶם: סִימָן רֶסֶט. וְע"ד שְׁלֵא הַזְּפִירוֹ בְּכַתֵּב הַשְּׁלִיחוֹת אֶת מְקוֹם דִּירַת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים.

וְהַעֲרִירֵנִי אֲזִי דְנִיחֻשׁ לְשָׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמֻעוֹן בְּכָל הָעוֹלָם. וְעוֹד גַּם בְּקִיּוֹם חֲתִימַת הַבַּעַל לֹא מְכַר מְאִיזָה עִיר הוּא.

אֲכֹן נִרְאֶה דְכִיּוֹן שְׁפַתֵּב הַסּוֹפֵר מְשֶׁה בֶּן יְחֻזְקָאֵל. נִרְאֶה שְׁאוּמְנָתוֹ סוֹפֵר.

וְזִלְמָן לִיב הוּא שׁו"ב. וּמִסְתַּמָּא יְדוּעַ בְּעִיר שְׁיָכוֹל לְכַתּוֹב אֲשׁוּרִית.

וְהַעֲדִים הַזְּנֻפְרוֹ בְּכִינּוּיֵיהֶם. זֶהוּ מְקַרְהָ רַחוּק שְׁיֵאָרַע כָּל אֱלֹהֵי בְּעִיר אַחֲרַת וְאִין לְנוּ סִימָנִים מְנוֹבְהָקִים יוֹתֵר מְזֶה.

וְנוֹסֵף ע"ז שְׁהַמְכָּתֵב הִגִּיעַ לִיד כַּת"ר ע"י פֶּאֶסֶט. וְגַם דְּהָא וְדַאי מְכִירִים בְּעִירוֹ חֲתִימַת הַמְּגַרֵשׁ וְזֶהוּ בְּיָרוֹר גְּמוּר שְׁהַפְּנוּנָה עַל הָאֲנָשִׁים שְׁבַעִיר הַזֹּאת.

וְכַבֵּר הֵבִיא גַם כַּת"ר דְּבָרֵי הָאֲחֲרוֹנִים דְּהִיכָא שְׁהַזְּנֻפְרוֹ הַפְּנוּי לֹא חִיִּישֵׁינָן לְשָׁנֵי יב"ש. וּבִנְד"ד הַזְּנֻפְרוֹ פְּנוּיֵי הַעֲדִים.

וּמִמִּילָא מוּבָן שְׁגַם לְסוֹפֵר מִיָּנָה אִישׁ שְׁדָר בְּעִירוֹ. וּמָה שְׁעוֹרְרָתִי אֲזִי בְּמָה שְׁמִינָה לְסוֹפֵר אֶת מְשֶׁה בֶּן יְחֻזְקָאֵל אוֹ אֶת זִלְמָן לִיב שׁו"ב שְׁיֵשׁ בְּנָה חֲשֵׁשׁ בְּרִירָה.

הִנֵּה י"ל פְּנוּנָתוֹ שְׁמִינָה אֶת שְׁנֵיהֶם שְׁיִכְתְּבוּ. רַק כְּדֵי שְׁלֵא יִטְעוּ לומר שְׁרַצוֹנוֹ שְׁיִכְתְּבוּ שְׁנֵיהֶם כָּל אֶחָד מְקַצֵּת הַגֵּט.

לְזֶה בִּיָּאֵר שְׁיִכְתּוֹב זֶה אוֹ זֶה. וְאִף שְׁיֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּנוּנָתוֹ שְׁיִכְתּוֹב הַסּוֹפֵר מְשֶׁה שְׁהוּא יְדוּעַ שָׁם לְסוֹפֵר אִף אוֹלֵי אֵינוֹ בְּבִיתוֹ וְכַדּוּמָה אֵיזָה סִיבָה שְׁלֵא יוּכַל לְכַתּוֹב לְזֶה מְמַנָּה אֶת זִלְמָן לִיב.

וּלפ"ז יֵשׁ לְחֻוֹשׁ לְבָרִירָה דְּכִשְׁיִתְּבֵר שְׁמֻשָּׁה אֵינוֹ יְכוֹל לְכַתּוֹב אֲזִי מְמַנָּה אֶת זִלְמָן לִיב. אֲבָל ז"א דלפ"ז צָרִיף לְהוֹסִיף דְּבָרִים בְּכַוְנָתוֹ.

וְכַפִּי פִּשְׁטוֹת הַדְּבָרִים מוּבָן שְׁמֻמָּנָה אֶת שְׁנֵיהֶם אוֹ אֶת זֶה אוֹ אֶת זֶה. וְכֵאלוֹ אָמַר אֶחָד מְשֻׁנֵי אֲנָשִׁים הִלְלוּ וּלְזֶה יוּכַל מֵעַכְפִּי לְסַדֵּר הַגֵּט: וְע"ד הַת"כ שְׁדָרֵשׁ הַמְּגַרֵשׁ שְׁיִקְחוּ מְאֻשָּׁתוֹ.

הִנֵּה הָרַב דְּחַרְבִּין לֹא בִיָּאֵר עַל אֵיזָה זְמַן יְהִי הַת"כ. כִּי הֲלֵא לֹא תוּכַל לְהַמְתִּין לְעוֹלָם.

וְהִנֵּה נִרְאֶה דְסָגִי בְּהַמְתַּנֵּת י"ב חוֹדֶשׁ. דְּבִזְמַן כְּזֶה מוּכַח שְׁנֻאָבֵד זְכָרוֹ.

וגם דהא לשון הרב במכתבו הוא שפתן ת"כ שיתנשא לו פאָשר ישוב בשלום. משמע שפוננתו היתה פשישוב בשלום מהמלחמה.

וכיון שפבר נגמרה המלחמה. ולא בא.

ממילא אין פאן קפידא. ומה שהיה עליה איסור אשתאיש עד שנתברר שלא שב מן המלחמה עדיף טפי מת"כ שלה ונראה דעכ"פ צריף להמתין עד שיכלו שנות חיובו לעבוד כי אז היה צריף לשוב לביתו.

ויקצת דמיון לזה מהא דתנן שיליה טבול יום באומר ע"מ שתעלה בשלום מן הבור דהיינו בשלום מן השבר ומן השפיקה. אבל לא מן הטומאה.

וצריף שתיק' שלימה עד שתעלה בכדי שאם תתגלגל לא תשוב לבור ע"ש. הרי דאמרנו דמה שאמר שתעלה פוננתו על גמר ההעלאה שלא תשוב עוד לבור.

וה"ה הָא פוננתו שישוב לגמרי שלא יצטרף לשוב עוד לעבודת הצבא. ואקצר דבנ"ד הרי פבר עבר זמן עבודתו בצבא, עכ"פ אני מסכים עם כת"ר לסדר הגט ולמסרו להאשה בלי חשש.

וא"צ נתינת ת"כ: סימן ער. פבוד הרה"ג וכו' מו"ה ירחמיאל מנחם נ"י הרב דק' סאסנאוויץ פ' סעדלעץ.

ע"ד אחד שגמר עם אשתו שתקבל ג"פ והשליש עבורה מאה רו"כ וגם ונעקסיל על מאה רו"כ. ונכתב ונחתם גט עבורה.

ותורה בה וברחה מב"ד. ובעלה רדף אחריה ולקח עמו עדים ואת הגט ונתן לה הגט בע"כ.

וכן העיד אחד בב"ד שתחב לה הגט תחת בגדיה פנגד לבה. ואמר להעדים קודם הנתנה איה בין מנחז עדות אז איה גיב איהר אגט.

ואח"פ השליכה האשה הגט. ועוד העיד אחד שראה שהבעל נלחם עם אשתו והתעסק עמה וכמדומה לו שנתן הגט בידה ואח"פ השליכה הגט וצעקה גישט קיין גט.

והרב שסידר הגט העיד שהמגרש חטף הגט מעל השולחן כדי לגרשה בע"כ. ואחר עשרה רגעים הביאה דודתה של האשה את הגט וסיפרה שגירשה הבעל.

ויזרקה הגט והפיר הרב שזהו הגט שנכתב ונחתם עבורם. וכן העיד הסופר שהוא פרוף את הגט ונתנו להמגרש שאמר שרוצה לקחתו לגרשה בע"כ.

וראהו אח"פ והפיר שזהו הגט שנכתב ונחתם כד"ת. והאיש הלז נשא אחרת.

ועתה פשנדע זה אומר שאם יאסרו עליו לדור עם השנית. יעגן את אשתו.

וצידד כת"ר בדברי חכמה למצוא היתר לדור עם אשתו כי הוא מקום עיגון והיא דלת המצב וגם פי העידו עדים שהיה קלא דלא פסיק שבעת שנשפדה הלז עם הראשונה רימו אותו והראו לו בתולה אחרת.

בְּאֲשֶׁר זֹאת הִיא אֵינָה בֵּת דַּעַת כְּרֵאוֹי וְאֶחָד נִישׁוֹאִיָּהֶם לֹא דָרוּ בְּשָׁלוֹם. וְכַמָּה שָׁנִים
נִתְפָּרְדוּ זֶה מִזֶּה כִּי א"א לְדוֹר עִם אֲשֶׁת פְּתִיּוֹת כְּזֹאת.

וְחִפְזִי לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה: הִנֵּה בְּחִיבוּרֵי ח"ג ס'י קמ"ג בְּאֶרְתִּי שָׁאֵם נָתַן לָהּ הֶגֶט סָתֵם לֹא
הָיָה גָט. וְאִם אָמַר לָהּ ה"ז גִּיטָה י"ל דְּלַצְעוּרֵי קִמְכֹּנִין וְאִין חוֹשְׁדִים אוֹתוֹ שְׁעֵבֵר עַל
חֲדָר"ג.

וּבִנ"ד נִרְאָה דְּלֹא שְׁיָיָה זֶה דְּהָרֵי אָמַר מְקוֹדֵם לְהַעֲדִים שְׁהוּלָהּ לְגַרְשָׁה בַּע"כ וּבִיאֶרְתִּי
בְּחִיבוּרֵי שָׁם דְּבַכָּה"ג אִין שְׁיָיָה לֹא מְרִי לְצַעוּרֵי. וְאִם שְׁלֹא אָמַר הָרֵי זֶה גִיטָה.

מ"מ כִּינֵן שְׁגִילָה דַּעַתוֹ לְפָנֵי עֲדִים שְׁנוֹתָן לָהּ גָט. הָיָה גָט.

וּבְכַרְט שְׁיָדוּעַ שְׁהָיָה עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין שְׁכַתְבוּ הֶגֶט כְּדִי לְגַרְשָׁה. וְכַשְׁחֲזָרָה בָּהּ נִתְּנוּ לָהּ
בַּע"כ.

וְגַם הִיא יָדְעָה שְׁהוּא גָט שְׁהָרֵי נִלְחָמָה בּוֹ וְלֹא רָצְתָה לְקַבְּלוֹ וְאֶח"פ זָרְקָתוֹ וְאָמְרָה שְׁאִינוּ
גָט. וּמ"ש כַּת"ר שְׁהַעֲדִים בְּחֻזְקַת פְּסוּלִים רַק שְׁלֹא הִגְבִּיהָ עֲדוּת עַל פְּסוּלוֹתָם, הִנֵּה כָּל
זְמַן שְׁלֹא נִתְּבַרַר בַּב"ד פְּסוּלָם אִין לְפָסְלָם.

וְעוֹי"ל דְּבִנ"ד לֹא יָדַע שְׁאָסוּר לְמַסּוֹר לָהּ הֶגֶט בַּע"כ כִּי חָשַׁב דְּכִינֵן שְׁנִתְּרַצְתָּה לְהַתְּגַרְשׁ
וְגַרְמָה לוֹ הוֹצָאָה לְשֵׁלֶם לְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וְהַשְׁלִישׁ לָהּ מֵאָה ר"כ מְחֻנְיָבֵת לְקַבֵּל הֶגֶט.
וּבְכַרְט שְׁרָאָה שְׁהַסּוֹפֵר כְּרָף הֶגֶט וְנִתְּנוּ לוֹ שְׁיָתְנוּ לָהּ.

י"ל שְׁחָשַׁב שְׁהַתִּירוּ פְּרוּשִׁים אֶת הַדְּבָר, וְגַם שְׁתִּיקַת הָרַב דְּמָתָא הִיָּתָה לוֹ הוֹכְחָה ע"ז.
וְכֹן שְׁתִּיקַת הָאֲנָשִׁים שְׁהָיָה שָׁם כִּי הָלָא הִיָּה לָהֶם לְהַתְּאַמֵּץ לְמַנְעוֹ מִלְּעַבְרוֹ עַל חֲדָר"ג.

וְכַעֲיִן זֶה מְצִינוּ בַּש"ס דְּמִדְּשִׁתְּקוֹ רַבְּנֵן ש"מ דְּנִיחָא לְהוּ. ע' גִּיטָיִן (דָּרַף נ"ו) וּבְתוֹ' כְּתוּבוֹת
(דָּרַף ס"ט ע"א): וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן דְּהָא טַעַם תְּקַנְתָּ רַגְמ"ה הִיָּתָה כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
הַפְּקָר שְׁיִגְרָשָׁה בְּכָל עַת שְׁיִרְצָה.

אוּ מִשׁוֹם קִטְטָה שְׁיִרְגִיל עֲמָה קִטְטָה בְּכָל עַת כִּינֵן שְׁיָיָה בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה כְּשִׁרְצָה. ע' חִיבוּרֵי
ח"א ס'י ע"ב וּכ"ז שְׁיָיָה כְּשִׁלָּא נִתְּרַצְתָּה עֲדִינֵן לְהַתְּגַרְשׁ.

אֲבָל כְּשִׁכְּבַר נִתְּרַצְתָּה הָרֵי אִין חָשַׁשׁ שְׁתִּהֵי' כְּהַפְּקָר וְכֹן קִטְטָה. דְּהָרֵי כְּבָר נִתְּרַצְתָּה ע"ז.
וְיֵשׁ לְדַחוֹת דַּמ"מ הַרְבֵּה פְּעַמִּים יֶאֱרַע שְׁמוּכְנִים לְהַתְּגַרְשׁ. וּבַכ"ז כְּשִׁחֲזָרְתָּ בָּהּ מִתְּפִיִּסִים
וְדָרִים יַחַד.

וְהִיָּינוּ כְּשִׁיָּדְעַת הַבַּעַל שְׁאִין בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ. וְלִזֶּה י"ל דְּגַם בַּכָּה"ג הָיוּ בְּכָלֵל הַתְּקַנְהָ.

וּכ"נ בַּג"פ ס'י קי"ט סַקְכ"ד שְׁכַתְבֵּי בְּשֵׁם הַר"מ מִיִּנְיָן ס'י י"ז שְׁאֵם נִתְּרַצְתָּה הָאֲשָׁה
לְהַתְּגַרְשׁ וְחֲזָרָה בְּאֲמָצַע כְּתִיבַת הֶגֶט. וּבַכ"ז גְּמָרוֹ הֶגֶט.

אִינוּ כְּשֵׁר לְגַרְשׁ בּוֹ. מְבֹאֵר דָּאָף שְׁהַסְפִימָה לְהַתְּגַרְשׁ.

מ"מ אִם חֲזָרָה לֹא פָקַע אִיסוּר חַרְגַּמ"ה. וְדַנְקִיט שְׁחֲזָרָה בְּאֲמָצַע כְּתִיבָה.

נראה פוננתו שאם תזרה אחר גמר הגט לא נפסל הגט וכמ"ש הנוב"ת סי' קכ"ט שהסופר והעדים שפיתבו וחתמו גט נגד רצון האשה נפסלו. ונראה דס"ל דהוי פהא דקיי"ל בח"מ סי' ל"ד ס"ה שהעובר על חרמי הקהל פסול לעדות מה"ת.

וכ"ש חרגמ"ה. ולפ"ז בנ"ד הרי נפסלו עידי מסירה ע"י שקבלו עליהם לראות מסירת הגט בפשה שייחד אותם לעדים.

ואף שיש פוסקים דס"ל דסגי בעידי חתימה. ובנ"ד הם פשרים.

מ"מ לדינא לא קיי"ל הכי וע' חיבורי ח"ג סי' קמ"ג בזה: ועדיין יש לדון בנ"ד דהא קיי"ל בח"מ סי' ל"ד סכ"ד שצריך שיתברר לפנינו שהיו העדים מזידים בדבר וע' שו"ת רמ"א סי' י"ג בזה. ובנ"ד י"ל שהיו שוגגים וחסבו שמופתר לגרשה בע"כ כיון שפבר נתרצתה. והרי חזינו שנעשה זה בפני רבים ואיש לא מחה בו וגם הסופר סייעו וקיפל לו את הגט ובכה"ג נדאי לא נפסלו.

וגם גוף הגט י"ל דהוי גט לדעת הרבה פוסקים דס"ל שאם גירשה בע"כ בשוגג הוי גט ולא קנסין שוגג אטו מזיד. וע' חיבורי ח"א סי' ע"ד.

וכיון דהוי גט בדיעבד. ונדאי שאין כופין אותו לגרש האשה השנית.

ואף לדעת הסוברים דאף בנשא בשוגג צריך להוציא. היינו רק לענין איסור ב' נשים.

אבל בגירש בע"כ בשוגג כיון שפבר נתרשה. ודאי שא"צ להוציא האשה.

שנשא אח"כ ג"כ בשוגג. ובפרט דבנ"ד אומר שרמזו אותו בתחילה.

וכן קיי"ל באה"ע ס"ס קי"ז דהיכא שיש לו טענה עליה מדינא לא גזר רגמ"ה. ואף דבנ"ד שפבר ילדה לו בת הרי נתרצה בה אחר הנישואין.

מ"מ הרי כתב כתר שפל העת יש קטטה ביניהם. וי"ל שבשביל שידע שא"א לגרש בע"כ.

לזה דר עמה בע"כ אבל לא נתרצה בה אף ז"א דכיון שדר עמה זמן גדול הרי נתרצה בה פי באמת אינה בעלת מום פי יש הרבה נשים שאינן חקמות כ"כ. ובכ"ז יש להן בעל.

ונשאה רק סברתנו שהיו שוגגים בדבר. ואף להפוסקים שאף בשוגג אסור לישא אחרת.

מ"מ בנ"ד שפבר נשא י"ל שא"צ לגרשה. ובפרט שהשנית הייתה שוגגת גמורה.

ואם נחמיר עליו תשאר עגונה וכמ"ש כתר: אף בגוף הגירושין יש לדון. פי הלא על מסירת הגט העיד רק אחד פי עד השני שייחד אינו בביתו.

והעד מרדכי הגיד שכמדומה לו שראה שנתן הגט לידה ואין זה עדות גמורה ועוד דאם יש ממש בדבריו הרי הוא מכחיש את העד השני שהגיד שנתנו בבגדה פנגד לבה. ומה שאמר שראה שזרקה הגט אינו פלום.

וגם הלא לא אמר שקרא וראה שהוא גט. ומ"ש כתר לדון מצד אומדנא כמ"ש הפוסקים גבי קדושין דהוי קדושין אף שהפלה מעוטפת.

הנה בחיבורי ח"ג סי' ק"מ פתבתי לדון פן גם בגט פשהאשה מעוטפת. אכן נראה דזה שייך רק פשנתגרשה מרצונה ומחזיקים שניהם א"ע במגורשים זה מזה.

נדמי לקדושין שראו הכל את התנפה פנהוג. ואח"כ דרים יחד פאורח ארעא.

פי כ"ז מחזק את האומדנא והתנקה. אבל כנ"ד דהוי גט בע"כ.

הרי יש להעמיד הבעל בחזקת פשרות שלא גירש בע"כ. ואף שצדדנו שקרוב הדבר שהיה שוגג.

ככ"ז יותר נכון לומר שלא עשה עבירה זו כלל, וע' חיבורי ח"ג סי' קמ"ב מ"ש בענין זה. ומ"ש כת"ר שנתנית הגט יהא כחצי שיעור פיון שפתיבת הגט היה בהסכמתה.

ז"א דהא עיקר חרגמ"ה היתה על נתינת הגט. רק שפתיבו הפוסקים שהחמיר לאסור גם פתיבת הגט וחתמתו בלא הסכמתה, והוי פשתי תקנות.

והדמיון למלאכת שבת אינו דומה כלל כמוכן. ואקצור באשר הוא פשוט.

ומה שהיה הגט אצלה גם ע"ז אין עדים. אף אף שנתפנס שאמת הדבר.

י"ל שהיא חטפה מידו הגט וזרקתו. ומה שראה מרדכי שבעלה נלחם עמה אפשי הנה זה שרצה להוציא הגט מידה.

והיא לא רצתה לתתו לו. וא"כ אין פאן רק ע"א על הגט.

וגם צריך לברר מה שאמר הרב דמיעחאוו שהעדים בחזקת פסולים מהו פסולם. פי אולי הם פסולים גמורים.

ואם נתברר פסולם אזי י"ל שלא יועילו גם העדים האחרים פיון שהמגרש יחדם לעדים בזה והח"ס סי' ק' לא חשש לזה לפי שהמקדש לא יחדו רק המסדר ע"ש. ועוד יש תינוהא בקבלת העד הראשון שנתקבלה עדותו בליקה.

ולזה אם יעשו גב"ע שנית משני העדים ביום. ויגידו שראו שאותו הגט שלקח המגרש מבית הרב נתנו לאשתו ואמר להם מקודם שנותן לה גט.

ולא נתברר פסולם ע"פ ד"ת. אזי אני מסכים שיוכל האיש הלז לדור עם, אשתו השנית.

אף באופן שיהיו מושלשים עבור אשתו הראשונה. הסף מאה רו"כ והוועקסיל על מאה רו"כ פפי שהיה המדובר ביניהם.

דכיון שדנין אותה למגורשת צריך לתת לה פמנובר. שהרי יסוד ההיתר הוא לפי שנתרצתה מקודם להתגרש.

והרי לא נתרצתה רק על תנאי זה. ואף שאפשי שהסופר ועדי חתימה לא ידעו פרטי הגמר שביניהם.

מ"מ הרי הם סמכו על הרב המסדר דמסתמא נעשה ברצון שניהם. והרי לא הסכימה רק ע"מ פן.

ואף שיש לפלפל בזה. מ"מ חלילה לנו לגרום נזק לעלובה זו שגירשוה בע"כ.

וְכָל שְׂלֵא יִשְׁלִישׁ כְּאֹמֶר אֲסוּר לֹא לְדוֹר עִם אֲשֶׁתּוֹ הַשְּׁנִית: סִימָן רַעֲא. כְּבוֹד הַרְה"ג וְכו' מו"ה רַפְּאֵל זָאב וּוְאֵלֶּף נ"י הָרַב דִּק' דְּאֲבָרִין.

ע"ד אֶחָד שֶׁשָּׂמוּ בַפ"כ אֵלֶּיהָ לִיב וְלִס"ת נִקְרָא אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה וְחֹתֶם אֵלֶּי לִיב. בְּנִקְוֹדָה אַחַר יוֹד שֶׁבְּשֵׁם אֵלֶּיהוּ וְשְׁנֵי יוֹדִין בְּשֵׁם לִיב.

וְעַתָּה בָּא לְגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ. וְנִסְתַּפֵּק כַּת"ר אֵיךְ לְכַתּוֹב שְׂמוֹ בְּגִטּוֹ הָאֲרִיף בַּד"ת.

וּבְאֲשֶׁר בִּיקָשׁ לְהַשִּׁיבּוֹ תִּיכָף. אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה בְּשֵׁם אֵלֶּיהוּ כְּכָר כְּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ק"נ שֶׁצָּרִיךְ לְכַתּוֹב אֵלֶּיהוּ דְּמִתְקַרֵּי אֵלֶּיהָ.

וְאֵף דְּבַנ"ד כּוֹתֵב כַּת"ר שֶׁאֹמֵר שֶׁפָּרִי לֹא שֶׁבְּשַׁעַת הַמִּילָה קָרָא הַמּוֹהֵל שְׂמוֹ אֵלֶּיהָ לִיב וְלֹא אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה. לְפִי שֶׁבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ נִקְרָאִים כֵּן.

וְאִיזָה אַחֲרוֹנִים כְּתָבוּ שֶׁבְּאֶנְפֹן כְּזֶה יֵשׁ לְהַקְדִּים שֵׁם זֶה אֵף שֶׁהוּא שֵׁם שֶׁל לַעֲזוֹ. מ"מ נִרְאֶה שֶׁאֵין לְהַשְׁגִּיחַ ע"ז דְּכִינּוּן שֶׁמְעוֹלָם נִקְרָא לִס"ת אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה וְכֵן אֹמֵר בְּעֲצָמוֹ כְּשֶׁשׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ מֶה שְׂמוֹ וְכַמ"ש כַּת"ר.

וּבְנִדְאֵי כְּתוּב כֵּן בְּכַתְּוֹבָה וּמְזַכִּירִין שְׂמוֹ בְּמֵי שֶׁבִּירָף וְכִנְהוּג שֶׁהַכֹּל נִמְשָׁף אַחַר שֵׁם שֶׁנִּקְרָא לִס"ת. הָרִי קָבְעוּ הוּא וְאַחֲרָיִם אֵת שֵׁם זֶה לְעֵינֵי קָרְאֵי שְׂמוֹ.

וּבְסִפֵּר חַא"ש דְּעַתּוֹ בַּכ"מ שֶׁשֵׁם שֶׁנִּכְתַּב בְּכַתְּוֹבָה הוּא עֵינֵי גְדוֹל. וְאֵף שֶׁבְּשֵׁם שֶׁנִּשְׁתַּמַּע כְּתָבוּ הַפּוֹס' דְּבַעֲיָנוּ שֶׁיִּשְׁתַּמַּע לְגַמְרֵי.

מ"מ בַּנ"ד שֶׁיִּדְוַע כִּי הַמְּנַהֵג שֶׁכָּל שֵׁם לַעֲזוֹ קוֹרִים אוֹתוֹ לִס"ת וּבְמֵי שֶׁבִּירָף וְכִדּוּמָה בְּשֵׁם קוֹדֵשׁ. הֵנִי כְּאֵלוֹ זֶהוּ שְׂמוֹ הָעֵינֵי קָרִי.

וּבְכַרְט דְּבַנ"ד אֵינּוּ בְּרוּר שֶׁמְעַרְיָסָה נִקְרָא אֵלֶּיהָ לִיב. וְרַק הוּא אֹמֵר כֵּן וּבְאֶנְדְּנָא וְאֵף שֶׁאֹמֵר שֶׁזָּקְנוּ הִנֵּה נִקְרָא אֵלֶּי לִיב.

מ"מ י"ל שֶׁגַּם זָקְנוּ הִנֵּה נִקְרָא אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה. וְכַמ"ש גַּם כַּת"ר שֶׁהֵם אֲנָשִׁים פְּשוּטִים וְאֵין יוֹדְעִים בְּרוּר הַדְּבָר.

וְאֵף אִם הִנֵּה נִקְרָא מִתְחִילָה אֵלֶּי לִיב וְאַח"כ הַתְּחִילוּ לְקָרְאוֹ לְכָל דְּבָר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה. וְהוּא בְּעֲצָמוֹ אֹמֵר כֵּן לְשׂוֹאֲלֵי שְׂמוֹ.

י"ל דְּהוּי כְּנִשְׁתַּמַּע לְדְבָר זֶה עַכ"פ. וְכַמוֹ אִם נִשְׁתַּמַּע בְּעִירוֹ שְׂמוֹ שֶׁמְעַרְיָסָה.

וְקוֹרִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחַר וּבְעִיר אַחֲרַת קוֹרָאִים אוֹתוֹ בְּשְׂמוֹ שֶׁמְעַרְיָסָה. נִרְאֶה וְנִדְאֵי שֶׁכּוֹתְבִים לְעֵינֵי קָרְאֵי אֵת הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא כְּעַתְּ בְּעִירוֹ.

וְשְׂמוֹ שֶׁבְּעִיר אַחֲרַת כּוֹתְבִים לְטַפֵּל לְפִי מְנַהֲגִינוּ לְכַתּוֹב כָּל שְׂמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְכֵן לְעַנּוּן שֵׁם מְקוֹם כְּתִיבָה וְנִתְיָנָה. וְה"ה הִכָּא הוּי נִשְׁתַּמַּע לְעַנּוּן זֶה שֶׁאֵינּוּ שֵׁם הָעֵינֵי קָרִי רַק הַטַּפֵּל.

וּבְכַרְט שֶׁהוּא שֵׁם הַקּוֹדֵשׁ. וְלִזָּה יֵשׁ לְכַתּוֹב אֵלֶּיהוּ יְהוּדָה דְּמִתְקַרֵּי אֵלֶּיהָ לִיב.

וְכַמ"ש הָאֲחֲרוֹנִים דְּאֵף שֶׁאֶחָד מִשְׂמוֹתָיו הוּא שֵׁם לַעֲזוֹ. בַּכ"ז כּוֹתְבִים דְּמִתְקַרֵּי: וְע"ד שְׁחֹתֶם לִיב בְּשְׁנֵי יוֹדִין.

נראה דכיון שהיא שבוש דהא ידוע לכל שצירי מושף רק יוד אחד. אין לנו להשגיח על חתימתו וכמבואר בפוסקים.

וכמ"ש כת"ר בשם הט"ג והח"ס סי' כ"ד. ושני יודין הברתו בפתח חריף.

רק חושש אני אולי במקום לידתו וגידולו הברתם ליב בפתח וכידוע שיש מקומות פאלה. ושם צריך לכתוב בשני יודין.

ולזה אף שבמקום גירושין ההברה בצירה. מ"מ הלא מנהגינו לכתוב בגט כל שמות שיש לו.

כדקיי"ל בסי' קכ"ט סי"ב. וי"ל שיצטרכו לכתוב ודמתקרי אליה לייב.

ואף שי"ל לזנה שיהיה רק בשנינו השם משש. אבל היכא שהשנינו היא בהברה.

א"צ לכתבו כי ממילא ידעו ששם ליב נקרא במקום שהוא בהברת פתח הלמד. וכ"כ האחרונים סבא זו.

ע' פנסת יחזקאל סי' ס"ט ובט"ג בשם ולק ובגט מקנשר בזה ובפ"ת שם. מ"מ בנ"ד שהוא חותם בשני יודין.

הרי חזינו שהיא מחזיק שמו בהברה זו גם במקום הגט והינו רק אם אומר שהורגל לחתום כן במקום לידתו בשביל ששם קוראים הלמד בפתח אבל אם חותם בשני יודין בשביל שסבור שכן צריך לכתוב.

אין משגיחין על חתימתו אף אם במקום לידתו נקרא בפתח הלמד] ואף שאיזה אחרונים פקפקו שאין שיהיה לכתוב דמתקרי על שם שחותם בו. מ"מ בנ"ד שבמקום לידתו ההברה כן.

הרי הוא נקרא שם כן בפ"י כל. ושפיר יש לכתוב דמתקרי.

ולזה כדי לצאת מידי חשש זה. כי אולי קשה לברר איה ההברה במקום לידתו וזהירוהו לחתום מהיום והלאה ליב ביד אחד.

וימתינו שלשים יום. ויעשו אז את הגט.

וראוי לשום לב שינדמן לו במשף הלז לחתום שלשה פעמים לכה"פ. וכגון שיחתום על כתב שגומר עם אשתו על אופנים שהותנו ביניהם.

ויכתוב מכתבים לאיזה מקום שרגיל לכתוב לשם וכדומה. וכפי שכתב כת"ר שהוגבל זמן הגירושין אחר עבור איזה שבועות.

יהי בנקל לעשות כנ"ל. ואם יתברר שבמקום לידתו ההברה בפתח אזי יוכלו לסדר הגט תיכף.

ויכתבו בגט ודמתקרי אליה לייב וכמ"ל. ואם יתברר שגם במקום לידתו ההברה בצירה.

יוכלו לסדר הגט תיכף. ולא יזכירו שם לייב.

כִּינֵן שְׁחֹתֶם בְּשִׁבּוּשׁ וַיִּזְהַירוּהוּ שְׁמֵהֵיּוֹם יַחְתָּנוּם רַק בְּיֹד אֶחָד וּכְמ"ש גַּם כַּת"ר: סִימָן עָרַב. ע"ד אִשָּׁה שֶׁבְּלִיָּדָה הָרֵאשׁוֹנָה יִלְדָה בְּאֶמְצַע הַלֵּילָה וְלֹא הָיָה אָז רוֹפֵא שֶׁיִּשְׁגִּיחַ עַל סֵדֶר הַלֵּיָדָה וַיֵּצֵא הַנֶּלֶד עִם מְעֵי כְרוּף עַל צְנָאוֹ.

וְכֹאשֶׁר קָרְאוּ רוֹפֵא כְּבָר לֹא הָיָה רוּחַ חַיִּים בְּהַנֶּלֶד כִּי נִחְנַק ע"י הַמְּעֵי. וְאָמַר הַרוֹפֵא שְׂאָם הָיָה מִקּוֹדֶם הָיָה הַנֶּלֶד חַי.

וְשְׁנֵי פְעָמִים הִפִּילָה בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְהַרְיוֹנָה וְהָיָה מְקוֹם לְתַלּוֹת מְסִיבַת חֻלְשָׁתָה בְּעַת הַהִיא וְהָיָה לָהּ אָז צָעַר הַרְבֵּה ע"י שֶׁהַקְּנִיטוּיָהּ וְהַכּוּהָ תְּמוֹתָהּ וּבַעֲלָהּ. וְגַם כִּי בַעֲלָהּ הָיָה חוֹלָה כָּל הַעֵת כְּמַעֲט.

וּבְפַעַם הָרֵאשׁוֹן רָדְפוּ אַחֲרֶיהָ נְכָרִים הַהוֹלְכִים לַעֲבוֹדַת הַצָּבָא וְרָצְתָה לְבֵיתָהּ בְּבִקְלָה וּנְפַחְדוּהָפִילָה בְּאוֹתוֹ מַעַל"ע. וְאָח"כ הָרְתָה עוֹד הַפַּעַם וּבְהַגִּיעַ לָהּ חֻבְלֵי לֵיָדָה לֹא עָסְקוּ עִמָּה ע"י רוֹפֵא מְנוֹמָחָה.

רַק עָשׂוּ לָהּ סְגוּלוֹת שֶׁיַּעֲצוּ הַכְּפָרִיִּים לְמִשְׁנֵי אוֹתָהּ עַל שְׁוֹלְחָנוֹת וְסַפְסָלִים וְכֹאשֶׁר עָבְרוּ כְּשֵׁנֵי יָמִים וְלֹא יִלְדָה. הוֹבִילוּהָ עַל עֲגָלָה פְּשׁוּטָה אֶל הַנְּהַר וּמִשָּׁם עַל סְפִינָה לְהוֹלִיכָהּ לְטָעִיר הַסְּמוּכָה וּבְדָרְךָ יִלְדָה וְלָד מֵת.

וְרַק נִקְרַע כִּיס הַשָּׂתֵן בְּאֶשֶׁר יִלְדָה בְּלֵי רוֹפֵא שֶׁיִּשְׁגִּיחַ עַל סֵדֶר לֵיָדָתָהּ. וְהוֹכְרָחוּ הַרוֹפְאִים בְּוִאֲרָשָׁא לַעֲשׂוֹת לָהּ נִתּוּחַ עַד שֶׁשָּׁבָה לְבְרִיאֹתָהּ.

וְהַרוֹפְאִים אוֹמְרִים שְׁתּוּכַל לִילֵד וְלָדוֹת חַיִּים. כְּאֶשֶׁר יְהִי רוֹפֵא בְּעַת הַלֵּיָדָה.

כִּי גוֹפָה וְעֲצָמוֹתֶיהָ רַחֲבִים וְלָזָה יִצְטָרְכוּ לְהוֹצֵא הַנֶּלֶד ע"י פְּלִים הַעֲשׂוּיִים לְכָף. וְרַק רוֹפֵא אֶחָד אָמַר שֶׁבְּעַת הַלֵּיָדָה יִצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת לָהּ נִתּוּחַ שְׂאִין בּוֹ חֲשֵׁשׁ סַפְנָה.

וּמִצּוּי לַעֲשׂוֹת נִתּוּחַ כֵּזֶה. וּשְׂאָר רוֹפְאִים אוֹמְרִים שֶׁהַרוֹפֵא הַלְּזֹ מַחְמִיר יוֹתֵר מִדְּאֵי וְלֹא תִצְטָרֵף לָזָה.

וַיֵּשׁ מִי שֶׁדָּן שֶׁיִּכּוֹל בַּעֲלָהּ לְגַרְשָׁה בַּע"כ אוֹ לִישָׂא אַחֲרֶיהָ. בְּאֶשֶׁר יֵשׁ לָהּ מוּם שְׂאִינָה יִכּוֹלָה לִילֵד כְּרְאוּי וְגַם כִּי הָרִי יִלְדָה ד' וְלָדוֹת מֵתִים.

וְהָאָרִיף כַּת"ר בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי כֵּזֶה. וְהִנֵּה בְּאֶשֶׁר עָלֵי לְהַשִּׁיב כְּעַת אֵינָה תְּשׁוּבוֹת וְגַם כִּי לֹא כְּכּוֹחֵי מְאֹז כּוֹחֵי עֵתָהּ.

לְזֹאת אֲשִׁיבְנּוּ בְּקִיצוֹר: הִנֵּה מִצַּד הַחוֹזְקָה בְּנִפְלִים אֵין כָּאֵן מְקוֹם לְדוֹן. דְּהָא לֹא הִפִּילָה רַק שְׁנֵי פְעָמִים.

וּמִפְּוֹרֶשׁ בְּש"ס וּפּוֹסְקִים בְּאֵה"ע ס' קנ"ד ס"ב דְּבַעֲיָנָן ג"פ. וּמָה שֶׁיִּלְדָה וְלָדוֹת מֵתִים אֵינּוּ מִצְטָרֵף לָזָה.

דְּמִפְּלַת לְתַלּוֹת רַק כְּשֶׁהִפִּילוּ קוֹדֶם זְמַן הַלֵּיָדָה. וְעוֹד דְּבַנ"ד שֶׁיֵּשׁ מְקוֹם לְתַלּוֹת הַהִפְלָה בְּשִׁבִּיל הַפְּחַד שֶׁהָיָה לָהּ מִהַעֲפו"ם שֶׁרָדְפוּהָ וְכַדוּמָהּ.

אֵין לְחַשׁוֹב כָּלֵל אֶת הַפַּעַם הַהוּא וְכַדְקִי"ל גַּבֵּי שְׁהָה י' שְׁנַיִם וְלֹא יִלְדָה שְׂאָם חֲלָתָהּ אֵינּוּ עוֹלָה מִן הַמְּנִיָן. וְגַם הַצָּעַר מִהַקְּטָטוֹת וְהַפְּאוֹת נִרְאָה שֶׁיֵּשׁ מְקוֹם לְתַלּוֹת בּוֹ וְכִידוּעַ שֶׁל מְעוֹבְרַת דְּרוּשׁ מְנוּחָה לְבַל יִרְגִּיזוּ אֶת עֲצָבֶיהָ.

והנה הנ"י כתב בס"פ הבע"י דלקי בעיניו שתפיל ג"פ כי הרבה נשים מפילות בתחלת עיבוריהן. ולפ"ז בנ"ד שמקנדם ילדה ככלות ט' חדשים.

י"ל שהחזקה מפלת אף בשני פעמים. אכן התו' והרא"ש שם כתבו שגם בזה פליגי רבי נרש"ב"ג.

והרשב"א כתב שם דאפשר דבזה מודה רבי וכמו שמודה במשפחות שאין מתחזקות רק בג"פ. ונראה פוננתו דלקי צריך במשפחות ג"פ.

דקא בע"כ ינדמן לפעמים מקרה בזה. ולזה אין לצרפו לחזקה.

נרק בג"פ יש הוכחה שאינו מקרה. וכן במפלת ידוע שיקרה שנשים יפילו עוברן.

וא"כ אין לצרף לחזקה. רק בג"פ.

וזוהי ג"כ פוננת הנ"י שם. ומ"ש תחלת עוברם פוננתו שצריך להפיל בחדשים הראשונים לעיבורו.

וכמו בנ"ד שהפילה לג' חדשים. ובסברא זו יש לבאר החילוק בין נישואין לנסתות ואכ"מ.

עכ"פ בנ"ד שהפילה רק שני פעמים. וגם בזה יש במה לתלות.

נדאי דלא החזקה מפלת. וא"צ להוציאה: וע"ד אם נקרא מום מה שאינה יכולה לילד קראוי.

נראה פשוט שאינו מום. כי אין לנו רק מה שמנו חכמים בכתובות (דף ע"ב ע"ב וע"ה ע"א) ובאה"ע סי' ל"ט ס"ד.

גם מאוס עלי לא יוכל לומר כי אין זה מום הממאיס אותה בעיני בעלה. נרק שיש לדון מצד שאינה ראויה לילד ולד של קיימא.

אבל ג"ז אינו דקא הרופאים אמרו שתוכל לילד כשישגיח רופא על לידתה. ומה שאמר רופא אחד שיצטרכו לעשות ניתוח.

בטלו דבריו לגבי דברי הרופאים האחרים וכדקיי"ל ביומא (דף פ"ג) ובאו"ח סי' תרי"ח ס"ג שאחד בטלה דעתו כנגד שנים. ובאומדרא אזלינן בטר רובא.

ואף דאיתא שם דבנפשות לא אמרינן תרי כמאה אף באומדנא תרי נתבאר שם דזה רק לענין ספק נפשות שאם שנים אומרים שצריך לאכול ביה"כ ומאה אומרים שא"צ אומרים לו שיאכל. אבל בנ"ד לא שייך זה.

ודינו באומדנא דמונא ע"ש. ובאחד גם בנפשות קיי"ל שבטלה דעתו.

ומפורש בש"ע שם ס"ב דאף שהוא בקי יותר מ"מ אזלינן בטר רוב דיעות. ואף שיש פוסקים דס"ל שם דאזלינן בטר היותר בקי.

היינו רק במופלג בחכמה. וכ"כ הרמב"ן דאזלינן בטר המופלג בחכמה.

והובא בטור סי' תרי"ח וע"ש בב"י דיעות הפוסקים בזה. אבל בנ"ד גם האחרים הם רופאים גדולים בוארשא כמ"ש כת"ר וע' חיבורי ח"א סי' ל"ה אות ח' ט"ו ט"ז בענין זה.

ועוד דגם לפי דברי הרופא הזה הניתוח אינו מסופן והוא דבר מצוי. וא"כ אין שניין לקרוא זה מום.

וחלילה להפריד אשה מבעלה בשביל זה, ובאמת לדעתי על דברי הרופאים הללו הם רק השערות אחרי ששתי הלידות היו בלא השגחת רופא מלומד. והראשונה הייתה ע"י סיבת המעי שנכרך על הנלד.

והשנית ע"י שהשכיבוה ומשכוה על שולחן וספסלים והובילוה על עגלה פשוטה. ואילו היה רופא מומחה בשעת הלידה אפשר שהייתה יולדת בנקל פראוי.

וכבר כתבנו שכל שיש מקום לתלות את השנינו אין לנו לדון שגופה נשתנה משארי נשים. וכיון שזה נוגע למצב חיה.

עדיף מדיני ממונות. ואף בד"מ אין מעמידים על עדות נכרים ובפרט שאומרים רק בגדר השערה בעלמא.

ומכ"ש בנ"ד שדיעותיהם מחולקות. ולזה לדעתי אין שום מקום להתיר לו לגרשה נגד רצונה.

ומה שאריכה לרופא בעת לידתה. ודאי שאין זה מום כלל.

ובפרט בדורינו אשר גברה החולשה. והרבה נשים צריכות לרופא בעת לידתן.

וא"כ לא הנחת בת לא"א יושבת פחת בעלה. ואף לפי דברי הרופא האחד שאומר שיצטרכו ניתוח בעת לידתה אינו יכול לגרשה בע"כ ולא לעגנה.

כיון שאין בזה סכנה לא לאם ולא לנלד. וכדברי הרופא הלז.

וצריך לדור עמה כאורח כל ארעא: סימן רעג: כבוד ידי הרה"ג וכו' מו"ה ישראל בן ציון נ"י הרב דק' ווישקאווא. ע"ד אחד שבהיותו כבן י"ג שנה שמה י"ש חזק ואח"כ שמה מים קרים ונתעלה והעמידו הרופאים עליו עלוקות והוטב לו.

ורק שפחו לסתום נקבי העלוקות ויצא הרבה דם ונחלש מזה, ומאז נזדמן לו לפרקים בלבול המוח על ערוך שלשה רגעים. ולפעמים קרה לו שנפל כמו במחלת הנכפה ר"ל.

ואמרו הרופאים שזה בא מחלישות העורקים שקוראים נערווין שנחלשו ע"י שיצא ממנו דם הרבה. וכן היה שתי שנים ואח"כ לא קרה לו עוד זה והיה בריא אולם.

ואחר איזה שנים נשא אשה וקודם שנשפתכו הגיד אביו לאבי האשה מזה שהיה חולה במחלה הנ"ל שתי שנים וכן הגידו לאחי האשה. ועמה קרה לו שע"י שטבל במקנה קרה ואח"כ נכנס למרחץ חם מאוד וגם ע"י איזה עג"נ שאירע לו בא לביתו ונתתלבל מזה ונתעלה.

ואח"כ שוב לבריאותו והוא בריא אולם. וטוענת אשתו שנה מוכיח ששבה אליו מחלת הנכפה ר"ל.

וטוענת פי גם מתחילה לא הגיד לה אביה ממום זה. ורק עי"ז שקרה לו עכשיו ספרו לה ממה שהיה קודם הנישואין.

ולרשת שיגרשנה וחסץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה. ובאשר אני חלוש קצת פעת וגם טרדוטי רבו.

לזה אשיב בקוצר: הנה בנכפה יש מחלוקת הפוסקים הובא באה"ע סי' קנ"ד ס"ה אם כופין אותו להוציא. אכן אם היתה לו מחלה זו קודם נישואין והעלימו ממנה.

מבואר בתשובת הרא"ש והובא בסי' ע"ז ס"ב ובשו"ת ח"ס סי' קט"ז שכופין להוציא כשקידשה ברמאות אכן בנ"ד נראה דכיון דקיי"ל בקידוש על תנאי וכנס סתם מקודשת דאמרינן שמחל התנאי בשעת פניסה לחופה ע' אה"ע סי' ל"ח.

א"כ מדלא התנה ע"ז בשעת חופה מסתמא לא הקפידה ע"ז. אף בזה יש לחלק דבקידוש על תנאי דחוינו שהקפיד ע"ז.

ובכ"ז בשעת פניסה לא התנה. מוכח שמחל התנאי.

אבל היכא שלא ידעה. י"ל דלא אסקא אדעתה שיהא בו מום בזה.

אף עדיין י"ל דהו"ל לחקור אמהו בריא פראוי ומדלא דרשה על הדבר פראוי מוכח שלא הקפידה. ומ"ש הרא"ש שכופין לגרש היינו היכא שמוכח שהשתדל ברמאות לקדשה ולהסתיר ממנה האמת.

ונהי שאין מבטלין הקדושין. מ"מ כופין לגרשה וכאשר עשה פן יעשה לו וכעין הא דאיתא ביבמות (דף ק"י) אבל בנ"ד שלא היה שום רמאות.

ואדרבא גילה מנה לאביה. אין מקום לכופו לגרשה.

ורק פמו כן אין כופין אותה לדור עמו כיון שיש מחלוקת הפוסקים בזה כמש"ל וע"ש באחרונים. ועוד דבנ"ד אין לנו להאמינה שלא ידעה מזה.

ואדרבא יותר קרוב שאביה ואחיה הגידו לה מנה. ונהי דעכ"פ נאמנת לענין זה שאין לכופה לדור עמו.

אבל אין לכופו להוציא. ועדיין יש לצדד שיכולה לטעון מאיס עלי כמ"ש הפוסקים שם. וכיון שיש לטענתה טעם נכון יש לדון בה דין מאיס עלי המבואר בסי' ע"ז. ואף דבנ"ד אמרו הרופאים שאינו נכפה.

רק בא מחלישות העורקים. מ"מ נראה שיכולה לומר מאיס עלי שהרי עכ"פ נוכל לפרקים בלי דעת.

ועוד נראה דמחלת נכפה הוא ג"כ בא מחלישות העורקים ששורשם הוא במוח. וא"כ הרי הוא נכפה: אכן באמת בנ"ד אף אם נתפוס שהיה מקודם נכפה גמור בכ"ז כיון שעברו איזה שנים ולא נודמה לו מחלה זו.

הרי מוכח שנתרפא. דנדאי עברו עליו יותר משלשה זמנים שהיה רגיל החולי לבוא עליו.

נדמי לשור המועד דמהני לו חזרה כדקיי"ל בב"ק (דף כ"ג ול"ז). וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' תשס"ה ובתב"ש סי' א' דבשוטה מהני חזרה.

ומחלת נכפה הוא ג"כ חולשה במוח וכמו שטות. וכן קיי"ל ביו"ד סי' קפ"ט גבי נסתות דמהני חזרה.

ואף להח"ס שפתב בח"ב חאה"ע סי' ב' דבעינן שיראו בו פקחות יתירה. הרי פתב מעכ"ת שהוא חכם לב ומבין דבר לאישורו.

ובלא"ה כבר בארתי בע"ה בחיבורי ח"ג סי' קל"ז שא"צ פקחות יתירה וסגי בחזרה ג"פ ע"ש. וע' חיבורי ח"א סי' ע"ח לצדד שאם עסק ברפואות י"ל שפסקה מחלתו.

ואף אם לא היה לו עת קבוע למחלה זו. בכ"ז כיון שהחזק במשך שתי שנות מחלתו שאירעה לו מחלה זו ג"פ בכל חודש או בכל ב' חדשים וכדומה.

שפיר הניא חזרה אם עבר עליו זמן קנה ולא חלה כלל. ובפרט בנ"ד שהוא פריא פראוי זה אינה שנים.

נדאי שיצא מחזקת מחלתו לגמרי ומה שאירע לו עכשיו אין לדונו למחלת נכפה. רק שנתעלה ונתבלבל קצת ראשו על איזה רגעים שזה מזדמן גם לאנשים פריאים לפעמים מאיזה סיבה.

ובפרט דבנ"ד היתה סיבה לזה מה שנתחמם אחר שנתקרה הרבה. ועכ"פ הרי אירע לו רק פעם אחד.

ולא החזק עדיין בכף. וכל היכא שיש סיבה לתלות בה אין נעשה מחזק עי"ז.

וכמ"ש הפוסקים גבי שוטה כשיש סיבה לתלות בה את מעשה שטותו. ורק במלתא דלא שכיחא לא תלינן.

וע' חגיגה (דף ג') דמהני חזקה ג' פעמים שלא לתלות. אבל שם הוי מחלתא דלא שכיחא שיאחזנו בכל פעם גנדריפט ואינך ע"ש.

מה שאין כן בנ"ד שמיעוט הדם גורם חלישת על זמן גדול. וכשנעשה פריא אולם מוכח שפבר נתמלא דמו פראוי.

וגם מאיס עלי אינה יכולה לטעון כיון שלא החזק במחלה זו. ואף שי"ל שהחזק שעל ידי שינוי מחום לקור ומקור לחום נופל במחלה זו.

מפל מקום לא מיקרי זה נכפה גמור פי הרי אפשר לו להזהר שלא לעשות כן, ויש הרבה אנשים שאיזה דברים מזיק לבריאותם ומוכרחים להזהר מהם. וגם די"ל דהא דנ"ד הוי רק שני פעמים שמחמת סיבה זו (נחלה).

ולא החזק ג"פ. אבל זה אינו דהא מפל מקום הרי נמשכה בפעם ראשונה מחלתו שתי שנים ויש לחוש שגם בפעם זה תמשך כן.

אף ז"א דהא בפעם ראשון יצא ממנו דם הרבה ואמרו אז הרופאים שזוהי סיבת מחלתו: ולכאורה י"ל דבנ"ד אף בפעם אחד חזר לחזקתו הראשונה דהא קיי"ל ביו"ד סי' קפ"ט סט"ו שאם עברו ג' עונות ולא ראתה ואח"כ ראתה פעם אחד ביום הנסת הקבוע שהיה לה מקודם.

חזרה לקביעותה הקודמת. כי אין הנסת נעקר רק פשקבצה נסת אחר ביום קבוע.

וא"כ בנ"ד שחזר לבריאותו אינה שנים. לא נעקרה ממנו חזקת נכפה לגמרי.

וכשאירע לו זה עכשיו. אמרינו שחזר לחזקתו הראשונה.

ועוד דבנ"ד משמע שלא אירע לו החולי לזמן קבוע רק לפקדים שונים. ובכה"ג קיי"ל שאף בפעם אחד אמרינו שישב לקדמותו כדקיי"ל בסי' קפ"ט סט"ו: אבל באמת ז"א דהתם דרף פל אשה לראות.

ואף שעברו עליה כמה עונות בכ"ז אינה בחזקת שפסקה מלראות רק בזמנה תלינו שפסק ממנה אורח פנשים וכדקיי"ל בסי' קפ"ט סכ"ח. אבל בשאר נשים הני זה חולי פשנעצר הנסת שלה.

ולזה פשעברו ג' עונות ולא ראתה הני פהפלגה גדולה. ולזה כתב באמת החיות דעת בסט"ו שצריכה לחוש להפלגת ג' עונות.

ודבריו ברורים. אבל בנ"ד שרוב בנ"א הם בחזקת בריאים.

רק זה ראינו שיצא מפלל הרוב והחזק בחולי זה. אזי פשעברו ג' זמנים שהחזק החולי לבוא עליו ולא חלה מוכח שישב לבריאותו ככל האדם.

ואין מחזיקים אותו לחולה עד שיזדמן לו זה ג' פעמים. וכן בשוטה שכתבו הפוסקים שמהני חזרה.

נראה ג"כ שצריך שיחזק עוד ג' וכמש"ל. ועדיין יש לחלק בזה דמ"ש בפוסקים חזרה גבי שוטה.

היינו לומר שפשעה זו שב לדעתו פראוי. ע' ח"ס חאה"ע ח"ב סי' ב' וחיבורי ח"א סי' ע"ח אות יוד.

אבל פשהחזק עתים חלים ועתים שוטה. לא מצינו בפוסקים דהיכא שעברו ג' עונות מקביעות שלו ולא נראה בו סימן שטות שאין לחוש עוד לחזקת ע"ח ע"ש שהיתה לו.

וכן גבי נכפה. ולפ"ז י"ל בנ"ד שהצריך ההפסק בין חולי לחולי אינה שנים.

אבל לא סרה ממנו לגמרי. ובפרט דבנ"ד גם מקודם לא אירע לו החולי בעת קבוע.

רק לפקדים שונים. אבל לדינא נראה בנ"ד שפעם הראשון היתה סיבה חזקה שיצא ממנו הרבה דם ונחלשו עורקיו.

ובהמשך הזמן נתחזק ונעשה בריא אולם. כמ"ש כת"ר.

שוב אין לחוש שחזרה מחלתו. ויש לתלות זה במקרה עילוף שיאירע לכמה אנשים שמתחיל מותם להתבלבל קצת ויתעלפו.

ואין זה מחלת ח"נ רק מסיבות שונות. ועוד כי החולים במחלה זו הם חלופי השכל אף בעת פריאותם ופניהם מכסף פידוע.

והאיש הזה כתב כ"ר שהוא פריא אולם ובר שכל בכל מעשיו. מוכח מזה שפורה ממנו מחלה זו לגמרי.

נדמי ממש להא דתינוקות ממשמשין בו וכמש"ל מהח"ס דמהני פקחות יתירה לברר שפורה שטותו ממנו. וכבר האריכו הגאונים הש"א והנו"ב בס' אור הישר דכל שהוא עכשיו בר דעת אין לנו לחוש שמה יהיה מקודם שוטה מצד שהוא ע"ח וע"ש.

עכ"פ נלע"ד בנ"ד שאם תחפץ אשתו להפרד ממנו יש לדונה כמורדת. כיון שפורה עתה רק פעם אחד וזה היה ע"י סיבה.

ואין לדנו לחולה במחלה ח"נ והוא בתזקת פריא: סימן רעד. ע"ד האיש שמעריסה נקרא בנימין וכן עולה לס"ת וכן נכתב בכתובה.

ומחמת חולי נקרא בשם אלטר. וכן נקרא בפי כל.

ולחתום אינה יכול ונסתפק כ"ר איך לכתוב שמו בגט: נראה שצריך לכתוב אלטר דמתקרי בנימין וכדקיי"ל בסי' קכ"ט סי"ח ששם שמחמת חולי הוא העיקר ואף שהוא שם לעז ואף שיש חולקים בזה.

מ"מ העיקר כנ"ל ובשו"ת רדב"ז ח"א סי' תקל"א כתב דבכה"ג העיקר הוא שם הלעז אף שאינו מחמת חולי ע"ש. ורק בזה אנו נוהגים כהסוברים שהעיקר הוא שם הקודש שנקרא בו לס"ת.

אבל בנ"ד שהוא מחמת חולי יש להקדימו. אכן אם המיעוט קורים אותו בנימין יש להקדים שם בנימין ולכתוב המכונה אלטר דבצירוף קריאתו לס"ת ובכתובה בשם זה הוי זה עיקר שמו.

וגם דנדאי כתוב שם בנימין בפאס שלו. וע' חיבורי ח"ג סי' קי"ח ולכאורה י"ל דכיון שכתוב פן בפאס שלו הרי הנכרים קורים אותו בשם זה והוי כמיעוט קורים בשם זה.

ונתבאר באחרונים שאם עולה לס"ת בשם העריסה שהוא שם קודש ומיעוט קורים בו. יש להקדימו לשם שמ"ח וע' בג"פ סי' קכ"ט.

ונראה דאף דקיי"ל בסי' קכ"ט סי"ד שיש לכתוב גם שם שנקרא בפי נכרים. מ"מ אין זה מספיק לעשותו עיקר דנראה הסברא דעולה לס"ת הוי מיעוט.

ומיעוט שקורים פן הוי תרי מיעוטי. והוי כפולגא ופלגא.

וכיון שהוא שם קודש יש להקדימו. ואף שהרדב"ז כתב בסי' קנ"ה ששם שמ"ח קודם היינו כששניהם שם קודש או שניהם לעז אבל כשאחד שם קודש הוא קודם.

וזה שייך רק כשהמיעוטים הם מיעוטים גמורים. אבל שם שנקרא בפאס הוי מיעוטא דמיעוטא שיצטרף אליו.

ונה לא מצטרף אף לחזקה פדאיתא ביבמות (דף קי"ט). אכן פשגם מיעוט ישראלים קורים אותו בנמיין.

הוי תלתא מיעוטי קריאה לס"ת. ומיעוט ישראלים.

והנכרים. ונה עדיף מרנבא פדאיתא בברכות (דף נ"ג ע"א).

ניש להקדים שם הקודש שהוא שמו מעריסה. וגם עולה בו לס"ת.

ואם חותם בשם בנמיין אף אם נקרא בפ"כ אלטר יש לכתוב בנמיין המכונה אלטר. ע' ג"פ סי' קכ"ט סקצ"ח וצ"ט ועוד אחרונים ומהכרח לקצר: וע"ד האשה ששמה מעריסה מרים רחל וכ"כ בכתובה.

ומחמת חולי הוסיפו לה שם חיה ועתה רוב קורים לה מרים רחל והמיעוט קורים חיה. וחוממת חיה מרים רחל.

הנה אחרונים פתבו שיש לעשות עיקר משם החולי אף שרק המיעוט קורים בו. ולענ"ד דבריהם צ"ע דהא תכלית השם הוא לסמן את האדם ולהבדילו משאר בני"א ושידעו שהכונה לאיש זה ולא לאחר.

וא"כ פיון שקהרוב קורים אותו בשם העריסה הרי הוא ניקר לרוב בני"א רק בשם זה. ומה לנו במה שרוצה ששם החולי? היא עיקר.

פיון דמ"מ אין קורים אותו בשם זה רק המיעוט. וכ"כ הרדב"ז להדיא בס"א סי' קנ"ה שקהיקר הוא שם שקהרוב קורים בו.

אף שהשני הוא מחמת חולי. ורק פשהוא מחצה על מחצה יש להקדים שם שמחמת חולי. ורק היכא שקהרוב יודעים שיש לו שם השני מחמת חולי. ובכ"ז קורים אותו בשמו הראשון.

בכגון זה אפשר לעשות עיקר משם השני. כי הלא הרוב אנשים ידעו שהכונה לאיש זה אבל היכא שקהרוב אין יודעים שנשתנה שמו.

נדאי שצריף לכתוב מקודם שם שקהרוב קורים בו. ואף שכתבו הפוסקים שהגט הוא לשון הבעל.

מ"מ הרי הוא החזיק א"ע בשם זה. שהרי פשקורים אותו הרוב בשם זה עונה להם.

ורק פשקורים אותו בשם לעז י"ל דמ"מ יכתבו שם הקודש לעיקר. כי הפל יודעים אשר אצלנו לכל שם לעז.

יש שם קודש שנקרא בו מעריסה. אכן אם חותם בשם שהמיעוט קורים בו והוא שם קודש.

נראה לכתבו בגט לעיקר. פיון שהגט הוא לשון הבעל והסופר כותבו בשליחותו.

א"כ הוי פאלו כותבו הבעל. והוא רגיל לכתוב שמו פחתימתו.

ובפרט היכא שהוא שם מחמת חולי דאיכא תרתי לטיבותא. ונראה דאף אם אינו נקרא
פלל בשם זה.

מ"מ יש להקדימו אם הוא שם מחמת חולי מטעמים שכתבתי. ועוד דהרי קצת אחרונים
פקפקו שאין שייך לכתוב דמתקרי על שם שחותם בו.

דקא אין שום איש שיקראנו בשם זה. אבל פשיקדימו שם זה א"ש.

וראוי הנה להביא דברי האחרונים בזה ולדקדק בדבריהם אבל אין לי פנאי: והנה
פשיקרא בשני שמות. והאחד מהם ניתן מחמת חולי כתבו הרבה אחרונים שצריך לכתוב
לעיקר את השם שמ"ח.

ועל השני יכתבו דמתקרי. ואף שנקרא בשניהם יחד מ"מ צריך להפרידם.

ובספר דברי חיים על שמות גיטין החליט פן למעשה. ולענ"ד הוא תמוה כי איך יכתבו
שם שאינו נקרא בו פלל.

וחלילה לכתוב פן. ונראה דאף לדעת האחרונים הנ"ל מ"מ היכא שבחליו לא שינו שמו
לגמרי.

רק הוסיפו שם על שמו הקודם וקראו לו מחמת חולי בשניהם יחד. כ"ע מודים שיכתבו
שניהם יחד כפי שנקרא.

ולזה בנ"ד שקבעו שמה בשעת החולי חיה מרים רחל. צריך לכתוב שלשת השמות יחד.
ולא להפריד ביניהם. שוב ראיתי שכ"כ הט"ג בלק"ש סקי"ג ועוד אחרונים.

רק פינון שהמיעוט קורים לה חיה לחוד צריך לכתוב גם שם זה. והנה בס' אנשי שם
למהרש"ק זצ"ל תפס בכ"מ לעיקר את השם שנקטב בכתובה.

ולענ"ד אינו מוכרח דהלא ידוע שהכתובה אינה נכתבת ע"פ החתן והפלה. רק הסזן או
השמש שואל איזה איש מהמחנות על השמות שבכתובה.

וכן פותב. וגם בשעת קריאת הכתובה אין משימים לב לפרטי השמות שכתוב שם: עכ"פ
בנ"ד נראה לכתוב חיה מרים רחל דמתקריא מרים רחל ודמתקריא רחל.

אף צריך לדעת אם היא רגילה לחתום. פי ע"פ הרוב הנשים דלות המצב אינן יכולות
לכתוב ואף אם יכולות לכתוב הן פותבות רק לפרקים רחוקים.

והנה ראוי לכתוב שני גיטין אבל בנ"ד שכתב כת"ר שהגט שולחים ע"י שליח לנויארק
ששם נמצאת האשה. א"א לעשות פן וכמ"ש הפוס' שיש חוש גדול בשני גיטין ע"י
שליח והנני להעיר בזה את כת"ר שצריך לברר איך נקראת האשה בנויארק.

כי רוב הנוסעים לא מעריקא משנים שם את שמותם כפי ההכרה וההרגל שבמדינה ההיא.
והא קי"ל ששם של מקום נתינה הוא העיקר.

וע' בט"ג בלקו"ש סקי"ב י"ג. ואקצר כי העיקר שצריך לחקור על שם שבמקום נתינה:
סימן צרה.

כבוד הרה"ג וכו' מו"ה שְׁמַרְיָ' נ"י הַרְבֵּה דק' הַיְנַטְשֵׁעִשְׁט. ע"ד אֶחָד שְׁנִסְעֵה לְמַעְרָאן לְהַתְרַפְּאוֹת.

וְבֵא חוֹתְנִי לְבַקְרוֹ וְרֵאָה שְׁהוּא מְסוּנָן. וְרוֹפֵא יְהוּדֵי שְׁהִיָּה מְבַקְרוֹ הַבְּטִיחוּ שְׁאֵם יָמוֹת חֲתָנִי יוֹדֵיעַ תְּיָקֵף.

וְגַם הַכִּיר שְׁם עוֹד יְהוּדֵי חוֹבֵשׁ. וְאַח"כּ פָּתַח הַחוּלָה שְׁהַחֲלִיף אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ לְבֵית יֵאָהוּ פְּלֶאצְקִי.

וְשָׁלְחוּ עַל שְׁמוֹ מְקַתְּבִים וְכֶסֶף וּבְאַחְרוֹנָה שְׁלָחוּ שְׁלֵשׁ מְאוֹת רו"כ. וְאַזְ הִגִּיעַ לְחוֹתְנִי מְקַתְּבֵי בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנִזִּית.

אָדוֹן נִכְבְּד לְדַאֲבוּנֵי הַגְּדוֹל אֲנִי מוֹדִיעוֹ אֶת הַבְּשׂוּרָה הַמְעַצִּיבָה כִּי חֲתָנִי ה' אֲשֶׁר דָּארְפֶּמָּאן נִכְרַד פְּתָאוּם. וְנִקְתַּב בל"א פִּלְעֻטְצִלוֹךְ פִּכְרִישִׁידִין אִיסֵט.

וּבְזֶה אֲבַרְרֵךְ אֶת הַשְּׁתַּמְפוֹתֵי הַנְּאֻמָּנָה בְּצַעְרוֹ. אֲשֶׁר מְכַבְּדוּ ד"ר גֵּאָרָא.

וְכַתוּב הַיּוֹם וְהַשָּׁנָה. וְזֶה הָיָה עַל נְיָיר שְׁנַדְפֵּס בּוֹ שְׁם הַרוֹפֵא הַנְּ"ל וְכִנְיֻוֹ וּמְקוֹמוֹ כְּפִנְהוּג.

וְאַח"כּ הִגִּיעַ מְקַתְּבֵי שְׁחֲתוּם עָלָיו יֵאָהוּ פְּלֶאצְקִי שְׁמוֹדִיעַ מִמִּיתַת הַנְּ"ל וְשְׁהַשְּׁלֵשׁ מְאוֹת רו"כ שְׁנִשְׁלָחוּ מְעוֹקְלִים עַל שְׁכַר דִּירָה וְהוֹצֵאוֹת הַקְּבוּרָה. וְשִׁיּוֹדִיעוֹ מֵהַ לַעֲשׂוֹת בְּחַפְצָיו וְזֶה נִקְתַּב בְּלִשׁוֹן הַמְּדוּנְבֶרֶת בִּינְיָנוּ וְחֲתוּם הָיָה בְּכַתְּבֵי אֲשֶׁכְּנִזִּית וְכִשְׁכַּתְּבֵי לוֹ חוֹתְנִי.

הִגִּיעַ מְקַתְּבֵי בְּחֲתִימַת פְּלֶאצְקִי. שְׁהַשִּׁיג הַמְּקַתְּבֵי וְשְׁחֲתָנוּ מֵת בְּיוֹם כ' מַח' וְהַנְּטָרִיאן יָשִׁיב לוֹ אֶת חַפְצָיו וְכַתְּבָיו.

וְכַתְּבֵי לוֹ עוֹד וְהַשִּׁיב כְּנ"ל. וְאַחַר כֵּן הִגִּיעַ מְקַתְּבֵי מֵהַחוֹבֵשׁ הַנְּ"ל בְּשִׁפְהַ הַמְּדוּנְבֶרֶת שְׁלֵא תִבְעֵה מִפְּלֶאצְקִי אֶת הַחַפְצִים כִּי אֵין פְּדָאי הַדְּבָר.

וְכַת"ר דְּרֵשׁ מֵהַשׁו"ב דְּשָׁם שְׁיּוֹדִיעוֹ בִּירוֹר הַדְּבָר לְהַתִּיר אֲשֶׁתּוֹ. וְלֹא הִשִּׁיבוֹ.

רַק הִגִּיעָה תְּעוּדַת מִיתָה מֵהַעֲרַכְּאוֹת דְּשָׁם שְׁאֲשֶׁר דָּארְפֶּמָּאן מֵת בְּיוֹם 18=טָעֵן נְאוּוֹעֵמְבֵּר מַחֲוֵלֵי הַרְיָאָה וְנִקְבֵּר עַל ב"י הַיְשָׁרְאֵלִי וְהָיָה בֵּן ל"ח שָׁנָה וְנִשׂוּי וְנִוְלַד בְּרוֹסְיָא בְּעִיר גֵּאָנְשֵׁעוֹ וְנִקְתַּב בְּעִיר קִישִׁינוֹב.

וְחֲתוּם ע"ז סְגָן הַרְבֵּי מַטְעָה"מ. וְאַרְבָּעָה מְעַרְכְּאוֹת חֲתוּמִים.

וַיֵּשׁ בְּזֶה רִיעוּתָא כִּי עִירוֹ נִקְרָאת גֵּאָנְטְשֵׁעִשְׁט. וַיֵּשׁ עוֹד עִיר בְּרוֹסְיָא שְׁשִׁמָּה גֵּאָנְטְשֵׁעִסְק.

וְנִקְסַתְּפֵק מֵעַכ"ת אִם יְכוּלִים לְסַמְּנָה ע"ז לְהַשִּׁיא אֲשֶׁתּוֹ כִּי אֵין אִישׁ מְפִיר כְּתָב יָד הָאֲנָשִׁים הֵהֵם וְגַם כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים שְׁבָעִיר הֵהִיא הֵם מְחַלְלֵי שְׁכַתוֹת וְגִלּוּחִים. וְכַת"ר פִּלְפֵּל בְּכָל פָּרֵט.

וּבְאַשֶׁר הִיִּיתִי חוּלָה ל"ע כְּחֻצֵי שָׁנָה וְעוֹדְנֵי עוֹסֵק בְּרַפּוּאוֹת לְזֹאת אֲשִׁיבְנוּ בְּקוּצָר: בְּדִין עֲדוֹת אֲשֶׁה בְּכַתְּבֵי אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמֵי שְׁיִלְהֵי יְבָמוֹת מְצָאוּ כְּתוּב בְּשִׁטְר. מְשִׁמַּע דְּהִינְנוּ רַק כְּשִׁנְכַתְּבֵי בְּלִשׁוֹן שְׁטֵר לְהַעִיד ע"ז וְלֹא בְּמְקַתְּבֵי בְּעִלְמָא.

וְכ"ה לְשׁוֹן כָּל הַפּוֹסְקִים כְּתוּב בְּשִׁטְר. וְכֵן מוֹכַח בִּירוּשְׁלַמֵי שְׁם דְּמִיִּיתִי רֵאִי' מְדַמְעֵטִינוּ מְקָרָא דַע"פ שְׁנַיִם עֲדִים וְלֹא עַד מְפִי עַד וְלֹא מְפִי כְּתָבָם.

וכינן דבְּעֵדוֹת אִשָּׁה כְּשֶׁר עַד מִפִּי עֵד. ה"ה מִפִּי כְּתָבָם כְּשֶׁר ע"ש.
וא"כ מוכח שְׁלֹא הֶוְכָשֶׁר רַק שְׁנֵכְתָב בְּלִשׁוֹן שְׁטָר לְהַעֲיֵד עַל זֶה. וְלֹא כְּשִׁפּוֹתֵב זֶה לְצִוְרָף
עֲנִן אַחֵר.
וְזֶה קִשָּׁה עַל הַסּוֹבְרִים דְּנִכְרֵי מַסְל"ת נֶאֱמָן אִף בְּכֵתֵב. וּמִמִּילָא בַּנ"ד הָרִי לֹא כְּתֵב זֶה
פְּלִאצְקֵי בְּתוֹרַת שְׁטָר.
רַק בְּדָבָר הַחֲפָצִים וְהַכֶּסֶף וּי"ל דְּלֹא מְהַנִּי. וְכֵן הַד"ר גֹּאֲרָא כְּתֵב רַק לְאוֹת הַשְּׁתַּתְּפוֹת
בְּצַעֲרוֹ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּמִכְתָּבוֹ.
וְנִרְאֶה דַּס"ל לְהַפּוֹסְקִים דְּכִינּוֹן שְׁמַצִּינוּ בִּירוּשָׁלַיִם דְּלַעֲנִן עֵדוֹת אִשָּׁה אֲנִי תוֹפְסִים כְּתֵב
כְּמוֹ בַּע"פ. מִמִּילָא גִּדְעָה דַּה"ה בְּנִכְרֵי מַסְל"ת.
וְכֵן כְּשִׁפְתָב אֶחָד בְּמִכְתָּב שְׁפִלוֹנֵי מֵת דְּהָנִי כְּאֵלוֹ הַגִּיד כֵּן בַּע"פ דְּמְהַנִּי. וְהָא דְּאִיתָא,
בִּירוּשָׁלַיִם לְשׁוֹן שְׁטָר י"ל דְּהֵינּוּ רַק כְּשִׁמְצָאוֹ שְׁטָר כְּזֶה וְלֹא יֵצֵא מִיַּד אָדָם וְכִלְשׁוֹן
הִירוּשָׁלַיִם שָׁם.
מְצָאוֹ כְּתוּב בְּשְׁטָר וּבְאִנְפֵּן כְּזֶה וְדַאי דְּלֹא מְהַנִּי. דְּאֶפְשָׁר כְּתֵב אֶחָד זֶה לְטִיוֹט בְּעֵלְמָא בְּלִי
שׁוּם כְּוִנְהָ.
וּמְדוּקָדֵק בְּזֶה לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם מְצָאוֹ וְכו'. וּלְפ"ז י"ל דְּגַם הַרְמַב"ם מוֹדֵה דְּבִנְכְרֵי מְהַנִּי
מַסְל"ת בְּכֵתֵב.
וְרַק כְּשִׁנְכְּתָב בְּלִשׁוֹן שְׁטָר כְּתֵב הַרְמַב"ם דְּבַעֲנִן שְׂיַדַע שֶׁהוּא כְּתֵב שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל. וּבְזֶה
מִיּוֹשֵׁב דְּקְדוּקֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם.
וּמוֹכַח שֶׁא"צ קִיּוּם דְּהָרִי לֹא כְּתֵב שְׁצָרִיף שְׂיַדַעוּ אִם הִיא חֲתִימָתוֹ רַק שֶׁהוּא כְּתֵב שְׁלֵ
יִשְׂרָאֵל. וְכ"כ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שֶׁא"צ קִיּוּם.
וּבְשַׁעֲה"ד יֵשׁ לְסִמְנוֹף עֲלֵיהֶם. ע' בְּאֲחֵרוֹנִים בְּזֶה: וּלְפ"ז גַּם בְּמִכְתָּב שְׁנֵכְתָב לְהוֹדִיעַ מְזֶה
ג"כ יֵשׁ לְהַתִּיר כִּינּוֹן דְּלִדְיָא א"צ דְּוִנְקָא שְׁטָר.
וְלֹא גִרַע מֵאֵלוֹ הַגִּיד כֵּן בַּע"פ וְכַמְש"ל דְּהִירוּשָׁלַיִם הַשְּׁמִיעֵנוּ רַק דְּכְתֵב הָנִי כְּבַע"פ. וְאִף
שְׁכְּתָבוֹ הַפּוֹסְקִים שָׁם שְׁצָרִיף שְׂיַדַע שֶׁהוּא כְּתֵב יִשְׂרָאֵל.
הִנֵּה בַּנ"ד נְכְתָבוֹ מְכֻתָּבֵי פְּלִאצְקֵי וְהַחֹבֵשׁ בְּכֵתֵב יִשְׂרָאֵל. וְזֶה אִין מְצוּי שְׁנִכְרֵי יְכְתָבוֹ
בְּכֵתֵב יִשְׂרָאֵל.
וּמֵה שְׁחַתְּם בְּכֵתֵב עֲפוּ"ם אִין קְפִידָא. דְּהָא אִף בְּחַתְּם כְּוִנְרָא אוֹ חֲרוּתָא שְׁפִיר דְּמִי וּמ"ש
שְׁהֵם פְּסוּלִים לְעֵדוֹת קִשָּׁה עָלֵי לְדוֹן שְׁכּוֹלָם פְּסוּלִים לְעֵדוֹת קוֹדֵם שְׁהוּעַד בַּב"ד לְפִסְלָם.
וְאִף שְׂיַדוּעַ שְׁמַגְלַחִים זְקִנָם וְכְדוּמָה. מ"מ רְבִיבָם הֵם כְּתִיבוֹק שְׁנִשְׁבָּה.
וְאִין יוֹדְעִים חוֹנְמֵר הָאִיסוֹר בְּזֶה. וְכַדְקִי"ל בַּח"מ ס' ל"ד שְׁאֵם אֶפְשָׁר שֶׁהוּא שׁוֹגֵג אוֹ
מְוִטְעָה אִין לְפִוְסָלוֹ.
וּמ"ש הַד"ר גֹּאֲרָא שְׁנִכְרֵי. יִפָּה כְּתֵב מַעַכ"ת דְּכִינּוֹן שְׂיַדוּעַ שְׁכּוֹן דְּרָף אֲנָשֵׁי מַעְלָה לְכְתָבוֹ
עַל מִיתָה.

וגם פי הד"ר הלז הבטיח לחתנו להודיעו אם ימות. הרי זה הוכחה גדולה שפנונתו על מיתה.

ועדיפא מלשון ז"ל שפלפלו בזה האחרונים. וגם אי נימא שנפרד ונסע למקום אחר.

הו"ל לבאר לאיזה מקום נסע. ויפה הביא מעכ"ת ראי' מלשון שכיב חיואי.

אך אולי בלשון ארמי שבזמננו היה מלת שכיבה רק על מיתה. וגם דלא מסתבר כלל שחולה מסוכן יברח פתאום ולא יודיע מאומה לביתו ובפרט שהגניח חפציו וכספו דהלא כותבים משם שישבו לו החפצים ושארית כספו.

וא"ל שג"ז זיוף. דמי יעשה זאת לכתוב חוב על עצמו שיש אצלו חפצים וכסף.

ואף שיש לדון בזה. מ"מ פשוט בנ"ד שאין לחוש שפנונתו על בריחת האישי.

כי אז היה כותב מפורש שברח או נסע. ואף שמכתבו כתוב בכתב אשכנזית.

מ"מ אין ראי' שמכתבו עכ"מ כי במדינות הללו רובם כותבים פן. ועכ"פ הרי יודע הוא שד"ר גארא הוא יהודי.

וכיון שהוא חתום עליו מוכח שהוא כתב ישראל וכ"כ בנוב"ק ס"ס ל"ג שאם הכתב הוא כתב עכו"ם. וחתום עליו שם יהודי יש לסמוך עליו ע"ש.

והינינו כמש"ל. ומ"ש מעכ"ת דכתב נדפס בשמו הוי פקיום.

יש לדחות] ומכתבי פלאצקי אין בהם חשש. ומה שהשיב על מכתבו הוי פקיום כמ"ש האחרונים.

ורק חשש למ"ש רק דארפמאן ולא נזכר שמו. ולענ"ד אין לחוש לזה דהא מוכח שפנונתו על איש זה ממה שמכתב לחתנו וגם הזכיר השלש מאות ר"כ ששלחו לו וגם ידוע ממכתב חתנו שהתאכסן אצלו וכ"ז הוי ללמד למקום אחר כי בנ"ד אפשר לכתוב לפלאצקי שיברר בדבריו שם הנפטר ומקומו.

ולדינא א"צ לזה דהוי פחוקא ואיטלולא. ואף דמצינו ביבמות (דף קט"ו) שחששו לתרי יצחק אף שהיה ריש גלותא ועוד סימנים שם.

וע' שו"ת הרא"ש פ"ל נ"א ס"ב. מ"מ בנ"ד שמכתב פלאצקי לחתנו הויא הוכחה גמורה. וכ"נ מדברי הרמב"ם פי"ג מה"ג וטוש"ע סי' י"ז סי"ח שמכתבו שב"ד אמרו לשליח שיאמר בעיר פלונית שמת יצחק בן מיכאל הרי שדקדקו לומר שיאמר בעיר פלונית דזה הוי הוכחה שהוא מעיר פלונית.

שוב ראיתי שכ"כ המהרי"ק שורש פ"ד. וזה נעלם מעיני הרבה אחרונים.

וגם דהא כתב פלאצקי שהוא חתנו של אברהם ראבינאוויץ. ובבה"ט סקס"א הביא משו"ת הרח"ש דזה הוי פשם עירו.

ובפרט שיש לפנינו מכתבי הד"ר גארא ושל החובש. וגם תעודת הערפאות על מיתת האישי הזה יש לצרף.

ואף שכתב שם העיר גאנשעוו. מ"מ הוא טעות דמוכח פיון שיש פאן הרבה סימנים
שהוא פן ל"ח ונכתב בקישינוב וחלה בחולי הרקאה ומת באותו יום שפוטב פלאצקי.

וגם נשלחה לעירו ואין לחוש שגנזמן איש שיש לו כל הסימנים הללו שמת במעראן
ונולד בעיר ששמה גאנשעוו והוא טעות דמוכח בשביל כי שם אין רגילים בשמות עיירות
של מדינתינו.

וכן קיי"ל בסי' י"ז סי"ח דאזלינו בכה"ג בטר אנמדן הדעת. עכ"פ לענ"ד מותרת האשה
להנשא.

ויושיבו ב"ד של שלשה ונתירוה: סימן רעו. ע"ד שגב האונא הנה סבוף ודבוק לדופן
לבשר ולעצם.

והסירקא עברה בנקל ע"י שקלף קרום מהרקאה ועברה הסירקא יחד עם הקרום. רק
במקום אחד נמצא בצבוי תחת הסירקא.

וא"א לדעת אם הנה זה נגד הבשר או נגד העצם וקצת מהרקאה צמוק קצת נגד מקום
הסירקא: לכאורה יש להחמיר בזה פיון שיש בצבוי תחת הסירקא ואף שספק לו אם
הנה תחת המקום שהנה סרוף לעצם.

מ"מ הרי לא נתברר שהוסרה הסירקא פראוי. וגם דאנו מחמירנו להסיר סירקא אף
כשסרוכה לבשר לחוד ע' יו"ד סי' ל"ט סי"ח.

וגם י"ל דהצמוק הני ריעותא והני עם הסירקא תר"ל. אכן באמת נראה שיש להכשיר
בזה.

דכינו שעברה הסירקא ע"י קליפת קרום נוסף מהרקאה. א"כ לא היתה הסירקא מגוף
הרקאה רק מקרום הנוסף.

וזה לא מיקרי סירקא פלל כמ"ש בחיבורי ח"ב סי' כ"ח. וקרום נוסף בעלמא א"צ לקלפו
פלל ואם קלפו ונקרע קרום הרקאה תלינו זה בחונק הקליפה.

ע' חיבורי ח"א סי' מ"ז אות ח"ט וח"ב סי' כ"א. רק שבנ"ד הנצרכו לקלפו כדי לדעת
אם תעבור הסירקא ע"י קליפת הקרום פי אפשר סרוכה לגוף הרקאה.

וכינו שעברה הסירקא. אין לחוש למה שמבצבץ דתלינו בחונק הקליפה.

ובפרט דבנ"ד מדינא א"צ להסיר הסירקא כשסרוף לעצם ולבשר כדקיי"ל בסי' ל"ט
סי"ח. ורק המנהג להחמיר ולהסיר הסירקא כמ"ש הרמ"א שם.

והני רק ספ' במנהג. אם הבצבוי נעשה מחונק קליפת קרום הנוסף או מצד שהנה סרוף
בחונק במקום זה לדופן.

ועוד דהקא הנה סבוף ודבוק ובסבוף מכשירים רוב הפוסקים אף בסבוף לשוןמן. ולא
מיקרי זה סירקא פלל.

ע' ב"י סי' ל"ט ב"ז. ומה שנהיה צמוק קצת הנה רוב האחרונים כתבו דצימוק מקצת אונא לא הוי ריעותא וגם סבוף ודבוק לדופן לבשר ועצם לא הוי ריעותא גדולה ע' לב"ש בדיני תר"ל ובשאר אחרונים.

ובנ"ד י"ל שעי"ז שנהיה סבוף בדופן לא יכול הרוח להתפשט במקום זה בהריאה פראוי. לזה נצמק קצת.

ואין זה מצד חלישות הריאה שנקבהאו שסופה להתפרק. דכיון דסביף אין סופו להתפרק.

ויש להקל בנ"ד בהפ"מ: והנה בדרך כלל בסירכות רחבות שסרוכות לדופן או לטרפיש או לשומן יש להעיר פי לפעמים הסירכא היא רחבה רק על הריאה. אבל בטרפיש ודופן ושומן אינה רחבה.

רק סרוכים שם פעין חוטים ויש הפסק בין אחד לחבירו. ולפ"ז אין לדון כל הסירכא שעל הריאה פדין סירכא.

פי המקום שפנגד ההפסקות שבין חוט אחד להשני הו"ל רק דין התפשטות הסירכא. וכשנמצא שם בצבויץ יש מקום לצדד להקל.

ואף שא"א לכונן ולצמצם איזה מקום הוא נגד בין החוטים. מ"מ הוי ספק עכ"פ.

ואם יש עוד ספיקות בזה יש לצרף זה לס"ס. וכל סירכות הללו הם רק ספק טריפות ויש מקילים לגמרי.

ובפרט שכל טריפות סירכא הוי רק מספק. וראוי לכל מורה להשים לב לזה פדי לחוס על ממונם של ישראל: סימן רעז פבוד הרה"ג וכו' מו"ה אפרים פישל מרדכי נ"י הרב דק' סוחאטשין.

ע"ד שאחד מכר ביתו במקח קצוב לשלם בזמנים שונים ואם ימשנה יותר תן עשרה למאה לשנה. והחוב יהי באפוזיקי.

וכל זמן שלא ישלם לא יוכל הלוקח למפור ולקפיר והכל יודעים שבמזמן היה מוכרו פחות מאה ועשרים רו"כ. ועתה לא פרע הלוקח בזמנו.

ואינו רוצה לשלם ק"כ רו"כ והעשרה למאה באמרו שהוא ריבית. והאריף מעכ"ת בדברים ישרים.

ובאשר אני חלוש פעת ועלי להשיב פמה תשובות לזאת אשיב בקוצר: לדעתי מחויב הלוקח לשלם הק"כ רו"כ כפינן שלא התנה בפירוש שאם תן תקיף יוזילו לו. וכמ"ש כת"ר דבכה"ג הוא דאין מרבין על המכר.

ואף שיש פוסקים וביו"ד ר"ס קע"ג שאם ניפר שבעלה המקח בשביל הרחבת הזמן יש בזה משום ריבית. הנה פבר פתב שם החוות דעת דבפחות משתות לא מיקרי ניפר.

וכ"כ בכנה"ג הובא בפ"ת שם. ובנ"ד הוי פחות משתות.

ועוד פתב שם בקרקעות שאין אונאה לא שינה זה. והנה זה פתב מהש"ף בנ"כ בסק"ב שם.

והוא פתב זה שם לפי דיעה הראשונה שם. אכן באמת הלא פתב זה בשם הבעה"ת. ובסק"ה פתב והבעה"ת ס"ל פדיעה האחרת ע"ש. וכ"ה באמת בבעה"ת שער מ"ו, ומסבא נראה דלדעת הי"א אין שינה לחלק בין מטלטלים לקרקע. דכינון דס"ל שאם נזכר שהוקיר המקח בשביל הרחבת הזמן מיקרי ריבית. א"כ אף בקרקע הדין כן.

ומה זה שינה לאונאה. ורק בפחות משתות י"ל דכינון שדך בנ"א לטעות בכגון זה או להוקיר פשצריה לדבר זה, א"כ אין נזכר שעשה זה מפני הרחבת זמן אכן יש להוכיח דקרקע שאני דלכאורה קשה לדעת הי"א למה תנו בב"מ (דף ס"ה) אם מעכשיו באלף הול"ל דאינו שנה אלא אלף.

ואף דברי שא גבי מרבין על השכר הוי רבותא. מ"מ גבי מכר הומ"ל ששנה אלף. וע"כ צ"ל דקרקע שאני דכינון שאין בו אונאה לא מיקרי נזכר. ולזה אסור רק פשפירש. באקצור: וע"ד הפ"צ נראה שלא נעשה ע"פ הת"ע פדיון. רק כת"ר מצדד ע"פ הא דאיתא בח"מ סי' רצ"ב ס"ז שאם הרויח הנפקד בהפקדון צריה ליתן הרינוח להמפקיד ולא הוי ריבית.

והביא דברי הסמ"ע ס"ס פ"א דה"ה במלנה שהגיע זמן פרעון ולא שילם לו שצריה ליתן הרינוח להמלנה. לדעתו לא דמי לנ"ד דשם איירי שהרויח בכסף ההלואה אחר התביעה בעסק שעשה בכסף ההלואה.

אבל בנ"ד הלא הבית הוא כפר שלו. והחוב זקף במלנה עליו. נעתה פשלא שילם צריה לתת משאר עסקים שיש לו. כגון אם קנה איזה סחורה פעת והרויח בה וכדומה.

וגם דבבית הרי יש פחת. וכעין דאיתא בב"מ (ד' ע"ט) אגרא ופחתא. וגם יש טורח בהשפרת הבית ובתיקונים הדרושים וכדומה. אכן בלא"ה העיקר פהש"ף שכתב דרק בפקדון צריה ליתן הרינוח. ולא בהלואה. וכן הכריע התנאים ס"ס פ"א.

ולזה נראה דבנ"ד א"צ לתת הרווחים: סימן רעז ע"ד שזכר שפלה הזמן שכירותו אי הוי ש"ש על הדבר המושכר לו: נראה דהנה איתא בב"מ (ד' צ"ח) ע"ב בעי ראב"י שאלה בפעלים וכו' שכירות ושאלה מישף שיכא וכו'.

ע' פירש"י שפי' דכל חיובי שזכר ישנם בשואל ומחמת משיכה ראשונה באו לו והיא בפעלים הנאי ופטור ע"ש. והוא צ"ע טובא דאיך שינה לומר שהחיוב משיכה ראשונה כינון שפבר נשלמה שאילתו וה"ז פקנין חדש וכפי' רש"י בד"ה מי אמרינון ע"ש.

ומצאתי בשטמ"ק שהרגישו הראשונים בזה ופירש שם דאירי שלא פלה זמן השאלה
עדיין ועדיין הוא דחוק לענ"ד דמ"מ חיוב חדש הוא. ובאמת צ"ע דהא מציינו כה"ג לעיל
(דף ל"ד) דמהני משיכה ראשונה לקנותה אח"כ פשתגב וישלם ע"ש.

ונראה הפוננה שהשומר פשמושה הדבר הנשמר הוא מושה על דעת כל דיני שמירה.
ומהם ג"כ שפשתגב וישלם קנוי לו הפפל.

ומועלת המשיכה בכלל לכל פרטי דיני שמירה וכן הלוקח במקחו ודומיהם. וא"כ ה"א
שפבר פלה זמן השאלה לא שייך פלל לומר דחיבו נמשך ממשיכה ראשונה.

ד"ה לא משה רק על זמן זה. ונראה בכוננת רש"י דבאמת ה"א קי"ל דשאל אחר זמן
שאלתו פשנשאר עוד ת"י ה"י כש"ש וחיוב בגניבה נאבידה פדאיתא לעיל (ד' פ"א
ע"א).

וא"כ זה מפלל דיני שאלה שאחר הזמן ה"י ש"ש פנ"ל. ונמשך חיוב זה משעת משיכה
ראשונה שמשך על דעת כל דיני שואל כמש"ל.

וא"כ נראה לפ"ז שאם שאל בפעלים אף לאחר הזמן ג"כ פטור פינון שחיבו נמשך
ממשיכה ראשונה והיא היתה בפעלים. והיינו דקאמרין דשכירות בשאלה משה שייכא.

פ"י דכיון שאם ה"ה נשאר ברשותו ממילא בלא רשות פעלים ג"כ ה"ה נמשך עליו חיוב
גניבה נאבידה ממשיכה ראשונה פנ"ל. ורק דבפעלים פטור.

א"כ פשנשאר ת"י ברשות פעלים שהשפירו לו ג"כ לא נוסף עליו חיוב טפי מאלו נשאר
ת"י ממילא. וזהו שדקדק רש"י לפירש דכל חיובי שוכר ישנם בשואל.

והיינו פנ"ל. ונהדר קמיבעיא ליה להיפוך בשכרה ושאלה שניתוסף חיוב אונסין.

אי נימא דכיון דחיוב גניבה נאבידה עומד במקומו לענין אם נשאר ת"י אחר זמן שכירותו
פנ"ל. וכשה"ה בפעלים פטור פנ"ל.

אם כן גם באונסין פטור. דלא שייך לחלק ביניהם לגבי שואל.

או נימא דה"י קנין חדש ושלם בפעלים. זהו כוננת רש"י למדקדק בלשוננו שם.

שזולת זה אין ביאור פלל לסברת צדדי הבעיא. ע"ש.

ולכאורה יש לדקדק מזה דרש"י ס"ל דאף שוכר לאחר זמן שכירותו ה"י ש"ש ודלא
כהמחבר בח"מ סי' ש"ד, וסי' שמ"ג שכ' דה"י שומר חנם. וס"ל פהריטב"א הובא
בקצה"ח סי' שמ"ג דס"ל דה"י ש"ש כ"ז שלא אמר טול את שלך.

אבל באמת פבר כ' השושנת יעקב דט"ס הוא בשטמ"ק וגם הריטב"א ס"ל דה"י ש"ח.
והמתנה אפרים סי' י"ט האריף להוכיח דאף שומר לא ליהני.

וא"כ קשה מסוגיין ופירש"י פנ"ל: ונהראה לחדש בזה דהנה, בש"ש מציינו בש"ס (דף
פ"א) דקאמר ליה טול את שלך. והיינו כ' בש"ש התחייב רק לשמרו עד פלות הזמן
וא"כ פשפלה הזמן אין חיוב עליו להחזירו לפעלים.

ורק שְׁהַבְעֵלִים יִקְחוּהוּ בְּעֶצְמָם מִמֶּנּוּ. דְּמַהֲיָכִי תִּיתִי לְחֵיבּוֹ בְּשִׁמְרָהּ וְאֶדְרָבָא י"ל שְׁגָם ש"ח אֵינוֹ וְכַמ"ש הַמַּח"א פֶּנ"ל.

מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹכֵר שְׁנֵרְאָה הַסְּבָרָא שְׁמַחְנֵיב לְהַחְזִירָה לְבַעֲלִים בְּעֶצְמוֹ וְכַמוֹ דְּמִשְׁמַע בְּשׁוֹאֵל בְּמִתְנִיתִין (דָּף צ"ח ע"ב). וְכַמוֹ דְּאִיתָא בְּב"ק (דָּף קי"ח) שְׁצָרִיף לְהַשִּׁיב לְרִשׁוּתוֹ.

וּא"כ כְּשֶׁלֹּא הִחְזִירָה הוּא עוֹמֵד בְּמִקוֹם הַבְּעֵלִים לְעִנְיֵן חַיִּיב גְּנִיבָה וְאֲבִיזָה כ"א הִנֵּה מִחְזִיר הִנֵּה בְּעֵלְיוֹ מְשֻׁמְרוֹ. וְלָזָה בְּשׁוֹכֵר שְׁפִיר הֵנִי ש"ש אֵף שְׁכָלָה הַזְּמַן: אֵלָּא דַלְפ"ז תִּקְשָׁה ל"ל לְעֵיל (דָּף פ"א) טַעְמָא בְּשׁוֹאֵל דְּהֵנִי ש"ש הוּאֵיל וְנִהְנָה מְהֵנָּה.

תִּיפּוֹק לִיה דְּחֵיב מִמִּילָא מִצַּד שְׁמַחְנֵיב לְהַחְזִיר וְלֹא הִחְזִיר עֲדִינּוּ. אֲבָל לְכַאוּרָה תִּיִקְשִׁי טְפִי דְהו"ל לְהַתְחִיב אֵף בְּאַוֹנְסִין פִּינּוֹן דְּאֶפְתִּי בְּחַיִּיבָה קֵאֵי כ"ז שְׁלֹא הִחְזִיר.

אֲכַן בְּאַמַּת ז"א דְּכִינּוֹן שְׁעִיקָר חַיִּיבּוֹ הוּא מִצַּד שְׁאֵם הִנֵּה מִחְזִירוֹ הִנֵּה בְּעֵלְיוֹ מְשֻׁמְרוֹ כִּנ"ל. זֶה שְׁיִיף רַק בְּגִיבָה וְאֲבִיזָה וְלֹא בְּאַוֹנְסִין.

דְּמִלְאָה הַמְּנֹת מַה לִּי הָכָא מַה לִּי הָתָם. וְגַם שְׁאַרֵי אֲוֹנְסִין י"ל דְּבַעֲלֵיו ג"כ הִנֵּה נְאַנְס בְּזָה וְנִרְאָה דְּגַם חַיִּיב דְּש"ש לֹא שְׁיִיף רַק כְּשֶׁעִיבֵב הַדְּבָר אֲצֵלוֹ אֵיזָה זְמַן.

אֲבָל אִם שְׁלַחָה תִּיִכָּף אַחַר זְמַנּוֹ לְהַמְשִׁיכִיר. לֹא שְׁיִיף לוֹמַר לְמָה לֹא שְׁלַחָתָ לִי קוֹדֵם וְהִיִּתִי שׁוֹמְרָה בְּעֶצְמִי.

דְּהָא אֶפְתִּי הִנֵּה בְּתוּף הַזְּמַן. וְכֵן בְּשׁוֹאֵל כְּשֶׁשְׁלַחָה תִּיִכָּף כְּכֹלּוֹת הַזְּמַן לֹא שְׁיִיף לוֹמַר דְּלִיִּהּוֹי ש"ש מִטַּעַם זֶה כִּנ"ל.

וְלָזָה אֲצִטְרִיף לְטַעְמָא דְּכִינּוֹן שְׁנֵהְנָה מְהֵנָּה דְּשָׁם אֵיִרִי לְעִנְיֵן כְּשֶׁשְׁלַחָה אַחַר זְמַנּוֹ. ע"ש. וּבַעֲקִיר דִּין זֶה עֲדִינּוֹן צ"ע בְּהָא דְּב"ק (דָּף קי"ח) וּבַח"מ סי' רצ"ג לְעִנְיֵן מְקוֹם הַשְּׁבֵת פְּקֻדוֹן ע"ש. וְע' גִּיטִין (דָּף י"ג) שְׁחֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹת הַפְּקֻדוֹן.

וּצ"ל דְּהֵנִי תוּף זְמַן אוֹ בְּלֹא שׁוּם זְמַן. וְאֵין הַפְּנְאֵי מְסָכִים לְהַאַרִיף בְּזָה: וְאַגַּב אֲזַכִּיר מַה שְּׁנִתְחַדַּשׁ לִי בְּהָא דְּאִיתָא בְּב"מ (דָּף קי"א ע"ב) לְהַקְדִּים עֲנִי לְעֹשִׂיר וְכו' וּפִירָשׁ"י וְכִשְׂאֵין בְּיָדוֹ לִישׁוֹן אֵלָּא לְאַחַד מֵהֶם.

וְהוּא דִּין מְחֻדָּשׁ דְּבַבְעֵל חוֹב לֹא מְצִינּוֹ זֶה שְׁיִקְדִים עֲנִי לְעֹשִׂיר. וְעַל כֵּן זֶה נֶאֱמַר וְדַל לֹא תִהְדָּר.

וּצ"ל דְּבַשְׁכֵּר שְׁכִיר שְׂאֵלְיוֹ נוֹשֵׂא נְפִשׁוֹ עֲנִי קוֹדֵם. וְצ"ע אִם הוּא קוֹדֵם אֵף כְּשֶׂאֵין לוֹ רַק לְשֵׁלֵם לְאַחַד.

אוֹ דִּין קְדִימָה הוּא רַק כְּשֶׂאֵין לוֹ כְּעֵת מְעוֹת מְזוֹנְמָן לְשִׁנְיָהֶם וְלְמַחַר וְלִיּוֹמָא אוֹחְרָא יְשֵׁלֵם גַּם לְשָׁנִי. וְאֵין תּוֹעֵלָתָ בְּקְדִימָתוֹ רַק בְּמַה שְׂלֹא יִצְטָרֵף לְתַבְּנֹעַ עוֹד וְלְהַמְתִּין עַל שְׁכָרוֹ.

אֲבָל כְּשֶׂאֵין לוֹ כְּדֵי שְׁיִלּוֹם שְׁנֵיָהֶם. אֲזִי י"ל שְׁדִינּוֹן שְׁנָה כְּשֶׁנִּי בַע"ח דְּעֵלְמָא שְׁחוּלְקִין כְּדִאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף צ"ג).

וְנִלְע"ד לְהַכְרִיעַ דְּרַק בְּיָשׁ לוֹ שְׁיִיף דִּין קְדִימָה. דְּגוּף דִּין קְדִימָה חִידוּשׁ הוּא וְעֲדִיף לְמַעַט בְּחִידוּשׁ.

וּכְעֵין זֶה חִילְקוֹ הַת"ו בְּשֵׁבֶת (ד' כ"ג ע"ב) דְּהִיכִי דְאֶפְשָׁר לְמִיעֶבֶד תַּרְנוּנִיהוּ תְדִיר קוּדָם.
וְהִיכִי דַא"א רַק חֲדָא.

פְּרִסוּמִי נִיטָא עֲדִירָא. וּכְעֵין זֶה פְּתִיבוּ הַתּו' בְּיוֹמָא (דָּף ל"ג) ד"ה אֵין מַעְבִּירִין.

וּאֲכַמ"ל בְּזָה. וּכ"נ לְהוֹכִיחַ מִמַּאי דְקִאָמְרִין הֵכָא דְעֵנִי קוּדָם לְאֲבִיוֹן מְשׁוּם דְאֲבִיוֹן לָא
פְּסִירָא לְמִיתְבַּעֲיָה.

וְאֵי אֲיִירִי בְּאֵין לּוֹ יוֹתֵר. א"כ מַה בְּצַע בְּמָה דְלָא פְּסִירָא לְתוּבְעוֹ כִּיּוֹן שְׂדוּעָא שְׂאֵין לּוֹ
לְשִׁלְמָא.

וְעַכְצ"ל דְאֲיִירִי בְּגוּוֹנָא דְאֵית לֵיהּ רַק שְׂאֵין לּוֹ פְּסִירָא מְזוּמָן פְּעַת. וּלְפָלֵא בְּעֵינֵי עַל הַפּוֹסְקִים
שְׂהַשְׁמִיטוּ דִּין זֶה.

וּבִסְפָרֵי פ' תַּצָּא פְּיִסְקָא רַע"ח אֵיתָא א"כ לְמָה נְאָמַר עֵנִי וְאֲבִיוֹן מְמַהֵר אֲנִי לְיִפְרַע ע"י
עֵנִי וְאֲבִיוֹן יוֹתֵר מִכָּל אָדָם, וּלפ"ז אֶפְשָׁר שְׂהַפּוֹס' פִּירְשׁוּ כֹן בְּש"ס ג"כ שְׂאֵין הַפּוּוֹנָה
לְהַקְדִּים לְפִירְעוֹן הַשְּׂכָר רַק לְפִירְעוֹן עוֹנָשׁ אִם לָא יִשְׁלָם.

אָבֵל בַּכ"ז הו"ל לְאֵתוּי דַּעַת רַש"י בְּפּוֹס'. וְגַם דְבִאֲמַת א"א לְפָרֵשׁ כֹּן בְּש"ס הַצְּרִיכוּתָא
וְגַם דְמַצְרִיף תְּרֵי קִרְאֵי לְהַקְדִּים עֵנִי לְעִשִׂיר וְעֵנִי לְאֲבִיוֹן.

דְלַעֲנִין לְמַהֵר לְיִפְרַע הָעוֹנָשׁ סְגִי בְּקִרְאָא דְעֵנִי וְאֲבִיוֹן שְׂהוּא לְהַקְדִּים לְעִשִׂיר וְכַמּוּבָן.
וּלפ"ז י"ל דְהַסְפָּרִי לָא ס"ל צְרִיכוּתָא דְהַש"ס וְדַרְיֵשׁ קִרְאָא דְעֵנִי הוּא לְהַקְדִּים וְעֵנִי וְאֲבִיוֹן
לְיִפְרַע.

אוּ דַס"ל כְּרִיב"י בְּש"ס דְלִיכָא רַק חַד קִרְאָא. וְעַכ"פ לְדִידוֹן דְאֵיכָא תְּרֵי קִרְאֵי דְקִי"ל
פְּסַתָּם מְשָׁנָה.

קָשָׁה ל"ל הַבֵּיאוּ הַפּוֹסְקִים דִּין זֶה: סִימָן רַעַט. פְּכוּד הַרְה"ג וְכו' מו"ה אַבְרָהָם נ"י הַרְב
דְּק' קְנִיזִיָּעוּ.

ע"ד אִישׁ מַאמְעָרִיקָא חֲפִץ לְיִשְׂאָא אִשְׁהָ מַעִירוֹ בְּמִדִּינַתְּנִין. וְהַאֲשָׁה חֲפִצָּה לְיִסַּע לְשִׁם
לְיִנְשָׂא לּוֹ.

אִף יִרְיָאָה שְׂמָא בְּבוּאָה לְשִׁם יַחְזוֹר בּוֹ הָאִישׁ הִלְזוּ וְלֹא יִשְׂאָנָה. אוּ אוּלֵי תְשִׁים הִיא שְׂם
עֵינֵיהּ בְּאַחַר.

וְיִאבְדוּ פְּסִירָא הוֹצָאוֹת דְרַכָּה אֶשְׁר נּוֹתְנִים לָהּ אַבּוֹת הָאִישׁ הִלְזוּ. וְחַפְצִים לְמַצָּא דְרַךְ שְׂהִיּוּ
בְּטוּחִים שְׂלֵא יַחְזְרוּ זֶה בְּזָה.

כִּי קִישׁוּרֵי תְנָאִים נְקַל לְהַמוֹנִים לְעַבְרוֹר עֲלֵיהֶם. וְהַאָרִיף כַּת"ר וְחַפֵּץ לְזַעַת דַּעַתִּי בְּזָה:
הִנֵּה מ"ש כַּת"ר שְׂתַאֲסוֹר הַנָּאֵת כָּל קִדּוּשֵׁין שְׂתִתְּנוּ לָהּ אַחֲרֵים.

הִנֵּה עֲדִינִין יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂמָא יַחְזוֹר בּוֹ הָאִישׁ. וּמ"ש כַּת"ר לְקַדְשָׁה בְּשְׁלִיחוֹת הָאִישׁ הִלְזוּ.

הוּא ג"כ קָשָׁה לְעִשׂוֹת כִּי יִצְטָרְכוּ שְׂם לְשָׁנוֹת מְכַפֵּי הַנְּהוּג וְלְעִשׂוֹת חוֹפָה בְּלֹא קִדּוּשֵׁין
וּבְלֵי בְרַכַּת אֲרוּסִין. וְע' אַה"ע ס' ל"ד בְּזָה.

וְיִהִי זֶה דְבַר פְּלֵא וְגַם כִּי פְּכָר נְהִגוּ שְׂלֵא לְקַדְשׁ רַק בְּשַׁעַת נִישׁוּאֵין. וְחִלְלָה לְשָׁנוֹת.

ועוד יש חשש דהא כתב החוות יאיר סי' קצ"ו שאם נתקדשה אסור לה ללקח פרועת ראש. והיא בנדאי תבוש לעשות פן קודם שתנשא.

ומש"ש החו"י לעשות חוב עליו לא שיניח בנ"ד כמובן. ולדעתי נראה בזה שיעשה שליח לקדשה ויתן לו רשות לקדשה על תנאי.

והשליח יקדשה לפלוני באופן זה אשר אם בבואה לאמעריקא לא תתקדש להאיש הלז במשה שני חדשים מיום בואה לאמעריקא אזי תהא מקודשת לפלוני מעכשיו בין שתהי' המניעה מלינשא לו מצד האיש בין מצד האשה.

ואם תתקדש לו במשה שני חדשים מיום בואה לאמעריקא. אזי לא יהי' ממש בקדושין שמקדשה כעת בשליחות פלוני.

ואין להקשות איך יברכו ברכת אירוסין שמה לא תתקדש ותשאר מקודשת מכבר. דז"א דא"כ יקשה פן בכל קדושין שמברכים קודם הקדושין.

ועכצ"ל דלא חיישינן לזה וכמו כל ברכות שמברכים עובר לעשייתן אף שמוציא את אחרים ידי חובתם בזה. וע' פתובות (דף ח' ע"א).

ולא דמי לנ"ד. וגם דהא איתא באה"ע סי' ל"ד שיש נוהגין לברך ברכת אירוסין בשעת חופה אף שנתקדשה מכבר ובאופן שהזכרנו נראה שמתרת ללקח פרועת ראש.

פי הלא שניהם מחליטים בדעתם שישאו זה את זה אז"כ ויתבטלו הקדושין הקודמים. וכן קיי"ל באה"ע סי' ל"ח סל"ו שאין לחוש שמה יעברו על התנאי.

ואף דאיתא שם שבעל נפש יחוש לזה. מ"מ היינו רק באיסור א"א.

אבל בנ"ד שנוגעין לאיסור פריעת ראש ונדאי שאין לחוש כ"כ. ועוד דשם תלוי בדעת אחר.

ויש לחוש שירצה לקלקלה ע"ש. אבל הכא שתלוי בדעתה ובדעת המקדש.

הנה היא בעצמה ונדאי לא תגרם לעצמה קלקול. וגם האיש המקדש פיון דעכ"פ תהא ארוסתו.

ונדאי שלא יגרם לה קלקול. וע' יומא (דף י"ג ע"ב) ובתו' לענין הכה"ג שהיה מקדש על תנאי ונאקצר: ולענין שליחות בכתב.

הנה מעיקר הדין לא גרע מגילוי דעת שרוצה בה דקיי"ל באה"ע סי' ל"ה ס"ד שאם גילה דעתו שרוצה שישדכו לו אשה וקודשה בעבורו דהוי קדושין אף שלא עשאו לשליח ע"ש ובאחרונים בזה ואם יעשהו לשליח בכתב אין לנו גילוי דעת גדול מזה.

ובפרט שקדושין הללו אינם רק לחיזוק הענין. פי באמת יקדש אותה שנית כמנהג כל ישראל וכמש"ל.

וגם דאפשר לעשות באופן שבארתי בחיבורי ח"א סי' פ"ח וח"ד סי' קנ"ו לענין גט שיאמר במקומו בפני שלישה שעושה את פלוני שבמקום פלוני לשליח לקדש לו את

פְּלוֹגִית וּרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְקַדְשָׁהּ לוֹ אֵף עַל תְּנָאי וְיִכְתֹּב זֶה ג"כ בְּכַתֵּב יָדוֹ וַיִּחְתֹּם בְּחַתִּימַת יָדוֹ.

וּשְׁלֵשָׁה יְקִימוּ חַתִּימָתוֹ וְגַם יִכְתְּבוּ בְּקִיּוּמָם שְׁאֵמַר כֵּן בְּפִי לְפָנֵיהֶם וְכַמְבֹּאֵר בְּחִיבוּרֵי שֵׁם: סִימֵן רַפ כְּבוֹד הַרֶה"ג וְכו' מו"ה מְנַחֵם מַעֲנֵדֵל נ"י מו"צ בְּנוֹיֶשְׁקֶאָנוּי ע"ד שְׁהוֹצִיא אֶחָד עַל חֲבִירוֹ שְׁנֵי שְׁטָרוֹת שְׁחָתוּם בְּכָל אֶחָד שְׁנֵי עֲדִים.

וְהַעֲדִים הַעֲדִיּוֹ עַל עֲנִין אֶחָד וְהִכְחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה. וְעַתָּה חָתוּם אֶחָד מִכָּל פֶּת עַל שְׁטָר הָאֶחָד וְהַשְּׁנֵי מִכָּל פֶּת עַל הַשְּׁטָר הַשְּׁנֵי וַיֵּשׁ מִי שֶׁדָּן לְפִסְוֹל שְׁנֵי הַשְּׁטָרוֹת דְּהֵא בְּכָל שְׁטָר יֵשׁ אֶחָד פְּסוּל וּבְטֵלָה כָּל הָעֲדוֹת.

וְכַת"ר דֵּן עַכְמ"ש הַתּו' בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ל"א ע"א) דְּהִיכָא שְׁאִין יָדוּעַ מִי הוּא הַפְּסוּל לֹא בְטֵלָה עֲדוֹת הַשְּׁנֵי. וְא"כ יֵשׁ לְחִיבּוֹ עַכ"פ עַל סְכוּם שֶׁל שְׁטָר אֶחָד מִשְׁנֵי הַשְּׁטָרוֹת.

וְהִנֵּה אֲנִי גּוֹלָה מִמְקוֹמִי וּמְחַנֵּס סְפָרִים וּג"כ הֵייתִי קֶצֶת חוֹלָה ל"ע. לְזֹאת אֲשִׁיבֶנּוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה לְכַאוּרָה אֵין מְקוֹם לְסִבְרַת כַּת"ר דְּהֵא יֵשׁ שֵׁם בַּתּו' עוֹד תִּירוּצִים אֲלֵמָא דְּלֹא פְּשִׁיטָא לְהוּ סְבָרָא זו.

וּבַתּו' ב"ב (דָּף מ"א ע"ב) לֹא הִבִּיאוּ כָּל סְבָרָא זו. וְגַם בַּטוּש"ע לֹא הוּבָאָה סְבָרָא זו לְהִלְכָה.

אֲכַן בְּמַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת סִי י"ז ס"ט בְּהִגָּהָה נִרְאָה דַּס"ל סְבָרָא זו לְהִלְכָה ע"ש וְהִנֵּה צָרִיף לְהִבִּין סְבָרָא זו דְּכִינּוּן דִּילְפִינּוּ בְּמַכּוֹת (דָּף ה' ע"ב) מְקַרָּא דְּנִמְצָא א' קא"פ עֲדוּתָן בְּטִילָה. א"כ מַה נ"מ אִם פְּסוּלוֹ יָדוּעַ אוֹ לֹא דְּהֵא לְהַעֲד הַשְּׁנֵי יָדוּעַ פְּסוּלוֹ שְׁהָרִי הוּא יוֹדֵעַ שְׁחֲבִירוֹ הַעֲדִיד שְׁקָר.

לְזֶה נִלְע"ד בְּנוֹנַת הַתּו' בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ל"א) שְׁפַת הַכְּשִׁירָה לֹא יָדְעָה אִזּוּ בְּפִסּוּל הַשְּׁנִית אִם הִיא הַעֲדִידָה רֵאשׁוּנָה. וּבְסִפְקָ הָרִי קִי"ל כַּר"ה דַּס"ל דְּמוֹקְמִינּוּ עַל חֲזַקַת כְּשָׁרוֹתָם.

וְאֵף דַּב"ש ס"ל נִחְלָקָה עֲדוּתָם. מ"מ י"ל דַּס"ל דְּבְסִפְקָ לֹא מִיְקָרִי נִמְצָא קא"פ.

אוֹ הַפְּנוּנָה דְּהֵא עַכ"פ בְּשַׁעַת רְאִיַּת הַדְּבָר לֹא הָיוּ עֲדִינּוּ פְּסוּלִים. וְלַפְמ"ש צ"ל דְּהַתּו' בְּתִירוּצָם זֶה ס"ל כְּהַפּוֹסְקִים בַּח"מ סִי ל"ו ס"ב שְׁצָרִיף שְׁיָדַע הַכָּשֵׁר בְּפִסּוּלוֹ שֶׁל הַשְּׁנֵי.

וּמִינְשֵׁב בְּזֶה קוֹשְׁיַת הַמַּה"צ. דְּהֵא דַּר"ס ל"א אֵינִירִי שְׁכָבֵר הַעֲדִיד בְּשָׁקָר.

וְהַשְּׁנֵי יוֹדֵעַ פְּסוּלוֹ כִּינּוּ שְׁאֶחָד מִפֶּת שְׁכַנְגָדוֹ מַעֲדִיד עֲמוֹ. וּמוֹכַח מִמ"ש כָּל הַפּוֹסְקִים ר"ס ל"א שֵׁא"צ לִישְׁבַע נִגְדַע הַכָּשֵׁר.

דַּס"ל כַּמֶּש"ל. וְדִלָּא כַּהֵמָה"צ.

וְכ"נ בְּפּוֹסְקִים בַּח"מ סִי ל' ע"ש בְּתַנּוּמֵי סַח. וּמִמִּילָא בַּנ"ד שְׁיָדַע הָאֶחָד שְׁהַשְּׁנֵי הַעֲדִיד שְׁקָר.

וְדַאי שְׁפְּסוּלִים הַשְּׁטָרוֹת מְשׁוּם שְׁאֶחָד מִהַעֲדִים פְּסוּל: וְעַכְמ"ש יֵשׁ לְבָאֵר לָמָּה לֹא הִבִּיאוּ הַתּו' בַּב"ב (דָּף מ"א) תִּירוּצָם שְׁאִין הַפְּסוּל יָדוּעַ. דְּהִנֵּה בְּסִנְהֶדְרִין שֵׁם גְּרִסִּינּוּ בְּבִרְיָתָא פֶּת אַחַת אוֹמְרַת מְאִתִּים וְאַחַת אוֹמְרַת מְנָה יֵשׁ בְּכָלֵל מְאִתִּים מְנָה.

משמע שתופסים הגדת העדים שהעידו מאתים. רק דמ"מ פיון שהעידו האחרים מנה
נותן רק מנה.

ולזה יפה תירצו שהפכת שהעידו מאתים לא ידעו עדיין שיבואו השניים ויאמרו מנה.
וא"כ לא ידעו בפסולם.

אבל האומרים מנה פבר ידעו שהראשונים אמרו שקר ונתבטלה עדותם ורק מ"מ
מחייבים מנה מפני דעכ"פ ישנה בכלל מאתים. ובכ"ז א"א לחייבו מאתים פיון שמה
שאנו מבטלים לעדות שהעידו מנה הוא מפני שידעו שעדותם על מאתים הוא שקר.

א"כ אין לחייבו מאתים אבל מנה חייב ממ"נ. אכן בב"ב שם הגירסא אחת אומרת מנה
ואחת מאתים.

וא"כ עדים השניים פבר ידעו בפסול הראשונים. וא"כ בטלה עדותם ואין שינוי לחייבו
בשביל שיש בכלל מאתים מנה.

ולזה לא תירצו התו' תירוץ שאין הפסול נודע. ותירצו תירוץ אחרים דא"ש בכל
גוןא.

ואף שיש בזה לפקפק קצת. אבל הפירוש בדברי התו' נלע"ד שהוא פן: סימן רפא.

פבד הרה"ג וכו' מו"ה ארי' יהודה הפהן נ"י הרב דק' דאשעוו. ע"ד מ"ש כתר"ה בכהן
שהגיד שלא בב"ד שגירש אשתו יכול לחזור בו.

דשלא בב"ד לא מיקרי הגדה. והביא שכ"כ בשב שבעתא ש"ו פי"ד.

לדעתי לא נאמר זה רק בהעדאת עד שצריך שיעיד לפני ב"ד. אבל באומר על עצמו
שהוא אסור באיזה דבר.

א"צ לזה ב"ד. ואף בממון כשמודה לפני עדים הוי הודאה וא"צ שיודה בב"ד.

ורק בהודאה לפני ע"א ס"ל לקצת פוסקים דלא הויא הודאה ע' ח"מ סי' פ"א ס"י ובש"ך
שם משום דלפני ע"א עביד אינש להגיד דברים שאין בהם ממש. ועכ"פ בדבר איסור
פיון שהגיד בפני עדים שגירש אשתו הרי יש עדים שהודו שאשתו אסורה עליו.

ומוטל על ב"ד למנעו מלעשות איסור. וכן מוכח בכתובות (דף כ"ב) גבי אשה שרצו
לשאנה ואמרה שהיא מקודשת לאחר.

ואח"כ עמדה וקידשה א"ע דאיתא שם דבעינן אמתלא. ומשמע שלא הגידה בב"ד דהא
השיבה זה לאנשים שרצו לקדשה, ואדרבא מצינו דעת ההפלאה ועוד פוסקים דס"ל
שאם אמר בב"ד לא מהני אמתלא לחזור בו.

ע' שו"ת רעק"א סי' פ"ה וע' פ"ח באה"ע סי' ט"ז סק"ב בזה: ומ"ש כת"ר שטעם דגרשתי
נאמן הובא בב"ש. הלא הבאתי שם קע"ט שכ"כ התו' שממנו מקור דברי הב"ש.

וכוננתו שם רק לבאר עי"ז שורש הדין אם יכול לחזור בו. ומ"ש כת"ר דכיון שפוטבין
גט לאיש ואין אשתו עמו.

א"כ גם בזה"ז בידו לגרשה בע"כ. ז"א פי אף שגייד לב"ד שהוא מקום עיגון בכ"ז לא
מסרו את הגט לידו.

רק יעשה שליח וישלחוהו לב"ד שבמקום אשתו לשליח שני או באופן אחר וכנהוג בכל
פתי דינין שבישראל. גם מ"ש דבגט הוי לאחר פדי דיבור ג"כ פדיבור.

לא ידעתי אנה ראה זה. ואדרבא אף תכ"ד לא מהני חזרה ע' נדרים (דף פ"ח) ובר"ן שם
וכבר האריכו הפוסקים בזה.

ומ"ש שאין להעמיד על מה שאמרו שאמירתו שהוא גט היתה אחר שנפל לארץ. הוא
תמוה כי אין לנו רק מה שאנו שומעים מהם.

ואין לנו להטיל ספק בזה מעצמינו ובפרט שטבע הענין מוכיח שכן היה פי הלא רצה
להסתיר ממנה. ובשעת נתינה לא הספיק לומר פי הלא תיקף נפל מידה.

ואשר כתב שאמירתו שהוא גט אינו מועיל אף אם אמר פן בשעת נתינה כמו דלא מהני
גבי קדושין בסי' כ"ז ס"ה. לדעתי לא דמי לקדושין.

דשם בעיני דעתה אבל הכא לא בעיני דעתה ולזה סגי כשיאמר מקודם לעדים שיסתן גט
לאשתו וכדקיי"ל בסי' קל"ו: ומ"ש כת"ר לצדד שלא להאמין את הסופר כיון שפבר
יצא הדבר מת"י.

וכמו שליש כשיצא השלישות מת"י. או סופר שאומר שכתב אזכרות שלא לשמן.

וכמו באומר נתנסף יינה שאינם נאמנים אם לא אמר תיקף. וה"ה הכא הרי לא הגיד לו
תיקף שלא כתב גט פשר.

לדעתי ז"א דהכא אם היה אומר לו מקודם שאינו גט. לא היה משלם לו בעד טרחו.

וגם פי היה הולך אצל אחר והיה משיג גט כתוב פראוי. ולזה יפה עשה שהטעהו ולא
דמי כלל להגהו שהביא כת"ר.

ובשליש הטעם משום שעיקר נאמנותו הוא בשביל שהוא בידו. ולזה כשיצא מידו הרי
הוא רק עד אחר.

ומ"ש כת"ר דאיתרע חזקתו במה שלא הודיע תיקף להאשה או לב"ד מזה. ז"א פי למה
היה לו להודיע כיון שידע שלא כתב לו נוסח גט כלל.

ולא עלה ע"ד שיקרענו קודם שיקראוהו פי כל סופר יודע שצריך לקרות הגט בשעת
נתינה: וע"ד שהעיר כת"ר שתצטרף לספור ז"נ משום חשש חזקתו כי עד פה אסרו להם
לדור יחד מחשש שמא הוי גט וכמ"ש השער אפרים בחליצה שצריכה לספור ז"נ.

לדעתי לא דמי דהתם כל זמן שלא חלצה היא אסורה לכ"ע ואין שייך לומר חזקתו בזה.
כי מי יודע אם תתפטר עם החלוץ.

ואולי ירצה תרקבא דדינרי או יסע למדה"י או יחלה וכדומה. ואטו אם תאמר שפבר
חשבה על האיש הזה בעודה א"א.

נימא שא"צ ז"נ. אלמא שהחזיקו מתחיל משעה שמתרת לו.

אָבֵל הָכָא ה"ו דוֹמָה לְאַשָׁה הַרוּאָה מִחַמַּת תְּשֻׁמִישׁ וְהַגִּיד לָהּ הַמּוֹרָה שְׁאַסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד שְׂיִתְיָשֵׁב עִם מִי שְׁגָדוֹל מִמֶּנּוּ לְמַצּוֹא לָהּ הַיֵּתֵר. אִטּוּ נִימָא שְׁתַּצְטַרְטְרַו"ל מִיּוֹם שְׂיִוְרוּ לָהּ שְׂהִיא מְוַתֶּרֶת לְבַעֲלָהּ.

ובנ"ד עֲדִיפָא טְפִי דְהָא הִיא יוֹדַעַת בְּעַצְמָהּ שְׁלֵא קִיבְלָהּ הַגֵּט. וְהִיא בְּרוּרָה לָהּ שְׂיִתְרִוּהָ. כִּי תוֹרָה אָמַת כְּתִיב בָּהּ. וְאַף אִם יֵאָסְרוּהָ יֵהָא זֶה שְׁלֵא כְּדִין.

ובנודאי לֹא נִתְיָאָשָׁה. וְכַעֲיִן זֶה אֵיתָא בְּב"מ (דף כ"ו ע"ב) דְּהִיכָא שְׁטוּעֵן בְּרִי אֵינּוּ מִתְיָאָשׁ. וְע' ט"ז ס' קצ"ב סק"י שְׁפַתְבּ שְׁאַף שְׂיִישׁ עוֹד דו"ד בֵּין הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה בְּסִסְוֹכִים שְׂבִינְיָהֶם. מ"מ א"צ ז"נ מְחַדָּשׁ.

כִּי הַכֶּלֶה סוֹמְכֵת שְׁבִנְדָאֵי יִתְפַּשְׁרוּ בִּינְיָהֶם וְתִינְשָׂא לּוֹ. וּמכ"ש בנ"ד שְׂיִוְדַעַת בְּעַצְמָהּ שְׁלֵא נִתְגַּרְשָׁה בְּנודאי סוֹמְכֵת שֶׁב"ד יוֹרוּ כְּפִי הָאָמַת שְׁמוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ כַּהֵן.

וְלָזֶה נִרְאָה שֶׁא"צ ז"נ: סִימָן רַפֵּב ע"ד שֶׁת"ח תְּבַע מְאַחַד סָךְ מְסוּיָיִם וְהִלָּה כְּפָר וְנִיתְחַיִּיב בְּב"ד לִישְׁבַע הַיִּסָּת. וְהוּא מְשַׁתְּמֵט מִלְשַׁבַּע כִּי רוּצָה לְהַתְפַּשֵּׁר וְיִישׁ לְעִשִׂיר אָחַד חוּב בְּאִפּוֹתִיקֵי עַל בֵּיתוֹ שְׁפַתְבּ לּוֹ לְהַבְרִיחַ מְאִיזָה בַע"ח שְׁלֵא יוֹכְלוּ לְגַבּוֹת מִבֵּיתוֹ.

וְדוֹרֵשׁ הַתּוֹבַע שְׂיַעֲקֻלוּ אֶצֶל הַלְזֵי אֶת הַחוּב שְׁעַל שְׁמוֹ שְׁלֵא יִפְטְרֵנוּ וְלֹא יִכְתְּבוּ לְאַחַר עַד שְׂיִקְיָיִם הַפּס"ד. וְהַדְיָיִן אוֹמֵר שְׁצָרִיף לְהוֹדִיעַ מִקְוֹדָם לְהַנְתַּבֵּעַ כַּמ"ש הַרְמ"א ס' ע"ג ס"י.

וְהַתּוֹבַע אוֹמֵר שְׁאִם יוֹדִיעַ לְהַנְתַּבֵּעַ יִקַּח תְּקִיפָה כְּתִב פְּטוּר מִמֶּנּוּ אוּ יִכְתְּבוּ עַל שֵׁם אַחַר שְׁלֵא יִשְׁמַע לְקוֹל ב"ד: הִנֵּה דְבָרֵי הַרְמ"א בְּסִי ע"ג ס"י שְׁפַתְבּ שְׁצָרִיף לְהוֹדִיעַ לְלִנְיָה כְּהָא דְסִי ק"ו תְּמוּהָ לְכַאוּרָה דְהָא בְּסִי ק"ו אֵינְרִי לְעַנְנֵן שְׁהַמְלִיחָה רוּצָה לְגַבּוֹת מִנְכָסֵי הַלְיָהּ.

וְלָזֶה אֵינּוּ מוֹרִידִים אוֹתוֹ לְנִכְסֵי הַלְיָהּ עַד שְׂיִוְדִיעוּהוּ שְׁמָא יֵישׁ לּוֹ שׁוֹבֵר אוּ עֲדִים שְׁפָרַע ע"ש בְּטוּר וּב"י וּבְסַמ"ע. אָכֵן בְּנ"ד שְׁמַעְקֻלִים מִמּוֹן הַנְתַּבֵּעַ וְאֵינּוּ מוֹסְרִים לִיד הַתּוֹבַע.

א"צ לְהוֹדִיעַ וְשׁוֹב רְאִיתִי שֶׁכ"כ בַּת"ד ס' ש"ה דְּאַף דְקִי"ל שְׁאֵינּוּ נִפְרָעִין שְׁלֵא בְּפָנָיו עַד שְׂיִתְבַּע אֶת הַלְיָהּ. הֵינְנוּ רַק כְּשָׂפָא לְב"ד לְגַבּוֹת נִכְסֵי הַלְיָהּ.

אָבֵל כְּשָׂפָא לְעַקֵּל הַנְכָסִים שְׂיִדוֹן עִמּוֹ כְּדִי שְׁלֵא יִבְרִיחַ הַלְיָהּ נִכְסָיו שְׁפִיר צָרִיכִים ב"ד לְעַקֵּל אֵף קוֹדֵם שְׁתַּבַּע אֶת הַלְיָהּ. וּמִשְׁמַע לְהַדְיָא שְׁאַף לְהוֹדִיעַ א"צ דְּהַהוֹדְעָה הֵינְנוּ הַתְּבִיעָה.

דְּהָא בְּסִי ק"ו דְּאֵינְרִי בְּנִפְרָע שְׁלֵא בְּפָנָיו הַפְּנוּנָה שְׁמוֹדִיעִים לּוֹ שְׁהִלָּה תּוֹבַע מִמֶּנּוּ וְאִם יֵישׁ לּוֹ מָה לְהַשִּׁיב יְבוֹא וְיִשְׁיב. דְּהָא אֵיתָא שֵׁם שְׁמַתְיָנִין בְּכְדִי שְׂיִלְיָף וְיָבוֹא ע"ש וּבְטוּר שֵׁם.

ובנ"ד מְסַתְּבֵר טְפִי שְׁלֵא יוֹדִיעוּהוּ מִקְוֹדָם דְּכִינּוֹן שְׁטַעַם הָעֵיקוּל הוּא כְּדִי שְׁלֵא יִבְרִיחַ. א"כ כְּשְׂיִוְדִיעוּהוּ שְׁרוּצִים לְעַקֵּל וְדָאֵי שְׂיִבְרִיחַ נִכְסָיו.

וְצָרִיף לְפָרֵשׁ כְּפִינְתַּת הַרְמ"א שְׂיִוְדוּעוּ שְׁהִלָּה תּוֹבַע מִמֶּנּוּ כו"כ. אָבֵל לֹא שְׂיִוְדִיעוּהוּ שְׁרוּצִים לְעַקֵּל.

וְלִזְהָרָה הָרַמְ"א לְסִי' ק"ו שְׁצַרְיָהּ לְהוֹדִיעוּ שְׁתוֹבָע מְמַנּוּ כְּמוֹ הַתָּם. וְעִיָּקָר דִּין עִיָּקוּל
הוּא בְּרֵא"ש פ"ק דב"ק סי' ה' וְלֹא נִזְכָּר שֵׁם שְׁצַרְיָהּ לְהוֹדִיעַ לְהַנְתָּבַע מִזֶּה.

וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּשו"ת מֵהַר"ק שְׁנֵרֶשׁ קמ"ד שִׁשְׁלוּחִים לְהוֹדִיעַ לְהַנְתָּבַע שְׁנֵתְעַבְב מְמוֹנּוּ ע"ש.
הַר"י שְׂאִין שוּלְחִים לוֹ שְׁרוּצִים לְעַבְב.

רַק שְׁפָכָר נִתְעַבְב וְכ"נ לְהַדְיָא בְּמֵהַר"ק שְׁנֵרֶשׁ ק"ט שְׂאֵחַר הָעִיָּקוּל שוּלְחִים לְתַבְעוּ:
וְכ"נ בְּד"מ סי' ע"ג סק"ז שְׁפָתַב וְע"ל סי' ק"ו כְּשִׁמְעַכְבִּים מְעוֹתָיו בְּיַד אַחַר עַד אֵימַת
יְהִי מְנַחֵם כֵּן עכ"ל. וְכַוֵּנָתוֹ דְּבָסִי' ק"ו מְפֹרָשׁ שְׁצַרְיָהּ לְשִׁלּוּחַ לְהוֹדִיעַ לְהַנְתָּבַע שְׁהִלָּה
תּוֹבָעוּ וּמִמְתִּינִים עַד שְׁיִלָּה וְיָבֹא וְאַח"כּ נִחְתִּיבֵנּוּ לְנִכְסָיו ע"ש.

הַר"י שְׁפָנּוֹנְתוֹ שְׁיֹדִיעוּ לוֹ שְׁפָכָר עִיָּקוּלוֹ הַנְּכָסִים וְשִׁבָּא לְדִין עִם הַתּוֹבָע. וְלֹא שְׁיֹדִיעוּהוּ
שְׁרוּצִים לְעַקֵּל.

וְכֵן מוֹכַח בְּד"מ סי' צ"ח שְׁפָתַב שְׁבָסִי' ק"ו מְבֹאָר מִי מְשַׁלֵּם שְׁכָר הַשְּׁלִיחוֹת. וְהֵינּוּ ג"כ
שִׁשְׁלוּחִים לְהוֹדִיעוּ שְׁיָבֹא לְדוֹן.

וּמ"ש הָרַמְ"א בְּסִי' י"ד ס"א אִם יָכוֹל לְעַבְב מְעוֹתָיו בְּעִירוֹ אִזְ צַרְיָהּ לְהוֹדִיעַ לְהַנְתָּבַע וְאִז
צַרְיָהּ לְדוֹן בְּמִקּוֹם שְׁמְעוֹתָיו שֵׁם. פְּשׁוּט שְׁפָנּוֹנְתוֹ ג"כ שְׁמוֹדִיעִים לוֹ שְׁיָבֹא לְדוֹן.

אֲבָל הָעִיָּקוּל נֶעֱשֶׂה קִנְדָם הַהוֹדָעָה. דְּוַדַּאי לֹא יֵהָא דַעַת רַמְ"א נִגְדַת הַפּוֹסְקִים
שְׁהַזְכָּרְנוּ.

וְזִיל בְּתַר טַעְמָא. דְּהַר"י כְּתַב הָרַא"ש בְּפ"ק דב"ק שְׁמַצְנָה עַל הַדְּיָין לְעַקֵּל נִכְסֵי הַנְּתָבַע
כִּי מְוֹטֵל עַל הַדְּיָין לְעִשׂוֹת כָּל טַעְדָּקִי לְהַצִּיל עֲשׂוּק מִיַּד עוֹשֵׁקוֹ וְאִיךָ נֶאֱמַר שְׁיֹדִיעוּ מִקְּוֹדָם
כְּדִי שְׁיִוְכַל לְהַבְרִיחַ.

וְכַעֲיִן זֶה מְצִינּוּ בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף ק') שְׂאִין מְכַרְזִים עַל עֲבָדִים שְׂמָא יִשְׁמְעוּ וְיִבְרַחוּ וְלֹא עַל
הַמְטַלְטֵלִין שְׂמָא יִגְבּוּ. הַר"י דָּאָר שְׁהַהֲכַרְזָה הִיא טוֹבַת הַנְּתָבַע.

מ"מ בְּטָלוּ תַקְנָתוֹ בְּשִׁבְלֵי תַקְנַת הַתּוֹבָע שְׁלֹא יִגְרַע זְכוּתוֹ. דֹּא"ל שְׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא מְפָנִי
טוֹבַת הַנְּתָבַע.

דֹּא"כ הוּל"ל דְּהִיכָא שְׁהַנְּתָבַע מְסַפִּים לְהַכְרִיז יְכַרְזוּ. וְלִכְאוּרָה י"ל שְׁכְּמוֹ שְׁחַשְׁשׁוּ שְׁלֹא
לְהַגְבּוֹת שְׁלֹא בְּפָנָיו שְׂמָא לֹא יוֹכְלוּ אַח"כּ לְהוֹצִיא מִיַּד הַתּוֹבָע.

כֵּן לֹא נוֹכַח לְעַקֵּל כֵּן יִפְסְדוּ אֲצֵל הָאִישׁ שְׁעִיָּקוּלוֹ אֲצֵלוֹ אֲבָל ז"א דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּפּוֹסְקִים
וּבְד"מ שְׁהַזְכָּרְנוּ שְׁמַעְקָלִים עַד שְׁיֹדִיעוּ לְהַנְתָּבַע וְיִוְכַל לְבֹא לְדוֹן עִמּוֹ וְלֹא חֵיִשְׁיָנּוּ
לְהַפְסֵד. וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׁהָאִישׁ שְׁהַנְּכָסִים אֲצֵלוֹ כְּבָר הָאֱמִינּוּ הַנְּתָבַע וְגַם אִין לוֹ טַעְנָה
עֲלֵיהֶם.

מִשָּׂא"כ כְּשִׁמְסָרוּם לִיד הַתּוֹבָע. וְיֹתֵר מִזֶּה מְצִינּוּ בְּטוֹש"ע סי' צ"ח שְׁמַשְׁלִישִׁים
מְטַלְטֵלִים שְׁל הַנְּתָבַע בְּיַד שְׁלִישׁ עַד שְׁיָבֹא הַנְּתָבַע וְיִדוֹן עִם הַתּוֹבָע וְכ"כ הַחֹת יָאִיר סִי'
מ"ד שְׂאִין לְחֹשׁ לְהַפְסֵד.

וּבְאֶשֶׁר יֵשׁ מוֹרִים שְׁפּוֹכְרִים שְׁפָנּוֹנְת הָרַמְ"א שְׁקוֹדָם הָעִיָּקוּל יוֹדִיעוּ לְהַנְתָּבַע שְׁרוּצִים
לְעַקֵּל. לְזֶה הָאֲרַכְתִּי לְבָאָר שְׁפָנּוֹנְת הָרַמְ"א שְׁמוֹדִיעִים שְׁפָכָר עִיָּקוּלוֹ.

ומ"ש המהרי"ק שו"ך ק"ט שהוצאות השליחות הם על התובע, ובסי' ק"ו קיי"ל שהם על הנתבע. היינו משום דבסי' ק"ו איירי שפא לגבות בשטר מקניינים. ומן הדין צריך להגבותו. רק מפני חשש שמא יש להנתבע שובר או עדים תקנו שישלחו להודיעו.

וא"כ השליחות היא לטובת הנתבע אבל בקא דמהרי"ק שם דאיירי שאין ביד התובע זכויות שיוכלו להגבותו שלא בפניו. רק פדי שלא יבריש הנתבע את ממונו. מעקלים את ממונו עד שידונו. וכ"כ החוות גאיר בסי' קנ"ו ע"ש.

וממילא מקנייב הנתבע לבוא לדון במקום שהממון נמצא כדקיי"ל בסי' י"ד. וא"כ השליחות היא לטובת התובע.

לזה ההוצאה על התובע. וע' בנתיבות סי' י"ד סק"ד: ולכאורה הנה נראה דאף שפיתבו הפוסקים לעקל ממון הנתבע אף בלא אמתלא טובה.

ע' מהרי"ק שו"ך ק"ט וטוש"ע סי' ע"ג ס"י. מ"מ היכא שאין על הנתבע רק תביעה בע"פ.

לא יוכלו לעקל. דהא אפשר שיטענו פרעתי ויתחייב רק שבועת היסת.

וקיי"ל בסי' פ"ז סמ"ו שאין יורדים לנכסיו אם אינו רוצה לישבע. וא"כ לא עדיפא מאילו הנה לפנינו ואינו רוצה לישבע שאין יורדין לנכסיו.

אבל באמת ז"א דברא"ש פ"ק דב"ק סי' ה' מפורש שאף בתביעה בלא שטר מעקלים נכסיו וכ"כ בדו"פ סי' ע"ג בדעת הרא"ש ע"ש. ובב"ח נדחק שם לומר שפוננת הרא"ש דרק בגיש בידו שטר מעקלים.

והרואה בגוף דברי הרא"ש יראה שצדקו דברי הדרו"פ בזה. וכ"נ להדיא בתה"ד סי' ש"ה ובפסקי מהרא"י סי' ס"ד.

וכ"נ בח"מ סי' י"ד וסי' ע"ג ברמ"א ובשו"ת חו"י סי' קנ"ו פתב בפשיטות דאיירי בשטר. ולא הרגיש בדברי כל הפוסקים הנ"ל].

ולזה פתבו המהרי"ק ושאר אחרונים שהתובע משלם הוצאות השליחות לפי שא"א לגבות בטענה בע"פ שלא בפניו וכמ"ל. אכן עדיין י"ל שכ"ז קודם הד"ת שי"ל שבפניו אפשר שהיה מודה להתובע או שהיה מברר הדבר.

אבל היכא שפבר דנו ונתחייב הנתבע היסת. ואינו רוצה לישבע.

י"ל שאין מעקלים ממנו דהא אין יורדים לנכסיו בשביל היסת: אף לענד"ג דכיון דתקנת עיקול נעשה פדי להציל עשוק מיד עושקו וכמ"ש הרא"ש שם שמנטל על הדיין לעשות כל טעדיקי בזה.

יוכלו לעקל גם בשביל שבועת היסת. דאלת"ה לא שבקת חיי כי כ"א יכפור בחבירו ולא ירצה לישבע.

ואף שיוכלו לנדותו כדקיי"ל בסי' פ"ז ס"ט. מ"מ ידוע שנידוי הוא דבר שא"א בזה"ז.

וּנְרָאָה דִּירִידָה לְנִכְסֵי מִיקָרֵי פְּשָׁגוּבִים מְנֻכְסֵי אוּ שְׁמִמְשָׁנִים. אָבֵל פְּשָׁמְעָבִים נִכְסֵי אֶצֶל אַחֵר לֹא מִיקָרֵי יְרִידָה.

וְכֵן מוֹכַח מִזֶּה גּוֹפֵא דְהָא קוּי"ל דְּבִתְבִיעָה בַּע"פ לֹא יוּכְלוּ ב"ד לְהַגְבוֹת שְׁלֵא בְּפִנְיוֹנָא בְּשִׁטְרָא צְרִיף לְהוֹדִיעוֹ שְׂיָבוֹא לְדִין. וְלַעֲקֵל מְעַקְלִים אִף בְּתַבִּיעָה בַּע"פ וְקוֹדֵם הַהוֹדָעָה.

וַע"כ מְשׁוּם דְּלֹא הָוֵי יְרִידָה לְנִכְסֵי. רַק שְׁפּוֹפִים אוֹתוֹ לְדוֹן עִם חֲבִירוֹ וְלִקְיָיִם אֶת הַדִּין וְנְרָאָה דְּכִינּוֹן דְּקוּי"ל שְׁאֵם תְּפִס הַתּוֹבֵעַ מְשָׁל נְתִבַע אִף בְּעֵדִים יְכוֹל לְעַכֵּב עַד שְׂיִשְׁבַּע הַנְּתִבֵעַ הַיִּסְתָּ כַּמ"ש בְּתוֹמִים ס' פ"ז בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז וְכ"כ בְּנִתְיָבוֹת שָׁם וְשָׁפֵן דַּעַת הַשְּׁ"ד וְדִלֵּא כַּהֲקָצָה"ח ע"ש.

הָרִי דְּכִינּוֹן שְׁאִין יוֹרְדִים לְנִכְסֵי לְגַבּוֹת רַק מְעַכְבִּים אֶת שְׁלוֹ שְׁרֵי אִף בְּהִיָּסְתָּ א"כ ה"ה לְדִידוֹן שְׁנוֹהֲגִין לְעַקֵּל נִכְסִים אִף בְּתַבִּיעָה בַּע"פ בְּלֹא רְגָלִים לְדַבָּר וְכַמ"ש הַמַּהֲרִי"ק וְתַה"ד שָׁם. וְדַאי דַּעַל ב"ד לְעַקֵּל מְמוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר עַד שְׂיִשְׁבַּע הַיִּסְתָּ.

וּבִפְרָט הֵיכָא דְחֻזִּינוּן שְׁהוּא מְשַׁתְּמַט מְלִישְׁבַע הָרִי חֻזִּינוּן שְׁרוּצָה לְגִזּוֹל חֲבִירוֹ וְלִכְפּוֹר בּוֹ. וְדַאי שְׁמוּטֵל עַל ב"ד לְעַקֵּל נִכְסֵי עַד שְׂיִשְׁבַּע לְהַצִּיל עֲשׂוּק מִיַּד עוֹשְׁקוֹ.

וְכַמ"ש הָרֵא"ש שָׁם. וַע' תַּה"ד ס' ש"ה שְׁפָתַי שִׁ"ל שְׁלַעֲכַב אֶצֶל הַתּוֹבֵעַ יוֹתֵר חֲמוּר מְלַעֲקֵל אֶצֶל אַחֲרִים.

וְא"כ הוּא קו"ח מְהָא שְׂיָכוֹל הַתּוֹבֵעַ לְתַפְּנֹס בְּשַׁבּוּעַת הַיִּסְתָּ וְכַנ"ל וְנְרָאָה שְׁזֵה תְלוּי בְּרֵאוֹת עֵינֵי ב"ד שְׁאֵם רוּאִים שְׁמִשְׁתְּמַט מְלִישְׁבַע בְּשַׁבִּיל שְׂיָרֵא לִישְׁבַע אִף בְּאַמְתָּ. אִזִּי רְאוּי לְהִיּוֹת מְתוֹן מְלַעֲקֵל.

אָבֵל אִם רוּאִים שְׂיֵשׁ מְשָׁשׁ בְּטַעֲנַת הַתּוֹבֵעַ וְהַנְּתִבֵעַ כְּפַר בְּשִׁקָּר וְלִזָּה אִינוּ רוּצָה לִישְׁבַע וְדַאי שְׁמוּטֵל עַל ב"ד לְעַקֵּל וְלַעֲשׂוֹת כָּל טַצְדִּיקֵי לְכוּפּוֹ שְׂיִשְׁבַּע: וְשְׁמַעְתִּי שְׁבִהֲגָהוֹת עַל ח"מ מַהֲג' בַּעֲהַמְח"ס דַּע"ק וְנִקְרָא כְּסָף הַקְּדוּשִׁים.

כְּתַב שְׁאִין לְעַקֵּל בְּשַׁבִּיל שַׁבּוּעַת הַיִּסְתָּ. וְהִנֵּה לֹא רְאִיתִי הַגָּהוֹת הַלְלוּ וְלַעֲנ"ד הָעֵיקָר כַּמִּש"ל עַכ"פ בְּנ"ד כִּינּוֹן שְׁמִשְׁתְּמַט מְלִישְׁבַע וְהַתּוֹבֵעַ הוּא ת"ח וְלֹא יִתְבַּע בְּשִׁקָּר.

נְרָאָה בְּרוּר שְׁמוּטֵל עַל ב"ד לְעַקֵּל אֶת הַחֹב שְׂיֵשׁ לוֹ וְשְׁלֵא לְהוֹדִיעַ מִקּוֹדֵם אֶת הַנְּתִבֵעַ שְׁרוּצִים לְעַקֵּל. כִּי אוּלַי בֵּין כַּה נִכְה יְבָרִיחַ אֶת זֶה כִּי יִקְחַ פְּטוֹר מְהֵאִישׁ הַלְזוֹ אוּ יִדְרוֹשׁ שְׂיִכְתְּבוּ עַל שֵׁם אִישׁ שְׁלֵא יִקְבֵּל עֵיקוּלִים.

וּבִפְרָט דְּבַנ"ד אִין חֲשַׁשׁ הַפְּסֹד ע"י הָעֵיקוּל. כִּי הָאִישׁ הַלְזוֹ הוּא עֲשִׂיר וְנִכְבָּד וְגַם הֲלֵא הָאִימִינוּ הַנְּתִבֵעַ עַד עַתָּה.

אִף א"צ לְזֵה וְכַמִּש"ל. וְהָעֵיקָר בְּכַגּוֹן זֶה שְׁעַל הַדִּינּוֹן מוּטֵל לַעֲשׂוֹת כָּל טַצְדִּיקֵי לְהַצִּיל עֲשׂוּק מִיַּד עוֹשְׁקוֹ וְכַמ"ש הָרֵא"ש שְׁהַזְפָּרְנוּ.

וְזֵהוּ תַּכְלִית מְצוֹת דִּינֵינִים: סִימָן רַפּג. כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה יִשְׁכַּר דּוֹב נ"י הָרַב דִּק' דּוֹבְעָנְקָא: ע"ד נְפִתְלֵי פְּלֵאנְצָבִים מְסַקְרִיטְשִׁין שְׁהִיָּה בְּמִלְחָמָה בְּמַבְצָר פֶּאָרְט=פֶּאָרְטוֹר.

וּבָאָה תְּעוּדָה מְרֵאשׁ הַמְּחַנֵּה לְמִקּוֹמוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַלְזוֹ שְׁמַת בְּיוֹם פְּלוּנֵי מַחֲוֵלֵי צִינְג. וְזֵה בָּא בְּלֵי שׁוּם שְׁאֵלָה עָלָיו וְרַק הוֹדִיעוֹ לְשֵׁם שְׂיִכְתְּבוּהוּ שָׁם בְּסַפְרֵי הַמִּתִּים.

ואחד שהיה בשבי ביאפאנא אמר שהיה הרבה מאחב"י שם שנשבו מפארטארטור. והתקבצו יחד שם כדי לברר מי ומי מת מאנשי הצבא כדי שלא תשארו אשתו עגונה.

והעידו פולם לפני אנשים שנתקבצו שם מי ומי מת או נהרג וכל אחד כתב בפנקסו את שמות המתים כדי שיוכל להעיד עליו ונמצא כתוב בפנקס של אנ"ח שהי' שם כי האישי הנ"ל ממקום פלוני מת מפצעיו ביום פלוני וכן היה כתוב במכ"ע הצפירה.

ונראה שהועתק שם מהפנקסים של האנ"ח הנ"ל ועל הפנקסים של האנ"ח חתום אחד ואומרים שזה אחד ממקבלי העדות אז. והאנ"ח בעצמם אין יודעים להעיד עליו ושם העידו עליו האנשים שעבדו עמו בראטא אחת.

ועתה א"א לדעת איפוא הם וכל אחד מהם קיבל העתקה מגוף הפתב שקבלו עדות והרב דקאוולא כתב שאחד מעירו אשר בהיותו בבית החולים בפארטארטור אמרו לו אנ"ח מאחב"י שמת האישי הנ"ל והם קברוהו בעיר הנ"ל במקום הנקרא ליטשאהו.

ואחד מהם היה ממנה על קבורת המתים מאחב"י יודע שמו. אף א"א למצאו.

ואומרים שהוא באמצעריקא. והעיר כת"ר בדברי חכמה ונפץ לדעת דעתי בזה: ראשית דבר מה שדן כת"ר ע"פ הפנקס שאצל האנ"ח מהא דמצאו כתוב בשטר והוא בירושלמי הובא להלכה באה"ע סי' י"ז סי"א.

ודן דהוי כמעשה ב"ד כיון שאמר האנ"ח שנתקבלה עדותם בב"ד שקבעו אז. וגם כי עיקר החשש במצא כתוב כי לא ניתן לכתוב.

אבל בנ"ד ההכרח היה אז לכתוב כי הלא לא היה אפשר אז באופן אחר עכ"ד. וז"א דכיון שאין חתומים הדיינים על הפתב אין זה מעשה ב"ד ואף שאחד חתום אינו פלוס פמוכן.

ובדרך פלל אין שייך לדון זה פקבלת עדות בפני ב"ד כי הלא לא ידעו לקבל עדות כדיון. וגם בודאי פל אחד העיד על האישי שעבד עמו יחד.

וא"כ הוי עד וגם דיון. ועכ"פ נצטרפו יחד העדים והדיינים כי הלא לא אמר האישי הלז שייחדו שלשה אנשים שהם יהיו בתורת ב"ד לקבל עדות פל העדים והרי חזינו שחתם אחד על הפנקסים.

הרי שלא ידעו פלל סדר קב"ע ועשיית מעשה ב"ד. ולכאורה י"ל דבנ"ד א"צ לסכרא דעדות בכתב דהא פל אחד זוכר שכתבו מה שהועד אז לפניהם.

והו"ל עד מפי עד. ואף שאינו זוכר מה שהעידו אז אבל הלא זוכר שהעידו על האנשים הכתובים אצלו שמתו וכעין זה איתא בתוספתא הביאה הר"ן פ"ב דכתובות דאף דבאשה לא מהני עדות שמצאו כתוב אצלם.

מ"מ אם אמרו מה שכתוב בשטר שמענו ושכחנו תנשא אשתו. נראה הפנונה כמש"ל שאומרים שאין זוכרים גוף הדבר מה שמענו ע"ד מיתת האישי הזה.

רק זוכרים שכתבו אז בפתב זה מה ששמעו אז מפי עדים ולזה שפיר תנשא אשתו. דנה
הוי ממש כאלו זוכרים גוף שמיעתם מהעד דעד מפי עד קיי"ל שגאמן בעדות אשה עסי"ז
ס"ג.

ולא קאמר ראינו ונשפחנו. משום דקמ"ל רבותא דאף שלא ראו בעצמם המיתה רק שמעו
מפי אחר.

מ"מ מהני מפי פתבם פשאומרים שזוכרים שכתבו מה ששמעו אז. וקר"ן פתב שם
שאומרים שע"י ראית פתב זה נזפרו.

ולענ"ד הוא דחוק דעיקר חסר מן התוספתא. ולפמש"ל א"ש.

וכן ספא דתוספתא שם כותב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה אף לאחר מאה שנה. נראה
ג"כ דאיירי בעדות אשה ובכה"ג שיוכל להעיד שזוכר שכתב אז מה שראה או ששמע.

אכן בסוגיא בכתובות שם כ"א משמע דבסיפא איירי בעדות גמורה וכשנזכר אח"כ ע"י
הפתב ע"ש. אכל ברישא דאיירי בעדות אשה ונקיט סתמא שמענו ונשפחנו נראה נדאי
שהפנונה כמש"ל.

ונה מוכח מדקתני לה גבי עדות אשה. דבזוכרה בעצמו מהני אף בשארי דברים כדקי"ל
בסוגיא שם.

אכן באמת נראה דבנ"ד לא שייך זה. דהא אינו אומר שזוכר שמה ששמע אז פתב לזפרון
רק אומר שהשומעים כתבו אז בפנקס של כל אחד את מה ששמעו אבל הוא אינו יודע
אם כתבו פהוגן או שינו ממה ששמעו וא"כ אין זה עד מפי עד.

דהרי לא שמע אודות איש זה ורק שזוכר שאמרו אז שפותבים בפנקס מה ששמעו.
והו"ל מפי פתבם.

ועדיין י"ל דהא קי"ל בסעיף י"א שאם מצאו בשטר פתוב שפלוני מת משיאין אשתו אם
הוא פתב ישראל. ובפרט שאומר שזהו העתק מקבלת העדות.

א"כ הוי כאלו מעיד שהועד בב"ד של ג' שפלוני מת. אף יש לדחות דהכא שאני דהוי
שעת מלקמה וקיי"ל דע"א במלקמה אין משיאין אשתו אם לא אמר קברתיו ואף שפתוב
שמת מפצעיו.

וא"כ מת אח"כ בבית החולים. מ"מ י"ל דגם בזה יש לחוש דאמר בדדמי.

וכעין דאיתא ביבמות קי"ד ע"ב דהיכי דחזיא דמחו ליה בגירא או ברומחא סברא דא"א
שיחיה. ואמרה שמת.

וה"ה בנ"ד י"ל שראה שנפצע הרבה וחשב שפונדאי מת אולי חושב שמת בשדה המלקמה
מפצעיו ואף שכתוב בפנקסי כל האנ"ח שהיו שם. מ"מ אפשר שהעיד אז עליו רק
אחודע"ז פתבו זה בכל הפנקסים.

וע"א במלקמה אינו נאמן: וע"ד הפתב שבא מראש הגדוד שמת מחולי צינגא ביום פלוני
והוא היום שכתוב גם בפנקסי האנ"ח. הנה לכאורה יש להתיר עפ"ז דנה הוי פמת על
מטתו דנאמן אף במלקמה.

וּכְבֹר כְּתָבו הָאֲחֵרוֹנִים דְּסִמְכִינן בְּעֵדוֹת אִשָּׁה עַל עֲרֻכָּאוֹת דְּוִדָּאֵי לָא מְרַעֵי נְפִשְׁיָהּוּ לְכַתְּבוּ
שְׁקֵר בְּמִילְתָּא דְּעֵבִידָא לְאַגְלוּיֵי. וְגַם הָא הֵנִי כַּמְסִל"ת דְּהָרִי לָא כְּתָבוּ זֶה ע"י שְׂאֵלָה.

וְהָא דְקִי"ל בְּסַעֲרֵי י"ד שְׂאִין סוּמְכִים עַל עֲרֻכָּאוֹת הֵינּוּ כְּשִׂאוֹמְרִים שְׂמַת ע"י שְׂדִנְוָהּ
לְמִיתָה. וְהַטַּעַם מְשׁוּם שְׂשֻׁבַח הוּא לְהֵם וְכַדָּאִיתָא בְּגִיטִין כ"ח.

אַבְל בַּנ"ד שְׂהַעִידוּ שְׂמַת עַל מִטְתּוֹ לָא גְרַעוּ מְשַׁאֲר מַס"ל. וְאַף דְּבַפְּנִקְס הָאֲנ"ח כְּתוּב
שְׂמַת מְפָצְעִיו.

מ"מ הָא קִי"ל בְּסַעֲרֵי ט' דְּאֶחָד אֹמֵר מֵת וְאֶחָד אֹמֵר נִהְרַג מְשִׂיאִין אִשְׁתּוּ. וְאַף דְּהֶרְבָּה
פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז וּפְסָקוּ כְּהִירוּשְׁלָמִי בְּזָה שְׂאֲסוּרָה לִינְשָׂא.

מ"מ כִּינן שְׂבַאֲרָנוּ דְּהַפְּנִקְסִים אִינָה עֵדוֹת מְסַפְקָת. א"כ אִין כָּאן הַכְּחָשָׁה.

וְהִנֵּה כַּת"ר כְּתָב שְׂאֲמָרוּ לוֹ שְׂזָה מְצוֹי שְׂחוּלֵי צִינְגָא תְּבוּא ע"י פְּצָעִים. א"כ אִין כָּאן
הַכְּחָשָׁה.

וְגַם י"ל שְׂזָה יוֹתֵר נְאוֹת לְהֵם לְכַתְּבוּ שְׂמַת מְחַמַּת חוּלֵי וְלֹא ע"י הַמְּלַחְמָה שְׂהוּא גְּנָאֵי
לְהֵם. וְנִקְטוּ הַמְּחַלְהָ שְׂמְצוֹי לְבוּא בְּמִלְחָמָה ע"י פְּצָעִים.

אַכְּן לַפ"ז הֵנִי כַּע"א בְּמִלְחָמָה וְצָרִיף שְׂיִאֲמָרוּ קְבָרְתִּיו. וּבִלֹּא"ה דַּעַת קֶצֶת פּוֹסְקִים
דְּבַמְסִל"ת בְּעֵינָן קְבָרְתִּיו ע' סַעֲרֵי י"ז וּבְאֲחֵרוֹנִים.

וּמַכ"ש בַּנ"ד דְּהֵנִי שְׂעַת מְלַחְמָה. וּבְאֶמַת י"ל בַּנ"ד דְּלֹא הֵנִי הַכְּחָשָׁה דְּהָאֲנ"ח יְדַעוּ רַק
שְׂנִפְצָע בְּמִלְחָמָה וְאַח"כ מֵת וְחָשְׁבוּ שְׂמַת מְפָצְעִיו.

אַבְל רֵאשׁ הַגְּדוּד יוֹדַע שְׂאֲח"כ נַחְלָה בְּמַחְלַת הַצִּינְגָא וּמֵת מְזָה. אוֹ שְׂנִפְצָע כַּמִּש"ל שְׂנִפְצָעוֹת
לְהֵם יוֹתֵר.

שְׂלֹא לְפָרְסָם שְׂמַת מְפָצְעֵי הַמְּלַחְמָה רַק שְׂמַת עַל מִטְתּוֹ. אַכְּן עַכ"פ כִּינן שְׂמְצוֹי שְׂמַחְלָה
הַנ"ל תְּבוּא מְחַמַּת פְּצָעִים.

יוֹתֵר טוֹב לְתַרְץ דְּבָרֵיהֶם כַּנ"ל. וְא"כ הֵנִי כְּאוֹמֵר מֵת בְּמִלְחָמָה שְׂצָרִיף שְׂיִאֲמָר קְבָרְתִּיו.
וְדָמִי לְאוֹמֵר מֵת סָתָם וְהִנֵּה בְּמִלְחָמָה. דְּתַלִּינן שְׂמַת בְּמִלְחָמָה.

וְאַף שְׂאֲמָר מֵת וְלֹא נִהְרַג. י"ל שְׂמַת מְפָצְעִיו ע' בְּאֲחֵרוֹנִים בְּזָה.

וְהִנֵּה הָכָא י"ל שְׂמַחְמַת פְּצָעֵי נַחְלָה בְּחוּלֵי צִינְגָא כַּנ"ל. אַכְּן בְּאֶמַת ל"ד הָא דַּנ"ד לְהָא
דְּגִיטִין כ"ח.

כִּי שָׂם אִינְרֵי שְׂאֲמָרוּ בַּע"פ וְלִזָּה חִינְשִׁינן דְּעֵבִידֵי לְאַחְזוּקֵי שְׂקִרְיָהּ ע"ש. אַבְל כְּשִׁנּוֹתָנִים
תְּעוּדָה בְּכַתְּב כְּפִי חוּק הַמְּשֻׁלָּה וְדָאֵי לָא מְרַעֵי נְפִשְׁיָהּוּ וּמִדְּקִדְקִים בְּדָבָר דְּהָא קִי"ל
בְּגִיטִין י"א וּבַח"מ ס' ס"ח דְּשִׁטְרוֹת הַעוֹלָם בְּעֲרֻכָּאוֹת כְּשִׂרִים מְשׁוּם דְּלֹא מְרַעֵי נְפִשְׁיָהּוּ
וּמוֹצִיאִים מְמוֹן ע"פ הַשְּׁטְרוֹת וּמַכ"ש בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שְׂהַקִּילוּ הֶרְבָּה.

וּכְבֹר הוֹרוּ כֵּן לְהַקְל בְּזָה בְּשׁו"ת בֵּית אֶפְרַיִם וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב וּבַח"ס וְהוּבָאוּ בַּפ"ת בַּסִּי
י"ז. וּלְפ"ז י"ל דְּאֶף שְׂפּוֹתָבִים שְׂמַת בְּמִלְחָמָה מֵהִימְנֵי.

דְּכִינן שְׂנִפְצָעֵי לְהוֹצִיא מְמוֹן. א"כ דִּינָם כְּשִׁנֵּי עֵדִים.

ובשני עדים קיי"ל בסי"י י"ז ס"נ דמהימני אף כשהעידו שמת במלחמה. וכן משמע בדברי
התורונים שהזכרנו שסתמו דאף במת במלחמה נאמנים.

וע"כ דהיינו מטעם שהזכרנו. ואף דלכאורה יש לחלק דגבי ב' עדים כתבו הפוסקים
משום דנדאי דקדקו בדבר ולא אמרו בדדמי.

וקשה דהא גם ע"א מדקדק פינן שידוע שב"ד סומכים עליו להתיר האשה. ונראה הטעם
דב' עדים שנאמנים מה"ת אין ביננו לחדש חשש שמא אמרו בדדמי.

אבל בע"א שהוא תקחז"ל להאמינו לא תקנו רק במת על מטתו או בקברתיו דלא שייך
בדדמי. ולפ"ז י"ל דהא דנ"ד תלוי אם ערפאות נאמנים מה"ת או לא.

והנה התו' והר"ן בגיטין שם כתבו דנאמנות ערפאות הוא תיקון חכמים. וא"כ בנ"ד י"ל
דלא מהימני במלחמה.

אף י"ל דכיון שהטעם הוא משום דמירתתי ולא מרעי נפשייהו לזה י"ל דשפיר דייקי
היטב ולא יאמרו בדדמי. ובפרט דהא י"א הובאו בסעיף נ' דכל מסל"ת אצ"ל קברתיו
ע"ש.

וע' מהרי"ט ח"א סי' י"ג ובאה"ע סי' ל"ב במסל"ת במלחמה אם צ"ל קברתיו. ועוד
נראה דהא הרבה פוסקים כתבו והובאו בסעיף שאם אומר העד דברים שמשמעם שנדאי
מת נאמן אף בלא קברתיו וא"כ ה"ה בנ"ד שכתבו שמת מחולי צינגא.

מוכח מזה שדקדקו לדעת מאיזה חולי ובנדאי מת: ומה שאמר אהד ששמע מאיזה אנ"ח
ישאלים שנפתלי הלז מת ונקבר במקום הנקרא ליטשאהן. אין לנו עדות גדולה מזו
דהוי מת וקברתיו דמהני במלחמה.

ועד מפי עד נאמן כמש"ל. וקיי"ל בסעיף ח' שא"צ לחפש אחר העד הראשון ובפרט
בנ"ד שכתב כת"ר שלא יכלו למצאו.

ולכאורה במה שכתב לו הרב דקאוולא הוי עד מפי עד ג"כ וגם קיי"ל דסגי מפי כתבו
כשמתפונן להעיד. ויושיבו ב"ד של ג' ויתורוהו אף יותר טוב שהרב דקאוולא יושיב ב"ד
של ג' ויקבלו עדות האיש הלז ויתירוהו: סימן רפד כבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי דוב
נ"י הרב דק"ק ליסקאווא.

ע"ד אשה שפדקה ביום ד' לליבוניה וסרטה בציפורנה באותו מקום והרגישה כאב ונמצא
על העד טיפת דם. ותיקרף בדיקה שנית והנה העד נקי.

ופלפל בדברי חכמה וחספז לדעת דעתי בזה. ובאשר כעת אני חלוש קצת ל"ע אשיכנו
בקוצר.

לדעתי פשוט שיש לתלות. דהא אף בראיה גמורה קיי"ל בנדה ס"ו ע"א דתלינן אם יש
לה מפה המוציאה דם.

ומכ"ש בעד שבודקת בו דליכא הרגשה כדאיתא בנדה י"ד דאימא הרגשת עד הוא. ובנ"ד
אף להפוסקים דס"ל דכאב אינו כמכה.

מ"מ סריטה בצ'פוןרן במקום רף כזה נדאי קרוב שיצא דם. וכעין מה שפירש"י שם (בדף ס"ו) שאם מסרט מוציא דם.

ואף דשם איירי בבירול. מ"מ נדאי דה"ה בצ'פוןרן שהוא עצם.

ניפה הביא כת"ר מפירש"י נדה י' ע"ב. ואף שיש לפירש דקאי שם על דם בתולים וכמ"ש הנ"ש סי' ס'.

אבל פשוטות הדבר נראה שמוציא דם עכ"פ. ובדבר פלל אין חילוק בין עד לשאר דבר. ומ"ש כת"ר לצדד עפמ"ש הנו"ב מ"ת סי' מ"א דטיפה אחת אין מצוי שיהי מן המקור. וע"כ באה מהצדדיו.

ויסודו מסוגיא דנדה מ"א ע"ב. לענ"ד דחוק לומר כן.

כי דבר חדש כזה הו"ל להש"ס לאשמועין גבי דיני נדה ולא גבי טומאת מגע במקור דאיירי הש"ס שם. וגם דהכי לא הביאו זה כל הפוסקים.

ואדרבא קי"ל שטמאות בכל שיהו פדתנו בנדה מ'. ולזה נראה דרק במראה לבן אין מצוי שיזיע המקור טיפה אחת.

כי במקור יש לחלוחית תדיר וטבעו להזיע יותר מטיפה אחת. ולזה תלינו במצוי שהוא מן הצדדים.

ובפרט דהא יש להאשה חזקת טהרה. אבל לענין ראית דם נדאי שאפשר שתראה רק טיפה אחת.

כי הלא הדם אינו בא מהלחלוחית שיש שם. רק מן הנרידיו שיש שם וכמ"ש הרמב"ם בפיה"מ.

ומ"ש האשכול בה' נדה סי' מ"ח דהא דאמרינו שישבו"ז"נ על טיפת דם פחדל היינו משום דהני רבותא דאפילו בטיפה אחת דאיכא למימר דלאו מן המקור קאתי אפ"ה יושבת ז"נ. הפוננה דכיון דמצינו שטיפה אחת מראה לבן אמרינו שבא מן הצדדים.

א"כ גם במראה אדום נימא הכי. לזה קמ"ל דמ"מ יושבות ז"נ.

ובלא"ה אין שייך להקל בנ"ד בטיפה אחת. כי מי יודע אם היא טיפה אחת אוילי הם שתי טיפות יחד.

ובש"ס נקיט שתי טיפות מרגליות. משמע שגדלם הוא ג"כ פשיעור מרגליות.

ומי יודע שיעור המרגליות. לזה חלילה לצרף סברא זו להקל בטיפה אחת.

ובאמת דברי האשכול קשים דהא דטיפה אחת פחדל אינה מחומרא דר"ז רק משנה מפונרשת (בדף מ') דמדינא טמא. וא"ל דשם י"ל דאיירי בשתי טיפות.

דהא תנו שם שטמא בכל שיהו אף בפחות מחרדל. ואם צריך שיהיו שתי טיפות.

א"כ אין זה משהו. ואף דמצינו בב"ב ק"נ דכל שיהו יש לו שיעור לפעמים.

מ"מ בנ"ד הא קמני בהדיא דאף פחות מחרדל. ואף די"ל דהכא באמת אין לו שיעור.

רק שצריך לכלל נשהו זה יהי בשני טיפות. מ"מ כל כה"ג הו"ל לפרושי.

ועדיין יש לדחות דבאמת מטמאה בכל שיהו פשידוע בבירור שפא מן המקור פגון שהרגישה שנפתח מקורה ומצאה טיפה אחת. אבל פשלא הרגישה תלינו שפא מן הצדדים לפי שע"פ רוב רחוק שמהמקור תרא' טיפה אחת ובזה מיושב מה שבמשנה (בד' מ') קתני פעין הסרדל ור' זירא בנדה ס"ו נקיט טיפה פסרדל והינו כמ"ש האשכול דהרבנותא הוא דאף בטיפה אחת טמאה.

ובמשנה י"ל שהפנונה שיהיו שתי טיפות. אבל ז"א דהא ר"ז איירי בראיה בהרגשה וזה מטמא אף בטיפה אחת כמש"ל.

ועוד דהא בירושלמי פ"ה דברכות ה"א הגירסא בדר"ז פעין הסרדל. ובתו' מגילה כ"ח ע"ב משמע שכן היתה גירסתם גם בש"ס דילן ע"ש וכן מוכח מהא דאיתא בנדה ט"ז ע"ב דתיישינו שפא תראה טיפת דם פסרדל ותחפנה ש"ז.

וקשה דהא טיפה א' אינה באה מן המקור. ועכצ"ל כמש"ל דנה הוי רק במראה לכן ולא באדום.

ולזה חלילה לצרף זה להקל ובפרט שנמצא על העד שאפשר שנעשת' הטיפ' משתי טיפות שהיו במקור אבל בכ"ז יש להקל בנ"ד מפני שיש לתלות במה שפסרטה בצירוף וכמש"ל: